SİNAN ÇETİN'İN ÖNSÖZÜYLE

AYN RAND

THE FOUNTAINHEAD

3. baskı

HAYATIN KAYNAĞI

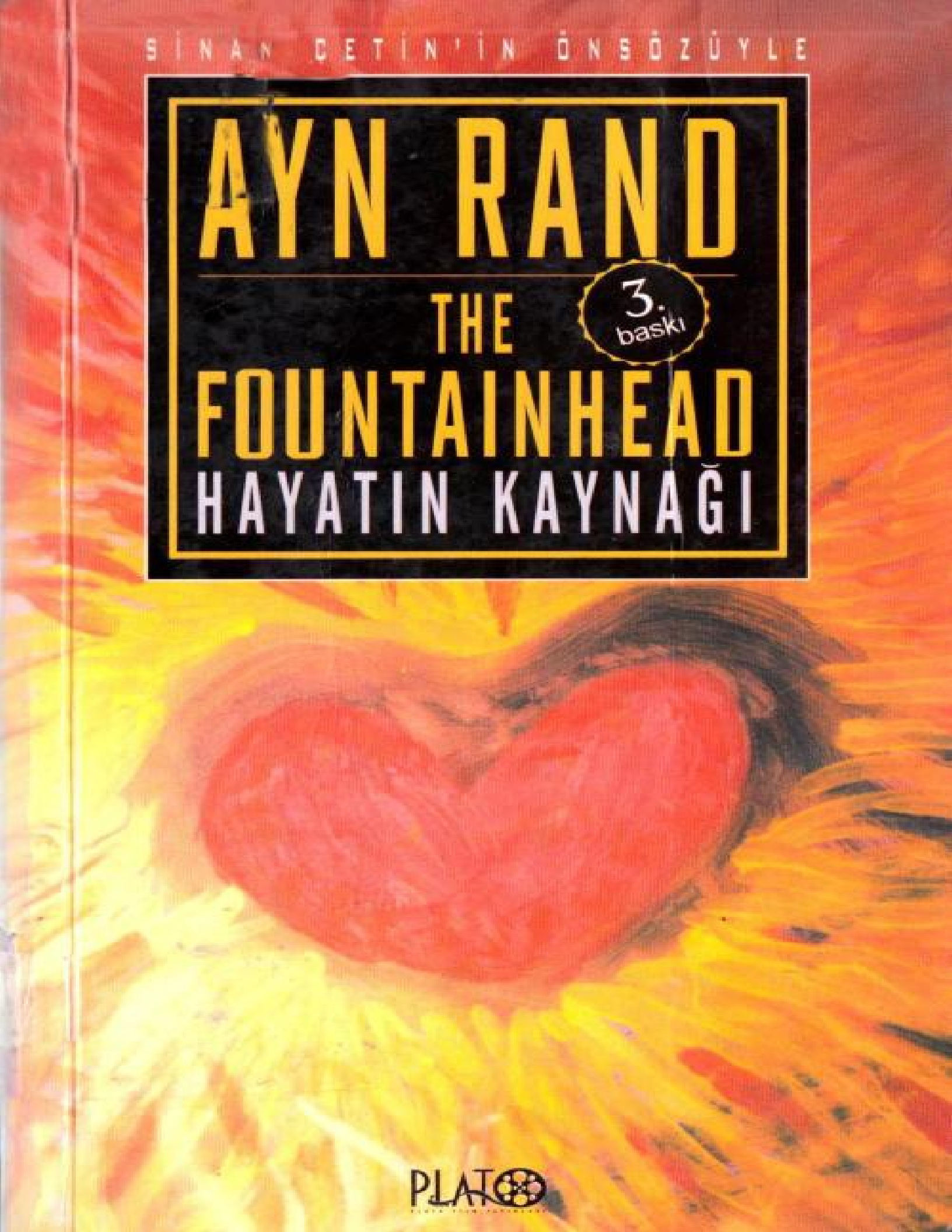

PLATO

THE FOUNTAINHEAD

HAYATIN KAYNAĞI

AYN RAND

ÇEVİRİ: BELKIS ÇORAKÇI DİŞBUDAK

Plato Film Yayınları

Hayatın Kaynağı / Ayn Rand
Özgün Adı: *The Fountainhead*

Çeviren: Belkıs Çorakçı Dişbudak

Editör: Şerif Yıldız

Kapak İllüstrasyonu: Sinan Çetin

Yayına Hazırlayan: Sinem Akça

Baskı: Şefik Matbaası

3.Baskı: İstanbul, Mart 2003

ISBN: 975-96772-1-0

ePlato Film Production Co. Limited Şirketi

Curtis Brown Ltd. 1947

Bu kitabın telif haklan Kesim Telif Haklan Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Ayn Rand, 20. yüzyılın felsefi edebiyatının best sellerları olan *The Fountainhead* ve *Atlas Shrugged* romanlarının yazarıdır. İlk romanı *We the Living* 1936'da yayımlandı. 1943'de *The Fountainhead'in* yayımlanmasıyla Amerikan edebiyatının ve düşünce hayatının en önemli isimlerinden biri oldu. Kurduğu Objektivist felsefenin temellerini oluşturan düşüncelerini üç kuramsal kitapta topladı: *For the New Intellectual, The Virtue of Selfishness* ve *Capitalism: The Unknown ideal*. Yazarın bu kitapları ve diğer yapıtları da yayınevimiz tarafından yayına hazırlanmaktadır.

Önsöz

Dünya bizi kurtarma ve bize iyilik yapma aşkıyla dolu insanlar tarafından hep kana bulandı. Tarihteki bütün savaşları içi iyilikle dolup taşan, kendini bir dava uğruna feda ettiğini düşünen kurtarıcılar çıkardı.

Hitler Almanları, Stalin işçileri, Mao köylüleri kurtarmak için dünyayı kana buladı. Milyonlarca insan kurtarıcıların şefkat dolu ellerinde can verdi. Hep Biz dediler, hiç Ben deyip kendilerini düşünmediler.

Ama bilim, zenginlik, hayatı kolaylaştıran, hayatı yaşanır kılan her türlü buluş kendi çıkarları için çalışan, işini iyi yapan Ben-cilerin eseriydi. Onlar hiçbir zaman "bizci" olmadılar. Sadece işlerini iyi yapmaya çalıştılar ve bizlere rağmen başardılar.

Promete ateşi hediye ettiği insanlar tarafından yakıldı. Edison ampulü bulurken, karısı tarafından toplum ve ailesi ile ilgilenmeyen bir anti-sosyal olarak suçlandı. Galileo dünya dönüyor dediği için *bizciler* tarafından işkencelere uğradı. Bireysel akıl, kalabalıkların onaylamadığı bu büyük güç her çağda saldırıya uğradı. Kalabalıklar, yaratıcı bireye saldırırken ellerindeki silahı hep iyilik, fedakarlık, hayırseverlik kurşunlarıyla doldurdular. Ve hep yaratılan değerleri üleşmek, bölüşmek, paylaşmak istediler. Mesela televizyonu seyrettiler fakat televizyonu bulan adamın adını hiç öğrenmediler. Otomobile bindiler ama Ford'un servetinden şikayet ettiler. İnterneti kullandılar ama Bili Gates'i çok para kazanmakla suçladılar. Tükettiğimiz her türlü zenginliği paranın bir oyunu olarak ele almayı tercih ettiler. Sistem, kapitalizm, tüketim toplumu gibi adlar takıp eleştirdiler.

Türkiye'de eğer The Fountainhead iyi okunmuş olsaydı; hiçbir ideoloji aklın önüne geçmez, Türkiye inanç dolu militanların cenneti olmak yerine meslek sahibi insanların ülkesi olurdu. Bir işi iyi yapmak, işine saygı duymak, o işi başarmak bu kadar çok aşağılanmaz, insanlar yaptıkları işten, üretmekten ve para kazanmaktan utanmazdı.

Elinizdeki bu kitap dünyanın fedakarlık tüccarları tarafından yok edilmemesi için bir AKIL KALKANIDIR. Ben'in bir savunusu ve kalabalıklara karşı duran yaratıcılara verilmiş bir ödüldür. Aklın ve mantığın yolunu izlemek isteyen herkese bu rehberi takdim etmekten onur duyuyorum.

Sinan Çetin Kasım 2002, İstanbul

Frank O'Conner'a

Mimarlık adlı o büyük mesleğe; o meslekte insan dehasının en yüce ifadesi sayılabilecek birtakım eserler vermiş olmalarına rağmen çoğunlukla tanınmamış durumda kalan, insanların çoğu tarafından keşfedilemeyen meslek büyüklerine, derin minnetimi ifade etmek isterim. Bu kitabı yazarken bana bazı teknik konularda yardımlarını cömertçe sunmuş olan mimarlara da teşekkür ederim.

Bu hikâyedeki hiçbir insan ve hiçbir olay, gerçek bir insana ya da olaya atıf amacıyla yazılmamıştır. Kitapta adı geçen gazete köşe yazılarına ait sütun başlıkları; beş yıl önce, benim tarafımdan bu romanın taslağı hazırlanırken uydurularak kullanılmıştır. Herhangi bir gazetedeki, herhangi bir köşe yazısının başlığından alınmış değillerdir.

Ayn Rand 1943

Bölüm I - PETER KEATING

1

Howard Roark güldü.

Kayanın ucunda, çırılçıplak ayaktaydı. Göl o kayanın çok aşağısında kalıyordu. Yarı yolda donakalmış bir granit patlaması, göğe doğru kaçarken, o durgun suyun biraz yukarısında öylece, hareketsiz, çakılmıştı. Sanki aşağıdaki sular taş gibi duruyordu da, taşlar hareket halinde fışkırıyordu. Kayaların şu andaki hareketsizliği, çatışma sırasında vuruşun vuruşla karşılaşması yüzünden; akıntıların hareketten daha dinamik bir duraklamayla öylece kaldığı o kısacık andaki gibiydi. Parıldıyordu taşlar. Güneş ışıkları, ıslak yüzeylerinde oynaşıyordu.

Aşağıdaki göl, kayaların orta yerine rastlayan ince çelik bir levhaydı yalnızca.. Kayalar daha aşağıya doğru da, hiç değişmeden devam ediyordu. Gökte başlıyor, gökte bitiyordu onlar: Dünya da boşlukta asılı gibi görünüyordu. Olmayan bir şeyin üzerinde yüzen bir ada ... kayanın ucunda duran adamın ayaklarına bir çapayla tutturulmuş.

Vücudu gökyüzüne karşı geriye doğru büküldü. Uzun ve düz çizgilerden, açılardan oluşan bir vücuttu. Her kıvrımı türlü düzlemlere yayılıyordu. Kazık gibi duruyordu orada. Kolları yanlarında, avuçları dışa dönük. Kürek kemiklerinin kasılıp birbirine yaklaştığını hissetti; boynunun kıvrımını, ellerindeki kanın ağırlığını bile fark etti. Arkadan esen rüzgârı omurgasında duydu. Rüzgâr saçlarını gökyüzüne karşı dalgalandırdı. Ne sarı, ne de kızıldı saçları. Olgun bir portakalın kabuğu rengindeydi.

O sabah başına gelen şeye ve şimdi önünde uzanan şeylere güldü.

Önündeki günlerin zor günler olacağını biliyordu. Yüzleşmesi gereken sorular, hazırlaması gereken bir eylem planı vardı. Bunları düşünmesi gerektiğini biliyordu. Ama hiç düşünmeyeceğini de biliyordu, çünkü her şey onun kafasında daha şimdiden çok netti. Plan zaten çoktan hazırdı. Ayrıca, canı gülmek istiyordu.

Durumu düşünmeye çalıştı, sonra unuttu. Granite bakıyordu.

Gözleri çevresindeki dünyanın bilincine varınca, artık gülmedi. Yüzü bir doğa yasası gibiydi... Sorgulanamayacak, değiştirilemeyecek. ödün koparılamayacak bir doğa yasası. Elmacık kemikleri çıkık, avurtları çöküktü. Ela gözleri soğuk ve dengeli bakıyordu. Meydan okuyan bir ağız. Sımsıkı kapalı. Bir celladın ya da ermiş bir kişinin ağzı.

Granite baktı. Kesilmek için, diye düşündü. Kesilip duvar yapılmak için. Ağaca baktı. Yarılıp kiriş yapılmak için. Taşın üzerindeki pas tabakasına baktı, yerin altındaki demir cevherini düşündü. Eritilmek, binalara karkas olarak yeniden doğmak için.

Bu kayalar benim için var burada, diye düşündü. Matkabı, dinamiti ve benim sesimi bekliyorlar. Yarılmak, kesilmek, dövülmek, yeniden doğmak için, benim ellerimin onlara yeniden biçim vermesi için bekliyorlar.

Sonra başını iki yana salladı; çünkü o sabahı hatırlamış, daha pek çok şey yapması gerektiğini düşünmüştü. Kenara geldi, kollarını kaldırdı, aşağıdaki gökyüzüne doğru daldı.

Gölün ortasından dosdoğru karşı kıyıya yüzdü, giysilerini bıraktığı kayaya uzandı. Çevresine hüzünlü gözlerle bakındı. Stanton'da oturduğu üç yıl boyunca tek gevşeme yöntemi, buraya gelip yüzmek, dinlenmek, düşünmek, yalnız kalmak ve yaşıyor olmaktı. Ne zaman bir saatlik boş zamanı olsa, buraya gelirdi. Ama boş zaman da pek seyrek çıkıyordu ortaya. Yeni kavuştuğu özgürlük

üzerine, ilk iş olarak yine buraya gelmek istemişti, çünkü son gelişi olduğunu biliyordu. O sabah Stanton Teknoloji Enstitüsü'nün Mimarlık Fakültesi'nden kovulmuştu.

Giyindi ... Eski blucin pantolon, sandaletler, düğmelerinin çoğu kopmuş kısa kollu bir gömlek. Kayalar arasındaki dar patikadan geçip yeşil bir yamacın ortasından inen toprak yolu buldu, oradan aşağıdaki ana yola doğru ilerledi.

Hızlı yürüyordu. Adımlarında hareketin uzmanı olanlara özgü gevşek bir tembellik vardı. Uzun yolu güneş altında yürüdü. İlerde Stanton kenti, Massachusetts kıyısına yayılmış, yatıyordu. Varlığının nedeni olan mücevheri taşımak için yaratılmış bir montür gibi. O mücevher de karşı tepenin üzerinde yükselen o büyük enstitüydü.

Stanton'un girişinde bir çöp alanı vardı. Çimenlerin üzerinde gri bir çöp tepesi oluşmuştu. Dumanı hafif hafif tütüyordu. Teneke kutular güneşte parıldamaktaydı. Yol orayı geçip ilk evlerin arasından kiliseye vardı. Kilise bir Gotik anıttı. Kuleleriyle birlikte güvercin mavisine boyanmıştı. Sağlam ahşap kirişleri vardı ama bu kirişlerin üstünde bir yük yoktu. Renkli camlardan pencereleri, sahte mücevherler gibiydi. Çimenlerin ötesinde, işkenceyle, biçimleri değiştirilip bozulmuş tahta yığınları göze çarpmaktaydı. Bükülüp yuvarlak, uzun, yassı biçimlere sokulmuşlardı. Balkonlarda boy gösteriyor, çıkıntı yapan damların altında eziliyorlardı. Pencerelerde beyaz perdeler uçuşmaktaydı. Bir evin yan kapısında durmakta olan çöp tenekesi dolmuş, taşıyordu. Bir kapının basamağında Pekinua bir köpek, yastığının üzerine oturmuş, ağzından salyalar damlatıyordu. Balkonun iki direği arasında, çamaşır ipine asılmış bebek bezleri dalgalandı.

Howard Roark geçerken insanlar dönüp ona baktılar. Bazıları o geçtikten sonra bile, içlerinde apansız uyanan bir güceniklik duygusuyla bakmayı sürdürdüler. Buna bir neden bulamıyorlardı. Roark'un pek çok kişide uyandırdığı içgüdüsel tepkiydi bu. Ama o hiç kimseyi görmüyordu. Ona göre, bomboştu bu sokaklar. Buradan çırılçıplak geçiyor olsa, zerre kadar kaygı duymazdı.

Stanton'un can damarım geçti ... İki yanı dükkân vitrinleriyle dolu, yeşil, enli bir şerit. Vitrinlere yeni duyuru levhaları konmuştu: 72 MEZUNLARI, HOŞGELDİNİZ!, 22 MEZUNLARINA İYİ ŞANSLAR!' 1922'de. yani bu yıl mezun olacak öğrenciler için, o gün öğleden sonra tören yapılacaktı.

Roark yan sokağa saptı. O sokağın ucunda, upuzun bir evler dizisinin sonunda, yeşil bir bahçenin ortasında. Bayan Keating'in evi vardı. Kendisi üç yıldır o evde kiraladığı bir odada kalıyordu.

Bayan Keating balkondaydı. Parmaklığa asılı kafesin içindeki iki kanaryaya yem veriyordu. Roark'u gördüğü anda, ufacık tombul eli havada donuverdi. Dönüp merakla baktı. Duruma uygun düşen anlayışlı ifadeyi dudaklarına yerleştirmeye uğraştı, ama bu işin zor çabalar gerektirdiğini açığa vurmaktan öteye gidemedi.

Roark kadını görmeden bahçeyi geçmekteydi. Bayan Keating onu durdurdu.

"Bay Roark!"

"Evet?"

"Bay Roark, o kadar üzüldüm ki ..." Kararsızlık içinde durakladı, "...bu sabah olanlara."

"Neye?" diye sordu Roark.

"Enstitüden atılmanıza. Ne kadar üzüldüğümü anlatamam. Duygularınızı ta içimde hissettiğimi bilmenizi istedim."

Durmuş, bakıyordu Roark. Ama Bayan Keating onun kendisini görmediğini biliyordu. Yo, tam da öyle değil, diye düşündü. Her zaman dosdoğru insanların yüzüne bakardı Roark. O lanet olası gözleri

hiçbir şeyi kaçırmazdı. Ne var ki, sanki hiç yokmuşlar gibi bir duygu verirdi karşısındakilere. Öylece durur bakardı. Cevap vermezdi.

Bayan Keating devam etti. "Ama dediğim şu; insan bu dünyada acı çekerse, attığı yanlış adımlar yüzündendir. Tabii artık mimarlık mesleğinden vazgeçmeniz gerekecek, öyle değil mi? Ama genç bir erkek nasıl olsa, memuriyette, satıcılıkta, herhangi bir işte hayatını doğru dürüst kazanabilir."

Roark yürümek üzere döndü.

"Bay Roark!" diye seslendi kadın yine.

"Evet?"

"Dekan siz yokken telefonla aradı."

Bu sefer bir duygusal tepki bekliyordu bu adamdan. Duygusal tepki demek, onu çökmüş, yıkılmış görmek demekti. Bu adamın nesi vardı da, içinden hep onu çökmüş, yıkılmış görme isteği kabarıyordu, onu pek bilemiyordu.

"Evet?" diye sordu Roark.

"Dekan," diye tekrarladı kadın kararsız bir sesle. Umduğu etkiyi yaratmaya bir kere daha çabaladı. "Dekanın kendisi, sekreteri kanalıyla aradı."

"Evet?"

"Dekan'ın döndüğünüzde sizi hemen görmek istediğini söyledi."

"Teşekkür ederim."

"Ne istiyor olabilir şimdi sizce?"

"Bilmiyorum."

O, "Bilmiyorum," demişti ama Bayan Keating'in kulağına kesinlikle, "Bana vız gelir," mesajı girmişti. İnanmaz bakışlarla genç adamın yüzüne baktı.

"Aklıma gelmişken," dedi. "Peter bugün mezun oluyor." Bunu pek ilgisiz bir şeymiş gibi söylüyordu.

"Bugün mü? Ha, evet."

"Benim için bugün büyük bir gün. Oğlumu okutabilmek için ne kadar çabaladığımı düşünüyorum da. Hoş, şikâyet ediyor değilim. Ben durmadan sızlanan insanlardan değilimdir. Peter çok zeki bir çocuk."

Dimdik duruyordu. Tıknaz vücudu, kolalanmış pamuklu elbisesinin altında korselerle öyle sıkılmıştı ki, sanki el ve ayak bileklerine et fışkırtıyormuş gibi görünüyordu.

En sevdiği konuyu açmış olmanın verdiği hevesle, çabucak devam etti. "Ama tabii övünmek bana düşmez. Bazı anneler şanslı olur, bazıları şanssız. Hepimiz hak ettiğimiz yerdeyiz. Peter'e dikkat edin bundan sonra. Gerçi ben oğlumun ölesiye çalışmasını isteyecek annelerden değilim, ona gelebilecek küçük başarılar için de Tanrıya şükrederim. Ama eğer o çocuk Amerika Birleşik Devletleri'nin en büyük mimarı değilse, annesi bunun nedenini bilmek isteyecektir."

Roark gitmek üzere döndü.

"Aman, ne yapıyorum ben böyle .... Sizi lafa tutuyorum!" dedi kadın neşeyle. "Hemen koşup üstünüzü değiştirmeniz, çıkıp gitmeniz gerek. Dekan sizi bekliyor."

Tel kapının arasından, Roark'un sırtına baktı. Genç adamın ince uzun silueti, Bayan Keating'in titiz

bakımlı salonundan geçiyordu. Onu evin içinde görmek kadını her zaman rahatsız eder, içinde bir ürküntü uyandırırdı. Sanki Roark bir anda dönüp onun sehpalarını, Çin vazolarım, çerçeveli fotoğraflarını kırıp dökecekmiş gibi. Roark hiçbir zaman böyle bir şey yapma eğilimi göstermemişti. Ama Bayan Keating nedenini bilmeksizin, hep böyle bir şey bekliyordu.

Roark merdivenlerden odasına çıktı. Geniş, oldukça çıplak bir odaydı. Beyaz badanalı duvarlar orayı aydınlık göstermekteydi. Bayan Keating'e nedense hiçbir zaman Roark gerçekten orada yaşıyormuş gibi gelmiyordu. Kadının verdiği en gerekli eşyalara genç adam bir tek şey bile eklememişti. Ne resimler, ne asılı süsler, ne de neşe verici bir insan dokunuşu. Odaya giysilerinden ve çizimlerinden başka hiçbir şey getirmemişti. Giysileri çok az, çizimleri çok fazlaydı. Bir köşeye, üst üste, dağ gibi dizilmişlerdi. Bazen Bayan Keating'e, odada Roark değil de, o çizimler yaşıyormuş gibi gelirdi.

Roark odaya girince o çizimlere doğru yürüdü. İlk ambalajlanması gerekenler onlardı. Bir tanesini alıp kaldırdı, sonra İkincisine baktı, sonra üçüncüsüne. Öylece durmuş, koca sayfalara bakıyordu.

Dünyanın hiçbir yerinde var olmamış binaların çizimleriydi bunlar. Dünyaya gelmiş ilk insan tarafından çizilmiş ilk evler gibiydiler. Sanki o insan kendisinden önce de binlerinin ev yaptığını hiç duymamış gibi. Bu çizimler hakkında söylenebilecek tek şey, her bir yapının, tam nasıl olması gerekiyorsa, öyle göründüğüydü. Bunları çizen sanki kâğıtların başına oturup da uzun uzun düşünmemiş; kapıları, pencereleri, sütunları yerleştirmemişti. Sanki içinden gelen zorlayıcı içgüdüleri ve kitapların öğrettiği esasları dökmüştü kâğıda. Binalar adeta yerin bağrından, canlı bir güçten, bu halleriyle, bitmiş olarak fışkırmışlardı. Değiştirilemeyecek kadar doğru biçimde. Keskin çizgileri kurşunkalemle bu kâğıtlara çizen elin daha öğrenmesi gereken pek çok şey vardı. Ama çizgilerin bir teki bile gereksiz olmadığı gibi, gerekli olup da yerine konmamış bir tek düzlem de yoktu. Yapılar yalın ve basitti ... Ta ki insan onlara bakıp da, bu basitliğin ne çabalarla, ne metot karışımlarıyla, ne düşünce yoğunluğuyla gerçekleştirildiğini anlayıncaya kadar. Bir tek ayrıntı bile herhangi bir üslubun emri değildi. Binalar Klasik olmadığı gibi, Gotik de değildi, Rönesans da değildi. Howard Roark'du onlar yalnızca.

Sayfalardan birine bakarken durakladı. Bu çizim onu hiçbir zaman tatmin etmemişti. Kendi kendine, egzersiz olsun diye yaratmıştı o binayı. Okul ödevlerinin dışında bir şeydi. Böyle egzersizleri ara sıra, ilginç bir yer görüp de buraya nasıl bir bina yapılmalı diye düşündüğü zaman çizerdi. Geceler boyunca oturup bu çizime bakmış, neyi gözden kaçırdığını düşünüp durmuştu. Şimdi bakarken, hiçbir ön hazırlığı olmadığı halde, neyi yanlış yaptığını görüverdi.

Kâğıdı getirip masaya attı, üzerine eğildi, özenli çizimin üstüne hırslı çizgiler çizmeye başladı. Arasıra durup resme bakıyor, parmak uçlarını kâğıda bastırıyordu. Sanki o binayı elleri orada tutuyormuş gibi. Elleri upuzun parmaklı, sert damarlı, eklemleri ve bilekleri çıkıntılı ellerdi.

Bir saat sonra kapısının vurulduğunu duydu.

Çizmeyi kesmeksizin, "Girin!" diye seslendi.

"Bay Roark!" Bayan Keating soluk soluğaydı. Eşikten ona şaşkın şaşkın bakıyordu. "Ne yapıyorsunuz siz?"

Roark dönüp baktı, onun kim olduğunu hatırlamaya çalıştı.

"Dekan ne olacak?" diye inledi kadın. "Sizi bekleyen dekan?"

"Ha," dedi Roark. "Ha, evet. Unutmuştum."

"*Unuttunuz mu*?"

"Evet." Roark'un sesinde bir şaşkınlık vardı. Kadının şaşkınlığına şaşırmış gibiydi.

"Eh, bir tek şey söyleyebilirim," dedi kadın boğulurcasına. "Hak etmişsiniz siz! Olanları hak etmişsiniz! Mezuniyet töreni de dört buçukta başlayacağına göre, adam nasıl zaman bulsun da sizi görsün?"

"Hemen gidiyorum, Bayan Keating."

Bayan Keating'i harekete geçiren şey yalnızca merakı değildi. Yönetim Kurulu kararını geri alır mı diye duyduğu gizli korku da vardı. Roark koridorun ucundaki banyoya gitti. Kadın onun ellerini yıkayışına, dümdüz saçlarını arkaya savurup onlara düzgün bir görünüm kazandırmaya çalışmasına baktı. Roark banyodan çıktı, merdivenlere yöneldi. Kadın onun hemen gitmek niyetinde olduğunu o zaman anladı.

"Bay Roark!" dedi yine soluk soluğa. Parmağıyla genç adamın giysilerini gösteriyordu. "Böyle gitmiyorsunuz, değil mi?"

"Neden?"

"Ama o sizin *dekanınız!*"

"Artık değil, Bayan Keating."

Şok içinde kaldı kadın. Delikanlı bu sözü mutluluk duyuyormuş gibi söylemişti.

Stanton Teknoloji Enstitüsü tepenin üzerindeydi. Süslü duvarları, altta kalan kentin üzerinde bir taç gibi yükseliyordu. Göbeğinin ortasına yerleştirilmiş gotik katedraliyle, tıpkı bir ortaçağ kalesine benziyordu. Kale sözü aslında binanın amacına da çok güzel uymaktaydı. Kalın tuğla duvarları, ancak nöbetçilerin dışarıyı görebilmesi için yapılmışa benzeyen, yarık gibi birkaç penceresi, savunma okçularının üslenebileceği daracık balkonları, saldırganların üzerine yağ dökebilmek için yapılmışa benzeyen köşe kuleleri ... bir öğrenim kuruntunda böyle şeyler gerekli olursa tabii. Katedral tam orta yerde, dantelden bir ihtişamla yükseliyordu. İki büyük düşmana karşı pek zayıf bir savunma ... ışığa ve havaya karşı!

Dekanın odası kilise gibiydi. Renkli camlı bir tek pencereden gelen ışığın yarattığı hülyalı alacakaranlık. Bu kadarcık ışık da odaya, kazık gibi azizlerin saten giysilerinden geçerek girebiliyordu. Azizler kollarını dirseklerinden kıvırmış durumdaydılar. Hiç kullanılmayan şöminenin iki ucundaki oyma canavar suratların birine kırmızı, diğerine mor ışık düşmekteydi. Şöminenin üstüne asılmış Parthenon resminin ortasına da yeşil bir ışık gelmişti.

Roark odaya girdiğinde, günah çıkarma hücresi gibi oymalarla kaplı masanın gerisinde, dekanın silueti belli belirsiz görülür durumdaydı. Kısa boylu, tombulca bir adamdı dekan. Giderek genişleyen etlerini, muhteşem bir gurur sayesinde kontrol altında tutabiliyordu.

"Ha, evet, Roark," diye gülümsedi. "Lütfen otur."

Roark oturdu. Dekan parmaklarını göbeğinin üzerinde kenetledi, beklediği yakarıların seslendirilmesi için zaman tanıdı. Yakarı falan gelmedi. Dekan öksürerek boğazını temizledi.

"Bu sabahki üzücü olayın beni çok sarstığını söylemem gereksiz," diye başladı sözlerine, "Çünkü herhalde senin iyiliğine ne kadar içten ilgi duyduğumu biliyorsundur."

"Gerçekten gereksiz," dedi Roark.

Dekan ona kuşkulu bakışlarla baktı, ama devam etti.

"Söylememe gerek bile yok, senin aleyhinde oy vermedim. Çekimser kaldım. Herhalde bilmek hoşuna gider, o toplantıda senden yana çıkan çok ateşli savunucuların vardı. Küçük bir grup

olmalarına rağmen, son derece kararlıydılar. Yapı mühendisliği profesörün, senin adına bir haçlı seferine çıkmış gibiydi. Matematik profesörün de öyle. Ne yazık ki kovulman için oy vermeyi görev sayanlar, onlardan daha kalabalıktı. Tasarım eleştirmenin Profesör Peterkin, olayı büyük bir sorun haline getirdi. Sen kovulmazsan kendisinin istifa edeceğini söyleyerek bizi tehdit bile etti. Herhalde Profesör Peterkin'e karşı çok tahrik edici davranmış olduğunun farkındasın."

"Farkındayım," dedi Roark.

"İşte sorun oradaydı, anlıyorsundur. Mimari tasarım dersine karşı benimsediğin tutumdan söz ediyorum. O derse hiçbir zaman hak ettiği dikkati yöneltmedin. Buna karşılık, mühendislik bilimlerinde her zaman harika bir öğrenci oldun. Tabii geleceğin mimarları için yapı mühendisliğinin önemini kimse inkâr etmiyor, ama aşırıya kaçmak neden? Niçin mesleğinin sanatsal ve ilhamsal yanını ihmal edesin de, yalnızca o kuru, teknik, matematik konularla ilgilenesin? Sen mimar olmak için geldin buraya, inşaat mühendisi olmak için değil."

"Bunlar gereksiz değil mi?" dedi Roark. "Hepsi geride kaldı. Şimdi oturup benim konulara yaklaşımımı konuşmaktan bir yarar gelmez."

"Sana yardımcı olmaya çalışıyorum, Roark. Bu olayı adil bir bakışla görmen gerek. İş bu noktaya gelmeden önce sana yeterince uyarıda bulunulmadığını da söyleyemezsin."

"Söyleyemem."

Dekan sandalyesinde kıpırdandı. Roark rahatsız ediyordu onu. Gerçi gözleri terbiyeli bir biçimde dikilmişti dekana. Adam içinden, bana bakış biçiminde bir terslik yok, hatta tam gerektiği gibi, dikkatle bakıyor, diye düşündü. Ama sanki ben burada yokmuşum gibi.

Sonra sözlerine devam etti. "Sana verdikleri her problem, çizmeni istedikleri her tasarım ... ne yaptın onları sen? Hepsini o ... doğrusu ona üslup bile diyemem ... senin o inanılmaz biçiminde çizdin. Sana öğretmeye çalıştığımız ilkelerin hepsine aykırı. Sanatın yerleşmiş ve kabul edilmiş bütün örneklerine ve geleneklerine aykırı. Sen kendini modernist olarak görüyor olabilirsin, ama bunlar öyle bile değil. Bunlar, eğer gücenmezsen, katıksız delilik!"

"Gücenmem."

"Serbest üslupta ödevler verildiğinde, sen bu vahşi eserlerinden birini getirince ... doğrusu öğretmenlerinin sana geçer not vermesi, bu çizimlere ne anlam vereceklerini bilemedikleri içindi. Ama tarihsel üsluplarla ilgili bir egzersiz verildiğinde, bir Tudor kilisesi ya da bir Fransız opera binası verildiğinde, sen nedensiz ve kafiyesiz bir

küme gibi üst üste yığılmış kutulara benzer bir şeyle ortaya çıkınca ... bu sence ödev yapmak mı, yoksa düpedüz itaatsizlik mi?"

"İtaatsizlik," dedi Roark.

"Sana bir şans tanımak istedik ... diğer derslerdeki parlak başarıların için. Ama bunu getirdiğin zaman ..." Dekan önündeki büyük boy kâğıda yumruğunu indirdi. "Bu sözde yılın son ödevi olan Rönesans villasıydı. Artık bu kadarı bardağı taşıran damla oldu!"

Kâğıdın üzerindeki çizim, cam ve beton karışımı bir evdi. Köşesine keskin çizgilerle bir de imza atılmıştı: Howard Roark. "Bunun üzerine seni geçirmemizi nasıl beklersin?"

"Bekleyemem."

"Bu konuda bize başka seçenek bırakmadın. Şu anda elbette bize karşı öfke hissediyorsundur, ama

..."

"Öyle bir şey hissetmiyorum," dedi Roark alçak sesle. "Sizden özür dilemem gerekiyor. Genelde olayların başıma gelmesine izin vermem. Bu sefer bir hata yaptım. Beni kovmanızı beklememeliydim. Kendim çekip gitmeliydim ... Hem de çoktan."

"Yo, yo, cesaretini kaybetme. Böyle bir tutuma bürünmek doğru olmaz. Özellikle de sana söyleyeceğim şeylerin ışığında."

Dekan gülümsedi, sır söyleyecekmiş gibi masanın üzerine doğru eğildi. İyilik gösterisinin açılışı onu zevklendiriyordu.

"Bu görüşmemizin esas amacına geliyorum şimdi," dedi. "Sana mümkün olduğu kadar erken bildirmek istedim. Yıkılmış dununda uzun süre kalmanı istemedim. Aslında bunu rektöre açtığımda onu sinirlendirme tehlikesini göze aldım sayılır ama ... bak, henüz kararı kesin de değil, ama durum şu: Sen olayın ciddiyetini artık anladığına göre, bir yıl buradan uzak kalıp dinlenirsen, enine boyuna bir düşünürsen ... yani, büyürsen, diyebilir miyiz? ... o zaman belki seni geri alma ihtimalimiz olabilir. Bak, bu konuda söz veriyor değilim. Özel olarak konuşuyoruz. Zaten bu olmadık bir şey. Ama ne kadar parlak bir öğrenci olduğun düşünülürse, şansın epey güçlü sayılabilir."

Roark gülümsedi. Mutlu bir gülümseme değildi yüzündeki. Minnet dolu da değildi. Basit, kolay gelen bir gülümsemeydi. Durumu eğlenceli bulduğu ortadaydı.

"Beni anladığınızı sanmıyorum," dedi Roark. "Geri dönmek isteyeceğime nereden hükmettiniz?"

"Efendim?"

"Geri dönmem. Burada öğrenebileceğim hiçbir şey kalmadı."

"Seni anlayamıyorum," dedi dekan kasılarak.

"Açıklamamın bir yaran var mı? Artık sizi de ilgilendirmiyor."

"Ne demek istediğini anlat lütfen."

"İsterseniz anlatırım. Ben mimar olmak istiyorum, arkeolog değil. Rönesans villaları çizmenin hiçbir amacını göremiyorum. Böyle bir şey tasarımlamayı niçin öğreneyim ... hiçbir zaman öyle bir bina yapacak değilim ki!"

"Sevgili çocuğum, Rönesans'ın muhteşem üslubu hiç de ölmüş değildir. O üslupta evler her gün yapılıyor."

"Yapılıyor. Yapılacak da. Ama ben yapacak değilim."

"Hadi, hadi. Çocukça bir şey bu."

"Ben buraya bina yapmayı öğrenmek için geldim. Bana bir proje verildiğinde, benim açımdan taşıdığı tek değer, ilerde gerçek hayatta da karşıma çıkacak sorunları çözmekti. Nasıl bina yapacaksam, çizimleri de öyle yaptım. Burada ne öğrenebileceksem öğrendim ... yani sizin onaylamadığınız yapıbilimi açısından. Bir yıl daha kalıp İtalyan kartpostalları çizmek bana hiçbir şey kazandırmaz."

Bir saat öncesine kadar dekan bu görüşmenin mümkün olduğunca sakin geçmesini ummuştu. Oysa şimdi, Roark'un biraz duygu göstermesini istiyordu. Olaylar karşısında böylesine sakin ve mantıklı davranması doğal bir şey değildi.

"Yani sen bana, eğer bir gün mimar olursan, gerçekten böyle binalar yapacağını mı söylemeye çalışıyorsun?"

"Evet."

"Sevgili oğlum, kim yaptıracak sana o binaları?"

"Mesele orada değil. Mesele, beni kimin engelleyeceğinde."

"Buraya bak. bu durum ciddi. Daha önce seninle oturup uzun uzun konuşmadığım için pişmanım ... Biliyorum, biliyorum, biliyorum. sözümü kesme. Karşına bir iki modernist bina çıkmış, bu yüzden kafana bazı fikirler girmiş. Ama bu modern denilen akıntın ne kadar geçici bir moda olduğunu göremiyor musun? Anlaman gerekir ki... zaten bütün otoriteler de ayrı görüştedir... mimaride güzel olan ne varsa, mutlaka daha önce yapılmıştır. Geçmişin her üslubunda bir hazine gömülüdür. Biz kim oluyoruz da onları aşmaya kalkıyoruz? Olsa olsa, saygı çerçevesi içinde, aynı şeyleri tekrarlamayı umabiliriz."

"Neden?" diye sordu Howard Roark.

Yo, diye düşündü dekan, yo, başka bir şey söylemedi, bu son derece masum bir sözcük; beni tehdit etmiyor.

"Ama belli zaten," diye karşılık verdi.

Roark dengeli bir sesle, "Bakın," dedi, elini pencereye uzattı. "Kampusu ve kenti görebiliyor musunuz? Şu aşağıda kaç kişi yürüyor, kaç kişi yaşıyor, biliyor musunuz? Onlardan herhangi biri ya da hepsi mimarlık hakkında ne düşünürlerse düşünsünler, bana vız gelir ... Başka konulardaki düşünceleri de vız gelir aslında. Dedelerinin bu konuda neler düşündüğüne niçin aldırış edeyim o halde?"

"O bizim kutsal geleneğimiz."

"Neden?"

"Tanrı aşkına, bu konuda bu kadar çocuksu ve saf davranmaktan vazgeçer misin?"

"Ama anlamıyorum. Neden benim *bunu* büyük mimari saymamı istiyorsunuz?" Parthenon'un resmini gösteriyordu.

Dekan, "Ama o Parthenon," dedi.

"Evet, öyle."

"Saçma sorularla ziyan edecek vaktim yok."

"Pekâlâ öyleyse." Roark kalktı, masadan uzun bir cetvel aldı, resme yürüdü. "Bunun nesi kötü, söyleyeyim mi size?"

"Ama o Parthenon!" dedi yine Dekan.

"Evet, lanet olsun, Parthenon!"

Cetvel resmin üzerindeki cama çarptı. "Bakın," dedi Roark. "Ünlü sütunların üzerindeki ünlü yivler... neye yarıyor bunlar? Tahtaların birleşme yerlerini saklamaya ... tabii sütunların ahşaptan yapıldığı günlerde. Ama bunlar ahşap değil, mermer. Şu sütunların tepesinin üç kola ayrılması ... Nedir bunlar? *Tahta.* Bunlar tahta kiriş. Tıpkı insanların ahşap kulübe yapmaya ilk başladıkları zaman kullandıkları gibi. Sizin Yunanlılar mermeri alınış, ahşap binaların kopyalarını yapmışlar! Başkaları öyle yapmıştı diye. Sonra sizin Rönesans ustalarınız gelmiş, tahta kopyası mermerlerin alçıdan kopyalarını yapmışlar. Şimdi de biz geldik, çelik ve betonu alıp, tahta kopyası mermerin kopyası olan alçıların kopyalarını yapıyoruz. Neden?"

Dekan oturmuş, meraklı bakışlarla onu seyrediyordu. Onu şaşırtan bir şey vardı. Roark'un sözleri

değil, söyleyiş biçimi!

"Kurallar mı?" dedi Roark. "İşte benim kurallarım: Bir maddeyle yapılabilen şey asla başka maddeyle yapılmamalı. İki madde asla birbirinin tıpkısı değildir. Dünyadaki hiçbir yer de bir başka yerin tıpkısı değildir. İki ayrı binanın amacı asla bir değildir. Biçimleri; amaç, yer ve malzeme saptar. Bir merkez fikir çevresinde oluşturulmamış hiçbir şey, mantıklı da, güzel de olamaz; her ayrıntıyı oluşturan da o fikirdir. Bina canlı bir şeydir. İnsan gibi. Onun dürüstlüğü, kendi tek gerçeğine hizmet etmektir. Bir insan asla kendi vücudunun parçalarını ödünç almaz. Bina da kendi ruhunun parçalarını ödünç almaz. Ona ruhu yaratıcısı verir; her duvarıyla, her penceresiyle, her merdiveniyle de bunu ifade eder."

"Ama uygun ifade biçimlerinin hepsi çok önceden keşfedilmiş."

"İfade ... ama neyin ifadesi? Parthenon o eski ahşap atasının hizmet ettiği amaca hizmet etmiyordu ki! Bir havaalanı terminali de Parthenon'un hizmet ettiği amaca hizmet etmez. Her biçimin kendi ayrı anlamı vardır. Her insan kendi anlamını, biçimini ve amacını yaratır. Başkalarının neler yaptığı neden bu kadar önemli oluyor? Sırf kendinizin değil diye neden kutsal sayılıyor? Neden sizin dışınızdaki herkes haklı oluyor da bir tek siz olamıyorsunuz? Neden başkalarının sayısı, gerçeğin yerini alabiliyor? Gerçek neden yalnızca bir aritmetik meselesi oluyor... onda da yalnızca toplama işlemi oluyor? Neden her şey eğilip bükülüp mantık dışına çıkarılarak başka şeylere uydurulmaya çalışılıyor? Bir nedeni olmalı. Bilmiyorum. Hiçbir zaman bilemedim. Anlamak isterdim."

"Tanrı aşkına," dedi dekan. "Otur şuraya ... evet, böylesi daha iyi. Şu cetveli de elinden bırakmaya bir itirazın var mı ... teşekkür ederim ... şimdi beni dinle. modern tekniğin bir mimar için taşıdığı önemi hiç kimse inkâr etmiş değildir. Geçmişin güzelliklerini, bugünün ihtiyaçlarına uyarlamak zorundayız. Geçmişin sesi, insanların sesidir. Mimarlıkta hiçbir şey bir tek insan tarafından icat edilmemiştir. Uygun yaratıcı süreç, yavaş giden, adım adım giden, anonim, kolektif bir süreçtir, onun çerçevesi içinde herkes diğer herkesle işbirliği yapar ve kendini çoğunluğun standartlarına uydurmaya razı olur."

Roark alçak sesle, "Ama bakın, diyelim ki benim altmış yıllık bir ömrüm var," dedi. "Bu sürenin çoğu çalışarak geçecek. Yapmak istediğim işi seçtim. Eğer o işte hiçbir zevk bulamazsam, o zaman kendimi altmış yıllık bir işkenceye mahkûm etmiş olurum. Zevk alabilmem için de işimi bence mümkün olan en iyi şekilde yapabilmem gerek. Oysa en iyi demek, bir standartlar meselesi demek. Ben de kendi standartlarımı koyarım. Bana hiçbir şey miras kalmış değil. Hiçbir geleneğin en uç noktasında duruyor değilim. Belki bir geleneğin başlangıç noktasında duruyor olabilirim."

"Kaç yaşındasın?" diye sordu dekan.

Roark, "Yirmi iki," diye karşılık verdi.

Dekan, "O zaman bağışlanabilir," dedi. Rahatlamış görünüyordu. "Büyüyünce bunların hepsi geçecek." Gülümsedi. "Eski standartlar binlerce yıldan beri yaşıyor ve hiç kimse de onları daha iyiye götürebilmiş değil. Oysa senin modernistlerin ne ki? Geçici bir moda. Dikkati çekmeye çalışan teşhirciler. Onların meslek hayatını hiç gözlemledin mi? Kalıcı bir seçkinliğe ulaşabilenini hiç gördün mü? Henry Cameron'a bak. Yirmi yıl önce büyük adamdı, başta gelen mimarlardandı. Bugün ne durumda? Yılda bir kere bir oto tamirhanesinin değişim işini alabilirse şanslı sayılır. Bir serseri ve bir sarhoş, üstelik de..."

"Henry Cameron'u tartışmayalım."

"Öyle mi? Onunla dostluğun falan mı var?"

"Hayır. Ama yaptığı binaları gördüm."

"Nasıl buldun peki?"

"Henry Cameron'u tartışmayalım dedim."

"Pekâlâ. Sana çok büyük bir iltimas yaptığımı anlaman gerekir. Senin gibi davranan öğrencilerle oturup tartışmalar yapmak âdetinde değilim. Ama mümkünse bir trajediyi önlemek istiyorum ... Yani senin gibi zihinsel yeteneklere sahip bir gencin, bile bile kendi hayatını mahvetmeye çalışmasını."

Dekan içinden, acaba matematik profesörüne neden bu genç için elimden geleni yapacağım konusunda söz verdim, diye düşündü. Çünkü profesör, Roark'un projesini işaret ederek, "Bu adam büyük adam." demişti. Dekan sessizce, büyük adam ya da bir suçlu, diye geçirdi içinden. Yüzünü buruşturdu. İkisi de onaylamadığı şeylerdi.

Roark'un geçmişiyle ilgili duyduklarını düşündü. Babası Ohio'da bir yerlerde çelik hurdacısıydı ve çoktan ölmüştü. Çocuğun okula giriş kâğıtlarında en yakın akraba kaydı yoktu. Kendisine sorulduğunda Roark kayıtsızca, "Akrabam yok sanıyorum," demişti. "Belki de vardır. Bilmiyorum." Bu konuya ilgi göstermesi bekleniyor diye şaşırmıştı hatta. Okuldayken bir tek arkadaş edinmemiş, edinme olanaklarını da aramamıştı. Kardeşlik kulüplerine girmeyi reddetmişti. Liseyi de çalışarak okumuştu, enstitüde geçirdiği üç yıl boyunca da hep çalışmıştı. Çocukluğundan beri inşaatlarda işçi olarak çalışmaktaydı. Buldukça sıva işleri, su tesisatı, çelik işleri yapmıştı. Nerede iş bulursa. Batıdan doğuya doğru kaymış, küçük kent ve kasabalarda çalışarak doğunun büyük kentlerine gelmişti. Dekan onu şu son yaz tatilinde, Boston'daki bir gökdelen inşaatında, kendisine fırlatılan ateşli perçin çivilerini yakalarken görmüştü. Upuzun vücudu rahat, gözleri keskin, üzerinde yağ içinde bir tulum; arasıra sağ kolunu uzatarak uçan alevli perçinleri son anda çabasızca yakalıyordu. Tam suratına çarpacağı sanıldığı sırada.

"Buraya bak, Roark," dedi dekan yumuşak bir sesle. "Eğitimin için çok çalıştın. Bitirmene bir yıl kalmıştı. Düşünülmesi gereken önemli bir nokta var. Özellikle de senin durumundaki bir delikanlı için. Bir mimarın kariyerini pratik yönden de düşünmek gerek. Mimar olmak her şeyin sonu değildir. Mimar, koskoca bir sosyal bütünün yalnızca bir parçasıdır. Çağdaş günün kilit kelimesi, *işbirliği*. Bu özellikle mimarlık mesleği için böyle. Potansiyel müşterilerini hiç düşündün mü?"

"Evet," dedi Roark.

"Müfteri," dedi Dekan. "Müşteri. Her şeyden çok onu düşün. Yapacağın evde yaşayacak olan o. Senin tek amacın ona hizmet etmek. Onun isteklerine, uygun sanatsal ifadeyi kazandırmaya çalışmalısın. Bu konuda tek söylenebilecek şey bu değil mi?"

"Eh, müşterim için, yapılabilecek en rahat, en mantıksal, en güzel evi yapmaya çalışmam gerektiğini söyleyebilirim. Verebileceğimin en iyisini ona beğendirmek ve en iyiyi tanımasını ona öğretmek zorundayım, diyebilirim. Bunları söyleyebilirim, ama söylemek istemiyorum. Çünkü benim niyetim kimseye hizmet etmek ya da yardım etmek için bina yapmak değil. Müşterilerim olsun diye bina yapmak niyetinde değilim. Bina yapabilmek için müşterilerim olmasını istiyorum."

"Kendi fikirlerini onlara nasıl zorla kabul ettireceksin?"

"Zorlamak ya da zorlanmak gerektiği inancında da değilim. Beni isteyenler bana gelecektir."

Dekan, Roark'un davranışlarında kendisini şaşırtan şeyin ne olduğunu o zaman anladı.

"Biliyor musun?" dedi, "Benim seninle aynı görüşte olup olmadığımı anlamaya biraz önem versen, çok daha ikna edici olabilirsin."

"Bu doğru." dedi Roark. "Benimle aynı görüşte olup olmadığınıza aldırmıyorum." Bunu öyle rahat söylüyordu ki, insana kabalık gibi gelmiyordu. Yeni farkına vardığı bir durumu açıklıyor gibi geliyordu. Şaşırmıştı bile.

"Başkalarının ne düşündüğüne aldırmıyorsun, ki buna anlayış göstermek mümkün. Ama onların senin gibi düşünmesini sağlamak bile umurunda değil, öyle mi?"

"Değil."

"Ama bu ... bu canavarca bir şey."

"Öyle mi? Belki. Bilemiyorum."

"Bu görüşmeyi yaptığımıza memnunum." dedi dekan birdenbire. Sesi fazla yüksek çıkmıştı. "Vicdanımın rahatlamasına yaradı. Toplantıda başka bazı kimselerin de söylediği gibi, mimarlık mesleğinin sana göre olmadığına inanıyorum. Sana yardım etmeye çalıştım. Ama şimdi artık Yönetim Kurulu'nun görüşüne katılıyorum. Seni teşvik etmek doğru olmaz. Tehlikelisin sen."

"Kimin için?" diye sordu Roark.

Ama dekan ayağa kalktı, görüşmenin sona erdiğini belirtti.

Roark odadan çıktı. Ağır adımlarla upuzun koridorlardan geçti, merdivenlerden indi, aşağıdaki çimenlik bahçeye çıktı. Bu dekan gibi kimselerle daha önce de karşılaşmış, onları bir türlü anlayamamıştı. Tek bildiği, kendi davranışlarıyla onların davranışları arasında önemli bir fark olduğuydu. Bu durum onu çoktan beri rahatsız etmez olmuştu. Aslında binalarda nasıl bir merkez fikir arıyorsa, insanlarda da bir merkez içgüdü arıyordu o. Kendi hareketlerinin kaynağını biliyordu. Onlarınkini keşfedemiyordu. Aldırmıyordu ama. Başka insanları düşünme sürecini hiçbir zaman öğrenememişti. Yalnızca zaman zaman, onları neyin böyle yaptığını merak ediyordu. Dekanı düşünürken bir kere daha merak etti. Bu sorunun bir yerinde önemli bir sır saklı, diye düşündü. Keşfetmesi gereken bir ilke vardı.

Birden durdu. Akşam güneşinin solmadan önceki o ışığını gördü. Enstitü binasının tuğla duvarı boyunca alt bordürü oluşturan gri kirece vuruyordu ışık. İnsanları da, dekanı da, dekanın arkasında yatan o keşfetmek istediği ilkeyi de unuttu. Yalnızca o duvarın bu zayıf ışık altında ne kadar güzel olduğunu, kendisinin o taşla neler yapabileceğini düşündü.

Kocaman bir sayfa kâğıt düşündü, onun üzerinde yükselen duvarlar geldi gözünün önüne. Gri kireçten çıplak duvarlar, aralarında uzun şeritler halinde pencereler, sınıflara o pencerelerden dolan gün ışığı. Kâğıdın köşesinde keskin çizgilerden oluşan bir imza da vardı

HOWARD ROARK..

2

" ... Dostlarım, mimarlık, iki kozmik ilkeye dayalı büyük bir sanattır: Güzellik ve Yararlılık. Bunlar da, daha geniş bir anlamda, üç ebedi varlığın parçalandır. O üç varlık, Gerçek, Sevgi ve Güzelliktir. Gerçek, sanatımızın geleneklerine bağlılık demektir, Sevgi, hizmet edeceğimiz insanlara duyduğumuzdur ... Ah, Güzellik de tüm sanatçıların tutkusuna odak olan bir tanrıçadır ... İster güzel bir kadın, ister güzel bir bina biçiminde olsun ... Hımm ... Evet... Sonuç olarak, mimarlık hayatına atılmak üzere olan sizlere bir tek şey söylemek istiyorum, sizler artık kutsal bir mirasın muhafızlarısınız ... Hımm ... Evet... Böylece dünyaya, o üç ebedi varlıkla, cesaret ve vizyonla donanmış olarak, bu büyük okulun uzun yıllar boyunca temsil ettiği standartlara sadık olarak çıkın. Hepiniz sadakatle hizmet edin, ne geçmişin kölesi olun, ne de sırf orijinal olmak için orijinalliği savunan serüvencilerden olun. O yol yalnızca cahil bir gururu temsil eder. Size nice zengin, faal yıllar dilerim. Bu dünyadan ayrılırken de zamanın kumları üzerinde bir iziniz kalsın!"

Guy Francon sözlerini gösterişli biçimde bitirirken sağ kolunu kaldırıp dinleyicilerini selamladı. Resmi olmayan bir selam, ama Guy Francon'un rahatça sergileyebildiği o neşeli, hoş havaya uygun. Karşısındaki koca salon, bir alkış ve tezahürat patlamasıyla bir anda hayata döndü.

Genç, ter içinde, hevesli yüzlerden oluşan bir deniz, kırk beş dakikadan beri, Stanton Teknoloji Enstitüsü mezuniyet törenine konuşmacı olarak gelen Guy Francon'u dinliyordu. Guy Francon bu tören için ta New York'tan gelmişti. Ünlü Francon & Heyer Mimarlık Şirketi'nin sahiplerinden, Amerikan Mimarlar Derneği Başkanı, Amerikan Sanat ve Bilim Akademisi üyesi. Ulusal Güzel Sanatlar Komitesi üyesi, New York Sanat ve Zanaatçılar Birliği Sekreteri, ABD Aydın Mimarlık Derneği Başkanı Guy Francon. Fransız hükümetinin Legion d'Honeur nişanı verdiği, İngiltere, Belçika, Monako ve Siam hükümetlerinin de madalyalar verdiği Guy Francon. Stanton'ın en büyük mezunlarından, New York'taki ünlü Frink National Bank binasını yapan kişi. O binanın tepesinde, kaldırımların yirmi beş kat yukarısında, Bodrum Mozolesi'ndekinin minyatür kopyası olan bir meşale yanmaktaydı. Camdan ve en iyi General Electric ampullerinden yapılma, alevini rüzgârın üfürüp durduğu bir meşale.

Guy Francon kürsüden indiğinde, uyguladığı zamanlamanın ve kendi hareketlerinin son derece farkındaydı. Orta boylu bir adamdı. Fazla kilolu sayılmazdı. Yalnızca tıknaz olmaya karşı şanssız bir eğilimi vardı, o kadar. Hiç kimse yaşını tahmin edemez, herkes onu daha genç sanırdı, bunu biliyordu. Aslında elli bir yaşındaydı. Yüzünde ne bir tek kırışık, ne de bir tek düz çizgi vardı. Kürelerden, dairelerden, yaylardan ve elipslerden oluşan sanatsal bir komposizyondu yüzü. Küçük parlak gözleri bir mizah ışığıyla tutuşurdu. Giysileri bir sanatçının o sonsuz detay merakını yansıtırdı. Basamaklardan inerken, keşke burası kız ve erkek öğrencilerin bir arada okuduğu karma bir okul olsaydı, diye düşünmekteydi.

Karşısındaki salonun harikulade bir mimari örneği olduğu kanısındaydı. Bugün aşırı kalabalığın ve ihmal edilmiş olan havalandırma önlemlerinin etkisiyle havası biraz boğucu gibiydi. Ama yeşil mermer sütun kaideleri; dökme demirden, altın rengine boyanmış Korint tarzı sütunları; duvarlarına gerdanlık gibi dizilmiş yaldızlı meyveleriyle pek görkemliydi. Özellikle ananaslar, diye düşündü Guy Francon. Ananaslar yılların sınavına iyi dayanmıştı. Dokunaklı bir şeydi bu. Binanın bu kanadını ve bu salonu yirmi yıl önce ben yapmıştım ve işte şimdi de buradayım.

Salonun her yanı vücutlarla, yüzlerle doluydu. Öyle tıklım tıklımdı ki, insan bir bakışta hangi yüzün hangi vücuda ait olduğunu ayırt edemiyordu. Birbirine karışmış kol, omuz, göğüs ve midelerin

yumuşak, titreşimli bir eriyiği. Bu başlardan bir tanesi, solgun tenli, koyu renk saçlı, çok güzel bir tanesi, Peter Keating'e aitti.

Ön tarafa yakın bir yerde oturuyor, gözlerini kürsüden ayırmamaya çalışıyordu. Çünkü birçok kişinin şu anda kendisine bakmakta olduğunu, daha sonra da bakacaklarını biliyordu. Dönüp arkasına bakmıyordu ama o bakışların her an farkındaydı. Gözleri koyu renk, uyanık, zekiydi. Yukarıya kıvrım yapan kusursuz bir hilal gibi dudaktan zarif ve cömertti. Bir gülümsemenin vaadiyle her an sıcak ifadeliydi. Başının biçiminde bir tür klasik kusursuzluk vardı. Biçimli şakaklarındaki dalgalı siyah buklelerde de öyle. Başını tutuş biçimi, güzelliğini olağan kabul eden, ama başkalarının bunu hiç olağan kabul etmediğinin farkında olan biri gibiydi. Peter Keating'di o. Stanton'ın yıldız öğrencisiydi. Öğrenci Yönetim Kurulu Başkanı, atletizm takımının kaptanı, en önemli özel kardeşlik kulübünün üyesi olduktan başka, kampusun en sevilen öğrencisi seçilmişti.

Bu kalabalık buraya benim mezun oluşumu görmeye geldi, diye düşündü Peter Keating. Salonda kaç kişi bulunduğunu tahmin etmeye çalıştı. Bu insanların hepsi onun notlarını biliyordu. Kimse onun rekorunu kıramazdı. Eh, evet, Shlinker de vardı. Shlinker onunla kıran kırana yarışmıştı, ama kendisi bu son yıl Shlinker'i de aşmıştı. İt gibi çalışmıştı, çünkü çok istiyordu Shlinker'i geçmeyi. Bugün artık rakibi yoktu ... derken birdenbire, boğazının içinde bir şey aşağıya düşüyormuş gibi hissetti. Midesine doğra. Soğuk ve boş bir şey. Boş bir delikti aşağıya yuvarlanan. Yuvarlanırken de peşinde bir iz gibi bu kötü duyguyu bırakıyordu. İma sayılabilecek kadar zayıf bir soru ... kendisinin gerçekten bugünkü parlaklığın gerektirdiği kadar büyük olup olmadığı sorusu. Kalabalığın içinde Shlinker'i aradı, sonunda çocuğun sapsarı başıyla altın çerçeveli gözlüğünü görebildi. Ona sıcacık bakışlarla, rahatlamış, güven dolu, minnet dolu bakışlarla baktı. Shlinker'in ne görünüş, ne de yetenek bakımından Keating'e yetişmeyi ummaya bile cesaret edemeyeceği kesindi. Kuşku duymasına gerek yoktu Peter'in. Shlinker'i de, dünyanın bütün Shlinker'lerini de her an alt edebilirdi. Kendi elde edemediği bir şeyi başkasının elde etmesine asla izin vermeyebilirdi. Herkes seyretsin beni, diye geçirdi içinden. Bakakalmaları için yeterli sebepler yaratacaktı onlara. Çevresindeki sıcak solukları, beklentileri bir iksir gibi hissediyordu. Yaşamak harika bir şey, diye düşündü Peter Keating.

Başı biraz dönmeye başlamıştı. Hoş bir duygu. Bu duygu onu, bir direnmeyle karşılaşmaksam ve nasıl olduğunu da hatırlamaksızın, salondaki bütün yüzlerin önüne, kürsüye doğru götürdü. İncecik, formda, öylece durdu orada. Alkışın tepesinde patlamasına izin verdi. Bu kükreyen gürültüden, onur dereceleriyle mezun olduğunu anlıyordu. Amerikan Mimarlar Birliği ona bir altın madalya vermekteydi. Aydın Mimarlar Derneği de Paris Nişanı'nı sunmaktaydı. Paris Güzel Sanatlar Okulu'nda dört yıllık bursu hazırdı.

Derken kendini el sıkışır buldu. Büktüğü bir kâğıt parçasıyla alnından akan terleri sildi, başını salladı, gülümsedi. Bir yandan siyah mezuniyet cübbesi içinde sıcaktan boğulur gibi oluyor, kollarını boynuna dolayıp hıçkıran annesini kimsenin fark etmeyeceğini umuyordu. Enstitünün başkanı Peter'in elini sıkarken, sesi, "Stanton seninle iftihar edecek, oğlum!" diye kükrüyordu. Dekan da elini sıktı, "Parlak bir gelecek, parlak bir gelecek, parlak bir gelecek ..." diye tekrarladı durdu. Profesör Peterkin elini sıkarken delikanlının omzunu tıpışladı, bir şeyler söyledi. "Çok da gerekli bulacaksın; örneğin ben o tecrübeyi, Peabody Postanesi'ni inşa ettiğim zaman yaşadım ..." Keating sözün arkasını dinlemedi, çünkü Peabody Postanesi olayını daha önce de çok dinlemişti. Profesör Peterkin'in, mimarlığını eğitmenlik uğruna feda etmeden önce diktiği tek bina oydu. Keating'in son projesi olan "Güzel Sanatlar Sarayı'ndan da çok söz edilmekteydi. Keating ise şu anda o projenin nasıl bir şey olduğunu kesinlikle ve hiç mi hiç hatırlamıyordu.

Bu kargaşanın arasında, bir ara Guy Francon'un da elini sıktığını hissetti, Francon'un yumuşak sesi

kulaklarında derin bir iz bıraktı: "Sana daha önce de söylediğim gibi, hâlâ açık o kapı, evladım. Tabii artık sana burs da verildiğine göre bir karar vermen gerek ... Güzel Sanatlar diploması genç biri için çok önemlidir ama seni ofisimde görmek de bana büyük sevinç verir ..."

"22 Mezunları"nın şöleni uzun süren, ciddi havalı bir şölen oldu. Keating o akşam yapılan konuşmaları ilgiyle dinledi, arasıra, "Amerikan Mimarisi'nin gelecekteki umudu olan gençler," ya da "Gelecek altın kapılarını size açıyor," gibi sözleri duydukça, bu geleceğin ve bu umudun kendisi olduğunu anladı. Bunun bunca saygın dudaklardan onaylanması çok hoştu. Kır saçlı konuşuculara bakarken, kendisinin o mevkilere ne kadar daha gençken ulaşacağını düşündü. Hatta aşacağını.

Derken birdenbire aklına Howard Roark geldi. O adın belleğinde belirmesiyle birlikte içinde bir keyif kıpırtısı hissedince şaşırdı, bunun nedenini önce pek anlayamadı. Ama sonra hatırladı. Howard Roark bu sabah okuldan kovulmuştu. Kendini için için azarladı, üzülebilmek için kararlı bir çaba harcadı. Ama o kovulma olayını ne zaman düşünse, gizli sevinç de geri geliyordu. Bu olay ona, Roark'u tehlikeli bir rakip gibi görmenin ne kadar saçma olduğunu kanıtlamıştı. Bir zamanlar Shlinker'e kaygılandığından çok Roark'a kaygılanıldı. Roark kendisinden iki yaş küçük ve bir sınıf geride olduğu halde hem de. Eğer herhangi bir zamanda kendisinin ve Roark'un yetenekleri konusunda herhangi bir kuşku hissetmişse, bugünkü olay o kuşkuları tümüyle saf dışı bırakmıyor muydu artık? Ayrıca başka bir şeyi daha hatırladı. Roark kendisine çok iyi davranmış, ne zaman bir projede çözemediği bir sorunla karşılaşsa yardım etmişti ... çözemediği değil tabii, yalnızca düşünmeye zaman bulamadığı. Tanrım! Roark nasıl da çözerdi planların dolaşıklıklarını! Bir iplik çeker gibi, her şeyi seriverirdi ortaya ... Eee, çözerse ne olurdu ki! Ne kazandırmıştı bu ona? İşi bitmişti işte. Peter Keating bunu bildiği için, o anda Howaıd Roark'a üzülmek gibi gurur verici bir duygu yaşamayı başardı.

Konuşma sırası Keating'e geldiğinde, güvenli bir tavırla ayağa kalktı. Ne kadar korktuğunu belli etmesi doğru olmazdı. Mimarlık konusunda söyleyeceği hiçbir şey yoktu. Ama konuştu. Başını dik tutarak, eşitler arasında bir eşit gibi, ama saygıyla ... orada bulunan büyük isimlerden herhangi birini gücendirmeyecek biçimde. "Mimarlık büyük bir sanat ..." dediğini hatırlıyordu. "Gözlerimiz geleceğe dönük, yüreklerimizde eskiye saygıyla ... tüm sanatların arasında sosyolojik açıdan en önemlisi olan bu dalda ... hepimize ilham sayabileceğimiz birinin bugün söylediği gibi, üç ebedi varlık; gerçek, sevgi ve güzelliktir..."

Daha sonra koridorda, vedalaşmanın gürültülü kargaşası arasında, çocuklardan biri kolunu Keating'in omzuna atarak fısıldadı. "Eve koş, kimin gönlünü hoş edeceksen et, Peter. Bu akşam bizi Boston paklar. Sırf bizim çete. Seni bir saate kadar evinden alırım." Ted Shlinker az sonra, "Tabii geliyorsun, Peter," diye üstelemişti. "Sen olmazsan eğlenenleyiz. Bu arada çok çok da tebrikler tabii. Hiç gücenmiş falan değilim. En iyi olan kazanır." Keating de elini Shlinker'in omzuna atmıştı. Gözleri ısrarlı bir sıcaklıkla pırıl pırıldı. Sanki Shlinker hayattaki en değerli arkadaşıymış gibi. "Sağol, Ted. Amerikan Mimarlar Derneği'nin o madalyası konusunda gerçekten kendimi çok kötü hissettim. Bence o senin hakkındı. Ama bu ihtiyar tilkilerin ne yapacağı hiç belli olmuyor." Sonra Keating sokağa çıkıp evine yöneldi. Yumuşacık bir karanlığın içinde ilerlerken, annesinden bu gece nasıl kurtulabileceğini düşünüyordu.

Annem benim için çok şey yaptı, diye geçirdi içinden. Bir hanımefendiydi annesi ... kendi de sık sık söylerdi bunu. Lise mezunuydu. Ama yine de çok çalışmıştı. Evlerine öğrencileri pansiyon almaya bile razı olmuştu. Ailesinde böyle şeyler duyulmuş olmadığı halde.

Babasının eskiden Stanton'da bir kırtasiyeci dükkânı vardı. Değişen zamanın zorlukları o ticareti

bitirmiş, hastalık da baba Peter Keating'i on iki yıl önce bitirmişti. Louisa Keating o zaman, saygın bir sokağın sonundaki o evle kalakalmıştı. Bir de, taksitleri düzenli biçimde ödenmiş bir sigortanın geliri vardı. O taksitlerin ödenmesini kendisi izlemişti zaten. Anne oğul yalnızdılar artık. Sigortanın geliri küçük bir şeydi. Ama eve pansiyon almaktan gelen katkılarla ve Bayan Keating'in o sebatkâr iradesiyle, idare etmeyi başarmışlardı. Yaz tatillerinde oğlu da çalışmış, otellerde işe girmiş, şapka reklamlarında manken olarak poz vermişti. Bayan Keating, oğlunun hayatta hak ettiği yere geleceğine karar vermiş, bu amaca kene gibi sarılmıştı... Ne tuhaf! Keating bir zamanlar ressam olmak istediğini hatırlıyordu. Ama annesi daha iyi bir dal bulmuştu ona. Çizgi yeteneğini daha iyi değerlendirebileceği bir dal. "Mimarlık çok saygın bir meslek," demişti oğluna. "Hem bu meslekte en kibar insanlarla karşılaşırsın." Annesi itmişti onu bu mesleğe. Peter bunun ne zaman ve nasıl olduğunu hatırlayamıyordu bile. O gençlik hevesimi bunca yıldır hatırlamayışım ne komik, diye düşünmekteydi. Şimdi hatırlaması da komikti. Eh, bu akşam çok uygundu hatırlamaya. Hatırlar, sonra da ebediyen unuturdu.

Mimarların kariyeri hep parlak olur, diye düşündü. Bir kere de başa yükseldiler mi, bir daha düşmezlerdi. Yürürken ışıklı dikdörtgen pencerelere baktı. Bir perde dalgalandı, bir baş dışarıya uzandı. Acaba benim geçişime bakmak için mi uzandı, diye düşündü Keating. Değilse bile, bir gün o amaçla uzanacaktı. Bir gün herkes bakacaktı ona.

Keating eve yaklaşırken Howard Roark'un ön basamaklarda oturmakta olduğunu gördü. Bir üst basamağa sırtını dayamış, dirseklerini yerleştirmiş, upuzun bacaklarını karşıya uzatmıştı. Balkonun direklerine tırmanan hanımeli, köşedeki sokak ışığıyla evin arasında bir perde gibiydi.

İlkbahar akşamında başını kaldırınca elektrik karpuzunu görmek garip bir duyguydu. Sokağı daha karanlık ve daha yumuşak gösteriyordu o ışık. Tek başına asılı duruyordu orada. Bir boşluk gibi. Gösterebildiği de yalnızca birkaç dalla birkaç yapraktı. Küçücük bir duygu genişleyip ağırlık kazandı. Sanki karanlıkların içinde yapraklardan başka bir şey yokmuş gibi. O mekanik cam top, yaprakları daha da canlı gösteriyordu. Renklerini ellerinden alıyor, ertesi sabah her zamandan yeşil olacaklarını vadediyordu onlara. İnsanın elinden de görme yeteneğini alıyor, buna karşılık ona bir ilkbahar duygusuyla bir uzay duygusu veriyordu.

Balkonun karanlığına karşı o olmayacak turuncu kafayı tanıyınca Keating olduğu yerde durdu. Bu gece görmeyi istediği tek insan karşısındaydı. Roark'u yalnız bulduğu için memnundu, ama biraz da korkuyordu.

"Tebrikler, Peter," dedi Roark.

"Aaa, şey, teşekkürler..." Keating bugün duyduğu iltifatlar arasında kendisini en çok memnun edenin bu olmasına şaştı. Roark'un başarısını onaylamasından çekingen bir mutluluk duyuyor, İçendi kendine bunun budalalık olduğunu söylemeye çalışıyordu. "Yani biliyor musun, yoksa...?" Sonra kararlı bir sesle sordu. "Annem söyledi mi sana?"

"Söyledi."

"Söylememesi gerekirdi."

"Neden o?"

"Bak, Howard, biliyorsun çok üzüldüm senin okuldan ..."

Roark başını arkaya atıp ona baktı.

"Boş ver." dedi.

"Ben ... seninle konuşmak istediğim bir şey var, Howard. Bana öğüt vermeni istiyorum. Oturabilir

miyim?"

"Neymiş konu?"

Keating basamaklara, onun yanına oturdu. Roark'un karşısında oynayabileceği hiçbir rol yoktu. Zaten şimdi canı rol oynamak da istemiyordu. Yere düşerken hışırdayan bir yaprağın sesini duydu. İncecik, kaygan bir ilkbahar sesi.

Şu an için Roark'a sevgi hissettiğinin bilincindeydi. Acı, şaşkınlık ve çaresizlik içeren bir sevgi.

Büyük bir içtenlikle, "Umarım sana işimle ilgili fikir sorduğum için beni ayıplamazsın" dedi. "Tam sen okuldan ..."

"Boş ver onu dedim, Peter. Konu ne?"

Keating kendini de şaşırtan beklenmedik bir dürüstlükle, "Biliyorsun, genellikle senin için delinin biri diye düşünmüşümdür," dedi. "Ama çok şey bildiğinin de farkındayım. Mimarlık hakkında yani. O budalaların asla bilmediği şeyler. Ayrıca mimarlığı onların asla sevemeyeceği kadar sevdiğini de biliyorum."

"Eee?"

"Doğrusu neden sana gelmek istediğimi bilmiyorum, ama ... Howard, daha önce bunu hiç söylememiştim ama, anla beni ... dekanın görüşündense senin görüşünü bilmeye daha çok önem veriyorum. Herhalde sonunda yine dekanın dediğini yapacağım, ama senin görüşün benim kendim için daha önemli ... nedenini de bilmiyorum. Bunları neden söylediğimi de bilmiyorum."

Roark yan dönüp ona baktı, güldü. Genç, iyi yürekli, dostça bir gülüşle güldü. Roark'dan böyle bir ses yükseldiğini duymak o kadar nadir bir şeydi ki, Keating'e sanki birisi uzanıp elini anlayışla tutmuş gibi geldi. Boston'da bir partinin kendisini beklemekte olduğunu unutuverdi.

"Hadi," dedi Roark. "Benden korkuyor olamazsın, değil mi? Sormak istediğin nedir?"

"Bursumla ilgili. Bana verilen Paris ödülü."

"Evet?"

"O burs dört yıllık. Ama beri yandan Guy Francon da bir süre önce bana şirketinde iş teklif etti. Bugün bir ara, o işin hâlâ açık olduğunu söyledi. Hangisine evet demem gerektiğini bilmiyorum."

Roark ona baktı, uzun parmakları ağır bir hareketle yuvarlanırcasına basamaklarda tempo tuttu.

Sonunda Roark, "Eğer benim fikrimi istersen Peter, sen hatayı şimdiden yaptın," dedi. "Bana sormakla. Herhangi bir kimseye sormakla. İşinle ilgili konuları asla başkalarına sormayacaksın. Ne istediğini kendin bilmiyor musun? Nasıl dayanabiliyorsun bilmemeye?"

"İşte senin bu yönüne hayranlık duyuyorum, Howard. Sen hep bilirsin."

"İltifatları boş ver."

"Ama ben ciddi söylüyorum. Nasıl karar verebiliyorsun böyle her zaman?"

"Sen kararları senin yerine başkalarının vermesine nasıl izin veriyorsun?"

"Ama ben emin değilim. Howard. Ben hiçbir zaman kendimden emin değilim. Bana dedikleri kadar iyi miyim, bilemiyorum. Bunu senden başka kimseye itiraf etmem. Herhalde nedeni senin her zaman kesinlikle bana ..."

"Peter!" Bayan Keating'in sesi arkalarında patladı. "Peter, hayatım! Ne yapıyorsun orada?"

Annesi kapıda duruyordu. Bordo taftadan en şık elbisesini giymişti. Mutlu, ama kızgındı.

"Ben de burada yapayalnız oturmuş, seni bekliyorum! Takım elbisenle o kirli basamaklarda işin ne? Hemen kalk oradan! Eve girin, çocuklar. Kakao ve bisküviler sizi bekliyor."

"Ama anne, ben Howard'la önemli bir şey konuşmak istiyordum," dedi Keating. Bir yandan da ayağa kalkıyordu ama.

Annesi duymamış gibiydi. Dönüp eve girdi, Keating de onu izledi.

Roark onların arkasından baktı, omuz silkti, kalkıp o da içeriye girdi.

Bayan Keating sert eteklerini çıtırdatarak bir koltuğa oturdu.

"Eee?" diye sordu. "Ne konuşuyordunuz ikiniz orada?"

Keating'in parmakları bir tablanın kenarında dolaştı, bir kibrit kutusunu alıp bıraktı, sonra annesi orada yokmuş gibi Roark'a döndü.

"Bak, Howard, poz atmayı bırak," dedi. Sesi tizleşmişti. "Bursu yakıp çalışmaya mı başlayayım, yoksa Francon'a beklemesini söyleyip Güzel Sanatlar'a gideyim, safteronları etkilemeye mi çalışayım? Ne diyorsun?"

Kaybolan bir şey vardı. O an geçmişti artık.

Bayan Keating, "Dur, Peter, şu konuyu iyice anlamak istiyorum." diye söze başlayacak oldu.

"Dur bir dakika, Anne! ... Howard, bu işi çok dikkatle tartmam gerek. Öyle bir burs herkese verilmez. Verilmesi demek, çok iyisin demektir. Güzel Sanatlar'da okumak ne kadar önemlidir, bilirsin."

"Yo, bilmem," dedi Roark.

"Öff, Allah kahretsin, senin o çılgın fikirlerini bilmiyor değilim, ama ben pratik açıdan konuşuyorum. Benim durumumdaki biri açısından. Bir an için idealleri bir kenara bırakırsak, kesinlikle görünüyor ki..."

Roark, "Sen benim fikrimi istemiyorsun," dedi.

"Tabii istiyorum! Sana soruyorum!"

Ama Keating, seyircisi olduğu zaman asla aynı olmazdı. Kaybolan bir şey vardı. Kendisi farkında değildi, ama Roark'un bildiğini anlıyordu. Roark'un gözleri onu tedirgin ediyor, tedirgin olmak da kızdırıyordu Keating'i.

"Mimarlığı *uygulamak* istiyorum," diye terslendi Keating. "Yalnızca üzerinde konuşmakla yetinmek istemiyorum. O okul insana büyük saygınlık katıyor. Bina yapabileceklerini sanan eski musluk tesisatçılarından ayırıyor insanı. Ama beri yandan Francon'un söylediği iş... Guy Francon kendisi teklif etti o işi bana!" Roark başka tarafa döndü.

Keating kör gibi devam etti. "Kaç çocuk ulaşabilir bu onura? Bir yıl geçtiğinde, Smith'in ya da Jones'un yanında çalışıyoruz diye öğünüyor olacaklar ... iş bulmayı başarırlarsa tabii. Oysa ben *Francon & Heyer'* da çalışıyor olacağım!"

Bayan Keating, "Çok haklısın, Peter," diyerek ayağa kalktı. "Böyle bir konuda, annene danışmak istemezsin tabii. Fazla önemli çünkü. Sizi yalnız bırakayım da konuyu Bay Roark'la hallet."

Keating, annesine baktı. Onun bu konuda ne düşündüğünü duymak istemiyordu. Kendi kararını verebilmesi için tek çarenin, o kararı annesi konuşmadan önce vermek olduğunu biliyordu. Annesi durmuş, ona bakmaktaydı. Dönüp odadan çıkmaya hazırdı. Keating onun blöf yapmadığını da

biliyordu. Oğlu isterse, çıkacaktı odadan. Oğlu da ... istiyordu. Onun gitmesini istiyordu. Çaresizce, umutsuzca istiyordu bunu. Konuştu:

"Ama. anne, bunu nasıl söylersin? Elbette istiyorum senin fikrini ... sen ne düşünüyorsun?"

Annesi Peter'in sesindeki o ham tedirginliği duymazdan geldi, gülümsedi.

"Peter, ben hiçbir zaman hiçbir şey düşünmem. Karar senindir. Karar her zaman senin olmuştur."

Peter Keating gözlerini annesinden ayırmaksızın, kararsız bir sesle, "Şeyyy ..." diye başladı. "Eğer Güzel Sanatlar'a gidersem ..."

Bayan Keating, "Güzel," dedi hemen. "Git Güzel Sanatlar'a. Şahane bir yer. Evinden, yuvandan bir okyanus uzakta. Tabii sen gidersen, Bay Francon o işe bir başkasını alır. Herkesin diline de laf gerek. Bay Francon'un her yıl şirketine Stanton'ın o yıl mezun ettiği en iyi çocuğu aldığını herkes biliyor. O işe bir başkası alınırsa nasıl gözükür acaba? Ama herhalde önemi yok."

"İnsanlar ne diyecek ki?"

"Fazla bir şey söylemezler herhalde. Yalnızca öbür çocuğun o yılın en parlak çocuğu olduğunu söylerler. Herhalde Shlinker'i alır."

"Olamaz!" Keating öfkeyle yutkundu. "Shlinker olmaz!"

Annesi en tatlı sesiyle, "Olur," dedi. "Shlinker'i alır."

"Ama ..."

"Ama insanların ne diyeceğinden sana ne? Sen kendini memnun et, yeter."

"Yani sence Francon ..."

"Bay Francon benim niçin umurumda olsun? Benimle bir ilgisi yok ki."

"Anne, Francon'un önerdiği işe girmemi mi istiyorsun?"

"Benim hiçbir şey istediğim yok, Peter. Patron sensin."

Acaba annemi gerçekten seviyor muyum, diye merak etti. Ama annesiydi o onun. Bu söz herkesin gözünde, o kişinin otomatik olarak sevilmesi gerektiği anlamına gelirdi. Bu nedenle Peter de annesine yönelik duygularının sevgi olduğuna karar vermişti. Annesinin yargısına saygı göstermesi için bir neden var mı, yok mu, bilmiyordu. Annesiydi onun o. Böyle olması, her türlü mantığın yerini almaya yeterdi.

"Evet, tabii anne ... Ama ... Evet, biliyorum, ama ... Howard?"

Bu bir yardım çağrısıydı. Roark oradaydı. Köşedeki kanepeye, yarı yatar pozda, kedi yavrusu gibi yerleşmişti. Roark'un böyle kediler gibi sessiz bir gerilim ve kontrolle hareket edebilmesi Keating'i defalarca şaşırtmıştı. Tıpkı kediler gibi, vücudunda tek bir katı kemik yokmuş gibi gevşeyebiliyordu Roark. Şimdi de konuşmaya başlamıştı:

"Peter, karşına çıkan bu iki fırsat hakkında da neler düşündüğümü biliyorsun. Daha az kötü olanını seç. Güzel Sanatlar'da ne öğreneceksin? Yine Rönesans sarayları, yine operet dekorları. İçinde var olan her şeyi öldürecekler. Oysa sen arasıra iyi iş çıkarıyorsun ... izin verirlerse. Eğer gerçekten bir şeyler öğrenmek istiyorsan, işe başla. Francon budala itin teki, ama en azından orada bina yapabileceksin. Kendi başına ortaya çıkmaya çok daha erken hazırlanabilirsin."

Bayan Keating, "Bazen Bay Roark bile mantıklı konuşabiliyor," dedi. "Kamyon şoförü diliyle konuşsa bile."

"Sence gerçekten iyi iş çıkarabiliyor muyum?" Keating ona bakarken gözlerinde hâlâ o bir tek cümlenin pırıltısı vardı. Başka hiçbir şeyin önemi yoktu.

"Arasıra," dedi Roark. "Pek sık sayılmaz."

Bayan Keating, "Şimdi bu iş hallolduğuna göre ..." diye başladı.

"Bunu ... bunu bir düşünmem gerek, Anne."

"Şimdi bu iş hallolduğuna göre, kakao içmeye ne dersiniz? Hemen getirebilirim!"

Oğluna gülümsüyordu. İtaatkârlığın, minnetini ifade eden bir gülümseme. Hışırdayarak odadan çıktı.

Keating sinirli sinirli dolaşırken durdu, bir sigara yaktı, dumanı ağzından kısa kümeler halinde üfledi, Roark'a baktı.

"Sen ne yapacaksın şimdi, Howard?"

"Ben mi?"

"Çok düşüncesiz davrandım, biliyorum. Hep kendimden söz ettim. Annem aslında iyi niyetli, ama beni deli ediyor ... neyse, boş ver o konuyu. Sen ne yapacaksın?"

"Ben New York'a gidiyorum."

"Ah, çok iyi. İş bulmaya mı?"

"İş bulmaya."

"Şey ... mimarlıkta mı?"

"Mimarlıkta, Peter."

"Bu harika. Sevindim. Kafanda kesin bir plan var mı?"

"Henry Cameron'un yanında çalışacağım."

"Yo, olamaz, Howard!"

"Öyle."

"Ama o bir sıfır artık! Biliyorum, adı var, ama bitti işi onun. Önemli binaları hiç alamıyor, yıllardır alamadı! Ofisi berbat bir yermiş diyorlar. O sana ne gibi bir gelecek sağlayabilir ki? Ne öğrenebilirsin orada?"

"Fazla bir şey değil. Yalnızca bina yapmasını."

"Tanrı aşkına, bu inadı sürdüremezsin, bile bile kendini ziyan edemezsin! Bana öyle gelmişti ki ... Şey, evet, bugünkü olay sana bir şeyler öğretmiştir sanmıştım!"

"Öğretti."

"Bak, Howard, eğer bu kararının nedeni, seni artık başka hiç kimsenin, yani daha iyi bir mimarın almayacağına inandığın içinse, ben sana yardım ederim. Francon'la konuşur, tanıdıkları arar, sonunda ..."

"Sağol, Peter. Ama gereği yok. Her şey tamam."

"Ne dedi?"

"Kim?"

"Cameron."

"Onunla hiç karşılaşmış değilim."

O sırada dışarıda bir koma sesi duyuldu. Keating o anda hatırladı, üstünü değişmek üzere yukarıya koşarken kapıda annesine çarptı, kadının elindeki tepside duran fincanlardan birini devirdi.

"Peter!"

"Ziyam yok, anne!" Annesinin dirseğine sarıldı. "Acelem var, tatlım. Çocuklarla küçük bir parti ... dur dur, bir şey söyleme ... geç kalmam, bak ... Benim Francon & Heyer'a girmemi kutlayacağız!"

Annesini alışkanlıkla öptü. Onu bazen dayanılmaz kılan neşeli hali yine üstündeydi. Odadan fırlayıp merdivenleri koşarak çıktı. Bayan Keating onun arkasından bakıp başını iki yana salladı. Yüzünde hem eleştiri, hem mutluluk vardı.

Keating odasına daldığında, giysilerini her bir yana fırlatırken birdenbire New York'a çekeceği telgraf geldi aklına. O konuyu gün boyu unutmuştu, ama şimdi acil bir şey olarak hatırladı. Telgrafı şimdi, hemen çekmek istiyordu. Bir kâğıt parçası bulup karaladı:

"Katie, sevgilim Francon'da çalışmak üzere New York'a geliyorum. Sevgiler, Peter."

O gece Peter arabada, iki delikanlının arasına sıkışmış durumda Boston'a uçtu, yol ve rüzgâr vınlayarak yanından akıp geçti. Dünyanın artık önünde açılmakta olduğunu hissediyordu. Farların önünden kaçan karanlıklar gibi. Özgürdü. Hazırdı. Birkaç yıla kadar ... yani çabucak ... çünkü arabanın bu hızı karşısında zaman diye bir şey yoktu artık ... adı borazan gibi duyulacak, insanları uykularından uyandıracaktı. Büyük şeyler yapmaya hazırdı o... harika şeyler. Daha önce aşılmamış... yani ... Allah kahretsin ... mimarlıkta aşılmamış şeyler.

3

Peter Keating, New York sokaklarına baktı. Gözüne ilişen insanlar son derece şık giyinmişlerdi.

Beşinci Caddede, Francon & Heyer ofisinin bulunduğu binanın önünde durmuştu bir an. İlk iş günü onu bekliyordu. Yanından telaşlı adımlarla geçen adamlara baktı. Şık, diye düşündü. Hem de çok şık. Üzgün bakışları kendi giysilerine döndü. New York'ta öğrenmesi gereken çok şey vardı.

Artık daha fazla geciktiremeyeceğini hissedince, kapıya doğra döndü. Minyatür bir Dorik portiko. Her küçük detayı, bir zamanlar eski Yunanlılar gibi tunikler giyerek dolaşan sanatçı tarafından özenle hesaplanıp yerleştirilmişti. Sütunların mermer kusursuzluğu arasında, dönen kapının nikelajları parıldıyor, hızla geçen otomobillerin hayalini yansıtıyordu. Keating döner kapıdan geçip muhteşem mermer lobide ilerledi, yaldızdan ve kırmızı lakeden asansöre binerek otuz kat yukarıdaki maun kapının önüne geldi. Kapıda zarif harflerle yazılmış ince bir plaka gördü:

FRANCON & HEYER MİMARLIK BÜROSU

Francon & Heyer'in resepsiyonu, kolonyel bir malikânenin serin ama sevimli balo salonuna benziyordu. Gümüş beyazı duvarlara yassı sütunlar sıralanmıştı. Yüzleri yivliydi. Yivler İyon salyangozları gibi kıvrılıyordu. Üstlerinde küçük alınlıklar vardı. Tam ortalan ayrıktı alınlıkların. Oralara yanın Yunan yüzleri yapıştırılmıştı. Panolarda Yunan tapınaklarındaki kabartmalar vardı. Hemen fark edilemeyecek kadar küçüktüler. Ama sütunları da, alınlıkları da, kırışık yüzlü taşları da asıl bunlar gösteriyordu.

Keating eşiği aşıp içeriye girdiği andan itibaren, ayaklarının altında bir yürüyen bant varmış gibi hissetti. Bu bant onu, Floransa tipi bir balkon parmaklığının gerisinde, telefon santralinin başında oturan resepsiyoncunun önüne götürdü, sonra da kocaman bir salonun kapısına ulaştırdı. Keating'in orada gördükleri, upuzun, yassı masalar, tavandan inen ve yeşil abajurlarda son bulan bükümlü iplerden bir orman, duvarlarda dev boyutlarda ozalit dosyaları, kuleler gibi sarı çekmeceler, kâğıtlar, kutular, örnek tuğlalar, kavanozlar içinde tutkallar ve inşaat şirketlerinin takvimleri oldu. Takvimlerin çoğunda çıplak kadın resimleri vardı. Teknik ressamların başı Keating'i yüzüne bakmadan tersledi. Bunalmıştı adam. Ama aynı zamanda amaçlı bir hali vardı. Baş parmağıyla dolap odasını gösterirken çenesini de kaldırıp yüzünü o yana çevirdi, Keating dolaptan aldığı gri çalışma önlüğünü güvensizlik içinde giyerken, adam topukları üzerinde yaylanarak bekledi. Francon istemişti herkesin bu önlükten giymesini. Yürüyen bant, çizim odasının köşesindeki bir masada duruverdi. Keating kendini o masada, bir takım planlan işleme göreviyle baş başa buldu. Baş teknik ressamın sırtı uzaklaşıyordu. Adam onun varlığını bile unutmuştu çabucak.

Keating hemen önündeki işe koyuldu. Gözleri masadaki kâğıda dikilmiş, boğazı kaskatı kesilmişti. Görebildiği tek şey, önündeki kâğıdın inci gibi pırıltısıydı. Çizdiği dümdüz çizgiler şaşırtıyordu onu. Çünkü etinin en az iki santim sağa sola kayarak titrediğinden emindi. O çizgilerin nereye gittiklerini, niçin çizildiklerini bilmeksizin üstlerinden geçmekteydi. Tek bildiği, bu planın birisinin büyük bir başarısı olduğuydu. Kendisi ne bu konuda soru açabilirdi, ne de bu başarıya erişebilirdi. Nasıl olup da kendini potansiyel bir mimar olarak görebildiğini anlayamıyordu.

Çok uzun bir süre sonra, bitişik masadaki buruşuk gri önlüğü far ketti. Bir çift kürek kemiğine yapışmış önlüğü. Çevresine bakındı. Önce tedbirli bakışlarla, sonra merakla, sonra keyifle, sonra da tiksintiyle. En sonuncu aşamaya vardığında Peter Keating yine kendisi olmuş, insanlara karşı yeniden sevgi hissetmeye başlamıştı. Yan taraftaki çökük yanakları, komik burunu, içerlek çenedeki gamzeyi,

masanın ön kenarına dayanıp sıkışmış mideyi gördü. Çok hoşlandı bu görüntüden. Bu insanların yaptığı her şeyi kendisi daha iyi yapabilirdi. Gülümsedi. Peter Keating'in birlikte olabileceği insanlara ihtiyacı vardı.

Önündeki plana tekrar baktığında, o şaheserin bir takım kusurları gözüne çarptı. Özel bir evin bir katıydı. Koskoca mekânları hiç nedensiz bölen çarpık çurpuk koridorları, karanlığa mahkûm edilmiş uzun dikdörtgen odaları fark etti. Tanrım, diye düşündü, böyle bir ödev versem beni daha birinci sömestrde çaktırırlardı. Ondan sonra artık işini çabucak, kolaylıkla, ustaca ve mutlu mutlu yapmaya başladı.

Öğle molası gelmeden, Peter Keating odadakilerden bazılarıyla dost olmuştu bile. Henüz yakın dost diyebileceği kimsesi yoksa da, dostlukların büyümesine ortam olabilecek, belirginleşmemiş bir tarla vardı artık önünde. Yakın masalarda oturanlara gülümsemiş, hiçbir neden olmadığı halde onlara anlayışlı anlayışlı göz kırpmıştı. Buzdolabına gidiş gelişlerini, yanından geçtiği insanları yumuşak, neşeli bakışlarıyla okşamak için kullanmıştı. O parlak gözler odadaki herkesi birer birer ele alıyor, içinde bulundukları evrenden çıkarıp, insanlığın en önemli örneği ve Keating'in en yakın dostu gibi ayırıyordu. O geçtiğinde insanların, işte akıllı bir çocuk, işte çok iyi bir insan dedikleri kesindi.

Keating yan masadaki uzun boylu, sarışın bir gencin, bir iş hanının cephesini çizmekte olduğunu fark etti. Dostça bir saygıyla delikanlının omzuna doğru eğildi, üç kat yüksekliğine varan sütunlara dolanmış gerdanlık gibi dizili çiçeklere baktı.

Hayranlık dolu bir sesle, "İhtiyara aferin." dedi.

"Ne?" diye sordu çocuk.

"Francon'a yani," diye açıkladı Keating.

"Ne Francon'u?" dedi delikanlı hemen. "O adam sekiz yıldır bir köpek kulübesi bile çizmiş değil." Omzunun üzerinden başparmağıyla arkadaki camlı kapıyı gösterdi. "O çizdi."

Keating, "Ne?" diyerek döndü.

"O," dedi çocuk yine. "Stengel. Bunların hepsini o yapar."

Keating cam kapının ardında, bir masanın kenarına abanmış bir çift kemikli omuzla; üçgen biçiminde, küçük bir kafa gördü. Dikkatle eğilmişti. Gözlük camlarından iki ışık havuzu yansıyordu.

Akşama doğru, kapalı kapının ardından birinin geçtiği hissedildi. Keating çevredeki fısıltılardan Guy Francon'un geldiğini, bir üst kattaki ofisine çıktığını anladı. Yarım saat sonra cam kapı açıldı, Stengel çıktı. Parmaklan arasında kocaman bir karton tutmaktaydı.

"Hey, sen," diye seslendi. Gözlük camları Keating'in yüzüne dönüktü. "Bunun planlarını sen mi yapıyorsun?" Kartonu öne doğru uzatmıştı. "Bunu patrona götür, onaylat. Ne dediğini iyice dinlemeye ve akıllı gözükmeye çalış. Hoş ikisinin de pek önemi yok ya!"

Kısa boyluydu. Kolları ayak bileklerine kadar iniyor gibiydi. Gömleğin upuzun kolları içinde, sallanan birer ip, uçlarında da iri, iş bilir eller. Keating'in gözleri bir saniyenin onda biri süresince dondu, renkleri koyuldu, boş gözlük camlarına çok gergin bir bakış yöneltti. Sonra Keating gülümsedi, tatlı bir sesle: "Baş üstüne, efendim," dedi.

Kartonu on parmağının ucuyla tutarak taşıyordu. Kırmızı halılı merdivenlerden Francon'un odasına çıktı. Kartonda gri granit bir evin suluboya resmi vardı. Üç yatak odalı, beş balkonlu, dört büyük pencereli, on iki sütunlu; giriş kısmında bir bayrak direği ve iki aslanla. Resmin köşesine düzgün harflerle, "Bay ve Bayan James S. Whattles'ın Evi-Francon & Heyer Mimarlık Bürosu" diye

yazılmıştı. Keating hafif bir ıslık öttürdü. James S. Whattles, traş losyonları üreten bir multi milyonerdi.

Guy Francon'un ofisi cilalı bir yerdi. Yo, diye düşündü Keating, cilalı değil, lake; yo, o da değil, düpedüz sıvı. Aynalar eritilerek odadaki her eşyanın üzerine dökülmüş gibiydi. Yürürken her yanda kendi görüntüsünden parçalar dolaşıyor, serbest bırakılmış kelebekler gibi izliyordu onu. Chippendale dolaplarda da, Jacobean sandalyelerde de. Louis XV şömine rafında da. Köşedeki otantik Roma heykelini, Paıthenon'un. Rheims Katedrali'nin, Versailles'ın ve tepesinde ebedi meşalesiyle Frink National Bank Binası'nın resimlerini görmeye bile vakit buldu.

Kendi bacaklarının, o dev maun masanın yan tarafına yaklaştığını gördü. Guy Francon, masasında oturmaktaydı. Guy Francon'un yüzü sarı, yanakları sarkıktı. Kcating'e bir an için, onu ömründe ilk defa görüyormuş gibi baktı, sonra hatırladı, yüzünde bir gülümseme belirdi.

"Vay vay vay. Kittredge, oğlum, demek buradayız, yerleşmiş ve başlamış durumdayız! Seni gördüğüme çok sevindim. Otur oğlum, otur, ne var bakayım elinde? Dur, acelemiz yok, hem de hiç acelemiz yok. Otur. Nasıl buldun burayı?"

"Korkarım biraz fazla mutluyum, efendim." dedi Keating. Yüzünde o dürüst, çocuksu çaresizlik ifadesi vardı. "İlk işime başladığımda kendimi çok ciddi hissetmeyi bekliyordum, oysa böyle bir yerde başlamak ... galiba sersemletti beni biraz ... ama üstesinden gelirim, efendim."

"Elbette," dedi Guy Francon. "Genç biri için biraz fazla etkileyici olabilir. Ama hiç kaygılanma. Başaracağından eminim."

"Elimden geleni yapacağım, efendim."

"Elbette yapacaksın. Neymiş bana gönderdikleri?" Francon elini kartona doğru uzatırken, parmakları dönüp kendi alnına dayandı, durdu. "Bu baş ağrısı çok can sıkıcı... Yo, hayır, ciddi bir şey değil ..." Keating'in hemen beliren kaygısına gülümsedi. "Önemsiz bir baş ağrısı işte. Çok çalışmaktan herhalde."

"Size bir şey getirmemi ister misiniz, efendim?"

"Yo, teşekkür ederim. Senin bana getirebileceğin bir şey değil de, benden götürebileceğin bir şey gerek." Göz kırptı. "Şampanya. Laf aramızda, dün gece ikram ettikleri şampanya hiçbir şeye benzemiyordu. Ben zaten şampanyayı hiçbir zaman sevmemişimdir. Bak, sana bir şey söyleyeyim, Kittredge, şarapları tanımak çok önemlidir. Bir müşteriyi yemeğe götürsen, ne ısmarlamak gerektiğini bilmelisin. Şimdi sana bir meslek sırrı söyleyeyim. Bıldırcını ele alalım. Çoğu insanlar bıldırcının yanına Burgundy ısmarlar. Sen ne yaparsın? Clos Vougeot 1904 ısmarlarsın. Anladın mı? Olaya özel bir hava katar. Yine uygundur, ama orijinaldir. Her zaman orijinal olmak gerekir... Kim yollamıştı seni buraya?"

"Bay Stengel, efendim."

"Ha, Stengel." Bu adı söylerken kullandığı tonlama, Keating'in zihninde bir panjurun kapanışı gibi çıtırdadı. Bunu gelecek için hatırlamasına izin çıkmış demekti. "Kendi işlerini kendisi getiremeyecek kadar büyüdü artık, ha? Ama yanlış anlama, çok büyük bir tasarımcıdır. New York kentinin en iyi tasarımcısıdır. Tek kusuru, son zamanlarda burnunun biraz fazla büyümesi. Tek çalışanın kendisi olduğunu sanıyor... ben ona fikirler verdiğim, o fikirleri benim yerime uygulamasına izin verdiğim için. Gün boyu çizim yaptığı için. Bu meslekte bir süre çalışınca göreceksin, evladım. Bir büronun esas işi, duvarlarının dışında yapılan iştir. Dün geceyi al örneğin. Clarion Emlakçılar Derneği'ndeki şölen. İki yüz konuk, yemek ve şampanya ... ya, evet, şampanya!" Kendi kendisiyle alay eder gibi

burnunu buruşturdu. "Yemek sonrası yapılan konuşma sırasında birkaç özel söz söylemek ... bilirsin, fazla çarpıcı bir şeyler değil, bayağı dedikodu da değil. Emlakçıların topluma karşı sorumluluğuyla ilgili, iyi ve işinin ehli bir mimarı seçmelerinin önemine değinen iyi seçilmiş birkaç düşünce. Akılda kalacak birkaç parlak slogan."

'"Evet, efendim. 'Evinizin mimarını seçerken, o evde oturacak gelini seçiyormuş gibi dikkat edin,' türünden bir şey."

"Fena sayılmaz. Hem de hiç fena sayılmaz, Kittredge. Bunu not etsem bir sakıncası var mı?"

"Adım Keating, efendim," dedi Kcating kesin bir sesle. "Bu düşünceyi beğendinizse, buyurun. Hoşunuza gittiğine sevindim."

"Keating, tabii! Tabii, Keating," dedi Francon tatlı tatlı gülümseyerek. "Tanrım, insan öyle çok kişiyle tanışıyor ki. Nasıl demiştin? Evinizin mimarını ... Çok iyi bir cümleydi."

Keating'e tekrarlattırdı, önünde hiç kullanılmaksızın bekleyen sipsivri yontulmuş bir yığın renkli kalem arasından bir kurşunkalem seçip bloknota yazdı.

Sonra bloknotu kenara itti, içini çekti, saçının dalgalarını arkaya doğru sıvazlayarak yorgun bir sesle konuştu.

"Eh, pekâlâ. Bakmam gerek herhalde o şeye."

Keating çizimi saygıyla uzattı. Francon arkasına yaslandı, kartonu bir kol boyu uzakta tutup baktı. Sol gözünü kapadı, sonra sağını kapadı, sonra kartonu iki santim daha uzaklaştırdı. Keating adamın kartonu baş aşağı çevirmesini hevesle bekler gibiydi. Ama Francon öylece tutuyordu onu. Birden Keating, Francon'un çoktan beri resmi görmemeye başladığını farketti. Kartona bakışı, Keating'in hatırınaydı. O zaman Keating kendini hafiflemiş hissetti. Hava kadar hafifti. Kendisini geleceğe götüren yolu da önünde açık seçik görebilmeye başlamıştı

"Hımm ... Evet..." diyordu Francon. Yumuşak parmaklarından iki tanesiyle çenesini ovaladı. "Hımm ... Evet..."

Keating'e döndü.

"Fena değil," dedi. "Hiç fena değil ... şey ... Belki biraz daha seçkin bir havası olabilirdi, anlarsın! Ama doğrusu resim öyle temiz yapılmış ki. Sen ne dersin, Keating?"

Keating'e göre, bu pencerelerden dört tanesi dosdoğru dört dev granit sütunun tam arkasına geliyordu. Ama Francon'un pembe desenli kravatıyla oynayan eline bakarken, bundan söz etmemeye karar verdi. Onun yerine:

"Bir öneride bulunabilirsem, efendim," dedi. "Bence dördüncü kat ile beşinci kat arasındaki kartuşlar, bu kadar iddialı bir bina için biraz fazla mütevazı. Süslemeli bir garland çok daha iyi olur gibi geliyor."

"Tamam işte. Tam ben de aynı şeyi söyleyecektim. Süslemeli bir garland ... ama ... ama bak, o zaman da pencerelerin önemi azalır, değil mi?"

"Evet," dedi Keating. Sınıf arkadaşlarıyla tartışırken kullandığı ses tonunun üzerine bir saygı perdahı çekmişti. "Ama pencerelerin önemi, binanın ön cephesini etkileyici kılmanın önemi yanında ikinci planda kalır."

"Doğru. Etkileyici. Müşterilerimize her şeyden önce, gurur payı tanımamız gerek. Evet, kesinlikle, süslemeli bir garland ... ama ... bak, ben ön çizimleri onaylamıştım, Stengel de bu seferkini öyle temiz

hazırlamış ki!"

"Siz söylerseniz, Bay Stengel onu değiştirmekten zevk duyar."

Francon'un gözleri bir an Keating'inkilere çakıldı, sonra kirpikleri indi, kolundaki bir toz zerresini yakalayıp aldı.

"Tabii, tabii..." dedi dalgın bir sesle. "Ama sence garland gerçekten önemli mi?"

Keating ağır ağır, "Bence gerekli bulduğunuz değişiklikleri yapmak, her şeyi Bay Stengel'in tasarımladığı şekliyle onaylamaktan çok daha önemli," dedi.

Francon hiçbir şey söylemeden dosdoğru onun gözlerine bakmayı sürdürüyordu. Francon'un gözleri Keating'in gözlerine odaklanmış, elleri pelte gibiydi. Keating bunu görünce, korkunç bir riske girmiş ve büyük bir zafer kazanmış olduğunu anladı. Kazandığını anladığı anda, girdiği riskin büyüklüğü onu korkutmaya başlamıştı.

Masanın iki yanından sessizce birbirlerine baktılar, birbirini anlayan iki kişi olduklarını ikisi de kabul ettiler.

Francon sakin, içten bir otoriteyle, "Süslemeli garland yapacağız," dedi. "Bunu burada bırak. Stengel'e kendisini görmek istediğimi söyle."

Keating çıkmak üzere dönerken Francon onu durdurdu. Sesi sıcak ve neşeliydi.

"Ha, Keating, aklıma gelmişken sana bir öneride bulunabilir miyim? Aramızda kalsın ama bordo kravat bu gri önlüğün içine lacivertten çok daha iyi yakışır. Sence de öyle değil mi?"

'"Evet, efendim," dedi Keating rahat bir sesle. "Teşekkür ederim. Yarın beni öyle göreceksiniz."

Odadan çıktı, kapıyı arkasından yavaşça kapadı.

Keating resepsiyonun önünden geçerken, kır saçlı, kibar bir adamın, yanında bir kadınla birlikte kapıdan girmekte olduğunu gördü. Adamın şapkası yoktu. Bu ofisten biri olduğu belliydi. Kadının üzerinde vizon bir kap vardı. Onun da müşteri olduğu belliydi.

Kibar bey yerlere kadar eğiliyor değildi. Müşterinin önüne halılar seriyor değildi. Serinlesin diye onu yelpazeliyor değildi. Yalnızca onun geçmesi için kapıyı açık tutmaktaydı. Ama nedense Keating'e, adam bunların hepsini yapıyormuş gibi geldi.

Frink National Bank Binası, aşağı Manhattan'daydı. Güneş gökyüzünde kayarak ilerlerken, onun gölgesi de gecekonduların üzerinde gezinen bir saat yelkovanı gibi, Aquarium'dan Manhattan Köprüsü'ne doğru kaymaktaydı. Güneş batınca, Bodrum Mozolesi'nin meşalesi yandı, kilometrelerce çevreye yayılmış sayısız pencerelerin camına kırmızı lekeler düşürdü. Tabii yalnızca o ışığı alıp yansıtabilecek kadar yüksek pencerelere. Frink National Bank Binası, Roma sanatının tüm tarihini, iyi seçilmiş örneklerle temsil etmekteydi. Uzun bir süre boyunca kentin en iyi binası sayılmıştı, çünkü diğer binaların hiçbirinde, onda bulunmayan herhangi bir klasik işaret bulmak mümkün değildi.

Öyle çok sütunu, alınlığı, frezi, tripodu, gladyatörü, cin suratları ve volütleri vardı ki, sanki beyaz mermerden yapılmamış da, bir macun tüpünden sıkılarak çıkarılmış gibi görünürdü. Oysa beyaz mermerden yapılmıştı. Bunu tek bilen, parayı veren sahipleriydi. Bugün artık çiziklerle, lekelerle dolu, cüzzamlı gibi, kahverengi de, yeşil de sayılamayacak bir renkteydi. Kırlık yerlerin temiz havasına uygun narin bir taşı, yavaş çürümenin, kirli dumanların, gazların, asitlerin kemirdiği belliydi. Ama Frink National Bank Binası yine de büyük bir başarı sayılmaktaydı. O kadar büyük bir başarıydı ki, Guy Francon'un yaptığı son bina olmuştu. Bunun getirdiği saygınlık sayesinde, Francon

artık böyle zahmetlere girmekten kurtulmuş bulunuyordu.

Frink National Bank'ın üç blok doğusunda Dana Binası vardı. Birkaç kat daha alçaktı ve hiçbir saygınlığa sahip değildi. Çizgileri sert ve basitti. İçindeki çelik iskeletin uyumunu gösteren, vurgulayan çizgilerdi bunlar. Bir vücut nasıl kemik yapısının kusursuzluğunu gösterirse, tıpkı öyle. Başka hiçbir süsü yoktu. Yalnızca o keskin açılarının ince hesaplanmış çizgileriyle, düzlemlerinin tasarımıyla, çatıdan alttaki kaldırıma doğru akan buzları andıran pencere dizileriyle gururlanabilirdi. New Yorklular Dana Binası'na pek bakmazlardı. Bazen kente gelen bir yabancı birdenbire kendini bu binayla yüz yüze bulur, durup bakar, böyle bir vizyonun ne tür bir rüyadan fışkırdığını merak ederdi. Ama böyle ziyaretçiler de pek sık çıkmazdı. Dana Binası'nın kiracıları, onu dünyadaki hiçbir yapıya değişmeyeceklerini iddia eder, pencerelerinden giren gün ışığından, havadan, koridorlarının ve ofislerinin mantıklı planından çok memnun olduklarını söylerlerdi. Ne var ki Dana Binası'nda pek fazla kiracı da yoktu. Saygın işadamlarından hiçbiri, ofislerinin "antrepoya benzeyen" bir binada olmasını istemiyordu.

Dana Binası, Henry Cameron'un eseriydi.

1880'lerde New York mimarları, mesleğin ikinci adamı olabilmek için birbirini yemekteydi. Birincilikte hiçbirinin zerrece umudu yoktu. Birinci yer, Henry Cameron'a aitti. O günlerde Henry Cameron'a bina yaptırmak kolay iş değildi. Kendisini arayana, iki yıl sonrası için söz verebiliyordu. Ofisinden çıkan her planı kendisi düşünüp çizerdi. Hangi işleri kabul edeceğini kendi seçerdi. Bina bitince de, sahibi çenesini kapalı tutardı. Cameron kendisinin hiç kimseye asla sunmadığı bir şeyi, herkesten bekleyen bir insandı; o şey de itaatti. Şöhret yıllarım, hiç kimsenin tahmin edemediği bir hedefe doğru uçan ok gibi geçirmişti. İnsanlar deli derlerdi ona. Ama sunduğu şeyi de alırlardı ...

Anlasalar da, anlamasalar da. Çünkü onun sunduğu, "Henry Cameron" imzalı bir binaydı.

Başlangıçta binaları diğerlerinden az farklıydı. Kimseyi korkutacak kadar değişik değildi. Arada sırada şaşırtıcı deneylere girişirdi ama herkes ondan bunu zaten beklediği için hiç kimse Henry Cameron'la tartışmazdı. Her yeni binasıyla birlikte içinde bir şeyler büyüyüp gelişiyordu Cameron'un. O şeyler mücadele ediyor, biçimleniyor, kabararak patlama noktasına yaklaşıyordu. Beklenen patlama, gökdelenlerin doğmasıyla gerçekleşti. Yapılar duvarcıların üst üste koyduğu katlar olmaktan çıkıp, çelik oklar gibi, sınırsız ve ağırlıksız olarak gökyüzüne doğru fışkırdığı anda, bu yeni mucizeyi ilk önce anlayıp onu biçimlendirebilen bir avuç kişinin arasında Henry Cameron da vardı. Yüksek bir binanın yüksek görünmesi gerektiği gerçeğini kabul edenlerin de ilklerinden biriydi. Diğer mimarlar yirmi kat yüksekliğindeki bir binayı nasıl edip de tuğladan yapılmış bir malikâneye benzetebilecekler™ düşünüp küfürler yağdırırken, her türlü yatay çizgiyi kullanarak binayı kısa göstermeye, geleneğe uydurmaya, çeliğinin ayıbını saklamaya, onu küçük, güvenli ve eski gibi göstermeye çabalarken, Henry Cameron dümdüz düşey çizgilerle donanmış, çeliğini ve yüksekliğini gururla taşıyan binalar çizerdi. Diğer mimarlar, frezler ve alınlıklar çizerken, Henry Cameron gökdelenlerin Yunanlıları kopya etmemesi gerektiğine karar vermişti. Aslında Henry Cameron hiçbir binanın bir başka binayı kopya etmemesi gerektiği kanısındaydı.

Otuz dokuz yaşındaydı o sıralarda. Kısa boylu, tıknaz, kendine özen göstermeyen biriydi. Deliler gibi çalışır, uykusundan, yemeklerinden fedakârlık eder, seyrek içki içer, ama içtiği zaman hayvanlar gibi içer; müşterilerine ağza alınmayacak sözlerle hitap eder, onların nefretiyle alay eder, hatta o nefreti bilerek körükler; ya ortaçağ derebeyleri gibi ya da rıhtım işçileri gibi davranır; girdiği her salonda insanlara batıcı gelen bir yüksek gerilim düzeyinde yaşardı. O ateşe ne kendisinin, ne de başkalarının uzun süre dayanamayacağı belliydi. O zaman yıl 1892'ydi.

Chicago'daki Columbian Fuarı, 1893 yılında açılmıştı.

Ve iki bin yıl öncesinin Roma'sı, bu kere Michigan Gölü kıyılarında yükseldi. Fransa'nın, İspanya'nın, Atina'nın ve kendisini izleyen her üslubun parçalarıyla zenginleştirilmiş bir Roma. Fuar tümüyle sütunlardan, zafer taklarından, mavi gölcüklerden, kristal çeşmelerden ve mısır patlağından oluşmuş bir "Rüya Kent"di. Mimarları, kimin eski kaynaktan en iyi çalabileceği ve kimin aynı anda en çok sayıda kaynaktan çalabileceği konusunda rekabet içine girmişlerdi. Bu fuar, yapı dalında işlenmiş her suçu yeni bir ülkenin gözleri önüne sermekteydi. Veba gibi bembeyaz bir akımdı ve veba gibi de hızla yayıldı.

İnsanlar geldiler, baktılar, şaşırdılar, sonra bu gördüklerinin tohumlarını Amerika'nın her kentine götürdüler. Derken o tohumlardan yaban otları çıkmaya başladı. Dorik kapı girişleri olan bezemeli postane binaları, demir alınlıklarla donatılmış tuğla malikâneler, on iki Parthenon'un üst üste konması biçiminde yapılmış yüksek binalar. Bu yaban otları boy attı, başka şeylerin hepsini boğdu.

Henry Cameron, Columbian Fuarı'na çalışmalarıyla katılmayı reddetmiş, o fuar için yazıya gelmeyecek sözler kullanmıştı. Bu sözler yazıya gelmese bile, ağızdan ağıza anlatılabiliyordu ... Tabii kadınlı erkekli topluluklarda değil! Ve anlatıldı da. Kendisinden Efes'teki Artemis tapınağı biçiminde bir tren istasyonu yapmasını isteyen saygın bir bankacının kafasına mürekkep hokkasını fırlattığı da anlatıldı. Bankacı tabii onun ofisine bir daha uğramamıştı. Daha başka uğramayanlar da oldu.

Uzun süren mücadele yıllarının amacına tam ulaştığı sırada, aradığı gerçeği biçimlendirmeyi tam başardığı sırada, en son engel bir anda inip yolunu tıkadı. Bir süredir onun ilerleyişini seyredip, şaşıran genç ülke, gerçi o yapıtların yeni büyüklüğünü kabul etmeye başlamıştı; ama iki bin yıl önceki bir Klasisizm âlemine gerisingeri fırlatılan ülke, artık Henry Cameron'a bir yer bulamıyordu.

Artık bina tasarımlamak gereksiz olmuştu. Binaların fotoğrafını çekmek yetiyordu. Kütüphanesi en zengin olan mimar, en iyi mimar sayılmaktaydı. Taklitçiler taklitlerin kopyalarını yapar olmuşlardı. Bunun gerisinde yatan güç de "kültür"dü. Yirmi yüzyıllık bir geçmiş, harabelerde bekliyor, örnek oluşturuyordu. Beri yanda da Büyük Fuar vardı. Her ailenin albümünde birkaç Avrupa kartpostalı vardı.

Henry Cameron'un bütün bunlara karşı söyleyebileceği hiçbir şey yoktu. Yalnızca, kendisine ait olduğu için asla vazgeçmediği bir inancı vardı. Ne herhangi bir kimsenin özdeyişini öne sürebiliyordu, ne de başka önemli bir şey söyleyebiliyordu. Tek söyleyebildiği, bir binanın biçiminin işlevine uygun olması gerektiği, bina güzelliğinin anahtarının, yapısında yattığı, yeni yapı yöntemlerinin yeni biçimleri gerektirdiği, kendi bildiği gibi binalar yapmak istediği, bunu da sırf istediği için yapacağıydı. Ama insanlar aralarında Vitruvius'u, Mikelanj'ı, Sir Christopher Wren'i tartışırlarken ona kulak kabartamazlardı.

İnsanoğlu ihtirastan, hele büyük ihtiraslardan nefret eder. Henry Cameron bir hata yapmıştı: işini seviyordu. O yüzden mücadele ediyordu. O yüzden de kaybetti.

İnsanlar, onun kaybettiğini anlamadığı kanısındaydılar. Anladıysa bile, bunu hiçbir zaman kimseye belli etmedi. Müşterileri seyrekleşirken, onun onlara davranışı da daha dayanılmaz oldu. Adının saygınlığı azaldıkça, sesi kendi adını söylerken o kadar daha küstah çıkmaya başladı. Yanında çok zeki bir menejeri vardı. Ufak tefek, gösterişsiz, ama demir yapılı bir adamdı. Görkemli günlerde Cameron'un öfke fırtınalarına sessizce dayanmış, hep ona müşteriler getirmişti. Cameron müşterilere hakaret etmiş, ama küçük adam onların bütün olup bitenleri kabullenip geri gelmelerini sağlamıştı. Derken küçük adam öldü.

Cameron insanlarla yüz yüze gelmeyi hiçbir zaman öğrenememişti. Onun gözünde önemi yoktu

insanların. Tıpkı kendi hayatının 'da önemi olmadığı gibi. Binalardan başka hiçbir şeyin önemi yoktu ona göre. Açıklama yapmayı da öğrenmiş değildi. Yalnızca emir verirdi. Sevilen biri olmamıştı asla. Hep korkulmuştu ondan. Ama artık kimse korkmuyordu.

Yaşamasına izin verildi. Yeniden kurmayı hayal ettiği kentin sokaklarından nefret ede ede yaşadı. Bomboş ofisindeki masasında, hareketsiz, işsiz, öylece bekleyip yaşadı. Bir gazete yazısında kendisinden, iyi niyetle, "Müteveffa Henry Cameron" diye söz edildiğini görerek yaşadı. İçkiye başlayarak, sessizce, düzenli biçimde, korkunç miktarlarda, zaman zaman günler ve geceler boyunca ara vermeksizin içerek yaşadı; bu arada kendisini buna itenlerin, "Cameron mu? Ona vermeyin o işi. Balıklar gibi içiyor. O yüzden hiç iş alamıyor," dediğini duya duya yaşadı. Ünlü bir binanın üç katını işgal eden ofisinden, daha ucuz bir sokaktaki tek katlı bir ofise taşınarak yaşadı. Sonra kentin daha aşağı kısmındaki bir yere, ardından da Battery'ye yakın, karşısında gökdelenler arasında kalmış dar bir hava bacası bulunan üç odalı bir ofise taşındı. Bu son ofisi seçmesinin nedeni, yüzünü odasının camına dayadığı zaman, tuğla bir duvarın üzerinden Dana Binası'nın tepesini görebildiği içindi.

Howard Roark her katın sahanlığında durup pencereden Dana Binası'na baka baka Henry Cameron'un ofisine çıkıyordu. Asansör bozuktu. Merdivenler uzun süre önce kirli yeşil bir renge boyanmış, şimdi o soluk boyaların birazı kalmıştı. Basamaklar pabuçlarının altında gıcırdıyordu. Roark hızlı hızlı çıkmaktaydı. Randevusu varmış gibi. Kolunun altındaki dosyada bazı çizimlerini taşıyor, ikide bir Dana Binası'na bakıyordu. Bir ara gözü pencerede ilerlerken, yukardan inen birine tosladı. Son iki gündür çok geliyordu böyle şeyler başına. Çünkü New York'ta hep başı havalarda, gözü binalardan başka hiçbir şey görmeksizin dolaşmaktaydı.

Cameron'un birbirinden geçme odalardan oluşan ofisine girdiğinde, dış odada, telefonla daktilo makinesinin durduğu masayı gördü. Masada kır saçlı, iskelet gibi bir adam oturmaktaydı. Pantolon askıları omuzlarında gevşek duruyordu. Adam daktiloda büyük bir dikkatle şartnameleri yazmaktaydı. İki parmakla, ama inanılmayacak kadar hızlı yazıyordu. Zayıf ampulün ışığı sırtına sarı bir aydınlık düşürüyor, nemli gömleğinin kürek kemiklerine yapıştığı belli oluyordu.

Roark girince adam başını yavaşça kaldırdı. Delikanlıya baktı, hiçbir şey söylemeden bekledi. Yaşlı gözleri yorgundu. Soru sormayan, merak yansıtmayan gözlerdi.

"Bay Cameron'u görmek istiyorum," dedi Roark.

"Öyle mi?" Bu seste meydan okuma olmadığı gibi, bir saldırganlık da yoktu, herhangi bir anlam da yoktu. "Ne konuda?"

"İş istiyorum."

"Ne tür iş?"

"Çizim işi."

Adam yerinden kalkmadan ona boş boş baktı. Bu istek, uzun zamandan beri duymadığı bir istekti. Sonunda ayağa kalktı, tek kelime söylemeden arka taraftaki kapıya doğru yürüyüp içeriye girdi.

Kapıyı aralık bırakmıştı. Roark onun sesini duyuyordu:

"Bay Cameron, bir adam geldi, burada çalışmak istediğini söylüyor."

Bir ses cevap verdi. Güçlü, net bir sesti. Yaş belirtisi yansıtmayan bir ses.

"Vay sersem budala! Kov gitsin ... Dur! Yolla içeri!"

Yaşlı adam geri döndü. Kapıyı açık tutuyor, başıyla iç odayı gösteriyordu. Roark içeriye girdi, kapı arkasından kapandı.

Henry Cameron upuzun, hemen hemen çıplak odanın ucundaki masasında oturmaktaydı. Öne abanmış, dirseklerini masaya dayamış, ellerini birbirine kenetlemişti. Saçları ve sakalı kömür gibi siyahtı, ama aralarda sert beyaz teller göze çarpıyordu. Kısa, kalın boynunun kasları ip ip kabarmıştı. Beyaz gömleğinin kollarını dirseklerinin yukarısına kadar sıvamış olduğu için kollarının sert, ağır ve esmer olduğu görünüyordu. Geniş yüzünün teni kaskatıydı. Sanki basınç altında yaşlanmış gibi. Gözleri kapkara, genç ve canlı bakıyordu. Roark eşikte durdu, upuzun odanın iki ucundan birbirlerine baktılar. Hava bacasından gelen ışığın rengi griydi. Çizim masasının üzerindeki yeşil dosyalara oturan tozlar, bu ışığın getirdiği kristallere benziyordu. Ama duvarda, iki pencerenin arasında, bir resim gördü Roark. Odadaki tek resim oydu. Hiçbir zaman yapılmamış bir gökdelenin resmi.

İlk önce Roark'un gözleri kıpırdadı, resme doğru kaydı. Genç adam ilerledi, resmin önünde durup baktı. Cameron'un gözleri de onu izlemekteydi. Ağırlıklı bir bakışla. Sanki ucunda iğne bulunan bir sicimle daire çiziyordu o bakışlar... ve iğne de Roark'un sırtına batmış durumdaydı. Cameron o turuncu saçlara, yana sarkıtılmış, avucu resme dönük duran, parmakları hafif kıvrık ele baktı. O el orada poz olsun diye durmuyordu. Bir şeyi isteyip alma hareketinin başlangıcındayken öylece kalmış gibiydi.

"Eee?" dedi Cameron sonunda. "Buraya beni görmeye mi geldin, yoksa resimlere bakmaya mı?"

Roark ona döndü.

"Her ikisi de," dedi.

Masaya yürüdü. İnsanlar Roark'un karşısında kendi varoluş duygularını kaybederlerdi. Ama Cameron hiçbir zaman kendini, şu anda karşısında bulduğu bakışların altında olduğu kadar gerçek hissetmemişti.

Sert bir sesle, "Ne istiyorsun?" diye sordu.

Roark alçak sesle, "Yanınızda çalışmak istiyorum." dedi. Sözleri gerçi, Yanınızda çalışmak *istiyorum,* demişti ama, sesinin tonu , "Yanınızda çalışacağım." dermiş gibiydi.

"Öyle mi yapacaksın?" Cameron farkında olmadan, söylenmemiş cümleye cevap vermişti. "Derdin ne? Daha büyükler, daha iyiler almıyor mu seni?"

"Başka kimseye başvurmadım."

"O neden? En kolay başlama yeri diye burayı mı gördün? Önüne gelen buraya girebilir diye mi düşündün? Benim kim olduğumu biliyor musun?"

"Evet. O yüzden buradayım."

"Kim yolladı seni?"

"Hiç kimse."

"Ne halt etmeye beni seçtin?"

"Sanırım onu biliyorsunuz."

"Hangi küstahlık benim seni isteyeceğime inandırdı seni? Çaresiz durumdadır, bu şerefi ona bahşeden herkese kaplarını açar, mı dedin? Belki de kendi kendine, ihtiyar Cameron'un günü geçti artık, sarhoşun biri o, dedin ... Haydi, kabul et, dedin bunu! Ayyaş ve başarısız. Fazla seçici olamaz! Bu mu mesele? Haydi, cevap ver bana! Cevap ver, Allah kahretsin! Ne bakıyorsun öyle? Bu mu mesele? Haydi, inkâr et de görelim!"

"Gereği yok."

"Daha önce nerede çalıştın?"

"Yeni başlayacağım."

"Neler yaptın?"

"Üç yıl Stanton'da okudum."

"Öyle mi? Bitirmeye mi üşendin? Bitiremeyecek kadar tembel misin?"

"Kovuldum."

"Harika!" Cameron yumruğunu masaya indirip bir kahkaha attı. "Stanton'daki o böcekler bile seni beğenmiyor, ama sen Henry Cameron'un yanında çalışmak istiyorsun! Demek burayı atık alanı diye görüyorsun! Ne diye kovdular seni? İçki mi? Kadın mı? Ne?"

"Bunlar," dedi Roark. Çizimlerini uzattı.

Cameron birincisine baktı, sonra İkincisine, sonra en alttakine kadar hepsine. Roark ikide bir onun üstteki sayfayı en alta koyarken çıkardığı hışırtıları duyuyordu. Sonunda Cameron başını kaldırdı. "Otur."

Roark oturdu. Cameron kalın parmaklarıyla çizimler destesinin üzerinde davul çalarken gözlerini ona dikti.

"Demek bunların iyi olduğu kanısındasın, öyle mi?" dedi. "Bunlar berbat. Ağza alınamayacak şeyler. Birer suç bunlar. Bak," diyerek çizimlerden birini Roark'un suratına doğru uzattı. "Şuna bak. Kafandaki fikir neydi. Tanrı aşkına? Bu planın burasını delmek de nereden aklına geldi? Şirin gözükmesini mi istedin? Bir yama yapmak zorunda mı kaldın? Kim sanıyorsun kendini? Guy Francon mu, Allah korusun? Şu binaya bak, budala! Böyle bir fikir yakalıyorsun, ondan sonra o fikirle ne yapacağını bilemiyorsun! Harikulade bir şey buluyorsun, sonra onu mahvetmeden edemiyorsun! Daha ne kadar çok şey öğrenmen gerektiğinin farkında mısın?"

"Evet. O yüzden buradayım."

"Bir de şuradakine bak! Keşke ben senin yaşındayken böyle bir şey yapabilmiş olsaydım! Ama neden kalkıp canına okuyorsun sonradan? Ben olsam buna ne yapardım, biliyor musun? Bak, senin o merdivenlerin de cehennemin dibine, kalorifer dairen de cehennemin dibine! Temelleri atarken ..."

Uzun süre öfkeli öfkeli konuştu, küfürler etti. Çizimlerin bir tekini bile tatmin edici bulamıyordu. Ama Roark onun bu çizimlerden, kurulmuş binalarmış gibi söz etmekte olduğunu fark etmişti.

Cameron birden sustu, çizimleri kenara itti, yumruğunu onların üstüne dayadı ve sordu:

"Mimar olmaya ne zaman karar verdin?"

"On yaşımdayken."

"İnsanlar hayatta ne yapmak istediğini o yaştayken bilmez. Bazısı hiçbir zaman bilmez. Yalan söylüyorsun."

"Öyle mi?"

"Bakma bana öyle! Başka bir tarafa baksan olmaz mı? Neden karar verdin mimar olmaya?"

"O sıra nedenini bilmiyordum. Ama aslında. Tanrıya hiçbir zaman inanmadığım için."

"Saçmalama. Akla uygun bir şey söyle."

"Çünkü bu dünyayı seviyorum. Tek sevdiğim o. Üstüne konulmuş olan şekilleri sevmiyorum. Onları değiştirmek istiyorum."

"Kimin için?"

"Kendim için."

"Kaç yaşındasın?"

"Yirmi iki."

"Nereden duydun bütün bunları?"

"Duymadım."

"İnsan yirmi iki yaşındayken böyle konuşmaz. Anormalsin sen." "Herhalde."

"Ben bunu iltifat diye söylemedim."

"Ben de."

"Ailen var mı?"

"Yok."

"Çalışarak mı okudun?"

"Evet."

"Hangi işte?"

"İnşaatlarda."

"Kaç paran kaldı?"

"On yedi dolar otuz sent."

"New York'a ne zaman geldin?"

"Dün?"

Cameron yumruğunun altındaki beyaz desteye baktı.

Yumuşak sesle, "Allah belanı versin!" dedi.

Sonra birdenbire öne eğilerek, "Allah belanı versin!" diye kükredi. "Seni buraya ben çağırmadım! Benim çizim elemanına ihtiyacım yok! Çizilecek bir şey yok! Kendimi ve adamlarımı misyonerlerin sadakasına muhtaç etmeyecek parayı çıkaracak kadar bile işim yok! Birtakım budala hayalperestlerin buralarda açlıktan gebermesini istemiyorum! Bu sorumluluğu istemiyorum. Hiçbir zaman istemedim, tekrar karşıma çıkacağını da sanmıyordum. Bitti bunlar benim için. Yıllar önce bitmişti. Şu gördüğün salyası akan ahmaklarla çok mutluyum ben. Hiçbir zaman bir şeyleri olmamış, olacağı da yok, onlara ne olacağı da hiç fark etmez. Benim istediğim o kadar. Ne diye kalkıp geldin buraya? Kendini mahvedecek bir yol seçiyorsun, bunun farkındasın, değil mi? Ben de sana bunu yapman için yardım edeceğim. Seni görmek istemiyorum. Senden hoşlanmıyorum. Yüzünden hoşlanmıyorum. Dayanılmaz derecede bencil birine benziyorsun. Küstahsın. Kendinden çok fazla eminsin. Yirmi yıl önce olsa, suratına seve seve bir yumruk patlatırdım. Yarın tam dokuzda gelip işe başlıyorsun."

"Peki, "diyerek ayağa kalktı Roark.

"Haftada on beş dolar. Verebileceğim ancak bu kadar."

"Peki."

"Ahmağın birisin. Başka birine gitmeliydin. Öldürürüm seni başkasına gidersen. Adın ne?"

"Howard Roark."

"Geç kalırsan kovarım seni."

"Peki."

Roark çizimlerini almak üzere elini uzattı.

"Onları burada bırak." diye haykırdı Cameron. "Şimdi defol!"

4

"Toohey." dedi Guy Francon. "Ellsworth Toohey. Ne kadar nazik davranmış, değil mi? Okusana, Peter."

Francon masasında öne eğildi, Keating'e *Yeni Sınırlar'ın* Ağustos sayısını uzattı. *Yeni Sınırlar'ın* kapağı beyazdı. Üzerindeki amblem, bir palet, bir lir, bir çekiç, bir tornavida ve doğan bir güneşin bileşiminden oluşmaktaydı. Tirajı otuz bindi. Meraklıları kendilerini ülkenin aydın öncüleri olarak görmekteydiler. Bu tanıma karşı çıkan kimse de olmamıştı. Keating uzatılan dergiyi eline aldı, "Mermer ve Harç" başlığını taşıyan, Ellsworth Toohey imzalı yazıyı okumaya başladı:

"... Ve şimdi de kentimizin ufuk çizgisiyle ilgili bir başka dikkate değer başarıya geliyoruz. Değer bilen kimselerin dikkatini çekmek istediğimiz bu başarı, Francon & Heyer'in yaptığı Melton Binası'dır. Klasik bir saflığın ve sağduyunun zaferine tanıklık edercesine, o beyaz dinginliği ve zerafetiyle duruyor. Ölümsüz bir geleneğin disiplini, sokaktaki her kişinin yüreğine kolayca ulaşabilen bir güzellik olarak, bu yapının harcı olmuş sanki. Hiçbir sapık teşhircilik, yeni olma iddiasından kaynaklanan hiçbir manyaklık, katıksız bencilliğin hiçbir kudurmuşluğu yok onda. Tasarımcısı Guy Francon, ihlal edilemeyeceği kendisinden önce kuşaklar boyunca gelmiş geçmiş sanatçılar tarafından da kanıtlanmış olan zorunlu kurallara boyun eğmeyi bilmiş, aynı zamanda da kendi yaratıcı orijinalliğini sergilemeyi başarmış. Esasen bunu, o ihlal edilmez kurallara rağmen değil, özellikle o klasik dogmaları gerçek bir sanatçının tevazuu içinde kabul eden bir kimse olduğu için başarmış. Bu arada söylemekte yarar var, dogmatik disiplin, gerçek orijinalliği mümkün kılan tek şeydir...

"Ama daha da önemlisi, bunun gibi bir binanın, bizim yüce kentimizde yükselmesinin taşıdığı simgesel anlamdır. Binanın güneyinde durduğunuzda, zarif bir tekdüzelikle bilerek tekrarlanan yatay çizgilerin üçüncü kattan başlayarak on sekizinci kata kadar yükselişi karşısında birden bilinçleniyor, bu uzun, dümdüz yatay çizgilerin ılımlandırıcı, istikrar getirici çizgiler olduğunu, eşit işaretini simgeleyen çizgiler olduğunu anlıyorsunuz. Kule gibi yapıyı bu çizgiler, gözlemleyen kişinin mütevazı düzeyine indiriyor. Yerkürenin, insanların, büyük kalabalıkların çizgileridir bu çizgiler. Bize hiç kimsenin ortak insanlık düzeyinin fazla yukarısına çıkamayacağını, bu görkemli yapıya rağmen her şeyin kontrol altında tutulacağını söylüyor gibidirler..."

Yazı devam ediyordu. Keating hepsini okudu, sonra başını kaldırdı. Huşu içinde, "Aman Tanrım!" dedi.

Francon mutlu mutlu gülümsedi.

"Bayağı iyi, değil mi? Hem de *Toohey* yazıyor, rasgele biri değil. Belki adını henüz çok kişi duymuş değil, ama duyacaklardır. Bu sözüme kulak ver, kesinlikle duyacaklardır. Ben bunun işaretlerini iyi tanırım ... Demek benim pek de fena olmadığım kanısında, ha? Oysa onun dili, canı istediği zaman buzdan hançerler gibidir. Diğerleri hakkında genellikle neler der, bir bilsen. Durkin'in son fare kapanını biliyorsun, değil mi? Ben bir gün bir partideydim, Toohey dedi ki ..." Francon kıkır kıkır güldü. "... dedi ki: 'Eğer Bay Durkin kendini mimar sanma hatasına düşmüşse, birileri ona su tesisatçısı ustalara ne kadar çok ihtiyaç olduğunu haber verse.' Gerçekten öyle dedi. Düşünebiliyor musun? Herkesin önünde!"

Keating dalgın dalgın, "Acaba günü geldiğinde benim için ne diyecek, onu çok merak ediyorum," dedi.

"Acaba simgesel anlam sözüyle insanların kardeşliğini simgeleyen çizgiler sözü ne demek? Öff,

her neyse, madem ki bizi övüyor, kaygılanmamıza gerek yok demektir!"

"Eleştirmenin görevi, sanatçıyı yorumlamaktır, Bay Francon. Yorumları sanatçının kendisine bile anlatmaktır. Bay Toohey sizin bilinçaltınızda zaten var olan gizli anlamları sözle ifade etmiş, o kadar."

"Ya," dedi Francon dalgın bir sesle. Sonra neşeyle, "Öyle mi sence?" diye ekledi. "Çok mümkün ... Evet, çok mümkün ... Sen çok akıllı çocuksun, Peter."

"Teşekkür ederim, Bay Francon." Keating kalkacakmış gibi bir hareket yaptı.

"Dur. Gitme. Bir sigara daha, ondan sonra ikimiz de iş başına döneriz."

Francon dergideki yazıya bakıp gülümsüyor, onu tekrar okuyordu. Keating patronunu hiç bu kadar mutlu görmemişti. Ofiste çizilen hiçbir plan, bitirilen hiçbir iş, onu bir başka adamın ağzından çıkan ve daha başka insanların okuması için yayınlanan bu sözler kadar memnun etmemişti.

Rahat bir koltukta, yaslanarak oturuyordu Keating. Şirketteki bir ayı iyi geçirmişti. Kendisi hiçbir şey söylememiş, hiçbir şey yapmamıştı ama, ortalıkta Guy Francon'un bu genci görmekten hoşlandığı, yukarıya birisinin gönderilmesi gerektiğinde onu göndermenin daha iyi olacağı söylentileri yayılmıştı. Gün geçmiyordu ki ikisi o koca masanın iki yanına yerleşip saygılı, ama giderek daha samimi bir sohbeti sürdürmesinler. Peter orada oturup Guy Francon'un iç çekişlerini, çevresinde kendisini anlayan insanlar bulunmasının ne kadar önemli olduğu konusunda yorumlar yapışını dinleyip durmaktaydı.

Keating, Guy Francon hakkında ne öğrenilmesi gerekiyorsa, ç*alışma arkadaşlarından öğrenmişti. Guy Francon'un* az ama öz yemek yediğini, kendisini 'Gurme' sayıp bundan gurur duyduğunu, Paris'teki Güzel Sanatlar Okulu'ndan onur dereceleriyle mezun olduğunu, hayli zengin bir kadınla evlendiğini, ama o evliliğin pek mutlu bir evlilik olmadığını, çoraplarıyla mendillerinin asorti olmasına pek özen gösterdiğini, ama onları kravatlarına uydurmaya hiç çalışmadığını, gri granitten binalar çizmeyi yeğlediğini,

Connecticut'ta bir gri granit taşocağının sahibi olduğunu, o taş ocağının pek kârlı çalıştığını, garsoniyerini erik rengi Louis XV mobilyalarla döşediğini, pek saygın bir soyadı taşıyan karısının ölmüş olduğunu, bütün servetini de tek kız evlatlarına bırakmış olduğunu, şimdi on dokuz yaşında olan bu kızın bir başka kentte, üniversitede okumakta olduğunu hep biliyordu.

Francon'un ortağı Lucius N. Heyer'le de tanışmıştı Keating. Üç hafta içinde adamın ofise iki kere geldiğini görmüştü. Ama Heyer'in bu şirkete ne gibi bir yararı dokunduğunu öğrenememişti. Heyer'de hemofili hastalığı yoksa bile, sanki olabilirmiş gibi bir hali vardı. Solup gitmiş bir aristokrata benzerdi. İnce uzun bir boynu, patlak gözleri, herkese karşı sergilediği korkmuş gibi bir sevimliliği vardı. Eski bir ailenin kalıntısıydı. Francon'un sırf bazı sosyal ilişkilerden yararlanmak için onunla ortak olduğu söyleniyordu. İnsanlar zavallı Lucius'a acıyor, bir profesyonel kariyere atılma cesaretini gösterdiği için ona hayranlık duyuyor, evlerini ona yaptırmanın tatlı bir jest olacağını düşünüyorlardı. Evleri Francon yapıyor, Lucius'dan da başka herhangi bir hizmet beklemiyordu. Böylelikle durum herkesi memnun etmekteydi.

Çizim odasında çalışanlar Peter Keating'i çok sevmişlerdi. Çoktan beri oradaymış gibi bir duygu veriyordu çevresindekilere. Zaten girdiği yerin bir parçası haline gelmeyi her zaman bilirdi. Yumuşacık ve pırıl pırıl, her şeyi emmeye hazır bir sünger gibi gelir, hiç direnme göstermez, o yerin havasına ve ruhsal durumuna hemen uyardı. Sıcak gülümsemesi, neşeli sesi, omuzlarını rahat bir

hareketle silkişi, hiçbir şeyin o ruha fazla ağırlık vermediğinin belirtileri gibiydi... Yani onu hiçbir şey için suçlamamak, ondan hiçbir şey beklememek gerekirdi.

Şu anda yazıyı okumakta olan Francon'u inceleyerek oturuyordu. Francon başını kaldırıp ona baktı, karşısında kendisine büyük bir beğeniyle bakan bir çift göz gördü. Keating'in dudaklarının iki köşesindeki minik parlak noktadaysa, hafif tepeden bakış vardı. Kahkahanın duyulmasından hemen önce göze çarpan iki müzik notası gibi. Francon içinin birdenbire rahatladığını hissetti. Bu rahatlama, o iki minik noktadan geliyordu. Gösterilen beğeni, bir de bu yarım gülümsemeyle birleşince, ona kazanmak için çaba göstermek zorunda olmadığı bir görkem getiriyordu. Kör bir hayranlık olsa, tehlikeli olurdu. Hak edilen bir hayranlık, sorumluluk demekti. Hak edilmeyen hayranlık ise çok hoştu.

"Giderken şunu da Bayan Jeffers'a ver de albümüme koysun, Peter."

Keating merdivenlerden inerken dergiyi havaya atıp çabucak yakaladı. Dudakları ıslık çalar gibi büzülmüştü ama sesi çıkmıyordu.

Çizim odasında en iyi arkadaşı Tim Davis'i, önündeki çizimin üzerine eğilmiş buldu. Tim Davis bitişik masadaki uzun boylu, sarışın gençti. Keating onu çok erken fark etmişti, çünkü onun bu ofiste en tercih edilen çizimci olduğunu anlamıştı. Bunu anlaması için hiçbir somut neden yoktu ama Keating böyle şeyleri her zaman anladığı için anlamıştı bunu da. Sık sık Davis'in çizdiği projelere yardım etme görevlerini üstlenmeye çalışmaktaydı. Çok geçmeden birlikte öğle yemeğine çıkıp, akşamları bir bara uğrar hale geldiler. Böyle zamanlarda Keating, Davis'in Elaine Duffy adlı bir kıza duyduğu sevgiyi soluksuz bir dikkatle dinler, ama sonradan bu duyduklarının tek kelimesini bile hatırlamazdı.

Şu anda Davis pek bir karamsardı. Dudaklarına kıstırdığı sigarayla kurşun kalemi öfkeyle çiğneyip duruyordu. Keating'in ona soru sorması gerekmedi. Dost ifadeli yüzünü Davis'in omzu üzerinden eğmesi yetti. Davis sigarayı ağzından tükürerek patladı. Kendisine bu gece geç saatlere kadar çalışması gerektiğini daha demin söylemişlerdi. Bu hafta bu üçüncü kere oluyordu.

"Geç kalacağım. Tanrı bilir ne kadar geç! Şu lanet olası şeyi bu akşam bitirmem gerek!" Önündeki kâğıtların üzerine bir tokat indirdi. "Şuna bak! Daha saatler ister bunun bitmesi! Ne yapacağım ben şimdi?"

"Eh, bu ofisin en iyi adamı sensin de ondan, Tim. Sana ihtiyaçları var."

"Cehennemin dibi! Bu gece Elaine'le randevum var! Nasıl ertelerim? Üçüncü kere! İnanmaz bana! Geçen sefer söylemişti zaten! Biter bu iş! Koca patron Guy'a gidip söyleyeceğim ... planlarını da, işini de alıp kafasına çalsın! Tamam artık!"

"Dur," dedi Keating. Arkadaşına biraz daha yaklaştı. "Dur! Bir yolu daha var. Ben kalıp bitiririm bunları."

"Hı?"

"Ben kalırım. Yaparım hepsini. Korkma. Kimse farkını anlamaz."

"Peter! Yapar mısın?"

"Tabii. Bu gece hiçbir işim yok. Sen herkes eve gidene kadar kal, ondan sonra da fırla."

"Ahh, Peter!" Davis içini çekti. Bu fırsat hoşuna gitmişti. "Ama bak, eğer öğrenirlerse kovarlar beni. Sen bu tür işler için çok yenisin."

"Öğrenmezler."

"İşimi kaybedemem, Peter. Bunu biliyorsun. Elaine'le yakında evleneceğiz. Eğer bir terslik olursa ..."

"Hiçbir şey olmaz."

Saat altıyı biraz geçe Davis çizim odasından gizlice süzülüp çıktı, Keating'i kendi masasında yalnız bıraktı.

Keating odadaki tek yanık ışık olan yeşil lambanın altında, ıssız odaya baktı. Günün sonunda buraya pek garip bir sessizlik çöküyordu. Kendini buraların sahibi gibi hissetmekteydi. Sahibi olacakmış gibi. Elindeki kurşun kalemin hareketi ne kadar kesinse, bu da o kadar kesin gibi geldi ona.

Planları bitirdiğinde saat dokuz buçuktu. Hepsini Davis'in masasına düzgün biçimde istifledi, dönüp ofisten çıktı. İçinde rahat, alçakgönüllü bir duyguyla kaldırımda yürümeye başladı. Güzel bir yemek yemiş gibi. Derken yalnızlık duygusu birdenbire yakasına sarıldı. Bunu bu gece biriyle paylaşmak zorundaydı. Ama kimsesi yoktu. İlk defa olarak, keşke annem de New York'da olsaydı, diye geçirdi içinden. Ama o Stanton'da kalmıştı. Oğlunun kendisini aldıracak duruma gelmesini bekliyordu orada. Peter'in bu gece gidebileceği hiçbir yer yoktu. Ancak Batı Yirmi Sekizinci sokaktaki o temiz pak pansiyonuna dönebilir, üç kat merdiveni çıkıp havasız odaya tıkılırdı. New York'da çok insan tanımıştı. Çok da kız. İçlerinden biriyle de hoş bir gece geçirdiğini hatırlıyordu. Kızın soyadını hatırlayamıyordu ama. Derken aklına Catherine Helsey geldi.

Ona mezuniyet gecesinde bir telgraf çekmiş, ondan sonra da tümüyle unutmuştu. Şimdi görmek istiyordu onu. Adı belleğinde belirdiği anda, onu görme isteği büyük bir yoğunluk kazanmış, hatta acilleşmişti. Greemvich Village'e kadar olan uzun yolu alabilmek için bir otobüse atladı, bomboş olan üst kata çıktı, en ön sıraya geçip oturdu. Trafik ışıkları ne zaman kırmızı olsa onlara küfrediyordu. Catherine söz konusu olduğunda hep böyle olurdu. İçinden, ne oluyor bana böyle, diye meraklandı.

Onunla bir yıl önce, Boston'da tanışmıştı. Catherine orada, dul annesiyle birlikte oturuyordu o zamanlar. Keating ilk karşılaşmasında onu çirkin ve aptal bulmuştu. Bir tek o tatlı gülümsemesinden başka, aman aman bir şeyi yoktu. Bu da onu yeniden görmek için yeterli bir neden değildi. Ertesi akşam Keating ona telefon etmişti. Öğrencilik yıllarında tanıştığı onca kız arasında, ilişkilerini birkaç öpüşmeden ileri götürmediği bir tek o vardı. İstediği kızı elde edebilirdi, bunu da çok iyi biliyordu. Catherine'i de elde edebilirdi. İstiyordu Catherine'i. O da onu seviyordu. Bunu kendisi söylemişti. Apaçık, hiç korkmadan ve utanç duymadan. Keating'den hiçbir şey istememiş, hiçbir şey beklememişti. Her nasılsa, Keating de bu durumdan yararlanmaya kalkışmamıştı. O günlerde birlikte çıktığı kızlardan gurur duyardı. En güzel, en popüler, en iyi giyinen kızlarla çıkar, arkadaşlarının imrenmesinden de zevk alırdı. Catherine'in kendini düşüncesizce ihmal etmesinden, diğer çocukların hiç ona dönüp bakmamasından da fena halde utanırdı. Buna karşılık, kulüp danslarına onunla gittiği zamanlar, en mutlu olduğu zamanlardı. Pek çok ateşli aşklar yaşamış, nice kere, falanca kız olmadan yaşayamam, diye yeminler etmişti. Catherine'i ise haftalar boyunca unutur, o da kendini hiç hatırlatmazdı. Keating her seferinde ona dönerdi sonunda. Birdenbire, açıklanmaz biçimde. Bu gece olduğu gibi.

Catherine'in ufak tefek, narin bir kadın olan annesi öğretmendi. Geçen kış ölmüştü. Catherine de New York'da oturan dayısının yanında kalmaya gelmişti. Keating onun bazı mektuplarına hemen cevap yazar, bazılarını aylarca cevapsız bırakırdı. O ise hemen cevaplardı her mektubu. Keating'in uzun sessizlikleri arasında da hiç yazmaz, sabırla beklerdi. Peter Keating onu düşündükçe, hiçbir şeyin asla Catherine'in yerini alamayacağına karar vermekteydi. Ama New York'a geldiğinde, ona bir

otobüsle ya da bir telefonla ulaşabileceği halde, bir ay boyunca yine unutmuştu bunları.

Hızla onu görmeye giderken, gelişini haber vermesi gerektiği bir an bile aklının ucundan geçmedi. Acaba evde mi, değil mi, diye de hiç düşünmezdi zaten. Her seferinde böyle apansız dönmüştü Catherine'e. O da her zaman evdeydi. Bu gece de evde olduğu ortaya çıktı.

Eskimiş, iddialı bir kahverengi binanın en üst kat zilini çaldığında, kapıyı o açtı. "Merhaba, Peter." dedi. Sanki onu daha dün görmüş gibi davranıyordu.

Karşısında duruyordu. Ufacıktı. Üzerindeki elbiseler ona bol geliyordu. Kısa siyah eteği incecik belinden inerken bollaşmaktaydı. Erkek gömleğine benzeyen gömleği üzerinde sallanıyordu. Yakası bir yana kaçmış, sıska köprücük kemiğini ortaya çıkarmıştı. Gömleğin kolları fazla uzundu. İnce ellerinin ortasına kadar iniyordu. Başını bir yana eğip Peter'e baktı. Kestane rengi saçlarını ensesine rasgele toplamıştı ama yine de kabarmıştı saçları. Başının çevresinde bir hale varmış gibi görünüyordu. Gözleri ela, iri ve miyoptu. Dudakları yavaşça, zarafetle, sevinçle gülümserken pırıl pırıldı.

"Merhaba Katie," dedi Keating.

İçine bir huzur gelmişti. Korkacak hiçbir şey kalmamış gibi hissediyordu. Ne bu evde, ne de dışarda. New York'a geleli ne kadar meşgul olduğunu anlatmak üzere hazırlamıştı kendini. Ama şu anda açıklamaların hiç gereği yoktu.

"Şapkanı ver bana," dedi Catherine. "Şu sandalyeye dikkat et, pek sağlam değil. Salonda daha iyileri var, gel."

Keating salonun mütevazı, ama her nasılsa pek kibar olduğuna dikkat etti. Şaşılacak kadar zevkli döşenmişti. Kitapları gördü. Ucuz marangozluk ürünü raflara çok nadide kitaplar doldurulmuştu. Tavana kadar. Rasgele dizilmişti kitaplar. Gerçekten kullanılıyor oldukları belliydi. Derli toplu, eski bir çalışma masasının arkasındaki duvarda bir Rembrandt karakalemi gördü. Kirlenmiş, sararmıştı. Herhalde bu işlerden anlayan bir göz, bir eskici dükkânından bulup almıştı onu. Bir daha da ayrılamamıştı o resimden. Oysa görünüşe göre o resimden gelebilecek para bu insana çok yardımcı olabilirdi. Catherine'in dayısının nasıl bir işte çalıştığını merak etti. Hiç sormamıştı.

Keating orada durmuş, odayı süzüyor, Catherine'in varlığını arkasında hissediyor, nadir kavuştuğu o güven duygusundan zevk alıyordu. Sonra dönüp onu kollarına aldı, öptü. Catherine'in dudakları onunkilere hevesle, yumuşacık değdi. Korkmuş ya da heyecanlanmış değildi ama. O kadar mutluydu ki, bu olayı ancak olduğu gibi kabul edebilir, başka türlü algılayamazdı.

"Tanrım! Seni öyle çok özledim ki," dedi Keating. Gerçekten özlediğini de biliyordu. Son görüşünden bu yana her gün özlemişti onu. Belki en çok da, aklına getirmediği günlerde.

"Çok değişmişsin," dedi kız. "Biraz daha zayıf gibisin. Yakışmış sana. Elli yaşına geldiğinde çok yakışıklı olacaksın, Peter."

"Bu pek iltifat sayılmaz, anlamına bakarsan."

"Neden? Ha, seni şimdi yakışıklı bulmadığımı mı sandın? Ama yakışıklısın."

"Bunu böyle yüzüme söylememen gerekir."

"Neden söylemeyeyim? Sen de biliyorsun doğru olduğunu. Ama ben, elli yaşında nasıl olacağını düşünmüştüm. Şakakların kırlaşacak, gri takım elbise giyeceksin ... Geçen hafta bir vitrinde bir tane gördüm, bu olacak, dedim kendi kendime. Ayrıca çok da büyük bir mimar olacaksın."

"Gerçekten öyle mi düşünüyorsun?"

"Tabii." İltifat ediyor değildi. Bunun iltifat sayılabileceğini bile anlamıyor gibiydi. O yalnızca bir gerçeği ifade ediyordu. Vurgulama gerektirmeyecek kadar kesin bir gerçeği.

Peter kaçınılmaz soruları beklemekteydi. Ama birdenbire kendilerini, eski Stanton günlerini konuşur buldular. Gülüyordu Peter.

Onu dizlerine oturtmuştu. Kızın sıska omuzları Peter'in koluna dayanmıştı. Gözleri yumuşak bakışlı, memnun ifadeliydi. Peter bir zamanlar giydikleri eski mayolardan, Catherine'in çoraplarındaki kaçıklardan, Stanton'da en sevdikleri dondurmacıdan, yaz akşamlarını birlikte geçirdikleri yerlerden söz etmekteydi. İçinden, bir anlamı yok bütün bunların, diye düşünüyordu. Ona söylemesi, ondan öğrenmesi gereken daha önemli şeyler de vardı. Aylarca görüşmeyen insanlar böyle konuşmazlardı ki! Ama Catherine'e bu durum son derece normal görünüyordu. Sanki arada birbirlerinden uzak kaldıklarının hiç farkında değilmiş gibiydi.

Sonunda ilk soran Peter oldu.

"Telgrafımı aldın mı?"

"Evet. Teşekkür ederim."

"Kente nasıl uyum sağladığımı bilmek istemiyor musun?"

"Tabii istiyorum. Kente nasıl uyum sağladın?"

"Bak, sen pek ilgili değil gibisin."

"Yo, ilgiliyim! Senin hakkında her şeyi bilmek istiyorum."

"Neden sormuyorsun?"

"Bana istediğin zaman söylersin."

"Senin için fazla önemli değil, öyle mi?"

"Ne?"

"Benim neler yaptığım."

"Ahh ... çok önemli, Peter. Yo, o kadar da değil."

"Ne kadar naziksin!"

"Ama Peter, önemli olan senin ne yaptığın değil aslında. Yalnızca senin kendin."

"Benim neyim?"

"Sen işte. Buradaki sen. Ya da kentteki sen. Ya da dünyanın herhangi bir yerindeki sen. Bilemiyorum. Yalnızca bu işte."

"Biliyor musun, sen budalanın birisin, Katie. Tekniğin korkunç bir şey."

"Neyim?"

"Tekniğin. Bir erkeğe, aşkından deli olduğunu böyle hiç utanç duymadan söyleyemezsin."

"Ama doğru."

"Ama söylenmez. Erkekler seni önemsemez o zaman."

"Ben erkeklerin beni önemsemesini istemiyorum ki!"

"Benim önemsememi istiyorsun ama, değil mi?"

"Ama sen önemsiyorsun, değil mi?"

"Evet." Keating'in kolları ona daha sıkı sarıldı. "Deli olurcasına. Ben senden de büyük bir budalayım."

"Eh, o zaman mesele yok demektir." Catherine'in parmakları Peter'in saçları arasındaydı. "Öyle değil mi?"

"Her zaman öyleydi. Hiçbir zaman mesele yoktu. Bu işin en garip yanı da bu. Ama bak, sana bütün olup bitenleri anlatmak istiyorum, çünkü çok önemli."

"Gerçekten çok ilgi duyuyorum, Peter."

"Francon & Heyer'de çalıştığımı biliyorsun. Ayrıca ... aaa, sen daha Francon & Heyer'in anlamını bile bilmiyor olmalısın!"

"Yo, biliyorum. *Mimarlıkta Kim Kimdir* adlı kitaba bakıp buldum. Kitap onlar hakkında çok iyi şeyler söylüyordu. Dayıma da sordum. Mesleğin doruğunda olduklarını söyledi."

"Hem de nasıl! Francon, New York'un en büyük tasarımcısı. Hatta bütün ülkenin. Belki dünyanın. Tam yedi gökdelen, sekiz katedral, altı tren istasyonu dikmiş, başka da Tanrı bilir neler yapmış ... Tabii aslında yaşlı budalanın biri. Şımarık, kibirli bir sahtekâr. Türlü yollarla her işin kolayını buluyor ve ..."

Birden sustu. Ağzı açık, Catherine'e bakıyordu. Bunları söylemek niyetinde değildi hiç. Kafasından geçmesine bile izin vermemişti bu düşüncelerin.

Catherine rahat bakışlarla onun yüzüne bakıyordu.

"Evet?" dedi. "Devam et."

"Şey ..." Peter kekeledi. Ama başka bir şey söyleyemeyeceğini biliyordu. Hele Catherine'e. "Onun hakkındaki gerçek düşüncem böyle." dedi. "Ona zerre kadar saygım yok. Yanında çalıştığım için de sevinçten uçuyorum. Anlıyor musun?"

"Tabii." dedi Catherine alçak sesle. "Sen hırslı bir insansın, Peter."

"Bu yüzden beni ayıplamıyor musun?"

"Hayır. Senin istediğin şey bu."

"Tabii bu. Şey, aslında ... o kadar da kötü değil durum. Çok muhteşem bir şirket. Kentteki şirketlerin en iyisi. Ben de iyi işler çıkarıyorum. Francon benden çok memnun. İlerliyorum. Sanırım sonunda o şirkette hangi işi istesem alabilecek duruma geleceğim. Daha bu akşam bir başkasının işini aldım. Zavallının yakında gereksiz duruma geleceğinden haberi bile yok, çünkü ... Katie! Neler diyorum ben?"

"Ziyanı yok, sevgilim. Seni anlıyorum."

"Anlıyorsan, bana hak ettiğim gibi sövüp sayarsın, böyle konuşmayı kes, dersin."

"Hayır, Peter. Seni değiştirmek istemiyorum. Seni seviyorum. Peter."

"Tanrı senin yardımcın olsun!"

"Onun farkındayım."

"Farkında mısın? Ve bunu böylece söyleyebiliyorsun, ha? Merhaba, ne güzel bir akşam, dermişçesine!"

"Eh, neden söylemeyeyim? Neden kaygı duyayım? Seni seviyorum."

"Yo, kaygı duyma! Hiçbir zaman kaygı duyma bu konuda! ... Katie ... ben hiçbir zaman başka birini sevmeyeceğim ..."

"Onu da biliyorum."

Peter onu sımsıkı kavrayıp bağrına bastı, hiç ağırlığı olmayan o ince vücudun ezilip yok olacağından korktu. Onun varlığının neden kendisini, yalnızken bile itiraf etmediği şeyleri itirafa zorladığını bilemiyordu. Buraya paylaşmaya geldiği zaferin şimdi neden öyle solmuş göründüğünü de bilemiyordu. Ama önemi yoktu. Garip bir özgürlük duygusu vardı şu anda içinde. Catherine'le birlikte olmak, tanımlayamadığı bir ağırlığın üzerinden kalkmasını sağlıyordu. Yalnızdı. Kendisiydi. Şimdi Peter için önemli olan tek şey, Catherine'in sert dokulu pamuklu gömleğinin bileğine değerken verdiği duyguydu.

Az sonra Peter ona New York'da geçirmekte olduğu hayatı soruyor, o da dayısını mutlu mutlu anlatıyordu.

"Harika biri, Peter. Gerçekten harika. Aslında hiç parası yok, ama beni yine de yanına aldı. Bu konuda çok da anlayışlı davrandı. Bana oda verebilmek için kendi çalışma odasını bozdu. Şimdi burada, salonda çalışıyor. Onunla tanışman şart, Peter. Şu ara New York'da değil. Bir konferans gezisine çıktı. Ama döndüğünde mutlaka tanışmaksın onunla."

"Tabii. Çok isterim."

"Biliyor musun, ben çalışmak, kendi yükümü kendim taşımak istiyordum. Ama o buna izin vermedi. 'Sevgili yavrum, on yedi yaşındayken olmaz,' dedi bana. 'Beni utandırmak istemezsin, değil mi? Ben çocukların çalıştırılmasını kabul edebilenlerden değilim.' Bu çok garip bir düşünce bence. Ne dersin? Öyle çok komik fikirleri var ki... hepsini anlayamıyorum, ama herkes onun çok zeki bir insan olduğunu söylüyor. Böylece, yanında kalıp çalışmamaya razı oluşumu, ben ona iyilik yapıyormuşum gibi bir havaya soktu. Bence gerçekten çok iyi yürekli bir davranış."

"Bütün gün ne yapıyorsun burada?"

"Şu ara pek fazla bir şey yapmıyorum. Kitaplan okuyorum. Mimarlıkla ilgili olanları. Dayımın mimarlık konusunda tonlarca kitabı var. Ama evde olduğu zamanlar, onun konferanslarını daktiloya çekiyorum. Aslında bunu yapışımdan hoşlanmıyor sanıyorum.

Eskiden iş yaptırdığı daktiloyu tercih ediyor. Ama ben çok seviyorum, o yüzden izin veriyor. Bana bir de maaş ödüyor. Almak istemedim, ama zorla verdi."

"Hayatını nasıl kazanıyor?"

"Pek çok şey yaparak. Bilemiyorum. Hepsini anlamaya yetişemiyorum. Sanat tarihi dersleri veriyor, onu biliyorum. Bir tür profesör."

"Peki, sen üniversiteye ne zaman gideceksin?"

"Şey ... aslında ... bak, Peter, galiba dayım o fikre karşı. Ona gitmeyi her zaman çok istemiş olduğumu söyledim. Çalışarak okuyacağımı da anlattım. Ama bunların bana göre şeyler olmadığını düşünüyor galiba. Pek bir şey demiyor, ama ara sıra, 'Tanrı filleri çalışsın diye, sivrisinekleri de gezsin diye yaratmış; kural olarak, doğanın düzeniyle oynamak iyi bir şey değildir, ama eğer denemek istiyorsan, sevgili yavrum ...' deyip kesiyor. İtiraz ediyor diyemem, karar bana kalmış ... ama ..."

"Eh, seni engellemesine izin verme."

"Yo, beni engellemek istemez. Ama ben diyorum ki... lisede zaten pek de parlak bir öğrenci

değildim. Üstelik, sevgilim, matematikte tam anlamıyla berbat biriyim. Düşünüyorum da ... Ama tabii acelesi yok. Karar vermek için dünya kadar zamanım var."

"Dinle beni, Katie, bu durumdan hiç hoşlanmadım. Sen üniversiteye gitmeyi her zaman istedin. Eğer bu dayın ..."

"Böyle şeyler söylemen doğru değil. Onu tanımıyorsun. Çok şaşırtıcı bir adamdır. Onun gibi birini ömrümde tanımadım. Öyle iyi yürekli, öyle anlayışlı ki! Çok da neşeli ve eğlenceli. Hep şakalaşır. Çok zekidir. Senin ciddi diye düşündüğün şeyler, onun yanındayken hiç de öyle gelmez. Oysa çok ciddi bir adamdır. Biliyor musun, benimle saatlerce konuşur, bundan hiç usanmaz. Benim budalalıklarımdan sıkılmaz. Bana grevleri anlatır, gecekondulardaki hayat koşullarını anlatır, ter döken işçileri anlatır. Hep başkalarından söz eder. Hiç kendini düşünmez. Bir arkadaşı bir gün bana, dayımın istese çok zengin bir adam olabileceğini söylemişti. Çok akıllı çünkü. Ama istemiyor. Paraya ilgi duymuyor."

"İnsanca bir şey değil bu."

"Onu gör de öyle konuş. Ahh, o da istiyor seninle tanışmayı. Ona senden söz ettim. Sana T kare Romeo' diye isim taktı."

"Ya, demek öyle!"

"Ama anlamıyorsun. Bunu iyi niyetle söylüyor. Öyle konuşur o. Pek çok ortak yönünüz olduğunu göreceksin. Belki sana yardım da edebilir. Mimarlıktan o da anlar. Bayılacaksın Ellsworth Dayı'ma."

"Kime?" dedi Keating.

"Dayıma."

Keating boğuk bir sesle, "Dayının adı ne?" diye sordu.

"Ellsworth Toohey. Neden?"

Keating'in elleri cansız biçimde iki yanına düşüverdi. Catherine'e bakakalmıştı.

"Ne oldu, Peter?"

Keating yutkundu. Catherine onun boğazındaki kıpırdamayı gördü. Sonra sesi duyuldu. Sert çıkıyordu.

"Dinle, Katie, dayınla tanışmak istemiyorum."

"Ama neden?"

"Tanışmak istemiyorum. Senin kanalınla olmaz. Bak, Katie, sen beni iyi tanımıyorsun. Ben insanları kullanan tiplerdenim. Seni kullanmak istemiyorum. Asla. Kullandırma bana kendini."

"Beni nasıl kullanmaktan söz ediyorsun? Neler oluyor? Neden?"

"Olay şu: Ben Ellsworth Toohey'le tanışmak için canımı bile verebilirim." Ağzından sert bir gülüş fırladı. "Mimarlık hakkında bir şeyler biliyor diyorsun, öyle mi? Seni küçük budala! Dayın mimarlık dünyasının en önemli kişisi. Belki henüz değil, ama iki yıla kalmadan öyle olacak. Francon'a sor. O yaşlı tilki biliyor bunu. Senin Ellsworth Dayı'n, bütün mimari eleştirmenlerin Napolyon'u olma yolunda. Bir kere, bizim meslek hakkında yazı yazan pek fazla insan yok. Çok kurnaz olduğu için o pazarı kapmış bile. Bizim ofisteki kodamanların, her cümlesindeki her virgüle nasıl sarıldığını bir görsen! Demek dayının bana yardım edebileceğini düşünüyorsun, öyle mi? Hıh! Beni hiç yoktan adam edebilir o isterse! Günün birinde onunla tanışacağım. Yardımına hazır olduğum zaman. Tıpkı Francon'la tanıştığım gibi. Ama burada olmaz. Senin kanalınla olmaz. Anlıyor musun? Senin

aracılığınla olmaz!"

"Ama Peter, neden olmasın?"

"Çünkü öyle olmasını istemiyorum! Kirli bir şey! Nefret ediyorum. Her şeyden nefret ediyorum. İşimden de, mesleğimden de, bu yaptıklarımdan da, yapacaklarımdan da! Ve seni bunların dışında tutmak istiyorum. Tek varlığım sensin aslında. Bunlara bulaşma, Katie!"

"Nelere?"

"Bilmiyorum!"

Catherine kalktı, onun kolları arasında, ayakta durdu. Keating'in yüzü onun karnına gömülmüştü. Başını eğip baktı, genç adamın saçlarını okşadı.

"Ziyanı yok, Peter. Galiba anlıyorum. Kendin isteyinceye kadar onunla tanışmak zorunda değilsin. Ne zaman istediğini bana söyle, yeter. Beni kullanacaksan, kullan. Ziyam olmaz. Hiçbir şeyi değiştirmez."

Peter başını kaldırdığında Catherine gülüyordu.

"Çok fazla çalışıyorsun, Peter. Biraz gerginsin. Sana bir çay yapayım mı?"

"Ah, unutmuştum. Yemek de yemedim ben bugün. Vakit yoktu."

"Daha neler! Ne kadar iğrenç bir durum! Hemen mutfağa gel benimle. Bakalım sana neler bulabileceğim ..."

Keating ondan iki saat sonra ayrıldı, sokakta kendini çok hafif, temiz, mutlu hissederek yürüdü. Korkularını unutmuştu. Toohey'i de, Francon'u da unutmuştu. Tek hatırladığı, yarın yine gelmeye söz verdiğiydi. Yarma kadar nasıl bekleyebileceğini bilemiyordu. Catherine o gittikten sonra bile kapıda durmayı sürdürmüş, elini onun dokunduğu kapı kulpundan çekememişti. Belki yarın gerçekten gelir, diye düşünüyordu. Ama belki de üç ay sonra gelirdi.

Henry Cameron, "Bu gece işin bitince odama gel. Seninle konuşmak istiyorum," dedi.

Roark, "Peki," diye cevap verdi.

Cameron topuklarının üzerinde sert bir dönüş yapıp çizim odasından çıktı. Bir aydır Roark'a söylediği en uzun cümle bu olmuştu.

Roark her sabah bu odaya gelmiş, işlerini yapmış, ama hiçbir yorum duymamıştı. Cameron arasıra çizim odasına girip uzun süre onun arkasına dikilir, omzunun üzerinden onun çalışmalarını seyrederdi. Gözleri sanki bilerek konsantre olup, o dengeli eli titretmek, ona çizgisini şaşırtmak istermiş gibiydi. Öbür iki teknik ressam, arkalarında böyle bir hayaletin var olduğunu bilmekten gelen etkiyle çizimlerini berbat ederlerdi. Roark ise sanki farkında bile değildi. İşine devam ederdi o. Eli hiç telaşsız hareket eder, arasıra durup hiç acele etmeksizin körelmiş kalemini atar, bir yenisini alırdı eline. Sonra Cameron birden, "Hım, hım!" diye homurdanırdı. Roark başını terbiyeli terbiyeli ona çevirir, "Ne oldu?" diye sorardı. Cameron tek kelime söylemeden arkasını döner, uzaklaşırdı oradan. Kısılmış gözleri, cevap vermeyi gereksiz bulduğunu vurgular gibi bakardı. Çizim odasından çıkar giderdi. Roark da sessizce çizimine devam ederdi.

Genç teknik ressam Loomis, "Durum kötüye benziyor." demişti yılların iş arkadaşı Simpson'a. "Bizim ihtiyar bu adamdan hiç hoşlanmıyor. Onu suçluyorum da diyemem. Fazla dayanmaz bu adam burada."

Simpson yaşlı ve çaresiz biriydi. Cameron'un üç katlı ofisinden bir kalıntıydı. Gitmemiş, kalmış,

nedenini de bir türlü anlayamamıştı. Loomis gençti. Yüzündeki ifade, kahve köşelerinde görülen serserilerin yüzünü hatırlatırdı. Burada oluş nedeni, çok yerden kovulduğu içindi.

İkisi de sevmiyordu Roark'u. Zaten nereye gitse, yüzünü gösterdiği anda kimse sevmezdi onu. Kasa kapısı gibi kilitliydi yüzü. Kasalara kilitlenen şeyler, değerli şeyler olurdu. İnsanlar bunu hissetmekten hoşlanmıyorlardı. Bu odadaki varlığı da soğuk, rahatsız edici bir varlıktı. Garip bir niteliği vardı Roark'un varlığının. Kendini hissettiriyordu ama, sanki orada yokmuş gibi bir duygu veriyordu. Daha doğrusu, sanki karşısındakiler orada yokmuş gibi.

İşten çıktığında, hayli uzakta olan evine yürüyerek dönerdi. Doğu Nehri'ne yakın yerde, köhne bir binadan oda tutmuştu kendine. Orayı seçiş nedeni, haftada iki buçuk dolar kira karşılığında en üst katın tümünü kullanabilmesiydi. Daha önce depo olarak kullanılmış, koca bir yerdi en üst kat. Tavanı yapılmamıştı. Çatının kirişleri ortadaydı. Ama iki duvarına sırayla pencereler dizilmişti. Kimi camlı, kimine kontrplak çakılmış pencereler. Bir yandakiler nehre, öbür yandakiler kente bakıyordu.

Bir hafta önce Cameron çizim odasına gelmiş, bir sayfiye evinin kabataslak çizimini Roark'un masasına fırlatmıştı. "Bak bakalım bundan bir ev yapabilecek misin? " diye homurdanıp başka bir açıklama yapmaksızın çıkmıştı odadan. Onu izleyen günlerde de Roark'un masasına hiç uğramamıştı. Roark çizimleri dün gece bitirmiş, Cameron'un masasına bırakmıştı. Bu sabahta Cameron gelmiş, Roark'a birkaç çelik eklem çizimi bırakırken akşama onunla görüşmek istediğini söylemiş, sonra bütün gün yine görünmemişti.

Ötekiler gitmişlerdi artık. Roark masasını bir paçavrayla örttü, Cameron'un odasına yürüdü. Sayfiye evi çizimleri patronun masasındaydı. Lambanın ışığı Cameron'un yanağına düşüyor, kırçıl sakallarını aydınlatıp beyaz tellerini parıldatıyor, çizimlerin bir köşesini bembeyaz ediyor, kara çizgileri kabartma gibi gösteriyordu.

"Kovuldun!" dedi Cameron.

Roark upuzun odanın ortasına varmışken durdu. Ağırlığını tek ayağına verdi, iki kolu yanlarına sarkık, tek omzu biraz havada, bekledi.

"Öyle mi? " dedi alçak sesle. Hiç kıpırdamıyordu.

"Gel buraya," dedi Cameron. "Otur."

Roark denileni yaptı.

"Fazla iyisin," dedi Cameron bu sefer. "Bu istediğin şeyi yapmanı gerektirecek kadar iyisin. Yaran yok, Roark. Şimdi olması sonradan olmasından iyidir."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Yeteneğini asla elde edemeyeceğin bir hayal uğruna ziyan etmek yararsız. Elde etmene asla izin vermezler. Bu sahip olduğun şeyi alıp, ondan kendine bir işkence aleti yapmanın yararı yok. Sat onu, Roark. Şimdi sat. Gerçi aynı şey olmaz, ama sende zaten çok şey var. Neyin parasını vereceklerse, o da var. Çok para veriyorlar. Tabii onların istediği gibi kullanırsan. Kabul et, Roark. Ödün ver. Şimdi ver, çünkü zaten sonunda vermek zorunda kalacaksın. Ama o zaman, keşke yaşamamış olsaydım diyeceğin şeyleri yaşamış olacaksın. Sen bilmezsin. Ben biliyorum. Kurtar kendini bundan. Beni bırak, git. Başkasına git."

"Siz öyle mi yaptınız?"

"Seni küstah piç! O kadar iyisin demedik! Kendini mukayese ettiği..." Birden sustu, çünkü Roark'un gülümsediğini görmüştü.

Baktı Roark'a. Birden onun da yüzünde bir gülümseme belirdi. Roark ömründe bundan daha acı dolu bir ifade görmediğini düşündü.

"Hayır." dedi Cameron alçak sesle. "Kandıramıyorum, değil mi? Hayır, olmuyor... eh hakkın var. Gerçekten sandığın kadar iyisin. Seninle konuşmak istiyorum, ama bunu nasıl yapacağımı tam bilemiyorum. İnsanlarla konuşma alışkanlığımı kaybettim. Kayıp mı ettim? Belki de hiç yoktu bende o. Belki de şimdi beni korkutan bu. Anlamaya çalışır mısın lütfen? "

"Anlıyorum. Bence boşuna vakit kaybediyorsunuz."

"Kabalık etme. Çünkü ben sana kaba davranamam artık. Dinlemeni istiyorum. Cevap vermeden dinler misin beni?"

"Evet. Özür dilerim. Kabalık olsun diye söylememiştim."

"Bak, dünyadaki bunca insan arasında, yanına gelmek için son seçeceğin adam bendim. Seni burada tutarsam, bir suç işlemiş olacağım. Biri seni bana karşı uyarmalıydı. Sana hiçbir yardımım dokunamaz. Cesaretini kırmam bir kere. Kafana sağduyu sokmaya çalışmam. Tam tersine, teşvik ederim seni. Şimdi gittiğin yola doğru sürerim. Şimdi olduğun gibi kalmana yol açarım, üstelik daha beter hale getiririm seni. Anlıyor musun? Bir ay daha geçti mi, gitmene de izin vermez olacağım. Emin değilim, anlıyor musun? Onun için, benimle hiç tartışma, hemen git. Gidebilirken git."

"Ama gidebilir miyim? Her ikimiz için iş işten geçtiğini görmüyor musunuz? Benim için on iki yıl önce iş işten geçmişti."

"Dene yine de Roark. Hayatında bir kere olsun mantıklı davranmaya çalış. Ben önerirsem, seni yanına alacak dünya kadar kodaman var, okuldan ister kovulmuş ol, ister olma. Düzenledikleri öğle yemeklerinde nutuklar atarken arkamdan gülebilirler, ama işlerine geldi mi hâlâ benden çalmakta üstlerine yoktur. îyi bir tasarımcıyı hemen tanıdığımı da bilirler. Guy Francon'a tavsiye mektubu veririm sana. Bir zamanlar yanımda çalışmıştı. Uzun süre önce. Galiba kovmuştum onu, ama önemi yok. Başlangıçta sevmeyeceksin onu, ama alışırsın. Yıllar geçtiği zaman da bana teşekkür edersin böyle yaptığım için."

"Neden söylüyorsunuz bana bütün bunları? Asıl söylemek istediğiniz bunlar değil. Kendiniz öyle yapmamıştınız ki!"

"İşte onun için söylüyorum! Kendim öyle yapmadığım için. Bak, Roark, senin bir yanın var... beni korkutan bir yanın. Sorun yarattığın için değil. Sırf kendine dikkat çekmek için teşhircilik yapmaya, farklı olmaya kalkan biri olsan, durum değişik olurdu. Topluma karşı çıkmak, onu şaşırtmak, onu eğlendirmek, bu arada da yan gösteriye bilet kazanmak, bir spor haline geldi artık. Ama senin durumun o değil. Sen işine âşıksın. Tanrı yardımcım olsun, seviyorsun yaptığın şeyi! İşte bu senin üzerinde bir lanet. Alnındaki o damgayı herkes görebiliyor. Sokaktaki insanlara hiç bakıyor musun? Korkmuyor musun onlardan? Onları oluşturan madde, işini seven insana duydukları nefretten ibaret. Tek korktukları tip o. Nedenini bilmiyorum. Kendini onlara apaçık ediyorsun, Roark. Onların her birine."

"Ama ben sokakta insanlara hiç bakmam."

"Bana ne yaptıklarını fark ediyor musun?"

"Tek fark ettiğim, onlardan korkmamış olduğunuz. Benim korkmamı neden istiyorsunuz?"

"İşte isteyişimin nedeni de o zaten!" Öne eğildi, masaya dayadığı yumruklarını sıktı. "Roark, ille söylememi mi istiyorsun? Zalimsin aslında, değil mi? Pekâlâ, söylerim o halde. Sonunun böyle

olmasını mı istiyorsun? Benim gibi olmak mı istiyorsun?"

Roark kalktı, masa ışığının aydınlattığı yerin tam kenarında durdu.

"Eğer hayatımın sonunda sizin bugünkü yerinizde olabilsem, bunu hak etmediğim bir onur sayarım," dedi.

"Otur!" diye kükredi Cameron. "Gösterilerden hoşlanmam."

Roark başını eğip kendine baktı, ayakta olduğunu görünce şaşırdı. "Özür dilerim," dedi. "Ayağa kalktığımın farkına varmadım."

"Eh, otur yerine. Dinle. Seni anlıyorum. Çok da naziksin. Ama bilmiyorsun. Bu ofise birkaç gün gelip gidince, bana duyduğun hayranlık uçup gider sanmıştım. Öyle olmadı. Kalkmış kendine, ihtiyar Cameron'un ne kadar büyük olduğunu söylüyorsun. Soylu bir savaşçı. Kaybedilmiş bir amaç uğrana kendini feda etmiş biri. O siperlerde benim yanımda ölmeye de, ömrünün sonuna kadar aşhanelerden çorba içerek yaşamaya da hazırsın. Biliyorum, şimdi sana çok saf ve güzel bir şey gibi görünüyor, çünkü yirmi iki gibi durmuş oturmuş bir yaştasın. Ama bunların asıl anlamını biliyor musun? Otuz yıl boyunca, hep o kaybedilmiş amaç. Kulağa hoş geliyor, değil mi? Ama otuz yılın içinde kaç gün vardır, bilir misin sen? O günlerin her birinde neler olur, bilir misin? Roark! Neler olur, bilir misin?"

"Onları konuşmak istemiyorsunuzdur."

"Hayır! Tabii konuşmak istemiyorum! Ama konuşacağım. Senin de duymanı istiyorum. Seni nelerin beklediğini bilmeni istiyorum. Gün olacak, kendi ellerine bakacaksın, ağır bir şey alıp o ellerin her kemiğini kırmak, parçalamak isteyeceksin. Çünkü o eller, neler yapabileceklerinin hayalleriyle rahatsız edecek seni. Tabii eğer sen o fırsatı yaratabilseydin! Ama sen yaratamamış olacaksın ve şu canlı vücuduna tahammül edemez olacaksın ... o ellere bir yerde ihanet etti diye. Gün olacak, otobüse bindiğinde şoför tersleyecek seni. Belki istediği yalnızca on sent olacak, ama sen onu öyle duymayacaksın. Sen o seste, kendinin bir sıfır olduğunu duyacaksın. Herkesin arkandan güldüğünü, her neye gülüyorlarsa o şeyin alnına damgalanmış olduğunu düşüneceksin. Senden nefret etmelerine sebep olan o şeyin. Gün olacak, bir salonun köşesine dikileceksin, kürsüde konuşan bir yaratığın binalardan söz edişini dinleyeceksin. Senin o kadar sevdiğin o konudan. Duyduğun sözler, keşke biri kalksa da şu herifi iki tırnağı arasında eziverse, diye düşünmene yol açacak. Derken herkesin onu alkışladığını duyacaksın. Haykırmak gelecek içinden, çünkü kendin mi gerçeksin, onlar mı gerçek, bilemeyeceksin. Yoksa bir salon dolusu kurukafanın arasında mıyım ben, diyeceksin. Yoksa biri ansızın benim kafamı mı boşalttı, diye merak edeceksin. Ama bir şey söylemeyeceksin, çünkü çıkarabildiğin sesler artık o salonda lisan sayılamaz. Zaten konuşmak istesen de konuşamazsın, çünkü seni kenara iterler, onlara binalar konusunda söyleyecek hiçbir şey bulamazsın! Bu mu istediğin?"

Roark hiç kıpırdamadan oturuyordu. Gölgeler yüzünde çok sert çizgiler oluşturmaktaydı. Çöküк yanağında kapkara bir leke vardı sanki. Çenesinde de üçgen bir kesik. Gözleri Cameron'a dikilmişti.

"Yetmedi mi?" diye sordu Cameron. "Pekâlâ. Derken günün birinde, önündeki kâğıdın üzerinde bir bina göreceksin. İçinden önünde diz çökmek gelecek o binanın. Bunu başarabildiğine inanamayacaksın. Dünya ne güzel, diyeceksin. Hava nasıl da ilkbahar kokuyor. Bütün insanları seviyorum, diyeceksin. Seviyorsun, çünkü dünyada kötülük diye bir şey yok. Resmi koltuğunun altına kıstırıp o binayı dikmek üzere evinden çıkacaksın. Eminsin, çünkü ilk gösterdiğin insanın o binayı diktireceğini biliyorsun. Ama evden çıktığında fazla uzağa gidemeyeceksin, çünkü kapıda gazını kesmeye gelen adamla çarpışacaksın. Zaten pişirecek fazla yiyeceğin olmadığı için, gazın da parasını ödememişsin. Tamam, peki, o bir şey değil. Ona gülebilirsin. Ama sonuna, elinde o çizimle bir adamın ofisine gireceksin, varlığınla adamın odasının havasını işgal ettiğin için kendine lanetler

okuyacaksın, bir köşeye sıkışmaya, onun seni görmemesini sağlamaya çalışacaksın, kendi sesinin ona yalvardığım duyacaksın. Yalvardığını. Sesin adamın dizlerini yalayacak, bu yüzden kendinden nefret edeceksin, ama aldırmayacaksın, çünkü o binayı dikmene izin vermesini istiyorsun. Binayı yaptırırsa, aldırmayacaksın hiçbir şeye. Göğsünü yırtıp içindekileri ona göstermek isteyeceksin, çünkü bileceksin ki eğer görürse, o binayı dikmene izin verecek. Ama adam sana, çok üzgün olduğunu, işi Guy Francon'a verdiğini söyleyecek. Sen evine döneceksin. Dönünce evinde ne yapacaksın, biliyor musun? Ağlayacaksın. Kadınlar gibi, sarhoşlar gibi, hayvanlar gibi ağlayacaksın. İşte, geleceğin bu, Howard Roark. Şimdi istiyor musun böyle bir geleceği?"

"Evet." dedi Roark.

Cameron'un gözkapakları indi, sonra başı biraz öne sarktı, biraz daha sarktı. Başı sarkmayı sürdürüyordu. Yavaş yavaş, kesik, uzun hareketler halinde. Derken durdu. Cameron hareketsiz oturdu. Omuzları öne bükülmüş, elleri kucağında kavuşturulmuştu.

"Howard," diye fısıldadı Cameron. "Hiç kimseye söylememiştim."

Roark, "Teşekkür ederim." dedi.

Uzun bir süre sonra Cameron başını kaldırdı.

"Şimdi evine git," dedi. Sesi ifadesizdi. "Son zamanlarda çok çalıştın. Yarın da seni zor bir gün bekliyor." Sayfiye evinin çizimlerini işaret etti. "Bunlar iyi hoş, zaten ben de neler yapabileceğini görmek istemiştim. Ama inşaata geçilecek kadar da iyi değil. Yeniden yapmak zorundasın. Neler istediğimi sana yarın göstereceğim."

5

Francon & Heyer'de bir yıl çalışmak, Keating'e fısıltılar halinde dolaşan "Hissesiz Veliaht" adını kazandırmıştı. Hâlâ çizim yapıyordu ama Francon'un onu çok tuttuğu ortadaydı. Francon onu arasıra öğle yemeğine bile götürüyordu. Daha önce bir elemana böyle bir şey yaptığım gören olmamıştı. Müşterilerle toplantı yaptığında Keating'i de çağırıyordu. Müşteriler de mimarın ofisinde bu kadar dekoratif bir genç insan görmekten memnun gibiydiler.

Lucius N. Ffeyer'ın pek rahatsız edici bir huyu vardı. Üç yıldan beri ofiste çalışmakta olan birini parmağıyla Francon'a gösterir, "Yeni elemanı ne zaman aldın işe?" diye sorardı. Ama Heyer bile, Keating'in adını hatırlamasıyla, rastladıklarında onu gülümseyerek selamlamasıyla herkesi şaşırtmıştı. Keating kasvetli bir kasım gününde onunla uzun uzun sohbet etmiş, eski porselenler konusunda konuşmuştu. Heyer'ın hobisiydi bu konu. Adam ünlü bir koleksiyona sahipti. Bütün o parçaları büyük bir sevgi ve hevesle toplamıştı. Keating eski porselenleri bir gece öncesine kadar hiç duymamış olduğu halde, o gün o konuda bir hayli bilgi sergilemeyi başarmıştı, çünkü akşamı halk kütüphanesinde geçirmeyi uygun görmüştü. Heyer bu işten çok hoşlanmıştı, çünkü ofisteki diğer insanlar onun hobisine hiç aldırış etmedikleri gibi, Ffeyer'ın odaya girdiğini bile fark etmezlerdi. Heyer o günden sonra ortağına, "Adamlarını iyi seçmesini gerçekten biliyorsun, Guy." demişti. "Bir delikanlı var, umarım onu kaybetmeyiz. Neydi adı ... Keating mi?"

Francon gülümseyerek, "Gerçekten öyle" diye cevap vermişti. "Gerçekten öyle."

Çizim odasında Keating'in tüm dikkati Tim Davis'in üzerindeydi. Yaptığı işler, bitirdiği çizimler, onun işgününün yüzeyinde dolaşan kaçınılmaz ayrıntılardı yalnızca. Tim Davis, Keating'in kariyerinin biçimlendirilmesinde ilk adımı temsil ediyordu.

Davis kendi işlerinin çoğunu ona yaptırıyordu. Başlangıçta yalnızca gece kalarak yapacağı işleri devrediyordu Keating'e. Ama zaman geçtikçe, birçok işi açıkça ona vermeye de başlamıştı. Aslında bu durumun bilinmesini istemiyordu Davis. Keating herkese yaydı. Masum bir özgüvenle yaydı. Kendisinin Tim'in kurşunkalemi ya da T cetveli gibi bir şey olduğu, ondan öteye gitmediği inancında olduğunu ileri sürüyordu. Kendi yardımlarının Tim'i küçültmeyip, tersine, daha büyüttüğünü söylüyordu. Bu nedenle de durumu hiç saklamak istemiyordu.

Önceleri Davis aldığı talimatı Keating'e aktarıyordu. Sonra sonra, çizim odasının şefi, durumu olağan kabul etmeye başladı, Davis'e verilmesi gereken emirleri doğrudan Keating'e getirir oldu. Keating hep oradaydı, hazırdı, işi gülümseyerek kabul ediyordu. "Ben yaparım, Tim'i bu küçük şeylerle rahatsız etmeyin. Ben çözümlerim." Davis gevşedi, suların kendisini sürüklemesine izin verdi. Bol bol sigara içiyor, ortalıkta dolaşıyor, uzun bacaklarım taburesinin ayağına dolayıp gözlerini kapıyor, hayalinde Elaine'i görüyor, arada sırada, "O iş hazır mı, Peter?" diye mırıldanmakla yetiniyordu.

İlkbaharda Elaine'le evlenmişti Davis. Sık sık işe geç kalıyordu. Keating'e bir ara, "Senin ihtiyarla aran iyi, Peter. Benim için bir iki iyi söz söyle de bazı şeyleri görmezden gelsinler, olmaz mı?" demişti. "Tanrım!" diye eklemişti sonra da. "Şu anda çalışıyor olmaktan ne kadar nefret ediyorum, bir bilsen!" Keating de Francon'a, "Murray'lerin evinin bodrum katı planları geciktiği için çok üzgünüm. Bay Francon," demişti. "Ama Tim Davis dün gece karısıyla kavga etmiş. Yeni evliler nasıldır, bilirsiniz. Onlara fazla baskı yapmayı canı istemez insanın." Bir başka seferinde de, "Yine Tim Davis, Bay Francon," demişti. "Ne olur, bağışlayın onu. Elinde değil. Aklını işine veremiyor çünkü!"

Gün gelip Francon şirketteki elemanların maaş listesine baktığında, en pahalı çizim elemanının, en

az ihtiyaç duyduğu kişi olduğunu gördü.

Tim Davis işinden atıldığında, çizim odasında bu işe şaşıran tek kişi yine Tim Davis'ti. Bir türlü anlayamıyordu. Dudakları gerildi, bundan böyle hep nefret edeceği dünyaya karşı cephe aldı. Koskoca dünyada Peter Keating'den başka dostu olmadığı kanısındaydı.

Keating onu avuttu, Francon'a küfürler yağdırdı, insanlığın adaletsizliğini kınadı, altı dolar para harcayıp, tanıdığı bir mimarın sekreterini bir barda ağırladı ve Tim Davis'e yeni bir iş buldu.

Bu olaydan sonra Keating'in aklına ne zaman Davis gelse, içinden sıcacık bir keyif yükseliyordu. Bir insanın kaderini etkilemişti. Onu yolundan saptırıp başka bir yola sürüklemişti. Bir insan! Artık Tim Davis değildi o kişi çünkü onun gözünde. Canlı bir vücutla bir zihindi. Bilinçli bir zihin. Acaba başkalarının bilinçliliği neden korkutmuştu Keating'i hep? İşte kendisi, o vücutla o zihni kendi iradesiyle başka biçime sokmuştu. Francon, Heyer ve Çizim Bölümü Şefi'nin ortak kararıyla, Tim'in masası ve mevkii Peter Keating'e verildi. Ama bu onun duyduğu tatminin tüm nedeni değildi. Daha başka bir duygu da vardı. Daha sıcak, daha gerçek ve daha tehlikeli. "Tim Davis mi? Ha, evet, ona şimdiki işini ben buldum," diyebiliyordu sık sık.

Olayı annesine yazdı, o da arkadaşlarına, "Peter bencillikten öylesine uzak bir çocuk ki," deyip durdu.

Annesine mektup yazmayı hiç aksatmıyordu. Her hafta yazıyordu ona. Mektupları kısa ve saygılıydı. Annesininkilerse uzun, ayrıntılı, öğütlerle doluydu. Keating mektubu okuyup bitirdikten sonra o öğütlere pek aldırış etmez, hiçbirini tutmazdı.

Catherine Helsey'i de arasıra görüyordu. İlk gidişinin ertesi akşamı, söz verdiği halde gitmemişti ona. Sabah uyandığında, bir gün önce söylediği şeyleri hatırlamış, sırf onları söylediği için nefret etmişti Catherine'den. Ama bir hafta sonra yine gitmişti ona. Catherine hiç sitem etmemişti, o akşam dayısından da söz etmemişlerdi. Ondan sonra Peter onu ayda, iki ayda bir görmeyi sürdürmüştü. Gördüğü zaman mutlu oluyor, ama ona artık kariyerinden hiç söz etmiyordu.

Howard Roark'la konuşmaya çalıştı, girişimi başarısızlığa uğradı. İki kere uğradı Roark'a. Onun oturduğu beşinci kata çıkmak için merdivenleri tırmanırken içinde küçük düşme duygusu vardı. Roark'u hevesle selamladı, ondan bir güvence bekledi. Ne tür bir güvence beklediğini de, onun neden yalnızca Roark'dan gelebileceğini de bilmiyordu. İşinden söz etti, Roark'a içten bir merakla Cameron'un ofisi hakkında sorular sordu. Roark onu dinledi, sorularının hepsine istekli cevaplar verdi ama Keating, Roark'un hareketsiz gözlerine baktıkça kendini bir çelik levhaya çarpmış gibi hissetti. Sanki aynı şeyden konuşmuyorlarmış gibi geldi ona. Ziyaret sona ermeden Keating, Roark'un ceketinin tirfillenmiş kollarına, pabuçlarına, pantolonunun dizindeki yamaya da dikkat etme fırsatı bulmuş, içinde bir tatmin duygusu belirmişti. Evine doğru yola koyulduğunda için için kıkırdıyordu, ama bir yandan da sefil bir tedirginlik hissetmekteydi. Acaba neden, diye merak etti; bir daha Roark'u asla görmemeye yemin etti ama yine görmek zorunda kalacağını biliyor, bunun nedenini merak ediyordu.

Keating, "Doğrusu onu öğle yemeğine davet etmeye pek cesaret edemedim, ama öbürsü gün benimle Mawson'un sergisine geliyor," dedi. "Şimdi ne yapacağız?"

Yere oturmuş, sırtını kanepeye dayamış, çıplak ayaklarını öne uzatmıştı. Üzerinde Guy Francon'un pijamalarından biri vardı. Paçaları bacaklarının çevresinde bol bol dalgalanıyordu.

Banyonun açık duran kapısından, lavabonun başında dişlerini fırçalamakta olan Francon'u görebiliyordu.

"Harika bir şey bu," dedi Francon diş macunu köpüklerini çiğneye çiğneye. "O da yeter, anlamıyor musun?"

"Hayır."

"Tanrım, Peter, sana daha dün, bu işe başlarken anlatmıştım.

Bayan Dunlop'un kocası, ona bir ev yaptırmayı planlıyor,"

"Eh, öyle," diye mırıldandı Keating zayıf bir sesle. Elini kaldırıp alnına yapışan siyah bukleleri arkaya itti. "Hımm, evet, hatırladım şimdi... Tanrım, Guy, bir fırsat çıkabilir önüme!"

Francon'un dün gece kendisini götürdüğü o partiyi hayal meyal hatırlıyordu. İçi oyuk buza sokulmuş havyarı, Bayan Dunlop'un siyah file kumaştan zarif elbisesini, güzel yüzünü hatırlamayı başardı, ama nasıl olup da kendini Francon'un apartman dairesinde bulduğunu bir türlü hatırlayamadı. Sonunda omuz silkip geçti. Son yıl içinde pek çok partiye gitmişti Francon'la. Daha önce de haberi olmadan burada bulmuşluğu vardı kendini.

Francon diş fırçasını ağzına sokmuş durumda konuştu. Fırça avurdunda bir çıkıntı yapıyor, yeşil sapı da ağzının köşesinden dışarı uzanıyordu. "Pek büyük bir ev olmayacak," dedi. "Elli binlik bir şey, anladığıma göre. Bunlar zaten pek kodaman sayılmazlar. Ama Bayan Dunlop'un erkek kardeşi Quinty, biliyorsun. Büyük emlakçı. O aileye küçük bir olta atmak fena fikir değil. Bu işi izlemek sana düşecek, Peter. Güvenebilir miyim sana?"

"Tabii." deyip başını sarkıttı Keating. "Bana her zaman güvenebilirsin, Guy ..."

Flareketsiz oturuyor, çıplak ayaklarına bakıyor, aklından Stengel'i geçiriyordu. Francon'un baş tasarımcısını. Düşünmek istemiyor, ama aklı habire Stengel'e takılıyordu. Sık sık. Çünkü Stengel onun bir sonraki adımını temsil etmekteydi.

Dostluk kurma konusuna bağışıktı Stengel. Keating'in iki yıldan beri gösterdiği çabalar hep Stengel'in buz gibi gözlük camlarına çarpıp kalmıştı. Stengel'in Keating hakkında düşündükleri, çizim odasında kulaktan kulağa fısıldanmakta, insanlar bunları tekrarlarken ancak tırnak içinde söyleyebilmekteydi. Stengel yüksek sesle söylüyordu ama. Çizimleri Francon'un odasından geri döndüğünde, üzerindeki düzeltmelerin Keating'in elinden çıkma olduğunu bildiği halde söylüyordu. Ama Stengel'in bir zayıf noktası da yok değildi. Bir süreden beri, Francon'un ofisinden ayrılıp kendi ofisini açmayı düşünüyordu. Kendine bir ortak da seçmişti. Fazla yeteneği olmayan, ama büyük mirasa konmuş genç bir mimar. Tek beklediği, bir fırsattı Stengel'in. Keating bu konuyu uzun uzadıya düşünmüştü. Aklında başka hiçbir şeye yer kalmayacak kadar. Şimdi de, Francon'un evinde, yerde otururken, bir daha düşündü.

İki gün sonra. Bayan Dunlop'u Frederic Mawson'un resim sergisinde dolaştırırken, planı çoktan hazırdı. Onu dirseğinden tutarak kalabalığın arasından geçirirken, gözleri duvarlardaki resimlerden çok, kadının güzel yüzünde dolaşıyordu.

Bir oto mezarlığını konu almış peyzajın önünde, "Evet," dedi. Yüzüne kadının güzelliğine duyduğu hayranlığı belirtecek bir ifade yerleştirmeyi başarmıştı. "Çok güzel bir çalışma. Renklere dikkat edin, Bayan Dunlop. Bu Maslow'un çok zor günler geçirmiş biri olduğu söyleniyor. Adını duyurma mücadelesi, bilinen bir hikâye zaten. Bilinen, ama yürek burkan bir hikâye. Tüm sanatlar için aynı şey. Buna benim kendi mesleğim de dahil."

"Ya, sahi mi?" Bayan Dunlop şu anda mimari mesleğini daha ilginç buluyormuş gibiydi.

Keating, kaldırım kenarına oturmuş, ayak parmaklarıyla oynayan bir kocakarı resminin önünde

durarak, "İşte bu," dedi. "Bu sanatın sosyal belge yönü. Bunun tadına varabilmek, cesaret gerektirir."

Bayan Dunlop, "Harika bir şey ama." dedi.

"Ya, evet, cesaret. Nadir bir şeydir cesaret. Mawson bir izbede açlıktan ölmek üzereyken, Bayan Stuyvesant onu bulup keşfetmiş diyorlar. Genç yeteneklere yardım etmek harikulade bir şey."

"Öyle olmalı," dedi Bayan Dunlop.

"Ben zengin olsaydım, bunu kendime hobi diye seçerdim," diye devam etti Keating. "Yeni ressamlar için sergiler açardım, yeni bir piyanistin konserini finanse ederdim, yeni bir mimara ev yaptırırdım

"Biliyor musunuz, Bay Keating, kocamla birlikte Long Island'da küçük bir ev yaptırmayı düşünüyoruz."

"Öyle mi? Böyle bir şeyi bana itiraf etmeniz ne kadar hoş, Bayan Dunlop. Özür dileyerek söyleyeyim, öyle gençsiniz ki! Musallat olup başınızı ağrıtacağımdan, işinizi kendi firmama çekmeye çalışacağımdan korkmuyor musunuz? Yoksa mimarınızı çoktan seçmiş olduğunuz için kendinizi güvenceye mi aldınız?"

"Yo, güvencede değilim," dedi Bayan Dunlop büyük bir sevimlilikle. "Dediğiniz tehlike de beni pek korkutmadı. Son günlerde Francon & Heyer firmasını sık sık düşündüm. Çok da iyi olduklarım duyuyorum."

"Çok teşekkür ederim, Bayan Dunlop."

"Bay Francon büyük bir mimar."

"Şey ...tabii öyle."

"Ne oldu ki?"

"Hiçbir şey. Emin olun, hiçbir şey."

"Yo, ne var dilinizin altında?"

"Gerçekten söylememi istiyor musunuz?"

"Tabii istiyorum."

"Şey, bakın ... Guy Francon ... Yalnızca bir isim aslında. Sizin evinizle onun hiçbir ilgisi olmayacaktır. Aslında bu benim açıklamamam gereken meslek sırlarından biri, ama nedense sizinle konuşurken içimden bir şey beni dürüst olmaya itiyor. Bizim ofisten çıkan en güzel binalar hep Bay Stengel'in elinden çıkmıştır."

"Kim?"

"Claude Stengel. Adını henüz duymadınız, ama duyacaksınız. Biri cesaret gösterip onu keşfeder etmez, duyacaksınız. Bütün işi o yapar. Perde arkasındaki esas dâhi odur. Ama imzayı Francon attığı için alkışı o toplar. Her yerde böyle yapılıyor bu işler zaten."

"Ama Bay Stengel buna neden dayanıyor?"

"Elinden ne gelir ki? Hiç kimse ona bir çıkış yapacak şansı vermiyor. Çoğu insan nasıldır, bilirsiniz. Hep bilinen patikaları seçerler, aynı şey için üç kat fazla para ödemeye razı olurlar. Sırf üzerinde bir marka bulunsun diye. Cesaret, Bayan Dunlop. Cesaret yok onlarda. Stengel büyük bir sanatçıdır, ama bunu fark edecek insan sayısı çok az. Kendi işini başlatmaya hazır, yeter ki o da kendi Bayan Stuyvesant'ını bulsun da bir fırsat yakalayabilsin."

"Sahi mi?" dedi Bayan Dunlop. "Ne kadar ilginç! Biraz daha anlatsanıza bana."

Keating de uzun uzun anlattı. Frederic Mawson'uri eserlerini gezip bitirdikleri zaman, Bayan Dunlop, Keating'le el sıkıştığında şöyle diyordu:

"Ne kadar naziksiniz, ne kadar alışılmadık biçimde davrandınız. Bay Stengel'le beni buluşturmayı sağlarsanız, ofiste kötü duruma düşmeyeceğinizden emin misiniz? Aslında ben teklif etmeye cesaret edemiyordum. Bana kızmamanız da büyük nezaket. Bencillikten ne kadar uzaksınız. Sizin durumunuzda biri asla böyle davranmazdı."

Keating, Stengel'e öğle yemeği davetini anlattığında, Stengel onu tek kelime söylemeden dinledi, sonunda başını sallayıp sordu:

"Senin ne çıkarın var bundan?"

Daha Keating cevap veremeden de, başını arkaya atıp, "Haa!" dedi. "Ha, anlıyorum."

Sonra öne eğildi. Dudakları iyice gergindi.

"Pekâlâ. Gidelim şu öğle yemeğine," dedi.

Stengel kendi ofisini açmak üzere Francon & Heyer'dan ayrılıp ilk işi olarak Dunlop'ların evini yapacağını açıkladığında, Francon elindeki cetveli masasının kenarına indirip Keating'e kükredi.

"Piç oğlu piç! Sahtekâr it! Ona o kadar yardım ettiğim halde!"

"Ne bekliyordunuz ki?" dedi Keating. Masanın karşısındaki koltuğa yayılmış, oturuyordu. "Hayat böyle."

"Beni asıl şaşırtan, o salak kokarcanın bu evi nasıl duyduğu. Tam pençemin altından kaptı gitti!"

"Eh, ben hiçbir zaman güvenmemiştim ona zaten," diye omuzlarını kaldırdı Keating. "İnsanoğlu böyledir."

Sesindeki acı ifade içtendi. Stengel ona da nankör davranmıştı. Ofisten ayrılırken ona tek söylediği, "Sen sandığımdan da ahlaksız bir kurtsun; iyi şanslar, günün birinde çok büyük mimar olacaksın!" biçimindeydi,

Böylece Keating, Francon & Heyer firmasının baş tasarımcısı oldu.

Francon bunu, pahalı restoranlardan birinde küçük bir partiyle kutladı. İkide bir aynı şeyleri tekrarlayıp duruyordu. "Birkaç yıla kadar pek çok değişiklikler göreceksin, Peter. İyi bir çocuksun, seni severim. Senin için çok şey yapacağım. Şimdiye kadar da yapmadım mı? Çok ilerleyeceksin, Peter ... bir iki yıla kadar ..." Keating ona, "Kravatın çarpıldı, Guy," dedi kupkuru bir sesle. "Yeleğine de konyak döküp duruyorsun."

İlk tasarım görevi önüne geldiğinde, Keating önce Tim Davis'i, sonra Stengel'i, ardından da bu fırsat için can atan diğer insanları düşündü. Bu uğurda uğraşmış, çaba göstermiş, ama kendisine yenik düşmüş olanları. Zafer doluydu içi. İşte şu an, onun büyüklüğünün somut bir onayı niteliğindeydi. Ama hemen ardından, kendini camla çevrili odasında, tek başına, önündeki bomboş kâğıda bakar buldu. Boğazından aşağıya bir şeyin, midesine doğru yuvarlandığını hissetti. Buz gibi ve soğuk bir şey. İçinde bir delik düşüyormuş gibi bir duyguya kapıldı yine. Masaya yaslanıp gözlerini yumdu. Kendisinden beklenenin aslında bu olduğu şu ana kadar hiç aklına gelmemişti. Bu kâğıdı o doldurmak zorundaydı. Bir şey yaratmalıydı o kâğıdın üzerinde.

Küçük bir evdi çizeceği. Ama onu karşısında yükselir göreceği yerde, batar gibi, çukura gömülür gibi görüyordu. Evin biçimi yerde bir kuyuydu, o kuyu da Keating'in içindeydi. Bir boşluk. O boşlukta

yalnızca Davis'le Stengel görünüyor, ikisi de umutsuzca ve boşu boşuna bir yerlere doğru uzanıyorlardı. Francon bu evle ilgili olarak ona yalnızca, "Gururu olsun evin," demişti. "Biliyorsun, gururu olsun, manyakça şeylere kalkışma, zarif bir yapısı olsun ve bütçenin dışına da çıkma." Francon'un genç bir mimara fikir vermekten anladığı buydu. Buz gibi bir blok vardı Keating'in zihninde. Onu serseme çevirmişti. O sersemliğin içinde, müşterilerin yüzüne karşı güldüğünü hayal etti. Ellsworth Toohey'nin ince ama çok güçlü sesini duyar gibi oldu. Toohey ona, musluk tesisatçılığı mesleğinde ne fırsatlar olduğunu hatırlatıyordu. Keating dünya yüzündeki her taştan nefret etti o anda. Mimarlığı meslek diye seçtiği için kendinden de nefret etti.

Çizmeye başladığında, elindeki işi düşünmemeye çalıştı. Tek düşündüğü, bunu Francon'un da, Stengel'in de, hatta Heyer'ın ve bütün diğerlerinin de yaptığı, yapabildiğiydi. Onlar yapabiliyorsa, kendisi de yapabilir demekti.

İlk çizimlerine günler harcadı. Francon & Heyer Kütüphanesinde saatler geçirip klasik fotoğraflardan evin dış görünüşünü seçmeye çalıştı. Sonunda gerilimin zihninde eriyip hafiflemeye başladığını hissetti. Elinin altında gelişmekte olan o ev, doğru ve iyi bir evdi. Çünkü insanlar hâlâ bu tür evleri daha önce yapmış olanlara tapıp durmaktaydılar. Heyecanlanması, korkması, riske girmesi gereksizdi. Daha önce de yapılmıştı bunların hepsi.

Çizimler hazır olduğunda, Keating masasının başına dikilip onlara güvensiz gözlerle baktı. Biri ona, bu dünyanın en iyi evi dese de, en kötü evi dese de, ikisine de inanmaya hazırdı. Emin değildi. Emin olmak zorundaydı. Stanton'ı, orada öğrenciyken kendini ne yöntemlerle güçlendirdiğini hatırladı. Telefonu açıp Cameron'un ofisini aradı, Howard Roark'u istedi.

O gece Roark'un evine gitti, ilk evinin planlarını, resimlerini, perspektiflerini masanın üstüne yaydı. Roark eliyle masanın iki kenarını tutmuş, bakıyordu. Uzun süre hiçbir şey söylemedi.

Keating heyecanla bekliyordu. Derken heyecanının içinde belirip büyümeye başlayan öfkeyi de hissetti. Öfkenin nedeni, bu kadar heyecanlanacak bir şey olmadığını bilmesiydi. Artık dayanamaz hale gelince konuştu:

"Biliyorsun, Howard, herkes Stengel'in bu kentteki en iyi tasarımcı olduğunu söylüyor. Aslında istifa etmeye tam da hazır değildi sanıyorum. Ama ben onu dışarı itip yerini aldım. Bunu sağlayabilmek için ince ince düşünmem gerekti. Ben ..."

Sustu. Bu sözler kulağa pek zeki ve gururlu sözler gibi gelmiyordu. Oysa başka yerde söylendiğinde öyle gelmesi gerekirdi. Bu ortamda daha çok ... bir yakan gibi geliyordu kulağa.

Roark dönüp ona baktı. Roark'un gözlerindeki bakış, hor gören bir bakış değildi. Gözleri her zamana göre biraz daha iri iri açılmıştı yalnızca. Dikkatli ve ... şaşırmış gibiydi. Hiç bir şey söylemedi, sonra yine çizimlere döndü.

Keating kendini çırılçıplak hissetti. Davis'in, Stengel'in, Francon'un bu odada hiçbir önemi yoktu. Oysa insanlar Keating'in insanlara karşı savunmasıydı. Roark'da ise insanlar diye bir kavram yoktu. Keating kendi değerini, diğer insanlara bakarak görürdü. Roark ona hiçbir şey veremezdi. Çizimlerini kapıp buradan kaçması gerektiğini düşündü. Tehlike Roark değildi. Tehlike kendisinin, Keating'in gitmeyip kalmasıydı.

Roark ona döndü.

"Bu tür şeyler yapmak hoşuna mı gidiyor, Peter?" diye sordu.

"Öff, biliyorum," derken Keating'in sesi gereğinden fazla tiz çıktı. "Senin onaylamadığını biliyorum, ama iş bu. Pratik açıdan nasıl bulduğunu bilmek istiyorum, felsefi açıdan değil."

"Yo, sana vaaz verecek değilim, yalnızca merak etmiştim."

"Bana yardım edebilirsen, Howard, bu konuda bana birazcık yardım edebilirsen ... Bu benim ilk evim. Ofisteki durumum açısından öyle önemli ki! Oysa ben emin olamıyorum. Ne diyorsun? Bana yardım edecek misin, Howard?"

"Peki."

Roark evin yivli sütunlarla, ayrık alınlıklarla, pencere üstlerinde Roma çehreleriyle, kapının iki yanında imparatorluk kartallarıyla bezeli ön cephe resmini bir kenara fırlattı, bir tabaka ince kâğıt çekip planın üzerine koydu, çizmeye başladı. Keating durmuş, Roark'un elindeki kalemi seyrediyordu. Pek etkileyici giriş holünün, kıvrımlı koridorlarının, ışıksız köşelerinin ortadan kayboluşuna baktı. Koskocaman bir salon gördü. Kendisinin çok dar bulduğu alanın içinde o salon büyüdükçe büyüyordu. Bahçeye bakan dev pencerelerin sıralandığı bir duvar. Geniş bir mutfak. Uzun bir süre öylece baktı.

Roark kalemi elinden fırlattığında, Keating, "Ya cephe?" diye sordu.

"O konuda sana yardım edemem. Eğer ille klasik yapacaksan, en azından iyi bir klasik olsun. Tek sütunun yeteceği yere üç sütun koymana gerek yok. Şu yerdeki basamakları da kaldır. Bunlar çok fazla."

Keating çizimleri koltuğunun altına kıstırıp çıkarken ona minnetle gülümsedi, merdivenlerden incinmiş ve öfke dolu duygular içinde indi, Roark'un çizimlerinden yeni planları oluşturmak için üç gün uğraştı, daha basit bir cephe yaptı, sonra da evini Francon'a gururlu bir hareketle sundu.

Francon çizimleri incelerken, "Aaa!" dedi. "Aaa, şuna bak! Ne müthiş bir hayal gücün var senin, Peter... yani ... birazcık cesaretli, ama, yani ..." Öksürdü, sonra ekledi. "Benim kafamdaki de tam buydu!"

"Tabii," dedi Keating. "Senin binalarını inceledim, olaya nasıl yaklaştığını düşünmeye çalıştım. Eğer bu iyiyse, senin fikirlerini yakalamayı bildiğim içindir."

Francon gülümsedi. Keating birdenbire, Francon'un buna hiç inanmadığını, Keating'in de inanmadığını bildiğini hissetti. Ama her ikisi de memnundular. Ortak yöntemler ve ortak suçluluk onları birbirine daha da sıkı bağlamaktaydı.

Cameron'un masasında duran mektup, ona Security Trust Şirketi Yönetim Kurulu'nun, dikkatli incelemeleri sonucunda, şirketin yeni Astoria Şubesi binasıyla ilgili planlarını maalesef kabul edemeyeceklerini, işi Gould & Petringill Firması'na verdiklerini bildiriyordu.

Mektuba bir de çek eklenmişti. Anlaşma gereği, ilk çizimlerin giderlerini karşılayacak bir çek. Tabii çekin tutan, o çizimlerin gerçekleştirilme giderlerini karşılamaya yetecek gibi değildi.

Mektup masanın üzerinde açık duruyordu. Cameron onun karşısına oturmuş, arkasına dayanmıştı. Masasına dokunmuyordu. Ellerini kucağında kavuşturmuştu. Bir elini diğerinin üzerine koymuş, parmakları gepgergindi. Küçücük bir kâğıt parçasıydı, ama o hareketsiz oturuyordu o kâğıdın karşısında. Çünkü ona doğaüstü bir şey gibi geliyordu o kâğıt. Radyum gibi zararlı ışınlar yayıyordu sanki. Kıpırdasa, tenine değecekti o ışınlar.

Security Trust Şirketi'nin işini üç aydır beklemekteydi. Son iki yıldır seyrek olarak karşısına çıkan fırsatlar birbiri ardından yok olmuş, önce kof vaatlere, ardından ret mektuplarına dönüşmüştü. Çizim elemanlarının biri çoktan çıkarılmıştı işten. Bina sahibi önce nazik somlar sormuş, sonra sesi kurulaşmaya başlamış, sonunda soruları kaba ve pek apaçık hale gelmişti. Ama ofisteki hiç kimse buna aldırış etmemiş, ücretlerinin zamanında verilememesine de üzülmemişti, çünkü ufukta Security

Trust'ın işi vardı. Cameron'dan teklif sunmasını isteyen Şirket Başkan Yardımcısı, "Bazı kurul üyelerinin durumu benim gözümle görmeyeceklerini biliyorum, ama siz bir deneyin, Bay Cameron," demişti. "Girin bu riske benimle birlikte. Ben de sizin için savaş vereyim."

Cameron da girmişti riske. Roark'la ikisi vahşi bir tempoyla çalışmış, planları zamanında, hatta zamanından önce yetiştirmişlerdi. Gould & Petringill daha teklifini yapmadan önce. Petringill, bankanın Yönetim Kurulu Başkanı'nın karısıyla kuzen oluyordu. Pompei Harabeleri konusunda ünlü bir otoriteydi. Bankanın başkanı da Jul Sezar'ın ısrarlı hayranlarındandı. Bir zamanlar Roma'ya gitmiş, Colliseum'u tam bir saat ve bir çeyrek boyunca dikkatle incelemişti.

Cameron'la Roark, bir de bir demlik dolusu kahve. Üçü günlerce bir buz gibi şafaktan öbür buz gibi şafağa kadar o ofisin içinde yaşamışlardı. Cameron bu arada, ister istemez, ödenecek elektrik faturalarını düşünmüş, ama kendini zorlayıp o konuyu unutmaya çalışmıştı. Roark'u sandviç almak üzere sokağa yolladığında, çizim odasında ışık hâlâ yanıyordu. Vakit sabaha karşıydı, ama tuğla duvara bakan ofisin içi geceydi hâlâ. Son gece, saat on ikiyi geçtiğinde Cameron'a evine gitmesini emreden, Roark olmuştu. Çünkü Cameron'un eli seyreyip duruyor, destek bulmak için dizi çizim sehpasına dayanıyordu. Yavaş, tedbirli, iç bulandırıcı bir dikkatle dayanıyordu tabureye. Roark onu aşağıya indirip bir sokak ışığının altında taksiye bindirmişti. Cameron, Roark'un yorgun yüzünü, zorla iri iri açılmış gözlerini, kupkuru dudaklarını görmüştü. Ertesi sabah Cameron çizim odasına girdiğinde, kahve demliğini devrilmiş durumda, yerde buldu. Dökülen kahvelerden kara bir gölcük oluşmuştu. Roark'un eli o gölcüğün içindeydi. Avucu yukarıya dönük, parmakları hafif kıvrıktı. Vücudu upuzun uzanmıştı yere. Başını arkaya atmış, derin bir uyku halindeydi. Masada da planları buldu Cameron. Bitmiş, hazırdı hepsi...

Masasında otururken önündeki mektuba baktı. İşin acı yanı, geride kalan o geceleri düşünemeyişiydi. Astoria Şubesi olması gereken o binayı da düşünemiyordu, şimdi onun yerine Astoria Şubesi olacak binayı da. O anda tek düşündüğü, elektrik şirketinin ödenmemiş faturasıydı.

Şu son iki ay içinde Cameron bazen bir iki hafta uğramamıştı ofise. Roark onu evinde de bulamamış, neler olup bittiğini anlamıştı. Tek yapabileceği beklemek, Cameron'un sağ salim döneceğini ummaktı. Derken Cameron utancını bile kaybetmiş, ofise zilzurna gelmiş, kimseleri tanıyamamış, bu halini tek saygı duyduğu yerin duvarlarına bile göstermekten kaçınmamıştı.

Roark bu arada kendi ev sahibiyle yüzleşmeyi, ona sakin bir sesle, "kirayı bir haftadan önce ödeyemeyeceği"ni söylemeyi de öğrenmişti. Ev sahibi ondan korktuğu için üsteleyemiyordu. Peter Keating bunu her nasılsa duydu. Duymak istediği şeyleri her zaman nasıl duyabiliyorsa, yine öyle duydu. Bir akşam Roark'un buz gibi odasına gelip paltosuyla oturdu, cüzdanını çıkardı, içinden beş tane on dolarlık çekti, Roark'a uzattı. "Buna ihtiyacın var, Howard. İhtiyacın olduğunu biliyorum. İtiraz etmeye kalkışma şimdi. Bana istediğin zaman ödersin." Roark ona şaşkın gözlerle baktı, parayı alırken, "Evet, ihtiyacım var," dedi. "Teşekkür ederim, Peter." Bunun üzerine Keating, "Ne demeye ihtiyar Cameron için ziyan ediyorsun kendini?" diye sordu. "Bu hayatı yaşamayı niçin istiyorsun? Boş ver, Howard. Bize gel. Bir söylesem yeter. Francon bayılır. Seni haftada altmışla başlatırız." Roark paraları cebinden çıkarıp Peter'in eline tutuşturdu. "Öff, Tanrı aşkına, Howard! Ben ... ben seni gücendirmek istemedim."

"Ben de öyle." dedi Howard.

"Ama lütfen, Howard, lütfen yine de sende kalsın para.

“Güle güle, Peter."

Cameron çizim odasına girerken Roark o olayı düşünüyordu. Security Trust Bankası'nın mektubu Cameron'un elindeydi. Onu Roark'a verdi, hiçbir şey söylemeden dönüp kendi odasına yürüdü. Roark mektubu okudu, onun peşinden gitti. Bir iş kaybettiklerinde Cameron'un kendisiyle odasında görüşmek isteyeceğini biliyordu. Ama o konuyu konuşmak için değil. Roark'u orada görmek için, başka şeylerden konuşmak, onun varlığından gelen güvenceye yaslanabilmek için.

Roark içeriye girdiğinde, Cameron'un masasında New York *Banner* Gazetesi'nin o günkü nüshasını gördü.

Bu gazete, büyük Wynand İmparatorluğu'nun başta gelen gazete siydi. Roark'un bir mutfakta, bir berber dükkânında, üçüncü sınıf bir salonda, bir metro vagonunda gördüğü gazeteydi. Ama Cameron'un ofisinde o gazeteyi görmeye hiç hazırlıklı değildi. Cameron onun gazeteye baktığını görünce sırıttı.

"Bu sabah aldım. Buraya gelirken. Komik, değil mi? Oysa bugün o mektubun geleceğini bilmiyordum. Ama ikisi birbirine ne güzel uyuyor. Bir bu gazete, bir de o mektup. İçimden ne dürttü de bunu satın aldım, bilemiyorum. Bir sembolizm duygusu belki. Bir bak şuna, Howard. İlginç bir şey."

Roark gazeteye göz gezdirdi. Baş sayfada, dolgun dudakları nemli bir genç annenin resmi vardı. Evli olmayan bir anne. Kadın sevgilisini vurmuştu. Resim, kadının tefrika edilmekte olan hayat hikâyesinin başına basılmıştı. Daha altta da kadının mahkemesinin ayrıntılı bir haberi vardı. Diğer sayfalar, gaz, su, elektrik idarelerine karşı bir Haçlı Seferi'ne girişmiş gibiydiler. Gündelik bir yıldız falı, birkaç kilise vaazından alıntılar, genç gelinler için birkaç yemek tarifi, güzel bacaklı kızların fotoğrafları, kocaları elde tutabilme konusunda öğütler, güzel bebek yarışması, bulaşık yıkamanın senfoni bestelemekten daha soylu bir iş olduğunu anlatan bir şiir, çocuk doğuran her kadının otomatik olarak aziz düzeyine yükseldiğini kanıtlayan bir makale.

"İşte bizim aradığımız cevap burada, Howard. Sana da, bana da, cevap bu. Bu gazete. Böyle bir şeyin var olması ve seviliyor, beğeniliyor olması. Bununla mücadele edebilir inisin? Bunun duyabileceği ve anlayabileceği kelimeleri bulup söyleyebilir misin? Bize mektubu yollamasalar da olurdu. Bize Wynand'ın *Banner*'ından bir tane yollasalar da, aynı şeydi. Daha basit, daha sarih olurdu. Gail Wynand denilen o inanılmaz piç oğlu piçin birkaç yıla kadar bütün dünyayı yöneteceğinden haberin var mı? Çok güzel bir dünya olacak. Belki de hakkı var." Cameron kolunu germiş, gazeteyi uzatıyor, sanki onu avucunda tartıyordu.

"Onlara istedikleri neyse, onu vermek, Howard. Ve bu yüzden sana tapmalarına izin vermek. Ayaklarını yalıyorsun diye, ya da ... Ya da ne? Ne yararı var? Önemi yok ama. Hiçbir şeyin önemi yok. Hatta bu bile benim için artık pek önemli değil..."

Sonra Roark'a bakıp ekledi.

"Keşke sen kendi başına çalışabilene kadar dayanabilseydim, Howard."

"Bundan söz etmeyin."

"İstiyorum söz etmeyi ... Ne tuhaf, Howard, gelecek bahara, sen geleli üç yıl olacak. Çok daha uzun bir süreymiş gibi geliyor, değil mi? Ee, bir şeyler öğrettim mi sana? Bak söyleyeyim, sana çok şey öğrettim, ama beri yandan, hiçbir şey öğretmedim. Sana kimse bir şey öğretemez. Yani esas çekirdekte, esas kaynakta öğretemez. Yaptığın şeyler... senindir, benim değil. Ben yalnızca sana onları daha iyi yapmasını öğretebilirim. Sana yöntemleri, araçları verebilirim, ama amaç? Amaç senin kendinin. Sen erken Jacobean ya da geç Cameron taklidi, küçük, kansız süslerin adamı değilsin.

Ne olacaksan ... keşke ben de yaşayıp görebilseydim!"

"Yaşayıp göreceksiniz. Bunu şimdiden biliyorsunuz."

Cameron odasının çıplak duvarlarına, masasında yığılı faturalara, pencere camlarından süzülen yağmur damlalarına baktı.

"Benim onlara verecek cevabım yok, Howard. Seni onlarla yüzleşmek üzere ortada bırakıyorum. Sen cevap vereceksin onlara. Hepsine. Wynand Gazeteleri'ne de, Wynand Gazeteleri'ni mümkün kılan şeylere de, onların gerisinde yatanlara da. Sana çok garip bir görev veriyorum. Onlara vereceğin cevabın ne olacağını düşünemiyorum. Tek bildiğim, bir cevabın var olduğu ve onun sende olduğu. O cevap sensin, Howard. Ve günün birinde, onu ifade etmek için gereken kelimeleri de bulacaksın."

Ellsworth Toohey'nin *Taştan Vaazlar* adlı kitabı, 1925 yılının Ocak ayında yayınlandı.

Gösterişli bir kapağı vardı. Saks mavisi üzerine gümüş harfler, köşesinde de gümüş rengi bir piramit. Alt başlığı, "Herkes İçin Mimari" olarak seçilmişti. Ulaştığı başarı da akıl durdurucu oldu. Mimarlığın tarihini baştan sona anlatıyordu. Kerpiçten başlayıp gökdelenlere kadar. Sokaktaki adamın anlayacağı dille anlatıyor, ama bu terimleri her nasılsa bilimsel gibi göstermeyi de başarıyordu. Yazarı önsözünde, amacının mimariyi esas ait olduğu yere, insanlara getirmek olduğunu söylemekteydi. Sonra sözlerine devam ederek, sıradan insanların beyzboldan konuştukları gibi mimarlıktan da konuşabilmeleri gerektiğini açıklamaktaydı. Okurlarını "Beş Düzen"in teknikleriyle, kazıklarla, lentolarla, betonarmelerle sıkmıyordu. Kitabının sayfalarını Mısırlı ev kadınlarının, Romalı ayakkabıcının, On Dördüncü Louis'nin metresinin günlük hayatlarıyla, neler yedikleriyle, nasıl yıkandıklarıyla, nerelerden alışveriş ettikleriyle, oturdukları binaların yaşamlarını nasıl etkiledikleriyle doldurmuştu. Ama okurlarına "Beş Düzen" hakkında da, betonarme hakkında da, ne bilmek gerekiyorsa öğreniyorlarmış gibi bir izlenim verebiliyordu. Genelde okurlara verdiği izlenim, geçmişte ve gelecekte isimsiz kalmış insanların düşüncesi dışında hiçbir sorun, hiçbir başarı, hiçbir düşünce atağı bulunmadığı, bulunamayacağıydı. Bilimin bu günlük hayatı sürdürmekten başka hiçbir amacı ve ifadesi olamayacağı, okurlarının yalnızca kendi günlük hayatlarını yaşamakla, uygarlığın en büyük başarılarını ve en büyük amaçlarını yerine getirmekte olduğuydu. Yazarın bilimsel duyarlılığı kusursuz, bilgi birikimi ise akıl durdurucuydu. Babil'de kullanılan tencere ve tavalar, Bizans'ta kullanılan paspaslar konusunda hiç kimse onun dediklerini çürütemezdi. Bunları gözüyle görmüş gibi canlı bir ifadeyle anlatıyordu. Eleştirmenleri ondan söz ederken, "Yüzyıllar içinden adım adım ve zorluklarla ilerlemiyor, sanki dans ediyor, çağların arasından bir palyaço, bir dost ve bir peygamber gibi geçiyor," diyorlardı.

Mimarlığın sanatlar arasında gerçekten en büyüğü olduğunu söylüyor, nedeninin de anonim bir sanat oluşuna dayandığını ileri sürüyordu. Tüm büyüklükler gibi. Dünyada pek çok ünlü binalar olduğunu, fakat pek azının yaratıcısının bilindiğini, bunun da zaten böyle olması gerektiğini, çünkü bir tek insanın hiçbir zaman önemli bir şey yaratmış olmadığını söylüyordu. Mimarlıkta olsun, başka alanlarda olsun, bu hep böyleydi. Adı baki kalan birkaç mimar, aslında birer sahtekârdan başka bir şey değildi, onlar insanların şanını çalmışlardı ... Bazıları nasıl insanların servetini çalıyorsa, tıpkı öyle. "Eski bir anıtın görkemini seyrederken o başarıyı bir tek kişiye yorumluyorsak, ruhsal bir zimmet suçu işliyoruz demektir," diyordu. "Çünkü bilinmeyen ve anılmayan sayısız sanatçıların o kişiden önce gelip geçtiğini, geçmiş çağların karanlığına gömülüp gittiğini, sanatlarını tevazu içinde çalışarak ortaya koyduklarını (çünkü kahramanlık her zaman tevazu doludur), her birinin kendi çağına ait ortak hazineye kendince katkıda bulunduğunu unutuyoruz. Büyük bir bina, şu ya da bu dâhi tarafından bireysel olarak yaratılmış değildir. Yalnızca tüm insanların ruhunun bir yoğunlaşmasıdır."

Mimarinin yozlaşmasının, Orta Çağ'ın bitmesiyle birlikte toplum ruhunun yerini özel mülkiyetin almasından kaynaklandığını ileri sürüyor, kendi zevksizliklerini tatmin etmekten başka amacı olmayan bireysel mülk sahiplerinin (bireysel zevk iddialarının hepsi zevksizliktir) kentlerdeki planlı etkileri mahvettiğini söylüyordu. Serbest irade diye bir şey olamayacağına, çünkü insanların yaratıcı dürtülerinin de her şey gibi, içinde yaşadıkları çağın ekonomik yapısı tarafından saptandığına işaret ediyordu. Tarihin tüm üsluplarına hayranlığını belirtiyor, yalnızca birbirine karıştırılmasını ayıplıyordu. Modern mimariyi hiç dikkate bile almıyor, bu konuda şöyle söylüyordu: "Şu ana kadar

bu mimari, tek başına birkaç bireyin kaprislerinden başka bir şey getirmiş değildir, kendiliğinden yer almış hiçbir büyük hareketle ilgisi yoktur, bu nedenle de önemi yoktur." Tüm insanlar kardeş olduğu gün, binalarının da uyumlu olup hep birbirine benzeyeceğini, "Demokrasinin Anası" Yunan geleneğine uyacağını, o zaman daha güzel bir dünyanın doğacağını müjdeliyordu. Bunu yazarken, üslubunun sakin akıcılığını hiç bozmadığı halde, elinin duygusallık ve heyecanla titrediği etkisini yaratmayı da başarmaktaydı. Mimarları bencil, bireysel şan şeref isteğinden vazgeçmeye, kendilerini insanların ruhsal ifadesine adamaya davet ediyordu. "Mimarlar lider değil, hizmetkârdır. Kendi küçük egolarını kabul ettirmeye çalışmak yerine, ülkelerinin ruhunu ve çağlarının ritmini yansıtmalıdırlar. Kendi akıllarına gelen hayalin peşine düşmemeli, bir ortak payda aramalıdırlar. Böylece eserleri, büyük kitlelerin yüreğine daha yakın olacaktır. Mimarlara gelince, ah, sevgili dostlarım, her şeyin nedenini düşünmek onların işi değildir. Onlar komut verecek değil, komut dinleyecek kimselerdir."

"Taştan Vaazlar "ın reklamlarında eleştirmenlerin sözlerine de yer verilmekteydi: "Harikulade!" "Akıl durdurucu bir başarı!", "Tarih boyunca eşi görülmemiş!", "Çekici bir insanla ve bir derin düşünürle tanışma fırsatınız.", "Kendini aydın saymaya heves duyan herkesin mutlaka okuması gereken bir kitap."

Belli ki kendini aydın saymaya heves duyan pek çok kişi vardı. Okurlar araştırma yapmadan bilgi ediniyor, hiçbir yatırım yapmadan otorite oluyor, çaba göstermeden yargılara varıyorlardı. Binalara baktıklarında, sayfa 439'dan hatırladıklarına dayanarak eleştiriler seslendirmek, karşılıklı olarak belli paragrafların cümlelerinden yararlana yararlana sanat tanışmalarına girişmek hoş bir şeydi. Kibar salonlarda çok geçmeden, "Mimarlık mı? Ha, evet, Ellsworth Toohey." gibi sözler bile duyulur olmuştu.

Ellsworth Toohey kendi ilkelerine sadık davranmış, kitabının sayfalarında hiçbir mimarın adına yer vermemişti. "Mitler yaratan, kahramanlara tapan tarihsel araştırma yaklaşımları bana her zaman ters gelmiştir," diyordu, isimler ancak dipnotlarında geçmekteydi. Bunlardan birkaçı da Guy Francon'dan söz ediyordu. "Kendisinin biraz aşırı süse eğilimi var, ama Klasisizm geleneğine sadakatinden ötürü övgüye değer," denilmekteydi. Notlardan biri de Henry Cameron'a değinmekte, "Modern Ekol denilen ekolun ileri gelenlerinden biri olarak bir zamanlar üne kavuşmuşsa da, bugün hak ettiği gibi belleklerden silinmiştir: Vox popuii vox dei," demekteydi.

1925 yılının Şubat ayında Henry Cameron kendini emekliye ayırdı.

O günün eninde sonunda geleceğini bir yıldan beri biliyordu. Roark'a sözünü etmemişti, ama ikisi de bildikleri halde, öylece devam etmiş, bunu sürdürebildikleri kadar sürdürmekten başka bir şey ummamış, beklememişlerdi. Önceki yıl boyunca ofislerine birkaç küçük iş gelmemiş değildi. Her geleni almışlardı onlar da. Ama sonunda bu da kesilmişti. Hiçbir beklentileri yoktu. Cameron'un ihbarnamelerini hiç ödemediği bir kurum, onlara verilen suyu kesmiş gibiydi.

Simpson'la resepsiyondaki yaşlı adam da çoktan işten çıkarılmışlardı. Bir tek Roark kalmıştı geriye. Kış akşamları boyunca işsiz ve hareketsiz oturuyor, masasına çökmüş Cameron'a bakıyordu. Cameron kollarını masaya sermiş, başını kollarına dayamış, lambanın ışığı altında parıldayan şişesiyle, oradaydı.

Derken Şubat ayının bir gününde, Cameron haftalardır içkiye elini sürmemişken, raftaki bir kitaba uzandı ve Roark'un ayaklarının dibine yığılıverdi. Basit bir biçimde, ama kalkamayacak tarzda. Roark onu eve götürdü, doktor geldi, yataktan çıkmasının ölüm demek olduğunu söyledi. Cameron biliyordu

durumu. Başı yastıkta, kıpırdamadan yattı, elleri iki yanına söz dinleyerek sarktı. Gözleri hiç kırpılmadan ve boş boş bakıyordu. Bir süre sonra,

"Sen ofisi benim için kapa, olur mu, Howard?" dedi.

"Evet," diye karşılık verdi Roark.

Cameron gözlerini kapadı, başka bir şey söylemedi. Roark o gece sabaha kadar yatağın başucunda oturdu. İhtiyar uyuyor mu, uyanık mı, farkında değildi.

Cameron'un bir kız kardeşi, New Jersey'de bir yerden çıkageldi. Ak saçlı, çelimsiz, silik bir kadındı. Elleri durmadan titriyordu. Yüzü hatırda kalmayacak bir yüzdü. Sessiz, kaderine razı, içinde yumuşak umutlar taşıyan biri. Küçük bir geliri vardı. Ağabeyini New Jersey'deki evine götürüp ona orada bakma sorumluluğunu üstlenmeye hazırdı. Hiç evlenmemişti. Dünyada başka hiç kimsesi yoktu. Bu yük onu ne sevindiriyor, ne de üzüyordu. Duygu yeteneğini yıllar önce yitirmişti. Yola çıkacağı gün Cameron, Roark'a bir gece önce yazdığı mektubu uzattı. Acılar çekerek yazmıştı o mektubu. Dizlerinin üzerine bir çizim tahtası almış, sırtına da bir yastık koymuştu.. Mektup saygın bir mimara hitaben yazılmıştı. Roark için bir tavsiye mektubuydu. Roark alıp okudu, sonra gözlerini kendi ellerine değil, Cameron'a çevirdi, mektubu ortasından yırttı, katladı, bir daha yırttı.

"Olmaz," dedi ihtiyara. "Onlardan hiçbir şey istemeyeceksiniz. Benim için kaygılanmayın."

Cameron başını salladı, uzun süre sessiz kaldı. Sonra, "Ofisi sen kapa, Howard," dedi. "Mobilyaları kiraya karşılık orada bırak. Ama benim odamda, duvarda asılı olan resmi al, bana yolla. Bir tek onu. Başka her şeyi yak. Tüm kâğıtları, dosyaları, çizimleri, anlaşmaları, her şeyi."

"Peki," dedi Roark.

Bayan Cameron yanında hastabakıcılarla ve bir sedyeyle geldi, rıhtımdaki gemiye cankurtaranla gittiler. Cameron, Roark'a:

"Şimdi geri dönüyorsun," dedi, sonra ekledi. "Beni görmeye gel, Howard ... fazla sık değil ama ..."

Cameron sedyeyle gemiye taşınırken Roark dönüp yürümeye başladı. Havanın rengi griydi o sabah. Havada denizin soğuk, çürük kokusuna benzer bir koku vardı. Bir martı sokağın kaldırımına doğru dalış yaptı. Binanın nemli, lekeli köşesinden geçerken, uçan bir gazete sayfası gibi griydi o da.

O gece Roark, Cameron'un kapalı ofisine gitti. Işıkları yakmadı.

Cameron'un odasındaki şöminede bir ateş yaktı, çekmeceleri birer birer çekip içlerindekileri ateşe boşalttı. Hiçbirine bakmadı boşaltırken. Kâğıtlar o sessizliğin içinde hışırdayarak yanıyor, ince bir toz kokusu karanlık odanın içinde dolaşıyor, ateş tıslıyor, çıtırdıyor, arasıra parlak alev dilimleri fırlatıyordu. İkide bir, kenarları kararmış beyaz bir kâğıt parçacığı havaya uçuyor, Roark elindeki çelik cetvelin ucuyla onu gerisingeri alevlerin arasına itiyordu.

Cameron'un ünlü binalarının çizimleri vardı yanan kâğıtların arasında. İnşa edilmemiş binalarının çizimleri de vardı. Bir yerlerde ayakta duran sütunların ince mavi çizgilerden oluşan ozalitleri vardı. Altında ünlü imzalar bulunan anlaşmalar vardı. Arasıra alevlerin arasında, sararmış bir kâğıt üzerinde yedi rakamlı bir sayı okunuyordu. Bir parlıyor, sonra alev alıyor, yanıp kül oluyordu.

Eski bir dosyadaki yazılar arasından bir gazete kupürü fırlayıp yere doğru uçtu. Roark eğilip aldı onu. Kupkuru, gevrekti kâğıt. Sararmıştı. Roark'un parmaklan arasında, kat yerlerinden ayrılıverdi. 7 Mayıs 1892 tarihinde Henry Cameron'la yapılmış bir röportajdı. İçinde şöyle deniyordu: "Mimarlık bir ticaret değildir, bir kariyer de değildir, dünyanın varlığını haklı kılacak bir Haçlı Seferi ve bir adanmışlıktır." Roark kupürü alevlerin arasına bıraktı, bir başka dosyaya uzandı.

Cameron'un masasından küçülmüş kurşunkalemleri bile toplayıp ateşe attı. Şöminenin başına dikildi. Kıpırdamıyordu. Aşağıya da bakmıyordu. Ateşin hareketlerini, görüş alanının sınırında belirli belirsiz bir titreme gibi hissediyordu. Gözleri, hiç inşa edilmemiş gökdelenin duvarda asılı duran resmine bakmaktaydı.

Peter Keating'in Francon & Heyer firmasında üçüncü yılıydı. Başını yüksek, üzerinde uğraşılmış bir havada dik tutuyordu. Traş bıçağı ya da orta fiyat düzeyinde araba reklamlarındaki başarılı gençlerin tam bir modeliydi.

İyi giyiniyor, insanların bunu fark edişini seyrediyordu. Park Avenue'da bir apartman dairesinde oturuyordu. Mütevazı, ama modaya uygun bir yer. Üç tane değerli karakalem, bir klasik kitabın da ilk baskısını satın almıştı. Ama kitabı ne açmış, ne de okumuştu o günden bu yana. Arasıra müşterilerine kavalyelik ediyor, onları Metropolitan Operası'na götürüyordu. Bir keresinde bir sanat balosuna kostüm giyerek gitmiş, ortaçağ taş oymacısı kılığıyla büyük sükse yapmıştı. Tayt üstüne kırmızı kadife üst. Baloyu anlatan sosyete haberlerinde onun da adı geçiyordu. Adını ilk defa gazetede görmekteydi. O yazıyı kesip sakladı.

İlk yaptığı o evi unutmuştu artık. O ev doğarken çektiği korkuları ve kuşkuları da unutmuştu. Müşterilerine ne verse kabul ediyorlardı, yeter ki ön cephesi görkemli, kapı girişi heybetli, salonu da konukları şaşırtacak kadar şatafatlı olsun. Herkes memnundu o zaman. Keating'in tek derdi müşterileri etkilemek, müşterilerin tek derdi, konuklarını etkilemekti. Konukların da zaten umurunda değildi.

Bayan Keating, Stanton'daki evini kiraya verip, oğluyla birlikte oturmak üzere New York'a geldi. Peter onu yanına pek istemiyordu ama itiraz da edemezdi, çünkü annesiydi ne de olsa. Reddetmesi beklenmezdi. Annesini hevesle karşıladı. Onu en azından, hayattaki yükselişiyle etkileyebileceğini düşünüyordu. Ama annesi etkilenmedi. Evin odalarını, oğlunun dolaptaki kıyafetlerini, banka defterlerini inceledi, sonunda da yalnızca, "Eh, idare eder, Peter... şimdilik," demekle yetindi.

Annesi ofisi bir tek kere ziyaret etti, yarım saat sonra da ayrıldı. O akşam Peter hiç kıpırdamadan oturup bir buçuk saat boyunca, parmak eklemleri bembeyaz kesilerek annesinin öğütlerini dinlemek zorunda kaldı. "O Whithers denilen adamın elbisesi seninkinden çok daha pahalıydı, Peter. Böyle bir şey olamaz. O çocukların karşısında, saygınlığına çok dikkat etmen gerekir. Ozalitleri getiren o ufak tefek çocuk var ya! Onun seninle konuşma biçiminden hoşlanmadım. Yo, özel bir şey söylemiş değil, ama ben olsam gözümü ondan pek ayırmazdım. Uzun burunlusu senin dostun değil. Orası önemli değil, biliyorum işte. Bennett diye çağırdıklarına da dikkat et. Senin yerinde olsam, ondan kurtulmaya bakardım. Fazla ihtiraslı. İhtirasın işaretlerini iyi tanırım..."

Sonra sordu:

"Guy Francon'un ... hiç çocukları var mı?"

"Bir tek kızı var."

"Öyle mi!" dedi Bayan Keating. "Nasıl bir şey?"

"Hiç karşılaşmadım."

"Daha neler, Peter," dedi annesi. "Ailesiyle tanışmak için bir çaba göstermemek, Bay Francon'a karşı resmen kabalık etmektir."

"Başka kentte, üniversitede okuyordu, anne. Günün birinde görürüm. Vakit geç oluyor, anne. Yarın da çok işim var..."

Ama bu konuyu o gece de, ertesi gün de bol bol düşündü. Daha önce de sık sık aklına gelmişti zaten. Francon'un kızının üniversiteyi uzun süre önce bitirdiğini biliyordu. Şimdi de *Banner*

Gazetesi'nde çalışmaya başlamıştı. Ev dekorasyonu konusunda bir köşe yazısı yazmaktaydı. O kızla ilgili hiçbir şey öğrenememişti Peter.

Anlayabildiği kadarıyla, ofiste onu tanıyan yoktu. Francon da kızından hiç söz etmiyordu.

Ertesi gün öğle yemeğinde Keating o konuyu açmaya karar verdi.

Francon'a, "Kızın hakkında çok güzel şeyler duyuyorum," dedi.

"Güzel şeyleri *nereden* duyuyorsun?" Francon'un sesi pek karanlıktı.

"Eh, ne bileyim, anlarsın işte. Kulağına geliyor insanın. Yazıları da çok güzel ve zekice."

"Evet, çok zekice yazar." Francon'un ağzı kapanıverdi, bir daha açılmadı.

"Guy, onunla tanışmayı gerçekten çok isterim."

"Benimle oturmadığını biliyorsun," dedi Francon. "Kendine başka daire tuttu. Adresini bile tam hatırlayamıyorum galiba. Herhalde günün birinde karşılaşırsın. Ondan hoşlanmayacaksın, Peter."

"Ama ... neden öyle diyorsun?"

"Olur böyle şeyler, Peter. Korkarım baba olarak çok başarısız oldum. Söylesene Peter, o yeni merdiven konusunda Bayan Mannering ne dedi?"

Keating hem kızmış, hem de hayal kırıklığına uğramıştı, ama bir yandan da rahatladığını hissetmekteydi. Francon'un tıknaz vücuduna bakarken, acaba kızı neye benziyor da babası ona karşı bu kadar soğuk, diye geçirdi içinden. Zengin ve çirkin. Günahlar kadar çirkin, diye karar verdi sonunda. Ama bunun kendisini durdurmasına izin vermemeliydi. İlerde. Olayın şimdilik ertelenmesinden memnundu. Yepyeni bir hevesle, o akşam Catherine'i görmeye gitme kararını aldı.

Bayan Keating, Catherine'le Stanton'dayken tanışmıştı. Peter'in o kızı unutacağını ummuştu hep. Şimdi unutmamış olduğunu öğrenmişti artık. Gerçi Peter, Catherine'den pek seyrek söz ediyor, onu evine hiç getirmiyordu ama yine de Bayan Keating, Catherine'den söz ederken kızın adını asla kullanmazdı. Genel olarak, parlak gençlere kanca takan meteliksiz kızlardan, yanlış kadınla evlenmek yüzünden meslek hayatını mahveden gençlerden söz eder, gazetelerden ikide bir oğluna, kendisine ayak uyduramayan paçoz karısını boşayan ünlülere ait yazılar okurdu.

Keating o akşam Catherine'in evine doğru yürürken, onunla görüştüğü akşamları düşündü. Önemsiz günlerdi o günler. Ama New York'taki yaşamından tek hatırlayabildikleri de o günlerdi.

Catherine onu içeriye aldığında, Peter salonun ortasında, halının üzerine yayılmış, yaklaşık bir küfe doldurabilecek sayıda mektupları, küçük daktilo makinesini, gazeteleri, makası, kutuları ve tutkal kavanozunu gördü.

Catherine mektupların arasına diz çökerken, "Aman, Tanrım" dedi. "Aman, Tanrım!"

Peter'e bakıp tatlı tatlı gülümsedi. İki elini kaldırmış, mektupların üzerine doğru açmıştı. Yaşı artık yirmiye geliyordu, ama görünüşü on yedi yaşındakine göre hiç değişmemişti.

"Otursana, Peter. Sen gelmeden bu iş biter sanmıştım, ama bak, bitmedi. Dayıma hayranlarından gelen mektuplar bunlar. Bir de gazetelerde hakkında çıkan yazılar. Hepsini sıraya koymam, cevaplar yazmam, dosyalamam, teşekkür mektuplarını yazıp yollamam gerek. Alıh, insanlar onun hakkında neler diyorlar, bir bitsen. Harika bir şey. Orada öyle durma. Otur, ne olur. Ben bir dakikaya kadar bitiririm."

"Şimdi bitirdin bile." Peter onu kollarına alıp kaldırdı, yandaki koltuğa taşıdı.

Kucaklayıp öptüğünde Catherine mutlu mutlu güldü. Yüzünü Peter'in omzuna gömmüştü. Peter,

"Katie," dedi. "Sen inanılmaz bir küçük budalasın, saçların da öyle güzel kokuyor ki!"

Catherine, "Sakın kıpırdama, Peter, çok rahatım," dedi.

"Katie, sana söylemem gerek. Bugün harika bir gün geçirdim. Bordman Binası'nın resmi açılışı vardı bugün. Hani Broadway'de, biliyorsun. Yirmi iki katlı, tepesinde gotik bir kule. Francon'un midesi bozuktu, onu temsilen ben gittim. Zaten o binayı ben çizmiştim ve ... aaa, sen o konuda hiçbir şey bilmiyorsun."

"Biliyorum, Peter. Senin bütün binalarını gördüm ben. Hepsinin resimleri de var bende. Gazetelerden kesiyorum onları. Dayımınki gibi bir albüm de sana tutuyorum. Ah, Peter, ne kadar harika!"

"Harika olan ne?"

"Dayımın albümleri. Ve mektupları ... bütün bunlar ..." Ellerini yerdeki kâğıtlara doğra uzattı. Sanki onları kucaklamak istiyordu. "Bir düşünsene, bütün bu mektuplar ona ülkenin her yanından geliyor. Onu hiç tanımayan insanlardan. Oysa dayım onların gözünde ne kadar önemli. Ben de bu arada ona yardım ediyorum. Ben. Oysa ben neyim ki! Öyle olmasına rağmen, şu taşıdığım sorumluluğa bak! Öyle dokunaklı, öyle büyük ki! Bizim başımıza gelen ufacık şeylerin ne önemi var? Bu iş bütün bir ulusu ilgilendiriyor!"

"Öyle mi? Bunu dayın mı söyledi sana?"

"O bana hiçbir şey söylemedi. Ama insan onunla yıllar boyunca bir arada yaşayıp da, biraz bir şey kapmadan olamıyor. Yani onun o bencillikten çok uzak tutumundan."

Peter'in içinden kızmak geldi, ama kızın cıvıl cıvıl gülümsemesini, gözlerinden fışkıran yepyeni ateşi görünce, o da gülümsemek zorunda kaldı,

"Bir tek şey söyleyebilirim, Katie, sana yakışıyor bunlar. Hem de çok yakışıyor. Bir de giyim kuşam konusunda bir şeyler öğrenebilsen, baş döndürücü bir kız olup çıkacaksın. Bugünlerde seni alıp kendi elimle iyi bir terziye götüreceğim. Bir ara Guy Francon'la da tanışmanı istiyorum. Ondan hoşlanacaksın."

"Ya! Oysa bana hoşlanmayacağımı söylemiştin galiba."

"Ben öyle bir şey mi söyledim? Eh, o zaman onu pek de iyi tanımıyordum tabii. Müthiş bir adamdır. Hepsiyle tanışmanı istiyorum. Hey, nereye gidiyorsun?" Catherine'in gözü Peter'in kolundaki saate ilişmişti, şimdi de kendini geri çekiyordu.

"Şey saat hemen hemen dokuz, Peter. Bunları Ellsworth dayım gelmeden bitirmek zorundayım. On birde gelecek. Bu gece bir sendika toplantısında konuşuyor. Bir yandan seninle konuşurken bir yandan da çalışırım. İzin verir misin?"

"Tabii ki vermem! Sevgili dayının hayranları cehennemin dibine! Bırak, kendi ayırsın o kâğıtları. Sen yanımdan ayrılma."

Kız içini çekti, ama söz dinleyip elini Keating'in omzuna koydu. "Elisworth dayım hakkında böyle konuşma. Onu hiç anlamıyorsun. Kitabını okudun mu?"

"Evet, kitabını okudum, çok da harika. Akıl durdurucu. Ama nereye gitsem bu lanet olası kitaptan başka bir söz duyduğum yok. Şimdi lütfen konuyu değiştirmeme izin verir misin?"

"Ellsworth dayımla tanışmayı hâlâ istemiyor musun?"

"Neden? Niye soruyorsun böyle bir şeyi? Bayılırım onunla tanışmaya."

"Ya..."

"Ne oldu?"

"Bir keresinde, onu benim kanalımla tanımak istemediğimi söylemiştin."

"Öyle mi dedim? Benim dediğim her türlü saçmayı nasıl hatırlayabiliyorsun böyle?"

"Peter, Ellsworth dayımla tanışmanı istemiyorum."

"Neden?"

"Bilemiyorum. Saçma davranıyorum tabii. Ama şimdi tanışmanı istemiyorum. Nedenini de bilmiyorum."

"Eh, unut o konuyu öyleyse. Zamanı gelince tanışırım onunla. Katie, dinle, dün odamın penceresi önünde duruyordum, aklıma sen geldin. Yanımda olmanı öyle çok istedim ki, neredeyse telefon açacaktım. Ama saat çok geç olmuştu. Sensiz kendimi öyle yalnız hissettim ki, birden..."

Catherine kollarını onun boynuna dolamış, dinliyordu. Derken Keating onun gözlerinin kendi gözlerinden ayrıldığını, arkasında bir yere bakmakta olduğunu gördü. Ağzı da kaygıyla açılmıştı. Birden ayağa fırladı, odanın karşı tarafına atıldı, elleri ve dizleri üzerinde emekleyerek yazı masasının altına düşmüş olan eflatun zarfa uzandı.

Keating öfkeyle, "Ne oldu birdenbire?" diye sordu.

Catherine hâlâ dizleri üzerinde, "Bu çok önemli bir mektup." dedi. Zarfı küçük yumruğu içinde sımsıkı tutuyordu. "Çok önemli bir mektup. Üstelik de şuradaydı. Çöp kutusuna girmesine ramak kalmış. Farkına varmadan süpürebilirdim onu.... Yoksul bir duldan geliyor. Beş çocuğu var. Büyük oğlu mimar olmak istiyor. Ellsworth dayım ona bir burs bulacak."

Keating, "Eh," diyerek ayağa kalktı. "Bıktım artık bütün bunlardan. Gel, çıkalım buradan, Katie. Bir yürüyüşe çıkalım. Bu gece dışarısı çok güzel. Buradayken kendine sahip değilmiş gibisin."

"Peki, haydi! Çıkalım yürüyüşe."

Dışarda sis gibi bir kar iniyordu. Kuru, ince, hiç ağırlığı olmayan bir kardı. Dar sokakları doldurup duruyordu. Kol kola girmiş, birlikte yürürlerken, ayakları beyaz kaldırımlarda kahverengi izler bırakmaktaydı.

Washington Meydanı'nda bir banka oturdular. Kar meydanı sarıyor, onları karşıdaki evlerden ayırıyordu. Kemerin gölgesinde minik ışıklı noktacıklar yanlarından yuvarlandı. Kimi çelik beyazı, kimi yeşil, kimi kırmızı parlıyordu.

Catherine, Keating'e yaslanarak oturuyordu. Keating kenti seyretmekteydi. Bu kentten hep korkmuştu, şimdi de korkuyordu. Ama onu koruyan iki şeye sahipti şu anda. Biri kar, öbürü de yanındaki kızdı.

"Katie," diye fısıldadı. "Katie ..."

"Seni seviyorum, Peter..."

"Katie!" Keating'in sesinde ne kararsızlık vardı, ne de vurgu. Çünkü ağzından çıkan sözlerin heyecana tahammülü yoktu. "Biz nişanlıyız, değil mi?"

"Evet," dedi Catherine sakin sakin. Sesi öyle ciddiydi ki, kelime kulağa kayıtsızmış gibi etki yapıyordu.

Catherine geleceği merak etme konusunda kendine asla izin vermiş değildi. Çünkü merak etmek, kuşku duymak demekti. Ama "evet" dediği anda, bu anı uzun süredir beklediğini, fazla sevinirse tüm etkiyi bozacağım da biliyordu.

Keating onun elini sımsıkı tutarak, "Bir iki yıla kadar evlenmiş oluruz," dedi. "Ben durumu biraz düzeltip şirkette ayağıma yer eder etmez. Anneme de bakmam gerek, ama bir yıla kadar tamamdır." Elinden geldiğince soğuk, gerçekçi konuşmaya çalışıyordu. Amacı içindeki harikulade duyguyu yok etmemekti.

"Ben beklerim, Peter," diye fısıldadı Catherine. "Acelemiz yok."

"Kimseye söylemeyelim, Katie ... Bizim sırrımız bu. Yalnızca bizim. Ta ki..." Birden bir düşünce geldi kafasına. Keating şaşırarak, o düşüncenin daha önce aklından geçmemiş olduğunu asla kanıtlayamayacağını fark etti. Ama yine de, ne kadar şaşırırsa şaşırsın, bunu asla daha önce düşünmemiş olduğundan dürüstlükle emindi. Catherine'i yana itti, öfkeyle, "Katie!" dedi. "Bu işi o lanet olası dayından ötürü sanmayacaksın, değil mi?"

Catherine güldü. Sesi hafif ve kaygısızdı. Keating kendisinin bağışlanmış olduğunu anladı.

"Tanrım, hiç olur mu öyle şey, Peter! Dayım hoşlanmayacak tabii, ama bize ne?"

"Hoşlanmayacak mı? Neden?"

"Şey, sanırım evlilik denilen şeyden yana değil pek. Yo, ahlakdışı bir şeyler öneriyor demiyorum. Ama bana hep evliliğin modası geçmiş bir şey olduğunu, özel mülkiyeti geliştirmek için kullanılan bir ekonomik araç olduğunu falan söyler. Yani hoşlanmıyor öyle şeylerden."

"Aman ne harika! Gösteririz biz ona."

Bu Keating'i aslında memnun bile etmişti. Bu durumda kendisinin Katie'ye karşı duygularının başka etkenlerden, örneğin Francon'un kızı için söz konusu olan etkenlerden kaynaklandığı yolundaki kuşkular tüm zihinlerden silinecekti. Kendi zihni söz konusu değildi nasılsa. Keating'in kendi zihni zaten masumdu. Bunu önemli buluşu garipti. Katie'ye karşı olabilecek duygularım diğer insanlarla olabilecek tüm bağlardan arınmış tutma isteği, gerçekten çok garipti.

Eli yanına sarktı, dudaklarında kar tanelerinin yakıcı soğuğunu hissetti. Dönüp Catherine'i öptü. Catherine'in dudakları yumuşak, kar yüzünden hayli soğuktu.

Şapkası hafif yana kaymıştı, dudakları yarı açık, gözleri koskocaman, çaresiz, kirpikleri ışıl ışıldı. Keating onun elini tuttu, avucunu açıp baktı. Catherine'in elinde siyah bir yün eldiven vardı. Parmakları çocuk eli gibi açık duruyordu. Yünün tüyleri arasında erimekte olan kar tanelerini gördü Keating. Geçmekte olan bir arabanın far ışığında bir an parlayıp söndüler.

7

Amerikan Mimarları Derneği'nin dergisinde, "Çeşitli Konular" bölümünde, Henry Cameron'un emekliye ayrıldığı haberi küçük bir paragraf halinde verilmişti. Cameron'un mimarlıktaki başarıları altı satırda özetlenirken, en ünlü binalarından iki tanesinin adları da yanlış yazılmıştı.

Peter Keating, Francon'un odasına girdi. Patronun Madam Pompadur'a ait bir enfiye kutusu konusunda antikacıyla yapmakta olduğu pazarlığı yarıda kesti. Francon bu yüzden kutuya, niyet ettiğinden dokuz dolar yirmi beş sent daha fazla para ödemek zorunda kaldı. Antikacı odadan çıktıktan sonra kırgın bir ifadeyle Keating'e döndü,

"Ee, ne var Peter, ne var?" diye sordu.

Keating elindeki dergiyi Francon'un masasına fırlatıp başparmağının tırnağıyla Cameron paragrafını gösterdi.

"Bu adamı almam şart," dedi.

"Hangi adam?"

"Howard Roark."

Francon bu sefer, Howard Roark da kimin nesi?" diye patladı.

"Sana onu anlatmıştım. Cameron'un tasarımcısı."

"Haa ... ha, evet, sanırım sözünü etmiştin. Eh, al öyleyse."

"Hangi koşullarla alacağım konusunda bana yetki veriyor musun?"

"Ne oluyor, yahu! Bir çizimci daha almanın nesi önemli? Hem sen bunun için neden benim konuşmamı kestin demin?"

"Bu adam zorluk çıkarabilir. Oysa ben başkası kapmadan onu almak istiyorum."

"Öyle mi? Demek zorluk çıkarır, ha? Yani Cameron'un ofisinden sonra buraya gelsin diye ona yalvarmak niyetinde misin? Orada çalışmış olması zaten bu delikanlı için öyle aman aman bir referans değil ki!"

"Hadi hadi, Ouy! Gerçekten değil mi?"

"Eh, peki ... yapı açısından bakıyorsak, estetik açısını dikkate almıyorsak, Cameron bu gençlere gerçekten iyi bilgiler verir. Tabii gününde çok önemliydi Cameron. Hatta ben de onun en iyi çizimcilerinden biriydim bir ara. Çok uzun zaman önce. Senin de o tür şeylere ihtiyacın varsa, ihtiyar Cameron biraz değer kazanıyor tabii. Tamam o halde. Al şu Roark'unu, madem o kadar ihtiyaç duyuyorsun."

"Mesele ihtiyaç duyuşum değil. Ama o benim eski dostum. İşsiz de kaldı. Ona bir iyilik olur diye düşündüm."

"Eh, ne istiyorsan onu yap. Ama bu konuyla beni rahatsız etme. Hey, Peter, şu kutu ömründe gördüğün en güzel enfiye kutusu değil mi?"

O gece Keating beş kat merdiveni çıkıp habersiz olarak Roark'un kapısına dikildi, kapıyı ürkek bir hareketle vurdu, sonra da neşeyle içeriye girdi. Roark pencerenin kenarına oturmuş, sigara içiyordu.

"Geçiyordum da," dedi Keating. "Akşamı nasıl geçirsem diye düşünüyordum, birden senin buralarda oturduğunu hatırladım, Howard. Bir uğrayıp merhaba diyeyim diye karar verdim. Seni öyle

uzun zamandır görmemiştim ki!"

"Ben senin ne istediğini biliyorum," dedi Roark. "Pekâlâ. Kaç para?"

"Ne demek istiyorsun, Howard?"

"Benim ne demek istediğimi de sen biliyorsun."

"Haftada altmış beş," diye patladı Keating o zaman. Olaya bambaşka, zarif bir yaklaşım hazırlamıştı. Yaklaşıma falan gerek kalmayacağını hiç düşünmemişti. "Başlangıçta altmış beş. Eğer yetmez dersen, belki biraz daha ..."

"Altmış beş yeter."

"Yani... yani bize gelecek misin, Howard?"

"Ne zaman başlamamı istiyorsun?"

"Şey ... ne kadar erken olsa o kadar iyi! Pazartesi olur mu?"

"Peki."

"Teşekkür ederim, Howard!"

"Bir tek şartım var," dedi Roark. "Bana hiç tasarım yaptırmayacaksın. Hiç. Detay yapmam. On Dördüncü Louis gökdelenleri yapmam. Kalmamı istiyorsan beni estetikten uzak tutacaksın. Mühendislik bölümüne ver beni. Teftişlere yolla, inşaatlara yolla. Şimdi hâlâ istiyor musun gelmemi?"

"Tabii istiyorum. Nasıl istersen öyle olsun. Orayı seveceksin, bir gel de bak. Francon'dan hoşlanacaksın. O da vaktiyle Cameron'un adamlarından biriymiş."

"Böyle bir şeyle böbürlenmemesi gerekir."

"Şey..."

"Yo. Kaygılanma. Bunu onun yüzüne söyleyecek değilim. Hiç kimseye hiçbir şey söyleyecek değilim. Bilmek istediğin bu muydu?"

"Yo, hayır, kaygılanmamıştım. Hiç düşünmedim bile böyle bir şeyi"

"O halde anlaştık. İyi geceler. Pazartesiye görüşürüz."

"Şey, evet... ama benim pek acelem yok. Aslında gerçekten seni görmeye gelmiştim ..."

"Ne oluyor, Peter? Seni rahatsız eden bir şey mi var?"

"Yo ... Ben ..."

"Bunu neden yaptığımı mı bilmek istiyorsun?" Roark gülümsedi ama yüzünde ne güceniklik, ne de ilgi vardı. "Mesele bu mu? Bilmek istiyorsan söyleyeyim sana. Bundan sonra nerede çalıştığım umurumda bile değil. Bu kentte, yanında çalışmak isteyeceğim hiçbir mimar yok. Ama bir yerlerde çalışmak zorundayım. Demek Francon'da da olsa olur. Tabii istediğim şeyi sizden alabilirsem. Satıyorum ben kendimi. Bu oyunu öyle oynayacağım ... şimdilik."

"Ama, Howard, olaya böyle bakmana gerek yok. Bizde öyle çok ilerleyebilirsin ki, sının yok. Bir alıştın mı, tamam. Gerçek bir ofis nasıl olur, onu göreceksin bir kere. Cameron'un o izbesinden sonra …"

"O konuda ağzımızı açmıyoruz, Peter, hem de hemen kapatıyoruz o konuyu."

"Eleştirmek falan istememiştim. Hiçbir şey demek istemedim." Ne söylemesi gerektiğini de, ne

hissetmesi gerektiğini de bilmiyordu. Bir zafer kazanmıştı, ama gözüne çok kof görünüyordu. Eh, zaferdi yine de. Roark'a sevgi duymak istediğine karar verdi.

"Howard, gel gidip birer içki içelim. Kutlayalım bunu."

"Özür dilerim, Peter. İş anlaşmasına öyle bir şey dahil değil."

Keating buraya gelirken, elinden geldiğince dikkatli davranıp nazik olmaya kendini hazırlamıştı. İstediği amacı da elde etmişti. Artık riske girmemesi gerektiğini biliyordu. Başka bir şey söylemeden çekip gitmeliydi buradan. Ama içindeki anlaşılmaz bir duygu durmadan itekliyordu onu. Önünü ardını düşünmeden:

"Bir kerecik insan olamaz mısın?" deyiverdi.

"Ne?"

"İnsan! Basit. Doğal."

"Ama ben öyleyim zaten."

"Hiç gevşek bırakamaz mısın kendim?"

Roark gülümsedi. Hâlâ pencerenin kenarında oturmaktaydı. Sırtını duvara dayamış, sarkıttığı elinde sigarasını gevşek biçimde tutmaktaydı.

Keating, "Yo, onu demek istemedim," dedi. "Neden benimle bir içki içmeye gelmiyorsun?"

"Niçin geleyim?"

"Her şeyde bir neden mi ararsın? Her zaman bu kadar ciddi olmak zorunda mısın? Herkes gibi arasıra hiç nedensiz bir şeyler yapsan olmaz mı? Öyle ciddi, öyle yaşlısın ki! Her şey önemli senin için. Her şey büyük. Her dakika. Hareketsiz duruyor olsan bile. Biraz rahatlayamaz mısın ... önemsiz olamaz mısın?"

"Olamam."

"Bu kahramanlıklardan usanmıyor musun?"

"Benim neyim kahraman?"

"Hiçbir şeyin. Her şeyin. Bilemiyorum. Yaptığın şeylerden söz etmiyorum. Çevrendeki insanlara yaydığın duygu öyle."

"Ne?"

"Öyle normal dışı ki! Bir baskı. Bir gerilim. Senin yanındayken. Hep seçenek var karşısında insanın. Ya seni, ya dünyanın geri kalanını seçmek söz konusu. Ben bu tür bir seçme yapmak istemiyorum. Dışardaki biri olmak istemiyorum. Bütünün parçası olmak istiyorum. Dünyada basit ve hoş olan öyle çok şey var ki! Hepsi savaş, mücadele ve kendini mahrum etme değil. Oysa ... seninle öyle."

"Ben kendimi neden mahrum ettim?"

"Yo, bir şeyden mahrum etmezsin! Yalnızca ... istediğin şeyi elde etmek için cesetlere basa basa yürümeye bile hazırsın. Asıl mesele, istemediğin için kendini mahram ettiklerin."

"İki şeye birden sahip olunamaz da ondan."

"Hangi iki şeye?"

"Bak, Peter. Ben sana kendim hakkında hiçbir zaman böyle şeyler söylemedim. Senin böyle görmene sebep ne? Ben senden kendimle başka bir şey arasında hiçbir seçme yapmanı da istemiş

değilim. Neden bir seçim gerekirmiş gibi hissediyorsun? Bunu hissettiğin zaman neden rahatsız oluyorsun ... mademki o kadar eminsin! Yanılıyor muyum?"

"Şey ... bilmiyorum." Sonra ekledi. "Senin neden söz ettiğim anlamıyorum." Sonra birdenbire patladı:

"Howard, benden niçin nefret ediyorsun?"

"Senden nefret etmiyorum."

"İşte, mesele bu! Niçin nefret bile etmiyorsun?"

"Neden edeyim?"

"Bana bir şey vermiş olmak için. Beni sevmene imkân olmadığını biliyorum. Hiç kimseyi sevemezsin sen. O zaman insanların var olduğunu teslim etmek için onlardan nefret etmek daha nazik bir hareket olur."

"Ben nazik değilim, Peter."

Keating söyleyecek başka bir şey bulamayınca Roark:

"Haydi, evine git, Peter," dedi. "İstediğini elde ettin. Ona razı ol. Pazartesiye görüşürüz."

Roark, Francon & Heyer'ın çizim odasında, bir masanın başında, ayaktaydı. Elinde bir kurşunkalem tutuyor, portakal rengi saçından bir tutamı alnından yüzüne doğru sallanıyor, gri önlük onun üzerinde tıpkı cezaevi üniforması gibi gözüküyordu.

Yeni işini kabullenmeyi öğrenmişti. Çizdiği çizgiler, çelik kirişlerin temiz çizgileriydi. Bu kirişlerin neyi taşıyacağını düşünmemeye çalışıyordu. Zaman zaman zorlaşıyordu düşünmemek. Kendisiyle üzerinde çalışmakta olduğu plan arasında, bir başka plan daha varmış gibiydi. O binanın aslında nasıl olması gerekiyorsa, onun planı. Onu nasıl biçimlendirmesi gerektiğini, çizdiği çizgileri nasıl düzeltmesi gerektiğini, binayı görkemli kılmak için çizgileri nereye ve nasıl yönlendirmek gerektiğini biliyordu. Ama bu bildiklerini boğmak zorundaydı. Vizyonu öldürmek zorundaydı. Söz dinlemek, çizgileri kendisine verilen talimata göre çizmek zorundaydı. Bu onu öyle çok incitiyordu ki, buz gibi bir öfke içinde kendi kendine omuz silkip geçmek zorunda kalıyordu. Zor mu, diye soruyordu kendine. Eh, öğren öyleyse.

Ama o acı bir türlü içinden çıkmıyordu. Bir de çaresiz şaşkınlık vardı yüreğinde. Kafasında gördüğü plan, kâğıt üstündeki plandan o kadar daha gerçekti ki! Başkalarının bunu neden göremediğini bir türlü anlayamıyordu. Nasıl böyle kayıtsız kalabiliyorlardı? Önündeki kâğıda baktı. Yeteneksizlik ve beceriksizlik niçin söz geçirebiliyordu her şeye? Bunu mümkün kılan neydi? Hiç anlayamadığı şey buydu işte. Böyle bir oluşu mümkün kılan şey ... onun gözünde hiçbir zaman tam gerçek olamazdı.

Ama bunun böyle süremeyeceğini de biliyordu. Beklemek zorundaydı, o kadar. Tek görevi buydu. Beklemek. Eh, onun önemi yoktu. Yapmak zorundaydı onu. Beklemek zorundaydı.

"Bay Roark, Amerikan Radyo Şirketi Binası'nın Gotik fener kafesleri hazır mı?"

Çizim odasında hiçbir arkadaşı yoktu. Bir mobilya gibiydi Roark o odada. Mobilya kadar yararlı ve sessiz. Ama Mühendislik Bölümü'nün Şefi, ilk iki haftanın sonunda Keating'e, "Sandığımdan daha akıllı adammışsın, Keating, teşekkür ederim sana," demişti. Keating, "Neden?" diye sorunca da, "Herhalde farkında olmadan yaptığın bir şey için." diye karşılık vermişti. Arada sırada Keating geçerken Roark'un masasında duraklayıp alçak sesle, "Bu akşam işin bitince odama bir uğrar mısın,

Howard?" diyordu. "Önemli bir konu değil."

Roark geldiğinde, Keating, "Eee, burayı nasıl buluyorsun, Howard?" diye başlıyordu söze. "Eğer istediğin herhangi bir şey varsa, hemen söyle, ben de ..." Roark onun sözünü kesiyor, "Nerede bu seferki?" diye soruyordu. Keating o zaman çekmecelerin birinden çizimleri ortaya çıkarıyor, "Bunların iyi olduğunu biliyorum aslında," diyordu. "Ama sen genel olarak nasıl buluyorsun?" Roark çizimlere bakıyor, içinden hepsini Keating'in suratına fırlatıp istifa etmek geldiği halde, bir tek düşünce onu durduruyordu. Bir binaydı bu kâğıtlardaki. Kendisinin o binayı kurtarması gerekirdi. Başka insanlar nasıl boğulan birini görünce suya atlamadan edemezlerse, tıpkı öyle.

Saatlerce çalışıyordu Roark o zaman. Bazen sabaha kadar çalışıyordu. Keating de oturup onu seyrediyordu. Roark odada Keating'in varlığını unutuyordu. Gözleri yalnız önündeki binayı görüyor, bilinci onu değiştirme fırsatını seziyordu. Vereceği biçimin yine değiştirileceğini, yine bozulup çarpıtılacağım da biliyordu. Ama yine de, biraz mantık ve düzen kalırdı planda. Daha iyi bir bina olurdu. Kendisi reddetse, olamazdı.

Roark bazen de kendisine uzatılan çizimlerdeki binanın nispeten basit, temiz, dürüst yapısına bakarak, "Bu o kadar kötü değil, Peter. Gelişiyorsun," derdi. Keating o zaman içinde garip bir coşku hissederdi. Sessiz, özel, değerli bir duygu. Guy Francon'un, müşterilerin iltifatları karşısında asla hissedemediği bir duygu. Ama sonra bunu da unutur, zengin bir kadın kahvesini yudumlarken ona, "Siz Amerika'nın geleceğinin mimarısınız, Bay Keating," dediğinde, üstelik bunu, yaptığı binaların hiçbirini görmemiş olduğu halde söylediğinde, daha bile çok mutlu olurdu.

Roark'a böyle boyun eğmesinin karşılığında birtakım tatmin edici şeyler de elde etmiyor değildi. Sabahlan çizim odasına girdiğinde, temize çekilecek bir çizimi Roark'un masasına fırlatıp, "Howard, bunu benim için yapar mısın? Hem de acele lütfen!" demek gibi. Günün ortasında ona bir çocuk gönderip, yüksek sesle, "Bay Keating sizi hemen odasında bekliyor," dedirtmek gibi. Kendi odasından çıkıp Roark'a doğru yürürken bağırarak, "On ikinci sokaktaki binanın su tesisatı spesifikasyonları ne cehennemde?" deyip, arkasından, "Howard, dosyalara bakıp bulur musun o spesifikasyonu lütfen?" diye eklemek gibi.

Başlangıçta Roark'un gösterebileceği tepkiden korkuyordu. Tepki görmeyip yalnızca sessiz bir itaat görünce artık kendini tutamaz olmuştu. Roark'a emirler vermekten duyusal bir zevk almakta, bir yandan da Roark'un pasif uyumuna karşı öfke ve güceniklik duymaktaydı. Bunu böyle sürdürdü. Aslında ancak Roark öfke göstermediği sürece sürdürebileceğinin farkındaydı. Ama yine de onu çökertip bir patlamaya itmek için çalışıp duruyordu. Patlama falan gelmedi.

Roark inşaatları teftişe gittiği günleri seviyordu. Bina iskeletlerinin çelik kirişleri üzerinde yürürken, kaldırımda yürümekten daha rahattı. İşçiler onun dapdar keresteler, boşluğa doğru uzanmış çıplak kirişler üzerinde, kendi aralarındaki en tecrübeliler kadar rahat ilerleyişini meraklı bakışlarla izlemekteydiler.

Mart ayının bir günüydü. Gökyüzü, baharın yaklaştığını belirtircesine belirli belirsiz yeşil bir renk almıştı. Beş yüz fit aşağıdaki Central Park'ta, yerler de kahverenginin gökyüzüne benzer bir tonuna bürünmüş, yaklaşan yeşilliklerin habercisi gibi olmuştu. Parkın gölleri ağaçların örümcek gibi dalları arasından birer cam levha gibi görünüyordu. Roark dev bir apart otel olacak binanın kabuğu üzerinde gezinmekteydi. Çalışmakta olan bir elektrik işçisinin yanıbaşında durdu.

Adam canla başla çabalıyor, ana kabloların geçeceği boruları bir kirişin çevresinden dolaştırarak yerleştirmeye uğraşıyordu. Saatler sürecek bir eziyet ve sabır işiydi bu iş. Üstelik çalıştığı yer de dardı. Her türlü şeyin yığıldığı bir köşeydi. Roark elleri cebinde, orada durup, adamın ağır, acıklı

çabalarını seyretti.

Adam başını kaldırıp hemen ona döndü. Kocaman bir kafası, inanılmayacak kadar çirkin, belki o yüzden insanın içinde hayranlık uyandıran bir yüzü vardı. Yaşlı bir yüz olmadığı gibi, etli bir yüz de değildi. Her yanı derin çizgilerle dolu bir yüzdü yalnızca. Ağzı da buldog ağzına benziyordu. Gözleri çok şaşırtıcıydı. İri, yuvarlak ve çini mavisiydi.

"Eee?" diye sordu adam öfkeyle. "Bir şey mi var, çaylak?"

Roark, "Zamanını boşuna ziyan ediyorsun," dedi.

"Öyle mi?"

"Öyle."

"Deme yahu!"

"O boruları kirişin çevresinden dolaştırman saatler sürer."

"Daha iyi bir yolunu mu biliyorsun?"

"Tabii."

"Git işine, çocuk. Üniversite züppelerini buralarda istemeyiz."

"O kirişe bir delik aç, borularım oradan geçir."

"Ne?"

"Kirişe delik aç."

"Çok açarım."

"Çok açmazsın."

"Bu iş öyle yapılmaz."

"Ben yaptım."

"Sen mi?"

"Her yerde yapılıyor."

"Burada yapılmayacak. Hele de ben."

"O halde ben yaparım senin yerine."

Adam kükredi. "Oh, ne âlâ! Büro memurları ne zamandan beri erkek işi yapabiliyor?"

"Ver bana meşaleni."

"Dikkatli ol, delikanlı! Pembe ayak parmaklarını yakarsın!"

Roark adamın eldivenleriyle gözlüğünü aldı, asetilen meşalesini de kaptı, çömeldi, incecik, mavi bir alevi kirişin orta yerine doğru püskürttü. Adam ayakta, onu seyrediyordu. Roark'un kolu hiç titremedi. İyice gergindi kolu. Alev tıslayarak fışkırıyor, kol onun şiddetiyle ürperiyor, ama alevin isabet ettiği nokta hiç değişmiyordu. Vücudun duruşunda bir zorlanma, bir çaba yok gibiydi. Rahattı vücut. Yalnız kol gergindi. Madeni yavaşça kemiren o mavi gerilim sanki alevden değil de, onu tutan elden fışkırıyormuş gibi görünüyordu.

İşini bitirdi, meşaleyi yere bıraktı, ayağa kalktı.

"Tanrım!" dedi elektrikçi. "Meşale kullanmayı amma iyi biliyorsun!"

"Öyle görünüyor, değil mi?" Roark eldivenleri, gözlüğü çıkardı, adama uzattı. "Bundan böyle artık

bu yöntemle yap. Ustabaşına da benim öyle dediğimi söyle."

Elektrikçi kirişin orta yerindeki düzgün deliğe saygılı bakışlarla bakmaktaydı. "Bunu böyle kullanmayı nereden öğrendin, havuç?" diye mırıldandı.

Roark'un yavaş beliren keyifli gülümsemesi, adamın zaferi ona teslim etmiş olduğunu algılayıp teşekkür eder gibiydi. "Ben de elektrikçilik yaptım. Su tesisatı, perçin yakalama, daha da bir sürü şey yaptım."

"Yanı sıra da okula mı gittin?"

"Eh, bir bakıma."

"Mimar mı olacaksın?"

"Evet."

"Güzel resimlerin ve çay partilerinin dışında bir şeyler bilen ilk mimar sen olacaksın öyleyse. Bürodan buraya yolladıkları uslu öğrencileri bir görsen."

"Niyetin özür dilemekse, boş ver. Onları ben de sevmem. Sen borularına dön. Haydi, eyvallah."

"Eyvallah, havuç."

Roark oraya bir daha gittiğinde, mavi gözlü elektrikçi ona uzaktan el salladı, işaret edip yanına çağırdı, kendi işi hakkında ihtiyaç duymadığı sorular sordu, danıştı. Adının Mike olduğunu söyledi, birkaç gündür Roark'un yolunu gözlediğini de ekledi. Roark'un üçüncü ziyaretinde, gündüz vardiyası işi paydos etmek üzereydi. Mike biraz ötede, Roark'un teftişini bitirmesini bekledi, "Bir bardak biraya ne dersin, havuç?" diye sordu. Roark, "Tabii," dedi. "Sağol."

Köşedeki bodrum barında bir masaya oturdular. Biralarını içerken Mike ona inşaatlarda başına gelen ilginç olaylar içinde en sevdiğini anlattı. Binaya kurulan iskele ayağının altında kırılmış, Mike düşüp üç kaburgasını kırmış, ama sağ kalmayı başarmıştı. Roark da ona kendi inşaat tecrübelerinden anlattı. Mike'ın aslında gerçek bir adı da vardı. Sean Xavier Donnigan'dı adı. Ama onu herkes çoktan unuttuğu için artık Mike diye çağrılıyordu. Bir alet takımıyla bir de eski Ford'u vardı. Koca ülkeyi dolaşıp duruyor, bir büyük inşaattan öbürüne gidiyordu. İnsanlar Mike'ın gözünde pek önem taşımazdı. Ama çıkardıkları iş çok önem taşırdı. Her tür uzmanlığa taparcasına saygı duyan bir insandı. İşini çılgınca seviyor, başkalarında da bu tür tutkular dışında hiçbir şeyi hoş görmüyordu. Kendi dalının uzmanıydı. Beceriksizliğe dayanamıyordu. Dünya görüşü çok basitti; insanlar, yeteneklilerle beceriksizler diye ikiye ayrılırdı. Kendisi ikinci gruba hiç ilgi göstermezdi. Binalara bayılıyor, buna karşılık tüm mimarlardan nefret ediyordu.

Beşinci birasını içerken, "Bir tane vardı, havuç," dedi içtenlikle. "Bir tek. Sen de onu tanıyamayacak kadar gençsin. Bina yapmayı bilen tek kişi oydu içlerinde. Ben senin yaşındayken onunla çalışmıştım."

"Kimmiş o?"

"Adı Henry Cameron'du. Ölmüş olmalı herhalde. Aradan bunca yıl geçti."

Roark onun yüzüne uzun uzun baktı, sonunda, "Ölmedi, Mike," dedi, ardından da, "Ben onun yanında çalıştım," diye ekledi.

"Çalıştın mı?"

"Hemen hemen üç yıl."

Sessizce birbirlerine baktılar. Bu bakış, dostluklarının mühiirü oldu.

Haftalar sonra Mike bir gün inşaatta Roark'u durdurdu. Çirkin yüzünde şaşkın bir ifade vardı. Hemen sordu.

"Baksana, havuç, ustabaşını müteahhidin adamıyla konuşurken duydum. Senin için kibirli, inatçı dedi, ömründe gördüğü en dayanılmaz piç olduğunu söyledi. Ne yaptın ona?"

"Hiçbir şey."

"Ne demek istiyordu o halde?"

"Bilmem," dedi Roark. "Sen biliyor musun?"

Mike da ona baktı, omuz silkti, sırıttı.

"Hayır," dedi.

8

Mayıs ayı başlarında Peter Keating yola koyuldu. Vicdanını rahatlatmaya çalışan bir hayırseverin bir kente armağan ettiği müze inşaatını denetlemeye gidiyordu. Keating, müze binasının kesinlikle farklı olacağını gururla ifade ediyor, Parthenon'un kopyası olmayıp, Nimes'deki Maison Caree'nin kopyası olacağım söylüyordu.

Keating gittikten bir süre sonra, odacı çocuklardan biri Roark'un masasına yaklaştı, Bay Francon'un onu odasında görmek istediğini bildirdi. Roark kutsal odaya girdiğinde Francon gülümsedi, masasının gerisinden neşeli bir sesle, "Otur, dostum, otur," diye seslendi. Ama Roark'un daha önce hiç yakından görmediği gözlerindeki bir şey, Francon'un sesinin küçülmesine ve kesilmesine neden oldu, sözlerini kupkuru bir sesle, "Otur," diyerek bitirdi.

Roark söyleneni yaptı. Francon onu bir saniye boyunca inceledi, ama davranışında bir kusur bulunmamasına, dikkatini tam gerektiği gibi kendisine yöneltmiş olmasına rağmen yüzünün çok tatsız olduğu dışında hiçbir karara varamadı.

"Cameron'la çalışan sendin, değil mi?" diye sordu.

Roark, "Evet," dedi.

"Bay Keating bana senin hakkında çok iyi şeyler söyledi." Francon bu söze sevimli bir sesle başlamıştı ama yine birdenbire sustu. Ziyankârlıktı bu nezaketler. Roark karşısında oturmuş, yüzüne bakıyor, bekliyordu.

"Dinle ... adın neydi?"

"Roark."

"Dinle, Roark. Bizim bir müşterimiz var. Kendisi biraz ... gariptir, ama önemli adamdır. *Çok* önemli. Onu memnun etmeye mecburuz. Bize sekiz milyon dolarlık iş hanı için sipariş verdi, ama sorun şu ki, binanın nasıl görünmesi gerektiği konusunda çok belirgin bir takım istekleri var. İstediği şey..." Francon omuzlarını özür diler gibi silkti, sanki bu saçma istek karşısında tüm sorumluluğu kendi üzerinden attı. "Binanın ş*una* benzemesini istiyor." Roark'a bir fotoğraf uzattı. Dana Binası'nın fotoğrafı.

Roark taş gibi hareketsiz oturuyor, fotoğraf parmakları arasında sallanıyordu.

Francon, "O binayı biliyor musun?" diye sordu.

"Evet."

"Eh, istediği o. Bay Keating de burada yok. Bennett, Cooper ve Williams'a çizimler yaptırdım, ama müşteri reddetti. Bunun üzerine ben de sana bir şans tanımayı düşündüm."

Francon ona baktığında, bu armağanının büyüklüğünden kendisi bile etkilenmiş gibiydi. Tepki gelmedi. Karşısındaki adam, kafasına bir darbe yemiş gibi, öylece oturup duruyordu.

Francon, "Tabii ki bu senin için büyük bir sıçrama, müthiş bir görev," dedi. "Ama yine de, bir denemene izin vermek niyetindeyim. Korkma, Bay Keating de, ben de, sonra üzerinden geçeceğiz. Sen yalnızca planları çiz, bir de güzel resmini yap. Herhalde adamın ne istediği konusunda bir fikrin vardır. Cameron'un hilelerini bilirsin. Ama tabii biz ofisimizden öyle ham bir şeyin çıkmasına izin veremeyiz. -Müşteriyi memnun etmemiz gerek ama, kendi şöhretimizi de korumak, diğer müşterilerimizi korkutup kaçırmamak zorundayız. Mesele binayı basit, şunun ruhuna uygun tutmak, ama aynı zamanda sanatsal yapmak. Bilirsin, nispeten ciddi olan Yunan yapıları gibi. İyon tarzı

kullanmak zorunda değilsin, Dor kullanabilirsin. Desensiz alınlıklar, basit kabartmalar falan. Anlıyor musun? Şimdi şunları al, git, bana neler yapabileceğini göster. Bennett sana bütün bilgileri verir ve ... ne oldu?"

Francon'un sesi kendi kendine kesilmişti.

"Bay Francon, lütfen bunu Dana Binası'nın tasarımlandığı gibi tasarımlamama izin verin."

"Hı?"

"Bırakın, yapayım. Dana Binası'ın kopya edecek değilim. Ama Henry Cameron nasıl yapmak isterse, öyle yaparım. Benim de istediğim gibi."

"Yani... modernistik mi?"

"Ben ... şey, öyle diyebilirsiniz."

"Deli misin sen?"

"Bay Francon, lütfen izin verin." Roark'un sesi, ipte yürüyen adamın sesi gibi, gergindi. Doğru kelimeleri arıyor, sanki bir çukurun tepesinde tir tir titriyor, ama çok da net anlaşılıyordu. "Ben yaptığınız işler için sizi suçlamıyorum. Zaten yanınızda çalışıyorum, paranızı alıyorum, itiraz etmeye de hakkım yok. Ama bu sefer... bu sefer müşteri öyle istiyor. Hiçbir riske girecek değilsiniz. Kendi istiyor bunu. Bir düşünün, bu adam ... bu bir tek adam onu görüyor, anlıyor, inşa ettirecek gücü de var. Ömrünüzde ilk defa olarak bir müşteriyle savaşa mı gireceksiniz? Hem ne uğrana? Onu kandırıp eline eski fasa fisoları tutuşturmak için mi? Oysa onları isteyen öyle çok kişi var ki! Böyle bir istekle gelen ise bir tek, yalnızca bir tek kişi var."

"Kendini kaybediyorsun sen," dedi Francon soğuk bir sesle.

"Sizin için ne fark eder? Benim dediğim gibi yapılıp müşteriye gösterilmesine izin verin. Yalnızca gösterin, yeter. Zaten üç çizimi reddetmiş, dördüncüsünü de reddetse ne olur ki? Ama eğer reddetmezse ... reddetmezse ..."

Roark ricacı olmasını hiçbir zaman öğrenememişti, bu sefer de pek iyi beceremiyordu. Sesi sert, tonsuz, tüm çabalarını belli eden bir sesti. Bu nedenle ricası bir hakarete dönüşüyor, karşısındaki adamın yüzünde şaklıyordu. Keating, Roark'u şu anda görebilmek için neler feda etmezdi! Ama Francon, ilk olarak kendisine kısmet olan bu zaferin önemini anlayamıyordu. O yalnızca hakaretin farkındaydı.

"Beni eleştirdiğini, bana mimarlık konusunda bir şeyler öğretmeye kalktığım düşünmekte haklı mıyım?"

"Size yalvarıyorum," dedi Roark. Gözlerini yummuştu.

"Eğer Bay Keating'in himayesinde olmasan, bu konuyu seninle daha fazla konuşmazdım. Ama besbelli çok saf ve tecrübesizsin. O yüzden, sana bir şey söyleyeyim. Ben çizim elemanlarımdan estetik konusunda fikir sormak alışkanlığında değilim. Şimdi lütfen bu fotoğrafı al ... Ben Cameron'un tasarımlayacağı türden bir bina da istemiyorum. Bunun şemasının kendi arsamıza uygulanmasını istiyorum. Benim talimatımı uygulayacaksın, cepheyi de klasik yapacaksın."

Roark ancak duyulabilecek bir sesle, "Yapamam," dedi.

"Ne? Bana mı söyledin? Yani sen bana, üzgünüm, yapamam mı diyorsun?"

"Üzgünüm demedim, Bay Francon?"

"Ne dedin öyleyse?"

"Yapamam dedim."

"Neden?"

"Nedenini bilmek istemezsiniz. Benden tasarım işi istemeyin. Başka ne tür iş isterseniz yaparım, ama onu yapamam. Cameron'un eserine, hiç yapamam."

"Ne demek yani? Tasarım yapmamak ne demek? Günün birinde mimar olmayı umuyor değil misin sen? Yoksa yanılıyor muyum?"

"Ama bu türlü değil."

"Ha ... anlıyorum ... demek yapamazsın, öyle mi? Yani aslında, yapmam diyorsun, öyle mi?"

"Öyle tercih ederseniz öyle olsun."

"Bana bak, küstah sersem, inanılacak şey değil bu!"

Roark ayağa kalktı.

"Gidebilir miyim, Bay Francon?"

Francon avazı çıktığı kadar, "Ben ömrümde buna birazcık bile benzeyen bir olayla karşılaşmadım!" diye bağırdı. "Sen bana neyi yapıp neyi yapmayacağını mı söylüyorsun? Bana ders verip, zevkimi eleştirip, yaptıklarımı mı yargılayacaksın?"

"Ben hiçbir şeyi eleştirmiyorum," dedi Roark alçak sesle. "Yargılamıyorum da. Yapamayacağım bazı şeyler vardır. O konuyu orada bırakalım. Artık gidebilir miyim?"

"Bu odadan da, bu şirketten de şu anda defol! Cehennemin dibine git! Git, kendine başka işveren bul! Ara da bul bakalım! Hemen çık, çekini al ye defol!"

"Peki, Bay Francon."

O akşam Roark, Mike'ı bulabileceğini bildiği o bodrum barına gitti. Mike şu sıra, Francon'un en büyük işlerini alan müteahhidin yaptığı bir fabrika inşaatında çalışıyordu. Öğleden sonra Roark'un o inşaata teftişe gelmesini beklemişti. Barda onu öfkeyle karşıladı.

"Ne oluyorsun, havuç? İşleri serdin mi artık?"

Haberi duyunca Mike hareketsiz kaldı, dişlerini gösteren bir buldog gibi oturmayı sürdürdü. Sonra vahşi küfürler savurdu.

Önce, "İtoğulları," diye başladı, aralarda yutkuna yutkuna daha kötü kelimeler de söyledi.

"Sakin ol, Mike."

"Eee ... şimdi ne olacak, havuç?"

"Aynı türden bir başka patron bulacağım. Yine böyle bir olay çıkana kadar."

Keating Washington'dan döndüğünde dosdoğru Francon'un odasına çıktı. Çizim odasına uğramadığı için haberi duymamıştı. Francon onu sevinçle karşıladı.

"Aman, dönmüş olman ne kadar hoş. Ne içiyorsun? Viski soda mı, yoksa brendi mi?"

"Yo, teşekkür ederim. Bir sigara ver, yeter."

"Buyur ... yahu ne kadar iyi görünüyorsun! Her zamandan iyi. Bunu nasıl beceriyorsun, şanslı piç kurusu? Sana söyleyecek öyle çok şeyim var ki! Washington'da nasıl gitti işler? Her şey yolunda mı?" Keating cevap veremeden Francon telaşlı telaşlı devam etti. "Bana korkunç bir şey oldu. Çok can sıkıcı. Lili Landau'yu hatırlıyor musun? Onunla aram artık çok iyi sanıyordum. Ama son görüşümde

öyle soğuk davrandı ki bana! Kime gidiyor, biliyor musun? Gail Wynand'a, aşağı kurtarmıyor! Kızın burnu büyüdü. Adamın bütün gazetelerinde çıplak bacaklı resimlerini bir görsen! Şimdi bu durum onun ekmeğine yağ sürer mi, sürmez mi? Ben ne teklif edebilirim ki buna karşı? Adam ne yapmış, biliyor musun? Hani Lili hep söylerdi, en çok istediğim şeyi bana hiç kimse veremez, derdi. Çocukluğunun yuvası, evi. Avusturya'daki o köy. Doğduğu yer. Eh, Wynand satın almış orayı. Çok önceden. Koskoca köyün tamamını. Sonra da buraya getirtmiş. Her parçasını! Sonra burada, Hudson Nehri'nin biraz ilerisinde bir yere monte ettirmiş. Şimdi orada duruyor. Taşlı yollarıyla, kilisesiyle, elma ağaçlarıyla, domuz ahırlarıyla falan! İki hafta önce de Lili'ye göstermiş. Belliydi zaten, değil mi? Madem ki Babil Kralı, evini özleyen kadınına asma bahçeler yaptırabiliyor, Gail Wynand neden yapmasın? Lili bir mutlu, bir mutlu. Hep gülümsüyor, içi minnet dolu. Ama aslında sefil durumda tabii. Bir vizon mantoyu bin kere tercih ederdi. İstemiyordu bile lanet olası köyü! Bunu Wynand da biliyor. Ama köy orada, Hudson kenarında şimdi. Geçen hafta Lili için bir parti verdi orada. O köyde. Kıyafet balosu. Bay Wynand da Sezar Borjia kılığında. Yakışmaz olur mu? Hem de ne parti! Söylentiler doğruysa tabii. Ama bilirsin böyle şeyleri. Wynand konusunda kimse hiçbir şey kanıtlayamaz. Ertesi gün de ne yapsa beğenirsin? Kendisi gidiyor, o köyde okul çocuklarıyla poz veriyor. Avusturya'yı ömürlerinde görmemiş çocuklarla. Aman ne hayırsever adam! Resimleri bütün gazetelerine boy boy bastırıyor. Yanında da hıçkırık dolu yazılar! Yok eğitimin değeri, falan filan. Her kadın Derneğinden tonlarca mektup yağıyor şimdi ona. Lili'yi başından def edince köyü ne yapacak, onu merak ediyorum! Defedeceği de kesin, biliyorsun. Bu kadınlar onun yanında uzun süre dikiş tutturamaz. Acaba o bırakınca Lili bana döner mi dersin?"

"Tabii," dedi Keating. "Tabii döner. Ofiste durum nasıl?"

"İyidir. Her zamanki gibi. Lucius nezle oldu, en iyi Bas Armagnac'ımı içip bitirdi. Hem kalbine dokunuyor, hem de kasası yüz dolardan! Ayrıca Lucius başını kötü bir belaya da soktu. Yine o eski hobisi. Lanet olası porselenler. Gidip olmadık bir yerden bir çaydanlık almış. Çalıntı mal olduğunu da biliyormuş. Adımızı skandaldan kurtarmak için göbeğim çatladı ... Ha, aklıma gelmişken, senin o arkadaşını kovdum. Neydi adı? Roark."

"Ya," dedi Keating. Kısa bir sürenin geçmesine izin verdi, sonra, "Neden?" diye sordu.

"Küstah piç! Nereden buldun sen onu öyle?"

"Ne oldu ki?"

"Ona iyilik etmeye niyetlendim, gerçek bir fırsat vereyim dedim. Farrell Binası için bir çizim yapmasını söyledim ... hani biliyorsun, Brent sonunda tasarımlamış, Farrell de kabul etmişti. Hani şu basitleştirilmiş dorik tarz. Senin arkadaşın kalkıp reddetmesin mi? İdealleri mi varmış, neymiş. Ben de ona kapıyı gösterdim ... ne oluyorsun? Neye gülümsüyorsun sen?"

"Hiçbir şey. Gözümün önüne geldi de."

"Sakın benden onu geri almamı isteme."

"Yo, tabii ki hayır."

Birkaç gün boyunca Keating, Roark'u bir ziyaret etmesi gerektiğini düşündü. Gittiğinde ne diyeceğini bilemiyordu, ama bir şeyler söylemesi gerektiğini sezmekteydi. Bunu habire erteleyip durdu. Yavaş yavaş işinde güven kazanmaya başlamıştı. Roark'a aslında ihtiyacı olmadığını hissediyordu. Günler geçti, Keating, Roark'u ziyarete gitmedi, tersine, onu unutabildiği için de içi rahatladı.

Roark odasının penceresinden damları, su depolarını, bacaları, ta aşağılarda hızla gelip geçen

arabaları görebiliyordu. Odasının havasında bir tehdit gizliydi. O bomboş günlerde, elleri iki yanına sarkık durumda, bekliyordu. Bir tehdit de kentten yükselip gelmekteydi. Sanki her pencere, sokakların her şeridi kapanmış, sözsüz bir direnişe geçmişti. Bu onu rahatsız etmiyordu. Zaten çoktandır bildiği ve kabul ettiği bir şeydi.

Çalışmalarından nispeten az rahatsızlık duyduğu mimarların bir listesini yaptı, kötünün iyisinden başlayarak hepsini yazdı, ondan sonra da iş aramak üzere yola koyuldu. Soğuk, sistemli biçimde, kızgınlık ve umut duymaksızın. Böyle günlerin kendisini incitip incitmediğini bilmiyordu. Tek bildiği, bu işin yapılmak zorunda olduğuydu.

Görmeye gittiği mimarlar birbirinden farklıydı. Bazıları masalarının başındaki koltuktan ona nazik ama belirginlikten uzak bakışlarla bakıyor, tavırlarıyla sanki onun mimar olmak istemesini dokunaklı bulduklarını, bunu gençliğin duyarlı, garip, hüzünlü hayal kırıklıklarından biri saydıklarını ifade ediyorlardı. Bazıları ona incecik, gergin dudaklarıyla gülümsüyor, Roark'un odadaki varlığından hoşlanıyormuş gibi davranıyorlardı, çünkü onun varlığı onlara kendi başarılarını hatırlatmaktaydı. Bazıları soğuk davranıyor, Roark'un ihtiraslarını kendilerine yöneltilmiş kişisel bir hakaret sayıyorlardı. Kimisi gerçekçiydi. Seslerinin keskinliği, iyi çizimcilere her zaman ihtiyaç duyduklarını, ama Roark'un özelliklerinin iyi çizimcilikle ilgili olmadığını belirtiyor, ondan nezaket göstermesini, bunu daha açık söylemeye zorlamamasını ister gibi davranıyorlardı.

Kötülüklerinden değildi. Roark'un niteliklerini yargılıyor da değillerdi. Onu değersiz bulmuş değildi bu adamlar. Yalnızca iyi olup olmadığını anlamaya yeltenmiyorlardı. Bazen ondan çizimlerini göstermesi isteniyordu. O zaman Roark uzatıyordu kâğıtları. Uzatırken ellerinin kasları utançla geriliyor gibiydi. Sanki giysileri yırtılarak almıyor, vücudu anlayışsız ve kaygısız gözlerin bakışına maruz bırakılıyormuş gibi.

Arada sırada New Jersey'e gidip Cameron'u ziyaret ediyordu. Birlikte tepedeki evin önündeki balkonda oturuyorlardı. Cameron tekerlekli sandalyesindeydi. Ellerini kucağındaki eski battaniyeye koyarak oturuyordu. "Nasıl durum, Howard? Çok zor mu?"

"Hayır"

"İtlerden birine tavsiye mektubu yazmamı ister misin?"

"Hayır."

Sonra Cameron o konuya bir daha değinmiyordu. İstemiyordu değinmeyi. Roark'un gerçekleşmesinin o kent tarafından reddedilmesi düşüncesini istemiyordu. Roark geldiğinde, Cameron mimarlıktan söz ederken yine öz malından söz edermişçesine güvenle konuşuyordu. Birlikte oturup nehrin karşı tarafına, uzaktaki kentin siluetine bakıyorlardı. Gökyüzü kararıyor, ışıklı, mavimsi yeşil bir cama benziyor, gri, mavi bulutlar bir an için binalara dik açı oluşturarak donuyor, günbatımı yüksek binalardan yansıyordu.

Yaz ayları geçerken Roark'un elindeki liste de tükenmişti. Daha önce kendisini reddetmiş olan yerlere birer kere daha gitmeye başlayan Roark, artık kendisi hakkında bir şeylerin bilinmeye başladığını görüyordu. Hep aynı sözleri duyar olmuştu. Ya açık açık, ya çekingen bir sesle, ya öfkeyle, ya da özür diler gibi. "Stanton'dan kovulmuşsun. Francon'un ofisinden de kovulmuşsun." Bunu söyleyen farklı seslerin bir tek ortak noktası vardı, o da, kararın daha önce verilmiş olmasından duyulan rahatlama ve güvendi.

Akşamlan Roark penceresinin kenarına oturup sigara içiyordu Eli pervaza dayalı, kent parmaklarının altında, cam teninde buz gibi.

Eylül ayında, Amerikan Mimarlar Birliği üyesi Gordon L. Prescott'un yazıp *Mimari Gazetesinde* yayımlattığı *"Yarına Yol Açmak"* adlı bir yazıyı okudu. Yazıda mesleğin en acıklı yanının, genç yeteneklerin engellenmesi olduğu söyleniyordu. Nice yetenek bu mücadele sırasında, farkına varılmadan kaybediliyordu. Mimarlık mesleği taze kan yokluğundan ölmekteydi. Orijinallik yoktu, vizyon yoktu, cesaret yoktu. Yazar kendisi, gelecek vaat eden gençleri aramayı amaç edinmişti. Onlara hak ettikleri fırsatı tanımak istiyordu. Cesaretlendirecek, geliştirecekti onları. Roark o güne kadar Gordon L. Prescott'u hiç duymamıştı, ama yazıda dürüst bir inanç havası sezmekteydi. Yüreğinde ilk defa olarak bir umudun ışığıyla, Prescott'un ofisine doğru yola koyuldu.

Gordon L. Prescott'un ofisindeki resepsiyon salonu, gri, siyah ve kırmızı renklerde döşenmişti. Aynı anda hem kibar, hem tutucu, hem de cesur bir salondu. Genç ve çok güzel bir sekreter, Roark'a randevu almadan hiç kimsenin Bay Prescott'la görüşemeyeceğini söyledi. Ama gelecek çarşamba günü saat ikiyi çeyrek geçe bir randevu vermeye de hazır olduğunu ekledi. Çarşamba günü saat ikiyi çeyrek geçe, sekreter Roark'a gülümsedi, oturup biraz beklemesini rica etti. Roark dördü kırk beş geçe Gordon L. Prescott'un odasına alındı.

Gordon L. Prescott kahverengi kareli bir tvit ceketle beyaz dik yakalı angora bir kazak giymişti. Uzun boylu, atletik yapılı, otuz beş yaşlarında biriydi, ama yüzünde hem ileri aydınlara uygun gerçekçi bir ifade; hem de üniversitenin popüler gençlerine özgü o yumuşak tenli, düğme burunlu, ufacık, dolgun ağızlı çizgiler bir arada göze çarpıyordu. Yüzü güneş yanığıydı. Sarı saçları Prusya askerleri gibi kısacık kesilmişti. Çok erkeksiydi. Zarafete gerçekten aldırmıyordu, ama yarattığı etkinin de tam anlamıyla farkındaydı.

Roark'u sessizce dinledi. Gözleri Roark'un ağzından çıkan her kelimeyi saniye saniye işaretleyen bir kronometre gibiydi. Birinci cümlenin soruma varmasına izin verdi, ama İkincisini kabaca kesti, "Çizimlerini göreyim," dedi. Roark'un söyleyebileceği her şeyi kendisinin çoktan bildiğini anlatmaya çalışır gibiydi.

Çizimleri güneş yanığı elleriyle tutup kaldırdı, ama gözlerini kâğıtlara doğru indirmeden önce, konuşmaya başladı. "Ah, evet, öyle çok genç bana danışmaya geliyor ki!" Sonra ilk resme baktı, daha göremeden başını tekrar kaldırdı. "Tabii yeni başlayanlara en zor gelen, işin pratik yanıyla transandantal yanını bir arada kavrayabilmek." En üstteki resmi destenin en altına koydu. "Mimarlık her şeyden önce faydaya dönük bir kavramdır, esas sorun da pragmatizm ilkesini estetik soyutluk düzeyine kadar yükseltmektir. Bunun dışında her şey saçmadır." İki resme daha bakıp onları da en alta koydu. "Mimarlığı sırf mimarlık aşkına bir Haçlı Seferi gibi gören hayalcilere hiç sabrım yoktur. Asıl büyük dinamik ilke, insanların eşitliğiyle ilgili o ortak ilkedir." Bir resme daha bakıp onu da alta koydu. "Halkın zevkiyle halkın yüreği, bir sanatçı için en son mihenk taşıdır. Deha demek, geneli ifade etmeyi bilmek demektir. İstisna da ancak beklenmeyeni devreye sokmak olabilir." Resimleri elinde tartar gibi yaptı, yarısına bakmış olduğunu fark edip hepsini masanın üzerine bıraktı.

"Ha, evet, senin çalışmalara," dedi. "Çok ilginç. Ama pratik değil. Olgun değil. Odaklanmamış ve disiplin altına alınmamış. Yeniyetme çalışmaları. Orijinallik aşkına orijinallik. Bugünün ruhuna hiç uygun değil. En güçlü ihtiyacın ne olduğunu anlamak istiyorsan, bak, göstereyim sana." Masanın çekmecesinden bir çizim çıkardı. "Bu genç bana hiç tavsiyesiz geldi. İlk defa çalışmaya başlıyordu, daha önceden hiçbir tecrübesi yoktu. Bu tür işler çıkarmaya başladığın zaman, artık iş arama ihtiyacını da duymayacaksın. Ben o çocuğun bir tek bu çizimini gördüm, onu hemen işe aldım. Hem de haftada yirmi beş dolar vererek. Potansiyel bir dehaya sahip olduğuna hiç kuşku yok." Resmi Roark'a uzattı. Roark tahıl ambarına benzer bir eve bakar buldu kendini. Parthenon'un basitleştirilmiş gölgesini taşıyan bir tahıl ambarı.

"İşte bu orijinallik," dedi Gordon L. Prescott. "Ebediyetin içinde yenilik. Böyle bir şeyler yapmaya uğraş. Senin geleceğin hakkında pek bir şey söyleyemeyeceğim. Açık konuşmakta yarar var. Uzmanlığımı kullanıp da sana sahte umutlar vermek istemem. Öğreneceğin çok şey var. Ne gibi yeteneklerin olduğunu, ilerde neleri geliştirebileceğini de şimdiden tahmin etmek istemem. Ama çok çalışırsan, belki. Mimarlık zor bir meslektir ama. Rekabet de çok fazladır. Şimdi artık bana izin verirsen, sekreterim içerde bir başka randevuyu bekletiyor..."

Roark bir ekim akşamının geç saatinde evine doğru yürüyordu. O gün de, aylar boyunca geriye doğru uzanan nice günlerden farklı olmamıştı. Saatler boyunca olup bitenleri şimdi hatırlamıyordu bile. Kimleri gördüğü, neler konuşulduğu kafasından silinmişti. Tüm dikkatini, son mimarın ofisinde geçirdiği son birkaç dakikaya çevirmiş durumdaydı. Yapmak zorundaydı. Yapmak zorundaydı. Ama artık onu ilgilendirmiyordu. Bir kere daha kurtulmuş, evine doğru yola koyulmuştu işte.

Önünde upuzun bir sokak uzanıyordu. İki yanı ileriye doğru birbirine yaklaşan bir vadi gibi. Öyle yaklaşıyordu ki, sanki ellerini iki yana açsa gökdelenleri yakalayıp birbirinden ayırabilecekmiş gibiydi. Hızlı adımlarla yürüyor, kaldırımı kendisini ileriye doğru fırlatan bir tramplen gibi kullanıyordu.

Yerin yüz fit kadar yukarısında, havaya asılmış gibi duran ışıklandırılmış üçgen beton kule çarptı gözüne. Alt tarafı göremiyor, onu neyin havada tuttuğunu bilemiyordu. Orada ne görmek istiyorsa, onu görmekte özgürdü. Kendisi binayı ne yapmak istiyorsa, öyle. Birden aklına geldi. Şu an için tüm kent halkına göre, yani kendi içindeki o güven hariç tutulursa, herkesin gözünde, kendisi hiçbir zaman hiçbir bina yapmayacak biriydi. Hiçbir zaman. Daha başlamadan bitmişti o iş. Omuz silkti. Yabancıların ofislerinde başına gelen şeyler, gerçekdışı şeyler sayılabilirdi. Asla erişemeyecekleri ve el süremeyecekleri bir gerçeğin yolu üzerindeki önemsiz olaylardı hepsi.

Doğu Nehri'ne inen ara sokaklara saptı. İlerde bir trafik ışığı tek başına duruyordu. Kasvetli karanlığın ortasında bir tek kırmızı benek. Alçak evler yere çömelmiş, gökyüzünün altında sırtlarını kamburlaştırmış gibiydi. Sokak boş ve koftu. Roark'un ayak seslerini yankılandırıyordu. Yakası kalkık, elleri ceplerinde, yoluna devam etti. Işıktan geçtikçe gölgesi topuklarından çıkıp önünde büyüyor, duvarda cam sileceği gibi kocaman bir yay çizip tekrar küçülüyordu.

9

John Erik Snyte, Roark'un çizimlerine baktı, üç tanesini yana ayırdı, geri kalanını düzgün bir deste halinde topladı, ayırdığı üçüne bir daha baktı, sonra onları da destenin üzerine attı, konuştu:

"Dikkate değer. Radikal, ama dikkate değer. Bu gece ne yapıyorsun?"

"Neden?" diye sordu Roark. Afallamıştı.

"Boş musun? Hemen işe başlamaya bir itirazın var mı? Paltonu çıkar, çizim odasına geç, oradaki birinden gerekli her şeyi ödünç al, biçimini değiştireceğimiz bir büyük mağaza için bana hemen bir taslak çiz. Çabucak çiz. Genel fikir yeter. Ama yarın elimde olmalı. Bu gece geç saate kadar çalışabilir misin? Çok sıkışığız. Joe'yu yollayıp biraz yemek aldırırım. Sade kahve mi, viski mi, ne istersin? Joe'ya söyle, yeter. Kalabilir misin?"

"Evet," derken Roark kulaklarına inanamamıştı. "Bütün gece çalışabilirim."

"Güzel! Harika! Ben de hep böyle birini arıyordum ... Cameron'cu biri. Başka her türlüsü var bende. Ha, evet, Francon'da ne para veriyorlardı sana?"

"Altmış beş."

"Şey, doğrusu ben *Epikiir* Guy gibi hovardalık edemem. En çok elli. Tamam mı? İyi. Hemen geç içeriye. Billings'e söylerim, mağazayı sana anlatır. Modern bir şey istiyorum. Anlıyor musun? Modern, hırçın, çılgın. Herkesin gözünü yuvasından uğratacak bir şey. Kendini serbest bırak. Sınırlarına kadar uç. Aklına gelen her numarayı çek. Ne kadar kaçık bir şey olursa o kadar iyi. Haydi!"

John Erik Snyte ayağa fırladı, kapıyı tuttuğu gibi açıp çizim odasına daldı, bir masaya toslayıp durdu, tıknaz, mehtap gibi yuvarlak yüzlü ama asık suratlı birine, "Billings ..." dedi. "Roark. Yeni modernistimiz. Ona Benton Mağazası'nı ver. Araç gereç de bul. Anahtarlarını ona bırak, gece çıkarken nereleri kilitlemesi gerektiğini göster. Bu sabahtan itibaren başlamış gibi kaydet. Elli. Dolson Kardeşler'le randevum ne zamandı? Geç bile kaldım. Eyvallah. Bu gece dönmem artık."

Fırlayıp çıktı, kapıyı arkasından çarptı. Billings pek şaşırmış görünmüyordu. Roark'a bakışı, sanki Roark hep oradaymış gibiydi. İfadesiz ye yorgun bir sesle konuştu, yirmi dakika sonra da Roark'u bir masanın başında, önünde kâğıtlar, kalemler, aletler, tablolar, upuzun talimat listeleri, mağazanın birkaç plan ve fotoğrafıyla yalnız bıraktı.

Roark önündeki tertemiz, beyaz kâğıda baktı, yumruğu tutmakta olduğu incecik kalemin çevresinde sıkıştı. Kalemi elinden bıraktı, sonra yine aldı, başparmağı kalemin düzgün tahtası üzerinde yukarı ve aşağı kaydı. Kalemin titremekte olduğunu görüyordu. Onu hemen yine elinden bıraktı, bu işin kendisine bu kadar çok şey ifade etmesine izin verdiği için kızdı kendine. Arkasında kalan o boş ayların ne anlama geldiğini şimdi anlamış gibiydi. Parmak uçlarını kâğıda bastırdı. Sanki kâğıdı orada onun parmaklan tutuyordu, sanki o yüzey elektrikliydi de insan etini çekiyor, tutuyor, acıtıyordu. Parmaklarını kâğıttan çekti, ondan sonra da işe koyuldu ...

John Erik Snyte elli yaşındaydı. Yüzünde eğleniyormuş gibi esrarlı bir ifadeyle dolaşırdı. Kurnaz ve hilekâr bir ifade. Sanki her karşılaştığı kişiyle arasında, iki tarafça da bilinen iğrenç bir sır varmış da, zaten ikisi de çok iyi bildiği için ne olduğunu söylemeye gerek görmüyormuş gibi. Saygın bir mimardı. Yüz ifadesi, bu gerçekten söz ederken de değişmiyordu. Guy Francon'u pratiğe uygun olmayan bir idealist olarak görüyordu. Kendisi hiçbir klasik dogmanın sınırlamasına girmiş değildi.

Çok daha becerikli ve çok daha liberaldi. Her tür binayı yapıyordu. Modern Mimariye karşı bir tiksintisi olmadığı için, tek tük bir müşteri öylesini isterse, o tür şeyleri de neşeyle inşa ediyordu. Üst üste konmuş çıplak kutular ve tepesinde yassı damlar. Bunlara "İlerici" demekteydi. Roma tipi malikânelerinin adı, "Titiz"di. Gotik kiliseler de yapıyor, onlara "Ruhani" diyordu. Bunların arasında hiçbir fark görmemekteydi. Hiç kızmazdı. Daha doğrusu, ancak birisi kendisine "eklektik" derse kızardı.

Kendine göre bir sistemi vardı. Ayrı ekollerden beş tasarımcı çalıştırıyor, aldığı her işi onlara bir yarışına gibi sunuyordu. Sonra kazanan çizimi seçip, onu diğerlerinin çizimlerinden aldığı parçalarla zenginleştiriyordu. "Altı kafa, bir kafadan iyidir" deyip durmaktaydı.

Roark Benton Mağazası planının bitmiş halini görünce, Snyte'ın kendisini işe almaktan neden hiç korkmadığını anladı. Kendi mekân düzlemlerini, kendi pencerelerini, kendi hava dolaşım sistemini tanımıştı. Ama ona ek olarak Korint sütunlar, Gotik duvarlar, Kolonyel avizeler, Maruni sanatını hatırlatabilecek inanılmaz kar tonpiyeler de vardı. Resim suluboyayla yapılmıştı. Mucize sayılabilecek bir özen gösterilmiş, arkası kartonlanmış, üzeri incecik kâğıttan bir peçeyle örtülmüştü. Çizim odasındakilerin ona bakması yasaktı. Ancak güvenli bir uzaklıktan bakabiliyorlardı. Herkes elini yıkamak, sigarasını söndürmek zorundaydı. John Erik Snyte, planın müşteriye sunuluşuna büyük önem verirdi. Çinli bir mimari öğrencisi tutmuş, onu sırf bu şaheserlerin yaratılması için çalıştırıyordu.

Roark işinden ne beklemesi gerektiğini öğrenmişti. Kendi eserini hiçbir zaman inşa edilmiş göremeyecekti. Ancak bazı bölümlerini görecekti bitmiş inşaatta. Onları da hiç görmemeyi yeğlerdi. Ama buna karşılık, canının istediği gibi tasanın yapmakta özgürdü, çıkacak sorunları çözme tecrübesi kazanacaktı. Bu durum onun umduğundan az, ama beklediğinden çok sayılırdı. Bunu böyle kabul etti. Öbür dört çizimciyle, yani rakipleriyle iyice tanıştığında, her birinin özel birer takma adı olduğunu öğrendi. "Klasik", "Gotik", "Rönesans" ve "Müteferrik". Onlar kendisini "Hey, modernist," diye çağırdıklarında, yüzü biraz buruşuyordu.

İnşaat İşçileri Sendikasının grevi, Guy Francon'u çok kızdırmıştı. Aslında grev, Noyes Belmont Oteli'ni yapmakta olan müteahhit firmaya karşı başlamış, daha sonra kentin bütün inşaatlarına yayılmıştı. Basında Noyes Belmont Otelinin mimari çalışmalarım Francon & Heyer Şirketi'nin üstlenmiş olduğu haberi de çıkmıştı.

Gazetelerin çoğu mücadeleyi körüklediler, müteahhitleri ödün vermemeye kışkırttılar. Grevcilere karşı en büyük saldırılar da, büyük Wynand İmparatorluğunun en güçlü gazetelerinden gelmekteydi.

Wynand başyazıları, "Biz her zaman küçük insanların haklarım imtiyazlı sarı tilkilere karşı korumaktan yana olduk," diyordu. "Ama yasanın ve düzenin yok edilmesini destekleyemeyiz." Wynand Gazeteleri mi halkı yönlendiriyor, yoksa halk mı Wynand Gazeteleri'ni yönlendiriyor, bunu anlamak hiçbir zaman kolay değildi. Tek bilinen, ikisinin her zaman dikkati çekecek biçimde uygun adım gittiğiydi. Ama Guy Francon'un ve daha bir avuç insanın dışında hiç kimsenin bilmediği bir gerçek de, Noyes Belmont Oteli'nin sahibi olan kuruluşun, Wynand'a ait bir şirketin sahip olduğu daha başka bir şirkete ait olduğuydu.

Bu durum Francon'u daha da rahatsız ediyordu. Gail Wynand'ın gayrimenkul alanındaki faaliyetlerinin, gazete imparatorluğundan daha büyük olduğu söylenip durmaktaydı. Francon bunca yıldır bir Wynand işi kapma olanağını ilk defa bulmuş, bunun ilerde getirebileceklerini düşünerek hemen dört elle sarılmıştı. Keating'le ikisi ellerinden geleni yapmış, ilerde bir odaya gecede yirmi beş dolar ödeyebilecek müşteriler için akla gelebilecek en süslü püslü Rokoko Sarayı ortaya

çıkarmışlardı. O müşteriler odaların duvarında alçıdan çiçekleri, mermerden melekleri, bronz dantelden yapılmış gibi açık asansör kafeslerini severlerdi. Ama grev, gelecekle ilgili bütün umutları yerle bir etmişti. Gerçi suçlusu Francon değildi, ama Gail Wynand'ın kimi suçlayacağı ve niçin suçlayacağı asla belli olmazdı. Wynand'ın önceden kestirilemeyen, hiçbir nedene dayanmayan kaprisleri, insanlara bir ara dost, ardından düşman olma eğilimleri pek ünlüydü. Bir kere iş yaptırdığı mimara bir daha asla iş vermediği de bir o kadar ünlüydü.

Francon'un keyifsizliği, her şeye terslenmesine, hatta genellikle böyle şeylerden bağışık tuttuğu Peter Keating'i bile haşlamasına yol açıyordu. Keating de omuz silkiyor, sessiz bir küstahlık havası içinde kendi masasına dönüyor, sonra çıkıp çizim salonunu dolaşıyor, genç tasarımcıları hiç yoktan azarlıyordu. Bir ara kapı girişinde Lucius N. Heyer'a çarptı, "Önüne baksana!" diye homurdandı. O geçtikten sonra Heyer uzun süre şaşkın bakışlarla, gözlerini kırpıştıra kırpıştıra arkasından bakakaldı. Ofiste yapılacak iş az, söylenecek söz ise hiç yoktu. Keating o akşam erken çıktı, buz gibi bir aralık akşamının lacivert ışığında evine doğru yürüdü.

Eve girdiğinde, yeni boyanmış kaloriferlerden yükselen boya kokularını duyunca yüksek sesle küfürler savurdu. Annesi pencereyi açtığında, bu sefer soğuğa küfretti. Bu tedirginliğine bir sebep bulamıyordu. Belki de apansız eli boş kalmanın getirdiği yalnızlık duygusundandı. Yalnız kalmaya hiçbir zaman dayanamazdı.

Telefonun kulaklığını kapıp Catherine Helsey'i aradı. Onun duru sesi, alnına dayanmış avutucu bir el gibi etki yaptı. Keating, "Önemli bir şey değil, hayatım," dedi. "Bu gece evde misin diye baktım. Belki yemekten sonra uğrarım diye düşünüyordum."

"Tabii Peter. Evdeyim."

"Güzel. Sekiz buçuk iyi mi?"

"Evet... Ahh, Peter, Ellsworth Dayımı duydun mu?"

"Evet, lanet olsun, duydum Ellsworth Dayını! Özür dilerim, Katie ... Bağışla beni, sevgilim. Kabalık etmek istemedim, ama bütün gün hep onu duydum zaten. Biliyorum, harika bir şey, falan filan, ama ... bak, bu akşam ondan söz etmeyelim!"

"Yo, tabii etmeyiz. Özür dilerim. Seni anlıyorum. Bekliyorum, Peter."

"Görüşürüz, Katie."

Ellsworth Toohey'le ilgili son haberleri duymuştu ama onu düşünmek istemiyordu, çünkü oradan yine aklına o can sıkıcı grev konusu geliyordu. Altı ay önce *Taştan Vaazlar*'la gelen büyük başarısından sonra Ellsworth Toohey artık Wynand gazetelerinin hepsinde her gün yayınlanan "Bir Küçük Ses" başlıklı bir köşe yazısının yazan olmuştu. Köşe yazıları *Banner*'da da yayımlanıyordu ve önceleri bir sanat eleştirisi olarak başlamıştı. Ama sonradan o köşe, Ellsworth Toohey'nin her türlü sanat, resim, edebiyat, New York lokantaları, uluslararası bunalımlar ve sosyoloji üzerine, özellikle de sosyoloji üzerine ahkâm kestiği bir köşe olmuştu. Çok başarılıydı "Bir Küçük Ses". Ne var ki, bu inşaat grevi Ellsworth Toohey'i zor durumda bırakmıştı. Genel tutumunun grevcilerden yana olduğunu saklamıyordu, ama köşesinde de bu konuya hiç değinmiyordu. Çünkü Gail Wynand'ın gazetelerinde, Gail Wynand dışında hiç kimse canının istediğini yazamazdı. Beri yandan, bu akşam grevi desteklemek üzere çok büyük bir toplantı düzenlenmekteydi. Çok ünlü ve önemli insanlar gelip konuşacaktı. Bunlar arasında Ellsworth Toohey de vardı. En azından, duyurular öyle diyordu.

Herkes merak içinde bunu konuşuyor, bahislere tutuşuyordu. Toohey'nin konuşmayı yapmaya cesaret edip edemeyeceği büyük tartışma konusuydu. Keating çizim elemanlarından birinin hırsla,

"Konuşacak," dediğini duymuştu. "Kendini feda edecek. O tür bir insan o. Basındaki tek dürüst kişi." Bir başkası, "Konuşmaz," demişti. "Wynand'a böyle bir oyun oynamak ne demektir, biliyor musun sen? Wynand birine kızdı mı, silindir gibi ezip yok eder onu.

Ne zaman yapacağım, nasıl yapacağını hiç kimse bilemez, ama o yapar. Kimse de aleyhine bir şey kanıtlayamaz. Wynand'ı kızdıranın işi bitiktir." Keating ne evet, ne de hayır diyebilecek durumdaydı. Bu iş iyice canını sıkıyordu onun.

Akşam yemeğini yerken hiç ağzını açmadı. Bayan Keating, "Ha, aklıma gelmişken ..." diye söze başladığı anda, konunun ne yöne gideceğini sezip patladı. "Yine Catherine'den söz edeceksin. Sus artık." Bayan Keating başka bir şey söylemeksizin dikkatini, oğlunun tabağına yeni yiyecekler koymaya çevirdi.

Keating bir taksiye atlayıp Greemvich Village'e yollandı. Merdivenleri hızlı hızlı çıktı, zili öfkeyle çaldı. Bekledi. Cevap yoktu. Keating duvara yaslanıp zile uzun uzun bastı. Catherine onun geleceğini bile bile asla dışarı çıkmazdı. Olamazdı böyle bir şey. Başına gelenlere inanamayarak merdivenleri indi, sokağa çıktı, dönüp pencerelere baktı. Hiç ışık yoktu.

O pencerelere bakarken, korkunç bir ihanete bakıyormuş gibiydi. Ardından iç bulandırıcı bir yalnızlık duygusu bastırdı. Koskoca kentte evsiz barksızmış gibi. Bir an için kendi adresini de, kendi varlığını da unuttu. Sonra o toplantı geldi aklına. Katie'nin dayısının konuşucu olarak çıkacağı, kendini herkesin gözü önünde kurban adayı durumuna sokacağı o büyük toplantı. Oraya gitmiştir, diye düşündü birden. Küçük budala, mutlaka oraya gitmiştir! Yüksek sesle, "Cehennemin dibi!" diye söylendi. Dönüp hızlı adımlarla toplantının yapıldığı salona doğru yürümeye başladı.

Salonun bulunduğu binanın kapısında bir tek çıplak ampul parıldıyordu. Küçük, mavimsi beyaz ışığı buz gibi ve fazla parlaktı. Karanlık sokağa sıçrayan o ışık, yukardaki bir saçaktan sızan yağmuru, incecik iğnelerden oluşmuş bir cam gibi göstermekteydi. Öyle ince ve düzgün bir cam ki, Keating içinden çılgınlar gibi, kafasına saçak buzu düştüğü için ölen insanları düşündüğünü farketti. Birkaç meraklı aylak, kapı girişinin çevresinde kaygısız bir tavırla durmaktaydı. Birkaç da polis vardı. Kapı açıktı. Loş gözüken lobinin içi insanlarla tıklım tıklım doluydu. Sığmamıştı bu insanlar içerdeki salona. Lobiye asılmış hoparlörden, içerde yapılmakta olan konuşmaları dinliyorlardı. Kapıda belli belirsiz üç gölge, gelip geçenlere broşürler uzatmaktaydı. O üç gölgeden biri, cılız, veremli görünüşlü, traşı uzamış bir gençti. Upuzun boynunun teni görünüyordu. Öteki şık giyimli, pahalı paltosunun yakasına kürk geçirilmiş bir delikanlıydı. Üçüncüsü de Catherine Helsey'di.

Yağmurun altında, sırtını kamburlaştırarak durmuş, yorgunluktan midesi dışarıya fırlamış, burnu pırıl pırıl, gözleri heyecandan alev alevdi. Keating bakışlarını ona dikip duraladı.

Catherine'in eli otomatik bir hareketle ona bir broşür uzattı, sonra gözlerini kaldırdı, Keating'in yüzünü gördü. İçinde hiç şaşkınlık olmayan bir gülümseme belirdi yüzünde. Mutlu bir sesle,

"Peter!" dedi. "Buraya gelmen ne tatlı bir hareket!"

"Katie ..." Keating bir an için boğulur gibi oldu. "Katie, ne demeye ..."

"Ama mecburdum, Peter." Sesinde özür diler gibi bir hava yoktu. "Sen anlayamıyorsun, ama ben ..."

"Yağmurdan çekil. İçeriye gir."

"Ama yapamam! Ben hiç ..."

"Yağmurdan çekil bari, budala!" Onu sert bir hareketle kapıdan içeriye, lobinin köşesine doğru itti.

"Peter, hayatım, kızmadın, değil mi? Bak, nasıl oldu, anlatayım. Dayımın bu gece buraya gelmeme izin vereceğini hiç sanmıyordum, ama son anda, istersem gelebileceğimi söyledi. Broşürlere de yardım edebilirsin, dedi. Senin anlayış göstereceğini biliyordum. Hem sana salondaki masanın üzerine bir not bıraktım, durumu anlattım ve ..."

"Bana yazdığın notu *evin içine mi* bıraktın?"

"Eve't ... aaa ... aman Tanrım, bu hiç aklıma gelmemişti. İçeriye giremezdin tabii. Ne kadar aptalım. Ama öyle acelem vardı ki! Yo, kızamazsın bana, değil mi! Bunun dayım için ne anlama geldiğini göremiyor musun? Buraya gelmekle neleri feda ettiğinin farkında değil misin? Biliyordum bu konuşmayı yapacağını. Onlara da söyledim. Konuşmaz diyenlere. Konuşursa sonu gelir diyenlere. Öyledir ama benim dayım. Hem korkuyorum, hem de çok mutluyum. Dayımın yaptığı ... tüm insanlara olan inancımı güçlendiriyor. Ama korkuyorum da, çünkü, biliyorsun, Wynand kesinlikle ..."

"Sakin ol! Hepsini biliyorum. Bıktım artık. Ne dayım duymak istiyorum, ne Wynand'ı, ne de lanet olası grevi. Gidelim buradan."

"Yo, olmaz, Peter! Gidemeyiz! Dayımı dinlemek istiyorum, hem de..."

Kalabalığın arasından biri onlara, "Kessenize sesinizi," diye tısladı.

Catherine, "Hepsini kaçırıyoruz," diye fısıldadı. "Bu konuşan Austen Heller. Dinlemek istemiyor musun Austen Heller'i?"

Keating başını kaldırıp hoparlöre bir tür saygıyla baktı. Ne zaman ünlü bir isim duysa, bir saygı duygusu kabarırdı içinden. Austen Heller'i pek fazla okumazdı, ama onun *Chronicle*'ın yıldız köşe yazan olduğunu biliyordu. *Chronicle* parlak, bağımsız bir gazeteydi. Wynand yayınlarının da baş düşmanıydı. Heller eski ve kibar bir ailenin çocuğu olarak doğmuş, Oxford'u bitirmiş, meslek hayatına önce edebiyat eleştirmeni olarak başlamış, daha sonra, özel ya da kamusal, ruhsal ya da maddesel her türlü zorbalığı yok etmeye adanmıştı. Ardından papazlar, bankerler, kulüp üyesi kadınlar, sendikacılar küfür yağdıra dursun, Heller'ın nezaketi, hep alay ettiği sosyal seçkinleri bile bastırırken, yasaları ve kuralları da, genellikle savunduğu işçilerin koşullarından daha sertti. Bugün Broadway'de sahnelenen bir oyunu eleştirirken, yarın ortaçağ şiirini ya da uluslararası finans sorunlarını tartışabilirdi. Yardım kurumlarına hiçbir zaman bağış yapmaz, ama parasının çoğunu, hatta olmayan parasını bile, dünyanın her yanındaki siyasal tutukluları savunmak için harcardı.

Hoparlörden yayılan ses kuru, hesaplı, hafif İngiliz aksam taşıyan bir sesti.

"Ayrıca dikkate almamız gereken bir başka şey de," diyordu Austen Heller o heyecansız sesiyle, "Bir arada yaşama bahtsızlığına uğramış olduğumuza göre, hiç aklımızdan çıkarmamamız gereken en önemli nokta şudur: Eğer yasalarımız olmasını istiyorsak, bunun tek çaresi, mümkün olduğu kadar az yasamız olmasıdır. Ben devlet denen ahlak dışı kavramı ölçmekte kullanabileceğim hiçbir ahlaki standart bulamıyorum. Onu ancak, toplumun her üyesinden zorla sızdırdığı zamanla, düşünceyle, parayla, çabayla ve itaatle ölçebiliriz. Devletin değeri ve uygarlık düzeyi, bu sızdırmalarla ters orantılıdır. Bir insanı, kendi seçtiği koşullar dışında hiçbir koşullar demeti altında çalışmaya zorlayacak yasa olamaz. Tıpkı işverenin de o koşullan kabul etmeye zorlanamayacağı gibi. Aynı ya da ayrı görüşte olma özgürlüğü, bizim türümüzde bir toplumun temelini oluşturur ve greve gitme özgürlüğü de onun bir parçasıdır. Bunu özellikle Hell's Kitchen'dan çıkma o zarif itoğluna hatırlatma olarak söylüyorum. Son zamanlarda epey gürültü koparan, bize bu grevin yasa ve düzene karşı olduğu masalını yutturmaya çalışan o benzersiz piçe."

Hoparlörden öksürük gibi, tiz, keskin bir ses yükseldi. Salonu kaplayan alkışların sesiydi bu ses.

Lobideki insanların soluğu boğazına tıkanır gibi oldu. Catherine, Keating'in koluna sarıldı. "Ah, Peter!" diye fısıldadı. "wynand'ı demek istiyor! Wynand, Hell's Kitchen'da doğmuştu. Heller söyler tabii bunu rahat rahat. Ama Wynand da acısını Ellsworth Dayımdan çıkarır!"

Keating, Heller'in konuşmasının geri kalanını dinleyemez olmuştu. Başında öyle müthiş bir ağrı vardı ki, gürültüler gözlerini acıtıyor, bu yüzden onları sımsıkı yummak zorunda kalıyordu. Yanıbaşındaki duvara yaslandı.

"Birden gözlerini açtı. Çevresinde garip bir sessizlik hissetmişti. Heller'in konuşmasını bitirdiğini hiç fark etmemişti. Lobideki insanların gergin, ciddi bir bekleyiş içinde olduklarım gördü. Hoparlörün boş hışırtıları her çift gözü o karanlık huniye doğru çekiyordu. Derken sessizliğin içinden ağır konuşan bir ses yükseldi:

"Bayanlar, Baylar. Şimdi sizlere Bay Ellsworth Monkton Toohey'i sunmaktan şeref duyuyorum!"

Keating, eh, bizim Bennett altı dolarlık bahsi kazandı, diye geçirdi içinden. O anda patlayan bir etki, Keating'i sanki kafasının arkasından vurdu. Bir darbe de değildi, bir ses de değildi bu etki. Zamanı yaran ve yırtan, o anı bir önceki andan ayıran, bambaşka bir şeydi. Önce yalnızca şoku fark etti. Keating bunun ne olduğunu anlayana kadar, o an geçmiş, gitmişti. Alkıştı o etki. Öyle müthiş bir alkıştı ki, Keating bir an hoparlörün patlamasını bekledi. Devam ediyor, bitmek bilmiyordu alkış. Lobinin duvarlarına baskı yapıyordu. Duvarların sokağa doğru şişme yaptığını hayal etti Keating. Çevresinde duranlar da tezahürata başlamışlardı. Catherine öylece duruyordu. Dudakları aralıktı. Keating onun hiç soluk alıp vermediğinden emindi.

Upuzun bir süre geçti, sessizlik ancak o zaman geri dönebildi. Birdenbire döndü. Alkışın başlayışı kadar ani. Hoparlör boğulurmuş gibi, oldu. Lobi de sessizleşti. Ardından o ses duyuldu.

"Dostlarım," dedi ses, basit ve ciddi bir ifadeyle. "Kardeşlerim," diye ekledi sonra da. Bunu yumuşacık, sanki isteği dışında duygu dolu, ama fazla duygulandığı için özür dileyen bir gülümsemeyle söylüyormuş gibiydi. "Bu karşılama bana hak etmediğim kadar dokunaklı geldi. Umarım duyduğum memnuniyeti, hepimizin içinde yaşayan o çocuksu gurur duygusuna yorumlayıp bağışlarsınız. Ama biliyor ve kabul ediyorum ki bu takdirleriniz benim kişiliğime değil, bu gece gerçek bir tevazuyla temsil etme şansına ulaştığım ilkelere yöneliktir."

Bir ses değil, bir mucizeydi sanki. Kadife bir bayrak gibi dalgalanıyordu. Söylediği sözler gerçi İngilizceydi, ama her bir hecenin böylesine net ve duru biçimde söylenişindeki titreşim, onu sanki ilk defa konuşulmakta olan bir dil gibi gösteriyordu. Bir devin sesiydi bu ses.

Keating'in ağzı açılmıştı. Sesin neler söylediğini duymuyordu bile. Yalnızca çıkan titreşimlerin güzelliğini, anlamları kavramadan hissetmekteydi. Anlamı kavramaya ihtiyaç da duymuyordu zaten. Neyi olsa kabul etmeye, nereye olsa kör gibi gitmeye hazırdı.

"Böylece, dostlarım," diyordu ses, "Bu acıklı mücadelemizden almamız gereken ders, bir birlik dersidir. Ya birleşeceğiz ya da yenileceğiz. Bizim irademiz, benimsenmeyenlerin, unutulanların, baskı altında kalanların iradesi, ortak bir inanç ve ortak bir amaçla bizi birbirimize sapasağlam bir kaya gibi kaynaştıracak. Her bir kişinin, kazançla, konforla, çıkarla ilgili kendi küçük sorunlarını bir tarafa bırakacağı zamana gelmiş bulunuyoruz. Şu an, her bir kişinin kendi benliğini koskoca bir akıntının içine katıp, yükselen o dalgaya kendini bırakması anıdır. O kabaran dalga hepimizi, isteyeni de, istemeyeni de kapıp geleceğe doğru sürükleyecektir. Dostlarım, tarih ne soru sorar, ne de onay verir. Dönülmez bir şeydir tarih. Tıpkı onu çizen kalabalıkların sesi gibi. Biz de o çağrıyı dinleyelim. Örgütlenelim kardeşlerim. Örgütlenelim. Örgütlenelim. Örgütlenelim."

Keating dönüp Catherine'e baktı. Catherine diye biri yoktu. Yalnızca hoparlörden gelen sesin içinde eriyen bembeyaz bir yüz vardı. Dayısını dinlemekte olduğu için değildi ama. Keating hiç kıskançlık hissetmiyordu dayıya karşı. Keşke hissedebilsem, diye düşünüyordu. Sevgi de değildi bu. Soğuk ve kişilikten uzak bir şeydi. Catherine'i bomboş bırakan, iradesini teslim ettiği bir şey. Onu ayakta tutan bir başka insan iradesi de yoktu. Yalnızca isimsiz bir şey tarafından yutulup gidiyordu kız.

"Çıkalım buradan," diye fısıldadı Keating. Sesi çok vahşi çıkıyordu. Bir korku sarmıştı benliğini.

Catherine bayılmış da yeni ayılıyormuş gibi ona döndü. Peter onun kendisini tanımaya çalıştığını, kendisinin ne anlama geldiğini hatırlamaya çalıştığını hissetti.

Catherine, "Evet," dedi. "Çıkalım."

Yağmurun altında, nereye gittiklerini bilmeksizin, sokaklarda yürüdüler. Hava soğuktu ama onlar yine de yürümeyi sürdürdüler. Hareket etmek için. Hareketi hissetmek, kendi kaslarının kıpırdayışından gelen duyguyu tatmak için.

Sonunda Keating, "Sırılsıklam oluyoruz," dedi. Bunu elinden geldiğince açık ve doğal söylemeye çalışmıştı. Sessizlikleri korkutuyordu onu. Bu durum, ikisinin de aynı şeyi bildiklerini, o şeyin gerçek olduğunu gösteriyordu. "Bir şey içecek bir yer bulalım."

"Olur," dedi Catherine. "Bulalım. Öyle soğuk ki... ne budalayım, değil mi? Dayımın konuşmasını kaçırdım şimdi de. Oysa dinlemeyi öyle çok istiyordum ki!" Durum iyiydi. O sözü ağzından çıkara bilmişti çünkü. Çok doğal bir havada söylemişti. Sağlıklı bir pişmanlık dozuyla. Gitmişti artık o şey. "Ama seninle olmak istiyordum, Peter ... hep seninle olmak istiyorum ben." O şey son bir kere kıpırdar gibi oldu. Catherine'in sözlerinde değil de, ona bunu söyleten gücün içinde kıpırdandı. Ondan sonra da yok oldu. Keating gülümsedi, parmaklan onun paltosunun koluyla eldiveni arasında kalan tenini aradı. Teni sıcacıktı ...

Birkaç gün sonra, kentin her yanında kulaktan kulağa fısıldanan hikâyeyi Keating de duydu. Söylentilere göre o toplantının ertesi günü, Gail Wynand, Ellsworth Toohey'nin maaşına zam yapmıştı. Toohey bunun üzerine öfkeden kudurmuş, zammı reddetmeye çalışmıştı. "Beni rüşvetle satın alamazsınız, Bay Wynand," demişti patrona. O da, "Rüşvet değil bu," diye karşılık vermişti. "Kendini ne sanıyorsun ki!"

Grevi yaratan anlaşmazlık çözümlenince, yarım kalan inşaat işleri bütün kentte coşkun bir furya halinde yeniden başladı, Keating de gece gündüz tüm zamanını ofiste geçirir oldu. Yeni yeni işler akıp duruyordu şirkete. Francon herkese mutlu mutlu gülümsemekteydi. Tüm çalışanlara küçük bir parti verdi, kötü günlerde ağzından çıkmış olabilecek şeylerin anılarını silmeye çalıştı. Bay ve Bayan Dale Ainsworth'un Riverside yolu üzerindeki saray gibi evi, Keating'in "Geç Röpesans" tarzında tasarımladığı, gri granitten o gözbebeği projesi, sonunda tamamlanmıştı. Bay ve Bayan Dale Ainsworth evlerinin açılışı için resmi bir davet verdiler, yalnızca Guy Francon'la Peter Keating'i çağırdılar, Lucius N. Heyer'ı unuttular. Rastlantıydı bu tabii. Son zamanlarda Lucius'un başına pek sık gelmeye başlayan bir rastlantı. Francon bu resepsiyondan pek zevk aldı, çünkü evin granitlerinin her karışı ona, Connecticut'taki kendisine ait granit ocağından dünyanın parasına satın alınan taşlan düşündürüyordu. Keating de zevk alıyordu davetten. Nedeni de iri yarı bir kadın olan Bayan Ainsworth'un tatlı bir gülümsemeyle ona dönüp, "Ama ben sizin Bay Francön'un ortağı olduğunuzdan öyle emindim ki!" deyişiydi. "Firmanın adı Francon & Heyer, tabii. Ne kadar dikkatsizim! Bir tek özür ileri sürebilirim, henüz ortağı değilseniz bile kesinlikle ortağı olmayı hak ediyorsunuz!" Ofiste hayat her zamanki gibi sürüp gitmekteydi. Her şeyin iyi gittiği dönemlerden birini yaşıyorlardı.

Ainsworth davetinden kısa süre sonra bir sabah, Francon'un ofise sinir içinde geldiğini görmek, Keating'i bu yüzden pek şaşırttı. Francon, Keating'e elini sabırsızca sallayıp, "Öff, bir şey yok," dedi. "Hiçbir şey yok." Çizim odasında Keating herkesin kafa kafaya vermiş New York *Banner'ın* bir sayfasına bakmakta olduklarını fark etti. Suçlu bir ilgiyle okuyorlardı gazetede yazılanları. Bir tanesinden tatsız bir gülüş yükseldiğini duydu. Onu gördüklerinde, gazete bir çırpıda ortadan yok oldu. Fazla hızlı. Keating pek ilgilenmedi. Bir müteahhidin adamı onu odasında bekliyordu. Daha postayı açmamıştı. Onaylaması gereken tasarımlar da vardı.

Üç saat geçtiğinde, yoğun randevular arasında o gazete olayını tümüyle unutmuştu. Kendini çok hafif hissediyordu. Kafası netleşmiş, kendi enerjisinden başı dönmeye başlamıştı. Yeni bir tasarım için ofis kütüphanesine başvurması gerektiğini düşündü. Taslağı tipin en iyi örnekleriyle karşılaştırmak istiyordu. Odasından çıktı, ıslık çala çala, taslağı elinde sallayarak yürümeye başladı.

İlk hızla resepsiyon salonunun ortasına kadar vardığında zınk diye durdu, taslak öne doğru savruldu, sonra geri sallanıp Keating'in dizlerine çarptı. Böyle durmasının hiç yakışık almayacak bir hareket olduğunu çok iyi biliyordu.

Parmaklığın önünde genç bir kadın durmuş, resepsiyon memuruyla konuşuyordu. İncecik vücudu, normal insan vücuduna uymayacak ölçeklerdeydi. Çizgileri fazla uzun, çıt diye kırılacakmış gibiydi. Bu durum öyle abartılıydı ki, genç kadın stilistik bir resme benziyordu. Onun yanında normal bir kadın hantal ve garip kalırdı. Sade bir gri tayyör giymişti. O tayyörün ciddi duruşuyla genç kadının görünüşü arasındaki çelişki, bilerek yaratılmış bir şeydi ve çok çarpıcıydı. Ama çok da zarifti. Genç kadın bir elinin parmak uçlarını parmaklığa dayamıştı. İncecik elinin kavisi uzanıp kolunun soylu çizgisiyle birleşiyordu. Ela gözlerinin biçimi oval değildi. Alt ve üst sınırları kirpiklerle çizilmiş, dikdörtgen biçiminde iki kesik gibiydi. Soğuk bir dinginliği, zarif ama yaramaz bir ağzı vardı. Yüzünde, açık altın rengi saçlarında, tayyöründe sanki hiç renk yoktu da, renk gerçeğinin sınırında sayılabilecek bir ima vardı yalnızca. Bunun karşısında gerçekler bayağı gözüküyordu. Keating hiç kıpırdamadan durdu. Sanatçıların güzellikten söz ederken ne demek istediklerini ilk defa anlıyordu.

"Onu göreceksem şimdi görmek zorundayım," diyordu genç kadın, resepsiyon görevlisine. "Bana gelmemi söyledi. Tek boş zamanım da bu." Emir veriyor değildi. Sesinin emir tonuna bürünmesine gerek yokmuş gibi konuşuyordu.

"Evet, ama ..." derken resepsiyoncunun santral makinesinde bir ışık yandı. Kadın fişi telaşla taktı. "Evet, Bay Francon ..." Dinledi, başını salladı. Rahatlamış gibiydi. "Peki, Bay Francon." Konuğa döndü, "Lütfen hemen girin," dedi.

Konuk döndü, merdivenlere doğru ilerlerken Keating'e baktı, yanından geçti. Gözleri Keating'in üzerinden hiç durmaksızın kaymıştı. Bir etki Keating'i o sersemletici hayranlıktan kurtarıverdi.

Genç kadının gözlerini görmeye vakit bulmuştu bu arada. O gözler kuşku dolu, biraz da hor gören gözlerdi. Ama Keating'in üzerinde bıraktıkları etki buz gibi zalim bir etkiydi.

Yukarıya çıkan ayak seslerini duydu, sonra o duygu geçti, geriye yalnız hayranlık kaldı. Hevesle resepsiyoncuya yaklaştı.

"Kimdi o?" diye sordu.

Kadın omuz silkti.

"Patronun küçük bebeği," dedi.

"Adamdaki şansa bak!" diye homurdandı Keating. "Demek benden saklıyordu."

"Yanlış anladınız," dedi kadın soğuk bir sesle. "Patronun kızı o. Dominique Francon."

Keating," Yaa," dedi. "Aman, Tanrım!"

"Öyle mi?" Kadının sesi alaycıydı. "Bu sabahki *Banner*'ı okudunuz mu?"

"Hayır. Neden?"

"Okuyun."

Santralde yine ziller çalmaya başladı, kadın ona arkasını döndü.

Keating bir çocuk yollayıp *Banner* gazetesi aldırdı, aceleyle Dominique Francon'un imzasını taşıyan "Eviniz" köşesini açtı. Son zamanlarda önemli New Yorkluların evlerini tarif etmeye başlayan bu sütunun çok başarılı olduğunu duymuştu. Gerçi Dominique Francon'un alanı ev dekorasyonuydu ama arasıra mimari eleştirilere de kalkışıyordu. Bugünkü yazının konusu da Bay ve Bayan Dale Ainsıvorth'un Riverside yolundaki eviydi. Keating o sütunda daha başka pek çok şeyler arasında şu satırları da okudu:

"Altın rengi mermerden şahane bir lobiye giriyorsunuz, burayı Hükümet Konağı ya da Büyük Postane sanıyorsunuz, ama değil. Yine de her şeyi var: Sütunlar üzerinde duran asmakatı da, *guatırl*ı merdivenleri de, sallanan deri kemerlere benzeyen garlandları da. Oysa deri değil onlar, mermer. Yemek odasında harikulade bir tunç kapı var, ama yanlışlıkla tavana konmuş. Üzeri taptaze tunç üzümlerle dolu. Duvar panolarından ölü ördekler ve tavşanlar sallanıyor. Havuç, petunya ve fasulye demetleri arasında. Bunlar gerçek olsaydı hiç de güzel durmazdı bence. Ama kötü alçıdan yapılmış taklitler oldukları için, mesele yok ... Yatak odası pencereleri bir tuğla duvara bakıyor. Pek düzgün bir duvar da değil. Ne olacak? Yatak odasını kimse görmez nasılsa. Ön pencereler bol bol ışık alacak kadar geniş. Dışarda duran mermer Eros heykellerinin ayaklarını görebiliyor.

Eros'lar besili. Sokaktan bakıldığında, o ciddi granitin üzerinde güzel bir manzara oluşturuyorlar. Güzel olmasına güzeller de, yağmurun yağıp yağmadığını anlamak için pencereden her bakışınızda gamzeli ayak tabanları görmek sinirinize dokunursa, o zaman durum değişir. Tabii bundan bıkarsanız, çıkıp üçüncü katın penceresinden bakabilirsiniz. O zaman kapı girişi üzerindeki alınlığa oturmuş Hermes'in demir döküm gerisini görürsünüz. Kapı girişi çok güzel. Yarın da Bay ve Bayan Smythe Pickering'in evini gezeceğiz."

O evi Keating tasarımlamıştı. Ama bütün öfkesine rağmen, Francon'un bunu okuyunca neler hissettiğini düşündüğü anda kıkır kıkır gülmekten kendini alamadı. Şimdi Francon, Bay ve Bayan Dale Ainsworth'un yüzüne nasıl bakacaktı? Sonra Keating evi de, gazetedeki yazıyı da unuttu. Tek hatırladığı, bu yazıyı yazan kızdı artık.

Masasından rasgele üç çizim aldı, onları onaylatmak üzere Francon'un ofisinin yolunu tuttu. Oysa öyle bir onaya hiç ihtiyacı yoktu.

Francon'un kapalı kapısının dışındaki merdiven sahanlığında durdu. İçerden Francon'un öfkeli ve çaresiz bağırtıları duyuluyordu. Francon yenilgiye uğradığı zamanlar duyulurdu bu ses.

"Böyle bir rezalete ne denir? Hem de kendi kızım! Senden gelecek her şeye hazırım ama bu artık hiçbiri gibi değil. Ne yapacağım ben şimdi? Nasıl açıklayacağım? Durumumu şu kadarcık düşünebiliyor musun acaba?"

Sonra Keating kızın güldüğünü duydu. Öyle şen, öyle soğuk bir gülüştü ki, içeriye girmemenin daha iyi olacağına karar verdi. Emindi girmek istemediğinden, çünkü yine korkmaya başlamıştı. Gözlerini gördüğü anda korktuğu gibi.

Dönüp merdivenleri indi. Bir alt kata vardığında, onunla nasılsa tanışacağını düşünüyordu. Hem de yakında. Artık Francon engelleyemezdi onunla tanışmasını. İçini bir heves sardı. Yıllardır Francon'un kızını kafasında nasıl canlandırdığını düşününce, rahatlayarak güldü, kafasındaki hayali geleceğe dönük olarak değiştirdi... oysa bir yandan da ... onu bir daha hiç görmese daha hayırlı olacağını belli belirsiz hissetmekteydi.

10

Ralston Holcombe'un hiç boynu yoktu, ama çenesi o konuyu çözümlemeye yetiyordu. Gerdanıyla çenesi kesintisiz bir tek yay çiziyor, yayın ucu göğsünde bitiyordu. Yanakları pembe ve yumuşacıktı. Yaşla gelen bir yumuşaklık. Tüyü alınmış şeftali kabuğu gibi. Gür beyaz saçları alnından yükselip, ortaçağ modası bir yele gibi omuzlarına dökülüyor, yakasının arkasını kepek içinde bırakıyordu.

New York sokaklarında hızlı hızlı yürürken başında geniş kenarlı bir şapka, üzerinde koyu renk takım elbise, açık yeşil saten bir gömlek, beyaz brokar bir yelek, çenesinin altından fışkıran kocaman bir siyah fiyonk vardı. Elinde baston yerine, tepesinde som altından bir topuz bulunan upuzun bir abanoz sopa taşıyordu. Sanki koskoca vücudu uygarlığın gereklerine ve kötü kılıklarına zorlukla razı olmuş gibiydi. Ama göğsüyle göbeği bir hayli önde gidiyor, adamın içindeki ruhun bayrağını dalgalandırıyordu.

Böyle şeylerinin hoş görülüşü, kendisi bir dâhi olduğu içindi. Aynı zamanda Amerikan Mimarlar Derneği'nin de başkanıydı.

Ralston Holcombe kuruluştaki diğer meslektaşlarının görüşlerine katılmazdı. Ne iş kapmaya çalışan bir mimar, ne de tüccardı. Sık sık kesin bir dille ifade edildiği gibi, idealleri olan bir adamdı.

Amerikan Mimarisi'nin iğrenç durumunu, uygulayıcılarının hiçbir ilkeye sahip olmayan eklektizmini hep kınıyordu. Onun iddiasına göre, insanlar tarihin her döneminde, hep kendi çağlarının ruhuna uygun yapılar yapmışlar, geçmişten tasarımlar beğenip almamışlardı. Tarihe sadakat, ancak onun yasalarına uymakla mümkün olabilirdi, o yasalar da bizden, sanatımızın köklerini kendi hayatımızın gerçeklerine oturtmamızı bekliyordu. Yunan, Gotik ve Romanesk binalar yapılmasının budalalıktan başka bir şey olmadığını söyler; modern ve çağdaş olalım, günümüzün tarzına uyalım diye yalvarırdı. O tarzı da bulmuştu. Rönesanstı o tarz.

Bunun nedenlerini açık seçik anlatırdı. Rönesanstan bu yana dünyamızda tarihsel önem taşıyan hiçbir olay olmadığına göre, kendimizi hâlâ o çağda yaşıyormuş gibi düşünmemiz gerekir, derdi. Bundan ötürü de, varlığımızın tüm dış biçimleri, on altıncı yüzyılın büyük ustalarının ortaya koyduğu örneklere sadık kalmalıydı.

Modern Mimariden söz eden, ama görüşleri kendisininkilerden farklı olan bir avuç insana karşı hiç sabrı yoktu. Onları yok sayardı. Geçmişten *tümüyle* ilgilerini kesmek isteyen insanların cahil olduğunu, orijinalliği güzelliğin üzerine çıkarmamak gerektiğini söylerdi.

Dev projelerin dışında hiçbir işi kabul etmezdi. Ebedi ve anıtsal yapılar üzerine ihtisaslaşmıştı. Bir yığın anıtmezar ve meclis binası yapmıştı. Uluslararası Fuarlar için tasarımlar yapardı.

Mistik bir gücün etkisi altında müzik besteleyenler gibi yapardı binalarını. Apansız ilhamlar gelirdi ona. Bitmiş bir yapının yassı damı üzerine bir kubbe koyuverir, uzun bir panonun üzerini altın yapraklı mozaiklerle doldurur, alçı taşından bir ön cepheyi parçalayıp mermerle kaplamaya kalkardı. Müşterileri o zaman sararıp solar, kekelemeye başlar, ama paralan öderlerdi. O görkemli kişiliği, müşterilerin hasisliğiyle karşılaştığında onu zafere ulaştırmaya yeterdi nasılsa. Adının gerisinde, onun bir *sanat*çı olduğu konusundaki seslendirilmeyen, ama ağır baskı yaratan inanç durmaktaydı. Saygınlığı müthişti,

Kim Kimdir kitabında adı geçen bir aileden geliyordu. Orta yaşa geldikten sonra, genç bir bayanla evlenmişti. Gelinin ailesi o kitaba girememişti ama tonlarla paraya sahipti. Koskoca çiklet fabrikasının vârisi, tek kızlarıydı.

Ralston Holcombe şimdi altmış beş yaşındaydı. Arkadaşları şahane fiziğine çok iltifat ettikleri için kendiliğinden yaşına birkaç yaş daha eklemeyi seçmişti. Bayan Ralston Holcombe ise kırk iki yaşındaydı. O da yaşından bir hayli yıl çıkarma eğilimindeydi.

Bayan Ralston Holcombe, her pazar günü öğleden sonra özel konukların toplandığı bir salonun ev sahibiydi. Arkadaşlarına, "Mimarlıkta adı duyulmuş kim varsa uğrar bize," derdi. Sonra da, "Uğrasalar iyi ederler," diye eklerdi.

Mart ayının bir öğle sonrasında, Keating arabasını Holcombe malikânesine doğru sürdü. Florentine tarzı bir saray yavrusuydu gittiği ev. Keating oraya "görev" gibi gidiyor, aslında canı pek istemiyordu. Ünlülerin doluştuğu bu partilere sık sık gitmeye başladığı için artık bıkıp usanmıştı. Orada rastlayabileceği herkesi zaten tanıyordu. Ama bu sefer gitmesi gerektiği kanısındaydı, çünkü Ralston Holcombe'un, adını unuttuğu bir eyalette yeni bitirdiği meclis binasının onuruna toplanıyorlardı.

Hatırı sayılır bir kalabalık, Hotcombe'ların mermer balo salonunda kaybolup gitmiş gibiydi. Saray resepsiyonlarına yakışacak salonun girintileri yutuyordu çoğunu. Konuklar büyük bir çabayla resmi görünmemeye çalışarak çekingen bir havada duruyor, parlak zekâ gösterileri yapmaya çalışıyorlardı. Ayak sesleri mermer tabanda yankılanıp durmaktaydı. Uzun mumların alevleri, pencerelerden gelen gün ışığıyla çatışıyor, bu ışık mumları solgun gösteriyor, mumlar da dışarının ışığını akşam rengine dönüştürüyordu. Yeni biten meclis binasının bir maketi, salonun orta yerindeki bir kaidenin üzerine yerleştirilmiş, minik ampullerle aydınlatılmıştı.

Bayan Ralston Holcombe, çay masasına başkanlık eder gibiydi. Her konuk oradan geçip pek narin, hemen hemen saydam bir porselen fincan içinde çayını alıyor, iki yudum içip bara doğru yollanıyordu. İri yapılı iki garson, ortalıktan çay fincanlarını toplamaktaydılar.

Bayan Ralston Holcombe, hevesli bir bayan arkadaşının yaptığı yerinde tarife göre, "Ufak tefek ama entelektüel" biriydi. O minik cüssesi, içine gömdüğü bir hüzün veriyordu ona. Ama bunu telafi etmenin yollarını da öğrenmişti. Konuşabiliyordu bir kere. Ve bol bol da konuşuyordu. Elbiselerini mağazaların çocuk bölümünden satın alırdı. Liseli kızlara yakışacak kıyafetler giyer, yazları kısa çorapla dolaşır, mavi damarlı bacaklarını sergilerdi. Ünlü kişilere bayılırdı. Hayattaki baş amacı buydu. Onları sebatla arayıp bulur, hayranlık dolu gözlerini iri iri açıp karşılarına geçer, kendi önemsizliğinden söz eder, büyük başarılar karşısında ne büyük bir tevazu hissettiğini anlatırdı. İçlerinden biri onun ölümden sonraki hayatla, İzafiyet Teorisi'yle, Aztek Mimarisi'yle, doğum kontrolüyle ya da sinemayla ilgili görüşlerini hafife aldığında, dudaklarını büzüp omuz silker, kin tutardı. Pek çok yoksul dostu vardı, bunu da herkese duyururdu. Bu arkadaşlarından birinin parasal durumu biraz düzelirse, onu hemen bırakır, için için o kişinin bir ihanette bulunduğuna inanırdı. Zenginlerden büyük bir içtenlikle nefret ederdi, çünkü onlar kendisinin tek farklılığını paylaşmaya kalkmış kimselerdi. Mimarlığı kendi özel uzmanlık alanı sayardı. Asıl adt Constance'dı. Herkesin kendisini Kiki diye çağırmasında direnirdi. Bu adı otuz yaşını geçtikten sonra seçmişti.

Keating, Bayan Holcombeün yanındayken kendini hiç rahat hissedemezdi, çünkü kadın ona pek bir ısrarla gülümser, ne söylese göz kırparak cevap verir, "Aman, Peter, ne yaramazsın böyle sen!" derdi. Keating'in aklından öyle bir şey geçmediği halde! Ama bugün de ev sahibesinin elini tutmuş, eğilerek öpmüş, o da ona gümüş çaydanlığın gerisinden gülümsemişti. Zümrüt rengi kadifeden, kraliçelere göre bir elbise giymişti Bayan Holcombe bugün. Saçlarım gümüş rengi bir fiyonkla toplamıştı. Teni güneş yanığı ve kupkuruydu. İrileşen gözenekleri burun deliklerinin iki yanında pek belli oluyordu. Keating'e bir fincan çay uzatırken kare kesilmiş zümrüt yüzüğü mumun ışığını yansıtıp parıldattı.

Keating Meclis Binası'na hayranlığını belirttikten sonra maketi incelemek üzere oradan ayrıldı, gidip kaidenin önünde uygun bir süre boyunca durdu, elindeki sıcak içecekle dudaklarını yakıp kavurdu. Holcombe gözlerini hiç makete çevirmediği halde, gidip onu inceleyenlerin hiçbirini gözden kaçırmıyordu. Yaklaşıp Keating'in omzuna bir şaplak indirdi, gençlerin Rönesans'taki güzelliği öğrenmesiyle ilgili uygun bir şeyler mırıldandı. Keating daha sonra ortalıkta dolaşıp birkaç kişiyle hevessiz biçimde el sıkıştı, kolundaki saate baktı, buradan ne zaman kaçabileceğini düşündü. Ama tam o sırada birden durdu.

Büyük bir kemerin gerisindeki küçük kütüphanenin bulunduğu tarafta, yanında üç delikanlıyla, Dominique Francon durmaktaydı.

Bir sütuna dayanmış, elinde bir kokteyl bardağı tutuyordu. Siyah kadife bir tayyör giymişti. Işık geçirmeyen bu kalın kumaş, ellerinin, boynunun, yüzünün teninden serbestçe yayılan aydınlığı kestiği için onu gerçek dünyaya çivilemiş gibiydi. Elindeki bardağın kristalinden bir ışık bir an için yansıdı. Sanki o bardak, genç kadının tenine tutulmuş bir mercekti.

Keating hemen yerinden fırladı, kalabalığın arasında Francon'u buldu.

Francon neşeli bir sesle, "Vaay, Peter!" dedi. "Sana bir içki alayım mı?" Sonra sesini kısarak, "Pek bir şeye benzemiyor ama Manhattanlar fena değil," diye ekledi.

Keating, "Hayır, teşekkür ederim," dedi.

Francon makete doğru gözünü kırparak, "Laf aramızda, berbat bir şey, değil mi?" diye fısıldadı.

"Evet," dedi Keating. "Boyutları pek sefil ... o kubbe de Holcombe'un suratı sanki. Damın üzerinde, doğan güneşin taklidini yapmaya çalışıyor." Kütüphanenin tam karşısındaydılar. Keating'in gözleri, siyahlı kıza dikilmiş, Francon'un oraya dikkat etmesini bekliyordu. Bayılıyordu Francon'u tuzağa düşürmeye.

"Ya planı! Planı! İkinci kata baktın mı ... aaa!" Francon durumu kavrayıverdi.

Önce Keating'e, sonra kütüphaneye, sonra yine Keatıng'e baktı.

"Eh, sonradan beni suçlama," dedi sonunda. "Kendin istedin. Haydi, gel."

Birlikte kütüphaneye girdiler. Keating terbiyeli terbiyeli durdu, ama gözlerine pek de edepli sayılamayacak aşırı yoğun bakışlar yerleştirdi. Francon bu arada hiç de inandırıcı olmayan bir neşeyle gülüyordu.

"Dominique, hayatım! Tanıştırabilir miyim? Bu Peter Keating, benim sağ kolum. Peter ... Kızım."

Peter yumuşak bir sesle, "Nasılsınız?" dedi.

Dominique ciddi bir tavırla eğilip onu selamladı.

"Sizinle tanışmayı öyle uzun süreden beri bekliyordum ki, Bayan Francon."

Dominique, "Bu ilginç olacak," deyiverdi. "Bana nazik davranmak isteyeceksiniz tabii. Ama bu hareketiniz hiç de diplomatik bir şey olmayacak."

"Ne demek istiyorsunuz, Bayan Francon?"

"Babam bana çok kötü davranmanızı tercih ederdi. Babamla pek geçinenleyiz."

"Ama Bayan Francon, ben ..."

"Dürüstlük gösterip size bunu baştan söylemem gerek. Belki bazı sonuçlar çıkarırsınız." Keating'in gözleri Francon'u arıyordu ama Francon ortadan kaybolmuştu. "Hayır," dedi Dominique yavaşça. "Babam bu işleri hiç iyi beceremiyor. Pek belli ediyor. Beni tanıştırmasını ondan siz istediniz. Ama

bana belli etmemeliydi. Neyse, ziyanı yok. Madem ki ikimiz de kabul ediyoruz, mesele kalmıyor. Oturun."

Bir kanepeye yerleşti, Keating de söz dinleyip yanına oturdu. Dominique'in aslında pek tanımadığı delikanlılar birkaç dakika orada oyalanıp söze karışma fırsatı beklediler, boş boş gülümsediler, sonra da uzaklaştılar. Keating rahatlayarak, bu kızın pek de korkulacak bir yanı olmadığım düşündü. Ağzından çıkan sözlerle, onları söyleyişindeki masum hava arasına rahatsız edici bir çelişki vardı, o kadar. Keating hangisine inanacağını pek bilemiyordu.

"Tanışmayı benim istediğimi itiraf etmem gerek," dedi. "Zaten belli, değil mi? Kim istemezdi ki? Ama çıkaracağım sonuçların belki de babanızla hiç ilgisi olmayabileceği gelmiyor mu aklınıza?"

"Sakın bana çok güzel ve zarif olduğumu, tanıdığınız insanların hiçbirine benzemediğimi, bana âşık olmaktan çok korktuğunuzu söylemeye kalkmayın. Sonunda söyleyeceksiniz nasılsa, ama şimdilik erteleyelim. Onun dışında, sanırım çok iyi anlaşacağız."

"Ama her şeyi çok zorlaştıracaksınız, değil mi?"

"Evet. Babamın sizi uyarması gerekirdi."

"Uyardı."

"Onu dinlemeliydiniz. Babama dikkat edin. Onun sağ kollarından o kadar çoğunu tanıdım ki, yavaş yavaş kuşkulanmaya başlıyordum. Ama siz kalıcı olan ilk sağ kol oldunuz. Daha da kalıcı olacağa benziyorsunuz. Hakkınızda çok şey duydum. Tebrikler."

"Yıllardır sizinle tanışmak istiyordum. Gazeteye yazdığınızı hep okuyorum. Hem öyle bir ..." Sustu. Bunu söylememesi gerektiğini fark etmişti. Hele susması, daha da beter olmuştu.

"Öyle bir ne?" diye sordu Dominique.

"Öyle bir zevkle okuyorum ki!" diye bitirdi sözünü Keating. İnşallah Dominique konuyu burada bırakır, diye umuyordu.

"Ha, evet," dedi genç kadın. "Ainsworth'ların evi. Orayı siz tasarımlamıştınız. Üzgünüm. Arasıra bir dürüstlük tutkusuna kapılırım. Bu seferkinde de kurban siz oldunuz. Pek sık olmaz. Dünkü yazımı okudunuzsa, görmüşsünüzdür."

"Okudum. Hem ben de sizin örneğinizi izleyip açık konuşacağım. Bunu şikâyet olarak almayın. İnsan kendisini eleştirenlerden hiç yakınmamalı. Ama aslında bizi haşladığınız sebeplere bakarsak, Holcombe'un Meclis Binası hepsinden çok daha kötü. Neden dün onu öyle göklere çıkardınız? Mecbur muydunuz yoksa?"

"Beni gözünüzde büyütmeyin. Tabii ki mecbur değildim. Gazetedekiler bir ev dekorasyonu köşesinde ne yazdığıma aldırış ederler mi sanıyorsunuz? Hem zaten meclis binaları hakkında yazı yazmamam gerekir benim. Dekorasyondan sıkıldım da onun için yazdım."

"O halde neden övdünüz Holcombe'u?"

"Çünkü o bina öyle çirkin ki, ona çatmak, doruğun ötesindeki inişe geçmek gibi olur. Göklere çıkarmak daha eğlenceli, diye düşündüm. Öyle de oldu."

"Böyle mi yaparsınız bu işleri?"

"Böyle yaparım. Ama benim köşemi hiç kimse okumaz. Ancak evlerini dekore edecek paraya sahip olmayan ev kadınları okur. O zaman da önemi kalmıyor."

"Ama siz aslında mimarlıkta neyi beğeniyorsunuz?"

"Ben mimarlıkta hiçbir şeyi beğenmiyorum."

"Ama buna inanmayacağımı biliyorsunuzdur. Söylemek istediğiniz hiçbir şey yoksa, neden yazıyorsunuz o zaman?"

"İş olsun diye. Yapabileceğim diğer şeylerden daha iğrenç bir şey yapmış olmak için. Hem de daha eğlenceli."

"Hadi canım, iyi bir sebep değil bu."

"Benim hiçbir konuda iyi bir sebebim olmadı."

"Ama işinizden zevk alıyor olmalısınız."

"Alıyorum. Aldığımı göremiyor musunuz?"

"Biliyor musunuz, aslında imrendim size. Wynand Gazeteleri gibi muhteşem bir kuruluşta çalışıyorsunuz. Ülkenin en büyük kuruluşu. En iyi yazarları elinde tutuyor ve ..."

Dominique sır verecekmiş gibi ona doğru eğildi, "Bakın," dedi. "Size yardımcı olayım. Babamla yeni tanışmış olsaydınız, o da Wynand Gazeteleri'nde çalışıyor olsaydı, bu sözünüz uygun bir söz olurdu. Ama bana söylemek aynı şey değil. Çünkü zaten bunu söylemenizi beklerim ve beklediğim şeyleri duymaktan da hoşlanmam. Bana Wynand Gazeteleri'nin iğrenç, çöplük bir kâğıt yığını olduğunu, tüm yazarları bir araya gelse beş para etmeyeceğini söyleseniz daha ilginç olurdu."

"Öyle mi buluyorsunuz?"

"Asla. Ama benim hoşuma gideceğini sandıkları şeyleri söyleyenlerden hiç hoşlanmam."

"Teşekkür ederim. Yardımınıza gerçekten ihtiyacım olacak. Bugüne kadar hiç karşıma ... Yo, tabii, bunu söylememi istemezsiniz. Ama gazete konusunda doğru söylüyordum. Gail Wynand'a her zaman hayranlık duymuşumdur. Hep tanışmak istemişimdir. Nasıl biri?"

"Austen Heller'in dediği gibi... Zarif bir it."

Keating yüzünü buruşturdu. Austen Heller'in bunu nerede söylediğini hatırlıyordu. Koltuğun kenarından aşağıya sallanan zarif ele bakarken, Catherine'in anısı pek hantal ve pek bayağı gözüküyordu gözüne.

"Ama kendisi, kişi olarak nasıl?" diye sordu.

"Bilmiyorum. Onunla hiç karşılaşmadım."

"Karşılaşmadınız mı?"

"Hayır."

"Ah, çok ilginç biri diye duyuyorum."

"Ona kuşku yok. Canım yozlaşmışlık istediği gün, belki görüşürüm onunla."

"Toohey'i tanıyor musunuz?"

"Haa!" Keating onun gözlerinde demin de gördüğü şeyi gördü, sesindeki o tatlı neşe hiç hoşuna gitmedi. "Ha, Ellsworth Toohey. Tabii tanıyorum. Harikadır. Onunla konuşmaktan her zaman zevk alırım. Dört başı mamur bir alçak."

"Ama Bayan Francon! Böyle söyleyen ilk insan ..."

"Sizi şoka sürüklemeye çalışmıyorum. Ciddi söylüyorum. Ona hayranlık duyarım. Öyle eksiksiz ki! Bu dünyada herhangi bir çeşit kusursuzluğa, dört başı mamurluğa rastlamak zor, öyle değil mi? Bu adam öyle işte. Kendi türünde gerçekten dört başı mamur. Başka herkes eksik, bitmemiş, öyle çok

parçaya bölünmüş ki, parçalar birbirine uymaz olmuş. Ama Toohey öyle değil. Yekpare bir kaya o. Bazen dünyaya kızdığımda, onu düşünüp avuntu buluyorum. Öcüm alınacak nasılsa, diyorum. Hak ettiğini bulacak bu dünya ... çünkü Ellsworth Toohey var."

"Neyin öcü alınsın istiyorsunuz?"

Dominique ona baktı, gözkapakları bir an için yükseldi, gözleri dikdörtgen olmaktan çıktı, yumuşak ve duru göründü.

"Bu çok zeki bir sözdü," dedi. "İlk söylediğiniz zeki söz bu oldu."

"Neden?"

"Çünkü ağzımdan çıkan bir yığın zırvanın arasından neyi seçmeniz gerektiğini bildiniz. Bu durumda, size cevap vermem gerekir. Öcü alınacak hiçbir şeyim olmayışının öcü alınsın istiyorum. Şimdi artık Ellsworth Toohey'den konuşalım."

"Doğrusu herkes onun bir tür aziz olduğunu söylüyor. Katıksız bir idealist. Asla çökertilemeyen ve ..."

"O doğru. Basit bir rüşvetçi çok daha güvenli olurdu tabii. Ama Toohey insanlar için bir denektaşı sayılır. İnsanları onun hakkında ne düşündüklerine göre sınıflandırabilirsiniz."

"Neden ama? Ne demek istiyorsunuz?"

Dominique koltuğunda arkasına yaslandı, kollarım dizlerine doğru uzatıp bileklerini büktü, avuçlarını yukarıya çevirdi, iki elinin parmaklarını kenetledi, rahat bir sesle güldü.

"Bir çay partisinde tartışma konusu edilecek kadar önemi yok. Kiki haklı. Beni görmekten nefret eder, ama arasıra davet etmek zorunda kalır. Ben de gelmeden edemem, çünkü beni istemediği o kadar belli ki! Biliyor musunuz, Ralston'a bu akşam, yaptığı Meclis Binası hakkında aslında neler düşündüğümü söyledim, ama bana inanmadı. Sırıtıp bana çok cici bir kız olduğumu söyledi."

"Öyle değil misiniz?"

"Ne?"

"Çok cici bir kız değil misiniz?"

"Hayır. Bugün -değilim. Sizi iyice tedirgin ettim. Şimdi telafi edeyim. Hakkınızda ne düşündüğümü söyleyeyim, çünkü o konuda hayli kaygılanacaksınız. Bence siz zeki, tehlikesiz, kafasından geçenleri belli eden, oldukça hırslı birisiniz ve başarıya da ulaşacaksınız. Hoşlandım sizden. Babama sağ kolunu onayladığımı söyleyeceğim. Yani patronun kızından korkmanız için hiçbir neden yok. Ama aslında babama hiçbir şey söylemesem daha iyi olur, çünkü benim tavsiyelerim ona ters etki yapar."

"Ben de size hakkınızda düşündüğüm şeylerden birini söyleyebilir miyim?"

"Tabii. İstediğiniz kadarını."

"Benden hoşlandığınızı söylemeseydiniz daha iyi olurdu. O zaman bunun doğru olma ihtimali artardı."

Dominique güldü.

"Onu anlayabiliyorsanız, çok iyi geçineceğiz demektir," dedi. "O zaman doğru bile olabilir."

Arkın altında, elinde içkisiyle Gordon L. Prescott belirdi. Gri takım elbisesinin içine, gümüş rengi, yün örgü dik yakalı bir kazak giymişti. Çocuksu yüzü yeni yıkanmış gibi görünüyordu. Yine her zamanki gibi sabun, diş macunu ve açık hava etkisi yansıtıyordu.

Kadehini havada sallayarak, "Dominique, tatlım!" diye bağırdı. Ardından kestirmeden, "Merhaba, Keating," diye ekledi. "Dominique, nerelerde saklanıyordun sen? Demin burada dediler, seni bulmak için canım çıktı!"

"Merhaba, Gordon." Dominique'in bunu söyleyişinde hiçbir nezaketsizlik yoktu. Terbiyeli sesinde gücenecek bir şey bulmak güçtü. Ama Gordon'un o coşkulu patlamasına cevap olarak gelince, bu ses ölümcül bir kayıtsızlık yansıtır gibi olmuştu. Sanki iki ses, Dominique'den gelen aşağılamanın ezgili ipliğinin çevresine kulakla duyulur biçimde dolanıyormuş gibi.

Prescott hiç farkına varmadı. "Hayatım, her görüşümde daha güzelsin," dedi. "İnsana mümkünmüş gibi gelmiyor."

"Yedinci kere," dedi Dominique.

"Ne?"

"Yedinci keredir benimle karşılaştığında aynı şeyi söylüyorsun, Gordon. Sayıyorum."

"Sen hiç ciddi olamazsın, Dominique. Hiç de olamayacaksın."

"Olabiliyorum, Gordon. Demin şurada arkadaşım Peter Keating'le çok ciddi bir konuşma yapıyordum."

Biraz ötedeki bir kadın, Prescott'a el salladı, o da bu bahaneden yararlanıp kaçtı. Pek budala durumuna düşmüştü. Keating'e gelince, Dommique'in *arkada*şı Peter Keating'le konuşmaya devam etmek için bir başka erkeği uzaklaştırmasına bayılmıştı.

Ama Dominique'e döndüğünde, o tatlı bir sesle sordu. "Neydi konuştuğumuz konu, Bay Keating?" Ardından gözleri büyük bir ilgiyle salonun karşı tarafına, viski bardağının üzerine doğru öksürüp duran ufak tefek, cılız bir adama döndü.

"Şeyi konuşuyorduk ..." dedi Keating.

"Ah, Eugene Petringill gelmiş. Benim büyük favorim. Eugene'e merhaba demem şart."

Ayağa kalkmış, uzaklaşıyordu. Yürürken vücudu arkaya doğru bükülmüş gibiydi. Yetmişlik çirkin ihtiyara doğru gitmekteydi.

Keating kendisinin de Gordon L. Prescott'un sınıfına sokulup sokulmadığını anlayamadığı gibi, bunun bir rastlantı olup olmadığını da bilemiyordu.

İstemeye istemeye balo salonuna döndü, kendini zorlayıp konuk gruplarını dolaştı, biraz sohbet etti. Kalabalığın arasından süzülen, arasıra durup konuşan Dominique Francon'u izliyordu. Dominique bir daha dönüp ona bakmamıştı. Keating onunla ilişkisinde başarılı mı oldu, sefil bir yenilgiye mi uğradı, anlayamıyordu.

Dominique oradan ayrılırken kapıda bulunmayı başardı.

Genç kadın durup ona çok güzel bir gülümseme sundu.

Daha Keating ağzım açamadan, "Hayır," dedi. "Beni evime bırakamazsınız. Arabam bekliyor. Yine de teşekkür ederim."

O çıkıp gitti, Keating kapıda durakaldı. Çaresizlik içindeydi. Yüzünün kızarmakta olduğuna inanıyor, öfkeden kuduruyordu.

Omzuna yumuşak bir elin dokunduğunu hissetti, döndüğünde yanında Francon'u gördü.

"Eve mi gidiyordun. Peter? Seni bırakayım mı?"

"Senin yedide kulüpte olman gerekiyor sanıyordum."

"Aman, ziyanı yok. Biraz geç kalsam da olur. Seni evine kadar bırakırım, sorun değil." Francon'un yüzünde garip ve amaçlı bir ifade vardı. O yüzde pek rastlanmayan bir ifade. Zaten yakışmıyordu da.

Keating sessizce onun peşinden yürüdü. Bundan bir tür zevk almaktaydı. Francon'un arabasının o rahat ve loş koltuklarına yerleştiklerinde hiç ağzını açmadı.

"Eeee?" dedi Francon kapkaranlık bir sesle.

Keating gülümsedi, "Sen domuzun tekisin, Guy. Elindekinin değerini bilmiyorsun. Neden söylemedin bana? Ömrümde gördüğüm en güzel kız o."

Francon hiç keyifsiz, "Ha, evet," dedi. "Belki de sorun o."

"Ne sorunu? Sen nerede sorun görüyorsun ki?"

"Onu aslında nasıl buldun, Peter? Görünüşünü boş ver. Güzellik ne kadar çabuk unutulur, şaşarsın. Kendisi hakkında ne düşünüyorsun?"

"Şey, bence bir hayli karakter sahibi."

"Hafifleterek söylediğin için teşekkür ederim."

Francon son derece sıkkın ve sessizdi. Sonunda sesinde pek garip bir umut noktacığıyla konuştu:

"Biliyor musun, Peter, çok şaşırdım. Size bakıyordum. Onunla hayli uzun konuştun. Çok garip. Sana bir zehirli espri yapıp hemen uzaklaşacak sanıyordum. Belki sen her şeye rağmen geçinebilirsin onunla. Dominique'le ilgili bir yargıya varılamayacağına karar verdim. Belki ... biliyor musun. Peter, sana söylemek istediğim aslında şu: Ona kötü davranmanı isteyeceğim konusunda söylediklerine aldırma."

Bu sözün o ağır dürüstlüğü öylesine güçlü imalar taşıyordu ki, Keating'in dudakları ıslık çalacak gibi toparlandı, ama tam vaktinde kendini tutmayı başardı. Francon devam etti: "Ona kötü davranmanı hiç istemem."

Keating sitem edermiş gibi bir sesle, "Bak Guy, öyle kaçmaman gerekirdi," dedi.

"Onunla nasıl konuşmam gerektiğini hiçbir zaman öğrenemedim." İçini çekti. "Asla öğrenemedim. Nesi var, anlayamıyorum, ama bir zoru var. Normal insanlar gibi davranmıyor. Biliyorsun, sosyal yaşam eğitimi veren iki okuldan kovuldu. Üniversiteyi nasıl oldu da bitirdi, aklım ermiyor. Ama dört yıl boyunca gelen postayı açmaktan hep korktum. Mutlaka gelecek olan o haberi bekledim hep. Daha sonra, eh, kendi ayakları üzerine bastığında bu iş biter, artık ona kaygılanmak zorunda kalmam, diye düşündüm. Oysa şimdi her zamandan beter oldu."

"Kaygılanacak ne buluyorsun?"

"Bulmuyorum. Bulmamaya çalışıyorum. Onu düşünmek zorunda kalmadığım, zamanlar seviniyorum. Elimden gelmiyor, ben onun babası olabilecek biçimde yaratılmamışım. Ama bazen de, her şeye rağmen bu benim sorumluluğum, diye düşünüyorum. Tanrı da biliyor ya, bu sorumluluğu istemiyorum. Ama yine de var. O konuda bir şeyler yapmam gerekiyor. Yapacak başka kimse yok ki!"

"Seni korkutmasına izin vermişsin, Guy. Oysa korkacak hiçbir şey yok."

"Öyle mi dersin?"

"Yok tabii."

"Belki de onu yönetebilecek erkek sensin. Onunla tanıştığına artık pişman değilim. Oysa tanışmanı

istemiyordum, biliyorsun. Evet, sanırım onu idare edebilecek tek erkek sensin. Sen ... sen çok kararlısın. Değil mi, Peter? Bir şeyi istediğin zaman çok kararlı davranırsın, değil mi?"

Keating tek kolunu dikkatsiz bir havada çevirerek, "Eh, pek sık korkmam," dedi.

Sonra koltuğunda arkasına yaslandı. Yorgunmuş gibi. Sanki demin duyduğu önemli bir şey değilmiş gibi. Yolun geri kalanı boyunca hiç konuşmadı. Francon da sessiz kaldı.

"Çocuklar," dedi John Erik Snyte. "Bu işte hiç çekingenlik göstermeyin. Bu yıl gelen işlerin en önemlisi. Fazla para getirmez, onu anlıyorsunuzdur, ama prestiji müthiş, sağlayacağı ilişkiler müthiş! Bu seferkini biz kaparsak, o kodaman mimarlar yemyeşil kesilecek! Bakın, Austen Heller bana kendi ağzıyla, denediği üçüncü firma olduğumuzu söyledi. Kodamanların ona satmak istediği şeyleri kabul etmiyormuş. Bu durumda, iş size kalıyor, çocuklar. Biliyorsunuz işte, farklı bir şey. Ama zevkli olsun. *Değişik.* Artık elinizden geleni yapın."

Beş tasarımcısı, karşısında yarım daire olmuş, oturuyorlardı. "Gotik"in cam sıkılmış gibiydi. "Müteferrik" de daha baştan cesaretini kaybetmişe benziyordu. "Rönesans" tavanda yürüyen bir sineği izleyip durmaktaydı. Roark sordu:

"Kendisi tam ne dedi, Bay Snyte?"

Snyte omuz silkti, Roark'a eğlenen bakışlarla baktı. Sanki Roark'la ikisi bu yeni müşteriyle ilgili utanç verici bir sırrı paylaşıyorlarmış gibi. O sırrın ne olduğunu söylemek gereksizmiş gibi.

"Pek anlam taşıyan şeyler söylemedi doğrusu, çocuklar," dedi. "Anlatmak istediklerine uygun kelimeleri bulamıyordu. Oysa gazetelerdeki yazılarında dile ne kadar hâkimdir! Mimarlık konusunda pek bir şey bilmediğini itiraf etti. Modern mi, Period mu istediğini söylemedi. Kendine ait bir ev istediğine dair bir şeyler geveledi, uzun süre öyle bir ev yaptırmakta kararsız kaldığını, çünkü bütün evlerin aynı gibi gözüktüğünü, hepsinin de çok çirkin olduğunu, insanların neden ev hevesine kapıldığını hiç anlayamadığını, ama yine de sevebileceği bir eve sahip olma fikrinden vazgeçemediğini söyledi. 'Bir anlamı olan bir bina' dedi, ama anlamın ne olacağını ve nasıl ifade edileceğini hiç bilmediğini kabullendi. Söyledikleri aşağı yukarı bu kadardı. Pek fazla bilgi verdi sayılmaz. Austen Heller olmasa, tasarım sunmayı bile kabul etmezdim. Ama bu sözlerin anlamsız olduğu bir gerçek. Ne oldu, Roark?"

"Hiç," dedi Roark.

Austen Heller'ın eviyle ilgili ilk toplantı bu kadarla son buldu.

Aynı günün akşam saatlerinde Snyte beş tasarımcısını trene bindirip Connecticut'a, Heller'ın seçtiği arsaya götürdü. Hiç ilginç olmayan bir köyün üç mil dışındaki ıssız kayalık kıyıda durdular. Sandviç ve fıstık yiyor, denizin tam kenarından yukarıya doğru dimdik, sarp, kırık kayalardan oluşmuş bir duvar gibi yükselen tepeye bakıyorlardı. Kayalar denizin yüzeyine tam doksan derecelik bir açıyla inmekteydi.

"İşte," dedi Snyte. "Şunun tepesi." Elindeki kalemi havada çevirdi. "Çok zor, ha?" İçini çekti. "Ona daha saygın bir yer önermeye çalıştım, hiç hoşuna gitmedi, ben de sesimi kestim." Kalemi tekrar çevirdi. "Evi orada istiyor. Kayanın tam tepesinde." Kalemin kurşunuyla burnunun ucunu kaşıdı. "Evi biraz geriye çekip kayayı manzara diye kullanmayı önerdim, onu da beğenmedi." Silgiyi dişlerinin ucuyla ısırdı. "O tepedeki dinamit ve tesviye işlerini bir düşünsenize!" Kalemin kurşunuyla tırnağının içini temizledi, orada kara bir çizgi halinde iz oluşturdu. "Eh, işte bu kadar... Taşın gradına, kalitesine bakın. Zor bir yaklaşım olacak ... tahliller, fotoğraflar hep ofiste. Şeyy ... kimde sigara var? ... bence burada yapabileceğimiz başka bir şey yok. İstediğiniz zaman size yardımcı olur, önerilerde bulunurum

... evet... saat kaçtaydı şu lanet olası tren?"

Böylece beş tasarımcı işe koyuldular. Dört tanesi hemen çizim masalarının başına koştular. Roark o arsanın bulunduğu yere tek başına, defalarca gitti geldi.

Roark bu ofiste geçirdiği beş ayı, arkasında uzanmış koca bir boşluk olarak görüyordu. Kendine neler hissettiğini sorsa, pek bir cevap bulamazdı. Bilebildiği ancak, o aylardan hiçbir şey hatırlamadığıydı.

Çizdiği tasarımların herbirini hatırlıyordu. Kendini zorlaşa, sonradan o çizimlerin başına neler geldiğini de hatırlayabilirdi. Ama böyle bir çabası yoktu.

O çizimler arasında hiçbirini, Austen Heller'ın Evi kadar sevmemişti. Bir akşam herkes gittikten sonra çizim odasında tek başına, geç saatlere kadar kaldı. Tek elini alnına dayamış, ötekini yanına sarkıtmış durumda otururken parmak uçlarına kan oturup uyuşma yarattığını fark etti. Pencerenin dışındaki ışık önce koyu lacivert, sonra açık gri oldu. Çizimlere baktığı yoktu Roark'un. İçi bomboştu sanki. Kendini çok yorgun hissediyordu.

Çizimlerdeki ev sanki Roark tarafından değil de, üzerinde durduğu kaya tarafından tasarımlanmıştı. Sanki o kaya büyümüş, kendini tamamlamış, bunca yıldır beklediği amaca ulaşmıştı. Ev de altındaki kaya gibi kırık düzlemlerden oluşmaktaydı. Kaya nasıl yükseliyorsa, o da öyle yükseliyordu. Adım adım kitleler halinde. Sonra o kitlelerin hepsi uyumlu bir bütün halinde birleşiyordu. Duvarlar alttaki kayanın tıpkısı olan granittendi. Düşey çizgilerini yukarıya doğru uzatmış gibiydiler. Betondan dökülmüş, geniş çıkıntılar yapan taraçalar, aşağıdaki deniz gibi gümüş rengiydi. Onlar da dalgaların ve dümdüz ufuk çizgisinin uzantısı gibiydiler.

Diğerleri yeni güne başlamak üzere ofise geldiklerinde, Roark hâlâ masasında oturuyordu. Az sonra çizimler Snyte'ın ofisine gönderildi.

İki gün sonra, Austen Heller'a sunulmak üzere John Erik Snyte tarafından seçilen son tasarım, Çinli ressam tarafından hazırlanmış, üzerinde pelür peçesiyle bir masanın üzerine konmuştu. Ev Roark'un eviydi. Rakipleri saf dışı kalmıştı. Roark'un eviydi ama, duvarları artık kırmızı tuğladandı, pencereleri geleneksel boyutlara indirilmiş, yeşil pancurlarla donatılmıştı, denize doğru çıkıntı yapan iki kanat atılmış, öndeki koca taraçanın yerine ufacık, demir parmaklıklı bir balkon yerleştirilmişti. Evin giriş kapısı artık İyonik sütunlarla, alınlıklarla, hava bacasını taşıyan bir küçük kuleyle süslenmişti.

John Erik Snyte masanın yanında, ayaktaydı. İki elini çizimin üzerinde iki yana açmıştı ama ona hiç dokunmuyor, o zarif renklerin bakır saflığım bozmak istemiyordu.

"Bay Heller'ın kafasındaki de buydu, eminim," dedi. "Bayağı iyi... evet, adamakıllı iyi ... Roark, son taslağın yanında sigara içmeyin diye kaç kere söyledim! Uzaklaş biraz. Kül dökeceksin üzerine."

Austen Heller'ın on ikide gelmesi bekleniyordu. Ama on bir buçukta Bayan Symington habersiz çıkageldi, derhal Bay Snyte'la görüşmek istediğini söyledi. Bayan Symington, dediği dedik bir zengin duldu. Bay Snyte tarafından tasarımlanmış yeni evine taşınalı pek kısa bir süre geçmişti. Snyte ayrıca kadının erkek kardeşinden bir apartman işi de bekliyordu. Onu kabul etmese olmazdı. Eğilerek karşıladı, odasına buyur etti. Kadın odaya girer girmez, kütüphanenin tavanının çatladığını, salondaki pencere camlarında da sürekli buharlanma olduğunu belirtti. Snyte hemen başmühendisini çağırttı, ikisi birlikte ayrıntılı açıklamalara, özür dilemelere, müteahhitlere küfürler yağdırmalara giriştiler. Snyte'ın odasındaki zil çalıp Bay Austen Heller'ın geldiği duyurulduğunda, Bayan Symington pek sözlerine ara vermek niyetinde değil gibiydi.

Ne Bayan Symington'dan gitmesini istemek mümkündü, ne de Austen Heller bekletilebilirdi. Snyte bu sorunun çözümünü, kadım mühendisin sakinleştirici sözleriyle baş başa bırakıp, kısa bir süre için izin istemekte buldu. Resepsiyon salonuna çıkıp Heller'ın elini sıktı, "Acaba çizim odasına gelir miydiniz. Bay Heller?" dedi. "Orada ışık daha iyi. Çizim sizi bekliyor. Onu kıpırdatmayı göze alamadım."

Heller bundan gocunmadı. Snyte'ın peşi sıra, uysal adımlarla çizim odasına yürüdü. İngiliz tviti giymiş, uzun boylu, geniş omuzlu bir adamdı. Saçları kum rengi, yüzü kare biçiminde, sakin gözlerinin çevresi sayısız buruşuklarla doluydu.

Çizim Çinli Ressam'ın masasında durmaktaydı. Ressam hemen sessizce geri çekildi. Bitişikteki masa Roark'undu. Roark, müşteriye arkası dönük oturmuş, önündeki işe eğilmişti. Dönüp bakmadı. Snyte burada çalışanlara, içeriye müşteri getirdiği zaman akıl karıştırmamalarını öğretmişti.

Snyte'ın parmakları pelür peçeyi kaldırdı. Sanki bir gelinin duvağını kaldırıyordu. Sonra bir adım geri çekilip Heller'ın yüzünü incelemeye koyuldu. Heller eğilip dikkatli bakışlarla baktı, uzun süre bir şey söylemedi.

Sonunda, "Bakın, Bay Snyte," diye söze başladı. "Bakın, bence..." Sonra sustu.

Snyte sabırla bekliyordu. Engellemek istemeyeceği bir şeyin yaklaşmakta olduğunu sezmişti.

Heller birdenbire yumruğunu resmin üzerine indirdi, Snyte'ın yüzünü buruşturmasına yol açtı. "Aralarında en çok yaklaşan bu!" diye kükredi.

"Beğeneceğinizi biliyordum, Bay Heller," dedi Snyte.

Heller, "Beğenmedim," dedi hemen.

Snyte gözlerini kırpıştırarak bekledi.

Heller içinde pişmanlık gizli bir sesle, "Öyle yaklaşmış ki!" dedi. "Ama yanlış. Nesi yanlış bilmiyorum, ama yanlış. Sözlerimin anlamı biraz müphem geliyorsa özür dilerim, ama ben bir şeyi ya beğenirim, ya da beğenmem. Şu kapı girişiyle hiç mutlu olamayacağımı biliyorum. Çok güzel bir giriş, ama insan dikkat bile etmiyor, çünkü böylelerini her gün görüyor."

"Ha, ama izin verirseniz size onun bazı nedenlerini anlatayım, Bay Heller. Modern olmayı tabii isteriz, ama bir ev, bir yuva görünümünü de korumak şart. Sıcaklık veren birtakım çizgiler şart. Bunun gibi yalın bir yapı, mutlaka birkaç yumuşatıcı temas ister. Mimari bakımdan son derece uygundur."

"Ona kuşkum yok," dedi Heller. "Orasını bilemem zaten. Ben hayatımda hiçbir zaman 'son derece uygun' olmadım."

"Ben size planı anlatayım, göreceksiniz ki ..."

Heller bezgin bir sesle, "Biliyorum," dedi. "Biliyorum, eminim haklısınızdır. Ama ..." Sesine hissedemediği bir heves yerleştirmeye çalışıyordu. "Ama keşke bir tür birliğe sahip olsaydı, bir... ana fikri olsaydı ... bunda hem var, hem yok... yaşıyor gibi görünebilseydi... öyle görünmüyor... Hem bir şeyi eksik, hem de çok şeyi var... Daha temiz, daha kesin olsaydı. Neydi o, bir kelime kullanıyorlardı buna. Yani bütünlenmiş olsaydı..."

Roark döndü. Masanın öbür yanındaydı. Uzanıp çizimi kaptı, eli öne doğru uzandı, kalemi resmin ortasına dayandı, o el sürülmesi yasak suluboya resme ham siyah çizgiler çizmeye koyuldu. O çizgiler İyon sütunlarını, tuğlaları yok etti, eve taştan iki kanat ekledi, pencereleri büyüttü, balkonu yok edip yerine denize uzanan taraçayı yerleştirdi.

Bütün bunlar, diğerleri neye uğradıklarını anlayamadan olmuştu. Snyte birden ileriye atıldı, ama Heller bileğine yapışıp onu durdurdu. Roark'un eli duvarları yıkmayı, mekânları değiştirmeyi, her şeyi yeniden yapmayı sürdürüyordu.

Roark başını yalnızca bir tek kere kaldırdı. Kısacık bir an. Masanın karşısında durmakta olan Heller'a baktı. Onlara gereken tek tanışma buydu. Bir el sıkışı gibi. Roark çizmeye devam etti. Sonunda kalemini elinden fırlattığında, ilk çizdiği ev yeniden canlanmıştı. Kara çizgilerle. Bu performansın tümü beş dakika bile sürmemişti.

Snyte bir ses çıkarmaya çalıştı. Heller hiçbir şey söylemediğine göre, Snyte kendini haykırmakta özgür hissetti. Roark'a dönüp, "Kovuldun, Allah belanı versin!" diye uludu. "Defol buradan! Kovuldun!"

Austen Heller, Roark'a göz kırparak, "İkimiz birden kovulduk," dedi. "Haydi gel. Yemek yemiş miydin? Şu yakındaki yerlerden birine gidelim. Seninle konuşmak istiyorum."

Roark ceketiyle şapkasını almak üzere dolaba yürüdü. Çizim odası akıl durdurucu bir olaya sahne oluyordu. Herkes işini bırakmış, seyretmekteydi. Austen Heller çizimi aldı, ortasından dört kere katladı, o kutsal kartonu çatır çatır kıvırdı, sonra cebine soktu.

Snyte, "Ama, Bay Heller ..." diye kekeledi. "Lütfen izin verin de anlatayım ... eğer istediğiniz buysa hiç mesele yok, çizimi tekrar yaparız. İzin verin ..."

Heller, "Şimdi olmaz," dedi. "Şimdi değil." Kapıya vardığında, "Size bir çek yollarım," diye seslendi.

Heller çıkıp gitmiş, Roark'u da yanında götürmüştü. Heller'ın çıkarken kapıyı kapayışı, yazdığı makalelerden birinin son paragrafı gibi etki yaptı.

Roark tek kelime söylememişti.

Roark'un ömründe girdiği en pahalı lokantanın bir köşe masasında, önlerindeki kristallerle gümüşlerin parıltısı gözlerini kamaştırırken, Heller konuşuyordu:

"Çünkü istediğim ev o. Her zaman istemiştim ben o evi. Sen inşa edebilir misin? Planlan yapıp inşaata nezaret edebilir misin?"

"Evet," dedi Roark.

"Hemen başlarsak ne kadar sürer?"

"Sekiz ay kadar."

"Sonbahara biter mi yani?"

"Evet."

"Tıpkı çizdiğin gibi mi?"

"Tıpkı öyle."

"Bak, mimarlarla nasıl bir anlaşma yapılır, bilmiyorum. Ama sen biliyorsundur. Bir anlaşma hazırla, hemen öğleden sonra avukatıma onaylat, olur mu?"

"Peki."

Heller karşısında oturmakta olan adamı inceledi. Masanın üzerinde duran ele baktı. Tüm bilinci o el üzerinde toplandı. Uzun parmakları, çıkıntılı eklemleri, belirgin damarları inceledi. İçindeki duygu, bu mimara iş veriyormuş gibi değil de, kendini ona teslim ediyormuş gibiydi.

"Kaç yaşındasın sen ... her kimsen?" diye sordu Heller.

"Yirmi altı. Referans ister misiniz?"

"Gereği yok. Referanslar burada, cebimde. Adın ne?"

"Howard Roark."

Heller çek defterini çıkardı, masanın üstüne koyup açtı, dolmakalemine uzandı.

Bir yandan yazarken, "Bak," dedi. "Sana hesaba mahsuben beş yüz dolar vereyim. Kendine bir ofis tut, ne gerekiyorsa edin, hemen başla."

Çeki koçandan yırttı, iki parmağıyla tutarak, dirseği üzerinde eğilerek Roark'a verdi. Roark'u incelerken gözleri kısılmıştı. Ama çeki uzatışında sanki selamlıyormuş gibi bir hareket vardı.

Çekin üzerinde, "Howard Roark, Mimar," diye yazılıydı.

11

Howard Roark kendi ofisini açtı.

Eski bir binanın en üst katında kocaman, tek bir odaydı. Tüm damların üzerine bakan büyük bir penceresi vardı. Pervazın kenarından, uzaklardaki Hudson Nehri'nin şeridini görebiliyordu. Parmaklarını cama bastırdığında, minicik tekneler benek gibi parmağının altından geçmekteydi. Odada bir yazıhane masası, iki sandalye, bir de büyük çizim masası vardı. Camlı giriş kapısına, "Howard Roark, Mimar," diye yazılmıştı. Holde uzun uzun durup o kelimelere baktı, sonra içeriye girip kapıyı çarptı, masadan bir T cetveli alıp tekrar fırlattı, sanki oraya demir attı.

John Erik Synte fikir değiştirmişti. Roark çizim araçlarını almak üzere ofise uğradığında, Synte resepsiyon yerine çıkmış, hararetle onun elini sıkmış, "Aaa, Roark! Eee, nasılsın bakalım? Gel içeri, gel içeri, seninle konuşmak istiyorum!" demişti.

Roark masasının karşısına oturduğunda Synte yüksek sesle konuşmayı sürdürmüştü:

"Bak, dostum, umarım dün ağzımdan çıkanlardan ötürü beni suçlamayacak kadar aklın vardır. Bu işler nasıldır, bilirsin, biraz öfkelendim. Zaten senin ne yaptığınla ilgisi yoktu. O *resmin* üzerine çizgi çizdiğin içindi. Her neyse. Gücenmedin, değil mi?"

"Hayır," dedi Roark. "Hiç gücenmedim."

"Tabii ki kovulmuş değilsin. Ciddiye almamıştın, değil mi? Hemen şu anda işine başlayabilirsin."

"Neden, Bay Synte?"

"Ne demek neden? Ha, sen Heller'ın evini düşünüyorsun, öyle mi? Ama herhalde Heller'ı ciddiye alamazsın. Nasıl biri olduğunu gördün. Bir dakikanın içinde altmış kere fikir değiştirebilen bir deli o. İşi sana vermez nasılsa. Durum açık. Bu işler böyle olmuyor."

"Dün onunla bir anlaşma imzaladık."

"İmzaladınız, ha? Eh, bu harika bir şey! Bak, Roark, ne yapabiliriz, söyleyeyim sana. Sen o işi bize geri getir, ben de üzerine, kendi adımın yanına seninkini yazayım. 'John Erik Synte & Howard Roark.' Parayı da bölüşürüz. Yani maaşına ek olarak. Bu arada, zaten zam da alıyorsun. Bundan böyle getirdiğin başka işler için de aynı düzenlemeyi yaparız. Hem ... Tanrım, neye gülüyorsun, be adam?"

"Affedersiniz Bay Synte. Özür dilerim."

"İyice anladığını sanmıyorum." Synte şaşırmıştı. "Durumu göremiyor musun? Bu senin sigortan. Henüz tüm bağlarını koparmak istemezsin. İşler böyle gelip gelip kucağına düşecek değil. O zaman ne yaparsın? Böyle olursa, bari düzenli bir işin olur, yavaş yavaş bağımsız çalışmaya doğru kayarsın ... eğer niyetin oysa. Dört beş yıl sonra, büyük sıçramayı yapmaya hazır olursun. Herkes böyle yapıyor. Anladın mı?"

"Evet."

"Yani kabul ediyorsun, öyle mi?"

"Hayır."

"Ama, hay Allah, be adam, aklını kaçırmışsın sen! Şimdiden tek başına ortaya çıkmak, ha? Ne tecrüben var, ne tanıdıkların, ne de ... hiç bir şeyin yok! Ömrümde böyle şey duymadım. Meslekten kime istersen sor. Bak bakalım ne diyecekler sana. Olacak şey değil!"

"Herhalde."

"Dinle, Roark, lütfen dinler misin beni?"

"İstiyorsanız dinlerim, Bay Synte. Ama sanırım baştan söylememde yarar var, ne derseniz deyin, fark etmeyecek. Eğer siz bundan rahatsız olmazsanız, ben dinlerim."

Synte uzun uzun konuştu, Roark dinledi. Ne itiraz etti, ne açıklama yaptı, ne de cevap verdi.

"Eh, eğer böyle davranacaksan, sonunda kendini kaldırımlarda bulduğun zaman seni geri almamı bekleme."

"Beklemiyorum, Bay Synte."

"Bu meslekte hiç kimsenin seni alacağını da zannetme. Hele bana yaptığını duyduktan sonra."

"Onu da beklemiyorum."

Synte birkaç gün boyunca, Roark'la Heller'ı mahkemeye verip vermeme konusunu düşündü, ama sonunda vermemeye karar verdi. Bir kere böyle bir olayın emsali yoktu. Heller kendisine zahmetleri için gerekli parayı ödemişti. Evi ilk tasarımlayan da zaten Roark'du. Ayrıca... hiç kimse Austen Heller'ı mahkemeye vermezdi. Roark'un ofisine gelen ilk konuk Peter Keating oldu. Bir öğle vakti hiç habersiz kapıdan girdi, dosdoğru ilerleyip Roark'un masasının kenarına oturdu, neşeyle gülümseyip iki kolunu açarak odayı gösterir gibi yaptı.

"Eee, Howard!" dedi. "Şu hale bak hele!"

Roark'u bir yıldır görmemişti.

Roark, "Merhaba, Peter," diye selamladı onu.

"Kendi ofisin, kendi adın, falan filan! Şimdiden! Düşünsene!"

"Sana kim söyledi, Peter?"

"Eh, duyuyor insan. Herhalde senin kariyerini izlemeyeceğimi sanıyor olamazsın, değil mi? Hakkında her zaman neler düşündüğümü bilirsin. Seni kutladığımı, iyi şanslar dilediğimi söylememe zaten gerek yok."

"Hayır, gerek yok."

"Güzel bir yer bulmuşsun. Aydınlık ve geniş. Belki olabileceği kadar etkileyici değil, ama başlangıçta ne beklenebilir ki? Ayrıca, ihtimaller de pek güvenli değil, değil mi, Howard?"

"Öyle."

"Korkunç bir kumar oynadın."

"Herhalde."

"Gerçekten yapacak mısın bunu? Yani kendi başına?"

"Öyle görünüyor, değil mi?"

"Aslında geç kalmış sayılmazsın, biliyorsun. Ben hikâyeyi duyduğumda, kesinlikle Synte'in yanına döneceğini, onunla akıllıca bir anlaşma yapacağını düşünmüştüm."

"Yapmadım."

"Gerçekten yapmayacak mısın?"

"Hayır."

Keating neden böyle iç bulandırıcı bir güceniklik duyduğunu merak ediyordu. Buraya gelirken acaba neden bu hikâyenin doğru çıkmayacağını ummuştu, neden Roark'u kararsız, teslim olmaya hazır

bulacağına inanmıştı? Aslında o bulantı duygusu, Roark'la ilgili haberi ilk duyduğundan beri devam ediyordu. Nedenini unutsa bile hep sürüp giden tatsız bir duygu. Birdenbire, hiç sebepsiz geliveriyordu o duygu. Bomboş bir kızgınlık. Keating kendi kendine, ne oluyor bana, diye soruyordu. Neydi bugün duyduğum benim? O zaman hatırlıyordu tabii. Ha, evet, Roark. Roark kendi ofisini açtı. Sonra yine kendine, ne olmuş yani, diye soruyor ve o zaman anlıyordu. Bu sözlerle yüzleşmek acı veriyordu ona. Kendini küçük düşmüş hissediyordu. Hakarete uğramış gibi.

"Biliyor musun, Howard, cesaretine hayranlık duyuyorum. Gerçekten. Biliyorsun, benim hem çok daha fazla tecrübem, hem de, izninle söyleyeyim, meslekte daha bir mevkiim var ... Tarafsız konuşuyorum. Ama yine de böyle bir adım atmaya cesaret edemezdim."

"Yo, edemezdin."

"Demek ilk sıçrayışı sen yaptın. Vay vaaay! Kimin aklına gelirdi? Sana çok iyi şanslar dilerim."

"Teşekkür ederim, Peter."

"Başaracağını biliyorum. Eminim bundan."

"Öyle mi?"

"Elbette! Elbette eminim. Sen değil misin?"

"Düşünmedim."

"Düşünmedin mi?"

"Pek düşündüm sayılmaz."

"Yani, emin değil misin, Howard? Emin değil misin?"

"Neden bu kadar hevesle soruyorsun?"

"Ne? Şey ... hevesle değil, ama tabii kaygılanıyorum Howard. Şu anda emin olmamak, çok kötü bir psikoloji olur. Yani senin şu durumunda. Demek kuşkuların var, öyle mi?"

"Hiç yok."

"Ama dedin ki..."

"Ben her şeyden çok eminim, Peter."

"Ruhsatım almayı düşündün mü?"

"Başvurumu yaptım."

"Üniversite mezunu değilsin, biliyorsun. Sınavda çok zorluk çıkarırlar."

"Herhalde."

"Ruhsatı alamazsan ne yapacaksın?"

"Alırım."

"Eh, herhalde Amerikan Mimarlar Derneği'nde karşılaşırız artık. Beni küçümsemeye kalkmazsan, konuşuruz. Çünkü sen Mimarlar Derneği'nin tam üyesi olacaksın, ben ise henüz stajyer üyeyim."

"Ben Mimarlar Derneği'ne katılmıyorum."

"Ne demek katılmıyorum? Artık üyeliğini kabul ederler."

"Sanırım."

"Katılman için davet edecekler seni."

"Söyle de zahmet etmesinler."

"Ne!"

"Biliyor musun, Peter, yedi yıl önce de böyle bir konuşma yapmıştık seninle. Stanton'dayken senin kulübüne üye olmam için ısrar ettiğinde. Şimdi yeniden başlamayalım."

"A.M.D.'ne katılmayacaksın, ha? Hem de katılabileceğin halde, ha?"

"Hiçbir yere katılmayacağım, Peter. Hiçbir zaman."

"Ama ne kadar yararı olacağını anlamıyor musun?"

"Neye?"

"Mimar olmana."

"Mimar olmak için bana yardım edilmesi fikrinden hoşlanmıyorum."

"Kendi işini zorlaştırıyorsun."

"Öyle."

"Hem de çok zor olacak, biliyorsun."

"Biliyorum."

"Davetlerini reddedersen, hepsini kendine düşman edersin."

"Zaten bana düşman olacaklar."

Roark'un bu haberi verdiği ilk kişi Henry Cameron'du. Heller'la anlaşmayı imzaladığının ertesi günü New Jersey'e gitti. Yağmur yağıyordu. Cameron'u bahçede, elindeki bastonuna dayana dayana, nemli patikalarda gezinir buldu. Kış boyunca Cameron her gün biraz iyileşmiş, sonunda her gün birkaç saat yürüyebilecek hale gelmişti. Büyük çaba harcayarak, eğik durumda yürüyordu. Ayaklarının altındaki ilk yeşil sürgünlere bakıyor, arasıra bastonunu yerden kaldırıyor, kendi bacakları üzerinde durabilmeye uğraşıyordu. Bastonun ucunu yeşil bir tomurcuğa değdirdi, akşamın alacakaranlığında o tomurcuktan sızan damlacığa baktı. Roark'un tepeye tırmanıp yaklaştığını görünce kaşları çatıldı. Daha geçen hafta görmüştü Roark'u. Bu ziyaretler her ikisi için de büyük anlam taşıdığından, fazla sıklaşmasını ikisi de istemiyorlardı.

"Eee?" diye homurdandı Cameron. "Ne istiyorsun yine?"

"Söyleyeceğim bir şey var."

"Bekleyebilir."

"Sanmıyorum."

"Öyle mi?"

"Kendi ofisimi açıyorum. İlk binamın anlaşmasını imzaladım."

Cameron bastonunu havada bir daire çizercesine çevirip ucunu yere dayadı, iki eliyle topuzuna dayandı. Başı uzunca bir süre boyunca tempolu bir hareketle inip inip kalktı. Gözlerini yummuştu. Sonra Roark'a baktı, "Eh, böbürlenmene gerek yok," dedi.

Ardından, "Oturmama yardım et," dedi. Cameron böyle bir cümleyi ilk defa söylüyordu. Kız kardeşi de, Roark da, bu evde yasak olan tek şeyin, onun hareketlerine yardım etmeye çalışmak olduğunu çoktan öğrenmişlerdi.

Roark onu dirseğinden tuttu, bahçe kerevetine götürdü. Cameron gözlerini gurubun ufuktaki renklerine dikerek, sert bir sesle sordu:

"Nedir? Kimin işi? Kaça?"

Roark'un anlattığı hikâyeyi sessizce dinledi. Suluboyanın üzerine karakalemle çizilmiş çizgilerden oluşan o resme uzun uzun baktı. Sonra taşın cinsiyle, çelikle, yollarla, müteahhitlerle, maliyetlerle ilgili bir yığın soru sordu. Kutlamaya kalkışmadı. Hiçbir yorumda bulunmadı.

Ancak Roark giderken, Cameron birdenbire, "Howard," dedi. "Ofisini açtığında birkaç fotoğrafını çek ve bana göster."

Sonra başını iki yana salladı, gözlerini suçlu suçlu kaçırdı, bir küfür savurdu.

"Bunuyorum ben. Unut bunu," dedi.

Roark bir şey söylemedi.

Üç gün sonra yine New Jersey'e geldi. Cameron, "Artık can sıkmaya başladın," dedi ona. Roark tek kelime söylemeden elindeki zarfı uzattı. Cameron resimlere baktı. Bomboş geniş oda, kocaman pencere, kapının girişi. Ötekileri elinden bıraktı, kapının resmine uzun süre baktı.

"Eh," dedi sonunda. "Görmeye ömrüm yetti."

O fotoğrafı da bıraktı.

"Tam da yetti sayılmaz," diye ekledi. "Yani istediğim gibi değil. Ama yine de gördüm. Öbür dünyaya gittiğimizde dünyayı gölge gibi görecekmişiz derler ya ... öyle bir görmek bu da. Belki geri kalanını da öyle görürüm. Öğreniyorum."

Resmi yine eline aldı.

"Howard," dedi. "Bak şuna."

Ona doğra uzattı, aralarında tuttu.

"Fazla bir şey söylemiyor. Yalnızca, 'Howard Roark, Mimar,' diyor. Ama insanların böyle bir şeyi bir şatonun kapısına yazabilmek uğruna öldüklerini hatırlatıyor. Bu öyle geniş, öyle karanlık bir şeye karşı meydan okuyor ki... bu dünyada çekilen ne kadar çok acı var, biliyor musun sen? İşte bütün o acılar, senin karşına çıkacak o şeyden geliyor. Onun ne olduğunu bilmiyorum. Niçin sana saldıracak, onu da bilmiyorum. Ama öyle olacak, onu biliyorum. Bir de, eğer bu kelimeleri sürdürebilirsen, sonunu zaferle noktalayacaksın, onu biliyorum Howard. Yalnız senin değil, kazanması gereken, dünyayı hareket ettiren, ama hiç takdir edilmeyen şeyin zaferi olacak. Senden önce düşen nice kişilerin öcünü alacak. Senin çekeceğin acıları daha önce çekenlerin. Tanrı seni kutsasın ... ya da en iyi, en yüksek insan yüreklerini tek başına görebilen kim olacaksa, onu kutsasın. Seçtiğin bu yol cehennemden geçiyor, Howard."

Roark patika boyunca tepeye tırmandı. O tepede. Heller'ın evi mavi gökyüzüne doğru yükselmekteydi. Karkas kurulmuş, beton dökülüyordu. Koca taraçalar, aşağıda titreşen gümüş rengi suların üzerine çıkıntı yapmaktaydı. Su ve elektrik tesisatçıları boruları döşemeye başlamışlardı.

Sütunların, kirişlerin sınırladığı gökyüzü karelerine, o gökten kendi eliyle kopardığı içi boş prizmalara baktı. Eli isteği dışında hareket etti, sonradan gelecek, odaları çevreleyecek duvarları izler gibi kaydı. Ayağının altında bir taş oynadı, tepeden denize doğra yuvarlandı, sıçradıkça güneşli yaz havasının içinde çınlayan sesler çıkardı.

Doruğun ucunda durdu. Ayakları açıktı. Boşluğa karşı, geriye doğra yaslanır gibiydi. Önünde duran malzemeye baktı. Çelik perçinlerin tokmakları, taş bloklarının pırıltıları, sarı levhaları birbirine örecek spiraller.

Derken gözüne, elektrik kabloları arasına gömülmüş iri bir cüsse ilişti. Buldog gibi bir suratta

sırıtan bir ağız, çini mavisi gözler... bir zafer ifadesi.

"Mike!" derken gözlerine inanamıyormuş gibiydi.

Mike birkaç ay önce, Philadeiphia'daki büyük bir işte çalışmak üzere çekip gitmişti. Heller daha Snyte'ın ofisine gelmeden önce. Haberi hiç duymamıştı Mike. Ya da Roark öyle sanıyordu.

"Merhaba, havuç," dedi Mike, aşırı rahat bir sesle. Sonra da, "Merhaba, patron," diye ekledi.

"Mike, sen nereden ..."

"Yaman bir mimarsın sen. Böyle bir işi ihmal etmek, ha? Ben üç gündür buradayım, sen gelesin diye bekliyorum."

"Mike, nasıl geldin buraya? Bu inişin nedeni nedir?" Mike'ın küçük özel evlerde çalıştığını hiç duymamıştı.

"Saf numarası yapma. Buraya nasıl geldiğimi biliyorsun. Senin ilk evini kaçırır mıyım sandın? Hem bunu iniş sayıyorsun, ha? Eh, belki öyledir. Ama belki de tersidir."

Roark elini uzattı, Mike'ın yağlı parmakları o eli sımsıkı kavradı. Eline bulaşan o yağlar Roark'a Mike'ın söylemek istediği her şeyi söylüyor gibiydi. Aynı şeylerin ağzından da çıkmaya başlayacağından korkan Mike homurdandı.

"Haydi işine, patron, haydi işine. Tıkama işi böyle."

Roark evi dolaştı. Bazen ayrıntıya iniyor, durup talimat veriyor, bu ev kendi evi değilmiş de, bir matematik problemiymiş gibi davranıyordu. O zaman boruların, perçinlerin varlığını hissediyor, kendi kişiliği gözden siliniyordu.

Bazen de içinden bir şey kabarıyordu. Duygu değildi o şey. Fiziksel şiddet dalgası gibi bir şeydi. Canı durmak, arkaya yaslanmak, kendi kişiliğini bu yükselen çelik çerçevenin merkezi olarak görmek istiyordu. Durmuyor, sakin sakin yoluna devam ediyordu. Ama saklamak istediği şeyi elleri açığa vurmaktaydı. Elleri uzanıyor, kirişlerin, eklemlerin üzerinden kayıp duruyordu. Çalışan işçiler farkına varmışlardı bu durumun. "Bu adam âşık bu eve," diyorlardı. "Elini çekemiyor bir türlü."

İşçiler seviyordu onu. Ama müteahhidin inşaat şefleri sevmiyordu. Zaten bu evi yapmayı kabul edecek müteahhit bulması zor olmuştu. İyi firmaların birkaçı teklifi reddetmişti. "Biz o tür şeyler yapmıyoruz." "Hayır, uğraşamayız. Bu kadar ufak bir iş için fazla zor." "Kim ister böyle bir evi? Böyle bir kaçık, herhalde sonunda paraları bile vermez. Cehennemin dibine." "Hiç böyle bir şey yapmadık. Nasıl yapılacağını bilemeyiz. Biz bildiğimiz tipte inşaatları yaparız." Müteahhitlerden biri plana şöyle bir göz atmış, hemen elinden fırlatmış, kesin bir sesle, "Ayakta duramaz bu," demişti. Roark, "Duracak," dediğinde, müteahhit kayıtsızca, "Öyle mi?" diye karşılık vermişti. "Sen kim oluyorsun da bunu bana söylüyorsun, efendi?"

Sonunda Roark, iş yapmaya ihtiyacı olan küçük bir firma bulmayı başarmıştı. Ama işin değerinden çok yüksek bir fiyata. İleri sürdükleri neden de, bu işin garip bir deney niteliğinde oluşuydu. İnşaat devam ediyor, ustabaşılar söylenenleri asık suratlı bir tutum içinde yerine getiriyor, hiç onaylamadıklarını sessizlikleriyle belli ediyorlardı. Sanki ilk kehanetin doğru çıkmasını bekliyorlarmış da, ev kafalarına çökse çok sevineceklermiş gibi.

Roark elden düşme, hurda bir Ford almıştı. İnşaata gereğinden daha sık geliyordu. Ofisinde oturmak, çizim masasının başına dikilmek, inşaattan uzak kalmak zor geliyordu ona. Buraya geldiğinde, zaman zaman ofisi de, çizim masasını da unutmak, adamların elinden aletleri kapıp kendisi de çalışmak istiyordu. Çocukluğunda çalıştığı gibi. Bu evi kendi elleriyle yapma hevesini

yenemiyordu.

Habire evi dolaşıyor, kereste yığınlarının, tel kangallarının üzerine hafifçe basarak geçiyor, notlar alıyor, haşin bir sesle emirlerini veriyordu. Mike'ın tarafına bakmaktan hep kaçınıyordu. Ama Mike'ın gözü hep ondaydı. Onun evin içinde dolaşmasını seyredip duruyordu. Yanından geçtiğinde göz kırpıyordu Mike ona. Bir keresinde,

"Kendini kontrol altına al, havuç," demişti. "İçin dışın belli oluyor. Tanrım, bu kadar da mutlu olmak ayıp şey!"

Roark yapının yanında, kayanın üzerinde durup çevredeki kırlara, kıvrılarak kıyıdan geçen upuzun yola baktı. Üstü açık bir araba o yolda ilerliyor, kırlara doğru gidiyordu. İçi pikniğe çıkmış insanlarla doluydu. Parlak renkli kazaklar, rüzgârda uçuşan eşarplar, motorun sesini bastırırcasına çığlıklar atan amaçsız sesler, abartılı, hıçkırık gibi kahkahalar. Kızlardan biri yan oturmuş, bacaklarını arabanın yanından dışarıya uzatmıştı. Başındaki hasır erkek şapkası burnuna kadar inmekteydi. Elindeki minicik çalgının tellerine vahşice vurup duruyor, çılgın sesler çıkarıyor, "Hey! Hey!" diye bağırıyordu. Kendi varlıklarının bir gününü yaşıyor, o günün zevkini çıkarıyordu bu insanlar. Gökyüzüne doğru haykırıp, işlerinin yorgunluğundan, arkada bıraktıkları yüklü günlerden kurtuluşu kutluyorlardı. Çalışmaları da, o yükleri taşımaları da, böyle bir amaca ulaşmak içindi. Böyle bir gün yaşamaktı o amaç.

Roark hızla geçen arabaya baktı. Arada bir fark var, diye düşündü. Önemli bir fark. Bugünün onlardaki bilinciyle kendisindeki bilinci aynı değildi. Onlarınkini anlaması gerektiğini düşünüyordu. Ama unutuverdi. Gözleri tepeye tırmanan yokuşa, yeni kesilmiş, pırıl pırıl granitleri getiren kamyona dönmüştü.

Austen Heller sık sık geliyor, evin yükselişini meraklı, biraz şaşkın gözlerle izliyordu. Roark'u da, evi de, aynı dikkatli bakışlarla incelemekteydi. İkisini birbirinden pek ayıramıyormuş gibi bir hali vardı.

Zorbalıklara savaş açmış biri olan Heller, Roark'u tanıyınca pek afallamıştı. Roark zorbalıklardan öyle uzak bir insandı ki, adeta kendisi bir zorbalık haline geliyordu. Heller'ın tanımlayamadığı birtakım şeylere çekilmiş bir ültimatom gibiydi. Bir hafta geçmeden, Heller ömrünün en iyi dostunu bulduğunu anlamış, bu dostluğun Roark'un o temel kayıtsızlığından kaynaklandığının bilincine varmıştı. Roark aslında, varlığının derinliklerinde, Heller'ın bilincinde değildi. Heller'a ihtiyacı da, ona yönelik bir çağrısı da, talebi de yoktu. Heller aralarına bir çizgi çekilmiş olduğunu, kendisinin o çizgiye hiç dokunamayacağını, onu aşamayacağını anlıyordu. Roark ona hiçbir şey sormuyor, hiçbir şey vermiyordu. Ama Roark dönüp Heller'ın yüzüne onaylayıcı bakışlarıyla baktığında, gülümsediğinde, yazdığı yazılardan birini övdüğünde, Heller acayip derecede temiz bir sevinç hissediyor, o sevincin rüşvetle de, sadakayla da ilgisi olmadığını biliyordu.

Yaz akşamlarında ikisi tepenin ortalarına rastlayan, raf gibi uzanmış bir kayanın üzerine oturuyor, bir yandan karanlık, tepelerindeki evin kirişlerini sararken, son ışıklar çelik çubukların tepesindeki parıltıları söndürürken, konuşuyor, konuşuyorlardı.

"Benim için yaptığın bu evi bu kadar çok sevmeme sebep olan şey ne, Howard?"

Roark da ona, "Bir evin de bir insan gibi bütünlüğü, dürüstlüğü olabiliyor," diyordu. "Ama o da insandaki kadar seyrek oluyor."

"Ne bakıma?"

"Eh, bir bak şuna. Her parçasının orada varoluş nedeni, ev ona ihtiyaç duyuyor diye. Başka hiçbir

nedeni yok. Bunu buradan bakarken de görebiliyorsun, içine girdiğin zaman da. Biçimi veren, içinde senin yaşayacağın odalar. Kitlelerin ilişkileri, içerde kalan mekânın dağılımı tarafından saptanmış. Her türlü süsü, inşaat metodunun saptanmasıyla ortaya çıkıyor. Bu binayı ayakta tutan ilkenin bir uzantısı hepsi. Her basıncın, her desteğin ona uyduğunu görebiliyorsun. Eve baktığında, gözlerin yapısal bir süreçten geçiyor. Her adımı izleyebiliyorsun, onun yükselişini görebiliyorsun, onu neyin oluşturduğunu, neden ayakta durabildiğini anlıyorsun. Oysa nice kere, hiçbir şeyi taşımayan sütunlarla dolu evler görmüşsündür. Amaçsız kornişler, alçı bezemeler, sahte arklar, sahte pencereler görmüşsündür. İçinde sanki bir tek kocaman hol varmış gibi gözüken binalar görmüşsündür. Dışından baktığında, upuzun sütunlar, tepeden aşağıya uzanan, boyu altı katı aşan pencereler görmüşsündür. Ama içine girdiğinde, altı ayrı kat bulursun. Kimisi de gerçekten bir tek hol içerir, ama dış cephesi kat kat çizgilerle, şeritlerle, dizi dizi pencerelerle doludur. Aradaki farkı anlıyor musun? Senin evin, kendi ihtiyaçlarının bir kurgusu. Ötekiler ise etkileyebilme ihtiyacına yönelmiş. Senin evinin saptayıcı amacı, evin kendisi. Ötekilerin ki ise seyirciler."

"Bir bakıma, her zaman bu dediklerini hissettim, bunu biliyor musun? Bu eve taşındığım zaman yepyeni bir varlığa kavuşacağımı hissettim. Günlük hayatım bile, tanımlayamadığım bir tür dürüstlüğe ve gurura sahip olacak. Bu eve layık olabilmek için çaba göstermem gerek dersem sakın şaşırma."

"Benim niyetim de oydu," dedi Roark.

"Hem bu arada, rahatımı düşünerek aldığın tedbirlere de teşekkür etmek istiyorum. Hiç aklıma gelmemiş pek çok şeyler görüyorum. Sanki ihtiyaçlarımı biliyormuş gibi planlamışsın hepsini. Örneğin çalışma odam, benim en çok ihtiyaç duyacağım yer. Sen de onu egemen bir noktaya koymuşsun. Görüyorum ki dışardan bakıldığında da egemen nokta orası. Sonra o odanın kütüphaneye açılışı, salonun oradan çok uzak oluşu, konuk odalarının, sesleriyle beni rahatsız edemeyecek yerlere konuluşu falan. Beni çok düşünmüşsün."

"Biliyor musun," dedi Roark. "Aslında seni hiç düşünmedim. Evi düşündüm hep." Sonra ekledi. "Belki de seni düşünebilmeyi o sayede başardım."

Heller'ın evi 1926 yılının Kasım ayında tamamlandı. 1927 Ocağında, *Architectura Tribune*'da, son yıl içinde yapılmış en güzel Amerikan evleriyle ilgili bir anket yayınlandı. Kuşe kağıdından on iki sayfa, yayıncıların mimarlık başarısı saydığı yirmi dört evin resimleriyle doluydu. Heler'ın evi bunların arasında yoktu.

New York gazetelerinin gayrimenkul bölümü her pazar günü, çevredeki dikkate değer evleri sunardı. Heller'ın evinden oralarda da söz edilmedi.

Amerikan Mimarlar Derneği'nin yıllığında, ülkenin en iyi binaları olarak seçilen binalar, "İleriye Bakış" başlığı altında tanıtılırdı. Heller'ın evinin orada da adı geçmedi.

Nice toplantılarda konuşmacılar kürsülere çıkıp çıkıp Amerikan mimarisinden söz ettiler, ama hiçbiri Heller'ın evini ağzına almadı.

Amerikan Mimarlar Derneği'nin kulüp odalarında birkaç fikir seslendirildi.

Ralston Holcombe, "Ülke için bir yüzkarası," dedi. "Heller'ın evi gibi bir şeyin kurulmasına izin verilmemesi gerekirdi. Mesleğe leke sürüyor. Bir yasa olmalı böyle şeyleri yasaklayan."

John Erik Snyte, "Müşterilerimizi böyle şeyler kaçırıyor zaten," diye söylendi. "Böyle bir ev görüyorlar, bütün mimarları deli sanıyorlar."

Gordon L. Prescott, "Ben kızacak bir şey göremiyorum," diye söze karıştı. "Bence çok komik bir

şey. Benzin istasyonuyla, çizgi romanlarda gördüğümüz, aya gidecek uzay gemileri arasında bir şey."

Eugene Petringill, "Bir iki yıl bekleyin de olacakları görün," dedi.

"İskambilden şato gibi çöküverecek."

Guy Francon, "Yıllardan söz etmeye gerek var mı?" diye atıldı "Bu modernistik numaraların hiçbir zaman bir mevsimden uzun dayandığı görülmemiş ki! Sahibi çabucak bıkacak, koşa koşa dönüp, bildiğimiz bir kolonyel evde yaşamaya başlayacak."

Heller'ın evi çevresini saran kırsal bölgede epey ün kazanmıştı. İnsanlar yollarını değiştirip evin önüne geliyor, aşağıdaki yola park ediyor, uzun uzun seyrediyor, parmaklarıyla gösteriyor, kıkır kıkır gülüyorlardı. Benzin depolarında çalışan işçiler, Heller arabasıyla geçerken gizli gizli alay ediyorlardı. Heller'ın aşçısı, alışverişe çıktığında dükkâncıların alaycı bakışlarına dayanmak zorunda kalıyordu. Sonunda Heller'ın evi o çevrede "tımarhane" diye tanınmaya başladı.

Peter Keating, arkadaşı olan meslektaşlarına, yüzünde bağışlayıcı bir gülümsemeyle, "Yo, böyle şeyler söylemeyin onun hakkında," diyordu. "Howard Roark'u çoktandır tanırım. Çok yeteneklidir, çok. Bir, zamanlar benim yanımda bile çalışmıştı. O ev konusunda biraz uçuk davranmış, o kadar. Öğrenecektir. Geleceği parlak ... siz aynı kanıda değilsiniz, öyle mi? Gerçekten öyle mi düşünüyorsunuz?"

Ellsworth M. Toohey, Amerika'da taş üstüne taş konsa yorumsuz bırakmayan biri olduğu halde, yazdığı köşe yazılarına bakılırsa Heller'ın evinden habersizdi. Okurlarını böyle bir şeyden haberdar etmeyi gerekli bulmamıştı ... lanetlemek için bile olsa. Bu konuya hiç, ama hiç değinmedi.

12

New York *Banner*'da Alvah Scarret'in yazdığı "Gözlemler ve Düşünceler" sütunu her gün baş sayfada yayınlanırdı. Bu sütun ülkenin her yanındaki küçük kent ve kasabalarda güvenilir bir rehber, bir ilham kaynağı ve halk felsefesinin yoğurucusuydu. Yıllar önce bu sütunda şöyle bir söz yayınlanmış ve ün kazanmıştı: "Özenti uygarlığımızla ilgili o kibirli kavramlarımızı unutup, vahşilerin bizden önce neler bildiğini hatırlasak, hepimiz çok daha iyi durumda olurduk. Onlar annelerine saygı gösterirdi." Alvah Scarret bekârdı. İki milyon dolarlık bir servet kazanmıştı. Çok iyi golf oynardı ve Wynand gazetelerinin de baş editörüydü.

Banner'da üç hafta boyunca yürütülen, yoksul semtlerindeki yaşam ve "Para Avcısı Mal Sahipleri" konulu kampanyayı Alvah Scarret düşünmüştü. Bu tür malzemeye bayılırdı Alvah Scarret.

Konunun hem insani açıdan çekiciliği, hem de sosyal yanı vardı. Bunlar sayesinde pazar eklerine de, etekleri uçuşarak nehre atlayan kızların resimleri basılabiliyordu. Tiraj arttırıcı şeylerdi bunlar. Kampanya, merkez olarak seçilen bölgede, Doğu Nehri boyunca uzanan blokların sahiplerini utandırıyordu. O mal sahipleri, blokları adı duyulmamış bir emlak şirketine satmayı reddetmişlerdi. Kampanyanın sonunda pes edip sattılar. Emlak şirketinin sahibinin, Gail Wynand'a ait bir başka şirket olduğunu tabii kimse kanıtlayamadı.

Wynand gazeteleri hiçbir zaman uzun süre kampanyasız kalmazdı. Çağdaş Havacılık konusunda bir kampanyayı daha yeni bitirmişlerdi. Pazar günleri çıkan Aile Dergisi ekinde havacılığın bilimsel tarihini yayınlamış, Leonardo da Vinci'nin uçan makine resimlerinden başlayıp en son model bombardıman uçaklarına kadar hepsinin resimlerini basmışlardı. Resimler arasında, kızıl alevlerin içinden uçan Icarus bile vardı. Çıplak vücudu mavimsi yeşil, balmumu kanatlan sarı, dumanlar mordu. Bir resimde de cüzzamlı bir kocakarı vardı. Gözlerinden ateş saçılıyor, önündeki kristal küreye bakıyordu. Bu kadın, insanoğlunun sonunda uçacağını daha on birinci yüzyılda söylemişti. Sayfalarda yarasa, vampir ve kurt adam resimleri bile boy göstermekteydi.

Bir de model uçak yapım yarışması sokuşturulmuştu araya. Yarışma on yaşının altındaki bütün erkek çocuklara açıktı. Tek koşulu, *Banner'a* üç yeni abone yollamalarıydı. Ruhsatlı bir pilot olan Gail Wynand, Los Angeles'den New York'a kadar bir gösteri uçuşu yapmış, yüz bin dolara mal olan özel yapım küçük uçağıyla "Kıta Hız Rekoru"nu kırmıştı. New York'a varırken bir hata yapmış, sonunda kayalarla dolu bir düzlüğe iniş yapmak zorunda kalmıştı. İnsanın saçlarını diken diken eden bir inişti bu. Ama kusursuz biçimde gerçekleştirilmişti. Her ne hikmetse, *Banner'ın* fotoğrafçıları da o sırada o çayırın çok yakınındaydılar. Gail Wynand uçaktan indi. Yıldız pilotlar bile sarsılırdı bu tecrübeden. Gail Wynand kameraların karşısında durduğunda, pilot ceketinin yakasında kusursuz bir gardenya göze çarpıyordu. Eli iki parmağı arasında tuttuğu sigarayla birlikte yükseldiğinde, hiç titremiyordu. Yere indiğinde ilk isteğinin ne olduğu sorulduğu zaman, oradaki en güzel kadını öpmek istediğini söyledi, ama kalabalığın arasından en gudubet kocakarıyı seçti, eğilip onu alnından öperken, kadının kendisine annesini hatırlattığını söyledi.

Daha sonra, gecekondu kampanyası başlarken de Gail Wynand, Alvah Scarret'e, "Koyul işe," demişti. "Bu konuya ne sığdırabilirsen kullan." Ondan sonra yatma atlayıp bir geziye çıkmış, yanına da uçağını armağan ettiği yirmi dört yaşındaki güzel bir havacı kızı almıştı.

Alvalı Scarret işe koyuldu. Attığı birçok adımların arasında, Dominique Francon'a da yoksul evlerdeki koşulları inceleme ve insani malzeme toplama görevini verdi. Dominique Francon,

Biarritz'de geçirdiği yaz tatilinden yeni dönmüştü. Yazlan hep tatile çıkar, Alvah Scarret de buna izin verirdi, çünkü Dominique onun en sevdiği gazete çalışanlarından biriydi. Onun yazıları karşısında şaşkınlık duyduğu için, bir de, Dominique'in her an işinden ayrılabileceğini bildiği için.

Dominique Francon iki hafta süreyle Doğu Blokları'nda bir dairenin holden bozma yatak odasına yerleşti. Odaya gün ışığı giriyordu ama penceresi yoktu. Beş kat merdiven çıkılıyordu, akan suyu da yoktu. Dominique yemeklerini, alt kattaki kalabalık ailenin mutfağında pişiriyordu. Komşulara ziyarete gidiyor, akşamları yangın merdivenlerinin sahanlıklarında onlarla oturuyor, komşu kızlarla birlikte ucuz sinemalarda film seyretmeye gidiyordu.

Üzerinde her gün sarkık, kötü etekler, bluzlar vardı. Her zamanki görünüşündeki o anormal incelik, onu bu çevrede çok yorgun ve bitkin göstermekteydi. Komşular onda verem olduğundan emindiler. Ama Dominique yine de. Kiki Holcombe'un salonunda nasıl davranıyorsa öyle davranıyordu. Yine aynı soğukkanlı özgüven, yine aynı sakin hal. Odasının yer tahtalarını fırçalayarak temizliyor, patates soyuyor, teneke leğenin içinde soğuk suyla banyo yapıyordu. Bunların hiçbirini daha önce yapmışlığı yoktu. Ama yine de ustaca yapıyordu. Bir eylem gücü vardı onda. Görünüşüne zıt düşen bir ustalık vardı. Bu yeni koşullardan pek de rahatsızlık duymamıştı. Kibar salonlara karşı nasıl kayıtsızsa, yoksul yaşama karşı da öyle kayıtsızdı.

İki haftanın sonunda, Central Park'a bakan bir otelin tepesindeki çatı dairesine döndü, yoksul yaşamla ilgili yazıları *Banner*'da çıkmaya başladı. Amansız, son derece mükemmel yazılardı.

Bir akşam yemeği davetinde, şaşkın somlar yağmuru altında kaldı. "Tatlım, o yazıları gerçekten sen yazmadın, değil mi?" "Dominique, orada yaşamış olamazsın, inanmam!" "Yo, orada yaşadım," diye karşılık verdi Dominique. Sonra incecik bileğine çok ağır geliyormuş gibi görünen zümrüt bilezikli kolunu tembel bir hareketle havada çevirerek devam etti: "Bayan Palmer, Doğu On İkinci Sokak'ta sahibi olduğunuz evin lağımı iki günde bir tıkanıp taşıyor, pis sular tüm avluyu kaplıyor. Güneşte rengi mor görünüyor, gökkuşağı gibi parıltılar oluşturuyor." "Bay Brooks, sizin Claridge Binaları'nda sahip olduğunuz yerin tavanlarında öyle güzel sarkıtlar oluşuyor ki!" Dominique bunu söylemek için başını eğip uzanırken altın rengi saçları sarkıyor, göğsündeki gardenyalara değiyordu. Gardenyaların taçyapraklarında minik su damlacıkları ışıldamaktaydı.

Sosyal Görevliler Toplantısında konuşma yapması istenmişti. Bu önemli toplantıda egemen olan ruh, militan, radikal bir ruhtu. En saygın kadınlardan birkaçı önderlik ediyordu toplantıya. Alvah Scarlet çok memnundu. Dominique'e iyi şanslar diledi. "Göster kendini, evlat," dedi. "Yüklen üstlerine. Sosyal Görevliler bizim için önemli." Dominique havasız kalmış bir salonda konuşucu kürsüsüne çıktı, karşısında gördüğü o yüzlerden oluşan çarşafa baktı. Kendi haklılıklarına ve kendi iyiliklerine inanmış insanların hevesi okunuyordu yüzlerde. Dominique tekdüze bir sesle, fazla vurgu kullanmaksızın konuştu. Birçok şey arasında şunları da söyledi: "Birinci katın arka dairesinde oturan aile, kiralarını ödeme zahmetine katlanmıyor, çocukları da, giyecek bir şeyleri olmadığı için okula gidemiyor. Babanın köşedeki tavernada veresiye hesabı var. Sağlığı yerinde, işi de enikonu iyi ... İkinci kattaki karıkoca, geçenlerde altmış dokuz dolar doksan beş sente bir radyo aldılar. Dördüncü katın ön dairesinde oturan ailede baba ömründe bir tam gün bile çalışmamış, böyle bir şey yapmaya niyeti de yok. Dokuz çocuğuna mahallenin kilisesi bakıyor. Onuncu bebek de doğmak üzere ..." Konuşmasını bitirdiğinde, birkaç öfkeli alkış duyuldu. Dominique elini havaya kaldırarak, "Alkışlamak zorunda değilsiniz," dedi. "Böyle bir şey beklemiyorum." Sonra terbiyeli bir sesle, "Soru var mı?" diye sordu. Hayır, soru yoktu.

Evine döndüğünde, Alvah Scarret'i kendisini bekler buldu. Alvah, Dominique'in çatı salonuna hiç

uymayan bir tipti. Koca cüssesiyle bir koltuğun kenarına, zarif olmaya çalışan bir tavırla ilişmiş otururken, kenti bir tablo gibi gösteren camın önünde kambur bir cine benziyordu. Kentin manzarası gerçekten de, odayı aydınlatmak için yapılmış bir aynaya benzemekteydi. Simsiyah gökyüzüne karşı yükselen kulelerin ince çizgileri, odanın eşyalarının ince çizgileriyle devam ediyor gibiydi. Uzaklardaki pencerelerde parıldayan ışıklar, salonun çıplak, parlak tabanına yansımaktaydı. Dışarıdaki sert açılı yapıların o soğuk hesaplılığı, içerdeki her parça eşyanın soğuk, esneklikten uzak zerafetini tamamlamaktaydı. Alvah Scarret bu uyumu bozuyordu. Hem iyi yürekli bir kasaba doktorana, hem de kumar hilekârlarına benziyordu. İri yüzünde, her zaman alameti farikası sayılan iyi yürekli, babacan gülümsemesi vardı.

Gülümsemesindeki sıcaklığın, o ağırbaşlı ve gururlu havasını eksilt meyip, tersine arttırmasını da sağlayabiliyordu. İnce uzun, gaga burnu her ne kadar o iyi yüreklilikten bir şey eksiltmiyorsa da, gurura bir şeyler katıyordu. Bacaklarının üzerine kat kat sarkan göbeği gururdan bir şeyler eksiltiyordu tabii ... Ama o da iyi yürekliliğe katkıda bulunmayı başarıyordu.

Ayağa kalktı, gülümsedi, Dominique'in elini tuttu. "Eve dönmeden bir uğrayayım diye düşündüm," dedi. "Sana söyleyecek bir şeyim var. Nasıl gitti, evlat?"

"Beklediğim gibi."

Dominique şapkasını çıkarıp gözüne ilişen ilk koltuğa fırlattı. Saçları alnında yassı bir bukle halinde kıvrılıp omuzlarına dümdüz döküldü. Yamyassıydı saçları. Açık renk, cilalanmış bir madenden yapılma yüzme bonesi gibiydi. Pencereye yürüyüp kente baktı, arkasını dönmeden, "Bana ne söylemek istiyordun?" diye sordu.

Alvah Scarret onu keyifle seyretmekteydi. Gereksiz yere ona el sürmemeyi çoktan öğrenmişti. Ancak elini tutuyor, omzunu tıpışlıyordu, o kadar. Artık o konuyu düşünmeyi bile kesmişti, ama yine de içinde belirli belirsiz, yarı bilinçlendirilmiş bir duygu vardı. Kendisi o duyguyu üç kelimeyle özetlerdi: Hiç belli olmaz.

"Sana güzel haberlerim var, evlat," dedi. "Bir program hazırlıyorum. Reorganizasyonla ilgili. Kadınların Refahı konusunda birkaç şeyi bir araya toplamayı düşündüm. Bilirsin işte, okurlar, ev ekonomisi, bebek bakımı, suç işleyen gençler falan filan. Hepsi bir birim olsun diyorum. Bu iş için de küçük kızımdan uygun bir isim bulamıyorum."

"Beni mi demek istiyorsun?" Dominique hâlâ ona dönmemişti,

"Başka kim olacak? Gail döner dönmez onayını alırım."

Dominique dönüp ona baktı. Kollarım göğsünde kavuşturmuş, elleriyle dirseklerini tutmuştu.

"Teşekkür ederim, Alvah," dedi. "Ama ben istemiyorum."

"Ne demek, istemiyorum?"

"İstemiyorum demek."

"Tanrı aşkına, bunun ne büyük bir ilerleme olduğunu anlayamıyor musun?"

"Neye doğru ilerleme?"

"Kariyerin olarak."

"Ben hiçbir zaman kariyer planlıyorum demedim ki!"

"Ama sonsuza kadar bir arka sayfa sütununu yazmayı istemezsin herhalde!"

"Sonsuza kadar değil. Canım sıkılana kadar."

"Ama bu oyuna gerçekten katılsan neler yapabileceğini düşünsene! Gail'in dikkatini bir çekersen, senin için neler yapabileceğini düşün!"

"Onun dikkatini çekmek gibi bir niyetim yok."

"Ama Dominique, sana ihtiyacımız var. Bu geceden sonra kadınlar senin en sadık takipçin olacak."

"Hiç sanmıyorum."

"Ama ben yarınki gazetede senin konuşmana iki koca sütun ayırdım." .

Dominique telefona uzandı, kulaklığı alıp ona uzattı.

"Konuşup iptal ettirsen iyi olur," dedi.

"Neden?"

Dominique masasındaki kâğıtları karıştırdı, daktiloyla yazılmış birkaç sayfa buldu, Alvah'a verdi. "İşte bu gece yaptığım konuşma," dedi.

Alvah Scarret kâğıtlara göz gezdirdi. Hiçbir şey söylemedi ama elini bir kere alnına şaklattı. Sonra telefonu kaptı, bu akşamki toplantıya mümkün olduğu kadar kısa değinilmesi için emir verdi. Konuşmacının kim olduğu konusunda da isim belirtmemelerini söyledi'.

O telefonu kaparken Dominique, "Pekâlâ," dedi. "Kovuldum mu?"

Scarret başını hazin hazin iki yana salladı. "Kovulmak istiyor musun?"

"Pek sayılmaz."

"Ben örtbas ederim," diye mırıldandı koca adam. "Gail'den saklarım."

"Nasıl istersen. Ne olursa olsun, bana vız gelir."

"Dinle beni, Dominique ... Biliyorum, soru sormamı istemezsin. Ama neden hep böyle şeyler yapıyorsun?"

"Hiçbir nedeni yok."

"Bak, bir akşam yemeğinde bu konuda neler söylediğin kulağıma geldi. Sonra radikal bir toplantıya gidiyor, şu satırlardakileri döktürüyorsun."

"Doğru ama. Her iki yanı da doğru. Değil mi?"

"Tabii doğru. Hangisini nerede söyleyeceğine karar verirken yerlerini değiştirsen olmaz mıydı?"

"Öyle yapmaktan hiçbir şey çıkmazdı ki!"

"Senin yaptığında ne anlam var ki!"

"Yok. Hiç. Ama beni eğlendirdi."

"Seni anlayamıyorum, Dominique. Daha önce de yaptın böyle şeyleri. Bazen harika gidiyorsun, pırıl pırıl işler çıkarıyorsun, ama tam ileriye doğru bir adım atacağın sırada ... böyle bir numara çekip her şeyi berbat ediyorsun. Neden?"

"Belki de tam o nedenle."

"Lütfen bana, bir dost olarak söyler misin? Çünkü seni severim ve sana ilgi duyarım ben. Ne peşindesin aslında?"

"Açıkça görülüyor sanıyordum. Hiçbir şeyin peşinde değilim."

Alvah Scarret ellerini iki yana açtı, çaresizlik içinde omuzlarını kaldırdı.

Dominique neşeyle gülümsedi.

"Bu kadar üzülecek ne var? Ben de seni severim, Alvah. Ben de sana ilgi duyarım. Hatta seninle konuşmaktan bile hoşlanırım ki bu daha çok değer taşıyor. Şimdi lütfen rahat otur, sana bir içki vereyim. İhtiyacın var içkiye, Alvah."

Ona buzlu bardak içinde, buzları şakırdayan bir şey uzattı. "Sen çok cici bir çocuksun, Dominique," dedi Scarret.

"Tabii. Öyleyim."

Bir masanın kenarına ilişti. Ellerini arkasına dayamış, gergin kollarına dayanarak arkaya doğru eğilmiş, bacaklarını yavaş yavaş sallıyordu.

"Biliyor musun, Alvah, günün birinde gerçekten istediğim bir işim olursa bunu korkunç bir şey sayarım."

"Daha neler! Amma anlamsız bir söz! Ne demek istiyorsun?"

"Ne diyorsam onu. Zevk aldığım, kaybetmek istemediğim bir işim olursa, korkunç olur."

"Neden?"

"Çünkü sana bağımlı duruma gelirim. Sen harika bir insansın, Alvah, ama pek de ilham verici sayılmazsın. Senin taşıdığın kırbacın karşısında eğilip bükülmek iyi olmaz gibi geliyor bana. Yo, itiraz etme, seninki çok nazik bir kırbaç olur. Esas çirkin olan da o zaten. Patronumuz Gail'e de bağımlı olurum. Harika bir insandır, ondan eminim, ama onunla hiç karşı karşıya gelmemeyi yeğlerim."

"Bu kadar çılgın bir davranışa bürünmene sebep ne? Gail'in de, benim de, senin için her şeyi yapacağımızı bildiğin halde hem de ... Ben şahsen ..."

"Yalnız o kadar değil, Alvah. Bir tek sen değilsin. Gerçekten istediğim bir işi, bir projeyi, bir ideali ya da bir insanı bulursam, bütün dünyaya bağımlı duruma gelirim. Her şeyin diğer şeylerle bir bağlantısı var. Birbirimize öyle sıkı bağlıyız ki! Bir ağın içindeyiz hepimiz. O ağ bekliyor. Ve hepimiz onun içine bir tek arzu nedeniyle itiliyoruz. Sen bir şey istiyorsun, o şey senin için değerli oluyor. Onu senin elinden kapmak için bekleyenler kim, biliyor musun? Bilemezsin. Belki çok karışık, çok uzaklarda olabilir, ama birileri onu kapmak için hazır bekliyor. Ve sen de onların hepsinden korkuyorsun. Büzülüyorsun, sürünüyorsun, yalvarıyorsun ve kabulleniyorsun ... tek ki almasın, sende bıraksınlar. Bir de kimleri kabul ettiğine bak."

"Eğer yanılmıyorsam, sen genel olarak insan ırkını eleştiriyorsun."

"Biliyor musun, bizim genel olarak insan ırkı hakkındaki düşüncelerimiz çok garip bir şey. O kelimeyi söylerken hepimizin kafasında belirginlikten uzak, pırıltılı bir tablo oluşuyor. Ciddi, büyük, önemli bir şey. Ama aslında bu konuda tek bildiğimiz, kendi hayatımız boyunca karşılaştığımız insanlar. Bir bak onlara. Gerçekten büyük, ciddi bir yanlarını görebiliyor musun? Öyle birini tanıyor musun? İşporta arabalarından alışveriş etmeye çalışan ev kadınları var, sokaklarda duvarlara ayıp kelimeler yazan, burnu sümüklü çocuklar var, sarhoş gençler var. Ya da bunların ruhsal karşılıkları var. Aslında acı çektikleri zaman insanlara bir parça saygı duymak mümkün. Bir nebze gururları oluyor o zaman. Ama eğlenirken-hiç dönüp baktın mı onlara? İşte gerçeği ancak o zaman görebiliyorsun. Esir gibi çalışıp kazandıkları paraları lunaparklarda, bayağı gazinolarda harcarken bak onlara. Dünyayı önlerinde apaçık bulan zenginlere bak. Eğlenmek için neleri seçiyorlar, bir dikkat et. Kibar barlarda seyret onları. İşte senin genel olarak insan ırkı dediğin şey. Ben böyle bir şeye elimi bile sürmek istemem."

"Ama ... Allah kahretsin! Bu olaya böyle bakılmaz ki! Tablonun tamamı değil bu. En kötü olanımızın içinde bile biraz iyilik vardır. Her zaman bizi kurtaracak bir özelliğimiz vardır."

"Daha beter işte. Bir insanın kahramanca bir hareket yaptığını gördükten sonra, dinlenmek için vodvillere gittiğini öğrenmek, ilham verici bir şey mi sence? Nefis bir tablo yaptıktan sonra ressamın tüm vaktini, her rastladığı yosmayla yatarak geçirdiğini öğrenmek hoş mu?"

"Ne istiyorsun sen? Kusursuzluk mu?"

"Ya da hiçbir şey. Bu yüzden de, 'hiçbir şey'i seçiyorum."

"Mantığa uymuyor ama."

"İnsanoğlunun kendine sahip olma izni verebileceği tek arzuyu alıyorum, o kadar. Özgürlük, Alvah, özgürlük."

"Sen ona özgürlük mü diyorsun?"

"Hiçbir şey istememek. Hiçbir şey beklememek. Hiçbir şeye bağımlı olmamak."

"Ya istediğin bir şey çıkarsa karşına?"

"Çıkmaz. Görmemeyi seçerim. O da senin o şirin dünyanın bir parçası olacaktır nasılsa. Onu bütün hepinizle paylaşmak zorunda kalırım ... Oysa bunu istemem. Biliyor musun, okuyup sevdiğim güzel bir kitabı asla ikinci kere açmam ben. Onu okumuş olan başka gözler gelir aklıma. O gözlerin kimlere ait olduğu gelir. Bu tür şeyler paylaşılamaz. Bu tür insanlarla, asla paylaşılamaz."

"Dominique, hiçbir konuda bu kadar güçlü duygular beslenemez. Anormal bir şey bu."

"Ama ben ancak böyle hissedebiliyorum. Ya da hiçbir şey hissetmiyorum."

Alvah dürüst, içten bir kaygıyla, "Dominique, tatlım," dedi. "Keşke senin baban olsaydım. Çocukluğunda ne gibi bir trajedi yaşadın sen?"

"Hiç öyle bir şey yaşamadım. Harika bir çocukluk geçirdim. Özgür ve sakin. Kimse beni fazla rahatsız etmedi. Gerçi, evet, sık sık canım sıkılırdı. Ama ona da alışkınım."

"Sen herhalde çağımızın bahtsız bir ürünüsün. Her zaman söylemişimdir. Bizler fazla müstehzi, fazla yozlaşmışız. Eğer tevazu sahibi olup basit değerlere dönersek ..."

"Alvah, şimdi bu masalları nasıl ortaya getirebiliyorsun? Bunlar olsa olsa senin başyazılarının malzemesi. Hem ..." Sustu. Scarret'in gözlerini görmüştü. O gözlerde şaşırmış, biraz da incinmiş bir ifade vardı. Dominique güldü. "Yanıldım. Sen bunlara gerçekten inanıyorsun. Eğer gerçek inançsa duyduğun. Ya da onun yerine ne kullanıyorsan o. Ah, Alvah! İşte bu yüzden seviyorum seni. Bu akşamki toplantıda yaptığımı şimdi yine yapmamın nedeni de bu."

"Ne?" Scarret afallamıştı.

"Böyle konuşmak yani. Senin gibi birine. Sana bu tür şeyler söylemek hoş. Biliyor musun, Alvah, ilkel insanlar tanrılarının heykellerini insan biçiminde yaparlarmış. Sen nasıl bir heykel olurdun, düşünsene ... çıplak bir heykel olsaydın ... göbeğinle falan."

"Şimdi bunun ne ilgisi var?"

"Hiç ilgisi yok, hayatım. Bağışla beni." Sonra ekledi. "Biliyor musun, çıplak erkek heykellerine bayılırım ben. Bu kadar afallamana gerek yok. Heykel diyorum, başka bir şey değil. Bir zamanlar bir heykelim vardı. Helios'du sözde. Avrupa'da bir müzeden almıştım onu. Almak hiç de kolay olmamıştı. Satılık değildi tabii. Sanıyorum âşık olmuştum o heykele, Alvah. Onu buraya, evime

getirdim."

"Nerede peki? Beğendiğin bir şeyi görmeyi çok isterdim.

Değişiklik olurdu."

"Kırıldı."

"Kırıldı mı? Müze parçası mı kırıldı? Nasıl oldu bu?"

"Ben kırdım."

"Nasıl?"

"Aydınlıktan aşağıya attım. Aşağısı beton zemin."

"Büsbütün mü delisin sen yoksa? Neden yaptın böyle bir şeyi?"

"Başka kimse göremesin diye."

"Dominique!"

Genç kadın başını salladı, sanki konuyu silkeleyip uzaklaştırdı. Dümdüz saçları ağır bir dalga gibi kıpırdadı. Cıva havuzundaki sıvı gibi.

"Üzgünüm, hayatım," dedi sonunda. "Seni şoka uğratmak istemedim. Şoka uğrayacak biri değilsin diye düşünür, seninle her şeyi konuşabileceğime inanırdım. Söylememeliydim. Yararı yok herhalde."

Masanın üzerinden hafif bir hareketle sıçrayarak indi.

"Evine koş, Alvah," dedi. "Geç oluyor. Yorgunum. Yarın görüşürüz."

Guy Francon, kızının yazdığı köşe yazılarını okuyup duruyordu. Akşam yemeği davetinde ve Sosyal Görevliler Toplantısı'nda Dominique'in neler söylediğini duymuştu. Bütün bunlardan hiçbir şey anlamıyordu. Tek anladığı, bunların tam kızından beklenebilecek şeyler olduğuydu. Kafası sürekli olarak bu konuyla meşguldü. Dominique'i her düşünüşünde hissettiği o şaşkın ürküntüden de hiç kurtulamıyordu. Kendi kendine, acaba kızımdan gerçek anlamda nefret mi ediyorum, diye sordu.

Ama kendine bu soruyu sorduğu zaman da, gözünün önünde bir sahne canlanırdı hep. Dominique'in çocukluğuna ait bir sahne. Geçmiş bir yaz mevsiminin unutulmuş bir günü. Connecticut'taki yazlık evde. O günün geri kalanını tümüyle unutmuş, hatırladığı sahnenin düşüncesini bile kafasından silmişti. Ama kendisi o an terastaydı, kızının bahçenin ucundaki yüksek yeşil çalıların üzerinden atlayışına bakıyordu. Çalılar onun küçücük vücuduna göre fazla yüksekti. Francon bir an için, onun o yüksekliği aşamayacağını düşünmüştü. Ama tam o anda küçük kızını bir zafer edasıyla yeşil engelin üzerinden uçarken görmüştü. O sıçramanın ne başını, ne de sonunu hatırlıyordu. Ama gözlerinin önünde çok canlı biçimde gördüğü sahne, sanki bir film karesinden kesilmiş, ebediyen hareketsiz olarak zihnine çakılmıştı. Bir anlığına küçük kızın vücudu boşlukta asılı gibiydi. Uzun bacaktan iki yana açılmış, kollan havaya kalkmış, elleri havayı avuçlar gibi, beyaz elbisesi, sarı saçları rüzgârın etkisiyle iki ayrı levha halinde bölünmüş. Bir tek an. Ufacık bir vücudun, ömründe görmediği bir zevk dozuyla yüklü, özgürlük içinde uçuşu.

O sahnenin neden zihnine çakıldığını bilemiyordu. Acaba ne gibi bir önemli olay olmuştu da, daha önemli şeyler unutulurken bu sahne böylece kalmıştı? Kızı konusunda üzüldüğü, ona gücendiği zamanlar neden o sahneyi hep tekrar tekrar gördüğünü de bilemiyordu. Hatırladığında neden içinin anlatılmaz bir şefkatle dolduğunu da. Kendi kendine, babalık duygusunun isteği dışında dirildiğini söylüyordu. Garip bir biçimde, hiç düşünmeksizin, yardım etmek istiyordu kızma. Ne konuda yardım edilmesi gerektiğini de bilmiyordu.

Gözleri giderek daha sık Peter Keating'e dönmeye başlamıştı. Kendine kabul ettiremediği o çözüme daha bir ısınmaya başlıyordu. Peter Keating'in kişiliği rahatlatıyordu onu. Keating'in basit, istikrarlı bütünlüğü, herhalde kızının sağlıksız ve tutarsız davranışlarına tek geçerli çare olabilirdi.

Keating ısrarla Dominique'i görmeye çalıştığını, ama başarı sağlayamadığını itiraf etmeye yanaşmıyordu. Telefon numarasını Francon'dan alalı çok olmuştu. Sık sık telefon ediyordu Dominique'e. Dominique telefonu açıyor, neşeyle gülüyor, tabii görüşürüz, diyor, bundan kurtulamayacağını çok iyi bildiğini ekliyordu. Ama birkaç hafta boyunca çok işi olduğunu ileri sürüyor, gelecek ayın başında bir telefon etmesini rica ediyordu.

Francon durumu kavramaya başlamıştı. Keating'e, Dominique'i öğle yemeğine davet edeceğini, onları bu yolla tekrar bir araya getireceğini söyledi. "Yani, onu davet etmeye çalışırım, demek istiyorum," diye ekledi. "Reddedecek tabii." Ama Dominique onu yine şaşırttı, daveti hemen ve neşeyle kabul etti.

Onlarla lokantada buluştu, bu buluşmayı hevesle bekliyormuş gibi gülümsedi. Neşeyle konuşuyordu. Keating kendini çok mutlu ve rahat hissetmeye başlamıştı. Dominique'den neden öyle korktuğunu hiç anlayamıyordu. Yarım saat geçtiğinde, Dominique babasına baktı.

"Beni görmek için zaman ayırman harika bir davranış, baba," dedi. "Hele de bu kadar meşgulken, bu kadar çok randevuların varken."

Francon'un yüzüne bir kaygı ifadesi yerleşti.

"Hay Allah, Dominique, şimdi aklıma getirdin!"

"Unuttuğun bir randevun mu var?" Sesi yumuşacıktı.

"Allah kahretsin, evet! Tümüyle aklımdan çıkmıştı. Bu sabah bizim Andrew Colson telefon etti. Defterime yazmayı unuttum. Benimle ikide görüşmek için ısrar etti. Bilirsin bu işleri, Andrew'yu görmemezlik edemem! Lanet olsun! Hem de bugün!" Sonra kuşkuyla ekledi. "Sen nereden bildin bunu?"

"Bilmiyordum ki! Ama ziyanı yok, Baba. Bay Keating de, ben de, bağışlarız seni. Birlikte çok güzel bir yemek yeriz. Benim bütün gün hiç randevum yok. Bay Keating'den kaçarım diye kaygılanmana da gerek yok."

Francon içinden, acaba ikisini baş başa bırakmak için benim böyle bir bahane hazırladığımı biliyor muydu, diye meraklandı. Emin olamıyordu. Dominique dosdoğru babasının yüzüne bakmaktaydı. Gözleri gereğinden biraz daha derin bakıyor gibiydi. Francon o masadan kurtulduğuna memnun oldu.

Dominique, Keating'e döndüğünde bakışları öylesine yumuşaktı ki, anlamı ancak hor görme olabilirdi.

"Şimdi rahatlayalım artık," dedi. "Babamın ne peşinde olduğunu ikimiz de biliyoruz, demek ki mesele yok. Bu durumun seni utandırmasına izin verme. Beni utandırmıyor. Babama böyle tasmayı takabilmiş olman hoş bir şey. Ama tabii önde koşup tasmaya asılırsa, kolay olmaz, biliyorum. En iyisi her şeyi unutup yemeğimizi yiyelim."

Keating'in içinden hemen kalkıp oradan çıkmak geldi. Ama böyle bir şey yapamayacağını biliyor, öfkeli bir çaresizlik duyuyordu. Dominique konuştu:

"Çatma kaşlarını, Peter. Beni şimdiden Dominique diye çağırsan iyi olur bence. Zaten oralara geleceğiz nasılsa. Herhalde seni sık sık göreceğim. Öyle çok insanı görüp duruyorum ki! Mademki babam senin de onlar arasında olmanı istiyor, neden olmasın?"

Yemeğin geri kalanı boyunca Dominique eski bir dostla konuşuyormuş gibi çene çaldı. Neşeli ve açık konuşuyordu. Tedirgin edici gerçekçiliği, saklayacak bir şey olmadığını gösterirken, bir yandan da, her şeyi kurcalamanın pek akıllıca olmayacağına işaret ediyordu. Zarif ve yumuşak davranışı, aralarındaki ilişkinin hiç önemli olmadığını ortaya koyuyor, karşısındaki adamı düşmanlık göstermeye değmez biri olarak gördüğünü belli ediyordu. Ama Keating onun ağzını, kelimeleri biçimlendirirken dudaklarının aldığı şekli, bacaklarım çok düzgün hareketlerle üst üste atarken sanki pahalı bir aleti katlıyormuş gibi davranışını seyrederken, onu ilk gördüğü gün kapıldığı o inanılmaz hayranlık duygusundan hâlâ kurtulamadığını görüyordu.

Kalkarlarken Dominique, "Bu gece beni tiyatroya götürür müsün, Peter?" diye sordu. "Hangi oyun olursa olsun, hepsi bir. Yemekten sonra ara beni. Babama da söyle. Sevinir."

Keating cevap olarak, "Gerçi sevinmese daha iyi edeceğini bilmesi gerekir, benim de bilmem gerekir, ama yine de seve seve, Dominique," dedi.

"Neden böyle bir şeyi bilmen gerekiyor?"

"Çünkü bu gece tiyatroya gitmeyi de, beni görmeyi de aslında istemiyorsun."

"Çok doğru. Senden hoşlanmaya başlıyorum, Peter. Sekiz buçukta telefon et."

Keating ofise döndüğünde Francon hemen onu yukarıya çağırdı.

Meraklı bir sesle, "Eeee?" diye sordu.

"Ne oluyor sana, Guy?" dedi Keating. Sesi pek masumdu. "Neden bu kadar kaygılısın?"

"Şey, ben ... ben yalnızca ... doğrusu ikinizin geçinip geçinemediğini merak ediyorum. Bence sen Dominique'i olumlu etkilersin. Neler oldu?"

"Hiçbir şey. Hoşça vakit geçirdik. Sen lokantaları iyi biliyorsun ... Yemekler harikaydı. Ha, evet, kızını bu gece tiyatroya götürüyorum."

"Olamaz!"

"Doğru ama."

"Nasıl becerdin bunu?"

Keating omuzlarını kaldırdı. "Dominique'den korkman gerekmez demiştim sana."

"Korkmuyorum, ama ... Vaaay, hemen Dominique mi demeye başladın ona? Tebrikler, Peter. Yo, korkmuyorum, ama onu anlayamıyorum da. Hiç kimse yaklaşamıyor ona. Hiçbir zaman bir kız arkadaşı olmadı. Ana okulundayken bile. Ne düşünmem gerektiğini bilemiyorum. Şimdi de tek başına yaşıyor, çevresi her zaman bir yığın erkekle dolu ve ..."

"Daha neler, Guy! Kendi kızın hakkında kötü şeyler düşünecek değilsin herhalde."

"Öyle bir şey düşünmüyorum! Sorun da orada zaten. Keşke düşünebilseydim. Ama yaşı yirmi dörde geldi, Peter. Hâlâ bakire. Evet, biliyorum. Eminim bundan. Bir kadına bakar bakmaz anlaşılabilen bir şey bu. Ben ahlak kumkuması falan değilim, Peter. Bence bu düpedüz anormal. Onun yaşında, onun gibi güzel, üstelik de böylesine bağımsız yaşayan biri için, anormal. Keşke evlense.

Gerçekten. Şey, bunu duymasın tabii. Sen de yanlış anlama. Bunu sana bir davetiye olarak söylemedim."

"Elbette."

"Aklıma gelmişken, Peter, sen dışardayken hastaneden aradılar. Zavallı Lucius oldukça iyiymiş

artık. Kurtulacak, diyorlar." Lucius N. Heyer'a inme inmişti. Keating onun sağlık durumuna büyük ilgi göstermekteydi. Ama hastaneye, onu ziyarete gitmemişti.

"Çok sevindim," dedi Keating.

"Ama bence artık işine dönemez. Yaşlanıyor, Peter ... evet, yaşlanıyor. Bazen bir yaş gelir, insan artık işin yüküne katlanamaz." Kâğıt açacağını iki parmağıyla tutup masa takviminin kenarına tık tık vurdu. "Hepimize olacak, Peter. Er ya da geç. İnsanın geleceği düşünmesi gerek..."

Keating kendi evinin salonunda, şöminedeki sahte kütüklerin karşısına, yere oturmuş, ellerini dizlerinin çevresinde kenetlemiş, annesinin sorularını dinliyordu. Dominique neye benziyor, ne giyiyor, Peter'e neler diyor, annesinden ona acaba ne kadar miras kalmış olabilir.

Artık sık sık buluşuyordu Dominique'le. Bu gece birlikte gece kulüplerini dolaşmışlardı. Keating yeni dönmüştü eve. Dominique onun davetlerini hep kabul ediyordu. Keating içinden, acaba bu tutumu, ikimiz birlikteyken beni görmezden gelmesi daha kolay, reddederken görmezden gelmesi daha zor diye mi, diyordu. Ama onunla ne zaman buluşsa, bir sonraki buluşmayı hevesle planlamaktan da geri kalmıyordu. Catherine'i bir aydır görmemişti. O da dayısının bir araştırma işiyle meşguldü. Dayısı ülkede bir konferans turuna çıkacaktı. Catherine de o konferanslar için malzeme araştırıyordu.

Bayan Keating bir lambanın dibine oturmuş, Peter'in smokin ceketinin astarındaki bir küçük yırtığı dikmekteydi. Sorularının arasında bazen ona sitem ediyor, iyi pantolonu ve şık gömleğiyle yere oturmaması gerektiğini hatırlatıyordu. Peter'in ne sorulara, ne de sitemlere aldırdığı vardı. Ama can sıkıntısının arasında, garip bir rahatlık da hissetmiyor değildi. Sanki bu ardı arkası kesilmez kelimeler seli onu kendiliğinden haklı çıkarıyormuş gibi. Arada bir cevap verdiği de oluyordu: "Evet... hayır ... bilmiyorum ... evet, çok güzel. Harikulade güzel ... vakit çok geç oldu, anne. Yorgunum. Yatsam iyi olacak..."

Kapı çalındı.

"Aaa," dedi Bayan Keating. "Bu saatte kim olabilir acaba?"

Keating kalktı, omuz silkerek kapıya doğru yürüdü.

Gelen Catherine'di. İki eliyle iri, eskimiş, biçimsiz bir çantaya sarılmış, bekliyordu kapıda. Aynı anda hem kararlı, hem de tereddütler içinde gibiydi. Bir adım geriledi. "İyi akşamlar, Peter. Girebilir miyim? Seninle konuşmam gerek."

"Katie! Tabii gir! Ne kadar iyisin! Gel içeriye. Anne, Katie gelmiş."

Bayan Keating kızın ayaklarına baktı. Adımlarını fırtınaya tutulmuş bir geminin güvertesindeymiş gibi atıyordu. Kadın dönüp oğluna baktı, bir tuhaflık olduğunu, durumun dikkatle yönetilmesi gerektiğini hemen anladı.

Yumuşak bir sesle, "İyi akşamlar, Catherine," dedi.

Keating onu gördüğü anda duyduğu büyük sevincin dışında hiçbir şeyin farkında değildi. O sevinç ona, hiçbir şeyin değişmemiş olduğunu, kendisinin güvende olduğunu, Catherine'in varlığının her türlü kuşkuyu ortadan kaldırdığını söylüyordu. Saatin ne kadar geç olduğunu, Catherine'in neden onun evine ilk defa olarak davetsiz geldiğini merak etmeyi tümden unutmuştu.

Catherine parlak ama kof bir sesle, "İyi akşamlar, Bayan Keating," dedi. "Umarım sizi rahatsız etmiyorumdur. Saat çok geç herhalde ... değil mi?"

"Yo, hiç de değil, yavrum," dedi Bayan Keating.

Catherine telaşlı telaşlı konuşmaya başladı, ağzından çıkan kelimelerin sesine mantıksızca sarılmaya çalıştı:

"Şapkamı çıkarayım ... nereye koyabilirim, Bayan Keating? Şu masanın üstüne mi? Bir sakıncası yok ya? Yo, belki de şu çekmeceli dolabın üzerine koysam daha iyi olur. Sokakta nemlendi biraz şapkam. Belki cilayı bozar. Çekmeceli dolap çok güzel, umarım cilası bozulmaz ..."

Keating, "Ne oldu, Katie?" diye sordu. Sonunda kızın durumunun farkına varabilmişti.

Catherine dönüp ona baktığında, gözlerinin korku dolu olduğunu gördü. Catherine'in dudakları ayrıldı, kız gülümsemeye çalışıyordu.

"Katie!" Keating boğulacak gibiydi.

Kız hiçbir şey söylemedi.

"Paltonu çıkar. Gel buraya. Ateşin önünde ısın biraz." Puflardan birini ateşin yakınına itti, onu oturttu. Catherine siyah bir kazak içine eski bir siyah gömlek giymişti. Okul kılığı gibi. Sokağa çıkarken üstünü değiştirmediği belliydi. Kambur oturuyor, dizlerini birbirine bitiştiriyordu. Konuştuğunda sesi alçak, ilk defa açığa vurulan acıların boşalmasıyla biraz daha doğaldı:

"Eviniz öyle güzel ki ... ne kadar sıcak ve geniş ... pencereleri canınız istediği zaman açabiliyor musunuz?"

"Katie, sevgilim," dedi Keating anlayışlı bir sesle. "Ne oldu?"

"Hiçbir şey. Aslında bir şey olduğundan değil. Ama ... seninle konuşmak zorundaydım. Şimdi. Bu gece."

Keating dönüp annesine baktı. "Anne, eğer istersen..."

"Yo, hiçbir sakıncası yok. Bayan Keating duyabilir. Belki de duyması daha iyi." Dönüp Peter'in annesine, "Aslında, Bayan Keating, Petei'le ben nişanlıyız," dedi. Sonra Peter'e döndüğünde sesi çatlak çıktı. "Peter, ben hemen evlenmek istiyorum. Yarın. Mümkün olduğu kadar çabuk."

Bayan Keating'in eli yavaşça kendi kucağına indi. Kadın ifadesiz gözlerle Catherine'e baktı. Alçak sesle, oğlunun ondan hiç beklemediği bir gururla konuştu:

"Bilmiyordum. Çok mutlu oldum hayatını."

"İtirazınız yok mu? Gerçekten hiçbir itirazınız yok mu?" diye sordu kız. Sesi pek umutsuz çıkıyordu.

"Ama, evladım, böyle şeyler ancak seninle oğlum arasında kararlaştırılır."

Keating sesine tekrar kavuşup, "Katie!" diye soludu. "Ne oldu? Neden mümkün olduğu kadar çabuk?"

"Ayy! Ah, öyle gibi konuştum... sanki kızların başına gelip duran dertlerden biriyle karşı karşıyaymışım gibi oldu ..." Yüzü kıpkırmızı kesildi. "Aman, Tanrım! Hayır! Öyle bir şey yok! Olamayacağını biliyorsun! Yo, böyle bir şey düşünmüş olamazsın, Peter, benim asla ..."

Keating, "Elbette ki hayır," diye güldü, yere, onun yanına oturdu, kolunu onun omzuna attı. "Ama kendini toplamaya çalış. Ne oluyor? Eğer istersen seninle bu akşam bile evleneceğimi biliyorsun. Ama ne oluyor?"

"Hiçbir şey. Artık iyiyim. Anlatacağım sana. Beni deli sanacaksın. Birdenbire sanki seninle hiç evlenemeyecekmişim gibi, bana korkunç bir şey oluyormuş ve ondan kurtulamayacakmışım gibi hissettim."

"Ne oluyordu sana?"

"Bilmiyorum. Hiçbir şey. Bütün gün araştırma notlarım üzerinde çalıştım, hiçbir şey olmadı. Ne biri telefon etti, ne de biri geldi. Derken gece olunca içimde bir duygu belirdi. Sanki bir kâbus, biliyor musun? Tarif edilmez bir dehşet duygusu. Normal duygulardan biri gibi değil. Kendimi hayati tehlike içinde hissettim. Bir şey üzerime kapanıyor gibi. Ondan asla kurtulamayacakmışım gibi ... Çünkü beni hiç bırakmayacaktı ve iş işten geçmişti bile."

"Hiç kurtulamayacağın şey ne?"

"Tam bilemiyorum. Her şey. Bütün hayatım. Bataklık gibi. Dümdüz ve doğal. Fark edilebilecek, kuşkulanılacak bir yanı yok. Kolayca üzerinde yürüyorsun. Farkına vardığın zaman, iş işten geçmiş oluyor... beni mahvedeceğini hissettim o şeyin. Asla seninle evlenemeyeceğimi sezdim. Hemen kalkıp koşmam gerek, dedim. Ya şimdi, ya da hiç. Sen böyle bir duyguya hiç kapılmadın mı? Anlatamadığın bir korkuya?"

"Evet," diye fısıldadı Keating.

"Beni deli sanmıyorsun, değil mi?"

"Hayır, Katie. Ama bunu asıl başlatan şey neydi? Belli bir şey olmuş muydu?"

"Şey ... şimdi öyle saçma geliyor ki." Özür diler gibi kıkırdadı. "Şöyle oldu; ben odamda oturuyordum. Ortalık biraz serindi, o yüzden pencereyi açmamıştım. Masamın üzerinde öyle çok kitap ve kâğıt vardı ki, yazı yazacak yeri zor buluyordum. Ne zaman bir not alsam, dirseğim bir şeyi itip yere düşürüyordu. Yerde de çevremde bir yığın şey birikmişti. Hepsi kâğıt. Biraz hışırdıyordu kâğıtlar ... çünkü salonun kapısını aralık bırakmıştım, oradan biraz hava geliyordu herhalde. Dayım da salonda çalışıyordu. Benim işim iyi gitmekteydi. Saatlerdir o notlarla uğraşıyordum. Saatin kaç olduğunu bile bilmiyordum. Derken birdenbire o duygu yakama sarıldı. Nedenini bilmiyorum. Belki oda havasızdı, belki de sessizlik etkiledi. Hiçbir şey duyamıyordum. Ne salondan bir ses, ne de başka bir şey. Yalnızca kâğıtların belirli belirsiz hışırtısı. Öyle yumuşak ki! Birisi boğularak ölüyormuş gibi. Birden çevreme baktım ve ... dayımı salonda göremiyordum ama duvara gölgesi düşmüştü. Koskocaman bir gölge. İki büklüm. Hiç kıpırdamıyordu. Ama öyle büyüktü ki!"

Ürperdi. Olay artık saçma gelmiyordu ona. Fısıldadı:

"O zaman oldu işte. Hiç hareket etmiyordu o gölge. Ama ben kıpırdayan onca kâğıdı düşündüm, Hepsinin yerden yavaşça yükselip boğazıma sarıldığını, beni boğduğunu düşündüm. O zaman bağırdım işte, ama Peter, o hiç duymadı. Çığlığımı duymadı! Çünkü gölgesi kıpırdamadı. Şapkamı ve paltomu kapıp fırladım. Salondan koşarak geçerken galiba dayım, "Catherine, saat kaç? Nereye gidiyorsun?" diye sordu. Ya da ona benzer bir şey ... emin değilim. Ama ben ne arkama baktım, ne de cevap verdim. Yapamadım. Korkuyordum ondan. Bana ömründe bir tek sert söz söylememiş olan Ellsworth Dayımdan korkuyordum!... hepsi o kadar Peter. Hiç anlayamıyorum, ama korkuyorum. Şimdi artık o kadar korkmuyorum tabii. Burada, senin yanındayken o kadar değil... ama korkuyorum ..."

Bayan Keating konuştuğunda sesi kuru ve çıtır çıtırdı: "Eh, sana olan şey besbelli, yavrum. Çok fazla çalışmış, işi biraz abartmışsın. O zaman isteri durumuna yaklaşmışsın."

"Evet... Herhalde ..."

"Yo," dedi Keating dalgın bir sesle. "Hayır, öyle değil ..." Grev toplantısında, lobideki hoparlörden duyduğu o sesi düşünüyordu. Ardından hemen ekledi: "Evet, Annem haklı. Kendini öldürüyorsun o işlerle, Katie. Bu senin dayın ... elime geçse boynunu koparacağım onun."

"Ama onun suçu değil ki! O benim çalışmamı hiç istemez. Sık sık gelip kitapları elimden alır, bana bir sinemaya gitmemi falan söyler. Zaten kendisi de bana çok fazla çalıştığımı hep söyler. Ama benim hoşuma gidiyor. Aldığım her notun, kaydettiğim her bilginin, ülkenin her yanındaki yüzlerce genç öğrenciye öğretileceğini düşündükçe, insanların eğitimine yardımcı olduğumu hissediyorum. Çok büyük bir amaca giden yolda benim de bir nebze tuzum var, diyorum. Gurur duyuyorum o zaman. Durmak dinlenmek istemiyorum. Anlıyor musun? Aslında yakınacak hiçbir şeyim yok. Ama sonra ... bu gece ... benim neyim var, anlamıyorum."

"Bak, Katie, yarın sabah ruhsatı alırız, sonra da hemen evleniriz. Nerede istersen."

"Öyle yapalım, Peter," diye fısıldadı Catherine. "Sence gerçekten bir sakıncası yok, değil mi? Aslında gerçek bir nedeni yok, ama istiyorum. Öyle çok istiyorum ki! O zaman her şeyin yolunda olduğuna inanacağım. İdare ederiz. Ben iş de bulurum ... eğer sen daha tam hazır değilsen ..."

"Çok saçma. Konuşma böyle şeyleri. İdare ederiz. Önemi yok. Biz bir evlenelim de, öteki işler nasılsa yoluna girer."

"Sevgilim, anlıyor musun? Gerçekten anlıyor musun?"

"Evet, Katie."

Bayan Keating, "Şimdi her şey çözümlendiğine göre, sana bir fincan sıcak çay vereyim, Catherine," dedi. "Eve gitmeden önce ona ihtiyacın var."

Kalkıp çayı hazırladı, Catherine minnetle içti, sonra gülümseyerek konuştu:

"Ben ... ben aslında siz onaylamazsınız diye çok korkuyordum, Bayan Keating."

"Bu da nereden aklına geldi?" dedi Bayan Keating. Kelimeleri ağzında yuvarlayarak konuşuyordu. Cümlesini soru sesiyle bitirdi.

"Şimdi artık cici kızlar gibi evine koş, bu gece doğru dürüst bir uyku uyu."

"Anne, Katie bu akşam burada kalamaz mı? Senin odanda yatabilir."

"Ama, Peter, telaşa kapılmaya hiç gerek yok. Dayısı ne der o zaman?"

"Yo olmaz, tabii olmaz. Benim hiçbir şeyim yok, Peter. Eve gidebilirim."

"Ama eğer..."

"Korkmuyorum. Geçti artık. İyiyim. Ellsworth Dayımdan gerçekten korktuğumu düşünecek değilsin herhalde, değil mi?"

"Eh, peki. Ama hemen gitme."

Bayan Keating, "Aman, Peter, saat daha da gecikirse, sokaklara çıkıp koşturması iyi mi olur?" diye sordu.

"Ben götürürüm onu evine."

Catherine, "Hayır," diye atıldı. "Daha da budala durumuna düşmek istemem. Olmaz. Buna izin vermem."

Keating kapıda onu öperken, "Yarın sabah onda sana gelirim, gidip ruhsatı alırız," dedi, Catherine de, "Peki, Peter," diye fısıldadı.

Keating kapıyı onun arkasından kapayıp bir an orada durdu. Yumruklarını sıkmakta olduğunun farkında değildi. Sona dönüp meydan okuyan bir tavırla salona döndü, yumruklan ceplerinde, annesinin karşısında durdu. Annesine bakarken gözlerinde sessiz bir soru vardı. Bayan Keating

oturduğu yerden sessizce ona bakıyor, o bakışı görmezden gelmiyor, ama kendi bakışıyla cevaplamaya da kalkışmıyordu.

Sonunda oğluna sordu:

"Artık yatmak istiyor musun, Peter?"

Keating'in en beklemediği söz buydu. Bu fırsatı kapmak, dönüp odasına kaçmak, kurtulmak geldi içinden. Ama annesinin ne düşündüğünü öğrenmek zorundaydı. Kendini haklı göstermek zorundaydı.

"Bak, anne, hiçbir itiraz istemiyorum."

"Ben itiraz etmedim ki," dedi Bayan Keating.

"Anne, Katie'yi sevdiğimi anlamanı istiyorum. Artık beni hiç kimse durduramaz. Bu iş bu kadar."

"Pekâlâ, Peter."

"Catherine'in nesini sevmiyorsun, hiç anlamıyorum."

"Benim nesini sevip nesini sevmediğimin artık senin için önemi yok."

"Var, anne. Tabii var! Sen de biliyorsun bunu. Nasıl söylersin böyle bir şeyi?"

"Peter, benim kendi hesabıma sevdiğim, sevmediğim şeyler diye bir sorunum yok. Kendimi hiç düşünmüyorum, çünkü bu dünyada benim için senden başka önemli bir şey yok. Belki eski zaman anneleri gibi davranıyorum, ama böyleyim ben. Olmamam gerektiğini de biliyorum, çünkü çocuklar bugünlerde böyle şeylerden hoşlanmıyorlar. Ama elimden başka türlüsü gelmiyor."

"Öff, anne, ben çok minnet duyuyorum! Seni incitmeyi hiç istemem."

"Beni zaten incitemezsin, Peter. Ancak kendine zarar vererek incitebilirsin beni. O da dayanılmaz bir şey olur."

"Kendime nasıl zarar veriyormuşum?"

"Eh, eğer beni dinlemekten sıkılmayacaksan ..."

"Seni dinlemeyi hiçbir zaman reddetmiş değilim!"

"Fikrimi duymak istiyorsan, bence bu iş benim hayatımın yirmi dokuz yılının cenazesi sayılır. Senin için beslediğim bütün umutların."

"Ama neden? Neden?"

"Mesele Catherine'i sevmeyişim değil, Peter. Çok seviyorum onu. İyi bir kız ... eğer böyle havadan nem kapıp kendini hiç uğruna parça parça etmezse. Ama namuslu, iyi kız. Herhangi bir kimseye iyi bir eş olur bence. Çalışıp hayatım kazanan herhangi bir gence. Ama onu senin için düşünmek, Peter! Senin için!"

"Ama ..."

"Çok alçakgönüllüsün, Peter. Çok fazla alçakgönüllüsün. Senin sorunun hep bu olageldi. Kendi değerini bilmiyorsun. Herkes gibi biri olduğunu sanıyorsun."

"Hiç de sanmıyorum! Kimsenin öyle düşünmesine de izin vermem!"

"O zaman kafanı kullan! Seni neler bekliyor, bilmiyor musun? Şu kısa sürede bile nerelere geldin ve bundan sonra nerelere varacaksın! Sen yakında ... belki mimarların en iyisi olmasan bile, bu mesleğin en yüksekteki kişilerinden biri olacaksın ve ..."

"En yüksektekilerden biri mi? Sen öyle mi diyorsun? En iyisi olamazsam, bu ülkenin bir numaralı mimarı olamazsam, zaten daha aşağısına hiç razı değilim!"

"Ama insan o düzeylere, işinde tökezleyerek varamaz, Peter. insan birtakım fedakârlıklar yapacak güçte değilse, hiçbir şeyin birincisi olamaz."

"Ama..."

"Eğer gerçekten en yukarıları hedefliyorsan, hayatın sana ait değil demektir, Peter. Sıradan insanlar gibi her kaprisini yerine getirmeyi bekleyemezsin. O insanlar için zaten önemi yok çünkü. Mesele sende, bende, bizim neler hissettiğimizde değil, Peter. Mesele senin kariyerin. Başkalarının saygısını kazanabilmek için kendini inkâr etmek, güçlülük ister."

"Sen Katie'yi sevmediğin için kendi önyargılarını ..."

"Onun nesini sevmeyecekmişim? Gerçi erkeğine hiç saygı duymayan, önem vermeyen, kafası çılgın bir fikre takıldı diye hemen koşup onu hiç uğruna sinirlendiren, geleceğini pencereden fırlatıp atmasını isteyen bir kızı fazla da onayladığımı söyleyemem. Eşin böyle biri olursa, ondan ne kadar destek bulabileceğini de bu olay gösteriyor işte. Ama benim açımdan ... eğer kendim için kaygılandığımı sanıyorsan, sen körsün, Peter. Benim açımdan çok uygun bir gelin olacağını göremiyor musun? Catherine'le hiç sorunum olmaz benim. Onunla gül gibi geçinirim. Kayınvalidesine saygı gösterir, sözümü dinler. Ama buna karşılık Bayan Francon ..."

Peter yüzünü buruşturdu. Sözün buraya geleceğini biliyordu. En korktuğu da bu konunun açılmasıydı.

Bayan Keating yavaş ama kesin sesle, "Evet, Peter," dedi. "Onu da konuşmak zorundayız. Bak, Bayan Francon'u idare edemeyeceğimden eminim. Onun gibi zarif bir sosyete kızı, benim gibi kendi halinde, eğitim almamış bir anneye asla dayanamaz. Herhalde beni bu evden de çıkarır. Evet, Peter. Ama görüyorsun ki ben kendimi düşünüyor değilim."

Keating sert bir sesle, "Anne," dedi. "Bu sözler boş laf. Benim Dominique konusunda bir şansım varmış gibi konuşuyorsun. Hayal bu. Dönüp bana bakacağından bile emin değilim."

"Aksıyorsun, Peter. Eskiden olsa, elde edemeyeceğin bir şeyin varlığını aklına bile getirmezdin."

"Ama ben onu istemiyorum, anne."

"Demek istemiyorsun, öyle mi? Al işte. Benim söylediğim de aynı şey değil mi? Kendine bir bak! Francon'u, kentin en iyi mimarım avucunun içine almış durumdasın! Ortağı olasın diye sana neredeyse yalvaracak. Oysa sen daha çok gençsin! Kim bilir kaç kişiyi atlıyor sana bu teklifi yaparken! Kızıyla evlenmene izin veriyor, hatta rica ediyor! Sen de yarın kalkıp işine gidecek, evlendiğim kız bu kız deyip sıradan birini ona takdim edeceksin! Biraz kendini düşünmekten vazgeçip başkalarını düşün! Nasıl karşılar bunu sence? Kızma tercih ettiğin şu çirkef faresini ona tanıştırdığın zaman hoşuna gider mi?"

"Gitmez," diye fısıldadı Keating.

"Hem de hiç gitmez! Arkana tekmeyi patlattığı gibi seni sokağa atar herhalde! Senin yerini almaya can atan çok insan bulabilir. Şu Bennett örneğin!"

"Yo, hayır!" diye soludu Keating. Öyle öfkelenmişti ki, annesi onun bamtelini bulduğunu hemen anladı.

"Evet," dedi zafer dolu bir sesle. "Bennett! O olacak. Francon & Bennett. Sen de bu arada kaldırımları arşınlayıp iş arayacaksın! Ama bir karın olacak! Evet, bir karın olacak tabii!"

"Anne, lütfen ..." diye fısıldadı Keating. Öyle çaresizlik içindeydi ki, annesi hiç kararsızlık

göstermeden sözlerini sürdürmekte kendini özgür hissetti.

"Böyle bir karın olacak işte. Elini ayağını nereye koyacağını bilemeyen sarsak bir kız. Evine davet etmek istediğin her önemli insanın karşısında ürkecek, kaçıp saklanmaya çalışacak. Demek sen kendini bir matah sanıyorsun! Kandırıyorsun kendini, Peter Keating! Hiçbir büyük adam, vardığı yere tek başına varmamıştır. En iyilerine bile, uygun bir kadının ne derece yardımcı olduğunu azımsama sakın. Senin Francon da herhalde bir oda hizmetçisiyle evlenmedi. Kiminle evlendiğini bal gibi biliyorsun. Biraz da olayları başkalarının gözüyle gör. Onlar ne düşünecek senin karın hakkında? Ya senin hakkında ne düşünecek? Sen hayatını tavuk kümesleri yaparak kazanan biri değilsin, bunu asla unutma! Bu oyunu, büyük adamların gözüyle görüp öyle oynaman gerek. Onlara ayak uydurmak zorundasın. Bunun gibi sümsük biriyle evlenen bir adam hakkında neler düşünürler? Hayranlık mı duyarlar sana? Güvenirler mi? Saygı duyarlar mı?"

"Sus artık!" diye bağırdı Keating.

Ama annesi devam etti. Uzun uzun konuştu, Keating de parmak eklemlerini çıtlatarak, arasıra, "Ama onu seviyorum," diye inleyerek onu dinledi. "Yapamam, anne! Bunu yapamam! Onu seviyorum ..."

Dışardaki ışık griye dönüşürken annesi onu bıraktı. Sendeleyerek odasına gitmesine izin verirken hâlâ o yumuşak, bezgin sesiyle konuşuyordu:

"En azından o kadarını yapabilirsin, Peter. Birkaç ay, o kadar. Sana birkaç ay süre tanımasını iste. Heyer her an ölebilir. O zaman belki bu yaptığın bile yanına kâr kalabilir. Seni gerçekten seviyorsa, biraz daha beklemeye itiraz etmeyecektir ... bir düşün, Peter ... düşünürken de, bu işi şimdi yaparsan annenin kalbini kıracağını hatırla. Önemli bir şey değil tabii, ama onu da aklının bir köşesinde bulundur. Kendini bir saat düşün, ama başkalarını düşünmeye de bir dakikanı ayır..."

Keating uyumaya çalışmadı bile. Soyunmadı da. Yatağının kenarına ilişip saatlerce oturdu. Kafasındaki en belirgin düşünce, bir yıl sonrayı yaşıyor olmaya duyduğu istekti. O zaman her şey çözümlenmiş olacaktı. Nasıl çözümlendiğine aldırmıyordu artık.

Saat onda Catherine'in zilini çalarken, hâlâ kararım vermiş değildi. Herhalde beni elimden tutup götürür, ısrar eder... karar da kendiliğinden verilmiş olur, diye düşünmekteydi.

Catherine kapıyı açıp mutlu mutlu, güvenle gülümsedi. Sanki hiçbir şey olmamış gibi. Onu kendi odasına aldı. Pencereden giren güneş, masanın üzerine düzenli biçimde istiflenmiş kitaplarla kâğıtları aydınlatıyordu. Oda temiz ve derli topluydu. Yerdeki halıda elektrik süpürgesinin bıraktığı izler görünüyordu. Catherine bir organza bluz giymişti. Bluzun kollan omuzlarının çevresinde dik duruyor, ona neşeli bir hava veriyordu. Saçlarına taktığı küçük, renkli tokalar güneşte pırıl pırıl parlıyordu. Keating bu evde herhangi bir kötülükle karşılaşmayandan ötürü hayal kırıklığına uğramış hissetti kendini. Bir yandan da rahatlamıştı tabii... ama hayal kırıklığı da vardı.

"Ben hazırım, Peter," dedi Catherine. "Paltomu getirir misin?"

"Dayına söyledin mi?"

"Evet, dün gece söyledim. Ben döndüğümde o hâlâ çalışıyordu."

"Ne dedi?"

"Hiçbir şey. Güldü, bana düğün hediyesi olarak ne istediğimi sordu. Ama öyle çok güldü ki!"

"Nerede şimdi? Benimle tanışmayı istemedi mi en azından?"

"Gazeteye gitmek zorunda kaldı. Seni istediğinden fazla görmeye bol bol vakti olacağını söyledi. Bunu öyle tatlı söyledi ki!"

"Bak, Katie, ben ... sana söylemek istediğim bir şey var." Bir kararsızlık geçirdi. Catherine'e bakmıyordu. Sesi ifadesizleşmişti.

"Bak, durum şöyle: Lucius Heyer, yani Francon'un ortağı çok hasta. Yaşamasını pek beklemiyorlar. Francon onun yerine beni ortak olarak alacağım açıkça ima etti. Ama Francon kafasını çılgın bir fikre takmış, kızıyla evlenmemi istiyor. Sakın beni yanlış anlama, biliyorsun, böyle bir şeye imkân yok, ama yüzüne karşı söyleyemiyorum. Diyordum ki... yani, biraz beklersek ... birkaç hafta falan ... o zaman firmada ayağıma yer etmiş olurum, Francon'a evlendiğimi söylediğim zaman artık bana bir şey yapamaz ... Ama tabii her şey sana bağlı." Catherine'e baktığında sesinde heves vardı artık. "Şimdi yapalım diyorsan, hemen gideriz."

"Ama, Peter," dedi Catherine sakin, rahat, hatta şaşkın bir sesle. "Tabii ki! Bekleriz."

Keating takdir ve mutlulukla gülümsedi. Ama gözlerini yummuştu.

"Tabii bekleriz," dedi Catherine kesin bir ifadeyle. "Bunları bilmiyordum. Oysa çok önemli. Acele etmemiz için de hiçbir neden yok."

"Francon'un kızı beni kapar diye korkmuyor musun?"

Catherine güldü. "Ah, Peter! Ben seni çok iyi tanırım."

"Ama eğer dersen ki..."

"Hayır, böylesi çok daha iyi. Bak, doğrusunu bilmek istersen, ben de bu sabah, biraz beklesek daha iyi olur diye düşünüyordum. Ama belki sen karar vermişsindir diye, kendiliğimden bir şey söylemek istemedim. Madem sen beklemek istiyorsun, ben de öylesini yeğlerim, çünkü bu sabah bir haber geldi, dayımdan bu konferanslar dizisini Batı kıyısındaki çok önemli bir üniversitede bu yaz aynen tekrarlamasını istediler. Onu yüzüstü bırakmak beni çok rahatsız edecekti. İşler yarım kalacaktı o zaman. Sonra, belki de budalalık ediyoruz, diye düşündüm. İkimiz de öyle genciz ki! Hem Ellsworth Dayım öyle çok güldü, öyle çok güldü ki! Görüyorsun işte, biraz beklemek çok daha akıllıca bir şey olacak."

"Evet. Eh, iyi o zaman. Ama, Katie, eğer kendini dün geceki gibi hissediyorsan ..."

"Etmiyorum! Kendimden öyle utanıyorum ki! Dün gece bana ne oldu, bir türlü anlayamıyorum. Hatırlamaya çalışıyorum, ama anlayamıyorum. İnsan sonradan kendini ne kadar gülünç hissediyor, bilirsin. Ertesi gün her şey çok net ve basit oluveriyor. Dün gece çok saçmaladım mı?"

"Neyse, unut onu. Akıllı kızsın sen. İkimiz de akıllıyız. Birazcık bekleriz. Fazla uzun sürmez."

"Olur, Peter."

Keating birdenbire hırçın bir sesle, *"Israr etsene. Katie!"* diye patladı.

Sonra aptal aptal güldü. Sanki bunu ciddi söylememiş gibi.

Catherine de neşeyle güldü. "Görüyorsun işte," diyerek ellerini iki yana açtı.

Keating, "Eh ..." diye mırıldandı. "Mesele yok, Katie. Bekleyeceğiz. Daha iyi olacak tabii. Ben gideyim o halde artık. Ofise geç kalıyorum." O odadan hemen kaçıp kurtulması gerektiğini hissediyordu. "Seni ararım. Yarın gece birlikte yemeğe çıkalım."

"Peki, Peter. Çok güzel olur."

Keating rahatlamış ve şaşkın durumda çıktı. İçinde bir duygu ona, bir daha asla elde edemeyeceği bir şansı kaçırdığını fısıldıyor, o da o duyguya küfrediyordu. Sanki her ikisinin üzerine kapanan bir şey vardı ve ikisi de teslim olmuşlardı o şeye. Küfretmesi, mücadele etmeleri gereken o şeyin ne olduğunu bilmediği içindi. Hızlı adımlarla ofise yürüdü. Bayan Moorehead'le olan randevusuna geç kalıyordu.

O gittikten sonra Catherine odasının orta yerinde durdu, içinde neden böyle bomboş ve buz gibi bir duygu olduğuna şaştı. Keating'in kendisini zorla alıp götürmesini istediğini şu ana kadar bilememişti. Sonra omuz silkti, kendine sitem edercesine gülümsedi, masasına yürüyüp çalışmaya koyuldu.

13

Ekim ayının bir gününde, Heller'ın evi tamamlanmaya yaklaştığı sırada, iş tulumu giymiş, ince bir genç, evi yolun aşağısından seyreden gruptan ayrılıp Roark'a yaklaştı, utangaç bir tavırla:

"Tımarhaneyi yapan siz misiniz?" diye sordu.

Roark, "Bu evi demek istiyorsan, evet," dedi.

"Özür dilerim. Buralarda ona öyle diyorlar da. Ama ben olsam öyle demezdim. Bakın, benim de bir inşaat işim var... yani, tam da öyle değil ama ben buradan on mil kadar ilerde kendime bir benzin istasyonu yaptırmak istiyorum. Post Yolunun orada. Sizinle konuşmak istemiştim."

Daha sonra Jimmy Gowan, çalışmakta olduğu oto tamirhanesinin önündeki bir kerevete oturup durumu ayrıntılarıyla anlattı, sözlerinin sonunda, "Sizi düşünüşüm de o komik evinizi sevdiğim için, Bay Roark," dedi. "Nedenini bilmiyorum, ama sevdim o evi. Bana bir anlam ifade ediyor: Ayrıca baktım ki herkes o eve bakıyor, onu konuşuyor. Ev için bu iyi bir şey değil, ama işyeri için çok akıllıca bir şey olur. Varsın kıkır kıkır gülsünler, yeter ki hep onu konuşsunlar. Bu yüzden, siz inşa edesiniz istedim. Bana deli diyecekler, ama sizin umurunuzda mı? Benim değil."

Jimmy Gotvan on beş yıldan beri katır gibi çalışmış, kendi işini kurmak için para biriktirmişti. Seçtiği mimar konusunda herkes büyük itirazlar seslendirdi, ama Jimmy bu konuda tek kelimelik bir açıklama yapmadı, yalnızca terbiyeli bir sesle, "Belki de öyledir, arkadaşlar, belki de öyledir," dedi, yine de benzin istasyonunu Roark'a yaptırma işinden caymadı.

İstasyon aralık ayının sonuna doğru bir gün hizmete açıldı. Boston Post Yolu'nun kenarında, cam ve beton karışımı iki küçük yapı halindeydi. Bu yapılar, ağaçlar arasında iki yarım daire oluşturmaktaydı. Biri ofis binasının silindir yapısı, diğeri de kafenin alçak uzun, oval binasıydı. Kafenin önündeki benzin pompaları, iki yapı arasında sütunlu bir avlu gibiydi. Dairelerden oluşmuş bir çalışmaydı tüm plan. Hiçbir açı, hiçbir düz çizgi yoktu. Akış halindeyken yakalanmış biçimlere benziyordu. Sanki bir sıvı boşaltılırken, isteyerek ulaşılamayacak bir uyum sağlandığı anda, olduğu gibi donmuş kalmıştı. Yere değmeksizin, toprağın biraz yukarısında asılı kalmış bir baloncuklar kümesi gibiydi. Rüzgâr hızlandığı anda onu uçuracaktı sanki. Neşeli bir hali vardı, ama sağlam ve mantıksal bir neşeydi bu. Güçlü bir uçak motoru gibi.

Roark açılış gününde istasyonda kaldı. Kafenin tezgâhında, temiz, beyaz bir fincandan kahve içti, yanaşıp duran arabaları seyretti. Gece olunca oradan ayrıldı. Upuzun, bomboş yolda arabasını sürerken arkasına bir tek kere baktı. İstasyonun ışıkları geriye doğru kayarken ona göz kırptı. Yolun kavşağında duruyordu istasyon. Gece gündüz önünden arabalar akıp geçecekti. Böyle binalar için yer bulunamayan kentlerden gelip, böyle binalar için yer bulunamayan kentlere gitmekte olan arabalar. Roark gözlerini önündeki yola çevirdi, geriye doğru kayan ışıkları hâlâ gösteren dikiz aynasına bakmadan ilerledi.

Boş geçecek aylara yeniden dönmüştü. Her sabah ofisine gelip oturuyor, bunu sırf yapması gerektiği için yapıyordu. Gözü, hiç açılmayan kapıdaydı. Parmakları, hiç çalmayan telefonun üzerinde unutulmuş gibiydi. Gitmeden önce her gün boşalttığı kül tablalarında yalnızca kendi sigaralarının izmaritleri vardı.

Bir akşam birlikte yemek yerlerken Austen Heller, "Ne yapacaksın bu konuda, Howard?" diye sordu.

"Hiçbir şey."

"Ama bir şeyler yapman gerek."

"Yapabileceğim bir şey yok."

"İnsanlara karşı nasıl davranılacağını öğrenmek zorundasın."

"Öğrenemem."

"Neden?"

"Nasıl öğrenileceğini bilmiyorum. Benim duyularımdan biri, daha doğarken eksikmiş."

"O sonradan edinilen bir şeydir."

"Onu edinecek bir organım yok. Beni engelleyen şey bir eksiklik mi, yoksa bir fazlalık mı, bilemiyorum. Zaten manevralarla yönetilmesi gereken insanlardan hoşlanmam."

"Ama böyle hiçbir şey yapmadan boş boş oturamazsın. İş almaya çalışmalısın."

"İş almak için ne diyeceğim insanlara? Olsa olsa, yaptığım işleri gösterebilirim. Onu duyamazlarsa, hiçbir şey duyamazlar. Ben onlara hiçbir anlam ifade etmiyorum, ama yaptığım işler aramızdaki ortak nokta. Onlara başka bir şey söyleme isteğini duymuyorum."

"O halde ne yapacaksın? Kaygılanmıyor musun?"

"Hayır. Böyle olacağını biliyordum. Bekliyorum."

"Neyi?"

"Benim türümde insanları."

"Ne türmüş o?"

"Bilmiyorum. Yo, biliyorum, ama anlatamıyorum. Kendi kendime, keşke anlatabilseydim, diyorum. Bunu tümüyle kapsayacak bir tek ilke var olmalı, ama onun ne olduğunu bilmiyorum."

"Dürüstlük mü?"

"Hem evet, hem de hayır. Kısmen öyle. Guy Francon da dürüst adam, ama o kadarla kalmıyor. Cesaret? Ralston Holcombe'un cesareti var. Kendine göre. Bilemiyorum. Başka konularda bu kadar müphem değilim ama. Buna karşılık, kendi türümde insanları yüzlerinden tanıyabiliyorum. Yüzlerindeki bir şeyden. Senin evinle o benzin istasyonunun önünden binlerce kişi geçecek. O binlerce kişiden biri durup görse ... tek ihtiyacım o."

"Demek ki senin de başka insanlara ihtiyacın varmış, öyle mi, Howard?"

"Elbette. Neye gülüyorsun?"

"Seni her zaman, tanımak zevkine ulaştığım en antisosyal yaratık olarak düşünmüştüm."

"Bana iş verecek insanlara ihtiyacım var. Ben anıtkabirler inşa eden biri değilim. Yani sence insanlara başka şeyler için de mi ihtiyaç duymam gerekiyor? Daha yakın, daha kişisel düzeyde mi?"

"Sen hiç kimseye aşırı kişisel düzeyde ihtiyaç duymuyorsun."

"Hayır."

"Bununla böbürlenmiyorsun bile."

"Böbürlenmem mi gerekiyor?"

"Böbürlenemezsin. Bunu yapamayacak kadar kibirlisin."

"Kibirli miyim?"

"Sen ne olduğunu bilmiyor musun?"

"Hayır. Senin ya da başkasının bana bakış açısıyla, bilmiyorum."

Heller sessiz oturuyordu. Eli, parmakları arasında tuttuğu sigarayla birlikte havada küçük daireler çizmekteydi. Sonunda güldü, "Bu çok tipik bir şey," dedi.

"Hangisi?"

"Bana seni nasıl gördüğümü sormayışın. Başka kim olsa sorardı."

"Özür dilerim. İlgisizliğimden değil. Sen kaybetmemek istediğim az sayıda dostumdan birisin. Sormak aklıma gelmedi, o kadar."

"Gelmediğini biliyorum. Sen, ben merkezli bir canavarsın, Howard. Bu konuda son derece masum olman da canavarlık niteliğini daha çok arttırıyor."

"O doğru."

"Bunu itiraf ederken biraz kaygı duyman gerekirdi."

"Neden?"

"Biliyor musun, beni çok şaşırtan bir şey var. Tanıdığım en soğuk insansın. Kendi sessiz türünde bir çeşit manyak olduğunu da bildiğime göre, seni her görüşümde neden tanıdığım en hayat verici insanmışsın gibi hissediyorum ... işte bunu anlayamıyorum."

"Ne demek istiyorsun?"

"Bilmem. Ne dedimse onu."

Haftalar akıp geçti, Roark her gün ofisine geldi, masasında sekiz saat boyunca oturdu, bol bol okudu. Saat beşte çıkıp evine yürüdü. Ofise yakın, daha iyi bir odaya taşınmıştı. Harcamaları çok azdı. Uzun süre yetişecek parası vardı.

Şubat ayında bir sabah ofisteki telefon çaldı. Hızlı konuşan, kelimelerini vurgulu söyleyen bir kadın sesi, mimar Bay Roark'dan randevu istedi. Öğleden sonra, esmer, ufak tefek bir kadın aceleci adımlarla ofise girdi. Vizon manto giymiş, başını hareket ettirdikçe şıngırdayan egzotik küpeler takmıştı. Başını da pek çok hareket ettiriyordu. Kuşlar gibi, küçük kıpırtılarla. Adı Bayan Wayne Wilmot'tu. Long Island'da oturuyordu. Kendine bir sayfiye evi yaptırmak niyetindeydi. Bu iş için Bay Roark'u seçiş nedeni, Austen Heller'ın evini yapmış olmasıydı. Austen Heller'ın hayranıydı. Kendine ilerici aydın diyenler için gerçek bir kâhin gibi görüyordu onu. Bunları söylerken arada ikide bir, "Siz de öyle düşünmüyor musunuz?" diye soruyordu. Heller'ın her yaptığını izlemekteydi. Mürit gibi. "Evet, tam anlamıyla mürit gibi." diyordu. Bay Roark çok gençti, öyle değil mi? Ama kendisi buna aldırmıyordu. Gençlere seve seve yardım etmek isteyen, liberal bir insandı o. Büyük bir ev istiyordu. İki çocuğu vardı. Onların kendi kimliklerini ifade edebilmesinden yanaydı... "Siz de öyle düşünmüyor musunuz?" ... Her birinin ayrı oyun odaları olmalıydı. Kendine bir kütüphane istiyordu ... "Çıldırasıya okuyan biriyimdir"... Ayrıca bir müzik odası, bir sera odası ... "Biz müge yetiştiriyoruz, arkadaşlarım mügeyi benim çiçeğim sayar," ... Kocası için de bir çalışma odası istiyordu. Kocası evin planını tümüyle ona bırakmıştı ... "Çünkü bu konuyu öyle iyi anlıyorum ki, kadın olmasam mimar olurdum"... Tabii hizmetçilere de odalar istiyordu. Üç arabalık bir de garajı olmalıydı. Bir buçuk saat boyunca bu ayrıntıları anlattıktan sonra, ekledi:

"Tabii evin mimari tarzı da İngiliz Tudor olacak. Bayılırım İngiliz Tudor'a."

Roark ona baktı, alçak sesle sordu:

"Siz Austen Heller'ın evini gördünüz mü?"

"Hayır. Görmeyi çok istedim ama nasıl görebilirim? Bay Heller'la hiç tanışmadım. Onun hayranıyım, o kadar. Sıradan bir hayran. Kendisi nasıl bir insan? Bana söyleyin, ne olur, bilmeye can atıyorum. Hayır, evini görmedim. Kuzeyde, Maine dolaylarında bir yerde, değil mi?"

Roark masasının çekmecesinden birkaç fotoğraf çıkarıp ona uzattı.

"Heller'ın evi bu," dedi.

Kadın fotoğraflara bakarken gözleri parlak kartonların üzerinden kayıyor gibiydi. Sonunda resimleri masaya bıraktı.

"Çok ilginç," dedi. "Rastlanmadık bir şey. Oldukça şaşırtıcı. Ama tabii benim istediğim bu değil. Bu tür bir ev benim kişiliğimi yansıtmaz. Arkadaşlarım bana 'Elizabeth Dönemi' türünde bir kişiliğim olduğunu söylerler."

Roark alçak sesle, büyük bir sabırla, ona neden Tudor tarzında bir ev yaptırmaması gerektiğini anlattı. Kadın bir cümlenin orta yerinde onun sözünü kesti.

"Bakın, Bay Roark, bana ders veriyor olamazsınız, değil mi? Zevkimin iyi olduğundan eminim, mimarlıktan çok iyi anlarım, kulüpte özel bir kursa bile gittim. Arkadaşlarım birçok mimardan daha çok şey bildiğim kanısındadır. İngiliz Tudor bir ev istediğime iyice karar vermiş durumdayım. Bu konuyu tartışmak istemiyorum."

"Bir başka mimara gitmek zorundasınız, Bayan Wilmot."

Kadın ona inanmaz gözlerle baktı.

"Yani ... işi red mi ediyorsunuz?"

"Evet." .

"Benim işimi almak istemiyor musunuz?"

"Hayır."

"Ama neden?"

"Ben bu tür işler yapmıyorum."

"Ama ben sanırdım ki mimarlar..."

"Evet. Mimarlar ne isteseniz yaparlar. Bu kentteki başka mimarların hepsi yapar."

"Ama ben size ilk fırsatı tanıdım."

"Bana bir iyilik yapar mısınız, Bayan Wilmot? Eğer bütün istediğiniz Tudor bir evse, neden bana geldiğinizi söyler inisiniz?"

"Doğrusu bu fırsatın sizin indinizde makbule geçeceğini düşündüm. Hem arkadaşlarıma da evimi Austen Heller'ın mimarı yaptı diyebilecektim."

Roark yine açıklamaya, ikna etmeye uğraştı. Bunların bir işe yaramayacağını daha konuşurken biliyordu, çünkü ağzından çıkan kelimeler sanki bir boşluğa girip yutuluyormuş gibiydi. Bayan Wayne Wilmot diye bir insan yoktu. Arkadaşlarının fikirlerini, gördüğü kartpostalları, okuduğu romanları kapsayan bir kabuktu o. Roark o kabuğa hitap etmek zorundaydı. Duyamayan, cevap veremeyen, sağır, kişiliksiz bir pamuk tampona.

"Üzgünüm," dedi Bayan Wilmot. "Ama mantıktan tümüyle yoksun bir insanla iş görmeye alışık değilim. Eminim ki evimi yapmayı hevesle isteyecek çok daha büyük isimler bulabilirim. Kocam zaten size gelişimi çok garipsemişti. Ne yazık ki haklıymış, tyi günler, Bay Roark."

Gururlu bir tavırla çıkıp kapıyı çarptı. Roark resimleri yine aldığı çekmeceye koydu.

Mart ayında Roark'un ofisine gelen Bay Robert L. Mundy'yi Austen Heller göndermişti. Bay Mundy'nin sesi de, elleri de çelik gibi griydi, ama gözleri mavi, yumuşak bakışlı gözlerdi. Connecticut'ta bir ev yaptırmak istiyordu. Heyecandan titreyen bir sesle konuşuyor, sanki bu evi genç bir damadın, ya da son gizli amacına yönelmiş bir insanın gözüyle görüyordu.

Kendinden daha yaşlı, daha saygın biriyle konuşuyormuş gibi çekingen bir tavırla, "Yalnızca bir ev meselesi değil, Bay Roark," dedi. "Bu sanki ... benim sembolüm olacak. Bunca yıldır hep bunu bekledim, bunun için çalıştım. Öyle çok yıl geçti ki ... Bunu söyleyeyim de, beni anlayın. Artık çok param var. Düşünmek istemediğim kadar. Başlangıçta böyle değildi. Belki de servet fazla geç geldi bana. Bilemiyorum. Gençler hep der ki, insan sonunda istediği yere vardığında, yolda başına gelenleri unuturmuş. Ama unutulmuyor. Geriye kalan bir şeyler oluyor. Çocukluğumda, Georgia'da geçirdiğim günleri her zaman hatırlarım, hiç de unutmayacağım. Kayış koşum dükkânında, her işe koşturulan bir çocuktum. Gelip geçen arabalar üzerime çamur sıçrattığında, çocuklar gülerlerdi bana. Kendime bir ev yaptırmaya ta o zamandan karar vermiştim. Önünde arabaların duracağı bir ev. Ondan sonra, zaman zaman işler çok fazla zorlaştığında, ben hep o evi düşündüm, çok yardımı oldu. Sonra bir süre korktum o fikirden. Yaptırabilecek durumdaydım ama korkuyordum. Ama artık zamanı geldi. Anlıyor musunuz, Bay Roark? Austen bana, bunu anlayabilecek kişinin siz olduğunuzu söyledi."

Roark hevesle, "Evet, anlıyorum," dedi.

Bay Mundy, "Bir yer vardı," diye anlattı. "Benim büyüdüğüm kasabanın hemen orada. Koskoca bölgenin malikânesiydi. Randolph Malikânesi denirdi. Eskiden ekim alanları varmış çevresinde. O tür evler artık yapılmıyor. Bazen o eve, arka kapısından bir şeyler teslim etmeye giderdim. Benim istediğim o ev, Bay Roark. Tam onun gibi olmalı. Ama Georgia'da değil. Oraya dönmek istemiyorum. Burada, kente yakın yerde olmalı. Araziyi aldım. Orayı Randolph Malikânesinin arazisi gibi tesviye ettirip hazırlatmama yardım etmelisiniz. Ağaçlar, çalılar dikeceğiz. Georgia'dakiler gibi. Çiçekleriyle falan. Onları burada da büyütmenin bir yolunu buluruz. Kaça patlarsa patlasın, umurumda değil. Tabii bugün artık elektrik olacak, garajlar olacak. At arabalarına göre yapacak değiliz. Ama elektrikleri mum ışığına benzer yapalım. Garajların da ahırlara benzemesini istiyorum. Her şey tıpkı o malikâne gibi olsun. Randolph Malikânesi'nin fotoğrafları var bende. Oradan satılan eski mobilyaların bir kısmını da satın aldım."

Roark konuşmaya başladığında Bay Mundy terbiyeli bir şaşkınlıkla dinledi. Bu sözlerden güceniklik duymuyor gibiydi. Çünkü içine işlemiyordu sözler.

"Anlamıyor musunuz?" dedi Roark ona. "Sizin dikmek istediğiniz anıt, kendiniz için değil. Kendi hayatınızın ve kendi başarılarınızın anıtı değil. Başkalarına dikiyorsunuz onu. O insanların sizden üstün oluşuna dikiyorsunuz. O üstünlüğe meydan okumak yerine, onu ölümsüzleştiriyorsunuz. Üstünüzden silkip atmıyorsunuz da, ebedi olarak boy göstersin istiyorsunuz. Kendinizi ömrünüzün sonuna kadar o ödünç alınmış form içine gömünce mutlu olabilecek misiniz? Yoksa bir kerecik kendinizi kurtarıp, yeni evinizi, kendi evinizi yaparsanız mı mutlu olursunuz? Sizin istediğiniz Randolph Malikânesi değil. Onun temsil ettiği şeyi istiyorsunuz siz. Oysa onun temsil ettiği şey, sizin ömrünüz boyunca mücadele ettiğiniz şeyin aynısı."

Bay Mundy boş boş dinledi, Roark da bir kere daha, gerçekdışılığın karşısında kendini çaresiz hissetti. Bay Mundy diye bir insan yoktu karşısında. Yalnızca eskiden Randolph Malikânesi'nde oturmuş olan insanların çoktan ölmüş kalıntıları vardı. Kalıntılara yalvarmak, onları ikna etmek olanaksız bir şeydi.

Sonunda Bay Mundy, "Olmaz," dedi. "Hayır. Belki haklı olabilirsiniz, ama benim istediğim hiç de o değil. Nedenleriniz yanlıştır demiyorum. İyi ve geçerli nedenlere benziyorlar. Ama ben Randolph Malikânesi'ni seviyorum."

"Neden?"

"Çünkü seviyorum da ondan. Sevdiğim şey o."

Roark ona bir başka mimar seçmesi gerektiğini söyleyince, Bay Mundy beklenmedik bir söz söyledi.

"Ama sizden hoşlandım," dedi. "Neden siz yapmıyorsunuz onu bana? Sizin için ne fark eder ki?"

Roark bunu anlatmaya kalkışmadı.

Daha sonra, Austen Heller ona, "Zaten tahmin etmiştim," dedi. "Onu reddedeceğinden korkuyordum. Seni suçlamıyorum, Howard. Ama adam öyle zengin ki! Bu iş sana öyle yararlı olurdu ki! Hem ... ne de olsa, yaşamak zorundasın."

"O türlü değil," dedi Roark.

Nisan ayında, Janss Stuart Emlak Şirketi'nden Bay Nathaniel Janss, Roark'un ofisine geldi. Bay Janss açık sözlü, dobra dobra konuşan biriydi. Şirketinin aşağı Broadway'de otuz katlı, küçük bir iş ham yaptırmak niyetine olduğunu söyledi. Kendisi mimar olarak Roark'ta ısrarlı değildi, hatta bir miktar karşıydı bu fikre. Ama arkadaşı Austen Heller, Roark'la mutlaka buluşup bu konuyu konuşmasında direnmişti. Bay Janss, Roark'un çalışmalarını pek de beğeniyor sayılmazdı, ama Heller çok zorlamıştı onu. Bir karar vermeden önce Roark'u dinlemek istiyordu. Roark'un bu konuda neler söyleyebileceğini sordu.

Roark'un söyleyeceği çok şey vardı. Bunları sakin sakin söyledi. Başlangıçta bu iş ona zor geldi, çünkü aslında o binayı çok istiyordu. O binayı Bay Janss'dan, silah zoruyla bile olsa, kurtarmak geliyordu içinden. Tabii eğer silahı olsaydı. Ama birkaç dakika sonra iş basitleşti ve kolaylaştı. Silah düşüncesi kafasından silindi, hatta binaya yönelik isteği bile köreldi. Bu alınabilecek bir iş değildi, kendisi onu alacak kişi değildi. Yalnızca binalar hakkında konuşuyordu, o kadar.

"Bay Janss, bir otomobil satın aldığınız zaman, pencerelerinde güllü garlandlar, çamurluklarında aslanlar, tepesinde oturan bir melek istemezsiniz. Neden istemezsiniz acaba?"

"Çok saçma olur," dedi Bay Janss.

"Neden saçma olur? Ben çok güzel olduğunu düşünüyorum. Ayrıca On Dördüncü Louis'nin öyle bir faytonu vardı. Louis için iyi olan, bizim için haydi haydi iyidir. Fazla atak yeniliklere yönelip gelenekten kopmamız hiç iyi olmaz."

"Bakın, böyle bir şeye inanıyor olamazsınız, bunun da bal gibi farkındasınız."

"İnanmadığımı biliyorum. Ama siz inanıyorsunuz, öyle değil mi? Bir de insan vücudunu ele alalım. İnsan vücudunun kıvrımlı bir kuyruğu olmasını, kuyruğun ucunun tavus kuşu kuyruğu gibi süslerle dolu olmasını neden istemiyorsunuz? Kulakları da akantus yapraklarının biçiminde olabilir, değil mi? Süslü olur o zaman. Böyle çıplak görünmez. Şimdiki gibi çirkin olmaktan kurtuluruz. Neden hoşlanmıyorsunuz bu fikirden? Çünkü yararsız, amaçsız bir şey olur da ondan. Çünkü insan vücudunun güzelliği, amaca hizmet etmeyen tek bir fazla kası bile olmamasından kaynaklanıyor. Bir tek çizgi bile boşa harcanmış değil. Her ayrıntısı bir tek fikre uygun, o da insan fikri, insanın hayatı fikri. Peki, gelelim binalara. Onların da bir mantığı ve bir amacı olmasını ve bunun böyle görünmesini niçin istemiyorsunuz? Neden binayı birtakım süslerle boğmak, amacını zarfına feda

etmek istiyorsunuz?.. Hem de neden bir zarf istediğinizi bile bilmeden? On değişik tür hayvanın piçlerine çapraz döllenme uygulanmış gibi bir melez hayvana benzemesini niçin istiyorsunuz? Sonunda elinizde bağırsakları da, kalbi de, beyni de olmayan bir yaratık kalıyor. Yalnızca post, kuyruk, pençe ve tüylerden oluşan bir yaratık. Niçin? Bana bunun cevabını söylemeniz gerek, çünkü ben hiçbir zaman anlamayı başaramadım."

"Şey," dedi Bay Janss, "Ben bunu hiç böyle düşünmemiştim." Pek inançlı olmayan bir sesle ekledi: "Ama biz binamızın gururlu bir bina olmasını istiyoruz. Bir güzelliği olsun istiyoruz. Herkesin güzellik dediği şeyi."

"Kim neye güzellik diyor?"

"Şey..."

"Söyleyin bana, Bay Janss, sizce Yunan sütunları ve içi meyve dolu sepetleri, çelikten yapılmış modern bir binanın üzerinde gerçekten güzel mi?"

"Bir binanın neden güzel olduğunu hiç düşünmüş değilim," diye itirafta bulundu Bay Janss. "Ama herhalde halkın istediği bu."

"Neden onların bunu isteyeceğini varsayıyorsunuz?"

"Bilmiyorum."

"O halde onların neyi isteyeceğine neden aldırış ediyorsunuz?"

"Kamuoyunu düşünmek şarttır."

"Ama insanların çoğu için, ellerine verilen şeyi kabul etme nedeni, yalnızca kendilerine o verildiği içindir, bunu biliyor olmanız gerekir. Onların hiçbir fikri yoktur. Onların düşündüğünü sandığınız şeyleri mi rehber kabul edeceksiniz, yoksa kendi yargılarınızı mı kullanacaksınız?"

"İstemedikleri bir şeyi gırtlaklarından içeri tıkamazsın."

"Böyle bir şey yapmak zorunda değilsiniz. Yalnızca sabırlı olmanız yeter. Çünkü mantık sizden yana. Yo, biliyorum, mantık hiç kimsenin kendisinden yana olmasını isteyeceği bir şey değil; ama karşınızda da yalnızca belirsiz, hantal, kör dolgu maddesinden başka bir şey yok."

"Neden mantığın benden yana olmasını istemeyeceğimi düşünüyorsunuz?"

"Sizi demek istemedim, Bay Janss. Çoğu insanlar öyle hisseder. Bir şans denemek zorundalar. Yaptıkları her şey aslında bir şans denemek. Ama eğer çirkin, kibirli, budala bir şeyden yana çıkarlarsa, kendilerini çok daha güvende hissediyorlar."

"Bu doğru, biliyor musunuz," dedi Bay Janss.

Görüşmenin sonunda Bay Janss düşünceli bir sesle, "Düşüncelerinizin akla uygun olmadığını söyleyemem, Bay Roark," dedi. "Bir düşüneyim. Kısa bir süre sonra size haber veririm."

Bay Janss bir hafta sonra telefon etti. "Kararı verecek olan, Yönetim Kurulu," dedi. "Bir denemek ister misin, Roark? Planları ve ön çizimleri hazırla. Onları Yönetim Kurulu'na vereyim. Hiçbir vaatte bulunamıyorum. Ama ben senden yanayım ve bu konuda onlarla mücadele edeceğim."

Roark iki hafta boyunca gece gündüz o planlar üzerinde çalıştı. Sonunda planlar teslim edildi. Ardından Roark'u, Janss Stuart Emlak Şirketi'nin Yönetim Kurulu toplantısına çağırdılar. Uzun bir masanın yan tarafında durup konuştu. Gözleri ağır ağır bir yüzden diğerine kayıyordu. Başını eğmemeye, masanın üzerine bakmamaya çalıştı. Ama yine de, görüş alanının dip tarafında; on iki kuru! üyesinin önüne serilmiş o planlar ve çizimler, beyaz benekler gibi gözüne çarpıyordu. Pek çok

sorular soruldu ona. Arasıra Bay Janss yerinden fırlıyor, sorunun birine o cevap veriyor, yumruğunu masaya indiriyor, homurdanarak, "Göremiyor musunuz? Açıkça belli değil mi?" gibi bir şeyler söylüyordu. "Öyle olmuşsa ne olmuş, Bay Grant? Hiç kimse böyle bir şey yapmamışsa, ne sakıncası var? Gotik mi. Bay Hubbard? Neden Gotik yapmak zorunda oluyormuşuz? Bunu reddederseniz istifa etmeyi bile düşünüyorum ben!"

Roark alçak sesle konuştu. Toplantı salonunda, ağzından çıkan sözlerden emin olan tek kişi oydu. Ayrıca, pek bir umudu olmadığım da hissediyordu. Karşısındaki on bir suratın çizgileri farklı farklıydı, ama hepsinde ortak olan bir başka şey vardı. Ne renk, ne de biçimdi bu. Ama bir ortak paydaydı. İfadelerinde eriyen, suratları surat olmaktan çıkarıp oval biçimde boş et kümeleri haline getiren bir şey. Roark herkese hitap ediyordu. Ama hiç kimseye hitap etmiyordu. Hiçbir cevap alamadığını biliyordu. Kendi sözlerinin bîr kulak zarına çarpıp yankılanışını bile duyamıyordu. Sözleri bir kuyuya düşüyor, inerken kuyunun taşlarına çarpıyor, taşlar o sözleri durdurmayı reddediyor, bir başka taşa fırlatıyor, var olmayan dibi bulmaya yolluyordu.

Kendisine "Kurul Kararı"nın bildirileceği söylendi. Roark o kararı önceden biliyordu. Mektup geldiğinde, hiç duygulanmadan okudu. Bay Janss'in imzasını taşıyordu mektup. Şöyle başlıyordu: "Sevgili Bay Roark, Yönetim Kurulumuzun işi size verme kararını alamadıklarını bildirmekten üzüntü duyuyorum ..." Mektubun o katı, sert resmiyetinde, bir yakan vardı. Roark'la yüzleşemeyen bir adamın yakarışı.

John Fargo hayata işportacı olarak başlamıştı. Elli yaşına vardığında, mütevazı bir servetin, Altıncı Cadde'de alışveriş merkezi boyunda kârlı bir büyük mağazanın sahibiydi. Yıllar boyunca, caddenin karşı kaldırımındaki daha büyük bir mağazayla mücadele etmişti. Rakibi olan o mağaza, pek kalabalık bir aileye miras olarak kalmış çok sayıda benzer tesislerden biriydi. Geçen sonbaharda aile o şubeyi kentin yukarı tarafında yeni bir binaya taşımıştı. Perakende ticaretinin Kuzeye doğru kaymakta olduğuna inanıyorlardı. Bu kararlarıyla, eski mahallelerinin çöküşünü hızlandıracaklarına da aldırmıyorlardı. Eski dükkânı bomboş bırakıp gitmişlerdi. Bu durum, karşı kaldırımdaki rakipleri olan John Fargo için hem acı bir anı, hem de bir utanç niteliğindeydi. John Fargo buna karşılık, aynı yerde bir yeni mağaza inşa edeceğini ilan etti. Eski mağazasına komşu. Kentin tüm mağazalarından daha yeni ve daha şık bir mağaza. Bu mahallenin saygınlığını koruma kararında olduğunu duyurdu.

Roark'u ofisinde ziyarete geldiğinde, kararını sonra vereceğini, gidip bir düşüneceğini söylemeye kalkışmadı. "Mimar sensin," dedi yalnızca. Ayaklarını masanın kenarına koyarak oturmaktaydı. Bir yandan piposunu tüttürüyordu. Ağzından sözlerle dumanlar bir arada çıkıyordu. "Ne kadar bir alana ihtiyacım olduğunu, kaç para harcamak niyetinde olduğumu sana söyleyeceğim. Daha fazla gerekirse, söyle bana. Gerisi sana kalmış. Ben binalardan pek anlamam. Ama anlayan birini gördüm mü, farkına varırım. Başla işe."

Fargo'nun Roark'u seçiş nedeni, günün birinde Gowan'ın benzin istasyonundan geçerken durup içeriye girdiği, birkaç soru sorduğu içindi. Ondan sonra gidip Heller'ın aşçısına rüşvet vermiş, Heller evde yokken aşçının kendisine evi dolaştırmasını sağlamıştı. Daha başka tartışmalara ihtiyacı yoktu Fargo'nun.

Mayıs ayı sonlarında, Roark'un ofisindeki çizim masası Fargo Mağazası'nın çizimleriyle dolup taşarken, bir iş daha geldi.

Bay Whitford Sanborn, bir iş hanının sahibiydi. O binayı ona yıllar önce Henry Cameron yapmıştı. Bay Sanborn kendine yeni bir sayfiye evi yaptırmaya karar verdiğinde, karısının başka mimar bulma önerilerini reddetmiş, Henry Cameron'a bir mektup yazmıştı. Cameron cevap olarak ona yolladığı on

sayfalık mektubun ilk üç satırında kendisinin artık meslekten emekli olduğunu yazıyor, ondan sonraki sayfalar boyunca hep Howard Roark'u anlatıyordu. Roark o mektupta nelerin yazılı olduğunu hiçbir zaman öğrenemedi. Sanborn mektubu göstermiyor, Cameron da neler yazdığım söylemiyordu. Ama Sanborn sayfiye evinin yapılması için anlaşmayı Roark'la imzaladı... Hem de Bayan Sanborn'un şiddetli itirazlarına rağmen.

Bayan Sanborn birçok yardım derneklerinin başkanıydı. Böyle olması onu otokrasinin tiryakisi durumuna getiriyordu. Başka meşguliyetlerin hiçbiri bu etkiyi yardım dernekleri kadar güçlü biçimde sağlayamazdı. Aslında Bayan Sanborn'un istediği bir Fransız şatosuydu. Ffudson kıyısındaki yeni araziye öyle bir şey kondurmak istiyordu. Görkemli ve eski bir görünümü olsun, diyordu. Sanki aileden kalmaymış gibi. Tabii öyle olmadığını herkes bilecek, ama görünüşü öyleymiş gibi olsun, diye ısrar ediyordu.

Roark yapacağı evin bütün ayrıntılarım anlattıktan sonra, Bay Sanborn anlaşmayı imzaladı. Hemen kabul etmişti planlan. Çizim lerin gelmesini bile beklememişti. Karısına bezgin bir sesle, "Elbette; Fanny," demişti. "modern bir ev istiyorum ben. Bunu sana çok önceden söylemiştim. Cameron da olsa, öylesini çizerdi." "Cameron'un adı sanı kaldı mı artık?" diye sormuştu karısı. "Bilemem, Fanny. Tek bildiğim, koca New York'daki hiçbir binanın, onun bana yaptığı bina gibi olmadığı."

Sanborn'ların loş, eşya dolu, Victoria tarzı salonundaki cilalı maun ihtişamın arasında tartışmalar, günler boyunca her akşam sürdü gitti. Bay Sanborn artık sağlam basmamaya, sallanmaya başlıyordu. Roark iki kolunu açıp salonu göstererek, "İstediğiniz böyle bir şey mi?" diye sordu. Bayan Sanborn, "Niyetiniz küstahlık etmekse ..." diye başladı söze. Ama o anda Bay Sanborn patladı: "Tanrım, Fanny! Hakkı var adamın! Bu tam benim istemediğim şey işte! Bıktım usandım bunların hepsinden!"

Roark tüm çizimleri bitirinceye kadar hiç kimseyle görüşmedi. Ev basit tarla taşlarından yapılacaktı. Büyük pencereleri, pek çok taraçaları olacaktı. Bahçesiyle birlikte, nehir yamacının biraz yukarısındaydı. Nehrin suları gibi yayılan bir bina olacaktı. Bahçeler kadar açık. Çizgilerini dikkatle izleyen biri, bahçelerin yayılımına ne kadar iyi uyduğunu fark etmemezlik edemezdi; Taraçalar adım adım yükseliyor, duvarlara yaklaşıyor, ancak ondan sonra duvarların dik gerçeği çarpıyordu insana. Ev sanki güneş ışığına bir engel değildi de, onu toplayacak bir çanaktı. Toplayacak, yoğunlaştıracak, dışarınınkinden daha parlak bir hale getirecek gibiydi.

Çizimleri ilk önce Bay Sanborn gördü. Eline alıp inceledi, sonra, "Nasıl söyleyeceğimi tam bilemiyorum, Bay Roark, ama harika bunlar," dedi. "Cameron sizin hakkınızda söylediklerinde haklıymış."

Çizimleri ötekiler de gördükten sonra, Bay Sanborn artık eskisi kadar emin değildi. Bayan Sanborn evin bir felaket olduğunu söyledi. Ondan sonra upuzun gece tartışmaları yeniden başladı. "Ama neden, neden bu köşelere kuleler koyamıyoruz?" diye soruyordu Bayan Sanborn. "O yassı damın üzerinde dünya kadar yer var." Bin zorlukla kulelerden vazgeçmesi sağlandığında, bu sefer de, "Niçin camı karelere bölünmüş pencerelerimiz olamıyor?" diye tutturuyordu. "Allah da biliyor ya, çok büyük bu pencereler. Neden bu kadar büyük olduklarını da anlayamıyorum, o da başka. İnsana hiç özel hayat olanağı vermiyor. Ama yine de pencerelerinizi kabul edeceğim, Bay Roark. Madem ki o kadar inat ediyorsunuz, peki. Ama çerçeveler neden bölümlü olamıyor? Öylesi her şeyi yumuşatır, görkemli bir hava verir. Ortaçağ gibi."

Bayan Sanborn'un çizimleri kapıp gösterdiği dostları, evi hiç beğenmediler. Bayan Walling korkunç dedi, Bayan Hooper de kaba dedi. Bay Melander. bu evi kendisine hediye verseler bile kabul etmeyeceğini söyledi. Bayan Applebee evi ayakkabı fabrikasına benzetti. Bayan Davitt

çizimlere şöyle bir baktı, onaylayan bir sesle, "Ah, ne kadar sanatsal, şekerim," dedi. "Kim çizdi bunları? ... Kim? ... Roark mu? ... Adını hiç duymadım ... Doğrusu, Fanny, bu evde biraz sahtelik var."

Ailenin iki çocuğu bu konuda görüş ayrılığına düşmüşlerdi. On dokuz yaşındaki kızları June Sanborn, mimarların romantik tipler olduğuna karar vermiş bir kızdı. Evi çok genç bir mimarın yapacağını öğrendiği zaman sevinmişti. Ama Roark'un görünüşünden hoşlanmamış, ona sunduğu imalara da hiç aldırış etmediğini görünce, evin iğrenç olduğunu ileri sürmüş, kendisinin o evde oturmayı kesinlikle reddettiğini söylemişti. Yirmi dört yaşındaki oğulları Richard Sanborn üniversitede çok parlak bir öğrenciydi, ama yavaş yavaş kendini alkolle öldürme yoluna girmişti. Her zamanki uyuşuk halinden sıyrılıp evin harikulade olduğunu söyleyerek tüm aileyi şaşırttı. Bu sözün sanat zevkinden mi kaynaklandığını, yoksa annesine duyduğu nefretin bir ürünü mü olduğunu, hatta ikisinin karışımı mı olduğunu hiç kimse anlayamadı.

Whitford Sanborn her yeni akıntıya göre yalpalıyordu. Arasıra, "Bakın, kare çerçeveli pencere olmaz tabii, bu çok saçma," diyordu. "Ama en azından ona bir korniş ekleyip ailedeki huzuru koruyamaz mısınız, Bay Roark? Ondüle bir korniş. Hiçbir şeyi bozmaz. Yoksa bozar mı?"

Tartışmaların sonunu getiren şey, Roark'un, eğer Bay Sanborn çizimleri olduğu gibi onaylamazsa evi yapmayacağını söylemesi oldu. Aile reisinin her sayfayı ayrı ayrı onaylayıp altını imzalaması gerekiyordu.

Bir süre sonra Bayan Sanborn, saygın müteahhitlerin bu evi yapmayı reddettiğini duyup memnun oldu. "Gördün mü?" dedi zafer dolu bir sesle. Bay Sanborn görmeyi reddediyordu. Sonunda kıyıda kalmış bir müteahhit buldu. Bu firma, Bay Sanborn'a hatır olsun diye, evi yapmayı istemeye istemeye kabul etti. Bayan Sanborn çok geçmeden, müteahhidin kendi müttefiki olduğunu öğrendi, tüm sosyal geleneklere karşı çıkıp adamı evine çaya davet etti. Evle ilgili tüm tutarlı fikirlerini çoktan kaybetmişti artık. Tek hissettiği, Roark'a duyduğu nefretti. Müteahhide gelince, o tüm mimarlardan prensip olarak nefret ediyordu.

Sanborn'ların evinin inşaatı yaz ve sonbahar aylan boyunca sürdü, her geçen gün yeni savaşlar getirdi. "Ama, Bay Roark, size yatak odamda üç dolap istediğimi kesinlikle söylemiştim. Çok iyi hatırlıyorum. Cuma akşamıydı, hepimiz salondaydık, Bay Sanborn pencerenin yanındaki büyük koltukta oturuyordu, ben de ... Planlar mı? Hangi planlar? Benim planları anlamamı mı bekliyorsunuz?" "Rosalie Teyze yuvarlak merdiveni asla çıkamayacağını söylüyor, Bay Roark. Ne yapacağız? Konukları sizin bu evinize uyan kişiler arasından mı seçeceğiz?" "Bay Hulbert bu tür tavanın ayakta duramayacağını söylüyor ... Elbette, Bay Hulbert mimarlıktan çok iyi anlar. Venedik'te iki yaz geçirdi." "June, zavallı çocuk, odasının mahzenler kadar karanlık olacağını söylüyor ... Eh, öyle hissediyor, Bay Roark. Karanlık olmasa bile, madem ki o kendini karanlıkta hissediyor, aynı kapıya varır." Roark geceleri uyumuyor, kaçınamadığı değişiklikler için çizimleri yeni baştan hazırlıyordu. Günler boyunca tabanlar sökülüyor, merdivenler yerinden çıkarılıyor, partisyonlar konuluyordu. Bu da müteahhidin bütçesine eklemeler yapılması anlamına geliyordu. Müteahhit omuz silkerek, "Ben söylemiştim size," diyordu. "Bu züppe mimarlardan birini tuttunuz mu, olacağı budur. Bitene kadar bekleyin, size kaça patlayacağını görürsünüz."

Evin biçimi belirmeye başladığında, bu sefer Roark bir değişiklik yapma ihtiyacını hissetti. Doğu kanadı onu baştan beri pek tatmin etmemişti. O bölümün yükselişini seyrederken yaptığı hatayı buldu, nasıl düzeltebileceğini anladı. Böylelikle evin daha sağlam bir mantık çizgisinde bütünleşeceğim görüyordu. Bina yapımında henüz ilk adımlarını atan bir mimardı ve bu inşaatlar onun için birer tecrübe sayılıyordu. Bunu da açıkça kabullenmekten çekinmiyordu. Ama Bay Sanborn bu değişimi

reddetti. Bu sefer de güç onun eline geçmişti. Roark yalvardı ona bu değişimi kabul etmesi için. Doğu kanadının nasıl olması gerektiğini bir kere gözünde canlandırdıktan sonra, evin bu haline bakmaya bile dayanamıyordu. Bay Sanborn, "Seni haksız buluyor değilim," dedi soğuk bir sesle. "Hatta haklısın bence. Ama paramız yetmez. Üzgünüm." "Bayan Sanborn'un bana yaptırdığı o saçma değişikliklerden çok daha ucuza çıkacak." "Lütfen bu konuyu bir daha açma." "Bay Sanborn," dedi Roark yavaşça. "Size hiçbir ek paraya mal olmaması şartıyla bu değişikliği onayladığınıza dair bir kâğıt imzalar mısınız?" "Tabii. Eğer bunu sağlayacak bir mucize yol bulursan."

İmzaladı. Doğu kanadı yıkılıp yeniden yapıldı. Roark bunun giderlerini kendi cebinden ödedi. Giderler bu ev için aldığı mimarlık ücretinden fazla tutuyordu. Bay Sanborn kararsız kalmıştı bu durum karşısında. Parayı yine de ödemek istiyordu, ama Bayan Sanborn bunu engelledi. "Alçakça bir hile bu," dedi. "Bir tür baskı uyguluyor sana. Senin iyilik duygularına yönelik bir şantaj. Ödemeni bekliyor zaten. Bekle de gör. Gelip isteyecektir. Bunu yanına bırakma." Roark gelip istemedi. Bay Sanborn da hiçbir şey ödemedi.

Ev bittiğinde Bayan Sanborn orada oturmayı reddetti. Bay Sanborn eve hüzünlü gözlerle bakıyor, onu çok sevdiğini, her zaman böyle bir ev isteyip durduğunu söyleyemeyecek kadar kendini yorgun hissediyordu. Teslim oldu. Ev hiçbir zaman dayanıp döşenmedi. Bayan Sanborn kocasını ve kızını alıp kışı geçirmeye Florida'ya gitti. "Oradaki evimiz doğru dürüst İspanyol Mimarisi, Tanrıya şükür," diyordu. "Çünkü onu hazır almıştık. Yaptırmaya kalkanın sonu budur. Hele de acemi çaylak bir mimara verirse!" Oğluna gelince, o yine herkesi şaşırtan bir şey yaptı, Florida'ya gitmeyi reddetti. Yeni evi sevdiğini, orada oturacağını, başka bir yerde yaşamak istemediğini söyledi. Evin üç odası Richard için döşendi. Aile çekip gitti, Richard tek başına Hudson kıyısındaki eve taşındı.

Geceleri nehirden geçenler, kıyıda bir tek dikdörtgen pencerede yanan sarı ışığı görebiliyorlardı. Koskocaman, ölü bir evin karanlığı içinde, ufacık ve kaybolmuş bir ışık.

Amerikan Mimarlar Derneği Bülteni'nde küçük bir paragraf çıktı:

"Tanınmış Sanayici Bay Whitford Sanborn'un son zamanlarda yapılan eviyle ilgili, iğrenç olmasa eğlenceli sayılabilecek garip bir olayın haberini aldık. Howard Roark adlı biri tarafından tasarımlanan evin yapımı yüz bin doların üzerinde bir paraya mal olmuş, fakat aile bu evi yaşanmaz bulmuştur. Şimdi ev, profesyonel beceriksizliğe çarpıcı bir tanık gibi, boş durmaktadır."

14

Lucius N. Heyer ölmeyi inatla reddediyordu. Felçten kurtulmuş, doktorunun ve Guy Francon'un kaygılı uyarılarına aldırmadan işine dönmüştü. Francon onun hissesini satın almayı önerdi, Heyer reddetti. Solgun, habire sulanan gözleri inatla, ama hiçbir yere odaklanmadan bakıyordu. İki üç günde bir geliyordu ofise. Masasındaki sepetine gelenek gereği bırakılan muhaberat kopyalarını okuyor, öylece oturup önündeki bloknotun beyaz sayfalarına çiçek resimleri çiziyor, sonra da kalkıp evine dönüyordu. Ayağını hafif sürüyerek yürümekteydi. Kolları bedenine yapışık, dirseklerden aşağısı öne doğru uzanmış durumdaydı yürürken. Parmakları pençe gibi, yarı kapalıydı. Titriyordu parmakları. Sol elini hiç kullanamıyordu. Ama emekli de olmuyordu. Şirketin antetli kâğıtlarında kendi adını görmek hoşuna gidiyordu.

Aklından dalgın dalgın, neden artık kendisini önemli müşterilerle tanıştırmadıklarını merak ediyor, yeni binaların çizimlerini, inşaat yarılanıncaya kadar neden kendisine göstermediklerini anlayamıyordu. Bunu söylediğinde Francon itiraz etti. "Ama Lucius, seni bu durumunda rahatsız etmek aklımın ucundan bile geçmez. Başka biri olsa çoktan emekli olurdu."

Francon biraz şaşırtıyordu onu. Peter Keating ise adamakıllı afallatıyordu. Karşılaştıklarında Keating onu selamlama zahmetine bile pek ender kalkışıyordu. Selamlasa bile, sonradan, eğer aklına gelirse yapıyordu bu işi. Heyer bir şey söylerken, Keating cümlenin orta yerinde arkasını dönüp uzaklaşıyordu. Heyer çizim elemanlarından birine bir emir verecek olsa, eleman hemen, Bay Keating'in tersini söylediğini ileri sürüyordu. Bir türlü anlayamıyordu Heyer bunları. Keating'i her zaman, kendisiyle eski porselenlerden konuşan o saygılı çocuk, diye hatırlamaktaydı. Başlangıçta Keating'i kolaylıkla mazur görebildi, daha sonra beceriksizce ve mütevazı bir havada terslemeye çalıştı, ardından da Keating'e karşı mantıkdışı bir korku duymaya başladı. Francon'a şikâyette bulundu. Hiçbir zaman sahip olmadığı otoriter bir ses kullanmaya çalışarak, "Şu senin çocuk, Guy," dedi. "Keating denilen. Artık çok geçimsiz oldu. Bana kaba davranıyor. Onu kovmalısın hemen." Francon kupkuru bir sesle, "Bak, Lucius, neden emekli olman gerek dediğimi şimdi anlıyor musun?" dedi ona. "Sinirlerini çok fazla zorluyorsun ve olmayacak şeyler hayal ediyorsun."

O sırada Cosmo-Slotnick Binasıyla ilgili yarışma açıldı.

Hollywood'daki Cosmo-Slotnick Film Şirketi, New York'da akıl durdurucu bir merkez bina yaptırmaya karar vermişti. Altında sinema salonu, üzerindeki kırk katta ofisler bulunan bir gökdelen. Mimar seçimi için dünya çapında bir yarışma, bir yıl öncesinden açıldı. Cosmo-Slotnick'in yalnız sinema dünyasında lider olmakla kalmayıp, tüm sanatları kucakladığı, mimari de estetiğin yüce, ama ihmal edilmiş bir dalı olduğuna göre, Cosmo-Slotnick'in onu da haritasına yerleştirmek niyetinde olduğu söyleniyordu.

Denizciyi Alıyorum'un rol dağılımıyla ve Satılık Zevceler'in çekimiyle birlikte, Parthenon'la Pantheon'un hikâyeleri ortaya döküldü. Bayan Sally O'Dawn'ın Rheims Katedrali önünde mayolu resimleri çekildi. Bay Pratt ("Pardner") Purcell, kendisiyle yapılan bir röportajda, her zaman usta bir mimar olmayı hayal ettiğini söyledi, sinema artisti olmasa mutlaka o mesleği seçeceğini belirtti. Ralston Holcombe, Guy Francon ve Gordon L. Prescott'un Amerikan Mimarisi'nin geleceğiyle ilgili özlü sözleri, Bayan Dimples Williams'ın yazısında çıktı, ayrıca hayali bir röportajda da Sir Christopher Wren'in film için neler diyeceği canlandırıldı. Gazetelerin pazar eklerinde Cosmo-Slotnick yıldız adaylarının şort ve kazak giymiş, ellerinde T cetvelleriyle çekilmiş resimleri yayımlanıyor, altına, "Cosmo-Slotnick Binası" diye yazılıyor, sonuna da kocaman bir soru işareti

konuyordu.

Yarışma her ülkenin her mimarına açıktı. Bina Broadway'de yer alacak, on milyon dolara çıkacak, modern teknolojiyi ve "Amerika Halkı"nın ruhunu temsil edecekti. Daha şimdiden, "Dünyanın En Güzel Binası" ilan edilmişti. Ödülü verecek jüri, Cosmo'yu temsilen Bay Shupe, Slotnick'i temsilen Bay Slotnick, Stanton Teknoloji Enstitüsü'nden Profesör Peterkin, New York Belediye Başkanı, Amerikan Mimarlar Derneği Başkanı Ralston Hollcombe ve Ellsworth Toohey'den oluşmaktaydı.

Francon, Keating'e, "Elinden geleni yap, Peter!" dedi. "En iyisini. Ne yeteneğin varsa dök ortaya. Bu senin en büyün şansın. Projeyi gönderirken firmanın adının yanına senin adını da yazarız. Kazanırsak, ödülün beşte biri senin. Büyük ödül altmış bin dolar, biliyorsun."

"Heyer itiraz eder," dedi Keating tedbirli bir sesle.

"Varsın etsin. Onun için yapıyorum zaten. Belki kendisinin ne yapması gerektiği de bu arada kafasına girer. Hem ben ... şey, neler hissettiğimi biliyorsun, Peter. Seni daha şimdiden ortağım gibi görüyorum. Borçluyum bunu sana. Alnının teriyle kazandın. Belki bu proje onun da anahtarı olur sana."

Keating projesini beş kere çizdi. Nefret ediyordu çizdiklerinden. Binanın her direğinden, daha o direk doğmadan önce nefret etmeye başlıyordu. Elleri titreye fitreye çalışıp durmaktaydı. Aklı önündeki çizimde değildi. Hep diğer yarışmacıları, bu yarışmayı kazanıp kendisinden üstün ilan edilecek o kişiyi düşünüyordu. O kişi ne yapacaktı acaba? Sorunları nasıl çözecek, Keating'i nasıl aşacaktı? O adamı alt etmek zorundaydı, başka hiçbir şeyin önemi yoktu. Oltada Peter Keating diye bir şey kalmamıştı. Bir vakum vardı yalnızca. Adını duyduğu bir tropik bitki gibi. Böcekleri vakumuyla kendine çeken, emip kupkuru bırakan, kendi için gerekli maddeleri bu yolla sağlayan bir bitki.

Çizimleri hazır olup, beyaz mermer binanın perspektifi masanın üzerine konduğunda, korkunç bir güvensizlikten başka bir şey hissedemedi. Bir Rönesans Sarayına benziyordu ama lastikten yapılmış da çekilerek kırk kata yükseltilmiş gibiydi. Rönesansı seçişinin nedeni, jürilerin hep sütunlara meraklı olduğu konusunda yazılmamış bir yasa bulunması, Ralston Holcombe'un da jüride bulunduğunu hatırlamasıydı. Holcombe'un en sevdiği İtalyan Saraylarından bol bol fikir ödünç almıştı. İyi görünüyordu ... belki iyi olabilirdi... ama emin değildi. Sorabileceği hiç kimse de yoktu.

Bu sözlerin aklından geçtiğini fark ettiği anda içini kör bir öfke dalgası kapladı. Nedenini bilmeden önce hissetti o dalgayı. Ama nedeni de hemen arkadan bilincine ulaştı. Vardı sorabileceği biri. O adı düşünmeyi hiç istemiyordu. Gitmeyecekti ona. Öfke yüzüne yükseldi, Keating kendini alev alev yanıyormuş gibi hissetti. Gözlerinin altındaki deri iyice gerilmişti. Gideceğini biliyordu.

Bu düşünceyi kafasından itip uzaklaştırdı. Hiçbir yere gitmeye niyeti yoktu. Saat gelip çattığında çizimleri bir dosyaya koyup koltuğuna sıkıştırdı, Roark'un ofisinin yolunu tuttu.

Roark'u her türlü faaliyet belirtisinden yoksun kocaman odada tek başına oturur buldu.

"Merhaba, Howard" dedi neşeli bir sesle. "Nasılsın? Sana engel olmuyorum, değil mi?"

"Merhaba, Peter," dedi Roark. "Olmuyorsun."

"Fazla meşgul değilsin, değil mi?"

"Hayır."

"Birkaç dakika oturmama izin verir misin?"

"Otur."

"Eee, Howard, harika işler yaptın. Fargo Mağazasını gördüm. Nefis bir şey. Tebrikler."

"Teşekkür ederim."

"Hızla ilerliyorsun, değil mi? Şimdiden üç iş aldın, ha?"

"Dört."

"Ha, öyle ya, dört. Bayağı iyi. Sanborn'larla biraz sorun çıkmış diye duydum."

"Öyle oldu."

"Eh, her şey her zaman tıkır tıkır gitmez, bilirsin ... Ondan sonra yeni işler yok mu? Hiç mi bir şey yok?"

"Hayır. Yok."

"Eh, gelir nasılsa. Her zaman söylemişimdir, mimarların birbirini boğazlaması gerekmez. Bol bol iş var. Profesyonel birlik ve yardımlaşma ruhu oluşturmalıyız biz. Örneğin şu yarışmayı ele al ... Sen projeni gönderdin mi?"

"Hangi yarışma?"

"Meşhur yarışma tabii. Cosmo-Slotnick Yarışması."

"Ben bir şey yollamıyorum."

"Yani girmiyor musun? Hiç mi?"

"Hayır."

"Neden?"

"Ben yarışmalara girmem."

"Neden, Tanrı aşkına?"

"Hadi Peter, buraya bunu tartışmaya gelmiş olamazsın."

"Aslında sana kendi projemi göstermek istiyordum. Bak, iyice anla, bana yardım etmeni istemiyorum. Yalnızca tepkini istiyorum. Genel fikrini."

Dosyayı aceleyle açtı.

Roark çizimlere baktı. Keating sabırsızdı. "Eee? İyi mi?"

"Hayır. Berbat. Sen de biliyorsun öyle olduğunu."

Ondan sonra saatler boyunca, gökyüzü kararıp kentin pencerelerinde ışıklar yandıktan sonra bile, Keating dinledi, Roark konuştu, anlattı, açıkladı, planların üzerine kara çizgiler çizdi, sinema salonunun çıkış koridorlarındaki labirent düğümlerini çözdü, pencereler açtı, holleri genişletti, gereksiz arkları yok etti, merdivenleri düzleştirdi. Keating bir ara, "Tanrım, Howard!" dedi. "Böyle yapabiliyorsun da ne diye yarışmaya katılmıyorsun?" Roark buna cevap olarak, "Çünkü katılamam," dedi. "İstesem de katılamam. Kuruyuveriyorum. Bomboş oluyorum. Onlara istediklerini veremem. Yalnızca bir başkasının hazırladığı pisliği görünce, onu düzeltebiliyorum."

Planları bir kenara ittiğinde sabah olmuştu. Keating fısıldadı:

"Ya cephe?"

"Cephen cehennemin dibine! Senin lanet olası Rönesans cephelerini görmek istemiyorum!" Ama yine de baktı. Elinin resim üzerine çizgiler çizmesini engelleyemedi. "Pekâlâ, lanet olası, madem

Rönesans olacak, bari iyi bir Rönesans ver onlara ... öyle bir şey varsa tabii! Ama onu sana ben yapamam. Kendin bul. Şöyle bir şey. Daha basit, Peter, daha basit. Daha doğrudan. Dürüstlükten uzak bir şeyi ne kadar dürüst yapabilirsen, o kadar dürüst olsun. Şimdi evine git, şuna göre bir şeyler kurgulamaya bak."

Keating evine döndü. Roark'un planlarını temize çekti. Roark'un aceleyle çiziktirdiği cepheyi özenli bir resim halinde canlandırdı. Sonra planlar postalanmak üzere zarflandı, üzerine de:

"Dünyanın En Güzel Binası" Yarışması
Cosmo-Slotnick Film Şti.
New York

diye yazılıp yollandı. Planlara iliştirilen mektubun zarfında da, "Francon & Heyer Mimarlık Şirketi; Peter Keating, Tasarımcı," diye yazılıydı.

Kış ayları boyunca Roark bunun dışında ne bir fırsat buldu, ne bir iş, ne de bir iş umudu. Masasında otururken, hava kararkdığında bazen ışığı yakmayı bile unutuyordu. Sanki ofisin içinden akıp geçen saatlerin o ağır hareketsizliği onun kaslarına işlemeye başlıyordu. Bazen ayağa kalkıyor, kolunun hareket ettiğini hissetmek, bir ses duymak için bir kitap alıp duvara fırlatıyordu. Sonra gülümseyerek eğilip kitabı alıyor, yeniden düzgün biçimde masanın üzerine koyuyordu. Masadaki lambayı yakıyor, ondan sonra da, elini lambanın ışığından çekmeden öylece duruyor, ellerine bakıyordu. Yavaşça parmaklarını gerip açıyordu masanın üzerinde. O zaman Cameron'un kendisine uzun zaman önce söylediği bir sözü hatırlıyor, elini hemen çekiyor, kalkıp paltosuna uzanıyor, ışıkları söndürüp çıkıyor, evine yürüyordu.

İlkbahar yaklaşırken, parasının artık çok uzun süre dayanmayacağının farkındaydı. Ofisinin kirasını her ayın ilk günü ödüyordu. Önünde otuz günlük bir sürenin uzanmasını, bu süre içinde ofisinin kendisine ait olduğunu bilmeyi istiyordu. Her sabah, çok sakin adımlarla giriyordu ofisine. Akşam olurken takvime bakmayı istemediğinin farkındaydı. Otuz günün biri daha eksilmişti ve bunu bilinçlendirmek istemiyordu. Bu eğilimini fark ettiği zaman, kendini zorlayarak takvime bakmaya çalıştı. Bir yarıştı hayatı artık. Bu yarış kira parasıyla ... ama öteki yarışmacının adını bilmiyordu. Belki de sokakta yürürken yanından geçtiği insanların her biri.

Ofisine çıkarken asansörcüler ona garip, tembel, meraklı bir bakışla bakıyorlardı. Onlara bir 'şey söylediğinde verdikleri cevaplar küstah değildi, ama kısa zamanda küstahlaşacakmış gibi bir kayıtsızlık taşıyordu. Roark'un ne yaptığını, bunu neden yaptığını bilmiyordu bu adamlar. Tek bildikleri, onun ofisine hiç müşteri gelmediğiydi. Austen Heller'ın ısrarıyla arasıra Heller'ın evindeki bir iki partiye gitmişti. Konuklar ona, "Mimarsınız, öyle mi?" diye sormuşlardı. "Bağışlayın beni, mimarlık çalışmalarını pek izlemiyorum ... ne binalar yapmıştınız?" Roark cevap verdiğinde, "Ha, evet," diyorlardı. Karşısındaki insanların bilinçli nezaketi, "Mimarlık, senin hüsnükuruntun," dermiş gibiydi. Yaptığı binaları hiçbiri görmemişti. Tek bildikleri, bu binaların adını da duymadıklarıydı.

Bu öyle bir savaştı ki, Roark bu savaşta "hiçbir şeye" karşı mücadele veriyor, savaşmak üzere ileri itiliyor, başka çare bulamadığı için savaşmak zorunda kalıyor, ama karşısında düşman da göremiyordu.

İnşa halindeki binaların önünden geçerken durup çelik iskeletlere bakıyordu. Bazen o direklerle kirişlerin bir bina olarak biçimlenmekten çok, kendisini durduracak bir barikat olmaya çalıştığını hissediyordu. Sanki kaldırımda durduğu yeri, o inşaatın tahta perdesinden ayıran birkaç adımlık uzaklık, hiçbir zaman aşamayacağı bir mesafeydi. Acıydı duyduğu, ama körelmiş, içe işlemeyen bir

acıydı. Doğru, diyordu kendi kendine öyle zamanlarda. Ama vücudu, hayır, değil, diye karşılık veriyordu. Vücudunun o garip, el sürülmez sağlığıydı bu cevabı seslendiren.

Fargo Mağazası açıldı. Ama bir tek binayla bir mahalleyi kurtarmak mümkün olmadı. Fargo'nun rakipleri haklıydı aslında. Akım değişmişti artık. Herkes kentin kuzeyine doğru akıyordu. Müşterileri terkediyordu onu. John Fargo'nun inişe geçtiği konusunda uluorta sözler söylenmeye başlamıştı. Fargo kötü bir ticari karar verdi, olmayacak tipte bir binayla da üstüne tüy dikti, diyorlardı. Bu da kamuoyunun Yenilikçi Mimari'yi kabul etmediğine işarettir, diyorlardı. Bu mağazanın kentteki en temiz, en aydınlık mağaza olduğunu kimsenin söylediği yoktu. Planındaki ustalık sayesinde işletmenin görülmedik düzeyde kolaylaştığını, mahallenin kaderinin zaten mağaza yapılmadan çok önce belli olduğunu söyleyen yoktu. Bütün suçlar binanın üzerine atıldı.

Mimarlık mesleğinin espri kumkuması, Amerikan Mimarlar Derneği'nin palyaçosu Athelsan Beasely, hiçbir zaman hiçbir bina yapmayan tür mimarlardan olduğu, yalnızca yardım baloları düzenlemekle vakit geçirdiği halde, Demek Bülteni'ndeki "Gülme Köşesi" adlı sütununda şöyle demekteydi:

"Evet, çocuklar, işte size, sonu 'Alınacak Ders' diye biten bir peri masalı: Bir varmış bir yokmuş, saçları balkabağı renginde bir küçük çocuk varmış, bu çocuk kendini sizin gibi sıradan çocukların hepsinden daha üstün görüyormuş. Bunu kanıtlamak için kalkıp bir ev yapmış. Çok güzel bir evmiş ama içinde hiç kimse yaşayamıyormuş. Bir de mağaza yapmış. O da çok güzel bir mağazaymış ama, iflas etme yoluna girmiş. Bir de çok ünlü bina dikmiş, onun da özeti, çamur patika üzerinde köpek yuvası. Bu sonuncusunun iyi iş yaptığı söyleniyor. Demek belki de o küçük çocuğa en uygun dal, o dal olmalı."

Mart ayı sonunda Roark, gazetelerde Roger Enright'la ilgili yazılar okumaya başladı. Roger Enright'ın milyonları vardı. Koskoca bir petrol şirketinin sahibiydi ve bol harcamalara da eğilimliydi. Apansız karar verip giriştiği birbiriyle ilgisiz işler yüzünden, çevresinde yarı hayranlık, yarı dehşetten oluşan duygular uyandıran biriydi. Son hevesi de, yeni tip bir apartmandı. Her dairesinin kendi içinde tastamam, diğer dairelerden tıpkı pahalı bir müstakil ev kadar ayrı olmasını istiyordu. Adı Enright Evi olacaktı. Enright daha şimdiden bu binanın, çevrede gördüğü binalara hiç benzemeyeceğini söylüyordu. Kentin ünlü mimarlarının çoğuyla ilişki kurmuş, ama sonra hepsini reddetmişti.

Roark bu gazete yazısını kendisine yönelik kişisel bir davetiye gibi algıladı. Sırf kendisi için yaratılmış bir fırsattı bu. İlk defa olarak, bir işin peşine düşme zamanı gelmişti. Roger Enright'la görüşmek üzere randevu istedi. Kendisine Enright'ın sekreteriyle görüşmesi için randevu verildi. Sekreter, her an canı sıkılmış gibi görünen bir genç adamdı. Roark'a tecrübeleriyle ilgili birkaç soru sordu. Bunları yavaş yavaş soruyordu. Sanki şu ortam içinde sormak gerekip gerekmediğine karar vermek büyük çaba istiyormuş gibi.

Sanki alacağı cevaplar hiçbir şeyi değiştirmeyecekmiş gibi. Roark'un binalarının fotoğraflarına göz attı, sonunda da Bay Enright'ın bu başvuruyla ilgilenmeyeceğini belirtti.

Nisan ayının ilk haftasında Roark bir aylık ofis kirasını ödediğinde, kendisinden Metropolitan Bankacılık Şirketi'nin bir yeni binası için proje sunması istendi. Bay Weidler aramıştı onu. Weidler bankanın yönetim kumlu üyesiydi ve genç Richard Sanborn'un da arkadaşıydı. "Sıkı bir savaş verdim, Roark, ama sanıyorum kazandım," dedi aradığı zaman. "Onlara Sanborn'ların evini kendim gezdirdim. Richard'la ikimiz bu arada onlara birkaç şey açıkladık. Ama Yönetim Kurulu'nun kararı vermeden

önce projeleri görmesi gerekiyor. Demek ki henüz durum tam kesin değil. Bunu açıkça söylemem gerekir sana. Ama *hemen hemen* kesin. İki mimarı reddettiler. Sana çok ilgi duyuyorlar. Başla haydi. İyi şanslar!"

Henry Cameron'un hastalığı nüksetmiş, doktor da kız kardeşine, artık iyileşme umudu kalmadığını söylemişti. Kız kardeşi inanmamıştı buna. İçinde yepyeni bir umut hissediyordu, çünkü yatağında yatmakta olan Cameron'un pek huzurlu, hemen hemen mutlu olduğunu görmekteydi. Oysa bu tür sıfatları ağabeyine yakıştırmakta her zaman zorluk çekmişti.

Bir akşam Cameron apansız, "Howard'ı ara," dedi. "Buraya gelmesini söyle." Kadın bunu duyunca içini bir korku sardı. Ağabeyi emekliliğinden bu yana geçen üç yıl içinde bir kere bile Roark'u çağırtmış değildi. Yalnızca onun ziyaretlerini beklemekle yetinmişti.

Roark bir saat içinde geldi. Cameron'un yatağının yanındaki sandalyeye oturdu, onunla her zamanki gibi konuştu. Özel davetten söz etmediği gibi, herhangi bir açıklamada da bulunmadı. Ilık bir geceydi. Cameron'un odasının penceresi, karanlık bahçeye doğru açıktı. Cameron cümleleri arasındaki duraklamalar sırasında dışarıdaki ağaçların sessizliğini, geç saatlerin kıpırtısızlığını fark edince, kız kardeşini çağırdı: "Salondaki kanepeyi Howard'a hazırla, burada kalacak," dedi. Roark ona baktı, durumu anladı. Başını hafifçe eğerek kabul ettiğini belirtti. Cameron'un şu anda açıkladığı şeyi anladığım belirtmek için tek yapacağı, Cameron'un bakıştan kadar ciddi bakışlarla bakmaktı.

Roark o evde üç gün kaldı. Orada kalışına hiç değinilmediği gibi, ne kadar kalacağından da söz edilmedi. Evdeki varlığı, yorum gerektirmeyen doğal bir şey gibi kabul edildi. Bayan Cameron da anlamıştı. Hiçbir şey söylememesi gerektiğini o da biliyordu. Evin içinde sessiz ve çekingen adımlarla dolaşıyor, sanki kadere razı olduğunu belirtiyordu.

Cameron, Roark'u sürekli kendi odasında istemedi. Arasıra, "Git, bahçede biraz dolaş, Howard," diyordu. "Dışarısı çok güzel. Çimenler boy vermeye başladı." Yattığı yerden baktığında, Roark'un çıplak ağaçlar arasında, gökyüzünün mavisi altında dolaştığını açık pencereden görebiliyordu.

Yalnızca yemeklerini Roark'la birlikte yemek istemişti. Bayan Cameron tepsiyi onun dizleri üzerine bırakırken, Roark için de yatağın yanı başındaki küçük masaya yemek getiriyordu. Roark, Cameron'un ağzından çıkan sözcükler arasındaki o korkunç sessizlikleri dinliyor, o sıralarda olup bitenleri bildiği halde belli etmemeye çalışıyordu. Sözcükler normal gibiydi. Onları ne zorlukla söyleyebildiği, Cameron'un son sırrı olarak kalacaktı. Tıpkı kendi istediği gibi.

Cameron geleceğin inşaat malzemelerinden söz ediyordu. "Hafif metal sanayimden gözünü ayırma, Howard ... birkaç yıl sonra ne yaman işlere yarayacaklarım göreceksin ... plastikleri de iyi izle ... yepyeni bir çağ ... başlayacak oradan ... Yeni aletler, yeni yöntemler, yeni biçimler bulacaksın ... göstereceksin o sersemlere ... insan beyninin neler yaratabildiğim ... ne olanaklar getirdiğini ... geçen hafta yeni tür bir bileşim fayansla ilgili yazıyı okudum ... başka hiçbir şeyin işe yaramayacağı bir kullanım biçimi buldum ona ... Örneğin küçük bir evi al ele, beş bin dolarlık falan ..."

Bir süre sonra susuyor, sessiz kalıyor, gözlerini yumuyordu. Bir ara Roark onun birdenbire, "Gail Wynand ..." diye fısıldadığını duydu.

Şaşırarak yatağa doğru biraz eğildi.

"Başka hiç kimseden o kadar nefret etmiyorum ... bir tek Gail Wynand ... yo, onu hiç görmüş değilim ... Ama temsil ettiği, dünyanın her türlü kusuru ... aşırı bayağılığın zaferini temsil ediyor o ... mücadele etmek zorunda kalacağın, Gail Wynand'dır, Howard…"

Ondan sonra uzun süre konuşmadı. Yeniden gözlerini açtığında gülümsedi, konuştu:

"Biliyorum ... şu ara ofiste dakikalarının nasıl geçtiğini iyi biliyorum," Roark ona bunları hiç anlatmamıştı. "Hayır inkâr etme ve bir şey söyleme ... biliyorum ... ama ziyanı yok ... korkma ... seni kovmaya çalıştığım günü hatırlıyor musun? Sana o gün söylediklerimi unut ... hikâyenin tümü o kadar değil ... asıl bu ... korkma ... değerdi..."

Sesi çıkmaz oldu, artık konuşamadı. Ama gözleri hâlâ sağlamdı.

Sessizce yatarken Roark'a pek bir çaba göstermeden bakabiliyordu. Yarım saat sonra öldü.

Keating, Catherine'i sık sık görüyordu. Nişanlarını ilan etmiş değildi ama annesi biliyordu artık. Olay Keating'in kendi değerli sırrı olmaktan çıkmıştı. Catherine zaman zaman, görüşmelerinin öneminin Keating'in gözünde azaldığını düşünüyordu. Onu bekleme yalnızlığından kurtulmuştu. Ama buna karşılık, sonunda yine döneceği konusundaki güvence duygusunu da kaybetmişti.

Keating ona, "O filmciler binası yarışmasının sonucunu bekleyelim, Katie," demişti. "Çok sürmez. Kararı mayısta açıklayacaklar. Kazanırsam, hayatım yoluna girdi demektir. Hemen evleniriz. Dayınla da o zaman tanışırım. O da benimle tanışmak isteyecektir o zaman. O yarışmayı kazanmam gerek."

"Kazanacağını biliyorum."

"Hem bizim ihtiyar Heyer da artık bir ay bile dayanamaz. Doktor ikinci inmeyi her an bekleyebileceğimizi söyledi. O da işin sonu olacak. Onu mezara götürmese bile, ofisten uzaklaştıracağı kesin."

"Ah, Peter, böyle konuştuğunu duymak istemiyorum. Bu kadar amansızca bencil olma ..."

"Üzgünüm, tatlını. Şey ... evet, herhalde bencilim. Herkes öyle."

Dominique'le daha da sık buluşuyordu. Dominique'in ona bakışında, Keating'den artık bir soran gelmesini beklemiyormuş gibi bir hava vardı. Seyrek ve önemsiz akşamlar için zararsız bir arkadaş sayıyordu onu. Keating, Dominique'in kendisinden hoşlandığı kanısındaydı. Ama bunun cesaret verici bir işaret olmadığını biliyordu.

Zaman zaman onun Francon'un kızı olduğunu unutuyordu. Kendisini onu istemeye yönelten nedenlerin hepsini unutuyordu. Zaten herhangi bir zorlanmaya ihtiyacı yoktu. İstiyordu Dominique'i. Onun o heyecan verici varlığından başka nedene ihtiyacı kalmamıştı.

Ama onun karşısında yine de kendini çaresiz hissediyordu. Bir kadının kendisine karşı ilgisiz kalabileceği düşüncesini kabul etmek işine gelmiyordu. Ama Dominique'in ilgisizliğinden bile emin değildi. Bekliyor, onun ruhsal durumlarını anlamaya çalışıyor, onun bekleyeceğini sandığı tepkileri vermeye uğraşıyordu. Ama bir cevap alamıyordu.

Bir bahar gecesi, birlikte bir baloya gittiler. Dans ederlerken Keating onu kendine doğru çekti, parmaklarının onun vücudu üzerindeki baskısını arttırdı. Onun da farkına vardığını ve anladığını biliyordu. Dominique geri çekilmedi. Keating'e hareketsiz bir bakışla baktı. Hemen hemen beklenti var gibiydi bu bakışta. Balodan çıkarlarken Keating onun şalına sarınmasına yardım etti, ama parmaklarını onun omuzlarından ayırmadı. Dominique hareketsiz bekledi. Ancak o parmaklarını kaldırdıktan sonra hareket etti. Birlikte taksiye doğru yürüdüler.

Dominique taksinin köşesinde sessizce oturuyordu. Daha önceleri Keating'in varlığını hiçbir zaman sessizliği hak edecek kadar önemli saymamıştı. Bacaklarını üst üste atmış, şalına sımsıkı sarınmış, parmak uçlarıyla dizinin üzerinde piyano çalar gibi hareketler yapmaktaydı. Keating eliyle onu kolundan yavaşça tuttu. Dominique karşı koymadı, cevap vermedi, yalnızca parmakları davul çalmayı kesti. Keating'in dudakları onun saçlarına dokundu. Öpme değildi bu. Yalnızca dudaklarını onun

saçlarına değdirmiş durumda durdu uzun süre.

Taksi durduğunda, "Dominique," diye fısıldadı. "Yukarı gelmeme izin ver ... azıcık ..."

"Peki," diye karşılık verdi Dominique. Kelime ağzından ifadesiz çıkmıştı. Kişilik etkisi olmayan, davet de sayılmayan bir kelimeydi. Ama daha önce buna hiç izin vermiş değildi. Keating onun peşinden yürürken kalbi gümbür gümbür atıyordu.

Dairesine girdiğinde Dominique kısacık bir an durdu, bekledi. Keating ona çaresiz bakışlarla baktı. Şaşkındı. Aşırı mutluydu. Dominique'in durduğunu ancak o yine hareket ettiğinde fark etti. Kendisinden uzaklaşıyor, salona giriyordu. Dominique oturdu. İki elini cansız biçimde iki yanına bırakmıştı. Kolları bedeninden uzaktı. Bu durum onu korunmasız gösteriyordu. Gözleri yarı kapalı, dikdörtgen biçiminde ve boştu.

"Dominique ..." diye fısıldadı Keating. "Dominique ... ne kadar güzelsin!..."

Bir anda onun yanına vardı, dudaklarından tutarsız fısıltılar dökülmeye başladı.

"Dominique ... Dominique, seni seviyorum ... Gülme bana, lütfen gülme! ... Bütün hayatım ... Ne istersen ... Ne kadar güzel olduğunu bilmiyor musun? ... Dominique ... Seni seviyorum ..."

Sustu. Kollarını ona sarmış, yüzünü onunkinin üzerine doğru yaklaştırmıştı. Karşısındaki yüzde bir damlacık cevap veya direnme arıyordu, ama hiçbir şey göremedi. Onu tutup hızla sarstı, kendine çekti, dudaklarından öptü.

Kolları açıldığında onun geriye doğru düşüp koltuğa yaslanışını seyretti. Afallamış durumda Dominique'in yüzüne bakıyordu. Öpme değildi bu. Kollarında tuttuğu, bir kadın değildi. O öptüğü şey canlı değildi. Dudakları onun dudaklarına cevap vermek üzere kıpırdamamıştı hiç. Kolları ona sarılmak için yerinden oynamamıştı. Tiksinti olmadığı kesindi... Tiksinti olsa, onu anlayabilirdi Keating. Ama sanki Keating onu ebediyen kollarında tutabilir ya da bırakabilirmiş gibi, yeniden öpebilir, daha da ileriye gidip kendi arzularım tatmin edebilir, yine de Dominique olup bitenleri hiç bilmez, farkına varmazmış gibiydi. Ona bakıyordu Dominique. Ama onun içinden daha arkalara bakıyordu. Kül tablasından masanın üzerine düşmüş bir izmarit gördü, incecik, zarif elini uzatıp onu aldı, tablaya koydu.

Keating, "Dominique," diye fısıldadı aptal gibi. "Seni öpmemi istememiş miydin?"

"Evet." Alay ediyor değildi onunla. Basit, apaçık bir cevap veriyordu.

"Daha önce seni hiç öpen olmadı mı?"

"Oldu. Çok kereler."

"Hep mi böyle tepki veriyorsun?"

"Hep. Tam böyle."

"Neden istedin seni öpmemi?"

"Denemek istedim."

"Sen insan değilsin, Dominique."

Genç kadın başını kaldırdı, sonra yerinden kalktı. Bu seferki keskin hareketleri gerçekten kendisine aitti. Keating artık onun sesinde o basit, itiraf dolu çaresizliği duymayacağını anlamıştı. Dominique konuştuğunda, sözleri şimdiye kadar dediklerinden daha samimi, daha açık olsa bile, aralarındaki yakınlığın sona erdiğini biliyordu. Dominique artık kime neyi açıklamış olduğuna aldırmıyormuş gibi konuşuyordu.

"Ben herhalde sık sık duyduğumuz o sapıklardan biriyim," dedi. "Tümüyle frijid bir kadın. Üzgünüm, Peter. Görüyorsun ya, hiçbir rakibin yok. Ama bu seni de kapsıyor. Hayal kırıklığına mı uğradın, hayatım?"

"Sen ... bundan sıyrılacaksın ... bir gün ..."

"Aslında o kadar da genç değilim, Peter. Yirmi beş yaşındayım. Bir erkekle yatmak ilginç bir tecrübe olmalı. İstemeyi istedim hep. Herhalde düşmüş bir kadın olmak heyecan verici olur. Aslında da öyleyim ... gerçek anlamının dışındaki her anlamda ... Peter, neredeyse kızaracakmış gibi bir halin var. Bunu pek eğlenceli buluyorum."

"Dominique! Hiç âşık olmadın mı sen? Birazcık bile?"

"Olmadım. Sana âşık olmayı gerçekten istedim. Rahat bir şey olur, diye düşündüm. Seninle hiçbir sorunum yok. Ama görüyorsun, değil mi? Hiçbir şey hissedemiyorum. Bir farklılık hissedemiyorum. Ha sen olmuşsun, ha Alvah Scarret, ha Lucius Heyer."

Keating ayağa kalktı. Ona bakmak istemiyordu canı. Pencereye yürüyüp ayakta durdu, dışarıya baktı. Ellerini arkasında kenetlemişti. Kendi arzularını da, onun güzelliğini de unutmuştu artık. Ama onun Francon'un kızı olduğunu hatırlayıvermişti birdenbire.

"Dominique, benimle evlenir misin?"

Bunu şimdi söylemesi gerektiğini biliyordu. Dominique'i düşünmeyi sürdürürse, hiç söyleyemeyeceğini de biliyordu. Ona karşı neler hissettiğinin önemi yoktu artık. Bunun geleceğini engellemesine izin veremezdi. Ona karşı hissettikleri de yavaş yavaş nefrete dönüşmeye başlıyordu.

"Ciddi olamazsın," dedi Dominique.

Keating ona döndü, hızlı hızlı, rahat bir sesle konuşmaya başladı. Yalan söylüyordu artık. Bu yüzden kendinden emindi. Ona zor gelmiyordu

"Seni seviyorum, Dominique. Senin için deli oluyorum. Bana bir fırsat tanı. Madem ki başka biri yok, neden olmasın? Beni sevmeyi öğrenirsin ...çünkü ben seni anlıyorum. Sabırlı olacağım. Seni mutlu edeceğim."

Dominique birden ürperdi, sonra da güldü. Basit, içten bir gülüşle güldü. Keating onun pembe elbisesinin üzerinde titrediğini gördü. Dimdik duruyordu Dominique. Başını arkaya atmıştı. Keating'e yönelmiş kör edici hakaretlerin titreştirdiği bir sicime benziyordu. Hakaretti bu, evet... Çünkü gülüşü acı da değildi, alaycı da değildi, yalnızca neşeliydi.

Derken kesildi. Dominique durup ona baktı. Dürüst bir sesle, "Peter," dedi. "Eğer bir gün kendimi korkunç bir şey için cezalandırmak istersem, iğrenç bir şekilde cezalandırmak istersem ... o zaman evlenirim seninle." Sonra da ekledi: "Bunu bir vaat kabul edebilirsin."

"Beklerim ... Hangi nedenle olursa olsun, bunu bekleyeceğim."

Dominique neşeyle gülümsedi. Keating'i çok korkutan o soğuk, şen gülümseme.

"Doğrusu Peter, bunu yapmak zorunda değilsin, biliyorsun. Firmadaki ortaklığa zaten kavuşacaksın, ikimiz her zaman iyi dost olacağız. Artık evine dönme zamanın geldi. Unutma, çarşambaya beni at gösterisine götürüyorsun. Ya, evet, at gösterisine gidiyoruz çarşambaya. Bayılırım at gösterilerine. İyi geceler, Peter."

Keating çıktı, ılık ilkbahar akşamında evine yürüdü. Hırçın adım-

larla yürüyordu. O anda birisi ona, Dominique'le evlenmesi karşılığında Francon & Heyer

Firması'nın tek sahibi olacağını söylese, hemen reddederdi. Ama bir yandan da, kendinden nefret etse bile, aynı teklif ertesi sabah yapılsa reddetmeyeceğini biliyordu.

15

Korkuydu bu. Kâbuslarda böyle hisseder insan kendini, diye düşündü Peter Keating. Ama dayanılmaz olunca da uyanır. Oysa kendisi ne uyanabiliyor, ne de dayanabiliyordu. Günlerdir, haftalardır içinde büyümekte olan o duygu, sonunda yakalamıştı onu. Bu iğrenç, melun yenilgi korkusu. Yarışmayı kaybedecekti. Emindi kaybedeceğinden. Beklemeyle geçen her gün, bundan biraz daha emin oluyordu. Çalışamaz olmuştu. İnsanlar ona bir şey söylediğinde yerinden sıçrıyordu. Kaç gecedir gözüne uyku girmemişti.

Lucius Heyer'ın evine doğru yürüyordu. Yanından geçen insanların yüzlerine dikkat etmemeye çalıştı, ama yine de dikkat etti. Her zaman bakardı insanlara. İnsanlar da ona baktılar. Her zamanki gibi, içinden onlara haykırmak, öteye bakın, beni rahat bırakın, demek geldi. Gözlerini dikmiş, bakıyorlar, diye düşündü. Çünkü başarısız olacaktı ... onlar biliyordu.

Heyer'ın evine gidiş nedeni, kendini yaklaşan felaketten korumak içindi. Tek çıkar yol olarak onu görüyordu. Yarışmayı kaybederse, ki edeceğinden emindi, Francon herhalde şoka kapılır, hayal kırıklığına uğrardı. Heyer ölünce de ... o tarih pek de uzak olamazdı zaten ... Francon kararsızlık gösterirdi. Herkesin gözü önünde küçük düştükten sonra, Keating'i ortak olarak alması pek kolay olmazdı. Francon kararsız kalınca da, oyun kaybedilmiş demekti. Bu fırsatı bekleyen başkaları da vardı. Ofisten atmayı bir türlü beceremediği Bennett vardı bir kere. Claude Stengel vardı. Kendi başına iyi iş yapıyordu Stengel. Francon'a teklif yapmış, Heyer'ın hissesini almak istemişti. Keating'in güvenebileceği hiçbir şey yoktu. Elinde bir tek. Francon'un ona olan o belirsiz güveni vardı. Heyer'ın yerine başka bir ortak gelirse, Keating'in geleceği de sona ermiş sayılırdı. Çok yaklaşmış, ama elinden kaçırmış olurdu. Böyle bir şey asla bağışlanmazdı.

O uykusuz gecelerde karar kesinleşmiş, zihninde somutlaşıp sertleşmişti. Bu işi hemen bitirmesi gerekiyordu. Yarışmanın galibi açıklanmadan önce, Francon'un o hayal dolu umutlarından yararlanmalıydı. Heyer'ı zorla dışarı itip onun yerini almak zorundaydı.

Birkaç günü kalmıştı önünde ancak.

Heyer'ın karakteri konusunda Francon'dan duyduğu dedikoduları hatırladı. Ofiste Heyer'ın odasındaki dosyaları taradı, sonunda aradığını buldu. Bir müteahhitten gelen bir mektup. On beş yıl önce gelmiş bir mektup. İçinde yalnızca, müteahhitin yirmi bin dolarlık bir çeki ilişik olarak Bay Heyer'a gönderdiği yazıyordu. Keating söz konusu binanın kayıtlarına baktı. Maliyeti gerçekten de olması gerekenin üstünde gibiydi. Heyer eski porselen koleksiyonuna o yıl başlamıştı.

Heyer'ı evinin çalışma odasında tek başına oturur buldu. Küçük, loş bir odaydı. Havası biraz boğucu gibiydi. Sanki yıllardır kimsenin rahatsız etmediği bir oda. Koyu renk maun lambriler, halılar, tertemiz tutulan paha biçilmez eski mobilyalar vardı burada. Ama yine de ihmal ve çürüme kokusu kol geziyordu. Köşedeki küçük masanın üzerinde bir tek ışık yanmaktaydı. Çevresinde beş tane çok zarif, çok narin ve çok pahalı fincan duruyordu. Heyer iki büklüm oturmuş, o loş ışıkta fincanları incelemekteydi. Yüzünde belirginlikten uzak, amaçsız bir keyif okunuyordu. Yaşlı uşağı içeriye Keating'i getirdiğinde, Heyer ürperdi. Gözlerini şaşkın şaşkın kırpıştırdı, ama yine de Keating'den oturmasını rica etti.

Keating kendi ağzından çıkan sesleri duyduğunda, korkusunun artık kalmadığını, yol boyu onunla birlikte gelmiş olan o duygunun ortadan kalkmış olduğunu anladı. Soğuk ve dengeli çıkıyordu sesi. Tim Davis, diye düşündü. Claude Stengel. Şimdi de bir tek kişi kalmıştı kaydırılacak.

Ne istediğini anlattı, odanın o hareketsiz havası içine bir tek kısa düşünce paragrafını serdi. Keskin

kenarlarıyla bir mücevher duruluğundaki düşünceyi.

"Evet, böyle. Eğer Francon'a emekli olduğunu yarın sabah bildirmeyeceksen," dedi, mektubu köşesinden tutarak havada salladı, "Bu hemen Amerikan Mimarlar Derneği'ne gidiyor."

Bekledi. Heyer hareketsizdi. Solgun, patlak gözleri bomboş bakıyordu. Ağzı tam bir daire biçiminde ve açıktı. Keating ürperdi, acaba ben bir budalaya mı laf anlatıyorum, diye düşündü.

Derken Heyer'ın ağzı kıpırdadı, açık pembe dili gözüktü. Alt dişlerine değerek titriyordu dili.

"Ama ben emekli olmak istemiyorum." Bunu basit, apaçık söylemişti ama sesi acılı bir inilti gibi çıkmıştı.

"Emekli olmaya mecbursun."

"İstemiyorum. Olmayacağım. Ben ünlü bir mimarım. Her zaman öyleydim. Keşke insanlar beni rahatsız etmese artık. Hepsi emekli olmamı istiyor. Sana bir sır söyleyeyim." Öne doğru eğildi, sinsi sinsi fısıldadı: "Belki bilmiyorsun, ama ben biliyorum. Beni kandıramaz. Guy benim emekli olmamı istiyor. Beni kandırdığını sanıyor, ama ben anlıyorum. Bu Guy'a iyi bir oyun." Yavaşça kıkırdadı.

"Dediklerimi anlamadın galiba. Bunun ne olduğunu anlıyor musun?" Keating mektubu Heyer'ın yarı açık duran parmaklarına tutuşturdu.

Heyer tuttuğunda ince kâğıdın hışırdadığını duydu. Sonra kâğıt masaya düştü, Heyer'ın sol eli, felçli parmaklarıyla onu yakalamaya çalıştı. Ama parmaklan birer kancadan farksızdı. Heyer yutkunarak konuştu:

"Bunu Mimarlar Derneği'ne gönderemezsin. Ruhsatımı geri alırlar."

"Elbette," dedi Keating. "Alırlar tabii."

"Gazetelere geçer."

"Hepsine."

"Yapamazsın bunu."

"Yapacağım ... eğer emekli olmazsan!"

Heyer'ın omuzları masanın kenarına doğru sarktı, başı kenarın biraz yukarısında kaldı. Sanki onu da aşağıya çekip gözden kaybolmaya hazır bir hali vardı.

Aralıksız, upuzun bir inilti halinde, "Yapmazsın bunu lütfen yapmazsın," diye mırıldandı. "Sen iyi çocuksun... çok iyi çocuksun bunu yapmazsın, değil mi?"

Sarı kâğıt masanın üzerindeydi. Heyer'ın işe yaramayan sol eli ona uzandı, yavaşça masanın kenarını aştı. Keating hemen eğilip mektubu oradan kaptı.

Heyer ona baktı, başı bir yana büküldü, ağzı daha da açıldı.

Gözündeki o iğrenç bakışlar, Keating'in elini kaldırıp ona bir tokat atmasına bile hazır olduğunu söylüyordu.

"Lütfen," diye mırıldandı Heyer. "Yapma bunu, olur mu? Kendimi çok iyi hissetmiyorum. Sana hiçbir kötülük yapmadım. Hatırlıyorum. Bir zamanlar senin için çok iyi bir şey yapmıştım."

"Neymiş?" diye aksilendi Keating. "Ne yaptın benim için?"

"Senin adın Peter Keating ... Peter Keating ... hatırlıyorum ... senin için çok iyi bir şey yaptım ... sen Guy'un çok güvendiği o çocuksun. Guy'a güvenme. Ben güvenmem ona. Ama seni severim. Seni tasarımcı yapacağız yakında." Ağzı kapanamadı. Dudağının kenarından ince bir salya aşağıya doğru

aktı. "Lütfen ... yapma ..."

Keating'in gözleri duyduğu tiksintiden parlaklaşmıştı. Bu tiksinti, sözlerine devam etmesine yol açtı. Duruma dayanamadığı için daha beter ediyordu olayı.

"Herkese rezil olacaksın," dedi Keating. Sesi pırıl pırıldı. "Hırsız diye adın çıkacak. Herkes parmağıyla seni gösterecek. Gazetelere resmini basacaklar. O binanın sahipleri seni mahkemeye verecek. Hapse tıkacaklar seni."

Heyer hiçbir şey söylemedi. Hareket de etmedi. Keating birdenbire masada duran fincanların titreşimini duydu. Oysa Heyer'ın vücudunun titrediğini göremiyordu. Odanın sessizliği içinde yalnızca o ince, cam sesi gibi titreşim duyulmaktaydı. Sanki kendi kendine titriyordu fincanlar.

"Çek git artık!" dedi Keating. Sesi yükselmiş, o titreşimi duyulmaz kılmaya çalışıyordu. "Çık firmadan! Kalmayı ne diye istiyorsun? İşe yaramazsın artık. Hiçbir zaman yaramamıştın."

Masanın kenarındaki sarı surat ağzını açtı, iniltiye benzer, ıslak, gargara gibi bir ses çıkardı.

Keating'in oturuş biçimi rahattı. Hafif öne eğilmiş, dizleri açık, tek dirseği dizine dayanmıştı. Eli o mektubu bacaklarının arasında sallamaktaydı.

"Ben ..." Heyer boğulur gibiydi. "Ben ..."

"Kes sesini! Söyleyecek hiçbir şeyin kalmadı. Ancak evet ya da hayır diyebilirsin. Çabuk ol artık. Ben buraya seninle tartışmaya gelmedim."

Heyer'ın titremesi kesildi. Yüzünden bir gölge çaprazlama kayar gibi oldu. Keating hiç kırpılmayan tek gözle ağzın yarısının açıldığını gördü, o deliklerden sanki yüze bir karanlık doldu. Kaşlar çatılıyormuş gibi bir karanlık.

"Cevap ver bana!" diye bağırdı Keating. Birden pek korkmuştu. "Neden cevap vermiyorsun bana?"

Yarım surat sallandı, Keating kafanın birden öne eğildiğini gördü. Kafa masaya çarptı, sonra inişine devam edip yere yuvarlandı. Sanki kesilip bedenden ayrılmıştı. Fincanlardan ikisi onun peşi sıra düştü, halının üzerinde çatlayıp parçalandı. Keating'in ilk duygusu, bedenin de kafayı izleyip yere yığılmasının verdiği rahatlık oldu. Hiçbir ses çıkmamış, yalnızca porselen kırılmasının o boğuk, müziksi çınlaması duyulabilmişti.

Keating fincanlara bakarak, çok kızacak, diye düşündü. Ayağa fırlamış, yere diz çökmüş, kırık parçaları amaçsızca topluyordu. Fincanların onarılamayacak biçimde parçalanmış olduğunu gördü. Bir yandan da, ikinci felcin geldiğini düşünmekteydi. Bekledikleri ikinci felç. Bu konuda bir şeyler yapmak zorundaydı. Ama durum yine de iyiydi, çünkü Heyer artık emekli olmaya mecburdu.

Dizleri üzerinde, Heyer'ın vücuduna biraz yaklaştı. Neden ona el sürmek istemediğini aslında bilemiyordu. "Bay Heyer," diye seslendi. Sesi yumuşak, hemen hemen saygılıydı. Heyer'ın başını dikkatle kaldırdı, sonra elinden bıraktı. Başın düşmesinden çıkması gereken sesi duymadı. Onun yerine, kendi boğazından yükselen hıçkırığı duydu. Heyer ölmüştü.

Cesedin yanında, kalçalarını topuklarına dayamış, oturuyordu. Elleri dizlerinin üzerindeydi. Dosdoğru karşısına bakmaktaydı. Gözleri kapının kenarına asılmış perdenin kıvrımlarında duraladı. Acaba bu gördüğü toz muydu, yoksa kadifenin tüyleri mi orayı başka renk gösteriyordu? Kapının yanlarına perde asmak da amma demode bir gelenekti. Birden titremekte olduğunu fark etti. Kusmak geldi içinden. Ayağa kalktı, yürüyüp kapıyı açtı. Bu evin bir yerlerinde bir uşak bulunduğunu hatırlamıştı. Seslendi. Yardım istemeye çalıştı.

Keating o sabah her zamanki gibi geldi ofise. Sorulara cevap verdi, Heyer'ın bir gece önce kendisinden, akşam yemeğinden sonra evine uğramasını istediğini söyledi. Keating'le emekliliğini konuşmak istemişti Heyer. Hiç kimse bu hikâyenin doğruluğundan kuşkulanmadı. Keating zaten biliyordu kimsenin kuşkulanmayacağını. Heyer'ın sonu, herkesin beklediği biçimde gelmişti. Francon'un tek hissettiği bir rahatlama duygusuydu. "Er geç böyle olacağını biliyorduk." diyordu. "Kendini de, bizleri de, uzun süreli acılardan kurtardı. Bunda üzülecek bir şey yok."

Keating'in davranışı haftalar boyunca normalden sakin olmayı sürdürdü. Boş bir dalgınlıktan kaynaklanıyordu o sakinliği. Bir tek düşünce onu işinde de, evinde de, geceleri de, yumuşak, baskısız, tekdüze biçimde izlemekteydi. Katildi kendisi ... yo, ama *hemen hemen* katildi ... hemen hemen katil. Bunun bir kaza olmadığını biliyordu. Bu işi yaparken gerçekten de, yaratacağı şoka ve korkuya güvenmişti. Heyer'ı ömrünün sonuna kadar hastaneye gönderecek o ikinci felci bekliyordu. Ama tek beklediği o muydu? İkinci felcin başka ne sonuç getirebileceğini bilmiyor muydu? Ona da mı güvenmişti? Hatırlamaya çalıştı. Zihnini zorladı, zorladı. Hiçbir şey hissetmiyordu. Zaten bir şey hissetmeyi beklemiyordu. Onun istediği, bilmekti. Ofiste çevresinde olup bitenlerin farkında bile değildi. Francon'la ortaklık işini bağlamak için pek az süresi kaldığını bile unutmuştu.

Heyer'ın ölümünden birkaç gün sonra Francon onu odasına çağırdı.

Yüzünde her zamandan parlak bir gülümsemeyle, "Otur, Peter," dedi. "Sana iyi bir haberim var, evlat. Bu sabah Lucius'un vasiyetnamesini açmışlar. Hiç akrabası kalmamıştı, biliyorsun. Doğrusu ben şaşırdım. Demek Lucius'un hakkını pek teslim edememişim. Demek arasıra güzel bir jest de yapabil iyotmuş. Her şeyini sana bırakmış ... harika bir şey, değil mi? Artık yeni düzenlememizi yaparken koyacağın yatırım için kaygılanmak zorunda değilsin ... ne oluyor, Peter? ... Peter, oğlum, hasta mısın sen?"

Keating'in yüzü birdenbire masanın kenarına dayadığı kolunun üzerine kapanıverdi. Francon'un yüzünü görmesine izin veremezdi. Midesi bulanıyordu. Bulanıyordu, çünkü duyduğu tüm dehşete rağmen ... bir yandan da Lucius'un kendisine tam kaç para bıraktığını merak etmekte olduğunu hissediyordu ...

Vasiyetname beş yıl önce yazılmıştı. Belki koca ofiste Heyer'a anlayış gösteren tek kişiye duyulan sevginin parlaması olarak, belki bunu ortağına karşı çıkış saydığı için. O vasiyetnameyi yazmış ve sonra da unutmuştu. Tüm varlığı iki yüz bin dolar değerindeydi. Ayrıca şirketteki hissesiyle porselen koleksiyonu vardı.

Keating o gün ofisten erken çıktı. Tebrikleri duymuyordu bile. Dosdoğru evine gitti, haberi annesine söyledi, onu salonun orta yerinde şaşkınlıktan boğulur durumda bırakıp odasına geçti, kapısını kilitledi. Yemekten önce, hiçbir şey söylemeksizin sokağa çıktı. Yemek yemedi o akşam. En sevdiği bara dalıp zilzurna oluncaya kadar içti. Parlak bir hayal dünyasına dalmıştı. Başı bardağının üzerinde sallanıp duruyordu, ama aklı yerindeydi. Kendi kendine, pişman olacak hiçbir şey yapmadığını söylüyordu. Kim olsa aynı şeyi yapardı. Catherine söylemişti zaten, bencildi kendisi. Herkes bencildi. Güzel bir şey değildi bencil olmak. Ama bu konuda yalnız değildi ki! Başkalarından daha şanslı çıkmıştı, o kadar. Nedeni de, başkalarından daha iyi ve yetenekli olmasıydı. Kendini iyi hissediyordu. O yararsız soruların bir daha zihninde belirmeyeceğini umdu. Herkes önce kendini düşünür, diye mırıldandı, sonra da masanın üzerine yığılıp sızdı.

O yararsız sorular gerçekten de bir daha geri dönmedi. Ertesi gün ve onu izleyen günlerde onlara vakti de olmadı. Peter Keating, Cosmo-Slotnick Yarışması'nı kazanmıştı.

Peter Keating bunun bir zafer olacağını biliyordu ama böylesine bir zafer olmasını hiç

beklemiyordu. O hayalinde boru süsleri canlandırmıştı. Bir senfonik patlama olacağı aklının ucundan bile geçmemişti.

Olay bir telefon ziliyle başladı, kazananların adları bildirildi. Ardından ofisteki her telefon çalmaya başladı. Ziller habire çığlık atıyor, santral görevlisinin parmakları altında sanki çatlayıp yarılıyordu. Kadıncağız zor kontrol edebiliyordu o santralı. Kentteki her gazete arıyordu. Önemli mimarlar arayıp sorular soruyordu. Kimi röportaj istiyor, kimi tebrikler sunuyordu. Derken bir insan seli asansörlerden doğru patladı, ofis kapısından içeriye aktı; bir yandan da mesajlar, telgraflar, Keating'in tanıdığı kişiler, onu daha önce hiç görmemiş insanlar akın etti durdu. Resepsiyon görevlisi şaşkına dönmüş, kimi içeriye alıp kimi geri çevireceğini bilemez olmuştu. Keating habire el sıkıyordu. Bitmez tükenmez bir sıra halinde akıp geçen insanların ellerini sıkarken, sanki eline dönen bir çarkın parmak biçimindeki yumuşak çıkıntıları geliyor gibiydi. İlk röportajda neler dediğini hiç bilmiyordu. Francon'un odası o anda insanlarla ve kameralarla doluydu. Francon odasındaki içki dolabının kapaklarını açmış, öylece bırakmıştı. Gelen tüm konuklara, Cosmo-Slotnick Binası'nın yalnızca Peter Keating tarafından yaratılmış olduğunu söyledi. Aldırmıyordu çünkü Francon. Bu davranış onu daha da yüce gönüllü göstermekteydi. Hem zaten böylesi gazetelerde daha iyi görünürdü.

Aslında Francon'un sandığından bile daha iyi göründü. Peter Keating'in yüzü, tüm gazetelerin sayfalarından dünyaya bakıyordu. Yakışıklı, dürüst, gülümseyen bir yüz, pırıl pırıl gözler ve bukle bukle saçlar. Alttaki yazılarda, yoksulluk yılları, verilen mücadeleler, beslenen umutlar ve dökülen alın terleri anlatılıyor, bunların ödülü sonunda nasıl getirdiği tarif ediliyordu. Oğlunun başarısı için her şeyini feda eden bir anneye de yer verilmekteydi. Mimarlık mesleğinin "Külkedisi"ydi anlatılan hikâye.

Cosmo-Slotnick pek memnundu. Ödül kazanan mimarların aynı zamanda genç ve yakışıklı, üstelik de yoksul olabileceği pek akıllarına gelmemişti ... yani ... son zamanlara kadar yoksul. Bir dâhi çocuk keşfetmiş bulunuyorlardı. Bayılırdı Cosmo-Slotnick dâhi çocuklara. Bay Slotnick'in kendisi de öyle biriydi. Zaten henüz kırk üç yaşındaydı.

Keating'in "Dünyanın En Güzel Gökdeleni" çizimleri gazetelerde yayımlandı, altına ödül mektubunda yazılı olan cümleler aynen alındı: "Planının o parlak ustalığı ve basitliği ... temiz ve ödün vermez mantıksallığı... zekice alan tasarrufu ... sanatta modernle gelenekseli karıştırmaktaki ustalığı için ... Francon & Heyer ve Peter Keating'e."

Keating sinemalarda gösterilen haber filmlerinde, Bay Shupe ve Bay Slotnick'le el sıkışırken boy gösterdi, alttaki yazıda söz konusu iki patronun binayla ilgili düşünceleri verildi. Keating bazı haber filmlerinde de Bayan Dimples Williams'la el sıkışıyor, alt yazılarda Keating'in, en son "Williams Filmi"yle ilgili düşünceleri aktarıyordu. Hem mimarların davetlerine, hem de filmcilerin davetlerine gitmekte, her gittiği yerde onur konuğu olmaktaydı. Kalkıp konuşmalar yapmak zorunda kalıyor, karşısındaki topluluğa binalardan mı, yoksa filmlerden mi söz edeceğini birbirine karıştırıyordu. Mimar kulüplerinin, hayranlar kulüplerinin toplantılarında da boy gösterdi. Cosmo-Slotnick, Keating'le binasının bileşik bir resmini bastı; pullu ve adresli zarf gönderenlere iki peni karşılığında yollanabileceğini duyurdu. Keating bir hafta boyunca her akşam, Cosmo Sineması'nda, son çekim Cosmo-Slotnick kısa filmi öncesinde şahsen sahneye çıkıp halka kendini gösterdi, spot ışıklarına karşı eğilip selam verdi. Siyah smokin ceketi içinde pek ince ve zarif görünüyordu. Her gece iki dakika boyunca mimarlığın önemi hakkında bir kısa konuşma yaptı. Atlantic City'deki bir güzellik yarışmasında jüri başkanlığıyla görevlendirildi. Birinci gelecek kıza, Cosmo Slotnick'de bir test filmi çekme olanağı veriliyordu. Ünlü bir boksörle çektirdiği resim yayınlandığında, alt yazıda,

"Şampiyonlar" deniyordu. Çizdiği binanın bir maketi yapıldı, mansiyon alan diğer yarışmacıların eserlerine ait fotoğraflarla birlikte turneye çıkarıldı, her kentteki Cosmo-Slotnick sinemalarının girişinde sergilendi.

Bayan Keating başlangıçta hıçkıa hıçkıra ağladı, Pcter'i kollarına aldı, yutkuna yutkuna, bu olanlara inanamadığını söyledi. Kendisine Peter'le ilgili somlar sorulduğunda, kekeleyerek cevap veriyordu. Resimlere poz verirken utanıyor, karşısındakileri memnun etmeye çalışıyordu. Ama sonra alıştı. Omuz silkip Peter'e, tabii kazanacaktın, dedi. Bunda şaşılacak ne var ki, başkasının kazanmasına olanak yoktu, dedi. Gazetecilerle konuşurken, onların düzeyine inmeye çalışıyormuş gibi bir konuşma biçimi benimsedi. Peter'in resimleri çekilirken kendisini davet etmedikleri zaman enikonu canı sıkılır oldu. Gidip kendine bir vizon manto aldı.

Keating kendini suyun akıntısına bırakmıştı. Çevresinde insan gürültüsüne ihtiyacı vardı. Bir podyuma çıkıp karşısındaki yüzlerden oluşan denize baktığında, sorulara da, kuşkulara da yer kalmıyordu. Salonun havası ağır, sımsıkı, bir tek eriyiğin dokusuyla dopdolu oluyordu ... O eriyik de hayranlıktı. Başka hiçbir şeye yer yoktu. Harikaydı kendisi. En büyüktü. Bunu ona ne kadar çok kişi söylerse, Keating o kadar büyüktü. Haklıydı da. Kendisine inanan insanların sayısı kadar haklıydı. Karşısındaki suratlar denizine, sayısız gözlere bakıyor, o gözlerde kendini görüyordu. Ona hayat veriyordu o gözler. Asıl Peter Keating, onların gözbebeklerindeki

Peter Keating'di. Kendi vücudu ancak onun bir yansımasıydı.

Bir akşam Catherine'le iki saat geçirebilecek zaman buldu. Onu kollarına alıp, gelecekle ilgili pırıl pırıl planlar fısıldadı, geri çekilip onun yüzüne memnun bakışlarla baktı. Catherine'in neler söylediğini duymadı. Aklından, bu yüzün fotoğraflarda kendisininkinin yanında nasıl görüneceğini, kaç gazetede yayınlanabileceğini düşünüyordu.

Dominique'i bir kere gördü. Yaz için kentten ayrılıyordu Dominique. Keating'i hayal kırıklığına uğrattı. Gerçi onu çok nazik bir biçimde kutladı, ama yüzüne yine her zaman baktığı gibi baktı. Hiçbir şey olmuyormuş gibi. Mimarlıkla ilgilenen gazete sütunları arasında, Cosmo-Slotnick Binası'na da, ödülü kazanan mimara da hiç değinmeyen bir tek onun sütunu vardı.

"Ben Connecticut'a gidiyorum," dedi Keating'e. "Babanım oradaki evinde bu yaz ben kalacağım. Orayı geçici olarak bana veriyor. Hayır, Peter, beni ziyarete gelemezsin. Bir tek kere bile. Ben oraya kimseyi görmek zorunda kalmayayım diye gidiyorum." Keating hayal kırıklığına uğramıştı, ama bu olay onun zafer günlerini mahvedecek kadar önemli değildi. Artık korkmuyordu Dominique'den. Sonunda ona tutumunu değiştirtebileceğinden emindi. Zaten aradaki değişikliği, Dominique sonbaharda kente döndüğünde hemen fark edecekti.

Ama zaferini mahveden bir başka şey vardı. Bu pek sık olmayan, pek dikkati çekmeyen bir şeydi. Kendisi hakkında söylenenleri duymaktan hiç usanmıyordu aslında. Ama binasıyla ilgili yorumları duymayı sevmiyordu. Duymak zorunda kaldığında da, bina cephesiyle ilgili. "Modernle gelenekselin ustaca karışımı" sözleri pek rahatsız edici değildi ... ama konu plana gelince, insanların, "parlak ustalık ve basitlik ... temiz, ödün vermez mantıksallık ... mekândan zekice tasarruf..." gibi şeylerden söz ettiğini duyunca, aklına ... yo, hiç düşünmüyordu bunları. Beyninde kelime diye bir şey yoktu. İzin vermiyordu kelimelerin beynine girmesine. Yalnızca ağır, karanlık bir duygu vardı... bir de isim.

Ödülden sonra iki hafta boyunca bu konuyu kafasından itti durdu. Kaygılanmaya değmeyecek bir konu, dedi kendi kendine. Keating'in kuşkucu, mütevazı geçmişi nasıl gömülüp gidecekse, bu da öyle gömülüp gidecekti. Kendisinin ilk çizdiği çizinden, üzerinde bir başkasının kara çizgileri bulunan o

çizimleri kış boyunca saklamıştı. Ödülün gecesinde hepsini yakmıştı ama. İlk yaptığı iş o olmuştu.

Ama o duygu yine de yakasını bırakmıyordu. Sonunda birdenbire, bunun belirsiz bir tehdit olmadığını, gerçek bir tehlike olduğunu anladı. İşte o anda, korkularının tümü geçti. Gerçek tehlikelerle başa çıkabilirdi. Basit yollardan savuşturabilirdi onları. Rahatlayarak kıkır kıkır güldü, Roark'un ofisine telefon açıp onunla görüşmek üzere randevu aldı.

Randevuya güvenle gitti. Roark'un yanında hep hissettiği ve bir türlü açıklayamadığı o garip tedirginlikten ömründe ilk defa olarak kurtulmuştu. Güvendeydi artık. Bitmişti Howard Roark onun için.

Roark masasında oturmuş, bekliyordu. Telefon o sabah bir tek kere çalmıştı, arayan da Peter Keating'di. Randevu istiyordu. Ama şu anda, Keating'in geleceğini unutmuştu Roark. Telefonu bekliyordu. Son birkaç haftadır, iyice bağımlı olmuştu o telefona. Manhattan Bankası'yla ilgili çizimleri konusunda her an bir haber gelebilirdi.

Ofisin kira borcu birikmeye başlamıştı. Evi olarak kullandığı odanın kirası da öyle. Eve aldırdığı yoktu. Ev sahibine beklemesini söyleyebilirdi. Beklerdi o da. Beklemez olunca da, önemi yoktu. Oysa ofiste durum çok önemliydi. Burayı ona kiralayan aracıya beklemesi gerektiğini söylemişti. Erteleme falan istememiş, yalnızca apaçık, gecikecek demişti. Ancak bunu yapmayı biliyordu Roark. Ama bu adamdan sadaka istemek zorunda kalması, pek çok şeyin buna bağlı olduğunu bilmesi, olayı kendi kafasında bir dilenme gibi nitelendirmesine yol açmıştı. İşkenceydi bu. Pekâlâ, işkence olsun, dedi kendi kendine. Ne olmuş yani?

Telefonun da parasını iki aydır yatırmamıştı. Son ihbarname gelmişti artık. Birkaç güne kadar telefon kesilecekti. Beklemek zorundaydı. Birkaç gün içinde öyle çok şey olabilirdi ki!

Weidler, Banka Yönetim Kurulu kararının çok daha erken çıkacağını söylediği halde, bir haftadan bir haftaya ertelenip durmuştu karar. Yönetim Kurulu bir türlü karara varamıyordu. Hem şiddetle itiraz edenler, hem de şiddetle destekleyenler çıkmıştı ortaya. Aralarında konferanslar düzenlemişlerdi. Weidler, Roark'a pek az şey söylüyordu ama Roark geri kalanım tahmin edebiliyordu. Bazen arada uzun sessizlik dönemleri geçiyordu. Ofiste sessizlik, tüm kentte sessizlik, Roark'un içinde sessizlik. Bekliyordu.

Masasına serilmiş, yüzünü koluna dayamış, eli telefonun kulak lığındaydı. Dalgın dalgın, böyle oturmaması gerektiğini geçiriyordu aklından. Ama bugün çok yorgundu. Elini telefondan çekmesi gerektiğim düşündü, yine de çekmedi. Eh, evet, bağımlıydı gerçekten o telefona. Yere atıp parçalasa, yine de bağımlıydı. Kendisi de, içindeki her soluk da, vücudundaki her hücre de. Parmakları kulaklığın üzerinde hiç kıpırdamıyordu. Bir o telefon, bir de posta. Posta konusunda da kendine yalan söylemişti. Pek seyrek olarak kapıdaki yarıktan içeriye bir mektup atıldığında, yerinden fırlamamak, oraya atılmamak, yere düşen zarfa sakin sakin bakmak, sonra ağır adımlarla yürüyüp onu yeden almak için kendini zorlaması, bir yalandan ibaretti. Kapıdaki yarık, bir de telefon. Dünyada bu ikisinden başka hiçbir şey kalmamıştı Roark için.

Bu aklına gelince başını kaldırdı, kapının dibine, yere baktı. Hiçbir şey yoktu orada. Vakit epey geç olmuş, günün son posta teslim saati herhalde geçmişti. Kolunu kaldırıp saatine bakmak istedi, çıplak bileğini gördü. Saati rehinciye bırakmıştı. Pencereye doğru döndü. Uzaktaki bir kulede saat vardı. Kaç olduğunu görebiliyordu. Dört buçuk olmuştu. Bugün bir daha posta gelmezdi.

Elinin telefon kulaklığım kaldırdığını, parmaklarının bir numara çevirdiğini gördü.

"Hayır, henüz değil," dedi Weidler'in sesi. "Düne toplantı koymuştuk, ama iptal etmek zorunda

kaldık ... Onları buldok gibi izliyorum. Yarma kesin bir cevap çıkacağı konusunda söz verebilirim size. Yani... *hemen hemen* söz verebilirim. Yarın olamazsa, hafta sonu geçecek demektir. Ama Pazartesi için kesin söz. Bize karşı çok sabırlı davrandınız, Bay Roark. Çok teşekkür ederiz." Roark kulaklığı yerine koydu. Gözlerini yumdu. Birkaç dakikalığına kendine dinlenme izni verme kararındaydı. Telefon ihbarnamesindeki tarihin ne olduğunu da, pazartesiye kadar beklemenin mümkün olup olmadığım da ... daha sonra düşünürdü.

"Merhaba, Howard," dedi Peter Keating.

Roark gözlerini açtı. Keating içeriye girmiş, karşısında gülümseyerek duruyordu. Bej bir pardösü giymiş, önünü açık bırakmıştı. Kemeri iki yanında sallanıyordu. Yakasına mavi bir çiçek takmıştı. İki ayağı açık, ayaktaydı karşısında. Ellerini kalçalarına dayamış, şapkasını biraz arkaya itmişti. Siyah bukleleri solgun alnında öyle parlak ve canlı görünüyordu ki, insan o buklelerin üzerinde, tıpkı çiçeklerde olduğu gibi çiğ damlaları görmeyi bekliyordu.

"Merhaba, Peter," dedi Roark.

Keating rahatça oturdu, şapkasını çıkarıp masanın ortasına attı, avuçlarını iki dizine tokat gibi indirdi.

"Eee, Howard, olay dolu günler, ha?"

"Tebrikler."

"Sağol. Ne oldu, Howard? Berbat görünüyorsun. Oysa duyduğuma göre çok fazla çalışıyor da olamazsın, değil mi?"

Aslında böyle bir havaya bürünmeyi amaçlamamıştı. Bu görüşmenin olaysız ve dostça geçmesini istiyordu. Eh, o havaya sonra gireriz, dedi içinden. Ama önce, Roark'dan korkmadığını göstermek zorundaydı. Bir daha asla korkmayacağım da.

"Hayır, çok fazla çalışmıyorum."

"Bak, Howard, vazgeçsene bundan artık!"

Bunu söylemeyi hiç planlamamıştı. Sözler ağzından çıktığında, kendi ağzı bile şaşkınlıktan açık kaldı.

"Neden vazgeçeyim?"

"Poz atmaktan. İdeallerden diyelim istersen. Artık dünyaya insen olmaz mı? Neden herkes gibi çalışmaya başlamıyorsun? Neden vazgeçmiyorsun bu budalalıklardan?" Kendini frenleri bozuk bir araçta tepeden aşağı iner gibi hissediyordu. Duramıyordu bir türlü.

"Ne oluyor, Peter?"

"Nasıl uyumlanacaksın sen bu dünyaya? İnsanlarla bir arada yaşamak zorundasın, biliyorsun. Bunun yalnızca iki yolu var. Ya onlara katılırsın, ya da onlarla savaşırsın. Oysa sen her ikisini de yapmıyor gibisin."

"Hayır. İkisini de yapmıyorum."

"İnsanlar da seni istemiyor. İ*stemiyorlar seni!* Korkmuyor musun?"

"Hayır."

"Bir yıldır çalışmıyorsun. Çalışacağın da yok. Kim verir sana iş? Belki birkaç yüzlüğün kalmıştır... O da bitti mi, sonu gelir."

"Yanılıyorsun, Peter. Benim on dört dolar elli yedi sent param kaldı."

"Ya? Bir de bana bak! Bunu kendim için söylemek kabalık sayılsa bile, aldırmıyorum. Mesele orada değil çünkü. Böbürleniyor değilim. Kimin söylediğinin önemi yok. Ama bir bak bana! Nasıl başlamıştık, hatırlıyor musun? Bir de şimdiki halimize bak. Sonra da, her şeyin sana bağlı olduğunu düşün. Şu herkesten iyi, herkesten üstün olduğun hayalinden vazgeç, çalışmaya başla. Bir yıla kalmaz, öyle bir ofisin olur ki, bu salaş yeri düşünürken yüzün kızarır. Peşinden koşan insanlar olur. Müşterilerin olur. Dostların olur. Çevrende düzinelerce çizim elemanları çalıştırırsın! Allah kahretsin, bunları kendim için söylemiyorum, Howard ... Beni neden etkilesin ki? Yani bu sefer kendim için bir şey avlama peşinde değilim. Tersine, senin tehlikeli bir rakip olacağını biliyorum. Ama yine de bunları sana söylemek zorundayım. Bir düşün, Howard, düşün bir! Zengin olursun, ünlü olursun, saygın olursun, övülürsün, hayranların olur... Bizden biri olursun! ... ha? Bir şey söylesene! Neden hiçbir şey söylemiyorsun?"

Roark'un gözlerinin boş ve öfkeli değil, çok dikkatli, biraz da şaşkınlık içeren bakışlarla bakmakta olduğunu görüyordu. Roark için bu da bir dereceye kadar teslim olmak sayılırdı, çünkü o demir levhaları gözlerine indirmiş değildi. Gözlerinin şaşkınlık ve merak ifade etmesine izin vermişti... Hemen hemen çaresizdi.

"Bak, Peter, sana inanıyorum. Bunları söylemekten bir çıkarın olamayacağını biliyorum. Hatta daha fazlasını da biliyorum. Benim başarılı olmamı hiç istemediğini yani ... Ziyanı yok, sana sitem ediyor değilim. Bunu her zaman biliyordum. Sen bu sunduğun şeylere ulaşmamı istemiyorsun aslında. Ama yine de, beni o yöne doğru içtenlikle itiyorsun. Öğütlerini tutarsam, bütün bunlara ulaşacağımı da biliyorsun. Bunu yapmanın nedeni, bana duyduğun sevgiden değil. Öyle olsa, bu kadar kızmazdın, bu kadar korkmazdın. Peter, benim neyim bu kadar rahatsız ediyor seni?"

"Bilmiyorum ..." diye fısıldadı Keating.

Bu cevabının bir itiraf olduğunu o anda fark etti. Hem de korkunç bir itiraf. Neyi itiraf etmiş olduğunu pek bilemiyor, Roark'un da bilmediğinden emin bulunuyordu. Ama işin aslı ortaya çıkmıştı artık. Henüz onu elleriyle yakalayamıyorlardı ama biçimini hissedebilmekteydiler. Karşılıklı, sessizce oturdular. Bir şaşkınlık, bir teslimiyet içinde.

Sonunda Roark yumuşak sesle, bir dostuna söyler gibi, "Toparla kendini, Peter," dedi. "Bir daha bu konuyu asla konuşmayalım."

Keating o zaman yüksek sesle, sesinde yeni edindiği o rahat bayağılıkla konuştu:

"Öff, Allah kahretsin, Howard, ben yalnızca sana sağduyu yolunu göstermeye çalışıyordum. Eğer normal bir insan gibi çalışmak iste sen...

"Kes sesini!" dedi Roark.

Keating arkasına yaslandı. Yorgunluktan tükenmişti. Söyleyeceği başka hiçbir şey de yoktu. Buraya neyi konuşmaya geldiğini unutmuştu.

"Şimdi," dedi Roark. "Yarışma konusunda bana ne söylemek istiyordun?"

Keating yerinden fırlar gibi oldu. Acaba Roark bunu nereden anladı, diye düşünüyordu. Sonra işler kolaylaştı, çünkü Keating içinde kabaran güceniklik duygusu yüzünden yine her şeyi unutuverdi.

"Ha, evet," dedi canlı bir sesle. Yaydığı titreşimlerde açık seçik bir tedirginlik hissediliyordu. "Evet, seninle o konuyu konuşmak istemiştim gerçekten. Hatırlattığın için teşekkür ederim. Anlamış olman doğal, çünkü benim nankör bir domuz olmadığımı biliyorsun. Aslında buraya, sana teşekkür etmeye geldim, Howard. O binada senin de payın olduğunu unutmuş değilim. Bana değerli öğütler vermiştin o konuda. Alkışın bir kısmını sana yöneltmek de bana düşer."

"Buna gerek yok."

"Yo, bana zor geliyor demedim. Ama herhalde sen bunu duyurmamı istemezsin. Kendin de söylemek istemezsin, bundan eminim ... çünkü, insanlar tuhaftır, bilirsin. Her şeyi aptalca ve yanlış yorumlarlar. Beri yandan, madem ki ödül parasının bir kısmını ben alıyorum, birazını da sana vermek doğru olur diye karar verdim. Bu kadar ihtiyaç duyduğun bir zamanda gelmesine de ayrıca sevindim."

Cüzdanını çıkardı, daha önceden yazıp hazırladığı çeki çıkarıp masaya koydu. Üzerinde, "Howard Roark adına beş yüz dolar ödeyiniz," diye yazılıydı.

Roark, "Teşekkür ederim, Peter," diyerek çeki aldı.

Tersini çevirdi, dolmakalemini eline aldı, çekin arkasına, "Peter Keating adına ödeyiniz," diye yazıp altını imzaladı, Keating'e uzattı.

"Bu da benim sana verdiğim rüşvet, Peter," dedi. "Amacı aynı. Ağzını kapalı tutasın diye."

Keating ona boş bakışlarla baktı.

Roark, "Şimdilik sana ancak bu kadar verebilirim," dedi. "Benden daha bir kuruş alamazsın. Ama daha sonra, elime para geçince, bana lütfen şantaj yapmamanı rica edeceğim senden. Yapabilirsin, bunu da sana açıkça söylüyorum. Çünkü o binayla herhangi bir ilişkim olduğunu hiç kimsenin bilmesini istemiyorum."

Keating'in yüzünde beliren kavrayış ifadesine güldü.

"Hayır mı?" diye sordu konuğuna. "Bana bu konuda şantaj yapmayacak mısın? ... Evine dön, Peter. Güvendesin. Tümüyle güvendesin. Ben bu konuda tek kelime söyleyecek değilim. Hepsi senin. Bina da, her direği de, her borusu da, gazetelerde çıkan her fotoğrafı da."

Keating birdenbire ayağa fırladı. Zangır zangır titriyordu.

"Allah belanı versin!" diye haykırdı. "Allah belanı versin! Kendini ne sanıyorsun sen? İnsanlara böyle davranabileceğini kim söyledi sana? Demek o binadan çok üstünsün, öyle mi? O bina için beni utandırmaya çalışıyorsun, ha? Seni rezil, küstah it! Kimsin ki sen? Başarısız olduğunu, dilenecek durumlara düştüğünü, yenildiğini anlayacak kadar aklın bile yok! Bir de kalkmış ahkâm kesiyorsun! Tüm ülkeye karşı sen! Herkese karşı sen! Neden dinleyeyim ki seni? Beni korkutamazsın. Dokunamazsın bana. Bütün dünya benden yana! Bakma öyle yüzüme! Senden her zaman nefret ettim! Bunu bilmiyordun, değil mi! Her zaman nefret ettim senden! Her zamanda edeceğim! Günün birinde yere çökerteceğim seni, yemin ederim çökerteceğim ... Ölmeden önce yapacağım son iş bu olsa bile!"

"Peter," dedi Roark. "Neden bu kadar çok şeyi açığa vuruyorsun?"

Keating'in soluğu boğulur gibi bir iniltiye dönüştü. Koltuğa yığıldı, hareketsiz oturdu. Elleri koltuğun kollarına sarılmıştı.

Bir süre sonra başını kaldırdı, tahta gibi bir sesle sordu:

"Ah, Howard, neler dedim ben?"

"Şimdi daha iyi misin? Gidebilir misin artık?"

"Howard, çok üzgünüm. İstiyorsan özür dilemeye hazırım." Sesi çok ham, çok inançsızdı. "Çileden çıktım. Gerginim herhalde. Ciddi değildi söylediklerim. Neden söylediğimi de bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum."

"Yakanı düzelt. Düğmen açılmış."

"Herhalde çek için yaptığına kızdım. Ama herhalde sen de hakaret saydın onu. Üzgünüm. Bazen

böyle aptallıklar yaparım. Gücenmeni istemedim. Yok edelim gitsin o lanet olası şeyi."

Çeki aldı, bir kibrit çaktı, kâğıdın sonuna kadar yanışını dikkatle izledi, sonra tablaya attı.

"Howard, unutalım mı onu?"

"Artık gitsen iyi olmaz mı?"

Keating ağır ağır yerinden kalktı, kolları bir iki anlamsız hareketle kıpırdanır gibi oldu, ağzından mırıltılar döküldü.

"Şey ... iyi geceler, Howard. Ben ... yakında görüşürüz... Son günlerde başıma çok şey geldi de ondan herhalde ... bir dinlenmeye ihtiyacım var sanıyorum ... görüşürüz, Howard ..."

Keating kapıyı arkasından kapayıp koridora çıktığında, içinde buz gibi bir rahatlama dalgası hissetti. Çok yorgundu, yer onu çekiyordu, ama kendinden son derece emindi. Bir şeyi kesinlikle öğrenmişti artık. Roark'tan nefret ediyordu. Bundan böyle kuşku duyması, merak etmesi, tedirgin olması gerekmeyecekti. Durum basitti. Roark'tan nefret ediyordu. Nedenleri? Onu merak etmek gereksizdi. Tek gereken nefret etmekti. Körü körüne nefret etmek, sabırla nefret etmek, öfkelenmeden nefret etmek; yalnızca nefret etmek ve bunu hiçbir şeyin engellemesine izin vermemek ... kendine de unutturmamak. Asla.

Telefon pazartesi öğleden sonra çaldı.

"Bay Roark?" dedi Weidler. "Hemen gelebilir misiniz? Telefonda bir şey söylemek istemiyorum, ama hemen gelin." Sesi duru, neşeli, vaatlerin ışıltısıyla pırıl pırıldı.

Roark pencereye doğru döndü, uzaktaki kulenin saatine baktı.

Güldü o saate. Dost davranışlı bir eski düşmana güler gibi güldü. Artık ona ihtiyacı olmayacaktı. Kolunda kendi saati olacaktı. Başını arkaya attı, kentin tepesinde durup duran o solgun kadranla akrebe ve yelkovana sanki meydan okudu.

Kalkıp ceketine uzandı. Omuzlarını geri atıp ceketini giydi, kaslarının hareketinden zevk aldı.

Sokağa çıktığında, parasının azlığına rağmen taksiye bindi.

Yönetim Kurulu Başkanı, odasında onu bekliyordu. Weidler'le Bankanın Başkan Yardımcısı da yanındaydı. Odada upuzun bir konferans masası vardı. Roark'un çizimleri o masanın üzerine yayılmış durumdaydı. Roark girdiğinde Weidler ayağa kalktı, elini uzatmış durumda, onu karşılamak üzere ilerledi. Odanın genel havası belliydi zaten. Roark onu içeriye girer girmez hissetmişti. Selamlaşmalardan sonra duyduğu sözleri daha kapıdayken duymuş gibiydi.

"Evet, Bay Roark, bu iş sizin," dedi Weidler.

Roark eğilip onları selamladı. Birkaç dakika için henüz sesine pek güvenemezdi.

Başkan tatlı tatlı gülümsedi, ona oturması için işaret etti. Roark masanın yan tarafındaki yerlerden birine oturdu. Eli masanın üzerindeydi. Cilalı maun, parmaklarının altında ılık ve canlı gibiydi. Sanki o parmaklar, Roark'un kendi binasının temellerine bastırılmıştı. En büyük binasının. Manhattan'ın orta yerinde elli kat yükselecek olanın.

Başkan konuşuyordu. "Size söylemek zorundayım, bu binanızla ilgili olarak çok korkunç tartışmalar yaşadık," dedi. "Çok şükür, artık bitti. Üyelerimizden bazıları sizin radikal yeniliklerinizi bir türlü sindiremediler. Bazı insanlar nasıl aptalca tutucu olur, bilirsiniz. Ama onları memnun etmenin de bir yolunu bulduk, o sayede onaylarım aldık. Doğrusu Bay Weidler sizin adınıza konuştuğunda son derece ikna edici olmayı başardı."

Karşısındaki üç kişi, daha pek çok şeyler söylediler. Roark bunları ancak hayal meyal duyabildi. Onun kafasında, hafriyatı başlatacak ilk makinenin toprağı ısırışı canlanmaktaydı. Derken başkanın şöyle dediğini duydu: "Böylece iş sizin artık. Bir tek küçük şartla." Bunu duyunca dikkatle başkana baktı.

"Çok küçük bir ödün. Onu kabul ettiğiniz anda, anlaşmayı hemen imzalamaya hazırız. Binanın dış görünüşüyle ilgili önemsiz bir ayrıntı. Anladığıma göre siz modernistler binaların cephelerine pek önem vermiyorsunuz. Sizin için önemli olan, planın kendisi. Haklısınız da. Zaten biz de planınızı herhangi bir biçimde değiştirmeyi aklımızdan bile geçirmedik. Bu binaya karar verişimizde asıl etken o planın mantıksallığı aslında. Bu nedenle, sizin açınızdan bir sakıncası olmayacağından eminim."

"Ne istiyorsunuz?"

"Bina cephesinde küçük bir değişiklik. Göstereyim size. Üyelerimizden Bay Parker'ın oğlu da mimarlık okuyor. Ona kabataslak bir şey çizdirdik. Ne düşündüğümüzü anlatabilmek için. Kurul üyelerine de gösterebilmek için. Çünkü onlar bizim ödünümüzü gözlerinde canlandıramazlardı. İşte, burada."

Masanın üzerindeki çizimlerin altından bir kağıt çekti, Roark'a uzattı.

Resimdeki Roark'un binasıydı. Çok özenilerek çizilmişti. Evet, onun binasıydı, ama ön tarafında basitleştirilmiş Dor tarzı bir giriş, tepesinde bir korniş göze çarpıyordu, Roark'un öngördüğü süsleme yerine de stilize bir Yunan süslemesi yerleştirilmişti..

Roark ayağa kalktı. Ayakta olmak zorundaydı. Tüm dikkatini, ayakta durabilmek için harcaması gereken çabaya yöneltmişti. O zaman geri kalanı daha kolay gelirdi. Tek koluyla masaya yaslandı. Kolu gergindi. Eli masanın kenarını avuçlayarak kapanmıştı. Bileğinin derisi altında damadan göze çarpmaktaydı.

Başkan onu yatıştırmak istercesine, "Meseleyi anlıyorsunuz, değil mi?" dedi. "Muhafazakarlarımız böyle sizinki gibi garip ve çıplak bir binayı kabul etmeyi kesinlikle reddettiler. Bunu halk da kabul etmez, diye iddia ediyorlar. Bu değişiklikler olursa, gerçi yine geleneksel mimari olmayacak ama, halka alıştıkları şeyin izlenimini verecek. Binaya sağlam, istikrarlı bir hava katıyor. Bizim de bir bankadan beklediğimiz o, değil mi? Banka binalarının klasik bir giriş kapısı olması, yazılmamış bir yasa gibidir. Tabuları yıkmak, yasaları çiğnemek, bankaların yapacağı işler değildir. Güven denilen o çok soyut kavramı yıkıyor. İnsanlar yeniliklere güvenmezler. Ama böyle olunca, herkesin hoşuna gitti. Ben şahsen bunun üzerinde ısrar etmezdim, ama bir zararı olduğunu da söyleyemem. Kurul da buna karar verdi. Tabii bu çizimi aynen izleyeceksiniz demek istemiyoruz. Ama size bir genel fikir vermeye yarar. Siz kendiniz istediğiniz gibi uygularsınız, cephenin klasik motife uyması için kendi yorumlarınızı getirirsiniz."

Roark o zaman cevap verdi. Dinleyenler, sesinin tonundaki anlamı çözemediler. Aşırı sakin mi, yoksa aşırı heyecanlı mı anlayamadılar. Sonunda sakin olduğuna karar verdiler, çünkü ses tekdüze devam ediyor, vurgudan, renkten yoksun akıyor, heceleri birbirinden sanki bir makine ayırıyordu. Tek terslik, odadaki havanın sakin sesle titreşen havaya pek benzememesiydi.

Konuşmakta olan adamın davranışında hiçbir anormallik olmadığını görüyorlardı. Sağ kolunun, eli masanın kenarına sarılmış, hiç kıpırdamadan durması dışında. Resimleri göstermesi gerektiği zaman, sol eliyle gösteriyordu. Tek kolu felçliymiş gibi.

Uzun süre konuştu. Bu yapının neden Klasik bir cephesi olamayacağım anlattı. Dürüst bir binanın, tıpkı dürüst bir insan gibi, tek parça ve tek inanç sahibi olması gerektiğini, o tekliğin onun hayat

kaynağı olduğunu, var olan her nesne veya yaratık için aynı şeyin geçerli olduğunu, ufacık bir parça o fikre ihanet ettiği zaman, yaratığın ölmüş sayılacağını anlattı. Dünyada soylu, yüksek ve iyi sayılan her şeyin, mutlaka tutarlılığa sahip olması gerektiğini anlattı.

Başkan onun sözünü kesti:

"Bay Roark, ben sizinle aynı görüşteyim. Bu söylediklerinize itiraz etmek mümkün değil. Ama ne yazık ki pratik hayatta insan her zaman böyle kusursuz tutarlılık uygulayamıyor. Hesaba gelemeyen heyecan unsuru, insanda her zaman vardır. Soğuk mantık, bununla savaşamaz. Tartışmak da anlamsız aslında. Ben sizinle aynı görüşte olabilirim, ama size yardım edemem. Olay kapanmıştır. Kurulun son kararı böyle. Çok uzun süre tartışılarak varıldı bu karara, biliyorsunuz."

"Benim kurul önüne çıkarak onlara anlatmama izin verir misiniz?"

"Üzgünüm, Bay Roark, ama kurul bu konudaki tartışmaları yeni baştan açmak niyetinde değil. Bu karar en son karar. Size ancak, işi bu koşullarla kabul edip etmediğinizi sorabilirim. Kurul reddetme ihtimalinizi de düşündü, onu da söylemek zorundayım. Öyle bir durumda, bir başka mimarın, Gordon L. Prescott'un adı, en iyi alternatif olarak geçti. Ama ben kurula, sizin kabul edeceğinizden emin olduğumu söyledim."

Bekliyordu adam. Roark hiçbir şey söylemedi.

"Durumu anlıyor musunuz, Bay Roark?"

Roark, "Evet," dedi. Gözlerini masaya indirmişti. Çizimlerine bakıyordu.

"Eee?"

Roark'un başı arkaya doğru büküldü, gözleri kapandı.

"Hayır," dedi Roark.

Aradan bir süre geçti, sonunda Başkan sordu:

"Ne yaptığınızın farkındasınız, değil mi?"

"Evet," dedi Roark.

Weidler birden, "Ulu Tanrım!" diye bağırdı. "Bunun ne kadar büyük bir iş olduğunu anlamıyor musun? Gençsin sen. Bir daha böyle bir fırsat geçmez eline. Üstelik ... neyse, Allah kahretsin, söylemek zorundayım, ihtiyacın var buna! Ne kadar çok ihtiyacın olduğunu biliyorum!"

Roark masadaki çizimleri topladı, rulo yapıp koltuğuna kıstırdı.

"Çılgınlık bu!" diye inledi Weidler. "Ben seni istiyorum. Senin binanı istiyoruz. Senin de bu işe ihtiyacın var. Bu konuda bu kadar fanatik, bu derece kendini silen bir tutuma bürünmek şart mı?"

"Efendim?" Roark'un sesinde inanmazlık vardı.

"Fanatik ve kendini silen, dedim."

Roark gülümsedi. Başını eğip çizimlerine baktı. Dirseği biraz kıpırdadı, çizimleri bedenine bastırdı.

"Bu gördüğünüz hareket, bir insanın yapabileceği en bencil harekettir," dedi.

Ofisine yürüyerek döndü. Çizim aletlerini ve birkaç eşyasını topladı, hepsini bir tek paket yaptı, kolunun altına aldı. Kapıyı kilitleyip anahtarı kiralama aracısına verdi. Ofisi kapamakta olduğunu söyledi ona. Evine yürüyüp paketi oraya bıraktı, sonra çıkıp Mike Donnigan'ın evine gitti.

Mike onu görür görmez, "Hayır mı?" diye sordu.

Roark, "Hayır," dedi.

"Ne oldu?"

"Başka zaman anlatırım."

"Ofisin ne olacak şimdi?"

"Ofisi kapattım."

"Temelli mi?"

"Şimdilik."

"Lanet olsun hepsine, havuç! Hepsinin Allah belasını versin!"

"Sus. Benim iş bulmam gerek. Mike, Yardım edebilir misin?"

"Ben mi?"

"Bu işlerde çalışanların hiçbirini tanımıyorum buralarda. Yani beni isteyecek kimseyi. Sen hepsini tanıyorsun."

"Hangi işlerde? Neden söz ediyorsun sen?"

"İnşaat işlerinde. Yapı işi. Daha önceleri yaptığım gibi."

"Yani ... basit inşaat işçiliği mi demek istiyorsun?"

"Basit inşaat işçiliği demek istiyorum."

"Delisin sen, koca budala!"

"Kes artık, Mike. Bana bir iş bulur musun?"

"Ama neden? Mimarlık şirketlerinde işe girebilirsin. Onu biliyorsun."

"Girmem, Mike. Bir daha asla."

"Neden?"

"Elimi sürmek istemiyorum. Gözüm görsün istemiyorum. Bu yaptıklarına yardımcı olmak istemiyorum."

"Başka bir dalda doğra dürüst iş bulabilirsin."

"Doğru dürüst işte düşünmem, kafamı kullanmam gerek. Ben düşünmek istemiyorum. Onlar gibi düşünmek yani. Oysa onlar gibi olmak zorundayım. Nereye gidersem gideyim, hep aynı şey. Ben düşünmek zorunda kalmayacağım bir iş istiyorum."

"Mimarlar işçi gibi çalışmaz."

"Bu mimarın tek yapabileceği o."

"Başka bir işi kaşla göz arasında öğrenebilirsin."

"Hiçbir şey öğrenmek istemiyorum."

"Yani seni bir inşaat grubuna mı sokayım? Burada, bu kentte mi?"

"Evet, onu demek istiyorum."

"Olmaz, Allah belanı versin! Yapamam! Yapmam! Yapmıyorum!"

"Neden?"

"Havuç, bu kentin bütün o itleri seni o halde görsün mü? Seni nasıl çökerttiklerini anlasınlar mı?

Bakıp bakıp sevinsinler mi?"

Roark güldü.

"O bana vız gelir, Mike. Sen neden önemli buluyorsun?"

"Eh, iznim yok öyle bir şey yapmana. O itoğullarına öyle bir ziyafet çekecek değilim."

"Mike," dedi Roark yumuşak bir sesle. "Başka çarem yok."

"Bal gibi var. Daha önce de söyledim sana. Şimdi artık beni dinlemek zorundasın. Bende seni uzun süre idare edecek kadar para ve..."

"Austen Heller'a söylediğimi sana da söylemek zorundayım. Bir daha bana para teklif edersen, aramızda her şey biter."

"Ama neden?"

'"Tartışma, Mike."

"Ama ..."

"Senden bana büyük bir iyilik yapmanı istiyorum. İş istiyorum ben. Bana acıman gerekmez. Ben acımıyorum ki kendime."

"Ama ... ne olacak sana, havuç?"

"Para biriktireceğim, sonra geri döneceğim. Ya da belki o kadar beklemek zorunda kalmam, biri beni çağırtıverir."

Mike ona baktı. Roark'un gözlerinde gördüğü şey, Roark'un istemediği bir şeydi.

"Pekâlâ, havuç," dedi Mike yavaşça.

Konuyu uzun süre düşündü, sonra ekledi:

"Bak, havuç, sana işi bu kentte bulmam. Yapamam bunu. Aklıma geldikçe midem bulanıyor. Ama aynı tür bir işi başka yerde bulabilirim."

"Pekâlâ. Olsun. Benim için fark etmez."

"Francon denilen piçin tercih ettiği müteahhitlerle o kadar çok çalıştım ki, ilişki kurduğu her müteahhiti bilirim. Connecticut'ta bir granit ocağının sahibidir Francon. Oradaki ustabaşılardan biri de benim çok yakın dostum. Şu ara buraya, kente geldi. Daha önce hiç taş ocağında çalışmış miydin?"

"Bir kere. Çok eskiden."

"Hoşuna gider mi dersin?"

"Tabii."

"Gidip adamı göreyim. Senin kim olduğunu söylemeyiz ona. Benim bir arkadaşım, deriz, o kadar."

"Sağol, Mike."

Mike paltosuna uzandı, sonra elleri yanlarına sarktı, başını eğdi.

"Havuç ..."

"Bir zararı olmaz, Mike."

Roark yürüyerek evine döndü. Ortalık kararmış, sokaklar bomboştu. Sert bir rüzgar esiyordu. Roark yanaklarına çarpan buz gibi rüzgârın çıkardığı ıslık sesini duymaktaydı. Havayı yırtan akımın tek işareti buydu. İçinden yürümekte olduğu taş koridorda başka hiçbir şey kıpırdamıyordu. Çünkü

kıpırdayacak ağaç dalı da yoktu, perde de yoktu, tente de yoktu. Yalnızca çıplak taş, cam, asfalt kitleleri, keskin köşeler vardı. Bu ortamda, yüzüne çarpan o sert hareketi hissetmek garip geliyordu. Ama köşedeki bir çöp sepetinin içinde, buruşturulmuş bir gazete hışırdıyor, tel kafese çarpıp duruyordu. Rüzgârı gerçek kılan bir tek oydu.

İki gün sonra akşam üstü Roark, Connecticut'a doğru yola çıktı.

Tren penceresinden, bir an ortaya çıkan kentin ufuk çizgisine baktı. Akşam ışığı binaların ayrıntılarını silmişti. Her biri porselen mavisi renginde birer sütun olarak yükseliyor gibiydi. Bu renk gerçek şeylerin rengi değildi. Akşamın ve mesafenin rengiydi. Binaların yalnız silueti görünüyordu. Boş kalıplarmış da içlerinin doldurulmasını bekliyorlarmış gibi. Aradaki mesafe kenti daha yassı göstermekteydi. Kule gibi binalar, çevrelerindeki yassı alana göre, ölçeksiz denecek kadar yüksek duruyordu. Kendi dünyalarındaydı onlar. İnsanoğlunun akıl ettiği ve mümkün kıldığı şeyi göklere ilan ediyorlardı. Boş kalıplardı, evet, ama insanoğlu öyle çok mesafe almıştı ki! Elbette daha ileri de gidecekti. Gökyüzünün kenarındaki bu kent, hem bir soru soruyor, hem de bir vaat getiriyordu.

Ünlü kulelerden birinin tepesinde toplu iğne başı gibi ışıklar yanıp sönmekteydi. Orası Star Roof Lokantası'nın pencereleriydi. Derken tren rayların üzerinde kıvrıldı, kent de gözden kayboldu.

O gece Star Roof Lokantası'nda bir davet verilmekteydi. Peter Keating'in, bundan böyle Francon & Keating adıyla anılacak olan şirkete ortak oluşu, bir yemek davetiyle kutlanıyordu.

Üstüne masa örtüsü yerine bir ışık seli örtülmüş gibi görünen koca masanın en başında, Guy Francon oturmaktaydı. Bu gece her nedense, şakaklarına kır düşmüş olması onu pek o kadar rahatsız etmiyordu. Siyah saçları arasında parıldayan o gümüş rengi teller ona bir temizlik, bir zarafet havası kazandırmaktaydı. Siyah takım elbisesinin içindeki beyaz kolalı gömleği gibi. Onur konuğu yerinde Peter Keating vardı. Dimdik omuzlarıyla arkasına yaslandı. Eli kadehin sapını kavramıştı. Siyah bukleleri bembeyaz alnında ışıl ışıldı. O bir tek anlık sessizlikte, konukların içinde hiçbir imrenme, kıskanma, kötülük duygusu yoktu. Bir kardeşlik ruhu hâkim olmuştu salona. Ralston Holcombe konuşmak üzere ayağa kalkmıştı. Elinde kadehi vardı. Yapacağı konuşmayı önceden hazırlamıştı. Ama ... ağzından bambaşka sözler dökülüyor, buna kendi de şaşıyordu. Çok' içten çıkıyordu sesi:

"Bizler büyük bir insanlık işlevinin koruyucularıyız. Belki İnsanî çabalar arasında en büyük işlevin. Çok şey başardık, sık sık da hata yaptık. Ama elimizden gelen tüm tevazu ile, arkamızdan gelenlere yer açmaya istekliyiz. İnsanız ne de olsa ve hepimiz bir şeyler arıyoruz. Ama gerçeği, yüreğimizde var olanın en iyisi neyse, onunla arıyoruz. İnsan ırkına bahşedilen büyüklükte neler varsa, onları arıyoruz. Bu büyük bir çabadır. Kadehimi Amerikan Mimarisi'nin geleceğine kaldırıyorum!"

BOLUM II - ELLSWORTH M.TOOHEY

1

Yumruğunu sıkı tutabilmek için, avucunun derisi, kavradığı çeliğe yapışmıştı. Ayaklarını sağlam basıyor, yere iyice bastırıyor, aşağıdan fışkırmışa benzeyen kaya, tabanlarını zorluyordu. Vücudunun varlığını hiç hissetmiyor, yalnızca birkaç gerilim noktasını hissediyordu; dizleri, el bilekleri, omuzları, bir de elindeki matkap. Karnının titrediğini, bacaklarının titrediğini, karşısındaki taş çıkıntıların titrek yarıklarla ayrılıp dağıldığını, elindeki matkapla vücudunun tek bir baskı iradesine dönüştüğünü, çelikten bir şaft halinde granite yavaşça gömüldüğünü hissetmekteydi. Hayatın tümü buydu Howard Roark için. Arkasında uzanan iki aylık sürenin tüm günleri boyunca da böyle olmuştu.

Güneşin altında, sıcak kayanın üzerinde duruyordu. Yüzü tunç rengine dönüşmüştü. Gömleği uzun, ıslak lekelerle sırtına yapışmış durumdaydı. Taşocağı çevresinde, birbirini izleyen yassı raflar halinde yükselmekteydi. Kıvrımları olmayan bir dünyaydı burası. Otları da, toprağı da yoktu. Basitleştirilmiş, taş düzlemlerden oluşmuş, keskin kenarlarla ve açılarla dolu bir dünya. Bu taşlar, rüzgârların, suların yüzyıllar boyunca getirdiği çökeltilerden oluşmuş değildi. Bilinmeyen derinliklerde yavaşça soğumuş ve katılaşmış eriyik kitlelerden oluşmuştu. Sonra yerden yukarıya doğru itilmiş, öylece kalmıştı. Raflarında duran adamların şiddeti karşısında, o da hâlâ bir şiddet görünümünü korumaktaydı.

Düzlemler daha önceki kesişlere tanıktı. Her darbe buralarda inatçı düz çizgiler oluşturmuştu. Bükülmeyen bir dirençle çatlamıştı taşlar. Matkaplar sürekli bir uğultu halinde delikler açıp yarıklar oluşturmakta, sesin gerilimi insan vücutlarının sinirlerini de bilemekte, kafataslarına girmekte, sanki o matkaplar kayaları oyarken yavaş yavaş saplarını tutan insanları da parçalamaktaydı.

Seviyordu işi Roark. Zaman zaman olayı kendi kaslarıyla bu granit arasında bir güreş maçı gibi görüyordu. Geceleri çok yorgun dönüyordu evine. Vücudunun yorgunluğundan kaynaklanan o boşluk duygusundan hoşlanıyordu.

Akşamlan taş ocağından, işçilerin yaşadığı küçük köye kadar olan iki millik yolu yürüyordu. Ormanın içinden geçerken toprağı ayaklarının altında yumuşak ve ılık hissediyordu. Granit kayaların üzerinde geçen bir günden sonra, garip bir duyguydu bu duygu. Tattığı yeni zevke gülümsüyordu her akşam. Başını eğip ayaklarına bakıyor, bastıkça cevap veren toprağın ezilişini görüyor, arkasında izler bıraktığını biliyordu.

Tuttuğu odanın bulunduğu binada bir banyo da vardı. Yerlerin boyası çoktan soyulmuş, ortaya çıkan çıplak tahtaların rengi de grimsi beyaza dönüşmüştü. Banyoya girip uzun süre yatıyor, serin suların tenindeki granit tozlarını yıkamasını sağlıyordu. Başını banyonun kenarından arkaya sarkıtıyor, gözlerini yumuyordu. Yorgunluğunun büyüklüğü bir rahatlama nedeni oluyordu ona. Gerilimin kaslarından atılmasının getirdiği o ağır zevkten başka hiçbir duyusal faaliyete yer bırakmıyordu.

Yemeğini mutfakta, diğer taş işçileriyle birlikte yiyordu. Köşedeki bir masada tek başına oturuyor, geniş gazocağının dumanları ve çıtırtıları, mutfağın geri kalanını yapış yapış bir sisin ardına saklıyordu. Az yemek yiyordu aslında. Bol bol su içiyordu. Temiz bardağın içindeki soğuk, pırıl pırıl parlayan sıvı, sarhoş edici bir zevk kaynağıydı.

Yatağı çatının hemen altındaki küçük, ahşap tavan arasındaydı. Çatının kirişleri, yatağının üzerinde eğim yapmaktaydı. Yağmur yağdığında, her damlanın dama vuran sesini duyuyor, o damlaların neden vücuduna çarpmadığını hatırlayabilmek için çaba göstermesi gerekiyordu.

Bazen yemekten sonra, evin arkasındaki ormanda yürüyüşe çıkıyordu. Toprağa yüzüstü uzanıyor,

dirseklerini yere, çenesini ellerine dayıyor, yüzünün karşısına gelen yeşil otlardaki damar desenlerini seyrediyordu. Otları üflüyor, titreyişlerini izliyor, sonra titremenin kesilişini görüyordu. Sırtüstü dönüyor, hareketsiz yatıyor, altındaki toprağın sıcaklığını hissediyordu. Yukarılarda yapraklar yeşildi, ama koyu, yoğun bir yeşildi. Sanki gece inip rengi büsbütün yok etmeden önce son çabalarıyla yoğunlaştırıyorlardı renklerini. Cilalı limon sarısı gökyüzüne karşı, hiç hareket etmeden duruyordu yapraklar. Sarı göğün parlaklığı, ışığın yakında yok olacağının işaretiydi. Sırtını, kalçalarını, altındaki toprağa bastırıyor, toprak buna karşı koyuyor, ama sonunda teslim oluyordu. Sessiz bir zafer. O zaman bacaklarının kaslarına belirli belirsiz bir duyusal zevkin yayıldığını hissediyordu.

Arasıra, ama çok seyrek olarak, doğrulup oturuyor, hiç kıpırdamadan uzun süre öylece kalıyor, sonra gülümsüyordu. Kurbanını seyretmekte olan celladın gülümsemesiyle. Akıp geçen günleri, o günlerde yapabileceği, yapıyor olabileceği, belki de bir daha hiç yapmayacağı binaları düşünüyordu. Duyduğu acının davetsiz bir konuk gibi yeniden belirmesini soğuk bir merakla izliyor, kendi kendine; eh, yine geldi işte, diyordu. Ne kadar süreceğini görmek üzere bekliyordu. Kendini o acıya karşı mücadele ederken seyretmek ona garip, katı bir zevk vermekteydi. Acıyı çekenin kendisi olduğunu unutabiliyordu o zaman. Kendi ıstırabına gülümsemekte olduğunu fark etmiyordu. Böyle anlar seyrekti. Ama bu duygu geldiğinde, kendini taşocağındaymış gibi hissediyor, karşısındaki kayayı matkapla yarması gerekiyormuş gibi, acıma duygusuna davetiye çıkaran yüreğindeki o şeyi patlatıp yok etmesi gerekiyormuş gibi oluyordu.

Dominique Francon o yaz granit işçilerinin oturduğu köyün üç mil ötesinde, babasının koskocaman yazlık evinde tek başına yaşamaktaydı. Hiç ziyaretçi kabul etmiyordu. İnsan olarak, yalnızca koca evin bakımıyla görevli ihtiyar adamla karısını görüyor, onları da seyrek olarak, mecbur kaldıkça görüyordu. Yaşlı karı koca, evin epey uzağında, ahırların oradaki bir eklentide oturmaktaydılar. Adam bahçelere ve atlara bakıyor, karısı evi temizleyip Domiıiique'in yemeklerini pişiriyordu.

Yemekler yaşlı kadının, Dominique'in ölen annesinden öğrendiği resmi görgü kurallarına göre servis yapılmaktaydı. Annesi sağken bu evin yemek salonunda pek çok konuklar ağırlanmıştı. Akşamları Dominique upuzun masanın başında kendisi için kurulmuş tek kişilik sofraya yerleşiyor, mumlarla donatılmış masaya bakıyordu. Sarı alevlerin dilleri, bir muhafız kıtasındaki askerlerin süngüleri gibi, hareketsiz çeliklerdi sanki.-Karanlık yüzünden odanın holle birleşme yeri belli olmuyor, büyük pencereler devriye nöbeti tutan askerler gibi sıralanıyordu. Uzun masanın orta yerinde, mum ışıklarının altında, yayvan bir kristal kâse durmaktaydı. İçindeki nilüfer çiçeğinin sarı taçyaprakları, mumun ışığından düşmüş damlalar gibi yayılmıştı.

Yaşlı kadın yemekleri sessizlik içinde, rahatsız etmeksizin servis yapıyor, ardından mümkün olduğu kadar çabuk, evden çıkıp gidiyordu. Dominique merdivenlerden yukarıya kendi odasına çıktığında, geceliğinin dantellerini yatağının üzerinde düzgün biçimde serilmiş buluyor, sabahleyin banyoya girdiğinde, küveti dolu buluyordu. Suya sümbül kokulan ve banyo tuzları serpilmiş oluyordu. Su yeşili fayanslar ayaklarının altında pırıl pırıldı. Yumuşacık havlular, onun vücudunu sarmak üzere yayılmış, hazırdı. Oysa kendisi hiç ayak sesi duymamış, evde birinin varlığını hiç hissetmemiş oluyordu. Yaşlı kadının Dominique'e davranışı, salondaki vitrinin içinde duran değerli Venedik kristallerine davranışı gibiydi.

Dominique nice yazlar ve kışlar boyunca, kendisini yalnız hissedebilmek için insanların arasında yaşamıştı. Şimdi gerçekten yalnız olmak ona çok keyifli geliyor, belli olmasına asla izin vermediği bir zaafını ortaya koyuyordu. Yalnızlıktan zevk almaktı o zaaf. Kollarını uzatıyor, yavaş yavaş

indiriyor, dirseklerinde tatlı, uyuşuk bir ağrı hissediyordu. İlk kadeh içkinin yarattığı ağrı gibi. Giydiği yazlık elbiseleri hissedebiliyordu üzerinde. Kıpırdadıkça dizlerini, oyluklarının o kumaşlara değişini hissedebiliyordu. O zaman kumaşın değil, kendi dizleriyle oyluklarının farkına varıyordu.

Ev koskoca bir arazinin ortasındaydı. Arazinin sınırından orman başlıyordu. Kilometrelerce uzanan bir alanda tek bir komşu yoktu. Dominique ata biniyor, upuzun, bomboş patikalarda, hiçbir yere gitmeksizin koşturup duruyordu. Güneşte parıldayan yapraklara, rüzgârın kırdığı dallara bakıyordu. Bazen şu ilerdeki dönemeci döndüğünde karşısında harikulade ve ölümcül tehlikeler taşıyan bir şeyin çıkacağı duygusuna kapılıyor, soluk alamaz oluyordu. Neyi beklediğini tanımlayamıyor, ona bir isim veremiyordu. Bir görüntü mü, bir insan mı, bir olay mı, onu da bilmiyordu. Tek bildiği, o şeyin niteliğiydi... Kirleten, küçük düşüren bir duygunun zevki.

Bazen evden yürüyerek çıkıyor, kilometrelerce gidiyordu. Amaçsız. Dönüş saatini de bilmeksizin. Yolda yanından arabalar geçiyordu. Taş ocağında çalışanlar onu tanıdıkları için eğilip selam veriyorlardı. Bu köyün hanımefendisi sayılıyordu Dominique buralarda. Bir zamanlar annesine nasıl davranmıyorsa, ona da öyle davranılıyordu.

Yoldan ayrılıp ormana sapıyor, yürümeyi sürdürüyordu. Kollarını gevşek bir biçimde sallayarak, başını arkaya atıp ağaçların tepelerini seyrederek ilerliyordu. Yaprakların yukarısında kayıp duran bulutları görüyordu o zaman. Sanki karşısındaki dev ağaç harekete geçmiş gibi geliyordu ona. Devrilip kendisini ezecekmiş gibi. Başı arkada, boğazı gerilmiş, bekliyordu düşsün diye. Sanki ezilmeyi istiyordu. Sonra omuz silkip yine ilerlemeye başlıyor, kalın dallan sabırsız hareketlerle yolunun üzerinden alıp fırlatıyor, dallar kollarını kestikçe hiç aldırmıyordu. Yorgunluktan canı çıktıktan sonra bile yine yürüyor, kendini zorlayıp kaslarının güçsüzlüğünü yen

meye çalışıyordu. Sonra sırt üstü yere serilip hareketsiz yatıyordu öylece. Kollarıyla bacakları haç oluştururcasına açık, derin soluklar alıp vererek, kendini yamyassı ve boşalmış hissederek, havanın ağırlığını göğüsleri üzerinde hissederek yatıyordu toprağın üzerinde.

Bazen sabahları odasında uyandığında, granit ocağındaki dinamit patlamalarının sesini duyuyordu. Beyaz ipek yastığın üzerinde gerinip kollarını arkaya atıyor, dinliyordu. Gücün sesiydi bu ses. Dominique bu sesten hoşlanıyordu.

O sabah güneş çok fazla sıcaktı. Taş ocağında daha da sıcak olacağı belliydi. Kimseyi görmek istemediğini çok iyi bilen Dominique, taş ocağında çalışan işçilere bakmak üzere oraya doğru yola koyuldu. Orayı böyle alev alev bir günde görmek iğrenç bir şey olacaktı. Bunu bilmek, içinde bir zevkin tutuşmasına yol açıyordu.

Ormandan çıkıp kocaman taş çukurun kenarına geldiğinde, kendini yakıcı buharlarla dolu bir idam odasına sokulmuş gibi hissetti. Güneşten gelmiyordu sıcaklık. Yerin kesiklerinden, yarıklarından, o yassı taş rafların yarattığı yansımalardan geliyordu. Başı, omuzları, sırtı gökyüzüne dönük ve serindi. Aşağıdan gelen yakıcı sıcak, bacaklarına, çenesine, burun deliklerine doğru yükseliyordu. Titriyordu çukurun içindeki hava. Granitten ateşli kıvılcımlar saçılıyordu. Dominique'e sanki o taşlar kıpırdıyormuş, eriyormuş, lav olup akıyormuş gibi geldi. Matkaplar ve çekiçler, havanın o korkunç ağırlığını çatlatıyordu. Bu fırının raflarındaki adamları görmek ayıp bir şeydi. İşçiye benzemiyor, işledikleri korkunç suçların cezasını çeken mahkumlara benziyorlardı. Dominique bir türlü gözlerini ayıramıyordu bu sahneden.

Aşağıdaki o çukura bir hakaret oluştururcasına durdu orada. Açık renk, mavimsi yeşil, su rengindeki elbisesi fazla basit ve fazla pahalı bir şeydi. Plileri cam kenarları kadar keskindi. İncecik

topukları kayalara birbirinden ayrık basıyordu. Saçlarının miğfer gibi düzlüğü, vücudunun gökyüzüne karşı o abartılı inceliği, Dominique'in asıl yeri olan salonların, bakımlı bahçelerin serinliğini yansıtır gibiydi.

Aşağıya baktı. Birden gözleri, başını kaldırıp kendisine bakmakta olan turuncu saçlı bir adamın üzerinde durdu.

Hareketsizdi Dominique, çünkü algıladığı şey görüntü değildi. Bir temastı. Görsel bir varlığı değil, yüzünde şaklayan bir tokadı hissediyordu. Tek elini garip bir biçimde, vücudundan uzakta tutmaktaydı. Parmakları havanın içinde ayrık ayrık duruyordu. Sanki bir duvara dayanmış gibi. O adam izin vermedikçe, hiç kıpırdayamayacağını da biliyordu.

Adamın ağzını, o ağız biçimindeki hor gören, sessiz ifadeyi gördü. Çöküк yanakların kıvrımı, bir zerre acıma taşımayan gözlerdeki soğuk, saf parıltı. Bu yüzün ömründe göreceği en güzel yüz olduğunu biliyordu, çünkü bu yüz güçlülüğü görünür kılmak için yapılmış bir model gibiydi. Dominique içinden bir öfkenin, bir itirazın, bir direnişin ve bir zevkin kabardığını hissetti. Adam başını kaldırmış, ona bakıyordu. Geçici bir bakış değil, bir sahiplik bakışıydı. Dominique kendi yüz ifadesiyle ona hak ettiği cevabı vermesi gerektiğini düşündü. Ama onun yerine, kendini adamın güneş yanığı kollarındaki taş tozlarına, kaburgalarına yapışan ıslak gömleğine, uzun bacaklarının çizgilerine bakar buldu. Hep arayıp durduğu o erkek heykelleri geldi aklına. Bu adamın çıplakken nasıl gülüneceğini düşündü. Adam ona, bu düşünceleri biliyormuş gibi bakıyordu ya da Dominique'e öyle geliyordu. Hayatında bir amaç bulduğunu düşündü ... o adama yönelik ani, büyük bir nefret.

İlk kıpırdayan Dominique oldu. Döndü, yürüyüp ondan uzaklaştı. Yolun ilerisinde taşocağının şefi duruyordu. Dominique ona elini salladı. Şef hemen ona doğru koştu. "Aman, Bayan Francon!" diye bağırdı. "Nasılsınız, Bayan Francon!"

Dominique içinden, inşallah aşağıdaki adam bu sözleri duymuştur, diye umdu. Ömründe ilk defa olarak memnundu Bayan Francon olmaktan. Babasının mevkiinden, servetinden, her zaman tiksindiği şeylerden memnundu. Aşağıdaki o adamın basit bir işçi olduğunu, bu ocağın sahibinin malı sayıldığım, kendisinin de hemen hemen bu ocağın sahibi olduğunu düşündü.

Şef karşısında saygılı saygılı duruyordu. Dominique gülümsedi. "Herhalde bu ocak günün birinde bana miras kalacak, bari arada sırada buraya biraz ilgi göstereyim diye düşündüm," dedi.

Şef onun önü sıra patikada ilerledi, kendi egemenlik alanını ona gösterdi, yapılan işi anlattı. Dominique onun arkasından ocağın en uzak tarafına kadar yürüdü, şantiyenin tozlu yeşil binalarına doğru indi, akıl durdurucu makineleri inceledi. Aradan inandırıcı bir zaman süresinin geçmesine izin verdi. Sonra tek başına, gerisingeri yürümeye başladı, granit çanağın kenarından aşağıya doğra indi.

Yaklaşırken o adamı uzaktan görüyordu. Çalışıyordu adam. Bir tutam kızıl saçın yüzüne düştüğünü, matkabın titremesiyle onun da titrediğini seyretti. İnşallah o matkabın titremeleri canını acıtıyordun diye geçirdi içinden. Vücudunu da, vücudunun içindeki her şeyi de acıtıyordur inşallah, dedi.

Onun çalıştığı yerin hemen yukarısındaki kayalara vardığında, adam başını kaldırıp baktı. Dominique yaklaşırken onun bunu fark ettiğini hiç anlamamıştı. Ama başını kaldırışı, onu orada bulmayı bekliyormuş gibiydi. Geri döneceğinden eminmiş gibi. Adamın dudaklarındaki gülümseme imasını da gördü. Bu ifade her türlü sözden daha büyük hakaret taşıyordu. Adam ona bakma küstahlığını sürdürdü. Hiç kıpırdamadı. Başını çevirme nezaketini göstermedi. Ona böyle bakmaya hakkı olmadığı gerçeğini kabullenmedi. Bu hakkı kendi kendine almış olmakla yetinmiyor, onu kendisine Dominique'in verdiğini sessiz bir şekilde ifade ediyordu.

Dominique sert bir hareketle döndü, kayalık yamaçtan aşağı inmeyi sürdürdü, taşocağından uzaklaştı.

Hatırladığı, adamın gözleri değil, ağzı da değil, elleriydi. O günün anlamı, belleğine giren bir tek tabloda düğümleniyordu. Elini granite dayandığı o bir tek basit an. Aynı tabloyu tekrar gördü: parmak uçları taşa bastırılmış, uzun parmaklar, bileğinden çıkan damarlar yelpazesinin düz çizgilerini sürdürürcesine eklemlere kadar uzanmış. Adamı düşünüyordu ama zihnindeki tablo, granite dayanan o eldi. Korkutuyordu bu durum onu. Çünkü anlayamıyordu.

Basit bir işçi, diye geçirdi aklından. Mahkûm türü bir işi yapsın diye parayla tutulmuş biri. Odasındaki tuvalet masasının aynası önünde otururken bunları düşünüyordu. Önünde duran kristallere baktı. Buzdan heykeller gibiydi her biri. Dominique'in kendi soğuk, lüks kırılganlığını yansıtıyorlardı. Adamın zorluklar çeken vücudunu, toza ve tere bulanmış giysilerini, ellerini düşündü. Aradaki farkı bu kadar düşünmesi, kendisini küçülttüğü içindi. Arkasına yaslanıp gözlerini yumdu. Reddettiği seçkin erkekleri geçirdi aklından. Sonra taşocağındaki işçiyi düşündü. Beğendiği, hayranlık duyduğu bir erkek yerine, nefret ettiği bir erkeğin kendisini kırıp çökertmesini düşündü. Başı kolunun üzerine düştü. Bu düşüncenin verdiği zevk onu güçten kesmişti.

İki gün boyunca, kendini buralardan kurtaracağına inanmaya çalıştı. Sandığını açıp eski seyahat dosyalarını çıkardı, inceledi; bir yazlık belde seçti, oteli belirledi, otelin hangi odasını isteyeceğini bile kararlaştırdı. Hangi trene, vapura bineceğini, hangi kamara ve kompartımanları ayırtacağını da biliyordu. Bunları yapmaktan vahşi bir zevk alıyordu, çünkü bu yolculuğa çıkmayacağını da biliyordu. Tekrar gidecekti o taşocağına.

Üç gün sonra gitti. Onun çalışmakta olduğu yerin yukarısında durdu, açık açık seyretti onu. Adam başını kaldırdığında Dominique gözlerini kaçırmadı. Bakışındaki anlam, adama, Dominique'in ne yaptığını bildiğini, bunu saklayacak kadar ona saygı duymadığını anlatıyordu. Adamın bakışı da ona, geleceğini zaten bildiğini söylüyordu. Matkabın üzerine eğilip işine devam etti. Dominique bekledi. Adamın tekrar bakmasını istiyordu. Onun bunu bildiğini de biliyordu. Adam bir daha bakmadı.

Dominique onun ellerini seyrediyor, kayaya dokunacağı anı bekliyordu. Matkabı da, dinamiti de unutmuştu. Graniti o ellerin kırdığını düşünmek hoşuna gidiyordu.

Şefin kendisine adıyla seslendiğini duydu. Patikadan koşarak yaklaşıyordu. Dominique ona doğru döndü.

"Adamların çalışmasını seyretmek hoşuma gidiyor," dedi.

"Evet, müthiş bir görüntü, değil mi?" dedi şef. "İşte, tren de yeni yükü götürüyor. Karşıdan kalkmak üzere."

Dominique trene bakmıyordu. Aşağıdaki adamın kendisine baktığını gördü. Yüzündeki o eğlenen küstah ifade, şu anda bakmasını Dominique'in hiç istemediğini biliyormuş gibiydi. Dominique başını çevirdi. Şefin gözleri çukura doğru döndü, aşağıdaki adamın üzerinde durdu.

"Hey, sen!" diye bağırdı. "Sana çalışasın diye mi para veriliyor, yoksa aval aval bakasın diye mi?"

Adam sessizce matkabının üzerine eğildi. Dominique yüksek sesle güldü.

Şef, "Bizim bu işçiler çok sert adamlardır. Bayan Francon," dedi. "Bazılarının mahkûmiyet sabıkası bile var."

Dominique parmağıyla aşağıyı göstererek, "Bu adamın sabıkası var mı?" diye sordu.

"Eh, bilemem. Her birini görür görmez tek tek tanıyamam."

Dominique içinden, keşke olsa, diye düşündü. Acaba mahkûmları kırbaçlıyorlar mıydı hâlâ? Keşke kırbaçlasalardı. Bunu düşünürken, soluğu içini çökertircesine tıkandı. Çocukluğunda, rüyasında kendini merdivenden düşerken gördüğü zamanlarda olduğu gibi. Ama o çöküntüyü midesinde hissediyordu.

Sert bir hareketle döndü, taşocağından uzaklaştı.

Aradan uzun günler geçtikten sonra, yine döndü ocağa. Adam beklemediği bir anda, birdenbire, patikanın yanındaki bir taşın üzerinde beliriverdi. Dominique olduğu yerde durdu. Fazla yaklaşmak istemiyordu. Onu karşısında görmek, kendini savunmasız ve çok yakında hissetmek garip bir duyguydu.

Adam durmuş, dosdoğru ona bakıyordu. Karşılıklı olarak birbirlerini anlayabilmeleri, saldırgan sayılabilecek bir yakınlığı simgeliyordu, çünkü birbirlerine tek kelime söylemiş değillerdi. Dominique konuşmayı seçerek o etkiyi bozdu:

"Neden hep bana bakıyorsun?" diye sordu sert bir sesle. Kelimelerin uzaklaştırıcı etkisinin çok büyük olduğunu düşünerek rahatlamıştı. Her ikisinin bildiği her şeyi, seslendirerek inkâr etmiş oluyordu. Adam bir an sessiz kaldı, ona bakmayı sürdürdü. Dominique onun cevap vermeyebileceğini düşününce bir korku geldi içine. Belki sessizliğiyle, bu soruya bir cevap gerekmediğini söylemeye kalkardı. Ama cevap verdi:

"Siz bana neden bakıyorsanız, aynı nedenle."

"Neden söz ettiğini anlamıyorum."

"Anlamasanız çok daha fazla şaşırır, çok daha az kızardınız, Bayan Francon."

"Demek adımı biliyorsun, öyle mi?"

"Yeterince yüksek sesle ilan ettiniz."

"Küstahlık etmesen iyi edersin. Seni bir anda kovdurabilirim, biliyorsun."

Adam başını çevirdi, aşağıdaki adamların arasındaki birine baktı. "Şefi çağırayım mı?" diye sordu.

Dominique aşağılayan bir gülümseme kullandı.

"Yo, tabii ki hayır," dedi. "Fazla basit olur. Ama benim kim olduğumu bildiğine göre, buraya geldiğimde bana bakmaktan vazgeçsen iyi edersin. Yanlış anlaşılabilir."

"Sanmıyorum."

Dominique başını çevirdi. Sesini kontrol etmek zorundaydı. Taşlara doğru baktı. "Burada çalışmak çok zor geliyor mu?" diye sordu.

"Evet. Çok."

"Yoruluyor musun?"

"İnsanlık dışı bir yorgunluk."

"Nasıl bir duygu veriyor?"

"Akşam olduğunda yürüyecek gücü zor buluyorum. Geceleri kollarımı kıpırdatamıyorum. Yatağıma yattığımda, vücudumdaki her kası ayrı ayrı sızılarla sayabiliyorum."

Dominique birden, adamın kendinden değil, ondan söz ettiğini anladı. Onun duymak istediği şeyleri söylüyor, bu cümleleri neden duymak istediğini bildiğini belirtiyordu.

İçinde bir öfke hissetti. Buz gibi soğuk, son derece kesin, bu yüzden de tatmin edici bir öfke. Aynı

zamanda kendi teninin onunkine dokunmasını arzuladı. Kolunu boylu boyunca onun koluna yaslamak. O kadar ... Bu arzu daha ilerisini kapsamıyordu.

Sakin bir sesle sordu:

"Sen buraya göre biri değilsin, değil mi? İşçi gibi konuşmuyorsun. Daha önce neydin?"

"Elektrikçi. Su tesisatçısı. Sıvacı. Pek çok şey."

"Neden burada çalışıyorsun?"

"Bana ödediğiniz para için, Bayan Francon." ,

Dominique omuzlarını kaldırdı, dönüp patikada uzaklaştı. Onun arkasından bakmakta olduğunu biliyordu. Dönüp arkasına bakmadı. Ocağa doğru yoluna devam etti, oradan mümkün olduğu kadar çabuk ayrıldı, ama ona rastlayacağı yolu seçmedi.

2

Dominique her sabah uyandığında, günü önemli kılan bir amaçlılığı tadıyordu. Amaç, taşocağına gitmeyeceği bir gün geçirmekti.

Çok sevdiği özgürlüğünü kaybetmişti. Belli bir zorguya asla teslim olmama konusundaki sürekli mücadelenin de bir zorgu olduğunu biliyordu ama, bu onun kabullenmeyi tercih ettiği zorguydu. O adamın kendi hayatını etkilemesine ancak bu yolla izin verebiliyordu. Acıda karanlık bir tatmin buluyordu, çünkü o adamdan geliyordu acı.

Uzak komşularını ziyarete gitti. New York'ta onu sıkıntıdan bunaltan zengin, kibar bir aile. Yaz boyunca hiç kimseyi ziyaret etmemişti. Ev sahipleri onu görünce hem çok şaşırdılar, hem de çok sevindiler. Dominique yüzme havuzunun kenarında, bir grup seçkin insan arasında oturdu, çevresindeki hesaplı zerafeti seyretti. Kendisiyle konuşurken gösterdikleri saygıyı fark etti. Havuzda kendi hayaline baktı ... Kendisi bu insanların hepsinden daha ciddiydi.

Bu insanlar şu anda onun kafasından geçen düşünceleri bilseler, ne yaparlardı? Bu aklına gelince, içini hain bir zevk doldurdu. Taşocağındaki adamı düşündüğünü, onun vücudunu çok keskin bir yakınlık duygusu içinde düşündüğünü, ona karşı insanın ancak kendi vücuduna hissettiği yakınlığı hissettiğini bilseler! Gülümsedi. Yüzünün soğuk saflığı, çevredekilerin bu gülümsemenin anlamını kavramasını engelledi. Dominique daha sonra bu insanları ziyarete yine geldi.... Onların saygısına karşılık, aklından bu tür düşünceleri geçirebilme uğruna.

Bir akşam konuklardan biri onu evine bırakmayı önerdi. Tanınmış bir genç şairdi. Teni solgun, vücudu inceydi. Yumuşak, duygulu bir ağzı, evrenin etkilerinden incinmiş gözleri vardı. Genç adamın uzun süredir kendisine yönelttiği umutsuz ilgiyi fark etmemişti. Akşam ışığında arabayla Dominique'in evine doğru ilerlerlerken, delikanlının kararsız bir hareketle kendisine yaklaşmaya çalıştığını fark etti.

Fısıldayan yakarılarını duydu. Pek çok erkekten dinlediği o tutarsız ve anlamsız sözleri mırıldanıyordu. Sonunda arabayı durdurdu. Dominique onun dudaklarını kendi omzunda hissetti.

Silkinip kendini ondan uzaklaştırdı. Bir an kıpırdamadan oturdu, çünkü kıpırdarsa ona dokunması gerekecekti, buna da dayanamazdı. Sonra birden kapıyı açtı, kendini dışarıya attı; kapıyı çarparken çıkan sesin o genci dünyadan sileceğine inanmış gibi tüm gücünü kullandı; sonra kör gibi, olanca hızıyla koşmaya başladı. Bir süre sonra koşmayı kesip yürümeye başladı. Ürperiyordu. Karanlık patikada ilerledi, sonunda kendi evinin damını ilerde görebildi.

Birden durdu, çevresine bilinçli bir şaşkınlıkla baktı. Böyle şeyler geçmişte başına sık sık gelmişti. O zamanlar eğlenceli bulurdu bunları. Tiksinti hissetmezdi. Hiçbir şey hissetmezdi.

Çimenlerin üzerinden ağır adımlarla evine doğru yürüdü. Merdivenlerden odasına çıkarken durdu, taşocağındaki adamı düşündü. Taş ocağındaki o adamın kendisini istediği düşüncesi, net, belirlenmiş kelimeler halinde canlandı zihninde. Daha önce de biliyordu bunu. O adam kendisine ilk baktığı anda biliyordu. Ama bunu bildiğini hiçbir zaman kendine açıkça ifade etmemişti.

Güldü. Çevresine bakındı, evinin ihtişamını süzdü. Bu ev tüm kelimeleri saçma gösteriyordu. Kendisine asla olamayacak şeyi düşündü. O adama verebileceği acının türünü anladı.

Günlerce evinin odaları arasında memnun memnun dolaştı. Onun savunmasıydı burası. Taşocağından gelen patlama seslerini duydu, gülümsedi.

Ama kendini çok fazla emin hissediyordu, bu ev de aşırı güvenliydi. Bu güvene meydan okuyarak onu pekiştirme isteği belirdi içinde.

Yatak odasındaki şöminenin mermer kaplamasını seçti. O mermerin kırılmasını istiyordu. Elinde çekiçle oraya çömeldi, mermeri parçalamaya çalıştı. İnce kolunu ta yukarılara kaldırarak orayı dövdü, dövdü, sonunda hırslı bir çaresizlik içinde çöktü kaldı. Kollarının kemiklerinde, omuzlarında sızılar hissediyordu. Mermerin üzerinde upuzun bir çizik oluşturmayı başarmıştı.

Taşocağına gitti. O adamı uzaktan gördü, dosdoğru ona yürüdü. "Merhaba.," dedi rahat bir sesle.

Adam matkabı durdurdu, bir taş çıkıntısına dayandı. "Merhaba," diye cevap verdi.

Dominique alçak sesle, "Seni düşünüyordum," dedi, sustu, sesinde aynı davetkâr tonla devam etti. "Çünkü evimde yapılacak kirli bir iş var. Biraz ek para kazanmak ister misin?"

"Elbette, Bayan Francon."

"Bu gece evime gelir misin? Hİ7metkârlar kapısı, Ridgewood Yolu'ndadır. Şöminelerden birinin mermeri kırıldı, değişmesi gerek. Mermeri oradan çıkarıp benim için bir yenisini ısmarlamanı istiyorum."

Öfke ve ret cevabı bekliyordu. Oysa o, "Saat kaçta geleyim?" diye sordu.

"Yedide. Burada ne para alıyorsun?"

"Saatte altmış iki sent."

"Eminim o parayı hak ediyorsundur. Ben de sana aynı düzeyde ödeme yapmaya hazırım. Evimi nasıl bulacağım biliyor musun?"

"Hayır, Bayan Francon."

"Köyde kime sorsan sana gösterirler."

"Peki, Bayan Francon."

Dominique uzaklaşırken hayal kırıklığına uğradığını hissetti. Aralarındaki gizli anlayışın kaybolduğunu düşünüyordu. Adamın davranışı, sanki bu normal bir işmiş, Dominique bu işi herhangi bir işçiye yaptırabilirmiş gibiydi. Ama birden soluğu yine tıkandı. Bu adam onun üzerinde hep bu utanç ve zevk duygusunu yaratıyordu. Aralarındaki anlayışın her zamankinden daha yakın ve daha coşkun olduğunu hissetti Dominique. Bu doğallık dışı teklifi, adamın böyle doğalmış gibi kabul etmesiydi önemli olan. Şaşkınlık göstermemesi, ne kadar çok şey bildiğini belli ediyordu.

Dominique eve bakan yaşlı adamla karısından, o akşam evin içinde kalmalarını rica etti. Onların saygılı varlığı, bu evin ortaçağ şatosu havasını büsbütün güçlü kılacaktı. Saat yedide hizmetkârlar kapısının çalındığım duydu. Yaşlı kadın, turuncu saçlı adamı ön holden geçirdi. Dominique büyük merdivenin orta yerindeki sahanlıkta duruyordu.

Onun yaklaşmasına baktı: Başını kaldırmış, kendisine bakıyordu. Dominique pozunu uzun süre değiştirmedi, bunun bilerek planlanmış bir poz olduğunu onun da anlamasını sağladı. Ama o emin damadan hemen önce kıpırdadı. "İyi akşamlar," dedi. Sesi ciddi ve kısıktı.

O cevap vermedi, ama başını eğip selam verdi. Sonra merdivenlerden Dominique'e doğru çıkmaya başladı. İş kıyafetini giymiş, eline alet çantasını almıştı. Hareketlerinde hızlı, rahat bir enerji vardı. O tür enerji buraya, bu eve ait bir şey değildi. Bu zarif tırabzanlar arasındaki cilalı basamaklar, bu tür enerjiye uygun değildi. Dominique bu adamın bu ev içinde tutarsız görüneceğine hazırlamıştı kendini. Oysa ev ona uyamıyormuş gibi bir hava vardı.

Tek kolunu kaldırdı, yatak odasının kapısını gösterdi. Adam itaat edip onu izledi. Kapıdan girdiğinde odayı fark etmemiş gibiydi. Sanki atölyeye giriyordu. Dosdoğru şömineye yürüdü.

Dominique eliyle mermeri göstererek, "Şurada," dedi.

O hiçbir şey söylemedi. Çömeldi, çantasından ince metal bir çubuk çıkardı, ucunu mermerdeki çiziğe dayadı, çekici alıp güm diye vurdu. Mermerde uzun, derin bir yarık belirdi.

Adam dönüp ona baktı. Dominique'in çok korktuğu bir bakıştı bu. Cevap verilemeyecek bir gülmeyle doluydu bakış. Cevap verilemezdi, çünkü gülme gözükmüyor, ancak hissedilebiliyordu.

"Şimdi kırık ... Artık değişmesi gerek," dedi.

Dominique sakin bir sesle, "Bunun ne tür mermer olduğunu, benzerini nereden ısmarlamak gerektiğini biliyor musun?" diye sordu.

"Evet, Bayan Francon."

"Başla o haide. Çıkar onu yerinden."

"Peki, Bayan Francon."

Dominique durmuş, onu seyrediyordu. İşin mekanik sürecini seyretme konusundaki mantıksız isteği çok garipti. Sanki gözleriyle işin yapılmasına yardım ediyormuş gibi. Sonra birden anladı. Dönüp odaya bakmaya korkuyordu. Kendini zorlayıp başını kaldırdı.

Tuvalet masasının rafını gördü. Camın kenarı alacakaranlıkta saten bir kurdele gibi parlıyordu. Rafın üzerindeki kristal şişelere baktı. Bir çift terlik gördü yerde. Aynanın yanına açık mavi bir havlu atılmıştı. Koltuğun kolunda bir çift çorap duruyordu. Yatağının beyaz saten örtüsüne baktı. Adamın gömleğinde ıslak lekeler ve taş tozları vardı. Aynı tozlar, kollarının teni üzerinde de görünüyordu. Dominique odadaki her şeye o ellerle dokunulmuş gibi hissetti. Sanki odadaki hava, içi su dolu bir havuzdu, ikisi birlikte bu havuza batmışlardı; ona dokunan sular kendisine de, odadaki her eşyaya da dokunuyordu. Onun başını kaldırıp kendisine bakmasını istedi. Oysa o hiç başını kaldırmadan çalışıyordu.

Dominique yaklaştı, onun tepesine dikilip durdu. Daha önce ona hiç bu kadar yaklaşmamıştı. Ensesinin düzgün tenine baktı. Orada tel tel saçlarını görebiliyordu. Eğilip kendi ayağındaki sandaletin burnuna baktı. Ayağını biraz kıpırdatsa, ona dokunabilecekti. Bir adım geri çekildi. Adam başını kıpırdattı, ama niyeti ona bakmak değil, çantasından yeni bir alet almaktı. Sonra tekrar işine döndü.

Dominique yüksek sesle güldü.

Adam durdu, ona baktı.

"Evet?" diye sordu.

Dominique'in yüzü ciddiydi. Yumuşak bir sesle cevap verdi.

"Ah, özür dilerim. Herhalde sana gülüyorum sandın. Öyle değildi tabii."

Sonra ekledi:

"Seni rahatsız etmek istemedim. Herhalde işi bir an önce bitirip buradan gitmeye can atıyorsundur. Yani, demek istiyorum ki, yorgun olmalısın. Ama beri yandan, sana saat başına para veriyorum. Demek ki zamanı biraz esnetip daha fazla para kazanmanın sence bir sakıncası olamaz. Konuşmak isteyeceğin bir şeyler vardır herhalde."

"Ah, tabii, Bayan Francon."

"Evet?"

"Bence bu şömine iğrenç bir şey."

"Sahi mi? Bu evin planını babam yapmıştı."

"Evet, tabii, Bayan Francon."

"Bir mimarın çalışmalarını eleştirmeye kalkmak sana düşmez."

"Hiç düşmez."

"Herhalde başka bir konu seçebiliriz."

"Evet, Bayan Francon."

Dominique ondan uzaklaştı. Yatağın kenarına oturdu, gergin kollarına dayandı. Bacaklarım üst üste atıp birbirine bitiştirmiş; ince uzun bir çizgi haline getirmişti. Vücudu omuzlarından doğru gevşek biçimde sarkıyor, ayaklarının esneklikten uzak pozuyla çelişki oluşturuyordu. Yüzünün soğuk ciddiliği de vücudunun duruşuyla çelişkiliydi.

Adam çalışırken arasıra ona bakıyor, bir yandan da konuşuyordu:

"Tam aynı cins mermer getirteceğimden emin olabilirsiniz, Bayan Francon. Mermerler arasındaki farkı ayırt etmek çok önemlidir. Genelde üç çeşit mermer vardır: Beyaz mermerler, ki bunlar kireç taşının kristalleşmesinden oluşur; oniks mermerler, kalsiyum karbonatın kimyasal birikimleridir; bir de yeşil mermerler vardır, bunlar da esas olarak hidroz magnezyum silikat ya da serpantindendir. Bu sonuncusunu gerçek mermer saymak doğru olmaz. Gerçek mermer, kireçtaşının ısı ve basınç etkisiyle başkalaşımından oluşur. Basınç çok önemli bir etkendir. Bir kere başlayınca artık yok edilemeyen sonuçlara yol açabilir."

"Ne gibi sonuçlar?" Dominique bunu sorarken öne doğru eğilmişti.

"Kireçtaşı zerrelerinin yeniden kristalleşmesi ve çevredeki topraktan yabancı elemanların araya sızması. Çoğu mermerlerde görülen o renkli damarları yaratan da budur. Pembe mermer, manganez oksit sızmasından, gri mermer, karbonlu maddelerin sızmasından, sarı mermer de hidroz demir oksit sızmasından olur derler. Bu parça tabii beyaz mermer. Beyaz mermerin de pek çok türleri olabiliyor. Çok dikkatli olmalısınız. Bayan Francon ..."

Dominique öne eğilmiş, karanlığın içinde kara bir benek haline gelmişti. Lambanın ışığı, kucağına bıraktığı tek eline düşüyordu. Avucu yukarıya dönük, parmakları yarı kıvrıktı. Işık parmakların kenarlarını yanıyormuş gibi gösteriyordu. Elbisesinin koyu rengi, elini fazla çıplak ve fazla parlak bir hale getiriyordu.

"Benim tam aynı kalitedeki mermerden ısmarlayacağımdan emin olmalısınız. Bunun yerine, örneğin beyaz Georgia Mermeri koymak hiç doğru olmaz. Georgia Mermerleri, Vermont Mermerleri kadar ince zerreli değildir. Vermont'unki de, Alabama Mermeri kadar ince zerreli değildir. Bu Alabama Mermeri. Çok yüksek dereceli. Çok pahalı."

Dominique'in elinin kapanıp aşağıya sarktığını, ışıklı alanın dışına çıktığını gördü. İşine sessizce devam etti.

Mermerin çıkarılması bittiğinde ayağa kalkıp sordu:

"Taşı nereye koyayım?"

"Oraya bırak. Ben kaldırtırım."

"Ölçüsüne göre kesilmiş yeni bir parça ısmarlayıp size teslim edilmesini sağlayacağım. Yerine takmamı istiyor musunuz?"

"Evet, tabii. Geldiği zaman sana haber veririm. Borcum ne kadar?" Başucu masasında duran saate baktı. "Dur bakayım, kırk beş dakikadır buradasın. Kırk beş sent ediyor." Çantasına uzandı, bir dolar çıkardı, uzattı. "Üstü kalsın," dedi.

Parayı yüzüne fırlatacağını umuyordu. Oysa o alıp cebine koydu.

"Teşekkür ederim, Bayan Francon," dedi.

Bunu derken, siyah elbisenin uzun kolunun, Dominique'in kapalı parmakları üzerinde titrediğini gördü.

Dominique, sesi kızgınlıktan koflaşarak, "İyi geceler," dedi.

O eğilip selam verdi. "İyi geceler, Bayan Francon."

Dönüp odadan çıktı, merdivenlerden indi, evden ayrıldı.

Dominique onu düşünmeyi kesti. Ismarlanan mermer parçasını düşünmeye başladı. O mermerin gelmesini ateşli bir hevesle, aniden kabaran bir tutkuyla bekliyordu. Günleri saymaya başlamıştı. Gözleri bahçenin çimenlerinin ötesinden arasıra geçen kamyonlardaydı.

Kendine ikide bir, yalnızca mermerin gelmesini istediğini, başka hiçbir şey istemediğini söylüyordu. Gizli nedenleri yoktu bunun. Hiçbir nedeni yoktu. Bu telaş, konunun sonunu noktalayan bir isteriden ibaretti. Diğer şeylerin hepsinden kurtulmuştu. Mermer gelecek, her şey bitecekti.

Mermer geldiğinde, dönüp ona bakmadı bile. Teslimat kamyonu daha bahçeden çıkamadan, Dominique masasına oturmuş, zarif mektup kâğıtlarından birini önüne çekmiş, notu yazmaya başlamıştı:

"Mermer geldi. Bu gece takılmasını istiyorum."

Yaşlı adamını elinde notla taşocağına gönderdi. Kime teslim edeceği konusunda verdiği talimat şöyleydi: "Adını bilmiyorum. Orada çalışan kızıl saçlı adam."

Yaşlı adam geri döndüğünde, kahverengi bir kâğıt parçasına kurşun kalemle yazılmış bir not getirdi:

"Bu gece takılacak."

Dominique sabırsızlığın boğucu boşluğu içinde bekliyordu. Yatak odasının penceresine dikilmişti.

Saat yedide hizmetkârlar kapısının zili çaldı. Az sonra odasının kapısı vuruldu. "Girin," derken Dominique'in sesi pek aksiydi, çünkü sesindeki garipliği saklama çabasına düşmüştü. Kapı açıldı, yaşlı adamın karısı girdi, arkasındaki birine kendisini izlemesi için işaret etti. Odaya giren adam, kısa boylu, tıknaz, orta yaşlı, çarpık bacaklı bir İtalyandı. Tek kulağına altın halka biçiminde bir küpe takmıştı. Eskimiş şapkasını saygılı biçimde iki eliyle tutuyordu.

Kadın, "Taşocağından gönderilen adam, Bayan Francon," dedi.

Dominique bir soru sordu. Sesi çığlık değildi. Tonu da soru değildi.

"Kimsin sen?"

"Pasquale Orsini," dedi adam başını eğerek. Şaşırmıştı.

"Ne istiyorsun?"

"Şey, ben ... şey, ocaktaki havuç dedi ki ... şömineniz yapılacakmış. Benim yapmamı

istiyormuşsunuz."

"Evet. Evet, tabii," diyerek ayağa kalktı Dominique. "Unutmuşum. Başlayın."

Odadan çıkmak zorundaydı. Koşup uzaklaşmak, hiç kimsenin göremeyeceği bir yerlere gitmek; mümkün olsa, kendisinin bile kendini göremeyeceği bir yerler bulmak istiyordu.

Bahçenin bir noktasında durdu. Titriyordu. Yumruklarını gözlerine bastırdı. Öfkeydi bu. Her şeyi silip bembeyaz eden, saf ve katıksız, tek bir duyguydu. Her şeyi... Ama o öfkenin altındaki korkuyu değil. Korku. Çünkü artık taşocağına gidemeyeceğini biliyordu ... oysa gideceğini de biliyordu.

Birkaç gün sonra, akşamın erken saatlerinde uğradı taşocağına. Kırlarda atla uzun bir gezinti yapmış, oradan dönüyordu. Çimenlerin üzerinde gölgelerin uzamaya başladığı saatti. Bir geceyi daha böyle geçirirse, sabaha çıkamayacağını hissediyordu. İşçiler paydos etmeden oraya ulaşmak zorundaydı. Atın burnunu çevirdi, rüzgârı yanaklarında hissederek, uça uça taşocağına doğruldu.

Oraya vardığında, o yoktu. Orada olmadığını bir anda anlamıştı. Oysa işçiler daha yeni ayrılıyorlardı ocaktan. Birçoğu daha çukurun patikalarını tırmanmaktaydılar. Dominique, dudakları gergin, durup onu aradı. Ama daha önce çıkıp gittiğini biliyordu.

Atı çevirip ormana daldı. Koyulaşan akşam ışığı altında iki duvar gibi görünen yaprakların arasından uçarak geçti. Durdu, bir ağaçtan ince, uzun bir dal kopardı, yapraklarını yoldu; sonra yoluna devam ederken o dalı kırbaç gibi kullandı, atı daha hızlı koşturmaya çalıştı. Bu hız sanki akşamın gelişini de hızlandıracakmış gibi hissediyordu. Saatler böylelikle daha çabuk geçecekmiş gibi. Zamanı dörtnala aşıp sabaha bir an önce ulaşmak istiyordu. O sırada onu gördü. Önündeki patikada tek başına yürüyordu.

Hızla ileri atıldı, ona yetişti; dizginlere asılıp atı durdururken vücudu atın üzerinde öne fırlar gibi oldu. O da durdu.

Hiçbir şey söylemediler. Birbirlerine baktılar. Dominique sessiz geçen her saniyenin bir şeyler açıkladığını düşündü. Bu sözsüz karşılaşma çok fazla etkiliydi. Bir selamlaşmanın bile gerekli olmadığının karşılıklı kabulü gibiydi.

İfadesiz bir sesle, "Mermeri takmaya neden gelmedin?" diye sordu.

"Kimin geldiği sizin için fark etmez diye düşündüm. Yoksa eder miydi. Bayan Francon?"

Dominique bu kelimeleri ses olarak değil de, ağzına çarpılmış bir tokat olarak hissetti. Elinde tuttuğu dal havaya kalktı, karşısındaki adamın yüzünde şakladı. Sonra aynı hareketin devamı gibi, atı koşturup oradan uzaklaştı.

Dominique yatak odasında, tuvalet masasının önünde oturuyordu. Vakit çok geç olmuştu. Çevresini saran kocaman, boş evde hiçbir ses yoktu. Odasının terasa bakan kapıları ardına kadar açıktı ama terasın önündeki bahçeden bir yaprak hışırtısı bile duyulmuyordu.

Yatağının üzerindeki battaniyenin başucu kıvrılıp açılmış, onu bekliyordu. Yastığı upuzun siyah pencerelerin yanında çok beyaz görünüyordu. Uyumaya çalışsam, diye düşündü. Onu üç gündür görmemişti. Ellerini başının üzerinden kaydırdı, avuçları düz saçlarını yassılttı. Parfümün ıslaklığını taşıyan parmak uçlarını şakaklarına bastırdı, onları bir an orada tuttu. Sıvının tenine değişindeki soğuk duygu rahatlattı onu. Bir parfüm damlası tuvalet masasının camına düşmüş, hâlâ parıldıyordu. Mücevher taşı gibi. Bir o kadar da pahalı.

Bahçede ayak seslerini duymadı: Ancak terasa çıkan merdivenleri tırmanırken duydu o sesleri. Doğruldu, kaşlarım çattı, gözleri terasa açılan kapılara döndü.

O girdi içeriye. İş kılığındaydı. Kirli gömleğinin kollan sıvanmış, pantolonuna taşların tozları bulaşmıştı. Durup Dominique'e baktı. Yüzünde o gülen anlayış yoktu. Gergindi yüzü. Zalim bir ifadeyle katılaşıp ihtirasla keskinleşmiş, avurtları çökmüş, dudaklarının köşeleri aşağıya doğru çekilmiş, gerilmişti. Dominique ayağa fırladı, öylece durdu. Kollarını arkaya doğru uzatmış, parmaklarını gererek açmıştı. O hiç kıpırdamadı. Dominique onun boynunda kabarıp nabız gibi atan, sonra yine görünmez olan damara baktı.

Sonra o, Dominique'e doğru yürüdü. Dominique'i tuttuğu zaman sanki kendi eti onunkine gömülüyordu. Dominique onun kol kemiklerini kendi kaburgaları üzerinde hissetti, bacakları onunkilere dayandı, dudakları onunkilerle karşılaştı.

Başlangıçta hemen korkuya kapılıp dirseklerini onun boğazına mı dayadı, kurtulmak için kıvrandı mı; yoksa onun teninin kendininkine değdiğini hissetmekten, hep düşündüğü şeyi yaşamaktan kaynaklanan şokun etkisiyle onun kollarında öylece bekledi mi, bilemiyordu. Düşündüğü, beklediği şeyin böyle olacağını da hiç bilememişti. Bilemezdi. Çünkü bu, yaşamın bir parçası değildi. İnsanın bir saniyeden fazla dayanamayacağı bir şeydi.

Kendini ondan kurtarmaya uğraştı. Gösterdiği çabalar, onun farkına bile varmayan kollarına çarpıp etkisiz kaldı. Dominique'in yumrukları onun omuzlarına, yüzüne indi. O tek elini uzatıp Dominique'in iki bileğini yakaladı, arkasına çaktı, kürek kemiklerini zorladı. Dominique başını geriye çevirdi, onun dudaklarını bu sefer göğsünde hissetti. Sonunda kendini kurtardı.

Tuvalet masasının üzerine yıkıldı. Dizleri bükük, depar pozunda durmuş, elleriyle arkasındaki masanın kenarlarına sarılmıştı. Gözleri iri iri açılmış, korkunun etkisiyle renkten ve biçimden yoksun kalmıştı. O gülüyordu. Yüzünde gülmenin hareketi vardı, ama ses yoktu. Belki de bilerek bırakmıştı Dominique'i. Bacakları açık, kolları iki yanına sarkmış durumda duruyor, Dominique'in bu vücudu algılayışının, arada bir hava kitlesi bulunduğu zaman, kotlarındayken olduğundan daha yoğun hale geldiğini biliyordu. Dominique onun arkasında kalan kapıya göz attı. O bu hareketi daha ilk başlangıcında fark etti. Henüz düşünce halindeyken. Kolunu ona dokunmaksızın uzattı, Dominique arkaya doğru geriledi. Omuzları belirli belirsiz yükseldi. O bir adım atıp yaklaştığında Dominique'in omuzlan indi. Vücudu daha alçaldı, masaya daha yaklaştı. O ... bekletiyordu Dominique'i. Sonra yaklaştı. Pek bir çaba göstermeden ince vücudu tutup havaya kaldırdı. Dominique dişlerini onun eline geçirdi, dilinin ucunda kanlan hissetti. O uzanıp Dominique'in başını geriye itti, ağzını kendi ağzıyla bastırarak açtı.

Dominique bir hayvan gibi mücadele etti. Ama hiç ses çıkarmadı. Yardım istemek için haykırmadı. Kendi yumruklarının yankısını, onun soluğundaki kesintilerden duyuyor, bu soluğun zevkten tıkandığını biliyordu. Tuvalet masasının üzerindeki lambaya doğru uzandı. O hemen lambayı Dominique'in elinden yere savurdu. Kristal lamba karanlığa yuvarlanıp parça parça oldu.

Dominique'i yatağın üzerine atmıştı. Dominique kanının boğazında, gözlerinde attığını, o kanın içerdiği nefreti ve korkuyu hissediyordu. Hissettiği, bir o nefret, bir de onun elleriydi. Kendi vücudu üzerinde kayan eller. Graniti kıran eller. Son bir çabayla mücadele etti. Ondan sonra acı geldi, tüm vücuduna yayılıp boğazına yükseldi, Dominique o zaman bağırdı, ondan sonra da hareketsiz yattı.

Bir sevginin mühürü olarak, şefkatle yapılabilecek bir hareket olabilirdi bu. Ama aşağılamanın ve fethetmenin simgesi olarak, hor görerek yapılan bir hareket de olabilirdi. Bir âşığın eylemi olabileceği gibi, düşman kadının ırzına geçen askerin hareketi de olabilirdi. O ise bunu hakaret edercesine yapmıştı. Sevgiyle değil, küçük görerek. Dominique'in hareketsiz yatmasına, teslim olmasına yol açan buydu. Ufacık bir şefkat belirtisi görse, buz gibi kalır, vücuduna yapılandan

etkilenmezdi. Ama bir efendinin ona utandırıcı biçimde sahip olması, onun istediği şeydi zaten. O sırada onun, dayanması zor bir zevkin acısıyla sarsıldığını hissedip bunu ona kendisinin verdiğini anladı. Kendisinden geliyordu bu. Kendi vücudundan. Dominique onun dudaklarını ısırdı, anlaması istenen her şeyi anladı.

Yatağın üzerinde, Dominique'den uzakta, hareketsiz yatıyordu. Başı yatağın kenarından aşağıya sarkmıştı. Dominique onun soluklarındaki düzensizliği duydu. O da sırtüstü yatıyordu. Nerede bırakıldıysa öyle. Kıpırdamadan. Ağzı açık durumda. Kendini içi boşalmış gibi, hafif ve yamyassı hissediyordu.

Onun doğrulup kalktığını gördü. Silueti pencereye karşı belirdi. Derken yürüyüp dışarı çıktı. Ne dönüp ona bakmış, ne de tek kelime söylemişti. Dominique bunu fark etti, ama önemi yoktu. Onun bahçede uzaklaşan ayak seslerini boş boş dinledi.

Uzun süre hareketsiz yattı. Sonra dilini açık duran dudaklarında dolaştırdı. Kendi içinden gelen bir ses duydu. Kupkuru, kısa, iç bulandırıcı bir hıçkırık. Oysa ağlamıyordu. Gözleri felç olmuş gibi, kupkuru ve açık duruyordu. Sonra o ses bir hareket haline dönüştü, boğazından midesine inen bir yumru oldu. Bu etki onu ayağa fırlattı. Garip bir biçimde duruyordu. Öne eğilmiş, kollarını midesine dayamıştı. Küçük başucu lambasının, karanlığın içinde titrediğini duydu, dönüp baktı. Masanın durup dururken sarsılmasına şaşmıştı. Sonunda titreyenin kendisi olduğunu anladı. Korkuyor değildi. Böyle kısa, ayrık sarsıntılarla titremek saçma göründü ona. Tıpkı sessiz hıçkırıklar gibi. Banyo yapmam gerek, diye düşündü. Dayanılmaz bir ihtiyaçtı bu. Uzun süredir hissettiği bir ihtiyaçmış gibi. Hiçbir şeyin önemi yoktu. Bir tek banyo yapması yeterdi. Ayaklarını sürüyerek yavaşça banyonun kapısına doğra ilerledi.

Banyo ışığını yaktı, kendini oradaki boy aynasında gördü. Onun dudaklarının kendi vücudunda bıraktığı mor çürüklere baktı, boğazından yükselen boğuk iniltiyi duydu. Sesi fazla yüksek çıkmamıştı. Mesele görüntüde değil, bir gerçeği bir anda anlamasındaydı. Banyo yapmayacağını biliyordu artık. Onun vücudunu kendi üzerinde hissetmeyi sürdürmek istiyordu. Bu tür bir duygunun ne anlama geldiğini de biliyordu. Dizleri üzerine çöktü, banyonun kenarım yakaladı. Bir türlü o kenarı aşıp banyoya giremedi. Elleri kaydı, Dominique yere uzandı. Fayanslar vücudunun altında sert ve soğuktu. Sabaha kadar orada yattı.

Roark sabah uyandığında, dün geceyi varılan bir nokta gibi gördü. Hayatının akışı içinde bir durak. İleriye doğra gidişi, bu tür duraklar uğrunaydı. İnşa halindeki Heller evinin içinde dolaştığı zamanlar gibi. Dün gece gibi. İfadelendirmese bile, dün gece Roark'un gözünde bir bakıma, yaptığı bir binayla aynı şeydi. Böyle bir gecenin içinde doğurduğu tepkinin niteliği aynıydı. Varoluş bilincine sunduğu şey de aynıydı.

İkisi, dün geceki şiddetin ötesinde, kendi hareketinin bilinçli ayıp lığının ötesinde, bir anlayış içinde bütünleşmişlerdi. Dominique onun gözünde daha önemsiz biri olsa, ona bu türlü sahip olmazdı. Kendisi onun gözünde daha önemsiz olsa, o da öyle canla başla mücadele etmezdi. Tekrarlanamayacak yüce duygu, her ikisinin de bunu anladığını bilmekten geliyordu.

Taş ocağına gidip her günkü gibi çalıştı. Dominique ocağa gelmedi. O da zaten gelmesini beklemiyordu. Ama Dominique'le ilgili düşünceler kafasından silinmedi. O düşünceleri merakla izliyordu.

Bir başka kişinin varlığının böylesine farkında olmak garip bir şeydi. O kişiye bu kadar yakın, bu kadar acil bir ihtiyaç hissetmek, nitelikleri tanımlanamayacak bir ihtiyaç hissetmek, zevkli olmadığı

gibi, acılı da değildi. Yalnızca nihai bir ültimatom gibiydi. Dominique'in bu dünyada var olduğunu bilmek önemliydi. Onu düşünmek önemliydi. Bıı sabah nasıl uyandığını, nasıl kıpırdadığını, vücudu hâlâ Roark'a aitken, artık ebediyen Roark'a ait olacakken neler düşündüğünü ...

O akşam kirli mutfakta yemek yerken gazeteyi açtı, dedikodu sütununda Roger Enright'ın adını gördü. Kısacık paragrafı okudu:

"Bir büyük proje daha çöp sepetine atılacak gibi görünüyor. Petrol Kralı Roger Enright, görünüşe göre bu sefer çıkmaza saplanmış durumda. Sorunun mimar çıkmazı olduğu söyleniyor. Görünüşe göre, tatmin olmayı bilmeyen Bay Enright, yarım düzine parlak mimarımıza kapıyı göstermiş. Hepsi de mesleğin birinci sınıf kişileri."

Roark sık sık mücadele etmeye çalıştığı o burukluk duygusunu bir kere daha hissetti, bunun kendisini fazla incitmemesine çalıştı. Neler yapabileceğinin hayali karşısında duyduğu o çaresizlik! Neler mümkün olacakken, kapıların kapanması, yolunun tıkanması. Derken hiç nedensiz, Dominique Francon'u düşündü. Onun, bu kafasındakilerle hiçbir ilgisi yoktu. Bu konular arasında, onunla ilgili düşüncelerin de hâlâ varlığını sürdürebilmesine şaştı.

Bir hafta geçti. Bir akşam eve döndüğünde, kendisini bekleyen mektubu gördü. Eski ofisinden New York'taki son evine yollanmış, oradan Mike'a aktarılmış, Mike da onu Connecticut'a göndermişti. Zarfın üzerindeki petrol şirketi arması ona hiçbir şey ifade etmedi. Mektubu açtığında şu satırları okudu:

"Sevgili Bay Roark, bir süredir sizinle ilişki kurmaya çalışıyorum, ama size ulaşamadım. Lütfen en kısa zamanda benimle ilişki kurun. Eğer Fargo Mağazası'nı yapan kişi sizseniz, yaptırmayı kararlaştırdığım Enright Evi konusunda sizinle konuşmak istiyorum.

"Saygılarımla,

"Roger Enright"

Yarım saat sonra Roark trendeydi. Tren hareket ettiğinde Dominique'i hatırladı, onu geride bırakmakta olduğunu düşündü. Bu düşünce gözüne pek uzak ve pek önemsiz göründü. Dominique'i şimdi bile düşünebildiğine pek şaşırdı.

Dominique içinden; başına gelen her şeyi zamanla kabul edebileceğini, unutabileceğini, ama bir tek anıyı hep yaşatacağım düşünüyordu. Bu olan şeyde bir zevk bulmuş olmasını, onun da bunu anlamış olmasını, daha başka şeyleri de anlamış olmasını... aslında o gece kendisine gelmeden önce bütün bunları bildiğini, bildiği için geldiğini. Dominique ona, kendisini kurtarabilecek olan tek cevabı vermemiş, tiksinti göstermemişti. Tersine, duyduğu tiksintide de, korkuda da, onun gücünde de bir zevk bulmuştu. İstediği küçülme oydu zaten ve bunun için de o adamdan nefret ediyordu.

Bir sabah kahvaltı masasında kendisini bekleyen mektubu buldu. Alvah Scarret'ten geliyordu. "Ne zaman dönüyorsun, Dominique? Buralarda seni ne kadar özlediğimizi anlatamam. Gerçi senin yanında insan pek rahat etmez. Bir bakıma ben senden korkuyorum aslında. Ama istersen kibirini biraz daha şişireyim ... mademki uzaktayız, bundan bir zarar gelmez ... ve sana, hepimizin sabırsızlıkla dönüşünü beklediğimizi söyleyeyim. 'Bir İmparatoriçenin Dönüşü' gibi olacak."

Dominique bu satırları okuyup gülümsedi. Bir bilseler, diye geçirdi aklından. O insanlar... eski hayatında kendisine karşı dehşet dolu bir saygı duyanlar ... benim ırzıma geçildiğini bilseler ... bunu da taşocağında çalışan kızıl saçlı bir kabadayının yaptığını bilseler ... Ben, Dominique Francon ... duyduğu yoğun küçük düşme duygusu arasında, bu sözler ona bir kere daha, onun kotlarındayken duyduğu zevki verdi.

Kırlarda yürüyüş yaparken hep bunu düşünüyordu. Yolda insanların yanından geçerken, onlar eğilip onu selamlarken, aklındaki hep buydu. Haykırıp herkese duyurmak geliyordu içinden.

Geçen günleri hiç fark etmiyordu. Dünyadan garip biçimde uzaklaşmış olmaktan, bu düşüncelerle baş başa kalmaktan memnundu. Derken bir sabah bahçenin çimleri üzerinde dururken, aradan bir hafta geçtiğini, onu hiç görmediğini fark etti. Dönüp hızlı adımlarla yola doğru yürüdü. Taşocağına gidiyordu.

Kilometrelerce yolu, yürüyerek, güneşin altında, başı açık durumda aldı. Acele etmiyordu. Acele etmek gereksizdi. Kaçınılmaz bir şeydi bu. Onu yeniden görmek ... Dominique'in hiçbir amacı yoktu. Duyduğu ihtiyaç, amaç aranmayacak kadar büyüktü ... Daha sonra başka şeyler, iğrenç ve önemli şeyler de zihninde yavaşça belirmeye başlayacaktı. Ama önce, her şeyden önce, bir tek şey vardı. Onu tekrar görmek...

Ocağa varıp dikkatle, aptal bakışlarla çevresine baktı. Aptalca bakıyordu; çünkü gördüğü şeyin ne önemli bir şey olduğu bir türlü beynine işlemiyordu. Onun orada olmadığını hemen gördü. Çalışma devam ediyordu. Güneş tepedeydi. Günün en yoğun iş saati yaşanmaktaydı. İşçilerin bir teki bile aylaklık etmiyordu. Ama o, onların arasında yoktu. Dominique uzun süre durup uyuşmuş gibi bekledi.

Gözüne şef ilişince ona gelmesi için işaret etti.

"İyi günler, Bayan Francon. Ne güzel bir gün, değil mi, Bayan Francon? Sanki yaz ortası. Oysa sonbahar kapıda. Evet, sonbahar geliyor. Yapraklara bakın, Bayan Francon."

Dominique, "Burada bir adam vardı," dedi. "Parlak turuncu saçlı biri. Nerede o?"

"Ha evet. Şu adam. Gitti o."

"Gitti mi?"

"İşten çıktı. Galiba New York'a gitti. Çok da ani oldu."

"Ne zaman? Bir hafta önce mi?"

"Yo, hayır. Dün gitti."

"Kimdi..."

Birden kendini tuttu. Neredeyse, kimdi o, diye soracaktı. Sözü değiştirdi, "Kimdi dün gece burada geç saatlere kadar çalışan?" dedi. "Patlamaları hep duydum."

"Bay Francon'un binası için özel sipariş gelmişti. Cosino-Slotnick Binası için. Acil iş."

"Evet, anlıyorum ..."

"Sizi rahatsız ettiğimize üzüldüm. Bayan Francon."

"Yo, ziyanı yok." Dönüp uzaklaştı. Adını sorup öğrenmeyecekti. Kendi özgürlüğünü korumak için son çaresi buydu.

Hızlı ve rahat adımlarla, içi rahatlamış gibi yürüyordu. Onun adını bilmediğini neden hiç fark etmemiş, neden kendisine sormamıştı? Belki de onun hakkında bilmesi gereken her şeyi, ilk bakışta anlamış olduğu için. Kendi kendine, insan isimsiz bir işçiyi koskoca New York kentinde bulamaz, dedi. Güvendeydi artık Dominique. Adını bilse, şu anda New York yoluna koyulmuş olurdu.

Gelecek apaçık ortadaydı. Tek yapacağı, onun adını hiçbir zaman sormamaktı. Bir şans tanınmıştı Dominique'e. Bir mücadele şansı. Ya kendisi onu alt edecek, ya da o kendisini alt edecekti. Yenilirse ... o zaman öğrenmeye çalışırdı onun adını.

3

Peter Keating ofise girdiğinde, kapının açılışı ona borazandan çıkan tek bir ses gibi geldi. Kapı sanki kendiliğinden açıldı. Çünkü gelen, yaklaştığında her kapıyı açılabilen biriydi.

Ofisteki günü gazetelerle başladı. Sekreteri hepsini düzgün bir istif halinde masasına koymuştu. Yapımı ilerleyen Cosmo-Slotnick Binası'yla ya da Francon & Keating Şirketiyle ilgili ne gibi yeni şeylerin yazılmış olduğunu görmekten her zaman hoşlanırdı.

Bu sabah gazetelerde o konuda bir şey yoktu. Keating kaşlarını çattı. Ama o sırada, Ellsworth M. Toohey'le ilgili bir haber ilişti gözüne. Şaşırtıcı bir şeydi. Thomas L. Foster adlı tanınmış bir hayırsever geçenlerde ölmüş, birçok kimseye bıraktığı paraların arasında Ellsworth M. Toohey'ne de yüz bin dolar vasiyet etmişti. Hem de, "Dostum ve ruhsal rehberime, soylu kafasını ve insanlığa olan gerçek adanmışlığım takdir ettiğim için," diyerek bırakmıştı bu parayı. Ellsworth M. Toohey mirası kabul etmiş, tek kuruşuna elini sürmeden hepsini "Sosyal Araştırmalar Grubu" adlı bir ilerici öğrenim kumuluna bağışlamıştı. Kendisi orada "Sosyal Bir Belirti Olarak Sanat" dersleri vermekteydi. Parayı neden bağışladığı sorulduğunda, kendisinin "Özel miras müessesesine inanmadığını" ileri sürmüş, başka bir yorumda bulunmayı da reddetmişti. "Hayır, dostlarım," demişti gazetecilere. "Bu konuda yorum yok." Ardından, kendi önemli anının ciddiyetini bozmak istercesine, sevimli bir tavırla, "Ben yalnızca ilginç konularda yoranı yapma lüksüne tutkunum," diye eklemişti. "Kendimi o ilginç konulardan biri olarak kabul etmiyorum."

Peter Keating yazıyı okudu. Böyle bir şeyin, kendisinin asla yapmayacağı bir hareket olduğunu bildiği için, çok büyük hayranlık duydu.

Birden canı sıkılarak, Ellsıvorth Toohey'le hâlâ tanışamamış olduğunu düşündü. Cosmo-Slotnick Yarışması sonuca bağlandıktan hemen sonra Toohey bir konferans turana çıkmıştı. Keating'in o günden bu yana katıldığı bütün davetler, tanışmayı en çok istediği bir tek kişinin yokluğu yüzünden boş kalıyordu. Toohey'nin sütununda Keating'in adı da çıkmamıştı. Keating yine her sabah yaptığı gibi, *Banner'daki* "Bir Küçük Ses" köşesini umutla açtı. Ama bugünkü yazının başlığının da "Şarkılar Falan" olduğunu gördü. Yazının amacı, folklor müziğinin, diğer her türlü müzikten üstün olduğunu kanıtlamaktı. Yazar koro şarkılarını da diğer tür şan resitallerinden üstün buluyordu.

Keating, *Banner*'ı elinden attı, kalkıp öfkeli adımlarla odasında dolaşmaya başladı. Şimdi hoşlanmadığı bir sorana eğilmek zorundaydı. Aylardır erteliyordu bu işi. Cosmo-Slotnick Binası için bir heykeltıraş seçmek zorundaydı. Aylar önce, binanın lobisine dikilecek dev boydaki "Sanayi" heykeli işi, deneme koşuluyla Steven Mallory'ye verilmişti. Keating buna şaşırmıştı ama işi bu heykeltıraşa veren, Bay Slotnick'di. Bu yüzden Keating de kararı onaylamıştı. Mallory ile bir görüşme yapmış, ona birtakım sözler söylemişti: "Ender rastlanan yeteneğini takdir ettiğimiz için ... Tabii heniiz bir adınız yok, ama böyle bir işten sonra olacaktır ... Benim binam gibi binalar her gün çıkmaz."

Mallory'den hoşlanmamıştı. Gözleri kara delikler gibiydi Mallory'nin. Ateş söndükten sonra geride kalan çukurlar gibi kara. Konuşma boyunca bir tek kere olsun giilümsememişti. Yirmi dört yaşındaydı. Bir tek sergi açmış, pek fazla sipariş almamıştı. Eserleri biraz garipti, aşırı şiddet yüklüydü. Keating bir zamanlar Ellsworth Toohey'nin "Bir Küçük Ses" köşesinde neler yazdığını hatırlamıştı: "Bay Mallory'nin insan figürleri çok güzel sayılabilir, ama ancak dünyayı ve insanın biçimini Tanrının yaratmış olduğunu unutursanız. Bu iş Bay Mallory'ye bırakılsaydı, o taştan insan vücutlarına bakılırsa, belki de o, ulu Tanrıdan daha iyi bir sonuçla ortaya çıkardı ...ya da, öyle mi

acaba?"

Bay Slotnick'in bu seçimi Keating'i çok şaşırtmıştı, ama sonradan. Dimples Williams'ın bir zamanlar Greemvich Village'deki salaş bir binada, Steven Mallory ile birlikte yaşamış olduğunu öğrendi. Bay Slotnick de Dimples Williams'ın hiçbir isteğine hayır diyemezdi. Mallory işe alınmış, çalışmaya başlamış, sonunda "Sanayi" adlı heykelinin bir maketini sunmuştu. Keating heykeli gördüğünde, o lobide ham ve çiğ duracağını hemen anlamıştı. Kendi zarif lobisinde o heykel, alevlerin bıraktığı bir leke gibi görünecekti. İncecik, çıplak bir erkek vücuduydu. Bir savaş gemisinin çeliğini parçalayabilecek miş gibi, yoluna ne çıkarsa ezebilecekmiş gibi görünüyordu. Meydan okuyan bir heykel. İnsanın gözünde garip bir mühür bırakıyordu. Çevresindeki insanları normalden daha küçük ve daha hüzünlü gösteriyordu. Keating o heykele bakarken, "kahramanlık" sözünün anlamını ömründe ilk defa kavramakta olduğunu hissetti.

Hiçbir şey söylemedi. Maket, Bay Slotnick'e gönderildi, birçok kimseler kızgınlık içinde Keating'in düşüncelerini ifade ettiler. Bay Slotnick, Keating'den bir başka heykeltıraş seçmesini istedi, kararı ona bıraktı.

Keating kendini bir koltuğa attı, arkasına yaslandı, dilini damağında şaklattı. Acaba heykel işini Bronson'a ıuı versem, diye düşündü. Bronson, Cosmo Başkam'nın eşi Bayan Shupe'nin yakın dostuydu. Palmer'a da verebilirdi. Onu da Bay Husseby tavsiye etmişti. Husseby, beş milyon dolarlık yeni bir kozmetik fabrikası kurmayı planlıyordu. Keating bu kararsızlıktan hoşlandığını fark etti. İki kişinin kaderi onun elindeydi. Daha pek çok potansiyel kişilerin kaderleri de öyle. Hem kaderleri, hem işleri, hem umutları, hatta belki midelerine gidecek yiyecekler. Canı kimi isterse onu seçerdi. Hiç sebep göstermeden. İsterse yazı tura atar, ya da isimleri giydiği yeleğin düğmeleri üzerinde saymaya başlar, son düğme kime rastlarsa onu seçerdi. Büyük adamdı kendisi... ona bağımlı olanların sayesinde.

O sırada masadaki zarf dikkatini çekti. Beyaz, ince, dar bir zarftı, ama köşesinde *Banner'ın* amblemi vardı. Çabucak ona uzandı. İçinde mektup yoktu. Yalnızca yarınki *Banner'ın* taslak kopyasından bir kupür vardı. Çok iyi tanıdığı *"Bir Küçük Ses"* sütununu gördü. "Yazan: *Ellsworth M. Toolıey,"* Altında da tek kelimelik yazı başlığı. Aralıklı harflerle yazılmış.

"KEATING"

Kâğıdı elinden düşürüp hemen yine kaptı, titreyen elleri arasında tutup uzun cümleleri boğula boğula okudu. Alnında pembe lekeler belirmeye başlamıştı. Toohey şöyle diyordu:

"Büyüklük bir abartıdır ve bütün büyük abartılar gibi, hemen boşluk kavramını çağrıştırmaktadır. Şişirilmiş oyuncak balon gibi bir şey gelmiyor mu sizin de aklınıza? Ama zaman zaman, genel olarak büyüklük terimiyle anlatmaya çalıştığımız şeye çok yaklaşan pırıl pırıl bir vaadi de bilinçlendirmek zorunda kalıyoruz. Bugün yine böyle bir vaat, mimari daimin ufuklarında, Peter Keating adlı çok genç bir delikanlının kişiliğinde belirmiş bulunmaktadır.

"Onun tasarımladığı Cosmo-Slotnick Binası'yla ilgili olarak çok şey duyduk ve bu da çok doğal. Şimdi bir an için binanın ötesine, o binaya mührünü basmış olan insana bakalım.

"Bu binanın üzerine bir insanın kişiliğiyle ilgili herhangi bir damga vurulmuş değildir ve işte dostlarım, kişiliğin büyüklüğü de bu noktadadır. Bu büyüklük, her türlü şeyi emip sindiren, sonra onları yine kendi yeteneğinin parlaklığıyla zenginleştirilmiş olarak, hangi dünyadan geliyorlarsa oraya geri veren, bencillikten uzak, genç bir ruhun büyüklüğüdür. Böylelikle tek bir kişi, yapayalnız bir manyak değil, bir araya gelmiş pek çok insanın temsilcisi olmakta, tüm umut ve beklentilerin uzanabildiği her şeyi, kendi umut ve beklentileriyle birleştirmektedir...

"Ayrım yapabilme yeteneği olanlar, Peter Keating'in bize Cosmo Slotnick Binası'yla iletmeye çalıştığı mesajı duyacaklar; kocaman üç alt katın, toplumumuzun desteği sayabileceğimiz çalışan insanların o sağlam kitlesini temsil ettiğini; çerçevelerini güneşe sunan, sıralar halindeki bir örnek pencerelerin, sıradan insanların ruhlarını, yani birbirine benzeyen sayısız ve isimsiz ruhların bir kardeşlik tekdüzeliği içinde ışığa yönelişini simgelediğini; alt katların sağlam temelinden başlayıp neşeli Korint başlıklarıyla yükselen zarif sütunlarının da kültürün çiçekleri olduğunu, ancak geniş kitlelerin bereketli toprağında köklendikleri zaman çiçek açabileceklerini söylemeye çalıştığını anlayacaklardır.

Bütün eleştirmenleri, duyarlı yetenekleri mahvetmeye adanmış manyaklar olarak görenlere bir cevap olmak üzere, bu yazı şimdi, bize gerçek amacımızın, yani genç yetenekleri keşfetme amacımızın seyrek olarak ortaya çıkan (Ah, hem de nasıl seyrek!) fırsatını bize tanıdığı için Peter Keating'e teşekkür etmektedir. Eğer Peter Keating rastlantı sonucu bu satırları okursa, kendisinden bir minnet beklemiyoruz. Minnet duygusu bize aittir."

Keating yazıyı üçüncü kere okumaya başladığında, başlığın yukarısına kırmızı kalemle yazılmış satırları ancak fark edebildi:

"Sevgili Peter Keating,

Bugünlerde bir ara ofisime uğrayıp beni ziyaret et. Nasıl biri olduğunu görmeye can atıyorum.

"E.M.T."

Kupürün elinden masaya doğru dalgalanarak uçmasına izin verdi, başına dikildi, parmakları alnındaki bir tutam saçla oynamaya başladı. Mutlu bir dalgınlık halindeydi. Sonra dönüp Cosmo Slotnick Binası'nın duvarda, Parthenon'la Louvre'un arasında asılı duran resmine baktı. Gözleri binanın sütunlarındaydı. Kendisi onları hiçbir zaman, geniş topluluklardan yetişen kültür çiçekleri olarak düşünmemişti. Ama şu anda bunu da, yazıda belirtilen diğer övgüleri de kabul edebileceğine karar verdi.

Sonra telefonu kaptı, Ellsworth Toohey'nin sekreterinin tiz, ifadesiz sesiyle konuştu; ertesi gün dört buçukta Toohey'le görüşmek üzere bir randevu ayarladı.

O andan başlayarak, çalışmalarına yeni bir renk geldi.. Sanki günlük işleri o güne kadar yamyassı, iki boyutlu bir müraydı da, şimdi bir kabarma oluvermiş, Ellsworth Toohey'nin sözlerinden üçüncü boyutunu kazanmıştı.

Guy Francon arada sırada, pek de belirgin olmayan birtakım şeyleri bahane ederek odasından alt kata iniyordu. Gömleklerinin ve çoraplarının mat renkleri, şakaklarındaki kırlarla uyum sağlamaktaydı. Sessizce, gülümseyerek duruyordu orada. Keating bir ara onun yanından yıldırım gibi geçerek çizim odasına dalarken onu selamladı, ama durmadı; yalnızca adımlarını biraz yavaşlatarak hışırdayan bir gazete kupürünü Francon'un göğüs cebine tıktı, "Vaktin olunca şunu oku, Guy," dedi. Sonra odanın orta yerine vardığında, "Öğlen benimle yemek yer misin, Guy?" diye seslendi. "Plaza'da bekle beni."

Yemekten döndüğünde Keating'i genç bir çizim elemanı durdurdu. Delikanlının sesi heyecandan tizleşmişti:

"Hey, Bay Keating, kim ateş etmiş Ellsworth Toohey'e?"

Keating boğulacak gibi oldu:

"Kim *ne* yapmış dedin?"

"Bay Toohey'i vurmuş."

"Kim?"

"Ben de onu soruyorum. Kim?"

"Ellsworth ... Toohey'i mi vurmuş?"

"Lokantada birinin gazetesinde gözüme çarptı. Dönüşte gazete almaya vaktim kalmamıştı."

"Yani... ö*ldü mü?"*

"Onu bilmiyorum işte. Ateş etti diyordu gazete."

"Eğer öldüyse, yarın yazısını yayımlamazlar mı?"

"Bilmem. Neden, Bay Keating?"

"Koş bana bir gazete al."

"Ama benim işim ..."

"Al gazeteyi, budala!"

Haberi öğleden sonra çıkan gazeteler veriyordu. O sabah Ellsworth Toohey, "Sessiz Ve Savunmasızlar" başlıklı bir konuşma yapmak üzere geldiği radyo binasının önünde arabadan inerken kendisine ateş edilmişti. Kurşun Toohey'e değmemişti. Ellsworth Toohey olayın sonrasında sükûnetini ve sağduyusunu korumayı bilmişti. Davranışının gösterişli oluşu, gösterişli denilebilecek hiçbir şey yapmamasından kaynaklanıyordu. "Radyo dinleyicilerini bekletmek doğru olmaz," demiş, çabucak üst kata çıkıp mikrofonun başına geçmiş, yarım saatlik konuşmasını yine her zamanki gibi, kâğıttan okumaksızın, irticalen yaptığı halde, olaydan hiç söz etmemişti. Saldırgan yakalanmış, ama o da tutuklandığında hiçbir şey söylememişti.

Keating boğazı kuruyarak saldırganın adına bakıp duruyordu. Steven Mallory.

Keating yalnızca açıklaması olmayan şeylerden korkardı. Özellikle de açıklanamayan şeyler somut gerçeklere değil de, kendi içindeki nedensiz korku duygularına dayalı olursa. Bu olup bitende kendisini doğrudan ilgilendiren hiçbir şey yoktu. Tek bildiği, keşke başkası olsaydı, Steven Mallory olmasaydı, diye düşündüğüydü.

Bunu neden böyle hissettiğini de hiç bilmiyordu.

Steven Mallory sessizliğini sürdürmüştü. Bu işi neden yaptığı konusunda hiçbir açıklama yapmamıştı. Heykeltıraşın yoksulluk içinde yaşamakta olduğu öğrenilince, ilk akla gelen Cosmo-Slotnick Binası'ndaki işi kaybetmekten ötürü manen yıkıldığı olmuştu. Ama daha sonra Ellsworth Toohey'nin bu işin kaybıyla hiçbir ilgisi olmadığı kesin olarak öğrenilmişti. Toohey hiçbir zaman Bay Slotnick'e Steven Mallory'den söz etmiş değildi. Ayrıca Toohey, "Sanayi" adlı heykeli görmüş de değildi. Bu arada Mallory de sessizliğine kısa bir ara vermiş, Toohey'le ömründe karşılaşmadığını, onun dostlarından hiç birini tanımadığını kabul etmişti. Kendisine, "O işi kaybetmenizde Bay Toohey'nin herhangi bir rolü olduğuna inanıyor musunuz?" diye sorulduğunda, "Hayır," demişti. "O halde neden?" Mallory hiç cevap vermemişti.

Toohey, Radyo Binası önünde kendisine saldıran kişiyi polisler yakaladığında, onu hiç tanımamıştı. Adının ne olduğunu da, radyo yayını bitinceye kadar öğrenememişti. Stüdyodan çıkıp, gazetecilerin bekleştiği salona girdiğinde, Toohey, "Yo, elbette davacı olmayacağım." demişti.

"Keşke serbest bıraksalar onu. Kimmiş, öğrenildi mi?" Saldırganın adı kendisine söylendiğinde, Toohey'nin bakışları bir adamın omuz başıyla bir başka adamın şapka kenarı arasında bir yere çakılıp kalmıştı. Daha sonra, kurşun yüzünün birkaç santim ötesinden geçerken bile sakin kalmayı bilmiş olan Toohey, tek kelime söylemiş, o kelime ağzından çıktığında, taşıdığı ağır korkular yüzünden sanki ayaklarının dibine düşüvermişti: *"Nedeni"*

Buna kimse cevap verememişti. Toohey neden sonra omuz silkmiş, gülümsemiş, konuşmaya başlamıştı: "Eğer bu olay, ifade özgürlüğüne bir saldırı olarak yapıldıysa, Tanrım, ne zevksizlik!" Ama bu açıklamaya hiç kimse inanmamıştı, çünkü herkes, Toohey'nin de inanmadığını hissetmekteydi. Daha sonraki röportajlarda Toohey somları neşeyle cevaplandırdı. "Kendimi hiçbir zaman öldürülmeye değecek kadar önemli bulmamış imdir. Böyle bir olay, bir insanın umabileceği en büyük iltifattır. Tabii eğer bu kadar operet havasında olmasaydı!" Sonunda, olup bitenin önemli olmadığı, çünkü dünyada zaten hiçbir zaman önemli bir olay olmadığı havasını yansıtmayı başarmıştı.

Mallory duruşmayı beklemek üzere cezaevine gönderilmişti. Onu sorguya çekme yolundaki tüm çabalar başarısızlığa uğruyordu.

Keating'i o gece saatlerce uyanık tutan düşünce, Toohey'nin de kendisi gibi hissettiği konusundaki dayanaksız inançtı. Biliyor, diyordu Keating içinden. Ben de biliyorum. Steven Mallory'yi bu işe iten sebep, aslında giriştiği vahşice saldırıdan çok daha büyük bir tehlike oluşturuyor. Ama adamın bu işi neden yaptığını hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Yoksa öğrenir miyiz? Sonra Keating, korkunun esas çekirdeğine dokundu; birdenbire içinde kabaran duygu, inşallah ömrümün sonuna kadar o nedenleri öğrenmekten korunurum, dedirtti ona.

Keating kapıdan girdiğinde, Ellsworth Toohey'nin sekreteri ayağa kalktı, iç odanın kapısını açtı.

Keating artık ünlü bir insanla karşılaşmaktan heyecan duymayacak kadar tecrübe kazanmış bulunuyordu, ama kadının kapıyı açışına baktığında yine de çok heyecanlandı. Toohey'nin nasıl biri olduğunu merak etti. Grev toplantısında, lobinin hoparlöründen duyduğu o harikulade sesi hatırladı, gözlerinin önünde dev bir adam canlandırdı. Başında aslan yelesi gibi saçlar, belki kırlaşmış, yüzünün hatları zayıflıktan uzak ama iyi niyetli. Bir bakıma Tanrı'nın yüzü gibi.

Ellsworth Moıikton Toohey'i ilk defa gören kişinin içinde, ona kalın, sıcak bir palto uzatma isteği doğardı. İncecik vücudu öylesine narin ve güçsüz, öylesine savunmasızdı ki, yumurtadan yeni çıkan bir civcivi hatırlatıyordu. Kemikleri henüz güçlenmeye vakit bulamamış gibiydi. İkinci kere bakan insan, uzattığım palto en iyi cinsten olmalı, diye düşünürdü, çünkü adamın cılız vücudunu örten giysiler son derece kaliteli şeylerdi. Koyu renk takım elbisesinin çizgileri, içerideki vücudu büyük bir sadakatle izliyor, hiçbir şey için özür dilemiyordu. O daracık göğüsle birlikte çukurlaşıyor, ince uzun boyundan omuzlara doğru kayarak iniyordu. Tüm vücuda egemen olan şey, şahane bir alındı. Üçgen yüzü, şakaklar arasında enli başlıyor, sonra ufacık, sivri bir çeneye doğru iniyordu. Saçları siyah, briyantinli, ortadan ayrılmıştı. Bu yüzden adamın kafası sımsıkı paketlenmiş gibi görünüyor, ama bu sefer de kepçe kulakları cascavlak ortaya çıkıyordu. Çorba kasesinin kulpları gibi. Burnu ince uzundu. Gözleri kara ve şaşırtıcı gözlerdi. Bu gözlerde öyle çok zekâ, öyle çok pırıl pırıl neşe toplanmıştı ki, gözlük camları sanki o gözleri başka insanlardan korumak için değil de, başka insanları o gözlerin aşırı pırıltısından korumak içinmiş gibi görünüyordu.

"Merhaba, Peter Keating," dedi Ellsıvorth Monkton Toohey. Sesi müzik gibiydi. "Nike Apteros tapınağı hakkında ne düşünüyorsun? "

"Nas... Nasılsınız, Bay Toohey." Keating bunu söylerken birden sustu. Aptallaşmıştı. "Ne hakkında ne düşünüyorum?"

"Otur, dostum. Nike Apteros tapınağı dedim."

"Şey ... Şey ... ben ..."

"O küçük mücevherin senin de dikkatinden kaçmadığından eminim. Parthenon aslında tüm şan ve şöhreti çalmış. Hep öyle değil midir zaten? Büyük ve güçlü olanlar her şeyi çalar, gösterişsiz olanların güzelliği güme gider. Oysa tüm şan ve şöhret, aslında Yunanistan'ın o büyük ve özgür ruhu doğrultusunda yaratılmış olan küçük şeylere gitmeliydi. Kitlesinin o ince dengesini, mütevazı oranlarının üstün kusursuzluğunu fark etmişsindir herhalde. Tevazu içindeki üstünlük, ayrıntıların zarif ustalığı nedir; bilirsin, değil mi?"

"Evet, tabii." diye mırıldandı Keating. "O her zaman benim en sevdiklerimden biri olmuştur ...Nike Apteros tapınağı."

"Sahi mi?" Ellsworth Toohey'nin yüzünde, Keating'in tam anlayamadığı bir gülümseme vardı. "Bundan emindim. Böyle diyeceğini adım gibi biliyordum. Çok yakışıklı bir yüzün var, Peter Keating. Tabii böyle gözünü dikip bakmadığın zamanlar. Aslında öyle bakman da son derece gereksiz."

Sonra Toohey birden gülmeye başladı. Açıkça, hakaret edercesine gülüyordu. Hem Keating'e, hem de kendine gülüyor gibiydi. Sanki bütün olayın sahteliğini vurguluyormuş gibi. Keating bir an için şaşkınlık içinde apışıp kaldı, sonra o da rahatça gülmeye başladı. Eski bir dostunun karşındaymış gibi.

"Bu daha iyi işte," dedi Toohey. "Önemli anlarda fazla ciddi konuşmamak daha iyi değil mi sence de? Bu an her ikimiz için çok önemli bir an olabilir... kim bilir? Tabii ki benden biraz korkacağını biliyordum, ama kabul etmem gerek ki ben de senden bir hayli korkuyordum. Demek ki... böylesi çok daha iyi değil mi?"

"Ah, evet. Bay Toohey," dedi Keating mutlu mutlu. İnsanlarla tanıştığında normal olarak duyduğu güven uçmuş gitmişti, ama kendini rahat hissediyordu. Tüm sorumluluklar üzerinden kaldırılmış gibi, artık en uygun sözleri bulup söyleme yükünden kurtulmuş gibi. Çünkü o uygun sözler, kendisi bir çaba göstermeden söyletiliyordu ona. "Sizinle tanışmamın çok önemli bir an olacağını baştan beri biliyordum, Bay Toohey. Baştan beri. Yıllardır."

"Sahi mi?" Ellsworth Toohey'nin gözleri, gözlük camlarının gerisinden pek dikkatli bakıyordu. "Neden?"

"Çünkü sizi memnun etmeyi, sizin beni beğenip onaylamanızı umuyordum. Çalışmalarımı da. Zamanı geldiğinde tabii. Hattâ ben..."

"Evet?"

"Ben çoğu zaman tasarımlarımı çizerken, acaba bu Ellsworth

Toohey'nin iyi diyeceği bir şey mi, diye düşünmüşümdür. Çizimimi sizin gözünüzle görmeye çalışmışımdır. Ben ... hep ..." Toohcy dikkatle dinliyor, izliyordu. "Sizinle tanışmayı her zaman istedim, çünkü siz çok derin düşünen bir kimsesiniz ve kültürel açıdan son derece ...."

Toohey anlayışlı, ama biraz sabırsız bir sesle konuştu. Son cümle söylenirken, ilgisi sönüp bitmişti. "Bak, bırak bunları. Nankör gözükmek istemem, ama bu tür şeyleri bir kenara bırakalım, olmaz mı? Belki sana doğal bir şey gibi gelmeyebilir, ama kişisel övgüler dinlemekten gerçekten hoşlanmam."

Keating içinden, kendisini rahatlatanın Toohey'nin gözleri olduğuna karar vermişti. Bu gözlerde

öyle büyük bir anlayış ve öyle ayrımsız bir iyilik vardı ki ... Yo, amma da yanlış bir kelime seçmişti. Öyle sınırsız bir iyilik vardı ki! İnsan ondan hiçbir şey saklayamazmış gibi hissediyordu kendini. Ama zaten saklamak gereksizdi, çünkü bu adam her şeyi bağışlardı. Keating ömründe itham etmekten bu kadar uzak gözler görmemişti hiç.

"Ama, Bay Toohey," diye mırıldandı. "Benim istediğim."

"Yazdığım yazı için bana teşekkür etmek istedin." Toohey sıkılmış gibi bir ifadeye büründü. "Ben de bunu yapmayasın diye uğraşıp duruyorum. Bırak da başarayım, olmaz mı? Bana teşekkür etmen için hiçbir neden yok. Eğer hakkında yazdıklarımı hak etmişsen, o zaman teşekkür edilecek olan sensin, ben değilim. Öyle değil mi?"

"Ama esas beni sevindiren, sizin hakkımda ..."

"Büyük mimar diye düşünmem mi? Ama herhalde bunu zaten biliyordun, evladım. Yoksa pek de emin değil miydin? Hiçbir zaman tam emin olamamış mıydın?"

"Şey, ben..."

Yalnızca bir saniyelik bir sessizlikti. Ama Keating'e, Toohey'nin duymak istediği şey de o kısa sessizlikmiş gibi geldi. Toohey lafın gerisini beklemedi, kendisine cevabın tümü verilmiş gibi, kendisi de aldığı cevaba sevinmiş gibi konuşmaya başladı.

"Cosmo-Slotnick Binası'na gelince, onun olağanüstü bir başarı olduğunu kim inkâr edebilir? Biliyor musun, planı beni çok etkiledi. Son derece zeki bir plan. Harika bir plan. Rastlanmadık bir şey. Daha önceki çalışmalarında gözlemlediklerimden çok farklı. Değil mi?"

"Tabii," dedi Keating. Sesi ilk defa olarak duru ve sertti. "Bundaki sorunlar, daha önce yaptığım işlerdekilerden farklıydı, o yüzden ben de bu sorunları çözebilecek cevaplar üzerinde yoğunlaştım."

"Tabii," dedi Toolıey anlayışlı bir sesle. "Çok güzel bir çalışma. Ondan gurur duymalısın."

Kcating. Toolıey'nin gözbebeklerinin, gözlük camlarının tam ortasında olduğunu, dosdoğru kendi gözbebeklerine dikildiğini fark etti; birdenbire, Cosmo-Slotnick'in planını kendi kendine yapmamış olduğunu Toohey'nin bildiğini anladı. Bu onu korkutmadı. Onu esas korkutan şey, Toohcy'nin gözlerinde onaylayan bakışlar görmüş olmasıydı.

Toohey, "Eğer mutlaka," diye söze başladı. Sesi bal gibi tatlıydı. Sanki ikisi bir komplonun üyeleriymiş de, bundan böyle aralarında bazı kelimeler özel şifreli anlamlar taşıyacakmış gibi konuşuyordu. "Bana karşı bir ... yo, minnet değil, minnet çok utanç verici bir kelime ... ama, takdir duymak istiyorsan, o zaman tasarımladığın binanın sembolik anlamlarını anlayıp kelimelerle ifade ettiğim için duyabilirsin. Sen nasıl aynı şeyi taşlarla ifade etmişsen, ben de kelimelerle. Çünkü tabii sen basit bir taş işçisi değilsin, sen bir taş düşünürüsün."

"Evet," dedi Keating. "Binayı tasarımlarken benim soyut tema olarak seçtiğim şey de buydu. Büyük kitleler ve kültür çiçekleri. Gerçek kültürün basit insanlardan fışkırdığına her zaman inanmışımdır. Ama binlerinin beni anlayacağı konusunda pek umudum yoktu."

Toohey gülümsedi. İnce dudakları birbirinden ayrıldı, dişleri gözüktü. Keating'e bakmıyor, kendi eline bakıyordu. Uzun, ince, duygulu bir el. Konser piyanistlerinin elleri gibi. O el, masanın üzerindeki bir kâğıdı kıpırdattı. Sonra Toohey konuştu: "Belki de bizler ruhsal kardeşleriz, Keating. İnsan ruhu. Hayatta bir tek onun önemi var." Keating'e bakmıyor, daha arkalara bakıyor gibiydi. Gözlük camları Keating'in yüzünün biraz yukarısında bir noktaya yükselmişti.

Keating, kendisinin o yazıyı okuyuncaya kadar hiçbir soyut fikir falan düşünmediğini de Toohey'nin

bildiğini anladı. Dahası da vardı. Toohey bunu da onaylıyordu. Gözlük camları kıpırdayıp yeniden Keating'in yüzüne doğru indiğinde, gözler bir sevecenlikle yumuşamıştı. Çok soğuk ve çok gerçek bir sevecenlik. Keating birden, odanın duvarları üstüne üstüne geliyormuş gibi hissetti. O duvarlar sıkıştırıyordu onu. Korkunç bir samimiyete itiyordu. Toohey'le samimi olmaya değil... bilinmeyen bir suçluluk duygusuyla yakın olmaya. Ayağa fırlayıp kaçmak geldi içinden. Ama olduğu yerde oturdu. Ağzı biraz açılmıştı.

Kendisini neyin dürttüğünü anlayamadan, o salt sessizliğin içinde kendi sesinin konuştuğunu duydu: "Ayrıca dün o adamın kurşunundan kurtulduğunuza çok sevindiğimi de söylemek istiyordum. Bay Toohey."

"Aa! ... Eh, teşekkürler. O olay, ha? Eh. onun canını sıkmasına izin verme. Hayatta tanınmış kimse olmak karşılığında ödenen küçük bir ceza o."

"Mallory'yi hiçbir zaman sevmedim. Garip bir insan. Fazla gergin. Öyle gergin insanlardan hoşlanmam. Eserlerini de hiç sevmemiştim."

"Bir teşhirci, o kadar. Fazla bir değeri yok."

"Onu denemek benim fikrim değildi tabii. Bay Slotnick'in fikriydi. Fors, anlarsınız. Ama Bay Slotnick de sonunda sağduyuyu seçti."

"Mallory hiç sana benim adımdan söz etti mi?"

"Hayır, hiçbir zaman."

"Onunla hiç karşılaşmadım bile, biliyorsun. Daha önce ömrümde görmemiştim. Neden yaptı bunu?"

Bu sefer Keating'in yüzünde gördüğü anlam karşısında hareketsiz oturma sırası Toohey'ye gelmişti. Toohey ilk defa olarak dikkat kesilmiş, özgüveni sarsılmış durumdaydı. İşte bu, diye düşündü Keating: Aralarındaki bağ buydu. Korkuydu bu bağ. Aslında ondan çok daha fazlası vardı, ama hepsine verilebilecek tek isim korkuydu. Birdenbire, Toohey'i tanıdığı herkesten daha çok sevdiğine karar verdi.

Parlak bir sesle konuşurken, söyleyeceği sıradan şeylerin konuyu kapatacağını umdu: "Eh, bilirsiniz böyle şeyleri," dedi. "Mallory yeteneksiz biri ve bunun da farkında. Hıncını sizden çıkarmaya kalkıştı, çünkü sizi büyüklüğün ve yeteneğin simgesi olarak gördü."

Ama karşısındaki yüzün gülümsemesini beklerken, Toohey'nin kendisine ani bir bakış yönelttiğini gördü. Bakış değil, floroskoptu bu. O bakışın kemiklerine kadar işlediğini hissetti. Derken Toohey'nin yüzü katılaştı, kendini topladı. Keating o zaman, Toohey'nin bir yerlerden bir rahatlama nedeni bulmuş olduğunu anladı. Ya Keating'in kemiklerinin içinde, ya şaşkın yüzünde beliren bir cahillik işareti, Toohey'e yeni baştan güven vermişti. Toohey yavaşça, garip bir sesle konuştu:

"Seninle ben çok iyi dost olacağız, Peter."

Keating bir an sustu, sonra kendini toplayıp çabucak cevap verdi

"Ah, umarım öyle olur, Bay Toohey!"

"Öff, Peter! Herhalde o kadar da yaşlı sayılmam. Annemle babam bana 'Ellsworth' diye bir isim vermişler."

"Peki ... Ellsworth."

"Hah, bu daha iyi. Aslında adıma bir itirazım yok. Milletin yıllardır için için, hatta uluorta bana yakıştırdığı bazı sıfatlarla karşılaştırılınca, iyi bile sayılır. Neyse. Bir iltifat bu olay. İnsan düşman

edinmeye başladı mı, tehlikeli olmak gereken yerde tehlikeli olmaya başladığını anlıyor. Bazı şeyleri yıkmak gerek... yoksa onlar bizi yıkar. Seninle sık sık görüşeceğiz, Peter." Sesi artık yumuşak ve kendinden emindi. Bir karan denemiş, başarılı bulmuştu. Keating'in artık kendisini hiç şaşırtamayacağından emindi. "Örneğin ben bir süredir, birkaç genç mimarı bir araya toplamayı düşünüyorum. Öyle çok genç mimar tanıyorum ki! Özel küçük bir kurum gibi. Fikirlerini paylaşsınlar, bir işbirliği ruhu geliştirsinler, gerekirse mesleğin yararı için ortak bir eylem çizgisi benimsesinler. Amerikan Mimarlar Derneği gibi kasıntı bir kurum değil. Bir Gençler Grubu. İlgi duyar miydin?"

"Elbette! Başkan siz mi olacaksınız?"

"Yok canım, daha neler. Ben hiçbir zaman, hiçbir şeyin başkanı olmadım, Peter. Unvanlardan nefret ederim. Yo, hayır. Bana sanki sen uygun bir başkan olabilirsin gibi gelmişti. Aklına daha iyi biri geliyor mu?"

"Ben mi?"

"Sen, Peter. Canım, bu henüz yalnızca bir proje. Kesin bir durum yok. Arasıra kafamda indirip kaldırdığım bir fikir. Başka zaman konuşuruz bunu. Senin yapmanı istediğim başka bir şey var... aslında seninle tanışmak istememin nedeni de oydu."

"Tabii, Bay Too ... Tabii, Ellsworth. Senin için herhangi bir şey yapabilirsem ..."

"Benim için değil. Lois Cook'u tanır mısın?"

"Lois...ne?"

"Cook. Tanımıyorsun. Ama tanıyacaksın. Goethe'den bu yana gelmiş geçmiş en büyük edebi dehadır o genç kadın. Eserlerini okumak zorundasın, Peter. Bunu yalnız ayrım yapmasını bilen zihinler için şart koşabilirim, herkese söylemem. Açıkça gözüken şeyleri tercih eden orta sınıf insanlarının o kadar yukarısında ki! Bir ev yapmak istiyor. Bowery'de küçük, özel bir konut. Evet, Bowery'de. Bu da tam Lois'in düşüneceği bir şey. Benden bir mimar önermemi istedi. Lois gibi birini anlayabilmek için senin gibi biri gerekir bence. Ona senin adını vereceğim ... tabii böyle küçük, ama yine de pahalı bir konuta ilgi duyarsan."

"Tabii duyarım! Çok iyisin, Ellsworth! Biliyor musun, notunu okuduğumda, demin benden bir şey yapmamı istediğinde, gerçekten bir şey isteyeceksin sanmıştım. Hani, ben senin sırtını sıvazlayayım, sen de benim sırtımı sıvazla türünden. Ama sen kalkmış ..."

"Sevgili Peter, ne kadar safsın!"

"Ah, herhalde hiç söylememeliydim bunu! Özür dilerim. Sizi gücendirmek istemedim, ben ..."

"Ziyanı yok. Beni daha iyi tanımayı öğrenmen gerek. Kulağa garip gelse bile, kişinin insan kardeşlerine tümüyle çıkarsız bir ilgi duyması mümkündür, Peter."

Sonra Lois Cook'dan, onun üç basılmış eserinden konuştular. "Roman mı? Yoo, tam da roman sayılamaz, Peter. Hayır, hikâyeler koleksiyonu da değil ... Öyle işte, tam Lois Cook. Tümüyle yeni tür bir edebiyat." Ayrıca Lois'ye ailesinde birbirini izleyen başarılı tüccarlardan kalan mirası, yaptırmayı istediği evi de konuştular.

En sonunda Toohey, Keatmg'i geçirmek üzere kalktığında (Keating bu arada adamın ufacık ayakları üzerinde ne kadar dik durduğuna da dikkat etme fırsatı bulmuştu), Toohey birdenbire başka bir konuya geçti:

"Bu arada, bana sanki aramızdaki kişisel bir bağlantıyı da hatırlamam gerekiyormuş gibi geliyor ama ne olduğunu bir türlü hatırlayamıyorum ... Ha, evet, tabii. Yeğenim. Küçük Catherine."

Keating yüzünün gerginleştiğini hissetti. Bu konunun tartışılmasına izin vermemesi gerektiğini biliyordu. Ama itiraz etmek yerine, çekingen bir tavırla gülümsedi.

"Anladığıma göre onunla nişanlıymışsın, öyle mi?"

"Evet."

"Çok hoş," dedi Toohey. "Pek çok hoş. Dayın olmak zevkli olacak. Onu çok mu seviyorsun?"

"Evet," dedi Keating. "Çok."

Sesinde vurgu olmayışı, cevabı ciddi gösteriyordu. Keating'in benliğinde içtenlik ve önem, taşıyan ilk parçacık, Toohey'nin önüne serilmiş bulunuyordu.

"Ne güzel!" dedi Toohey. "Gençlik aşkı. İlkbahar, akşam serinlikleri, dükkânlarda çikolatalar, kutusu bir dolar yirmi beş sentten. Tanrıların ve filmlerin malzemesi ... Yo, onaylıyorum tabii, Peter. Bence pek güzel. Catherine'den daha iyisini seçemezdin. Dünyanın kaybettiği tür kadınlardan biri. Çünkü dünyada öyle çok sorun, öyle çok büyüklük fırsatı var ki ... Evet, kaybolan kadın tipi; çünkü hem masum, hem tatlı, hem güzel, hem de kansız."

Keating, "Eğer siz şimdi ..." diye söze başlayacak oldu, ama Toohey pırıltılı bir anlayışla gülümsedi.

"Öff, Peter, tabii anlıyorum. Onaylıyorum da. Gerçekçi bir insanım ben. İnsanoğlu her zaman kendini salak durumuna düşürmekte direnmiştir. Hadi hadi, mizah anlayışımızı kaybetmeyelim. Mizah anlayışından kutsal şey yoktur. Ama ben yine de Tristan ve Isolde'un hikâyesini çok sevmişimdir. Anlatılmış hikâyelerin en güzeli odur. Miki'yle Mini Fare'nin dışında."

4

"Diş fırçası çenede diş fırçası fırça fırça diş çene köpük köpükten kubbe Roma Kubbesi eve dön ev çene Roma Kubbesi diş diş fırçası diş kürdanı kürdan gibi ince sezdirmeden yankesici keser biçer ..."

Peter Keating gözlerini kıstı. Gözleri uzun mesafeye çabucak odaklanamadı. Ama kitabı elinden bıraktı. İnce, siyah bir kitaptı. Üzerinde kırmızı harflerle *"Bulutlar ve Şallar-Yazan: Lois Cook"* yazısı okunuyordu. Şömizin içinde, bu kitapta Bayan Cook'un dünya yolculuklarıyla ilgili anılarının sunulduğu anlatılıyordu.

Keating içinde bir sıcaklık ve rahatlık duygusuyla arkasına yaslandı. Sevmişti bu kitabı. Pazar sabahı kahvaltısının tekdüzeliği bu sayede derin bir ruhsal tecrübeye dönüşmüştü. Derin olduğundan emindi, çünkü anlayamıyordu.

Pcter Keating, soyut kavramlar geliştirme ihtiyacım hiçbir zaman hissetmemişti. Ama onun yerine geçebilecek, işlerliği olan bir başka ilke bulmuştu: Ulaşılabilen bir şey, fazla yüksek değil demektir; mantıksal açıklaması bulunabiliyorsa, fazla büyük değil demektir; dibi görünüyorsa, fazla derin değil demektir. Onun ilkesi bu olmuştu her zaman. Sesle ifade edilmese de, hiç sorgulamamıştı bunları. Böylelikle uzanıp ulaşmak, mantık yürütmek ve görmek zahmetlerinden kurtulmuş oluyor; böyle şeylere kalkışanları da hor görmek keyifli bir duygu veriyordu. Böyle olunca, Lois Cook'un kitabından zevk alabilmişti. Soyutluklara, derin şeylere, ideallere cevap verebilme yeteneğini fark etmek, kendini yüce hissetmesine yol açıyordu. Toohey ona, "Öyle işte," demişti. "Ses gibi sesler, kelimelerin kelime olarak şiiri, üsluba başkaldırı sayılabilecek bir üslup. Ama bunu ancak en ince ruhlar takdir edebilir, Peter." Keating arkadaşlarına bu kitaptan söz edebileceğine karar verdi. Eğer onlar anlamazsa, kendisinin onlardan üstün olduğunu öğrenmiş olurdu. Öyle işte, "Üstünlük Olarak Üstünlük" ... Açıklama isteyenlere yasak. Bayılmıştı bu kitaba.

Bir dilim kızarmış ekmek daha aldı. Annesinin masanın ucuna bıraktığı pazar gazetelerini gördü. Kendini yeterince güçlü hissettiği bir andı bu an. İçi gizli bir ruhsal görkemle doluydu. O gazetelerdeki dünyayla yüzleşebilirdi. Rotogravür bölümünü çekip aldı. Birden durdu. Bir çizimin baskısı vardı karşısında: Howard Roark'un "Enright Evi."

Altyazıya ya da çizimin köşesindeki kara imzaya bakmak zorunda değildi. Bu binayı başka hiç kimsenin tasarımlayamayacağını biliyor, çizim üslubunu tanıyordu. Bir yandan dingin, bir yandan şiddet dolu çizgiler. Kurşunkalemin izleri, kâğıdın üzerinde yüksek gerilim hatları gibi. Bakarken ince ve masum, ama el sürmeye gelmez. Doğu Nehrinin kenarındaki geniş alana inşa edilecekti. İlk bakışta onu bir bina olarak değil de, yükselen bir kaya kristali kitlesi olarak gördü. Özgür ve fantastik bir kabarışı bir arada tutan tek bir matematik düzen vardı. Düz çizgiler, temiz açılar, uzayın bıçakla kesilmesini andırdığı halde yine de kuyumcu ustalığıyla işlenmiş gibi narin bir formasyonlar uyumu. Biçimlerin inanılmaz çeşitliliği. Her biri ayrı ve hiç tekrarlanmamış, ama bir sonrakine yol açan ve bütünle birleşen türde. Gelecekte burada oturacak insanlara, küp biçiminde kafesler yığını içinden bir tane küp biçiminde kafes verilecek değildi. Her birinin kendi ayrı evi olacak, bu ev diğer evlere, kayanın yamacına tutunmuş tek bir kristal gibi tutunacaktı.

Keating çizime baktı. Enright Evi'nin yapımı için Hotvard Roark'un seçildiğini uzun zamandır biliyordu. Gazetelerde Roark'un adını birkaç kere görmüştü. Pek dc fazla değil ama. Bütün bu yazılarda söylenen şuydu: "Bay Enright'ın bilinmez bir nedenle seçtiği genç bir mimar. Herhalde ilginç bir genç mimar." Bu fotoğrafin altyazısı, inşaata hemen başlanacağını söylüyordu. Keating

gazeteyi elinden atarken, eee, ne olmuş, diye düşündü. Gazete siyahlı kırmızılı kitabın yanına düştü. Başını eğip her ikisine baktı Keating. Bir bakıma, sanki Lois Cook, kendisinin Howard Roark'a karşı savunmasıymış gibi hissetti.

Annesi arkasından, "Nedir o. Peter?" diye sordu.

Keating gazeteyi omzunun üzerinden arkaya uzattı. Ama bir saniye sonra gazete tekrar omzunu aşıp masaya düştü.

"Ya," dedi Bayan Keating. Omuz silkti. "Hıh ..."

Oğlunun yanında duruyordu. İpekli elbisesi vücuduna fazla sıkı oturmuş, korsesinin sertliğini belli ediyordu. Boynuna taktığı iğnenin ufacık taşları, hepsinin gerçek pırlanta olduğunu belli etmekteydi. Yeni taşındıkları ev gibiydi annesi de. Dikkati çekecek kadar pahalı. Dairenin dekorasyonu, Keating'in kendisi için yaptığı ilk profesyonel işti. Orta Victoria Döneminin yeni tarzında döşenmişti. Muhafazakâr ve görkemliydi. Salondaki şöminenin üzerinde kocaman, eski bir yağlıboya asılıydı. Keating'in dedelerinden biri değildi ama öyleymiş gibi görünüyordu.

"Peter, tatlım, pazar sabahı sana acele et demek istemiyorum ama giyinme zamanın gelmedi mi? Benim hemen çıkmam gerek. Arkamdan saati unutup geç kalmanı istemiyorum. Bay Toohey'nin seni evine davet etmesi çok büyük nezaket!"

"Evet, Anne."

"Ünlü konukları olacak mı?"

"Hayır. Konuk yok. Ama bir kişi daha olacak orada. Ünlü değil." Annesi ona beklenti dolu bakışlarla baktı. Keating, "Katie orada olacak," diye açıkladı.

Bu isini annesi üzerinde hiçbir etki yapmamışa benziyordu. Son zamanlarda annesine garip bir güven gelmişti. Bir yağ tabakası gibi sarmıştı o güven onu. Bu mesele o tabakayı delip geçemez olmuştu. "Aile çayı," diye üsteledi Keating. "Kendisi öyle söyledi."

"Çok büyük nezaket göstermiş. Bay Toohey'nin zeki bir insan olduğundan eminim."

"Evet, Anne."

Keating sabırsızlıkla yerinden kalktı, odasına yürüdü. Catherine'le dayısının yeni taşındığı apartotel dairesine Keating ilk defa gidiyordu. Daireye pek dikkat etmedi. Basit, çok temiz, şık ama mütevazı bir yer olduğunu gördü, o kadar. Pek çok kitap ve pek az resim vardı burada. Ama her biri otantik ve pahalıydı. İnsan zaten Ellsworth Toohey'nin evini hiçbir zaman hatırlayamaz, ancak ev sahibini hatırlayabilirdi. Bu pazar öğle sonrasında ev sahibi koyu renk bir elbise giymişti; üniforma gibi ciddi. Ayaklarında kenarlarına kırmızı şerit geçirilmiş, siyah, deri terlikler vardı. O terlikler sanki elbisenin ciddi zerafetiyle alay ediyor, ama bir yandan da o zerafeti iddialı bir biçimde tamamlıyordu. Toohey geniş, alçak bir kanepede oturmaktaydı. Yüzünde özenilmiş bir yumuşaklık ifadesi vardı. O kadar özenilmiş ki, Keating'le Catherine zaman zaman kendilerini önemsiz sabun köpükleri gibi hissettiler.

Keating, Catlıerine'in koltuğun ucuna ilişir gibi oturmasından hiç hoşlanmamıştı. Sırtı kamburlaşmış, bacakları rahatsız biçimde birbirine bitişmişti kızın. Peter içinden, keşke aynı tayyörü üçüncü kış da giymese, diye düşünüyordu. Ama giyiyordu Catherine. Gözlerini halının üzerindeki bir noktadan ayılmıyordu. Keating'e pek seyrek olarak bakıyordu. Dayısına hiç bakmıyordu. Dayısından söz ederken her zaman sergilediği o neşeli hayranlığı Keating bu sefer hiç göremiyordu. Oysa onun yanındayken bunu daha çok belli etmesini beklemişti. Catherine'de ağır ve renksiz bir nitelik vardı. Ayrıca kız çok yorgundu.

Toohey'nin uşağı çay tepsisini getirdi.

Toohey, Catherine'e, "Sen fincanlara koyarsın lütfen, değil mi canım?" diye sordu. "Ah, öğleden sonra içilen çay gibisi yoktur. İngiltere İmparatorluğu çöktüğü zaman tarihçiler onların uygarlığa iki büyük katkısı olduğunu söyleyecekler. Biri bu çay töreni, İkincisi de hafiye romanları. Catherine, tatlım, o çaydanlığın sapma, baltaya sarılır gibi sarılmak zorunda mısın? Ama ziyanı yok, pek sevimli gözüküyor. Aslında Peter'le ben seni bunlar için seviyoruz. Düşesler kadar zarif olsaydın, sevemezdik. Kim ister düşesi bu zamanda?"

Catherine çayları doldurdu, birazını masanın camına döktü. Daha önce böyle bir şeyi hiçbir zaman yapmamıştı.

Toohey incecik fincanı önemsemeksizin denge durumunda tutarak, "İkinizi bir arada görmek istedim," dedi. "Saçma bir kapris tabii, değil mi? Aslında bugünün hiçbir önemi yok. Ama ben zaman zaman böyle saçma ve duygusal olurum. Herkes gibi. Seçiminden ötürü seni kutlarım Catherine. Sana özür borçluyum. Bu kadar zevk sahibi olacağını beklemiyordum. Peter'le ikiniz çok iyi bir çift oluşturacaksınız. Ona çok yardımcı olacaksın. Ona buğday nişastası pişireceksin, mendillerini yıkayacaksın, çocuklarını doğuracaksın, ama tabii çocuklar er geç kızamık çıkaracak, o da çok can sıkıcı bir şey."

Keating kaygıyla, "Ama yine de onaylıyorsunuz, değil mi?" diye sordu.

"Onaylamak mı? Neyi, Peter?"

"Evlenmemizi... sonunda."

"Ne gereksiz bir soru, Peter! Tabii onaylıyorum. Ama öyle gençsiniz ki! Gençler böyledir. Hiç yoktan dert çıkarırlar. Sanki bu konunun onaylanmayacak önemli bir yanı varmış gibi sordun."

Keating kendini savunurcasına, "Biz Katie'yle yedi yıl önce tanıştık," dedi.

"İlk görüşte aşk tabii, değil mi?"

"Evet." Keating kendini gülünç ettiğini hissediyordu.

Toohey, "Herhalde ilkbahardı," dedi. "Genellikle öyle olur. Karanlık bir sinema salonu vardır, iki kişi dünyadan kopup gitmiştir, elleri birbirine kenetlenmiştir ... Oysa eller çok uzun süre tutulduğunda terler, değil mi? Ama âşık olmak yine de çok güzel bir şey. Anlatılmış hikâyelerin en tatlısı ve en acısı. Başını çevirme öyle, Catherine. Mizah anlayışımızı kaybetmeye asla izin vermemeliyiz."

Gülümsedi. Gülümsemesindeki iyi ifade, her iki genci de sarıverdi. Bu öyle yüce bir iyilikti ki, aşklarım bunun karşısında ufacık ve kötü bir şey gibi hissettiler. Bu kadar merhamet yaratabilen bir şey, ancak hakir görülebilecek bir şey olabilirdi. Toohey sordu:

"Bu arada, Peter, ne zaman evlenmeyi düşünüyorsunuz?"

"Şey ... aslında kesin bir tarih kararlaştırmadık. Olup bitenleri biliyorsunuz. Benim başımdan geçenler falan. Şimdi de Katie'nin işi var." Birden sesi sertleşti, çünkü Katie'nin çalışması onu hiç nedensiz sinirlendiriyordu. "Evlendiğimizde Katie çalışmaktan vazgeçmek zorunda. Ben öyle bir şeyi onaylamıyorum."

"Tabii ki," dedi Toohey. "Ben de onaylamazdım ... eğer Catherine bu kadar sevmeseydi."

Catherine, Clifford Göçmen Evi'nde gündüz yuvası bakım görevlisi olarak çalışıyordu. Göçmen mahallesine dayısıyla birlikte sık sık gitmekteydi, çünkü dayısı orada ekonomi dersleri veriyordu. Bölgeye ilgi duymaya da o yüzden başlamıştı.

Birdenbire heyecanla, "Ama çok seviyorum!" diye patladı. "Sen neden karşısın, anlayamıyorum,

Peter!" Sesinde küçük bir haşinlik vardı. Meydan okuyan, tatsız bir ton. "Ömrümde hiçbir şeyden bu kadar zevk almamıştım. Çaresiz ve mutsuz insanlara yardım etmek. Bu sabah yine gittim oraya. Mecbur değildim, ama istedim gitmeyi. Sonra eve yetişebilmek için öyle çok koşmam gerekti ki, üstümü değiştirmeye vaktim kalmadı. Ama hiç önemi yok. Benim nasıl göründüğüm kimin umurunda? Hem ..." Sesindeki sertlik gitmişti. Hevesle ve hızlı hızlı konuşuyordu. "Ellsworth Dayı, bir düşün! Küçük Billy Hansen'in anjini vardı. Billy'yi hatırlıyor musun? Hemşire de orada yoktu. Boğazına argerol sürmek zorunda kaldım zavallının! Ağzını açtırdığımda korkunç mukus kümeleri görünüyordu!"

Sesi pırıl pırıldı. Sanki büyük bir güzellikten söz ediyordu. Dayısına baktı. Keating beklediği şefkati ilk defa gördü o gözlerde. Catherine işini anlatmayı sürdürdü. Çocuklardan, bölgenin göçmen halkından söz etti. Toohey ciddi ciddi dinliyordu. Hiçbir şey söylemedi. Yine de, gözlerindeki o dürüst dikkat, yüzünü değiştirmişti. Alaycı neşesi yok olmuş gibiydi. Kendi öğüdünü unutmuş, ciddileşmişti. Çok ciddiydi hatta. Catherine'in tabağının boş olduğunu görünce ona sandviç tepsisini uzattı. Bu basit hareketi her nasılsa zarif bir saygı gibi göstermeyi de başardı.

Keating sabırsızlık içinde onun bir anlığına susmasını bekliyordu.

Konuyu değiştirmek niyetindeydi. Odanın çevresine bakındı, pazar gazetelerini gördü. Bu soruyu uzun süredir sormak istiyordu. Ölçülü bir sesle sordu:

"Ellsworth ... .Roark hakkında ne düşünüyorsun?"

"Roark mu? Roark mu?" diye sordu Toohey. "Roark da kim?"

Soruyu soruşundaki aşırı masum, aşırı havalı sese bir de sona eklediği küçümseyici soru işareti katılınca, Keating bu adamın Roark adını çok iyi bildiğini anladı. İnsan bir konuyu hiç bilmiyorsa, bilmediğini bu kadar vurgulamazdı. Keating açıkladı:

"Howard Roark. Biliyorsun, mimar. Enright Evi'ni yapan."

"Ha! Ha, evet, sonunda birisi yapıyor o Enright Evi'ni, değil mi?"

"Bugünkü *Chronicle'da* fotoğrafı var."

"Öyle mi? *Chronicle'*a bir göz atmıştım."

"Eee? Nasıl buldun o binayı?"

"Önemli bir şey olsa hatırlardım."

"Tabii!" Keating'in ağzından çıkan heceler dans ediyordu. Soluğu her birini geçerken yakalıyormuş gibiydi. "Korkunç, çılgın bir şey! Hiç görmek istemeyeceğin türden bir şey!"

Birden kendini selamete ermiş hissetti. Sanki ömrü boyunca irsi bir hastalığı olduğuna inanmıştı da, şu anda dünyanın en büyük uzman doktoru ona sağlam olduğunu söylemişti. Gülmek istiyordu canı. Mutlu mutlu, aptalca, gurursuzca gülmek istiyordu. Konuşmak geliyordu içinden.

"Howard benim arkadaşımdır," dedi mutlu bir sesle.

"Arkadaşın mı? Onu tanıyor musun?"

"Hem de nasıl tanıyorum! Birlikte okula gittik ikimiz ... Stanton'a. Hatta üç yıl boyunca bizim evimizde oturdu. Size çamaşırlarının rengini de söyleyebilirim, duşunu nasıl yaptığını da. Çok iyi tanırım onu!

"Stanton'da sizin evde mi kaldı?" diye tekrarladı Toohey. Sesinde hesaplı bir merak vardı. Heceler ağzından küçük, kuru ve kesin çıkıyordu. Kibrit çöplerinin kırılışı gibi.

Çok garip, diye düşündü Keating. Toohey ona Howard Roark hakkında bir yığın soru soruyordu. Ama soruların bir anlamı yoktu. Binalarla, mimarlıkla falan hiç ilgili değildi bu sorular. Amaçsız, kişisel sorulardı. Adını duymadığı biri hakkında böyle sorular sorması çok garipti.

"Sık sık güler mi?"

"Pek seyrek."

"Mutlu görünür mü?"

"Asla."

"Stanton'da çok arkadaşı var mıydı?"

"Hiçbir zaman, hiçbir yerde arkadaşı olmamıştır."

"Çocuklar onu sevmezler itliydi?"

"Onu hiç kimse sevemez."

"Neden?"

"Kendisini sevmeniz bir küstahlık olurmuş gibi davranır."

"Gezmeye çıkar, içer, eğlenir miydi?"

"Hiçbir zaman."

"Parayı sever mi?"

"Hayır."

"Beğenilmekten hoşlanır mı?"

"Hayır."

"Tanrıya inanır mı?"

"Hayır."

"Konuşkan mıdır?"

"Çok az konuşur."

"Başkaları kendisiyle fikirlerini tartışırken dinler mi?"

"Dinler. Keşke dinlemese."

"Neden?"

"Daha az hakaret sayılır. Ne demek istediğimi anlıyor musun, bilmem. Biri seni öyle dinlerse, söylediklerinin onun gözünde hiçbir şeyi değiştirmediğini anlarsın."

"Mimar olmayı her zaman mı istemiş?"

"Aslında..."

"Ne oluyorsun. Peter?"

"Hiç. Birden aklıma geldi. Kendime onun hakkında bu soruyu hiç sormamıştım. Garip olan o zaten. Onun hakkında böyle bir soru sorulamaz. Mimarlık konusunda bir manyaktır o. Konu onun gözünde öyle büyük anlam taşıyor ki, insani perspektifini tümden kaybetmiş. Kendisiyle ilgili olarak zerre kadar mizah anlayışı yok. İşte ana mizah duygusundan yoksun bir adam, Ellsworth. Mimar olmak istemese ne olmak isterdi... bunu ona soramazsın bile."

"Soramazsın" dedi Toohey. "Ama mimar olamasa ne olurdu, onu sorarsın."

"Cesetleri çiğneyip geçmeye hazır olurdu. Kiminki olursa olsun. Hepimizinkini. Ama yine de mimar olurdu."

Toohey peçetesini katladı, dizinin üzerinde kolalı, minik bir kare oluşturdu. Çok dikkatle katlıyordu. Düzgün biçimde. Her katlayıştan sonra, tırnağıyla kat yerini düzeltip yassılatıyor, keskin bir iz oluşmasını sağlıyordu.

"Sana sözünü ettiğim o Genç Mimarlar Grubu'nu hatırlıyor musun, Peter?" diye sordu. "Yakında ilk toplantı için hazırlıklara başlıyorum. Üyelerimizin çoğuyla konuştum. Senin başkanlık ihtimalin için neler söylediklerini duysan, iltifat sayardın."

Yarım saat kadar daha keyifle konuştular. Keating gitmek üzere kalktığında, Toohey:

"Ha, evet, senden Lois Cook'a söz ettim," dedi. "Yakında seni arayacak."

"Çok teşekkür ederim, Ellsworth. Aklıma gelmişken, Bulutlar ve Şallar'ı okuyorum."

"Eee?"

"Ah, harika bir şey. Biliyor musun, Ellsworth, bu ... bu kitap insanın eskisine göre öyle farklı düşünmesine yol açıyor ki!".

"Evet," dedi Toohey. "Öyle, değil mi?"

Pencerede durmuş, soğuk, parlak öğle sonrasının son ışıklarına bakıyordu. Sonra döndü:

"Çok güzel bir gün," dedi. "Herhalde yılın son güzel günü. Catherine'i bir yürüyüşe götürsene, Peter."

Catherine hevesle, "Ah, ne iyi olurdu!" dedi.

Toohey, "Haydi öyleyse," diye neşeyle gülümsedi. "Ne oluyoruz, Catherine? Benim iznimi beklemek zorunda mısın yani?"

Birlikte çıktıklarında, sokakların son ışıklar altındaki soğuğunda ilerlemeye başladıklarında, Keating, Catherine'in kendisi için taşıdığı anlamla yeniden bilinçlenmeye başladı. Bu garip duyguyu, çevrede başkaları varken sürdüremiyordu. Eliyle onun elini kavradı. Catherine elini çekti, eldivenini çıkardı, sonra parmaklarını onunkiyle kenetledi. Keating o anda, uzun süre el tutuşulduğunda ellerin gerçekten terlediğini düşündü. Canı sıkıldı, adımlarını hızlandırdı. Miki ile Mini Fare gibi yürüyoruz, dedi kendi kendine. Herhalde gelip geçenlerin gözüne çok komik görünüyorlardı. Kendini bu düşüncelerden kurtarmak için eğilip Catherine'in yüzüne baktı. O dosdoğru karşıya, altın rengi ışıklara bakıyordu. Keating onun narin profilini, dudağının köşesindeki gülümseme çizgisini gördü. Sessiz mutluluğun gülümsemesi. Ama göz kapağındaki solgunluğu da fark etti, acaba gerçekten anemik mi, kan azlığı mı var onda, diye düşündü.

Lois Cook kendi evinin salonunda, yere oturmuştu. Türkler gibi bağdaş kurmuş olduğu için kocaman çıplak dizleri pek göze çarpıyordu. Gri çoraplarını birer lastikle diz altlarına kıvırmış, bir de pembe şort giymişti. Peter Keating, menekşe rengi şezlongun kenarına ilişmiş durumdaydı. Daha önce hiçbir müşteriyle ilk buluşmasında kendini bu kadar rahatsız hissetmemişti.

Lois Cook otuz yedi yaşındaydı. Gerek özel sohbetlerde, gerekse kendisiyle yapılan röportajlarda, ısrarla altmış dört yaşında olduğunu söylüyordu. Bu sözü artık bir espri haline gelmiş, ünlü adının çevresinde bir ebedi gençlik imgesi oluşturmaya başlamıştı. Uzun boylu, kupkuru, dar omuzlu, geniş kalçalı bir kadındı. Uzun, solgun bir yüzü vardı. Gözleri birbirine yakındı. Saçları kulaklarının yanından yağlı tutamlar halinde sarkıyordu. Tırnakları kırık kırıktı. İnsanı rahatsız edecek kadar

bakımsız görünüyordu. Bunu büyük bir özenle sağlamaktaydı. Amacı da kendilerine iyi bakanlarınkiyle aynıydı.

Durmaksızın konuşuyor, bir yandan da kalçaları üzerinde öne arkaya sallanıyordu.

"Evet, Bowery'de. Özel bir konut. Bowery'de bir kutsal yer. Arsa zaten benim. İstedim ve aldım. O kadar basit. Daha doğrusu, aptal avukatım aldı orayı bana. Avukatımı bir tanımalısın. Halitoz'u var. Sen bana kaça mal olacaksın, bilmiyorum, ama önemi yok. Para adi bir şey. Lahana da adi bir şey. Üç katlı olmalı, salonun tabanı taş döşenmeli."

"Bayan Cook, *Bulutlar ve Şallar*'ı okudum. Ruhsal bir vahiy gelmiş gibi oldum. Tek başınıza başarmak istediklerinizi anlayabilen az sayıda insan arasına kendimi de katmama izin verirseniz ..."

"Öf, saçmalamayı kes," dedi Lois Cook. Sonra ona göz kırptı.

"Ama ben ciddiyim," dedi Keating öfkeyle. "Bayıldım kitabınıza."

Kadının cam sıkılmış gibiydi.

"Çok harcıâlem," diye söylendi. "Herkes tarafından anlaşılmakta iş yok."

"Ama Bay Toohey dedi ki..."

"Ha, evet, Bay Toohey." Gözleri dikkat kesilmişti. Küstahça bir suçluluk yansıtıyordu. Eşek şakası yapmış çocuklar gibi. "Bay Toohey. Ben de Bay Toohey'nin çok ilgi duyduğu bir Genç Yazarlar Grubunun Başkanı'yım."

"Öyle mi?" dedi Keating mutlu mutlu. Aralarındaki ilk doğrudan iletişim bu olmuştu işte. "Ne kadar ilginç! Bay Toohey bir de Genç Mimarlar Grubu toplamaya çalışıyor. Başkan olarak da beni düşünme nezaketini gösteriyor."

"Ya!" diye göz kırptı kadın. "Bizden birisin, ha?"

"Kimden biri?"

Ne yaptığının farkında değildi, ama kadını bir açıdan hayal kırıklığına uğrattığını anlıyordu. Derken kadın gülmeye başladı. Oturmuş Keating'e bakıyor, yüzüne karşı, bile bile gülüyordu. İçinde neşe bulunmayan, zerafetten uzak bir gülüşle.

"Ne demeye," Keating kendini tuttu. "Ne oldu, Bayan Cook?"

"Aman Tanrım" dedi kadın. "Ne tatlı çocuksun, ne de güzelsin!" "Bay Toohey büyük adamdır," dedi Keating öfkeyle. "O benim ... ömrümde gördüğüm en soylu insan ve..."

"Ha, tabii. Bay Toohey harika bir insandır." Sesi bir garipti. İçinde zerre kadar saygı yoktu. "En iyi dostum. Dünyanın en harika adamı. Bir yanda dünya var, bir de Bay Toohey var. Hem ne de güzel kafiye tutturuyor, baksana: Toohey, guuhey, huueyy. Ne olursa olsun, o bir aziz. Ender gelir öylesi. Deha kadar ender. Ben dâhiyim. Pencereleri olmayan bir salon istiyorum. Hiç penceresi olmasın. Planlan yaparken bunu sakın unutma. Pencere yok, yeri taş, tavanı da siyah. Elektrik de olmasın. Evimde hiç elektrik istemiyorum. Gaz lambaları olsun, o kadar. Gaz lambaları, tepelerinde de bacaları. Kandil gibi. Thomas Edison cehennemin dibine! O da kim oluyor zaten?"

Keating'i esas rahatsız eden, kadının sözlerinden çok, gülümsemesiydi. Gülümseme değildi bu. Dudaklarının köşelerini yukarıya doğru çeken kalıcı bir sırıtma ifadesiydi. Onu sinsi, kötü bir cin gibi gösteriyordu.

"Ha, Keating, evimin ç*irkin* olmasını istiyorum. Olağanüstü çirkin. New Yoık'un en çirkin evi benimki olsun istiyorum."

"En ... ç*irkin* mi, Bayan Cook?"

"Tatlım, güzellik öyle harcıâlem ki!"

"Evet, ama ... ama ben... şey, kendime böyle bir şey yapmak için nasıl izin vereceğimi düşü ..."

"Keating, cesaretin nerede senin? Arasıra yüce bir jest yapamaz mısın? Hepsi güzelliği elde etmek için habire çalışıyor, mücadele ediyor, acı çekiyor, birbirini güzellik açısından alt etmeye uğraşıyor. Biz hepsini bir çırpıda geçelim! Tanrı oluverelim. Çirkin olalım."

Keating işi kabul etti. Birkaç hafta sonra, bu konunun verdiği tedirginlik de geçti. Yeni işinden nerede söz etse, herkes ona saygılı bir merak yöneltiyordu. Lois Cook'un adı, onun ziyaret ettiği salonlarda çok iyi bilinmekteydi. Kitaplarının adı sohbetlerde geçtiğinde, konuşan aydının tacında birer mücevhermiş gibi etki yapıyordu. O kitapların adını ananların sesi hep biraz meydan okur gibi çıkmaktaydı. Sanki konuşan çok büyük cesaret gösteriyormuş gibi. Tatmin edici bir cesaretti bu. Hiç düşman yaratmıyordu. Kitapları fazla satmayan bir yazar için, doğrusu Cook'un adı fazla ünlü ve fazla onurlu bir addı. Entellerin ve isyancıların bayraktarı gibiydi. Ama Keating bu isyanın neye karşı olduğunu pek anlayamıyordu. Nedense ... bilmemeyi istiyor gibiydi.

Evi kadının istediği gibi çizdi. Üç katlıydı, cephesi yarı mermer, yarı pütürlü sıvaydı, üzerinde kötü cin suratları ve araba fenerleri vardı. Lunaparktan alınma bir yapıyı andırıyordu.

Keating'in bu çizimi, Cosmo-Slotnick Binası dışında, diğer tüm eserlerinden daha çok dergi ve gazetede yayımlandı. Bir yorumcu şöyle diyordu: "Peter Keating yalnızca büyük ve kasıntı işadamlarını memnun eden zeki bir genç olmaktan öteye gidiyor. Lois Cook gibi bir müşteriyle, entelektüel deneylere girişiyor." Toohey ise söz konusu evden, "Kozmik bir şaka," diye söz etti.

Keating'in zihninde garip bir duygu kalmıştı. Yediği bir şeyin ağzında bıraktığı tat gibi. Sevdiği, önemli bir proje üzerinde çalışırken, birdenbire kabarıveriyordu o duygu içinde. İşinden gurur duyduğu anlarda kabarıyordu. Onun nasıl bir duygu olduğunu tam bilemiyordu, ama bir bölümünün utançla ilgisi olduğunun farkındaydı.

Bir keresinde Ellsworth Toohey'e bunu itiraf etti. Toohey güldü. "Bu senin açından iyi, Peter. İnsan kendini fazla önemli sayma yanılgısına asla düşmemeli. Kendimize mutlak kavramları yüklemenin bir gereği yok."

5

Dominique, New York'a dönmüştü. Amaçsız dönmüştü, onun da tek nedeni, taşocağına son gidişinden sonra oradaki evde üç günden fazla kalmaya dayanamayışıydı. Kentte olmak zorundaydı. Ani bir gereklilikti bu. Karşı konulmaz ve anlamsız. Kentten hiçbir şey beklediği yoktu. Ama kendisini orada tutan sokakların, binaların verdiği duyguyu istiyordu. Sabahları uyanıp aşağılardan gelen o boğuk trafik gürültüsünü duyduğunda, o ses ona çok aşağılayıcı geliyor, nerede bulunduğunu ve ne için bulunduğunu hatırlatıyordu. İki kolunu yana açıp yanlardaki pervazlara dayayarak pencerede durduğunda, kentin bir parçasını avucunda tutuyormuş gibi oluyor, iki elinin arasındaki camdan gözüken bütün sokaklar ve damlar onun oluyordu.

Sık sık uzun yürüyüşlere çıkmaya başlamıştı. Elleri eski paltosunun ceplerinde, yakası kalkık, hızlı adımlarla yürüyordu. Kendi kendine, ona rastlamak gibi bir umudu olmadığını söylemekteydi. Onu aramıyordu. Ama dışarda, sokaklarda olmak zorundaydı. Bomboş, amaçsız, saatlerce.

Kentin sokaklarından her zaman nefret etmişti. Yanı başından akıp geçen suratlara bakıyordu. Korku duygusu bu suratların hepsini birbirine benzetmekteydi. Ortak payda olarak korku. Kendilerinden, başkalarından, birbirlerinden korkmak.

Karşılaştıkları herhangi birinin kutsal saydığı ne varsa, hemen onun üzerine atılmaya hazır duruma gelmelerine yol açan korku. O korkunun türünü ve nedenini tanımlayamıyordu. Ama varlığını her zaman hissetmişti. Kendini temiz ve özgür tutabilmek için bir tek tutku edinmişti ... Hiçbir şeye el sürmemek. Onlarla sokaklarda karşılaşmak, nefretlerinin bir kötülük etmeye yetmeyişini seyretmek hoşuna gitmişti her zaman. Nedeni de, kendisinin onlara incinebilecek bir zaaf sunmamış olmasıydı.

Ama artık özgür değildi. Sokaklarda attığı her adım incitiyordu onu artık. O kişiye bağlıydı, o kişi de kentin her tarafına bağlıydı, isimsiz bir işte çalışan isimsiz bir işçiydi. Bu kalabalıkların arasında kaybolmuş, onların hepsine bağımlı, hepsi tarafından incitilebilecek durumda, bütün kentin paylaştığı biriydi. Onun herkes tarafından kullanılan kaldırımlarda yürümesi fikrinden nefret ediyordu. Bir satıcının tezgâh üstünden ona bir paket sigara uzatışı fikrinden nefret ediyordu. Metroda ona dokunan dirseklerden nefret ediyordu. Bu yürüyüşlerden sonra evine döndüğünde tir tir titrer durumdaydı. Ertesi gün yine çıkıyordu sokağa.

Tatil süresi sona erdiğinde, istifasını vermek üzere *Banner'a* gitti. İşi de, yazdığı köşe yazıları da, eğlenceli gelmiyordu ona artık. Alvah Scarret'in şatafatlı karşılamasını yarıda kesip, "Ayrılacağımı söylemeye geldim, Alvah," dedi. Adam ona aptal aptal baktı. Ağzından yalnız, "Neden?" sözü çıktı.

Uzun zamandır dış dünyadan ona ulaşan tek ses buydu. Dominique her zaman, bir anda içinden doğduğu gibi hareket etmiş, hareketlerine sebep bulmama özgürlüğünden gurur duymuştu. Şimdi karşıdan, "Neden?" sorusu geliyor, ona cevap vermekten kurtulamıyordu. İçinden, o adam yüzünden, diye düşündü. O adamın kendi hayatını değiştirmesine izin veriyordu da ondan. Bu da bir başka ihlaldi. Hayalinde onun gülümseyişini görüyordu. Ormandaki patikada gülümsediği gibi. Başka seçeneği yoktu. İki seçenekten hangisini beğense, zorgu sayılırdı. İşinden çıkabilir, bunu sırf, o adam içinde çıkına isteği uyandırdığı için yapabilirdi. Ya da nefret ede ede kalabilir, bunu da hayatım değiştirmemek için, o adama meydan okumak için yapabilirdi. Bu sonuncusu daha zordu.

Dominique başını kaldırdı. "Şakaydı, Alvah. Ne diyeceğini görmek istedim, o kadar. Çıkmıyorum."

İşine döneli birkaç gün olmuştu ki, Ellsworth Toohey odasına daldı.

"Merhaba, Dominique," dedi. "Döndüğünü yeni duydum."

"Merhaba Ellsworth."

"Sevindim. Biliyor musun, içimde her zaman bir duygu var. Hiç nedensiz bizi bırakıp gidecekmişsin gibi geliyor."

"Duygu mu. Ellsworth? Yoksa umut mu?"

Doıuipique'e baktığında gözleri yine her zamanki kadar iyi ve yumuşaktı, tavrı her zamanki gibi tatlı ve çekiciydi. Ama bu tatlı bakışlarda, kendi kendisiyle alay eden bir hava vardı. Dominique'in hoşlanmayacağını bildiği bir hava. Bir de güven havası vardı. Sanki Dominique'e, yine de tatlı ve çekici davranabileceğini göstermek istiyormuş gibi.

Sevimli sevimli gülümseyerek, "Biliyor musun, o noktada yanılıyorsun," dedi. "O noktada hep yanıldın."

"Hayır. Ben uyum dışıyım, Ellsworth. Değil miyim?"

"Şimdi tabii sana, neyle uyum dışı, diye sorabilirim. Ama diyelim ki sormuyorum. Diyelim ki sana, uyumsuz insanların da uyumlular kadar yararı vardır, diyorum. Bu daha çok hoşuna gider mi? Tabii söylenebilecek en kolay şey de, sana her zaman hayranlık duyduğum ve her zaman duyacağım gerçeği."

"Bu iltifat değil."

"Her nedense, seninle hiçbir zaman düşman olmayacağız gibi geliyor, Dominique. Düşman olmayı istiyor olsan bile."

"Hayır, düşman olacağımızı sanmıyorum, Ellsworth. Sen tanıdığım en rahatlatıcı kişisin."

"Tabii."

"Benimle aynı anlamda mı düşünüyorsun?"

"Hangi anlamda istersen."

Masanın üzerinde, pazar günkü Chronicle Gazetesi'nin rotogravür bölümü duruyordu. Enright Evi'nin resmi katlanıp üste getirilmişti. Dominique gazeteyi eline alıp ona uzattı. Gözleri bir sora ifadesiyle daralmıştı. Ellsworth resme baktı, bakışları Domiıiique'in gözlerine kaydı, tekrar resme döndü. Sonra gazeteyi masaya attı.

"Bir hakaret kadar bağımsız, değil mi?" dedi.

"Biliyor musun, Ellsworth, bence bunu çizen adam intihar etmeli. Bu kadar güzel bir şey düşünebilen insana, asla bu binayı yapma izni verilmemeli. Kendisi de istememeli böyle bir binanın var olmasını. Ama var olmasına izin verecek. Kadınlar bu güzel balkonlara çamaşırları assın, erkekler merdivenlerine tükürsün, duvarlarına ayıp resimler çizilsin diye. Bu binayı onlara veriyor, onların ve her şeyin bir parçası haline getiriyor. Oysa senin gibilere, bu binaya bakma izni vermemeliydi. Senin gibileri bu bina hakkında konuşturmamalıydı. Senin ağzından çıkacak ilk kelimeyle, küçültüyor eserini. Senin işleyeceğin günah, küçük bir ayıp, ama onunki münkirlik.

Onunki dine ihanet. Bunu yapmak için gereken şeyleri bilen bir adamın yaşamasına asla izin verilmemeli."

"Bunun hakkında yazı yazacak mısın?" diye sordu Toohey.

"Hayır. O zaman onun suçunu tekrarlamış olurum."

"Ya benimle bu konuyu konuşman?"

Dominique ona baktı. Ellsworth tatlı tatlı gülümsüyordu.

"Evet, tabii," dedi. "O da aynı suçun bir parçası."

"Bir gün birlikte öğle yemeği yiyelim, Dominique. Seni yeterince görmeme izin vermiyorsun."

"Pekâlâ. Ne zaman istersen."

Steven Mallory, Ellsworth Toohey'e saldırısıyla ilgili duruşmada, amacını açıklamayı reddetti. Hiç konuşmadı. Yargıcın kararı ne olursa olsun, aldırmıyor gibiydi. Ama Ellsworth Toohey oraya hiç çağrılmadığı halde Mallory'den yana tanık olarak ortaya çıktığında, küçük bir sansasyon doğurdu. Yargıca bağışlayıcı olması için yakardı, Mallory'nin gelecekteki kariyerinin mahvolmasını İliç istemediğini söyledi. Duruşma salonundaki herkese pek dokunaklı geldi bu olay ... Steven Mallory dışında. Steven Mallory dinliyor, dinlerken özel bir zalimlik örneği seyrediyormuş gibi görünüyordu. Yargıç ona iki yıl hapis verdi, sonra da bu kararını tecil etti.

Toohey'nin bu olağanüstü cömertliği üzerine pek çok yorum yapıldı. Toohey tüm övgüleri neşe ve tevazu içinde reddetti, duymak bile istemedi. Tüm gazetelerde yayınlanan bir yorumunda, "Dostlarım," diyordu. "Ben kurban yaratılması işlemine yataklık etmeyi reddediyorum."

Önerilen Genç Mimarlar Grubu'nun ilk toplantısında Keating, Toohey'nin birbirine iyi uyan insanları seçme konusunda harikulade bir yeteneğe sahip olduğu kanısına vardı. Salondaki on sekiz kişinin hepsinde, tanımlanması mümkün olmayan, ama ona rahatlık veren bir hava vardı. Yalnızken de, başka topluluklarda da tadamadığı bir güven duymuştu onların arasında. Bu rahatlığın bir nedeni de, salondaki diğerlerinin aynı duyguyu paylaştığını, nedenini onların da tanımlayamadığını bilmekti. Bir kardeşlik duygusuydu bu. Ama kutsallaştırılmış ya da soylu bir kardeşlik değildi. Zaten rahatlık biraz da buradan geliyordu. İnsan onların arasındayken kutsal ya da soylu olmak gereğini duymuyordu.

Bu yakınlık duygusu olmasa, Keating bu topluluğu görünce hayal kırıklığına uğrardı. Toohey'nin salonunda oturmakta olan on sekiz kişinin arasında, kendisiyle Gordoıı L. Prescott dışında itibarlı bir tek mimar yoktu. Prescott o gün bej, dik yaka bir kazak giymişti. Biraz üstten bakar hali vardı, ama yine de hevesliydi. Keating ötekilerden çoğunun adını hiç duymamıştı. Çoğu mesleğe yeni başlayan insanlardı. Genç, kötü giyimli, kavgacılığa eğilimliydiler. Birkaçı henüz çizim işleri yapıyordu. Bir kadın mimar vardı. Çoğu zengin dullar için olan birkaç küçük ev inşa etmişti. Kadın mimarın saldırgan bir tutumu vardı. Ağzı iyice gergindi, saçma da yeni koparılmış bir petunya takmıştı. Saf, masum gözlü bir delikanlı vardı. Şişman, ifadesiz yüzlü, adı duyulmamış bir müteahhit vardı. Uzun boylu, kura bir kadın vardı, iç dekoratördü. Bir başka kadın daha vardı, onun hiçbir belirli mesleği yoktu.

Keating bu grubun ne gibi bir amacı olabileceğini tam olarak anlayamıyordu, ama ortadaki laflar pek boldu. Konuşulanlar pek de tutarlı, başı sonu olan şeyler değilse de, hepsinde aynı alt akım var gibiydi. Bu alt akımın, tüm belirsiz genellemeler arasında tek belirli şey olduğunu hissetti Keating. Hiç kimse buna değinmese de. O alt akım onu orada tutan şeydi. Başkalarını da öyle. Keating onu tanımlama isteği duymuyordu.

Gençler bol bol adaletsizlikten, haksızlıktan, toplumun gençlere karşı zalimliğinden söz ediyor, daha üniversiteden çıkarken herkese ilerde alacağı işlerin garanti edilmesini öneriyorlardı. Kadın mimar haykırarak, zenginlerin haksızlıklarıyla ilgili bir şeyler söyledi. Müteahhit hayatın çok zor olduğundan yakındı, "İnsanlar birbirine yardım etmeli," dedi. Masum gözlü delikanlı, "O kadar yararlı şeyler yapabiliriz ki ..." diye yakardı. Sesinde, bu ortama uymayan ve utandırıcı gelen, çaresizlik yüklü bir içtenlik vardı. Gordon L. Prescott, Amerikan Mimarlar Derneği'nin bir grup

bunaktan oluştuğunu. hiçbir sosyal sorumluluk taşımadıkları gibi, hiçbirinde zerre kadar üretkenlik de kalmadığını ileri sürdü, onların ardına tekmeyi patlatmanın zamanı geldiğine işaret etti. Mesleği belli olmayan kadın, ideallerden ve amaçlardan söz etti, ama bunların ne olduğunu pek kimse anlayamadı.

Peter Keating oybirliğiyle başkan seçildi. Gordon L. Prescott, hem başkan yardımcısı, hem de veznedar olarak görevlendirildi. Toohey aday gösterildiği tüm görevlerden feragat etti. Yalnızca özel bir danışman olarak görev yapabileceğini söyledi. Yeni kuruluşun, "Amerikan Yapı Konseyi" olarak adlandırılmasına karar verildi. Üyeliğin yalnızca mimarlarla sınırlanmaması, "ilgili sanatları" ve "yüreğinde yüce yapı mesleğine ilgi duyan diğer insanları" da kapsaması önerildi.

Sonra Toohey konuştu. Ayağa kalkıp parmak eklemlerini masaya dayadı, uzun uzun konuştu. O harikulade sesi yumuşak ve inandırıcıydı. O ses odayı dolduruyordu ama, odadakilere sanki bir Roma Tiyatrosu'nu da doldurabilecekmiş gibi etki yapıyordu. Bunu anlamaktan gelen seslendirilmemiş bir iltifatı sezer gibiydi herkes. O güçlü ses. onların hatırı için kontrol altında tutuluyordu.

"Böyle olunca, dostlarım, mimarlık mesleğinin eksiği, kendi sosyal önemini bilememesidir. Bu eksiklik çifte nedene dayanmaktadır: Biri tüm toplumumuzun antisosyal niteliği, öteki de sizin kendi tevazuunuzdur. Siz kendinizi ekmek parası kazanan, ücretinizi alıp kendi varlığınızı sürdürmekten daha yüce bir amacı olmayan kişiler olarak görmeye şartlanmışsınız. Acaba durup da toplum içindeki durumunuzu yeniden tanımlamanın zamanı gelmedi mi, dostlarım? Tüm sanatlar arasında sizinki en önemlisidir. Kazandığınız para açısından değil, sergilediğiniz sanatsal beceriler açısından da değil, insanlara sunduğunuz hizmet açısından öyledir. Sizler insanoğlunun barınağını sağlayanlarsınız. Bunu hatırlayın, ondan sonra da kentlerimize, gecekondularımıza bakın, sizi bekleyen büyük görevleri görün. Ama bu zorlukları yenebilmek için, kendinizi ve işinizi daha geniş bir açıdan görmek zorundasınız. Sizler zenginlerin parayla tuttuğu uşaklar değilsiniz. Sizler, imtiyaz sahibi olmayanların, barınaksız kalanların amacı doğrultusunda mücadele eden, seferber olan insanlarsınız. Günü geldiğinde hepimiz, ne olduğumuza göre değil, nelere hizmet ettiğimize göre yargılanacağız. Bir ruhsal birlik içinde olalım. Her konuda bu yeni, daha geniş, daha yüksek perspektife sadık kalalım. O halde şöyle diyebilir miyiz, dostlarım ... Bir araya gelelim ve daha soylu bir rüyayı düzenleyelim!"

Keating kendini kaptırmış, dinliyordu. O da kendini her zaman, ekmek parasını kazanmaya uğraşan, alacağı ücret için çalışan biri olarak görmüştü. Üstelik bu meslekte bulunuşunun nedeni de, annesi öyle uygun gördüğü içindi. Bundan daha önemli bir yanı olduğunu öğrenmek hoşuna gitmişti. Demek yaptığı gündelik işler daha soylu bir önem taşıyordu. Hoş bir şeydi bu. İnsana uyuşturucu gibi etki yapıyordu. Odadaki diğerlerinin de aynı şeyi hissetmiş olduğunun farkındaydı.

"Bugünkü toplum sistemimiz çöktüğünde, yapı işlerinde çalışanlar altta kalmayacaktır. Bu meslek daha yüksek bir saygınlığa ve daha büyük takdirlere ulaşacaktır..."

Kapı çalındı. Toohey'nin uşağı göründü, kapının kanadını açık tuttu, Dominique Francon'un içeriye girmesini bekledi.

Toohey'nin konuşmasını bir kelimenin orta yerinde kesip ara vermesinden, Keating, Dominique'in buraya çağrılmamış olduğunu anlıyordu. Güzel konuk Toohey'e gülümsedi, başını iki yana salladı, eliyle Toohey'e devam etmesi için işaret etti. Toohey ona doğru hafifçe eğilmeyi başardı. Belki yalnız kaşlarım kıpırdatarak yaptı bunu. Ondan sonra konuşmasına devam etti. Verdiği selam, hoş bir selamdı. Yeni gelen konuğu, buradaki yakın kardeşliğe kattığını belirtiyordu. Ama Keating'in içinde, bu sevimli ifade bir saniye geç kalmış gibi bir duygu vardı. Toohey'nin uygun anı kaçırdığına daha önce hiç rastlamamıştı.

Dominique bir köşeye, diğerlerinin arkasında bir yere oturdu. Keating bir süre söylenenleri

dinlemeyi unuttu, onun dikkatini çekmeye çalıştı. Dominique'in düşünceli gözleri odayı dolaşıp her yüze birer birer baktıktan sonra onun yüzünde duruncaya kadar beklemek zorunda kaldı. Başını hızlı hızlı sallayarak selam verdi. Yüzünde de kişisel sahiplik yansıtan bir gülümseme vardı. Dominique başını eğdi, bir anlığına gözleri kapanırken Keating kirpiklerin yanaklara dokunduğunu gördü, sonra Dominique tekrar ona baktı. Uzun süre ona bakarak öylece oturdu. Gülümsemiyordu. Keating'in yüzündeki bir şeyi yeniden keşfeder gibiydi. Keating onu bahardan bu yana görmemişti. Hatırladığına oranla biraz daha yorgun, ama çok daha güzel buldu onu.

Sonra Keating, Ellsworth Toohey'e dönüp yeniden onu dinlemeye başladı. Duyduğu kelimeler yine her zamanki kadar heyecan vericiydi, ama yarattıkları zevkin bir tedirginlik niteliği olduğunu hissetti. Dominique'e baktı. Bu odaya ait değildi o. Bu toplantıya ait değildi. Keating nedenini bilemiyordu, ama öyle emindi ki, bunu anlamak, üzerine baskı yapıyordu. Dominique'in güzelliğinden, o küstah zarafetinden değildi bir kere. Ama bir başka şey, onu bu ortama yabancı kılıyordu. Sanki hepsi burada çıplak durumda rahat rahat oturuyorlarmış da, içeriye giyinik biri girmiş, hepsini utandırmış, küçük düşürmüş gibi. Oysa hiçbir şey yapmıyordu Dominique. Oturmuş, dikkatle dinliyordu. Bir ara arkasına yaslanıp bacaklarını üst üste attı, bir sigara yaktı. Bileğini sert bir hareketle sallayıp kibritin alevini söndürdü, yanındaki masada duran tablaya attı. Keating bu hareketi görünce, sanki kibrit hepsinin suratına fırlatılmış gibi hissetti. Saçmalıyorum, diye geçirdi içinden. Ama Ellsworth Toohey'nin konuşurken hiç Dominique'e bakmadığını da fark etmişti.

Toplantı sona erdiğinde Toohey hemen Dominique'in yanına koştu.

"Dominique, tatlım!" dedi pırıl pırıl bir sesle. "Bunu kendime bir iltifat mı sayayım?"

"İstersen."

"İlgilendiğini bilseydim sana özel bir davetiye yollardım."

"Ama ilgileneceğimi düşünmedin, öyle mi?"

"Hayır, doğrusu ben ..."

"Yanılmışsın, Ellsworth. Gazetecilik içgüdülerimi hesaba katmamışsın. Fırsatları hiçbir zaman kaçırmamak gerekir. Bir çetenin doğuşuna tanık olmak, her zaman rastlanacak olaylardan değildir."

Keating sert bir sesle, "Sen tam ne demek istiyorsun, Dominique?" diye sordu.

Dominique ona döndü. "Merhaba, Peter."

Toohey,"Peter Keating'i tanıyorsun tabii," diye gülümsedi.

"Evet. Peter bir zamanlar bana âşıktı."

Keating, "Kullandığın zaman kipi yanlış, Dominique," dedi.

"Dominique'in söylemeyi seçtiği şeyleri hiçbir zaman ciddiye almamalısın, Peter. Kendisi ciddiye alalım diye söylemiyor zaten. Küçük grubumuza katılmak ister misin, Dominique? Profesyonel niteliklerin seni seçkin bir üye yapmaya yeter."

"Hayır, Ellsworth. Küçük grubunuza katılmak istemem. Aslında senden böyle bir şey yapacak kadar nefret etmiyorum."

Keating, "Nesini beğenmiyorsun?" diye aksilendi.

Dominique bu sefer kelimeleri ağzında yuvarlayarak, "Aman, Peter, bunu da nereden çıkardın?" dedi. "Beğenmiyor değilim ki! Değil mi, Ellsworth? Bence bu olay, varlığı belli olan bir ihtiyaca cevap olarak gerçekleştirilmiş uygun bir girişim. Hepimizin ihtiyacı olan, hepimizin hak ettiği bir

şey."

Toohey, "Gelecek toplantımıza geleceğini varsayabilir miyiz?" diye sordu. "Bu kadar anlayışlı bir dinleyici bulmak hoş olur. Hiçbir şeye de engel olmazsın. Gelecek toplantıda yani."

"Hayır, Ellsworth. Teşekkür ederim. Benimki yalnızca bir meraktı. Ama buraya ilginç bir grup toplamışsın. Genç yapımcılar. Ha, aklıma gelmişken, Enright Evi'ni çizen o adamı neden çağırmadın ... Neydi adı? Howard Roark mu?"

Keating çenesinin birdenbire kasıldığını hissetti. Ama Dominique onlara pek masum bakışlarla bakıyordu, sesi pek hafife alır gibi çıkmıştı. Bunu laf olsun diye, öylesine söylediği belliydi. Keating içinden, herhalde Dominique şeyi demek istemiş olamaz, diye düşünüyordu ... Neyi ama? Bunu kendine sorduğunda, cevap bulamadı. Deminki soruyu ilk duyduğunda aklına gelen, onu korkutan şey neyse, onu.

Toohey ciddi ciddi, "Ben Bay Roark'la tanışma zevkine erişemedim," dedi.

Keating, Dominique'e, "Onu tanıyor musun?" diye sordu.

"Hayır," dedi Dominique. "Ben yalnız Enright Evi'nin resmini gördüm."

"Eee?" diye üsteledi Keating. "Çizim hakkında ne düşünüyorsun?"

"Düşünmüyorum," dedi Dominique.

Gitmek üzere döndüğünde Keating ona eşlik etti. Asansörde inerken ona baktı. Dar, siyah bir eldiven içindeki elinin çantayı köşesinden tutuşunu gördü. Parmakların o dikkatsiz hali, hem küstah, hem de davetkârdı. Kendini yeni baştan ona teslim oluyormuş gibi hissetti.

"Dominique, neden geldin bugün buraya?"

"Eh, çoktan beri hiçbir yere gitmemiştim, bununla başlayayım diye karar verdim. Anlarsın, ben denize girerken de, soğuk suya yavaş yavaş girerek kendime işkence etmeyi sevmem. Bir anda dalarım, kötü bir şokla karşılaşırım, ama ondan sonra gerisine dayanmak o kadar zor olmaz."

"Ne demek istiyorsun? Bu toplantıda o kadar kötü olan ne gördün? Aslında kesin ve belirli bir şeyler yapmayı planlamıyoruz ki! Doğru dürüst bir planımız, programımız yok. Niye geldiğimizi bile bilmiyorum."

"İşte mesele o, Peter. Niye geldiğini bile bilmiyorsun."

"İnsanların bir araya gelmesi için bir-grup işte. Konuşmak için. Ne kötülük var bunda?"

"Peter, ben yorgunum."

"Bu gece buraya gelmen, en azından artık inzivadan çıktığına işaret ediyor mu bari?"

"Evet. O doğru ... İnziva."

"Sana ulaşmaya çok uğraştım, biliyorsun."

"Öyle mi?"

"Seni görmekten ne kadar mutlu olduğumu söylemekle başlayayım mı?"

"Hayır. Onu söylemiş olduğunu varsayalım."

"Biliyor musun, değişmişsin, Dominique. Nasıl bir değişiklik olduğunu tam bilemiyorum, ama değişmişsin."

"Öyle mi?"

"Ne kadar güzel olduğunu da söylemiş olduğumu varsayalım, çünkü onu söyleyecek kelime bulamıyorum."

Sokaklar karanlıktı. Keating bir taksi çağırdı. Ona yakın otururken dönüp dosdoğru yüzüne baktı. Bakışı apaçık bir ima gibiydi. Aralarındaki sessizliği anlamlı kılmaya çalışıyordu. Dominique başını başka tarafa çevirmedi. O da onun yüzünü inceledi. Merak ediyor gibiydi. Kendi kafasındaki bir düşünceye yöneltmişti dikkatini. Keating o düşüncenin ne olduğunu tahmin edemiyordu. Yavaşça uzanıp onun elini tuttu. Avucunda bir çaba hissetti. Kaskatı parmaklar kanalıyla, kolun tümündeki çabayı hissedebiliyordu. Bu çaba elini çekmeye değil, Keating'in tutmasına izin vermeye yönelikti. Keating eli kaldırdı, çevirdi, dudaklarını bileğe değdirdi.

Sonra yine Dominique'in yüzüne baktı. Eli bıraktığında, bir an öylece havada kaldığını gördü. Parmaklar katı, yarı kapalı. Hatırladığı kayıtsızlık değildi bu seferki. Bu tiksintiydi. O kadar büyük bir tiksintiydi ki, kişisel olmaktan çıkmıştı. Keating'i gücendiremezdi. Onun kişiliğinden daha fazlasını içeriyor gibiydi. Birden Keating onun vücudunun farkına vardı. Arzuyla ya da incinmişlikle değil. Yalnızca o vücudun kendi yakınında, o elbisenin altında var olduğunu fark etti. Elinde olmadan fısıldadı:

"Kimdi, Dominique?"

Dominique hızla ona doğru döndü. Keating o gözlerin kısıldığını, daraldığını gördü. Dudakların gevşeyip dolgunlaştığını, yumuşadığını, ağzın açılmaksızın, yavaşça, belirli belirsiz bir gülümseme ifadesiyle yayıldığını gördü. Dominique dosdoğru onun gözlerine bakarak konuştu:

"Granit ocağında bir işçi."

Başarmıştı. Keating yüksek sesle güldü.

"Hak ettim, Dominique. Olmayacak şeylerden kuşkulanmamam gerekirdi."

"Peter, ne garip, değil mi? Bir zamanlar ... isteyebileceğim kişinin sen olduğunu düşünmüştüm."

"Neden garip olsun?"

"Kendimizi ne kadar az tanıdığımızı göstermesi açışından. Günün birinde sen de kendi hakkındaki gerçeği öğreneceksin, Peter. Senin için, çoğumuz için olduğundan daha kötü olacak. Ama onu düşünmek zorunda değilsin. Daha uzun süre gelmez."

"Beni istemiş miydin, Dominique?"

"Hiçbir zaman hiçbir şey isteyemem sanmıştım, sen de buna çok iyi yakışıyordun."

"Ne demek istediğini anlamıyorum. Söylediğine inanıyor musun, hiçbir zaman bilemiyorum. Seni her zaman seveceğimi biliyorum. Bir daha kaybolmana da izin vermeyeceğim. Madem artık döndün ..."

"Madem artık döndüm, seni bir daha görmek istemiyorum, Peter. Yo, arasıra rastladıkça görmek zorunda kalacağım tabii. Ama beni ziyaret etme. Görmeye gelme. Seni gücendirmeye çalışıyor değilim,

Peter. Mesele o değil. Beni kızdıracak hiçbir şey yapmadın. Bir daha karşılaşmak istemeyişim, kendi içimdeki bir şey. Seni bir örnek olarak seçtiğim için üzgünüm. Ama öyle uyuyorsun ki! Sen ... Peter, sen benim bu dünyada hiç sevmediğim şeylerin tümüsün. Ben de o şeyleri nasıl hiç sevmediğimi hatırlamak istemiyorum. Hatırlamama izin verirsem, yine oraya dönmem gerekir. Bu sana bir hakaret değil, Peter. Bunu anlamaya çalış. Dünyanın en kötüsü sen değilsin. En iyi sisin.

Korkunç olan da o. Eğer bir daha sana dönersem, gelmeme izin verme. Bunu şimdi söylüyorum, çünkü ancak şimdi söyleyebiliyorum. Ama eğer sana dönersem, beni nasılsa durduramazsın. Seni uyarabileceğim tek zaman şimdi."

Keating, "Ne demek istediğini anlamıyorum," derken benliğini buz gibi bir öfke kaplamıştı. Dudakları bile kaskatıydı.

"Anlamaya çalışma. Önemi yok. Biz birbirimizden uzak kalalım, yeter. Olur mu?"

"Senden asla vazgeçmem."

Dominique omuz silkti. "Pekâlâ, Peter. Sana iyilik ettiğim tek an bu andı. Başka herhangi bir kimseye de."

6

Roger Enright hayata Pennsylvania'da kömür madencisi olarak başlamıştı. Bugün sahip olduğu milyonlara doğru giderken hiç kimse ona yardım etmiş değildi. "İşte bu yüzden de hiç kimse hiçbir zaman yoluma dikilmedi," diye açıklardı. Aslında yoluna pek çok kişi ve pek çok olay dikilmişti, ama kendisi farkına varmamıştı. Upuzun kariyerinin çok sayıda olayı, pek de kimsenin hayranlığını çekecek şeyler değildi; başından geçen hiçbir olay öyle fısıltı halinde ortalıkta dolaşmazdı. Kariyeri ilan panosu gibi apaçık ortadaydı. Şantajcılar ve sinsi biyografi yazarları için iyi malzeme sayılamazdı Enright. Zenginler arasında da, bu kadar inceliksiz yollardan zengin olduğu için sevilmezdi.

Bankacılardan, sendikalardan, kadınlardan, papazlardan ve borsadan nefret ederdi. Ömründe ne bir tek hisse senedi satın almış, ne de kendi şirketlerinin hisselerinden bir tekini satmıştı. Serveti sapına kadar kendisine aitti. Sanki hepsini nakit olarak cebinde taşıyormuşçasına. Petrol şirketinin yanında, bir matbaası, bir restoranı, bir radyo istasyonu, bir oto tamirhanesi, bir de buzdolabı üreten fabrikası vardı. Her girişiminden önce o alanı uzun süre inceler, ondan sonra, sanki ilk defa duyuyormuş gibi o alana girer, eski örneklerin hiçbirine uymaz, hepsini tepetakla ederdi. Girişimlerinin bazıları başarılı olmuş, bazıları da batmıştı. O hepsini korkunç bir enerjiyle yönetmeyi sürdürürdü. Günde on iki saat çalışan biriydi.

Bir bina yaptırmaya karar verdiğinde, altı ay boyunca mimar aramıştı. Sonunda Roark'la yarım saat süren ilk görüşmelerinden sonra hemen anlaşmıştı. Çizimler yapılıp gelince, derhal inşaata geçilmesi için emir vermişti. Roark çizimlerini anlatmaya kalkıştığında Enright onun sözünü kesmiş, "Anlatma," demişti. "Bana soyut fikirleri anlatmaktan bir yarar gelmez. Benim hiçbir zaman ideallerim olmadı. Herkes bende ahlaktan eser olmadığını söyler. Ben yalnız beğendiğime giderim. Ama neyi beğendiğimi bilirim."

Roark, Enright'a ulaşabilme yolundaki daha önceki girişiminden hiç söz etmedi, sekreteriyle görüştüğünü de söylemedi. Enright bunu her nasılsa öğrendi. Beş dakika içinde sekreter işinden kovuldu, on dakika sonra da ofisin kapısından çıktı. Çok meşgul bir günün orta yerinde. Daktilosunda bir mektup, yarı yazılmış durumda, takılı kalmıştı.

Roark ofisini tekrar açtı. Aynı eski binanın tepesinde, aynı eski oda. Bitişikteki odayı da tutup aradaki kapıyı açtı, orayı yanında çalıştıracağı çizim elemanları için kullanmaya başladı. İnşaatın yıldırım hızına yetişebilmek için bunu yapmak zorundaydı. Çizim elemanları çok gençtiler. Pek tecrübeleri yoktu. Roark onları daha önce hiç duymamış olduğu halde, tavsiye mektubu istemedi. Hepsini başvurucular arasından, çizimlerine birkaç dakika bakarak seçti.

Bundan sonraki günlerin gerilimi arasında, onlarla iş konuları dışında hiç konuşmadı. Sabah ofise girdiklerinde, sanki masalarındaki kocaman beyaz kâğıtların dışında ayrı bir özel hayatları, önemleri, gerçekleri yokmuş gibi hissediyorlardı. Bu ofis tıpkı bir fabrika gibi soğuk ve ruhsuz bir duygu veriyordu insanlara ... dönüp Roark'a baktıkları ana kadar. O zaman buranın bir fabrika olmayıp, kendi vücutlarından beslenen bir fırın olduğunu hissetmeye başlıyorlardı. En başta da Roark'un vücudundan.

Gece sabaha kadar ofiste kaldığı günler oluyordu. Çizim elemanları sabah işe döndüklerinde onu hâlâ orada çalışır buluyorlardı. Ama yorgun görünmüyordu. Bir keresinde aralıksız, iki gün iki gece orada kalmıştı. Üçüncü günün öğleden sonrasında masasının üzerine devrilip uyuyakaldı. Birkaç saat sonra uyandı, hiçbir yorumda bulunmadan masaları dolaştı, aradan geçen zamanda neler

hazırlandığını görmeye çalıştı. Düzeltmeleri yaparken seçtiği kelimeler, birkaç saat önce başlamış olan düşünceyi arada hiçbir şey kesinti olmamış gibiydi.

Austen Heller, "Çalışırken çekilmez oluyorsun, Howard," dedi ona bir akşam. Oysa Roark ona işinden hiç söz etmemişti.

"Neden?" Roark şaşırmıştı.

"Seninle aynı odada bulunmak rahatsızlık verici oluyor. Gerilim bulaşıcıdır, bilirsin."

"Ne gerilimi? Ben kendimi ancak çalışırken doğal hissederim."

"Mesele o işte. Senin kendini tümüyle doğal hissetmen için, çatlayıp parça parça olmana bir santim kalmış olmalı. Sen hangi maddeden yapılmışsın böyle, Howard? Alt tarafı bir binadır bu. Kutsal kitapla Hint işkencelerinin ve cinsel doyumun bir toplamı değildir. Oysa sen öyleymiş gibi davranıyorsun."

"Değil midir?"

Dominique'i pek sık düşünmüyordu, ama düşündüğü zaman zihninde apansız belirmiyor, onay gerektirmeyen sürekli bir varlığın kabullenilmesi biçiminde oluyordu. İstiyordu Dominique'i. Nerede bulacağını da biliyordu. Ama bekliyordu. Beklemek eğlendiriyordu onu. Çünkü bu beklemenin Dominique'e dayanılmaz geleceğini bilmekteydi. Kendi yokluğunun, onu kendisine varlığından daha güçlü ve daha küçültücü bir bağla bağlayacağının farkındaydı. Ona kaçıp kurtulması için zaman tanıyor, bunu da sırf ona çaresizliğini göstermek için yapıyordu. Kendisi onu yeniden görmeye karar verinceye kadar. Dominique bu kararın Roark'a ait olduğunu bilecekti. Bu da efendi ya da sahip durumunun bir başka onayı demekti. O zaman Dominique belki onu öldürmeye, belki de kendi isteğiyle ona gelmeye hazır olacaktı. Bu eylemlerin ikisi de eşit olacaktı Dominique'in zihninde. Roark onu o noktaya getirmek istiyordu. Bekliyordu.

Enright Evi'nin inşaatı başlamak üzereyken, Roark bu sefer Joel Sutton'ın ofisine çağrıldı. Başarılı bir işadamı olan Joel Sutton dev bir iş ham yaptırmayı planlıyordu. Joel Sutton başarısını, insanları hiç anlamayışına borçluydu. Herkesi çok severdi. Hiçbir fark göremezdi. Büyük bir denge. Ne tepeleri vardı, ne çukurları. Bir çanak içindeki pekmez gibi.

Joel Sutton, Roark'la ilk olarak, Enright tarafından verilen bir akşam yemeğinde tanıştı. Roark'u sevdi Joel Sutton. Hayranlık duydu ona. Roark'la başka herhangi bir kimse arasında fark göremedi. Roark ofisine geldiğinde, Joel Sutton şöyle konuştu:

"Bak, emin değilim, emin değilim, hiç emin değilim, ama kafamdaki bina için seni düşünebileceğim kanısına vardım. Senin Enright Evi biraz garip, ama hoş. Bütün binalar hoş zaten. Bayılırım ben binalara. Sen sevmez misin? Rog Enright da çok zeki adamdır. Aşırı zeki adamdır. Hiç kimsenin düşünemediği şeylerden para kazanmayı bilir. Rog Enright'tan işaret almaya her zaman hazırımdır. Rog'un iyi dediği bir şey benim için de iyidir."

Roark bu ilk görüşmeden sonra haftalarca bekledi. Joel Sutton kararlarını çabuk veren adamlardan değildi.

Aralık ayında bir akşam, Austen Heller hiç habersiz Roark'u ziyarete geldi; ertesi cuma günü Bayan Ralston Holcombe'un vereceği resmi davete kendisiyle birlikte gelmek zorunda olduğunu bildirdi.

"Daha neler, Austen," dedi Roark.

"Beni dinle, Howard, neden olmazmış, onu söyle bakalım. Evet, biliyorum, bu tür şeylerden nefret

ediyorsun, ama bu sebep yeterli değil. Öbür yanda ben sana gitmen için çok daha geçerli nedenler sayabilirim. O ev mimarlara iş dağıtma merkezi gibi bir şeydir ve biliyorum ki sen de bir bina için her şeyini satmaya hazırsın ... Tamam biliyorum, senin türünde bir bina için. Ama sahip olmadığın ruhu bile satarsın bence o bina için. Gelecekteki fırsatlar uğruna birkaç saat canının sıkılmasına neden dayanmak istemiyorsun ki?"

"Çok mantıklı. Ama ben bu tür şeylerden fırsat doğabileceğine inanmıyorum."

"Bu seferlik gelir misin?"

"Neden özellikle bu sefer?"

"Bir kere, o Allahın belası Kiki Holcombe öyle istiyor. Dün iki saat boyunca ısrar etti, bir öğle yemeği randevumu kaçırmama neden oldu. Enright Evi gibi bir bina yükselirken, mimarını kendi salonunda konuklarına gösteremezse şöhretinin mahvolacağına inanıyor. Hobisi bu onun. Mimarlar koleksiyonu yapar. Seni getirmem için ısrar etti de etti, ben de getiririm diye söz verdim."

"Neden?"

"Çünkü cumaya Joel Sutton'ı da çağırıyor. Sinirden ölsen de ona nazik davranmaya çalış. Duyduğuma göre iş hanını sana vermekte hemen hemen kararlıymış. Biraz kişisel temas, işi koparmayı sağlar. Onun gerisinde de daha bir yığın insan var. Hepsi orada olacak. Senin de orada olmanı istiyorum. O binayı almanı istiyorum. En az on yıl süreyle bir daha granit ocağı falan duymak istemiyorum. Hoşlanmam ben granit ocaklarından."

Roark bir masanın kenarına ilişmiş, elleriyle masanın kenarına sarılmış, o sayede kıpırdamadan durabiliyordu. Ofisinde geçirdiği on dört saatin sonunda hayli yorgundu. Daha doğrusu, yorgun olması gerektiğini düşünüyor, ama öyle bir şey hissetmiyordu.

Gevşeyebilmek için omuzlarını sarkıttı, gevşeyemedi. Kolları gergin. kaskatıydı. Bir dirseği hafifçe titriyordu. Uzun bacakları ayrıktı. Biri dizden bükülmüş, dizi masaya dayanmışken; diğeri kenardan dümdüz aşağıya sarkıyor, sabırsızlıkla sallanıyordu. Bugünlerde kendini dinlenmeye zorlamak öyle zordu ki!

Yeni evi, sessiz bir sokaktaki küçük, modern bir apartmanda, bir tek geniş odaydı. Burayı seçişinin nedeni, pencerelerin üzerinde ve duvarlarda kartonpiyer olmayışıydı. Odada birkaç parça basit eşya vardı. Temiz, geniş ve boş görünüyordu. İnsana köşelerinden yankılar duyulacakmış gibi geliyordu.

"Bir kerecik gelsen ne olur?" dedi Heller. "O kadar da korkunç bir şey değil. Belki seni eğlendirir bile. Orada pek çok eski dostunu göreceksin. John Erik Snyte, Peter Keating, Guy Francon ve kızı... O kızı tanıman şart. Yazılarını hiç okudun mu?"

"Gelirim," dedi Roark birden.

"Ne yapacağı kestirilmez birisin. Zaman zaman mantıklı bile olacak kadar! Cuma akşamı sekiz buçukta alırım seni. Resmi kıyafet. Smokin ceketin var mı, onu da sorayım."

"Enright bana bir tane aldırttı."

"Enright çok akıllı adamdır."

Heller gittikten sonra Roark uzun süre o masanın kenarında oturmayı sürdürdü. O partiye gitmeye karar vermesinin nedeni, Dominique'in onunla karşılaşmayı en istemeyeceği yerin orası olmasıydı.

Ellsworth Toohey, "Konuk ağırlamayı kendine meslek edinmiş zengin bir kadından daha yararsız şey yoktur, sevgili Kiki," diyordu. "Ama beri yandan, yararsız şeyler de sevimli oluyor. Soyluluk gibi

örneğin. Tüm kavramların en yararsızı."

Kiki Holcombe sitem edercesine burnunu buruşturdu, ama aslında soylulukla karşılaştırılmak hoşuna gitmişti. Floransa tarzı balo salonunun tavanında üç kristal avize ışıl ışıldı. Toohey'e bakmak için gözlerini kaldırdığında o ışıklar gözlerinde yansıdı; rimelleri boncuk boncuk olmuş gözler, nemli kıvılcımlar koleksiyonu haline dönüştü.

"İğrenç şeyler söylüyorsun, Ellsworth. Seni neden her seferinde davet ettiğimi bilemiyorum."

"İşte o yüzden davet ediyorsun, tatlım. Sanırım buraya istediğim kadar sık davet edilebileceğim."

"Buna karşı, bir kadıncağızın elinden ne gelir?"

Boynuna diş kadar iri elmaslar dizili kolye takmış, uzun boylu bir kadın olan Bayan Gillespie, sırıtarak, "Bay Toohey'le tartışma başlatmak akıllılık değildir," diye söze karıştı. "Yararı olmaz. Daha başlamadan kaybetmiş sayılırız."

Toohey, "Tartışmak, yararı da, sevimliliği de olmayan bir şeydir, Bayan Gillespie," dedi. "Onu akıllı erkeklere bırakın. Akıl da tabii zaafın tehlikeli bir itirafıdır. İnsanların başka her konuda yenildikten sonra akıllarını geliştirmeye başladığı söylenir."

Bayan Gillespie, "Aslında bunu ciddi söylemiyorsunuz," derken yüzündeki gülümseme, söylenenleri hoş bir gerçek olarak kabul ettiğini gösteriyordu. Toohey'i bir zafer edasıyla yakaladı, Bayan Holcombe'dan kazanılmış bir ganimet olarak çekip oradan uzaklaştırdı. Kiki Holcombe bu arada yeni konuklarını karşılamak üzere dönmüştü. "Ama siz akıllı erkekler öyle çocuksu olursunuz ki! Öyle duygulusunuz ki! İnsan sizi nazlamak zorunda kalıyor."

"Ben olsam bunu hiç yapmazdım, Bayan Gillespie. Yararlanmaya kalkarız o zaman. Hem insanın aklını teşhir etmesi çok bayağı bir şeydir. Servetini teşhir etmesi kadar bayağıdır."

"Hay Allah, bunu da sokuşturmasanız olmazdı, değil mi? Sizin bir tür radikal olduğunuzu duymuştum tabii, ama ciddiye almıyorum. Zerre kadar bile. Buna ne diyeceksiniz bakalım?"

"Çok hoşuma gitti," dedi Toohey.

"Beni kandıramazsınız. Tehlikeli türlerden olduğunuza inandıramazsınız beni. Tehlikeli olanlar kir pas içindedir, dilbilgisini de yanlış kullanırlar. Hem sizin öyle güzel bir sesiniz var ki!"

"Tehlikeli olmaya çalıştığımı da nereden çıkardınız, Bayan Gillespie? Ben yalnızca ... nasıl desem? Her şeyin en yumuşağıyım. Vicdan diyelim. Sizin kendi vicdanınız bir başka insanın kılığına girmiş, bu dünyada sizin kadar şanslı olmayanlara karşı duyduğunuz duygulan kolluyor, siz de o duygulan kullanmaktan kurtuluyorsunuz."

"Amma da garip bir fikir! Çok mu korkunç, çok mu doğru, anlayamıyorum."

"Her ikisi de, Bayan Gillespie. Tüm bilgelikler gibi."

Kiki Holcombe balo salonunu mutlu mutlu süzdü, tavandaki akşam ışığına baktı. Avizelerin üzerinde kaldığı için, etkilenmiyordu o ışık. Tavanın konuklardan ne kadar yukarda olduğunu geçirdi aklından. Her şeye egemen, hiçbir şeyden rahatsız olmayan bir tavan. Bunca kalabalık bile salonunu cüceleştiremiyordu. Salon hepsinin tepesinde, dev bir kutu gibiydi. Oransız sayılacak kadar kocaman. Zaten bu lüks duygusunu veren de, yukarda kalan o koskoca hava tabakasıydı. Bir mücevher kutusunun kapağı gibi. Ortasında bir tek minik mücevher bulunan dev bir kutu.

Konuklar iki geniş dalga halinde kayarak ilerliyorlardı. Bu iki akım onları er geç iki girdaba doğru çekiyordu. Birinin ortasında Ellsworth Toohey, öbürünün ortasında Peter Keating vardı. Şık giysiler Ellsworth Toohey'nin üzerinde hiç iyi durmamıştı. Ceketinin içinden dikdörtgen biçiminde gözüken

kolalı gömleği, yüzünü fazla uzun gösteriyor, adamı iki boyutlu gibi uzatıyordu. Papyonunun kanatları, ince boynunu tüyleri yolunmuş bir tavuğun boynuna benzetiyordu. Solgun, mavimsi teniyle, güçlü bir elin uzanıp koparıvermesine her an hazır. Ama giysilerini yine de oradaki herkesten daha iyi taşımaktaydı. Dikkatsiz bir küstahlıkla, rahatça taşımaktaydı onları. Görünüşünün çirkinliği, üstünlüğünün ilanı gibiydi. Çirkinliği önemsiz kılacak kadar büyük bir üstünlük.

Gözlüklü, ciddi yüzlü, yakası fazla açık bir kadına laf anlatmaktaydı: "Tatlım, kendinden büyük bir amaca adanmadıkça, olsa olsa entelektüelliğin çırağı durumunda kalırsın."

Tartışma heyecanından suratı morarmış şişman bir adama, "Ama dostum, ben de hoşlanmayabilirim bundan," diyordu. "Ben yalnızca, tarihin kaçınılmaz akışı böyle dedim. Sen ya da ben kim oluyoruz ki tarihin akışını değiştirebilelim?"

Mutsuz bir genç mimara, "Hayır, evladım," diyordu. "Benim sana karşı oluşum, çizdiğin kötü binalardan ötürü değil. Ben eleştirdiğim zaman sızlanma hamlığını göstermem. Dikkatli olman gerekir. Sonra arkandan, hem suçlu, hem güçlü derler."

Bir milyoner dula, "Evet, Sosyal Etüdler Atölyesi'ne bağış yapmanız bence de çok iyi bir fikir," diyordu. "Hem insanlığın büyük kültürel başarılarına katkınız olur, hem de hayatınızı ve sindirim sisteminizi bozmamış olursunuz."

Çevresindekiler, "Ne esprili adam, değil mi?" diyorlardı. "Ne kadar da cesur!"

Peter Keating ise mutlu mutlu gülümsüyordu. Balo salonunun her yanından kendisine doğru bir dikkat ve hayranlık akımı hissetmekteydi. İnsanlara bakıyordu. Süslenip püslenmiş, parfümlenmiş, ipeklerini hışırdatarak dolaşan, ışıl ışıl insanlara. Birkaç saat önce, buraya gelmeye hazırlanırken üstlerinden duş suları nasıl damlamışsa, şimdi de ışık damlaları öyle dökülmekteydi. Buraya gelip, Peter Keating adlı birine saygılarını sunmak için hazırlanmışlardı böyle. Bazen bir an geliyor, Peter Keating'in kendisi olduğunu unutuyordu. Gözü bir aynaya iliştiğinde, kendi içinden de hayranları arasına karışmak geliyordu.

Akımlardan biri onu Ellsworth Toohey'le karşı karşıya getirdi. Keating yaz günü derede yüzerken başını çıkarmış bir çocuk gibi gülümsedi. Pırıl pırıldı. Enerji saçıyordu çevresine. Toohey durup ona baktı. Toohey'nin elleri pantolonunun ceplerine doğru kaydı, ceketi, ince kalçaları üzerinde yayıldı. Minik ayakları üstünde sallanıyor gibiydi. Gözleri muammalı bir beğeniyle dikkat kesilmişti.

"Bak, Ellsworth, şuna bak ... Ne harika bir gece, değil mi?"

Keating bunu sanki kendisine anlayış gösterecek olan annesine söylüyordu. Sarhoş gibi konuşuyordu.

"Mutlu musun, Peter? Bu gece bir sansasyon oldun. Küçük Peter şöhret duvarını aşmışa benziyor. Böyle olur bu işler. İnsan ne zaman ve neden olduğunu tam anlayamaz ... Ama burada seni açık açık görmezden gelen biri var, değil mi?"

Keating yüzünü buruşturdu. Toohey'nin buna dikkat etmeye nasıl vakit bulabildiğine şaşıyordu.

"Eh, ziyanı yok," dedi Toohey. "İstisnalar, kuralı güçlendirir. Yazık yine de. Dominique Francon'u çekebilecek erkeğin çok farklı bir erkek olacağı yolunda, saçma bir fikir vardır hep kafamda. O yüzden de, tabii, sen gelmiştin aklıma. Öylesine bir düşünce. Ama yine de, onu elde edecek erkekte, senin asla ulaşamayacağın bir şeyler olacak. Yenecek o adam seni o konuda."

"Kimse onu elde etmiş değil," diye terslendi Keating.

"Yo, kesinlikle değil. Henüz yani. Buna da şaşmak gerekmez. Eh, olağanüstü biri olması gerektiği

ortada."

"Baksana, ne yapmaya çalışıyorsun sen? Aslında Dominique Francon'dan hoşlanmıyorsun ki! Değil mi?"

"Hiçbir zaman hoşlanıyorum demedim ki!"

Az sonra Keating, Toohey'nin çevresindekilere şöyle dediğini duydu: "Mutluluk mu? Ama mutluluk öyle orta sınıf bir şey ki! Nedir mutluluk? Hayatta ondan daha önemli o kadar çok şey var ki!"

Keating yavaş yavaş Dominique'e doğru süzüldü. Dominique sanki arkasındaki havaya yaslanarak duruyordu. O hava onun ince vücudunu taşımaya yeterliymiş gibi. Giydiği sırtı açık tuvalet cam rengiydi. Keating'e sanki onun içinden arka taraf görülebiliyormuş gibi bir duygu geldi. Var olamayacak kadar narin bir hali vardı Dominique'in. O narinlik, korkunç bir güce işaret ediyordu. O sayede, gerçek olamayacak vücuduna rağmen hayata tutunmayı başarıyormuş gibi görünüyordu.

Keating yaklaştığında, Dominique onu görmezden gelmek için herhangi bir çaba göstermedi. Ona döndü, sorularına cevap verdi. Ama sesinin tekdüzeliği Keating'i durdurdu, çaresizliğe itti, birkaç dakika sonra oradan ayrılmasına yol açtı.

Roark'la Heller girdiğinde, Kiki Holcombe onları kapıda karşıladı. Heller, Roark'u ona tanıştırdı; Bayan Holcombe yine her zamanki gibi konuşmaya başladı. Sesi sırf konuşma hızının etkisiyle önüne geleni silip süpüren bir füze gibiydi.

"Ah, Bay Roark, sizi tanımayı öyle çok istiyordum ki! Hepimiz hakkınızda pek çok şey duyduk. Sizi uyarmam gerek, kocam sizi pek onaylamıyor... yani sanatsal açıdan. Ama buna kaygılanmayın. Bu evde bir müttefikiniz var. Hevesli bir müttefik!"

"Çok naziksiniz, Bayan Holcombe," dedi Roark. "Belki gereksiz derecede."

"Ah, Enright Evi'nize bayıldım! Tabii benim estetik inançlarımı paylaşıyor diyemem, ama kültürlü insanlar açık fikirli olmalı. Yani... yaratıcı sanatta her görüş açısına pay tanımalı. Her şeyden önemlisi açık fikirli olmamız. Siz de öyle düşünmüyor musunuz?"

"Bilmiyorum," dedi Roark. "Ben hiçbir zaman açık fikirli olmadım."

Kadın onun küstahlık etmeye çalışmadığından emindi. Sesi de, hareketleri de küstahlıktan çok uzaktı. Ama nedense onu ilk gördüğünde kadının aklından geçen sıfat, "küstah"tı. O da herkes gibi smokin ceket giymişti. Uzun boylu olduğu için üzerinde de iyi duruyordu. Ama her nedense, bu giysiler ona uygun değilmiş gibiydi. Turuncu saçları, resmi kıyafete hiç yakışmıyordu. Hem, onun yüzünü de sevmemişti Kiki Holcombe. Bu yüz zincire vurulup çalıştırılan bir mahkûmlar ekibine ya da bir orduya yakışırdı. Bu salonda yeri yoktu.

"Çalışmalarınıza hepimiz öyle ilgi duyuyoruz ki," dedi. "İlk binanız mı?"

"Beşinci."

"Ya, öyle mi? Tabii. Ne kadar ilginç."

Ellerini birbirine kenetledi, yeni gelen bir konuğu karşılamak üzere döndü. Heller, "Önce kiminle tanışmak istiyorsun?" diye sordu. "Dominique Francon bize bakıyor Haydi, gel."

Roark döndü, Dominique'i salonun karşı tarafında, tek başına, ayakta gördü. Yüzünde hiçbir ifade yoktu. Hatta ifadeden kaçınmak için bir çaba bile yoktu. Bir insan yüzünün yalnızca kemik ve kas yapısını sergilemesi, ama hiçbir anlam taşımaması, yalnızca basit anatomik hatlardan oluşması, bir omuz ya da bir kol gibi olması, duyusal algıları yansıtmaması, çok garip görünüyordu. Ayakları yere garip bir açıyla basmaktaydı. İki küçük üçgen, birbirine paralel olarak dosdoğru karşıya dönüktü.

Sanki çevrede hiç parke yokmuş, yalnızca tabanlarını bastığı o iki noktaya basmak güvenliymiş, tek çaresi hiç kıpırdamamak ve hiçbir yere bakmamakmış gibi. Roark şiddet düzeyinde bir zevk hissetti; bunun birinci nedeni, Roark'un yarattığı bu duruma Dominique'in dayanamayacak kadar narin görünmesi, ikinci nedeni de, bu kadar güzel dayanabilmesiydi.

Heller. "Bayan Francon, size Howard Roark'u tanıştırabilir miyim?" dedi.

Bu adı söylemek için sesini yükseltmiş değildi. Kendi sesindeki stres düzeyine kendi de şaşıyor, nedenini düşünüyordu. Herhalde sessizlik bu adı yakaladı, öylece havada tutuverdi, diye bir açıklama buldu. Ama hemen ardından, ortalığın hiç de sessiz olmadığını hatırladı. Roark'un sesi terbiyeli, yüzü boş bir yüzdü. Dominique de sosyal kurallara uygun şekilde cevap veriyordu:

"Memnun oldum, Bay Roark."

Roark eğilip selam verdi. "Ben de, Bayan Francon."

Dominique, "Enright Evi..." dedi.

Sanki bu iki kelimeyi söylemek istemiyormuş gibiydi. Sanki bu kelimeler yalnızca bir binayı değil, onun ötesinde daha pek çok şeyi ifade ediyormuş gibi.

Roark, "Evet, Bayan Francon;" dedi.

Dominique o zaman gülümsedi. Yine sosyal gereklere uygun, nazik bir gülümseme. Yeni tanıştırılan birine karşı kullanılabilecek türden,

"Roger Enright'ı tanırım. Hemen hemen aile dostumuz sayılır."

"Bay Enright'ın çok sayıdaki dostlarıyla tanışma fırsatım olmadı."

"Bir keresinde babamın onu yemeğe davet ettiğini hatırlıyorum. Berbat bir yemek olmuştu. Babama hoşsohbettir denir, ama Bay Enright'tan tek kelime koparmayı başaramamıştı. Orada öylece oturuyordu Roger. Bunun babam açısından ne büyük bir yenilgi olduğunu anlayabilmek için babamı tanımak şart."

"Babanızın yanında çalışmıştım." Dominique'in eli hareket halindeyken bir anda olduğu yerde durdu. "Birkaç yıl önceydi. Çizim elemanı olarak çalışıyordum."

Dominique'in eli indi. "O halde babamın Roger Enright'la dünyada geçinemeyeceğini biliyorsunuzdur."

"Hayır, geçinemez."

"Sanırım Roger beni sevmişti. Ama Wynand Gazeteleri'nde çalışmamı hiçbir zaman bağışlamadı."

Heller ikisinin arasında dururken, yanılmışım herhalde, diye düşünüyordu. Bu konuşmada hiçbir acayiplik yoktu. Hatta ... hiçbir şey yoktu. Dominique'in mimarlıktan söz etmemesine canı sıkılmıştı. Oysa öyle yapması gerekirdi. Üzülerek, herhalde bu adamdan hoşlanmadı, diye karar verdi. Zaten gördüğü erkeklerin çoğundan hoşlanmazdı.

O sırada Bayan Gillespie, Heller'ı yakaladı, başka tarafa sürükledi. Roark'la Dominique yalnız kalmışlardı. Roark,

"Bay Enright kentte yayınlanan her gazeteyi okur," dedi. "Hepsini ofisine getirtir. Ama başyazılarıyla tüm yorum yazıları kesilip çıkarılmış olarak getirtir."

"Hep yapardı bunu. Roger esas yönelmesi gereken mesleği kaçırmış. Bilim adamı olmalıymış. Gerçekleri o kadar seviyor, yorumlardan öylesine nefret ediyor ki!"

"Buna karşılık. Bay Fleming'i tanır mısınız?" diye sordu Roark.

"Hayır."

"Heller'ın dostlarındandır. Bay Fleming de yalnızca başyazıları ve yorum yazılarını okur. İnsanlar onun konuşmasını dinlemekten hoşlanırlar."

Dominique, Roark'a bakıyordu. Roark da dosdoğru ona bakmaktaydı. Çok terbiyeli bir bakışla. İlk defa karşılaştığı birine bakan bir erkek gibi. Dominique o yüzde ufacık bir imanın gölgesini aradı. Her zamanki gülümsemesinin en küçük bir gölgesi, hatta alaycı bir ifâde bile, aralarında bir bağ sayılırdı. Ama hiçbir şey bulamıyordu o yüzde. Roark bir yabancı gibi konuşmaktaydı. Bir salonda bir bayana tanıştırılmış bir erkek olarak davranıyor, bunun dışında hiçbir gerçeğe izin vermiyor, geleneğin gerektirdiği tüm nezaket kurallarını uyguluyordu. Dominique bu kurallara cevap verirken, üzerindeki elbisenin, karşısındaki bu adamdan saklayabileceği hiçbir şey bulunmadığını; bu adamın kendisini, yediği yemekten bile daha özel ve kişisel bir ihtiyaç için kullanmış olduğunu; oysa şimdi mesafeli durduğunu, daha fazla sokulmaya hakkı yokmuş gibi davrandığını düşünüyordu. Bu da bir alay etme biçimi, dedi kendi kendine. Unutmadığı, ama hatırladığını da kabul etmeye yanaşmadığı olaydan sonra! O olayı ilk benim anmamı bekliyor, diye düşündü. Geçmişi kabul etmenin küçük düşürücü etkisini Dominique'e bırakıyordu. O olayı gerçeğe çevirecek kelimeyi ağzından çıkardığı anda, olacağı buydu. Çünkü Dominique'in o olayı öldürmeye, ortaya getirmemeye razı olamayacağını biliyordu.

Dominique, "Bu Bay Fleming hayatını neyle kazanıyor?" diye sordu.

"Kalemtıraş üreten biridir."

"Sahi mi? Austen'in arkadaşı mı?"

"Austen çok kişi tanır. İşinin bu olduğunu söylüyor."

"Başarılı biri mi?"

"Kim, Bayan Francon? Austen'se, pek emin değilim. Ama Bay Fleming çok başarılı. New Jersey'de, Connecticut'ta ve Rhode

Island'da fabrikaları var."

"Austen konusunda yanılıyorsunuz, Bay Roark. Başarılıdır. Onun ve benim paylaştığımız meslekte, insan dokunulmamışlığını korursa, etki altına girmezse, başarılı sayılır."

"Bu nasıl sağlanır?"

"İki yoldan biriyle; ya insanlara hiç bakmayacaksınız, ya da her şeylerine birden bakacaksınız."

"Hangisi daha iyi, Bayan Francon?"

"Hangisi daha zorsa o."

"Ama zor olanı seçme isteği de bir zaaf itirafi sayılabilir."

"Tabii, Bay Roark. Ama en zararsız itiraf da o."

"Tabii itiraf edilecek bir zaaf varsa."

O sırada kalabalığın arasından biri uçarak geldi, Roark'un omzuna bir kol sarıldı. John Erik Snyte.

"Roark! Burada kime de rastlayacakmışım!" diye bağırdı. "Çok sevindim, çok sevindim! Ne kadar uzun zaman geçti, değil mi? Bak, dinle, seninle konuşmak istiyorum! Onu bir dakikalığına bana bırak, Dominique."

Roark eğilip Dominique'i selamladı. Kolları iki yanındaydı. Önüne düşen bir tutam saçtan ötürü Dominique onun yüzünü göremiyordu. Bir an için karşısında yalnızca turuncu bir kafa gördü; sonra Roark, Snyte'in peşi sıra kalabalığın içine doğru ilerledi.

Snyte bir yandan konuşuyordu: "Tanrım, şu son birkaç yılda ne kadar yükseldin! Baksana, Enright'ın gayrimenkul işine girmeyi planladığını biliyor muydun? Büyük çapta yani. Ufukta daha başka binaları da var mı?"

Snyte'ı uzaklaşmaya zorlayıp Roark'u Joel Sutton'a götüren, Heller oldu. Roark'un buradaki varlığının, adamın tüm kuşkularını yok ettiğini görüyordu. Bu partiye gelmek, Roark'un kişiliği açısından bir güvenlik damgası gibi iş görmüştü. Joel Sutton'ın eli Roark'u dirseğinden tuttu; beş pembe, kısa parmak, ceketin siyah koluna sarıldı. Joel Sutton güvenle yutkundu.

"Bak, evladım, her şey tamam. Sen aldın. Ama son kuruşumu sızdırmaya kalkışma. Siz mimarlar hep soyguncusunuz ama kozumu sana oynayacağım. Akıllı çocuksun, bizim Roger'ı bile tavlamışsın, öyle değil mi? İşte beni de yakaladın. Hemen hemen. Yani ... seni birkaç güne kadar ararım, anlaşma için kapışmaya başlarız!"

Heller onlara bakarken, ikisini bir arada görmek hemen hemen edebe aykırı, diye düşünüyordu. Roark'un uzun boylu, estetik yapısından, uzun çizgili vücutlara özgü bir temizlik yayılıyordu. Onun karşısında şu gülümseyen kıyma topağı vardı ve asıl onun kararı çok büyük anlam taşıyordu.

Derken Roark yapacağı binadan söz etmeye başladı, ama Joel Sutton onun yüzüne şaşkın ve incinmiş bakışlarla baktı. Joel Sutton buraya binalardan konuşmaya gelmemişti. Partiler eğlenmek amacıyla verilirdi. Hayattaki önemli şeyleri unutmaktan daha büyük keyif var mıydı? Bu nedenle Joel Sutton, Badminton'dan söz etmeye koyuldu. Hobisi oydu. Soylu bir hobidir, diye anlatıyordu. Diğer insanlar gibi bayağılaşıp zamanını golfla ziyan etmiyordu. Roark terbiyeli terbiyeli dinledi. Söyleyebileceği hiçbir şey yoktu.

Joel Sutton birdenbire, "Badminton oynuyorsunuz, değil mi?" diye sordu.

"Hayır," dedi Roark.

"Oynamıyor musunuz?" Joel Sutton tekrar yutkundu. "Oynamıyorsunuz, ha? Ah, ne yazık, ne kadar çok yazık! Mutlaka oynuyorsunuzdur diye düşünmüştüm. Bu ince uzun halinizle, çok iyi oynardınız. Müthiş olurdunuz. O bina yükselirken biz de ikimiz bir olup bizim Tompkins'in canına okuruz, diye düşünmüştüm."

"O bina yükselirken benim zaten oynamaya vaktim olmaz, Bay Sutton."

"Ne demek vaktim olmaz? Çizim elemanları ne işe yarıyor? Fazladan iki adam daha tutun, bırakın onlar kaygılansın. Size yeterince para vereceğim nasılsa, değil mi? Ama zaten oynamıyormuşsunuz. Ne kadar yazık. Ben sanmıştım ki mutlaka ... Kanal Sokağı'ndaki binamı yapan mimar Badminton'da bir sihirbazdı. Ama geçen yıl öldü. Bir araba kazasında parçaladı kendini, lanet olasıca. İyi mimardı. Oysa siz oynamıyorsunuz."

"Bay Sutton, bu konuya gerçekten üzülmüş değilsiniz, değil mi?"

"Çok ciddi bir hayal kırıklığına uğradım, evladım."

"Ama siz beni ne yapmak üzere işe alıyorsunuz ki?"

"Beni ne yapıyor muyum?"

"Beni ne yapmak için tutuyorsunuz?"

"Bir bina yapmak için tabii."

"Badminton oynasaydım o binanın daha iyi bir bina olacağına gerçekten inanıyor musunuz?"

"Eh, iş iştir, eğlence de eğlencedir. Hayatın pratik bir yanı vardır. İnsanca bir yanı vardır. Yo, zararı yok ... ama yine de senin gibi ince biri için bence kesinlikle ... neyse, zararı yok, insan her şeyi birden elde edemez ya!"

Joel Sutton ayrıldığında Roark parlak bir sesin, "Tebrikler, Howard," dediğini duyup döndü, Peter Keating'in kendisine neşeyle gülümsemekte olduğunu gördü.

"Merhaba, Peter. Ne dedin?"

"Joel Sutton'ı avladığın için tebrikler, dedim. Ama biliyor musun, o işi pek iyi idare edemedin."

"Ne?"

"Joel'i yani. Canım, tabii çoğunu duydum ... neden duymayayım ki? Çok eğlenceliydi. Bu işler böyle yapılmaz, Howard. Ben olsam ne yapardım, biliyor musun? İki yaşımdan beri Badminton oynadığıma yemin ederdim. Bunun krallara, prenslere göre bir oyun olduğunu söylerdim. Değerini bilmek için insanın çok yüce bir ruhu olması gerekir, derdim. O beni sınavdan geçirme fırsatı buluncaya kadar da, gerçekten prensler gibi oynamayı öğrenmiş olurdum. Ne kaybedersin ki?"

"Aklıma gelmedi."

"Bu bir sır, Howard. Nadide bir sır. Sana besbedava sunuyorum, insanlar nasıl olmanı istiyorsa, her zaman öyle ol. O zaman onlar da, sen nerede durmalarını istiyorsan, orada dururlar. Bu sırrı sana veriyorum, çünkü hiçbir zaman kullanmayacağını biliyorum. Bazı bakımlardan çok parlaksın, Howard. Bunu her zaman söylemişimdir. Ama bazı bakımlardan da çok aptalsın."

"Mümkündür."

"Eğer oyunu Kiki Holcombe'un salonundan geçerek oynayacaksan, birkaç şey öğrenmek için çaba göstermelisin. Kararın o mu, Howard? Büyüyor musun artık? Gerçi seni burada gördüğümde hayatınım şokunu yaşadım. Ha, evet, Enright Evi konusunda da tebrikler. Çok güzel tabii, her zamanki gibi. Bütün yaz nerelerdeydin? Bir ara hatırlat da smokin ceketi nasıl giyilir, öğreteyim sana. Tanrım, senin üzerinde ne kadar da tuhaf duruyor! İşte hoşlandığım şey de bu. Seni böyle tuhaf görmeyi seviyorum. Biz eski dostuz, değil mi, Howard?"

"Sen sarhoşsun, Peter."

"Tabii sarhoşum. Ama bu gece bir damla bile içki içmedim. Bir damla bile. Neyle sarhoş olduğumu sen asla, asla öğrenemeyeceksin. Sana göre bir şey değil. Beni sarhoş eden şeylerin biri de o zaten. Sana göre olmayışı. Biliyor musun, Howard, seni seviyorum. Gerçekten seviyorum. Bu gece."

"Peki, Peter. Her zaman da seveceksin, biliyorsun."

Roark pek çok kişiyle tanıştırıldı, onunla pek çok kişi konuştu. Hepsi gülümsediler, ona bir dost olarak yaklaşma çabasında samimi göründüler, takdirlerini ifade etmeye çalıştılar, iyi niyet ve nazik ilgi gösterdiler. Ama onun tek duyduğu, "Enright Evi çok güzel, hemen hemen Cosmo-Slotnick Binası kadar güzel," mesajı oldu.

"Geleceğinizin çok parlak olacağından eminim, Bay Roark, inanın bana. Ben işaretleri iyi bilirim. İkinci bir Ralston Holcombe olacaksınız." Kendisine düşmanlık gösterilmesine alışkındı. Ama bu tür dostluk ona düşmanlıktan daha kötü geliyordu. Bir süre sonra buradan çıkıp kendi ofisinin basit ve temiz gerçeğine dönebileceğini düşünerek omuz silkip geçti.

Akşamın geri kalanı boyunca Roark bir daha Dominique'e bakmadı. Dominique onu kalabalığın arasında gözleriyle izledi. Onu durdurup konuşanlara baktı. Dinlerken Roark'un omuzlarının nezaketle bükülüşüne baktı. Bu da bana gülüşünün bir başka biçimi, diye düşünüyordu. Kendisinin kalabalıklara sunuluşunu Dominique'e göstermek. Birkaç dakikasını isteyen herkese teslim olmak. Bunu seyretmenin Dominique'e taşocağındaki güneşi ve matkabı seyretmekten daha zor geleceğini biliyordu. Dominique itiraz etmeden durdu, izledi. Onun kendisine bakmasını beklemiyordu. Ama o bu salonda olduğu sürece, kendisi de kalmak zorundaydı.

O gece Roark salona girdiği andan itibaren, onun varlığını yoğun biçimde fark eden bir kişi daha vardı. Ellsworth Toohey, Roark'u daha kapıdan girerken görmüştü. Daha önce onu ömründe görmediği için kim olduğunu bilmiyordu. Ama olduğu yerde durup ona uzun uzun baktı.

Sonra Toohey dönüp kalabalığa karıştı, dostlarına gülümsedi. Yine de, gülümsemeler ve konuşmalar arasında, gözleri ikide bir turuncu saçlı adama dönüyordu. On üçüncü kattaki penceresinden kaldırıma bakıp, düşersem vücudum betona çarptığında ne olur, diye düşünürken neler hissederse, aynı duygularla bakıyordu o adama. Adını da, mesleğini de, geçmişini de bilmiyordu. Toohey'e göre, bir insan değil, yalnızca bir güçtü o. Toohey insanları hiç görmezdi. Belki de bu tür bir gücün bir insan vücudu biçiminde ifade bulmasıydı hayranlığını çeken.

Bir süre sonra parmağıyla göstererek John Erik Snyte'a sordu:

"Kim bu adam?"

"O mu?" dedi Snyte. "Howard Roark. Hani, Enright Evi'ni biliyorsun."

"Ya," dedi Toohey.

"Efendim?"

"Tabii. Böyle olacaktı."

"Onunla tanışmak istiyor musun?"

"Hayır," dedi Toohey. "Hayır, onunla tanışmak istemiyorum."

Akşamın geri kalanı boyunca ne zaman birisi yanlış yerde durup Toohey'nin salonu görüş açısını tıkasa, hemen başını hareket ettiriyor, sabırsız bakışlarla Roark'u arıyordu. Roark'a bakmak istemiyor, ama bakıyordu. Tıpkı kaldırıma yüksekten baktığı, o görüntüden korktuğu gibi.

O akşam Ellsworth Toohey, Roark'dan başka hiç kimsenin farkında değildi. Roark ise Toohey'nin odadaki varlığını bile bilmiyordu.

Roark çıkıp gidince, Dominique durduğu yerde dakikaları saymaya başladı. Kendine buradan ayrılma izni vermeden önce, onun sokaklarda iyice gözden kaybolmuş olacağından emin olması gerekiyordu. Ancak ondan sonra kapıya doğru ilerledi.

Kiki Holcombe'un ince, nemli parmaklan Dominique'in eline sarıldı, biraz yukarı kayıp bileğini yakaladı.

"Evet, şekerim," dedi Kiki Holcombe. "Bu yeni gelen hakkında ne düşünüyorsun? Onunla konuşuyordun, gördüm. Howard Roark'u soruyorum."

Dominique kesin bir sesle, "Ömrümde karşılaştığım en iğrenç adam olduğunu düşünüyorum," dedi.

"Aman Tanrım, sahi mi?"

"O tür katıksız küstahlık senin hoşuna gider mi? Onun hakkında iyi bir şey bulmak isteyen ne söyleyebilir ki? Ancak, korkunç yakışıklı diyebilir, önemi varsa."

"Yakışıklı mı? Komiklik yapmaya mı çalışıyorsun, Dominique?"

Kiki Holcombe, Dominique'i ilk defa aptal gibi ve şaşırmış durumda gördü. Dominique de, o yüzde gördüğü şeyin, o yüzü kendisi için tanrılaştıran şeyin, başkaları tarafından görülemediğini, onları etkilemediğini, kayıtsız bıraktığını böylece öğrenmiş oldu. Kendisinin en olağan bir söz olarak söylediği şey, kendi içinde var olan, ama başkaları tarafından paylaşılmayan bir şeyin itirafi olmuş çıkmıştı.

"Ama, hayatım," dedi Kiki, "Adamın yakışıklılıkla ilgisi yok. Son derece erkeksi, o kadar."

Arkadan bir ses, "Bu seni şaşırtmasın, Dominique," dedi. "Kiki'nin estetik anlayışı seninkine uymaz. Benimkine de uymaz."

Dominique döndü. Karşısında Ellsworth Toohey duruyor, ona gülümsüyor, bir yandan da yüzünü dikkatle inceliyordu.

Dominique, "Sen ..." diye başlayacakken sustu.

"Tabii," diyerek hafifçe eğildi Toohey. Onun söylemediği şeyi anladığını belirtmeye çalışıyordu. "Bende de senin kadar anlayış olduğunu kabul et, Dominique. Ama estetik zevklerin tadını çıkarışımız eş değil. İşin o yanını sana bırakacağım. Yalnızca zaman zaman pek de açıkça gözükmeyen şeyleri görebiliyoruz, değil mi? ... Sen ve ben!"

"Ne tür şeyler?"

"Tatlım, onu tartışmak öyle uzun ve felsefi bir tartışma olur ki! Ayrıca çok karmaşık ve çok da gereksiz olur. Sana her zaman söylemiştim, seninle ikimiz iyi dost olmalıyız. Entelektüel açıdan o kadar çok ortak yönümüz var ki! Ters kutuplardan yola çıkıyoruz, ama o hiçbir şeyi değiştirmez, çünkü aynı noktada buluşuyoruz. Çok ilginç bir akşamdı, Dominique."

"Sözü nereye getirmeye çalışıyorsun?'!

"Örneğin sana neyin yakışıklı göründüğünü keşfetmek ilginçti. Seni bir yere kesin ve somut olarak sınıflandırmak çok hoş. Kelimelerin yardımı olmaksızın yalnızca belli bir yüzün yardımıyla."

"Eğer neden söz ettiğini anlıyorsan, o zaman bu olduğun kişi olamazsın."

"Hayır, hayatım. Ben olduğum kişi olmak *zorundayım,* nedeni de anlıyor olmam."

"Biliyor musun, Ellsworth, galiba sen benim sandığımdan çok daha kötüsün."

"Belki şimdi düşündüğünden de daha kötü. Ama yararlı. Biz birbirimize yararlıyız. Sen de bana yararlı olacaksın. Çünkü sanıyorum ki yararlı olmak isteyeceksin."

"Neden söz ediyorsun?"

"Bu kötü, Dominique. Çok kötü. Öyle yararsız ki! Neden söz ettiğimi bilmiyorsan, zaten asla anlatamam. Biliyorsan ... o zaman şimdiden elimdesin, başka bir şey söylemeye gerek yok."

Kiki şaşkınlıkla, "Bu ne biçim konuşma böyle," dedi.

Toohey neşeyle, "Bu bizim birbirimize takılma biçimimiz," diye karşılık verdi. "Bunun seni tedirgin etmesine izin verme, Kiki. Dominique'le ben birbirimize her zaman takılırız. Ama bunu da iyi başaramayız, çünkü gördüğün gibi, birbirimizi kandıramıyoruz."

Dominique, "Günün birinde bir hata yapacaksın, Ellsworth," dedi.

"Çok mümkün. Sana gelince, sen hatanı şimdiden yaptın, tatlım."

"İyi geceler, Ellsworth."

"İyi geceler, Dominique."

Dominique gittikten sonra Kiki ona döndü.

"İkinizin neyi var öyle?" diye sordu. "Hiç uğruna ... o ne biçim konuşma? İnsanların yüzleri ve ilk yarattıkları izlenim hiç önemli değildir ki!"

Ellsworth yumuşak ve mesafeli bir sesle, sanki ona değil de, kendi kafasındaki bir düşünceye cevap veriyormuş gibi konuştu: "İşte o, en büyük genel yanılgılardan biridir, Kiki. Bir insanın yüzü kadar önemli şey yoktur. 0 kadar ifadeli bir başka şey yoktur. Bir insanın yüzüne ilk defa bakıncaya kadar, onu gerçek anlamda tanımamıza olanak yoktur. Çünkü o bakışla her şeyi anlarız. O bilginin analizini yapacak kadar bilgeliği her zaman gösteremezsek bile. Sen bir ruhun üslubunu hiç düşündün mü, Kiki?"

"Neyi?"

"Bir ruhun üslubunu. Uygarlığın üslubundan söz eden ünlü düşünürü hatırlıyor musun? Buna 'üslup' diyen oydu. Bulabildiği en yakın kelimenin bu olduğunu söylüyordu. Her uygarlığın kendi temel ilkesi olduğunu, bir tek, yüce, saptayıcı kavramı olduğunu; o uygarlığın içindeki insanların her çabasının, farkında olmadan ve geri dönülmez biçimde hep o bir tek ilkeye sadık olduğunu söylemişti. Bence insan ruhunun da kendine göre bir üslubu var. Kiki. Benimsediği temel tema. Bunun o insanın her düşüncesine, her hareketine, her isteğine yansıdığını görürsün. O yaşayan yaratığın tek salt ve amir varlığı. Bir insanı yıllarca inceleşen, göremezsin onu. Ama yüzü gösterir. Bir insanı anlatmak için ciltler dolusu yazı yazmak zorunda kalırsın. Oysa, yüzünü düşün. Başka hiçbir şeye ihtiyacın yok."

"Bu harika bir şey, Ellsworth. Ve eğer doğruysa, büyük haksızlık. O zaman insanlar senin karşında çırılçıplak kalır."

"Daha da beter. Sen de onların karşısında çırılçıplak kalırsın. Belli bir yüze tepki gösteriş biçiminle kendini ele verirsin. Belli türdeki bir yüze ... Ruhunun üslubu ... Dünyada insanlardan daha önemli hiçbir şey yok. İnsanların da birbiriyle ilişkisinden başka önemli hiçbir şeyi yok..."

"Peki, benim yüzümde ne görüyorsun?"

Ellsworth ona bakarken, onun oradaki varlığını ilk defa fark ediyormuş gibiydi.

"Ne dedin?"

"Benim yüzümde ne görüyorsun, dedim."

"Ha ... evet ... sen bana hangi sinema artistlerini beğendiğini söyle, ben de sana kim olduğunu söyleyeyim."

"Biliyor musun, beni analiz etmelerine bayılırım. Dur bakayım ... benim en sevdiğim artist her zaman ..."

Ama Toohey dinlemiyordu; Ona arkasını dönmüş, özür bile dilemeden uzaklaşıyordu. Yorgun bir hali vardı. Kiki daha önce onun kabalık ettiğini hiç görmemişti... Hele de isteyerek kabalık ettiğini.

Kısa bir süre sonra, bir grup dostunun arasından Toohey'nin o zengin, titreşimli sesinin yükseldiğini duydu:

" Bu yüzden de, dünyadaki kavramların en soylusu, insanların salt eşitliğidir."

7

"Öylece ayakta duracak, Bay Enright'la Bay Roark'un bencilliğinin temsilcisi olacak. Bir yanında eskimiş, kahverengi taş evler; öbür yanında gazhanenin depoları. Bu da rastlantı değil belki... Kaderin takdiri. Başka hiçbir çevre, bu binanın temelden gelen küstahlığını bu kadar güzel vurgulayamazdı. Bu bina kentteki bütün diğer yapılarla ve onları yapmış olan insanlarla alay edercesine yükselecek. Bizim yapılarımız anlamsız ve sahte. Bu bina onları daha da çok anlamsız ve sahte gösterecek. Ama bu çelişki de onun avantajına olmayacak. Bu çelişkiyi yaratmakla o da kendini büyük bir yetersizliğin parçası haline getirmiş olacak. Bir domuz ahırına bir tutam güneş ışığı düşerse bize oradaki pisliği gösteren o ışıktır, suçlu olan da o ışıktır. Bizim yapılarımızın karanlığa gömülme, çekingenlik gösterme gibi büyük bir avantajı vardır. Ayrıca, onlar bize uygundur. Enright Evi ise parlak ve cesur. Kadınların boyunlarına sardığı tüylü atkılar da öyledir. Dikkati çekecektir, o doğru ... ama ancak Bay Roark'un kibirinin çekingenlikten ne kadar yoksun olduğuna çekecektir. Bu bina yükseldiğinde, kentimizin yüzeyinde bir yara gibi duracaktır. Yaralar da renklidir."

Bu yazı, Dominique Francon'un yazdığı "Eviniz" köşesinde, Kiki Holcombe'un partisinden bir hafta sonra çıktı.

Yazının yayımlandığı sabah Ellsworth Toohey, Dominique'in odasına geldi. Elinde o sabahki *Banner* vardı. Dominique'in yazısını kıvırmış, ona gösteriyordu. Sessizce durdu, minik ayakları üzerinde biraz sallandı. Gözlerindeki ifadenin kulakla işitilmesi gerekiyormuş gibi bir hali vardı. Görsel bir kahkahaydı gözlerindeki. Dudaklarıysa çok ciddi, çok masumdu.

"Evet?" diye sordu Dominique.

"Roark'u o partiden önce nerede görmüştün?"

Dominique ona sessizce baktı. Tek kolunu koltuğunun arkasından sallandırmış, kurşunkalemini iki parmağı arasında tutuyordu. Gülümsüyor gibiydi.

"Bay Roark'u o partiden önce hiç görmedim," dedi.

"Yanılmışım. Merak ediyordum da ..." Elindeki gazeteyi hışırdattı. " Bir duygu değişimi."

"Ha, o mu? Eh, adamı gördüğümde hoşlanmamıştım ... yani partide."

"Fark etmiştim."

"Otur, Ellsworth. Ayakta olduğun zaman en iyi halinde görünmüyorsun.

"Rahatsız etmiyorum ya? Meşgul müydün?"

"O kadar da değil."

Toohey onun masasının köşesine oturdu. Düşünceli bir tavırla gazeteyi dizine vurup duruyordu.

"Biliyor musun, Dominique," dedi. "İyi yapamamışsın. Hiç iyi yapamamışsın."

"Neden?"

"Satırlar arasında ne anlamlar çıkıyor, göremiyor musun? Tabii çoğu kişi bunun farkına varmaz. Ama o varır. Ben de varıyorum."

"Yazı onun için de yazılmadı, senin için de."

"Başkaları için mi?"

"Başkaları için."

"O zaman bu ona da, bana da, büyük bir kalleşlik."

"Gördün mü işte? Bence iyi yapabilmişim."

"Eh, herkes kendi yöntemlerini kullanır."

"Sen ne yazacaksın o konuda?"

"Ne konuda?"

"Enright Evi hakkında."

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey mi?"

"Hiçbir şey."

Gazeteyi masaya fırlattı. Hiç kıpırdamamış, onu bileğinin bir hareketiyle atmıştı.

"Hazır mimarlıktan konuşurken, Dominique; sen neden Cosmo Slotnick Binası hakkında hiçbir şey yazmadın?"

"Yazılmaya layık mı?"

"Kesinlikle. Yazı yazman bazı insanların çok canını sıkacak."

"O insanların canını sıkmaya değer mi?"

"Öyle görünüyor."

"Hangi insanlar bunlar?"

"Ne bileyim! Yazdıklarımızı kimlerin okuduğunu bilemeyiz ki! İşi bu kadar ilginç kılan da o. Ömrümüzde görmediğimiz, iki kelime konuşmadığımız, hiçbir zaman da konuşamayacağımız insanlar. Hepsi bu gazeteyi alıyor, bizim cevaplarımızı okuyor. Tabii biz bir cevap vermek istemişsek. Bence Cosmo-Slotnick Binası hakkında söyleyecek bir iki güzel şey bulsan iyi olur."

"Peter Keating'i pek seviyor gibisin."

"Ben mi? Ben Peter'ı çok severim. Sen de seveceksin ... sonunda. Daha iyi tanıyınca. Peter'ı tanımak yararlıdır. Bu ara biraz vakit ayır da, sana hayatının hikâyesini anlatsın. Pek çok ilginç şey öğrenirsin."

^"Örneğin?"

"Örneğin, Stanton'a gittiğini biliyor muydun?"

"Biliyordum."

"Bunu ilginç bulmuyor musun? Ben buluyorum. Stanton harika bir yerdir. Gotik Mimari'nin dikkate değer bir örneği. Kilisesindeki renkli camlı pencereler, bu ülkedeki en iyi örneklerden biridir. Sonra onca genç öğrenciyi düşün. Hepsi farklı. Kimi onur dereceleriyle mezun oluyor, kimi de okuldan kovuluyor."

"Ne olmuş?"

"Peter Keating'in Howard Roark'la eski arkadaş olduğunu biliyor muydun?"

"Hayır. Öyle miymiş?"

"Öyle."

"Peter Keating herkesle eski arkadaş."

"O doğru. Müthiş bir çocuk. Ama bu farklı. Roark'un Stanton'a gittiğini bilmiyor muydun?"

"Hayır."

"Bay Roark hakkında pek fazla şey bilmiyor gibisin."

"Bay Roark hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Zaten Bay Roark'u konuşmuyorduk."

"Konuşmuyor muyduk? Yo, tabii, biz Peter Keating'i konuşuyorduk. Bak, insan söyleyeceği şeyi en iyi, çelişkilerle, karşılaştırmalarla anlatabiliyor. Senin de bugünkü şirin yazında yaptığın gibi. Peter'in değerini hakkıyla anlayabilmek için biz de bir karşılaştırma yapalım. İki paralel çizgi alalım. Ben Euclid'le aynı fikirdeyimdir. Paralel çizgilerin hiç kesişmeyeceğine inanırım. Evet, ikisi de Stanton'a gitmiş. Peter'in annesi bir tür pansiyon işletiyormuş, Roark da üç yıl onların evinde kalmış. Bunun aslında önemi yok; ama çelişkiyi biraz daha vurguluyor, daha kişiselleştiriyor. Sonradan tabii. Peter yüksek onur dereceleriyle mezun olmuş. Sınıfının birincisiymiş. Roark ise okuldan atılmış. Öyle bakma bana. Neden atıldığını ben anlatmak zorunda değilim, ikimiz de anlıyoruz nasılsa. Peter babanın yanında çalışmaya başlamış, sonunda şirketin ortağı olmuş. Roark da babanın yanında çalışmış, ama işten kovulmuş. Evet, öyle. Ne komik, değil mi? Senin hiçbir yardımın olmadan kovulmuş! Cosmo-Slotnick Binası gibi bir eserin üzerinde Peter'in imzası var. Roark'un da Connecticut'ta sosisli sandviç satan bir dükkânda imzası var. Peter hayranlarına imzalar veriyor, Roark'u ise banyo malzemesi üreticilerinin bile hepsi tanımıyor. Şimdi Roark'un eline bir apartman yapma fırsatı geçiyor. Bu bina onun tek oğlu gibi. Oysa Peter, Enright Evi'ni alsa, farkına bile varmazdı. Öyle işleri her gün alıyor. Şimdi bence Roark, Peter'in yaptığı işleri pek beğenmiyor. Hiçbir zaman beğenmemiş, hiçbir zaman da beğenmeyecek. Ne olursa olsun. Bunu bir adım daha ileri götürürsek, hiç kimse yenilmekten hoşlanmaz. Ama her zaman "sıradan"lığın örneği saydığı birine yenik düşmek, o sıradan kişiyle yanyana başladıktan sonra onun füze gibi yükselişini seyretmek; bu arada kendisinin tüm mücadelesine karşın habire tekme yiyip durduğunu görmek, uğruna hayatını verebileceği işleri o sıradan kişinin birer birer elinden çekip aldığını görmek; o sıradan kişiye tapıldığını seyretmek, kaybetmek, feda edilmek, görmezden gelinmek, yenilmek ... hem de bir başka dehaya değil, bir Tanrıya değil, Peter Keating'e yenilmek ... Evet, sevgili amatör kardeşim, sence İspanyol Engizisyonu buna denk bir işkence türü bulabilmiş midir?"

"Eilsworth!" diye haykırdı Dominique. "Defol buradan!"

Ayağa fırlamıştı. Bir an dik durdu, sonra eğildi, iki avucunu masaya dayadı. Dümdüz saçları alnından önüne sallanıyor, yüzünü saklıyordu.

Toohey tatlı bir sesle, "Ama Dominique," dedi. "Ben sana Peter Keating'in neden ilginç bir insan olduğunu anlatıyordum."

Dominique'in saçları bir anda arkaya uçtu, yüzü yükseldi. Sonra Dominique kendini koltuğuna atıp Ellsworth'a baktı. Dudakları gevşek duruyordu. Pek çirkindi.

"Dominique," dedi Toohey yavaşça. "Çok açık veriyorsun. Gereğinden fazla."

"Defol buradan."

"Eh, sana beni azımsıyorsun demiştim. Bir dahaki sefere yardıma ihtiyacın olunca beni çağır."

Kapıdan çıkarken durup döndü, ekledi:

"Tabii ben aslında Peter Keating'in en büyük mimarımız olduğu kanısındayım."

O akşam Dominique eve döndüğünde telefon çaldı.

"Dominique, tatlım," diye yutkundu telefondaki ses. Çok heyecanlıydı. "Bütün o söylediklerinde gerçekten ciddi misin?"

"Kiminle görüşüyorum?"

"Joel Sutton. Ben ..."

"Merhaba, Joel. Hangi konuda ciddi miyim?"

"Merhaba, tatlım, nasılsın? Sevgili baban nasıl? Benim dediğim,

Enright Evi'yle ve o Roark denilen adamla ilgili söylediklerin. Yani bugünkü sütununda yazdıkların. Benim bir hayli canım sıkıldı, bir hayli. Yaptıracağım binayı biliyorsun, değil mi? Başlamaya hazırız. Öyle de çok para tutuyor ki! Kararımı verirken dikkatli davrandığımı sanıyordum, ama en çok sana güvenirim. Her zaman güvenmişimdir sana. Akıllı çocuksun sen. Çok akıllı. Wynand gibi birinin yanında çalıştığına göre, herhalde konunu iyi biliyorsun. Wynand binalardan iyi anlar. Adam gazetelerden kazandığı paralardan daha çoğunu binalardan kazanıyor. Bu pek bilinmiyor ama ben biliyorum. Sen de onun yanında çalışıyorsun. Şimdi kafam karıştı. Ne düşüneceğimi bilemiyorum. Çünkü ... bak, ben kararımı vermiştim, evet. Kesinlikle vermiştim ... hemen hemen. İşi bu Roark denilen adama verecektim. Hatta kendisine de söyledim. Yarın öğleden sonra anlaşmayı imzalamaya gelecek. Oysa şimdi ... sence gerçekten benim bina, tüylü atkılara mı benzeyecek?"

"Dinle Joel," derken Dominique'in dişleri sıkıydı. "Yarın öğlen benimle yemek yer misin?"

Joel Sutton'la kibar bir otelin geniş yemek salonunda buluştu. Beyaz masalarda tek başına yemek yiyen birkaç müşteri daha vardı. Her müşteri göze çarpıyor, aradaki boş masalar da onları birbirinden uzak tutmaya yarıyordu. Joel Sutton keyifle gülümsedi. Ömründe Dominique kadar çekici bir kadına kavalyelik yapmamıştı.

Dominique masanın karşısından ona doğru eğilip kararlı bir sesle, hiç gülümsemeden konuştu. "Biliyorsun, Joel, Roark'u seçmen çok parlak bir fikir."

"Ya, öyle mi düşünüyorsun?"

"Öyle düşünüyorum. Binan çok güzel olacak. Bir milli marş kadar güzel. Baktıkça soluğunu kesecek bir bina olacak. Ama kiracılarının da yolunu kesecek. Yüz yıl sonra, adın tarih kitaplarına geçecek. Mezarın da Potter Tarlası'nda olacak."

"Ulu Tanrım, Dominique, neden söz ediyorsun sen?"

"Yapacağın binadan. Roark'un senin için çizeceği binadan. Harika bir bina olacak, Joel."

"Yani, iyi mi?"

"İyi demiyorum. Harika diyorum."

"Aynı şey değil."

"Hayır, Joel, aynı şey değil."

"Ben bu 'harika' lafından hoşlanmadım."

"Yo. Hoşlanmadın. Zaten hoşlanacağını sanmamıştım. O zaman Roark'la işin ne? Sen hiç kimseyi şoka sürüklemeyecek bir bina istiyorsun. Halka uygun, rahat, güvenli, annenin yahni kokan evi gibi bir ev olsun istiyorsun. Herkesin seveceği bir yer istiyorsun. Herkesin. Kahraman olmak çok rahatsız edici şeydir, Joel. Sen de ona hiç uygun değilsin."

"Eh, tabii, insanların hoşlanacağı bir bina istiyorum. Yoksa binayı ne diye dikiyorum sanıyorsun, sağlığıma yarasın diye mi?"

"Hayır Joel. Ruhuna yarasın diye de değil."

"Yani, Roark'da iş yok mu?"

Dominique dikleşip kazık gibi oturdu. Tüm kasları bir acıya karşı gerilmişti sanki. Ama gözleri ağır, yarı kapalı gözlerdi. Sanki bir el uzanmış, vücudunu okşuyordu.

"Etrafta onun yaptığı çok sayıda bina görüyor musun? Ona iş veren çok sayıda insan görüyor musun? New York kentinde altı milyon insan var. Altı milyon insan yanılıyor olamaz. Olabilir mi?"

"Tabii ki hayır."

"Tabii."

"Ama ben sanmıştım ki Enright..."

"Sen Enright değilsin, Joel. Bir kere, o senin kadar sık gülümsemiyor. Sonra ... Enright zaten benim fikrimi sormazdı. Sen sordun. Seni bu yüzden seviyorum."

"Beni gerçekten seviyor musun, Dominique?"

"En sevdiğim insanlardan biri olduğunu bilmiyor muydun?"

"Ben ... sana her zaman güvendim. Senin sözüne her zaman inanırım. Şimdi ne yapmam gerek sence?"

"Basit. Sen paranın satın alabileceği en iyi şeyi istiyorsun. Paranın satın alabileceği şeyler arasından. İstediğin bina, nasıl olmayı hak ediyorsa öyle olacak. Başka insanların da iş verdiği bir mimar istiyorsun. Onlara kendinin de onlar gibi olduğunu gösterebilmek için."

"Doğru. Tamam ... Bak, Dominique, yemeğine elini bile sürmedin."

"Aç değilim."

"Peki, hangi mimarı önerirsin?"

"Düşün, Joel. Herkesin durmadan adından söz ettiği kim var? İşlerin en iyileri kime gidiyor? Kendine ve müşterilerine en çok para kazandıran kim? Hem genç, hem ünlü, hem güvenli, hem popüler olan kim var?"

"Şey, herhalde ... Peter Keating galiba."

"Evet, Joel. Peter Keating."

"Üzgünüm, Bay Roark. Çok üzgünüm, inanın bana. Ama ne de olsa, ben sağlığıma yarasın diye çalışıyor değilim, ruhuma yarasın diye de. Yani ... eminim durumumu anlıyorsunuzdur. Size karşı hiçbir itirazım yok aslında. Tam tersine, bence büyük bir mimarsınız. Bakın, mesele de orada zaten. Büyüklük iyidir hoştur, ama pratik değildir. Mesele o. Bay Roark, siz de kabul edersiniz ki Bay Keating'in şöhreti çok daha yaygın ve onun binaları, sizin ulaşamadığınız bir popülerliğe ulaşıyor."

Roark'un itiraz etmemesi Bay Sutton'ın canını sıkıyordu. Keşke tartışsa, diyordu içinden. O zaman Dominique'in birkaç saat önce kendisine öğrettiği nedenleri sayıp dökebilirdi. Ama Roark hiçbir şey söylemiyordu. Kararı duyunca yalnızca başını eğmekle yetinmişti. Bay Sutton, kararını haklı gösteren o nedenleri saymaya can atıyordu. Ama zaten durumu kabullenmiş gibi görünen birini ikna etmeye çalışmak da neye yarardı? Oysa Bay Sutton insanları çok seven biriydi. Kimseyi incitmek istemiyordu.

"Aslına bakarsanız, Bay Roark, ben bu karan tek başıma vermedim. Ben sizi istiyordum. Size karar vermiştim. Gerçekten. Ama görüşlerine çok saygı duyduğum Bayan Dominique Francon, sizin bu işe uygun olmadığınız konusunda beni ikna etti. Üstelik bunu size söylememe izin verecek kadar da cömert davrandı."

Roark'un birden başını kaldırıp yüzüne baktığını gördü. Sonra Roark'un yanaklarındaki oyuklar kıvrıldı, sanki içeriye doğru çekildi, ağzı açıldı. Gülüyordu. Ses çıkarmıyor, ama gülüyordu. Yalnızca içine çektiği soluğun sesi duyulmuştu.

"Neye gülüyorsunuz, Bay Roark?"

"Demek Bayan Francon bunu bana söylemenizi istedi, öyle mi?"

"İstedi demedim. Neden istesin? Yalnızca, istersem söyleyebileceğimi belirtti."

"Evet, tabii."

"Bu da onun dürüstlüğünü gösterir. Açıkça savunabileceği sağlam fikirlere sahip olduğunu gösterir."

"Evet."

"Ne oluyor o halde?"

"Hiçbir şey, Bay Sutton."

"Bakın, böyle gülmek ayıp bir şey."

"Evet."

Odası yarı karanlıktı. Heller'ın evinin bir resmi, çerçevelenmemiş olarak bomboş duvara tutturulmuştu. O resim, odayı olduğundan daha boş, duvarı olduğundan daha uzun gösteriyordu. Kendisi dakikaların geçtiğini hissetmiyor, zamanı bir tek somut varlık olarak algılıyor, dakikaların odanın içindeki varlığını sezebiliyordu. Kendi vücudunun kıpırdamayan gerçeği dışında tüm anlamlardan arınmış bir zamanı.

Kapının vurulduğunu duyduğunda, yerinden kalkmadan, "Girin," diye seslendi.

Dominique içeriye girdi. Sanki bu odaya daha önce de girmiş gibi bir hali vardı. kalın kumaştan siyah bir tayyör giymişti. Çocuk giysisi gibi basit bir şey. Onu bir süs olarak değil, bir koruma olarak giydiği belliydi. Tayyörün erkeksi yakasını ensesine kaldırmıştı. Yakanın uçları yanaklarına değiyordu. Şapkası da yüzünün yarısını saklamaktaydı. Roark oturduğu yerden ona baktı. Dominique onun yüzündeki o alaycı gülümsemeyi aradı, ama o gülümseme gelmedi. Odanın kendisinde vardı gülümseme. Dominique'in orada duruşunda. Şapkasını çıkardı. Odaya giren erkeklerin yaptığı gibi, kenarından tutup kaldırdı, parmak uçlarıyla tutarak kolunu indirdi, yanında salladı. Yüzü ciddi ve soğuktu ama açık renk, düz saçları, onu savunmasız ve mütevazı gösteriyordu.

"Beni gördüğüne şaşırmadın," dedi.

"Bu gece seni bekliyordum."

Dominique elini kaldırdı, dirseğini hafif kıvırıp şapkayı bir masaya fırlattı. Şapkanın uzun bir mesafe boyunca uçuşu, bileğinin o hareketindeki gücü gösteriyordu.

Roark, "Ne istiyorsun?" diye sordu.

Dominique cevap verdi. "Ne istediğimi biliyorsun." Sesi ağır ve yamyassıydı.

"Evet. Ama senden duymak istiyorum. Hepsini."

"Nasıl istersen." Sesi işlevseldi. Bir emre metalik bir dikkatle uyuyordu. "Seninle yatmak istiyorum. Şimdi, bu gece ve beni çağırmak isteyeceğin herhangi bir zamanda. Çıplak vücudunu istiyorum, tenini, ağzını, ellerini istiyorum. Seni istiyorum ... Böyle isterik arzularla değil, soğuk ve bilinçli olarak. Gururdan ve pişmanlıklardan yoksun olarak. Seni istiyorum. Pazarlıkta kullanabileceğim, beni bölecek bir özsaygım yok. Seni istiyorum. Bir hayvan gibi istiyorum seni. Çite

çıkmış kedi gibi. Bir orospu gibi."

Tekdüze, dengeli bir sesle konuşuyordu. Sanki inanç vaazı veriyordu. Hareketsiz durmuştu. Topuksuz pabuçlu ayakları ayrık basıyordu. Omuzlarını geriye atmış, kollarını iki yanına sallandırmıştı. Kişiliğinin dışında gibi bir hali vardı. Ağzından çıkan sözler onu etkilemiyormuş gibi. Çok genç bir delikanlıymış gibi.

"Senden nefret ettiğimi biliyorsun, Roark. Senin ne olduğundan, benim seni isteyişimden, istemek zorunda kalışımdan nefret ediyorum. Seninle savaşacağım ve seni mahvedeceğim. Bunu da sana, yalvaran bir hayvan olduğumu söylermiş gibi, sakin sakin söylüyorum. Mahvolmaman için dua edeceğim. Onu da söyleyebilirim ... Hiçbir şeye inanmadığım halde, dua edecek bir şeyim olmadığı halde. Attığın her adımı tıkamak için savaşacağım. İstediğin her fırsatı elinden almaya çalışacağım. Seni incitebilecek tek şeyi kullanarak inciteceğim seni. İşini. Aç kalman için savaşacağım. Bugün yaptım bunu sana. O yüzden bu gece seninle yatacağım."

Roark koltuğuna gömülmüş, oturuyordu. Gevşek vücudu, uzanmış gibiydi. Hareketsizliği yavaş yavaş, yaklaşan hareketin şiddetiyle dolmaya başlıyordu.

"Bugün incittim seni. Yine yapacağım. Ne zaman seni yenersem, sana geleceğim. Seni incittiğimi anladığım zaman, bana sahip olmanı sağlayacağım. Seven birinin değil, bir hasının bana sahip olmasını istiyorum. Kazandığım zaferi bunun mahvetmesini istiyorum. Şerefli yumruklarla değil, vücudunun bana değmesiyle. Senden istediğim bu, Roark. Ben buyum çünkü. Hepsini duymak istemiştin. Duydun. Şimdi ne söylemek istiyorsun?"

"Üstündekileri çıkar."

Dominique bir an olduğu yerde durdu. Dudaklarının köşelerinde iki nokta sertleşti, kabardı ve beyazlaştı. Sonra Roark'un gömleğinin altındaki hareketi gördü. Göğsünün aldığı kontrollü solukla kabarışını. Dominique gülümsedi. Onun gülümsemesi de alaycıydı. Roark'un her zaman ona gülümseyişi gibi.

İki elini yakasına doğru kaldırdı, ceketinin düğmelerini açtı. Birer birer. Ceketi yere attı, ince beyaz bluzunu çıkardı, çıplak kollarının ucundaki siyah eldivenleri fark etti. Onları da, parmak uçlarını birer birer çekerek çıkardı. Kayıtsızca soyundu. Kendi yatak odasında yalnızmış gibi.

Sonra ona baktı. Çıplak duruyor, bekliyor, aralarındaki havanın basıncını karnında hissediyor, bunun ona da işkence olduğunu, her ikisinin de aynı şeyi istediğini biliyordu. Roark ayağa kalktı, ona doğra yürüdü. Onu kavradığında, Dominique'in kolları istekle kalktı, Roark'un vücudunun, kollarının iç taraflarına yaptığı baskıyı hissetti. Roark'un kollan onu kucakladı; kaburgaları, koltuk altları, sırtı, kürek kemikleri Dominique'in parmakları altındaydı. Dudakları dudaklarına değiyordu. Bu teslimiyet, Dominique'in daha önceki mücadelesinden daha büyük bir şiddetle yüklüydü.

Daha sonra yatakta, battaniyenin altında yan yana yatarlarken, Dominique odayı süzdü, "Roark, neden o taşocağında çalışıyordun?" diye sordu.

"Biliyorsun."

"Evet. Başka kim olsa, bir mimar bürosunda işe girerdi."

"O zaman beni mahvetme isteği duymazdın."

"Bunu anlıyor musun?"

"Evet. Sakin ol. Artık önemi yok."

"Enright Evi'nin New York'taki en güzel bina olduğunu biliyor musun?"

"Senin bildiğini de biliyorum."

"Roark, Enright Evi kafanın içindeyken o taşocağında çalışıyordun sen. Daha da nice Enright Evleri. Orada granitleri matkaplıyordun. Sanki..."

"Neredeyse yumuşayacaksın, Dominique. Sonra yarın pişman olursun."

"Evet."

"Çok güzelsin, Dominique."

"Söyleme."

"Güzelsin."

"Roark, ben ... ben hâlâ seni mahvetmek istiyorum."

"İstemesen, seni ister miydim sanıyorsun?"

"Roark ..."

"Bir daha mı duymak istiyorsun? Bir kısmını mı? Seni istiyorum, Dominique. Seni istiyorum. Seni istiyorum."

"Ben ..." Sustu. Söylemediği kelime soluğunda duyuluyor gibiydi.

"Hayır," dedi Roark. "Henüz değil. Henüz onu söylemek istemiyorsun. Uyu şimdi."

"Burada mı? Seninle mi?"

"Burada. Benimle. Sabah sana kahvaltı getiririm. Kendi kahvaltımı kendim hazırlarım, biliyor muydun? Görmek hoşuna gidecek. Taşocağındaki iş gibi. Sonra evine gider, beni mahvetmeyi düşünürsün. İyi geceler, Dominique."

8

Salonun pancurları açılmış, kentin ışıkları camların ortalarına kadar yükseliyordu. Dominique çalışma masasında oturmuş, yazısının son sayfalarındaki tashihleri yaparken kapının çalındığını duydu. Konuklar onu habersiz rahatsız etmezlerdi. Başını kaldırdı, elindeki kurşun kalem havada kaldı. Hem kızmış, hem meraklanmıştı. Holde hizmetçinin ayak seslerini duydu, ardından hizmetçi odaya girip, "Bir bey sizi görmeye geldi, efendim," dedi. Kadının tavandaki belli belirsiz bir düşmanlık, söz konusu beyin adını vermeyi reddettiğini anlatmaya yetiyordu.

Dominique'in içinden, turuncu saçlı bir bey mi? diye sormak geldi, ama sormadı. Kalemi elinde kaskatı sarsılarak, "İçeriye gelsin," dedi.

Kapı açıldığında, holün ışığına karşı, upuzun bir boyun ve düşük omuzlardan oluşan, şişe gibi bir siluet gördü. Koyu krema gibi bir ses, "İyi akşamlar, Dominique," dedi. Dominique o zaman Ellsworth Toohey'i tanıdı. Onu evine hiç davet etmiş değildi.

Gülümsedi. "İyi akşamlar, Ellsworth, seni çoktandır görmemiştim," dedi.

"Şu ara geleceğimi tahmin etmeliydin, sence de öyle değil mi?" Toohey hizmetçiye döndü. "Cointreau lütfen, eğer varsa. Eminim vardır."

Hizmetçi, şaşkınlıktan iri iri açılmış gözleriyle Dominique'e baktı, Dominique başını evet dercesine salladı, hizmetçi dönüp çıktı, kapıyı da arkasından kapadı.

"Meşgulsün tabii," dedi Toohey. Gözü karmakarışık masadaydı. "Sana çok yakışıyor, Dominique. Sonuç da alıyorsun. Son zamanlarda çok daha iyi yazmaya başladın."

Dominique elindeki kalemin masaya düşmesine izin verdi, tek kolunu koltuğunun arkalığına attı, konuğuna doğru yarım döndü ve onu süzdü. "Ne istiyorsun, Ellsworth?"

Toohey oturmadı. Ayakta, odayı bir uzmana özgü merakla incelemeyi sürdürdü.

"Fena değil, Dominique. Tahmin ettiğim gibi sayılır. Biraz soğuk. Yani ben olsam mavi koltuğu oraya koymazdım. Fazla doğal. Çok aşırı bir uyum. İnsanların o köşede beklediği şey o zaten. Ben olsam havuç rengi yapardım. Çirkin, göz alan, atak bir turuncu. Bay Howard Roark'un saçları gibi. Laf olsun diye söylüyorum. Uygun bir benzetme oldu da ondan. Kişisel bir şey değil. Yanlış rengin bir dokunuşu bütün odayı değiştirirdi. Böyle şeyler bir yere kibarlık katar. Çiçek aranjmanların güzel. Resimler de fena değil."

"Pekâlâ Ellsworth, pekâlâ, mesele nedir?"

"Ama buraya daha önce hiç gelmediğimi bilmiyor musun? Her nasılsa, beni hiç davet etmemiştin. Nedenini bilemiyorum." Rahatça oturdu, ayak bileklerinden birini diğer dizine dayadı, ince bacağını öteki bacağının üzerinde dengeledi. Paça kıvrımının altından duman rengi çorabı, onun üzerinde de mavimsi beyaz teniyle tek tük siyah kılları gözüktü. "Ama sen zaten bir ara hiç sosyal değildin. Geçmiş zaman kipine dikkatini çekerim. Uzun süre görüşmedik mi dedin? O doğru. Çok meşguldün. Alışılmadık şeylerle. Ziyaretler, yemek davetleri, şık barlar, evinde çay partileri vermeler. Öyle değil mi?"

"Öyle."

"Çay partileri ... Buna ne demeli artık! Burası parti vermeye uygun. Geniş, çok sayıda insana yer var... hele de kimin geldiğine pek aldırmıyorsan, ki sen de aldırmıyorsun. Şimdi yani. Ne ikram ediyorsun onlara? Ançüez ezmesiyle kalp biçiminde kesilmiş yumurta mı?"

"Öyle bir şey."

"Ya yaşlı kadınlara?"

"Krem peynir ve kırılmış ceviz ... Helezon gibi kalıplanmış."

"Seni böyle şeylerle uğraşırken görmek isterdim. Yaşlı kadınlara bu kadar düşünceli davranman harika bir şey. Hele de pis zenginlere. Damadı emlak işi yapanlara. Ama yine de, Komodor Higbee ile *Knock Me Flat'i* görmeye gitmen kadar kötü değil. Adamın takma dişleri var, Broadway'le Chambers'ın kesiştiği köşede de bir boş arsası var."

Hizmetçi elinde tepsiyle girdi, Toohey kadehini alıp zarif bir hareketle tuttu, kokladı. O sırada hizmetçi çıktı.

Dominique, "Gizli servis bölümünden yararlanmaya neden kalkıştığını anlatır mısın bana?" diye sordu. "Kim haber veriyor diye sormuyorum, ama yaptıklarım hakkında bu kadar ayrıntılı raporların nedeni nedir?"

"Kim olduğunu da sorabilirsin. Herkes ve hiç kimse. Bayan Dominique Francon birdenbire ünlü bir ev sahibesi haline dönüşürse, insanlar bundan söz etmez mi sanıyorsun? Bayan Dominique Francon, bir tür Kiki Holcombe rolünde, ama ondan çok daha iyi! Ölçülemeyecek kadar daha iyi, daha yetenekli, üstelik ne kadar daha güzel olduğuna sen karar ver. Bu üstün görünüşünden biraz yararlanmanın zamanı geldi artık. Hangi kadın olsa, kıskançlıktan senin gırtlağını kesmeye hazırdır. Güzelliğin hâlâ ziyan oluyor tabii. Biçimin esas işlevini düşünürsen tabii. Ama en azından, bazı insanlar yararlanabiliyor artık. Baban, örneğin. Eminim senin bu yeni hayatına pek sevinmiştir. Küçük Dominique insanlarla dost. Küçük Dominique sonunda normale dönmüş. Yanılıyor tabii, ama onu mutlu etmek hoş bir şey. Daha başka birkaç kişiyi de. Örneğin beni. Gerçi sırf beni memnun etmek için hiçbir şey yapmazsın, ama şans eseri, benim için yapılmayan bir şeyden keyif almam mümkün oluyor. Bencillikten uzak nedenlerle."

"Soruma cevap vermiyorsun."

"Veriyorum işte. Yaptıklarına neden ilgi duyduğumu sordun bana. Ben de diyorum ki, beni mutlu ettiği için. Hem bak, eğer düşmanlarım hakkında bilgi topluyor olsam, insan o zaman şaşırabilirdi ... Hata ederdi tabii, ama şaşırabilirdi. Ama benden yana olan hareketler hakkında bilgi edinmek! Herhalde beni o kadar da beceriksiz bir general sanamazsın. Ya da hakkımda her ne düşünüyorsan, eminim beceriksizlik bunların arasında yoktur."

"Senden yana mı, Ellsworth?"

"Bak, Dominique; senin konuşma dilinin de, yazı dilinin de sorunu bu. Çok fazla soru işareti kullanıyorsun. Bu zaten kendi başına kötü bir şey. Gereksiz olunca, daha da kötü. Artık sınav tekniğini bir kenara bırakalım, karşılıklı konuşalım. Nasılsa ikimiz de anlıyoruz ve aramızda soru soracak bir durum yok. Olsaydı, beni çoktan kapı dışarı ederdin. Oysa bana pahalı bir içki ikram ettin."

Kadehin kenarını burnunun altına getirip sesli sesli kokladı. Bu hareket, resmi bir sofrada ağız şapırdatmakla birdi. Bayağı kaçardı. Ama burada, kesme kristalin kenarı küçük bıyığına değerken, zarif görünüyordu.

"Pekâlâ," dedi Dominique. "Konuş."

"Ben de öyle yapıyorum. Düşünceli hareket ediyorum, çünkü sen konuşmaya hazır değilsin. Henüz bir süre için. Eh, konuşalım o zaman. Soyut düşünce düzleminde. İnsanların seni hemen aralarına, böylesine hevesle kabul etmeleri ne kadar ilginç. Sürüler halinde sana doğru akıyorlar. Sence bunun nedeni nedir? Onlar da çevrelerindekileri bol bol tersliyorlar, ama kendilerini ömrü boyunca

terslemiş biri birdenbire onlara kucağını açtığında; pençelerini içeri çekip koşa koşa geliyorlar, sana karınlarını okşatıyorlar. Neden? Bence bunun iki açıklaması olabilir. İyi olan açıklama, bu insanların iyi kişiler oluşu, sana dostluk bahşetmek istemeleri. Öteki açıklama da, senin onlara ihtiyaç duymakla kendini küçültüyor olduğunu bilmeleri. Fildişi kulenden iniyorsun. Yalnızlıklara hepsi birer fildişi kuledir. Onlar da dostluklarıyla seni aşağıya çekmekten sevinç duyuyorlar. Tabii bunun bilinçli olarak farkında değiller. Tek bilen sensin. O yüzden de bu işi yaparken acılar çekiyorsun. Soylu bir amaç uğruna olsa, asla yapmazdın bunu. Ancak kendi seçtiğin amaç uğruna yaparsın. Uygulanan yöntemlerden daha çirkin bir amaç. O amaç, yöntemleri dayanılır kılıyor."

"Biliyor musun, Ellsworth, gazetedeki yazında asla kullanmayacağın bir cümle çıktı ağzından."

"Öyle mi? Olmuştur. Yazımda kullanmayacağım pek çok şeyi sana söyleyebilirim. Hangisini demek istiyorsun?"

"Her yalnızlık bir fildişi kuledir."

"O mu? Evet, haklısın. Kullanmazdım. İstersen sen buyur, kullan ama. Fazla iyi bir söz olmasa bile. Biraz ham ve kaba. İstersen bir gün sana daha iyilerini de söylerim. Ama küçük nutkumdan bir tek onu seçtinse, üzülürüm."

"Neyi seçmemi istiyordun?"

"Örneğin iki açıklamamı. Orada ilginç bir nokta var. Hangisi daha iyi yürekli bir yaklaşım? İnsanları iyi kabul edip üstlerine dayanamayacakları soyluluklar yüklemek mi, yoksa onları oldukları gibi kabul etmek, bunu da onlar rahat ediyor diye yapmak mı? İyi yürekliliğin adaletten çok daha önemli olduğunu varsayarak tabii."

"Bana vız gelir, Ellsworth."

"Soyut düşüncelerle uğraşacak günün değil, ha? Yalnızca somut sonuçlara mı ilgi gösteriyorsun? Son üç ay içinde Peter Keating'e kaç iş kopardın?"

Dominique ayağa kalktı, hizmetçinin bıraktığı tepsiye yürüdü, kendine bir içki doldurdu, "Dört," dedi, sonra kadehi ağzına götürdü. Bir yudum aldıktan sonra dönüp Toohey'e baktı, "Ünlü Toohey tekniğini seyrettik." dedi. "Önemli sözü, yazının başında da, sonunda da söyleme. En az beklenen bir yere sokuştur. Sütunun geri kalanını kum gürültüyle doldur. Her şey, o önemli sözü söyleyebilmek için."

Toohey nezaketle eğilip selam verdi. "Doğru. Seninle konuşmak bu yüzden hoşuma gidiyor. Senin sinsi ve gaddar davrandığını anlayamayan insanlara sinsi ve gaddar davranmak büyük ziyankârlık. Ama kum gürültü dediğin de rasgele değil, Dominique. Ayrıca yazımda kullandığım tekniğin bu kadar belli olduğunu da bilmiyordum. Bir yeni teknik düşünmem gerek."

"Zahmet etme. Herkes bayılıyor."

"Tabii. Ne yazsam bayılırlar. Demek dört, öyle mi? Bir tanesini kaçırmışım. Ben üç saymıştım."

"Tek bilmek istediğin oysa, buraya gelmek için neden zahmet ettiğini anlayamıyorum. Anladık, Peter Keating'i seviyorsun, ben de ona çok güzel yardım ediyorum. Senin yapabileceğinden güzel. Eğer Peter'le ilgili olarak beni daha da çok teşvik etmek niyetindeysen, hiç gereği yok. Öyle değil mi?"

"Orada yanılıyorsun. Bir tek cümlede iki yanılgı, Dominique. Biri dürüst bir yanılgı, öteki de bir yalan. Dürüst yanılgı olanı, benim Peter Keating'e yardım etmek istediğimi sanman ... Bu arada söyleyeyim; ben ona senden çok daha fazla yardım edebilirim, ettim ve edeceğim de, ama o uzun

vadeli iş. Yalana gelince, buraya Peter Keating'i konuşmaya geldiğim konusu. Aslında neyi konuşmaya geldiğimi, daha ben içeriye girerken biliyordun. Üstelik o konuyu konuşabilmek için, benden çok daha beter insanları bile salonuna kabul etmeye hazırsın. Hoş şu an için benden daha beter kim olabilir, onu da bilmiyorum ya!"

"Peter Keating," dedi Dominique.

Toohey burnunu buruşturdu. "Yo, hayır, O daha o kadar büyümedi. Ama haydi, Peter Keating'den konuşalım. Babanın ortağı oluşu ne güzel bir rastlantı. Böylece, babasına iş koparmaya çalışan uslu bir evlat gibi görünüyorsun. Bundan doğal bir şey olamaz. Francon & Keating şirketi için son üç ayda harikalar yarattın. Bunu da, birkaç zengin dula gülümseyerek, topluluklara çarpıcı elbiselerle giderek yaptın. Daha ileri gidip o eşsiz vücudunu estetik dışı amaçlarla satmaya kalkışsan, Peter Keating'e daha neler sağlayabilirdin, Tanrı bilir!" Durakladı. Dominique bir şey söylemeyince devam etti. "Harikasın Dominique. Bu sözüm karşısında şoka uğramamakla, hakkındaki en yüce düşüncelerimi doğrulamış oldun."

"Amacın neydi, Ellsworth? Sözün şok değeri mi, yoksa ima değeri mi?"

"Pek çok şey olabilir. Belki bir ön yoklama. Ama aslında hiçbiri değildi. Küçük dozda bir bayağılıktan ibaretti. Bu da Toohey tekniği. Yanlış şeyi hep doğru zamanda öneririm. Aslında ben özü sözü bir, tekdüze bir 'Püritan' olduğum için, arasıra bir başka renk kullanmaya ihtiyacım var. O tekdüzeliği gidermek için."

"Öyle misin, Ellsworth? Senin aslında ne olduğunu merak ediyorum. Hiç bilemiyorum."

Toohey tatlı bir sesle, "Hiç kimse bilmiyor, diyebilirim," dedi. "Ama aslında bu işte sır falan yok. Çok basit. Temellerine indirgenince her konu basit olur. Temeller de ne kadar azdır, bilsen şaşarsın. Belki de yalnızca iki tane. Hepimizi açıklamaya yetiyor. Zor olan, dolaşıklığı açıp basite indirgemek. İnsanlar buna zahmet etmek istemiyor. Sanırım sonuçlardan da hoşlanmayacaklardır."

"Ben aldırmam. Ne olduğumu bilirim. Açıkça söyle. Ben kahpenin biriyim."

"Kendini kandırma, tatlım. Sen kahpeden çok daha kötüsün. Bir azizsin. Bu da azizlerin neden tehlikeli olduğunu, neden istenmediğini gösteriyor."

"Ya sen?"

"Aslına bakarsan, ben de ne olduğumu biliyorum. Sırf o bile benim hakkımda pek çok şeyi açıklığa kavuşturabilir. Sana yardımcı olacak bir ipucu veriyorum ... eğer kullanmak istersen. İstemezsin tabii. Ama isteyebilirsin ... gelecekte."

"Neden isteyeyim?"

"Bana ihtiyacın var, Dominique. Beni biraz anlaman, işine yarayacaktır. Görüyorsun ya, anlaşılmaktan korkmuyorum. Senin anlamandan yani."

"Sana ihtiyacım mı var?"

"Hadi hadi, sen de biraz cesaret göster."

Dominique doğrulup oturdu, soğuk bir sessizlik içinde bekledi. Toohey gülümsedi. Besbelli keyifliydi ve bunu saklamak için de bir çaba göstermiyordu.

Tavanı dikkatle incelerken, "Bir bakalım," diye mırıldandı.. "Peter Keating'e sağladığın o işleri ele alalım. Cryson İş Hanı yalnızca laf olsun diyeydi. Howard Roark'un o konuda zaten hiç şansı yoktu. Lindsay'lerin Evi daha iyiydi. Roark'u gerçekten düşünüyorlardı. Sen olmasan, o işi alırdı sanıyorum.

Stonebrook Kulübü konusunda da şansı vardı, sen o şansı mahvettin." Dominique'e bakıp kıkır kıkır güldü. "Teknikler ve vuruşlar konusunda yorum yok mu, Dominique?" Gülümsemesi, sıvı nitelikli sesinin üzerinde yüzen bir yağ gibiydi. "Norris'lerin Sayfiye Evi konusunda başarısızlığa uğradın. O işi geçen hafta aldı, biliyorsun. Eh, yüzde yüz başarılı olamazsın tabii. Ne de olsa, Enright Evi çok büyük iş. Herkes onu konuşuyor ve pek çok insan Bay Howard Roark'a ilgi göstermeye başlıyor. Ama yine de çok iyi işler başardın. Tebrikler. Bak, sana ne kadar nazik davranıyorum, değil mi? Her sanatçının alkışa ihtiyacı vardır. Sana alkış tutacak hiç kimse yok, çünkü neler yaptığını bilen yalnızca Roark'la ben. O da sana teşekkür edecek değil herhalde. Ama düşünüyorum da; Roark herhalde senin neler yaptığını bilmiyor, diyorum. Bu da işin keyfini bozuyor, öyle değil mi?"

Dominique, "Sen nereden biliyorsun neler yaptığımı?" diye sordu. Sesi yorgundu.

"Hayatım, bu fikri sana ilk verenin ben olduğumu unutmuş olamazsın, değil mi?"

"Ha, evet," dedi Dominique dalgın bir sesle. "Evet."

"İşte şimdi buraya neden geldiğimi anlamış oldun. Benden yana dediğim zaman ne demek istediğimi de biliyorsun."

"Evet," dedi Dominique yine. "Tabii."

"Bu bir pakt, hayatım. Bir ittifak. Müttefikler birbirine hiç güvenmez, ama böyle olması işin etkinliğini bozmaz. Amaçlarımız birbirinin tersi olabilir. Aslında da öyle. Ama önemi yok. Sonuç yine aynı olacak. Soylu bir ortak amaç gerekmiyor. Yalnızca ortak bir düşman gerekiyor. Bizde de o var."

"Evet."

"Bana bu yüzden ihtiyacın var. Bir kere yardımcı olmuştum."

"Evet." -

"Bu senin Bay Roark'a, verebileceğin her çay partisinden daha fazla zarar verebilirim."

"Neden?"

"Nedenleri boş ver. Ben seninkileri sormuyorum."

"Peki."

"O halde anlaştık mı? Müttefik miyiz bu işte?"

Dominique ona bakarken öne doğru eğilmiş, dikkatini toplamıştı. Yüzü bomboştu. Sonunda: "Müttefikiz," dedi.

"Güzel, tatlım. Şimdi dinle beni. Sütununda günaşırı falan ondan söz etmeyi kes. Biliyorum, her seferinde hainee şeyler söylüyorsun, ama yine de biraz fazla sık. Adını habire gündemde tutuyorsun, oysa bunu yapmak istemezsin. Ayrıca, beni de şu partilerine çağırmaya başlasan iyi edersin. Benim yapabileceğim bazı şeyler var, onları sen yapamazsın. Bir ipucu daha: Bay Gilbert Colton, hani Californialı kap kaçak yapımcısı. Doğuda fabrikasının bir şubesini kurmak istiyor. İyi bir Modernist düşünüyor. Hatta Bay Roark'u düşünüyor. Roark'un onu almasına izin verme. Çok büyük bir iş. Bol bol promosyonu yapılacak. Sen bu arada Bayan Colton için yeni tür bir sandviç falan icat et. Ne istersen yap. Ama Roark'un onu almasına izin verme."

Dominique yerinden kalktı, ayaklarını sürüyerek, kollarını gevşek gevşek sallayarak bir masaya yürüdü, sigara aldı. Yaktıktan sonra ona döndü, kaygısız bir sesle, "İstediğin zaman çok kısa ve özlü konuşabiliyorsun," dedi.

"Gerekli görürsem."

Dominique pencerede durup kente baktı. "Roark'a zarar verecek hiçbir şey yapmış değilsin," dedi. "Bu kadar önemsediğini bilmiyordum."

"Ya! Yapmadım mı?"

"Yazılarında adından hiç söz etmedin."

"İşte benim Bay Roark'a yaptığım bu, hayatım. Şimdilik."

"Onun adını ilk ne zaman duydun?"

"Heller'ın Evi'nin çizimlerini gördüğüm zaman. Onu gözden kaçırmayacağımı bilmeliydin. Ya sen ne zaman duydun?"

"Enright Evi'nin çizimlerini gördüğüm zaman."

"Daha önce duymadın mı?"

"Duymadım."

Dominique sigarasını sessizce içiyordu. Sonra Toohey'e dönmek sizin konuştu:

"Ellsworth, ikimizden biri bu gece burada konuştuklarımızı tekrarlayacak olursa, diğeri inkâr eder, kimse de kanıtlayamaz. O halde birbirimize samimi davranmaktan bir zarar gelmez, değil mi? Son derece güvenli burası. Neden nefret ediyorsun ondan?"

"Nefret ediyorum diye bir şeyi hiç söylemedim ki!"

Dominique omuz silkti

Toohey, "Ondan ötesine gelince," diye devam etti. "Onlara sen kendin cevap verebilirsin sanıyorum."

Dominique sigara alevinin camdaki yansımasına doğru başını yavaşça salladı.

Toohey kalkıp ona yaklaştı, yanında durup kentin ışıklarına, binaların açılarına, pencerelerdeki aydınlıkların yarı saydamlaştırdığı karanlık duvarlara baktı. Duvarlar büyük bir ışık kitlesinin üzerine geçirilmiş siyah tül gibiydi. Ellsworth Toohey yumuşak bir sesle, "Şuna bak," dedi. "Harikulade bir başarı, değil mi? Kahramanlık niteliği taşıyan bir başarı. Bunu yaratmak için çalışmış binlerce insanı düşün, sonra bundan yararlanan milyonlarca insanı da düşün. Deniyor ki, tarihin orasında burasında ortaya çıkmış bir düzine ya da daha az insan olmasaydı, bunların hiçbiri mümkün olmazdı. Belki de doğrudur. Doğruysa, yine iki yoldan birini seçmek mümkün. O on iki kişinin çok büyük yararlık gösterdiğini söyleyebilir, hepimiz onların o üstün ruhundan taşan zenginliklerle besleniyoruz, diyebiliriz. Bunu kardeşçe bir minnetle kabul ettiğimizi ileri sürebiliriz. Ya da, bizim asla erişemeyeceğimiz başarılara ulaşan bu on iki kişinin, bize kendimizin kim olduğunu gösterdiğini söyleyebilir, onların kibirli ihsanlarını istemediğimizi, bataklık ortasındaki mağaranın, dallan birbirine sürterek yakılan ateşlerin, gökdelenlerden ve neon ışıklardan daha iyi olduğunu savunabiliriz ... tabii eğer kendi yaratıcılığımızın sınırları o mağarayla o dallarda son buluyorsa. Sen bu iki tutumdan hangisinin daha insancıl olduğu kanısındasın, Dominique? Çünkü biliyorsun, ben *hümanistim."*

Bir süre sonra, insanlarla ilişki içinde olmak Dominique'e daha kolay gelmeye başladı. Kendine yaptığı bu işkenceyi bir dayanıklılık testi gibi düşündü; daha ne kadarına dayanabileceğini görmek istermişçesine kendini zorladı, zorladı. Resmi davetlerde, tiyatro partilerinde, akşam yemeklerinde, danslarda dolaşıp duruyor, hep gülümsüyor, o gülümseme, yüzünü kış güneşi gibi soğuk ve parlak gösteriyordu. Söylenen boş sözleri boş boş dinlerken, sanki ilgi gösterirse konuşan gücenecekmiş gibi

davranıyor, insanlar arasında mümkün olabilecek tek bağın ortak bir can sıkıntısı olduğuna, gururlarını böyle koruyabileceklerine inanmış gibi hareket ediyordu. Her şeye başını sallayıp her şeyi kabullenmekteydi.

"Evet, Bay Hoit, bence Peter Keating yüzyılın adamı ... bizim yüzyılımızın."

"Hayır, Bay Inskip, Howard Roark olmaz. Howard Roark'u istiyor olamazsınız. Elbette sahtekâr. Bir insanın dürüstlüğünü değerlendirmek için ancak kendi duyarlı dürüstlüğünüzü kullanmanız gerekir... Pek bir değeri yok diyorsunuz, öyle mi? Tabii, Bay Inskip, Howard Roark'un fazla bir değeri yok. Bütün mesele boyutlarda ve mesafelerde. Mesafeler. Hayır, çok fazla içmem, Bay Inskip. Gözlerimi beğendiğinize memnun oldum, evet, keyifli olduğum zaman hep böyledir gözlerim. Howard Roark'un pek bir değeri yok demeniz de beni çok mutlu etti."

"Demek Bay Roark'la tanıştınız, öyle mi, Bayan Jones? Ondan hoşlanmadınız, öyle mi? İnsan o tip adama karşı hiçbir acıma duyamaz, öyle mi? Ne kadar doğru! Merhamet harika bir şeydir. Ezilmiş bir solucana bakınca içimizde uyanan duygudur. Yüceltici bir tecrübedir. İnsan şöyle büyür, yayılır... hani, korsesini çıkarmış gibi. Karnını içine çekmesi gerekmez. Kalbini ve ruhunu dik tutması gerekmez merhamet duyarken. Tek yapacağınız, aşağıya doğru bakmak. Çok daha kolay. Yukarıya bakınca insanın ensesi ağrır. Merhamet büyük bir sevaptır. Acı çekmeyi haklı gösterir. Dünyada pek çok acı çekilmesi şart ... yoksa nasıl hayırsever olup merhamet duyabiliriz? Tabii bunun bir antitezi de var, ama çok zor, çok şey bekleyen bir tutum... Hayranlık, Bayan Jones, hayranlık. Ama o zaman korseden de fazlası gerek. Bu yüzden ben de diyorum ki, acıyamadığımız her insan, kötü insandır. Howard Roark gibi."

Gecenin geç saatlerinde, sık sık Roark'un odasına geliyor, onu orada bulacağından, yalnız bulacağından emin olarak geliyordu. Onun odasında, bir şey saklamaya, yalan söylemeye, görüş birliğine varmaya, kendi varlığını silmeye gerek yoktu. Burada Dominique direnebilir, kapışmaktan korkmayacak kadar güçlü, kapışmalara ihtiyaç duyacak kadar güçlü bir hasmın o direnişi hoş gördüğüne tanık olabilirdi. Dominique'in kendi benliğini silmeyen, o benliğe dokunmayan, zaferde ya da yenilgide öylece kalmasına izin veren, kişilik dışı bir hamura dönüşmesini istemeyen bir irade vardı o odada.

Yatakta bir arada oldukları zaman, tam doğanın istediği gibi, bir şiddet olayıydı yaşadıkları. Teslimiyetleri, direnişlerinin gücüyle daha bir önemli oluyordu. Bir gerilim olayı yaşıyorlardı. Dünyadaki bütün büyük şeylerin gerilim olayı olduğu gibi. Elektrik kadar gerilimliydi direnişle beslenen bu güç. Gergin metal tellerden akar gibiydi. Bir barajın durdurucu şiddetiyle güce dönüştürülen su kadar gerilimliydi. Roark'un teninin onunkine değmesi bir okşama değildi, bir acı dalgasıydı. Çok fazla istendiği için acı haline geliyordu. Geçmiş saatlerin arzularını ve yoksunluklarını bir anda tatmin ettiği için acı haline geliyordu. Sıkılı dişlerin, nefretin oluşturduğu dayanılmaz bir ıstırap, bir ihtiras eylemiydi. Acı çekme anlamına gelsin diye yaratılmış bir kelimeydi ihtiras. O an nefretten, gerilimden, acıdan oluşmuş bir andı. Kendi elemanlarını parçalayan, tersyüz eden, zafer kazanıp tüm acıları inkâr eden, kendi antitezine yönelen, doyumsuz zevklerde son bulan bir andı.

Dominique geldiğinde, bazen bir partiden dönüyor olurdu. Üzerinde pahalı bir tuvaletle gelir, o tuvalet onun teni üzerinde, vücudunu kaplayan bir buz tabakası gibi görünürdü. İçeriye girip bir duvara yaslanır, teninde kaba sıvaları hisseder, çevresinde gördüğü her şeye birer birer bakardı. Üzeri kâğıtlarla dolu kaba mutfak masasına, çelik cetvellere, beş parmağın kara izi çıkmış havlulara, yerdeki kaba tahta döşemeye ... Sonra bakışlarını kendi üzerindeki saten kumaşta kaydırır,

sandaletinin gümüş üçgenine indirir, burada nasıl soyunacağını düşünürdü. Odada dolaşarak, eldivenini kalem yığınının üzerine, silgilerle paçavraların arasına atarak, küçük gümüş çantasını lekeli bir gömleğin üzerine bırakarak, elmas bileziğini, bitmemiş bir resmin yanı başına, bir tabaktaki sandviç artıklarının arasına düşürerek soyunmayı severdi.

Koltuğun arkasına geçip kollarını onun omuzlarına sarar, elini onun gömleğinin altına sokup yamyassı göğsüne bastırır, "Roark," derdi. "Bugün Bay Symons'un işi Peter Keating'e vermesini sağladım. Otuz beş katlı bina. Kaça çıksa olur. Amaç para değil, yalnızca sanat. Serbest sanat." Roark'un güldüğünü duyardı, ama Roark dönüp ona bakmaz, yalnızca onun elini bileğinden yakalar, kendine doğru daha çok çeker, kendi tenine daha çok bastırırdı. Dominique de onun başını arkaya çeker, eğilir, dudaklarını onunkilere bastırırdı.

Bazen geldiğinde, masada açık duran *Banner'*ı görürdü. Dominique Francon'un yazdığı "Eviniz" köşesinin bulunduğu sayfa en üstte olurdu. O günkü yazıda, "Howard Roark, mimarlığın Marquis de Sade'ıdır," diye bir cümle vardı. "Kendi binalarına âşık ... O binalara da bir bakın." Roark'un *Banner'*ı sevmediğini bilir, onu oraya kendi hatırı için bıraktığını anlardı. Dominique gazeteye bakarken, Roark yüzünde Dominique'i korkutan o yarım gülümsemeyle seyrederdi. Öfkelenirdi Dominique. Yazdığı her şeyi onun okumasını ister, ama bu satırların onu inciteceğini, okumaktan kaçınmasına yol açacağını umardı. Daha sonra, yatakta yatarlarken, onun dudakları kendi göğsüne değdiğinde, Dominique turuncu saçların arasından masadaki gazeteye doğru bakar, Roark onun büyük bir zevkle titrediğini hissederdi.

Yere, onun ayaklarının dibine otururdu Dominique. Başını onun dizlerine dayar, elini tutar, her parmağını ayrı ayrı avuçlayıp sıkar, avucunu yavaşça kaydırıp parmakların çıkık eklemlerini hisseder, sonra yumuşak bir sesle sorardı: "Roark, Colton Fabrikası'nı almak istemiş miydin? Çok mu istemiştin?"

"Evet, çok," diye karşılık verirken Roark'un ne yüzünde gülümseme, ne de sesinde acı olurdu. Dominique o zaman onun elini kendi dudaklarına götürür, orada uzun süre tutardı.

Yataktan karanlıkta kalkar, çırılçıplak yürür, masadan bir sigara alırdı. Onu yakmak için eğildiğinde, yamyassı karnı bu hareketle biraz yuvarlaklık kazanırdı. Roark, "Bana da bir tane yak," der, Dominique yaktığı ikinci sigarayı onun dudakları arasına yerleştirir, sonra karanlık odada sigarasını tüttürerek gezinirdi. Roark da yatakta, dirseği üzerinde doğrulup onu seyrederdi.

Bir gece Dominique geldiğinde, onu masasında çalışır buldu. Roark, "Şunu bitirmem gerek. Otur. Bekle," dedi. Bir daha Dominique'e bakmadı. Dominique sessizce bekledi. Odanın en uzak ucundaki koltukta, tostoparlak, oturuyordu. Onun derin bir konsantrasyonla çatılmış kaşlarının çizgisine, ağzının gerginliğine, boynunda atan damara, elinin cerrahlara özgü güvenine bakıyordu. Ressama benzemiyor, taşocağında çalışan bir işçiye benziyordu. Duvarları yıkan bir tahribatçı. Bir rahip. Dominique öyle zamanlarda onun işine ara verip kendisine bakmasını istemiyordu; çünkü onun kişiliğinin estetik saflığını, her türlü duygusallıktan uzaklığını seyretmek, aklına gelenleri düşünmek istiyordu.

Bazı geceler, Dominique'in dairesine gelen o olurdu. Yine habersiz. Dominique'in konukları varsa, "Kurtul onlardan," der, doğru yatak odasına geçerdi, Dominique de söyleneni yapardı. Aralarında sessiz bir anlaşma var gibiydi. Söylenmeden oluşmuş bir anlaşma. Hiçbir zaman bir arada görülmeme konusunda. Dominique'in yatak odası, camdan ve soluk buz yeşilinden oluşmuş çok güzel bir yerdi. Roark oraya gün boyu inşaatlarda kirlenmiş giysileriyle gelmeyi severdi. Yatağın örtülerini açıp fırlatmak, bir iki saat oturup alçak sesle konuşmak, bu arada yatağa hiç bakmamak, Dominique'in yazılarından, binalardan, Peter Keating'e kazandırdığı son işlerden söz etmemek, yalnızca burada

böyle rahat etmek hoşuna giderdi. O zaman saatler, geciktirdikleri anlardan daha fazla duygusallık yüklenirdi.

Bazı akşamlar salonda birlikte oturur, kocaman pencerelerden kente bakarlardı. Dominique onu o pencerede görmeyi çok severdi. Roark orada, vücudu Dominique'e yarım dönmüş olarak durur, bir yandan sigarasını içerken aşağıdaki kente bakardı. Dominique ondan uzaklaşır, salonun ortasında yere oturur, onu seyrederdi.

Bir keresinde Roark yataktan kalktığında Dominique ışığı yaktı, onu orada çıplak dururken gördü. Baktı, sonra sesinde basit bir çaresizlik ve katıksız bir içtenlikle, "Roark," dedi, "Hayatım boyunca yaptığım her şey, bu dünya seni geçen yaz taşocağında çalıştıran bir dünya olduğu için."

"Onu biliyorum."

Yatağın ayak ucuna oturdu. Dominique yaklaştı, yüzünü onun oyluğuna yasladı, kıvrılıp ayaklarını yastığın üzerine koydu. Kolu yataktan aşağıya sallanıyor, avucu yavaşça onun bacağında, bilekten dize, sonra yine bileğe doğru kayıyordu. "Ama tabii karar bana kalsaydı, geçen yaz parasız ve işsiz kaldığında seni yine o taşocağındaki o işe yollardım."

"Onu da biliyorum. Ama belki de yollamazdın. Belki Amerikan Mimarlar Derneği'nin tuvaletlerine bakan hademe olmamı isterdin."

"Evet. Belki. Elini sırtıma daya, Roark. Orada öyle tut." Yüzünü onun dizlerine gömmüş durumda, hareketsiz yatıyor, yataktan aşağı sarkan kolu hareket etmiyordu. Sanki tüm vücudunda, iki kürek kemiğinin arasındaki teninden başka canlı bir yer yoktu.

Gittiği salonlarda, lokantalarda, Amerikan Mimarlar Derneği'nin ofislerinde, insanlar hep Sanner'daki Bayan Dominique Francon'un, Roger Enright'ın manyak mimarı Howard Roark'a olan düşmanlığından söz ediyordu. Bu durum Roark'u hemen hemen bir şöhrete, skandallı bir şöhrete ulaştırmaktaydı. Herkes, "Roark mu?" diyordu. "Hani Dominique Francon'un nefret ettiği şu adam." "Francon'un kızı mimarlıktan iyi anlar. O adama kötü diyorsa, demek adam benim sandığımdan daha kötü." "Tanrım, bu ikisi birbirinden amma da nefret ediyor olmalı! Oysa hiç karşılaşmamışlar bile!" Dominique bunları duymaktan hoşlanıyordu. Amerikan Mimarlar Derneği Bülteni'nde Athelsan Beasely'nin, ortaçağ şatolarıyla ilgili bir yazısını okumak da hoşuna gitti: "Bu yapıların o asık suratlı hıncını anlayabilmek için, derebeyleri arasındaki savaşların pek vahşi savaşlar olduğunu hatırlamamız gerek. Tıpkı Bayan Dominique Francon'la Bay Howard Roark arasındaki savaş gibi.

Dominique'in dostu olan Austen Heller, bu konuyu onunla konuştu. Dominique, Heller'ı bu kadar öfkeli gördüğünü hiç hatırlamıyordu. Yüzünde o alaycı çekicilikten eser kalmamıştı.

"Ne halt ettiğini sanıyorsun sen, Dominique?" diye tersledi onu Heller. "Ömrümde yazılı basma yansıyan bu kadar iğrenç bir gazetecilik haydutluğu görmedim. Bu tür şeyleri neden Ellsworth Toohey'e bırakmıyorsun?"

"Ellsworth bu işlerin ustası; öyle değil mi?"

"En azından, çirkef dilini Roark'tan uzak tutma nezaketini gösteriyor, ama tabii o da bir başka ayıp. Sana ne oluyor peki? Kimden ve neden söz ettiğinin farkında mısın sen? Holcombe Dede'nin yarattığı heyulalardan birini övdüğün, babanın ya da ortak diye aldığı o kasap dükkânlarındaki takvim resimlerine benzeyen çocuğun eserlerini yelpazelediğin zamanlar, pek bir sakıncası yoktu. Ha öyle demişsin, ha böyle. Ama aynı entelektüel tutumu, Roark gibi birini değerlendirmeye yöneltmen ... Biliyor musun, ben sende gerçekten bir dürüstlük, bir yargılama yeteneği var sanırdım. Tabii bunları kullanmana izin verilirse. Hatta eserlerine değinmek zorunda kaldığın salakların eften püftenliğini

daha bir vurgulamak için öyle kahpelikler yapıyorsun sanmıştım. Düpedüz sorumsuz bir yosma olduğunu hiç tahmin etmemiştim."

"Yanılmışsın," dedi Dominique.

Roger Enright bir sabah Dominique'in gazetedeki odasına daldı, selam bile vermeden, "Şapkanı al," dedi. "Onu görmeye geliyorsun benimle."

"Günaydın, Roger. Neyi görmeye?"

"Enright Evi'ni. Bittiği kadarını."

"Tabii, Roger," diye gülümseyerek ayağa kalktı Dominique. "Enright Evi'ni görmeyi çok isterim."

Yolda giderlerken, Dominique sordu. "Ne oluyorsun Roger? Beni rüşvetle susturmaya mı çalışıyorsun?"

Enright, limuzin arabasının kocaman gri yastıklarına gömülmüş, ona hiç bakmadan oturuyordu. "Aptallıktan yapılan kötülüğü anlarım," dedi. "Cehaletten yapılan kötülüğü de anlarım. Ama bilerek yapılan kötülüğü anlayamam. Tabii dönüşte ne istersen yazmakta özgürsün. Ama artık aptallık olamaz, cehalet de olamaz."

"Beni gözünde fazla büyütüyorsun, Roger." Dominique omuz silkti, yol boyunca başka bir şey söylemedi.

Arabadan indiklerinde, bir tahta çiti geçtiler, Enright Evi haline gelecek çıplak çeliklerden, levhalardan oluşmuş ormana daldılar. Dominique'in yüksek topukları, kireç lekeli tahtalara hafifçe basıyor, yürüyüşüne arkaya doğru kaykılmış, dikkatsiz, küstah bir zerafet veriyordu. Durup çelik çerçevenin arasından görünen gökyüzüne

baktı. Her zamandan daha uzak görünen gökyüzüne. Çelik direklerin yüksekliği öyle gösteriyordu onu. Sonra gelecekteki çıkıntıları oluşturacak çelik kafeslere baktı. Ne kadar da iddialı açılara sahipti bu kafesler! O inanılmaz karmaşıklıktaki biçim, birleşerek basit, mantıksal bir bütün haline gelmeye başlıyordu. Hava tabakalarından duvarlar olarak yararlanan çıplak bir iskelet. Soğuk bir kış gününde, çıplak bir iskelet. Bir doğum duygusu, bir vaat taşıyan iskelet, ilk yeşil tomurcuklarını vermek üzere olan bir kuru ağaç gibiydi.

"Ah, Roger!"

Adam dönüp ona baktığında, ancak Paskalya Günü'nde kilisede görebileceği bir yüz gördü.

"İkisini de gözümde büyütmemişim," dedi. "Ne seni, ne de binayı."

Yanıbaşlarında pes, sert bir sesin, "Günaydın," dediğini duydular.

Roark'u görmek, Dominique'i şoke etmedi. Onun yaklaştığım duymamıştı, ama bu binayı onsuz düşünmek de doğallıktan uzak olurdu. Buradaydı, diye düşündü içinden. Biz tahta çiti geçerken de buradaydı. Bu yapı onun kendisi zaten. Vücudundan çok, bu yapı onun kendisi. Roark karşılarında, soğuğa karşı ellerini bol bir paltonun ceplerine sokmuş durumdaydı. Şapka giymediği için saçları rüzgarda uçuşuyordu.

"Bayan Francon ... Bay Roark," dedi Enright.

Dominique, "Bir kere karşılaşmıştık ... Holcombe'larda," dedi. "Eğer Bay Roark hatırlıyorsa."

Roark, "Tabii, Bayan Francon," dedi.

Enright, "Bayan Francon'un binayı görmesini istedim," diye açıkladı.

Roark, "Sizi gezdireyim mi?" diye sordu.

Dominique daha önce davranıp, "Evet, lütfen," diye atıldı.

Üçü birlikte inşaatın içinde dolaşmaya başladılar. İşçiler Dominique'e garip garip bakıyorlardı. Roark gelecekteki odaların planını, asansör sistemini, kalorifer düzenini, pencerelerin yerleştirilişini anlattı. Tıpkı müteahhidin adamına anlatır gibi. Dominique sorular sordu, o da cevap verdi. "Kaç metreküplük bir hacim, Bay Roark?" "Kaç ton çelik?" "Şu borulara dikkat edin, Bayan Francon. Bu taraftan geçin." Enright yanlarında yürürken gözleri yerdeydi. Hiçbir tarafa bakmıyordu. Ama bir ara, "Nasıl gidiyor, Howard?" diye sordu, Roark gülümsedi, "Programdan iki gün öndeyiz" diye karşılık verdi. Durup iki kardeş gibi işin gidişinden konuştular, bir an için Dominique'i unuttular, sözlerini duyulmaz kılan makine gürültüsünü bile duymaz oldular.

Dominique o binanın yüreği olan yerde dururken düşünüyordu. Eğer onun vücuduna ait başka hiçbir şeye sahip olmasaydım, her şeyini burada bulurdum. Apaçık, herkese sunulmuş. Herkesin dokunabileceği biçimde serilmiş. Direkler, borular, hava kitleleri hep onun. Ondan başka hiç kimsenin olamaz. Yüzüyle ruhu nasıl onunsa, bu da onun. Onun biçimlendirdiği bir yer burası. İçinden gelen, bu biçimi verdirten şeyi sergiliyor. Sonuç ve sebep bir arada. Çeliğin her çizgisinde görülen amaç, bu adamın kendisi... Şu an için de benim. Görüp anlayabildiğim için. O sayede.

Roark onun yüzüne bakarak, "Yoruldunuz mu, Bayan Francon?" diye sordu.

"Hayır. Hiç yorgun değilim. Düşünüyordum. Burada ne tür tesisat armatürü kullanacaksınız, Bay Roark?"

Birkaç gün sonra Dominique yine onun odasında, yatağın kenarına oturmuşken, gazetede kendi sütununa, kendi satırlarına bakıyordu: "Enright inşaatını gezdim. Gelecekteki bir hava saldırısında bir bombanın bu binayı yok edeceğini umuyorum. Eskiyip üzerinde lekeler oluşmasından, duvarlarına asılacak aile fotoğraflarıyla, içinde yaşayacak kimselerin kirli çoraplarıyla, kokteyl sürahileriyle, limon dilimleriyle küçülmesinden çok daha iyi olur. New York kentinde, o binada yaşamasına izin verilebilecek hiç kimse bulunamaz."

Roark gelip onun yanında durduğunda, bacakları onun dizlerine değiyordu. Dominique başını eğdi, gazeteye gülümseyerek baktı.

Roark, "Bu yazın Roger'ın aklım karmakarışık etti," dedi.

"Okudu mu?"

"Bu sabah okuduğunda, ben de odasındaydım. Önce sana hiç duymadığım küfürler savurdu. Sonra 'Dur bir dakika,' dedi, yeniden okudu. Başını kaldırdığında çok şaşkındı, ama öfkeli değildi artık. 'Bir türlü okursan başka, öbür türlü okursan başka, diye söylendi."

"Sen ne dedin?"

"Hiç... biliyor musun, Dominique, sana minnet borçluyum, ama beni bu kadar övmekten ne zaman vazgeçeceksin? Başka birileri de farkına varabilir. Bu da senin hiç hoşuna gitmez."

"Başka biri mi?"

"Enright Evi'yle ilgili ilk yazdığın yazıda fark etmiştim. Anlamamı sen istemiştin. Ama senin usullerini başka biri de anlayamaz mı?"

"Eh, tabii. Ama anlamazlarsa, sana etkisi daha kötü olur. Seni daha az severler. Zaten kimin anlamak için zahmete girişeceğini düşünemiyorum. Meğer ki... Roark, Ellsworth Toohey hakkında ne

düşünüyorsun?"

"Ulu Tanrım, insan Ellsworth Toohey'i neden düşünsün ki?"

Arasıra Roark'a, Heller'la Enright'ın onu getirdikleri bir toplulukta rastlamak hoşuna gidiyordu. Onun sesinin terbiyeli terbiyeli, 'Bayan Francon," demesi keyifliydi. Ev sahibesinin telaşı, onların bir araya gelmemesi için giriştiği zahmetler de hoştu. Çevredeki insanların bir patlama beklediğinin farkındaydı. Şoke edici bir düşmanlık belirtisi bekliyordu herkes. Ama öyle bir şey gerçekleşmiyordu. Dominique ne Roark'a doğru gidiyor, ne de ondan kaçıyordu. Aynı gruba düşerlerse, birbirleriyle normal biçimde, başkalarıyla konuştukları gibi konuşuyorlardı. Hiçbir çaba gerektirmiyordu böyle yapmak. Gerçek ve doğruydu. Her şeyi de doğru kılıyordu. Bu topluluğu bile. Başkalarının arasındayken birbirlerine yabancı olmalarını, yabancı ve düşman olmalarını uygun bulan derin bir duygu vardı Dominique'in içinde. Bu insanlar ikimiz arasındaki ilişkiyi türlü türlü yorumlayabilirler, ama gerçekte nasıl olduğunu bilemezler, diye düşünüyordu. Böyle olması, hatırladığı anları daha da yüceltiyor, başkalarının bakışlarının, kelimelerinin değmediği, hatta hiç kimsenin bilmediği anlar olarak saklıyordu. Bu anların burada hiçbir varlığı yok, yalnızca onda ve bende varlığı var, diye düşünüyordu kendi kendine. Bir sahiplik duygusu hissediyordu o zaman. Başka hiçbir yerde hissedemediği bir duygu. Ona en çok sahip olabildiği yerler, yabancılardan oluşmuş bir kalabalığın ortasında, onun kendisine pek seyrek bakabildiği yerlerdi.

Kendisi salonun karşı tarafından ona baktığı, onu bomboş, etkilenmemiş suratlara laf anlatır gördüğü zaman başını çeviriyor, aldırmıyordu. Ama karşısındaki suratlarda düşmanlık ifadesi varsa, keyiflenip bir süre seyrediyordu. Ona dönük yüzlerden birinde bir gülümseme, sıcak bir anlayış ya da onaylama ifadesi görürse, büyük bir öfkeye kapılıyordu. Kıskançlık değildi bu. O yüzün erkek ya da kadın yüzü olması bir şeyi değiştirmiyordu. Onaylayıcı ifadeleri bir küstahlık olarak görüyor, o yüzden kızıyordu.

Garip şeylerden ıstırap çekiyordu. Onun oturduğu sokak, evinin kapısındaki basamak, köşeyi dönüp onun sokağına sapan arabalar falan. Özellikle arabalar üzüyordu onu. Keşke onların bir sonraki sokağa sapmasını sağlayabilseydi. Sokak kapısının yanındaki çöp kutusuna bakıyor, o geçerken de burada mıydı, diye düşünüyordu. Acaba o da bakmış, en üstte duran buruşuk sigara paketini görmüş müydü? Bir keresinde apartmanın girişinde, bir adamın asansörden çıkmakta olduğunu görmüş, bir anlığına şoka uğramıştı. Bu binada bir tek o oturuyor gibi gelmişti hep ona. Küçük asansörde yukarıya doğru çıkarken duvara yaslanıp kollarını göğsü üzerinde çaprazlamış, avuçlarıyla omuzlarına sarılmış, kendini ılık duş altındaymış gibi hissetmişti.

Adamın biri ona Broadway sahnelerindeki son oyundan söz ederken, Roark salonun öbür ucunda kokteylini yudumlarken, o içinden bunu düşünüyordu. O sırada ev sahibesinin birine fısıldadığını duyuyordu: "Tanrım, Gordon'un Dominique'i getireceğini hiç sanmamıştım. Austen'in bana çok kızacağından eminim, çünkü sevgili dostu Roark burada, biliyorsun."

Daha sonra, onun yatağında, gözleri kapalı, dudakları nemli, yanakları alev saçarak yatarken; kendi koyduğu kuralların hepsini unutuyor, kelime duygusunu da kaybedip, "Roark" diye fısıldıyordu. "Bugün adamın biri seninle konuşuyordu. Gülümsüyordu sana budala herif. Oysa geçen hafta da sinemanın bir çift komedyenini seyrediyor, onlara bayılıyordu. O adama, bakma ona, demek geldi içimden. Bir daha başka hiçbir şeye bakmaya hakkın kalmaz sonra. Onu sevme. Yoksa dünyanın geri kalanından nefret etmek zorunda kalırsın. Böyledir bu iş, koca sersem ... Ya biri, ya öteki. Birlikte olmaz. Aynı gözlerle .bakamazsın ikisine. Ona bakma, onu sevme, görmeye dayanamıyorum, dayanamıyorum, seni bundan kurtarmak için her şeyi yaparım. Bütün dünyadan, hepsinden ... her şeyi

yaparım, Roark ..." Kendi ağzından çıkan bu sesleri duyamıyor, onun gülümsediğini göremiyor, yüzündeki anlayış ifadesini tanıyamıyor, yalnızca o yüzün kendininkine yakınlığını hissediyor, ondan saklayacak bir şeyi olmadığını, söylemeyeceği bir sırrı kalmadığını, her şeyin ortada, cevaplanmış, bulunmuş olduğunu biliyordu.

Peter Keating şaşkındı. Dominique'in birdenbire onun kariyerine bu kadar adanmış duruma gelmesi göz kamaştırıcı bir iltifattı, aynı zamanda da son derece kârlıydı. Herkes öyle diyordu ona. Ama bazen de Keating'in gözü kamaşmıyor, kendini iltifat almış gibi hissetmiyordu. Tek hissettiği, bir tedirginlikti.

Guy Francon'a rastlamamaya çalışıyordu öyle zamanlarda. "Bunu nasıl başardın, Peter? Nasıl başardın?" diye soruyordu Francon. "Senin için deli oluyor olmalı! Kimin aklına gelirdi Dominique'in böyle... Nasıl olabilir? Bunu beş yıl önce yapsa, beni milyoner ederdi. Ama tabii insanın babası yeterince ilham verici olmuyor, oysa ..." Keating'in yüzündeki karanlık ifadeyi görünce cümlesinin sonunu değiştiriyordu Francon. "Kendi erkeği mi desek ... farklı!"

Keating, "Bak, Guy," diye başlıyor, susup içini çekiyor, mırıldanıyordu. "Lütfen, Guy, böyle konuşmak hiç ..."

"Biliyorum, biliyorum, biliyorum. Gereğinden önce tahminlerde bulunmayalım. Ama ... hay Allah, Peter ... laf aramızda, her şey nişanlanma kadar apaçık, öyle değil mi? Daha bile açık. Daha bile belli." Sonra gülümseme siliniyor, Francon'un yüzüne dürüst, huzurlu, yaşlı bir ifade geliyordu. Seyrek görülen içtenlikli gurur anlarından biri. "Memnunum, Peter," diyordu dobra dobra. "Benim de olmasını istediğim şey buydu. Demek Dominique'i her şeye rağmen baştan beri seviyormuşum. Bu dutum beni mutlu ediyor. Onu iyi ellere bırakıp gideceğimden eminim. Onu da, her şeyi de ... sonunda."

"Bak, aziz dostum, lütfen beni bağışlar mısın? Öyle acelem var ki. Dün gece iki saat uyudum. Calton Fabrikası ... biliyorsun. Tanrım, ne zor iş! Dominique sayesinde. Canıma okuyor, ama bir bitsin de gör! Alacağımız çeki de gör!"

"Ne harika bir kız, değil mi? Bunu neden yapıyor, onu söyler misin bana sen? Kendisine sordum, ama söylediklerinden hiçbir anlam çıkaramadım. Deli saçmalan sıralıyor bana. Nasıl konuşur, bilirsin."

"Eh, yaptığı sürece kaygılanmamıza gerek yok."

Francon'ü cevabı kendisinin de bilmediğini söyleyemezdi. Dominique'le aylardır baş başa görüşmediğini itiraf edemezdi. Onun kendisini görmeyi reddettiğini açıklayamazdı.

Dominique'le yaptığı son baş başa konuşmayı hatırlıyordu. Toohey'nin toplantısından eve dönerken, takside. Dominique'in kendisine yönelttiği hakaretlerin o kayıtsız sakinliğini, öfkesiz savurduğu o hakaretlerdeki aşağılama unsurunu düşünüyordu. O günden sonra, ne yapsa şaşmazdı, ama onun birdenbire, kendi promosyoncusu, reklamcısı, halkla ilişkiler görevlisi, bir bakıma onun pezevengi haline dönüşmesine şaşmamak mümkün müydü? İşte terslik burada, diye düşünüyordu. Bu konuyu düşünürken aklıma bu tür kelimeler gelmesinde.

Kendisinden bir talepte bulunulmaksızın başlattığı kampanyadan bu yana, sık sık görmekteydi Dominique'i. Evinde verdiği partilere davet ediliyor, gelecekteki müşterilerine tanıştırılıyordu. Ama onunla bir an yalnız kalmasına bile izin verilmiyordu. Ona teşekkür etmeye, sorular sormaya çalışmıştı. Ama Dominique'in istemediği bir konuşmayı Keating nasıl sürdürebilirdi? Hele de çevrede bir yığın acayip konuk baskı yaparken. Çaresiz, boş boş gülümsemekle yetiniyordu.

Dominique'in eli onun smokin ceketinin kolunda, bacağı bacağının yanında! Dışardan bakan, çok yakın sanırdı ikisini. Yakınlığı daha arttıran şey de, Dominique'in bu etkiyi fark etmeyişiydi. Bir yandan çevrelerini saran insanlara, Cosmo-Slotnick Binası hakkındaki görüşlerini anlatıp duruyordu Dominique. Keating'in arkadaşlarından imrenme dolu yorumlar yağıyordu. Şu koca New York kentinde, Dominique Francon'u bana âşık sanmayan tek kişi benim, diye düşündü acı acı.

Ama Dominique'in kaprislerinin o tehlikeli dengesizliğini de bilirdi. Onun bu tutumu, bozmayı göze alabileceği bir kapris değildi. Ondan uzak durup çiçekler yollamakla yetindi. Suyu akıntısına bırakıyor, düşünmemeye çalışıyordu. Ama o tedirginlik kalmıştı içinde.

Günün birinde ona bir lokantada rastladı. Bir masada tek başına yemek yemekte olduğunu görünce, bu fırsattan yararlanmaya karar verdi. Dosdoğru onun masasına yürüdü. Niyeti eski bir dost gibi davranmaktı. Kendisine yapılan iyiliklerden başka hiçbir şeyi hatırlamayan bir eski dost. Ona rastlamakla ne kadar şanslı olduğuna dair bir yığın laftan sonra, "Dominique, beni görmeyi neden reddediyorsun?" diye sordu.

"Seni görmeyi neden isteyeyim?"

"Ama, Ulu Tanrım! ..." Bu söz ağzından istemeyerek, uzun süredir içinde tuttuğu öfkenin baskısıyla biraz sert fırlamıştı. Durumu aceleyle telafi etmeye çalıştı, gülümsedi. "Sana teşekkür edebilmem için bir şans tanıman gerekmez miydi?"

"Teşekkür ettin. Pek çok kere."

"Evet, ama baş başa görüşmemiz gerektiği kanısında değil misin? Biraz şaşırmış olabileceğim aklına gelmedi mi?"

"Düşünmedim. Evet, herhalde şaşırabilirdin."

"Eeee?"

"Eee, ne?"

"Nedir meselenin aslı?"

"Şu ana kadar... elli bin dolar dolaylarındadır sanıyorum."

"Hainlik ediyorsun."

"Kesmemi ister misin?"

"Yo, hayır! ...benim dediğim ..."

"İşleri durdurmamı istemiyorsun. Peki. Durdurmam. Gördün mü? Konuşacak neyimiz var ki? Ben senin için bir şeyler yapıyorum, sen de memnunsun. Mükemmel bir anlaşma."

"Çok tuhaf şeyler söylüyorsun! Mükemmel anlaşmaymış. Bir yandan abartı, bir yandan azımsama, öyle değil mi? Şu içinde bulunduğumuz durumda, başka nasıl olabilirdi ki? Herhalde yaptıklarına itiraz etmemi bekliyor olamazsın!"

"Hayır. Olamam."

"Ama benim içimden gelen kelimenin anlaşmayla, anlaşmakla ilgisi yok. Sana o kadar minnet duyuyorum ki, başım dönüyor. İçim kabarıp taşıyor. Saçmalamama izin verme, biliyorum bundan hoşlanmıyorsun ...ama öyle minnettarım ki, ne yapacağımı bilemiyorum."

"İyi, Peter. Şimdi artık teşekkür ettin bana."

"Bak, çalışmalarımı beğendiğini, ilgi duyduğunu ya da onlara dikkat ettiğini hiçbir zaman

düşünmedim. Derken kalkıyorsun ... işte beni bu kadar mutlu eden de bu ... Dominique ..." Sesinin tonu soruya dönüşmüştü. Dilindeki soru upuzun bir ipin ucunda, çekilerek gelebilecek bir şeydi. İçinde gizli kalmış bir şeydi. Tedirginliğinin çekirdeğinde yatanın bu olduğunu da biliyordu. "Gerçekten ben büyük bir mimar mıyım sence?"

Dominique yavaşça gülümsedi. "Peter," dedi. "Eğer insanlar bu soruyu sorduğunu duysalar, gülerlerdi. Hele bana sorduğunu duysalar."

"Evet, biliyorum, ama ... ama hakkımda söylediğin bütün o güzel şeylere inanıyor musun?"

"İşe yarıyor."

"Evet; ama beni o yüzden mi seçtin? İyi bulduğun için mi?"

"Fırından çıkma taze çörek gibi satılıyorsun; bu yeterli kanıt değil mi?"

"Evet... hayır ... yani ... başka bakımdan ... demek istiyorum ki, Dominique, hiç olmazsa bir kerecik olsun bana de ki..."

"Bak, Peter, az sonra benim gitmem gerek. Ama gitmeden önce, bugün yarın Bayan Lonsdale'den nasılsa duyacağın bir şeyi söyleyeyim sana. Unutma, o kadın yeşilaycıdır, köpek sever, sigara içen kadınlardan nefret eder, yeniden doğuşa inanır. Evinin Bayan Purdee'nin evinden daha iyi olmasını istiyor. Purdee'ninkini Holcombe yapmıştı. Ona Bayan Purdee'nin evinin pek özenti olduğunu, gerçek sadeliğin daha pahalıya patladığını söylersen, iyi geçinirsiniz. Onunla goblen konusunda da konuşabilirsin. Hobisi goblendir."

Keating lokantadan dönerken, mutlu mutlu Bayan Lonsdale'in evini düşünüyordu. Sormak istediği soruyu unutmuştu. Daha sonra hatırladı ve pişman oldu. Sonra omuz silkti, Dominique'in yardımlarının en iyi yanının, görüşmemek istemesi olduğuna karar verdi.

Bir telafi fırsatı olarak, Toohey'nin Amerikan Yapı Konseyi Toplantıları'na katılmaktan zevk alıyordu. Bunu neden bir telafi olarak düşündüğünü bilemiyordu, ama öyle düşünüyor, rahatlıyordu. Gordon L. Prescott kalkıp mimarlığın anlamı konusunda konuşmalar yaparken dikkatle dinliyordu.

"İşte bu yüzden, mesleğimizin yapısından gelen önemi, bizim yoklukla meşgul olmamız gibi felsefi bir gerçeğe dayanıyor. Bizler, fiziksel varlıkların içinde hareket edebileceği boşluklar yaratıyoruz. İnsan olarak, bu boşlukları rahatlığa adıyoruz. Boşluk demekle, genelde oda olarak bilinen şeylerden söz ediyorum. Böyle olunca, bizi duvarlar ören kişiler olarak düşünenler, olayı anlamıyor demektir. Bizim yaptığımız iş o değil. Biz boşluk yaratıyoruz ki bunu az önce kanıtlamış oldum. Bu bizi astronomik bir önem noktasına getiriyor. Yokluğun varlığa üstün geldiğini şartsız olarak kabul etme noktasına geliyoruz. Bu da, kabul etmemeyi kabul etmek demek oluyor. Bunu anlam kargaşası yaratmasın diye daha basit biçimde ifade etmeye çalışacağım. Hiçbir şey, herhangi bir şeyden üstündür. Demek ki mimar da, tuğlaları üst üste koyan bir adam değildir, çünkü tuğlalar kavramı zaten ikincil bir hayalden ibarettir. Mimar aslında metafizik bir rahiptir, temel gereklerle uğraşır, gerçeğin gerçek dişilik olduğuna işaret eden birincil kavramla yüzleşecek cesarete de sahiptir; çünkü hiçbir şey var değildir ve o da yokluklar yaratmaktadır. Eğer bu kulağa bir çelişki gibi geliyorsa, kötü mantık içerdiği için değildir. Bu mantık daha yüksek bir mantık olduğu, hayat ve sanat diyalektiğine dayandığı içindir. Bu temel kavramdan, kaçınılmaz düşünceleri çıkarmak istersek, büyük sosyolojik önem taşıyan sonuçlara varırız. Güzel bir kadının güzel olmayan kadına göre daha altta kaldığını, okuyup yazanın da okuyup yazmayandan daha altta kaldığını görürüz. Bu durumda zengin, fakirin altındadır, yetenekli de beceriksizin altındadır. Mimar, bir kozmik paradoksun somut göstergesidir. Bunu bilinçlendirerek duyduğumuz o büyük gururun içinde tevazuumuzu koruyalım. Bunun dışındaki

her şey, laf kalabalığıdır."

Bu sözleri dinleyen insan, kendi değeri ya da büyüklüğü konusunda kaygılanamazdı artık. Özsaygıya gerek bile kalmıyordu.

Keating yoğun bir memnuniyet içinde dinledi. Gözleri diğerlerine baktı. Dinleyiciler arasında dikkatli bir sessizlik egemendi. Kendi nasıl beğendiyse, herkes de beğenmişti söylenenleri. Çocuğun biri çiklet çiğniyor, bir adam kibrit kutusunun köşesiyle tırnaklarının arasını temizliyor, delikanlının biri yatar gibi oturuyordu. Bu da hoşuna gitti Keating'in. Yücelikleri dinlemekten hoşlanıyoruz, ama karşısında susta durmamız da gerekmiyor, diyormuş gibiydiler.

Amerikan Yapı Konseyi ayda bir toplanıyor, yapılan konuşmaları dinleyip kötü kalitede içecekler yudumlamaktan başka bir faaliyet de göstermiyordu. Üyeleri, kalite açısından da, sayı olarak da pek hızlı yükselmiyordu. Elde edilen somut sonuçlar da yoktu.

Konsey Toplantıları Batı Yakası'nda, bir oto tamirhanesinin üst katındaki kocaman odada yapılmaktaydı. Daracık, upuzun, havalandırılmamış bir merdivenle çıkılıyordu oraya. Kapıda Konsey'in adı yazılıydı. İçerde katlanan sandalyeler, başkan için bir masa, bir de çöp sepeti vardı. Amerikan Mimarlar Birliği, bu Konsey'i saçma bir şaka gibi görüyordu. Francon bir ara, Amerikan Mimarlar Birliği'nin pembe satenle döşenmiş lüks odalarında otururken Keating'e, "O saçmalıklarla ne diye vakit ziyan ediyorsunuz siz?" diye sormuş, sorarken burnunu buruşturmuştu. "Anlıyorsam Allah belamı versin." Keating cevap olarak, "Hoşlanıyorum onlardan," demişti. Ellsworth Toohey, Konsey'in her toplantısına katılmakta, ama hiç konuşmamaktaydı. Köşede oturup dinlemekle yetiniyordu.

Bir gece Keating'le Toohey, toplantıdan sonra eve birlikte yürüdüler. Batı Yakası'nın sokakları karanlık ve eğri büğrüydü. Bir fincan kahve içmek üzere salaş bir bara uğradılar. Keating, Toohey'e genelde gittiği ve üne kavuşturduğu şık restoranları hatırlattığında, Toohey gülerek, "Neden salaş bir bar olmasın?" dedi. "Burada bizi kimse tanımaz, kimse rahatsız etmez," dedi.

İçmekte olduğu Mısır sigarasının dumanlarını duvardaki soluk Coca-Cola reklamına doğru üfleyip bir sandviç söyledi, üzerinde siyah benekler bulunan, sinek tersiyle dolu gibi görünen salatalık turşusunun ucunu ısırdı, Keating'e nutuk çekti. Rasgele konuşuyordu. Başlangıçta söylediklerinin önemi yoktu. Önemli olan sesiydi. Ellsworth Toohey'nin o benzersiz sesi. Keating kendini koskoca bir ovanın ortasında, yıldızların altında duruyormuş gibi hissetti. Güven içinde.

"iyi yürekli olmak, Peter," diyordu o ses. "iyi yürekli olmak. Birinci emir bu. Belki de tek emir bu. Yeni tiyatro oyunundan dünkü yazımda o yüzden söz ettim. O oyunda temel iyi yüreklilik yoktu. İyi yürekli olmalıyız, Peter. Çevremizdeki herkese karşı. Kabul etmeli ve bağışlamalıyız. Hepimizde bağışlanacak çok şey var. Her şeyi sevmeyi öğrenirsen, en aşağıdakileri, en yoksunları, en kötüleri sevmeyi öğrenirsen, senin içindeki en kötü şeyler de sevilecek demektir. O zaman evrensel bir eşitliğe ulaşırız. Kardeşliğin büyük huzuruna, yeni bir dünyaya, Peter. Çok güzel bir yeni dünyaya ..."

9

Ellsworth Monkton Toohey bahçe hortumunu Johnny Stokes'un üzerine çevirdiğinde yedi yaşındaydı. Johnny o gün en iyi Pazar elbisesini giymiş, Toohey'lerin bahçesinden geçmekteydi. O elbiseyi alabilmek için bir buçuk yıl beklemişti, çünkü annesi çok yoksul bir kadındı. Ellsworth sinsilik etmemiş, saklanmamış, bu hareketi apaçık yapmış, sistemli biçimde, bilerek ve isteyerek yapmıştı. Musluğa doğru yürümüş, suyu açmış, çimenlerin ortasında durmuş ve hortumu Johnny'ye çevirmişti. Kusursuz bir nişancılıkla. Johnny'nin annesi, oğlunun birkaç adım gerisinden geliyordu. Toohey'nin annesiyle babası, ziyarete gelmiş olan papazla birlikte, kendi evlerinin balkonunda oturmaktaydılar. Johnny Stokes gamzeli, altın bukleli, çok akıllı bir çocuktu. Herkes dönüp dönüp Johnny Stokes'a bakardı. Ellsworth Toohey'ye bakmak için hiç kimse başını çevirmiş değildi.

Olayı gören büyüklerin duyduğu şok ve şaşkınlık öyle büyük oldu ki, bir süre hiç kimse yerinden fırlayıp Ellsworth'a koşamadı. Ellsworth ufacık vücudunu suyun basıncına karşı zorlukla dengeleyerek duruyor, memenin elinde titremesini önlemeye çalışıyor, tatmin olana kadar hedefini kaçırmamaya özen gösteriyordu. Sonunda hortumu elinden bıraktı, sular çimenlerin arasından tıslayarak akmayı sürdürdü. Ellsworth evin balkonuna doğru yürüdü, durup bekledi. Başını dimdik tutuyor, kendini verilecek cezaya teslim ettiğini belli ediyordu. Ceza aslında Johnny'den gelebilirdi, ama Bayan Stokes oğlunu yakalamış, kolları arasında tutmaktaydı. Ellsworth dönüp Stokes'lara bakmadı. Tane tane konuşarak annesiyle papaza, "Johnny pis bir zorba," dedi. "Okuldaki bütün çocukları dövüyor." Bu doğruydu.

Ceza meselesi bir ahlak sorunu haline gelmişti. Ellsworth'u cezalandırmak zaten oldukça zor bir işti, çünkü cılız vücudu ve zayıf sağlık durumu kolay etkileniyordu. Üstelik bu olayda, genel bir haksızlığın öcünü almak için kendini feda etmiş bir çocuğa, bunu cesaretle, apaçık yapmış, kendi çelimsizliğine aldırmaksızın yapmış, böylelikle kendini kurban durumuna sokmuş bir çocuğa ceza vermek, hiç kolay değildi. Ama Ellsworth öyle bir savunma yapmadı. Aslında, başka hiçbir şey söylemedi. Ama annesi söyledi. Papaz, annenin görüşüne katılma eğilimindeydi. Ellsworth akşam yemeği yemeden odasına gönderildi. Hiç yakınmadı. Boynunu büküp odada kaldı, annesinin babayı atlatarak gece yansı gizlice getirdiği yiyecekleri de reddetti. Bay Toohey, Johnny'nin elbisesinin parasını Bayan Stokes'a ödemek için ısrar etti. Bayan Toohey paranın ödenmesine istemeyerek izin verdi. Bayan Stokes'dan hoşlanmazdı.

Ellsworthun babası, ülkenin her yanında dükkânları olan büyük bir ayakkabı şirketinin Boston şubesini yönetiyordu. Kendi halinde, ama rahatça geçinebilecek bir maaş alıyor, Boston'un iddiasız bir semtinde, oldukça rahat bir evin de sahibi olarak yaşıyordu. Hayatının en büyük üzüntüsü, kendi işini kuramamış oluşuydu. Sessiz, çalışkan, hayal gücü fazla zengin olmayan bir adamdı. Erken evlenmesi, hayattaki tüm ihtiraslarını yerle bir etmişti.

Ellsworth'un annesi zayıf, huzursuz bir kadındı. Evlat edinilmiş bir çocuk olarak büyümüştü. Dokuz yıl içinde beş dine girip çıkmıştı. Pek narin yapılıydı. Hatları da inceydi. Hayatının belli bir döneminde, birkaç yıl için güzel gözüken, ondan önce ve ondan sonra asla güzel görünmeyen tiplerdendi. Ellsworth onun idealiydi. Ellsworth'dan beş yaş büyük olan ablası Helen, iyi huylu, dikkat çekmeyen bir kızdı. Güzel olmamakla birlikte, sevimli ve sağlıklıydı. Aileye bir sorun oluşturmuyordu. Ama Ellsworth daha doğuştan sağlıksız bir çocuktu. Doktor, "Bu çocuk yaşamaz" dediği andan itibaren annesi ona tapmaya başlamıştı. Bu durum anneyi ruhsal açıdan dürten bir etken olmuştu. İlham verici olmaktan bu kadar uzak bir yaratık için duyduğu sevginin nelere kadir olduğunu

görmek, çok büyük bir değişiklik yapmıştı kadında. Bebek Ellsworth'un teni ne kadar mor, kendi ne kadar çirkinse, annenin ona olan sevgisi de bir o kadar ihtiras kazanıyordu. Sonunda bebek sakat kalmaksızın yaşamayı başarınca, kadın hemen hemen hayal kırıklığına uğradı. Helen'e pek ilgi göstermezdi. Zaten Helen'i sevmekte pek bir "kurban olma" duygusu yoktu. Kızcağız sevilmeye o kadar daha layıktı ki, o sevgiyi ondan esirgemek adaletli gözüküyordu.

Bay Toohey, açıklayamadığı nedenlerden ötürü, oğluna pek düşkün değildi. Ama Ellsworth o evin yöneticisiydi. Bunu annesine ve babasına kendi isteğiyle boyun eğerek sağlıyor, babası da bu olayda kendi rolünü bir türlü anlayamıyordu,

Akşamları oturma odasındaki lambanın ışığı altına yerleştiklerinde, Bayan Toohey, gerilmiş, meydan okuyan bir sesle, önceden öfkelenmiş ve yenilmiş bir havada konuşmaya başlardı: "Horace, ben bisiklet istiyorum. Ellsworth için bir bisiklet. Onun yaşındaki bütün çocukların bisikleti var. Willie Lovett'e daha geçen gün bir yenisi alındı, Horace. Horace, ben Ellsworth'a bir bisiklet istiyorum."

"Şu anda olmaz, Mary," derdi Bay Toohey bezgin bir sesle. "Belki gelecek yaza. Şu anda paramız yetmez."

Bayan Toohey sesini gittikçe yükselterek tartışmaya başlar, sonunda bağırırdı.

O zaman Ellsworth yumuşacık, duru, zengin sesiyle, hiç bağırmadan, "Anne, ne gereği var?" derdi. Ağzından çıkan sözler birer emirdi. Şaşılacak bir ikna gücüne sahipti. "Bisikletten çok ihtiyaç duyduğumuz bir sürü şey var. Willie Lovett'den bize ne? Ben Willie'yi sevmem. Willie aptalın biri. Willie'nin parası yetiyor, çünkü babası kendi kuruyemiş dükkânını açmış. Babası da zaten gösteriş meraklısı. Ben bisiklet istemiyorum."

Bu sözler baştan sona doğruydu. Ellsworth gerçekten bisiklet istemiyordu. Ama Bay Toohey ona garip garip bakıyor, acaba ona bunu söyleten güç nedir, diye düşünüyordu. Oğlunun gözlerini kendine bakar bulduğunda, gözlük camlarının gerisindeki boş bakışları farkediyordu. O gözler aşırı tatlı bakmıyor, sitemli de bakmıyor, hain de bakmıyordu. Bay Toohey, oğlumun bu kadar anlayışlı oluşuna şükretmeliyim, diye düşünüyordu o zaman ... Ayrıca keşke çocuk o 'kendi dükkânını açma' faslından söz etmeseydi, diyordu kendi kendine.

Ellsworth'a bisiklet alınmadı. Onun yerine, evde kendisine terbiyeli bir dikkat yöneltilmesini kazandı. Saygı gösteriliyor, rahat bırakılıyordu. Annenin tutumu, şefkat ve suçluluk duyan; babanınki tedirginlik ve kuşku duyan bir tutumdu. Bay Toohey, oğluyla sohbet etmek zorunda kalmamak için her şeyi yapmaya hazırdı. Duyduğu bu korku yüzünden kendine kızıyor, saçmaladığını hissediyordu.

"Horace, ben yeni bir elbise istiyorum. Ellsworth'a yeni bir elbise. Bugün vitrinde bir tane gördüm ve ..."

"Anne, benim dört takım elbisem var. Yenisi neyime gerek? Her gün kılık değiştiren Pat Noonan gibi züppe görünmek istemem. O yapar. Babasının kendi dondurmacı dükkânı var. Pat giysilerinden kızlar gibi gurur duyar. Ben öyle hanım evladı olmak istemiyorum."

Bayan Toohey zaman zaman, bir yandan mutluluk, bir yandan korku duyarak, Ellsworth'un günün birinde aziz gibi bir şey olacağını düşünüyordu. Maddesel şeylere hiç aldırdığı yoktu. Evet, yoktu. Ellsworth maddesel şeylere önem vermiyordu.

İncecik, solgun bir çocuktu. Midesi her zaman sağlıksızdı. Annesi onun beslenme rejimine çok dikkat etmek zorundaydı. Sık sık da nezle oluyordu çocuk. Titreşimli sesi çok garip ve şaşırtıcıydı. Koroda şarkı söylerken rakibi yoktu. Okulda örnek öğrenciydi. Derslerini her zaman bilir, defterlerini

herkesten temiz tutar, tırnakları herkesten temiz olur, pazar günleri kilisenin okuluna gitmeye bayılır, spor yerine kitap okumayı yeğlerdi. Zaten sporda zerrece şansı olamazdı. Matematiği pek o kadar parlak değildi. Hoşlanmazdı matematikten. Ama tarih, İngilizce, yurttaşlık bilgisi ve kompozisyonda üstüne yoktu. Daha sonraki sınıflarda, en parlak dersleri arasına psikolojiyle sosyoloji de katılmıştı.

Çok çalışırdı. Johnny Stokes'a benzemezdi. Johnny sınıfta çok seyrek ders dinler, evde de pek kitap açmaz, ama yine de her şeyi, daha öğretmen anlatmadan önce bilirdi. Otomatik olarak öğrenen tiplerdendi Johnny. Her şeyi otomatik olarak yapardı zaten. Güçlü yumrukları da, sağlıklı vücudu da, şaşırtıcı yakışıklılığı da, coşup taşan enerjisi de hep kendiliğinden olan şeylerdi. Ellsworth ise kendinden bekleneni yapar, ama onu herkesten iyi yapardı. Kompozisyon ödevi verildiğinde, Johnny şahane bir isyan örneği sergileyerek tüm sınıfı şaşkına çevirirdi. O gün "Okul Günlen Altın Çağ" başlıklı bir kompozisyon yazmaları istenmişti. Johnny okuldan ne kadar nefret ettiğini ve bunun nedenlerini ustaca anlatan parlak bir ödev getirmişti. Ellsworth ise okul günlerini öven, ölçü ve uyak dışı bir şiirle gelmiş, sonradan şiiri yerel gazetede yayınlanmıştı.

Adlar ve tarihler söz konusu olduğunda, Ellsworth, Johnny'yi rahat alt edebiliyordu. Ellsworth'un belleği, serilmiş sıvı çimento gibi bir şeydi. Üstüne düşen her şeyi tutardı. Johnny bir fiskiyeyken, Ellsworth bir süngerdi.

Çocuklar onu "Elsie Toohey" diye çağırırlardı. Genellikle istediğini yapmasına izin verirler, mümkün oldukça ondan uzak dururlardı ama bunu pek açıkça yapmazlardı. Bir türlü çözümleyemezlerdi Toohey'i. Dersleri konusunda bir yardıma ihtiyaç duyduklarında, onlara yardım ederdi. Güvenilir bir çocuktu. Zeki ve espriliydi. İstediği çocuğa olmayacak bir takma isim bulur, bu incitici isimle çocuğu mahvedebilirdi. Bahçe çitlerine can yakıcı karikatürler çizerdi. Hanım evladı tipinin her türlü belirtisine sahip olmakla birlikte, her ne hikmetse o sınıfa sokulamayacak bir çocuktu. Özgüveni çok fazlaydı, o sessiz, rahatsız edici ve aşağılayıcı bilgeliği de 'çok büyüktü. Hiçbir şeyden korkmazdı.

Sokağın ortasında çocukların en kuvvetlisine yürür, hiç bağırmadan, ama kilometrelere ulaşacak güçlü sesiyle, öfkelenmeksizin, söyleyeceğini söylerdi. Ellsworth Toohey'i öfkeli gören olmamıştı. "Johnny Stokes kiralık evde oturuyor. Willie Lovett züppe. Pat Noonan balık yer." Johnny onu hiç dövmedi. Öbür çocuklar da dövmediler. Çünkü Ellsworth Toohey gözlük takıyordu.

Top oyunlarına katılamazdı. Diğer standart altı çocuklar gibi bundan utanıp kızacağı yerde, bununla iftihar eden tek çocuk oydu. Sporu bayağılık olarak görür, öyle de söylerdi. Beyin her şeyden güçlüdür, derdi. İnanarak söylerdi bunu.

Yakın arkadaşı yoktu. Tarafsız ve dürüst tanınırdı. Çocukluğunda yer alan iki olay, annesine özellikle gurur vermişti.

Zengin ve popüler bir çocuk olan Willie Lovett, evinde doğum günü partisi veriyordu. Rastlantı eseri, aynı gün, dul bir terzinin oğlu olan Drippy Munn'ın da doğum günüydü. Drippy, durmadan burnu akan, durmadan sızlanan bir çocuktu. Zavallının davetini hiç kimse kabul etmemişti. Geliriz diyenler ancak, hiçbir zaman hiçbir yere davet edilmeyenlerdi. Her iki partiye davet edilenler arasında, Willie Lovett'e hayır deyip Drippy'nin partisine giden bir tek Ellsworth Toohey vardı. Gittiği parti baştan sona bir sefaletti. Orada eğleneceğini zaten beklemiyordu, eğlenmedi de. Willie Lovett'in yakın arkadaşları onunla aylarca alay ettiler, Drippy Munn uğruna ekildi diye gülüp durdular.

Bir gün de Pat Noonan, sınavda Ellsworth'un kâğıdına bakabilmek için ona bir torba jöle şekeri

teklif etmişti. Ellsworth şekerleri aldı, Pat'in sınavı kendi kâğıdından kopya çekmesine izin verdi. Aradan bir hafta geçtikten sonra Ellsworth öğretmenin kürsüsüne yürüdü, şeker torbasını oraya bıraktı, suçunu itiraf etti, ama diğer suçlunun adını vermedi. Öğretmen o ismi onun ağzından alabilmek için ne kadar uğraştıysa, hepsi boşa gitti. Ellsworth sessizliğini korudu. Yalnızca, suçlu çocuğun sınıfın en çalışkanlarından biri olduğunu, kendi vicdanını arındırmak uğruna onun siciliyle oynamak istemediğini söyledi. Ceza gören yalnızca Ellsworth oldu, okul saatleri bittikten sonra iki saat daha okulda kaldı. Öğretmen bu işin arkasını bırakmaya, sınav notlarını değiştirmemeye karar verdi. Ama hem Johnny Stokes'un, hem Pat Noonan'in, hem de sınıfın diğer iyi çocuklarının üzerine kuşkunun gölgesi düşmüştü. Bir tek Ellsworth Toohey temiz görünüyordu.

Annesi öldüğünde Ellsworth on bir yaşındaydı. Babasının evlenmemiş kızkardeşi Adetine Hala onlarla oturmak üzere geldi, evi yönetme işini üstlendi. Adeline Hala uzun boylu, becerikli bir kadındı. At gibi güçlü, at suratlı, sağduyulu bir kadın. Hayatının gizli üzüntüsü, hiç kimsede romantik duygular uyandıramamış olmasıydı. Helen çabucak onun favorisi haline geldi. Ellsworth'u ise cehennemden kaçmış bir şeytan olarak görüyordu. Ama Ellsworth, Adeline Hala'ya karşı ciddi ve nazik davranmaktan asla vazgeçmedi. Mendilini düşürse hemen koşup kaldırır, misafir geldiğinde halasının koltuğunu altına iterdi ... Özellikle de erkek misafir geldiğinde! Sevgi Bayramında ona, üzerinde kalp resmi olan çok güzel kartlar yollar, içlerine sevgi şiirleri yazardı. O gür sesiyle, avazı çıktığı kadar, "Tatlı Adeline" şarkısını söyleyip dururdu. Halası, "Sen parazit bir kurtsun, Elsie," demişti bir kere ona. "Yaraları yiyerek besleniyorsun." Çocuk, "O zaman hiç aç kalmam," diye karşılık vermişti. Bir süre sonra, bir tür silahlı barışa vardılar.

Ellsworth'un istediği gibi büyümesine izin verildi.

Lisede Ellsworth yerel bir şöhret oldu. Yıldız düzeyinde bir hatipti. Ondan sonra yıllar boyunca o okulda güzel konuşan çocuklara 'İyi Hatip,' denmedi, Tam bir Toohey!' dendi. Her yarışmayı o kazanıyordu. Dinleyiciler sonradan, "O harikulade çocuk," diye söz ediyorlardı ondan. Çukur göğüslü, yetersiz bacaklı, kalın gözlüklü o zavallı görünümü hatırlamıyor, ancak sesini hatırlıyorlardı. Bütün münazaraları o kazanırdı. Neyi isterse kanıtlardı. Bir keresinde, "Kalem, kılıçtan güçlüdür," konusunu seçerek Willie Lovett'i yenilgiye uğratmış, sonra tezlerini değiş tokuş etmeyi önermiş, karşı tarafın tezini savunup bir kere daha kazanmıştı.

On altı yaşına kadar, Ellsworth papazlık mesleğinin kendisini çektiğini hissediyordu. Din konusunu pek sık düşünürdü. İkide bir Tanrı'dan, ruhlardan söz ederdi. Çok okurdu bu konuda. Kilisenin tarihi hakkında okuduğu kitapların sayısı, saf inanç felsefesi konusunda okuduklarından fazlaydı. "Dünya güçsüzlere miras kalacak" başlıklı bir konuşma yapmış, dinleyicilerini hüngür hüngür ağlatmıştı.

İlk defa olarak o dönemde arkadaşlar edinmeye başladı. İnançtan konuşmaktan hoşlanıyor, dinlemeyi seven insanlar buluyordu. Ama bu arada, sınıfın zeki, güçlü, yetenekli çocuklarının, gelip onu dinleme ihtiyacı duymadıklarını fark etti. Ona gelenler hep acı çekenler, yeteneksizler oluyordu. Drippy Munn, sadık bir köpek gibi onu izlemeye başlamıştı. Annesini kaybeden Billy Wilson, akşamları Toohey'lerin evine geliyor, balkonda Ellsworth'la oturuyor, onu dinliyor, ikide bir titriyor, hiçbir şey söylemiyor, kuru gözlerini iri iri açıp yalvarırcasına dinliyordu. Skinny Dix çocuk felcine yakalandı, yatağa çakıldı. Yattığı yerin yanındaki pencereden sokağın köşesine bakıp Ellsworth Toohey'yi bekliyordu her an. Rusty Hazelton sınavlarda çaktı, saatlerce oturup ağladı, Ellsworth'un soğuk, dengeli eli onun omzunu okşadı durdu.

Bu çocuklar mı Ellsworth'u keşfediyor, Ellsworth mu onları keşfediyor, pek anlaşılamıyordu. Bu iş daha çok bir doğa kuralı gibi oluyordu. Doğada nasıl hava boşluğu kalmazsa, acı kavramı ile

Ellsworth Toohey de karşılıklı, mıknatıs gibi çekiyordu birbirini. Toohey'nin o zengin, tok, güzel sesi çocuklara şöyle diyordu:

"Acı çekmenin yararı yok. Yakınmayın. Dayanın, eğilin ve kabullenin ... Ayrıca Tanrı size acı çektirdiği için şükredin. O sayede, gülen, mutlu olan insanlardan daha iyi kişiler oluyorsunuz. Eğer bunu anlamıyorsanız, anlamaya çalışmayın. Kötü olan her şey zihinden gelir, çünkü zihin pek çok soru sorar. Anlamak değil, inanmak güzeldir. Sınavlarınızı geçememişseniz, sevinin buna. Çoğu şeyi kolayca düşünebilen zeki çocuklardan daha iyisiniz demektir."

EIlsworth'un arkadaşlarının ona sımsıkı sarılışını herkes pek dokunaklı buluyordu. Bir süre Ellsworth'a yaslandıktan sonra, artık onsuz olamıyorlardı çocuklar. Uyuşturucu tiryakiliği gibi bir şeydi.

Ellsworth on beş yaşındayken, din öğretmenini garip bir soruyla şaşırttı. Öğretmen o sıra bir metni açıklıyordu: "Kişi tüm dünyayı kazansa, ama bu arada ruhunu kaybetse, bunun ona ne yararı olur?" Ellsworth sordu: "O halde, gerçekten zengin sayılabilmek için, insan ruhların koleksiyonunu mu yapmalı?" Öğretmen tam ona, "Ne haltlar zırvalıyorsun?" diye soracakken kendini tuttu, "Ne demek istiyorsun?" diye sordu. Ellsworth açıklama yapmadı.

On altı yaşına geldiğinde, Ellsworth'un dine olan ilgisi söndü. Bu arada sosyalizmi keşfetmişti.

Gösterdiği değişim, Adeline Hala'yı şoke etti. "Birincisi, bunlar münkirliktir, kuru laftır," dedi. "İkincisi, mantığa uymuyor. Sana şaşıyorum, Elsie. Ruhen yoksul olanlardan söz ettiğinde, nisbeten daha iyiydi. Ama yoksullar demeye başladın mı, hiç saygın bir söz olmuyor. Hem sana da hiç uymuyor. Sen büyük sorunlar çıkarmak için yaratılmış değilsin ki... küçük sorunlar yaratacak birisin. Bu işte bir terslik var, Elsie. Uymuyor. Sana göre iş değil bu." Ellsworth ona, "Sevgili Halacığım," diye karşılık verdi. "Birincisi, bana Elsie deme. İkincisi, yanılıyorsun."

Bu değişiklik Ellsworth için iyi olmuşa benziyordu. Saldırgan bir canavar kesilmedi. Daha yumuşak, daha sessiz biri oldu. İnsanlara karşı dikkatli ve düşünceliydi. Sanki bir etki, kişiliğinin sinirli ve keskin yanını törpülemiş, ona yeni bir güven vermişti. Çevresindekiler onu sevmeye başladılar. Adeline Hala kaygılanmaktan vazgeçti. Devrimci teorilerle uğraşmasından tehlikeli sonuçlar çıkmıyordu. Siyasal partilere falan girmemişti. Bol bol okuyor, birkaç kuşkulu toplantıya katılıyor, oralarda bir iki konuşma yapıyordu. Konuşmaları pek de parlak olmuyordu. Daha çok, bir köşeye sinip dinliyor, seyrediyor, düşünüyordu.

Ellsworth, Harvard Üniversitesi'ne gitti. Annesi hayat sigortasını buna göre düzenlemişti. Harvard'da Ellsworth'un dersleri çok üstündü. Tarihte onur derecesine girdi. Adeline Hala, onun sosyolojiye ya da ekonomiye yöneleceğini bekliyor, sonunda sosyal görevli olup çıkar diye korkuyordu. Ellsworth öyle yapmadı. Edebiyatı ve güzel sanatları seçti. Halası buna biraz şaşırdı. Bu da yeni merakı olmalıydı çocuğun, Daha önce böyle konulara hiç eğilim göstermemişti. "Sen sanatçı tipi değilsin, Elsie," dedi ona. "Uymuyor."

Ellsworth yine, "Yanılıyorsun, Hala," demekle yelindi,

Ellsworth'un Harvard'daki en büyük başarısı, arkadaşlarıyla ilişkisiydi. Kendini kabul ettirmişti. Eski ve soylu soyadlarıyla gelen gururlu gençlerin arasında, kendi mütevazı geçmişini saklamaya hiç kalkışmadı, hatta onu abartarak ortaya koydu. Babasının bir ayakkabı mağazasında müdür olduğunu söylemedi onlara. Babam ayakkabı tamircisi, dedi. Bunu söylerken sesinde bir meydan okuma olmadığı gibi, acı bir ton, herhangi bir proleter küstahlığı da yoktu. Bunu kendisine yapılmış bir şaka gibi söylüyordu. Hatta yüzündeki gülümsemeye dikkat edilirse, şaka ona değil de, arkadaşlarına

yapılmış gibiydi. Hareketleri çok snob bir havadaydı. Gösterişçi snob değil, ama doğal, masum bir snob. Snob olmamaya çok uğraşan bir snob. Terbiyeliydi. Bir şey bekleyen terbiyelilerden değil, bir şeyler veren terbiyelilerdendi. Hareket tarzı bulaşıcıydı. İnsanlar onun üstünlüğünün nedenlerini hiç sorgulamadılar. Birtakım nedenler bulunduğunu kabul ediverdiler. Başlangıçta "Monk" Toohey'i kabul etmek eğlenceli bir şeydi, sonradan bir seçkinlik, bir ilericilik belirtisi olmaya başladı. Bu belki bir zaferdi, ama Ellsworth bunu bir zafer olarak görmüyor gibiydi. Aldırmaz bir hali vardı-. Kişiliğini henüz bulmamış olan bu gençlerin arasında, planını yapmış biri gibi dolaşmaktaydı. Her ayrıntısı tamamlanmış, uzun vadeli bir plan. Yolunun üzerindeki ufak tefek olaylara ancak gülüp geçebilirdi o. Gülümsemesinde gizli kapalı bir nitelik vardı. Günün kârını sayan bir dükkâncı gibi. Oysa olup biten dikkate değer bir şey yoktu.

Artık Tanrıdan, acı çekmenin soyluluğundan söz etmiyordu. İnsan kitlelerinden söz ediyordu. Sabahlara kadar süren tartışma seanslarında, dinin bir bencillik olduğunu, çünkü bireysel ruhun önemini fazla abarttığını kanıtlıyordu. Dinlerin yalnızca bir tek kaygısı vardı, o da kişinin kendi ruhunun kurtulması.

"Salt anlamda sevap kazanmak için, kişinin, kardeşleri uğruna, en adi suçları ruhuna yüklemeye istekli olması gerekir," diyordu Ellsworth Toohey. "Bedene acı çektirmek hiçbir şey değildir. Tek sevap, ruha acı çektirmektir. Demek siz tüm insanları sevdiğinizi düşünüyorsunuz, öyle mi? Siz sevgi nedir, bilmiyorsunuz. Bir grev fonuna iki dolar yolluyor, görevinizi yaptığınızı mı sanıyorsunuz? Sizi koca budalalar! Hiçbir bağışın değeri yoktur, ancak sizin için de kutsal olan bir şeyi bağışlarsanız değeri vardır. Ruhunuzu verin. Bir yalana mı? Evet, eğer başkaları inanıyorsa! Kandırmacalara mı? Evet, eğer başkalarının buna ihtiyacı varsa. Kalleşliğe, hileye, suça mı? Evet! Kendi gözünüzde en aşağılık, en çirkin olan şeylere. O eşsiz küçük egonuza karşı bir tiksinti hissettiğiniz zaman, ancak o zaman benliğinizi gerçek barış anlamında silebilir, kendi ruhunuzu insanlığın o engin ruhuyla birleştirebilirsiniz. Özel bir egonun o daracık, tıkış tıkış deliği içinde, başkalarını sevmeye yer yoktur. Boşalın ki doldurulabilesiniz. 'Hayatım seven, onu kaybeder; bu dünyadaki hayatından nefret eden, ona ebediyete kadar sahip olur.' Kilisenin 'Afyon Tacirleri' bu konuda bir değere sahipti. Ama o değerin ne olduğunu bilmiyorlardı. Kendini silmek, yok etmek mi? Evet, dostlarım, kesinlikle. Ama insanın kendini silmesi, temiz kalmakla, kendi temizliğiyle iftihar etmeyi sürdürmekle sağlanamaz. Bu fedakârlık, kişinin kendi ruhunu ezip mahvetmesini de kapsar... Ah, neler söylüyorum ben böyle? Bunu anlayıp başaracak olanlar ancak kahramanlar olabilir."

Üniversiteyi çalışarak okuyan yoksul gençler arasında pek başarılı olamıyordu. Ama miras bekleyen gençler, ikinci, üçüncü kuşak milyonerler arasında çok sayıda müritleri vardı. Onlara sunduğu şey, başarabileceklerine inandıkları bir şeydi.

En parlak onur dereceleriyle mezun oldu. New York'a geldiğinde, küçük şöhreti de önü sıra gelmişti. Harvard'dan akan dedikodular, Ellsworth Toohey adında pek garip bir kişiden söz edilmesini sağlıyordu. Entelektüeller ve büyük zenginler arasında bazı insanlar bu dedikoduları duydular, sonra ne duyduklarım hemen unuttular. Akıllarında yalnız o isim kaldı. Zekayla, cesaretle, idealizmle gevşek biçimde bağdaştırdıkları bir isim.

Ve insanlar Ellsworth Toohey'e doğru akmaya başladılar. Hep uygun insanlar geliyordu. Onu kısa sürede ruhsal bir gereklilik sayacak tiplerdi bunlar. Öbür türlüleri gelmedi. Bu olayda sanki bir içgüdü söz konusuydu. Bir unvanı, bir programı, bir örgütü olmadığı halde, insanlar daha baştan itibaren onun çevresindekilere Ellsworth Toohey'nin taifesi demeye başlamışlardı. Birisi Ellsworth Toohey'nin taifesinin ne kadar sadık olduğundan söz ettiğinde, onu kıskanan rakipleri, "Toohey hep vıcık tipleri çeker," derlerdi. "En iyi yapışan şeyler nedir, bilirsiniz. Biri tutkal, biri de çamur."

Toohey bunları duyunca omuz silkiyor, gülümsüyor, "Hadi hadi," diyordu. "Yapışan daha bir sürü şey var. Yara plasteri, sülükler, ıslak çoraplar, lastik korseler, çikletler, tapioca pudingleri de var." Sonra uzaklaşırken omzunun üzerinden arkaya doğru, hiç gülümsemeden sesleniyordu: "Çimento da var."

New York Üniversitesinden mastırını alırken tezi, "On Dördüncü Yüzyıl Kent Mimarisinde Kolektif Patemler" başlığım taşıyordu. Hayatını kazanmak için çok çeşitli işler yapmaktaydı. Üniversitede meslek danışmanıydı. Kitap, tiyatro, resim eleştirmenliği yapıyor, makaleler yazıyor, küçük, adı duyulmamış dinleyici kitlelerine konferanslar veriyordu. Çalışmalarında bazı eğilimler ortaya çıkmaya başlamıştı. Kitapları eleştirirken, kentsel romanlardan çok, toprakla ilgili romanlara, yetenekli yazarlardan çok sıradan yazarlara, sağlıklılardan çok hastalara eğilimi vardı. "Küçük insanlar"dan söz eden hikâyeleri ele aldığında yazıları daha bir pırıl pırıldı. En sevdiği, en sık kullandığı sıfat, "İnsan"dı. Karakter incelemelerini eylemlere tercih eder, tasvirleri de karakter incelemelerine tercih ederdi. Konusuz romanları, özellikle de bir kahramanı olmayan romanları göklere çıkarırdı.

Meslek danışmanı olarak çok başarılı sayılıyordu. Üniversitedeki küçücük odası, öğrencilerin her türlü dertlerini getirdikleri özel bir günah çıkarma hücresi gibiydi. Bu sorunlar dersle ilgili oldukları gibi, özel hayatla da ilgili olabiliyordu. Toohey öğrencilerin ders seçimini de, aşk sorunlarını da, özellikle gelecekteki meslek seçimi kararsızlıklarım da, aynı yumuşak, dikkatli konsantrasyonla ele alıp tartışmaya hazır ve istekliydi.

Aşk konularında kendisine danışıldığında, eğer söz konusu olan, birlikte bir iki partiye gidip bir iki kahkaha atılabilecek güzel bir kızsa, Toohey bu duygulara teslim olmayı öneriyor, "Çağdaş olalım," diyordu. Ama daha derin, duygusal bir ihtiras söz konusu olduğu zaman, gençlere kendilerini tutmalarını, bu işten vazgeçmelerini öğütlüyor, "Çocukluk etmeyelim, yetişkin gibi davranalım," demeyi yeğliyordu. Bir delikanlı, başından geçen başarısız bir seks tecrübesini utanarak anlattığında, Toohey, "Kurtar kendini bu duygudan. Sana yararlı bu olay," demişti. "Hayatta iki şey vardır ki, onlardan erkenden kurtulmak gerekir. Biri kişisel üstünlük duygusu, öteki de cinsiyete karşı olan abartılı saygımız."

Ellsworth Toohey'nin gençleri sevdikleri meslekten uzaklaştırıp başka alanlara ittiğini insanlar fark etmeye başlamışlardı. "Yo, senin yerinde olsam hukuku seçmezdim. Bu konuda fazla gergin, fazla ihtiraslısın. İnsanın, kariyerine isterik biçimde kendini adaması, mutluluğu da, başarıyı da getirmez. Sakin olabileceğin, soğukkanlı davranabileceğin, sıradan bir meslek seçsen, çok daha iyi edersin. Evet, nefret etsen bile. Ayakların yere daha iyi basar o zaman." "Hayır, müziğe devam etmeni doğru bulmuyorum. Sana bu kadar kolay gelmesi, yeteneğinin yüzeysel olduğuna işarettir. Bu kadar seviyor olman da başka bir sorun. Bu çok çocukça bir neden değil mi sence? Bırak müziği. Evet, çok üzülsen bile." "Hayır, üzgünüm, onaylamayı çok isterdim, ama onaylayamıyorum. Mimarlığı seçtiğinde, bunu bencil nedenlerle seçtin, değil mi? Kendi bencil tatmininden başka bir şey düşündün mü? Oysa bir insanın mesleği, tüm toplumu ilgilendirir. En başta gelen, insanlara hangi alanda daha yararlı olabileceğindir. Mesele toplumdan neler alabileceğinde değil, neler verebileceğinde. Hizmet fırsatlarını ele alırsak, cerrahlıkla boy ölçüşebilecek bir şey bulamazsın. Bir düşün bunu"

Ondan öğüt alanların bazıları, üniversiteden ayrıldıktan sonra hayli başarılı oldular, bir kısmı da başarısızlığa uğradılar. Bir tanesi intihar etti. Ellsworth Toohey'nin onları iyi niyetle etkilediği söyleniyordu, çünkü bu çocuklar onu asla unutmuyorlardı. Bir çok konuda danışmak için hep ona geliyorlar, yıllar sonra ona mektuplar yazıyorlar, kopamıyorlardı ondan. Açma kapama anahtarı olmayan birer makine gibiydiler. Dışarıdan birisinin onları kranklaması gerekiyordu. Toohey de

hiçbir zaman onlara vakit ayıramayacak kadar meşgul değildi.

Hayatı bir kentin meydanı gibi kalabalık, apaçık ve özellikten uzak bir hayattı. İnsanlığın en iddialı dostu, bir tek kişisel dosta bile sahip değildi. İnsanlar ona eğiliyor, ama o hiç kimseye yaklaşmıyordu. Herkesi, her şeyi kabul ediyordu. Sevgisi altın gibi, dümdüz ve dengeliydi. Koskoca bir kumsalı andırıyordu. Üzerinde hiçbir rüzgârın esmediği bu kumsalda, kumullar falan oluşmuyordu. Kumlar öylece dümdüz yatıyor, güneş de tepede duruyordu.

Azıcık gelirinden, bir sürü kuruluşa bağış yapıyordu. Ama kişiler söz konusu olduğunda hiç kimseye bir dolar borç verdiği görülmemişti. Zengin arkadaşlarından, ihtiyaç içindeki bir kişiye yardım etmelerini hiç istemezdi. Ama hayır kurumlan için onlardan büyük paralar söker alırdı. Konut projelerine, halk eğlence merkezlerine, düşmüş kızlar için açılan yurtlara, kusurlu çocuklara eğitim veren okullara. Bütün bu kuruluşların yönetim kurullarında üyeydi. Maaş falan da almazdı. Bir yığın yardım kurumu ve radikal yayınlar, farklı insanlar tarafından yönetildikleri halde, bir ortak yanları olduğunun farkındaydılar. Antetli kağıtlarında Ellsworth M. Toohey'nin adı basılıydı. Toohey tek kişilik bir hayırseverlik holdingi olmuş çıkmıştı.

Kadınların onun hayatında hiç yeri yoktu. Seks hiçbir zaman ilgisini çekmemişti. Seyrek gelen ani dürtüleri onu incecik, iri göğüslü, beyinsiz kızlara doğru iterdi. Kıkırdayan garson kızlar, peltek manikürcüler, beceriksiz stenograflar, pembe elbise giyip şapka takan, şapkanın önünden sarı buklelerini gösteren tipler. Aydın kadınlara karşı kayıtsızdı.

Aile müessesesinin bir burjuva müessesesi olduğunu söyler, ama bu inancını bir tutku haline getirmez, serbest aşkı savunmaya kalkmazdı. Seks konusu sıkardı onu. Bu konuya gereğinden fazla önem verildiği kanısındaydı. Oysa önemi yoktu. Dünyada çok daha büyük sorunlar vardı.

Yıllar geçerken, onun hayatının her meşgul günü, bir kumar makinesine atılan madeni paraya benziyordu. Hiçbir zaman dönüp de çıkan numaralara bakmıyor, bir daha dönmemek üzere uzaklaşıyordu o makineden. Yavaş yavaş, çok çeşitli faaliyetleri arasından bir tanesi sivrilmeye başladı. Toohey saygın bir mimarlık eleştirmeni olarak ün kazandı. Birkaç yıl yayınlanıp sonra batan bir yığın dergiye, binalarla ilgili yazılar yazıyordu. *Yeni Sesler, Yeni Yollar, Yeni Ufuklar.* Bunların dördüncüsü olan *Yeni Sınırlar* dergisi, bat mamayı başardı. Ellsworth Toohey, batan dergilerden tek sağlam kurtulan kişi olmuştu. Mimari eleştiriler, ihmale uğramış bir alana benziyordu. Binalarla ilgili yazı yazma zahmetine katlanan insanların sayısı pek az, okuyanlarınki daha da azdı. Toohey bu alanda hem bir şöhret, hem de özel bir tekel olmuştu. Daha iyi dergiler de, mimarlık konusunda bir şeylere ihtiyaçları olduğunda onu aramaya başladılar.

1921- yılında, Toohey'nin hayatında küçük bir değişiklik oldu, ablası Helen'in kızı küçük Catherine Helsey onunla oturmak üzere yanına geldi. Toohey'nin babası ölmüş, Adeline Hala da bir küçük kentin yoksulları arasına karışıp kaybolmuştu. Catherine'in annesiyle babası ölünce, ona bakacak başka kimse kalmamıştı. Toohey'nin niyeti, onu kendi evinde tutmak değildi. Ama kızcağız New York'da trenden indiğinde, çirkin yüzü bir an için öyle güzel görünmüştü ki, sanki önünde bir gelecek açılıyormuş da ışığı şimdiden alnına düşmüş gibi, kendisi de o geleceği karşılamaya hevesliymiş, bundan gurur duyuyormuş gibi bir etki yapmıştı. Sıradan bir insanın, kendini evrenin merkezi olarak gördüğü, bu yüzden güzelleştiği, dünyanın da öyle bir merkez sayesinde daha iyi bir yer haline geldiği o ender anlardan biriydi o an. Ellsworth Toohey bunu gördü ve Catherine'in yanında kalmasına karar verdi.

1925 yılında, Taştan Vaazlar kitabıyla birlikte şöhret çıkageldi.

Ellsworth Toohey artık bir modaydı. Entelektüel ev sahipleri onun uğruna savaşa tutuşuyorlardı.

Bazı kimseler onu sevmiyor, arkasından gülüyorlardı; ama Ellsworth Toohey'e gülmenin verdiği zevk de pek sınırlıydı, çünkü kendisi hakkında en eleştiri dolu esperileri yine kendisi yapardı. Bir keresinde bir partide, kibirli bir işadamı, Toohey'nin sosyal teorilerini bir süre dinledikten sonra, "Doğrusu ben bu entel konulardan pek anlamam," demişti. "Ben yalnızca borsada oynanın." Toohey o zaman, "Ben de ruhlar borsasında oynarım. Ve aldıklarımı zararına satarım," diye karşılık vermişti.

Taştan Vaazlar'ın yarattığı en önemli sonuç, Gail Wynand'ın Toohey'i *Banner'*da köşe yazarı olarak işe almasıydı. Bu anlaşma, her iki tarafın yakın çevresine şok etkisi yaptı, başlangıçta herkesi öfkelendirdi. Toohey yazılarında Wynand'dan pek sık ve pek saygısız biçimde söz ederdi. Wynand Gazeteleri de Toohey'e, yayımlanabilecek her hakareti yağdırmışlardı. Ama Wynand Gazeteleri'nin belli bir politikası yoktu. Tek politikası, en büyük kalabalıkların en güçlü önyargılarım yansıtmaktı. Böyle olması, gazetelerin yönünü çeşitlendiriyor, ama yine de ortaya tanınabilir bir yön koymaya yetiyordu. O yön, tutarsızlığa, sorumsuzluğa, ayrıntılara doğruydu. Wynand Gazeteleri, 'İmtiyazlara' karşı, 'Küçük İnsan'dan yanaydı, ama bunu da, kimseyi şoke etmeyecek, saygılı bir biçimde yapardı. Canı istediği zaman, kartelleri, tekelleri bulup ortaya sererdi. Canı istediği zaman grevleri desteklerdi. Bazen de bunların tersini yapardı. Wall Street'e ateş püskürür, sosyalizme ateş püskürür, temiz filmler oynatılsın diye feryat ederdi. Hem sinsi, hem gerçekçiydi. Ve tabii temelde, cansız denecek kadar esnekti. Ellsworth Toohey ise, *Banner'ın* baş sayfasının altına alınamayacak kadar büyük bir fenomen olmuş çıkmıştı.

Ama *Banner'da* çalışanlar da gazetenin politikası kadar çeşitliydi. Halkın hoşuna giden, ya da halktan genişçe bir dilimin hoşuna giden herkes vardı o grupta. "Gail Wynand domuz değildir; ama ne olsa yer," diye bir söz, ortalıkta dolaşıp durmaktaydı. Ellsworth Toohey büyük bir başarıyı simgeliyordu. Halk da birdenbire mimariye ilgi duyar olmuştu. *Banner'ın* mimarlık uzmanı yoktu. *Banner* tabii Ellsworth Toohey'i alırdı. En basit çözümdü bu.

Böylelikle, "Bir Küçük Ses" adlı köşe yazısı doğmuş oldu. *Banner* o sütunun açılacağını şöyle duyurdu: "Pazartesi günü *Banner* size yeni bir dostu sunacak ... ELLSWORTH M. TOOHEY. Hepimizin okuduğu ve sevdiği Taştan Vaazlar kitabının yazan. Bay Toohey'nin adı, büyük bir meslek olan mimarlığın simgesi gibidir. Modern bina yapımıyla ilgili tüm harikulade kavramları anlamanıza o yardımcı olacak. Pazartesi günü "BİR KÜÇÜK SES"i mutlaka okuyun. Bu sütun New York'da yalnızca *Banner'da* çıkacaktır." Bay Toohey'nin başka neleri temsil ettiği görmezden gelinmişti.

Ellsworth Toohey hiç kimseye duyuruda bulunmadığı gibi açıklama da yapmadı. Ona "Kendini sattın" diye haykıran dostlarına hiç aldırış etmedi. Hemen işe başladı. "Bir Küçük Ses" sütununa, ancak ayda bir kere mimarlıkla ilgili yazılar yazıyordu. Geri kalan zamanda, Ellsworth Toohey'nin sesi oradan, cam ne isterse onu söylüyor, sesini oradan ülkenin her yanındaki milyonlara duyuruyordu.

Wynand çalışanları arasında, canının istediği her şeyi yazabileceğine dair anlaşma imzalamış olan tek kişi Toohey'di. Bu konuda direnmişti. Kendisi dışında herkes bunu büyük bir zafer sayıyordu. Toohey bunun iki anlamı olabileceğinin farkındaydı: Ya Wynand onun adına saygıyla teslim olmuştu, ya da onu frenlenmeye değmeyecek kadar küçük görüyordu.

"Bir Küçük Ses"in pek de tehlikeli devrimci şeyler söylediği yoktu. Politikaya çok seyrek değiniyordu. Genelde, çoğu insanların zaten kabul ettiği şeylerden söz etmekteydi: Bencillikten uzaklaşmak, kardeşlik, eşitlik gibi şeyler. "Haklı olacağıma, iyi insan olurum, daha iyi." "Merhamet, adaletten üstündür, yüreklerinde yüzeysel duygular taşıyan insanlar tersini savunsa da." "Anatomik açıdan baktığımızda, hatta başka açılardan da baktığımızda, kalp bizim en önemli organımızdır. Beyin

bir batıl inançtan başka bir şey değildir." 'Manevi konularda, basit, şaşmaz bir sınav vardır: Başkalarına duyulan sevgiden kaynaklanan her şey iyidir." "Tek soyluluk rozeti, hizmettir. İnsan kaderinin en yüksek simgesi olarak gübreyi kabul etmekte hiçbir terslik görmüyorum. Buğdayı da, gülü de üreten, gübredir. "En kötü halk şarkısı, en iyi senfoniden üstündür." "Kardeşlerinden daha cesur olan insan, kardeşlerine hakaret etmiş sayılır. Paylaşılamayan hiçbir sevabın peşinden koşmayalım." "Hiçbir kahraman görmedim ki, vücuduna yanar kibrit değdirildiğinde, duyduğu acı, daha az seçkin olan kardeşinin duyduğundan az olsun." "Deha, boyutun abartılmasıdır. Fil hastalığı da öyledir. Her ikisi de ancak hastalık olabilir." "Derimizin içinde biz hepimiz kardeşiz ... Ben şahsen bunu kanıtlamak için insanlığın derisini yüzmeye hazırım."

Banner ofisinde Ellsworth Toohey'e saygı gösteriliyor, kendisi rahat bırakılıyordu. Gail Wynand'ın ondan hoşlanmadığı kulaktan kulağa fısıldanmaktaydı; bu söylentilerin nedeni de, Wynand'ın ona her zaman terbiyeli davranmasıydı. Alvah Scarret pek bu nezaket kurallarına uymuyor, ama Toohey'le arasında kuşkulu bir mesafeyi koruyordu. Toohey ile Scarret arasında sessiz, tetikte bir denge vardı. Birbirlerini anlıyorlardı.

Toohey, Wynand'a yaklaşmak için hiçbir girişimde bulunmuyordu. *Banner*'da önemli sayılan insanların hepsine karşı kayıtsızdı. O ötekilerin üzerine konsantre olmaktaydı.

Wynand Çalışanları Kulübü diye bir kulüp kurdu. Sendika değildi bu, yalnızca bir kulüptü. Ayda bir kere, *Banner'ın* kütüphanesinde toplanıyordu. Ücretleri, saatleri, çalışma koşullarım konuştuğu yoktu. Hiçbir somut programı yoktu. İnsanlar orada birbirini tanıyor, sohbet ediyor, yapılan konuşmaları dinliyordu. Konuşmaların çoğunu Ellsworth Toohey yapmaktaydı. Yeni ufuklardan, halk kitlelerinin sesi olarak basından söz ediyordu. Bir keresinde toplantının ortasında Gail Wynand apansız içeriye girmişti. Toohey gülümsemiş, onu kulübe katılmaya davet etmiş, üye olabilecek niteliklere sahip olduğuna işaret etmişti. Wynand üye olmadı. Yarım saat kadar oturup dinledi, esnedi, sonra kalktı, toplantı bitmeden çıkıp gitti.

Alvah Scarret, Toohey'nin kendi alanına müdahale etmeyişinden hoşlanmıştı. Adam önemli politika konularına hiç karışmıyordu. O da bir karşı nezaket olarak, Toohey'nin gazeteye yeni elemanlar tavsiye etmesine izin verdi. Yeni biri alınacağı zaman, özellikle de söz konusu görev önemli bir şey değilse, Toohey'den öneri alıyordu. Scarret'in aldırdığı yoktu kimin alındığına. Toohey ise her seferinde önem veriyordu böyle şeylere. Metin yazarı bile olsa, önemli buluyordu. Toohey'nin önerisiyle işe girenler genellikle genç, fazla yırtık, işinin ehli, gözleri kıpır kıpır insanlardı ve el sıkışları pek yumuşaktı. Daha başka ortak yanları da vardı ama onlar o kadar göze çarpmıyordu.

Toohey'nin düzenli olarak katıldığı pek çok aylık toplantı vardı. Amerikan Yapı Konseyi, Amerikan Yazarlar Konseyi, Amerikan Ressamlar Konseyi gibi grupların toplantıları. Bu grupların hepsini o kurmuştu.

Lois Cook, Amerikan Yazarlar Konseyi'nin Başkanı'ydı. Bu Konsey, Cook'ıın Bowery'deki evinin salonunda toplanıyordu. Grubun tek ünlü üyesi, Lois Cook'du. Diğerleri arasında göze çarpanlar, kitaplarında hiç büyük harf kullanmayan bir kadın, hiç virgül kullanmayan bir adam, bin sayfalık romanında hiç 'o' harfi kullanmamış bir genç, ölçüsüz uyaksız şiirler yazan bir başka genç, kitaplarının her on sayfasında akla gelen en edepsiz küfürleri en az bir kere kullanmakla kendi ilericiliğini kanıtlamaya çalışan sakallı bir adam, Lois Cook'u taklit eden bir kadın (onunki daha da zor anlaşılıyor, soru sorulduğunda, hayat prizmama çarptığında bana böyle geliyor, diye açıklıyordu, "Prizmalar ışığa ne yapar, biliyorsunuz, değil mi?" diyordu), bir de Dâhi Ike diye tanınan öfkeli bir genç vardı, ama onun da ne gibi bir eseri olduğunu bilen yoktu. Yalnızca, hayatın tümünü sevdiğinden

söz edip duruyordu.

Konsey bir bildiri yayınladı, yazarların proletaryanın hizmetinde olduğunu duyurdu ... Ama bildirinin dili o kadar basit değildi. Aynı söz orada, çok daha karmaşık ve çok daha uzun biçimde ifade edilmişti. Bildiri ülkenin tüm gazetelerine gönderildi. Hiçbiri yayınlamadı, yalnızca Yeni Sınırladın 32'nci sayfasında çıktı.

Amerikan Ressamlar Konseyi'nin, canlı cenazeye benzeyen genç bir başkam vardı. Geceleri rüyasında ne görüyorsa, onun resmini yapıyordu. Ayrıca tuval kullanmayan, kuş kafesleriyle ve metronomlarla bir şeyler yapan bir genç, bir de yeni bir resim tekniği keşfetmiş olan bir başka genç vardı. Bir tabaka kağıdı karartıyor, sonra silgiyi eline alıp resimlerini öyle yapıyordu. Etine dolgun, orta yaşlı bir kadın, bilinçaltıyla resim yaptığını iddia ediyor; elinin kendiliğinden hareket ettiğini, kendisinin eline hiç bakmadığını ve elinin ne yaptığını bilmediğini söylüyordu. İddia ettiğine göre elini yönlendiren, bu dünyadan ayrılmış bir sevgiliydi, ama kendisi o insanı ömründe hiç görmemişti. Bu konseyde pek proleteryadan söz edilmiyor, yalnızca gerçekçiliğin ve nesnelliğin tahakkümüne karşı isyanlar seslendiriliyordu.

Dostlarından birkaçı Ellsworth Toohey'e tutarsız davrandığını söyleyip uyardılar. Sen bireyciliğe bu kadar karşısın, dediler ona. Oysa senin bütün bu yazarların, ressamların hep son derece bireyci, dediler. Toohey bilgiç bilgiç gülümseyerek, "Gerçekten öyle mi buluyorsunuz?" dedi.

Konseyleri hiç kimse ciddiye almıyordu. İnsanların bu gruplardan söz edip durması, sohbete uygun bir konu olduğu içindi. Komik bir espri gibiydi olayın tümü onlara göre. Sakıncalı bir yanı da yoktu. Toohey yine, "Gerçekten öyle mi buluyorsunuz?" demekle yetindi.

Ellsworth Toohey kırk bir yaşına gelmişti. Oturduğu apartman dairesi, istese neler kazanabileceği düşünülürse, oldukça mütevazı sayılırdı. Kendine "Muhafazakâr" sıfatını yakıştırıyordu ama bunu ancak bir açıdan yakıştırıyordu; o açı da, zevkli giyimini ilgilendiriyordu. Hiç kimse Toohey'nin öfkelendiğini görmemişti. Davranışı kusursuzdu. Salonlarda da, sendika toplantılarında da, konferans kürsüsünde de, tuvalette de, cinsel ilişki sırasında da hep aynıydı. Soğukkanlı, kendine hâkim, hafif eğlenen bir havada ve ... hafif emredici bir havada.

İnsanlar onun mizah anlayışına bayılıyorlardı. Kendine de gülmeyi bilen bir insan, diyorlardı ondan söz ederken. Toohey onlara, "Ben tehlikeli bir insanım; birileri sizi bana karşı uyarmalı," diyor, bunu büyük bir şaka gibi söylüyordu.

Kendine yakıştırılan pek çok sıfat arasında bir tanesini tercih etmekteydi: Ellsworth Toohey, Hümanist.

10

Enright Evi 1929 Haziranında açıldı.

Resmi tören yapılmadı. Ama Roger Enright, o günü kendi tatmin olmak için işaretlemek istemişti. Sevdiği birkaç kişiyi davet etti, kocaman cam kapının kilidini açıp güneş dolu açık havaya adımını attı. Birkaç fotoğrafçı gelmişti. Olay Roger Enright'ı ilgilendirdiği için ve Roger Enright onları orada istemediği için gelmişlerdi. Enright onları görmezden geldi. Sokağın orta yerinde durdu, binaya baktı, dönüp lobiye girdi; bir an hiç nedensiz durdu, sonra adımlan eski temposunu yine tutturdu. Hiçbir şey söylemedi. Kaşları çatıktı. Neredeyse öfkeyle bağıracakmış gibiydi. Dostlan Roger Enright'ın çok mutlu olduğunu anlamışlardı.

Bina, Doğu Nehri'nin kıyısındaydı. Yukarı yükselmiş kollar gibi canlıydı. Kristal kaya formlar öyle hareketli biçimde yerleştirilmişti ki, sanki bina durağan değilmiş, sürekli bir akım halinde yukarıya doğru yükseliyormuş gibi görünüyordu. Sonunda insan, bu etkinin kendi bakışlarından geldiğini, bakışların o tempoyla tırmanmak zorunda olduğunu anlıyordu. Açık gri kireçtaşı duvarlar, gökyüzüne karşı gümüş gibiydi. Temiz metal gibi bir parlaklığı vardı. Ama ısınmış, canlı bir metale benziyordu. Aletlerin en keskini oyup biçimlendirmişti o metali ... Amaçlı bir insan iradesi. Bina bu yüzden garip, kişisel bir biçimde canlı duruyordu. Seyredenlerin aklına hiç nedensiz hep aynı cümle geliyordu: "... Kendine benzer biçimde yarattı..."

Banner'dan gelen genç bir fotoğrafçı, Howard Roark'u sokakta, nehrin kıyısındaki parmaklığın orada, tek başına durur gördü. Arkaya doğru bükülmüş, ellerini parmaklığa dayamış, şapkasız olarak, yukarıya, binaya bakıyordu. Rastlantı eseri gerçekleşen, farkında olmadığı bir andı bu an. Genç fotoğrafçı Roark'un yüzüne baktı... aklına kendisini uzun süredir şaşırtan bir şey geldi. İnsanın rüyada gördüğü şeylerin neden gerçek hayatta yaşadıklarından çok daha fazla duyusal olduğunu hep merak etmişti. Rüyaların korkuları neden o kadar büyük, sevinçleri neden o kadar coşkundu? Gerçek hayatta onu o düzeyde yakalamaya olanak yoktu. Rüyada yeşil yapraklı bir yolda yürürken, çevredeki hava beklentilerle, nedensiz olgularla dolu olurdu. Uyanınca bunu açıklayamazdı insan. Ormanın içinde bir patika işte, derdi. Gazetecinin bunu düşünüşü, o duyusal niteliği, uyanıkken, yaşanan hayatta ilk defa görüyor olmasındandı. Roark'un binaya doğra kaldırdığı yüzünde görüyordu onu. Genç bir delikanlıydı fotoğrafçı. İşinde yeniydi. Pek bilgisi, tecrübesi yoktu. Çocukluğundan beri hep amatör fotoğraflar çekmişti. O anda Roark'un da bir resmini çekiverdi.

Daha sonra *Banner'ın* Resim Editörü o resmi görüp haykırdı:

"Bu da neyin nesi böyle?"

"Howard Roark," dedi fotoğrafçı.

"Howard Roark da kim?"

"Mimar."

"Mimarın resmini kim görmek ister?"

"Ben düşünmüştüm ki..."

"Hem çılgınca bir resim bu. Nesi var bu adamın?" Böylece resim gazetenin morguna kaldırıldı.

Enright Evi hemen kiracılarla doldu. Oraya taşman insanlar, sağlıklı bir konfor içinde yaşamak isteyen, başka hiçbir şeye aldırmayan kimselerdi. Binanın değerini tartışmadılar. Yalnızca orada yaşamaktan hoşlanıyorlardı. Toplumsal sessizlik içinde, yararlı ve aktif özel hayatları olan

insanlardı.

Ama başka kimseler Enright Evi'nden bol bol söz ettiler. Bu böyle üç hafta kadar sürdü. Binanın özenti, teşhirci, sahte olduğunu söylediler. "Öyle bir yerde otururken Bayan Moreland'i davet ettiğini düşünebiliyor musun, şekerim?" diye birbirlerine takıldılar. "Oysa onun evi ne kadar zevkli!" İçlerinden bazıları, "Biliyor musunuz, ben modern Mimari'den oldukça hoşlanıyorum," demekteydi. "Bugünlerde o dalda çok ilginç şeyler yapılıyor. Almanya'da o konuda dikkate değer bir ekol var ... Ama bu hiç onlara benzemiyor. Bu, manyakça bir şey."

Ellsworth Toohey, Enright Evi'nden hiç söz etmedi. *Banner* okurlarından biri ona mektup yazdı: "Sevgili Bay Toohey, bu Enright Evi dedikleri bina hakkında ne düşünüyorsunuz? Benim içmimar bir arkadaşım var, o binadan çok söz ediyor, pek kötü olduğunu söylüyor. Mimarlık ve ilgili sanatlar benim hobimdir, ama ne düşüneceğimi bilemiyorum. Bize sütununuzda anlatır mısınız?" Ellsworth Toohey bu okura özel bir mektupla cevap verdi: "Sevgili dostum, dünyada o kadar çok önemli bina, o kadar çok önemli olay var ki; sütunumda öyle ıvır zıvıra yer ayıramam."

Ama insanlar Roark'a gelmeye başlamışlardı. Tam onun istediği tipte, az sayıda insanlar. O kış, Norris'lerin modern sayfiye evi işini aldı. Mayıs ayında bir anlaşma daha imzaladı. Bu seferki, ilk iş hanı olacaktı. Manhattan'ın merkezinde, elli katlı bir bina. Sahibi Anthony Cord, nereden geldiği belli olmayan, birkaç yıl içinde Wall Street'de kendine korkunç bir servet kazanmış biriydi. Kendine ait bir bina istiyordu ve Roark'a gelmişti.

Roark'un ofisi artık dört odalıydı. Yanında çalışanlar onu çok seviyorlardı. Aslında bunun farkında değildiler. Soğuk, yanına yaklaşılmaz, insanlık dışı biri diye gördükleri patronlarına karşı, böyle bir duygu beslediklerini biri onlara söylese, şaşar kalırlardı. .Çünkü Roark'u tarif etmek için kullandıktan kelimeler hep böyle şeylerdi. Geçmiş yaşamları, bu koşullarda bu kelimeleri kullanmak üzere koşullandırmıştı onları. Oysa onunla çalışırken, onun hiç de böyle biri olmadığını hissediyor, ama durumu açıklayamıyorlardı. Onun ne olduğunu da, kendilerinin ona karşı ne hissettiğini de anlatabilmelerine olanak yoktu.

Yanında çalışanlara gülümsemezdi. Onları birlikte içki içmeye götürmezdi. Ailelerinin hatırını hiç sormazdı. Aşk hayatlarını, kiliseye gidip gitmediklerini bilmek istemezdi. Karşısındaki insanın yalnızca çekirdeğine, yaratıcı kapasitesine cevap verirdi. Bu ofiste insan mutlaka işin ehli olmak zorundaydı. Başka alternatif yoktu, yumuşatıcı nedenler de yoktu. Ama iyi çalışan biri, işvereninin gözüne girebilmek için başka hiçbir şeye ihtiyaç duymazdı. İşverenin saygısı ve takdiri, bir armağan olarak değil, bir borcun ödenişi gibi sunulurdu ona. Sevgi olarak değil, takdir olarak. Bu durum ofisteki her insanda çok büyük bir özsaygı duygusu uyandırmaktaydı.

Roark'un çizim elemanlarından biri bunu evinde anlatmaya çalışırken, birisi, "Ama bu insanlık dışı bir şey," dedi. "Bu kadar soğuk, entelektüel bir yaklaşım olur mu!" Gençlerden biri, Peter Keating türünde, daha genç bir çocuk, Roark'un ofisine entelektüellik yerine insanlığı sokmaya çalıştı, ama orada iki haftadan uzun tutunamadı. Roark da arasıra eleman seçiminde hata yapıyordu, ama pek sık yapmıyordu. Bir ay yanında tuttuğu insanlar, hayat boyu dostu oluyorlardı. Onlar kendilerine dost demiyorlardı tabii. Patronlarını dışardaki insanlara övmüyorlardı. Ondan hiç söz etmiyorlardı. Yalnızca kendi içlerinde, belirli belirsiz bir biçimde, bunun kişi olarak ona yönelik bir sadakat olmadığını, kendi içlerindeki en iyi niteliklere bir sadakat olduğunu hissediyorlardı.

Dominique bütün yaz kentte kaldı. Seyahat etme alışkanlığını acı bir zevkle hatırlıyor, gidemediğini, gitmek istemediğini düşünmek onu kızdırıyordu. Bir yandan da bu öfke hoşuna gidiyor, onu Roark'un odasına sürüklüyordu. Onunla geçirmediği geceler, kentin sokaklarını dolaşmaktaydı.

Ya Enright Evi'ne, ya Fargo Mağazası'na yürüyor, durup binayı uzun süre seyrediyordu. Arabasına atlayıp kendi başına kent dışına sürüyor, Heller'ın evini, Sanborn'ların evini, Gowan Benzin İstasyonu'nu görmeye gidiyordu. Roark'a bunlardan hiç söz etmezdi

Bir keresinde gecenin ikisinde Staten Island vapuruna bindi. Bomboş güvertede kendi başına durup kentin uzaklaşmasını seyretti. Gökyüzünün ve okyanusun kocaman boşluğunda, kent sıkışmış, ufacık bir somut benekti. Sanki aralarda sokakları, ayrı ayrı binaları yoktu. Tek bir heykel gibi biçimlendirilmişti. Bir düzenli sürekliliği olmaksızın yükselip alçalan basamaklar gibiydi. Uzun tırmanışlar, ani düşüşler ... İnatçı bir mücadelenin grafiği gibi. Ama bazı zafer noktalan vardı. Bu mücadelenin içinden yükselen gökdelenler göze çarpıyordu.

Vapur, Hürriyet Heykeli'nin önünden geçti. Yeşil ışık altında bir figür. Tek kolu, arkasındaki gökdelenler gibi havaya yükselmiş.

Kent küçülürken, o güvertenin parmaklığına dayanmış, duruyordu. Uzayan mesafeyi, içinde bir sıkışıklık gibi hissetti. Kentle kendisinin arasında canlı bir kordon vardı da, daha fazla esneyemiyordu sanki. Vapur tekrar kente doğru yaklaşırken o heyecan içindeydi. Kent yaklaşıyor, onu karşılamaya hazırlanıyordu. Dominique kollarını iki yana açtı. Kent büyüdü; dirseklerine, bileklerine, parmak uçlarına varıp onu da aştı.

Sonunda gökdelenler başının üzerinde yükseldi. Artık geri dönmüştü.

Kıyıya çıktı. Nereye gitmesi gerektiğini biliyordu. Çabucak varmak istiyordu oraya. Ama kendi kendine varmalıydı ... böyle yaya olarak. Manhattan'ın yansını yürüyerek aştı. Bomboş sokaklarda adımlarının sesi yankılanıyordu. Roark'un kapısını vurduğunda saat sabahın dört buçuğuydu. Roark uyuyordu. Dominique başını iki yana salladı. "Hayır," dedi. "Sen uyu yine. Ben burada olmak istedim, o kadar." Ona elini sürmedi. Şapkasını, pabuçlarını çıkarıp, bir koltuğa kıvrıldı; kolu koltuğun yanından yere doğru sarktı, hemen uyuyakaldı. Sabah olduğunda Roark hiç soru sormadı. Birlikte kahvaltı ettiler, sonra Roark telaşla ofisine gitti. Gitmeden önce onu kollarına alıp öptü. O çıktıktan sonra Dominique bir süre orada durdu, sonra o da çıktı. Toplam yirmi kelime bile konuşmamışlardı.

Bazen hafta sonlarında kentten birlikte çıkıp arabayla tenha bir kıyıya gidiyorlardı. Güneşin altında, bomboş kumsala uzanıyor, okyanusta yüzüyorlardı. Dominique onun vücudunu suyun içinde görmekten hoşlanıyordu. Kendisi geride kalıp bekliyor, okyanusun dalgaları dizlerine vuruyor, onun yüzüşüne bakıyordu. Dalgaların vurduğu kumlara onunla birlikte uzanmaktan zevk alıyordu. Onun birkaç metre ilerisine yüzüstü uzanıyor, başını kara tarafina, ayak parmaklarını dalgalara çeviriyordu. Dokunmuyordu Roark'a. Ama arkalarından gelen dalgaların vücutlarına çarpışını, sonra sıyrılıp yeniden gerileyişini seyretmek çok hoştu.

Geceyi bir kasaba hanında geçiriyor, orada tek bir oda tutuyorlardı. Kentte geride bıraktıkları şeylerden hiç söz etmiyorlardı. Ama o saatlerin sakin basitliğine anlam veren, bu söylenmemiş şeylerdi. Birbirlerine baktıkça, bu gülünç çelişki karşısında gözlerinin içi gülüyordu.

Dominique onun üzerindeki gücünü göstermeye de çalışmaktaydı. Bazen kendini tutuyor, onun evine gitmiyor, onun kendisine gelmesini bekliyordu. O da fazla çabuk gelip oyunu mahvediyordu. Kendini tuttuğunu, mücadele ettiğini gösterip ona bu zevki tattırmıyordu. Hemen teslim oluyordu. Dominique, "Elimi öp, Roark," diyordu. Roark diz çöküyor, onun ayak bileğini öpüyordu. Dominique'in gücünü kabullenmekle alt ediyordu onu. Dominique ona bunu zorla kabul ettirme zevkinden mahrum kalıyordu. Roark onun ayaklarının dibine uzanıyor, "Tabii ihtiyacım var sana," diyordu. "Seni görünce deli oluyorum. Bana aşağı yukarı ne istersen yapabilirsin. Bunu mu duymak istiyorsun? Aşağı yukarı, Dominique. Bana yaptıramayacağın şeylere gelince, onları istersen bir

cehennem yaşatırsın bana. Sana hayır demek zorunda kalırım ve derim de. Katıksız bir cehennem olur, Dominique. Bu hoşuna gidiyor mu? Bana sahip olup olmadığım neden bilmek istiyorsun? O kadar basit ki. Tabii sahipsin. Sahip olunabilecek neyim varsa. Başka şeyleri zaten hiç istemeyeceksin. Ama bana acı çektirip çektiremeyeceğini bilmek istiyorsun. Çektirebilirsin. Olsun varsın!" Bu sözler pek teslim olmak gibi gelmiyordu, çünkü içinden yolunarak çıkmıyor, basit şekilde, istekle söyleniyordu. Dominique bir fetih zevki alamıyordu o zaman. Onun kendisine sahip olduğunu her zamandan fazla hissetmeye başlıyordu. Bunları söyleyebilen bir erkek. İnanarak söyleyen, yine de kontrollü kalabilen bir erkek! Kendisinin istediği, beklediği gibi.

Haziran sonlarında, Kent Lansing adlı bir adam Roark'u görmeye geldi. Kırk yaşındaydı. Boksöre benzeyen, mankenler gibi giyinmiş biriydi. Oysa kasları, kemikleri fazla iri ya da sert değildi. İnce bir adamdı. Nedense insana boksörleri düşündürüyor, kendisiyle ilgisi olmayan daha başka şeyleri de düşündürüyordu. Saldıran bir koç, bir tank, bir denizaltı torpidosu. Central Park'ın güneyine lüks bir otel yapmak amacıyla kurulmuş bir şirketin ortaklarındandı. Şirkette pek çok zengin insan vardı. Bir yönetim kurulu yönetiyordu işleri. Arsayı satın almışlar, mimara henüz karar vermemişlerdi. Ama Kent

Lansing, işi Roark'a vermekte kararlıydı.

Roark ilk görüşmelerinin sonunda ona, "Yapmayı ne kadar çok istediğimi anlatamam," dedi. "Ama işi alma konusunda zerre kadar şansım yok. Ben insanlarla ancak yalnız oldukları zaman geçinebilirim. Grup oldular mı, hiçbir şey yapamam. Bugüne kadar hiçbir yönetim kurulu bana iş vermiş değil.. .Vereceğini de sanmam."

Kent Lansing gülümsedi. "Sen hiçbir kumlun herhangi bir iş yaptığını duydun mu?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Ne dediysem onu. Hiçbir yönetim kumlunun herhangi bir şey yaptığını gördün mü?"

"Eh, varlıklarını sürdürüyor, işlevlerini yürütüyor gibi görünüyorlar,"

"Öyle mi? Biliyor musun, bir zamanlar herkes dünyanın yamyassı olduğuna kesinlikle inanırdı, apaçık ortada, derlerdi. İnsan hayallerinin yapısını ve nedenlerini düşünmek eğlenceli bir şey olmalı. Günün birinde bu konuda bir kitap yazacağım. Pek tutulmayacak. Bir bölümü de yönetim kurullarına ayıracağım. Anlıyorsun, değil mi? Aslında yok onlar."

"Sana inanmak isterdim, ama ... işin aslı ne?"

"Hayır, bana inanmak istemezdin. Hayallerin nedenlerini bulmak hoş olmayacaktır. Bu nedenler ya kötü ya da acıklı. Bu seferki, her ikisini de kapsıyor. Daha çok, kötü. İşin aslı diye bir şey de yok. Ama şimdi ona girmeyelim. Benim tek demek istediğim, yönetim kurulu denilen şey, bir iki hırslı insandır, gerisi kuru gürültüdür. İnsan grupları bir vakumdan ibarettir. Koskoca boşluklardır. İnsanlar, yokluğu gözümüzde canlandıramıyoruz der dururlar. Gelip bir komite toplantısı izlesinler. Bütün mesele, o boşluğu doldurmayı kimin istediğidir. Sert bir savaştır bu savaş. Savaşların en sertidir. Düşman karşında olursa, onunla savaşmak kolay. Ama karşında değilse ... Yüzüme öyle deliymişim gibi bakma. Senin de biliyor olman gerekir. Sen de ömrün boyunca bir vakuma karşı savaş verdin."

"Öyle bakıyorum, çünkü senden hoşlandım."

"Tabii hoşlanırsın. Ben de senden hoşlanacağımı biliyordum. İnsanlar gerçekten kardeş aslında. Kardeşliğe çok büyük bir yatkınlıkları var ... Yönetim kurulları dışında, sendikalar, şirketler ve diğer

zincirle bağlı gruplar dışında. Ama ben çok konuştum. Bu yüzden iyi satıcıyım zaten. Ne var ki, sana satacak bir şeyim yok. Biliyorsun. Şimdiden söyleyelim. Aquitania Oteli'ni sen yapacaksın.

Otelimizin adı bu. Bunu söyleyelim ve keselim."

Eğer insanların adım hiç duymadığı savaşlardaki şiddet derecesi, maddesel istatistiklerle ölçülebilseydi, Kent Lansing'in Aquitania Şirketi Yönetim Kurulu'na karşı verdiği savaş kesinlikle tarihin en büyük kıyımlarından biri olarak listenin üst sıralarında yer alırdı. Ama onun savaştığı şeyler yeterince somut olmadığı için, ortalıkta öyle cesetler falan kalmıyordu.

Savaş verdiği şeyler aslında şu tür sözlerdi: "Dinle, Palmer; Lansing durmadan Roark adında birinden söz edip duruyor, sen oyunu nasıl kullanacaksın; acaba kodamanlar o adamı onaylıyor mu, yoksa onaylamıyor mu?" "Ben kimin olumlu, kimin olumsuz oy kullandığını öğreninceye kadar kararımı vermiyorum." "Lansing diyor ki ... Ama beri yandan Thorpe da diyor ki ..." "Talbot Beşinci Caddede, Altmışıncı Sokağın oralarda bir otel yaptırıyor ve işi Francon & Keating'e vermiş." "Harper'la konuştum, Gordon L. Prescott denilen şu genç için kalıbımı basarım diyor." "Bakın, Betsy bana siz delisiniz dedi." "Roark'un suratından hoşlanmıyorum ... İşbirliği yapabilecek birine benzemiyor." "Biliyorum, *hissediyorum,* Roark uyumsuz bir tip. Normal bir insan değil." "Normal insan' da nedir ki?" "Öff, biliyorsun ne demek istediğimi. Normal işte." "Thompson diyor ki, Bayan Prichett eminmiş, çünkü ona da Bay Macy söylemiş, eğer biz ..." "Bakın, çocuklar, herkesin ne dediği bana vız gelir, ben kendi kararımı kendim veririm; şimdi de size, bu Roark'da iş yok diyorum. Enright Evi'nden hiç hoşlanmıyorum." "Neden?" "Nedenini bilmem. Hoşlanmıyorum işte, hepsi bu kadar. Kendi görüşümü ortaya koymaya hakkım yok mu?"

Savaş haftalarca sürdü, herkes diyeceğini dedi, bir tek Roark'tan ses çıkmadı. Lansing ona, "Durum iyi, sen uzak dur," diyordu. "Hiçbir şey yapma. Bırak, konuşmaları ben yapayım. Senin yapabileceğin hiçbir şey yok. Toplumla karşı karşıya gelindi mi, olayla en yakından ilgili olan, en büyük işi yapacak ve en büyük katkıda bulunacak olan kişinin en az söz hakkı vardır. Onun sesi çıkmaz, diye bir kanı vardır, zaten söyleyeceği şeyler de daha baştan reddedilir, çünkü önyargılı sayılır. Nedeni de, konuşmalar hiç dikkate alınmadığı, yalnızca konuşan insan dikkate alındığı içindir. Bir fikri yargılamaktansa, bir insanı yargılamak çok daha kolay gelir. Tabii adamın beyninin içini bilmeden onu yargılamak nasıl mümkün olabilir, onu da hiçbir zaman anlayamayacağım. Ama yapılan bu. Bak, nedenleri tartmak için terazi gerekir. Terazi de pamuktan yapılan bir şey değildir. Oysa insan ruhu pamuktandır. Yani biçimi olmayan, direnci olmayan, öne arkaya kıvrılıp hamur gibi her şekle girebilen bir şeydir. Sen onlara, işi neden sana vermeleri gerektiğini benden çok daha iyi anlatabilirsin. Ama seni dinlemezler, oysa beni dinlerler. Çünkü ben aracıyım. İki nokta arasındaki en kısa yol, doğru çizgi değildir. Aracıdır. Ne kadar çok aracı varsa, yol o kadar kısalır. Hamur psikolojisi budur işte."

Roark, "Benim için neden böyle mücadele ediyorsun?" diye sordu.

"Sen neden iyi mimarsın? Çünkü neyin iyi olduğu konusunda birtakım standartlara sahipsin. O standartlar senin kendine ait. Sen onları savunuyorsun. Ben de iyi bir otel istiyorum. Neyin iyi olduğu konusunda benim de bazı standartlarım var. Kendi standartlarım. Bana istediğimi verecek olan da sensin. Bu savaşı verirken ben de kendi açımdan, senin tasarını yaparken yaptığın şeyi yapıyorum. Dürüstlük sanatçıların tekelinde mi sanıyorsun? Hem dürüstlük nedir sence? Komşunun cebindeki saati aşırmamak mı? Yo, o kadar kolay değil. Hepsi o kadar olsaydı, insanların yüzde doksan beşi dürüst sayılırdı. Oysa görüyorsun ki değiller. Dürüstlük bir fikri savunabilme yeteneğidir. Altında da düşünebilme yeteneğinin var olması gerekir. Düşünmek, ödünç alınabilecek, rehine konabilecek bir

şey değildir. Ama yine de, bana insanlık için bir simge seç dense, kartalı, aslanı, tek boynuzlu atı kesinlikle seçmezdim. Üç tane yaldızlı top seçerdim."

Roark yüzüne baktığında ekledi: "Kaygılanma. Hepsi bana karşılar. Ama benim bir avantajım var. Onlar ne istediklerini bilmiyorlar, ben biliyorum."

Temmuz ayının sonunda Roark, Aquitania Oteli için anlaşmayı imzaladı.

Ellsworth Toohey ofisinde oturmuş, masasına serdiği gazeteye bakıyor, Aquitania Anlaşmasıyla ilgili haberi okuyordu. Sigarasını dudağının köşesine kıstırmış, iki parmağıyla destekliyordu. Bir parmağı sigaraya hafif hafif değerek tempo tutmaktaydı. Bu böyle uzun süre devam etti.

Kapısının açıldığını duyunca başını kaldırdı, Dominique'in pervaza yaslanmış, kollarını kavuşturmuş, durmakta olduğunu gördü. Yüzü ilgi doluydu, başka bir anlam taşımıyordu, ama o yüzde gerçek bir ilgi görmek insana telaş veriyordu.

Toohey, "Hayatım," diyerek ayağa kalktı. "Ofisime gelme zahmetine ilk defa katlanıyorsun. Oysa dört yıldır aynı binada çalışıyoruz. Bu gerçekten önemli bir olay."

Dominique hiçbir şey söylemedi, yalnızca gülümsemekle yetindi. Bu daha da telaş verici oldu. Toohey tatlı bir sesle, "Bu küçük konuşmam tabii aslında bir soru," dedi. "Yoksa artık birbirimizi anlamıyor muyuz?"

"Herhalde anlamıyoruz, eğer buraya neden geldiğimi sormak gereğini hissediyorsan! Çünkü nasılsa biliyorsun, Ellsworth. Biliyorsun. İşte, masanda duruyor." Masaya yürüyüp gazetenin köşesini tuttu, salladı. Sonra güldü. "Keşke bir yere saklasaydım mı diyorsun? Tabii benim gelmemi beklemiyordun. Hoş fark etmez. Ama bir kerecik olsun saydamlaşman hoşuma gidiyor. Masanın üzerinde, orta yerde. Üstelik emlak sayfası açık."

"Bu yazı şeni mutlu etmiş gibi bir halin var."

"Etti, Ellsworth. Ediyor."

"O anlaşmayı bozmak için çok uğraştın sanıyordum."

"Uğraştım."

"Eğer şu anda numara yaptığını sanıyorsan, yanılıyorsun, Dominique. Bu rol değil."

"Hayır, Ellsworth. Rol değil."

"İşi Roark aldı diye memnun mu oldun?"

"O kadar memnun oldum ki, bu Kent Lansing her kimse, onunla yatmaya hazırım. Tabii eğer karşılaşırsam ve bana böyle bir teklifte bulunursa."

"O halde anlaşmamız yattı mı?"

"Hiç yatmadı. Ona doğru gelen işleri savuşturmak için elimden geleni yapmayı sürdüreceğim. Uğraşmaya devam edeceğim. Artık eskisi kadar kolay olmayacak tabii. Enright Evi var, Cord Binası var ... şimdi de bu var. Ellsworth, ya biz dünya hakkında yanılmışsak?"

"Sen baştan beri yanıldın, hayatım. Bağışla beni. Şaşırmamam gerekirdi. Tabii mutlu eder seni işi onun alması. Beni hiç mutlu etmediğini itiraf etmekte bile bir sakınca görmüyorum. İşte, gördün mü? Ofisime yaptığın ziyaret tam bir başarıya dönüştü artık. Bu durumda, Aquitania'yı büyük bir yenilgi olarak kayda geçeceğiz, unutup eskisi gibi devam edeceğiz."

"Tabii, Ellsworth. Eskisi gibi. Bu akşam bir yemek davetinde Peter Keating için çok güzel bir yeni hastane bağlıyorum."

Ellsworth Toohey evine döndüğünde bütün akşamı, Hopton Stoddard'ı düşünerek geçirdi.

Hopton Stoddard, yirmi milyon dolarlık bir küçük adamdı. Bu paranın mayasını üç ayrı mirastan edinmiş, yetmiş iki yıllık, kazanç amacına dönük çalışmalarıyla üzerine bir şeyler eklemişti. Hopton Stoddard yatırım konusunda bir dehaydı. Her şeye yatırım yapardı. Kötü şöhreti olan evlere, Broadway Sahneleri'nde oynanan oyunların tercihen dinsel konulu olanlarına, fabrikalara, çiftlik ipoteklerine, prezervatiflere bile. Ufak tefek ve kamburdu. Yüzünde bir çarpıklık yoktu ama ona bakan insanlara sanki varmış gibi gelirdi. Nedeni de o yüzde bir tek ifade olmasıydı. Gülümserdi adam. Küçük ağzı, değişmeyen bir iyimserlikle hep "v" biçimindeydi. Kaşları da, yuvarlak mavi gözlerinin üzerinde baş aşağı 'v'lere benzerdi. Saçları gür, beyaz ve dalgalıydı. Perukaya benzese de, aslında kendi saçıydı.

Toohey, Hopton Stoddard'ı yıllardır tanırdı. Üzerinde güçlü bir etkisi vardı. Hopton Stoddard hiç evlenmemişti. Ne akrabaları, ne de dostları vardı. İnsanlara güvenmez, hepsini kendi parasının peşinde sanırdı. Ama Ellsworth Toohey'e büyük saygısı vardı, çünkü Toohey, kendi hayatının tam tersini temsil ediyordu. Dünyasal servete metelik vermezdi Toohey. Stoddard sırf bu nedenle, Toohey'i tüm iyiliklerin ve sevapların somutlaşmış biçimi sayardı. Böyle düşünmenin kendi hayatını nasıl göstereceği pek aklına gelmiyordu. Zaten kendi hayatı konusunda içi rahat değildi. Bu tedirginliği yıllar geçerken artıyor, sonun yaklaşmakta olduğunu hissettikçe büyüyordu. Dine sığınıp rahatlamaya çalışmıştı. Bunu bir tür rüşvet olarak düşünüyordu. Çeşitli inançları denemiş, ayinlere, dualara katılmış, bol bol bağışta bulunmuş, sonra başka bir inanca geçmişti. Yıllar ilerlerken bu hareketlerinin temposu da hızlanıyor, bir paniğe dönüşüyordu.

Toohey'nin dine karşı kayıtsızlığını, dostu ve hamisi olarak gördüğü bu kişinin tek kusuru sayıyordu. Ama Toohey'nin savunduğu her fikir, Tanrı'nın yasalarına uygundu. Sadakayı, fedakârlığı, yoksullara yardımı öneriyordu Toohey de. Hopton Stoddard ne zaman Toohey'nin öğüdüne uysa, kendini güvende hissederdi. Toohey'nin önerdiği kuruluşlara, hiç itiraz etmeksizin bol bol bağışta bulunurdu. Görebildiği kadarıyla, manevi açıdan, Tanrı göklerde neyse, Toohey de dünyada oydu.

Ama bu yaz Toohey, Hopton Stoddard konusunda ilk kere başarısızlığa uğramıştı.

Hopton Stoddard, çoktan beri sinsi ve tedbirli biçimde kurup geliştirdiği hayalini gerçekleştirmeye karar vermişti. Diğer yatırımları gibi, yıllar boyunca düşünmüştü bunu da. Kararı, bir tapınak yaptırmaktı. Herhangi bir dinin tapınağı değil; tüm inançları kapsayan, genel olarak din kavramına dikilmiş bir anıt gibi, herkese açık bir tapınak. Hopton Stoddard işini sağlama bağlamaktan yanaydı.

Ellstvorth Toohey onu bu projeden vazgeçirmeye çalıştığında kendini yıkılmış hissetti. Toohey, normal altı çocukları barındıracak bir yeni bina istiyordu. Bu konuda bir örgüt kurmuş, bağışta bulunacak kimselerden bir komite oluşturmuş, işletme giderlerini sağlamayı başarmıştı. Ama bina yoktu, onu yaptıracak para da yoktu. Hopton Stoddard'a, eğer adına layık bir anıt bırakmak istiyorsa, cömertliğinin temsilcisi olacak bir yapıt kurmak niyetindeyse, parasını kesinlikle Hopton Stoddard Normalaltı Çocuklar Evi'ne vermesi gerektiğini söylemişti. Kimsenin yüz vermediği zavallı çocukların durumunu acıklı biçimde anlatmıştı adama. Ama Hopton Stoddard'ı bu konuda heyecanlandırmayı başaramamıştı. O mutlaka, "Hopton Stoddard İnsan Ruhu Tapınağı"nı yaptırmak istiyordu.

Toohey'nin önerdiği yolu neden kabul etmediğini anlatamıyordu. Yalnızca, "Hayır, Ellsworth, hayır, doğru olmaz, aynı şey olmaz," deyip duruyordu. Konu havada kalmıştı. Hopton Stoddard, Nuh diyor, peygamber demiyor, kararını bir günden bir güne erteleyip duruyordu. Tek bildiği, yaz sonuna kadar karar vermek zorunda olduğuydu; çünkü sonbaharda uzun bir yolculuğa çıkacak, dünyanın her

yanındaki kutsal tapınakları gezecekti. Her dinin tapınaklarını. Lourdes'dan Kudüs'e, Mekke'ye, Benares'e kadar, hepsini.

Aquitania Anlaşması gazetelerde çıktıktan birkaç gün sonra, Toohey bir akşam Hopton Stoddard'ı görmeye gitti. Sakin konuşabilmek için Stoddard'ın Riverside Yolu üzerindeki geniş apartman dairesine gitmeyi seçmişti.

"Hopton," dedi neşeyle. "Ben yanılmışım. Tapınak konusunda sen haklıymışsın."

"Olamaz!" Hopton Stoddard afallamıştı.

"Evet," dedi Toohey. "Haklı olan sensin. Başka hiçbir şey bu kadar uygun olmaz. Tapınak yaptırmalısın, 'İnsan Ruhu'na bir tapınak."

Hopton Stoddard yutkundu, mavi gözleri sulanır gibi oldu. İçinden, eğer sevabı hocama öğretebilecek noktaya varabildiysem, doğru yolda epey mesafe almışım demektir, diye düşünüyordu. Bundan sonra, artık hiçbir şeyin önemi yoktu. Ellsworth Toohey'nin karşısında, çelimsiz, bumburuşuk bir bebek gibi oturmuş, her söyleneni dinliyor, kafasını sallıyor, hepsine evet diyordu.

"Bu çok iddialı bir girişim, Hopton. Eğer yapacaksan, en iyi biçimde yapmalısın. Tanrıya bir armağan vermeye kalkmak, biraz iddialı bir hareket, biliyorsun. En iyi şekilde yapmazsan, saygı değil, saldırı sayılır."

"Evet, tabii. En iyisi olmalı. Uygun ve doğru olmalı. Bana yardım edeceksin, değil mi, Ellsworth? Binaları, sanatı falan en iyi sen bilirsin. En doğrusu olmalı."

"Eğer gerçekten istiyorsan, sana seve seve yardım ederim."

"İstiyorsam mı? Ne demek bu? İstiyorsammış! Ulu Tanrım, sen olmasan ne yapardım ben? Böyle şeylerle ilgili hiçbir şey bilmem ki! Oysa doğru yapılmak zorunda."

"Doğru yapılsın istiyorsan, her dediğimi yapacak mısın?"

"Evet. Evet. Tabii."

"En önce, mimar. O çok önemli."

"Evet, elbette."

"Üstlerine dolar işareti asmış gibi gezinen, saten astarlı tüccar delikanlıları istemezsin. Kendi yaptığı işe inanan bir adam gerek sana ... Sen Tanrı'ya nasıl inanıyorsan, tıpkı öyle."

"Çok doğru. Kesinlikle doğru."

"Benim söyleyeceğim adamı tutmalısın."

"Tabii. Kim o?"

"Howard Roark."

"Hu?" Hopton Stoddard boş boş bakıyordu. "O da kim?"

"İnsan Ruhu'na dikeceğin tapmağı yapacak adam."

"İyi midir?"

Ellsworth Toohey dönüp onun gözlerinin içine baktı.

"Sana ruhum üstüne yemin ederim, Hopton," dedi ağır ağır, "İçlerinde en iyisi o."

"Ya!"

"Ama onu tutmak zor. Kendi şartlarıyla çalışır, başka türlü çalışmaz. O şartlara bir bir uyman

gerek. Ona her özgürlüğü tanıyacaksın. Ne istediğini söyle, kaç para harcamak istediğini söyle, gerisini ona bırak. İstediği gibi tasarımlayıp inşa etsin. Başka türlü çalışmaz. Ona mimarlıktan hiç anlamadığını söyleyebilirsin. Bu işi öğüt almadan, kimse müdahale etmeden yapabilecek tek kişinin o olduğuna inandığını, bu yüzden onu seçtiğini söyleyebilirsin."

"Sen kefil oluyorsan, tamam."

"Kefil oluyorum."

"İyi o halde. Bana kaça patlayacağı da umurumda değil."

"Ama onunla temas ederken dikkatli olmalısın. Sanırım başlangıçta bu işi reddedecektir. Tanrıya inanmadığını söyleyecektir."

"Ne!!!"

"İnanma ona. Aslında çok dindar bir insandır ... kendi türünde. Bunu eserlerinden görebilirsin."

"Ya!"

"Ama kurulu kiliselerden hiçbirine bağlı değildir. Böyle olunca, tapınağın da tarafgir gözükmez. Kimseyi gücendirmezsin."

"Bu iyi."

"Bak, inanç konularından konuşurken, ilk inanan sen olmalısın. Tamam mı?"

"Tamam."

"Çizimleri görmeyi bekleme. Onlar biraz uzun sürer, sen de gezini erteleyemezsin. Sen işi ona ver. Anlaşma imzalama. Gereği yok. Bankana talimat ver, para işini onlar yürütsün, her şeyi ayarlasınlar. Kendisine ücretini döndüğünde ödesen de olur. Bir yıl sonra mı, ne zaman dönersen. Zaten dünyanın tüm büyük tapınaklarını görmüş olacaksın; ama senin kendi tapınağın hepsinden iyi olacak, burada seni bekleyecek."

"Benim istediğim de bu!"

"Ama açılış törenini, ithaf meselesini, uygun tanıtımı falan da düşünmen gerek."

"Tabii... yani... Tanıtım mı?"

"Elbette. Hangi büyük olay tanıtım kampanyasız yer almış? Tanıtım kampanyası yoksa, olay yeterince büyük sayılmaz. Onu atlarsan, büyük saygısızlık göstermiş olursun."

"Bu da doğru."

"Şimdi ... uygun bir tanıtım istiyorsan, o işi dikkatle ve çok önceden planlamaksın. Tapınağı açtığında, coşkun bir patlama bekliyorsun sen. Opera uvertürü gibi. Cebrail'in borusundan çıkan ses gibi."

"Çok güzel ifade ediyorsun."

"Eh, onu yapmak için, kıytırık muhabirlerin zamanından önce tapınakla ilgili haberler sızdırmasını istemezsin. Çizimleri yayımlatma. Gizli tut. Roark'a bunu sır olarak saklamak istediğini söyle. İtiraz etmeyecektir. Müteahhit, inşaatın çevresini sağlam bir çitle çevirsin. Sen dönüp açılışı kendin yapana kadar, kimse içerde ne olduğunu bilmesin. O gün, ülkenin her gazetesinde resimler yayınlansın!"

"Ellsworth!"

"Efendim."

"Fikir doğru. Biz Meryem Efsanesi için de öyle yapmıştık. On yıl kadar önceydi. Doksan yedi kişilik kadroya sahip bir oyundu."

"Evet. Ama bu arada, halkın ilgisini de çek. Kendine iyi bir basın ajanı tut, neler istediğini söyle. Ben sana çok iyi birinin adını verebilirim. Esrarengiz Stoddard Tapınağı'nın hep konuşulmasını, gazetelerde haftada bir falan bu konuda bir şeyler çıkmasını sağla. Herkes tahminler yürütsün. Bekliyor olsunlar. Zamanı geldiğinde, herkes hazır olur."

"Doğru."

"Ama hepsinden önemlisi, Roark'a kendisini benim tavsiye ettiğimi sakın söyleme. Benim bu konuyla bir ilgim olduğunu hiç kimseye açıklama. Bir tek kişiye bile. Yemin et."

"Ama neden?"

"Çünkü benim pek çok mimar dostum var. Bu da çok önemli bir iş. Kimsenin duygularını incitmek istemiyorum."

"Evet, doğru."

"Yemin et."

"Öff, Ellstvorth!"

"Yemin et, dedim. Ruhunun kurtuluşu üzerine."

"Yemin ediyorum. Onun üzerine."

"Peki. Şimdi, sen mimarlarla iş yapmadın. Bu da çok farklı bir mimar. İşi berbat etmek istemezsin. Ona neler diyeceğini sana bir bir söyleyeceğim."

Ertesi gün Toohey, Dominique'in odasına gitti. Masanın kenarında durup gülümsedi, hiç gülümsemeyen bir sesle konuştu:

"Hopton Stoddard'ı ve altı yıldır sözünü edip durduğu o her dinin tapınağını hatırlıyor musun?"

"Hayal meyal."

"Onu yaptıracak."

"Öyle mi?"

"İşi Howard Roark'a veriyor."

"Olamaz!"

"Oluyor."

"Daha neler... Hele Hopton!"

"Hopton."

"Eh, pekâlâ. Gidip onun üzerinde biraz uğraşayım."

"Hayır. Sen uzak dur. Roark'a vermesini ona ben söyledim."

Bu sözler kulağına ulaşınca Dominique taş kesildi, yüzündeki neşe yok oldu. Toohey devam etti:

"Bunu benim yaptığımı bilmeni istedim ki, arada taktik çelişkiler yaratmayalım. Başka kimse bilmiyor ve bilmeyecek. Bunu hatırlaman gerek."

Dominique gerilmiş dudaklarını harekete geçirerek sordu: "Ne peşindesin?"

Toohey gülümsedi. "Onu üne kavuşturacağım," dedi.

Roark, Hopton Stoddard'ın ofisinde oturmuş, dinliyordu. İyice aptallaşmış durumdaydı. Hopton

Stoddard yavaş yavaş konuşuyordu. Sesi samimi ve etkileyici gibiydi, ama nedeni, söyleyeceklerini kelime kelime ezberlemiş olmasından kaynaklanıyordu. Bebek gözleri Roark'a yalvarır gibi bakmaktaydı. Bir ara Roark mimariyi unuttu, insan unsurunu ön plana almaya kalktı. Kalkıp buradan çıkmak geldi içinden. Bu sözler bu adama uymuyordu. Ama duyduğu sözler onu yerine çakıyordu. Adamın yüzüne de, sesine de uymayan sözler.

"Görüyorsunuz ya, Bay Roark, dinsel bir yer olmakla birlikte, çok daha derin bir anlamı var. İnsan Ruhu tapınağı adına dikkat etmişsinizdir. Başkalarının belki müzikle yapmaya çalıştığı gibi, biz de taşlarla bir şeyi yakalamaya çalışıyoruz. Dar bir mezhebi ya da inancı değil, tüm dinlerin çekirdeğini. Nedir dinlerin çekirdeği? İnsan ruhunun en yüksek, en soylu, en iyi haline ulaşma çabasıdır. İdealin yaratıcısı ve fatihi olan insan ruhu. Evrenin o büyük, hayat veren gücü. İnsanın kahraman ruhu. Göreviniz bu, Bay Roark."

Roark ellerinin tersiyle gözlerini ovdu. Çaresizlik içindeydi. Mümkün değildi bu. Asla mümkün olamazdı. Adamın istediği şeyin bu olmasına olanak yoktu. Bu adamın! Onun ağzından bunların çıkması korkunç bir şeydi.

Roark yorgun bir sesle, "Bay Stoddard, korkarım bir hata yaptınız," dedi. "Aradığınız adam ben değilim. Bu işi üstlenmemin doğru olacağı kanısında değilim. Ben Tanrıya inanmam."

Hopton Stoddard'ın yüzünde bir sevinç ve zafer ifadesi görmek onu daha da şaşırttı. Hopton Stoddard şu anda, Ellsworth Toohey'nin ileri görüşlülüğüne minnet duyuyor, ona seviniyordu. Haklı çıkmıştı Toohey. Yepyeni bir güvenle doğrulup dikleşti, kararlı bir sesle, daha doğrusu, genç birine laf söyleyen yaşlı adam sesiyle, bilge bir havada konuştu:

"Onun önemi yok. Siz çok derin inançları olan bir insansınız, Bay Roark. Kendinize göre. Binalarınızdan belli oluyor."

Roark'un kendisine neden öyle uzun uzun, taş kesilmiş gibi baktığını merak etti.

"Doğru," dedi Roark. Sesi hemen hemen bir fısıltıydı.

Kendi binaları hakkında bu adamdan öğreneceği bir şeyler olması; bu adamın bunu kendisinden önce görüp farketmiş olması, böyle anlayışlı ve hoşgörülü biçimde söyleyebilmesi, Roark'un kuşkularını sildi. Kendi kendine, ben herhalde insanları anlamıyorum, dedi. Demek görünüş aldatıcı olabiliyor. Bina yapılırken zaten Hopton Stoddard çok uzaklarda, bir başka kıtada olacaktı. Böylesine bir görevin yanında hiçbir şeyin önemi yoktu. Hopton Stoddard'ın bile. Adam konuşmayı sürdürüyordu:

"Ben ona Tanrı demeyi seçiyorum. Siz bir başka isim seçebilirsiniz. Ama benim o binada istediğim, sizin ruhunuz. Sizin ruhunuz, Bay Roark. Bana en iyisini verin. O zaman görevinizi yapmış sayılırsınız, ben de bana düşeni yapmış olurum. Benim ne gibi bir anlamı yansıtmak istediğime kaygılanmayın. Binanın biçiminde sizin ruhunuz yansısın. Anlamı o olsun. Siz bilseniz de, bilmeseniz de."

Ve böylece Roark, Stoddard İnsan Ruhu Tapınağı'nı yapmayı kabul etti.

11

Aralık ayında Cosmo-Slotnick binası büyük bir törenle açıldı. Törene pek çok ünlüler, nal biçiminde çelenkler, haber kameraları, döner projektörler geldi. Üç saat boyunca, hepsi birbirine benzer konuşmalar yapıldı.

Mutlu olmam gerekir, diyordu Peter Keating kendi kendine. Ama değildi. Pencerelerin birinden, Broadway Caddesi'ni tıklım tıklım doldurmuş insanların yüzlerine baktı. Konuşa konuşa kendini neşelendirmeye çalıştı. Hiçbir şey hissedemedi. Canının sıkıldığım itiraf etmek zorundaydı. Ama gülümsüyor, el sıkışıyor, fotoğrafçılara poz veriyordu. Cosmo-Slotnick Binası sokağın üzerinde ağırbaşlı bir şekilde, kocaman beyaz bir havacıva gibi yükselmekteydi.

Törenden_ sonra Ellsworth Toohey, Keating'i kapıp oradan uzaklaştırdı, pahalı bir restoranın eflatun döşenmiş bir locasındaki masaya götürdü. Açılış onuruna bir sürü, pek parlak partiler verilmekteydi ama Keating, Toohey'nin teklifini hemen kabul etmiş, öteki tekliflerin tümünden kaçmıştı. Toohey onun içkisini içişine baktı, öne doğru eğildi.

"Ne harikaydı, değil mi?" dedi. "İşte, Peter, bu senin hayattan bekleyebileceğin şeylerin doruk noktası." Kadehini zarif bir hareketle kaldırdı. "Daha buna benzer nice zaferler kazanman umuduyla kaldırıyorum kadehimi. Bu geceki gibi."

Keating, "Teşekkürler," diyerek aceleyle kendi kadehine uzandı, bakmadan kaldırıp dudaklarına götürdü, boş olduğunu o zaman anladı.

"Gurur duymuyor musun, Peter?"

"Evet. Evet, tabii."

"İyi. Seni böyle görmek isterim. Bu gece pek yakışıklı görünüyordun. Haber filmlerinde nefis çıkacaksın."

Keating'in gözlerinde bir anlık bir ilgi parıldadı. "Doğrusu öyle olacağını umarım."

"Evli olmaman pek yazık, Peter. Bir karın olsa, bu geceyi çok süslerdi. Halkın hoşuna gider. Sinema seyircileri de hoşlanır."

"Katie pek fotojenik değildir."

"Ha, öyle ya, sen Katie'yle nişanlıydın. Ne kadar aptalım. Hep unutuyorum. Hayır, Katie hiç fotojenik değildir. Ayrıca Katie'nin böyle sosyal bir toplulukta pek etkin olacağını da düşünemiyorum. Katie için kullanılabilecek pek çok güzel sıfatlar var; ama 'kibar' ile 'gösterişli' sıfatları bunların arasında sayılamaz. Beni bağışlamak zorundasın, Peter. Hayallerimi kontrol edemiyorum. Hep sanatla ilgili bir mesleğim olduğu için, her şeyi sanatsal uygunluk açısından düşünmek eğilimindeyim. Bu gece sana bakınca, yanında çok güzel fotoğraf verecek bir kadını düşünmeden edemedim."

"Kimi?"

"Sen bana bakma. Alt tarafı, sanatsal bir hayal bu. Hayat hiçbir zaman o kadar mükemmel olmaz. İnsanlar sana zaten çok fazla imreniyor. Öbür başarılarına bir de onu katamazsın."

"Kim?"

"Boş ver, Peter. Onu elde edemezsin. Hiç kimse elde edemez onu. Sen de iyisin ama o kadar iyi değilsin."

"Kim?"

"Dominique Francon tabii."

Keating doğrulup dik oturdu; Toohey onun gözlerindeki bezginliği, isyanı, düşmanca ifadeyi gördü. Toohey'nin bakışları sakinliğini korumayı başardı. Sonunda teslim olan Keating oldu. Koltuğuna tekrar yığıldı, yalvaran bir sesle, "Ah, Tanrım, Ellsworth," dedi. "Ben onu sevmiyorum ki!"

"Sevdiğini sanmış değilim. Ama sıradan bir insanın sevgiye, yani cinsel sevgiye ne kadar abartılı bir önem verdiğini hep unutuyorum."

"Ben sıradan bir insan değilim," dedi Keating yorgun bir sesle. Otomatik bir itirazdı bu. İçinde ateş yoktu.

"Dik otur, Peter. Öyle yığılınca kahramana hiç benzemiyorsun."

Keating yine dikleşti. Kaygılanmış ve öfkelenmişti.

"Dominique'le evlenmemi her zaman istiyordun. Bunu hep hissettim. Neden? Sana ne bundan?"

"Kendi soruna kendin cevap verdin, Peter. Benim bundan ne çıkarım olabilir? Ama biz sevgiden, aşktan konuşuyorduk. Cinsel aşk son derece bencil bir duygudur, Peter. Bencil duygular da insanı mutlu edecek şeyler değildir. Haksız mıyım? Bu geceyi al örneğin. Bencil birinin yüreğini kabartacak bir geceydi. Sen mutlu muydun, Peter? Zahmet etme dostum, buna cevap vermen gerekmiyor. Benim esas söylemek istediğim, insanın kendi özel dürtülerine hiç güvenmemesi gerektiği. Ne istediği aslında çok az önem taşıyor! Bunu tamamen anlamayan, hayatta mutluluk bulmayı bekleyemez. Bu geceyi düşün bir an. Sen oradaki en önemsiz insandın, Peter. Zaten de öyle olmalı. Önemli olan, bir şeyi yapan değil, kimler için yapıldıysa onlardır. Ama sen bunu kabul etmeyi beceremedin. Bu nedenle de, hissetmen gereken büyük mutluluğu hissedemedin."

"Doğru," diye fısıldadı Keating. Bunu başka birine asla itiraf etmezdi.

"Benliğini tümüyle silmenin o güzel gururunu kaçırdın. Ancak kendi egonu inkâr etmeyi öğrendiğin zaman, içindeki cinsel duygular gibi önemsiz ayrıntılara gülmeyi öğrendiğin zamandır ki senden hep beklediğim gerçek büyüklüğe ulaşacaksın."

"Sen ... benim açımdan buna gerçekten inanıyor musun, Ellsworth? Gerçekten?"

"İnanmasam burada oturuyor olmazdım. Ama biz yine aşka dönelim. Kişisel aşk çok kötü bir şeydir, Peter. Çok kötü. Kişisel olan her şey gibi. Sonu hep hüsrana varır. Nedenini göremiyor musun? Kişisel aşk bir ayrımcılık, bir tercih eylemidir. Haksızlık içerir. Bir tek kişiye o sevgiyi verirken, diğer insanları o sevgiden mahrum etmenin haksızlığı. Bütün insanları eşit olarak sevmelisin. Ama kendi bencil seçimlerini öldürmedikçe, böyle soylu bir duyguya ulaşamazsın. Bunlar kötü ve yararsız şeylerdir, çünkü 'Birinci Kozmik Yasa'.ya, insanların temel eşitliğine karşıdır."

"Yani," dedi Keating ani bir ilgiyle. "Felsefi açıdan, temelde hepimiz eşitiz mi demek istiyorsun? Hepimiz mi?"

"Elbette," dedi Toohey.

Keating bu düşüncenin kendisine neden bu kadar sıcak ve tatlı geldiğini merak etti. Bu düşüncenin kendisini, deminki töreni seyretmek için sokakta toplananlar arasındaki her yankesiciye de eşit kılması onu hiç rahatsız etmedi. İşin bu yanı zihnine pek belirsiz biçimde yansıdı, onu hiç tedirgin etmedi; hatta tüm hayatı boyunca baş dürtüsü olan üstünlük savaşıyla çeliştiği halde ters gelmedi. Çelişkinin önemi yoktu: Bu geceyi de, oradaki kalabalığı da düşünmüyordu. Onun aklında, o gece oraya gelmemiş olan biri vardı.

Kıpırtılı bir mutluluk içinde öne doğru eğilerek, "Biliyor musun, Ellsworth," dedi. "Seninle konuşmayı, başka her şeye tercih ederim. Her şeye. Bu gece gidebileceğim öyle çok yer vardı ki... Oysa burada seninle otururken daha mutluyum. Bazen düşünüyorum da, sen olmasan nasıl yaşardım ben, diyorum."

"Zaten öyle olmalı," dedi Toohey. "Dostlar ne gün içindir?"

O kış, yıllık geleneksel Sanat Balosu her zamankinden parlak oldu. Athelsan Beasely, baloyu düzenleyen grubun ruhunu oluşturan kişiydi. Bu sefer aklına müthiş bir fikir gelmişti. Bütün mimarlar, en önemli binalarının kılığında geleceklerdi kıyafet balosuna. Bunun uygulaması son derece başarılı oldu.

Peter Keating gecenin yıldızıydı. Cosmo-Slotnick Binası kılığında harika görünüyordu. Ünlü binasının kâğıt hamurundan yapılmış bir kopyası, onu tepesinden diz kapaklarına kadar kaplıyordu. Yüzü görünmüyordu ama pırıl pırıl gözleri en üst katın pencerelerinden bakmakta, binanın kulesi de başının üzerinde yükselmekteydi. Sütunlu bölüm diyaframının oralara rastlıyor, isterse parmaklarını da binanın giriş kapısından dışarı uzatabiliyordu. Bacakları serbest olduğundan, her zamanki zerafetiyle hareket edebilmekteydi. Siyah pantolonunu ve deri botlarını giymişti.

Guy Francon da Frink National Bankası olarak pek etkileyiciydi. Gerçi bina onun üzerinde, gerçekte olduğundan biraz daha enli görünüyor, Francon'un göbeğini başka türlü örtmesi mümkün olmuyordu. Tepesindeki Hadrian Meşalesi'ne gerçek bir elektrik ampulü yerleştirilmiş, minyatür pille çalışıyordu. Ralston Holcombe bir eyaletin meclis binası olarak müthişti. Gordon L. Prescott da tahıl asansörü olarak pek erkeksi görünüyordu. Pettringill sıska bacaklı, kambur haliyle, bir Park Avenue oteli kılığındaydı. Gözlükleri görkemli bir kulenin dibinden bakıyordu. İki komedyen söz düellosuna giriştiler, arada birbirlerini ünlü kulelerin tepesindeki direklerle dürttüler. Bu kuleler kentin ünlü binalarına aitti. Okyanustan gelen gemileri bunlar karşılardı bu kentte. Herkes bol bol eğleniyordu.

Mimarların çoğu, özellikle de Athelsan Beasely, davetli olduğu halde gelmeyen Howard Roark'dan sitemli biçimde söz ettiler. Onu da Enright Evi kılığında görmeyi bekliyorlardı.

Dominique holde durdu, kapıdaki yazıya baktı: "HOWARD ROARK, MİMAR."

Roark'un ofisini hiç görmemişti. Buraya gelme isteğine karşı uzun süre mücadele etmişti. Ama çalıştığı yeri de görmek zorundaydı.

Dominique adını verdiğinde, resepsiyondaki sekreter çok şaşırdı. Kalkıp konuğun geldiğini Roark'a bildirdi. Sonra döndü, "Hemen girebilirsiniz, Bayan Francon," dedi.

Dominique odaya girerken Roark gülümsedi. Şaşırmadığını belli eden, hafif bir gülümseme.

"Bir gün buraya geleceğini biliyordum," dedi. "Sana etrafı gezdireyim mi?"

"Nedir o?"

Roark'un ellerine kil bulaşmıştı. Uzun bir masada, bitmemiş çizimlerin arasında, bir binanın kilden maketi duruyordu. Açıların ve terasların kaba bir çalışması.

"Aquitania mı?" diye sordu Dominique.

Roark başıyla onayladı.

"Hep yapar mısın bunu?"

"Hayır. Her zaman değil. Bazen. Burada aşılması güç bir sorun var. Onunla bir süre oynamam gerek. Herhalde en sevdiğim binam olacak ... öyle zor ki!"

"Devam et sen. Bunu yaparken seni izlemek istiyorum. Rahatsız olur musun?"

"Hiç olmam."

Kısa sürede, Dominique'in varlığını unutmuştu. Dominique bir köşeye oturup onun ellerini seyretti. Duvarları yoğuruyordu. Derken o eller yapının bir bölümünü ezdi, baştan başladı. Yavaşça, sabırla, kararsızlığında bile garip bir güvenle. Bir avucuyla uzun, düz bir yeri sıvazladığını gördü, derken elinin bu hareketiyle bir açı oluşuverdi.

Dominique kalkıp pencereye yürüdü. Kentin aşağıda görünen binaları da masadaki maketten daha büyük değildi. O ellerin bunları da yeniden biçimlendirdiğini, bazı yerlerini yıkıp yeniden yoğurduğunu görür gibi oldu. Eli dalgın bir hareketle uzandı, uzaktaki bir binanın adım adım yükselen çizgilerini izledi, fiziksel bir sahiplik hissi duydu. Bu duyguyu Roark için duydu.

Tekrar masaya döndü. Dikkatle makete eğilmiş yüze bir tutam saç düşmüştü. Roark ona bakmıyor, parmaklarının altındaki biçime bakıyordu. Dominique o ellerin bir başka kadın vücudu üzerinde kayışını görüyormuş gibi oldu. Duvara dayandı. Çok şiddetli bir fiziksel zevk, gücünü tüketmişti.

Ocak ayı başlarında, Cord Binası'yla Aquitania Oteli'nin yükseleceği çukurlardan ilk çelik sütunlar başını kaldırmıştı, Roark da bu arada tapınağın tasarımı üzerinde çalışıyordu.

İlk planlar bittiğinde, sekreterine, "Bana Steven Mallory'yi bul," dedi.

"Mallory mi, Bay Roark? Kim ... Ha, evet, silahlı heykeltraş."

"Ne?"

"Ellsworth Toohey'e ateş etmişti, değil mi?"

"Öyle miydi? Ha, doğru."

"İstediğiniz o mu, Bay Roark?"

"Evet, o."

Sekreter iki gün boyunca sanat simsarlarına, galerilere, mimarlara, gazetelere telefon etti durdu. Steven Mallory'ye ne olduğunu, nerede bulunabileceğini kimseden öğrenemedi. Üçüncü gün durumu

Roark'a bildirdi. "Bir adres buldum," dedi. "Greenwich Village'de. Onun adresi olabilir, diyorlar. Telefon yok." Roark, Mallory'den ofisi telefonla aramasını isteyen bir mektup dikte etti.

Mektup geri gelmedi, ama bir hafta boyunca telefon eden de olmadı. Derken bir gün Steven Mallory aradı.

Sekreter telefonu bağlayınca, "Alo?" dedi Roark.

"Ben Steven Mallory." Genç, sert bir sesti. Söylediği kelimeler bittiğinde, geride sabırsız, kavgacı bir sessizlik kalıyordu.

"Sizinle görüşmek istiyordum, Bay Mallory. Ofisime gelmeniz için bir randevu ayarlayabilir miyiz?"

"Beni niçin görmek istiyorsunuz?"

"İş için tabii. Bir binamla ilgili bir çalışma yapmanızı istiyorum."

Upuzun bir sessizlik oldu.

Mallory ölü gibi bir sesle, "Peki," dedi. Sonra ekledi: "Hangi bina?"

"Stoddard Tapınağı. Belki duymuşsunuzdur ..."

"Evet, duydum. Siz yapıyormuşsunuz. Duymayan mı kaldı? Bana da basın ajanınıza verdiğiniz kadar para verecek misiniz?"

"Ben basın ajanına falan para vermiyorum. Size ne isterseniz öderim."

"Fazla istemeyeceğimi tahmin etmişsinizdir."

"Saat kaçta gelmek uygun olur sizin için?"

"Öf, ne olacak ... siz söyleyin, geleyim. Meşgul olmadığımı biliyorsunuz."

"Yarın saat iki iyi mi?"

"Tamam." Sonra ekledi. "Sesinizden hoşlanmadım." Roark güldü. "Ben sizinkinden hoşlandım. Artık keselim de yarın ikide burada olun."

"Peki." Mallory telefonu kapattı.

Roark kulaklığı yerine koyarken sırıtıyordu. Sonra birden sırıtma ifadesi kayboldu, son derece ciddi bir ifadeyle telefona bakakaldı.

Mallory randevuya gelmedi. Üç gün sesi çıkmadı. Sonunda Roark gidip onu bulmaya karar verdi.

Mallory'nin oturduğu daire, balık pazarının kokusunu alan ışıksız bir sokakta, köhne bir binadaydı. Dar kapı girişinin iki yanında bir çamaşırhaneyle bir ayakkabı tamircisi vardı. Kelimeleri yaya yaya konuşan bir başka kiracı, "Mallory mi?" dedi. "Beşinci kat, arka taraf." Sonra kayıtsız adımlarla uzaklaştı. Roark çökmüş ahşap basamakları çıktı. Sahanlıklar tel kafes içine alınmış ampullerle aydınlatılmıştı. Kirli kapıyı vurdu.

Kapı açıldı. Eşikte zayıf bir genç duruyordu. Saçı başı dağınıktı.

Güçlü bir ağzı, kare biçiminde alt dudağı vardı. Roark'un ömründe gördüğü en ifadeli gözlere sahipti. "Ne istiyorsunuz?" diye terslendi.

"Bay Mallory?"

"Evet."

"Ben Howard Roark."

Mallory güldü. Kapının kanadına yaslanmış, tek kolunu pervaza dayamıştı. Yana çekilmeye niyeti yok gibiydi. Sarhoş olduğu da belliydi.

"Vay vay," dedi. "Bizzat, ha?"

"İçeriye girebilir miyim?"

"Niçin?"

Roark merdiven parmaklığına oturdu. "Randevunuza neden gelmediniz?" diye sordu.

"Randevu mu? Ha, evet. Söyleyeyim size." Mallory'nin sesi ciddiydi. "Aslında gelmek niyetindeydim. Gerçekten. Sizin ofise gelmek üzere yola çıktım. Ama yürürken bir sinemanın önünden geçtim. Baktım, *Bir Yastıkta İki Baş* oynuyor. Oraya giriverdim. Bir Yastıkta İki Baş'ı görmesem olmazdı." Sırıttı, uzattığı koluna doğru eğildi.

Roark yavaşça, "Beni içeriye alsanız iyi olacak," dedi.

"Aman, ne olacak ki! Gelin haydi."

Oda daracık bir delikti. Köşede toplanmamış bir yatak, ortalıkta gazeteler, eski giysiler, bir gaz sobası, ucuz bir dükkândan alınmış çerçeveli peyzaj ... hastalıklı kahverengi bir çayır ve birkaç

koyun. Burada yaşayan insanın mesleğini gösterecek çizim ya da heykeller yoktu.

Roark oradaki tek sandalyenin üzerinden birkaç kitapla bir tavayı itti, oturdu. Mallory karşısında durmuş, sırıtıyor, biraz da sallanıyordu.

"Yanlış yapıyorsunuz," dedi Mallory. "Bu iş böyle yapılmaz. Bir heykeltıraşın peşinde koşturduğunuza göre, durumunuz gerçekten sıkışık olmalı. Aslında bu iş şöyle yapılır: Beni ofisinize çağırırsınız, ilk gelişimde siz orada bulunmazsınız. İkinci gelişimde beni bir buçuk saat bekletirsiniz, sonra odanızdan resepsiyon holüne çıkar, elimi sıkar, bana Podunk'ta oturan Wilson'ları tanıyıp tanımadığımı sorar, ortak dostlarımız olması ne güzel, dersiniz. Ama o gün çok aceleniz olduğunu söyler, yakında bir gün beni öğle yemeğine çağıracağınızı, orada iş konuşabileceğimizi söylersiniz. Bunu böyle iki ay kadar sürdürürsünüz. Bana işi ondan sonra verirsiniz. En sonunda bana iyi bir heykeltıraş olmadığımı, zaten çalışmalarımı hiçbir zaman pek tutmadığınızı söyler, yaptığım işi çöp sepetine atarsınız. Gidip Valerian Bronson'u tutar, işi ona yaptırırsınız. Böyle yapılır bu işler. Ama bu sefer öyle olmayacak."

Ama bir yandan da gözleri Roark'u dikkatle inceliyordu. Gözlerinde bir profesyonelin güveni okunmaktaydı. Konuşurken sesindeki o sahte neşe kaybolmuş, son cümleler tekdüze çıkmıştı.

"Hayır," dedi Roark. "Bu sefer öyle olmayacak."

Delikanlı ona sessizce bakıyordu.

"Siz Howard Roark musunuz?" diye sordu. "Binalarınızı beğeniyorum. Sizinle tanışmayı o yüzden istemedim. O binalara her baktığımda içim bulanmasın diye. Onları yapanın da öyle biri olduğuna inanmayı sürdürebileyim diye."

"Ya öyle biriysem?"

"Olmaz öyle şey."

Ama yine de, buruşuk yatağın kenarına oturdu, dirseklerini dizlerine dayayıp öne eğildi. Bakışları Roark'un yüz hatlarını tartan sessiz ve duyarlı bir tartı gibiydi. Böyle açıkça değerlendirmesinde biraz da küstahlık vardı.

Roark açık seçik ve çok dikkatli konuşarak, "Bakın," dedi ona. "Stoddard tapınağı için bir heykel yapmanızı istiyorum. Bana bir kağıt verirseniz, anlaşmayı hemen yazarım, başka heykeltıraş tutarsam ya da eserinizi kullanmazsam size bir milyon dolar ödeyeceğimi de belirtirim."

"Normal tempoda konuşsanız da olur. Sarhoş değilim. Pek fazla değil yani. Anlayabiliyorum."

"Evet?"

"Beni neden seçtiniz?"

"tyi bir heykeltıraş olduğunuz için."

"Bu doğru değil."

"İyi olduğunuz mu?"

"Hayır, nedenin bu olduğu. Kim istedi beni tatmanızı?"

"Hiç kimse?"

"Benimle yatmış bir kadın mı?"

"Sizinle yatmış kadın tanımıyorum."

"İnşaat bütçenizde para mı bitti?"

"Hayır. Bütçem sınırsız."

"Bana acıyor musunuz?"

"Hayır. Neden acıyayım?"

"Toohey'ni vurma olayının getirdiği reklam değerime mi kapıldınız?"

"Ulu Tanrım, hayır!"

"Nedir o halde?"

"En mantıklı neden dururken niçin bu saçmalıkları kurcalıyorsunuz?"

"Hangisi o?"

"Çalışmalarınızı beğeniyorum."

"Tabii. Hepsi öyle der. Öyle söylemeleri, buna inanmaları yakışık alır da ondan. Ama bu neden foslarsa ne olacak, siz düşünün! Tamam, pekâlâ, çalışmalarımı beğeniyorsunuz. Gerçek neden nedir?"

"Çalışmalarınızı beğeniyorum."

Mallory açık konuştu. Sesi ayık gibiydi. "Yani benim yaptığım şeyleri gördünüz ve beğendiniz ... siz ... kendiniz. Tek başınıza ... Kimse size beğenmeniz gerektiğini ya da niçin beğenmeniz gerektiğini söylemeden ... ve beni istediğinize karar verdiniz ... Yalnızca bu nedenden ... Hakkımda hiçbir şey bilmeden ve aldırış etmeden ... sırf yaptığım çalışmalar yüzünden ve sizin o çalışmalarda gördükleriniz yüzünden, beni işe almaya karar verdiniz, beni arayıp bulma zahmetine katlandınız, kalkıp buraya geldiniz, hakaretler dinlediniz ... sırf gördüğünüz için ve o gördüğünüz şey beni sizin gözünde önemli kıldığı için ... beni istemenize yol açtığı için, ha? Bunu mu demek istiyorsunuz?"

"Tam öyle," dedi Roark.

Mallory'nin gözlerinin iri iri açılmasına neden olan şeyleri görmek korku vericiydi. Sonra başını iki yana salladı, kendini yatıştırmak istiyormuş gibi bir sesle, "Hayır," dedi.

Öne eğildi. Sesi ölü gibi, yalvarır tondaydı.

"Bakın, Bay Roark. Size kızacak değilim. Yalnızca bilmek istiyorum. Tamam, işi bana vermekte kararlı olduğunuzu anlıyorum, kabul edeceğimi de biliyorsunuz. Vereceğiniz her paraya. Bir milyonluk anlaşma imzalamak zorunda da değilsiniz. Şu odaya bir bakın, avucunuzda olduğumu anlarsınız. O halde bana neden gerçeği söyle meyesiniz? Sizin için hiçbir şey fark etmez ki... oysa benim için çok önemli."

"Nedir sizin için önemli olan."

"Yani ... eğer ... bakın, beni bir daha hiç kimsenin isteyeceğini sanmıyordum. Ama siz istiyorsunuz. Peki. Bir kere daha yaşayacağım her şeyi. Ama bunu yaparken, çalışmalarımı beğenen biri için çalıştığımı düşünmek istemiyorum. Ona bir kere daha dayanamam. Bana doğruyu söyleseniz kendimi çok daha iyi hissederim. Kendimi sakin hissederim. Bana neden numara yapasınız? Hiçbir şey değilim ki ben. Size saygımı kaybederim sanıyorsanız, etmem. Anlamıyor musunuz? Bana gerçeği söylemek çok daha iyi bir şey. O zaman her şey basit ve dürüst otur. Size daha çok saygı duyarım. Gerçekten duyarım."

"Ne oluyor sana, delikanlı? Ne yaptılar sana böyle? Bu tür şeyler söylemeyi neden istiyorsun?"

"Çünkü ..." Mallory birden kükredi, sonra sesi çatladı, başı sarktı. Sözünün sonunu bir fısıltıyla bitirdi. "Çünkü iki yılım böyle geçti," eli odayı gösteriyordu. "Böyle geçti iki yılım. Senin bana

söylediğin şeylerin var olmadığına kendimi inandırmaya çalışarak geçti."

Roark ona doğru yürüdü, çenesini tutup kaldırdı, konuştu:

"Sen koca bir budalasın. Çalışmaların hakkında ne düşündüğüme, kim olduğuma, buraya neden geldiğime aldırış etmeye hakkın bile yok. Bunlara aldırmayacak kadar iyisin. Ama gerçekten bilmek istiyorsan, bence sahip olduğumuz en iyi heykeltıraş sensin. Böyle düşünüyorum, çünkü senin figürlerin, insanların nasıl olduğunu değil, nasıl olabileceğini, nasıl olması gerektiğini gösteriyor. Çünkü sen ihtimali aşıyorsun, bize nelerin *mümkün* olduğunu gösteriyorsun. O da yalnız senin kanalınla mümkün. Çünkü insanı hor görmeyen yalnız senin eserlerini gördüm. Çünkü insana müthiş bir saygın var. Çünkü senin heykellerin, insandaki kahramanlığı gösteriyor. Buraya sana acıdığım için iyilik yapmaya gelmedim. Senin işe ihtiyacın var diye de gelmedim. Ben buraya basit, bencil bir nedenle geldim. Bir insan hangi nedenle en temiz yiyeceği seçerse, aynı nedenle geldim. Bu bir sağ kalma kanunu, değil mi? En iyisini aramak. Senin hatırın için gelmiş değilim buraya. Kendim için geldim."

Mallory kendini ondan kurtardı, yüzükoyun yatağa devrildi. İki kolunu açmış, yumruklarını sıkmıştı. Gömleğinin sırtında titreyişi, hıçkırmakta olduğunu gösteriyordu. Gömleğin kumaşı kaydı, yumrukları yavaşça kıvrıldı, yastığa bastırdı. Roark daha önce hiç ağlamamış birine bakmakta olduğunu anlamıştı. Yatağın kenarına oturdu, dayanmak çok güç olduğu halde, gözlerini o kıvrılıp duran bileklerden ayırmadı.

Bir süre sonra Mallory doğrulup oturdu. Roark'a baktığında, dünyanın en sakin, en iyi yüzünü gördü. Bu yüzde acımanın gölgesi bile yoktu. Başkasının acısını gizli bir zevkle seyreden, dilencilere bakıp kendini yücelmiş hisseden insanların ifadesi de yoktu. Başkasının küçük düşmesiyle beslenen aç bir ruhu da yansıtmıyordu. Roark'un yüzü yorgun gibiydi. Çöküktü. Dayak yemiş gibiydi. Ama gözleri huzurluydu. Mallory'ye sessiz, sert, temiz, anlayış ve saygı dolu bir bakışla bakıyordu.

"Şimdi uzan biraz," dedi Roark. "Bir süre öylece yat."

"Seni nasıl sağ bıraktılar?"

"Yat. Dinlen. Sonra konuşuruz."

Mallory doğruldu. Roark onu omuzlarından tutup zorla yatırdı, ayaklarını yerden kaldırdı, başını yastığa itti. Çocuk karşı koymadı.

Roark geri çekilirken üzerine bir yığın şey yığılmış bir masaya çarptı. Bir şey çatırdayarak yere düştü. Mallory ileri atıldı, düşen şeye önce o ulaşmaya çabaladı. Roark onun kolunu yana itip yerden o şeyi aldı.

Alçıdan yapılmış küçük bir parçaydı. Ucuz hediye dükkânlarında satılanlardandı. Karın üstü yatan bir bebeği gösteriyordu. Gamzeli poposu havadaydı. Omzunun üzerinden geriye bakıyordu. Çizgilerinin birkaçı, kaslarının yapısı, saklanamayacak üstün bir yetenek gösteriyordu. Geri kalanı, bilerek bayağılaştırılmış, ikna etmeyen, üzüntü verici bir kılığa sokulmuştu. Kâbuslar Şatosu'na layık bir parçaydı.

Mallory, Roark'un elinin titremeye başladığını gördü. Sonra Roark'un kolu havaya kalktı, yavaşça başının üzerine yükseldi. Sanki güç topluyordu. Hızlı bir hareket olduğu halde, dakikalarca sürmüş gibi geliyordu. Kol bir an yukarda kaldı, sonra öne fırladı, alçı biblo havada uçtu, duvara çarpıp tuzla buz oldu. Roark'un büyük bir öfkeye kapıldığı ilk olay bu olmuştu.

"Roark."

"Evet?"

"Roark, keşke seni bana iş vermeden önce tanısaydım." İfadesiz bir sesle konuşuyordu. Başı yastıkta, gözleri kapalıydı. "O zaman araya karışacak başka bir neden olmazdı. Çünkü, bak, sana çok şükran borçluyum. İşi verdiğin için değil. Buraya geldiğin için de değil. Benim için yapabileceğin hiçbir şeyden ötürü değil. Yalnızca böyle biri olduğun için."

Sonra hareketsiz yattı. Dümdüz. Acı duyma aşamasının ötesine geçmiş biri gibi. Roark pencerede duruyor, sefil odaya, yatağın üzerindeki çocuğa bakıyordu. Neden kendini bir şey bekliyormuş gibi hissettiğine şaşmaktaydı. Başlarının üzerinde yer alacak bir patlamayı bekliyordu. Mantıksız bir şeydi bu. Sonra birden anladı. İnsan kendini bir kapana kısılmış, tuzağa düşmüş bulunca böyle hisseder, diye düşündü. Bu oda, yoksulluğun bir rastlantısı değildi. Bir savaşın ayak iziydi. Dünya cephaneliklerinde stoklanmış tehlikeli maddelerin hepsinden beter bir patlamayla bu hale gelmişti. Bir savaş ... Kime karşı? Düşmanın adı da, yüzü de yoktu. Ama bu çocuk bir silah arkadaşıydı. Savaşta yaralanmıştı. Roark onun başında dururken yepyeni, garip bir duygu içindeydi. Onu kollarına alıp güvenli bir yere taşımak geliyordu içinden. Ama cehennem nasıl bir yerdi, güvenli yer nasıl bir yerdi? Bunlar pek belirgin değildi. Aklına Kent Lansing geliyor, onun söylediği bir şeyi hatırlamaya çalışıyordu

Derken Mallory gözlerini açtı, dirseği üzerinde doğruldu. Roark sandalyeyi yatağın yakınma çekip oturdu.

"Şimdi konuş," dedi. "Gerçekten söylenmesini istediğin şeylerden konuş. Bana aileni, çocukluğunu, arkadaşlarını ve duygularım anlatma. *Düşündüğün* şeyleri söyle."

Mallory ona inanmaz bakışlarla baktı, fısıldadı. "Bunu nereden bildin?" Roark gülümsedi, hiçbir şey söylemedi.

"Beni öldüren şeyin ne olduğunu nereden bildin? Yıllardan beri, nefret etmek istemediğim insanlardan nefret etmeye zorluyor bu beni. Sen de mi hissettin yoksa? En iyi arkadaşlarının, senin her şeyini çok sevdiklerini, ama bunlara gerçekten önemli olan şeylerin dahil olmadığını mı gördün? Senin için en önemli olan şeyler, onlara hiçbir şey ifade etmez. Tanıyabilecekleri bir ses bile sayılmaz. Yani ... duymak mı istiyorsun? Ne yaptığımı ve neden yaptığımı, neler *düşündüğüm*ü mü dinlemek istiyorsun? Canın sıkılmaz mı? Önemli mi senin için?"

"Başla," dedi Roark.

Saatlerce oturup dinledi. Mallory ona çalışmalarını, onların gerisinde yatan düşüncelerini, hayatını biçimlendiren düşüncelerini anlattı, oburca konuştu. Boğulurken kıyıya fırlatılmış bir adam gibi, ikide bir büyük hava kitlelerini içine çeke çeke.

Mallory, Roark'un ofisine ertesi sabah geldi. Roark ona tapınağın eskizlerini gösterdi. Roark bir sorunu açıklamak üzere masanın başına dikildiğinde, Mallory değişmişti. İçinde güvensizlik yoktu artık, çektiği acıları da unutmuştu. Eskizi alan elinde keskin ve güvenli bir hareket vardı. Bu hareket, kendisine yapılan hiçbir şeyin, şu anda kullanmak üzere olduğu, onu işlev görmeye iten o niteliği ezemeye ceğjni anlatıyordu. Teslim olmayan, benliğinin dışında bir güveni vardı. Roark'la eşit iki kişi olarak karşı karşıyaydı.

Çizimleri uzun süre inceledi, sonra başını kaldırdı. Tüm yüzünü kontrol altına almış, yalnız gözlerini alamamıştı. "Beğendin mi?" diye sordu Roark.

"Aptalca laflar söyleme."

^Çizimlerden birini alıp pencereye yürüdü, bir resme, bir sokağa, bir Roark'un yüzüne, sonra yine

resme baktı.

"Mümkün gibi görünmüyor," dedi. "Hem bu ... hem de şu." Resmi sokağa doğru salladı.

Sokağın köşesinde bir bilardo salonu vardı. Yanında, Korint tarzı kapı girişi olan bir apartman. Broadway'de oynayan bir oyunun reklam panosu. Bir damdaki çamaşır ipinde dalgalanan pembeli, grili çamaşırlar.

"Aynı kentte olamaz. Aynı dünyada olamaz," dedi Mallory. "Ama sen oldurdun. Demek mümkün ... Bir daha hiç korkmayacağım."

"Neden korkmayacaksın?"

Mallory resmi masaya dikkatle bıraktı, cevap verdi: "Dün birinci yasa diye bir şey söyledin, insanın en iyiyi aramasına dair bir şey ... Komik ... Takdir edilmemiş deha hikâyesi eski hikâyedir. Ama daha beterini düşündün mü hiç? Fazla takdir edilen dehayı? ... Bir yığın insanın salak olması, iyiyi görememesi, o kadar kötü değil. İnsan kızamaz ona. Ama görebildiği halde istemeyen insanı anlayabiliyor musun?"

"Hayır."

"Hayır. Sen anlayamazsın. Bütün gece seni düşündüm.,Hiç uyumadım. Senin sırrın ne, biliyor musun? O korkunç masumluğun."

Roark yüksek sesle güldü, onun çocuksu yüzüne baktı.

"Yo, komik değil," dedi Mallory. "Ben ne dediğimi biliyorum, sen bilmiyorsun. Bilemezsin. Nedeni de senin o salt ve eksiksiz sağlığın. Öyle sağlıklısın ki, hastalığı zihninde canlandıramıyorsun. Böyle bir şeyin var olduğunu biliyorsun. Ama aslında inanmıyorsun. Ben inanıyorum. Bazı konularda senden daha çok şey biliyorum, çünkü daha zayıfım. Ben ... öbür tarafı anlayabiliyorum. O yüzden dün gördüğün o hale düştüm."

"Bitti o artık."

"Herhalde. Ama tümüyle değil. Artık korkmuyorum. Ama öyle bir dehşetin var olduğunu biliyorum. Ne tür dehşet olduğunu biliyorum. Sen o türlüsünü düşünemezsin. Bak, senin düşünebildiğin en korkunç tecrübe nedir? Benimki, bir hücrede, silahsız ve savunmasız durumda, salyası akan bir hayvanla birlikte kilitli kalmak, ya da bir hastalık sonucu beyni kalmamış bir manyakla kilitli kalmaktır. O zaman kendi sesinden başka hiçbir şeyin olmaz. Sesin ve düşüncelerin. O yaratığa haykırır, sana neden dokunmaması gerektiğini söylersin; en güzel ve etkili kelimeleri bulursun, gerçeğin ifadesi kesilirsin. Canlı gözlerin sana baktığını görür, ama yaratığın seni duyamadığını bilirsin. Ona ulaşamayacağını, hiçbir şekilde ulaşamayacağını, ama onun yine de kıpırdayıp soluk aldığını, karşında kendi ihtiyaçlarına göre hareket ettiğini görürsün. Dehşet bu işte. Dünyanın karşısındaki de bu. İnsanların arasında, bir yerlerde kol geziyor. O yaratık. Beyni yok, içine kapalı, hiç etkilenmeyen, ama kendi amacı, kendi kurnazlığı olan bir şey. Tek bildiğim bu ... Onun var olduğu. Amacını bilmiyorum. Ne tür bir şey olduğunu da bilmiyorum."

Roark, "Dekanın ilkesi," dedi.

"Ne?"

"Arasıra merak ettiğim bir şey ... Mallory, neden Ellsworth Toohey'i vurmaya çalıştın?" Çocuğun gözlerini görünce ekledi. "O konuda konuşmak istemiyorsan, bana söylemek zorunda değilsin."

"Konuşmak istemiyorum," dedi Mallory. Sesi gergindi. "Ama en uygun soruyu sordun."

Roark, "Otur," dedi ona. "Sana vereceğim işi konuşalım."

Roark binayı ve heykeltıraştan ne beklediğini anlatırken Mallory dikkatle dinledi. Roark sözlerini bitirdi:

"Bir tek figür. Şurada duracak." Eskizde yerini gösterdi. "Bina onun çevresine kurulacak. Figürün ne olması gerektiğini anlıyorsun. İnsan ruhu. İnsandaki en yüce, en kahramanca şey. Hem umutlar, hem de elde edilenler. Her ikisi. Bu savaşla yükselmiş. Kendi gücüyle yükselmiş. Tanrı'yı arıyor, kendini buluyor. Kendi biçiminin ötesinde, ulaşılabilecek daha yüksek bir şey olmadığım gösteriyor... Bana bunu yapabilecek tek kişi sensin."

"Evet."

"Ben müşterilerime nasıl çalışıyorsam, sen de bana öyle çalışacaksın. Ne istediğimi biliyorsun ... gerisi sana kalmış. İstediğin gibi yap. Sana model önermek isterdim, ama o model amacına uymazsa, kendi istediğin birini seç."

"Senin seçtiğin kim?"

"Dominique Francon."

"Ulu Tanrım!"

"Tanıyor musun?" .

"Görmüştüm. Keşke olabilse ... Tanrım! Buna bu kadar uygun başka bir kadın olamaz. O ..." Sustu. Hevesi sönerek ekledi. "Poz vermez. Hele senin için, asla."

"Verir."

Guy Francon olayı duyunca karşı çıkmaya çalıştı.

"Dinle, Dominique," dedi öfkeyle. "Her şeyin bir sının var. Gerçekten var. Senin için bile. *Neden* yapıyorsun bunu? Neden ... Roark'un bir binası için yapıyorsun üstelik? Ona karşı yaptığın ve söylediğin onca şeyden sonra, insanlar dedikodu ederse, buna şaşabilir misin? Başka biri olsa, kimse farkına varmaz, kimse aldırmazdı. Ama sen ve Roark! Nereye gitsem birileri bana soru soracak. Ne yaparım ben?"

"Kendine heykelin bir kopyasını ısmarla, Baba. Çok güzel olacak."

Peter Keating konuyıı konuşmayı reddetti. Ama bir partide Dominique'e rastlayınca, istemediği soruyu sormadan edemedi:

"Roark'un tapınağı için poz vereceğin doğru mu?"

"Evet."

"Dominique, bundan hoşlanmıyorum."

"Öyle mi?"

"Özür dilerim. Hakkım olmadığım biliyorum ... ama bunca insan arasında, bir tek Roark'la dost olmanı istemem. Roark olamaz. Herkes olur, Roark olmaz."

Dominique ilgilenmiş gibiydi. "Neden?"

"Bilmiyorum."

Dominique'in meraklı ve inceleyen bakışı onu rahatsız etti.

"Belki de onun çalışmalarına bu kadar nefret duyman biraz yanlış gelmiş olabilir bana," dedi.

"Tabii nefret duymana sevindim, ama ... pek yerine oturmuyordu ... Sen olduğun için."

"Oturmuyor muydu, Peter?"

"Hayır. Ama ondan kişi olarak hoşlanmıyorsun, değil mi?"

"Hayır.' Kişi olarak hoşlanmıyorum."

Ellsworth Toohey bozulmuştu. "Büyük akılsızlık ettin, Dominique," dedi odasına geldiğinde. Sesi pek de sakin değildi.

"Farkındayım."

"Fikrini değiştirip reddedemez misin?"

"Fikrimi değiştirmeyeceğim, Ellsworth."

Toohey oturup omuz silkti, bir süre sonra da gülümsedi. "Pekâlâ, hayatım, istediğin gibi olsun."

Dominique kalemini bir taslak yazının satırı üzerinden kaydırdı, hiçbir şey söylemedi.

Toohey bir sigara yaktı. "Demek bu iş için Steven Mallory'yi seçti," dedi.

"Evet. Tuhaf bir rastlantı, değil mi?"

"Hiç rastlantı değil, tatlım. Böyle şeyler hiçbir zaman rastlantı olmaz. Gerisinde bir temel kural yatar. Ama eminim kendisi bilmiyordun kimse de ona bu seçiminde yardımcı olmamıştır."

"Galiba onaylıyorsun!"

"Tüm kalbimle. Her şeyi çok daha uygun hale getiriyor. Sandığımdan iyi."

"Ellsworth, Mallory neden seni öldürmeye çalıştı?"

"Zerre kadar fikrim yok. Bilmiyorum. Sanının Bay Roark biliyor. Ya da bilmesi gerekir. Bu arada, seni model olarak kim seçti? Roark mu, yoksa Mallory mi?"

"0 seni ilgilendirmez, Ellsworth."

"Anlıyorum. Roark."

"Aklıma gelmişken söyleyeyim, Hopton Stoddard'ın onu seçmesini senin önerdiğini Roark'a söyledim."

Toohey'nin sigarası havada kalakaldı, sonra yoluna devam edip dudaklarını buldu.

"Söyledin, ha? Neden?"

"Tapınağın çizimlerini gördüm."

"O kadar mı iyi?"

"Daha da iyi, Ellsworth."

"Sen söyleyince ne dedi?"

"Hiçbir şey. Güldü."

"Güldü, ha? Çok tatlı bir hareket. Bu işin sonunda pek çok insan da ona katılıp gülecek."

Kış ayları boyunca Roark'un geceleri üç saatten fazla uyuyabilmesi, ender rastlanan bir olay oldu. Hareketlerinde bulaşıcı bir keskinlik vardı. Sanki vücudu tüm çevresindekilere enerji veriyordu. Enerji ofisin duvarlarından geçiyor, kentin üç noktasını buluyordu: Manhattan'ın orta yerinde, bakır ve camdan bir kule olan Cord Binası, Central Park'ın güneyinde Aquitania Oteli ve Riverside" Yolu'nun hayli kuzeyinde, Hudson kıyısındaki bir kayanın üzerinde durmakta olan tapınak.

Buluşabildikleri zaman, Austen Heller onu eğlenen, memnun bakışlarla seyrediyordu. "Bu üçü bitince hiç kimse seni durduramayacak, Howard," diyordu. "Bir daha asla. Arasıra senin nerelere varacağını düşünüyorum. Biliyorsun, astronomiye her zaman zaafim vardır." Mart ayında bir akşamüstü Roark, tapınağın çevresine Stoddard'ın emriyle çekilen yüksek duvarın iç tarafında durmaktaydı. Gelecekteki duvarların temelini oluşturan ilk taş blokları, toprak düzeyinin üzerine çıkmıştı artık. Vakit geç olmuş, işçiler evlerine gitmişlerdi. İnşaat alanı bomboştu. Dünyadan kopmuş, karanlıklara sarınmış durumdaydı. Ama gökyüzü, aşağılardaki geceye uymayacak kadar parlak ve ışıklıydı. Baharın yaklaştığını haber veren ışıklar, sanki çekilip gitmemişlerdi bu akşam. Nehrin bir yerlerinde bir geminin düdüğü tek bir kere öttü, sessizliğin içinde o düdük sesi çok uzaklardan gelir gibi duyuldu. Steven Mallory'ye stüdyo olarak kumlan, Dominique'in poz verdiği ahşap sundurmanın ışığı hâlâ yanıyordu.

Tapınak gri kireçtaşından küçük bir bina olacaktı. Tüm çizgileri yataydı. Gökyüzüne doğru uzanmaya çalışan çizgiler değil, dünyanın çizgileriydi. Toprağın üzerinde, omuz yüksekliğinde iki yana açılmış kollar gibi yayılıyordu. Razı oluş kavramını büyük ve sessiz biçimde ifade edercesine, avuçlar aşağıya dönükmüş gibi. Yere yapışmıyor, gökyüzünün altında çömelmiyordu. Toprağı kendisiyle birlikte kaldırır gibiydi. Pek az sayıda olan düşey çizgileri de gökyüzünü aşağıya çekiyordu sanki. İnsan boyuna öylesine ayarlanmıştı ki, cüceleştirmiyordu insanı. Onun bedenini tek güç olarak gösterecek bir çevre oluşturuyordu. O beden, tüm boyutların yargılanmasında kullanılan bir kusursuzluk ölçüsü gibi gözükebiliyordu. Bu tapınağa bir insan girdiğinde, çevresindeki havayı kendisi için yoğurulup biçimlendirilmiş hissedecekti. Sanki burası, tamamlanabilmek için onun içeriye girişini bekliyormuş gibi. Neşeli bir yerdi. Sessiz olması gereken bir tür neşe. İnsanın kendini günahsız ve güçlü hissetmek için gelebileceği bir yerdi. Ancak kendi pırıltısıyla ulaşabileceği ruh huzurunu bulabilecekti burada.

İçerde hiçbir süs yoktu. Duvarların çıkıntılı çizgileri ve koca pencereleri hariç. Bu tapınak kasalar gibi kapatılıp kilitlenmemiş, çevresi toprağa doğru açık bırakılmış bir yerdi. Ağaçlara, nehre ve güneşe, uzaktaki kentin ufuk çizgisine, gökdelenlere, insanoğlunun dünyadaki başarılarına açıktı. Koca odanın ucunda, yüzü giriş kapısına dönük durumda, kenti fon olarak arkasına almış olan çıplak insan vücudu duruyordu.

Tabii şu anda, Roark'un karşısındaki karanlığın içinde bunların hiçbiri yoktu henüz. Yalnızca duvarları taşıyacak ilk taşlar vardı. Ama Roark, bitmiş binayı düşünüyor, onu parmak eklemlerinde hissediyor, planı çizerken kalemin nasıl hareket ettiğini hâlâ hatırlayabiliyordu. Düşünmeyi bir süre daha sürdürdü, sonra kaba arazinin üzerinden stüdyo sundurmasına yürüdü.

Kapıyı vurduğunda Mallory'nin sesi, "Bir dakika," diye seslendi.

İçerde Dominique, durduğu kaidenin üzerinden inip bir sabahlık giydi, sonra Mallory kapıyı açtı.

"Ha, sen miydin?" dedi. "Bekçi sanmıştık. Bu geç saatte burada ne işin var?"

"İyi akşamlar, Bayan Francon," dedi Roark. Dominique ona kısa bir baş selamı verdi. "İşini böldüğüm için özür dilerim, Steven."

"Ziyanı yok. Pek iyi sonuç alamıyorduk, Dominique bu gece benim istediğimi pek veremiyor. Otur, Howard. Saat kaç yahu?"

"Dokuz buçuk. Daha çalışacaksanız size yemek göndereyim mi?"

"Bilemiyorum. Bir sigara içelim hele."

Sundurmanın taban döşemeleri boyanmamış tahtaydı. Köşeye bir demir döküm soba konmuş, harıl

harıl yanıyordu. Mallory'nin hareketleri, ortaçağ derebeyleri gibiydi. Alnında bile kil lekeleri vardı. Sigarasını sinirli hareketlerle içiyor, bir aşağı, bir yukarı, dolanıp duruyordu.

"Giyinmek ister misin, Dominique?" diye sordu. "Bu gece fazla bir şey yapabileceğimizi sanmıyorum." Dominique cevap vermedi. Durmuş, Roark'a bakıyordu. Mallory odanın ucuna vardı, döndü, Roark'a gülümsedi. "Neden daha önce hiç gelmedin buraya, Howard? Çok meşgul olduğum bir zamana rastlarsa seni dışarı atardım tabii. Ayrıca, bu saatte buralarda işin ne gerçekten?"

"Bu gece burayı bir görmek istedim. Daha erken gelemedim."

Dominique birdenbire, "İstediğin bu mu, Steven?" diye sordu. Sabahlığı sırtından çıkardı, çıplak olarak kaideye yürüdü. Mallory önce Roark'a, sonra ona baktı ve o anda, bütün gün görmeye uğraştığı şeyi nihayet gördü. Dominique'in vücudu, dimdik ve gergin, başı arkaya atılmış, kolları iki yanında, avuçları dışarıya dönük ... günlerdir durduğu pozdaydı. Ama şu anda canlıydı vücudu. Öyle hareketsizdi ki, titriyor gibiydi. Mallory'nin duymak istediklerini söylüyor gibiydi. Gururlu, kendi varlığına saygılı, tümden bir teslim oluş. Yakalanacak an bu andı. O vücut sarsılıp değişmeden. Dominique gördüğü şeyin yansıması değdiği anda ulaşmıştı bu ana.

Mallory'nin sigarası odanın öbür ucuna uçtu.

"Dur öyle, Dominique!" diye haykırdı. "Dur öyle! Dur öyle!"

Sigara yere döşemeden, o sehpasının başındaydı.

Çalışmaya koyuldu, Dominique de kıpırdamadan durdu. Roark onun karşısındaydı. Bir duvara yaslanmış, bakıyordu.

Nisan ayı geldiğinde tapınağın duvarları da yerin üzerine yükselmişti. Mehtaplı gecelerde duvarlara yumuşak, bulutlu, su altındaymış gibi bir renk geliyordu. Yüksek çit çevrelerinde, hepsini korur durumdaydı.

Günün işi bittiğinde, genellikle dört kişi şantiyede kalıyor, oradan ayrılmıyordu. Roark, Mallory, Dominique ve Mike Donnigan. Mike, Roark'un işlerinden bir tekinde bile çalışmamazlık etmemişti.

Herkes gittikten sonra, dördü birlikte Mallory'nin sundurmasında oturuyorlardı. Bitmemiş heykelin üzerine ıslak bir örtü örtülmüş, sundurmanın kapısı bahar gecelerinin ilk ılık havasına karşı açık oluyordu. Dışarda bir dal, üzerinde üç körpe yeşil yaprakla kapıya doğru sarkıyor, yaprakların arkasından kapkara gökyüzü görünüyor, yıldızlar yaprakların kenarlarında su damlaları gibi titreşiyordu. Sundurmada iki sandalye vardı. Mallory demir sobanın başına geçiyor, sosisleri ve kahveyi hazırlıyor, Mike modelin kaidesine oturup piposunu yakıyor, Roark yerdeki tahtalara uzanıp dirseklerine dayanıyor, Dominique de ince ipek sabahlığına sarınıp mutfak taburesine oturuyor, çıplak ayakları yerin tahtalarına basıyordu.

İşlerinden konuşmuyorlardı. Mallory onlara olmayacak hikâyeler anlatıyor, Dominique çocuklar gibi gülüyordu. Havadan sudandı konuşmaları. Cümlelerinin anlamı ancak seslerinin tonundan, o sıcak neşeden, tümüyle gevşemiş olmanın rahatlığından geliyordu. Bir arada bulunmaktan hoşlanan dört insandılar, o kadar. Açık duran kapının dışındaki karanlıkta yükselen duvarlar, onlara sığınacak bir yer sağlıyor, hafifleme hakkını tanıyor, üzerinde çalışmakta oldukları bina da, seslerini alçak, kulakla duyulabilen bir ahenk içinde birleştiriyordu. Roark, Dominique'in hiç görmediği biçimde gülüyor, kahkahalar atıyordu. Dudakları gevşek ve gençti.

Gecenin geç saatlerine kadar kalıyorlardı orada. Mallory kahveleri çatlak fincanlara dolduruyor, kahvenin kokusu dışardaki taze yaprakların kokusuna karışıyordu.

Mayıs ayında Aquitania Oteli'nin inşaatı durduruldu.

Ortaklardan ikisi borsada büyük para kaybetmiş, üçüncüsü de kendisine kalan mirasa itiraz eden birilerinin açtığı dava yüzünden, parasına bir süre için el süremez duruma gelmişti: Dördüncü bir ortak, bir başkasının hisselerini hileyle kendi üzerine çevirmişti. Şirket artık türlü davalarla uğraşıyor, bu dolaşıklığın çözülmesi yıllar alacak gibi görünüyordu.

Kent Lansing, Roark'a, "Ben bu işi düzelteceğim. İçlerinden birkaçını öldürmek zorunda kalsam bile, düzelteceğim," demişti. "Koparıp alacağım işi onların elinden. Seninle ben günün birinde bitireceğiz o inşaatı. Ama zaman alacak. Belki de uzun zaman. Sana sabırlı ol demeyeceğim. Senin gibiler, genç yaşta Çin işkencecilerinin sabır düzeyine ulaşmamışlarsa, zaten ilk on beş senenin sonuna bile sağ çıkamazlar. Savaş zırhlısı gibisindir, eminim."

Ellsworth Toohey, Dominique'in masasının kenarına oturup güldü. "Bitmemiş Senfoni... Tanrı'ya şükür!" dedi.

Dominique bu sözü gazetedeki yazısında kullandı. "Central Park'ın Güneyindeki Bitmemiş Senfoni," diye yazdı. Ucuna, "Tanrı'ya şükür! "ü eklemedi. Bu takma ad başkaları tarafından da tekrarlandı. Yabancılar bu önemli caddede başlanmış pahalı inşaatın garip görünümüne baktıkça, o boş pencereleri, yarı kaplanmış duvarları, çıplak kirişleri gördükçe, bunun ne olduğunu soruyor, Roark'un adını da, binanın hikâyesini de duymamış insanlar kıkırdayarak, "O Bitmemiş Senfoni'dir," diye karşılık veriyorlardı.

Gecenin geç saatinde Roark, parkın ağaçları altında durup, kentin ışıldayan ufuk çizgisi altındaki o kara, ölü yapıya bakıyor, elleri kil maketin üzerinde hareket edercesine kıpırdıyor, bir kırık çıkıntı o uzaklıktan avucuna değer gibi oluyor, ama aslında bu içgüdüsel hareket yalnızca boş havayla temas edebiliyordu.

Bazen kendini zorlayıp yarım binanın içinde dolaşıyordu. Boşluğun üzerine konmuş, titreyen kalaslara basarak yürüyor, tavan sız odalardan, tabansız odalardan geçiyor, kirişlerin deriden çıkmış kemikler gibi dışarıya uzandığı açık kenarlara ulaşıyordu.

Giriş katının arka tarafındaki tek göz odada yaşlı bir bekçi oturmaktaydı. Roark'u tanıyor, inşaatta dolaşmasına izin veriyordu. Bir keresinde Roark'u dışarıya çıkarken durdurmuş, "Bir zamanlar bir oğlum oluyordu neredeyse," demişti. "Ölü doğdu." Bir güç söylet mişti bunu ona. Roark'a bakıyordu: Ne söylemek istediğinden emin değildi. Ama Roark gülümsedi, gözleri kapandı, eli adamın omzuna sarıldı. El sıkışır gibi. Sonra dönüp uzaklaştı.

En zoru ilk birkaç haftasıydı. Daha sonra, kendine Aquitania'yı unutturmayı başardı.

Ekim ayında bir akşam, Roark'la Dominique birlikte, artık bitmiş olan tapınağı dolaştılar. Haftaya halka açılacaktı burası. Tören, Stoddard'ın dönüşünden bir gün sonraya planlanmıştı. Yapımında çalışanlar dışında, henüz tapınağı gören yoktu.

Duru, sessiz bir akşamdı. Tapınağın bulunduğu alan boş ve sessizdi. Kireçtaşı duvarlarda gurubun kırmızı rengi, gün doğumu gibiydi.

Durup tapınağa baktılar, sonra içeriye girip orada durdular. Mermer heykelin önünde. Birbirlerine hiçbir şey söylemediler. Çevrelerindeki havayı biçimlendiren el de bu duvarları biçimlendiren eldi. Son ışıkların solan hareketi kontrollü bir disiplin içindeydi. Değişen duvarlara ses veren bir konuşmanın cümlelerini andırıyordu.

"Roark..."

"Evet, sevgilim?"

"Yo ... Hiçbir şey ..."

Birlikte arabaya dönerlerken Roark'un eli onun bileğini kavramıştı.

12

Stoddard Tapınağı'nın 1 Kasım günü öğleden sonra açılacağı duyuruldu.

Basın ajanı işini çok iyi yapmıştı, insanlar hep bu olayı konuşuyor, Howard Roark'dan söz ediyor, kentin beklemekte olduğu mimarlık başyapıtı üzerine yorumlar yapıyorlardı.

31 Ekim sabahı Hopton Stoddard dünya turundan döndü. Ellsworth Toohey onu iskelede karşıladı.

1 Kasım sabahı, Hopton Stoddard kısa bir bildiri yayınlayarak açılışın yapılmayacağını duyurdu. Başka bir açıklama yapmadı.

2 Kasım sabahı, *New York Banner çıktığında, Ellsworth M. Toohey'nin yazdığı "Bir Küçük Ses"* sütunundaki *yazı, "Dinsizlik"* başlığını taşıyordu. Bu başlığın altında şunlar yazılıydı:

"Ayıbalığı dedi ki, pek çok şeyi,

Konuşmanın günü geldi:

Gemileri terlikleri ve Howard Roark'u ...

Ve lahanaları ve kralları...

Ve denizin neden kaynayıp durduğunu

Ve Roark'un belki de kanatları olduğunu.

Sevmediğimiz bir düşünülün ifadesini ödünç alırsak, sinek raketi işlevi görmek bize düşmez; ama sineğin biri kendini dev aynasında görmeye kalkarsa, en iyilerimiz bile bir infaz işine tenezzül etmek zorunda kalır.

Son zamanlarda Howard Roark adlı birinden bir hayli söz edilmekteydi. Söz özgürlüğü bizim kutsal geleneklerimizden biri olduğu ve kişinin kendi zamanını ziyan etme özgürlüğünü de içerdiği için, bu söylentilerin bir zararı yoktu ... tek zararı belki o zamanın, başlanıp da bitirilememiş bir binadan başka göze görünür eseri olmayan birini tartışmaktan çok daha yararlı işlere harcanabileceğiydi. Olay bir trajediye, hatta bir sahtekârlığa dönüşmemiş olsaydı, gerçekten de söylentiler hiçbir şeye zarar vermeyecekti.

Howard Roark, çoğunuzun duymadığı, herhalde bundan sonra da pek duymayacağı bir mimardır. Bir yıl önce kendisine olağanüstü sorumluluk yüklü bir iş verilmişti. Büyük bir anıtı, sahibinin yokluğunda inşa edecekti. Binanın sahibi ona inandı, sınırsız hareket özgürlüğü tanıdı. Eğer ceza hukukumuzun terimleri sanat alanında da geçerliyse, Bay Roark'un bu bina sahibine teslim ettiği şeyin bir zimmet olayından farksız olduğunu söyleyebiliriz.

Bay Hopton Stoddard adlı tanınmış hayırsever yurttaşımız, New York kentine dinsel bir tapınak armağan etmeye karar vermişti. Hiçbir mezhebe bağlı olmayan, insan inancının ruhunu simgeleyen bir tapınak. Bay Roark'un ona sunduğu bina ise ancak bir ambar olabilir, o amaçla kullanılması da pek pratik olmayabilir. Belki genelev olabilir... içindeki heykele bakılırsa, bunun daha uygun bir ihtimal olduğunu söyleyebiliriz. Ama bir tapınak olmadığı kesindir.

Dinsel yapılara uygun ne varsa, bu binada bilinçli bir hainlikle tersine çevrilmiş gibi görünmektedir. Ciddi ve kapalı olacağı yerde, bu tapınak *western* barları gibi apaçıktır. Ebediyeti düşünmeye ve insanın önemsizliğini kavramaya uygun, saygılı bir hüzün havası yerine, bu binada gevşek, hafif, âlem yapılan yerlere özgü bir sevinç ve neşe egemendir. Tüm tapınaklarda olduğu gibi, insanoğlunun kendi küçük egosundan daha yüksek kavramlara uzanışını simgeleyen, yükselip göklere

ulaşmaya çalışan çizgiler yerine, bu tapınak yatay biçimde yayılmıştır, karnı çamurlardadır, böylece bedeni ihtiyaçlara bağlılığını haykırmakta, bedenin kaba zevklerini ruhun zevklerine tercih etmekle gurur duymaktadır. İnsanların yücelmek için geldiği bu yerde bir de keyif verici çıplak kadın heykeli bulunması, ayrı bir yorum gerektirmemektedir.

Bir tapınağa giren insan, kendinden kurtulmayı, arar. Gururunu dindirmek, kendi değersizliğini itiraf etmek, bağışlanmayı dilemek ister. Bu yakarışında ve alçalışında bir tatmin bulur. İnsanın Tanrı evindeki uygun pozu, diz çökmektir. Ama Bay Roark'un tapınağında, aklı başında olan hiç kimse diz çökmez. O yer böyle bir hareketi adeta yasaklamaktadır. O yerin sunduğu duygular bambaşka şeylerdir; küstahlık, ataklık, meydan okuma, kendini beğenmedir. Orası Tanrının evi değil, bir megalomanın hücresidir. Bir tapınak değil, onun tam tersidir, tüm din kavramıyla küstahça alay etmektir. Belki oraya putperest bir yer denilebilirdi ama aksine putperestler de çok iyi mimar olmakla ünlüdürler.

Bu köşe yazısı herhangi bir dinsel inancın destekleyicisi değildir, ama basit bir ahlak anlayışı, insanların dinine saygı göstermeyi gerektirmektedir. Dine yönelik bu bilinçli saldırının anlamını kamuoyuna anlatmanın şart olduğunu düşündük.

Eğer mimari özelliklerin eleştirmeni olma görevimizi unutmuş gibi görünüyorsak, bu olayın böyle bir şeyi gerektirmediğini söylememiz gerekir. Sıradan çalışmaları, ciddi bir eleştiriyle ödüllendirmek hata olur. Bu Howard Roark'un daha önce inşa ettiği bir şeyleri daha hatırlıyor gibiyiz; ama onlarda da aynı yetersizlik, aşırı hırslı amatörlere özgü aynı düşük nitelikler söz konusuydu. Belki Tanrının tüm çocuklarının kanatları olduğu doğrudur, ama ne yazık ki aynı şey Tanrının bütün dâhileri için geçerli değildir.

Evet dostlarım, bu kadar. Bu görevimizin sona erdiğine memnunuz. Aslında ölüm ilanları yazmak bize pek zevk vermez."

3 Kasım günü Hopton Stoddard, Howard Roark'u, anlaşmaya uymamak ve mesleğini kötüye kullanmakla suçlayarak mahkemeye verip tazminat talebinde bulundu. İstediği para, tapınağın başka bir mimar tarafından değiştirilmesini sağlayacak kadardı.

Hopton Stoddard'ı ikna etmek çok kolay olmuştu. Dünya turundan döndüğünde, tüm dünya dinlerinin görkemi karşısında ezilmiş durumdaydı. Özellikle de, nereye gitse karşısına çıkan cehennem vaatleri ezmişti onu. Hangi dine girerse girsin, geçmiş hayatının onu pek kötü bir öbür dünyaya aday gösterdiğinden emindi. Ne kadar bir aklı kaldıysa, o da sarsılmıştı bu nedenle. Dönüş yolculuğu sırasında gemideki tüm kamarotlar, ihtiyarın iyice bunamış olduğu kanısına varmışlardı.

Döndüğü gün öğleden sonra, Ellsworth Toohey onu alıp tapınağa götürmüştü. Hiçbir şey söylememişti Toohey. Hopton Stoddard durup bakmış, Toohey onun takma dişlerinin takır takır birbirine vurduğunu duymuştu. Burası Stoddard'ın dünyanın diğer yerlerinde gördüğü tapınaklara hiç benzemiyordu. Beklentilerine de zerre kadar uymuyordu. Ne düşüneceğini bilemez haldeydi. Yalvaran bakışlarını Toohey'ne çevirdiğinde, gözleri jelatin gibiydi. Bekledi. O anda Toohey onu neye istese ikna edebilirdi. Ağzını açtığında, gazetedeki sütununda yazacaklarını söyledi.

Stoddard panik içinde, "Ama sen bana bu Roark iyi demiştin," diye inledi.

Toohey soğuk bir sesle, "İyi olacağını tahmin ettim," dedi.

"Ama o halde ... neden?"

Toohey, "Bilmiyorum," diye karşılık verdi ... ama suçlayıcı bakışları Stoddard'a, bu işin ardında

karanlık günahların yattığını, o günahların da Stoddard'a ait olduğunu anlatmaya yetti.

Arabada dönerlerken Toohey hiç konuşmadı, Stoddard da ona konuşması için yalvardı durdu. Toohey kendisine somlan somlara cevap vermiyor, bu sessizlik Stoddard'ı çok korkutuyordu. Sonunda Stoddard'ın evine vardıklarında Toohey onu bir koltuğa oturttu, kendisi yargıç gibi başına dikildi.

"Hopton, bu neden oldu, biliyorum."

"Ya! Neden?"

"Sana yalan söylemem için herhangi bir neden düşünebiliyor musun?"

"Hayır, elbette ki hayır. Sen hem en büyük uzmansın, hem de dünyanın en dürüst insanısın. Anlayamıyorum. Bir türlü anlayamıyorum!"

"Ben anlıyorum. Sana Roaık'u önerdiğimde, bilgimin sınırı içinde, bu adamın sana bir şaheser yaratacağına inanmam için her türlü neden vardı. Ama öyle yapmadı. Hopton, insanların tüm hesaplarını altüst edebilen hangi güçtür, biliyor musun?"

"Ha ... hangi güç?"

"Tanrı senin armağanını reddetmek için bu yolu seçti. Seni kendisine bir tapınak sunmaya layık bulmadı. Beni herhalde kandırabilirsin, Hopton. Başka insanları da kandırabilirsin. Ama Tanrıyı kandıramazsın. Senin sicilinin benim sandığımdan daha karanlık olduğunu biliyor o."

Konuşmasını uzun süre sürdürdü. Karşısındaki korku yumağına sakin ve ciddi sözler söylüyordu. Sonunu şöyle bağladı:

"Açıkça görülüyor ki, bağışlanmayı en tepeden başlayarak satın alamayacaksın, Hopton. Ancak kalbi saf olanlar tapınak yaptırabilir. Sen o aşamaya varıncaya kadar pek çok küçük adımlar atmalı, pek çok küçük hayırlar işlemelisin. Tanrının bağışlaması için önce kendini insanlara bağışlatmaksın. Bu bina tapınak olsun diye yapılmamış, insanlara bir hayır olsun diye yapılmış. Örneğin, normalaltı çocuklara bir yuva olarak."

Hopton Stoddard buna yanaşmadı. "Daha sonra, Ellsworth, daha sonra," diye inledi. "Bana biraz zaman ver."

Toohey'nin önerisine uyup Roark'u mahkemeye vermeyi kabul etti, alınacak tazminatla binada değişiklikler yapmaya da razı oldu, ama o değişikliklerin ne olacağına daha sonra karar vereceğini söyleyip direndi.

Toohey ayrılırken ona, "Bu konuda yazacağım ve söyleyeceğim şeylerden sakın şoke olma," dedi. "Tam doğru olmayan birtakım şeyler söylemek zorunda kalabilirim. Senin suçun olan bir şeye karşı, kendi şöhretimi korumak zorundayım. Roark'u sana kimin önerdiğini kimseye açıklamamak üzere yemin etmiştin, onu unutma, yeter."

Ertesi gün "Dinsizlik" adlı yazı *Banner'da* çıktı ve fitili taktı. Stoddard'ın davayı açması da ucunu tutuşturdu.

Bir bina için ayaklanıp kıyameti koparmak kimsenin yapacağı şey değildi... ama bu sefer dine saldırılmıştı. Basın ajanı da ortamı çok güzel hazırlamıştı. Kamuoyunun dikkati o binaya yönelmiş, iyice gerilmiş durumdaydı. Bundan pek çok kişi yararlanabilirdi.

Howard Roark'a ve tapınağına karşı kopan gürültü, Ellsworth Toohey dışında herkesi şaşırttı. Papazlar vaazlarında binayı lanetlediler. Kadın kulüpleri protesto bildirileri yayımladılar. Bir

anneler komitesi, çocuklarının korunmasıyla ilgili tam sayfa bir bildiriyi, bir gazetenin sekizinci sayfasında yayımlattı. Ünlü bir artist, tüm sanatların temelde bir olduğu konusunda bir yazı yazıp Stoddard tapınağı'nda yapısal seçkinlik duygusu olmadığını ileri sürdü; kutsal kitaptan alınma bir tiyatro eserinde kendisinin Maria Magdalena rolünü oynadığı günlerden söz etti. Bir sosyete kadını, yaptığı tehlikeli yolculuklarda gördüğü egzotik tapınakları anlatan bir yazı yazdı; vahşilerin dokunaklı inançlarını övdü, çağdaş insanın Sinisizmine çattı, Stoddard Tapınağı'nın, yumuşaklığın ve yozlaşmışlığın bir belirtisi olduğunu söyledi. Yazıya eşlik eden resimlerde kadın pantolon giymiş, çizmeli narin ayağını ölü bir aslanın üzerine basmış durumda görünüyordu. Bir üniversite profesörü, gazeteye kendi ruhani tecrübeleriyle ilgili bir mektup yazdı, Stoddard tapınağı gibi bir yerde böyle şeyler yaşayamayacağını söyledi. Kiki Holcombe da gazeteye bir mektup yazdı, hayat ve ölüm konusundaki görüşlerini açıkladı.

Amerikan Mimarlar Derneği, Stoddard tapınağı'nı hem manevi, hem de sanatsal bir sahtekârlık olarak kınayan görkemli bir bildiri yayımladı. Daha az görkemli olan, içinde daha çok argo kelime kullanılan başka bildiriler de, Amerikan Yapı Konseyi, Amerikan Yazarlar Konseyi ve Amerikan Ressamlar Konseyi tarafından yayımlândı. Bu kuruluşları hiç kimse duymamıştı, ama ne de olsa konseydi hepsi. Öyle olması, seslerine bir ağırlık kazandırıyordu. Adamın biri diğerine, "Amerikan Yapı Konseyi'nin bu tapınağa bir mimarlık fiyaskosu dediğini biliyor musun?" diye soruyor, bunu sorarken sesine, sanki kendisi sanat dünyasıyla iç içeymiş gibi bir hava veriyordu. Öbür adam cevabında, böyle bir kuruluşu ömründe duymadığını söylemiyor, onun yerine, "Öyle demelerini bekliyordum zaten; sen beklemiyor muydun?" diyordu.

Hopton Stoddard'a öyle çok geçmiş olsun mektubu yağdı ki, adam kendini mutlu hissetmeye başladı. Daha önce hiçbir zaman popüler biri olmamıştı. Ellsworth haklıymış, diye düşünüyordu. Kardeşleri olan insanlar bağışlıyorlardı onu. Ellsworth her zaman haklıydı.

Saygın gazeteler bir süre sonra bu olayı bir kenara bıraktılar. Ama *Banner* bir türlü dilinden düşürmüyordu. Gail Wynand o sıra seyahatteydi. Yatıyla Hint Okyanusu'nu dolaşıyordu. Alvah Scarret de halkı peşine takacak bir konu arayıp durmaktaydı. Bu olay işine geliyordu. Ellsworth Toohey'nin hiçbir öneride bulunması gerekmedi. Scarret bu yemi kendi kendine kaptı.

Uygarlığın çöküşünden söz eden yazılar yazıp basit inancın kaybolmasını eleştirdi. Lise öğrencileri arasında, "Kiliseye Neden Giderim" konulu bir kompozisyon yarışması açtı. "Çocukluğumuzun Kiliseleri" adlı bir yazı dizisi yayımladı. Çağlar boyunca dinsel heykellerin fotoğraflarını bastı... Sfenks, gargoyllar, totem direkleri ... Dominique'in heykelinin fotoğraflarına da büyük ağırlık verdi. Fotoğraf altı olarak, öfkeli ve gücenik cümleler kullandı, ama modelin adım hiç belirtmedi. Roark'un geyik derisi kuşanmış, eli sopalı bir barbar olarak karikatürlerini yayımladı. Gökyüzüne ulaşamayan Babil Kulesi'yle, balmumundan kanatları eriyen Icarus'la ilgili zekice yazılar yazdı.

Ellsworth Toohey yan gelip seyretmekteydi. Yalnızca iki küçük öneride bulundu. *Banner*'ın morgunda, Roark'un Enright Evi açılışında çekilen fotoğrafını bulmuştu. Bir insanın yüzünü doyum dolu bir sevinç anında gösteren fotoğrafı. Onu *Banner*'da yayımlattı, altyazı olarak da, "Memnun musun, Süpermen?" diye yazdırdı. Stoddard'ın mahkemeyi beklerken tapınağı halka açmasını sağladı. Büyük kalabalıklar akın akın gidip orayı gezdi, Dominique'in heykelinin kaidesine çirkin yazılar yazdılar.

Gelip binayı gören, sessiz kalan, beğenen az sayıda kişi de yok değildi. Ama bunlar, coşkun kamu hareketlerine karışmayan insanlardı. Austen Heller, Roark'u ve tapınağı savunan öfkeli bir yazı yazdı. Ama Heller, mimarlık konusunda da, din konusunda da uzman değildi. Yazısı fırtınanın içinde

boğuldu gitti.

Howard Roark hiçbir şey yapmadı.

Kendisinden yorumda bulunması istendiğinde, bir grup gazeteciyi ofisinde kabul etti. Öfkelenmeden konuştu. "Yaptığım bina hakkında hiç kimseye bir şey söyleyemem," dedi. "Başkalarının beynine sokacak bir torba laf hazırlasam, bu onlara da, bana da hakaret olurdu. Ama buraya geldiğinize memnunum. Söyleyecek bir şeyim var. Bu konuya ilgi gösteren herkesten, gidip binayı görmesini, ona bakmasını; sonra eğer bir şey söylemek istiyorsa, kendi aklının kelimelerini kullanmasını istiyorum."

Banner bu röportajı şöyle yayımladı; "Halkın büyük ilgisini çeken Bay Roark gazetecileri küstah bir tavırla kabul etti, halkın kafasının doldurma bir torba olduğunu söyledi. Konuşmak istememesine rağmen, olayın reklam değerinin son derece farkındaydı. Tek istediğinin, mümkün olduğu kadar çok sayıda insanın o tapınağı görmesi olduğunu söyledi."

Roark yaklaşan duruşmada kendisini savunacak bir avukat tutmayı reddetti. Kendi savunmasını kendisinin yapacağım söyledi, Austen Heller'ın öfkeli itirazlarına rağmen, bunu nasıl yapacağım da açıklamadı.

"Austen, bazı kurallara uymayı seve seve kabul ederim. Herkesin giydiği türde giysiler giyerim, herkesin yediği yiyecekleri yerim, onlarla birlikte metroya binerim. Ama bazı şeyleri de onların yaptığı gibi yapamam ... Bu da onlardan biri."

"Sen duruşma salonları hakkında, yasalar hakkında ne biliyorsun? Adam sonunda kazanacak."

"Neyi kazanacak?"

"Davayı."

"Davanın önemi var mı? O binaya elini sürmesini engelleyemem. Sahibi o. İster patlatıp yok eder, ister tutkal fabrikasına çevirir. Ben davayı kazansam da, kaybetsem de, bunları nasılsa yapabilir."

"Ama senin paranı alacak, bunları o parayla yapacak."

"Evet. Paramı alabilir."

Steven Mallory hiçbir konuda yorum yapmıyordu. Ama yüzü, Roark'un onu ilk gördüğü geceki gibiydi.

Roark bir akşam ona, "Steven, dayanmanı kolaylaştıracaksa, konuş bu konuda," dedi.

Mallory kaygısız bir havada, "Konuşacak bir şey yok," diye karşılık verdi. "Seni yaşatmazlar demiştim sana."

"Saçma. Benim için korkmaya hakkın yok."

"Senin için korkmuyorum. Ne yararı olur ki? Mesele başka."

Birkaç gün sonra, Roark'un odasında, pencerenin kenarına oturmuş, sokağa bakarken, Mallory birdenbire, "Howard," dedi. "Sana o korktuğum yaratık hakkında neler söylemiştim, hatırlıyor musun? Ellsworth Toohey hakkında hiçbir şey bilmem. Ateş ettiğim günden önce onu hiç görmemiştim. Yalnızca yazdıklarını okumuştum. Howard, ona ateş edişimin nedeni ... o yaratıkla ilgili her şeyi biliyor, diye düşündüğüm içindi."

Stoddard davayı açtıktan sonra, Dominique bir akşam Roark'un odasına geldi. Hiçbir şey söylemedi. Çantasını bir masanın üzerine bıraktı, yavaş yavaş eldivenlerini çıkardı. Sanki bu basit hareketlerle zamanı uzatmak, onun odasının havasını solumak istiyormuş gibi. Gözlerini indirip

parmaklarına baktı. Sonra başını kaldırdı. Yüzü sanki Roark'un en güçlü acılarını biliyormuş, bunları kendi acısı olarak benimsiyormuş, hepsine böylece, soğukkanlılıkla, hiç soru sormadan dayanmak niyetindeymiş gibiydi.

"Yanılıyorsun," dedi Roark. Bunu her zaman yapabiliyorlardı. Başlamamış bir konuşmaya, orta yerinden girip sürdürebiliyorlardı. Roark'un sesi yumuşaktı. "Ben bunları hissetmiyorum," dedi.

"Bilmek istemiyorum."

"Bilmeni ben istiyorum. Senin düşündüğün şey, gerçek durumdan çok daha kötü. Onu yıkmalarının benim için bir önemi olduğuna inanmıyorum. Belki öyle çok acı duyuyorum ki, duyduğumun farkına varamıyorum. Ama öyle olduğu kanısında değilim. Eğer yükü benim hatırım için taşımak istiyorsan, benim taşıdığımdan fazlasını taşıma. Ben acıları tümüyle duyamam. İçimde bir noktaya kadar iner, sonra orada durur. Dokunulmamış bir nokta var olduğu sürece, hiçbir şey gerçek anlamda acı sayılamaz. Bu hale gelmene gerek yok."

"Nerede durur?"

"O tapınağı tasarımlamış olduğumun dışında hiçbir şey düşünemediğim, hiçbir şey hissedemediğim noktada. Ben yaptım onu. Başka hiçbir şeyin büyük bir önemi yok."

"Yapmamalıydın. Onu, onların bu davranışlarına peşkeş çekmemeliydin."

"Bunun da önemi yok. Yıkacaklarının bile önemi yok. Var olmuş olması önemli."

Dominique başını iki yana salladı. "Sana iş kaybettirirken aslında seni nelerden koruyordum, şimdi anlıyor musun? Sana bunu yapma hakkını onlara vermemek içindi... Senin yaptığın bir binada oturma hakkını... Sana dokunma hakkını... Hiçbir şekilde ..."

Dominique, Toohey'nin odasına girdiğinde, Toohey hevesle gülümsedi. Kendisinden beklenmeyecek kadar içten davranıyordu. Kaşları bir hayal kırıklığını ifade edercesine çatılırken, bir an için kendini kontrol etmeyi unuttu, gülümsemeyle kaş çatıklığı bir arada yüzünde gözüktü. Hayal kırıklığının nedeni, Dominique'in odaya girişinin her zamanki kadar gösterişli olmayışıydı. Toohey onun yüzünde ne öfke, ne de alaycılık görebiliyordu. Bir şey sormaya gelen muhasebeci gibi girmişti odaya.

"Bununla ne elde etmeye çalışıyorsun?" diye sordu.

Toohey aralarında hep var olan komplonun sevincini yeniden yakalamaya çalıştı, cevap verdi.

"Otur, hayatım. Seni görmek beni çok sevindirdi. Açık söylememi istersen, elimde olmayan bir sevinç kapladı benliğimi. Ne kadar da geç kaldın! Seni çok daha erken bekliyordum. Yazdığım o küçük yazıyla ilgili öyle çok iltifat aldım ki! Ama hiçbir keyfi yok. Ben senin ne diyeceğini merak ediyordum."

"Bununla ne elde etmeye çalışıyorsun?"

"Bak, hayatım, senin heykeline keyif verici dedim diye umarım kızmamışsındır. O noktaya işaret etmeden geçemeyeceğimi anlarsın diye düşündüm."

"Dava açmanın amacı ne?"

"Ha, anlıyorum, beni konuşturmak istiyorsun. Oysa ben de seni dinlemeyi ne kadar çok isterdim. Ama yarım zevk de hiç yoktan iyidir. Ben de istiyorum zaten konuşmayı. Seni öyle sabırsızlıkla bekliyordum ki! Keşke otursan. Çok daha rahat hissedeceğim kendimi ... Hayır mı? Eh, nasıl istersen. Yeter ki kaçıp gitme. Dava, öyle mi? Nedeni apaçık ortada değil mi?"

"Bu onu nasıl engelleyebilir?" diye sordu Dominique. Sesi istatistik okur gibi tekdüzeydi. "Kazansa da, kaybetse de, hiçbir şeyi kanıtlamaz. Bu iş baştan sona, bir yığın küçük sülüğe malzeme. Yararsız ve amaçsız. Senin koku bombalarına zaman ziyan ettiğini bilmezdim. Gelecek yılbaşına kadar hepsi unutulur gider."

"Tanrım, ne kadar da başarısız bir öğretmenmişim! Kendimi hiç başarısız öğretmen diye düşünmemiştim. Demek benimle bir arada geçirdiğin iki yılda öğrendiğin bu kadarcıkmış! Cesaret kırıcı bir durum. Sen tanıdığım en zeki kadın olduğuna göre, kusur bende olmalı. Evet, bir bakalım ... Bir şeyi iyi öğrenmişsin. Ben zamanımı ziyan etmem. O doğru. Gerçekten etmem. Gelecek yılbaşına kadar her şeyin unutulacağı da doğru. İşte esas başarı da o zaten. Canlı bir konuyla savaşabilirsin. Ama ölü bir konuyla savaşamazsın. Ölü konular, tüm ölü şeyler gibidir, asla silinip yok olmaz. Geride çürüyen bir madde bırakır. İnsan o lekeyi adının üzerinde taşırken çok rahatsız edici bir durumla karşılaşır. Bay Hopton Stoddard hemen unutulacaktır. Dava da unutulacaktır. Geriye kalan ne olacaktır, biliyor musun? Howard Roark mu? Öyle birine nasıl güvenilebilir? Din düşmanı o. Ahlak ilkelerinden tümüyle yoksun. Herhalde inşaat maliyetinde kazık atar sana.' 'Roark mu? İş yok onda. Bir binayı mahvetti diye müşterinin biri onu mahkemeye vermek zorunda kalmıştı.' 'Roark mu? Roark mu? Dur bir dakika, adı bir pisliğe bulaştığı için gazetelere geçen adam değil mi o? Neydi o olay? Berbat bir skandaldı. Binanın Sahibi dava açmak zorunda kalmıştı. Uygunsuz bir ev miydi neydi? Öyle biriyle iş yapmak istemezsin. Seçebileceğin bunca dürüst mimar varken, ne zoruna?' Gel de bununla mücadele et, hayatım. Bununla savaşmanın bir yolu varsa, sen söyle bana. Hele de elinde kendi dehandan başka bir silahın yoksa; o da aslında silah değil, koskoca bir sorumluluksa."

Dominique'in gözleri yine hayal kırıklığı yaratıyordu, ama sabırla dinlediği bir gerçekti. Hiç kıpırdamayan bakışları, bir türlü öfkeye dönüşmüyordu. Toohey'nin masasının karşısında, ayaktaydı. Kendini tümüyle kontrol altında tutmaktaydı. Fırtınada nöbet tutan bir asker gibi. Buna dayanması gerektiğini biliyordu, dayanamayacağı zaman bile yine orada kalmak zorunda olduğunun farkındaydı.

Toohey, "Herhalde devam etmemi istiyorsun," dedi. "Ölü bir konunun ne kadar etkili olduğunu öğrendin artık. İnsan böyle bir şeye karşı, ağzını açıp konuşamaz, bir açıklama yapamaz, kendini savunamaz. Çünkü hiç kimse dinlemek istemez. Şöhrete kavuşmak zaten zor bir şeydir. Bir kere kavuşunca da, o şöhretin türünü değiştirmene olanak yoktur. Hayır, bir mimarın kötü mimar olduğunu kanıtlayarak onu mahvedemezsin. Ama Tanrı'ya inanmadığı için ya da birisi onu mahkemeye verdiği için ya da bir kadınla yattığı için ya da sineklerin kanatlarını yolduğu için mahvedebilirsin. Mantığa uymuyor mu diyorsun? Tabii uymuyor. O yüzden sonuç veriyor zaten. Mantığa karşı mantıkla savaşabilirsin. Mantıksızlığa karşı nasıl savaşırsın? Senin sorunun nedir, biliyor musun? Pek çok insan gibi sende de mantıksızlığa karşı yeterli saygı yok. Mantıksızlık, hayatımızın en başta gelen unsurudur. Eğer sana düşman olursa, zerre kadar şansın kalmaz. Ama onu kendi müttefikin haline getirebilirsen ... Ahh, hayatım! ... Bak, Dominique, birazcık korku belirtisi gösterdiğin anda konuşmayı keseceğim."

"Devam et," dedi Dominique.

"Bence şu anda bana bir soru sormalıydın. Ama belki de pek açık oynamak istemiyorsun, soruyu benim kendiliğimden tahmin etmemi bekliyorsun. Haklısın bence. Soru şu: Neden Howard Roark'u seçiyorum? Buna kendi yazımdan alınma bir sözle cevap vereyim. Çünkü ben sinek raketi olmak istemiyorum. Bu sefer bunu biraz farklı anlamda söylüyorum ama orasını geçelim. Ayrıca bu olay, Hopton Stoddard'dan çok istediğim bir şeyi koparmamı da sağladı ama, o da küçük bir ayrıntı. Bir yan ürün. Yemeğin sosu gibi. Esas olarak, bu olay baştan sona bir denemeydi. Yalnızca bir deneme.

Test gibi. Sonuçları da çok tatmin edici oldu. Eğer sen de taraf olmasaydın, olayı seyretmek çok hoşuna gidecekti. Aslında, sonradan olanları düşünürsen, ben pek az şey yaptım sayılır. Bizim toplumlunuz gibi koskoca bir makineyi; levyelerle, kayışlarla, birbirine geçen dişlilerle dolu bir makineyi, ancak bir ordu çalıştırabilirmiş gibi görünen bir mekanizmayı görmek; sonra küçük parmağını hayati bir noktaya, onun ağırlık merkezi sayılacak yere dokundurduğun anda, makinenin tümünü işe yaramaz bir enkaz haline dönüştürebildiğini seyretmek, sana da ilginç gelmiyor mu? Yapılabiliyor, hayatım. Ama çok uzun sürüyor. Yüzyıllar alıyor. Benim avantajım, benden önce gelmiş geçmiş olan sayısız uzmanlardır. Bence en sonuncusu ve en büyük başarıya ulaşanı ben olacağım; çünkü onlardan daha yetenekli olmasam bile, neyin peşinde olduğumuzu ben daha net görebiliyorum. Neyse, soyut şeyler bunlar. Biz somut gerçeğe dönelim. Benim bu deneyimi çok ilginç bulmuyor musun? Ben buluyorum. Bir kere, yanlış insanların yanlış tarafta olduğunu görmüyor musun? Bay Alvah Scarret, üniversite profesörleri, gazete başyazarları, saygın anneler. Ticaret Odası gibi kişi ve kurumlar; koşa koşa Howard Roark'u savunmaya gelmeliydiler. Eğer kendi hayatlarına değer veriyorlarsa, yapacakları bu olmalıydı. Ama yapmadılar. Hopton Stoddard'ı tutuyorlar. Buna karşılık, kendilerine 'Proleter Sanatının Yeni Birliği' diyen bir grup kafeterya radikalinin, Howard Roark'u desteklemeye çalıştığını duydum. Onu "Kapitalizmin Kurbanı" olarak görüyorlarmış. Oysa kendi adamlarının Hopton Stoddard olduğunu bilmeleri gerekirdi. Ama Roark akıllılık etmiş, onların desteğini reddetmiş. Durumu anlıyor. Sen de anlıyorsun, ben de anlıyorum. Başka anlayan pek fazla insan yok. Eh, hurdanın, enkazın da işe yaradığı durumlar var."

Dominique odadan çıkmak üzere döndü.

"Dominique, gidiyor musun yoksa?" Toohey gücenmiş gibiydi. "Hiçbir şey söylemeyecek misin? Hiç mi ağzını açmayacaksın?"

"Hayır."

"Dominique, beni yüzüstü bırakıyorsun. Oysa seni nasıl beklemiştin!! Genelde kendime yeterli bir insanimdir, ama arasıra bir seyirciye ben de ihtiyaç duyuyorum. Ancak senin yanındayken kendim olabiliyorum. Belki de nedeni, beni öyle aşağı görüyorsun ki, söyleyeceğim hiçbir şey fark yaratamazmış gibi. Bak, bunu da biliyorum, ama aldırmıyorum. Hem, başka insanlara kullandığım yöntemler sana sökmez. Garip ama, sen söz konusu olunca, ancak dürüst otursam sonuç alabilirim. Allah kahretsin, eğer hiç kimse takdir etmiyorsa, şahane bir iş başarmış olmanın ne değeri var? Karşımda eski Dominique olsa şu anda bana ne derdi? Bu iş kusursuz cinayeti planlayıp işleyen katilin durumuna benziyor, derdi. Cinayetinin kusursuzluğunu kimsenin bilmeyişine dayanamıyor, o yüzden gidip her şeyi itiraf ediyor, derdi. Ben de, haklısın derdim. Seyirci istediğim doğru. Seçilen kurbanın işe yaramaması bundan. Bir kere, kendilerinin kurban rolünde olduğunu bilmiyorlar, ki öyle olması gerekir. Ama zaten iş tekdüzeleşiyor ve verdiği zevkin yarısı havaya uçuyor. Sen öyle ender bulunan birisin ki! Kendi idamının sanatsallığından zevk alan bir kurbansın. Tanrı aşkına, Dominique, ben kal diye yalvarırken gerçekten gidecek misin?"

Dominique kapının tokmağına uzandı. Toohey omuz silkip arkasına yaslandı,

"Pekâlâ," dedi. "Bu arada söyleyeyim, Hopton Stoddard'ı satın almaya kalkma. Şu sıra her emrimi dinliyor. Satılmayacaktır." Dominique kapıyı açmışken durdu, çekip yine kapattı. "Bunu denediğini biliyorum tabii," diye devam etti Toohey. "Yararı yok. O kadar zengin değilsin. O tapınağı satın alacak paran yok, bulamazsın da. Zaten Hopton binayı değiştirmek için senin vereceğin parayı kabul etmez. Bu teklifi de yapmışsın, biliyorum. Ama parayı Roark'dan istiyor o. Bu arada, Roark'a bunları denediğini söylersen hoşlanmayacaktır sanıyorum."

İtiraz bekler gibi gülümsedi. Dominique'in yüzünde hiçbir cevap yoktu. Tekrar kapıya dönmüştü.

"Bir tek soru daha, Dominique. Bay Stoddard'ın avukatı, seni tanık olarak çağırmayı öneriyor. Mimarlık uzmanı olarak. Davacı adına ifade vereceksin tabii."

"Evet. Davacı adına ifade vereceğim."

Hopton Stoddard'ın Howard Roark'a karşı açtığı davanın duruşmasına 1931 yılının Şubat ayında başlandı.

Salon öyle doluydu ki, kamuoyu tepkileri ancak kafaların ilerleyen bir dalga gibi belli bir tarafa dönmesiyle ifade edilebiliyordu. Fok balığının derisi altındaki güdük ellerdeki kıpırtılar gibi.

Kahverengiyle pastel renklerin karışımından oluşan kalabalık, tüm sanatların bir mozaiğini temsil eder gibiydi. En üstte Amerikan Mimarlar Derneği'nin kreması bulunuyordu. Salonda kibar erkekler, gergin dudaklı, şık giyinmiş kadınlar vardı. Her kadın, kocasının sanatı konusunda tekelci bir sahiplik duygusu besliyor, bunu etrafa yönelttiği gücenik bakışlarla belli ediyordu. Hemen hemen herkes herkesi tanıyordu. Salonda bir kongre, bir açılış töreni, bir aile pikniği havası vardı. "Bizim Grup", "Bizim Çocuklar," "Bizim Show" gibi bir atmosfer hâkimdi.

Steven Mallory, Austen Heller, Roger Enright, Kent Lansing ve Mike, hep birlikte bir köşede oturuyorlar, çevrelerine bakmamaya çalışıyorlardı. Mike, Steven Mallory için kaygılanmaktaydı. Mallory'nin yanından hiç ayrılmıyordu. Onun yanındaki sandalyeye oturmakta direnmişti. Çevreden tatsız bir konuşma kulaklarına ulaştığında, yan gözle hemen yanındaki delikanlıyı kontrol ediyordu. Mallory sonunda bunun farkına vardı, "Kaygılanma, Mike, bağıracak değilim," dedi. "Kimseyi vuracak da değilim."

Mike, "Sen midene dikkat et, evlat," diye karşılık verdi. "Mideni kolla, yeter. İnsan mecbur olduğu için kusmaz."

"Mike, hani bir gece öyle geç saate kadar orada kalmıştık ki, neredeyse gün doğuyordu, hatırlıyor musun? Dominique'in arabasının benzini bitmişti, otobüs yoktu; hepimiz eve yürüyerek dönmeye karar vermiştik. İlk kişinin evinin önüne geldiğimizde, damların üzerinde gökyüzü gündüzdü artık."

"Evet. Sen onu düşün, ben de granit ocağını."

"Hangi granit ocağı?"

"Bir zamanlar içimi çok bulandırmış olan bir şey. Ama sonunda, hiçbir fark yaratmadığını gördük. Uzun vadede yani."

Pencerelerin dışında gökyüzü, donmuş cam gibi bembeyazdı. Işık sanki damlarda biriken karlardan geliyordu. Bu doğadışı ışıkta, salondaki her şey pek çıplak gözükmekteydi.

Yargıç en yüksek kürsüye horoz gibi tünemişti. Sevaplar birikimiyle kırışmış ufacık bir yüzü vardı. Ellerini göğsünün önünde birbirine çakıştırmış, parmak uçlarını karşılıklı birbirine bastırmış durumda oturuyordu. Hopton Stoddard yoktu. Onu avukatı temsil ediyordu Yakışıklı, uzun boylu, ciddi, sefir gibi bir adamdı.

Roark savunma masasında tek başına oturmaktaydı. Kalabalık ona bir süre bakmış, sonra bu işten bir tatmin elde edemeyerek öfkeyle vazgeçmişti. Roark ezilmiş görünmüyor, ama meydan okur gibi de gözükmüyordu. Sakindi. Kalabalık bir yerdeymiş gibi değildi. Odasında tek başına radyo dinleyen birine benziyordu. Not almıyordu. Önündeki masada kâğıtlar yoktu. Bir tek büyük, kahverengi zarf vardı. Kalabalık her şeyi bağışlayabilirdi ama, kendisi birini hor görürken o kişinin o titreşimler altında sarsılmamasını bağışlayamazdı. Bazıları ona acımaya hazırlanarak gelmişlerdi. Ama-ilk

birkaç dakikadan sonra, hepsi ondan nefret etti.

Davacının avukatı, yaptığı basit açış konuşmasında iddiasını ortaya koydu. Hopton Stoddard'ın Roark'a tapınağı tasarımlayıp yapması için tam yetki verdiğini söyledi. Ama işin kilit noktası, Bay Stoddard'ın bir tapınak istiyor olması ve bunu belirtmiş bulunmasıydı. Oysa söz konusu binaya tapınak demek, bilinen standartların hiçbirine göre mümkün değildi. Davacı taraf bunu, bu alandaki en uzman kişilerin tanık ifadeleriyle kanıtlamaya hazırdı.

Roark jüriye yönelik bir açış konuşması yapma hakkından feragat etti.

Davacının çağırdığı ilk tanık, Ellsworth Monkton Toohey'di. Tanık sandalyesinin kenarına oturup arkasına yaslandı, tek bacağını kaldırıp yatay biçimde öteki dizinin üzerine koydu. Eğleniyor gibi bir hali vardı, ama bu ifadesinin, sıkıntıdan patladığını saklamak için savunma olarak kullanıldığını belli etmeyi de başarıyordu.

Avukat Bay Toohey'nin mesleki niteliklerini ortaya serecek uzun bir liste dolusu sorularla başladı, bunlar arasında, tanığın yazdığı *Taştan Vaazlar* kitabından kaç kopya satıldığım bile sordu. Sonra Toohey'nin gazeteye yazdığı "Dinsizlik" yazısını yüksek sesle okudu, ona bunu kendisinin yazıp yazmadığını sordu. Toohey yazdığını söyledi. Bunun ardından, söz konusu tapınağın mimari değeriyle ilgili sorulara geçildi. Toohey bu binanın öyle değerlere hiç sahip olmadığını kanıtladı. Sonra tarihsel değerlendirmeler konusu açıldı. Toohey rahat bir sesle konuşarak, bilinen tüm uygarlıkları taradı, hepsinin büyük dinsel anıtlarıyla ilgili bilgiler verdi. İnkalardan Fenikelilere, Paskalya Adası halkına kadar hepsine değindi; mümkün oldukça bu anıtların yapımına hangi tarihte başlanıp hangi tarihte bitirildiğini, kaç işçi çalıştırıldığını ve bugünün Amerikan Doları değerine göre kaça mal olduğunu da söyledi. İzleyiciler mest olmuş, dinliyordu.

Toohey, Stoddard Tapınağı'nın tarihteki her tuğlaya, her taşa, her kavrama karşı olduğunu kanıtladı. Sözlerinin sonunda, "Bir tapınağın iki temel kavramının, huşu duygusuyla, insanın kendi küçüklüğünü hissetmesi duygusu olduğunu ortaya koymaya çalıştım," dedi. "Dinsel binaların dev boyutlarını, göklere yükselen çizgilerini, canavar gibi tanrılarının ürküntü verici görünümlerini, daha sonra da gargoylları taradık. Bütün bunlar insanoğluna kendi küçüklüğünü ve önemsizliğini göstermek, onu inanılmaz bir büyüklükle ezmek, içinde onu sevaba yöneltecek kutsal korkuyu yaratmak amacına yöneliktir. Stoddard tapınağı ise tüm geçmişimizin bir inkârı ve tarihin yüzüne şaklatılmış bir "Hayır" cevabıdır. Bu davanın neden bu kadar büyük bir kamuoyu ilgisi yarattığı konusunda bir tahminde bulunabilirim. Olayın hukuksal yönünün ötesinde, bir manevi yanı olduğunu hepimiz içgüdüsel olarak sezmiş bulunmaktayız. Bu bina, insanoğluna duyulan derin bir nefretin anıtıdır. Bir tek adamın egosu, tüm insanlığın en kutsal dürtülerine meydan okumaktadır; buna sokaktaki adamların hepsi de, bu salondakilerin hepsi de dahildir!"

Duruşma salonunda bir tanık ifadesi gibi değildi bu konuşma. Ellsworth Toohey, bir konferans veriyordu. Doğan tepki de zaten kaçınılmazdı. İzleyicilerden bir alkış tufanı patladı. Yargıç tokmağım masaya vurdu, salonu boşaltma tehdidi savurdu. Düzen yeniden sağlandı ama kalabalığın yüz ifadelerini etkileyemedi. O yüzlerdeki ifade, kendini haklı görmenin keyfini taşıyordu. Kendilerinin bu davada, haksızlığa uğramış taraf olarak gösterilmesi hoşlarına gitmişti. İçlerinden dörtte üçü, Stoddard Tapınağı'ın görmüş değildi.

"Teşekkür ederim, Bay Toohey," dedi avukat. Biraz eğilir gibi bir hareket yaptı. Sonra Roark'a döndü, nazik bir sesle, "Tanık sizindir," dedi.

Roark, "Soru yok," diye karşılık verdi.

Ellsworth Toohey tek kaşını havaya kaldırıp tanık sandalyesinden pişman bir tavırla indi.

Avukat,"Bay Peter Keating," diye seslendi.

Peter Keating'in yüzü çok diri ve yakışıklı görünüyordu. Gece deliksiz uyumuş gibiydi. Tanık kürsüsüne üniversiteli gibi bir havada, omuzlarını ve kollarını gereksiz ölçüde sallayarak çıktı. Yemini etti, ilk sorulara neşeyle cevap verdi. Tanık koltuğundaki pozu biraz garipti. Üst bedeni rahat bir hareketle bir yana bükülmüş, tek dirseği koltuğun koluna dayanmıştı. Ama ayaklan yere acayip sayılacak kadar düz basıyor, iki dizi birbirine sımsıkı bitişik duruyordu. Roark'a hiç, ama hiç bakmıyordu.

"Tasarımını yaptığınız bazı ünlü binaları sayar mısınız. Bay Keating?"

Keating bir dizi etkileyici ad saymaya başladı. İlk adlar hızlı çıktı, sesi giderek yavaşladı. Sanki artık durmak istiyordu. Sonuncusunda sesi havanın içinde, kelimenin sonunu bulamadan öldü.

"En önemlisini unutmadınız mı, Bay Keating?" diye sordu avukat. "Cosmo-Slotnick Binası'nı siz yapmamış mıydınız?"

Keating, "Evet," diye fısıldadı.

"Evet, Bay Keating. Siz Stanton Teknoloji Enstittisü'nde, Bay Roark'la aynı sıralarda öğrenciydiniz, değil mi?"

"Evet."

"Bize Bay Roark'un oradaki sicilini söyleyebilir misiniz?"

"Atıldı."

"Enstitü'nün yüksek standartlarına uyamadığı için mi atıldı?"

"Evet. Evet, ondandı."

Yargıç, Roark'a baktı. Avukatı olsa, bu söze itiraz eder, konuyla ilgisi yok, derdi. Roark itiraz etmedi.

"Sizce kendisi o sıralarda mimarlık konusunda herhangi bir yetenek sergiliyor muydu?"

"Hayır."

"Biraz daha yüksek sesle konuşabilir misiniz, Bay Keating?"

"Bence ... yeteneği yoktu."

Keating'in telaffuzuna çok garip bir şeyler oluyordu. Bazı kelimeler ağzından dipdiri çıkıyor, sonunda ünlem işareti varmış gibi patlıyor, diğer bazı kelimelerse, birbirine giriyor, sanki kendi kulağının bunları duymasına dayanamıyormuş gibi söyleniyordu. Avukata bakmıyordu. Gözleri izleyicilerin üzerindeydi. Bazı anlarda, vakit geçirmeye çıkmış delikanlılar gibiydi. Metro durağında, diş macunu reklamındaki güzel kızın üst dudağına bıyık çizmiş bir delikanlıyı andırıyordu. Az sonra, oradaki kalabalıktan destek dileniyormuş gibi bir havaya giriyordu. Sanki onların önünde yargılanan kendisiymiş gibi.

"Bir ara Bay Roark'u kendi ofisinizde mi çalıştırdınız?"

"Evet."

"Sonra onu kovmak zorunda mı kaldınız?"

"Evet... kovmak zorunda kaldık."

"Yeterli olmadığı için mi?"

"Evet."

"Bay Roark'un bundan sonraki kariyeri konusunda bize neler söyleyebilirsiniz?"

"Şey, biliyorsunuz, kariyer kelimesi izafi bir kelime. İş hacmi bakımından, bizim ofisteki her çizim elemanı, Bay Roark'dan daha fazla iş çıkarmıştır. Biz bir iki binaya kariyer demeyiz. Her ay o kadar bina yapıyoruz."

"Onun çalışmaları hakkında bize profesyonel fikrinizi söyler misiniz?"

"Şey, bence olgunluktan uzak. Çok şaşırtıcı, hatta zaman zaman ilginç, ama esas olarak ham."

"O halde Bay Roaık tam anlamıyla mimar sayılmamalı, öyle mi?"

"Bay Ralston Holcombe'dan, Bay Guy Francon'dan, Bay Gordon Prescott'tan söz ederken kullandığımız anlamı kastediyorsanız, hayır. Ama tabii hak yemek istemem. Bence Bay Roark'un çok kesin potansiyelleri var. Özellikle de sırf mühendislikle ilgili sorunlar söz konusu olduğu zaman. İstese başarılı olabilirdi. Onunla bunu konuşmaya çalıştım, ona yardım etmeye çalıştım, gerçekten uğraştım. Ama sanki onun çok sevdiği betonarme bloklara laf anlatıyordum. Başına böyle bir şey geleceğini biliyordum. Sonunda bir müşterinin onu mahkemeye vermek zorunda kaldığını duyunca şaşırmadım."

"Bay Roark'un müşterilere davranışı konusunda bize neler söyleyebilirsiniz?"

"İşte mesele orada. Bütün mesele o zaten. Müşterilerin ne düşündüğüne, ne istediğine aldırmazdı. Dünyada hiç kimsenin ne düşündüğüne, ne istediğine aldırmazdı. Başka mimarların neden aldırdığını bile anlayamazdı. Onu bile vermezdi insana ... Anlayışı bile ... Size birazcık saygı göstermiş olmak için bile. İnsanları memnun etmeye çalışmakta ne kötülük var, anlayamıyorum. Dost canlısı olmanın, sevilmeyi, popüler olmayı istemenin sakıncası nerede? Neden suç sayılıyor bunlar? Biri neden sizi bu yüzden hor görsün, alay etsin, her zaman, gece gündüz, hiç huzur payı tanımadan, Çinli işkenceciler gibi. Hani insanın başına su damlatırlarmış!"

İzleyiciler yavaş yavaş, Peter Keating'in sarhoş olduğunu anlamaya başlıyorlardı. Avukat kaşlarını çattı. Bu ifadeyi prova etmişlerdi. Ama işler rayından çıkıyordu.

"Peki, Bay Keating, belki de artık bize Bay Roark'un mimarlıkla ilgili görüşlerini anlatsanız iyi olacak."

"Bilmek istiyorsanız söylerim. Ona göre, mimarlıktan söz edebilmek için herkesin pabuçlarını çıkarıp diz çökmesi gerek. Buna inanıyor. Ama niye yapasınız? Niye? Bu da her meslek gibi bir meslek değil mi? Bunun nesi o kadar kutsal? Neden kendimizi bu kadar kurmak zorunda kalalım? İnsanız alt tarafı. Hayatımızı kazanmaya çalışıyoruz. Neden her şey basit ve kolay olamıyor? Neden her birimiz birer lanet olası kahraman olmak zorunda kalalım ki?"

"Bir dakika, bir dakika, Bay Keating, sanırım konudan uzaklaşıyoruz. Biz şimdi..."

"Hayır, uzaklaşmıyoruz. Ben neden söz ettiğimi biliyorum. Siz de biliyorsunuz. Herkes biliyor. Buradakilerin hepsi biliyor. Tapınaktan söz ediyorum. Anlamıyor musunuz? Tapınak yapmak için bir manyağı seçmek niye? Bu işe son derece insan biri seçilmeliydi. Anlayabilen ve bağışlayabilen biri. Bağışlayabilen ... Kiliseye onun için gider insan ... Bağışlanmak için ..."

"Evet, Bay Keating, ama Bay Roark'a dönersek ..."

"Ne olmuş Bay Roark'a? Mimar değil o. İşe yaramaz. İşe yaramadığını söylemekten niçin korkayım? Siz hepiniz niçin korkuyorsunuz ondan?"

"Bay Keating, eğer iyi değilseniz, yerinize dönmek istiyorsanız..."

Keating ona baktı, sanki bir uykudan uyandı. Kendini kontrol etmeye çalıştı. Bir süre sonra tekdüze

bir sesle, "Hayır, iyiyim," dedi. "Ne isterseniz söylerim. Ne söylememi istiyorsunuz?"

"Bize Stoddard tapınağı diye bilinen binayla ilgili profesyonel görüşünüzü açıklar mısınız?"

"Evet. Tabii. Stoddard Tapınağı ... Stoddard Tapınağı'nın planı uygunsuzdur. Bu yüzden, mekân karmaşası yaratılmıştır. Kitlelerin dengesi yoktur. Simetri duygusundan yoksundur. Boyutları yetersizdir." Tekdüze bir sesle konuşuyordu. Boynunu kaskatı tutmaktaydı. Sanki başı öne düşmesin diye çaba harcıyordu. "Ölçek dışıdır. Temel kompozisyon ilkeleriyle çelişmektedir. Genel etki açısından bina ..."

"Biraz daha yüksek sesle lütfen, Bay Keating."

"Genel etki açısından bina kabadır, mimari cehaleti yansıtmaktadır. Bir yapı duygusu vermemektedir, bir güzellik eğilimi yoktur, yaratıcı hayal gücünden yoksundur, hiç ..." Gözlerini yumdu, "Sanatsal bütünlüğü yoktur."

"Teşekkür ederim, Bay Keating. Bu kadar."

Avukat, Roark'a dönüp ürkek bir sesle,

"Tanık sizin," dedi.

Roark, "Soru yok," diye karşılık verdi.

Duruşmanın ilk günü böylece sona ermiş oldu.

O akşam Mallory, Heller, Mike, Enright ve Lansing, Roark'un odasında bir araya geldiler. Birbirleriyle sözleşmiş değillerdi, ama hepsi oraya aynı duygularla geldiler. Duruşmadan söz etmediler, ama konudan uzak durmak için bilinçli bir çaba harcadıkları belliydi. Roark çizim masasının üzerine oturdu, onlarla plastik sanayiinin geleceği konusunda konuştu. Mallory birden yüksek sesle güldü. Görünürde buna neden olacak bir şey yoktu. Roark, "Ne oldu, Steve?" diye sordu. "Birden aklıma geldi, Howard ... biz hepimiz buraya sana yardımcı olmak için, seni neşelendirmek için geldik. Oysa sen bize yardımcı oluyorsun. Destekçilerini destekliyorsun, Howard."

O akşam Peter Keating bir barın masasına kapaklandı, bir kolu ileriye uzatılmış durumda, yüzünü o kola dayayarak sızdı.

Onu izleyen iki günde tanıklar peşpeşe davacı adına ifade verdiler. Her sorguya önce tanığın profesyonel başarılarını açıklayacak sorularla başlanıyordu. Avukat usta bir basın ajanı gibi onlara kendilerini övmeleri için fırsatlar tanıyordu. Austen Heller bir ara, mimarların tanık kürsüsüne çıkabilmek için birbirini yiyor olması gerektiğini söyledi. Genellikle sessiz olan bir meslekte, bundan iyi reklam bulamazlardı kendilerine.

Tanıklardan hiçbiri Roark'a bakmıyordu. O onlara bakıyordu. İfadeyi dinliyor, sonunda her birine, "Soru yok," diyordu.

Ralston Holcombe parıltılı papyonu, altın topuzlu bastonuyla tanık yerine çıktığında, bir Grandük'e ya da bira bahçesi bestecilerine benziyordu. İfadesi uzun ve bilimsel oldu. Özeti şöyleydi:

"Hepsi saçma bunların. Çocukça saçmalıklar. Bay Hopton Stoddard'a da fazla acıdığımı söyleyemem. Daha akıllıca bir karar vermesi gerekirdi. Çağımıza uygun tek mimarinin Rönesans tarzı olduğu bilimsel bir gerçektir. En seçkin insanlarımız bile, örneğin Bay Stoddard bile bu gerçeği göremezse, yeni zenginlerden, mimar olmaya özenen zıpçıktılardan, genel olarak halktan ne beklenir? Tüm kiliseler, tapınaklar ve katedraller için tek uygun tarzın Rönesans olduğu kanıtlanmıştır. Sir Christopher Wren ne olacak mı diyorsunuz? Gülüp geçin ona ve tüm çağların en büyük dinsel anıtını

unutmayın ... Roma'daki St. Piyer. Sen Piyer'den daha iyisini mi yapacaksınız? Eğer Bay Stoddard özellikle Rönesans üzerinde direnmemişse, başına geleceği hak etmiş demektir. Müstahak ona."

Gordon L. Prescott, kareli ceketinin içine dik yakalı kazak giymişti. Tvit pantolonu ve kalın golf pabuçlarıyla kürsüye çıktı.

"Bu binada transandantalın pür spesiyalle ilişkisi tartışılıyor ki bu gerçekten tatmin edici olmaktan uzak," dedi. "Yatayı ilk boyut, düşeyi ikinci boyut, çaprazı üçüncü boyut, mekanlar enterpenetrasyonunu da dördüncü boyut olarak alırsak; ki mimarlık dört boyutlu bir sanattır... o zaman bu binanın homaloid olduğunu kolayca görürüz. Yani sokaktaki adamın diliyle, yassıdır bina. Kaostaki düzen duygusundan akıp gelen hayat, ya da eğer isterseniz, çeşitliliğin birliğinden gelen hayat diyelim; ki bunun tersi de geçerlidir ve mimarinin içinde var olan çelişkinin gerçekleşmesini sağlar... burada hiç yoktur. Anlatmak istediklerimi en basit şekilde ifade etmeye çalışıyorum, ama zihinsel tembellerin hatırı için, diyalektik bir durumu o eski incir yaprağı mantığıyla örterek sunmak da imkânsız bir şey."

John Erik Snyte mütevazı bir tavırla ifade verdi, Roark'u bir ara ofisinde çalıştırdığını, onu güvenilmez, sadakatten uzak, dikkatsiz bir eleman olarak tanıdığını, zaten meslek hayatına da, kendisinden bir müşteriyi çalarak başladığını söyledi.

Duruşmanın dördüncü gününde, avukat son tanığını çağırdı.

Ciddi bir sesle, "Bayan Dominique Francon," diye seslendi.

Mallory'nin soluğu boğazına tıkanır gibi oldu ama kimse duymadı. Mike'ın eli onun bileğini kavramış, sakinleşmesini sağlıyordu.

Avukatın Dominique'i sona saklaması, bir bakıma ondan çok şey beklediği için, bir bakıma da kaygı duyduğu içindi. İfadesini önceden prova etmemiş tek tanık Dominique'di. Avukatın sunduğu çalıştırma teklifini reddetmişti. Stoddard Tapınağı'ndan sütununda hiç söz etmiş değildi, ama avukat onun daha önceki yazılarında Roark'dan nasıl söz ettiğini araştırmış bulunuyordu. Zaten onu çağırmasını Ellsworth Toohey önermişti.

Dominique bir an tanık platformu üzerinde ayakta durdu, kalabalığı süzdü. Güzelliği çok şaşırtıcıydı, çünkü kendisine ait bir şey değilmiş gibi görünüyordu. O güzellik bu salonda ayrı bir varlık gibiydi. İnsanlar akıllarından, tam görünür hale gelmemiş bir hayali düşündüler. Bir transatlantik güvertesinde, gece vakti parmaklığa yaslanmış birini düşündüler.

"Adınız nedir?"

"Dominique Francon."

"Mesleğiniz, Bayan Francon?"

"Gazeteci."

"New York *Banner'da* çıkan 'Eviniz' adlı çok sevilen sütunun yazarı mısınız?"

"'Eviniz'in yazarıyım."

"Babanız ünlü mimar Guy Francon mu?"

"Evet. Babamdan buraya gelip ifade vermesi istenmişti. Reddetti. Stoddard tapınağı gibi bir bina için zahmet etmeyeceğini söyledi. Ama bizim de efendice davranmadığımız kanısındaydı."

"Şey, Bayan Francon, sözlerinizi soruların cevaplarına yöneltebilir misiniz? Sizi aramızda gördüğümüz için gerçekten şanslıyız, çünkü tek bayan tanığımız sizsiniz ve kadınlar her zaman için en

temiz dinsel inançlara sahiptir. Ayrıca mimarlık alanında sivrilmiş bir uzman olmanız nedeniyle, bize bu olayı kadın bakış açısından en iyi şekilde anlatabilecek durumdasınız. Stoddard Tapınağı hakkında ne düşündüğünüzü bize kendi kelimelerinizle anlatır mısınız?"

"Bence Bay Stoddard bir hata yaptı. Eğer binanın değiştirilme giderleri yerine yıkılma giderleri için dava açsaydı, çok daha haklı olurdu."

Avukat rahatlamış gibiydi. "Bunun nedenlerini anlatır mısınız, Bayan Francon?"

"Nedenleri daha önce konuşan tanıkların hepsinden dinlediniz."

"O halde önceki ifadelerle aynı kanıda olduğunuzu, varsayabilir miyim?"

"Tümüyle. İfadeleri veren insanlardan bile daha çok. Hepsi ikna edici tanıklardı."

"Bu sözünüzü açıklar mısınız, Bayan Francon? Ne demek istediniz?"

"Bay Toohey'nin dediğini. Bu tapınak hepimiz için bir tehdit."

"Ha, anlıyorum."

"Bay Toohey konuyu çok iyi anlamış. Kendi kelimelerimle açıklayayım mı?"

"Lütfen."

"Howard Roark, insan ruhuna bir tapınak yaptı. İnsanı, güçlü, gururlu, temiz, akıllı ve korkusuz olarak gördü. Bir kahraman gibi gördü insanı. Tapınağını ona yaptı. Tapınak, insanın yüceleceği yerdir. Kendisi insanı yücelten şeyin, suçsuz olduğunu bilmekten değil, doğruyu görüp ona ulaşmaktan, herkesin mümkün olan en iyi düzeyinde yaşamasından, utanmamasından, utanmak için nedeni olmamasından, güneş ışığında çıplak durabilmekten geldiğini düşünüyordu. Yücelmenin sevinç demek olduğuna, sevincin insanın doğuştan gelen hakkı olduğuna inanıyordu. İnsana göre yapılan bir yerin, kutsal bir yer olduğu kanısındaydı. Howard Roark'un insan ve yücelme hakkında düşündükleri bunlardı. Ama Ellsworth Toohey, bu tapınağın insana duyulan nefretin bir anıtı olduğunu söyledi. Ellsworth Toohey, yücelmenin esasının; korkudan ödü kopmak olduğunu, yerlere kapanıp sürünmek olduğunu söyledi. Ellsworth Toohey insanın en yüce eyleminin, kendi değersizliğini anlaması, bağışlanmak için dilenmesi olduğunu söyledi. Ellsworth Toohey, insanı bağışlanma ihtiyacında olan bir varlık olarak görmezsek, yozlaşmış sayılacağımızı söyledi. Ellsworth Toohey bu binanın insana ve toprağa ait olduğunu gördü. Binanın karnı çamurlarda, dedi. İnsanı yüksek bir varlık olarak görmek, bedenin kaba zevklerine alkış tutmaktır; çünkü ruhun zevkleri bizim anlayamayacağımız düzeydedir, dedi. Ellsworth Toohey'e göre, o alana girebilmek için; dilenci durumuna girmemiz, diz çökmemiz gerekiyor. Ellsworth Toohey insanları çok sever."

"Bayan Francon, biz Ellsworth Toohey'i tartışmıyoruz, bu nedenle eğer sözlerinizi konuya ..."

"Ben Ellsworth Toohey'i suçlamıyorum. Howard Roark'u suçluyorum. Bir bina, çevresinin parçası olmalıdır, denir. Roark bu tapınağı ne tür bir dünyaya kurdu? Ne tür insanlar için kurdu? Etrafınıza bakın. Bir tapınağın Bay Hopton Stoddard'a göre hizmet verirken kutsal olabileceğine inanıyor musunuz? Bay Ralston Holcombe'a? Bay Peter Keating'e? Bunların hepsine baktığınızda, Ellsworth Toohey'den mi nefret edersiniz, yoksa işlediği suçtan ötürü Howard Roark'a mı lanet edersiniz? Ellsworth Toohey haklıdır. Bu tapınak dine uygun değildir, dinsizliktir ama, onun dediği anlamda değil. Sanırım Bay Toohey de bunu zaten biliyor. Birisi domuz ahırına inciler saçarsa, hem bunu, karşılığında bir domuz pirzolası bile almadan yaparsa, domuza kızamazsınız ki! İncilerine bu kadar az değer veren, onları çamurlara fırlatan, mahkeme kâtibinin yazıp durduğu bir yığın homurtuya çanak tutan adama kızarsınız."

"Bayan Francon, bu tür ifadenin konuyla ilgili olduğunu sanmadığım gibi, kabul edilebilir olduğunu da hiç ..."

Yargıç beklenmedik bir şey söyledi, "Tanığın ifade vermesine izin verilmelidir," dedi. Zaten canı sıkılmıştı. Dominique'in vücudunu seyretmek hoşuna gidiyordu. Ayrıca, izleyicilerin de bundan zevk aldığını bilmekteydi. Her ne kadar Hopton Stoddard'dan yana olsalar da, bir skandal heyecanı içinde zevk alıyorlardı Dominique'in ifadesinden.

"Sayın Yargıç, bir yanlış anlama olmuş olmalı," dedi avukat. "Bayan Francon, siz kimin için ifade veriyorsunuz? Bay Roark için mi, yoksa Bay Stoddard için mi?"

"Bay Stoddard için tabii. Davayı neden Bay Stoddard'ın kazanması gerektiğini anlatıyorum. Doğruyu söyleyeceğime de yemin ettim."

"Devam edin," dedi yargıç.

"Bütün tanıklar gerçeği söyledi. Ama tüm gerçeği değil. Ben yalnızca aradaki boşlukları dolduruyorum. Hepsi tehditten, nefretten söz ettiler. Haklan vardı. Stoddard tapınağı pek çok şeye yönelik bir tehdittir. Eğer yaşamamıza izin verilecekse, hiçbirimizin aynada kendine bakmaya cesaret edememesi gerekir. İşte bu, insanlara yapılabilecek en zalim şeylerden biridir. İnsandan ne olsa isteyebilirsiniz. Ona servet sahibi olmasını, sevmesini, gaddarlaşmasını, cinayet işlemesini, kendini feda etmesini söyleyebilirsiniz. Ama özsaygıya sahip olmasını istemeyin ondan. Hemen sizden nefret etmeye başlar. Eh, en iyisini onlar bilir. Herhalde kendilerine göre nedenleri vardır. Tabii sizden nefret ettiklerini söylemezler. Sizin onlardan nefret ettiğinizi söylerler. Bu da yeterince yakın, herhalde. Söz konusu duyguyu tanır onlar. İşte insan böyle bir varlıktır. O zaman, olanaksız şeyler uğruna feda edilmenin yaran ne? Var olmayan bir dünya için bina yapmanın yararı ne?"

"Sayın yargıç, bu sözlerin konuyla ne gibi bir ilgisi olabileceğini ben hiç ..."

"Sizin davanızı kanıtlıyorum," dedi Dominique avukata. "Neden Ellsworth Toohey'den yana çıkmanız gerektiğini söylüyorum, ki zaten çıkacaksınız. Stoddard tapınağı yok edilmelidir. İnsanı ondan kurtarmak için değil, onu insandan kurtarmak için. Ama ne fark eder? Bay Stoddard kazanacaktır. Burada yapılmakta olan her şeye yüzde yüz katılıyorum, yalnızca bir tek nokta dışında. O nokta yanımıza kâr kalmamalı kanısındayım. Yıkalım, tamam; ama bir sevap işlemekte olduğumuzu sanmayalım. Biz köstebeğiz, dağ doruklarına dayanamayız diyelim. Ya da 'Lemming Fareleri'yiz, ölümüne denize atlamaktan kendimizi alamıyoruz diyelim. Şu anda kendimin de Howard Roark kadar etkisiz olduğumu biliyorum. Bu da benim Stoddard Tapınağı'm. İlk ve son." Başıyla yargıcı selamladı. "Hepsi bu kadar, sayın yargıç," dedi.

Avukat, Roark'a, "Tanık sizin," diye seslendi.

Roark, "Soıu yok," dedi.

Dominique tanık yerinden indi.

Avukat kürsüyü selamlayarak, "Davacının sözü bitmiştir," dedi.

Yargıç Roark'a dönüp belirsiz bir işaret yaptı onu konuşmaya davet etti.

Roark ayağa kalktı, kürsüye yürüdü. Kahverengi zarf elindeydi. O zarftan Stoddard Tapınağı'nın on fotoğrafını çıkardı, kürsünün üzerine koydu.

"Savunmanın sözü bitmiştir," dedi.

13

Hopton Stoddard davayı kazandı.

Ellsworth Toohey, "Bay Roark mahkemede bir numara çekti, ama kurtulamadı," diye yazdı. "O hikâyeye zaten inanmamıştık."

Roark'a tapınağın değiştirilme masraflarını ödemesi talimatı verildi. Roark itiraz mahkemesine başvurmayacağını söyledi. Hopton Stoddard, tapınağın değiştirilerek Normalaltı Çocuklar İçin Hopton Stoddard Yurdu haline getirileceğini söyledi.

Duruşmanın sona ermesinin ertesi günü, Alvah Scarret, masasına bırakılan "Eviniz" yazısını görünce soluğu tutuldu. Yazıda Dominique'in duruşmada söylediklerinin çoğu yazılıydı. Gerçi ifadesi gazetenin haber bölümünde de parça parça verilmişti ama hep zararsız bölümleri seçilmişti. Alvah Scarret son hızla Dominique'in odasına yürüdü.

"Hayatım, hayatım, hayatım," dedi. "Bunu basamayız." Dominique ona bomboş bakışlarla baktı, hiçbir şey söylemedi. "Dominique, tatlım, mantıklı ol. Kullandığın kelimelerin bazıları bir yana, baskıya gelmeyecek bazı görüşlerin de bir yana, ama bu gazetenin bu olayda seçtiği, benimsediği tutumu biliyorsun. Yürüttüğümüz kampanyayı biliyorsun. Benim bu sabahki yazımı okudun. Adı, 'Ahlakın Zaferi'. Bir tek yazarın tüm politikamıza karşı gelmesine izin veremeyiz."

"Basmak zorundasın."

"Ama, tatlım ..."

"Ya da ben istifa etmek zorundayım."

"Off, daha neler, daha neler, saçmalama. Gülünç olmaya gerek yok. Anlaman gerek. Sensiz yapamayız biz. Asla sensiz ..."

"Seçmek zorundasın, Alvah."

Scarret bu yazıyı yayınlarsa, Gail Wynand'dan zılgıt yiyeceğini biliyordu. Yazıları çok tutulan Dominique Francon'u kaçırırsa da zılgıt yiyebilirdi. Wynand henüz gezisinden dönmemişti. Scarret, Bali'ye bir telgraf çekti, durumu anlattı.

Birkaç saat sonra telgrafa cevap geldi. Wynand'ın özel şifresiyle yazılmıştı. Deşifre edildiğinde, yazı şöyleydi: "KOV KAHPEYİ. G.W."

Scarret masasındaki telgrafa bakıp duruyordu. Yıkılmıştı. Alternatif tanımayan bir emirdi bu. Dominique şimdiden sonra teslim olsa bile durum değişmezdi. Keşke istifa etse, diye geçirdi içinden. Onu kovmak zorunda kalırsa, dayanamazdı.

Ellsworth Toohey, işe kendisinin soktuğu bir odacının yardımıyla, Wynand'ın deşifre edilmiş telgrafının bir kopyasını ele geçirdi. Onu cebine koyup Dominique'in odasına yollandı. Duruşmadan beri görmemişti onu. İçeriye girdiğinde, Dominique'i masasının çekmecelerini boşaltırken buldu.

"Merhaba," dedi kısaca. "Ne yapıyorsun?"

"Alvah Scarret'ten haber bekliyorum."

"Yani?"

"İstifa etmek zorunda mıyım, onun haberini bekliyorum."

"Duruşmadan söz etmek istiyor musun?"

"Hayır."

"Ben istiyorum. Sanırım sana, daha önce hiç kimsenin başaramadığını başardığın için bir kutlama borçluyum. Benim haksız olduğumu kanıtladın." Soğuk soğuk konuşuyordu. Yüzü ifadesizdi. Gözlerinde o iyi ifadeden eser yoktu. "Tanık kürsüsüne çıktığında böyle yapacağını beklemiyordum. Kalleşçe bir hileydi. Ama senin her zamanki standardına uygundu. Ben yalnızca senin kötü damarının hangi yöne doğrulduğunu tahmin ederken yanıldım. Yine de, bu hareketinin sonuç vermeyeceğini kendin de kabullendin. Tabii söyleyeceklerini söyledin. Benim dediğimi de doğru çıkardın. Minnetimi ifade etmek için sana bir armağanım var."

Telgrafın kopyasını masanın üzerine koydu.

Dominique alıp okudu, telgraf elinde, öylece durdu.

"İstifa bile edemiyorsun, tatlım," dedi Toohey. "İnci saçan kahramanın uğruna böyle bir fedakârlık yapamıyorsun. Yenilgilerinin ancak kendi elinden çıkma olmasına ne kadar büyük önem verdiğini bildiğim için; bu hoşuna gider diye düşündüm."

Dominique telgrafı katlayıp çantasına koydu.

"Teşekkür ederim, Ellsworth."

"Eğer benimle mücadele edeceksen, bunu yalnızca konuşmalar yaparak başaramazsın, hayatım."

"Hep mücadele etmedim mi?"

"Evet. Evet, tabii ettin. Haklısın. Yine hatamı düzeltiyorsun. Benimle hep mücadele ettin. Yıkılıp imdat diye bağırdığın tek olayda tanık kürsüsündeyken yer aldı."

"Doğru."

"İşte orada yanlış çıktı hesabım."

"Evet."

Toohey resmi bir selam verip odadan çıktı.

Dominique eve götürmek istediği şeyleri paket yaptı, sonra Scarret'in odasına gitti. Elindeki telgrafı ona gösterdi ama vermedi.

"Pekâlâ, Alvah," dedi.

"Dominique, elimden bir şey gelmedi. Gelmedi. Sanki... nereden geldi o sana?"

"Önemi yok, Alvah. Hayır, sana geri veremem. Saklamak istiyorum." Telgrafı tekrar çantasına koydu. "Çekimi bana postalarsın. Başka da konuşulacak ne varsa, yazıver."

"Sen ... zaten istifa edecektin, değil mi?"

"Edecektim. Ama kovulmak daha hoşuma gitti."

"Dominique, kendimi ne kadar kötü hissettiğimi bilsen! İnanamıyorum. Gerçekten inanamıyorum."

"Demek siz insanlar beni de kurban ettiniz sonunda. Oysa ben bütün ömrümce bu duruma düşmemeye uğraşmıştım. Hiç hoş değil kurban edilmek. Hasımlarına çok fazla onur payı tanıyor. Ama sana bir şey söyleyeyim, *Alvah,* sana söylemeyi seçtim, çünkü söyleyecek senden daha uygunsuz birini bulamadım. Bana ya da ona yapacağınız hiçbir şey, benim kendime yapacağım kadar kötü olamayacak. Eğer Stoddard tapınağı olayına dayanamadığımı düşünüyorsan, nelere dayanabilirmişim, bekle de gör."

Üç gece sonra, Ellsworth Toohey odasında radyo dinliyordu. Canı çalışmak istemediği için bu

gece dinlenmeyi seçmişti. Koltuğa yayılmış, çalman senfoniye parmaklarıyla tempo tutuyordu. O sırada kapısının vurulduğunu duydu. "Girin," diye seslendi.

Catherine odaya girdi. Girdiği için özür dilermiş gibi, radyoya göz attı.

"Çalışmıyordunuz, onu biliyordum, Ellsworth Dayı. Sizinle konuşmak istiyorum."

Çökmüş gibi duruyordu kız. Vücudu ince ve kıvrımsızdı. Pahalı tvit kumaştan, ütülenmemiş bir etek giymiş, yüzüne de biraz allık bulaştırmıştı. Pudranın altından teni pek cansız görünüyordu. Yirmi altı yaşında olduğu halde, otuz yaşında olduğunu saklamaya çalışan bir kadına benzemişti.

Son birkaç yıldır, dayısının yardımıyla çok yetenekli bir sosyal görevli olup çıkmıştı. Bir iskân evinde maaşlı işi vardı. Kendi adına özel bir banka hesabı vardı. Arkadaşlarını öğle yemeğine davet ediyordu. Hepsi aynı meslekten, kendinden büyük kadınlardı. Aralarında, evlenmemiş annelerin sorunlarından, yoksul çocukların ifade yeteneğindeki sınırlılıktan, sanayi şirketlerinin ne kötü olduğundan söz ediyorlardı.

Son yıllarda Toohey onun varlığını unutmuş gibiydi. Ama Catherine'in o sessiz, silik haliyle, dayısının son derece farkında olduğunu biliyordu. Aralarında ilk sözü söyleyen hiçbir zaman Toohey değildi. Ama Catherine ikide bir küçük konularda danışmak için ona geliyordu. Dayısının enerjisiyle çalışan küçük bir motor gibiydi. Arasıra benzin almak için durması gerekiyordu. Bir tiyatroya gidecek olsa, dayısıyla oyunu tartışmadan gitmiyordu. Onun fikrini sormadan bir konferansa gitmiyordu. Bir ara, zeki, yetenekli, neşeli bir kızla arkadaş olmuştu. Kız sosyal görevli olduğu halde, yoksulları yine de seven biriydi. Toohey böyle bir arkadaşı onaylamayınca, Catherine de onunla arkadaşlığını kesmişti.

Öğüt istediğinde, kısaca soruyordu. Laf arasında. Dayısının işini engellememeye özen gösteriyordu. Ya yemek yerken, ya asansöre binerken, ya radyo kanalı değiştirilirken. Dayısının zamanından ancak artık parçacıkları alabileceğinde, daha fazlasını istemeyeceğinde kararlıydı.

Çalışma odasına girdiğinde Toohey bu yüzden ona şaşkın bakışlarla bakmıştı.

"Tabii, tatlım," dedi. "Meşgul değilim. Zaten sana her an zamanım var. Şunun sesini biraz kıs, e mi?"

Catherine radyoyu kıstı, onun karşısındaki koltuğa çöktü. Hareketleri acayip, birbiriyle çelişkiliydi. Yeniyetmeler gibi. Güvenli hareket etme alışkanlığını kaybetmişti artık. Ama zaman zaman bir el hareketi, başının bir kıpırdayışı, yeni edinmeye başladığı kuru sabırsızlığı yansıtıyor gibiydi.

Dayısına baktı. Gözleri gözlüklerinin ardında hareketsiz ve gergindi, ama içteki anlamı pek belli etmiyorlardı. Konuşmaya başladı.

"Nelerle meşgulsün, Ellsworth Dayı? Gazetede senin de ilgili olduğun önemli bir duruşmanın kazanıldığını okudum. Sevindim. Aylardır gazeteleri okuduğum yoktu. Öyle meşguldüm ki... yo, o da tam doğru değil. Zamanım vardı, ama eve döndüğümde hiç bir şey yapmayı istemiyordum. Kendimi yatağa atıp uyuyordum. Ellsworth Dayı, insanların çok uyuması yorgun oldukları için midir, yoksa bir şeyden kaçmak istedikleri için mi?"

"Bak, tatlım, bu sözler sana hiç uymuyor. Hiçbiri uymuyor."

Catherine başını çaresizlik içinde iki yana salladı. "Biliyorum."

"Ne oldu?"

Kız gözlerini ayakkabılarının burnuna dikti. Dudaklarını ancak çabayla kıpırdatabiliyor gibiydi.

"Ben herhalde işe yaramaz biriyim, Ellsworth Dayı." Gözlerini kaldırıp onun gözlerine baktı. "Öyle mutsuzum ki!"

Toohey ona sessizce bakıyordu. Yüzü samimi, gözleri yumuşaktı. Catherine fısıldadı.

"Anlıyor musun?" Toohey başını salladı. "Bana kızmadın ya? Beni ayıplamıyorsun ya?"

"Tatlım, nasıl düşünürsün bunu?"

"Söylemek istememiştim. Kendime bile. Bu yalnız bu gecenin olayı değil, çok gerilere gidiyor. Bırak da her şeyi anlatayım. Şoka kapılma. Söylemek zorundayım! Eskiden günah çıkartmaya gittiğim günler gibi ... Yo, o işlere geri döndüğümü sanma. Artık biliyorum ki, din yalnızca bir sınıf sömürüsü aracı. Bana bunları o kadar güzel anlatışını dinledikten sonra, seni yüzüstü bırakacağımı sakın düşünme. Kiliseye gitmeyi özlüyor değilim. Ama sanki birinin beni dinlemesine ihtiyacım var."

"Katie, hayatım; birincisi, neden bu kadar korkuyorsun sen? Korkmaman gerekir. Hele benimle konuşmaktan. Rahat ol, kendin ol ve anlat bana neler olduğunu."

Catherine dayısına minnetle baktı. "Öyle duyarlısın ki, Ellsworth Dayı. Ben bunu söylemek istememiştim, ama sen kendin tahmin ettin. Gerçekten korkuyorum. Çünkü bak, demin sen dedin ... Kendin ol, dedin bana. Oysa benim en çok korktuğum, kendim olmak. Çünkü kötüyüm ben."

Toohey güldü. Onu gücendirecek biçimde değil, sıcak bir gülüşle güldü. Bu ses, Catherine'in söylediğini ortadan silen bir sesti. Ama Catherine gülümsemedi.

"Yo, ben doğruyu söylüyorum, Ellsworth Dayı. Ben her zaman, çocukluğumdan beri, hep iyiyi, doğruyu yapmaya çalıştım. Herkes öyledir sanıyordum, ama artık öyle düşünmüyorum. Bazı insanlar çok uğraşıyor. Hata yapsalar bile. Bazıları da hiç aldırış etmiyor. Ben her zaman aldırış ettim. Her şeyi ciddiye aldım. Tabii çok akıllı bir insan olmadığımı biliyordum. Oysa iyilik kötülük konusu çok kocaman bir konu. Ama kendi bilebildiğim kadarıyla iyi olan neyse, ona ulaşmak için dürüst bir çaba gösterdim. Zaten herkes de ancak o kadarını yapabilir, değil mi? Bunlar herhalde sana çok çocukça şeyler gibi geliyordur."

"Hayır, Katie, öyle gelmiyor. Devam et, tatlım."

"Bir kere, bencilliğin kötü bir şey olduğunu biliyordum. O kadarından emindim. Bu yüzden, hiçbir zaman kendim için bir şey istememeye çalıştım. Peter aylarca ortadan kaybolduğunda ... yo, bunu hoş karşılamıyorsun sanıyorum."

"Neyi, tatlım?"

"Peter'le benim durumumu. Ben de ondan konuşmam. Zaten önemli değil. İşte seninle birlikte oturmaya geldiğimde neden o kadar mutluydum, şimdi anlamışsındır. Sen bencillikten en uzak ideallere öyle yakınsın ki, senin kadar yakın kimse olamaz. Elimden geldiğince seni izlemeye çalıştım. Çalıştığım bu işi de bu nedenle seçtim. Sen bana hiçbir zaman bunu seç demedin, ama ben senin öyle düşündüğünü hissettim. Ne yolla hissettiğimi sorma ... somut bir şey değildi. Yalnızca söylediğin bazı şeyler. Başlarken kendime çok güveniyordum. Mutsuzluğun bencillikten geldiğini biliyordum. İnsanın gerçek mutluluğu bulması için kendisini başkalarına adaması gerektiğini biliyordum. Sen söylemiştin. Başka da pek çok kişi söylemişti. Tarihin en büyük adamları yüzyıllardır aynı şeyi söylüyor zaten."

"Sonra?"

"Eh, şu halime bak."

Toohey'nin yüzü bir an hareketsiz kaldı, sonra neşeyle gülümsedi.

"Neyin varmış ki, yavrum? Çoraplarının eş olmaması dışında, bir de makyajına biraz dikkat etsen ..."

"Gülme, Ellsworth Dayı. Lütfen gülme. Biliyorum, her şeye gülebilmeliyiz diyorsun, özellikle de kendimize. Ama ben ... yapamıyorum."

"Gülmem, Katie. Ama *nedir* seni üzen?"

"Mutsuzum ben. Öyle korkunç, kötü, gurursuz biçimde mutsuzum ki! Bir bakıma bana ... temiz değil de ... kirli gibi gözüküyor. Ve dürüst de değil. Günler geçiyor, düşünmeye korkuyorum, kendime bakmaya korkuyorum. Oysa bu yanlış. Bu... ikiyüzlü olmak demek. Ben her zaman kendime karşı dürüst olmak istedim. Ama değilim. Değilim, değilim!"

"Dur bir dakika, yavrum. Bağırma. Komşular duyacak sesini."

Catherine saçını eliyle alnından geriye doğru itti, başını salladı, fısıldadı.

"Özür dilerim ... geçer şimdi..."

"Sen tam neden mutsuzsun, tatlım?"

"Bilmiyorum. Anlayamıyorum. Örneğin, Clifford'da çocuk bakımı kurslarını başlatan, her hazırlığını yapan bendim. Fikir be nimdi. Parayı ben buldum. Öğretmeni ben buldum. Dersler çok iyi gidiyor. Kendi kendime, mutlu olmam gerek, diyorum. Ama değilim. Benim için bir fark etmiyormuş gibi geliyor. Oturup kendime diyorum ki, Maria Gonzales'in bebeğini iyi bir aileye evlat olarak vermeyi sen başardın, şimdi mutlu ol. Ama olamıyorum. Hiçbir şey hissetmiyorum. Kendime karşı dürüst davrandığımda, yıllardır hissettiğim tek duygunun yorgunluk olduğunu görüyorum. Yalnızca yorgunluk. Sanki... herhangi bir his duyacak kimse kalmamış gibi."

Gözlüğünü çıkardı. O camların dayısına ulaşmasını engellediğine inanmış bir hali vardı. Konuştuğunda sesi daha alçalmıştı ama kelimeler ağzından daha bir çabayla çıkıyordu.

"Hepsi bu kadar da değil. Bundan çok daha beteri de var. Beni korkunç biçimde etkiliyor. İnsanlardan nefret etmeye başlıyorum, Ellsworth Dayı. Zalim, gaddar, kalpsiz olmaya başlıyorum. Eskiden hiç böyle değildim. İnsanların bana *minnet* duymasını bekliyorum. Onlardan minnet bekliyorum. Gecekondu halkı bana eğilir, önümde dalkavukluk ederse hoşuma gidiyor. Yalnız öyle yaparlarsa sevildiğimi fark ediyorum. Bir keresinde bir kadına, bizim kendisi gibi süprüntüler için neler yaptığımızı yeterince takdir etmediğini söyledim. Daha sonra saatlerce ağladım. Öyle utanmıştım ki! İnsanlar benimle tartıştığında, öfkelenmeye başlıyorum. Kendi fikirleri olmasına hakları yokmuş gibi geliyor. En iyisini ben bilirmişim gibi. Onlar için son kararı ben vermeliymişim gibi. Beni çok kaygılandıran bir kız vardı, çünkü adı kötüye çıkmış, yakışıklı bir gençle dolaşıp duruyordu. O kıza haftalarca işkence ettim. O çocuğu bırakmasını, yoksa başının mutlaka belaya gireceğini söyledim. Sonunda evlendiler, mahallenin en mutlu çifti oldular. Memnun mu oldum sanıyorsun? Hayır, küplere bindim. Kızla karşılaştığımda, uygarca davranabilmek bile bana zor geliyor. Bir de başka kız vardı, çabucak iş bulması gerekiyordu. Evinde durum gerçekten berbattı. Ona iş bulacağımı söyledim, söz verdim. Ama ben bulamadan, kız kendi kendine iyi bir iş bulmayı başardı. Ben memnun olmadım. Birisi benim yardımım olmaksızın kendini kurtardı diye enikonu gücendim. Dün üniversiteye gitmek isteyen bir delikanlıyla konuşuyordum. Onun cesaretini kırmaya çalıştım. İyi bir işe gir, daha iyi dedim. Çok da kızmıştım. Sonra birden farkına vardım, ben kendim de üniversiteye gitmeyi çok istemiştim de ondandı ... Hatırlıyor musun, sen beni bırakmamıştın. Ben

de o çocuğu bırakmamak istedim. Ellsworth Dayı, anlamıyor musun? *Bencil* oluyorum ben. Bu insanların ücretlerinden para aşırsam bu kadar kötü olmazdı!"

Toohey alçak sesle sordu.

"Hepsi bu kadar mı?"

Catherine gözlerini yumdu, sonra ellerine bakarak konuştu.

"Evet ... ama böyle olan bir tek ben değilim. Birlikte çalıştığım kadınların çoğu böyle. Nasıl böyle oldular, anlamıyorum. Bana da nasıl oldu, onu da anlamıyorum. Birine yardım ettiğim zaman mutlu olurdum ben. Bir keresinde hatırlıyorum ... o gün Peter'le öğle yemeği yemiştik ... Dönüşte bir orgcu gördüm, çantamdaki beş doları çıkarıp ona verdim. Bütün param o kadardı. Bir şişe 'Christmas Night' almak için biriktirmiştim.'Christmas Night'ı çok istiyordum. Ama sonra, o orgcu ne zaman aklıma gelse mutlu oldum. Peter'i sık sık görüyordum o günlerde ... Onu gördükten sonra eve dönerken, mahalledeki her yoksul çocuğu öpmek geliyordu içimden. Galiba yoksullardan nefret ediyorum artık. Sanırım bütün kadınlar da aynı durumda. Ama yoksullar bizden nefret etmiyorlar ... Oysa etmeliler. Yalnızca sevmiyorlar bizi. Azımsıyorlar. Biliyor musun, komik aslında. Normalde efendiler köleleri azımsar, köleler efendilerden nefret eder. Hangisi hangisidir, karıştırıyorum. Belki de kural buraya uymuyor. Ya da belki uyuyor. Bilemiyorum ..." Başını kaldırdığında, son isyanını seslendirdi.

"Anlamam gereken şeyin ne olduğunu göremiyor musun? Neden doğru olduğuna inandığım bir şeyi yaparken böyle kötü oluyorum? Diyorum ki, herhalde ben yaratılış olarak kötüyüm, iyi bir hayat sürmeyi beceremiyorum. Tek açıklama bu olabilir. Ama bazen de diyorum ki, bir insan iyi niyetinde tümüyle samimi olduğu zaman, yine de iyiliğe ulaşamazsa, bunda bir terslik var. Bu kadar da kötü olamam. Ama ... ama ben her şeyden vazgeçtim. Hiçbir bencil isteğim kalmadı. Kendime ait hiçbir şeyim yok. Yine de sefil durumdayım. Mutsuzum. Öbür kadınlar da benim gibi. Dünyada kendini silmiş olduğu halde mutlu olan hiçbir insan da tanımıyorum ... bir tek senin dışında."

Başını eğdi ve bu sefer kaldırmadı. Beklediği cevaba bile aldırmıyor gibiydi.

Toohey yumuşacık sesiyle, sitem edercesine, "Katie," dedi. "Katie, tatlım."

Catherine sessizce bekledi.

"Sana cevabı söylememi gerçekten istiyor musun?" Catherine başıyla evetledi. "Çünkü aslında cevabı sen kendin verdin. Kendi söylediklerinin arasında verdin." Catherine başını kaldırıp boş bakışlarını onun yüzüne çevirdi. "Neden söz ediyordun? Neden yakmıyordun? Kendinin mutsuz olduğundan. Katie Helsey'den söz ediyordun, başka bir şeyden değil. Ömrümde duyduğum en bencil konuşmayı yaptın karşımda."

Catherine gözlerini kırpıştırıp dikkatini topladı. Zor bir dersi dinleyen öğrenci gibiydi.

"Ne kadar bencil davrandığını anlamıyor musun? Kendine soylu bir meslek seçmişsin, ama bunu, yapabileceğin iyilikler için değil, bundan alacağın kişisel mutluluk için seçmişsin."

"Ama ben insanlara yardım etmeyi gerçekten istiyordum."

"Çünkü bunu yaparken iyi bir sevap olacağını düşünüyordun."

"Şey ... evet. Doğru bir şeydir, diyordum. Doğruyu yapmaya çalışmak kötülük mü?"

"Evet, eğer tek kaygın oysa. Bunun ne kadar büyük bencillik olduğunu anlamıyor musun? Herkes cehennemin dibine, yeter ki ben sevap işleyeyim."

"Ama eğer hiç özsaygın olmazsa, bir şey olabilir misin?"

"Neden bir şey olmak zorundasın ki?"

Catherine ellerini iki yana açtı. Şaşırmıştı.

"Eğer en büyük kaygın, kendinin nasıl düşündüğün, neler hissettiğin, neye sahip olup neye sahip olmadığınsa ... yine de bencil biri olarak kalmışsın demektir."

"Ama Vücudumun içinden çıkamam ya!"

"Hayır. Ama daracık ruhunun içinden çıkabilirsin."

"Yani mutsuz olmayı istemeli miyim?"

"Hayır. Herhangi bir şey istemekten vazgeçmelisin. Bayan Catherine Helsey'in ne kadar önemli biri olduğunu unutmaksın. Çünkü önemli değil, biliyorsun. İnsanlar ancak diğer insanlarla ilişkileri açısından önemlidir. Yararlılıkları açısından, sundukları hizmetler açısından. Bunu tümüyle anlamadıkça, bir mutsuzluktan diğerine kayarsın. İnsanlara karşı zalim duygular hissedişini neden böyle kozmik bir trajedi haline getiriyorsun? Ne olmuş yani? Bunlar büyüme sancıları, o kadar. İnsan hayvansal kabalıktan manevi yaşama, bir geçiş dönemi olmadan atlayamaz. Bu geçişlerin bazısı, gözüne kötü bile görünebilir. Her güzel kadın, önceleri elini ayağını nereye koyacağını şaşıran bir genç kız olmuştur. Büyümelerin hepsi, önce bir yıkmayı gerektirir. Omlet yapmak için yumurtaları kırmak zorundasın. Acı çekmeye, zalim olmaya, dürüstlükten uzaklaşmaya, kirli olmaya razı olmalısın. Ego denilen inatçı kökü öldürmek için her şeyi yapmalısın. Ancak o öldükten sonra, artık aldırış etmediğini hissettiğin zaman, kimliğini kaybedip ruhunun adını unuttuğun zaman ... ancak o zaman benim dediğim mutluluğu tadabilirsin. Ruhsal büyüklüğün kapıları, önünde ancak o zaman açılır."

"Ama, Ellsworth Dayı," diye fısıldadı Catherine, "Kapılar açıldığında, kim girecek içeriye o zaman?"

Toohey yüksek sesle güldü. Bu gülüşte takdir var gibiydi. "Hayatım," dedi. "Beni şaşırtabileceğini hiç düşünmemiştim."

Sonra yüzü yine ciddileşti.

"İyi bir espriydi, Katie. Ama umarım yalnızca espriydi."

"Evet" dedi Catherine kararsız bir sesle. "Herhalde. Ama yine de."

"Soyut kavramlardan konuşurken kelimeleri çok iyi seçmek gerekir. Giren elbette sen olacaksın. Kimliğini kaybetmiş olmayacaksın, yalnızca daha geniş bir kimlik edinmiş olacaksın. Senin dışındaki herkesin, tüm evrenin de katıldığı, paylaştığı bir kimliğin parçası olacaksın."

"Nasıl? Ne bakıma? Neyin parçası?"

"Dilimiz bireyciliğin diliyken bu tür şeyleri konuşmak ne kadar güç, görüyor musun? Bütün terimlerimiz, bütün batıl inançlarımız öyle. 'Kimlik' denilen şey bir hayaldir, onu da biliyor musun? Ama eskimiş, parçalanmış tuğlalarla da yeni bir ev yapamazsın. Bugünün kavramlarıyla, beni tümüyle anlamayı umamazsın. Bizler egonun batıl inancıyla zehirlenmiş durumdayız. Benliksiz bir toplumda neyin doğru, neyin yanlış olacağını bilemeyeceğimiz gibi, ne hissedeceğimizi, onu nasıl hissedeceğimizi de bilemeyiz. Önce egoyu öldürmemiz gerek. Zihin bu yüzden güvenilmez bir şeydir. Düşünmemeliyiz. İnanmalıyız. İnan, Katie. Zihnin itiraz etse bile inan. Düşünme. İnan. Beynine değil, kalbine güven. Düşünme. Hisset. İnan."

Catherine hareketsiz oturuyordu. Kendine hâkim gibiydi. Ama her nedense, üzerinden tank geçmişe benziyordu. Söz dinleyerek fısıldadı:

"Peki, Ellsworth Dayı ... Ben bunu böyle düşünmemiştim. Yani her zaman, düşünmem gerektiğini sanmıştım ... Ama haklısın ... Haklı sözünü doğru seçmişsem ... öyle bir kelime varsa ... Evet, inanacağım ... anlamaya çalışacağım ... Hayır, anlamaya değil. Hissetmeye. İnanmaya yani. Ama ... öyle zayıfım ki ... Seninle konuştuktan sonra kendimi hep öyle küçük hissediyorum ki... Bir bakıma haklıydım herhalde ... değersizim ben ... Ama önemi yok ... önemi yok."

Ertesi akşam kapı çalındığında, Toohey gidip kendi açtı.

Peter Keating'i içeriye alırken gülümsedi. Duruşmadan sonra Keating'in kendisini görmeye geleceğini düşünmüştü. Gelmeye ihtiyaç duyacağını biliyordu. Ama daha erken gelir sanmıştı.

Keating güvensiz adımlarla içeriye girdi. Elleri bileklerine ağır geliyor gibiydi. Gözleri şiş şişti, yüzünün teni gevşemişti sanki.

"Merhaba, Peter," dedi Toohey şen bir sesle. "Beni mi görmek istedin? Hemen gel. Çok şanslısın. Bütün akşam boşum."

"Hayır," dedi Keating. "Katie'yi görmek istiyorum."

Toohey'e bakmıyordu. O gözlüklerin gerisindeki ifadeyi de görmedi.

"Katie mi? Tabii!" dedi Toohey neşeyle. "Biliyor musun, buraya hiç Katie'yi ziyarete gelmemiştin, bu yüzden aklıma gelmedi, ama geç şöyle. Sanırım evdedir. Şu taraftan. Odasını bilmiyor musun? İkinci katta."

Keating adımlarını sürüyerek holden geçti, Catherine'in kapısını vurdu, o cevap verince açıp girdi. Toohey durmuş, onun arkasından bakıyordu. Yüzü düşünceliydi.

Catherine konuğunun kim olduğunu görünce yerinden fırladı. Bir an aptal gibi, gözlerine inanamayarak durdu, sonra yatağına koştu, oraya bıraktığı bir korseyi kaptı, telaşla yastığın altına tıktı. Sonra gözlüğünü çıkardı, avucuna alıp saklar gibi yaptı, cebine soktu. Hangisi daha kötü acaba, diye düşünüyordu ... Olduğu gibi mi kalmalıydı, yoksa onun önünde tuvalet masasına oturup biraz makyaj mı yapmalıydı?

Keating'i' altı aydır görmemişti. Ondan önceki üç yıl içinde arasıra, seyrek olarak görüşmüşler, birkaç kere öğle yemeğine, akşam yemeğine çıkmışlar, iki kere de sinemaya gitmişlerdi. Hep kalabalık yerlerde buluşmuşlardı. Keating, Toohey'le tanıştıktan sonra, Katie'yi görmek için eve gelmez olmuştu. Buluştuklarında hiçbir şey değişmemiş gibi konuşuyorlardı. Ama evlilikten uzun süredir söz etmemişlerdi.

"Merhaba, Katie," dedi Keating yumuşak sesle. "Gözlük takmaya başladığını bilmiyordum."

"Şey ... okumak için yalnızca ... ben ... merhaba, Peter... Bu gece herhalde çok kötü görünüyorum ... Seni gördüğüme sevindim, Peter..."

Keating koltuğa oturdu. Şapkası elinde, pardösüsü sırtındaydı. Catherine yüzünde çaresiz bir gülümsemeyle, öylece duruyordu. Sonra ellerini havada hafifçe çevirerek sordu:

"Az-mı kalacaksın, yoksa ... yoksa pardösünü çıkarmak ister misin?"

"Hayır, az değil." Keating kalktı, pardösüyle şapkayı yatağın üstüne fırlattı, ilk defa olarak gülümsedi ve sordu: "Yoksa işin mi var? Beni kapı dışarı etmek mi istiyorsun?"

Catherine avuçlarının çıkıntılı yerini göz çukurlarına bastırdı, sonra ellerini hemen indirdi. Onu her zamanki gibi karşılamak zorundaydı. Sesini normal ve neşeli çıkarmak zorundaydı. "Hayır, hayır, hiç işim yok."

Keating oturdu, sessiz bir davet anlamında, kolunu ona uzattı. Catherine hemen sokuldu, elini onun avucuna koydu; Keating onu çekip koltuğun koluna oturttu.

Lambanın ışığı Keating'in yüzüne düşüyordu. Catherine kendini biraz toplamış olduğu için, onun yüzünün durumunu farketti.

"Peter," diye soludu. "Ne yapıyorsun sen kendine? Korkunç görünüyorsun."

"içiyorum."

"Ya... o kadar mı!"

"O kadar. Ama bitti artık."

"Ne oldu?"

"Seni görmek istedim, Katie. Seni görmek istedim."

"Sevgilim ... ne yaptılar sana?"

"Hiç kimse bir şey yapmadı. Artık iyiyim. İyiyim. Çünkü buraya geldim ... Katie, sen hiç Hopton Stoddard'ı duydun mu?"

"Stoddard mı? ... Bilmiyorum ... Adını bir yerde görmüş gibiyim."

"Neyse, boş ver. Önemi yok. Ben yalnızca, ne kadar garip, diye düşünüyordum. Bu Stoddard dediğim, ihtiyar bir it. Kendi namussuzluğuna daha fazla dayanamıyor, onu telafi etmek için, kente bir tapınak armağan etmeye kalkıyor. Ama ben ... ben artık dayanamadığımı hissettiğimde, telafi etmenin tek yolu olarak, en çok istediğim şeyi seçiyorum, kalkıp buraya geliyorum."

"Neye dayanamıyordun, Peter?"

"Çok kirli bir şey yaptım, Katie. Günün birinde sana anlatırım, ama şimdi olmaz ... Bak, beni bağışladığım söyler misin bana? Yani suçun ne olduğunu sormadan? O zaman ben de beni asla bağışlamayacak birinin bağışladığına inanırım. Asla incinmeyen, o nedenle de bağışlamayan birinin. O yüzden benim durumumu daha zorlaştıran birinin."

Catherine şaşırmışa benzemiyordu. İçten bir sesle, "Seni bağışlıyorum, Peter." dedi.

Keating başını yavaş yavaş, birkaç kere salladı. "Teşekkür ederim." dedi.

Catherine başını onunkine yaslayıp fısıldadı.

"Cehennem azabı çektin, değil mi?"

"Evet. Ama artık geçti."

Keating onu kollarına alıp öptü. Ondan sonra artık ne Keating, Stoddard Tapınağı'nı düşündü, ne de Catherine, iyilikle kötülüğü. Bunlara ihtiyaçları yoktu. Kendilerini çok temiz hissediyorlardı.

"Katie, biz neden evlenmedik?"

"Bilmiyorum," dedi Catherine. Sonra da, kalbi deliler gibi çarptığı için, sessiz kalamayacağını anladığı için, Keating'in durumundan yararlanıyormuş gibi gözükmemek için, çabucak ekledi: "Herhalde acelemiz olmadığı için."

"Ama var acelemiz. Eğer şimdiden iş işten geçmemişse."

"Peter, sen ... bana yeniden evlenme mi teklif ediyorsun yoksa?"

"O kadar afallama, Katie. Böyle yaparsan, bunca yıldır hep kuşku duymuş olduğunu düşünürüm. Oysa şu anda böyle bir şey düşünmeye dayanamam. Bu gece sana bunu söylemeye geldim.

Evleneceğiz. Hemen evleneceğiz."

"Peki, Peter."

"İlan vermeye, tarih saptamaya, hazırlıklara, konuklara falan ihtiyacımız yok. Her seferinde bu tür şeylerden birinin bizi durdurmasına izin vermiştik. Nasıl oldu da bu işi böyle sürüncemede bıraktık, inan ki bilemiyorum. Kimseye bir şey söylemeyelim. Kent dışına gidip nikâhlanalım. Sonra duyurur, sonra açıklarız; eğer kimse açıklama isterse. Bu senin dayını da, benim annemi de, başka herkesi de kapsıyor."

"Peki,- Peter."

"Şu lanet olası işinden yarın çık. Ben de ofiste durumu ayarlayıp bir ay izin alayım. Guy çok bozulacak ... bu da beni keyiflendirecek. Sen neleri yanına alacaksan hazırla. Fazla şeye ihtiyacın yok. Makyajın için de kaygılanma lütfen. Bu gece korkunç görünüyorum, mu demiştin sen? Hiçbir zaman bu kadar güzel değildin. Öbürsü sabah dokuzda burada olurum. Hemen yola çıkmaya hazır ol."

"Peki, Peter."

O gittikten sonra Catherine yatağa uzanıp yüksek sesli hıçkırıklara gömüldü. Kendini tutmaya çalışmıyor, gururunun kırıldığına aldırmıyor, dünyada hiçbir şeye kaygılanmıyordu.

Ellsworth Toohey, çalışma odasının kapısını açık bırakmıştı. Keating'in bunu hiç fark etmeden geçip evden çıktığını gördü. Sonra Catherine'in hıçkırıklarını duydu. Yeğeninin odasına yürüdü, kapıyı vurmadan içeriye girdi.

"Neyin var, tatlım?" diye sordu. "Peter seni incitecek bir şey mi yaptı?"

Catherine yatakta yarı doğruldu, saçını yüzünden arkaya savurup hıçkırarak ona baktı. Hiç düşünmeden, içinden gelen ilk şeyi söyledi. Ne söylediğini hiç anlamıyordu, ama dayısı anlıyordu: "Senden hiç korkmuyorum, Ellsworth Dayı!"

14

"Kiiim?" diye soludu Keating.

Hizmetçi, "Bayan Dominique Francon," diye tekrarladı.

"Sarhoşsun sen, sersem!"

"Bay Keating! ..."

Ayağa kalkmıştı. Kadını yolunun üstünden itip salona doğru uçtu, Dominique Francon'u orada, ayakta gördü. Peter Keating'in evinde!!!

"Merhaba, Peter."

"Dominique! ... Dominique, bu nasıl oldu?" Öfke, sevinç, merak, gurur gibi duygular arasında ilk bilinçli düşüncesi, çok şükür annem evde değil, demek olmuştu.

"Ofisine telefon ettim, eve gitti dediler."

"Öyle sevindim, öyle şaşır ... Öff, Allah kahretsin, Dominique, ne yararı var? Sana her zaman gerektiği gibi davranmaya çalışıyorum; oysa sen olayın içini görebiliyorsun, bir yararı kalmıyor. Bu yüzden de nazik ev sahibi rolü oynamayacağım. Serseme döndüğümü biliyorsun, senin buraya gelmenin doğal bir şey olmadığını biliyorsun, benim söyleyeceğim her şey yanlış olacak demektir."

"Evet, böylesi daha iyi, Peter."

Elinde hâlâ bir anahtar tutmakta olduğunu fark etti, onu cebine koydu. Yarınki nikâhı için bavulunu hazırlıyordu. Salona şöyle bir göz gezdirdi, Victoria tarzı bu mobilyaların, Dominique'in zarafeti yanında ne kadar bayağı göründüğüne dikkat etti. Dominique gri bir tayyör, siyah bir kürk ceket giymiş, ceketin yakasım yanaklarına kadar kaldırmıştı. Şapkası alnına eğikti. Tanık yerindeki haline benzemediği gibi, Keating'in hatırladığı partilerdeki haline de benzemiyordu. Yıllar önceki o anı hatırladı birden. Kendisi Guy Francon'un odasının dışındaki sahanlıkta durmuş, Dominique'i inşallah bir daha hiç görmem, diye dua etmişti. Şimdi de aynı insandı Dominique. Yüzünün o kristal boşluğuyla Keating'i korkutan bir yabancıydı.

"Eh, otur, Dominique. Ceketini çıkar."

"Hayır, fazla kalmayacağım. Bugün numara yapmadığımıza göre, sana niçin geldiğimi mi söyleyeyim ... yoksa önce biraz nezaket sohbeti mi istersin?"

"Hayır, nezaket sohbeti istemem."

"Peki. Benimle evlenir misin, Peter?"

Keating hareketsiz, olduğu yerde durdu, sonra koltuğa çöktü ... çünkü Dominique'in ciddi olduğunu anlamıştı.

Dominique devam etti: "Eğer benimle evlenmek istersen, bunu hemen yapmalısın," dedi. Sesi yine ölçülü, kişiliğinin dışındaymış gibi bir sesti. "Arabam aşağıda. Binip Connecticut'a gider, sonra döneriz. Üç saat kadar sürer."

"Dominique ..." Dudaklarını kıpırdatmak, bu isimden fazlasını söylemek içinden gelmiyordu. Kendini felçli gibi hissetmek istiyordu. Aslında capcanlı olduğunu, bu uyuşukluğu kaslarına ve zihnine zorla yaydığını, çünkü bilinçli olmanın sorumluluğundan korktuğunu biliyordu.

"Numara yapmıyoruz, Peter. Genellikle insanlar önce nedenleri, duygulan konuşurlar, sonra pratik

hazırlıkları yaparlar. Ama bizim için tek yol bu. Sana bunu başka bir yolla önersem, hile yapmış olurdum. Böyle olmak zorunda. Soru yok, koşul yok, açıklama yok. Söylemediklerimiz, kendi kendinin cevabı oluyor. Söylenmemekle. Düşünmeni gerektiren bir şey yok ... Yalnızca bunu isteyip istemediğin var."

Keating inşaatlarda dar kalasların üzerinden yürürken nasıl konsantre oluyorsa, öyle konsantre olmaya çalıştı. "Dominique, anladığım bir tek şey var, o da seni taklit etmek zorunda olduğum. Üzerinde konuşmayacağız, tartışmayacağız, yalnızca ben cevap vereceğim."

"Evet."

"Ama ... tam ... veremiyorum."

"Bu sefer koruma diye bir şey yok, Peter. Arkasına saklanacağın bir şey yok. Kelimeler bile yok."

"Bana bir tek şeyi söylesen ..."

"Hayır."

"Bana zaman versen ..."

"Hayır. Ya birlikte aşağıya ineriz, ya da bu işi unuturuz."

"Ama gücenmemen gerekir eğer ... bana hiç umut vermemiştin ki. Yani sen hiç ... yo, söylemeyeceğim ... ama ne düşünmemi bekliyorsun? Ben burada yapayalnızım ve ..."

"Ve sana öğüt verebilecek bir tek ben varım. Öğüdümü dinlersen, reddet. Sana karşı dürüst davranıyorum, Peter. Teklifi geri çekerek sana yardımcı olacak değilim. Benimle evlenme fırsatının doğmamış olmasını tercih ederdin. Ama o fırsat doğdu. Şimdi. Seçim senin artık."

Keating bundan sonra gururunu koruyamadı. Başı önüne sarktı, yumruğu alnına dayandı.

"Dominique ... neden?"

"Nedenleri biliyorsun. Sana bir kere söylemiştim. Çok eskiden. Şimdi hatırlamaya cesaretin yoksa, benim tekrarlamamı bekleme."

Peter Keating, başı önünde, hareketsiz oturmaktaydı. Sonunda konuştu:

"Dominique, seninle benim gibi iki kişinin evlenmesi ... hemen hemen baş sayfa haberi."

"Evet."

"Bunu usulünce yapmak daha iyi değil mi? Duyuruda bulunsak, gerçek bir düğün töreni yapsak?"

"Ben güçlüyümdür, Peter, ama o kadar da güçlü değilimdir. Sen resepsiyonlarını, reklamlarını sonra yap."

"Yani şimdi evet ya da hayırdan başka hiçbir şey söylememi istemiyorsun, öyle mi?"

"O kadar."

Keating oturduğu yerden uzun süre ona baktı. Dominique'in bakışları onun gözlerindeydi, ama bu bakışlardaki gerçeklik ancak bir portredeki kadardı. Keating kendini odada yalnız hissediyordu. Dominique ayağa kalktı, sabırla bekledi. Ona hiçbir şey sunmadı. Acele ettirmek gibi bir anlayış bile göstermedi.

"Peki, Dominique. Evet," dedi Keating sonunda. Dominique başını hafifçe eğerek anladığını belirtti. Keating ayağa kalktı. "Paltomu alayım," dedi. "Senin arabanla mı gitmek istiyorsun?"

"Evet."

"Üstü açık arabaydı, değil mi? Kürklü ceketimi giyeyim mi?"

"Hayır. Ama bir atkı al. Biraz rüzgâr var."

"Bavul almadan mı? Hemen kente mi dönüyoruz?"

"Hemen dönüyoruz."

Keating holün kapısını açık bıraktı, Dominique onun paltosunu giyip atkısını boynuna dolayışını gördü. Sanki şalına sarınıyordu. Sonra Keating elinde şapkasıyla salonun kapısına geldi, başının sessiz bir hareketiyle onu çıkmaya davet etti. Apartmanın holünde asansörün düğmesine bastı, sonra geri çekilip önce onun binmesi için yol verdi. Keating'in hareketleri ölçülü, kendinden emin, neşesiz ve duygudan yoksundu. Soğuk erkeksiliği her zamandan fazlaydı.

Karşı kaldırımdaki arabanın yanına giderlerken Keating onu korurcasına dirseğinden tuttu. Arabanın kapısını açtı, onu direksiyonun başına bindirdi, sonra dolaşıp kendisi de sessizce yolcu koltuğuna bindi. Dominique uzanıp onun tarafındaki rüzgâr camını ayarladı. "İyi ayarlayamadımsa, yola çıktığımızda sen düzelt de fazla soğuk gelmesin," dedi. Keating, "Grand Concourse'dan git. Orada trafik ışığı daha az," diye öneride bulundu. Sonra Dominique çantasını onun kucağına koyup arabayı çalıştırdı, direksiyonu kavradı. Birdenbire, aralarında hiçbir düşmanlık kalmamıştı. Sessiz, umutsuz bir kader birliği, bir yoldaşlık başlamıştı. Sanki ikisi de aynı felaketin kurbanlarıymış da birbirlerine yardım etmeleri gerekiyormuş gibi.

Dominique arabayı hızlı sürüyordu. Öyle alışmıştı. İçinde acele duygusu olmayan bir hız. Araba kırmızı ışıklarda durdukça, motorun uğultusu içinde sessizce oturuyorlardı. Sabırla. Vücutlarının pozunu hiç değiştirmeden. Bir tek akışa yakalanmış gibiydiler. Merminin havada gidişi gibi. Durdurulamayacak bir akış. Kentin sokaklarına akşam ışığı inmek üzereydi. Kaldırımlar sarı görünüyordu. Dükkanlar hâlâ açıktı. Bir sinemanın ışıklı panosunda kırmızı ampuller neşeyle yanıp sönmekte, günün son ışıklarını havadan çekip emmekte, sokağı daha karanlık göstermekteydi.

Peter Keating'in konuşmaya ihtiyaç duyduğu yoktu. Artık Peter Keating değilmiş gibiydi. Sıcaklık dilenmiyor, acıma da dilenmiyordu. Hiçbir şey istediği yoktu. Dominiqıie bir an bunu düşündü, dönüp ona baktı. Anlayışlı bir bakış. Hemen hemen yumuşak bir bakış. Keating gözlerini onunkilerden kaçırmadı. Dominique o gözlerde bir anlayış gördü, ama yorum göremedi. Sanki Keating'in bakışları, "Tabii," diyor, başka bir şey demiyordu.

Kentten çıkmışlardı. Soğuk, kahverengi yol onları karşılamak üzere telaşla akıp geliyordu. Keating birdenbire, "Buralarda trafik polisleri kötüdür," dedi. "Basın kartın yanında mı? Ne olur ne olmaz!"

"Ben artık basın değilim."

"Ne değilsin?"

"Gazeteci değilim artık."

"İşinden mi çıktın?"

"Hayır, kovuldum."

"Neden söz ediyorsun?"

"Şu birkaç gün nerelerdeydin sen? Herkes biliyor sanıyordum."

"Üzgünüm. Bu günlerle olayları pek izlemedim."

Birkaç kilometre gittikten sonra Dominique, "Bana bir sigara ver," dedi. "Çantamdan."

Keating onun çantasını açtı, sigara tabakasını, pudriyerini, rujunu, tarağını, el sürülemeyecek kadar

beyaz, katlanmış mendilini gördü. Mendilde parfümün hafif kokusu vardı. Keating'in içinde bir düşünce, bu tıpkı onun bluzunun düğmelerini açmak gibi, diye fısıldadı. Ama benliğinin büyük kısmı bu düşüncenin farkında değildi. Çantayı açışındaki sahiplik hareketinin de farkında değildi.

Tabakadan bir sigara çıkardı, yaktı, sonra kendi dudaktan arasından alıp ona uzattı. "Teşekkür ederim," dedi Dominique. Keating kendine de bir sigara yakıp çantayı kapattı.

Greenwich'e vardıklarında, gerekli sorulan soran Keating oldu, Dominique'e ne tarafa sapması gerektiğini söyledi, sonunda, "İşte geldik," dedi. Yargıcın evi önünde kaldırıma yanaştılar. Önce Keating indi, Dominique'in inmesine yardım etti. Dönüp zile bastı.

Mavili morlu, soluk kumaşlarla kaplı koltukların bulunduğu bir salonda nikahlandılar. Ayaklı lambanın her yanında boncuklar asılıydı. Tanıklar, yargıcın karısıyla, bitişikteki evde oturan Chuck adlı biriydi. Evinde bir işle meşgulken çağrılmıştı adam. Üstü başı deterjan kokuyordu.

Sonra arabaya döndüler. Keating sordu: "Yorgunsan benim kullanmamı ister misin?"

Dominique, "Hayır, ben kullanırım," dedi.

Kente dönüş yolu, kahverengi tarlaların arasından geçiyordu. Her tepeyi aştıklarında, batı tarafında kalan topraklarda yorgun bir kızıllık görüyorlardı. Tarlaların uçlarını mor bir sis kemiriyor gibiydi. Gökyüzünde hareketsiz bir yangın vardı. Arasıra birkaç araba karşıdan onlara doğru, kahverengi lekeler halinde geliyor, yine de belli oluyordu. Bazılarının farları yanıktı. Tedirgin edici iki sarı ışık.

Keating'in gözü yoldaydı. Dar görünüyordu yol. Ön camın orta yerinde ufak bir şerit. İki yanı tarlalar ve tepeler. Tümünü önündeki cam çerçeveliyordu. Ama ön cam öne doğru uçarken yol hep genişliyordu. Camı dolduruyor, kenarlardan taşıyor, ortasından yırtılıp onların geçmesine izin veriyor, arabanın iki yanından iki gri şerit halinde geriye doğru kayıyordu. Keating bunu bir yarış olarak düşündü, ön camın kazanışını görmeyi bekledi. Er geç araba fazla hızlı atılacak, o dar şerit açılmaya, genişlemeye vakit bulamayacaktı.

"Başlangıçta nerede oturacağız şimdi?" diye sordu. "Senin evinde mi, benimkinde mi?"

"Seninkinde tabii."

"Ben seninkine taşınmayı tercih ederim.".

"Hayır, ben evimi kapatıyorum."

"Benim daireyi sevmen olanaksız."

"Neden?"

"Bilmem. Sana uymuyor."

"Severim."

Bir süre sessiz kaldılar, sonra Keating sordu: "Şimdi bunu nasıl duyuracağız?"

"Nasıl istersen. Sana bırakıyorum."

Ortalık iyice kararıyordu. Dominique farlarını yaktı. Keating yanlarından geçen trafik levhalarına bakıyordu. Önce alçak görünen levhalar, onlar yaklaşınca birden büyüyor; "Sola Dönüş" "İlerde Kavşak" gibi duyurularda bulunuyordu. Harfler nokta nokta ışıklıydı. Kötü niyetli, göz kırpar gibi gözüken ışıklar.

Sessizce ilerliyorlardı ama, bu sefer sessizliklerinde bir bağ yoktu. Birlikte bir felakete doğru gidiyor değildiler. Felaket olmuş, bitmişti. Artık cesaretlerinin önemi yoktu. Keating, Dominique

Francon'un yanındayken her zaman olduğu gibi, kendini rahatsız ve tedirgin hissetmeye başlamıştı.

Yerinde yarım dönüp ona baktı. Dominique gözlerini yoldan ayırmadı. Soğuk rüzgâr altında profili huzurlu ve mesafeliydi. Dayanması zor bir yüzdü. Keating onun, direksiyonun iki yanında duran eldivenli ellerine baktı. Başını eğip, gaz pedalına basan incecik ayağına baktı. Sonra bakışları Dominique'in bacağına doğru yükseldi, eteğinin minik gri üçgeni üzerinde durdu. Birdenbire, bu düşündüğünü düşünmeye artık hakkı olduğunu hatırladı.

Evliliğin bu yönü ilk defa olarak bilincine ulaştı. O zaman anladı. Bu kadını her zaman istemişti. Bu duygu, ancak bir fahişeye karşı duyulabilecek bir duyguydu. Tek farkı, kalıcı, umutsuz ve kötü bir duygu olmasıydı. Karım, diye düşündü ilk defa olarak. Bu sözde zerre kadar bile saygı yoktu. İçinde öyle şiddetli bir arzu hissetti ki, mevsim yaz olsa ona hemen ilk yan yola sapmasını emreder, hemen orada ona sahip olurdu.

Kolunu arkaya atıp onun omzuna sardı. Parmakları ona ancak dokunuyordu. Dominique kıpırdamadı. Dönüp bakma isteğini de gemledi. Keating kolunu çekti, ön camdan ileriye bakarak oturdu.

"Bayan Keating," dedi ifadesiz bir sesle. Dominique'e söylemiyordu bunu. Bir gerçeği ifade etmekteydi.

"Bayan Peter Keating," dedi Dominique de.

Keating'in evinin önünde durduklarında, o inip Dominique için kapıyı açtı, ama Dominique direksiyonun başında oturmayı sürdürdü.

"İyi geceler, Peter," dedi. "Yarın görüşürüz."

Sonra Keating'in yüz ifadesi küfre dönüşemeden ekledi. "Eşyalarımı yarın yollarım, her şeyi o zaman konuşuruz. Her şey yarın başlayacak, Peter."

"Nereye gidiyorsun?"

"Çözümlemem gereken şeyler var."

"Ama ben bu gece insanlara ne diyeceğim?"

"Ne istersen .... eğer bir şey söylemek istiyorsan."

Dominique arabayı sürüp trafiğe daldı, uzaklaştı.

O gece Roark'ın odasına girdiğinde, Roark gülümsedi. Yüzündeki gülümseme her zamanki gibi bekleneni kabul eden türden değildi. Bekleyişi ve acıyı ifade eden türdendi.

Dominique'i duruşmadan beri görmemişti. Dominique o salondan ayrıldıktan sonra hiç sesi çıkmamıştı. Roark onun evine uğramış, ama hizmetçi ona, Bayan Francon'un kendisini kabul edemeyeceğini söylemişti.

Şu anda Dominique ona bakıyor, gülümsüyordu. Yüzü ilk defa olarak, her şeyi kabul etmiş gibiydi. Sanki Roark'u görmek her şeyi çözümlüyor, tüm soruları cevaplıyordu, Dominique'in bakışının tek anlamı da, Roark'ın yüzüne bakan bir kadın olduğuydu.

Bir an karşı karşıya durdular. Dominique içinden, en güzel sözlerin, söylenmesine ihtiyaç olmayan sözler olduğunu düşündü.

Roark kıpırdadığında Dominique, "Duruşmadan söz etme," dedi.

"Sonra."

Roark onu kollarına aldı, Dominique vücudunu ona doğru çevirdi, yaslandı, göğsünü onun göğsüne dayadı, uzun bacakları onun uzun bacaklarına değdi. Sanki uzanmışlardı karşılıklı. Dominique'in ayakları üzerinde sanki hiç ağırlık yoktu da, onun vücudunun desteğiyle ayakta duruyordu.

O gece yatakta birlikte yattılar, ne zaman uyuduklarını bilemediler. Aralardaki bu yorgun bilinçsizlik süreleri de, vücutlarının birleştiği süreler kadar güçlü bir birliktelikti.

Sabah olup giyindiklerinde, Dominique onun hareketlerini seyrediyor, o hareketlerdeki gücü tükenmiş gevşemeye bakıyordu. Kendisinin ondan aldıklarını düşündü. Bileklerindeki ağırlık, kendi gücünün de şu anda Roark'un sinirlerinde bulunduğunu, sanki enerjilerini değiş tokuş ettiklerini anlatmaktaydı.

Roark odanın öbür ucunda ve arkası dönükken, bir ara Dominique alçak sesle, "Roark," dedi.

Roark ona döndü. Bunu bekliyormuş gibiydi. Belki geri kalanını da tahmin etmişti.

Dominique odanın orta yerindeydi. İlk geldiği gece durduğu gibi duruyordu. Bir törendeymiş gibi kendine hâkim.

"Seni seviyorum, Roark."

Bunu ilk defa söylüyordu.

Bundan sonraki kelimeler ağzından çıkamadan önce, o kelimelerin Roark'un yüzündeki yansımasını gördü.

"Dün evlendim. Peter Keating'le."

Karşısındaki erkeğin sesini engellemek için dudaklarını çarpıttığını, yumruklarını sıkıp kendini kendine karşı savunur gibi çevirdiğini görse, çok daha kolay olurdu. Ama öyle kolay olmuyordu, çünkü onun böyle şeyler yaptığını görmüyor, yine de bunların yapıldığını biliyordu. Fiziksel hareketlerin rahatlatmasından yoksun biçimde yapıldığını.

"Roark ..." diye fısıldadı yavaşça. Korkmuştu.

O, "İyiyim," dedi. Sonra, "Lütfen bir dakika dur ... Tamam. Devam et" diye ekledi.

"Roark, seninle karşılaşmadan önce, hep senin gibi birine rastlamaktan korkardım, çünkü tanık yerindeyken gördüklerimi görmek, o mahkeme salonunda yaptıklarımı yapmak zorunda kalacağımı biliyordum. Bunu yapmaktan nefret ettim, çünkü seni savunmak, sana hakaret demekti. Senin savunulman gerekmesi de kendime hakaretti. Roark, her şeyi kabul edebilirim, ama çoğu insanlara en kolay gibi gelen şeyi kabul edemem ... Yarı yolu, yarım yamalağı, ehvenişeri, hemen hemeni. Belki onların da haklı nedenleri vardır. Bilmiyorum. Sorup öğrenmek de istemiyorum. Yaratılış olarak bunu hiçbir zaman anlayamayacağımı biliyorum. Senin ne olduğunu düşündüğümde, senin dünyanın dışında hiçbir gerçeği kabul edemem. En azından, senin mücadele şansına sahip olacağın, kendi şartlarınla mücadele edebileceğin bir dünya gerek. Öyle bir dünya yok tabii. Var olanla sen arasında parçalanmış bir hayatı sürdüremem. Bunun anlamı, senin hasının olmaya layık olmayan şeylerle ve insanlarla mücadele etmek demek. Senin savaşın, ama onların yöntemleriyle. Bu çok korkunç bir küçülme. Peter Keating için yaptıklarımı senin için yapmak demek. Yalan söylemek, iltifat etmek, konulardan kaçmak, ödünler vermek, her yeteneksizliğe kavuk sallamak ki onlardan senin için bir şans koparabileyim, senin yaşamana izin vermelerini sağlayabileyim, iş görmeni sağlayabileyim diye ... Onlara yalvarmak, Roark, onlara gülmek değil, alay etmek değil ... karşılarında titremek ... çünkü seni incitebilecek güç onların elinde. Bunu yapamadığım için çok mu zayıfım acaba? Hangisi daha büyük güçlülük, bilemiyorum. Senin için bütün bunları kabul etmek mi, yoksa seni çok sevmek ve

gerisini kabul edilmez bulmak mı? Bilmiyorum. Seni çok fazla seviyorum."

Roark ona bakıyor, bekliyordu. Dominique onun bunları çok önceden anladığının farkındaydı, ama yine de söylenmesi gerekiyordu hepsinin.

"Sen onların farkında değilsin. Ben farkındayım. Elimde değil. Seni seviyorum. Aradaki çelişki çok fazla büyük. Roark, kazanamayacaksın, seni mahvedecekler, ama ben bunu görmeyi bekleyecek değilim. Daha önce kendi kendimi mahvetmiş olacağım. Bana açık tek protesto yolu o. Başka ne sunabilirim sana? İnsanların fedakârlık diye verdikleri şeyler öyle küçük ki! Ben sana, Peter Keating'le olan evliliğimi veriyorum. Onların dünyasında mutlu olma şansını, kendime tanımak istemiyorum. Acı çekmeyi tercih ederim. Benim de onlara cevabım bu olacak, bir yandan da sana armağanım olacak. Herhalde bir daha seni hiç görmeyeceğim. Görmemeye çalışacağım. Ama senin için yaşayacağım. Her dakikamı. Her yaptığım utanç verici hareketi. Kendi usulümde, senin için yaşayacağım. Tek yolum."

Roark konuşmak için bir hareket yapacak gibi oldu, Dominique, "Dur," dedi. "Önce bitireyim. Bana belki, neden kendimi öldürmeyi seçmediğimi sorabilirsin. Seni sevdiğim için. Sen varsın da ondan. Bu kendi başına öyle büyük bir şey ki, ölmeme izin vermiyor. Senin sağ olduğunu bilmek için benim de sağ olmam gerektiğine göre, bu haldeki dünyada, bu dünyanın istediği hayat biçiminde yaşayacağım. Yarım yamalak değil, tümüyle. Yalvar yakar ondan kaçarak değil, yürüyüp onu karşılayarak; acıda ve çirkinlikte ondan baskın çıkarak; bana yapabileceği en büyük kötülükleri önce kendim seçerek. Yarı dürüst birinin karısı olarak değil, Peter Keating'in karısı olarak. Ve ancak zihnimin içinde, hiçbir şeyin dokunamayacağı yerde, kendi küçülmemin duvarlarıyla korunan ve kutsallaşan bir yerde, seninle ilgili düşüncelerim ve senin var olduğun yolundaki bilincim olacak. Arada sırada kendi kendime, Howard Roark, diyeceğim ve bunu diyebilmeyi hak ettiğimi düşüneceğim." Karşısında duruyordu. Yüzünü onunkine doğru kaldırmıştı. Dudakları gergin değildi. Yumuşak biçimde kapalıydı. Ama ağzının biçimi, yüzünde çok belirgindi. Acının, şefkatin ve razı olmanın biçimindeydi.

Roark'un yüzünde eskimiş bir acı görüyordu. Uzun süredir onun benliğinin bir parçasıymış gibi. Çünkü kabul edilmiş bir acıydı. Yara gibi değil de, yara izi gibi görünüyordu.

"Dominique, eğer sana hemen evliliğini iptal ettirmeni, dünyayı ve benim mücadelemi unutmanı, öfkeyi de, kaygıyı da, umudu da hissetmemeni, yalnızca benim için var olmanı, sana olan ihtiyacım için var olmanı, benim karım olarak, benim malım olarak yaşamanı söylesem?"

Evliliğinden söz ettiği zaman Dominique'in yüzünde gördüğü şey, Dominique'in onun yüzünde gördükleri gibiydi. Ama Roark korkmadı. Sakin sakin baktı. Dominique bir süre sonra cevap verdi.

Kelimeler dudaklarından çıkıyor değildi. Sanki dudakları o sesleri dışardan toplamak zorunda kalıyordu.

"Sözünü dinlerdim."

"Bunu neden istemeyeceğimi şimdi anlıyor musun? Seni durdurmaya çalışmayacağım. Seni seviyorum, Dominique."

Dominique gözlerini yumdu, Roark konuştu:

"Şu anda duymamayı yeğliyorsun, öyle mi? Ama ben duymanı istiyorum. Bir aradayken hiçbir zaman birbirimize bir şey söylememiz gerekmiyor. Bu söyleyeceklerim bir arada olmayacağımız zamanlar için. Seni seviyorum, Dominique. Var oluşum kadar bencilce seviyorum. Ciğerlerimin hava

soluması kadar bencilce. Soluyuşum kendime gerekli olduğu için. Vücudumun yakıtı o. Sağ kalmam ona bağlı. Ben sana, fedakârlıkları, ya da acıma duygularımı vermedim. Kendi egomu, kendi çıplak ihtiyacımı verdim. Sen ancak bu tür sevilmeyi isteyebilirsin. Ben de senin beni ancak böyle sevmeni isteyebilirim. Şimdi benimle evlenirsen, senin bütün varlığın ben olurum. Ama o zaman seni isteyemem. Sen de kendini isteyemezsin. Dolayısıyla da beni uzun süre sevemezsin. Bir insanın, 'Seni seviyorum' diyebilmesi için, önce 'Ben' demesini bilmesi gerekir. Senin öyle teslim olman ise, bana ancak içi boş bir kabuk getirir. Senden bunu istesem, seni mahvetmiş olurum. Bu yüzden durdurmuyorum seni. Kocana gitmene izin veriyorum. Bu geceyi nasıl geçirebileceğimi bilmiyorum, ama geçireceğim. Seni bir bütün olarak istiyorum ben. Benim gibi. Seçtiğin savaşta nasıl bütün olarak kalacaksan, öyle. Savaşlar hiçbir zaman benliksiz değildir."

Dominique bu sözlerin geriliminden, söylemenin ona, kendisinin dinlemesinden daha zor geldiğini hissediyordu. Bu yüzden dinledi.

"Dünyadan korkmamasını öğrenmen gerek. Dünya seni şimdiki gibi elinde tutamamalı. Hiçbir zaman seni o mahkeme salonundaki gibi incitmemeli. Bunu öğrenmene izin vermek zorundayım. Sana yardım edemem. Kendi yolunu kendin bulmak zorundasın. Bulduğun zaman, bana geri döneceksin. Beni mahvedecek değiller, Dominique. Seni de mahvedecek değiller. Kazanacaksın, çünkü kendini dünyadan özgür kılmak için en zor savaşma yolunu seçtin. Seni bekleyeceğim. Seni seviyorum. Bunu, bekleyeceğim o uzun yıllar için söylüyorum. Seni seviyorum, Dominique."

Sonra onu öptü ve gitmesine izin verdi.

15

O sabah saat dokuzda, Peter Keating odasının kapısını kilitlemiş, içerde dolaşıp duruyordu. Saatin dokuz olduğunu, Catherine'in kendisini beklemekte olduğunu unutmuştu. Catherine'i de, onun simgelediği her şeyi de unutturmuştu kendine.

Odasının kapısını kilitlemesi, kendini annesinden korumak içindi. Dün gece annesi onun o öfkeli tedirginliğini farkedince, zorla söyletmişti gerçeği ona. Keating terslenerek, Dominique Francon'la evlenmiş olduğunu ağzından çıkarmış, ardından da Dominique'in evlendiğini yaşlı bir akrabasına söylemek için kent dışına gittiği yolunda bir özür bulmuştu. Annesi o sıra şaşkınlık ve sevinç ünlemlerine, sorulara gömülmüş durumdaydı. Keating bu sayede hiçbir şeye cevap vermemeyi, kendi panik duygusunu saklamayı başarmıştı. Aslında bir karısı olduğundan da, karısının sabah olduğunda ona döneceğinden de pek emin değildi.

Annesinin haberi yaymasını yasaklamıştı, ama o yine de gece bir iki telefon etmeyi başarmıştı. Bu sabah da bir iki telefon daha etmişti. Şimdi evin telefonu aralıksız çalıp durmakta, hevesli sesler, "Doğru mu?" diye sormakta, ardından şaşkınlık ve kutlamalar boşalmaktaydı. Keating haberin giderek genişleyen dalgalar halinde kente yayılmakta olduğunu görüyor, bunu telefon edenlerin adlarından ve mevkilerinden anlıyordu. Telefona çıkmayı reddetmişti. Sanki New York'un her köşesi bu kutlamaya katılıyor, bir tek kendisi, su geçirmez odasında, soğuk ve kaybolmuş duygular içinde, korkuyor, korkuyordu.

Kapı çalındığında vakit hemen hemen öğle olmuştu. Keating iki elini kulaklarına bastırdı. Kimin geldiğini, ne istediğini bilmek istemiyordu. Derken annesinin sesini duydu. Bu ses öyle sevinç doluydu ki, utanç verecek kadar saçma geliyordu Keating'e. "Peter, hayatım, odandan çıkıp karını öpmek istemiyor musun?" Keating hemen hole uçtu. Dominique oradaydı. Yumuşacık vizon mantosunu çıkarmaktaydı. Mantonun tüylerinden Keating'in burnuna parfüm kokusuyla sokağın soğuk kokusunun karışımı geldi. Dominique usulüne uygun biçimde gülümsüyordu. Dosdoğru Keating'e bakarak, "Günaydın, Peter," dedi.

Keating bir an kazık gibi durdu, sonra bütün o telefon kutlamalarını bir anda yaşadı, hakkı olan zafer duygusunu hissetti. Kalabalık bir stadın ortasındaki çimenlerdeymiş gibi ilerledi, yüzüne spot ışığı düşmüş gibi gülümseyerek, "Dominique, sevgilim, sanki bir rüya gerçekleşiyor," dedi.

Vardıkları karanlık anlaşmanın gurur sorunu silinip yok olmuştu. Artık evlilikleri, neye niyet edilmişse, oydu.

Dominique bundan memnun gibiydi. "Beni eşikten kucağında geçiremediğin için üzgünüm, Peter," dedi. Keating onu öpmedi. Elini tutup çevirdi, bileğinin biraz yukarısını öptü. Rahat bir şefkatle.

Annesinin orada durmakta olduğunu gördü. Bir zafer jestiyle, "Annem, Dominique Keating," diye tanıştırdı.

Annesinin onu öptüğünü gördü. Dominique de anneyi ciddi ciddi öptü. Bayan Keating yutkunarak, "Hayatını, öyle mutluyum ki, öyle sevinçliyim ki; Tanrı sizi kutsasın, bu kadar güzel olduğunuzu hiç bilmiyordum!" dedi.

Keating bundan sonra ne yapması gerektiğini bulamıyordu, ama Dominique işi ele aldı. Onun fazla merakta kalmasına izin vermedi. Salona doğru yürüdü, "Önce öğle yemeği yiyelim," dedi. "Sonra bana evi gezdirirsin, Peter. Eşyalarım bir saate kadar gelir."

Bayan Keating sırıttı, "Yemeğimiz üç kişi için hazır, Bayan Fran ..." Birden sustu. "Ah, Tanrım,

sizi ne diye çağıracağım, tatlım? Bayan Keating mi, yoksa ..."

"Dominique tabii," dedi Dominique. Hiç gülümsemiyordu.

Keating, "Duyuru yapmayacak mıyız, hiç kimseyi davet etmeyecek miyiz ..." diye başlayacak oldu, ama Dominique, "Daha sonra Peter," dedi. "Olay kendi kendini duyurur nasılsa."

Eşyaları geldiğinde, Keating onun hiç kararsızlık göstermeden yatak odasına yürüdüğünü gördü. Dominique hizmetçiye elbiselerini nasıl asması gerektiği konusunda talimat verdi, Keating'den dolapların yeniden yerleştirilmesine yardım etmesini istedi.

Bayan Keating şaşırmış gibiydi. "Ama siz ikiniz hiçbir yere gitmeyecek misiniz? Her şey çok ani ve romantik, ama balayı falan yok mu?"

"Hayır," dedi Dominique. "Peter'i işinden uzaklaştırmak istemiyorum."

Keating, "Bu geçici tabii, Dominique," dedi. "Başka bir apartmana taşınmak zorundayız. Daha büyük bir yere. Orayı senin seçmeni istiyorum."

"Yo, hayır," dedi Dominique. "Bunun gerekli olduğunu hiç sanmıyorum. Burada kalabiliriz."

Bayan Keating cömertçe, "Ben taşınabilirim," dedi. Bunu hiç düşünmeden, Dominique'e karşı duyduğu korkudan ötürü söylemişti. "Kendime küçük bir yer bulurum."

Dominique, "Hayır," dedi. "Gitmemenizi tercih ederim. Hiçbir şeyi değiştirmek istemiyorum. Kendimi Peter'in şimdiki hayatına, olduğu gibi yerleştirmek istiyorum."

Bayan Keating, "Çok tatlısın!" diye gülümsedi. Keating dalgın dalgın, bunun hiç de tatlı bir hareket olmadığım düşünüyordu.

Bayan Keating, ilerde kendine geldiğinde gelininden nefret edeceğini anlamıştı. Gelininin kendisiyle ters gitmesini kabul edebilirdi. Ama Dominique'in o ciddi ve terbiyeli davranışını bağışlayamıyordu.

Telefon çaldı. Keating'in ofisteki baş çizimcisi önce onu tebrik etti, ardından, "Yeni duyduk, Peter," dedi. "Guy epey afalladı. Bence onu bir ara ya da buraya gel... bir şeyler yap."

Keating aceleyle çıkıp ofise gitti. Evden bir süre için kurtulabildiğine memnundu. Ofise adımını attığında, neşeli bir genç âşık gibiydi. Güldü, herkesle el sıkıştı, gürültülü kutlamaları kabul etti, imrenme dolu çığlıklara, anlamlı atıflara göğüs gerdi. Sonra hemen Francon'un odasına çıktı.

İçeriye girip Francon'un yüzündeki gülümsemeyi gördüğünde, bir an suçluluk duygusuna kapıldı. Sanki bu evliliği kutsuyordu Fıancon. Keating onun iki omzuna şefkatle sarıldı, "Öyle mutluyum ki, Guy, öyle mutluyum ki," diye mırıldandı.

Francon alçak sesle, "Bunu hep bekliyordum," dedi. "Şimdi artık her şeyin yolunda olduğundan eminim. Şu gördüğün her şeyin senin olması doğru bir şey, Peter. Hepsinin. Bu odanın da, her şeyin de."

"Neden söz ediyorsun sen?"

"Hadi hadi, her şeyi çabuk anlarsın sen. Artık yorgunum, Peter. Biliyorsun, bir gün gelir; insan yorulur, sonuna vardım, der ... Yo, sen nereden bileceksin? Çok gençsin henüz. Ama ... ben burada ne işe yarıyorum, Peter? İşin garibi, artık yarıyormuşum gibi numara yapmanın gereğine de inanmıyorum. Zaman zaman dürüst olmak isterim ben. İyi bir duygudur. Her neyse, belki bir iki yıl daha oyalanırım, ama ondan sonra emekli olacağım. O zaman hepsi senin olacak. Belki ondan sonra da arasıra buraya gelip biraz vakit geçirmek hoşuma gidebilir. Biliyorsun, çok seviyorum ben bu yeri. Harıl harıl iş yapılıyor, her şey iyi yapılıyor, insanlar bize saygı gösteriyor. İyi bir firmaydı Francon & Heyer, öyle

değil mi? Öff, neler diyorum ben? Francon & Keating yani. Ama bundan sonra, yalnızca Keating olacak ..." Birdenbire, "Peter," diye sordu, "Neden mutlu görünmüyorsun sen?"

"Tabii ki mutluyum. Çok büyük minnet duyuyorum, falan filan ... Ama ne demeye emekliliği düşünmeye kalkıyorsun şu anda?"

"Onu demek istemedim. Her şey sana ait olacak dediğimde neden mutlu görünmedin? Ona sevinmeni isterim, Peter."

"Tanrı aşkına, Guy, kötü şeyleri düşünmeye gerek yok, sen daha..."

"Peter, bu benim için çok önemli. Sana bıraktıklarım için mutlu olman yani. Bundan gurur duyman ve ... duyuyorsun, değil mi, Peter? Mutlusun, değil mi?"

"Eh, kim olmaz ki!" Francon'a bakmıyordu. Adamın sesindeki yakarı tonuna da dayanamıyordu.

"Evet, kim olmaz ki! Tabii... Sen de mutlu musun, Peter?"

"Ne istiyorsun sen?" Keating'in sesi öfke doluydu.

"Benden gurur duymanı istiyorum, Peter," dedi Francon çaresiz bir sesle. "Bir şeyler başardığımı bilmek istiyorum. Bunların bir anlamı olduğunu görmek istiyorum. Son değerlendirmeler yapılırken, her şeyin boşuna olmadığından emin olmak istiyorum."

"Bundan emin değil misin? Emin değilsin, ha?" Keating'in gözleri cinayet işleyecek gibiydi. Francon'u kendisi için ani bir tehlike sayıyormuş gibi.

"Ne oldu, Peter?" diye sordu Francon yavaşça. Sesi hemen hemen kaygısızdı.

"Allah belanı versin. Buna hakkın yok ... Emin olmamaya hakkın yok! Senin yaşında, senin adınla, senin saygınlığınla, senin ..."

"Emin olmak istiyorum, Peter. Çok çalıştım ben."

"Ama emin değilsin!" Keating öfke ve korku içindeydi. İhtiyarı incitmek geliyordu içinden. Bu yüzden de, en çok incitebilecek şeyi attı ortaya. Ama bunu yaparken, bu sözün Francon'u değil, asıl kendisini, Keating'i incitecek bir söz olduğunu unuttu. Çünkü Francon bilemezdi. Hiçbir zaman bitmemişti. Tahmin bile edemezdi. "Eh, ben birini tanıyorum, ömrünün sonuna geldiğinde emin olabilecek. Hem öyle çok emin olacak ki, bu yüzden gırtlağını kesebilirim onun!"

"Kim?" diye sordu Francon alçak sesle. Aslında ilgi duymuyordu.

"Guy! Guy, ne oluyor bize? Neden söz ediyoruz biz?"

"Bilmiyorum," dedi Francon. Yorgun görünüyordu.

O akşam Francon, Keating'in evine, akşam yemeğine geldi. Pek pırıl pırıl giyinmişti. Bayan Keating'in elini şövalyeler gibi öperken gözleri ışıldıyordu. Ama Dominique'i kutlarken ciddileşmişti. Ona söyleyecek pek az şey bulabildi. Kızının yüzüne bakarken gözlerinde yalvarır gibi bir anlam vardı. Kızından beklediği keskin alaycılık yerine, o gözlerde bir anlayış gördü. Dominique hiçbir şey söylemedi, ama eğilip babasını alnından öptü, dudakları orada, resmiyetin gerektirdiğinden biraz daha uzun süre kaldı. Francon içine yayılan minnet duygusunu tattı, sonra birden korkuya kapıldı. "Dominique," diye fısıldadı. Diğerleri onu duyamıyordu. "Kimbilir ne kadar mutsuzdun ki..."

Dominique neşeyle güldü, babasının koluna girdi. "Yo, Baba, bu da nereden aklına geldi!"

"Bağışla beni," diye mırıldandı Francon. "Aptallaştım işte ... Bu gerçekten harika bir şey ..."

Akşam boyunca konuklar eve akın edip durdu. Davetsiz ve habersiz geliyorlardı. Haberi duyan

herkes, oraya bir uğramayı hak görüyordu kendine. Keating onları gördüğüne seviniyor mu, kızıyor mu, bilemiyordu. Fena da olmuyor gibiydi. Bu neşeli kargaşa sürsün de! Dominique çok kibar davranmaktaydı. Keating onun davranışında en küçük bir alaycılık bile göremiyordu.

Son konuk gidip onlar yalnız kaldıklarında, vakit hayli geç olmuştu. Salonda ağzına kadar dolu sigara tablalarıyla boş bardaklar kalmıştı. Salonun iki ucunda otururlarken Keating, şimdi düşünmesi gereken şeyi erteleyebilmek için çareler arıyordu.

Dominique yerinden kalkarak, "Pekâlâ, Peter," dedi. "Başlayalım da bitsin artık."

Keating, arzuları doyuma ermiş olarak onun hareketsiz vücudunun yanında yatarken, kendini her zamankinden aç hissediyordu. O vücut hiçbir türlü cevap vermemişti ona. Keating karısına efendilik taslamak için kullanabileceği tek olayda da yenilgiye uğradığında, Dominique tiksinti bile göstermemişti. Sonunda Keating'in ağzından çıkan ilk fısıltı, "Allah belanı versin!" olmuştu.

Dominique'den hiçbir hareket duyulmuyordu.

Derken Keating, birkaç dakika önce keşfettiği, ama sonra ihtirasın belleğinden sildiği bir ayrıntıyı hatırladı.

"Kimdi o?" diye sordu.

Dominique, "Howard Roaık," diye karşılık verdi.

"Pekâlâ," diye aksilendi Keating. "Söylemek istemiyorsan, söylemek zorunda değilsin!"

Işığı yaktı, Dominique'in hareketsiz yatmakta olduğunu gördü. Başını geriye sarkıtmıştı. Yüzü huzurlu, masum ve temiz görünüyordu. Yumuşak sesiyle, tavana doğru, "Peter..." dedi. "Bunu yapabildiğime göre, demek ki her şeyi yapabilirim artık ..."

"Eğer bunu böyle anlıyorsan, seni bu konuda pek sık rahatsız edeceğimi sanma."

"Ne kadar sık ya da seyrek istersen, Peter."

Ertesi sabah Dominique kahvaltı etmek üzere salona girdiğinde, tabağının üzerinde ince uzun, beyaz bir çiçek kutusu gördü.

"Bu nedir?" diye sordu hizmetçiye.

"Bu sabah getirdiler, hanımefendi. Kahvaltı masasına konması talimatıyla."

Kutunun üzerindeki kartta, Bayan Keating diye yazıyordu. Dominique kutuyu eline alıp açtı. İçinde birkaç dal beyaz leylak vardı. Yılın bu mevsiminde bunlar orkideden daha pahalı olurdu. Karta iri harflerle bir imza atılmıştı. Hâlâ atan elin atak hareketlerini yansıtıyor, sanki o harfler gülüyordu: "Ellsworth M. Toohey."

"Ne kadar güzel!" dedi Keating. "Dünden beri ondan niye ses çıkmadı diye merak etmiştim."

Dominique kutuyu hizmetçiye uzatırken, "Şunları lütfen suya koy, Mary," dedi.

Öğleden sonra Dominique, Toohey'ye telefon açıp onu akşam yemeğine davet etti.

Akşam yemeği birkaç gün sonra gerçekleşti. Keating'in annesi daha önceden bir sözü olduğunu ileri sürüp o akşamdan kurtulmayı başarmıştı. Olayı kendine kabul ettirebilmek için, alışmam gerek, diye düşünmeye zorluyordu kendini. Bu nedenle sofraya üç kişilik yer konmuştu. Mumlar kristal şamdanlardaydı. Ortada mavi çiçeklerden ve cam toplardan oluşan bir süs vardı.

Toohey girdiğinde, ev sahiplerini eğilerek selamladı. Sanki saraya kabul edilmekteydi. Dominique o akşam bir sosyete kadınına benziyordu. Sanki her zaman davetler vermiş bir sosyete kadınıydı da, onu başka herhangi bir rolde düşünmek mümkün değildi.

"Eee, Ellsworth? Ne diyorsun?" diye sordu Keating. Elinin hareketi, hem holü, hem havayı, hem Dominique'i kapsıyordu.

"Sevgili Peter," dedi Toohey. "Bilinen şeyleri atlayalım."

Dominique öne düşüp onları salona soktu. Üzerinde, erkek gömleği gibi dikilmiş, beyaz saten bir bluzla, uzun bir siyah etek vardı. Saçlarının yüzeyi kadar düz, parlak, basit bir etek. Eteğin bel kemeri, o belin iki elle kavranabileceğini, bu vücudun çıt diye ikiye bölünebileceğini gösterir gibiydi. Bluzun kısa kolları, Dominique'in kollarını çıplak bırakıyor, ince bilekleri özellikle dikkati çekiyordu. Zerafetin sapıklığa dönüşmüşü gibi bir hali vardı Dominique'in. Bilgelik dolu, tehlikeli bir olgunluğa, çok genç bir kız görünümüyle varılıyormuş gibi.

Keating, "Ellsworth, ne harika, değil mi?" diye sordu. Dominique'e bakışı, şişkin bir banka hesabına bakar gibiydi.

Toohey, "Beklediğimden az değil," dedi. "Fazla da değil."

Yemek masasında en çok Keating konuştu. Bir konuşma krizine tutulmuş gibiydi. Samanlar içinde yuvarlanan kediler gibi konuşmaktaydı.

"Aslında seni davet eden Dominique'di, Ellsworth. Ben ondan davet etmesini istememiştim. İlk resmi konuğumuz sensin. Bence harika bir şey bu. Karınım ve benim en iyi dostumuz. Benim kafamda hep garip bir saplantı vardı, siz ikiniz birbirinizi sevmiyormuşsunuz gibi hissediyordum. Bu saçmalığa neden inandım, Tanrı bilir? Ama şu durum beni çok mutlu ediyor işte ... Üçümüz bir arada.'"

Toohey, "O halde sen matematiğe inanmıyorsun, öyle mi, Peter?" diye sordu. "Ne diye şaşıyorsun? Bazı sayılar birleşince bazı belli sonuçlan getirir. Dominique, sen ve ben gibi üç kimliği ele alırsan, ortaya böyle kaçınılmaz bir toplam çıkar elbette."

Keating, "Üç demek kalabalık demektir derler," diye güldü. "Ama bu çok saçma. İki, birden iyidir, bazen üç de ikiden iyi olabilir. Duruma bağlı."

Toohey, "O eski kalıp sözün bir tek kusuru var," dedi. "Kalabalık sözünü, gereğinden fazla, anlamında alıyor. Oysa tam tersine. Sen de zaten bunu keşfetmenin mutluluğuna varıyorsun şimdi. Ayrıca üçün mistik bir sayı olduğunu da ekleyebilirim. Örneğin, kutsal üçlü kavramı var. Üçgen diye bir şey var ki o olmasa, film sanayiimiz olamazdı. Üçgenle ilgili o kadar çok değişken var ki! Hepsi de mutlaka mutsuz şeyler değil. Bizim üçümüz gibi. Ben burada bir hipotenüs provası gibiyim. Madem ki kendi zıtlığımı ortaya koyuyorum, böylesi uygun zaten. Sence de öyle değil mi, Dominique?"

Tatlılarını yerlerken Keating telefona çağrıldı. Sabırsız sesi, bitişik odadan duyuluyordu. Acele bir iş üzerinde geç saatlere kadar çalışmak zorunda kalıp yardıma ihtiyaç duyan bir çizim elemanına talimat yağdırmaktaydı.

Toohey dönüp Dominique'e baktı, gülümsedi. O gülümseme, Dominique'in davranışı yüzünden daha önce söylenememiş her şeyi söylüyor gibiydi. Dominique gözlerini kaçırmadan ona bakarken, yüzünde hiçbir gözle görünür hareket olmadı, ama yine de ifadesi değişti. Bu mesajı anlamayı reddetmiyor, anlayıp kabullendiğini ifade ediyor gibiydi. Toohey kapanık bir ret ifadesini yeğlerdi. Bu kabullenme çok daha büyük bir küçümsemeydi.

"Demek aramıza döndün, öyle mi, Dominique?"

"Evet, Ellsworth."

"Artık merhamet dilenmeler yok mu?"

"Gerekecek gibi bir durum mu var?"

"Hayır. Sana hayranlık duyuyorum, Dominique ... Sen nasıl buluyorsun? Herhalde Peter, şu anda ikimizin de düşündüğü kişi kadar iyi olmasa da, pek de fena değildir. Öteki büyük olasılıkla müthiştir, ama senin öğrenme fırsatın olmayacak."

Dominique hiç tiksinmiş görünmedi. Yüzünde içten bir şaşkınlık vardı.

"Sen neden söz ediyorsun, Ellsworth?"

"Hadi hadi, tatlım, numara yapma aşamasını geçtik artık, öyle değil mi? Roark'u ilk defa Kiki Holcombe'un salonunda gördüğünden beri âşıktın ona. Daha açık sözlü olayım mı? Onunla yatmak istiyordun. Ama o dönüp sana bakmadı bile. Daha sonraki davranışlarının nedeni de bu."

Dominique alçak sesle, "Öyle mi düşündün?" diye sordu.

"Durum ortada değil mi? Yüz verilmeyen kadın. Senin isteyeceğin erkeğin Roark olması gerektiği kadar ortada. Onu en ilkel biçimde isteyeceğin belliydi. O da tabii senin varlığından bile haberdar olmayacaktı."

"Seni gözümde fazla büyütmüşüm, Ellsworth," dedi Dominique. Onun varlığına duyduğu tüm ilgiyi kaybetmiş gibiydi. Tedbiri bile elden bırakmıştı. Sıkıntıdan bunalmışa benziyordu. Toohey kaşlarını çattı. Şaşırmıştı.

Keating geri döndü, Toohey de tam yanından geçerken Keating'in omzuna bir şaplak indirdi.

Gitmeden söyleyeyim, Peter, Stoddard tapınağının yenilenmesi konusunu bir konuşmamız gerek. Onu da senin düzüp mahvetmeni istiyorum."

"EIlsworth!" diye soludu Keating.

Toohey güldü. "Fazla kasıntı olmana gerek yok, Peter. Mesleksel şaka işte. Dominique aldırmaz. Eski gazetecidir o."

"Ne oldu, Ellsworth?" diye sordu Dominique, "Kendini pek mi çaresiz hissediyorsun? Silahlar senin her zamanki standartlarına uymuyor mu?" Ayağa kalktı. "Kahveyi salonda içelim mi?" diye sordu.

Hopton Stoddard, Roark'dan kazandığı paraya kendi cebinden de cömertçe bir şeyler ekledi ve sonunda Stoddard Tapınağı, Ellsworth Toohey'nin seçtiği bir grup mimar tarafından, yeni amacına uygun biçimde düzeltildi. Seçilen mimarlar, Peter Keating, Gordon L. Prescott, John Erik Snyte ve adı duyulmamış, Gus Webb diye, yirmi dört yaşında bir genç (bu çocuk sokakta kibar kadınların yanından geçerken kısık sesle ayıp kelimeler söylemekten hoşlanıyordu ve ömründe henüz tek başına bir iş alıp yapmış değildi) arasında oluşturulmuş bir gruptu. Bu dört kişiden üçünün sosyal ve profesyonel saygınlığı vardı. Gus Webb'de böyle bir şey yoktu. Toohey onu bu yüzden gruba kattığını söylüyordu. Çünkü dördünün içinde sesi en yüksek çıkan, kendine en çok güvenen, Gus Webb'di. Gus Webb hiçbir şeyden korkmadığını söylüyor ve bunu ciddi söylüyordu. Bu mimarların hepsi de Amerikan Yapı Konseyi üyesiydiler.

Amerikan Yapı Konseyi büyümüştü. Stoddard duruşmasından sonra Amerikan Mimarlar Derneği'nin şık salonlarında pek çok samimi tartışmalar yer almıştı. Amerikan Mimarlar Derneği'nin Ellsworth Toohey'e karşı tutumu her zaman terbiyeli olmuş, özellikle Konsey'in kuruluşundan bu yana, daha da nazikleşmişti. Ama duruşma, bu duruma sinsi bir değişiklik getirmiş bulunuyordu. Üyelerden pek çoğu, "Bir Küçük Ses" köşesinde çıkan yazının, Stoddard Duruşması'nı başlatan şey olduğu

görüşündeydiler. Müşterileri dava açmaya yöneltebilen bir kişiye dikkatli davranmak gerektiğini söylüyorlardı. Bu yüzden, Amerikan Mimarlar Derneği'nin düzenlediği öğle yemeği toplantılarından birine, Ellsworth Toohey'nin konuşmacı olarak davet edilmesi önerildi. Bazı üyeler itiraz ettiler. Guy Francon da onların arasındaydı. İtiraz edenlerin en ateşlisi, genç bir mimardı. Pek etkili bir konuşma yaptı, ilk defa kalabalık önünde konuşmakta olduğu için, utançtan sesi titredi durdu. Kendisinin Ellsworth Toohey'e büyük hayranlık beslediğini, Toohey'nin sosyal görüşlerine de her zaman katıldığını söylüyor, ama eğer bir grup insan, bir adamın kendi üzerlerinde güç kazanmasından korkuyorsa, o adamla mücadele etme zamanı gelmiş demektir, diyordu. Çoğunluk bu genci alt etti. Ellsworth Toohey'den öğle yemeğinde konuşması istendi. Katılan kişi sayısı yüksek oldu, Toohey de nükteli, zarif bir konuşma yaptı. Amerikan Mimarlar Derneği'nin pek çok üyesi o konuşmadan sonra gidip Amerikan Yapı Konseyi'ne de üye oldular. John Erik Snyte bu arada başı çekenlerden biriydi.

Stoddard'ın yenilenmesiyle görevli dört mimar, Keating'in ofisinde, bir masanın başına toplandılar, ortaya tapınağın ozalitlerini, Roark'un müteahhitten aldıkları ilk çizimlerini, Keating'in sipariş edip yaptırdığı tapınak maketini koydular. Ekonomik krizden ve bunun inşaat sektörü üzerideki yıkıcı etkilerinden söz ettiler, kadınlardan söz ettiler, Goıdon L. Prescott, tuvalet türünde birkaç fıkra anlattı. Ardından Gus Webb yumruğunu havaya kaldırdı, maketin damına olanca gücüyle indirdi. Maket henüz kurumamış olduğu için hemen yassılıp yayıldı. "Eee, çocuklar," dedi Webb. "İşe koyulalım artık." Keating, "Gus, seni itoğlu," diye patladı. "Para verdik ona!" Gus, "Saçma!" dedi. "Bizden çıkmıyor ya!"

Her birinde, orijinal çizimlerin birer takım fotokopisi vardı.

Köşelerinde Howard Roark imzası açıkça görülüyordu. Haftalarca, akşamlan oturup orijinallerin üzerine kendi değişim önerilerini çizdiler, yeniden kurguladılar, iyileştirdiler. İşi gereğinden uzun sürdürdüler. Bunu yapmaktan zevk alıyor gibiydiler. Daha sonra, dört öneriyi yan yana getirip işbirliğiyle bir bileşim oluşturdular. Hiçbiri, hiçbir işten bu kadar keyif almamıştı. Upuzun, dostça sohbetler yapıyorlardı. Bazen ufak tefek çatışmalar çıkıyor, örneğin Gus Webb, "Lanet olsun, Gordon, eğer mutfaklar senin olacaksa, kenefler benim olmalı," diyordu, ama bunlar aslında yüzeysel dalgalanmalardı. Gerçekte aralarında bir birliğin varlığını hissediyor, birbirlerine karşı hevesli bir sevgi duyuyorlardı. İnsanı zor durumda ayakta tutan türden bir kardeşlik.

Stoddard tapınağı yıkılmadı, ama kitlesi beş kata bölündü, içine yatakhaneler, dershaneler, revir, mutfak ve çamaşırhane yerleştirildi. Giriş holüne renkli mermer döşendi, merdiven tırabzanlarına el bükümü alüminyum borular takıldı, duşlara cam kabinler monte edildi, eğlence salonlarına altın yapraklı Korint sütunları yerleştirildi. Upuzun pencerelere dokunulmamış, yalnız aralarından boylu boyunca katlar geçirilmişti.

Dört mimar bir uyum etkisi sağlamak istedikleri için, hiçbir tarihsel üslubu katıksız olarak kullanmadılar. Peter Keating, ana girişin üzerinde yükselen Dor tarzı beyaz mermer kapıyı tasarımladı, Venedik tipi balkonlara yeni kapılar açtı. John Erik Snyte, tepesine haç yerleştirilen küçük kuleyi çizdi, bir de, duvar alçılarına oyulan stilize akantus yapraklarını hazırladı. Gordon L. Prescott, Yarı Rönesans kornişi, üçüncü kattan dışarıya uzanan camla kapatılmış taraçayı tasarımladı. Webb de orijinal pencerelere çerçeve oluşturacak kübistik süslerle, damın üzerine konulacak neon yazıyı hazırladı. Yazıda: "Hopton Stoddard Normalaltı Çocuklar Yurdu" denilecekti.

Gus Webb tamamlanan yapıya bakarak, "Devrim bir gerçekleşse, ülkedeki her çocuğun böyle bir yuvası olacak," dedi.

Binanın ilk şekli hâlâ belli oluyordu. Parçaları insafsızca dağıtılmış bir cesede benziyordu. Dağıtılıp yeniden bir araya getirilmiş bir cesede.

Eylül ayında, yurtta yaşayacak olanlar oraya taşındı. Toohey oraya küçük, ama işinin uzmanı bir kadro seçmişti. Ne var ki, burada kalabilecek nitelikte çocuk bulmak daha zor oldu. Çoğunu başka kuruluşlardan alıp getirmek gerekti. Yaşları üçten on beşe kadar değişen altmış beş çocuk, işlerine hevesle bağlı, iyilik meleği kadınlar tarafından seçildi, bu arada iyileşebilecek durumda olanlar reddedilip, yalnızca umutsuz çocuklar alındı. On beş yaşına geldiği halde, konuşmayı bir türlü öğrenememiş bir çocuk vardı. Okuma yazma öğretilemeyen, durmadan sırıtıp duran bir çocuk daha vardı. Babasıyla büyükbabası aynı kişi olan, burunsuz doğmuş bir kız vardı. "Jackie" adıyla bilinen, yaşını ve cinsiyetini kimsenin kestiremediği biri daha vardı. Gözleri boş boş bakarak yeni yuvalarına girdiler. Bu bakış, ölüm bakışıydı. Böyle bir bakışın karşısında, hiçbir dünya var olamazdı.

Akşamlan hava sıcaksa, yakındaki gecekondu semtlerinin çocukları gizlice Stoddard Yurdu'nun bahçesine giriyor, o koca pencerelerden oyun odalarına, jimnastik salonlarına, mutfaklara imrenerek bakıyorlardı. Bu çocukların üstü başı kirli, yüzleri çamur içindeydi. Çevik küçük vücutları vardı. Gülümseyişleri küstahtı. Pırıl pırıl gözleri, kükreyen, dayanılmaz bir zekâları vardı. Yurtta görevli hanımlar, "Küçük Haydutlar" diye öfkeli çığlıklar atarak onları kovalayıp duruyorlardı.

Ayda bir kere, yurda bağışta bulunanlardan bir heyet gelip orayı ziyaret ediyordu. Bu insanlar, adları pek çok seçkin listede bulunan tanınmış kimselerdi, ama o düzeye herhangi bir kişisel başarıları sayesinde gelmiş değillerdi. Çok sayıda vizon mantolardan, pırlanta klipslerden oluşmuş bir gruptu. Arasıra aralarına bir dolarlık bir puroyla bir İngiliz mağazasından alınmış pahalı bir derby şapka da katılıyordu. Ellsworth Toohey her seferinde, onlara yurdu gezdirmek üzere hazırdı orada. Gezi sırasında vizon mantolar daha ısıtıcı oluyor, giyenlerin bu mantolara hakkı daha bir tescil ediliyordu, çünkü hem üstünlük, hem de sevap ve hayırseverlik bir araya gelmiş oluyor, ziyaret morga gitmekten daha güçlü bir gösteri haline geliyordu. Bu geziler sona erdiğinde Ellsworth Toohey, yaptığı yararlı işlerle ilgili olarak bol bol iltifat topluyor, diğer yardımsever faaliyetleri için, örneğin yayınlar, kurslar, radyo forumları ve Sosyal Etüd Merkezi için cömert çekleri konuklardan koparmakta pek bir zorluk çekmiyordu.

Catherine Helsey çocukların tedavisiyle görevlendirilmiş, geceli gündüzlü kalmak üzere yurda taşınmıştı. İşine büyük bir hevesle sarıldı. Ne zaman dinleyici bulsa, susmadan işini anlatıyordu. Konuştuğunda yüz hareketleri, ağzının iki yanında yeni oluşan çizgileri saklamaya yarıyordu. Çizgiler burnunun iki yanından başlayıp çenesine kadar inmekteydi. İnsanlar onunla konuşurken, Catherine'in gözlüğünü çıkarmasını tercih ediyorlardı. Catherine kavgacı bir sesle, yaptığı işin bir "hayır" işi olmayıp, "insan kazanma" işi olduğunu savunup durmaktaydı.

Gününün en önemli saati, çocukların faaliyetlerine ayrılan saatti. Buna, "Yaratıcılık Süresi" deniyordu. Özel bir odada toplanılmaktaydı. Pencereden kentin siluetini gören bir oda. Orada çocukların eline malzeme veriliyor, serbestçe yaratmaları bekleniyordu. Catherine'in rehberliği altında. Catherine çocukların başında, doğum bekleyen melek gibi nöbet tutuyordu.

Çocukların en umutsuzu olan Jackie, günün birinde komple bir hayal çalışması yarattığında, Catherine sevincinden göklere uçmuştu. Jackie'nin yaptığı, bir avuç dolusu renkli keçe parçalarını alıp odanın köşesine götürmekle başlamıştı. Köşede, duvardan girinti yapan eğimli bir kitle vardı. Bu kitle Roark'un gününden kalmaydı, gurup vakti gelen ışıkların yayılımını kontrol etmek için yapılmıştı. Sonradan üzeri sıvanmış, yeşile boyanmıştı. Catherine, Jackie'ye doğru yürüdüğünde, o rafın üzerinde bir köpeğin tanınabilir resmini görmüştü. Kahverengi, mavi benekli, beş bacaklı bir

köpek. Jackie'nin yüzünde bir gurur ifadesi vardı. Catherine iş arkadaşlarına, "Görüyor musunuz?" diyordu. "Ne harikulade, ne çok ilerleme kaydediliyor, değil mi? Uygun biçimde teşvik edilirse, bir çocuğun nerelere varacağını bilmeye olanak yok. Yaratıcı içgüdüleri gemlendiği zaman o küçük ruhları ne acılar çekiyor, onu düşünün! Kendilerini ifade fırsatının gemlenmemesi o kadar önemli ki! Jackie'nin yüzünü gördünüz mü?"

Dominique'in heykeli satılmıştı. Kimin aldığını bilen yoktu. Aslında onu satın alan, Ellsworth Toohey'di.

Roark'un ofisi yeniden tek odaya düşmüş bulunuyordu. Cord Binası'nı bitirdikten sonra bir daha iş bulamamıştı. Ekonomik kriz inşaat sektörünü mahvetmişti. İş herkes için azdı. Gökdelenlerin günü geçti, deniyordu. Mimarlar ofislerini peş peşe kapayıp durmaktaydı.

Tek tük işler arada sırada yine çıkıyor, bir grup mimar, ekmek kuyruğunda bekleyenlerin düzeyinde bir gururla o işlerin üzerine atılıyordu. Bunlar arasında Ralston Holcombe gibi, hiç ricacı olmamış, tersine, müşterilerinden referans istemeye alışmış isimler de vardı. Roark bir iş almaya uğraştığında, bu kadarcık bile aklı olmadığına göre, nezakete de gerek olmadığını belirten bir tutumla reddediliyordu. "Roark mu?" diyordu tedbirli giden işadamları. "Renkli basının adamı, ha? Bugünlerde para o kadar kıt ki, mahkemelerde ziyan etmeyi, kimse göze alamaz."

Apartman yenilenmesi türünde birkaç iş aldı. Aslında partisyonlar eklemek ve su tesisatını değiştirmekle ilgili şeylerdi bunlar. Austen Heller, "Alma şunları, Howard," diyordu öfkeyle. "Sana bu tür iş vermekteki küstahlığı gör! Cord Binası gibi bir gökdelenden sonra. Enright Evi'nden sonra." Roark ise, "Ne gelse alırım," diye karşılık veriyordu.

Stoddard Tazminatı, Cord Binası'ndan kazandığını götürmüş, daha fazlasını bile almıştı. Ama yine de, elinde bir süre daha idare edecek para vardı. Mallory'nin kirasını ödüyor, sık sık birlikte yedikleri yemeklerin de çoğunun parasını ödeyebiliyordu.

Mallory itiraz etmeye çalıştığında, Roark, "Sus, Steven," demişti. "Bunu senin için yapıyor değilim. Böyle bir zamanda, birkaç lüksüm olması için kendime izin vermek zorundayım. Bu yüzden de, satın alınabilecek şeylerin en değerlisini alıyorum ... senin zamanını. Bütün bir ülkeyle rekabet ediyorum. Bu da büyük bir lüks, öyle değil mi? Senden bebek bibloları yapmanı istiyorlar, ben yapmanı istemiyorum. Onlara karşı verdiğim bu mücadeleyi kazanmak da hoşuma gider."

"Ne üstünde çalışmamı istersin, Howard?"

"Kimseye ne üstünde çalışacağını sormadan çalışmanı isterim."

Austen Heller durumu Mallory'den duydu, gidip Roark'la gizlice konuştu.

"Madem ki ona yardım ediyorsun, neden benim de sana yardım etmeme izin vermiyorsun?"

"Yardım edebilecek olsan, izin verirdim," dedi Roark. "Ama yardım edemezsin. Mallory'nin tek ihtiyacı zaman. Müşterisiz de çalışabilir o. Benim durumum öyle değil."

"Seni hayırsever rolünde görmek eğlenceli bir şey, Howard."

"Bana hakaret etmek zorunda değilsin. Bu hayırseverlik değil. Ama sana bir şey söyleyeyim: Çoğu insanlar, başkalarının acı çekmesine kaygılandıklarını söylerler. Ben öyle değilim. Bir tek şey var ki. hiç anlayamam. Bu insanların çoğu, yolda bir arabanın çarpıp kaçtığı, kanlar içinde yatan birini görünce, yan çizip geçmezler. Ama Steven Mallory'ye bakmak için başlarını bile çevirmezler. Oysa eğer çekilen acıları ölçmek mümkün olsaydı, Steven Mallory'nin istediği işleri yapamamak yüzünden çektiği acının, bir tarla dolusu insanı biçen tankın yarattığı acıdan daha fazla çıkacağını göremiyorlar mı? Eğer insan bu dünyada acıya inanacaksa, başlanacak yer Mallory değil mi? Ama yine de, ben bu

işi o yüzden yapmıyorum."

Roark, Stoddard Tapınağı'nın yenilenmiş halini hiç görmemişti. Kasım ayında bir akşam görmeye gitti. Gidişi acıya yenik düşmek mi, yoksa görme korkusuna karşı zafer kazanmak mı, pek bilemiyordu.

Vakit geç olmuştu. Stoddard Yurdu'nun bahçesi boştu. Bina karanlıktı. Üst katın arka pencerelerinden birinde ışık görünüyordu. Roark durup binaya uzun süre baktı.

O sırada Yunan tarzı girişteki kapı açıldı, ufak tefek bir adam çıktı. Hızlı adımlarla basamakları inip sonra durdu.

"Merhaba, Bay Roark," dedi Ellsworth Toohey alçak sesle.

Roark ona meraksız gözlerle baktı, "Merhaba," dedi.

"Lütfen kaçmayın." Alay eden bir ses değildi. Samimiydi.

"Kaçmaya niyetim yok."

"Sanırım günün birinde buraya geleceğinizi biliyordum ve geldiğinizde ben de burada olmayı çok istiyordum. Bu binada çokça zaman geçirmek için kendime özürler yaratıp duruyordum." Övünme de yoktu seste. Basit bir sesti.

"Evet?"

"Benimle konuşmaktan rahatsız olmamalısınız. Çünkü ben sizin çalışmalarınızı anlayan biriyim. Bu konuda ne yaptığım, ayrı bir meseledir."

"Ne isterseniz yapmakta özgürsünüz."

"Ben sizin çalışmalarınızı herkesten daha iyi anlıyorum. Tek istisnası belki Dominique Francon olabilir. Hatta belki ondan da iyi anlıyorum'. Azımsanacak bir şey değil bu, değil mi, Bay Roark? Çevrenizde bunu söyleyebilecek pek fazla insan yok. Adanmış bir destekçiniz olsam, aramızdaki bağ bu kadar güçlü olamazdı."

"Anladığınızı biliyordum."

"O halde benimle konuşmaktan rahatsız olmuyorsunuz."

"Ne konuda?"

Karanlığın içinde, sanki Toohey içini çekmiş gibi bir duygu yayıldı. Bir süre sonra, eliyle binayı göstererek sordu.

"Bunu anlayabiliyor musunuz?"

Roark cevap vermedi.

Toohey yavaşça devam etti. "Sizce neye benziyor? Mantıksız bir yığma mı? Yüzen kütükler dereden toplanmış da yığılmış gibi mi? Aptalca bir kaos mu? Ama, öyle mi aslında, Bay Roark? Siz bunda bir yöntem görmüyor musunuz? Siz ki yapıların dilini ve biçimlerin anlamım bilen birisiniz. Burada bir amaç görmüyor musunuz?"

"Bunu tartışmakta bir yarar görmüyorum."

"Bay Roark, burada yalnızız. Neden hakkımda ne düşündüğünüzü yüzüme söylemiyorsunuz? Kendi seçtiğiniz kelimelerle. Kimse duyacak değil,"

"Ben sizi düşünmüyorum."

Toohey'nin yüzündeki ifade dikkatliydi. Kader kadar basit bir şeyin sakin sesini dinliyormuş

gibiydi. Sessiz kaldı Toohey. Roark sordu:

"Bana ne söylemek istiyordunuz?"

Toohey ona baktı, sonra çevrelerindeki çıplak ağaçları süzdü, bakışlarını uzaktaki nehre çevirdi.

"Hiçbir şey," dedi.

Dönüp uzaklaştı. Adımları sessizliğin içinde, çakıllar üzerinde adamakıllı duyuluyordu. Bir motorun piston sesi gibi düzenli.

Roark bomboş alanda uzun süre durup binaya bakmayı sürdürdü.

Bölüm III - GAIL WYNAND

1

Gail Wynand tabancayı kaldırıp şakağına dayadı.

Madeni halkanın tenine değdiğini hissetti, başka da hiçbir şey hissetmedi. Sanki elinde kurşun boru ya da mücevher tutuyordu. Hiç önemi olmayan ufacık bir halka. Yüksek sesle kendi kendine, "Ölüyorum," dedi, sonra esnedi.

Ne rahatlama hissediyordu, ne umutsuzluk, ne de korku. Ömrünün son saniyesi, ona bir ciddilik onuru bile bahşetmiyordu. Her saniye gibi bir saniye. Daha birkaç dakika önce, diş fırçasını tutmuştu pelinde. Şimdi tabancayı tutuyordu. İkisini de aynı kaygısızlıkla tutmaktaydı üstelik.

İnsan böyle ölmez, diye düşündü. Ya çok büyük bir sevinç, ya da sağlıklı bir korku hissetmek gerekir. Kendi sonunu selamlamalı insan. Bir korku titremesi hissetsem, hemen çekerim tetiği. Ama hiçbir şey hissetmiyordu.

Omuz silkip tabancayı indirdi, namluyu sol avucuna vurarak tempo tuttu. İnsanlar hep kara ölümden, kızıl ölümden söz ediyor, dedi kendi kendine. Seninkine gelince, Gail Wynand, seninki gri ölüm olacak. Esas büyük dehşetin *bu* olduğunu neden daha önce kimse söylememiş acaba? Ne bir çığlık, ne bir yakarı, ne titremeler. Dev bir yangının arındırıp dezenfekte ettiği temiz bir boşluğun kaygısızlığı bile değil bu. Kötü, küçük bir olay. Korkutma gücü bile yok. Soğuk soğuk gülümseyerek, bunu böyle yapamazsın, dedi kendi kendine. Pek büyük bir zevksizlik olur.

Yatak odasının duvarına doğru yürüdü. Oturduğu çatı katı, büyük bir otelin elli yedinci katıydı. Manhattan'ın orta yerindeki bu otelin sahibi de kendisiydi. Başını çevirdiğinde bütün kenti ayaklarının altında görüyordu. Yatak odası, çatı katının da üstünde, camdan bir kafesti. Duvarlarıyla tavanı kocaman cam levhalardan oluşmuştu. İstediği zaman toz mavisi perdeleri çekip o duvarları kapatabiliyordu. Ama tavanı kapatmanın bir yolu yoktu. Yatağında yatarken yıldızlara bakabiliyor, şimşeklerle yıldırımları seyredebiliyor, tepesine kadar gelip orada kalan yağmur damlalarının öfkesini hissedebiliyordu. Bu yatakta bir kadınla yatarken bütün ışıkları söndürüp perdeleri açmaktan hoşlanırdı. "Altı milyon insanın gözü önünde sevişiyoruz," derdi kadına.

Şu anda yalnızdı. Perdeler yine açıktı. Durup kente baktı. Vakit geç olmuştu, aşağıdaki coşkun ışıklar ölmeye başlıyordu. Kendi kendine, bu kente daha yıllarca da baksam, bir daha hiç görmesem de, hepsi bir, dedi.

Duvara yaslandı, koyu renk ipek pijamasının dokusundan camın soğukluğunu hissetti. Göğüs cebine beyaz iplikle bir arma işlenmişti: GW. Kalıbı kendi el yazısından alınmıştı armanın. Elini kaldırmadan parafini nasıl atarsa, aynen öyle.

Çoğu kişi, Gail Wynand'ın pek çok kandırıcı yanı arasında en kandırıcı olanının, görünüşü olduğunu söylerdi. Çok soylu bir ailenin aşırı korunarak büyümüş, dejenere çocuğu gibi dururdu. Oysa onun çirkeften çıkma olduğunu bilmeyen yoktu. Uzun boylu bir adamdı. Yakışıklı sayılamayacak kadar zayıftı. Etiyle kasları bilerek eritilmiş gibi bir hali vardı. Katı görünmek için dikleşmesine gerek yoktu. Pahalı bir çelik parçası gibi, istediğinde eğilir, kıvrılır, yine de insanlar onun o pozunu görmez, yaylıymış gibi bir anda dikleşebileceğini hissederlerdi. Tek ihtiyacı da bu izlenimi yaratmaktı zaten. Dimdik durduğu pek enderdi. Rahat hareket eder, kaykılarak otururdu. Giydiği elbise nasıl bir şey olursa olsun bu hali ona bir zerafet katardı.

Yüzü çağdaş uygarlığa ait bir yüz değildi. Eski Roma'dan kalma bir yüzdü. Bir *"Patrici*"nin ebedi yüzü. Kır düşmüş saçları, geniş alnından dosdoğru geriye taranmıştı. Teni yüzünün keskin kemikleri

üzerinde gerilmiş gibiydi. Ağzı geniş ve ince dudaklıydı. Eğimli kaşları altındaki gözleri açık mavi olduğu için resimlerde beyaz bir çift oval gibi çıkardı. Bir keresinde bir ressam ondan Mephistopheles Tablosu için poz vermesini istemiş, Wynand gülmüş, reddetmişti. Ressam ona hüzünlü gözlerle bakmıştı, çünkü o gülüş bu yüzü, tablonun amacına daha da uygun kılmaktaydı.

Yatak odasının cam duvarına yaslandığında, avucunda tabancanın ağırlığını hissediyordu. Bugün, diye düşündü. Neydi bugün? Şu ana anlam vermeme yardımcı olacak herhangi bir şey oldu mu? Bugün de, geride kalan diğer günlere o kadar çok benziyordu ki, herhangi bir özelliğini bulmak zordu. Elli bir yaşına gelmişti. 1932 yılı Ekim ayının ortasıydı. Bu kadarını kesinlikle biliyordu. Geri kalanını hatırlamak içinse belleği zorlamak gerekiyordu.

Sabah altıda uyanıp giyinmişti. Yetişkin hayatında dört saatten fazla uyuduğu hiçbir gece olmamıştı. Yemek salonuna indiğinde, kahvaltısı servis yapılmıştı. Oturduğu çatı katı küçük bir yerdi. Bahçe olarak dekore edilmiş kocaman bir çatının köşesindeydi. Odalar olağanüstü birer sanat eseriydi. Bu ev bir başkasına ait olsa, o sadelik ve o güzellik herkesin soluğunu keserdi. Ama buranın New York *Banner'ın* sahibinin evi olduğunu düşününce, insanlar dilini yutmuş gibi sessizleşiyordu, çünkü *Banner* ülkenin en bayağı gazetesiydi.

Kahvaltıdan sonra çalışma odasına geçmişti. Masasının üzerinde önemli gazete, kitap ve dergilerin hepsi onu bekliyordu. Ülkenin her yanından daha bu sabah gelmiş yayınlardı bunlar. Üç saat boyunca masasında tek başına çalışmış, bir yandan okuyup, bir yandan da kocaman, mavi bir kalemle sayfaların kenarlarına notlar almıştı. Casus şifresi gibiydi notları. Wynand çıkarken odaya giren o kupkuru, orta yaşlı sekreterden başka hiç kimse çözemezdi o şifreyi. Bu sekreter yıllardan beri Wynand'ın sesini duymuş değildi. Ama zaten aralarında bir iletişim olması da gerekli değildi. Akşam Wynand çalışma odasına döndüğünde sekreter de, destelenmiş kâğıtlar da gitmiş olacak masada onların yerine, sabah işaretlediği yerlerden düzgün biçimde daktilo edilmiş notlar onu bekliyor olacaktı.

Saat onda *Banner* Binası'na girmişti. Bina Aşağı Manhattan'da, kibarlıktan uzak bir muhitte, çirkin, kirli bir şeydi. Wynand dar koridorlardan geçerken, çalışanlardan karşılaştığı kimseler ona iyi sabahlar dilediler. Tavırları nazikti. O da onlara nezaketle cevap verdi. Ama Wynand'ın koridordan geçişi, canlı organizmaların motorunu durduran bir ölüm ışınının etkisini taşımaktaydı.

Tüm Wynand kuruluşlarında çalışan herkese uygulanan sert kurallar arasında en serti, Bay Wynand odaya girerse işlerin durmaması, onun gelişine aldırış edilmemesi kuralıydı. Onun ne zaman hangi departmanı ziyaret edeceğini hiç kimse kestiremezdi. Her an binanın herhangi bir yerinde belirebilirdi. Gelişi etkisizse, ancak elektrik çarpması kadar etkisizdi! Elemanlar kurala ellerinden geldiğince uymaya çalışırlardı ama, onun sessiz bakışları altında birkaç dakika çalışmaktansa, akşam olduğunda üç saat mesaiye kalmayı çoktan yeğlerlerdi.

Bu sabah çalışma odasına girdiğinde, *Banner'ın* pazar yazılarının tashihlerini okumuştu. Çıkarılmasını istediği yerleri mavi kalemiyle çizip çizip karalamıştı. Altına paraf falan atmamıştı. Bu çizgileri ancak Gail Wynand'ın çizebileceğini herkes bilirdi. Çizgiler o yazıların yazarlarını kesip biçiyor, öldürüyordu sanki.

Tashihleri bitirdikten sonra, Springfield Kansas'ta yayınlanan Wynand *Meraldin* başyazarıyla görüşmek istemişti. Taşradaki gazetelerine telefon açtığında, Wynand'ın adı kurbanına asla söylenmezdi. İmparatorluğunun kilit üyeleri, onun sesini de tanımalıydı.

Başyazar cevap verdiğinde, Wynand, "Günaydın, Cummings," dedi.

"Tanrım," diye soludu başyazar. "Olamaz ..."

"Benim," dedi Wynand. "Dinle, Cummings. Dünkü 'Yazın Son Gülü' gibi bir yazı daha yakaladım mı, lise gazetesini çıkarmak üzere eski işine geri dönersin."

"Baş üstüne, Bay Wynand."

Wynand telefonu kapattı. Bu sefer Washington'dan önemli bir senatörle konuşmak istedi.

İki dakika sonra telefon bağlandığında, "Günaydın, Senatör," dedi. "Bu telefona cevap vermeniz çok büyük bir nezaket. Gerçekten makbule geçti. Zamanınızı boşuna ziyan etmek istemem. Ama size olan şükran duygumu ifade etmem gerekir, diye düşündüm. Hayes Langston Yasası'nın çıkmasıyla ilgili çalışmalarınız için teşekkür ederim."

"Ama ... Bay Wynand!" Senatörün sesi çatlıyor gibiydi. "Çok naziksiniz ama o yasa daha çıkmadı."

"Ha, sahi. Ben yanılmışım. Yarın kabul edilecek."

Wynand Kuruluşları Yönetim Kurulu Toplantısı, o sabah saat on bir otuza konmuştu. Wynand Şirketler Grubu, yirmi iki gazete, yedi dergi, iki haber ajansı ve iki de haber programından oluşuyordu. Hisselerin yüzde yetmiş beşi Wynand'a aitti. Yönetim Kurulu Üyeleri, kendi işlevlerinden de, neden böyle bir görevde olduklarından da pek emin değillerdi. Wynand, Yönetim Kurulu Toplantıları'nın her zaman tam saatinde başlaması için emir vermişti. Kendisi orada olsa da, olmasa da. Bugün Toplantı Odası'na on ikiyi yirmi beş geçe girmişti. Kibar görünüşlü, yaşlı bir bey kalkmış, konuşma yapıyordu. Kurul Üyeleri'nin susmaları, Wynand'ın gelişini fark etmiş gibi yapmaları yasaktı. Wynand uzun maun masanın başındaki boş koltuğa yürüdü, oturdu. Hiç kimse ona dönmedi. Sanki o koltukta, varlığını kabul etmeye yanaşmadıkları bir hayalet oturuyordu. Wynand konuşulanları on beş dakika boyunca sessizce dinledi. Bir cümlenin orta yerinde ayağa kalktı, geldiği gibi çıktı, gitti.

Odasındaki büyük masanın üzerine, emlak dalındaki son hevesi olan Stoneridge'in haritalarını serdi, yarım saat boyunca acentelerinin ikisiyle o konuyu tartıştı. Long Island'da epey geniş bir arazi almıştı. Orayı Stoneridge Mahallesi olarak geliştirecekti. Küçük ev sahipleri için bir konut projesi. Her kaldırım taşı, her sokak, her ev, Gail Wynand tarafından yapılmış olacaktı. Wynand'ın emlak alanındaki faaliyetlerini bilen birkaç kişi ona deli demişlerdi. Bu yıl hiç kimsenin bina yapmayı düşündüğü yoktu. Ama Gail Wynand zaten servetini, herkesin delilik saydığı kararlarıyla kazanmış bir insandı.

Stoneridge'i tasarımlayacak mimar henüz seçilmiş değildi. Açlıktan ölmekte olan o mesleğe de, bu haber çoktan sızmıştı. Wynand haftalar boyunca, ülkenin en iyi mimarlarıyla onların yakın dostlarından gelen mektupları okumamakta, telefonlara cevap vermemekte direnmişti. Toplantı sonrasında sekreteri ona, Bay Ralston Holcombe'un telefonda iki dakika acil görüşmek istediğini söylediğinde, yine reddetti.

Acenteler gidince, Wynand masasındaki bir düğmeye basıp Alvah Scarret'i çağırdı. Scarret odaya mutlu mutlu gülümseyerek girdi. O düğme ne zaman çalsa, kendisine onur bahşedilmiş hademe gibi davranırdı.

"Alvah, Tanrı aşkına, Kahraman Safra Taşı neyin nesidir?"

Scarret güldü. "Ha, o mu? Bir romanın adı. Lois Cook yazmış."

"Ne tür roman?"

"Bir yığın saçmalık. Sözde yarı şiir, yarı düzyazı bir şey. Kahramanı, safrakesesinde bir taş.

Kendini bağımsız bir kişilik olarak görüyor. Safra taşları arasında, bir tür bireyci yani. Derken adam kalkıyor, bol bol hintyağı içiyor. Doğan sonuçlar pek ayrıntılı biçimde tarif edilmiş. Eminim tıbbi açıdan doğrudur da. Her neyse, "Kahraman Safra Taşı"nın da sonu böylece gelmiş oluyor. Uzun sözün kısası, serbest irade diye bir şey olamayacağını savunan bir kitap."

"Kaç tane satmış?"

"Bilmiyorum. Çok olamaz herhalde. Yalnızca aydınlar arasında yayılıyor. Ama duyduğuma göre son zamanlarda satışı biraz yükselmiş ve..."

"Tamam işte. Neler oluyor burada, Alvah?"

"Efendim? Ha, gazetenin bir iki yerinde kitabın adını gördüm ve..."

'"Son birkaç haftadır *Banner'ın* her köşesinde görüp duruyorum. Çok da usturuplu yapılıyor. Rastlantı olmadığını daha yeni yeni anlayabildim."

"Ne demek istiyorsun?"

"Sence ne demek istiyorum? Neden o sözcük en olmayacak yerlerde insanın karşısına çıkıyor? Bir gün bakıyorsun, polis haberi, bir katilin idamını anlatıyor, *'Kahraman Safra Ta*şı gibi öldü' diyor. Bir gün sonra on altıncı sayfada, Albany Belediyesi'yle ilgili bir haberde geçiyor. 'Senatör Hazleton kendini bağımsız bir kişi sayıyor ama sonunda *Kahraman Safra* 7&yı'ndan başka bir şey olmadığı ortaya çıkabilir. Derken bakıyorsun, ölüm ilanlarının o şiirsel yazılarında çıkıyor. Dün kadın sayfasındaydı. Bugün çizgi romanlarda gördüm. Snooxy'de. Zengin ev sahibine *Kahraman Safra Ta*şı diyordu."

Scarret barışsever bir havada kıkırdadı. "Evet, ne saçma, değil mi?"

"Bana da saçma gelmişti. Başlangıçta. Artık öyle gelmiyor."

"Ne olur ki, Gail! Önemli bir şeymiş de biz teşvik ediyormuşuz diye bir durum yok ki! Önemsiz bir şey. Bunları yazanlar haftada kırk dolar alan adamlar."

"Mesele o işte. Meselelerden biri yani. İkincisi de, kitabın tanınmış, çok satan bir şey olmayışı. Öyle olsa, adı kendiliğinden akıllarına gelmiştir derdim. Ama değil. Demek ki biri bu kitabı itekliyor. Neden?"

"Hadi hadi, Gail! Kim neden zahmet etsin? Zaten bize ne? Siyasal bir şey olsa neyse ... ama serbest iradeyi savunmuşsun, karşı çıkmışsın, kimin işine yarar ki?"

"Bu kitabı itelemek konusunda sana danışan oldu mu?"

"Hayır. Söylüyorum sana, bunu planlamış bir kimse yok. Kendiliğinden olmuş. Çok sayıda insan, bunun komik espri olacağını düşünmüş."

"Sen ilk kimden duydun bu kitabı?"

"Bilmem ... dur bakayım ... şey, evet, sanıyorum Ellsworth Toohey'den."

"Bu işi durdur. Bay Toohey'e de mutlaka söyle."

"Peki. Öyle istiyorsan öyle olsun. Ama önemi yok aslında. Birileri kendini eğlendiriyor, o kadar."

"Kimsenin kendini benim gazetemde eğlendirmesini istemiyorum."

"Peki, Gail."

Saat ikide Wynand, Kadın Demekleri Ulusal Konvansiyonu'nun verdiği öğle yemeğine, onur konuğu olarak katıldı. Sesleri çınlatan şölen salonunda, gardenyaların, sümbüllerin, lavantaların ve kızarmış

piliç kokularının arasında, başkanın sağındaki koltuğa oturdu. Yemek bitince Wynand bir konuşma yaptı. Konvansiyon, evli kadınların meslek kadını olmasından yanaydı. Wynand gazeteleri ise yıllardan beri evli kadınların çalışmasına karşı mücadele vermekteydi. Wynand yirmi dakika konuştu, hiçbir şey söylemedi. Ama bu arada, toplantının ruhunu tam anlamıyla desteklediği mesajını vermeyi başardı. Gail Wynand'ın kalabalık grupları nasıl böyle etkileyebildiğini hiç kimse açıklayamıyordu. Hele de kadın gruplarını. Pek dikkati çekecek bir şey yapmazdı. Sesi peşten, metalik, tekdüzeye kaçan bir sesti. Tam gerektiği gibi davranırdı. Adeta gerektiği gibi davranma kavramıyla alay edercesine abartırdı bu işi. Ama yine de, tüm dinleyicilerini fethederdi. Bazıları bunun Wynand'daki o gizli canlılıktan, çekicilikten kaynaklandığını söylerdi. O tekdüze sesiyle okullardan, ailelerden, yuvalardan söz eder, ama sesi sanki oradaki her kocakarıyla sevişiyormuş gibi etki yapardı.

Wynand ofisine dönerken yolda Kent Haberleri Odası'na uğradı. Yüksek bir masanın başına dikildi, elindeki mavi kalemle kocaman bir kâğıda, koca koca harflerle bir yazı yazdı, kadınların meslek kadını olmasıyla ilgili tüm çabalara ateş kustu, altını da GW diye imzaladı. İki harf o sayfanın dibinde sanki alev alevdi. Yazdığını tekrar okumadı. Hiç tekrar okumazdı. Geçerken kâğıdı Kent Haberleri Şefi'nin masasına firlattı, odadan çıktı.

Akşama doğru, Wynand çıkmak üzereyken, sekreteri Ellsworth Toohey'nin kısa bir görüşme rica ettiğini söyledi. "Bırak gelsin," dedi Wynand.

Toohey girdi. Yüzünde tedbirli bir yarım gülümseme vardı. Hem kendiyle, hem patronuyla alay eden bir gülümsemeydi ama dengeliydi. Bu alaycılığın yüzde altmışı kendine yönelik havadaydı. Wynand'ın kendisini görmekten hoşlanmadığını biliyordu. Kabul edilmiş olmak, Toohey'e iltifat sayılmazdı.

Wynand masasında oturuyordu. Yüzündeki boş ifade nazikti. Alnında iki çapraz kabarıklık belirmişti. Eğimli kaşlarına paralel. Bazen yüzü, görenlere kaygı veren bu alın kabarıklıklarını sergilerdi. Kötüye işaret.

"Oturun, Bay Toohey. Size ne gibi bir hizmette bulunabilirim?"

Toohey neşeli bir sesle, "Yo, ben çok daha iddialıyım, Bay Wynand' dedi. "Sizden hizmet istemeye gelmedim, ben kendi hizmetlerimi sunmaya geldim."

"Hangi konuda?"

"Stoneridge."

Wynand'ın alnındaki çapraz kabarıklıklar daha da kabardı.

"Bir köşe yazarının Stoneridge'e ne gibi bir katkısı olabilir?"

"Köşe yazarının, olamaz, Bay Wynand. Ama mimari uzmanının?" Toohey'nin sesi alaycı bir soru işaretiyle son bulacakmış gibi havada kalmıştı.

Eğer Toohey'nin gözleri Wynand'ınkilere bu kadar küstahça çakılmış olmasa, kendisine şu anda odadan def olması söylenirdi. Ama bu bakışlar Wynand'a, son zamanlarda mimarlardan nasıl kaçtığını Toohey'nin çok iyi bildiğini gösteriyordu. Bu randevuyu alıp da Wynand'ın hiç beklemediği bir konuyla ortaya çıkması, kurnazlığını da gösteriyordu. Küstahlığın bu düzeyi Wynand'ı eğlendirdi. Toohey de zaten bunun böyle olacağını hesaplamıştı besbelli.

"Pekâlâ, Bay Toohey. Kimi satıyorsunuz?"

"Peter Keating'i."

"Evet?"

"Efendim?"

"Pekâlâ, satın onu bana bakalım."

Toohey duraklamak zorunda kaldı, sonra keyifle omuz silkti, söze başladı.

"Benim Bay Keating'le herhangi bir ilişkim olmadığını anlıyorsunuzdur herhalde. Yalnızca onun ve sizin dostunuz olarak hareket ediyorum." Sesinde hoş bir samimiyet vardı, ama güveninin birazı kaybolmuş gibiydi. "Aslında biraz da garip oluyor ama başka ne diyebilirim, bilmiyorum ki! Doğrusu bu, o kadar." Wynand ona yardımcı olmamayı seçti, bekledi. Toohey yine konuştu. "Buraya gelmeye cesaret edişim, fikrimi size söylemeyi kişisel sorumluluğum olarak gördüğüm için. Yo, ahlaki sorumluluk değil. Estetik sorumluluk diyelim. El attığınız her şeyde en iyisini istediğinizi bilirim. O çapta bir proje için başka hiçbir mimar, randımanda olsun, zevkte olsun, orijinallikte olsun, hayal gücünde olsun, Peter Keating'le boy ölçüşemez. Bu benim samimi görüşüm, Bay Wynand."

"Size inanıyorum."

"Öyle mi?"

"Tabii. Ama, Bay Toohey, sizin görüşünüzü ben neden dikkate alayım?"

"Eh, ne de olsa, ben sizin mimarlık uzmanınızım!" Sesindeki öfkeyi pek maskeleyememişti.

"Sevgili Bay Toohey, beni lütfen okurlarımla karıştırmayın."

Bir anlık sessizlik sırasında Toohey arkasına yaslandı, bir çaresizlik gülüşüyle birlikte ellerini iki yana açtı.

"Doğrusu, Bay Wynand sözümün sizin gözünüzde fazla bir ağırlık taşıyacağını ben de sanmıyordum. Bu nedenle de, gelip size Peter Keating'i satmak niyetini benimsememiştim."

"Öyle mi? Neydi niyetiniz öyleyse?"

"Sizi Peter Keating'in yeteneklerine benden daha iyi inandırabilecek birine yarım saatinizi ayırmanızı istemekti."

"Kimmiş o?"

"Bayan Keating."

"Bu konuyu Bayan Keating'le konuşmayı neden isteyeyim?"

"Çünkü kendisi olağanüstü güzel bir kadındır ve bir o kadar da zor bir kadındır."

Wynand başını arkaya atıp yüksek sesle güldü.

"Ulu Tanrım, Toohey, bu kadar belli mi ediyorum?"

Toohey gözlerini kırpıştırdı. Hazırlıksız yakalanmıştı.

"Gerçekten, Bay Toohey, zevklerim bu kadar belli oluyorsa ve bu kabalığa sizi ben itmişsem, sanırım sizden özür dilemem gerek. Ama çok sayıdaki hümanist faaliyetleriniz arasında pezevenkliğin de bulunduğunu bilmiyordum."

Toohey ayağa kalktı.

"Sizi hayal kırıklığına uğrattığım için üzgünüm, Bay Toohey. Bayan Keating'le görüşmeye niyetim yok."

"Olmasını beklemiyordum, Bay Wynand. Hele de benim kimse tarafından desteklenmemiş sözüm yüzünden. Bunu saatler öncesinden fark ettim zaten. Hatta sabahtan biliyordum. Bu yüzden de, konuyu

sizinle bir kere daha görüşebilmek için kendime fırsat hazırladım. Size bir hediye yollama cesaretini gösterdim. Bu gece evinize döndüğünüzde hediyemi orada bulacaksınız. Haklı olduğum kanısına varırsanız bana telefon edin, hemen gelirim, Bayan Keating'le görüşmek isteyip istemediğinizi bana o zaman söylersiniz."

"Toohey, inanılmayacak bir şey bu; ama galiba sen bana rüşvet teklif ediyorsun."

"Evet, öyle."

"Bu numaran ya tutar, ya da kendini kapının dışında bulursun; biliyorsun değil mi?"

"Bu gece hediyemi gördüğünüz zamanki düşüncenizi beklemeyi tercih ediyorum."

"Pekâlâ Bay Toohey, hediyenize bakacağım."

Toohey eğildi, selam verdi, çıkmak üzere döndü. Kapıya vardığında Wynand konuştu.

"Biliyor musun, Toohey, bugünlerde bir ara canımı sıkmaya başlayacaksın."

Toohey, "Uygun zaman gelinceye kadar sıkmamaya çalışacağım," deyip tekrar eğildi, sonra odadan çıktı.

Wynand evine döndüğünde, Ellsworth Toohey'i tümüyle unutmuştu.

O gece çatı evinde bembeyaz yüzlü, kumral saçlı bir kadınla yemek yedi. Kadının aile geçmişinde, Wynand'la yaptıklarının en ufak bir iması için adam öldürecek karakterde bir babalar ve dedeler soyu vardı.

Kadehini dudaklarına götürmek için kaldırdığı kolunun zarif çizgisi, benzersiz yeteneklerin ürettiği gümüş şamdan kadar kusursuzdu. Wynand'ın o kola bakarken duyduğu zevk, şamdana bakarken duyduğunun aynıydı. Mumun yüzüne vuran ışığının yarattığı gölgeler öyle güzeldi ki, Wynand içinden, keşke canlı olmasaydı, hiçbir şey söylemeden bakmayı sürdürebilseydim, ne istersem onu düşünebilseydim, diye geçirdi.

Kadın tembel bir sesle, "Bir iki aya kadar, buraları iyice soğuyunca, *Bende'yi* alıp güneşli bir yere doğru yelken açalım," dedi. "Geçen kış yaptığımız gibi."

Bende, Wynand'ın yatının adıydı. Bu adın anlamını hiç kimseye açıklamış değildi. Pek çok kadın sormuştu bu soruyu ona. Bu kadın da sormuştu. Wynand cevap vermeyince, bir kere daha sordu.

"Aklıma geldi, sevgilim, ne anlama geliyor o? Yani yatının adı?"

"Bu benim cevap vermediğim bir sorudur," dedi Wynand. "Cevap vermediğim somlardan biridir."

"Hım. Ben o gezi için kıyafetlerimi düzenlemeye başlayayım mı?"

"Senin en iyi rengin yeşil. Denizde de iyi duruyor. Saçlarına ve kollarına yaptığı etkiyi seviyorum. Yeşil ipeğe karşı, o çıplak kollarını çok özleyeceğim. Çünkü bu gece son gece."

Kadının parmakları kadehin sapı üzerinde hareketsiz kaldı. Bu gecenin son gece olacağı konusunda önceden hiçbir işaret almış değildi. Ama bu sözlerin her şeyin sonunu getirmeye yeterli olduğunu biliyordu. Wynand'ın bütün kadınları bilirdi sonun böyle geleceğini. Geldiği zaman tartışılmayacağını da bilirlerdi. Bir süre sonra kadın alçak sesle sordu:

"Neden, Gail?"

"Belli olan neden."

Elini cebine attı, bir elmas bilezik çıkardı. Mum ışığında bilezikten soğuk parlak bir ateş parıldadı. Bileziğin ağır eklemleri, Wynand'ın parmakları arasından aşağıya sallanıyordu. Kutusu da, kâğıdı da

yoktu. Bileziği masaya fırlattı.

"Bir anı, sevgilim," dedi. "Andığı şeyden çok daha değerli."

Bilezik kadehe çarptı, ince, keskin bir ses çıktı. Kadının yerine kadeh ağlıyormuş gibi. Kadından ses çıkmadı. Bu hareketinin korkunç bir şey olduğunu biliyordu Wynand. Çünkü bu kadın, böyle anlarda bu tür hediyeler verilecek bir kadın değildi. Wynand'ın hiçbir kadını o tür değildi zaten. Ama bu kadın da reddetmeyecekti. Ötekilerin reddetmediği gibi.

"Teşekkür ederim, Gail," deyip bileziği aldı, bileğine taktı. Gözleri mum alevlerinin arasından Wynand'a hiç bakmıyordu.

Daha sonra salona geçerlerken kadın durakladı, uzun kirpikli gözleri yatak odasına çıkan merdivenin karanlığına doğru baktı.

"Anıyı hak etmemi istemez misin, Gail?" diye sordu.

Wynand başını iki yana salladı.

"Niyetim öyleydi," dedi. "Ama çok yorgunum."

Kadın gittikten sonra Wynand holde durdu, herhalde acı çekiyordur, diye düşündü. Ama bir süre geçince, bunların hiçbiri gerçek olmayacaktı o kadının gözünde. Bir tek bilezik gerçek olacaktı. Kendisi de, böyle düşüncelerin ona acı verdiği anları çoktan unutmuş olacaktı. Bu geceyi hatırladığı zaman, neden daha önce yapmadım, diye düşünecekti.

Kütüphaneye yürüdü, oturup birkaç saat okudu, sonra bıraktı. Önemli bir cümlenin ortasında, hiç nedensiz kesmişti okumayı. İçinden okumak gelmiyordu aı tık. Hiçbir çaba göstermek gelmiyordu.

Aslında Wynand'a bir şey olmuş değildi. Bir şey olması, olumlu gerçek sayılırdı; oysa onu çaresizliğe itecek hiçbir gerçek söz konusu olamazdı. Bu hissettiği, çok büyük bir olumsuzluktu. Sanki her şey silinmiş, geriye mantıksız bir boşluk bırakmıştı. Bu kadar sıradan görünmesi garipti bu boşluğun. Hiç heyecan vermeyen bir boşluk. Yüzünde sıcak bir gülümsemeyle gelen cinayet gibi.

Kaybolan bir şey de yoktu ... Bir tek, istek dışında. O kadar. İsteğin kökü yine istekti. Gözlerini kaybeden insan, görme kavramını yine de bilir, diye düşündü. Ama daha beter bir körlük de vardı. Beyindeki görme noktalan bozulursa, o zaman insan görsel gözlemin anısını bile unutabiliyordu.

Kitabı elinden bırakıp ayağa kalktı. Burada kalmak istemiyor, ama buradan uzaklaşma isteği de duymuyordu. Uyumalıyım, dedi kendine. Henüz uyumak için erkendi, ama belki sabah daha erken kalkardı. Yatak odasına çıktı, duş yaptı, pijamalarını giydi. Sonra tuvalet masasının çekmecesini açtı, hep orada sakladığı tabancayı gördü. Onu eline almasına yol açan şey, görünce tanıması, içinde bir anda ilgi uyanmasıydı.

Kendini öldürme fikri yüreğinde şok yaratmayınca, yapayım bari, diye düşünmüştü. Öyle basit bir düşünceydi ki! Tartışmaya bile değmeyecek bir düşünce. Fasafiso.

Şimdi cam duvara dayanmış, duruyordu. Onu durduran da yine aynı basitlik olmuştu. İnsan hayatını fasafiso haline getirebilirdi. Sırf düşüncelerle yapabilirdi bunu. Ama ölümünü fasafiso sayamazdı.

Yatağa yürüdü, kenarına oturdu. Tabanca elinden sarkıyordu. Ölmek üzere olan birinin tüm hayatı gözünün önünden geçermiş, diye düşündü. Bir anda. Oysa o hiçbir şey görmüyordu. Zorlansa, görebilirdi. Kendini zorlar, birer birer tüm olayları tarardı. Tarayınca da içinde, ya yaşamaya devam etmesi ya da şimdi ölmesi için bir neden bulurdu.

Gail Wynand on iki yaşındayken, Hudson kıyılarındaki yıkık bir duvarın gerisinde durmaktaydı. Tek kolunu arkaya almıştı. Yumruğu sıkılıydı. Vurmaya hazır, bekliyordu.

Ayaklarının altındaki taşlar çevredekilerden biraz daha yüksekti. Yıkık duvar onu sokaktan saklıyordu. Diğer yanında nehre inen uçurum gibi bir yokuştan başka bir şey yoktu. Karşısında ışıklandırılmamış, tesviyesi yapılmamış bir rıhtım uzanıyordu. Köhne yapılar, aralarda boşluklar, antrepolar, bir pencerenin üzerinde çarpılmış bir korniş.

Az sonra dövüşmek zorundaydı. Hayatı için dövüşmek zorunda kalacağını biliyordu. Hareketsiz durmaktaydı. Sıkılı yumruğu arkasında aşağıya sarkık, sanki görünmez bir kabloyu kavrıyordu. O kablonun uçları, ince, etsiz vücudunun her yanına dağılıyormuş gibi. Yırtık pantolon, yırtık gömlek. Çıplak kolunun iyice gerilmiş kordonları, boynunun kabaran damarları. Titriyordu vücuduna dağılan teller. Ama vücut hareketsizdi. Yeni icat edilmiş bir ölüm makinesi gibiydi Wynand. Herhangi bir yerine parmakla dokunulsa, tetiği hemen çekilecekti.

Çocuklar Çetesi'nin Reisi onu arıyordu. Wynand bunun farkındaydı. Geldiğinde yalnız da olmayacaktı Reis. Yanında geleceklerden ikisi bıçakla dövüşürdü. Birisi adam bile öldürmüştü. Wynand onları beklerken cepleri boştu. Çetenin en genç üyesi oydu. Son katılan üye de oydu. Reis ona iyi bir ders gerektiğini söylemişti.

Anlaşmazlık, nehirdeki tekneleri soyma planından çıkmıştı. Çete öyle bir soygun planlıyordu. Reis işin gece yapılmasına karar vermiş, çete de kabul etmişti. Gail Wynand dışında. Gail Wynand onlara, o ağır tiksinti dolu sesiyle, nehrin aşağısındaki öbür çetenin geçen hafta böyle bir şey denediğini, altı üyesinin bugün polisin elinde olduğunu, ikisinin de mezarlıkta yatmakta olduğunu söylemişti. Bu işin şafakta yapılması gerekiyordu ona göre. Kimsenin beklemediği zamanda. Çete onu yuhalamıştı. Gail Wynand aldırmamıştı ama. Emir alma konusunda pek yetenekli biri değildi. Kendi yargısının doğruluğundan başka hiçbir şeye inanmıyordu. Reis de bu işi kökünden çözümlemeye karar vermişti.

Üç çocuk öyle sessiz yürüyorlardı ki, duvarın berisindekiler adım seslerini hiç duyamazdı. Ama Gail Wynand duydu. Hem de daha bir blok uzaktayken duydu. Köşesinden kıpırdamadı. Yalnızca bileği biraz daha sıkıştı.

Tam uygun an geldiğinde sıçradı. Dosdoğru havaya sıçradı. Nereye düşeceğini hiç düşünmeden. Sanki mancınıkla fırlatılmıştı. Göğsü bir düşmanın, midesi diğerinin kafasına çarparken, ayakları üçüncüsünün göğsüne indi. Dördü birlikte yere yıkıldılar. Diğer üçü kafalarını kaldırdıklarında, Gail Wynand tanınır durumda değildi. Üstlerinde, havada duran bir yel değirmenine benziyordu. Her an o değirmenin bir kanadı gelip çarpıyordu her birine.

İki yumruğundan başka bir şeyi yoktu. Onların beş yumruğuyla bir bıçağı vardı. Ama işe yaramıyordu. Vurdukları darbelerin sert lastiğe çarpmış gibi ses çıkardığını duydular, sapladıkları bıçağın deriyi yardığım hissettiler. Demek ki kesmiş, girmişti. Ama boğuştukları o şey hiç durmak bilmiyordu. Hissedecek zamanı yoktu. Fazla hızlıydı. Acı arkasından yetişemiyordu. Bir an o acı şurada ona ulaşsa, bir an sonra kendisi artık o yerde değildi.

Kürek kemiklerinin arasında bir motor vardı sanki. Kolları daireler çizerek habire hareket ediyordu. Ancak o daireydi görülebilen. Kollar görünmüyordu. Hızlı dönen pervane gibi. Daire her inişinde, yükselmekte olan bir şeye vuruyor, kendi temposunu bozmuyordu. Çocuklardan biri, elindeki bıçağın Wynand'ın omzuna girip görünmez olduğunu gördü. Omuz sarsıldı, bıçak Wynand'ın yan tarafına düştü, kemer hizasından ileriye fırladı. Çocuğun son gördüğü şey o oldu. Çenesinde bir şey hissetti, kafasının yerdeki tuğlalara çarpışını hissedemedi.

Diğer iki çocuk, çevredeki taşlara kırmızı damlalar saçmaya başlayan o santrifüje karşı savaş vermeyi bir süre daha sürdürdüler. Ama yararı yoktu. İnsan değildi karşılarındaki. Vücutsuz bir iradeydi.

Taşların arasında, iniltiler içinde pes ettiklerinde, Gail Wynand normal bir sesle; "Şafakta yapacağız," dedi, dönüp uzaklaştı. O andan sonra çetenin reisi oydu artık.

Tekneler iki gün sonra şafakta yağmalandı, operasyon büyük bir başarıyla tamamlandı.

Gail Wynand babasıyla birlikte, Hell's Kitchen'ın eski bir binasının bodrum katında otururdu. Babası rıhtım işçisiydi. Uzun boylu, sessiz, okuma yazma bilmeyen bir adamdı. Okula hiç gitmemişti. Zaten onun babasıyla büyükbabası da gitmemişti. Ailede yoksulluktan başka bir şey gören olmamıştı. Ama geçmişte bir yerlerde bir soyluluk kökü vardı. Soylu bir dede, sonra bir trajedi. Unutulmuş gitmiş. O soydan gelenleri çamurlara iten bir şey. Wynand'larda onları içinde bulundukları ortama uyumsuz kılan bir şey vardı. İster gecekonduda, ister barda, ister kodeste olsunlar, uymuyorlardı oraya. Gail'in babası rıhtımlarda "Dük" diye tanınırdı.

Gail'in annesi, o daha iki yaşındayken veremden ölmüştü. Tek çocuktu Gail. Babasının evliliğinde büyük bir dram olduğunu hayal meyal biliyordu. Annesinin bir resmini görmüştü. Bu mahalledeki kadınlara benzemiyor, onlar gibi giyinmiyordu annesi. Çok güzeldi. O ölünce babasının tüm hayatı da sanki son bulmuştu. Gail'i çok seviyordu, ama bu sevgi, haftada iki cümleye bile gerek göstermeyen türden sevgilerdendi.

Gail annesine de, babasına da benzemiyordu. Aile geçmişinden, kimsenin tanımadığı birine çekmişti. Herhalde yüzyıllar önceki birine. Yaşına göre her zaman fazla uzun ve fazla ince olagelmişti. Çocuklar onu Strech Wynand diye çağırırlardı. Kas yerine ne kullandığını bilen yoktu. Ama bir şey kullandığı belliydi.

Küçük yaştan beri türlü işlerde çalışmıştı. Uzun süre, köşe başlarında gazete sattı. Günün birinde bir gazetenin dağıtım odasına girdi, oradakilere, yeni bir servis başlatmanız gerek, dedi. Gazeteleri sabahları kapılara bırakan bir servis. Bunun tirajı neden ve nasıl artıracağını anlattı. Patron, "Ya, öyle mi?" dedi ona. Wynand, "Başarılı olacak, biliyorum," diye direndi. Patron, "Eh, yönetim senin elinde değil," dedi. Wynand da ona, "Sen budalanın tekisin," diye karşılık verdi. Tabii gazete satıcılığı işini kaybetti.

Bir bakkalda çalıştı. Ufak işlere koşuyor, dükkânı silip süpürüyor, çürüyen sebzeleri ayırıyor, müşteri hizmetlerine yardım ediyor, sütleri, unları sabırla tartıp duruyordu. Mendil ütülemek için buhar makinesi kullanmaya benzer bir durum vardı ortada. Ama Wynand dişini sıkıyor, dayanıyordu. Bir gün bakkala, sütleri de şarap gibi şişelere doldurup satmanın çok iyi bir fikir olacağım söyledi. Bakkal, "Sen sesini kes, git Bayan Sullivan'ın istediklerini hazırla," dedi. "Bana kendi mesleğimle ilgili yeni şeyler mi öğreteceksin? İşler senin elinde değil buralarda." Wynand gidip Bayan Sullivan'a servis yaptı, bir şey söylemedi.

Bir bilardo salonunda çalıştı. İstekaları temizliyor, sarhoşların kusmuklarını siliyordu. Orada duyup gördüğü şeyler, ömrü boyunca bir daha hiçbir şeye şaşırmamasını sağlayacak türdendi. Tüm gücünü kullanıp sessizliğini korudu, kendine düşen işleri yaptı, patronunun budalalıklarına dayandı, bekledi. Duygularını seslendirdiğini duyan hiç olmamıştı. İnsanlara karşı pek çok duygular beslerdi Wynand. Ama bunlar arasında saygı diye bir duygu yoktu.

Bir şehir hatları vapurunda ayakkabı boyacısı olarak çalıştı. Her sarhoş hırsız onu tersliyor, itip kakıyordu. Sesini çıkarsa, biri mutlaka, "Bu işlerin yönetimi sende değil," diyordu. Ama işini seviyordu Wynand. Müşteri olmadığında, parmaklığa dayanır, Manhattan'ı seyrederdi. Yeni evlerin sarı tahtalarına, boş arsalara, vinçlere, inşaat iskelelerine, uzakta yükselen birkaç gökdelene bakardı. Bu binaların hangilerinin yapılması, hangilerinin yıkılması gerektiğini düşünürdü kendi kendine. Ne güzel bir hale getirilebilirdi buralar! Boğuk bir ses, "Hey, çocuk!" diye seslenir, Wynand hemen

tezgâhına döner, çamurlu bir pabucu boyamaya koyulurdu. Müşteri ancak onun kumral saçlı başını, incecik, ama becerikli iki elini görürdü.

Sisli gecelerde, köşedeki gaz lambasının ışığı altında, ışığın direğine dayanmış duran o incecik çocuğu kimse fark etmezdi. Ortaçağdan kalma bir soylu. Bir *Patrici*. Her hücresi, yönetmek için haykıran biri. Hızlı çalışan beyni, buna neden hakkı olduğunu söyleyip duruyordu ona. Yönetmek için yaratılmış bir derebeyiydi o. Oysa yerleri süpürüyor, emir alarak yaşıyordu.

Okuma yazmayı beş yaşındayken kendi kendine öğrenmişti. Soru sora sora. Bulduğu her şeyi okurdu. Anlaşılamayan şeylere hiç dayanamazdı. Bir şeyi herhangi bir kimse biliyorsa, o da anlamak zorundaydı. Yüzyıllar önce kaybolmuş aile armasının yerine, daha çocukken kendine yarattığı arma, bir soru işaretiydi. Hiç kimse bir şeyi ona iki kere anlatmak zorunda kalmazdı. İlk matematiklerini, yollara künk döşeyen kanalizasyon mühendislerinden öğrendi. Coğrafyayı rıhtımdaki denizcilerden öğrendi. Yurt bilgisini, aslında gangster yatağı olan Şehir Kulübü'ne gidip gelen politikacılardan öğrendi. Ne kiliseye, ne de okula gitmişliği vardı. On iki yaşına geldiğinde, kiliseye gitti. Sabır ve tevazu kavramlarıyla ilgili vaazı dinledi. Bir daha oraya dönmedi. On üç yaşındayken, eğitimin nasıl bir şey olduğunu merak etti, okula yazıldı. Babası onun bu kararına bir şey demedi. Çete kavgasından sonra Gail eve kanlar içinde döndüğünde de bir şey dememişti zaten.

Okulda geçirdiği ilk hafta boyunca, öğretmen sürekli olarak Gail Wynand'a sorular soruyordu. Cevapları hep bilmesi öğretmenin hoşuna gidiyordu. Büyüklere ve onların kafasındaki amaçlara güvendiği zamanlar, Gail Wynand emirlere Ispartalı gibi itaat ederdi. Çetedeki çocuklardan nasıl bir çaba bekliyorsa, kendi de öyle bir çaba gösterirdi. Ama iradesi ziyan oluyordu. Bir hafta geçtiğinde, sınıfın birincisi olabilmek için pek bir çaba gerekmediğini anlamıştı. Bir ay dolarken, öğretmen de ona soru sormaz oldu. Yararı yoktu çünkü. Wynand nasılsa her şeyi biliyordu. Öğretmenin daha zayıf çocuklarla uğraşma zorunluluğu vardı. Wynand o sınıfta, bitmek bilmeyen saatler boyunca öylece oturdu; öğretmen hep aynı şeyleri tekrarladı, o boş gözlerin gerisindeki kafalarda bir anlayış kıvılcımı tutuşturmaya çalıştı. İki ayın sonunda, sınıfa öğretmeye çalıştığı tarih bilgilerini özetleyen öğretmen, "İlk Amerikan Birliği'nde kaç eyalet vardı?" diye sordu. Hiçbir el kalkmadı. Sonunda Gail Wynand'ın eli kalktı. Öğretmen ona başını sallayınca Wynand ayağa kalktı. "Neden her şeyi on kere dinleyeyim?" diye sordu. "Bütün bunları ben zaten biliyorum." Öğretmen, "Bu sınıfta bir tek sen yoksun," dedi. Wynand'ın ağzından çıkan kelime, öğretmenin bembeyaz kesilmesine yol açtı, aradan on beş dakika geçip sözün anlamı beynine ulaşınca, kadının yüzü pancar rengine dönüştü. Wynand kapıya yürüdü. Eşiğe vardığında durup döndü, "Ha, evet; ilk birlikte on üç eyalet vardı," dedi.

Resmi eğitimi böylece noktalanmış oldu.

Hell's Kitchen'da yaşayan insanların bazıları, ömürleri boyunca hiç o mahallenin dışına çıkmamış kimselerdi. Hatta doğdukları evden çıkmadan yaşayanlar bile vardı. Gail Wynand ise sık sık kentin en iyi caddelerinde yürüyüşe çıkardı. Zenginler dünyasına baktığında acı duymadığı gibi, imrenme ve korku gibi duygular da duymazdı. Tek duyduğu şey meraktı. Beşinci Cadde'de dolaşırken de, başka yerlerde dolaşırken olduğu kadar rahattı. Malikâne benzeri evlerin önünden geçerken elleri ceplerindeydi. Ayak parmakları, pabuçlarının yırtık burnundan dışarı çıkardı. İnsanlar ona ateş saçan gözlerle bakardı ama Wynand etkilenmezdi. O insanların yanından geçtiğinde, geride bıraktığı duygu, bu caddenin ona ait olduğu, onlara ait olmadığı duygusuydu. Şimdilik hiçbir şey istediği yoktu. Yalnızca anlamak istiyordu.

Bu insanları kendi mahallesindeki insanlardan farklı kılan şeyin ne olduğunu anlamak istiyordu. Giyimleri olamazdı. Gözüne ilişen arabalar, banka cüzdanları da olamazdı. Kitaplardı fark. Kendi

mahallesindeki insanların da elbiseleri, at arabaları, paraları vardı. Miktar önemli değildi. O insanların farkı, hiç kitap okumamalarıydı. Wynand, Beşinci Cadde'de nelerin okunduğunu öğrenmeye karar verdi. Günün birinde, kaldırımda araba bekleyen bir kadın gördü. Kibar bir kadın olduğu belliydi. Wynand'ın bu konulardaki yargılan. *Kim Kimdir* kitabından bile daha sağlıklıydı. Kitap okuyordu kadın. Wynand onun binmekte olduğu arabanın basamağına sıçradı, kitabı kapıp koşarak uzaklaştı. Polisler onu yakalayacak kadar hızlı değildi.

Kitabın, Herbert Spencer tarafından yazılmış olduğunu gördü. Tümünü okuyabilmek için, acı dolu saatler boyunca uğraşmak zorunda kaldı. Okuduklarının ancak dörtte birini anlayabilmişti. Ama bu olay, onu sistemli ve inatçı bir yolculuğa daha başlatmış oldu. Yumruklarını sıktı, yeni yoluna koyuldu. Hiç danışmadan, hiç yardım görmeden, hiç plan yapmadan, olmadık kitaplar okumaya başladı. Bir kitapta anlayamadığı bir paragraf bulunca, gidip o konuda bir başka kitap arıyordu. Her konuya birden yayılmaktaydı. Önce ihtisas dallarında kitaplar okudu, okullarda okunan ders kitaplarına ondan sonra döndü. Bir düzene göre okumuyordu. Ama kafasında kalanlar düzenliydi.

Halk Kütüphanesi'nin Okuma Odası'nı keşfetti, bir süre oraya gidip durumu kolaçan etti. Derken günün birinde, bir grup çocuk çıkageldi. Her zaman pasaklı, yırtık pırtık giysiler içinde gezen bu çocuklar, bu sefer zahmet edip yıkanmış, taranmışlardı. Kütüphaneye girerken zayıftılar ama çıkarken pek zayıf değildiler. O gece Gail Wynand, bodrumdaki evinin köşesinde kendine bir kütüphane kurdu. Çeteye verdiği emirler itirazsız yerine getirilmişti. Skandal sayılacak emirlerdi verdiği emirler. Kendine saygısı olan hiçbir çete, kitap gibi işe yaramayacak bir şey çalmazdı. Ama bu emirleri veren, Strech Wynand'dı. Strech Wynand'ın verdiği emirler tartışılmazdı.

Sabahın çok erken saatinde, sokağın çamurları arasında, iki bacağı kırık, kanlar içinde bulunduğu gün on beş yaşındaydı. Sarhoş bir rıhtım işçisinden dayak yemişti. Bulunduğunda kendinde değildi, ama gece, dayağı yedikten hemen sonra, kendindeydi. Karanlık bir ara yolda, tek başına bırakılmış durumdaydı. Köşe başından ışık görünüyordu. Kendini o köşeye kadar nasıl sürüklediğini bildiği yoktu. Tek kullanabildiği, elleriydi. Ama emeklemiş, kendini çekmiş, köşeye varmayı başarmıştı. Geçtiği yerlerde kaldırım kan izleriyle doluydu. Bir kapının dibine yumruğuyla vurdu. Bardı orası. Barın sahibi kapıyı açtı, ona ağır bakışlarla baktı. Bu bakışlar, adamın durumu anladığını, Wynand'ın çektiği acıları bildiğini gösteriyordu. Aldırmadığı da gün gibi ortadaydı. Sonra adam içeriye girdi, kapıyı çarparak kapattı. Çete kavgalarına karışmak gibi bir niyeti yoktu.

Yıllar sonra, New York *Banner'ın* sahibi Gail Wynand kendisine dayak atan rıhtım işçisinin de, o bar sahibinin adını hala biliyordu. Onları nerede bulacağını da biliyordu. Rıhtım işçisine hiçbir şey yapmadı. Ama bar sahibinin işini mahvetti, adamın evi de, biriktirdiği birkaç kuruş para da elinden gitti, sonunda intihar edip bu dünyadan ayrıldı.

Gail Wynand on altı yaşındayken, babası öldü. Yapayalnız ve işsiz buldu kendini. Cebinde altmış beş sent para, ödenmemiş bir kira ihbarnamesi, dağarcığında da kaotik bir eğitim vardı. Hayatında ne yapmak istediğine karar vermenin zamanı gelmişti. O gece, oturduğu binanın damına çıktı, kentin ışıklarına baktı. Yönetimi kendi elinde olmayan kentin. Gözleri, kendine yakın yerlerdeki salaş binaların pencerelerinden, daha uzaklardaki lüks evlerin pencerelerinde görünen ışıklara doğru kaydı. Havada asılı gibi gözüken dikdörtgen ışıklardı hepsi. Ama ışığın kalitesi, binanın kalitesini de belli etmeye yetiyordu. Wynand kendine bir tek soru sordu. Bu evlerin hepsine ulaşan ne vardı? Loş ışıklılara da, parlak ışıklılara da! Her odaya, her kişiye ulaşabilen şey neydi? Ekmek. Ama insanları, aldıkları ekmekle yönetmek mümkün müydü? Ayakkabı. Kahve ... Derken birdenbire Wynand'ın hayatının rotası belirleniverdi.

Ertesi sabah *Gazette* adlı dördüncü sınıf yayının eski binasına doğruldu, kent haberleri odasına girip iş istedi. Şef ona baktı, kıyafetini süzdü, sonra; "Kedi nasıl yazılır, bilir misin?" diye sordu. Wynand, "Antropomorfoloji nasıl yazılır, bilir misin?" diye cevap verdi. Adam, "Burada iş falan yok," dedi. Wynand, "Ben buralardayım," dedi ona. "Ne zaman istersen iş buyur. Para vermek zorunda değilsin. Gerekli gördüğün zaman bordroya alırsın beni."

Binadan çıkmadı. Kent Haberleri Odası'nın dışındaki merdivenlere oturdu. Bir hafta boyunca her gün gelip oturdu o merdivenlere. Kimse ona dikkat etmedi. Geceleri kapı aralıklarında yatıp uyuyordu. Parası tükenince, yiyecek çalmaya başladı. Dükkân tezgâhlarından, çöp bidonlarından. Sonra yine dönüp o merdivenlere oturuyordu.

Günün birinde muhabirlerden biri ona acıdı, merdivenlerden inerken Wynand'ın kucağına bir beş sentlik bıraktı, "Git kendine bir tas çorba al, evlat" dedi. Wynand'ın cebinde on sent kalmıştı. Onu çıkarıp muhabire fırlattı, "Sen de bunu alıp geneleve koş," dedi. Adam bir küfür savurdu, çekti gitti. Beş sentle on sent basamakların üstünde öylece kaldılar. Wynand onlara hiç elini sürmedi. Olay Kent Haberleri Odası'nda dilden dile dolaştı. Sivilceli suratlı bir memur gelip baktı, omuz silkti, eğilip paraları yerden aldı.

Haftanın sonuna doğru, telaşlı bir anda, kent odasından bin Wynand'ı çağırıp ona bir iş söyledi. Bunu başka ufak tefek işler izledi. Wynand emirlere asker gibi uyuyordu. On gün geçmeden bordroya alındı. Altı ay geçtiğinde muhabirdi. İki yıl dolduğunda, gazetenin Genel Yayın Müdür Yardımcısı olmuştu.

Gail Wynand âşık olduğunda yirmi yaşındaydı. Seks konusunda bilinecek ne varsa, on üç yaşından beri biliyordu. Pek çok kadınla yatmıştı. Aşktan hiç söz etmez, kendine romantik hayaller yaratmaz, olayın tümünü hayvansal bir alışveriş olarak görürdü. O alışverişte çok ustaydı. Kadınlar ona bir bakmakla anlıyorlardı öyle olduğunu. Aşık olduğu kız çok güzel ve zarifti. Arzulanacak değil, tapılacak bir güzelliği vardı. Narin ve sessizdi. İçindeki o güzel esrarengizlikler yüzünden okunuyor, seslendirilmiyordu.

Gail Wynand'ın metresi oldu. Wynand kendine mutlu olma lüksünü tanıdı. Kız istese, onunla hemen evlenirdi. Ama birbirleriyle pek konuşmuyorlardı. Wynand aralarındaki her şeyin sessiz de anlaşıldığı inancındaydı.

Bir akşam konuştu onunla. Ayaklarının dibine oturmuş, yüzünü onun güzel yüzüne doğru kaldırmıştı. Ruhunu ortaya serdi. "Sevgilim, ne istersen hepsi senin," dedi. "Şimdi neysem, ilerde ne olacaksam, hepsi. Sana sunmak istediğim bu. Sana alabileceğim şeyler değil; onları alabilmemi sağlayacak olan, içimdeki şeyi sunuyorum sana. Hiç kimse o şeyden vazgeçmez, ama ben vazgeçiyorum, onu sana veriyorum. Senin olsun, senin hizmetinde olsun, sırf senin için." Kız gülümsedi, bir soru sordu. "Sence Maggy Kelly'den daha güzel miyim?"

Wynand ayağa kalktı. Hiçbir şey söylemeden evden çıktı. O kızı bir daha hiç görmedi. Bir dersi iki kerede öğrenmeye asla ihtiyaç duymamasıyla gururlanan Gail Wynand, onu izleyen yıllarda hiç âşık olmadı.

Yirmi bir yaşındayken, *Gazette*'deki kariyeri bir tehlikeyle yüz yüze geldi. İlk defa ve tek kere. Politika da, rüşvet ve yozlaşmışlık da onu pek rahatsız etmezdi. Bu işleri çok iyi bilirdi çünkü. Çetesi para karşılığı, seçim günlerinde sandık başı olayları çıkarmaya alışkındı. Ama bölge karakolunun polis komiseri Pat Mulligan'a komplo kurulup iftira edildiğinde, Wynand buna dayanamadı. Pat Mulligan hayatında tanıdığı tek dürüst insandı.

Gazette'i kontrol eden güçler, Mulligan'a iftira eden güçlerdi. Wynand hiçbir şey söylemedi.

Gazette'i batırmak için kullanabileceği bilgileri, kafasında bir sıraya sokmakla yetindi. Kendi işi de havaya uçacaktı tabii, ama önemi yoktu. Bu kararı, meslek hayatında kendine koyduğu kuralların hepsine karşıydı. Ama onu düşünmüyordu. Nadiren olan o büyük patlamalardan birini yaşıyordu.

Tedbirlilik diye bir şey gelmiyordu aklına. İstediğini yapmak zorunda bir hayvan gibiydi. Haklı olduğu öyle açık seçik ortadaydı ki! Ne var ki, *Gazette'i* batırmak yalnızca ilk adım olacaktı. Mulligan'ı kurtarmaya yetmezdi.

Wynand eski bir gazeteden kestiği kupürü üç yıldır saklıyordu. Rüşvet ve ahlâksızlıkla ilgili bir başyazı. Büyük gazetelerin birinden kesilmişti o yazı. Saklayışının nedeni, dürüstlüğe övgü olarak okuduğu en güzel yazı olmasından kaynaklanıyordu. Kupürü alıp o büyük başyazarı görmeye gitti. Mulligan'ı ona anlatacaktı. İkisi birlikte, o kötü mekanizmayı yeneceklerdi.

Kentin öbür yanına kadar yürüdü, ünlü gazetenin binasına girdi. Yürüyerek gitmek zorundaydı, çünkü içinden taşan öfkeyi ancak öyle bastırabilirdi. Başyazarın odasına alınması zor olmadı. Tüm yasaklara karşı, gittiği her yere kolayca kabul edilme özelliği vardı Wynand'ın. Masada şişman bir adamın oturmakta olduğunu gördü. İnce birer yarığa benzeyen gözleri birbirine pek yakındı. Wynand kendini tanıtmaya gerek görmedi. Kupürü masaya koydu, "Bunu hatırlıyor musun?" diye sordu. Başyazar kupüre baktı, sonra gözlerini Wynand'a çevirdi. Bu bakışlar, Wynand'ın daha önce de gördüğü bakışlardı. Kapıyı yüzüne çarpan bar sahibinin gözlerinde gördüğü bakışlar. Başyazar, "Yazdığım her palavrayı hatırlamamı nu bekliyorsun?" diye sordu.

Wynand bir an sessiz kaldıktan sonra, "Teşekkür ederim," dedi. Ömründe ilk defa birine şükran duyuyordu. İçten bir şükran. Bir daha gerek duymayacağı bir ders karşılığında. Ama o kısacık teşekkürde çok ters ve çok korkunç bir şeyler olduğunu başyazar bile anlamıştı. Bu sözün Gail Wynand'ın ölüm ilanı olduğunu anlayamadı tabii.

Wynand yürüyerek *Gazette'e* döndü. İçinde o başyazara karşı da, siyasal düzene karşı da herhangi bir öfke yoktu. Duyduğu tiksinti dolu öfke, kendine yönelikti. Kendine, Pat Mulligan'a, tüm dürüstlüklere. Kendisinin ve Mulligan'ın kimlerin kurbanı durumuna düşeceğini hatırladıkça utanıyordu. Tabii kurban diye görmüyordu kendini. "Enayi" diye görüyordu. Odasına daldı, Mulligan'ı yerin dibine batıran nefis bir başyazı yazdı. Patronu, "Yahu, sen bu adama biraz acıyorsun sanmıştım," dedi. Wynand, "Ben kimseye acımam," diye cevap verdi.

Bakkallarla gemi adamları Gail Wynand'ın değerini bilememişlerdi, ama politikacılar bildi. Gazetede çalıştığı dönemde, insanlarla geçinmesini öğrendi. Ömrünün geri kalanı boyunca bürüneceği ifade, yüzüne o dönemde geldi. Tam gülümseme sayılamayacak, hareketsiz bir bakış. Dünyaya yöneltilmiş alaycı bir bakış. İnsanlar bazen onun bu alaycılığının, kendi alay etmek istedikleri şeylere yönelik olduğunu düşünürlerdi. Bunu düşünmekte özgürdüler. Ayrıca, ihtirastan da, huzurdan da etkilenmeyen bir adamla iş görmek keyifli oluyordu.

Rakip bir siyasal çete, belediye seçimlerini kazanmak amacıyla kendine bir yayın organı aradığı için *Gazette'i* satın aldığında, Wynand yirmi üç yaşındaydı. Yeni çete gazeteyi Gaii Wynand'ın adına satın aldı. Wynand onların saygın ön cephesini oluşturacaktı. Böylelikle Gail Wynand, *Gazette'*in başyazarı oldu. Kampanyayı yaptı, patronları seçimi kazandılar. İki yıl sonra tüm çeteyi parçalayan, liderini kodese tıktıran, *Gazette'* in tek sahibi olarak kalan da yine Wynand oldu.

İlk işi binanın kapısındaki tabelayı indirip atmak, gazete başlığını da değiştirmek oldu. *Gazette'*nin adı artık New York *Banner'dı*. Arkadaşları itiraz etti; "Yayıncılar gazete adı değiştirmez," dediler. Wynand cevap olarak, "Bu yayıncı değiştirir," dedi.

Banner'ın ilk kampanyası, hayır işi için para toplamak oldu. Yan yana iki resim yayınlanmıştı gazetede. Resimler de, altta verilen açıklamalar da, aynı büyüklükte yer kaplıyordu. Paralel iki konu. Biri mücadelesini sürdürmekte olan genç bir fizikçiyle ilgiliydi. Açlıkla mücadele ediyor, çok büyük bir icat üzerinde çalışıyordu genç adam. Diğer hikâye, bir hizmetçiyle ilgiliydi. İdam edilmiş bir katilin sevgilisiydi. Gayri meşru çocuğunun doğumunu bekliyordu. Birinci hikâyeye bilimsel tablolarla grafikler, İkinciye, üstü başı dağınık, yüzünde acı dolu bir ifadeyle, dudakları ağzına bol gelen bir kızın resmi eşlik ediyordu. *Banner*, okurlarından bu iki bahtsıza yardım etmelerini istemekteydi. Genç fizikçiye dokuz dolar kırk beş sent, bekâr anneye bin yetmiş yedi dolar para geldi. Gail Wynand gazetede çalışanları toplantıya çağırdı. İki kampanyayı başlatan gazeteyi masanın üstüne koymuş, her biri için toplanan paraları da resimlerin üzerine yerleştirmişti. "Aranızda anlamayan var mı?" diye sordu. Hiç kimse cevap vermedi. Wynand o zaman, "Artık *Banner'ın* nasıl bir gazete olacağını biliyorsunuz," dedi.

O günlerin yayıncıları, gazetelerine kendi kişiliklerinin damgasını vurmaktan gurur duyarlardı. Gail Wynand ise, gazetesini tüm vücudu ve ruhuyla birlikte kalabalıklara adadı. *Banner'ın* görünüşü bir sirk ilanına benzedi, performansı da ona uydu. Her ikisi de aynı amaca yönelikti. Şaşırtmak, eğlendirmek ve bilet parası toplamak. Bir tek kişinin değil, bir milyon kişinin damgasını taşıyordu. Gail Wynand bir keresinde uyguladığı politikayı anlatırken, "İnsanlar birbirinden farklıdır," demişti. "Ama günahları hep birbirine benzer. Sonra dosdoğru soruyu soranın gözlerine bakarak eklemişti: "Ben şu dünyada, en büyük miktarda var olan şeye hizmet veriyorum Çoğunluğu temsil ediyorum. Bu da herhalde soylu bir tutum sayılmalı."

Halkın istediği, suç, skandal ve duygusal haberlerdi. Gail Wynand onlara bunları verdi. Ne istiyorlarsa onu verdi halka. Ayrıca, hep utandıkları bu duygularından artık utanmamaları için de, haklı gösteren düşünüş biçimleri sundu. *Banner*'da cinayet, kundakçılık, ırza geçme, rüşvet gibi şeyler hep gerekli ahlaki tutum içinde verilirdi. "Alınacak Ders" diyebileceğimiz bir cümleye karşılık, yazıda üç sütun dolusu sansasyon bulunurdu. Wynand, "İnsanlara soylu görevler yüklerseniz, sıkılıp bunalırlar," diyordu. "Ama onları eğlendirmeye kalktığınızda da utanırlar. Bu ikisini birleştirmeyi başardığınız anda, onları ele geçirdiniz demektir." Gazetede düşmüş kızların, sosyete dullarının, buluntu çocuk yurtlarının, kırmızı fener mahallelerinin, bedava hastanelerin hikâyeleri yayınlanıp durmaktaydı. "Önce seks," diyordu Wynand. "Gözyaşları ikinci gelir. Hem kaşınsınlar, hem ağlasınlar ... O zaman elinize düşmüşler demektir."

Banner çok cesur ataklar düzenledi. Hiç kimsenin muhalefet edemeyeceği konulardaydı bu ataklar. Politikacıların suçlarını sergileyip onları rezil ediyor, ama bu işi, mahkeme yakalarına yapışmadan hemen önce yapıyordu. Tekellere saldırıyor, zenginlerle ve başarılılarla alay ediyordu. İkisine de ulaşamayacak kimselerin ağzından konuşuyormuş gibiydi. Sosyetenin ışıltılarını sunarken, sinsi bir alaycılık kullanıyordu. Sokaktaki adam bundan iki tatmin birden elde etmekteydi. Hem kendini şık salonlara girmiş gibi hissediyor, hem de oraya ayaklarını silmeden girmiş olmanın keyfini yaşıyordu.

Banner'ın, gerçekleri, zevkleri ve inanılırlığı çarpıtmasına izin vardı, ama okurlarının beyin gücünü zorlamasına izin yoktu. Beş santim, on santim boyunda harflerle attığı manşetler, yayımladığı avaz avaz fotoğraflar, aşın basitleştirilmiş kelimelerle birleşince, insanların bilincine yardımsız girebiliyordu. Bağırsaktan verilen besinlerin sindirime ihtiyaç göstermemesi gibi.

Wynand adamlarına, "Haber dediğin, en çok sayıda insanda en büyük heyecanı yaratan şeydir," diyordu. "Akıllarını başlarından alıp onları serseme çeviren şey. Ne kadar sersemletirse o kadar iyi, yeter ki haber sayısı çok olsun."

Günün birinde, sokaktan bulduğu bir adamı alıp ofise getirmişti. Sıradan bir adamdı. Ne fazla iyi giyimli, ne de aşırı kötü giyimliydi.

Boyu ne kısa, ne uzundu. Esmer de değil, sarışın da değildi. Yüzü öyle bir yüzdü ki, insan daha bakarken unutuyordu o yüzü. Bu kadar farksız olması ürkütücü bir şeydi. Geri zekâlı olmanın aynını bile yoktu onda. Wynand adamı binanın her yanına dolaştırdı, çalışanların hepsiyle tanıştırdı, sonra da güle güle deyip yolladı. Daha sonra tüm çalışanları bir araya toplayıp onlara, "Çalışmalarınızla ilgili kuşkuya düşerseniz, o adamın yüzünü hatırlayın," dedi. "Siz yazıları o adam için yazıyorsunuz." Genç bir yazar, "Ama Bay Wynand," dedi, "Adamın yüzü hatırda kalmıyor ki!" "İşte mesele de o," dedi Wynand.

Gail Wynand'ın adı basın dünyasında bir tehdit haline gelmeye başladığında, gazete sahiplerinden bir grup, onu bir kenara çekti. Hepsinin katılmak zorunda olduğu bir yardım yemeğinde kıstırmalardı Wynand'ı. Ona kamu zevkinin bayağılaştırılması konusunda sitemler yağdırdılar. Wynand onlara, "İnsanlara sahip olmadıkları özsaygıyı koruma konusunda yardım etmek bana düşmez," dedi. "Siz onlara, kalabalık içindeyken seviyoruz dedikleri şeyleri veriyorsunuz. Ben ise gerçekten sevdikleri şeyleri veriyorum. Dürüstlük en iyi politikadır, beyler, ama bunu sizin inanmayı öğrendiğiniz anlamda söylemiyorum."

Wynand'ın bir işi kötü yapması imkânsızdı. Amacı her ne olursa olsun, uyguladığı yöntemler kesinlikle harikaydı. Gazetenin sayfalarına yansımayan onca enerji, onca güç, onca irade, hep o amaca yöneliyordu. Olağanüstü bir yetenek, sıradan bir şeyi kusursuz biçimde başarmaya harcanıyordu. Onun iğrenç hikâyeler bulup gazetesinin sayfalarına dökmek için gösterdiği çabayla, yepyeni bir din kurulabilirdi.

Banner haberleri ilk veren gazeteydi. Her zaman. Güney Amerika'da bir deprem olsa, felaket yöresiyle tüm iletişim kesilse, Wynand bir uçak kiralar, oraya ekip yollar, haberleri New York sokaklarına rakiplerinden günler önce yansıtmayı başarırdı. İlavelerde alevler içinde kent resimleri, ezilmiş cesetler görülürdü. Atlantik kıyısında batmak üzere olan bir gemiden SOS gelse, Wynand adamlarını alıp kendisi oraya koşar, Kıyı Koruma teknelerinden çabuk yetişirdi. Kurtarma işlemlerini Wynand başlatır, geri getirdiği yazılar, kendisini dalgalar üzerinde ip merdivenlere tırmanırken gösteren resimlerle süslenirdi. Kollarında bir bebekle. Kanada'da bir köy, çığ yüzünden dünyayla ilişkisini kestiğinde uçak yollayıp köy halkına yiyecek ve kutsal kitaplar attıran yine *Banner'*dı. Kömür yöresi grev yüzünden felç olsa, *Banner* orada çorba mutfakları açar, yoksulluk çeken işçilerin güzel kızlarını ne gibi tehlikelerin beklediği konusunda, iç buran hikâyeler yayınlardı. Kedinin biri elektrik direğinin tepesinde mahsur kalsa, onu kurtaran *Banner* fotoğrafçılarından biri olurdu.

Wynand adamlarına, "Haber yoksa, yaratın," diye emir vermişti. Delinin biri, Devlet Akıl Hastanesi'nden kaçmıştı. Kilometre karelerce alanda, korku günlerce kol gezmeye başladı. Bu korkuyu besleyen de, *Banner'ın* yazılarında tehlikelere işaret edilmesi, beceriksiz polis güçleriyle alay edilmesiydi. Sonunda deliyi *Banner'*ın bir muhabiri yakaladı. Yakalandıktan iki hafta sonra bu deli, mucize sayılabilecek biçimde iyileşti, hastaneden taburcu oldu, *Banner'*a bir tefrika sattı. Tefrikada, hastanedeyken kendisine ne kadar kötü davranıldığını anlatıyordu. Bu olay köklü reformlara yol açtı. Daha sonra bazı kimseler, o delinin zaten hastaneye yatmadan önce de *Banner'da* çalışan biri olduğunu ileri sürdüler ama hiçbir şey kanıtlanamadı.

Bir gün otuz genç kızın çalıştığı bir genelevde yangın çıktı. Kızlardan ikisi öldü. Sağ kalanlardan Mary Watson, *Banner'da* genelev sahibinin kendilerini nasıl sömürdüğü konusunda bir tefrika yayınladı. Derken kentin en seçkin kadınlarının liderliğinde, genelevlere karşı bir hareket başladı.

Yangının nedeni hiçbir zaman bulunamadı. Mary Watson'ın bir zamanlar *Banner'*a yazı yazan Evelyn Drake'le aynı kişi olduğu fısıldanıp duruyordu. Ama kanıtlanamadı.

Banner'ın ilk yıllarında, Gail Wynand evindeki yatak odasında geçirdiği gecelerden fazlasını ofisteki kanepede geçiriyordu. Elemanlarından beklediği çabalar kolay iş değildi. Kendinden beklediği ise inanılmaz düzeydeydi. Ordu yönetir gibi yönetiyordu adamlarını. Kendini de köle gibi kullanıyordu. Adamlarına iyi para verirdi. Kendisi yalnızca kira parasıyla yemeklerinin parasını alırdı. O sıralar möble bir dairede kirayla oturuyordu. Oysa iyi muhabirleri, pahalı otellerin süitlerinde yatıp kalkmaktaydı. Wynand'ın parası, daha gelmeden harcanıp gidiyordu. Hepsi de yine *Banner'*a harcanmaktaydı. Bu gazete, her kaprisine uyulan, hem de fiyatına bakmadan uyulan pahalı bir metrese dönmüştü.

Yeni baskı sistemlerini ilk alan *Banner* olmuştu. İyi gazetecileri de en son alan *Banner'*dı. En son alışı, aldıklarını elinden kaçırmadığı içindi. Wynand rakip gazetelerin Kent Haberleri Odalarım talan eder, onun verdiği maaşlarla hiç kimse rekabet edemezdi. Bir gazeteciye Wynand'dan randevu geldiğinde, adam önce bunu meslek haysiyetine bir hakaret olarak alırdı. Ama yine de gelirdi randevuya. Gelirken, işi hangi koşullarla kabul edebileceği konusunda da saldırgan bir nutuk hazırlardı. Wynand görüşmeye, maaş olarak kaç para vereceğini söyleyerek başlardı. Ardından, "Tabii görüşmek isteyeceğiniz başka koşullar da olabilir," derdi. Adam yutkunur, susardı o zaman. Wynand, "Yok mu?" derdi. "Güzel. Pazartesi sabahı başlayın."

Wynand ikinci gazetesini Philadelphia'da açtığında, ora basınının onu karşılayışı, Hun Hakanı Atilla'yı karşılamaya hazırlanan Avrupa beyleri gibiydi. Bunu izleyen savaş çok vahşi bir savaş oldu. Wynand buna gülüp geçiyordu. Diğer gazetelerin dağıtım kamyonlarını kaçıracak kabadayılar tutma konusunda, kimsenin ona öğretebileceği bir şey yoktu. Gazete bayilerini dövme konusunda da. Rakiplerinden ikisi bu savaşta silinip gitti. Wynand'ın *Plıiladelphia Star* gazetesi ise yaşadı.

Bundan sonrası salgın hastalık gibi hızlı gelişti. Wynand otuz beş yaşına geldiğinde, ABD'nin tüm büyük kentlerinde Wynand Gazeteleri çıkmaktaydı. Kırkına vardığında, Wynand Dergileri, Wynand Haber Programları da devreye girmişti. Wynand Grubu'nun çoğu şirketleri o zamana kadar faaliyete geçmiş durumdaydı.

Servetini oluşturmasına, yayınlanmayan birçok faaliyetler katkıda bulunuyordu. Çocukluğunun hiçbir anısını unutmuş değildi. Vapurda ayakkabı boyacısıyken, güverte parmaklığına yaslandığında neler düşündüğünü de hatırlıyordu. Büyümekte olan bir kentin sunduğu olanaklar. Hiç kimsenin değer kazanacağını sanmadığı gayri menkulleri satın almaya başladı. Her danışman önerisinin tersine inşaatlar yaptı. Bu yollarla yüzleri binlere eklemeye başladı. Her türlü şirketten hisseler satın alıyordu. Bazen bu şirketler batıyor, ilişkisi olan herkesi de batırıyor, bir tek Gail Wynand ayakta kalıyordu. Karanlık işler yapan bir tramvay şirketi tekeline karşı kampanya açtı; tramvay işletme hakları o şirketin elinden alınıp, daha karanlık işler gören bir başka şirkete verildi. İkinci şirket, Gail Wynand'ın kontrolü altındaydı. Orta Batı Bölgesi'ndeki sığır eti piyasasını ele geçirmek için korkunç bir girişimde bulundu; o alanı da bir başka çeteye peşkeş çekti. Kendi emrinde çalışan bir çeteye.

Genç Wynand'ın çok zeki bir adam olduğunu, kullanılabileceğini fark eden pek çok kişi ona yardımcı oldu. Kullanılma konusunda çok sevimli bir uyum gösterirdi. Ama sonunda bu insanlar, kullanılanın kendileri olduğunu anlarlardı. *Gazette*'i Gail Wynand adına satın alanlar gibi.

Bazı yatırımlarından para kaybettiği de olurdu. Soğukkanlı bir tutum içinde, bile bile kaybederdi parayı. İzlenemeyecek adımlarla nice güçlü insanı mahvetmişti. Bir bankanın başkanını, bir sigorta şirketinin başkanını, gemiler işleten bir şirketin başkanını ve daha nicelerini. Bunları neden yaptığını

hiç kimse anlayamıyordu. Onun rakibi değildi bu adamlar. Onları mahvetmekle Wynand'ın bir şey kazanmadığı da ortadaydı.

"Ne peşinde bu Wynand denilen piç?" deyip dururdu insanlar böyle zamanlarda. "Para peşinde olmadığı kesin!"

Ona fazla ısrarlı çatanlar, mesleklerinden olurlardı. Bazıları birkaç hafta içinde, bazıları yıllar sonra. Arasıra bir takım hakaretleri görmezden geldiği olur, buna karşılık bazen de bir adamı eften püften bir söz yüzünden ezip silerdi. Ne zaman ezeceğini, ne zaman bağışlayacağını bilmeye olanak yoktu.

Günlerden bir gün, başka bir gazetede çalışan çok parlak bir muhabirin yazısını okudu, hemen haber yollayıp çağırttı. Delikanlı geldi, ama Wynand'ın teklif ettiği maaş onu hiç etkilemedi. "Ben sizin yanınızda çalışamam, Bay Wynand, deyip duruyordu büyük bir dürüstlükle. "Çünkü sizin ... hiç idealiniz yok." Wynand'ın incecik dudakları gülümsedi. Yavaşça, "İnsanlığın yozlaşmışlığından kaçamazsın, evlat," dedi. "Belki senin patronunun idealleri vardır, ama iğrenç kişilerden para dilenmek, emir almak zorunda kalır. Benim idealim yok, ama ben dilenmem. Sen seçimini yap. Üçüncü bir şık yok." Delikanlı gazetesine döndü. Bir yıl sonra Wynand'a geldi, teklifinin hâlâ geçerli olup olmadığını sordu. Wynand, geçerli, dedi. Çocuk o günden beri *Banner'da* çalışıyordu. Gazetede Wynand'ı gerçekten seven bir tek o vardı.

Gazette günlerinden kalan tek kişi olan Alvah Scarret de Wynand'la birlikte yükselmişti. Ama Wynand'ı seviyor denilemezdi. Onunki, patronunun ayaklarına, üstüne basılan bir yastık gibi sarılmaktı. Alvah Scarret hiçbir zaman, hiçbir şeyden nefret etmemişti. Bu nedenle, sevmesi de olanaksızdı. Çok akıllı, işinin ehli, hiçbir şeyde sakınca görmeyen biriydi. Sakıncayı kavrayamayacak birinin masumiyeti içindeydi çünkü. Yazdığı her şeye inanır, ayrıca *Banner'da* yayınlanan her şeye de inanırdı. Bir inancını iki hafta boyunca sürdürmeyi de başarıyordu.

Gail Wynand'ın özel hayatı var mı, yok mu, kimse bilemiyordu. Ofisten uzakta geçirdiği saatler de, *Banner'ın* baş sayfası havasına bürünmüştü. Ama üslubu daha yüksek bir düzeye çıkarılmıştı. Yine sirk gösterisiydi ama bu sefer krallar grubuna oynanıyordu. Büyük bir operanın performansı için tüm tiyatroyu kapatır, o sıradaki metresini yanına alıp gider, bomboş salonda gösteriyi onunla birlikte seyrederdi. Tanınmamış bir tiyatro yazarının çok güzel bir oyununu keşfeder, adama dünyanın parasını verir, oyunun bir tek kere oynanıp bir daha asla oynanmaması için anlaşma imzalatırdı. O tek gösterinin tek seyircisi de Wynand olurdu. Ertesi sabah senaryoyu yakarlardı. Kibar sosyete kadınlarından biri ondan bir yardım demeği için bağış istediğinde; Wynand ona imzaladığı boş çeki uzatırdı. Gülerek kadına, sizin doldurmaya cesaret edeceğiniz rakam, benim vereceğimden az olacak nasılsa, derdi. Bir gece barlardan birinde rastladığı, sonra bir daha da görmediği bir sahtekâr için, Balkanlar'da bir taht bile satın almıştı. Konuşurken sık sık, "Uşağım, Şoförüm ve Kralım," derdi.

Geceleri dokuz dolara aldığı kötü bir takım giyer, metrolara binip iner, gecekondu semtlerini dolaşır, halkın ne konuştuğunu dinlerdi. Bir keresinde, bir bodrum birahanesinde, kamyon şoförlerinden birinin Gail Wynand'a küfür yağdırdığını duymuştu. Adam Wynand için, kapitalizm kötülüklerinin en beteri diyor, pek de renkli bir dil kullanıyordu, Wynand da onun bu görüşlerine katıldı, adamın ilginç küfürlerine birkaç tane de o kattı. Bu lafları Hell's Kitchen günlerinden biliyordu. Sonunda Wynand birinin masalardan birinde unuttuğu *Banner'*ı eline aldı, üçüncü sayfadan kendi fotoğrafım yırtıp çıkardı, yüz dolarlık bir banknota iliştirdi, kamyon şoförüne verip oradan çıktı. Kimsenin ağzını açmasına fırsat bırakmadan.

Metresleri birbirini öyle büyük bir hızla izliyordu ki, artık dedikodular bile kesilmişti. Bir kadını

parayla satın almadıkça, ondan bir keyif alamayacağı söylenmekteydi. Üstelik kadının da satın alınamayacak cinsten olması şarttı.

Özel hayatının ayrıntılarını sır olarak saklayabilmesi, bu hayatın genelini herkesin gözü önüne serdiği içindi. Kendini kalabalıklara teslim etmişti. Herkesin malıydı Wynand. Parktaki bir anıt gibi. Otobüs durağındaki levha gibi. *Banner*'ın sayfaları gibi. Kendi fotoğrafları gazetede, artist fotoğraflarından daha sık yayımlanırdı. Her tür kılıkta, akla gelebilecek her türlü yerde fotoğrafları çekilmişti. Hiç çıplak fotoğraf çektirmemişti ama okurlarına sanki onu da yapmış gibi geliyordu. Aslında özel hayatının reklamını yapmaktan zevk alıyor değildi. Bu bir politika meselesiydi. O yüzden teslim ediyordu kendini bunlara. Çatı dairesinin her köşesinin fotoğrafları gazetelerinde ve dergilerinde yayımlanmıştı. "Koca ülkedeki her itoğlu it, buzdolabımın da, banyo küvetimin de içini biliyor," derdi.

Ama hayatının bir yönü vardı ki, çok az bilinir, hiç sözü edilmezdi. Oturduğu binanın en üst katı, yani çatı dairesinin hemen altı, onun özel sanat galerisiydi. Kapısı her zaman kilitli dururdu. Oraya bakıcısından başka hiç kimseyi sokmuş değildi. Bir zamanlar bir Fransız Büyükelçisi orayı görmek için Wynand'ın iznini istemiş, Wynand reddetmişti. Pek sık olmamakla birlikte, arasıra oraya iner, saatlerce kalırdı. Koleksiyonunu yaptığı şeyleri kendi standartlarına göre seçerdi. Çok ünlü eserler de vardı, tanınmamış ressamların eserleri de vardı o galeride. Sevmediği ünlülerin eserleri teklif edildiğinde reddederdi. Koleksiyoncuların biçtiği değerler, eserlerin altındaki imzalar onu ilgilendirmezdi. Alışveriş ettiği sanat ajanları onun zevkinin kusursuz bir ustalığa sahip olduğunu söylerlerdi.

Bir gece uşağı onu sanat galerisinden çıkarken görmüş, yüzündeki ifadeden şoke olmuştu. Acı çekiyormuş gibi bir ifade vardı Wynand'ın yüzünde. Ama on yaş daha genç duruyordu. "Hasta mısınız, efendim?" diye sormuştu uşak. Wynand ona kayıtsız bakışlarla bakmış, "Git, yat," demişti.

Alvah Scarret üzgün üzgün, "Senin bu sanat galerinle bir pazar gazetesi doldurabilirdik," derdi. "Hayır." "Ama neden, Gail?" "Bak, Alvah, dünyada herkesin kendine ait bir ruhu vardır. Orayı kimseye göstermez. Cezaevlerindeki mahkûmlar, kenar barlardaki sapık göstericiler bile. Ben hariç, herkes. Benim ruhum zaten senin pazar gazetende çıkıyor. Üç renkli olarak. Onun yerine, başka bir şeyim olması gerek. Kilitli bir oda içinde, el sürülmeyecek birkaç parça eşyadan ibaret olsa bile."

Alvah Scarret'in, Gail Wynand karakterinde yeni bir yönlenme hissetmesi, ancak Wynand kırk beş yaşına geldiğinde oldu. Aslında çok yavaş bir süreç olarak gelişmişti bu iş. Ama artık pek çok kişi farkına varıyordu. Wynand epey zamandır, sanayicilerle para babalarını mahvetme konusuna ilgisini kaybetmişti. Kendine yeni tür bir kurban bulmuştu onun yerine. Bunun bir spor mu, bir manyaklık mı, yoksa sistematik bir uygulama mı olduğunu hiç kimse kestiremiyordu. Korkunç bir şeydi bu seferki. Çünkü çok kötü, üstelik de amaçsızdı.

İlk önce Dwight Carson'la başladı bu eğilim. Dwight Carson, yetenekli bir genç yazardı. İnançlarına bağlılığıyla ün yapmıştı. Bireyin kalabalıklara karşı mücadelesinin şampiyonuydu. Çok saygın, ama düşük tirajlı dergilerde yazıyordu. Bu dergiler Wynand için bir tehdit oluşturamazdı. Ama Wynand, Dwight Carson'u satın aldı. *Banner*'da bir sütunu üstlenmeye mecbur etti onu. O sütunda, toplumun dâhilere üstünlüğünü savunacaktı. Çok kötü yazılar yazıyordu Carson *Banner*'da. İlginç olamıyordu. İnandırıcı olamıyordu. Herkesi kızdırıyordu. Hem gazetenin sütun santimlerine yazıktı, hem de o koskoca maaşa. Ama Wynand bunu sürdürmekte direndi.

Carson'un durumu, Alvah Scarret'i bile şoke etmişti. "Başka kim olsa, tamam, Gail," demişti. "Ama Carson'dan beklemezdim."

Wynand gülmüştü buna. Uzun uzun gülmüştü. Kendini tutamıyor muş gibi. Bu gülüşünde bir isteri niteliği vardı. Scarret kaşlarını çattı. Wynand'ın kendini kontrol edememesi, bakmaktan hoşlanacağı bir manzara değildi. Onun hakkında bildiği her şeye ters düşüyordu. Scarret ürktü bundan. Sağlam bir duvarda ufacık bir çatlak görmüş gibi oldu. O çatlak asla duvara zarar veremezdi. Ama orada hiç yeri yoktu.

Birkaç ay sonra Wynand, bu sefer radikal bir dergiden genç bir yazar aldı. Dürüstlüğüyle tanınan biri. Ona da olağanüstü bireyleri öven, kalabalık güruhlara burun büken yazılar yazdırmaya başladı. Bu da pek çok okuru kızdırdı. Ama Wynand vazgeçmedi. Artık tiraj konusundaki duyarlı göstergelere de pek aldırmıyor gibiydi.

Duygulu bir şairi, beyzbol maçlarını yorumlamak üzere tuttu. Bir sanat eksperine finansal haberler yazdırdı. Bir sosyaliste fabrikatörleri savundurttu, bir muhafazakârı emek şampiyonu haline getirdi. Bir ateist bulup ona dini övdürdü. Disiplin içinde çalışan bir fizikçiyi, mistik sezgilerin bilimsel yöntemlerden daha üstün olduğu konusunda yazılar yazmaya zorladı. Büyük bir senfoni orkestrasının şefine çok yüksek bir maaş bağladı, hiçbir iş yaptırmadı. Tek şartı, adamın bir daha orkestra yönetmemesiydi.

Bu adamların bazıları başlangıçta yapılan teklifi reddetmişlerdi. Ama birkaç yıl içinde, çözemedikleri rastlantılar sonucu kendilerini iflasın eşiğinde bulunca, mecbur olmuşlardı. Kimi ünlü, kimi de hiç tanınmamıştı. Wynand avının önceki durumuna ilgi göstermiyordu. Mesleklerini ticarileştirmiş olan, iç inançları bulunmayan kimselere bulaştığı yoktu. Onun kurbanlarının bir tek ortak noktası vardı, o da o şaşmaz dürüstlükleriydi.

Bu adamları bir kere çökerttikten sonra, onlara o dolgun maaşı vermeyi sürdürüyordu. Ama artık onlara ilgi duymuyor, bir daha görmek de istemiyordu. Dwight Carson sonunda manyaklaştı. Kurbanlardan ikisi uyuşturucuya alıştı. Biri intihar etti. Scarret için bu intihar olayı bardağı taşıran damla olmuştu. "Bu iş biraz fazlaya kaçmıyor mu, Gail?" diye sordu. "Cinayetten farkı yok o olayın." Wynand, "Hiç de değil," dedi. "Ben yalnızca bir dış etkendim. Nedenler onun içindeydi. Çürümüş bir ağaca yıldırım çarpıp ağacı yıksa, herhalde, yıldırımın suçu değildir."

"Ama sen neyi sağlıklı ağaç sayıyorsun?"

"Öyle bir şey yoktur, Alvah," dedi Wynand neşeyle. "Öyle bir şey olamaz."

Alvah Scarret hiçbir zaman Wynand'a bu yeni merakının nedenlerini sormadı. Sezgileriyle, nedenlerin birazını hissedebiliyordu.

Scarret omuz silkip güldü, herkese kaygılanacak bir şey olmadığım söyledi, "Bu bir emniyet supabı," dedi. Gail Wynand'ı anlayabilen yalnızca iki kişi vardı dünyada. Alvah Scarret kısmen anlıyordu, Ellsworth Toohey ise tamamen.

Ellsrvorth Toohey'nin o sıra her şeyden çok istediği bir tek şey vardı, o da Wynand'la bir kavgaya şu aşamada yol açmamaktı. Wynand'ın kendisini kurban olarak seçmemesine bir bakıma güceniyordu. Keşke beni de çökertmeye çalışsa, diye geçiriyordu içinden. Sonucu ne olursa olsundu. Ama Wynand böyle bir şeye kalkışmıyordu. Zaten Toohey'nin varlığının bile farkında değildi genellikle.

Wynand ölümden hiçbir zaman korkmamıştı. Yıllar içinde intihar arasıra aklına gelmiş, ama kafasında bir niyet olarak belirmemiş, yalnızca hayatın çok sayıdaki olasılıklarından biri olarak belirmişti. O olasılığı da kayıtsızca incelemiş, nazik bir merak göstermişti. Tüm olasılıklara gösterdiği gibi. Ama sonra unutmuştu o konuyu. Bazen çok yorgun olur, iradesi terk ederdi onu. Ama

birkaç saatini sanat galerisinde geçirmekle, yine eski haline dönerdi.

Böyle böyle, elli bir yaşını bulmuştu. Hiçbir önemli şeyin yer almadığı bugüne kadar gelmişti. Ama o akşam, bir adım daha atmak gelmiyordu içinden.

Gail Wynand yatağın kenarında oturuyordu. Öne doğru eğilmiş, dirseklerini dizlerine dayamıştı. Tabanca hâlâ avucundaydı.

Evet, dedi kendine. Bir yerlerde bunun bir cevabı olmalı. Ama ben bilmek istemiyorum. Bilmek istemiyorum. Hayatını inceleme konusundaki isteksizliğinin kökünde bir ürküntü sezmekteydi. Bu gece ölmeyeceğini de bundan anlıyordu zaten. Hâlâ bir şeylerden korktuğuna göre, hayata sıkı sıkıya sarılmış demekti. Bilinmeyen felaketlere doğru ilerlemek için bile olsa. Ölüm düşüncesi hiçbir şey vermiyordu ona. Yaşama düşüncesiyse çok az şey veriyordu. Korkunun pek soluk bir gölgesi, o kadar.

Elini kıpırdatıp tabancayı avucunda tarttı. Gülümsedi. Hayır, dedi kendi kendine. Bu sana göre değil. Henüz olmaz. Anlamsız bir ölümü istemeyecek kadar aklın başında hâlâ. Seni durduran o oldu. Bu bile bir şeylerin kalıntısı.

Tabancayı yatağın üstüne fırlattı. O anın geçmiş gitmiş olduğundan emindi artık. Tabanca tehlikeli olmaktan çıkmıştı. Ayağa kalktı. İçinde bir sevinç duygusu yoktu. Yalnızca yorgundu. Ama normal rotasına geri dönmüştü. Sorun falan yoktu ortada. Günü bir an önce bitirip uyumaktan başka.

Bir içki almak üzere çalışma odasına indi.

Işığı yaktığında Toohey'nin hediyesini gördü. Ayakta duran, koskocaman bir sandık. Masanın hemen yanına konmuştu. Wynand o sandığı eve geldiğinde de görmüş, "Daha neler!" demiş, sonra da unutmuştu.

Kendine bir içki aldı, ayakta yudumladı. Sandık görüş alanından silinmeyecek kadar büyüktü. İçkisini içerken, acaba içinde ne olabilir, diye düşündü. Mobilya olamayacak kadar ince uzundu. Toohey ona ne gibi bir hediye yollayabilirdi ki? Aslında Wynand ondan daha soyut bir armağan geleceğini sanmıştı. Bir zarf içinde bir şantajın iması falan. Öyle çok kişi Wynand'a şantaj yapmaya kalkmış, öyle çok kişi başarısızlığa uğramıştı ki! Herhalde Toohey'nin biraz daha fazla aklı vardır, diye düşünüyordu.

İçkisini bitirdiğinde, sandıkla ilgili açıklamayı hâlâ bulamamıştı. Canı sıkıldı. Çözemediği bir gazete bulmacası gibi geldi bu iş ona. Masasının bir çekmecesinde alet çantası vardı. Onu buldu, sandığı kırarak açtı.

İçinden Steven Mallory'nin Dominique Francon heykeli çıktı.

Gail Wynand masaya yürüyüp kerpeteni elinden bıraktı. Dikkatle. Sanki kerpeten camdan yapılmış gibi. Sonra dönüp heykele bir daha baktı. Bir saat boyunca seyretti onu.

Sonunda telefona yürüyüp Toohey'nin numarasını çevirdi.

Toohey'nin sesi, "Alo?" dedi hemen. Bu sesteki boğukluk adamın uykudan uyandığını gösteriyordu.

"Pekâlâ, gel bakalım," dedi Wynand. Sonra da telefonu kapattı.

Toohey yarım saat sonra geldi. Wynand'ın evine ilk defa geliyordu. Kapıyı Wynand kendisi açtı. Üzerinde hâlâ pijaması vardı. Hiçbir şey söylemeden çalışma odasına yürüdü, Toohey de onu izledi.

Başını huşu içinde arkaya atmış çıplak mermer heykel, bu odayı artık yokmuş gibi gösteriyordu. Stoddard tapınağı gibi. Wynand'ın gözleri bir şey bekler gibi Toohey'e dikildi. Öfkesini tutmaya

çalışan yoğun bakışlar.

Toohey sesinde bir zaferle, "Besbelli modelin adını bilmek istiyorsunuz," dedi.

"Hayır, Allah kahretsin," diye patladı Wynand. "Heykeltraşın adını bilmek istiyorum."

Sonra da, Toohey'nin bu sorudan neden hoşlanmadığını merak etti. Küçük adamın yüzünde hayal kırıklığından daha derin bir şeyler vardı.

"Heykeltraş mı?" diye geveledi Toohey. "Şey ... durun bakayım. Sanırım biliyordum ... Steven miydi, Stanley miydi? Stanley gibi bir şey. İnanın hatırlamıyorum."

"Eğer bunu satın atacak kadar anlıyorsan, herhalde adını soracak ve bir daha unutmayacak kadar da anlıyorsundur."

"Öğrenirim, Bay Wynand."

"Nereden buldun bunu?"

"Bir sanat galerisinde. İkinci Cadde'deki o mağazalardan birinde."

"Oraya nasıl düşmüş?"

"Bilmiyorum. Sormadım. Modelini tanıdığım için satın aldım."

"Yalan söylüyorsun. Bu heykelde tek bulduğun o olsa, bu girdiğin riski göze almazdın. Kendi galerimi kimseye göstermediğimi biliyorsun. Senin oraya katkıda bulunmana izin verir miydim sanıyorsun? Hiç kimse bana böyle bir hediye verme küstahlığına kalkışmamıştır. Sen de kalkışmazdın ... eğer bunun ne büyük bir sanat eseri olduğundan emin olmasaydın! Kabul edeceğimden emin olmasaydın. Beni yeneceğinden. Ve yendin de."

"Bunu duyduğuma sevindim. Bay Wynand."

"Bunun zevkini çıkarmak istiyorsan, böyle bir şeyin senden gelmesi fikrine hiç dayanamadığımı da bil. Senin bunu beğenebilmiş olmandan nefret ediyorum. Uymuyor sana. Ama besbelli senin hakkında yanılmışım. Sandığımdan daha iyi bir sanat eleştirmeniymişsin."

"Bu durumda bunu bir iltifat sayıp size teşekkür etmek isterim, Bay Wynand."

"Şimdi ... nedir istediğin? Anladığım kadarıyla, Bayan Keating'le görüşmeyi kabul etmezsem bunu bana vermeyeceksin, öyle mi?"

"Hayır, Bay Wynand. Ben bunu size hediye ettim. Bunun Bayan Keating olduğunu anlamanızı istedim, o kadar."

Wynand heykele baktı, sonra gözleri Toohey'e döndü.

"Ah, seni budala!" dedi alçak sesle.

Toohey şaşkın bakışlarla ona bakıyordu.

"Demek bunu gerçekten, pencereye konmuş kırmızı fener gibi kullandın, öyle mi?" Wynand rahatlamış gibiydi. Artık Toohey'nin gözlerine bakmaya gerek duymuyordu. "Böylesi daha iyi oldu, Toohey. Bir an için seni olduğundan daha zeki sanmıştım."

"Ama, Bay Wynand, ne ..."

"Bu heykelin Bayan Keating'e duyabileceğim her türlü hevesi kesinlikle öldüreceğini anlayamadın mı?"

"Siz henüz onu görmediniz, Bay Wynand."

"Yo, herhalde çok güzeldir. Bundan bile güzel olabilir. Ama heykeltıraşın kattığı şey olamaz onda.

Aynı yüzü, bu anlamdan yoksun olarak görmek ... ölü bir karikatür gibi görmek ... insan öyle bir kadından nefret etmez mi sence?"

"Onu görmediniz."

"Tamam, pekâlâ, göreceğim. Sana bu numaran ya tümüyle tutar, ya da hiç tutmaz demiştim. Ama onunla yatacağıma falan söz vermedim, öyle değil mi? Yalnızca göreceğim, o kadar."

"Benim de tek istediğim buydu, Bay Wynand."

"Ofisime telefon etsin, randevu alsın."

"Teşekkür ederim, Bay Wynand."

"Ayrıca, heykeltraşın adını bilmediğin de yalan. Sana söyletmek büyük zahmet, o yüzden direnmiyorum. Kadın söyler bana."

"Eminim söyler. Ama ben neden yalan söyleyeyim ki?"

"Tanrı bilir. Bu arada söyleyeyim, daha yeteneksiz bir heykeltıraş olsaydı, sen bu arada işinden olmuştun."

"Ama benim sizinle anlaşmam var, Bay Wynand."

"Sen o anlaşmayı sendikalarına sakla, Elsie! Artık bana iyi geceler dileyip gitsen iyi olur sanıyorum."

"Evet, Bay Wynand. Size iyi geceler dilerim."

Wynand onu hole kadar geçirdi. Kapının dibinde, "Kötü tüccarsın, Toohey," dedi. "Bayan Keating'le tanışmamı neden bu kadar çok istediğini ahlamıyorum. Ne peşinde olduğunu, o işi Keating'e kazandırmaktan ne kazanacağını da bilemiyorum. Ama her ne ise, bunun gibi bir şeyden ayrılmana değmezdi, ondan eminim."

2

Peter Keating, "Zümrüt bileziğini neden takmadın?" diye sordu. "Gordon Prescott'un nişanlısı diye geçinen o kadın, yıldız safiriyle herkesin gözünü kamaştırdı durdu."

"Özür dilerim, Peter. Gelecek sefere takarım," diye karşılık verdi Dominique.

"Güzel partiydi. Sen eğlendin mi?"

"Ben her zaman eğlenirim."

"Ben de eğlendim ... ama ... ah. Tanrım, gerçeği bilmek istiyor musun?"

"Hayır."

"Dominique, ben aslında bu akşam sıkıntıdan bunaldım. Vincent Knowlton çok karın ağrısı bir tip. Öyle züppe ki! Tahammül edemiyorum ona." Kuşkuyla ekledi. "Belli etmedim, değil mi?"

"Hayır. Çok iyi davrandın. Esprilerine güldün ... başka hiç kimse gülmese bile."

"Onun farkına vardın mı? Her zaman işe yarar."

"Evet, farkına vardım."

"Sence yapmamalıydım, değil mi?"

"Böyle bir şey söylemedim."

"Sence bu ... bayağı bir hile, değil mi?"

"Bence hiçbir şey bayağı değil."

Keating koltuğunda daha bir kaykıldı, bu hareketiyle çenesi göğsüne bastırıp onu rahatsız etti ama bir daha kıpırdamak istemedi. Salonun şöminesinde bir odun çıtırdıyordu. Keating bütün ışıkları söndürmüş, yalnız sarı .ipek abajurlu lambayı yanık bırakmıştı. Bu bile odaya samimi bir rahatlık getirememişti. Boş göstermeye yarıyordu salonu, o kadar. Burada kimse yaşamıyormuş da, evin elektriğiyle diğer benzer hizmetleri kesilmiş gibi. Dominique odanın öbür ucunda oturmaktaydı. İnce vücudu, dik arkalı sandalyenin hatlarına çok iyi uyuyordu. Rahatsız görünmüyordu. Ama rahat olamayacak kadar dikkatli oturduğu belliydi. Yalnızdılar. Buna rağmen Dominique bir davetteymiş gibi oturuyordu. Dükkân vitrinindeki manken gibi. Kalabalık bir cadde kavşağında.

Vincent Knowlton'un evinde verilen bir çay partisinden dönmüşlerdi. Knowlton saygın bir sosyete genciydi. Keating'in yeni arkadaşı sayılırdı. Keating'le Dominique eve dönünce sakin bir akşam yemeği yemişlerdi. Şimdi boştular artık. Yarma kadar başka bir sosyal programları yoktu

Keating, "Bayan Marsh'la konuşurken teolojiden söz edildiğinde gülmemeliydin," dedi. "Kadın inanıyor ona."

"Özür dilerim. Bundan sonra daha dikkatli olurum."

Keating bu sefer onun bir konu açması için bekledi. Dominique hiçbir şey söylemedi. Birden Keating'in aklına geldi. Yirmi aylık evliliklerinde Dominique hiçbir zaman konu açmamış, ilk sözü söyleyen olmamıştı. Kendi kendine, gülünç bu, dedi. Hem de imkânsız. Onun kendisine durup dururken bir şey söylediği bir olayı hatırlamak için kendini zorladı. Tabii söylemişti. "Bu akşam kaçta geleceksin?" diye sorduğunu hatırlıyordu. "Sah akşamki davete, Dixon'ları da çağırmak ister misin?" diye sormuştu. Bu tür çok şey sormuştu ona.

Dominique'e baktı. Dominique sıkılmışa benzemiyordu. Keating'i görmezden gelmeye çalıştığı da

yoktu. Uyanık ve dikkatliydi. Sanki Keating'e büyük ilgi duyuyormuş gibi. Ne elini bir kitaba uzatıyor, ne de gözleri uzaklardaki bir düşünceye takılıyordu. Dosdoğru Keating'e bakmaktaydı. Sohbet bekliyormuş gibi dalgın da değildi. Keating onun her zaman kendisine böyle dosdoğru baktığını düşündü. Acaba benim hoşuma gidiyor mu, diye geçirdi aklından. Evet, gidiyordu. Kıskançlık duymasına gerek kalmıyordu o zaman. Dominique'in gizli düşüncelerini kıskanması bile gereksiz oluyordu. Yo, tam da öyle değildi durum. Bu bakışlar hiçbir kaçış fırsatı tanımıyordu. İkisine de.

Keating, *"Kahraman Safra Taşı'n*ı yeni bitirdim," dedi. "Çok iyi bir kitap. İlginç bir beyinin ürünü. Yüzünden yaşlar boşalan bir palyaço, Tanrının altın tahtını bir an için elinde tutan altın yürekli bir hokkabaz."

"Ben kitabın eleştirisini okudum. Pazar günkü *Banner'da."*

"Ben kitabın kendisini okudum. Biliyorsun okuduğumu."

"Evet, bu çok iyi bir hareket."

"Hu?" Dominique'in onaylayıcı sözü hoşuna gitmişti aslında.

"Yazara karşı büyük nezaket. Herhalde insanların kitabını okumasını istiyordur. Senin zaman ayırman bir nezaket. Hele sonunda nasıl bulacağını önceden bildiğine göre."

"Bilmiyordum. Ama eleştirmenle aynı kanıya vardım."

"En iyi eleştirmenler *Banner'*dadır."

"O doğru. Tabii. Demek ki onlarla aynı görüşte olmanın bir sakıncası yok, değil mi?"

"Hiç yok. Ben her zaman aynı görüşteyimdir."

"Kiminle?"

"Herkesle."

"Benimle alay mı ediyorsun, Dominique?"

"Alay edilecek bir şey mi söyledin ki?"

"Hayır. Söylemiş olamam. Yo, tabii söylemedim."

"O halde alay etmiyorum."

Keating bekledi. Dışardan bir kamyonun geçtiği duyuldu, birkaç saniye boyunca sessizlik bozuldu. O gürültü bitince, Keating yeniden konuşmak zorunda hissetti kendini.

"Dominique, ne düşündüğünü bilmek istiyorum."

"Ne konuda?"

"Şey ... şey ..." Önemli bir konu arıyordu. Sonunda, "Vincent Knowlton hakkında," dedi.

"Bence kıçını yalamaya değecek biri."

"Tanrı aşkına, Dominique!"

"Özür dilerim. Hem kelime kötüydü, hem de davranışım. Yanlış tabii. Dur, başka bir şey söyleyeyim. Vincent Knowlton tanıması zevkli bir insan. Eski ve köklü ailelere düşünceli davranmak gerekir. Hem başkalarının görüşlerine karşı hoşgörülü olmalıyız, çünkü hoşgörü en iyi özelliktir. Bu nedenle, kendi görüşlerini Vincent

Knowlton'a zorla kabul ettirmeye çalışmak yanlış olur. İstediğine inanmasına izin verirsen, o da sana yardım eder, çünkü çok insan biri."

"Bak bunlar mantıklı," dedi Keating. Tanıyabildiği bir dili duyunca içi rahatlıyordu. "Bence de hoşgörü çok önemli, çünkü ..." Birden sustu. Boş bir sesle sözünü bitirdi. "Sen kendin söylemiştin demin."

"Farkına vardın mı?" dedi Dominique. Ama bu cümleyi, sonunda soru işareti yokmuş gibi, kayıtsızca söylemişti. Alay etmiyordu. Keşke etse, diye düşündü Keating. Alay etse, onu adam yerine koymuş olacaktı. İncitmek istiyor demekti. Ama Dominique'in sesi hiçbir zaman Keating'e kişisel bir ilgi yöneltmiyordu. Yirmi aydır.

Keating şöminedeki ateşe baktı. İnsanı mutlu eden buydu işte. Kendi evinde ateşe bakıp hayal kurmak. Okudukları da, duydukları da hep böyle diyordu. Gözlerini hiç kırpmadan baktı alevlere. Kabul edilmiş bir gerçeğe uymaya çalıştı. Bir dakika daha baksam, mutlu olacağım, diye düşünüyordu. Hiçbir şey olmadı.

Bu sahneyi arkadaşlarına ne kadar inandırıcı biçimde tarif edebileceğini, kendi memnuniyetini nasıl kolaylıkla kanıtlayabileceğini düşündü. Kendini neden inandıramıyordu? Ömrü boyunca istediği her şeye kavuşmuştu. Üstünlük istemişti. Bir yıldır mesleğinde hiç tartışmasız bir numaralı adamdı. Şöhret istemişti. Evindeki gazete kupürleri beş albüm dolduruyordu. Servet istemişti. Onu ömrünün sonuna kadar idare edecek lükse sahipti. İstemiş olduğu her şeye ulaşmıştı. Onun elde ettiklerine ulaşabilmek için kaç kişi savaş veriyordu şu anda? Kaç kişi bunları hayal ediyor, yarı yolda kan kaybından ölüyordu? "Peter Keating dünyanın en şanslı adamı!" Bu sözü sık sık duymaktaydı.

Şu son yıl, ömrünün en iyi yılı olmuştu. Sahip olduğu şeylere bir imkânsız şey daha eklemişti ... Dominique Francon. Arkadaşları ona, "Peter, bunu nasıl başardın?" dedikleri zaman rahatça gülmek öyle hoştu ki! Onu yabancılara takdim ederken, "Karım," demek, sonra onların yüzündeki o budalaca, kontrolsüz imrenmeyi seyretmek! Bir keresinde bir partide kibar bir sarhoş, Keating'e yaklaşmış, niyetinin ne olduğu konusunda hiç kuşkuya yer bırakmayacak biçimde göz kırparak, "Şurada duran harika yaratığı tanıyor musun?" diye sormuştu. "Biraz," demişti Keating keyifle. "Karım o benim."

Evliliklerinin beklediğinden iyi çıktığını kendine kaç kere tekrarlamıştı. Dominique ideal bir eş olmuştu. Kendini tümüyle Keating'in ilgilendiği şeylere adamıştı. Müşterilerine iltifat ediyor, dostlarını ağırlıyor, evini çekip çeviriyordu. Keating'in hayatındaki hiçbir şeyi değiştirmemişti. Ne uyku saatlerini, ne en sevdiği yemekleri, hatta ne de ev eşyalarının yerleştiriliş biçimini. Gelirken yanında giysilerinden başka bir şey getirmemişti. Bu eve bir kitap, bir kül tablası bile eklememişti. Keating herhangi bir konuda görüşünü söylediğinde itiraz etmez, ona katılırdı. Zarafetle. Doğal bir şey gibi. Hep ikinci sıradaki yerini alır, Keating'in gölgesinde giderdi.

Keating, kendisini havaya kaldırıp bilinmeyen kayalara çarpacak bir kasırga beklemişti. Oysa kendi sakin akan nehrinin yolunda, ufacık bir taş parçasıyla bile karşılaşmamıştı. Nehir akıp dururken birisi suya girmiş, peşi sıra yüzüyormuş gibiydi daha çok. Yo yüzmek bile denemezdi buna. Yüzmek çaba isteyen bir şeydi. Bu kişi kendini akıntıya bırakmış, geliyordu onun peşinden. Eğer evlendiklerinde Dominique'in nasıl davranmasını istediğini ona sor salar, tam böyle davranmasını isterdi işte.

Ama birlikte geçirdikleri geceler, onu sefil bir tatminsizlik duygusu içinde bırakıyordu. Ne zaman istese, Dominiqıie hemen teslim olmaktaydı ona. Ama hep ilk geceki gibi oluyordu. Kollarında kayıtsız bir vücut. Ne tiksinti, ne de cevap. Keating'e göre hâlâ bakire sayılırdı Dominique. Kendisi ona hiçbir şeyi tattırmış değildi. Her seferinde kendini küçük düşmüş hissediyor, bir daha ona el sürmemeye-karar veriyordu. Ama sonra arzulan yeniden uyanıyordu. Onun o güzelliği hep yanı başındaydı çünkü. Dayanamadığı zaman teslim oluyordu o arzulara Keating.

Evliliği konusunda kendisine kabul ettiremediği şeyi seslendiren, annesi olmuştu. "Dayanamıyorum," demişti annesi, evliliklerinin altıncı ayında. "Bana bir tek kere kızsa, hakaret etse, kafama bir şeyler fırlatsa, mesele kalmayacak. Ama buna hiç dayanamıyorum." Keating o zaman buz gibi bir paniğin pençesinde, "Neye, anne?" diye sormuştu. Annesi, "Yararı yok, Peter" demişti o zaman. Görüşlerini, tartışmalarını, sitemlerini asla engelleyemediği annesi, bu evlilik konusunda bir daha hiç ağzını açmamıştı. Kendine küçük bir daire tutmuş, taşınıp gitmişti. Sık sık ziyarete geliyor, Dominique'e de çok nazik davranıyordu. Garip, yenik bir biçimde. Keating kendi kendine, annesinden kurtulduğu için sevinmesi gerektiğini söyleyip duruyor, ama sevinemiyordu.

Buna karşılık, Dominique'in ne yapıp da içinde bu artan korkuyu başlattığını da bilemiyordu. Eleştirecek bir tek sözünü, bir tek hareketini bulabilmiş değildi. Ama yirmi aydır geçirdiği her an, bu gece gibiydi. Onunla yalnız kalmaya dayanamıyordu Keating. Ama ondan kaçmak da istemiyordu. Zaten Dominique de Keating'den uzak durmaya çalışıyor değildi.

Keating gözlerini ateşten ayırarak ifadesiz bir sesle, "Bu gece kimse gelmiyor," dedi.

"Gelmiyor," Dontinique gülümsedi, bu gülümsemeyi gelecek cümlesine yönelik bir bağ olarak kullandı. "Seni yalnız bırakayım mı, Peter?"

"Hayır!" Sesi hemen hemen çığlık gibi çıkmıştı. Çaresizmiş gibi görünmemem gerek, dedi kendi kendine. "Tabii ki hayır," dedi sonra. "Karımla yalnız geçirdiğim bir akşam beni memnun eder."

İçinden zayıf bir dürtü, bu soruna bir çözüm bulmaya zorluyordu onu. Birlikte geçirdikleri dakikaları daha dayanılır kılmak için, bir şeyler yapmayı öğrenmek zorundaydı. Dominique'in hatırından çok kendi hatırı için.

"Bu gece ne yapmak istersin, Dominique?"

"Sen ne istersen."

"Sinemaya gitmek ister misin?"

"Sen?"

"Bilmem! Vakit öldürür."

"Pekâlâ. Vakit öldürelim."

"Hayır. Neden öldürelim? Çok çirkin bir şey bu."

"Öyle mi?"

"Kendi evimizden niçin kaçalım? Burada kalalım, daha iyi."

"Peki, Peter."

Keating bekledi. Ama sessizlik de bir kaçış, diye düşünüyordu. Daha beter bir kaçış türü.

"Bir el Monopol oynamak ister misin?"

"Sen seviyor musun?"

"Eh, vakit öl..." Sustu. Dominique gülümsedi.

Keating gözlerini ona çevirip, "Dominique," dedi, "Öyle güzelsin ki! Her zaman öylesine olağanüstü güzelsin ki, bu konudaki duygularımı hep söylemek istiyorum sana."

"Duygularını duymak hoşuma gider, Peter."

"Sana bakmaya bayılıyorum. Gordon Prescott'un dediği geliyor hep aklıma. Senin için, Tanrının, yapısal matematik dalındaki en kusursuz uygulaması, demişti. Vincent Knowlton da senin bir ilkbahar

sabahına benzediğini söyledi. Ellsworth Toohey de ... Ellsworth seni dünyadaki bütün kadın biçimlerine bir sitem sayıyor."

"Ya Ralston Holcombe?" diye sordu Dominique.

Keating, "Öff, boş ver," diye aksilendi, gözlerini tekrar ateşe çevirdi.

Sessizliğe neden dayanabildiğini biliyorum, diye düşündü. Çünkü konuşmuşum, susmuşum, onun gözünde hiçbir farkı yok. Sanki ben hiç yokmuşum, hiçbir zaman da var olmamışım gibi. Ölümü düşünmek bile bundan kolay. Hiç doğmamış olmak bu. Birden içinden dayanılmaz bir istek yükseldi. Karşı konulmaz bir istek. Onun gözünde gerçekten var olma isteği.

Heves dolu bir sesle, "Dominique, ne düşünüyorum, biliyor musun?" diye sordu.

"Hayır. Ne düşünüyorsun?"

"Bir süredir düşünüyorum bunu. Kendi kendime. Kimseye açmadım. Kimse de önermedi. Benim kendi fikrim."

"Güzel. Neymiş?"

"Kırlık bir yere taşınıp kendimize bir ev yapmak istiyorum. Senin hoşuna gider mi?"

"Çok hoşuma gider. Senin hoşuna gittiği kadar. Kendine bir ev mi tasarımlamak istiyorsun?"

"Yok canım! Bennett bir şeyler çırpıştırır. Bütün sayfiye evlerimizi o yapıyor. Sihirbazı oldu bu işin."

"İşe gidip gelmek hoşuna gidecek mi?"

"Hayır, bence çok zor olacak. Ama biliyorsun, bugünlerde adam sayılan kim varsa, hep uzaklardan gidip geliyor. Kent içinde oturduğumu itiraf ederken kendimi hep sefil bir proleter gibi hissediyorum."

"Çevrende ağaçlan, bahçeyi, toprağı görmek hoşuna gidecek mi?"

"Öf, saçma şeyler bunlar. Ne zaman vakit bulurum ki? Ağaç ağaçtır. Haber programında ilkbahar ormanlarını bir kere seyrettin mi, her şeyi görmüş kadar olursun."

"Bahçıvanlık yapmaktan hoşlanacak mısın? Bazı kimseler, toprakla çalışmak çok hoştur diyor."

"Ulu Tanrım, hayır! Ne biçim bahçemiz olacak ki sence? Bahçıvan tutmaya paramız var. Hem de iyi bir bahçıvan. Konu komşunun imrendiği bir yer olacaktır bahçemiz."

"Bir spora falan başlamak hoşuna gider mi?"

"Evet, gider."

"Hangi spor?"

"Golfu ilerletsem iyi olur sanıyorum. Bilirsin, oturduğun, sayılan bir vatandaş olduğun yerdeki golf kulübüne üye olmak, hafta sonlarında gitmekten daha çok ağırlık taşır. Hem daha değişik insanlarla tanışırsın. Daha üst sınıf. Kuracağın ilişkiler ..." Birden farkına vardı, öfkeyle devam etti. "Ata binmeye de başlarım."

"Ben ata binmeyi severim. Sen?"

"Ben ona hiçbir zaman vakit bulamadım. Doğrusu, insanın iç organlarını amansızca sarsan bir şey. Ama Gordon Prescott kim oluyor da kendini ata binen ilk sert erkek sayıyor, binici kılığındaki resmini resepsiyona asıyor?"

"Herhalde biraz kendi kendine kalmak istersin, değil mi?"

"Şey, ben öyle ıssız ada masallarına pek inanmam. Bence ev dediğin, önemli bir otoyolu görebilecek yerde olmalı ki insanlar parmaklarıyla göstersin, Keating'lerin evi, desin. Ben kiralık evde otururken Claude Stengel kim oluyor da sayfiye evi sahibi oluyor? O da aşağı yukarı benimle aynı zamanlarda başladı. Oysa bak, o nerede, ben nerede! Adını iki buçuk kişi duymuşsa şansı var. O halde neden Westchester'e taşınıp ..."

Sustu. Dominique ona bakıyordu. Yüzü huzurluydu.

"Allah kahretsin!" diye bağırdı Keating. "Eğer köye taşınmak istemiyorsan, neden istemiyorum demiyorsun?"

"Senin istediğin her şeyi yapmayı ben de çok istiyorum, Peter. Kendi başına düşündüğün her fikri izlerim."

Keating uzun süre sessiz kaldı.

Sonra elinde olmadan, "Yarın akşam ne yapıyoruz?" diye sordu.

Dominique kalktı, masaya yürüyüp takvimi eline aldı.

"Yarın Palmer'lar yemeğe geliyor," dedi.

"Ah, Tanrım!" diye inledi Keating. "Ne can sıkıcı insanlar! Neden çağırmak zorundayız onları?"

Dominique takvimi parmak uçları arasında tutarak duruyordu. Sanki odağı takvime ayarlanmış bir fotoğraftı da, kendi vücudu flu çıkmıştı.

"Yeni yaptıracakları mağazanın projesini alabilmek için çağırmak zorundayız," dedi. "Ancak o işi aldıktan sonra Eddington'ları yemeğe çağırabiliriz. Cumartesiye. Eddington'ların verecek işi yok, ama *Kim Kimdir* kitabında adları geçiyor. Palmer'lar canını sıkıyor, Eddington'lar seni küçümsüyor. Ama senden tiksinen insanları etkileyebilmek için, senin tiksindiğin insanlara iltifat etmek zorundasın."

"Böyle şeyleri neden söylüyorsun?"

"Şu takvime bir bakmak ister misin, Peter?"

"Eh, herkesin yaptığı da aynı şey. Herkes bunun için yaşıyor."

"Evet, Peter. Hemen hemen herkes."

"Onaylamıyorsan, neden açıkça söylemiyorsun?"

"Onaylamıyorum dedim mi?"

Keating dikkatle düşündü, hatırlamaya çalıştı. "Hayır," diye kabullendi sonunda. "Hayır, söylemedin ... Ama ifade biçimin öyle."

"Daha katılımcı bir havada ifade etmemi mi isterdin? Vincent Knowlton için yaptığım gibi?"

"Bence keşke ..." derken birden bağırdı. "Keşke bir tek kere fikrini söylesen, lanet olsun! Bir tek kere!"

Dominique aynı tekdüze sesle, "Kimin fikrini, Peter?" diye sordu. "Gordon Preseott'unkini mi? Ralston Holcombe'unkini mi? Ellsworth Toohey'ninkini mi?"

Keating dirseğini koltuğa dayayıp hafif yükselerek ona döndü. Çok gerginleşmişti. Aralarındaki durum yavaş yavaş biçim kazanmaya başlıyordu. Buna ad verecek ilk sözcükler hayal meyal aklına gelmeye başlıyordu.

"Dominique," dedi yavaşça, mantıklı bir sesle: "Mesele bu işte. Artık biliyorum. Bunca zamandır neyin aksadığını biliyorum artık."

"Bir şey mi aksıyordu?"

"Dur. Bu çok önemli. Dominique, sen bir tek kere bile kendi düşündüğünü söylemedin. Hiçbir konuda. Hiçbir istek belirtmedin. Hiçbir türlü."

"Bunun nesi kötü?"

"Ama bu ölüm gibi. Gerçek değilsin sen. Bir vücutsun yalnızca. Bak, Dominique, sen farkında değilsin. Anlatmaya çalışayım. Ölüm nedir, anlıyorsun, değil mi? Vücut artık kıpırdayamıyorsa, hiç iradesi, anlamı kalmamışsa, ölüdür. Anlıyor musun? Yokluk. Salt yokluk. Senin vücudun hareket ediyor... ama o kadar. İçindeki öbür şey, yani senin ... şey, lütfen beni yanlış anlama, ben dinden söz etmiyorum, ama başka kelime bulamadığıma göre söyleyeyim ... senin ruhun yok. İraden, isteğin, anlamın da yok. Gerçek sen diye bir şey yok artık."

"Gerçek ben nedir?" diye sordu Dominique. İlk defa olarak, gözleri dikkatli bakıyordu. Anlayışlı değil, ama en azından dikkatli.

Keating cesaretlenmişti. "Gerçek herkes nedir ki?" dedi. "Yalnız vücut değil herhalde. Ruhtur."

"Ruh nedir?"

"Sen işte. İçindeki şey."

"Düşünen, değer biçen, karar veren şey mi?"

"Evet! Evet o ve hisseden şey. Sen ... sen vazgeçmişsin ondan."

"Demek insanın vazgeçemeyeceği iki şey mi var? Düşünceleriyle istekleri mi?"

"Evet! Ah, anlıyorsun! Çevrendeki herkese karşı ceset gibi bir hale geldiğini biliyorsun. Yürüyen bir ölü. Fiilen işlenen her suçtan kötü bu. Sanki..."

"Ret mi?"

"Evet. Bomboş bir ret. Burada yoksun. Hiç burada olmadın. Bana şu perdelerin çok çirkin olduğunu söylesen, onları yırtıp atsan, yerine kendi beğendiğin bir şeyler taksan, bir yanın gerçek olurdu. Burada, bu odada olurdu. Ama böyle şeyleri hiç yapmadın. Akşama hangi tatlıyı istediğini aşçıya hiçbir zaman söylemedin. Burada yoksun, Dominique. Yaşamıyorsun. İçindeki *ben* nerede?

"Seninki nerede, Peter?" diye sordu Dominique yavaşça.

Keating hareketsiz kaldı. Gözleri iri iri açılmıştı. Dominique o anda onun kafasından geçen düşüncelerin çok net olduğunun farkındaydı. Geride kalmış yıllarına bakıyordu Keating.

Sonunda kof bir sesle, "Doğru değil bu," dedi. "Doğru değil."

"Doğru olmayan ne?"

"Söylediğin şey."

"Ben hiçbir şey söylemedim. Sana bir soru sordum."

Gözleri Dominique'e konuşsun diye, inkâr etsin diye yalvarıyordu. Dominique kalktı, gelip onun karşısında durdu. Vücudunun o gergin dikliği bile bir hayat işaretiydi. Keating'in özlediği, görmek için yalvardığı hayat, olumlu bir amaç vardı duruşunda. Ama bir yargıç havası da vardı.

"Görebilmeye başladın, değil mi, Peter? Daha açık göstereyim mi sana? Sen benim gerçek olmamı hiçbir zaman istemedin. Kimsenin gerçek olmasını istemedin. Tek istediğin, belli etmemem. Senin rolüne yardımcı olacak bir rol istedin sen. Güzel, karmaşık bir rol. Her yanı kıvrımlarla, bükümlerle, bezemelerle, sözcüklerle dolu. Hep sözcük. Vincent Knowlton hakkında söylediğimi beğenmedin.

Aynı şeyi daha kabul edilebilen kelimelerle söyledim, o zaman beğendin. Benim inanmamı istemiyordun. Ama seni, inandığıma inandırmamı istiyordun. Gerçek ruhum, öyle mi, Peter? O ancak özgürken gerçektir. Bunu sen de fark ettin, değil mi? Perdeler, tatlılar, din falan, Peter. Bir de binaların biçimleri. Ama sen hiç istemedin bunu. Sen bir ayna istedin. İnsanlar çevrelerinde aynadan başka bir şey istemiyorlar. Kendilerini yansıtsın diye. Onlar da başkalarını yansıtırken. Dar bir koridora karşılıklı iki ayna koyduğun zaman ortaya çıkan o saçma sonsuzluk gibi. Böyle şeyleri genellikle ucuz otellerde görürsün. Yansımaların yansımaları, yankıların yankılan. Ne başı olur, ne sonu. Ortası da olmaz, amacı da. Ben sana ne istiyorsan onu verdim. Sen neysen o oldum. Arkadaşların neyse, o. İnsanlığın çoğu bununla meşgul, ama süslü püslü yapıyorlar. Ben kendi boşluğumu saklayabilmek için, kitap eleştirilerine bakmayı seçmedim. Yalnızca, fikrim yok, dedim. Yaratıcılığım olmadığını saklamak için başkalarından tasarımlar çalmadım. Hiçbir şey yaratmamakla yetindim. Eşitlik en yüce amaçtır demedim, birleşme de insanlığın baş amacıdır demedim. Yalnızca herkesin görüşüne katıldım. Sen buna ölüm diyorsun, öyle mi, Peter? Bu tür ölüm. Bunu sana ve çevremizdeki herkese yüklediğimi söylüyorsun. Ama sen aynı şeyi yapmıyorsun. İnsanlar senin yanında rahat ediyor, seni seviyor, varlığından zevk alıyor. Sen onlara boş ölümü yüklemedin. Çünkü kendine yükledin."

Keating hiçbir şey söylemedi. Dominique ondan uzaklaştı, yerine gidip oturdu, bekledi.

Keating ayağa kalktı, ona doğru birkaç adım attı, "Dominique ..."dedi.

Sonra bir anda kendini onun önüne diz çökmüş buldu. Dizlerine sarılıyor, yüzünü bacaklarına gömüyordu.

"Dominique, bu doğru değil. Seni hiç sevmediğim doğru değil. Seni seviyorum. Hep sevdim. Bu asla başkalarına gösteriş değildi. Yani hepsi o kadar değildi. Seni gerçekten sevdim. İki kişi var, biri sen, biri de bir erkek. İkiniz bende aynı duyguyu uyandırıyorsunuz. Tam korku değil ama duvar gibi. Tırmanılacak dik bir duvar gibi. Bir yükselme emri sanki. Nereye, bilemem, ama bir yükselme duygusu. O adamdan hep nefret ettim, ama seni istedim. Her zaman. Bunun için evlendim seninle. Benden tiksindiğini biliyordum. Evlenişimi bağışlamalısın ama. Öcünü böyle almamalısın, Dominique. Dominique, bununla savaşamam ben ..."

"Kimdi o nefret ettiğin adam, Peter?"

"Önemi yok."

"Kimdi?"

"Hiç. Ben..."

"Adını söyle."

"Howard Roark."

Dominique uzun süre hiçbir şey söylemedi. Sonra elini onun saçlarına uzattı. Bu harekette bir incelik vardı.

"Senden öc almak istemedim, Peter," dedi yavaşça.

"O halde ...neden?"

"Seninle evlenişim kendi nedenlerime dayanıyordu. Dünya nasıl bir hareket bekliyorsa, öyle hareket ettim. Ama ben bir şeyi yarım yamalak yapamam. Yapabilenlerin içinde bir çatlak var. Çoğu kişide birden fazla çatlak var. Kendilerine yalan söylüyorlar, bunu bilmemezlikten geliyorlar. Ben kendime asla yalan söylemedim. Hepinizin yaptığını yapmak zorundaydım, ama ben bunu sonuna

kadar ve tutarlı biçimde yaptım. Belki bunu yaparken seni mahvettim. Bunu önemli sayabilseydim, senden özür dilerdim. Çünkü amacım o değildi."

"Dominique, seni seviyorum. Ama çok korkuyorum. Çünkü sen benim içimdeki bir şeyi değiştirdin. Evlendiğimiz andan beri. Sana 'evet' dediğimden beri. Şimdi seni kaybetsem bile, eski halime dönemem. Bende var olan bir şeyi aldın sen ..."

"Hayır. Sende hiç olmayan bir şeyi aldım. Ama sana hak veriyorum, bu daha kötü."

"Dominique, ben konuşmak istemiyorum."

Dominique başını eğdi, bacaklarına yaslanmış duran o yüze baktı. Keating onun gözlerinde bir acıma gördü. Gerçek acıma duygusunun ne korkunç bir şey olduğunu bir an için anlar gibi oldu. Ama bunu hatırlamaya çalışmadı, çünkü o duyguyu kelimelere dökmeden zihnini kapatıverdi.

Dominique eğildi, onu alnından öptü. İlk defa öpüyordu onu.

"Acı çekmeni istemiyorum, Peter," dedi yumuşak bir sesle. "Bu gerçek işte ... Gerçekten benim bu. Kendi kelimelerimle söylüyorum. Acı çekmeni istemiyorum. Çok fazla şey hissedemediğim doğru, ama bu kadarım hissedebiliyorum."

Keating dudaklarım onun eline dokundurdu.

Başını kaldırdığında, Dominique bir an için ona, kocasına bakıyormuş gibi baktı. "Peter," dedi, "Eğer bunu sürdürebilseydin ... şu anda olduğun gibi ..."

"Seni seviyorum," dedi Keating.

Uzun süre öylece birlikte oturdular. Keating bu sessizlikten hiç rahatsız olmadı.

Telefon çaldı.

O anı mahveden şey aslında zilin sesi değildi. Keating'in yerinden fırlayıp telefona koşarken gösterdiği hevesti. Dominique açık duran kapıdan onun sesini duyabiliyordu. Öyle rahatlamış bir sesti ki, ayıp gibi geldi Dominique'e.

"Alo? ... Aa, merhaba Ellsworth! ... Hayır, hiç yok ... bomboşuz. Tabii, hemen gel, *hemen* gel! Bekliyoruz!"

Salona döndü, "Ellsworth aradı," dedi. Sesi neşeliydi ama içinde biraz küstahlık tonu da gizliydi. "Uğramak istiyor."

Dominique hiçbir şey söylemedi.

Keating tablaları temizlemeye koyuldu. İçinde bir tek kibrit, bir tek izmarit olanları bile topluyordu. Hiç gereği olmadığı halde ateşe bir odun daha attı, birkaç lamba yaktı. Bir operetten bir ezgiyi ıslıkla çalıp duruyordu.

Kapı çalındığında hemen koşup açtı.

Toohey içeriye girerken, "Ne güzel!" dedi. "Ateş yanmış, ikiniz, karşısında yalnızsınız. Merhaba Dominique. Umarım rahatsız etmiyorumdur."

"Merhaba, Ellsworth," dedi Dominique.

Keating, "Hiçbir zaman rahatsız etmezsin sen," diye atıldı. "Seni gördüğüme ne kadar sevindiğimi anlatamam." Koltuğun birini ateşe biraz daha yaklaştırdı. "Şuraya otur, Ellsworth. Ne içersin? Biliyor musun, telefonda sesini duyduğumda ... yavru köpekler gibi sıçrayıp oynamak geldi içimden."

Toohey, "Kuyruğunu sallamaya başlama ama," dedi. "Yo, içki istemem, teşekkür ederim. Sen nasılsın, Dominique?"

"Bir yıl önceki gibi."

"Ama iki yıl önceki gibi değil herhalde."

"Değil."

Keating dalgın bir sesle, "İki yıl önce bugün biz nc yapıyorduk ki?" diye sordu.

"Evli değildiniz," diye hatırlattı ona Toohey. "Tarih öncesi o dönem. Dur bakayım ... neler oluyordu o sıra? Sanıyorum Stoddard tapınağı tamamlanmak üzereydi."

"Ha, şu iş," dedi Keating.

Toohey sordu. "Arkadaşın Roark'la ilgili haber alıyor musun, Peter?"

"Hayır. Bir yıldır ya da daha fazladır hiç çalışmadı sanıyorum. Bu sefer işi bitti."

"Evet, bence de öyle... Sen neler yapıyorsun, Peter?"

"Pek fazla bir şey yok... Ha, *Kahraman Safra Taşı'n*ı yeni bitirdim."

"Beğendin mi?"

"Evet! Biliyor musun, çok önemli bir kitap o. Çünkü serbest irade diye bir şey olmadığı doğru. Ne olduğumuzu, neler yaptığımızı değiştirmek elimizde değil. Suç bizde değil ki! Hiç kimseyi, hiçbir şey için suçlayamazsın. Hepsinin nedeni, geçmişinde ve salgıbez lerinde. İyiysen, bu senin başarın değil. Yalnızca şanslıymışsın, salgı bezlerin iyiymiş. Kötüysen, kimse seni cezalandırmayacak. Yalnızca şanssızmışsın, o kadar." Meydan okur gibi söylüyordu bunları. Edebi eleştiri sohbetine uymayan bir şiddet vardı sesinde. Gözleri Toohey'e de, Dominique'e de bakmıyordu. Odaya, odanın simgelediği şeylere anlatıyordu sözlerini.

Toohey, "Çok doğru," dedi. "Mantıklı davranırsak, kötülere ceza vermeye kalkmamalıyız. Kendi suçlan olmayan bir şeyden zaten acı çekiyorlar. Sanşsızmışlar, yeteneksiz doğmuşlar. Tam tersine, onlara bir tazminat falan ödenmeli. İkramiye gibi bir şey."

"Tabii!" diye bağırdı Keating. "Bu çok mantıklı."

"Adil de," dedi Toohey.

Dominique, *"Banner*'ı aşağı yukarı istediğin yere getirebildin mi, Ellsworth?" diye sordu.

"Bunu ne açıdan soruyorsun?"

*"Kahraman Safra Taşı'*yla ilgili."

"Yo, pek başardım diyemem. Tam değil. İnsanın karşısına hep düşünülemeyen şeyler çıkıyor."

Keating, "Neden söz ediyorsunuz siz?" dedi.

Toohey, "Profesyonel dedikodular," diye açıkladı. Sonra ellerini ateşe doğru uzatıp parmaklarını oyun oynar gibi kıpırdattı. "Aklıma gelmişken, Peter, Stoneridge konusunda bir şeyler yapıyor musun?" Keating, "Allah kahretsin," diye patladı.

"Ne oldu?"

"Ne olduğunu biliyorsun. O piçoğlu piçi benden iyi tanırsın. Elinde öyle bir projeyi sallayıp duruyor. Çölde vaha gibi bir şey. Sallayan da Wynand denen orospu çocuğu!"

"Bay Wynand'ın nesi var?"

"Hadi hadi Elsworth! Onun yerinde başkası olsa, o işi şıp diye kapmıştım, biliyorsun." Parmaklarını şıklatmıştı. "Başvurup istemem bile gerekmezdi sahibi kendiliğinden gelirdi bana. Hele de benim gibi bir mimarın kıç üstü oturmakta olduğunu bilince. Ofisimizin onca kapasitesi varken. Ama o Bay Gail Wynand! Herif sanki mimarların soluduğu havaya alerji duyan bir Kutsal Lama!" "Uğraştın herhalde."

"Aman, hiç hatırlatma, daha iyi. İçimi bulandırıyor. Onunla aramda bir buluşma sağlayabileceğini söyleyen her türlü boktan herife yemekler, içkiler ısmarlamak için tam üç yüz dolarım gitti. Elimde akşamdan kalmalıktan başka bir şey yok. Papa'yı görmek onu görmekten kolay olurdu."

"Galiba Stoneridge'i çok istiyorsun."

"Bana yem mi uzatıyorsun, Ellsworth? Sağ kolumu verirdim bu uğurda."

"İyi bir pazarlık olmazdı. Çizimleri yapamazdın o zaman. Daha az somut bir şeyi versen, çok daha iyi edersin."

"Ruhumu verirdim."

Dominique, "Verir miydin, Peter?" diye sordu.

Keating, "Ne geçiyor senin kafandan, Ellsworth?" diye terslendi. Toohey, "Yalnızca pratik bir öneri," dedi. "Geçmişte seni en iyi satan, sana en parlak işleri alan ajanın kim olmuştu?"

"Şey... Dominique herhalde."

"Tabii o. Sen Wynand'la görüşemediğine, görüşsen de bir yararı olmayacağına göre, Dominique onu daha kolay ikna edemez mi sence?"

Keating gözlerini Toohey'e dikmişti. "Sen deli misin, Ellsworth?" Dominique öne doğru eğilmişti. İlgilendiği belliydi.

"Duyduğuma göre Gail Wynand, bir kadına ancak güzelse bir iyilikte bulunurmuş,"diye söze karıştı. "O zaman da, iyilik olsun diye yapmazmış."

Toohey dönüp ona baktı, bu söze itiraz etmeyişini örtbas etmeye çalıştı.

Keating, "Çok saçma!" diye terslendi. "Dominique onu nasıl görebilir ki?"

"Ofisine telefon edip randevu isteyerek," dedi Toohey.

"Adamın o randevuyu vereceğini kim söylüyor?"

"Kendisi."

"Ne zaman?"

"Dün gece, geç saatte. Gece yansını geçmişti ama. Bu sabahın erken saati de desek olur."

"Ellsworth!" Keating'in soluğu boğazına tıkanmıştı. "İnanmıyorum!" diye bitirdi sözünü.

Dominique, "Ben inanıyorum," dedi. "Yoksa Ellsworth bu konuyu açmazdı." Toohey'e gülümsedi. "Demek Wynand sana, beni kabul edeceğine dair söz verdi, öyle mi?"

"Evet, hayatım."

"Nasıl başardın bunu?"

"Eh, ona ikna edici görüşler sundum. Ama ben olsam pek geciktirmezdim. Yarın sabah telefon edebilirsin ... Tabii eğer istiyorsanız."

Keating, "Neden şimdi telefon etmiyor?" deyiverdi. "Ha, çok geç oldu herhalde. Sabah ilk iş, onu ararsın."

Dominique yarı kapalı gözlerini ona çevirip baktı, hiçbir şey söylemedi.

Toohey, "Peter'in meslek hayatında epeydir aktif rol almıyorsun," dedi ona. "Böyle zor bir işi üstlenmek istemez misin ... Peter'in hatırı için?"

"Peter üstlenmemi isterse."

'istersem mi?" diye bağırdı Keating. "İkiniz de çıldırdınız mı yoksa? Bu benim hayatımın fırsatı, bu ..." İkisinin de kendisine garip garip bakmakta olduklarını fark etti. "Öff, saçma!" diye homurdandı.

Dominique, "Saçma olan ne, Peter?" diye sordu.

"Bir yığın abuk sabuk dedikodunun seni engellemesine izin mi vereceksin? Hangi mimarın karısı olsa, böyle bir fırsat için dizleri üzerinde emeklemeye hazırdır."

Toohey, "Ama hiçbir mimarın karısına bu fırsat verilmez," dedi. "Hiçbir mimarın Dominique gibi bir karısı yok. Sen de bundan her zaman gurur duymuşsundur, Peter."

"Dominique, kendini her türlü koşulda koruyabilir."

"Ona hiç kuşku yok."

"Pekâlâ, Ellsworth," dedi Dominique. "Yarın Wynand'a telefon ederim."

Toohey, "Sanırım şimdi bir içki alabilirim," dedi. "Kutlamamız gerek."

Keating telaşlı adımlarla mutfağa koşarken, Toohey ile Dominique birbirlerine baktılar. Toohey gülümsedi. Keating'in çıktığı kapıya doğru baktı, sonra Dominique'e hafifçe başını salladı. Durum onu eğlendiriyormuş gibi.

"Bunu zaten bekliyordun," dedi Dominique.

"Tabii."

"Esas amaç nedir, Ellsworth?"

"Stoneridge'i Peter'e kazandırmanı istiyorum tabii. Gerçekten çok önemli bir iş."

"Wynand'la yatmamı neden bu kadar çok istiyorsun?"

"Tüm taraflar için ilginç bir tecrübe olmaz mı sence?"

"Evliliğimin durumu seni tatmin etmedi, değil mi Ellsworth?"

"Tam anlamıyla etti diyemem. Yüzde elli kadar etti. Eh, bu dünyada hiçbir şey kusursuz değil. İnsan önündekileri toplar, sonra daha ilerdekileri almaya uğraşır."

"Peter'le evleneyim diye büyük heves gösteriyordun. Sonucun nasıl olacağını Peter'den de, benden de iyi biliyordun."

"Peter hiç bilmiyordu."

"Eh, sonuç verdi işte. Yüzde elli. Peter Keating'i istediğin yere oturttun. Ülkenin bir numaralı mimarı, şimdi senin çizmelerinin çamuruna yapışıyor."

"Senin ifade tarzını hiçbir zaman çok sevmemişimdir, ama her zaman da doğru konuşursun. Ben olsam, kuyruğunu sallayan bir ruh, derdim. Senin üslubun daha yumuşak."

"Ama ya öteki yüzde elli, Ellsworth? Başarısızlık mı?"

"Hemen hemen tümüyle başarısızlık. Benim hatam. Peter Keating gibi birinin, koca rolünde bile, seni mahvedeceğini hiç beklememeliydim."

"Doğrusu çok açık sözlüsün."

"Bir zamanlar söylemiştim sana. Seninle konuşurken sonuç verebilecek tek yöntem bu. Hem herhalde bu evlilikten ne beklediğimi anlaman iki yıl sürmemiştir, değil mi?"

"Demek ki işi Gail Wynand bitirir diye umuyorsun, öyle mi?"

"Bitirebilir. Sen ne dersin?"

"Bence ben yine yan konu sayılırım. Yemeğin sosu gibi. Wynand'a neden düşmansın?"

Toohey güldü. Gülüşünün sesi, bu soruyu hiç beklemediğini açığa vuruyordu. Dominique sesinde tiksintiyle, "Şoke olduğunu bu kadar belli etme, Ellsworth," dedi.

"Pekâlâ, açık oynayalım. Bay Gail Wynand'a karşı belirli bir düşmanlığım yok. Seni onunla karşılaştırmayı uzun zamandır umuyordum. Küçük ayrıntıları bilmek istiyorsan, dün sabah canımı çok sıkan bir şey yaptı. Çok keskin gözlemleri var. Ben de, artık zamanı geldi diye karar verdim."

"Ve Stoneridge'i buldun."

"Stoneridge'i buldum. Konunun bir yanı sana çekici gelecekti, onu biliyordum. Vatanını kurtarmak için, ruhunu ya da sevdiğin erkeği kurtarmak için kendini asla satmazsın sen. Ama Peter Keating'e hak etmediği bir işi kapmak için satarsın. Bakalım sonunda senden geriye ne kalacak. Ya da Gail Wynand'dan. Onu da görmek ilginç olacak."

"Çok doğru, Ellsworth."

"Hepsi mi? Sevdiğin erkekle ilgili bölüm bile, öyle mi? Eğer sevseydin yani!"

"Evet."

"Roark için satmaz mısın kendini? Ama tabii o adı duymak hoşuna gitmez senin."

"Howard Roark," dedi Dominique sakin bir sesle.

"Çok cesursun, Dominique."

Keating elinde kokteyl tepsisiyle salona dönüyordu. Gözlerinden ateşler fışkırmaktaydı. Gereğinden çok hareket ediyordu.

Toohey kadehini kaldırdı.

"Gail Wynand'ın ve New York *Banner'ın* şerefine!" dedi.

3

Gail Wynand ayağa kalktı, odasına giren Dominique'i yarı yolda karşıladı.

"Memnun oldum, Bayan Keating?" dedi.

Dominique, "Ben de memnun oldum, Bay Wynand?" diye karşılık verdi.

Wyıiand koltuğun birini hafif kıpırdattı, ama o oturduktan sonra masanın arkasına geçeceği yerde, olduğu yerde durup karşısındaki kadını profesyonel bakışlarla, değer biçer gibi inceledi. Halinden bunun gerekli olduğuna inandığı belli oluyordu. Dominique'nin de durumu çok iyi bildiğinden, bu nedenle böyle bir davranışı uygunsuz bulmayacağından emindi.

"Kendi stilistik kopyanızın orijinal bir kopyası gibisiniz, dedi. "Genelde sanat eserlerinin modellerini görmek insanı ateist yapar. Ama bu sefer, heykeltıraşla Tanrı arasındaki yakınlık çok fazla.

"Hangi heykeltıraş?"

"Heykelinizi yapan."

Bu heykelin bir hikayesi olduğunu zaten sezmişti. Şimdi ise emindi artık. Dominique'in yüzündeki çok hafif gerginlik, bir an için o kayıtsız kontrolüyle çelişki yaratmıştı.

"O heykeli nerede ve ne zaman gördünüz, Bay Wynand?"

"Kendi sanat galerimde, bu sabah."

"Nereden buldunuz?"

Bu sefer şaşırma sırası Wynand'a gelmişti. "Onu bilmiyor musunuz?"

"Hayır."

"Arkadaşınız Ellsworth Toohey gönderdi onu bana. Hediye olarak."

"Bana bu randevuyu alabilmek için mi?"

"Sizin şu anda düşündüğünüzü sandığım kadar doğrudan değil. Ama genelde ... evet."

"Bana bunu söylememişti."

"Heykelin bende olması sizi rahatsız ediyor mu?"

"Özellikle rahatsız ediyor diyemem."

"Çok sevindiğinizi söyleyeceksiniz sanmıştım."

"Sevinmedim."

Wynand rahat bir tavırla masasının kenarına oturdu, bacaklarını uzatıp bileklerini birbiri üzerine çaprazladı.

"Herhalde o heykelin izini kaybettiniz ve bulmaya çalışıyordunuz," dedi.

"İki yıldır."

"Ama alamazsınız." Gözlerini Dominique'in yüzüne dikip ekledi: "Stoneridge'i alabilirsiniz."

"Fikrimi değiştiriyorum. Toohey'nin onu size vermesine çok sevindim."

Wynand içinde zafer duygusunun batıcı etkisini hissetti. Ama bir yandan da hayal kırıklığı içindeydi. Bu kadının zihnini okuyabiliyordu. Demek okunabilir bir zihni vardı yine de. Sordu: "Size bu randevuyu kazandırdığı için mi?"

"Hayır. Bu dünyada o heykele sahip olmasını isteyeceğim, sonuncu insandan bir önce siz geliyorsunuz. Toohey ise sonuncu insan."

Wynand'ın zaferi kaybolmuştu. Stoneridge'i almak isteyen bir kadının söyleyeceği ya da düşüneceği bir şey değildi bu. "Heykelin Toohey'de olduğunu bilmiyor muydunuz?"

"Hayır."

"Ortak dostumuz Bay Ellsworth Toohey hakkında bildiklerimizi bir araya getirmemiz gerekecek galiba. Ben piyon olmaktan hoşlanmam, sanırım siz de hoşlanmazsınız; hiçbir zaman da olamazsınız. Bay Toohey'nin söylememeyi seçtiği başka şeyler de var. Örneğin heykeltraşın adı."

"Söylemedi mi size?"

"Hayır."

"Steven Mallory."

"Mailory mi? ... Hani şu ..." Wynand yüksek sesle güldü.

"Ne oldu?"

"Toohey bana adamın adını hatırlayamadığını söyledi. Hem de o adı!"

"Bay Toohey sizi hâlâ şaşırtabiliyor mu?"

"Son birkaç günde birkaç kere şaşırttı. Onunki kadar gerçekçi bir davranışta, bu tutum pek özel bir sinsilik oluyor. Çok zor bir tip. Bunu hemen hemen sanat haline getirmiş."

"Zevkinizi paylaşmıyorum."

"Hiçbir konuda mı? Heykelde, mimaride de mi?"

"Mimarlık benim dalım değil."

"Şu anda bunu söylemeniz çok yanlış değil mi?"

"Herhalde."

Wynand ona baktı. "İlginçsiniz," dedi.

"Niyetim ilginç olmak değildi."

"Bu da üçüncü yanlışınız."

"Üçüncü mü?"

"Birincisi Bay Toohey konusundaydı. Böyle bir buluşmada onu bana övmeniz beklenirdi. Ondan alınma güzel sözler söylemeniz, onun mimarlık konusundaki uzmanlığına ağırlık vermeniz gerekirdi."

"Ama Ellsworth Toohey'i tanıyorsunuzdur herhalde. Alıntı sözlere de gerek kalmıyor."

"Bunu size ben söylemeliydim. Tabii bana o tanımadığınız fırsatı tanısaydınız."

"O zaman daha eğlenceli olurdu."

"Eğlenmeyi mi bekliyordunuz?"

"Bekliyorum."

"Heykel konusunda mı?" Wynand'ın bulabildiği tek zaaf noktası o heykeldi.

"Hayır." Dominique'in sesi sertti. "Heykel konusunda değil."

"Söyleyin bana, o heykel ne zaman yapılmıştı ve kimin için yapılmıştı?"

"Bay Toohey onu da mı unutmuş?"

"Besbelli öyle."

"Stoddard tapınağı adlı bir binayla ilgili skandalı hatırlıyor musunuz? İki yıl önceydi. Siz o sırada yurt dışındaydınız."

"Stoddard tapınağı... siz benim iki yıl önce nerede olduğumu nasıl bilebiliyorsunuz? Bir dakika, Stoddard Tapınağı. Hatırlıyorum ... dine aykırı bir kilise miydi neydi... dindarları kudurtmuştu."

"Evet."

"Orada bir ..." Sustu. Sesi Dominique'inki gibi sert ve isteksizdi artık. "O binada çıplak bir kadın heykeli vardı," dedi.

"Evet."

"Anlıyorum."

Bir süre sessiz kaldı. Sonra konuştuğunda sesi yine sertti. Sanki bir şeye kızıyor, öfkesini bastırmaya çalışıyordu ve o şey de Dominique'in bilemeyeceği bir şeydi.

"O sıralar Bali dolaylarında bir yerdeydim. Heykeli benden önce bütün New York gördüğü için üzgünüm. Ama ben denizde dolaşırken gazeteleri okumam. Tekneye gazete getirenin hemen kovulması konusunda emrim vardır."

"Stoddard Tapınağı'nın resimlerini hiç gördünüz mü?"

"Hayır. Bina o heykele layık mıydı?"

"Heykel binaya hemen hemen layıktı."

"Bina yok edildi, değil mi?"

"Evet. Wynand gazetelerinin yardımıyla."

Wynand omuz silkti. "Alvah Scarret'in o olayda çok keyiflendiğini hatırlıyorum. Yazık ki ben kaçırmışım. Ama Alvah işi iyi idare etti. Bu arada sorayım, benim o sıra yurt dışında olduğumu nereden biliyorsunuz? Bunu neden hâlâ hatırlıyorsunuz?"

"Sizin yanınızdaki işimi o yüzden kaybettiğim için."

"İdiniz mi? *Benim* yanımda mı?"

"Adımın eskiden Dominique Francon olduğunu bilmiyor muydunuz?"

Wynand'ın omuzları, şık ceketinin içinde biraz sarkar gibi oldu. Hem şaşırma, hem çaresizlik. Dominique'e bakıp duruyordu. Bir süre sonra konuştu.

"Olamaz."

Dominique rahat bir tavırla gülümsedi. "Görünüşe göre Bay Toohey, bu görüşmeyi ikimiz için de mümkün olduğunca zorlaştırmaya çalışmış."

"Toohey cehennemin dibine. Bunun anlaşılması şart. Anlam ifade etmiyor. Siz Dominique Francon musunuz?"

"Öyleydim."

"Yıllarca burada, bu binada çalıştınız, öyle mi?"

"Altı yıl."

"Neden sizi daha önce görmedim?"

"Herhalde elemanlarınızın tümünü tanıyor olamazsınız."

"Ne demek istediğimi anladınız sanıyorum."

"Sizin yerinize ben ifade edeyim mi?"

"Evet."

"Ben neden daha önce sizi görmeye çalışmadım?"

"Evet."

"Çünkü istemedim."

"İşte anlam ifade etmeyen de bu zaten."

"Bu sözü duymazdan mı geleyim, yoksa anlayayım mı?"

"Seçim sizin olsun. Sizde bu güzellik varken, eğer benim de dillerinden düşürmedikleri türden bir şöhretim varsa, neden kendinize *Banner'da* gerçek bir kariyer edinmeye çalışmadınız?"

"Banner'da gerçek bir kariyerim olmasını hiçbir zaman istemedim."

"Neden?"

"Belki de nedeni, sizin teknenize Wynand Gazetesi sokmak istemeyişinizle aynı."

Wynand alçak sesle, "İyi bir neden," dedi. Sonra sesi rahatladı. "Şimdi bir bakalım, ne yapmıştınız da kovulmanıza neden olmuştu? Politikamıza ters düşmüştünüz yanılmıyorsam, değil mi?"

"Stoddard Tapınağı'nı savunmaya çalıştım."

"Banner'da samimiyete kalkışılmayacağım bilemediniz mi?"

"Bunu size benim söylemem gerekirdi. Tabii fırsat verseydiniz."

"Eğleniyor musunuz?"

"O zaman eğlenceli bulmamıştım. Burada çalışmak hoşuma gidiyordu."

"Bu binada böyle bir sözü sizden başka söyleyen olmadı."

"Ben iki kişiden biriyim sanıyorum."

"Öteki kim?"

"Kendiniz, Bay Wynand."

"Bundan o kadar da emin olmayın." Wynand başını kaldırdığında, onun gözlerindeki eğlenen ifadeyi gördü. "Beni bu tuzağa düşürmek, bunu söyletmek için mi öyle konuştunuz?"

"Sanıyorum evet."

"Dominique Francon ..." diye tekrarladı Wynand. Aslında ona söylemiyordu bunu. "Yazılarınız hoşuma giderdi. Keşke burada, eski işinizi yapıyor olsaydınız diyeceğim geliyor."

"Buraya Stoneridge'i konuşmak için geldim."

"Ha, tabii." Wynand yerine daha bir yerleşti, uzun bir ikna konuşması dinlemeye hazırlandı. Bu kadının ne gibi savlar seçeceğini, ricacı rolünü nasıl oynayacağını görmek ilginç olacak, diye düşünüyordu.

"Evet, o konuda bana neler söylemek istiyorsunuz?"

"O işi kocama vermenizi istiyorum. Tabii bunu yapmanız için hiçbir neden olmadığını da biliyorum ... meğer ki karşılığında ben sizinle yatmayı kabul edeyim. Eğer bunu yeterli neden sayarsanız, ben

yapmaya hazırım."

Wynand ona sessizce baktı, yüzündeki her türlü kişisel tepkiyi gizlemeyi başardı. Dominique de ona bakıyordu. Onun inceleyici bakışlarına biraz şaşırmış gibiydi. Sanki demin kendi ağzından çıkan sözler böyle bir dikkati hak etmiyormuş gibi. Wynand kendini ne kadar zorlarsa zorlasın, karşısındaki yüzde o yersiz saflık ve temizlik ifadesinden başka hiçbir şey göremedi.

"Bunu ben önerecektim." dedi. "Ama bu kadar kaba biçimde değil ve ilk karşılaşmamızda da değil."

"Size hem zaman kazandırdım, hem de bir sürü yalanı söylemekten kurtardım."

"Kocanızı çok mu seviyorsunuz?"

"Onu hiç sevmiyorum."

"Sanat dehasına çok mu inancınız var?"

"Bence üçüncü sınıf bir mimar."

"O halde neden yapıyorsunuz bunu?"

"Beni eğlendiriyor."

"Böyle amaçlarla hareket eden bir tek ben varım sanıyordum."

"Ama gücenmenize gerek yok. Kanımca orijinallik sizin pek istediğiniz bir şey değil, Bay Wynand."

"Aslında kocanız Stoneridge'i almış, almamış, umurunuzda değil yani, öyle mi?"

"Değil."

"Benimle yatmaya da heves duymuyorsunuz."

"Hem de hiç."

"Böyle bir rol oynayabilen kadına hayranlık duyardım. Ama, sizinki rol değil."

"Değil. Lütfen bana hayranlık duymaya da başlamayın. Ben bundan kaçınmaya çalışmışımdır."

Wynand gülümsediği zaman, kasları pek belirgin biçimde hareket etmezdi. Yüzünde hep var olan alaycı ifade, gülümsediğinde bir an için biraz daha ortaya çıkardı yalnızca. Şimdi de öyle oldu.

"Ama aslında baş amacınız yine ben," dedi. "Kendinizi bana verme isteği." Dominique'in kontrol edemediği bakışı gördü, ekledi. "Yo, büyük bir yanılgıya düştüğümü sanıp keyiflenmeyin. Ben bunu her zamanki anlamda söylemedim. Tam tersine. Beni dünyada son kişiden bir önceki yerde gördüğünüzü söylememiş miydiniz? Sizin amacınız Stoneridge değil. Sizin amacınız, kendinizi en adi nedenlerle, dünyada bulabileceğiniz en aşağılık kişiye satmak."

Dominique yalnızca, "Bunu anlamanızı beklemiyordum," dedi.

"Sizin istediğiniz ... bunu erkekler yapar bazen, kadınlar hiç yapmaz ... istediğiniz, bana olan katıksız nefretinizi cinsel yolla ifade etmek."

"Hayır, Bay Wynand. Kendime olan nefretimi."

Wynand'ın dudaklarının incecik çizgisi biraz kıpırdadı. Sanki ilk kişisel açıklamayı yakalayan, dudakları olmuştu. İstenmeden açıklanmış bir şeydi bu. Bir zaaftı.

"Çoğu insanlar kendilerini özsaygı duyduklarına inandırabilmek için neler neler yapar," dedi.

"Evet."

"Ama tabii özsaygı peşinde koşmak, onun yokluğuna işaret eder."

"Evet."

"Öz-nefret peşinde koşmanın anlamını da görebiliyor musunuz? "

"Yani bende yok mu?"

"Ve hiçbir zaman da olmayacak."

"Bunu da anlamanızı beklemiyordum."

"Başka bir şey söylemek istemiyorum. Yoksa dünyada sondan bir önceki kişi olma durumum değişecek, amacınıza uygun olmaktan çıkacağım." Yerinden kalktı. "Teklifinizi kabul ettiğimi size resmen söyleyebilir miyim?"

Dominique başını hafifçe eğerek mesajı aldığını belirtti.

Wynand, "Aslında Stoneridge için kimi seçtiğim umurumda değil," dedi. "Yaptırdığım hiçbir bina için iyi bir mimar tutmadım. Halk ne istiyorsa, onu veriyorum onlara. Bu sefer seçim yapa mayışım, eski binalarımı yapanlardan usanmış olduğum için. Ortada hiçbir standart, hiçbir neden yokken de karar vermek zor. Şu söyleyeceğim sözden ötürü umarım gücenmezsiniz. Bana ummadığım kadar iyi bir neden sunmuş olduğunuz için size minnet duyuyorum."

"Ben de, Peter Keating'in eserlerini her zaman çok beğenmişimdir, demediğinize sevindim."

"Siz de bana, Gail Wynand'ın metresleri arasına katılmaktan onur duyduğunuzu söylemediniz."

"Belki bu söylediğim sizi güldürecek ama, sanıyorum biz ikimiz oldukça iyi geçineceğiz."

"Büyük olasılıkla. En azından, yeni bir tecrübe sundunuz bana. Yine her zaman yaptığımı yapıyorum, ama daha dürüstçe yapıyorum. Artık size emirlerimi vermeye başlayabilir miyim? Bunlar emir değildir diye numara yapmak istemiyorum."

"Nasıl isterseniz."

"Benimle yatıma binip iki aylık bir geziye çıkacaksınız. On güne kadar ayrılırız buradan. Döndüğümüzde, kocanıza dönmekte özgürsünüz. Stoneridge'i de götürerek."

"Çok iyi."

"Kocanızla tanışmak isterdim. Pazartesi gecesi ikinizi yemeğe davet edebilir miyim?"

"Evet. İsterseniz."

Dominique gitmek üzere kalktığında, Wynand sordu. "Heykelinizle sizin aranızdaki farkı söyleyeyim mi?"

"Hayır."

"Ama söylemek istiyorum. Aynı unsurların iki kompozisyonda, birbirinin tersi temalar içinde kullanılması çok şaşırtıcı. O heykelde her şeyinizle sevinç temasını sunuyorsunuz. Ama kendi temanız acı çekme."

"Acı çekme mi? Bunu belli ettiğimin farkında değildim."

"Belli etmediniz. Ben de bunu demek istiyorum. Mutlu bir insan, acıya karşı asla bu kadar bağışık olamaz."

Wynand telefonu açıp sanat acentesini aradı, Steven Mallory'nin çalışmalarıyla ilgili özel bir gösterim istedi. Mallory'yle şahsen tanışma önerisini reddetti. Eserlerini beğendiği insanlarla hiçbir zaman tanışmazdı. Sanat acentesi, emri çabucak yerine getirdi. Wynand orada gördüğü eserlerden

beşini satın aldı, adamın istemeye cesaret edeceği paradan fazlasını ödedi. Acente, "Bay Mallory herhalde dikkatinizi nasıl olup da çektiğini bilmek isteyecektir," dedi. "Eserlerinden birini gördüm. Hangisini? Önemi yok."

Toohey, Wynand'ın Dominique'le görüştükten sonra kendisini aramasını bekliyordu. Wynand ise aramıyordu. Ama birkaç gün sonra Wynand, Kent Haberleri Odası'nda Toohey'e rastladığında ona şöyle dedi:

"Bay Toohey, sizi öldürmek isteyenlerin sayısı o kadar çok mu? Adlarını bile hatırlayamayacağınız kadar mı?"

Toohey gülümsedi, "Eminim çok kişi isterdi," dedi.

Wynand uzaklaşırken, "İnsan kardeşlerinize iltifat ediyorsunuz," demekle yetindi.

Peter Keating lokantanın pırıl pırıl salonuna bakıyordu. Kentin en lüks, en pahalı lokantasıydı burası. Keating burada Gail Wynand'ın konuğu olmaktan gurur duyuyor, çevresini tepeden bakarak süzüyordu.

Masanın karşı tarafında oturmakta olan Wynand'ın o zerafetine bakmamak için çaba göstermekteydi. Ayrıca Wynand böyle kalabalık bir yeri seçtiği için de minnet duyuyordu ona. İnsanlar Wynand'a bakıp durmaktaydı. Belli etmeden. Üzerinde çalışılmış bir kamuflaj bakışıyla. Ama yine de bakıyorlardı. Dikkatleri masadaki iki konuğu da kapsıyordu.

Dominique iki erkeğin arasında oturmaktaydı. Uzun kollu, beyaz bir elbise giymişti. Rahibe giysisi gibi. Bu elbisenin tek şaşırtıcı yanı, böyle bir akşama hiç uygun olmayışıydı. Mücevher takmamıştı. Altın saçları yassı bir başlık gibiydi. Elbisenin mat ipeği, vücudunun hareketleriyle birbirine açı oluşturan düzlemlere bölünüp durmaktaydı. Soğuk bir masumiyet vardı çevredeki gözlere sunulan vücutta. Keating'e göre, elbise çirkindi. Ama Wynand'ın beğendiğini görebiliyordu.

Uzak masalardan birinde oturan biri, ısrarla onlara bakıp durmaktaydı. Uzun boylu, iri yapılı biri. Derken o iri cüsse ayağa kalktı, Keating o zaman Ralston Holcombe'u tanıdı. Adam hızlı adımlarla onlara doğru geliyordu.

Holcombe masaya varınca, "Peter, evladım, görüştüğümüze ne kadar sevindim," diye kükredi, uzanıp onun elini sıktı, Dominique'i eğilerek selamladı, Wynand'a ise hiç bakmadı. Kuşku çekecek kadar inatla, hiç bakmadı. "Nerelere saklanmıştınız siz bunca zamandır? Neden hiç karşılaşmaz olduk?" Oysa daha üç gün önce birlikte yemek yemişlerdi.

Wynand bu arada ayağa kalkmış, nezaketle hafif öne eğilmiş, bekliyordu. Keating bir kararsızlık geçirdi, sonra isteksiz bir sesle konuştu:

"Bay Wynand ... Bay Holcombe."

"Yoksa Bay *Gail* Wynand mı?" dedi Holcombe şahane bir masumiyetle.

Wynand ona, "Bay Holcombe, öksürük haplarını icat eden Smith Kardeşler'den biriyle karşılaşsanız, tanır mıydınız?" diye sordu.

"Şey ... herhalde," dedi Holcombe. Gözlerini kırpıştırıp duruyordu.

"Benim yüzüm de bir o kadar kamu malıdır, Bay Holcombe."

Holcombe birkaç iyi niyetli söz mırıldandı, sonra aceleyle kaçtı oradan.

Wynand tatlı tatlı gülümsedi. "Bay Holcombe'u bana tanıştırmaktan korkmanız gerekmezdi. Bay Keating. Mimar olsa bile."

"Korkmak mı, Bay Wynand?"

"Gereksizdi, çünkü her şey kararlaştırılmış durumda. Bayan Keating, Stoneridge'in sizin olduğunu söylemedi mi size?"

"Ben ... hayır, söylemedi ... bilmiyordum ..." Wynand gülümsüyordu, ama gülümsemesi sabitleşmişti. Keating kendini konuşmaya mecbur hissetti. Bir şey olup onu susturana kadar konuşacaktı. "Pek ummamıştım ... yani, bu kadar çabuk ... Tabii bu yemeği iyi bir işaret sayıyordum ... karar vermenize yardımcı olur diye ..." İstemeyerek ekledi: "Her zaman böyle sürprizler atar mısınız ortaya? Pat diye?"

Wynand ciddi bir sesle, "Mümkün oldukça," dedi.

"Bu onum hak etmek, beklentilerinizi tatmin etmek için elimden geleni yapacağım, Bay Wynand."

"Ona hiç kuşkum yok."

Dominique'le pek konuşmuyordu Wynand bu akşam tüm dikkati Keating'e yönelmişti.

Keating, "Halk eserlerimi iyi karşılamıştır," dedi. "Ama Stoneridge'i en büyük başarım haline getireceğim."

"Bu çok büyük bir vaat. Hele diğer eserlerinizin listesine bakılınca."

"Eserlerimin sizin dikkatinize layık olduğunu sanmamıştım, Bay Wynand."

"Ama ben hepsini çok iyi biliyorum. Cosmo-Slotnick Binası sapına kadar Mikelanj." Keating'in yüzüne inanamıyormuş gibi bir gülümseme yayıldı. Wynand'ın sanat konularında otorite olduğunu, böyle kıyaslamaları laf olsun diye yapmayacağını biliyordu. "Prudential Bank Binası gerçek bir Palladio. Slottern Mağazası, Christopher Wren'den uyarlama." Keating'in yüzü değişmişti. "Bakın bir tek fiyat karşılığında ne büyük insanları kazanıyorum! Müthiş bir pazarlık, değil mi?"

Keating gülümsedi. Yüzü çok gergindi.

"O parlak mizah duygunuzdan söz edildiğini işitmiştim, Bay Wynand," dedi.

"Tarif üslubumdan söz edildiğini de duydunuz mu?"

"Ne demek istediniz?"

Wynand sandalyesinde yarım dönüp Dominique'e baktı. Sanki cansız bir nesneyi inceliyordu.

"Karınızın çok güzel bir vücudu var, Bay Keating. Omuzlan fazla zayıf, ama geri kalanıyla çok güzel bir ölçüm tutturuyor. Bacakları fazla uzun, ama bu da ona, iyi bir yatta bulunabilecek zerafeti kazandırıyor. Göğüsleri de çok güzel. Sizce de öyle değil mi?"

"Mimarlık kaba bir meslektir, Bay Wynand." Keating gülmeye çalışıyordu. "İnsanı bazı incelmiş ilişkilere hazırlayamıyor."

"Ne dediğimi anlamadınız mı, Bay Keating?"

"Kibar bir beyefendi olduğunuzu bilmesem, yanlış anlayabilirdim; ama beni aldatamazsınız."

"Ben de sizi aldatmaya çalışıyorum zaten."

"İltifat benim de hoşuma gider, Bay Wynand; ama karımdan söz etmemizi isteyecek kadar da kibirli değilim."

"Neden, Bay Keating? İnsanların ortak olarak sahip oldukları, ya da ortak olarak sahip olacakları şeyden söz etmeleri, kabul edilen bir davranıştır."

"Bay Wynand, ben ... anlayamıyorum."

"Daha açık konuşayım mı?"

"Hayır ben..."

"Hayır mı? Stoneridge işinden vaz mı geçelim?"

"Yo, lütfen Stoneridge'den konuşalım! Ben ..."

"Ama zaten onu konuşuyoruz, Bay Keating."

Keating çevresindeki salona baktı. Bu tür şeylerin böyle yerlerde yapılmayacağını sanırdı. Buranın bu zerafeti, olayın canavarlığını artırıyordu. Keşke küflü bir bodrumda olsaydık, diye düşündü. Duvar taşlarında kanlar olmasının ziyanı yok. Ama bu pahalı halılarda kan!

"Bunun bir şaka olduğunu biliyorum, Bay Wynand," dedi.

"Mizah duygunuza hayran olma sırası bana geldi, Bay Keating."

"Böyle şeyler... böyle şeyler... yapılamaz ..."

"Asıl demek istediğiniz bu değil, Bay Keating. Her zaman yapılır, ama konuşulmaz, demek istiyorsunuz."

"Ben hiç sanmam ..."

"Buraya gelmeden önce düşündünüz aslında bunu. Ziyanı yok, dediniz. Doğrusu çok kötü davranıyorum, onu kabul etmem gerek. Tüm kuralları altüst ediyorum. Dürüst olmak çok büyük zalimliktir."

"Lütfen, Bay Wynand ... bırakalım bu konuyu. Ne yapmam gerektiğini ... bilemiyorum."

"Çok basit. Yüzüme bir tokat atmanız gerek." Keating kıkır kıkır güldü. "Aslında bunu birkaç dakika önce yapmanız gerekirdi."

Keating avuçlarının sırılsıklam olduğunu fark etti. Dik durabilmek için kucağındaki peçeteye tutunuyordu. Wynand'la Dominique yemeklerini yemekteydiler. Yavaş yavaş, zarif hareketlerle. Sanki başka bir masadaydılar. Keating onların insan olmadığını düşündü. İkisi de insan değildi. Bir şeyler değişmişti. Salonun kristal avizelerinden gelen ışıklar, normal ışık değil, röntgen ışınlarıydı. Kemikleri değil, daha derindekileri gösteriyorlardı. Ruha yönelik. Bu masada, elbise giymiş ruhlar oturuyordu. Etleri yoktu. Ruhları ortada olunca korkunçtular. Korkunç olması da, karşısında işkenceci yaratıklar görmesi gerekirken, yalnızca masumiyet görebilmesinden geliyordu. Onlar ne görüyor acaba, diye merak etti. Fiziksel varlığı yok olduğunda, Keating'in kendi giysilerinin içinde ne kalıyordu acaba?

"Hayır mı?" diye sordu Wynand. "Bunu yapmak istemiyor musunuz, Bay Keating? Ama tabii yapmaya mecbur değilsiniz. Hiçbirini istemiyorum deseniz, yeter. Bay Ralston Holcombe şuracıkta. Stoneridge'i o da sizin kadar güzel yapar."

"Ne demek istediğinizi anlayamıyorum, Bay Wynand," diye fısıldadı Keating. Gözleri tabağındaki salatanın domatesli sosuna dikilmişti. Titriyordu sos. İçi bulandı.

Wynand, Doıuinique'e döndü.

"Bir şeyin peşinde koşmaktan söz etmiştik, hatırlıyor musunuz. Bayan Keating?" diye sordu. "Ben sizin o noktaya asla varamayacağınızı söylemiştim. Kocanıza bir bakın. O uzmanı bu işin. Hiç çabasız hem de. Böyle yapılır bu iş. Bir deneyin günün birinde. Yapamam demek için boşuna zahmet etmeyin.

Biliyorum. Siz bu işte amatörsünüz, tatlım."

Keating yine konuşması gerektiğini düşünüyor, ama beceremiyordu. O salata önündeyken asla konuşamazdı. Bütün korku o tabaktan geliyordu, masanın karşı tarafında oturan canavardan değil. Salonun geri kalanı sıcak ve güvenliydi. Öne doğru eğilirken, dirseğiyle tabağı yere itiverdi.

Gösterişli sözlerle özür diledi. Bin yaklaştı, nazik seslerle avutmalar duyuldu; halıdaki pislik temizlendi.

Keating bir sesin konuştuğunu duydu: "Neden yapıyorsunuz bunu?" İki yüz birden ona döndü. O zaman bu sözleri kendisinin söylemiş olduğunu anladı.

Dominique sakin bir sesle, "Bay Wynand bunu sana işkence etmek için yapmıyor, Peter," dedi. "Benim için yapıyor. Ne kadarına dayanabileceğimi görmeye çalışıyor."

"Bu doğru, Bayan Keating," dedi Wynand. "Kısmen doğru. Diğer kısmı da, kendimi haklı çıkarmak."

"Kimin gözünde?"

"Sizin ve belki de kendimin."

"Buna ihtiyacınız mı var?"

"Bazen. *Banner* iğrenç bir gazete, öyle değil mi? İşte ben kendi onurumu verip, karşılığında da kendime bir seyirci koltuğu aldım; oradan onur kavramının diğer insanlarda nasıl işlediğini seyrederek kendimi eğlendirebiliyorum."

Keating artık üstündeki giysilerin içinde hiçbir şey kalmadığını düşünüyordu. Çünkü karşısındaki iki surat, artık ona hiç dikkat etmez olmuşlardı. Güvendeydi kendisi. Masadaki yeri boştu. Koskoca bir mesafenin ötesinden, ikisi neden birbirine böyle sessizce bakıyor, düşman gibi değil, dost iki cellat gibi de değil, iki yoldaş gibi bakıyor, diye merak etti.

Yelken açmalarından iki gün önce, Wynand bir akşam Dominique'e geç saatte telefon etti.

"Hemen gelebilir misiniz?" diye sordu. Bir anlık sessizliği duyunca, "Yo, sandığınız gibi değil," dedi. "Ben anlaşmalarına sadık biriyimdir. Güvende olacaksınız. Yalnızca sizi bu akşam görmek istemiştim."

"Peki." Dominique kendi sesinin yavaşça, "Teşekkür ederim," diye eklediğini duyunca, çok şaşırdı.

Asansörün kapışı, çatının özel lobisine açıldığında, Wynand orada bekliyordu. Ama Dominique'in asansörden çıkmasına izin vermedi. Kendisi kabine girdi.

"Evime girmenizi istemiyorum," dedi. "Bir alttaki kata gidiyoruz."

Asansörcü şaşkın gözlerle Wynand'a bakıyordu.

Asansör kilitli bir kapının önünde durdu. Wynand kilidi açtı, önce Dominique'in geçmesi için yol verdi, sonra onun peşinden sanat galerisine girdi. Dominique buraya hiç kimsenin giremediğini hatırlıyordu. Bir şey söylemedi. Wynand da bir açıklama yapmadı.

Dominique o koca odalarda saatlerce sessizce dolaştı, inanılmaz güzelliklere baktı durdu. Yerde çok kalın bir halı vardı. Hiç ayak sesi duyulmuyordu. Dışardan da kentin sesleri gelmiyordu buraya. Hiç pencere yoktu. Wynand onu izliyor, o durdukça duruyordu. Gözleri onunkilerle birlikte bir objeden diğerine kaymaktaydı. Arasıra Dominique'in yüzüne bakıyordu. Dominique, Stoddard Tapınağı'ndan gelen heykelin önünden hiç durmaksızın geçti.

Wynand onu durmaya da, yürümeye de zorlamıyordu. Sanki burayı ona teslim etmişti. Dominique artık çıkmak istediğine karar verdiğinde, onu kapıya kadar izledi. Dominique dönüp sordu:

"Bunu görmemi neden istediniz? Bu yüzden hakkınızda daha iyi şeyler düşünecek değilim. Hatta belki daha kötü şeyler düşüneceğim."

"Evet," dedi Wynand alçak sesle. "O açıdan düşünseydim, aynı sonuca ben de varırdım. Ama düşünmedim. Yalnızca görmenizi istedim."

4

Onlar arabadan inerken güneş yeni batmıştı. Gök ve deniz yayılımı, cıva levhası gibi bir suyun üzerinde, yeşil bir örtü halindeydi. Bulutların çevresine ateşten izler çizilmişti. Yatın pirinç süslemelerine de öyle. Yat, beyaz bir hareketin izi gibiydi. Duyarlı bir gövdesi vardı. Hareketsiz bir kaldırımın kenarında durmaktan zorlanıyordu.

Dominique buruna altın harflerle yazılmış *Bende* yazısına baktı.

"Bu ad ne anlama geliyor?" diye sordu.

Wynand, "Çok eskiden ölmüş bazı insanlara bir cevap," diye karşılık verdi. "Ama belki de asıl ölümsüzler onlardır. Çocukluğumda en sık duyduğum sözlerden biri, 'Burada yönetim sende değil, sözüydü."

Wynand'ın bu soruya asla cevap vermediğini duymuştu. Onu hatırladı. Oysa kendisine hemen cevap vermişti. Bir istisna uyguladığının da farkında değil gibiydi. Wynand'ın hali Dominique'e bir sakinlik duygusu veriyordu. Wynand için de yenilikti bu. Sessiz bir final duygusu.

Bindikleri anda yat hemen hareket etti. Sanki Wynand'ın güverteye basan ayağı bir kontağı çevirmiş gibi. Parmaklığın önünde duruyordu Wynand. Dominique'e dokunmuyordu. Gökyüzüne karşı yükselip alçalan ve kendilerinden uzaklaşan kahverengi kıyıya bakmaktaydı. Sonra Dominique'e döndü. Dominique onun gözlerinde tanıma belirtisi bulamadı. Bu bakışın başlangıcı da yoktu. Devam eden bir bakışın parçası gibiydi. Sanki hep ona bakıp duruyormuş gibi.

Aşağıya indiklerinde Wynand onun kamarasına kadar geldi. "İstediğiniz bir şey varsa lütfen bana söyleyin," dedi, sonra bir iç kapıdan geçti. Dominique o kapıdan Wynand'ın kendi yatak odasına geçildiğini gördü. Wynand aradaki kapıyı kapadı ve bir daha da dönmedi.

Dominique kamarada yavaşça dolaştı. Gölgesi saten kaplı duvarlarda onu izliyordu. Alçak bir koltuğa oturup arkasına yaslandı, ayaklarını uzatıp bileklerini çaprazladı, kollarını başının yukarısına attı, lombozun koyu yeşilden laciverte dönüşünü seyretti. Elini uzatıp ışığı yaktı, lacivertlik yok oldu, yerine kapkara bir yuvarlak geldi.

Kamarot akşam yemeğinin hazır olduğunu bildirdi. Wynand kapıyı vurdu, onu alıp yemek salonuna çıkardı. Davranışı şaşırtıyordu Dominique'i. Neşeliydi; ama neşenin içindeki o sakinlik, garip bir dürüstlük izlenimi yaratıyordu.

Masaya oturduklarında Dominique, "Beni neden yalnız bıraktınız?" diye sordu.

"Yalnız kalmak istersiniz diye düşündüm."

"Fikre alışmak için mi?"

"Öyle ifade etmek istiyorsanız, öyle diyelim."

"Daha ofisinize gelmeden alışmıştım ona."

"Evet, tabii. Sizde bir zaaf bulmuş gibi davrandımsa, beni bağışlayın. Öyle olmadığını biliyorum. Bu arada, siz bana nereye gideceğimizi hiç sormadınız."

"O da bir zaaf olurdu."

"Doğru. Aldırmadığınıza sevindim. Çünkü benim hiçbir zaman belli bir hedefim olmaz. Bu gemi, bir yerlere gitmek için değil, bir yerlerden uzaklaşmak içindir. Bir limana uğraşanı bile, bunu sırf oradan ayrılmanın zevki için yaparım. İşte beni tutamayan bir yer daha, derim kendi kendime."

"Ben de çok seyahat ederdim. Hep aynı şeyi hissetmişimdir. İnsanoğlundan nefret ediyorsun da ondan, demişlerdi bana."

"Buna inanacak kadar budala değilsiniz, değil mi?"

"Bilmem."

"O aptalca sözün doğru olamayacağını görmüşsünüzdür herhalde. Domuzu insanlık sevgisinin simgesi sayan görüş gibi. Çünkü o yaratık her şeyi kabullenir. Aslına bakarsanız, insanoğlundan asıl nefret eden kişi, herkesi seven, her yerde kendini evinde hissedebilen insandır. Çünkü insanlardan hiçbir şey beklemez o. Bu nedenle de, hiçbir kötülük, hiçbir bayağılık onu kızdıramaz." '

"Hani hepimizin içinde biraz iyilik vardır diyenlerden mi söz ediyorsunuz?"

"Sizin heykelinizi yapan adama da, köşe başında satılan Miki balonlarını yapan adama da eşit sevgi duyduğunu söyleyen küstahlardan söz ediyorum. Miki fareyi sizin heykelinize tercih edenleri de sevdiğini söyleyenlerden söz ediyorum. O türlü de çok insan var. Jan Dark'ı da, Broadway'de bir dükkânda çalışan satıcı kızı da aynı ateşli sevgiyle sevenler. Bir yandan sizin güzelliğinizi beğenen, bir yandan da metroda rastladığı kızları beğenen tip. Bacak bacak üstüne atmakla, jartiyerin arasından sarkan etlerini göstermeyi bir tutanlar. Teleskoptan bakan adamın o temiz, dengeli, korkusuz bakışını da, bir geri zekâlının bembeyaz bakışını da seven kişi. Böyleleri çok geniş ve güçlü bir kalabalık oluşturur. Bütün bunlar ortadayken, insanoğlundan nefret eden siz iniymişsiniz, Bayan Keating?"

"Sizin bu söylediklerinizden, hatırladığıma göre, ben kendimi bilip düşünebilmeye başladığımdan beri ..." Sustu.

"Hep size işkence eden düşünceler bunlar, değil mi? Tabii. İnsan olduğunu sanan bir yığın yaratıktan nefret etmedikçe, insanları sevmek mümkün değildir. Ya biri sevilir, ya öbürü. İnsan hem Tanrıyı, hem de dine karşı gelmeyi eşit sevemez ki! Meğerki dine karşı günah işlediğinden habersiz olsun. Çünkü insan Tanrıyı bilemez."

"Şimdi size herkesin bana verdiği cevabı versem, ne derdiniz? Sevgi bağışlamak demektir desem?"

"Bu sizin yapamayacağınız bir ahlaksızlık olur, derim. Kendinizi bu tür şeylerin uzmanı saysanız bile."

"Ya sevgi acımaktır, derlerse?"

"Öff, susun artık. Bu tür şeyleri duymak bile yeterince kötü zaten. Ama sizden duymak, büsbütün iğrenç. Şaka bile olsa."

"Cevabınız nedir?"

"Sevgi saygıdır, tapmadır, onurdur, yukarıya doğru bakıştır. Pis yaraların sargısı değildir. Ama onlar bunu bilmez. Sevgiden en çok söz edenler, onu hiç hissetmeyenlerdir. Anlayış, acıma, nefret ve genel kayıtsızlığı karıştırıp bir çorba yapar, adına sevgi derler. İnsan bir kere sevmenin ne olduğunu sizin ve benim gibi hissettikten sonra, o katıksız ihtirası ve katıksız yükselmeyi yaşadıktan sonra, daha azma razı olmak imkânsızdır."

"Benim ve sizin gibi mi?"

"Sizin heykeliniz gibi şeylere baktığımız zaman hissettiğimiz duygudan söz ediyorum. Onda bir bağışlama yok. Acıma da yok. Olması gerekir diyeni öldürmek isterdim. Ama o adam sizin heykelinize baktığında hiçbir şey hissetmez. O heykel de, ayağı kırık bir köpek de aynıdır onun gözünde. Hatta köpeğin bacağını sardığı zaman, sizin heykelinize bakmaktan daha yararlı bir şey yapmış olduğunu sanır. Demek ki büyüklüğü, yüceliği görebilmek isterseniz, salt mutluluğu tatmak

isterseniz, Tanrıyı ister, onun yerine yaralara pansuman yapmayı reddederseniz, insanoğlundan nefret ediyorsun derler size, Bayan Keating. Çünkü siz insanoğlunun hak etmediği bir sevgiyi duyma suçunu işlemişsinizdir."

"Bay Wynand, beni kovduran yazıyı hiç okumuş muydunuz?"

"Hayır, o zaman okumamıştım. Şimdi de okumaya cesaretim kalmadı."

"Neden?"

Wynand bu soruyu duymazlıktan geldi. Gülümseyerek başka konuya geçti. "Böylece bana geldiniz, 'Sen dünyanın en aşağılık adamısın, beni al da kendimden nefret etmeyi öğreneyim,' dediniz.

'Çünkü çoğu insanın yaşarken kullanıp durduğu o özellik bende yok,' dediniz. 'Onlar hayatı dayanılabilir buluyor, ben bulamıyorum,' dediniz. Gördünüz mü neleri belli etmişsiniz?"

"Bunların belli olacağını sanmıyordum."

"Tabii. Hele de New York *Banner'ın* sahibinin göreceğini. Ziyanı yok. Ben de Ellsworth Toohey'nin arkadaşı olan çok güzel bir yosma bekliyordum."

Birlikte güldüler. Bu kadar rahat konuşabilmeleri garip geliyordu Dominique'e. Wynand bu yolculuğun nedenini unutmuş gibiydi.

Sakinliği bulaşıcı bir barışa yol açmıştı.

Yemeğin onları hiç rahatsız etmeden servis yapılışını izledi Dominique. Beyaz masa örtüsüne, kıpkırmızı maun duvarlara baktı.

Yattaki her şey, burayı adım attığı en lüks yer gibi görmesine yönelikti. Ama bu lüks ikinci planda kalıyordu. Wynand'a bir fondu bu.

Ona öyle iyi uyuyordu ki, insan görmeyebiliyordu fonu. Adam kendi servetini küçük gösteren biriydi. Dominique nice zengin insanlar görmüştü. Hepsi de, servetlerinin ve ulaştıkları amaçlarının karşısında dehşete düşmüş durumdaydılar. Buranın görkemi öyle değildi.

Masanın karşısından rahatça uzanan bu adamın son amacı değildi bu yat. Dominique içinden, acaba neydi amacı, diye düşündü.

"Bu gemi size yakışıyor," dedi.

Wynand'ın gözlerindeki memnuniyeti gördü. Sonra da minneti.

"Teşekkür ederim. Ya sanat galerisi?"

"Evet. Ama onu bağışlamak daha zor."

"Benim için özürler bulmanızı istemem." Bunu çok rahat bir sesle, sitem etmeksizin söylemişti.

Yemeği bitirdiler. Dominique o kaçınılmaz daveti bekliyordu.

Davet gelmedi. Wynand sigarasını içiyor, yattan ve okyanustan söz ediyordu.

Dominique'in eli rastlantı sonucu masa örtüsünün üzerinde, onun elinin yakınında duruyordu. Wynand'ın o ele baktığım gördü. İçinden elini çekmek geldi, ama iradesini kullandı, çekmedi. Şimdi, diye düşündü.

Wynand ayağa kalktı. "Güverteye çıkalım," dedi.

Parmaklığa dayanıp durdular, siyah boşluğa baktılar. Mekân diye bir şey görünmüyor, ancak yüzlerine değen havanın niteliğinden anlaşılıyordu. Boş gökyüzüne birkaç yıldız gerçeklik

kazandırmaktaydı. Okyanusa hayat veren de, sudaki birkaç beyaz ateş kıvılcımıydı.

Wynand dikkatsiz bir rahatlık pozunda duruyordu. Tek kolunu kaldırmış, oradaki direği tutmuştu. Dominique ışık beneklerinin kıpırdayışına, dalgalara kenar oluşturuşuna bakmaktaydı. Bu da yakışıyordu Wynand'a.

Dominique, "Sizin hiç hissetmediğiniz bir tehlikeli saçmalık daha söyleyeyim mi?" diye sordu.

"Hangisi?"

"Okyanusa bakarken kendinizin ne kadar küçük olduğunu hiç hissetmemişsinizdir"

Wynand güldü. "Hiç," dedi. "Gezegenlere bakarken de. Dağ doruklarına bakarken de. Grand Canyon'a bakarken de. Neden hissedeyim? Okyanusa baktığımda, insanoğlunun büyüklüğünü hissediyorum. Onca anlam dışı mesafeleri fethedebilmek için, bu gemiyi yaratabilme kapasitesine hayranlık duyuyorum. Dağ doruklarına baktığımda, aklıma tüneller, dinamitler geliyor. Gezegenlere bakınca uçakları düşünüyorum."

"Evet. İnsanların doğayı düşünürken hissettiklerini söyledikleri o özel huşu duygusuna gelince, ben onu hiç doğadan alamadım, yalnızca..." Sustu.

"Nerden aldınız?"

"Binalardan," diye fısıldadı Dominique. "Gökdelenlerden."

"Bunu söylemekte neden kararsızlık gösterdiniz?"

"Şey ... bilmem."

"Ben New York'un bir siluetini, dünyanın en güzel gurup manzarasına tercih ederim. Hele ayrıntıları göremediğim zaman. Yalnızca biçimler. Biçimler ve onları yaratan düşünce. New York'un -üzerindeki gökyüzüyle, insanoğlunun iradesi görünür hale gelir. Başka bir dine neden ihtiyaç duyalım ki? Sonra insanlar bana, balta girmemiş bir ormanın göbeğindeki kutsal bir kovuktan söz ederler. Oraya gidip köhne bir tapınağa saygılarını sunduklarını anlatırlar. Sırıtan bir taş canavara. Cüzzamlı bir vahşinin yarattığı, iğrenç, göbekli bir yaratığın simgesi. Görmek istedikleri güzellikle deha mı? Bir yücelik duygusu mu? O zaman New York'a gelsinler. Hudson kıyılarında durup baksınlar, diz çöksünler. Ben kendi penceremden kenti gördüğüm zaman ... yo, kendimi küçük hissetmiyorum. Ama eğer bir savaş burayı tehdit ederse, kendimi gökyüzüne fırlatıp o binaları bedenimle korumak isterdim diyorum."

"Gail, seni mi dinliyorum, kendimi mi dinliyorum, anlayamadım."

"Bu sözlerde kendini mi buldun?"

Dominique gülümsedi. "Aslında pek sayılmaz. Ama sözümü de geri almıyorum, Gail."

"Teşekkür ederim, Dominique." Sesi yumuşak, eğleniyormuş gibiydi. "Ama biz senden ve benden söz etmiyorduk. Başka insanlardan söz ediyorduk." İki koluyla parmaklığa dayandı, sudaki ışıklara bakarak konuştu. "İnsanların kendilerini alçaltmaya bu kadar heves etmelerinin nedenlerini düşünmek, ilginç bir şey. Doğa karşısında kendini küçük hissetmek gibi. Bu saçmalık değil ama. Bu hemen hemen kurumsallaşmış bir şey. Biri sana bu görüşü anlatırken kendini ne kadar haklı hisseder, ne kadar övünç duyar, hiç fark ettin mi? Sanki sana, bak; ben "Pigme" olduğuma ne kadar memnunum, çünkü çok iyi ve sevap işleyen biriyim, dermiş gibi. Ünlü kişilerden biri, Niagara Çavlanı'na bakarken o kadar da büyük değilim demiş olsa, bu sözü tekrarlarken enikonu sevinç duyarlar. Farkına vardın mı? Büyük bir deprem karşısında, ellerinden gelenin tümü hava cıva ise, bunu bilinçlendirdiklerinde ağızlarını şapırdatacak hale gelirler. Sanki dört ayaküstü yere çökmüş,

yüzlerini çamurlara sürterek kasırgaların görkemi önünde susta durmuşlardır. Oysa ateşi bulan, buharı, elektriği keşfeden, yelken açıp okyanusları aşan, uçakları, barajları yapan ve gökdelenleri diken ruh, bu ruh değildir. Nedir bu insanların korktuğu? Sürünmekten hoşlanan bu güruhun bu kadar nefret ettiği şey nedir? Ve neden?"

Dominique, "Bunun cevabını bulduğum zaman, dünyayla barış imzalayacağım," dedi.

Wynand konuşmayı sürdürdü. Yaptığı yolculuklardan, çevrelerindeki karanlığın ötesindeki kıtalardan söz etti. O karanlık her yanı bir perde gibi sarmış, gözkapaklarına baskı yapıyordu. Dominique bekledi. Cevap vermeyi kesmişti. Aradaki küçük sessizlikleri ona bıraktı. Konuyu bitirmesi ya da kendi beklediği, şeyleri söylemesi için. Ama o öyle bir şey söylemedi.

"Yorgun musun, tatlım?" diye sordu.

"Hayır."

"Oturmak istersen sana bir şezlong getireyim."

"Hayır, burada durmak hoşuma gidiyor."

"Biraz soğuk. Ama yarın daha güneye inmiş oluruz, o zaman okyanusun gece yarısı nasıl tutuştuğunu görürsün. Çok güzeldir."

Wynand sessiz kaldı. Dominique geminin suları yara yara ilerleyişini dinliyordu.

"Aşağıya ne zaman iniyoruz?" diye sordu.

"Aşağıya inmiyoruz."

Bunu alçak sesle söylemişti. Açık ve basit. Değiştiremediği bir gerçeğin karşısında çaresizmiş gibi.

Sonra, "Benimle evlenir inisin?" diye sordu.

Dominique uğradığı şoku saklayamadı. Wynand böyle olacağını önceden tahmin etmişti. Anlayışlı bir ifadeyle gülümsüyordu.

"Başka bir şey söylememek en iyisi." Sözlerini dikkatli seçiyordu. "Ama eğer kelimelere dökmemi istersen, söylerim. Çünkü aramızda o tür bir sessizlik, beklemeye hakkım olmayan bir şey. Bana çok fazla şey söylemek istemiyorsun. Bu gece senin yerine ben konuştum. Şimdi de izin ver, senin yerine konuşayım. Sen beni, insanlara karşı duyduğun tiksintinin bir simgesi olarak seçtin. Beni sevmiyorsun. Bana hiçbir şey vermek istemiyorsun. Ben yalnızca senin kendini mahvetme aracınım. Bunların hepsini biliyorum, kabul ediyorum ve benimle evlenmeni istiyorum. Dünyadan öcünü almak için çok kötü bir adım atmak istiyorsan, o adım kendini düşmanına satmak değil, onunla evlenmektir. Senin en kötü yanını onun en kötü yanıyla eşleştirmek için değil, senin en kötü yanını onun en iyi yanıyla eşleştirmek için. Bunu bir kere denedin, ama seçtiğin kurban, amacına layık değildi. Görüyorsun, olayı senin bakış açından sunuyorum. Benim amaçlarım, bu evlilikten neler beklediğim, senin ilgini çekmez. Onu bir kenara bırakıyorum. Bilmen gerekmez. Düşünmen de gerekmez. Senden hiçbir vaat istemiyorum, sana hiçbir mecburiyet yüklemiyorum. Ne zaman istersen beni terketmekte özgürsün. Bu arada ... seni ilgilendirmediğine göre söyleyeyim ... seni seviyorum."

Dominique tek kolunu arkasına doğru uzatmış, parmak uçlarıyla parmaklığa dokunmuş durumdaydı. "Bunu istememiştim," dedi.

"Biliyorum. Ama eğer merak ediyorsan, sana bir hata yaptığını söyleyebilirim. Ömrümde karşılaştığım en temiz insanı gösterdin bana."

"Ne gülünç, değil mi? Nasıl tanıştığımızı düşününce?"

"Dominique, ben ömrümü, dünyanın iplerini çekip onu bir kukla gibi oynatmakla geçirdim. Her şeyi gördüm. Saflık diye bir şey olduğuna inanır mıydım sanıyorsun? Ancak senin seçtiğin yol gibi çarpık ve korkunç bir yolla gelirse, o başka. Ama benim duygularım senin kararım etkilememeli."

Dominique durmuş, ona bakıyordu. İnanmaz bakışlarla, geçmiş saatlerin tümüne bakmaktaydı. Dudaklarında yumuşak bir ifade vardı. Wynand bunu gördü. Dominique'e göre, Wynand'ın bu akşam söylediği her şey, onun kendi dilinde sözlerdi. Yaptığı bu teklif ve sunuş biçimi de Dominique'in dünyasına uygundu. Böylelikle Wynand kendi amacını mahvetmiş oluyor, Dominique için önerdiği niyeti de yok ediyor; böyle konuşan bir erkekte, alçalma diye bir şeyin aranamayacağını ortaya koyuyordu. Birdenbire Dominique'in içinden ona uzanmak, ona her şeyi anlatmak, göstereceği anlayışa sığınıp bir an rahatlamak, sonra da ondan, bir daha kendisini asla görmemesini istemek geldi.

Sonra birden hatırladı.

Wynand onun elinin hareketini fark etmişti. Dominique'in parmakları parmaklığın üzerinde iyice gergindi. Bir desteğe duyduğu ihtiyacı açığa vuruyor, bu ana önem kazandırıyordu. Sonra o parmaklar gevşedi, parmaklığın rayına sarıldı. Dominique dizginleri toparlamayı başarmış gibi. Dikkatsizce. Çünkü artık ciddi bir çabaya gerek kalmamıştı.

Stoddard Tapınağı'nı hatırladı Dominique. Karşısındaki adamı düşündü. Katıksız yücelik yolundaki katıksız hırstan söz eden, gökdelenleri vücuduyla korumak istediğini söyleyen bu adamı. Sonra New York *Banner*'ın baş sayfasındaki bir resim geldi gözünün önüne. Howard Roark'u Enright Evi'ne bakarken gösteren resim. Altında da bir yazı: "Memnun musun, Bay Süpermen?"

Dominique başını kaldırıp Wynand'a baktı.

"Seninle evlenmek mi?" diye sordu. "Bayan Wynand Gazeteleri olmak mı?"

Wynand cevap verirken sesindeki çaba belli oluyordu. "Böyle adlandırmak istiyorsan, evet."

"Seninle evlenirim."

"Teşekkür ederim, Dominique."

Dominique kayıtsızlık içinde bekledi.

Wynand ona döndüğünde, gün boyu hep konuştuğu gibi konuşmaya başlamıştı. Sakin ve biraz da neşeli bir sesle.

"Geziyi kısa keseriz. Bir hafta yeter. Bir süre seni burada istiyorum çünkü. Döndüğümüzün ertesi günü Reno'ya doğru yola çıkarsın. Kocanı ben hallederim. Stoneridge'i alır, başka da ne isterse alır, cehennemin dibine gider. Döndüğün gün evleniriz."

"Peki, Gail. Şimdi aşağıya inelim."

"Bunu istiyor musun?"

"Hayır. Ama evliliğimizin önemli olmasını istemiyorum:"

"Ben önemli olmasını istiyorum, Dominique. Bu yüzden de, bu gece sana el sürmeyeceğim. Evlenene kadar böyle. Biliyorum, mantıksız bir jest bu. Düğün töreninin ikimiz için de bir önemi olmadığının farkındayım. Ama aramızda uygulanabilecek tek anormallik, geleneksel davranmak olabilir. O yüzden istiyorum bunu. İstisna olarak başka bir şey gelmez elimden."

"Nasıl istersen, Gail."

Wynand o zaman onu kendine çekti, dudaklarından öptü. Bu öpüş, deminki sözlerinin devamıydı. Öyle yoğun bir ifadeydi ki, Dominique vücudunu kasmaya, katılaştırmaya çalıştığında, ona cevap vermemeye uğraştığında, vücudunun elinde olmaksızın cevap verdiğini hissetti. Vücudu ona her şeyi unutturuyor, kendisine sarılmış olan bu adamın fiziksel varlığını öne çıkarıyordu.

Wynand onu bıraktı. Dominique onun da durumu fark ettiğini anlamıştı. Wynand gülümsedi.

"Yorgunsun, Dominique. İyi geceler diyeyim, mi sana? Ben burada bir süre daha kalmak istiyorum."

Dominique uysal bir tavırla döndü, tek başına kamarasına indi.

5

"Ne oldu? Stoneridge'i alamıyor muyum?" diye sordu Peter Keating. Dominique salona yeni girmişti. Keating de peşinden yürümüş, açık kapının yanında duraklamıştı. Dominique eldivenlerini elinden çekerken,

"Stoneridge'i alacaksın, Peter," dedi. "Bay Wynand gerisini sana kendisi söyleyecek. Seninle bu gece görüşmek istiyor. Sekiz buçukta. Evinde."

"Ne halt etmeye?"

"Sana kendisi söyleyecek."

Dominique eldivenlerini yavaşça avucuna vurdu. Küçük bir bitiş işareti. Cümle sonundaki nokta gibi. Sonra odadan çıkmak üzere döndü. Keating onun yolunu tıkadı:

"Vız gelir bana," dedi. "Vız gelir. Ben de oynayabilirim sizin oyununuzu. Ne büyüksünüz, ne harikasınız, değil mi? Kamyon şoförleri gibi davranabildiğiniz için. Sen ve Bay Gail Wynand. Ahlak da cehennemin dibine, insanların duyguları da cehennemin dibine, öyle mi? Ben de yapabilirim aynı şeyi. İkinizi de kullanır, bu işten ne alabilirsem, onu alırım. Tek önemli olan bu. Hoşuna gitti mi? Solucan acı çekmeyi reddedince, keyfi kalmıyor mu yoksa? İşin güzelliğini mi bozuyor?"

"Bence bu çok daha iyi, Peter. Sevindim."

Ama Keating o akşam Wynand'ın çalışma odasına girdiğinde, bu tavrını sürdürmeyi beceremedi. Gail Wynand'ın evine kabul edilmenin dehşetinden bir türlü kurtulamıyordu. Oda boyunca yürüyüp masanın karşısındaki koltuğa gelinceye kadar, artık tek hissedebildiği, bir ağırlık duygusuydu. Acaba ayaklarım bu yumuşak halıda iz bırakmış mıdır? diye düşünüyordu. Dalgıçların kurşun pabuçları gibi!

Wynand, "Size söylemek zorunda olduğum şeyin söylenmesi de, yapılması da hiçbir zaman gerekmemeliydi, Bay Keating," dedi. Keating hiç kimsenin bu kadar bilinçli bir kontrol uygulayarak konuştuğunu duymamıştı. Delice bir düşünce geçti aklından. Sanki Wynand yumruğunu sıkmış, sesinin her hecesini o yumrukla yönlendiriyormuş gibi, dedi kendi kendine. "Bundan sonra söyleyeceğim her söz tatsız, bu nedenle kısa konuşacağım. Karınızla evleneceğim. Kendisi yarın boşanmak üzere Reno'ya hareket ediyor. İşte Stoneridge anlaşması. Ben imzamı attım. İlişiğinde iki yüz elli bin dolarlık bir çek var. Bu para, anlaşma gereği alacağınız paranın dışında. Şu anda hiçbir şey söylemeseniz daha iyi olur. Onayınızı daha ucuza da sağlayabilirdim, onu biliyorum, ama tartışmak istemiyorum. Pazarlığa başlarsak, durum dayanılmaz olur. Bu nedenle lütfen bunu alın ve konuyu kapanmış sayın."

Anlaşmayı masanın üzerinden uzatıyordu. Keating kâğıdın tepesine köşegenle tutturulmuş dikdörtgen biçimindeki çeki gördü. Köşegen, lambanın ışığında gümüş gibi parlıyordu.

Keating'in eli kâğıdı almak üzere uzanmadı. Çenesi kelimeleri çıkarabilmek için garip biçimlere gire gire konuştu:

"İstemiyorum. Onayımı bedava da alabilirsiniz."

"Wynand'ın yüzünde bir şaşkınlık gördü. Hemen hemen merhametli bir ifade.

"İstemiyor musunuz? Stoneridge'i de mi istemiyorsunuz?"

"Stoneridge'i istiyorum!" Keating'in eli birden uzandı, kâğıdı kaptı. "Hepsini istiyorum! Neden yanınıza kâr kalsın? Ben ne diye aldırış edeyim?"

Wynand ayağa kalktı. Sesinde hem rahatlama, hem de hüzünle, "Doğru, Bay Keating," dedi. "Bir an

için evliliğinizi hemen hemen doğru bir şey gibi göstermek üzereydiniz. Oysa bırakın, nasılsa öyle kalsın. İyi geceler."

Keating evine dönmedi. Yürüyerek Neil Dumont'un oturduğu apartman dairesine gitti. Dumont onun yeni tasarımcısı ve en iyi arkadaşıydı. Sıska, kansız bir sosyete çocuğuydu. Onca saygın ecdadın ağırlığından omuzlan kamburlaşmış gibi görünüyordu. İyi bir tasarımcı değildi, ama tanıdıkları boldu. Ofiste Keating'in çok işine yarıyordu. Akşamlan da Keating onun çok işine yarıyordu.

Dumont'u evde buldu. Hemen Gordon Prescott'la Vincent Knowlton'u aradılar; felekten bir gece çalmak üzere dışarıya fırladılar. Keating fazla içmedi. Bütün hesapları o ödedi. Hatta gereğinden fazla ödedi. İkide bir ısmarlayacak yeni şeyler icat ediyordu. Hovardaca bahşişler bıraktı. Durmadan, "Biz dostuz, değil mi... biz dostuz, değil mi?" diye sorup duruyordu. Masadaki bardaklara bakıyor, sıvının içinde dans eden ışıkları seyrediyordu. Karşısındaki üç çift göze baktı. Bulanıktı gözler. Ama arasıra ona baktıklarında, memnuniyet yansıtıyorlardı. Yumuşak, rahatlatıcı gözlerdi.

O akşam Dominique bavullarını hazırlayıp odasına bıraktıktan sonra, Steven Mallory'yi görmeye gitti. Roark'u yirmi aydır görmemişti. Mallory'ye arasıra uğruyordu. Mallory bu gelişlerin, Dominique'in açıklamak istemediği bir mücadelede karşılaştığı yıkılma noktaları olduğunun farkındaydı. Aslında gelmek istemediğini, kendisiyle geçirdiği ender akşamların, Dominique'in hayatından koparılmış dilimler olduğunu da biliyordu. Hiç soru sormazdı, onu gördüğüne de her zaman sevinirdi. Alçak sesle konuşurlardı öyle akşamlarda. Bir dostluk duygusu sarardı çevrelerini. Yaşlanmış evli çiftler gibi. Sanki Mallory bir zamanlar onun vücuduna sahip olmuş, ama aradan geçen zaman içinde aralarında rahat bir yakınlıktan başka bir şey kalmamış gibi. Gerçi Mallory onun vücuduna hiçbir zaman dokunmuş değildi, ama heykeli yaparken o vücutla ilgili daha derin bir sahiplik duygusu edinmişti. Bunun her ikisine verdiği o özel duyguyu kaybetmelerine olanak yoktu.

Kapıyı açıp Dominique'i görünce gülümsedi.

"Merhaba, Dominique."

"Merhaba, Steven. Meşgul muydun?"

"Hayır. Gir içeri."

Stüdyosu eski bir binada, kocaman, dağınık bir yerdi. Dominique son gelişinden bu yana yer almış değişiklikleri hemen fark etti. Odada bir neşe, bir gülme havası vardı. Uzun süre tutulan bir soluğun salınması gibi. Elden düşme mobilyaları gördü. Az rastlanan dokusu, coşkun renkleri dikkat çeken bir şark halısı gördü. Yeşim kül tablaları, tarihsel kazılardan gelme heykel parçaları gördü. Wynand'ın alışverişinden apansız gelen parayla, canının istediği her şeyi almıştı. Bu neşeli kalabalığın yukarısında, duvarlar pek çıplak görünüyordu. Hiç tablo yoktu Mallory'nin duvarlarında. Bir tek çerçeve asılıydı. Roark'un Stoddard Tapınağı'yla ilgili ilk orijinal çizimi.

Dominique çevresine bakındı, her parça eşyayı ve onun burada bulunmasının nedenlerini düşündü. Mallory iki koltuğu tekmeyle şömineye yaklaştırdı, oturdular.

Sonra Mallory en sade sesiyle, "Clayton, Ohio," dedi.

"Ne yapıyor orada?"

"Janer Mağazası için yeni bir bina. Beş katlı. Ana Cadde'de."

"Ne zamandır orada?"

"Bir ay kadar oluyor."

Dominiqe'in her gelişinde, Mallory'nin cevap verdiği ilk soru bu olurdu. Hem onun sormasına

fırsat vermeden. Mallory'nin bu rahat davranışı, Dominique'in de açıklama yapmasını kolaylaştırıyor, bir şeyler saklamaya çalışmasını gereksiz kılıyordu. Çünkü Mallory'nin davranışına hiç yorum karışmış değildi.

"Ben yarın yolculuğa çıkıyorum, Steven."

"Uzun mu sürecek?"

"Altı hafta. Reno."

"Sevindim."

"Dönüşte ne yapacağımı sana söylemesem daha iyi olacak. Sevinmeyeceksin."

"Sevinmeye çalışırım ... eğer yapmak istediğin oysa."

Şöminede, kömürlerin üzerinde duran kütüklerden biri hâlâ biçimini bozmuş değildi. Üzeri ufacık yarıklarla kare kare ayrılmış, alev almadığı halde rengi ateş gibi olmuştu. Bir dizi ışıklı pencere gibi. Birden o ışıklı pencereler ortalarından yarıldı, şöminenin lekeli tuğlalarına doğru kıvılcımlar püskürdü.

Mallory kendi işinden söz ediyordu. Dominique bunları dinlerken; vatanından epeydir uzakta kalmış bir göçmenin, anadilini ilk defa duyuşu gibi bir duygu içindeydi.

Bir sessizlikten yararlanıp, "Nasıl o, Steven?" diye sordu.

"Her zamanki gibi. Değişmez o, bilirsin."

Kütüğe bir tekme savurdu, birkaç kömür yerinden yuvarlandı. Mallory onları geriye itti, konuştu:

"Bana bazen, aramızda ölümsüzlüğe erişmiş bir tek o var gibi geliyor. Şöhret açısından demek istemiyorum. Günün birinde ölmeyecek de demiyorum. Ama ölümsüzlüğü yaşıyor. Bence ölümsüzlük sözünün anlamı, o insan işte. İnsanlar ebediyen kalıcı olmaya nasıl özlem duyarlar, bilirsin. Ama her geçen günle birlikte biraz ölürler. Onlarla karşılaştığında, bir bakarsın, geçen sefer gördüğün insan değil artık. Hatta her saat, kendi içlerinden bir parçayı öldürürler. Değişirler, inkâr ederler, çelişkilere düşerler; bunun adına da büyüme derler. Sonunda geriye hiçbir şey kalmaz. Tersine çevirmedikleri, ihanet etmedikleri hiçbir şeyleri kalmaz. Sanki aslında ortada bir kimlik yokmuş da, şekilsiz bir kitle halinde, parlayıp sönen sıfatlar varmış gibi. Bir an bile tutamadıkları kalıcılığı nasıl bekleyebiliyorlar? Ama Howard ... insan onu ebediyen var olarak düşünebilir."

Dominique ateşe bakıyordu. Yüzüne vuran ışık onu canlıymış gibi gösteriyor, bir yanılgı yaratıyordu. Bir süre sonra Mallory sordu:

"Aldığım yeni şeyleri nasıl buldun?"

"Beğendim. Onlara sahip olmandan hoşlandım."

"Beni -son gördüğünden beri neler olduğunu söylemedim sana. İnanılmaz bir şey. Gail Wynand ..."

"Evet, onu biliyorum."

"Biliyor musun! Düşün bir! Wynand hem de! Nereden keşfetti beni acaba?"

"Onu da biliyorum. Döndüğümde söylerim sana."

"Adamın inanılmaz bir değer yargısı var. Yani öyle biri için inanılmaz. En iyilerini aldı."

"Evet, alır."

Sonra Dominique, bir geçişe gerek duymadan eski konuya döndü, ama Mallory onun artık Wynand'dan söz etmediğini anlamakta zorlanmadı.

"Steven, sana hiç beni sordu mu?"

"Hayır."

"Benim buraya uğradığımdan söz ettin mi ona?"

"Hayır."

"Bunu ... benim hatırım için mi yaptın, Steven?"

"Hayır. Onun hatırı için."

Artık Dominique'e bilmek isteyeceği her şeyi söylemiş olduğunun farkındaydı.

Dominique ayağa kalkarken, "Biraz çay içelim," dedi. "Kap kaçağı göster bana. Kendim yaparım."

Dominique sabahın erken saatinde Reno'ya doğru yola çıktı. Keating o sıra hâlâ uyuyordu. Dominique veda etmek için onu uyandırmadı.

Keating gözlerini açtığında, onun gitmiş olduğunu hemen anladı. Daha saate bakmadan anladı. Evin içindeki sessizliğin niteliği yetiyordu bunu belli etmeye. "İsabet" demesi gerektiği kanısındaydı, ama demiyor, öyle bir şey de hissetmiyordu. Asıl hissettiği, çok geniş, yamyassı bir kavramdı: "Yararı yok." Ama bunun kendisiyle de, Dominique'le de ilgisi yoktu. Yalnızdı şu anda. Numara yapmasına hiç gerek yoktu. Yatakta, kollarını iki yana açmış sırtüstü yatarken, kendini çaresiz hissetmekteydi. Yüzüne tevazu dolu bir ifade gelmiş, gözleri şaşkın bakıyordu. Bunun bir şeylerin sonu, bir şeylerin ölümü olduğunu hissetmekteydi, ama onun da Dominique'i kaybetmekle ilgisi yoktu.

Kalkıp giyindi. Banyoda Dominique'in kullanıp attığı bir havlu buldu. Alıp yüzüne dayadı, uzun süre öyle tuttu. Üzülüyor değildi. Adı olmayan bir duyguydu hissettiği. Anlayış da değil. Çünkü onu yalnızca iki kere sevmişti ve bunun farkındaydı. Biri, Toohey'nin telefon ettiği gece, biri de şimdi. Sonra parmaklarını açtı, havlu kayıp yere düştü. Akan su gibi.

Ofise gidip her zamanki gibi çalıştı. Boşanacağını hiç kimse bilmiyordu, o da kimseye söyleme isteğini duymadı. Neil Dumont bir ara ona göz kırptı, "Peter, bugün bir tuhafsın," dedi. Peter omuz silkip ona arkasını döndü. Dumont'u gördükçe içi bulanıyordu bugün.

Ofisten erken çıktı. Belirli belirsiz bir içgüdü onu çekiyor gibiydi. Başlangıçta açlık duygusuna benziyordu ama yavaş yavaş kendini belli etmeye başladı. Ellsworth Toohey'i görmek zorundaydı. Toohey'e ulaşması şarttı. Kendini gemi kazasından kurtulmuş da, uzaktaki ışığa doğra yüzmeye çalışan biri gibi hissediyordu.

O gece kalkıp Ellsworth Toohey'nin oturduğu daireye gitti. Kapıdan girdiğinde, kendini kontrol edişinden bir hayli gurur duydu, çünkü Toohey onun yüzünden bir şey anlamamıştı.

Toohey üzerinde durmuyormuş gibi, "Aa, merhaba, Peter," dedi. "Zamanlama yeteneğin çok eksik. Beni hep en kötü akşamlarda yakalıyorsun. Ama aldırma. Dostlar insanı rahatsız etmek için değil midir? Otur, otur, hemen geliyorum."

"Özür dilerim, Ellsworth, ama mecburdum."

"Rahatına bak. Bana bir tek dakika izin ver, yeter. Olmaz mı?"

Keating oturup bekledi. Toohey çalışıyor, daktiloyla yazılmış birtakım sayfaların kenarlarına notlar alıyordu. Kurşun kalemini yonttuğunda sesi Keating'in sinirlerini törpüledi. Toohey tekrar kâğıtlara eğildi, yeni baştan işe koyuldu.

Yarım saat kadar sonra kâğıtları kenara itti, Keating'e gülümsedi.

"Bu kadar," dedi. Keating öne doğru eğilir gibi ufacık bir hareket yaptı. "Dur daha," dedi Toohey. "Bir de telefon etmem gerek."

Gus Webb'in numarasını çevirdi. "Alo, Gus?" dedi neşeyle. "Nasılsın, ayaklı prezervatif reklamı?" Keating, Toohey'nin bu kadar yüz göz olabileceğini hiç sanmazdı. Kardeş kardeşle konuşuyormuş gibi, bu yüzden özene hiç gerek yokmuş gibi bir ses tonu. Webb'in tiz sesinin gülerek bir şeyler söylediğini duydu. Kulaklıktan hızlı sesler püskürmeye devam etti. Birinin boğazına tüp sokulmuş, temizleme yapılıyormuş gibi. Kelimeleri anlamaya olanak yoktu, konuşmanın ancak niteliği belli oluyordu. Boş verme, küstahlık kokan, arasıra gülmelerle çınlayan bir konuşma.

Toohey koltuğunda arkaya yaslandı, yüzünde yarım bir gülümsemeyle dinledi. "Evet," diyordu arasıra. "Evet, evet ... haklısın, arkadaş ... tabii öyle." Derken Toohey daha kaykıldı, boyalı pabuçlarının tekini masanın kenarına dayadı. "Bak, arkadaş, senden bir süre için Bassett'e fazla yüklenmemeni istiyorum. Senin çalışmalarını elbette beğeniyor, ama şimdilik fazla şoke etme onu. Zıpçıktılıklar yok, tamam mı? Ağzını kapalı tut. Bal gibi biliyorsun nasıl söyleyebildiğimi. Öyle, evet. Tamam işte. Ne? Öyle mi yaptı? Çok iyi, melek surat... Haydi, görüşürüz ... Ha, Gus, İngiliz leydiyle musluk tamircisini duymuş muydun?" Sonra fıkra anlatmaya başladı.. Kulaklık avaz avaz haykırarak güldü. "Neyse, sen dikkatli ol, mideni kolla, melek surat. İyi geceler."

Toohey kulaklığı yerine koydu, "Evet, Peter," diyerek gerindi, ayağa kalktı, Keating'in karşısına gelip durdu, ufacık ayakları üzerinde sallandı. Gözleri pırıl pırıl ve anlayışlı bakıyordu.

"Evet, Peter, ne oldu bakalım! Dünya tepene mi yıkıldı?"

Keating iç cebine uzanıp sarı bir çek çıkardı. Buruşmuştu çek. Çok ellendiği belliydi. On bin dolarlık bir çekti. Altında Keating'in imzası vardı. Ellsworth M. Toohey adına yazılmıştı. Keating'in onu Toohey'e uzatış biçimi, bağışçı gibi değil, dilenci gibiydi.

"Lütfen, Ellsworth ... al bunu ... İyi bir amaca harca ... Sosyal Araştırmalar Derneği'ne ... Ya da hangisine istersen ...en iyisini sen bilirsin ... iyi bir amaca gitsin ..."

Toohey çeki iki parmağının ucuyla, kirli bir madeni paraymış gibi tuttu. Başını hafifçe yana eğdi, dudaklarını bir beğeni ifadesiyle büzdü, sonra çeki masasına fırlattı.

"Çok zarif bir hareket, Peter. Gerçekten öyle. Nereden esti bu?"

"Ellsworth, hatırlıyor musun, bir kere demiştin ki ... ne yapmış olursak olalım, yeter ki başkalarına yardım edelim, demiştin. Tek önemli olan o, demiştin. Bu iyi bir şey, değil mi? Temiz bir şey, değil mi?"

"Bir kere söylemedim, bir milyon kere söyledim."

"Doğru gerçekten, değil mi?"

"Tabii doğru. Eğer kabul etmeye cesaretin varsa."

"Sen benim dostumsun, değil mi? Tek dostum sensin. Ben ... kendimle bile dost değilim, ama sen dostsun benimle. Değil mi, Ellsworth?"

"Tabii ki öyle. Hem bunun değeri, senin kendi kendinle dost olmandan çok daha fazla. Biraz garip bir kavram, ama son derece geçerli."

"Anlıyorsun. Başka kimse anlamıyor. Ve sen beni seviyorsun."

"Canla başla. Vaktim oldukça."

"Hu?"

"Mizah anlayışı, Peter! Nerede senin mizah anlayışın? Ne oluyorsun? Karnın mı ağrıyor? Yoksa ruhsal bir hazımsızlık mı?"

"Ellsworth, ben ..."

"Evet?"

"Söyleyemem. Sana bile."

"Sen korkağın birisin, Peter."

Keating çaresiz bakışlarla baktı. Ellsworth'un sesi hem ciddi, hem anlayışlıydı. Acı mı hissetsin, kendini hakarete uğramış mı saysın, yoksa güven mi kazansın, bilemiyordu.

"Buraya gelip bana, insanın yaptığı şeyin önemi yok, diyorsun; ondan sonra da yaptığın bir şey yüzünden, karşımda parça parça oluyorsun. Haydi, kendine gel. Önemi yok, de. Ben kendim önemli değilim, de. İnanarak söyle bunu. Biraz cesaret göster. O küçük egonu unut."

"Ben önemli değilim, Ellsworth. Ben önemli değilim. Ah, Tanrım, keşke herkes de bunu senin söyleyebildiğin gibi söyleseydi! Ben önemli değilim. Önemli olmak istemiyorum."

"Para nereden geldi?"

"Dominique'i sattım."

"Neden söz ediyorsun? Yat gezintisi mi?"

"Ama bana, sanki sattığım Dominique değilmiş gibi geliyor."

"Sana ne eğer..."

"Reno'ya gitti."

"Ne?"

Toohey'nin gösterdiği tepkideki şiddeti anlayamamıştı, ama merak edemeyecek kadar da yorgundu. Her şeyi anlattı ona. Başına geliş sırasıyla. Olayların olması nasıl uzun sürmediyse, anlatması da uzun sürmedi.

"Seni sersem budala! Buna izin vermemen gerekirdi!"

"Ne yapabilirdim ki? Wynand'a karşı hele!"

"Ama Dominique'le *evlenmesine* izin vermek!"

"Neden olmasın, Ellsworth? Şeyden daha iyi..."

"Hiç sanmazdım Wynand'ın kalkıp ... ama ... öff, Allah kahretsin, ben senden de budalayım!"

"Ama Dominique açısından daha iyi..."

"Senin Dominique'in cehennemin dibine! Ben Wynand'ı düşünüyorum!"

"Ellsworth, ne oluyor sana? ... Buna neden kaygı..."

"Sus biraz, tamam mı? Bırak da düşüneyim."

Az sonra Toohey omuz silkti, Keating'in yanına oturdu, kolunu onun omzuna attı.

"Üzüldüm, Peter," dedi. "Özür dilerim. Sana bağışlanamayacak kadar kaba davrandım. Ama neler hissettiğini anlıyorum. Yine de, çok fazla ciddiye almaman gerekir. Önemi yok." Otomatik konuşuyor gibiydi. Aklı aslında başka yerlerdeydi. Keating bunun farkına varmadı. Yalnızca kelimeleri duyuyordu o. Çölde bir vaha gibiydi o kelimeler. "Önemi yok. İnsanlık hali işte. İnsandan fazla bir şey olmak isteyecek değilsin ya. Kim daha iyi ki? İlk taşı atmaya kimin hakkı var? Hepimiz insanız.

Önemi yok."

"Tanrım!" dedi Alvah Scarret. "Yapamaz! Hele Dominique Fıancon'la!"

"Yapacak," dedi Toohey. "Dominique döner dönmez."

Scarret zaten Toohey'nin kendisini öğle yemeğine davet etmesine çok şaşırmıştı. Ama bu haberi duyunca, ilk şaşkınlık, yerini çok daha acı bir şaşkınlığa bırakmıştı.

Önündeki tabağı yana iterken, "Dominique'i severim," dedi. Yiyemezdi artık. İştahtan eser kalmamıştı içinde. "Her zaman çok sevmişimdir. Ama onu Bayan Wynand olarak görmek!"

Toohey, "Benim duygularım da tam öyle!" dedi.

"Gaibe hep evlen, evlen demişimdir. İyi bir şey. İnsana bir hava veriyor. Bir saygınlık sigortası. Onun da işine yarar. Hayatı her zaman ince buz üstünde gider gibi. Şimdiye kadar idare etti. Ama Dominique!"

"Böyle bir evliliği sen neden uygunsuz buluyorsun?"

"Şey ... yani, böylesi hiç ... Allah kahretsin, sen de biliyorsun doğru olmadığını!"

"Ben biliyorum. Sen de biliyor musun?"

"Bak, bu kadın tehlikeli bir kadın."

"Öyle. O senin *küçük* sorunun. Asıl büyük sorunun, Wynand'ın tehlikeli bir adam oluşu."

"Şey ... bazı bakımlardan evet."

"Saygı değer editörüm, ne demek istediğimi çok iyi anlıyorsun. Ama bazen her şeyi açıkça ortaya koymak insana yardımcı olur. İleriye dönük işbirliğine zemin hazırlar. Sen ve ben ... çok ortak yanı olan insanlarız, ama sen bugüne kadar bunu kabullenmekte biraz isteksiz davrandın. Biz aynı temanın iki varyasyonu gibi bir şeyiz, değil mi? İki ucu, aynı ortaya karşı oynuyoruz. Böylesi senin edebi üslubuna daha iyi uydu işte. Ama sevgili patronumuz bambaşka bir ezgi. Bambaşka bir *laytmotif* Sence de öyle değil mi, Alvah? Sevgili patronumuz hepimizin arasında bir kaza. Kazalar güvenilmez olgulardır. Sen yıllardan beri sandalyenin kenarında oturur durumdasın. Yalan mı? Sandalyenin kenarına ilişmiş, Bay Gail Wynand'a bakıyorsun. Demek ki ne dediğimi anlayabilirsin. Bayan Dominique Francon'un da, pek bizim ezgimizden olmadığını biliyorsun. Öyle bir etkinin, patronumuzun hayatına girdiğini görmek hoşuna gitmez. Konuyu bundan açık ortaya koyabilir miydim?"

"Akıllı adamsın, Ellsworth," dedi Scarret kurşun gibi ağır bir sesle.

"O yıllardan beri belli."

"Gail'le konuşacağım. Sen konuşmasan iyi edersin ... özür dileyerek söyleyeyim, senden nefret eder. Ama benim konuşmamın da fazla bir işe yarayacağım sanmıyorum. Kararım vermişse caymaz."

"Ben de bir işe yaramasını bekliyor değilim zaten. İstersen bir dene, ama yararı olmayacaktır. O evliliği durduranlayız. Benim iyi yanlarımdan biri, yenildiğim zaman kabul etmesini bilişimdir."

"Ama o zaman neden kalktın da ..."

"Sana bunları anlattım, öyle mi? Bir kaşık tatlı ikram ettim, Alvah. Ön bilgi."

"Doğrusu makbule geçti, Ellsworth. Hem de çok."

"Hep makbule geçmesini sağlarsan akıllılık edersin. Wynand Gazeteleri'nden insan kolay kolay vazgeçemez, Alvah. Birlikten kuvvet doğar. Senin üslubun işte."

"Ne demek istiyorsun?"

"Zor günler geliyor demek istiyorum, dostum. Birbirimize dayansak iyi ederiz."

"Eh, ben hep seninle birlikteyim, Ellsworth. Hep öyle oldum."

"Doğru sayılmaz ama üzerinde durmayalım. Bizi yalnızca şimdiki zaman ilgilendiriyor. Bir de, gelecek zaman. Anlaşmamızın simgesi olarak, ilk fırsatta Jimmy Kearns'i defetmeye ne dersin?"

"Aylardır bunun peşinde olduğunu *sezmiştim*! Nesi var Jimmy Kearns'in? Şeytan gibi çocuk. Kentin en iyi tiyatro eleştirmeni. Aklı başında. Bıçak gibi. Geleceği parlak."

"Onun ... başına buyruk görüşleri var. Bıçak gibi ama, ofiste bıçaklar bulunmasını istemezsin herhalde. Senin elindeki bıçak hariç tabii. Vaatlerin neler vaat ettiğine dikkat etmek kendi yararına olur."

"Yerine kimi koyacağım peki?"

"Jules Fougler'i."

"Öff, Allah kahretsin, Ellsworth!"

"Neden olmasın?"

"O itoğlu ... paramız yetmez onu almaya."

"İstersen alabilirsin. Hem ne kadar da ünlü, baksana!"

"Ama onun kadar geçimsiz bir sa ..."

"Eh, onu almak zorunda değilsin tabii. Bunu başka zaman konuşuruz. Sen Jimmy Kearns'i def et, yeter."

"Bak, Ellsworth, ben adam kayırmam. Bana göre hepsi bir. Kov diyorsan kovarım Jimmy'yi- Ama neye yarayacağını anlayamıyorum, demin konuştuğumuz konuyla ne ilgisi olduğunu da göremiyorum."

"Göremiyorsun," dedi Toohey. "Ama göreceksin."

"Gail, mutlu olmanı ne kadar çok isterim, bilirsin," dedi Alvah Scarret. Aynı akşam, Wynand'ın çatı katındaki salonunda, rahat bir koltuğa yerleşmişti. "Bunu biliyor olman gerekir. Kafamda bunun kadar önemli başka hiçbir şey yoktur."

Wynand kanepeye uzanmış; tek bacağını kıvırmış, ayağım öbür dizine dayamıştı. Bir yandan sigara içiyor, bir yandan sessizce dinliyordu.

"Dominique'i yıllardır tanırım," dedi Scarret. "Daha sen adını duymadan önce tanırdım. Çok da severim. Bir bakıma, baba gibi severim. Ama herhalde sen de kabul edersin ki, bu halkın Bayan Wynand olarak görmeyi bekleyeceği kadın o değil."

Wynand hiçbir şey söylemedi.

"Senin karın halkın malıdır, Gail. Otomatik olarak öyledir. Halkın malı. Senin okurlarının ondan bir şeyler istemeye, bir şeyler beklemeye hakkı var. Simgesel bir değer, anlıyor musun? İngiltere Kraliçesi gibi bir şey. Dominique'in böyle bir şeyi başarabilmesini nasıl beklersin? Halka belli bir şekilde gözükmek için çaba göstermesini nasıl beklersin? Tanıdığım insanlar arasında en zaptırapta gelmez olanı o. Korkunç bir şöhreti var. Ama en kötüsü de, Gail, boşanmış bir kadın olması! Biz burada tonlarla mürekkep harcayıp yuvanın kutsallığından, kadınlığın saflığından ve temizliğinden dem vuruyoruz! Okurların bunu nasıl sindirir dersin? Karını onlara nasıl satarım ben?"

"Bu konuşmaya artık son vermek gerektiği kanısında değil misin, Alvah?"

"Evet, Gail," dedi Scarret zayıf bir sesle.

Susup bekledi. Sanki kanlı bir kavgadan sonra barış sağlamak için fırsat kolluyordu.

"Buldum, Gail!" diye haykırdı birdenbire mutlu bir sesle. "Ne yapacağımızı buldum. Dominique'i tekrar gazeteye alırız, ona bir sütun yazdırırız. Değişik bir şey olur bu seferki. Ev konularında. Bütün gazetelerde yayınlarız. İşte, ev işlerinde kolaylıklar, taktikler, mutfak işleri, bebek bakımı, falan filan. O zaman işin batıcılığı törpülenir. Millete onun aslında ne iyi bir ev kadım olduğunu gösteririz. Gençliğinde yaptığı hatalar geçti gitti, der gibi. Kadınlara bağışlatırız onu. Bir de özel köşe ayırırız. 'Bayan Wynand'dan yemek tarifleri'. Dominique'in birkaç resmini basmak da işe yarar. Robalı elbiseler, önünde önlükler, saçları daha geleneksel taranmış

II

"Tokadı yemeden çeneni kapa, Alvah," dedi Wynand. Sesini hiç yükseltmemişti.

"Peki, Gail,"

Scarret gitmeye niyetleniyormuş gibi bir hareket yaptı.

"Otur yerine. Sözüm bitmedi."

Scarret sessizce bekledi.

Wynand, "Yarın sabah, gazetelerimizin her birine bir yazı yollayacaksın," dedi. "Arşiv dosyalarını taramalarını, Dominique Francon'un eski sütunuyla ilgili ne kadar fotoğrafı varsa bulmalarını söyleyeceksin. O fotoğrafların hepsini imha etmelerini söyleyeceksin. Şu andan itibaren gazetelerimin herhangi birinde onun adından söz edilir ya da fotoğrafı yayımlanırsa, sorumlu kadronun hepsini birden kovacağımı söylersin. Zamanı geldiğinde, evliliğimi gazetelerin hepsinde duyuracaksın. Ondan kaçınanlayız. Yazabileceğin en kısa duyuru olmalı. Yorum falan yok. Haber yok. Fotoğraf yok. Herkese bildir, iyice anladıklarından emin ol. Sözümü dinlemeyen kim olsa kovarım, sen de dahil."

"Haber mi yok ... sen ... evlenince?"

"Haber yok, Alvah."

"Ama ... Ulu Tanrım! Bal gibi haber bu! Öteki gazeteler ..."

"Öteki gazetelerin bu konuda ne yaptığı umurumda değil."

"Ama ... *Neden,* Gail?"

Dominique pencere kenarında oturmuş, tren tekerleklerinin çıkardığı sesi dinliyordu. Solmakta olan gün ışığında Ohio kırları geriye doğru kayıp durmaktaydı. Dominique başını koltuğun arkasına yaslamıştı. Elleri iki yanında cansız gibi duruyordu. Vagonun yapısıyla birleşmiş, tıpkı pencerenin çerçevesi, bastığı taban, kompartmanın duvarları gibi ileriye doğru taşınmaktaydı. Köşelerin netliği giderek kayboluyor, karanlık artıyordu. Pencere hâlâ ışıklıydı. Akşam ışığı sanki topraktan yayılıyordu. Dominique o baygın ışıktaydı. Işık kompartmana giriyor, orayı yönetiyordu. Yeter ki Dominique elektriği yakıp onu engellemesin.

Bilinçten ve amaçtan yoksundu Dominique. Bu yolculuğun sonunda bir şey beklemiyordu. Yalnızca yolculuğun kendisi önemliydi. Hareket ve o hareketin çevresini saran madeni ses. Kendini içi boşalmış gibi hissetmekteydi. Acısız bir düzlemde kimliği de yok oluyordu. O da ortadan silinmekten, şu toprakla şu pencere dışında her şeyin tanımsızlaşmasından memnundu.

Pencerenin dışındaki hareket yavaşlarken, istasyon binasının saçağı altındaki solmuş bir levhada "Clayton" yazısını görünce; neyi beklemekte olduğunu bir anda anladı. Neden daha hızlı bir trene

değil de bu trene bindiğini, neden tarifede durakları birer birer incelediğini de anladı. Oysa o sıralarda, o durakların adları anlamsız bir listeydi onun gözünde. Bavulunu, paltosunu ve şapkasını kaptı; koşmaya başladı. Kendine çekidüzen vermeye zaman ayıramazdı. Bastığı tabanın harekete geçmesinden, kendisini buradan uzağa götürmesinden korkuyordu. Vagonun dar koridorunda koştu, basamakları indi, istasyon platformuna atladı, açık kalmış boğazında kışın soğuğunu hissetti. Durdu, istasyon binasına baktı. Arkasında trenin harekete geçtiğini, takırdayarak uzaklaştığım duydu.

Paltosuyla şapkasını o zaman giydi. Peronun üzerinden bekleme salonuna yürüdü. Salonun tahta kaplama döşemeleri üzerinde kurumuş çikletler vardı. Köşede duran demir sobadan ortalığa sıcaklık yayılmaktaydı. Dominique salondan geçip istasyonun önündeki meydana çıktı.

Damların üzerinde, gökyüzünün son sarı şeridini gördü. Kenara tuğlalar yığılmıştı, ilerde birbirine yaslanmış gibi duran küçük evler ilişti gözüne. Dalları kıvrım kıvrım olmuş, yapraksız bir ağaç. Terkedilmiş bir oto tamirhanesinin açık duran kapısından bakınca, içerde haftalardır birikmiş iskelet hurdalar. Karanlık dükkânlar.

Köşede hâlâ açık bir eczane. Vitrininin loş, sarı ışığı.

Daha önce buraya hiç gelmemişti, ama yine de bu kentin gelen konuğa sahip olma iddiasını hissetmekteydi. Karanlık bir yakınlıkla sarıyordu çevresini bu kent. Sanki her karanlık kitlenin, uzaydaki gezegenler gibi çekim gücü vardı, birlikte Dominique'in yörüngesini saptıyorlardı. Elini kenarda duran yangın söndürme aletine dayadı, soğuğun eldiveninden geçip tenine işleyişini hissetti. İşte böyle tutuyordu bu kent onu. Doğrudan bir içe işleme. Bunu ne giysileri, ne de zihni durdurabiliyordu. Ama kaçınılmazlık karşısındaki huzurunu yine de korudu. Artık harekete geçmek zorundaydı. Hareket ise sabitti, önceden saptanmıştı. Oradan geçen birine, "Janer Mağazası'nın yeni inşaatı ne tarafta ?" diye sordu.

Karanlık sokaklarda sabırla ilerledi. Kış nedeniyle cılızlaşmış çimlerle dolu bahçelerin, sarkmış gibi gözüken balkonların önünden geçti. Boş arsalarda yaban otları, rüzgârın itmesiyle, oralara atılmış teneke kutulara çarpıyorlardı. Kapalı bakkalların, buharlar kusan bir çamaşırhanenin de önünden geçti. Perdesi açık bir evde, gömlekli bir adam ateşin karşısında oturmuş, gazete okuyordu. Dominique köşeleri döndü, sokaklardan karşıya geçti, pabuçlarının altında kaldırım taşlarının sertliğini hissetti. Çok seyrek olarak yanından geçenler, onun alışılmadık zarafetine şaşkın şaşkın bakıyorlardı. Dominique bunun farkına vardı, için için şaştı. Onlara, anlamıyor musunuz, demek geldi içinden. Sizden çok *ben* buraya aitim. Arasıra durup gözlerini yumuyor, solumayı zor buluyordu.

Ana caddeye vardığında daha yavaş yürümeye başladı. Birkaç ışık vardı orada. Kaldırım kenarına çapraz park etmiş arabalar, bir sinema, vitrininde mutfak araç gereçleriyle pembe iç çamaşırlarım bir arada sergileyen bir dükkân. Kazık gibi yürüyordu. Gözleri yalnızca ileriye bakmaktaydı.

Eski bir binanın yan tarafında parlak bir ışık gördü. Yan duvarda, yeni yıkılmış bitişik binanın kat izleri görünüyordu. Işık, hafriyat çukurundan yayılmaktaydı. Aradığı yerin burası olduğunu hemen anladı. Keşke olmasa, dedi içinden. Eğer geç saate kadar çalışıyorlarsa, o da burada olacak demekti. Dominique onu bu gece görmek istemiyordu. Yalnızca yeri ve binayı görmek istemişti. Daha fazlasına nazır değildi. Onu yarın görmek istiyordu. Ama artık duramazdı. Kazıya doğra ilerledi. Köşedeydi. Sokağa açıktı. Çit koymamışlardı. Demir takırtılarını duydu, vincin kolunu, yeni oyulmuş çukurun yamaçlarında duran adamları gördü. Kaldırıma uzatılmış kalasları göremedi ama adım seslerini duydu, sonra Roark'un çukurdan sokağa doğru tırmanmakta olduğunu gördü. Şapkası yoktu.

Paltosunun önü açık duruyordu.

Roark durdu. Dominique'e baktı. Dominique kendisinin dik durmakta olduğunu sanıyordu. Her şeyin basit ve normal olduğuna, karşısındaki turuncu saçlarla ela gözleri yine her zamanki gibi görmekte olduğuna inanıyordu. Roark büyük bir telaşla kendisine doğru ilerleyip onu dirseğinden sımsıkı tuttuğu, "Otursan iyi olur," dediği zaman gerçekten çok şaşırdı.

Sonra birdenbire, dirseğini tutan o el olmasa, ayakta duramayacağını anladı. Roark eğilip onun bavulunu aldı, onu karanlık yan sokaktan karşıya geçirip boş bir evin önündeki merdiven basamaklarına oturttu. Kendisi de yanına oturdu. Eliyle Dominique'in dirseğini hâlâ sımsıkı tutuyordu. Okşar gibi değildi bu tutuş. Her ikisi üzerinde kontrol sağlayan, kişilik dışı bir temastı.

Bir süre sonra elini indirdi. Dominique artık iyileşmiş olduğunu, tehlikenin geçtiğini o zaman anladı. Konuşabilecek duruma gelmişti.

"Yeni binan bu mu?"

"Evet. İstasyondan buraya kadar yürüdün mü?"

"Evet."

"Çok uzun yol.”

"Bence de."

Dominique birbirlerini selamlamamış olduklarını, bunun da doğru bir şey olduğunu düşündü. Yeniden buluşma değildi bu. Hiç kesintiye uğramamış bir sürecin içinde bir andı yalnızca. Ona "Merhaba" desem ne kadar garip olurdu, diye geçirdi içinden. İnsan her sabah uyandığında kendi kendini selamlamazdı ki!

"Bu sabah kaçta kalktın?" diye sordu Roark'a.

"Yedide."

"Ben o sıra New York'daydım. Takside, istasyona gidiyordum. Nerede kahvaltı ettin?"

"Küçük bir dükkânda."

"Bütün gece açık kalanlardan mıydı?"

"Evet. Daha çok kamyon şoförleri uğrar."

"Oraya sık sık gidiyor musun?"

"Kahve istediğim zamanlar."

"Bar tezgâhında mı oturuyorsun? Çevrede başkaları da oluyor mu? Sana bakıyorlar mı?"

"Vaktim varsa tezgâhta oturuyorum. İnsanlar var. Bana pek de fazla baktıklarını sanmıyorum."

"Ya sonra? İşe yürüyor musun?"

"Evet."

"Her gün mü yürüyorsun? Bu sokaklardan mı? Pencerelerin önünden geçerek mi? Yani birisi penceresini açsa ..."

"İnsanlar pek pencereden bakmaz."

Oturdukları yüksek basamaktan, karşı kaldırımdaki inşaat çukurunu görebiliyorlardı. Toprağı da, işçileri de, oraya dikilmiş o sert, sarı ışıkta parlayan çelik direkleri de. Dominique o anda, kaldırımların bulunduğu bir yerde boş toprak görmek ne garip, diye düşündü. Kentin giysisinden bir parça koparılmış da, alttaki çıplak eti görünüyormuş gibi.

"Son iki yılda iki sayfiye evi yaptın," dedi.

"Evet. Biri Pennsylvania'da, öteki Boston'da."

"Önemsiz evlerdi."

"Ucuzdular. Eğer onu demek istiyorsan. Ama yapması çok ilginçti."

"Burada ne kadar kalacaksın?"

"Bir ay daha."

"Neden geceleri çalışıyorsun?"

"İş acele."

Karşı kaldırımda vinç yine hareket halindeydi. Koskoca bir çelik sütunu, havada dengeliyordu. Dominique, Roark'un onu seyredişine baktı. Şu anda onu düşünmediğini biliyordu, ama yine de gözlerinde, o olaya yönelik içgüdüsel bir cevap vardı. Fiziksel kişiselliği, yakınlığı olan bir şey. Kendi binasıyla ilgili her şeye karşı.

"Roark ..."

Birbirinin adını seslendirmemişlerdi. Bu seste, uzun süredir ertelenen bir teslim oluşun zevki vardı. O adı söylemek ve onun duymasını sağlamak.

"Roark, yine taşocağı bu."

Roark gülümsedi. "İstersen. Ama değil."

"Enright Evi'nden sonra! Cord Binası'ndan sonra!"

"Ben bunu böyle düşünmüyorum."

"Nasıl düşünüyorsun?"

"Bunu yapmayı seviyorum. Her bina bir insan gibidir. Tek ve tekrarlanamaz bir şeydir."

Karşı kaldırıma bakıyordu. Değişmemişti. İçinde yine o eski hafiflik duygusu vardı. Eskisi gibi... rahattı. Hareketlerinde de, düşüncelerinde de. Dominique, başı da, sonu da olmayan bir cümle söyledi:

"Ömrünün geri kalanı boyunca, beş katlı binalar yapmak ..."

"Gerekirse. Ama öyle olacağını sanmıyorum."

"Neyi bekliyorsun?"

"Beklemiyorum."

Dominique gözlerini yumdu, ama ağzım saklayamadı. Duyduğu acı ve öfke ağzının biçiminden belliydi.

"Roark, kentte olsaydın seni görmeye gelmezdim."

"Biliyorum."

"Ama senin ... başka yerde olman ... burası gibi adı sanı olmayan bir kovukta olman ... Görmek zorundaydım. Burayı görmeye mecburdum."

"Ne zaman dönüyorsun?"

"Kalmaya gelmediğimi biliyor muydun?"

"Evet."

"Neden?"

"Lokantalardan, pencerelerden hâlâ korkuyorsun da ondan"

"New York'a dönmüyorum. Yani hemen dönmüyorum."

"Öyle mi?"

"Bana hiçbir şey sormadın, Roark. Yalnızca istasyondan buraya yürüyerek gelip gelmediğimi sordun."

"Ne sormamı istiyorsun?"

"Trenden istasyonun adını görünce indim." Dominique'in sesi ölgündü. "Niyetim buraya gelmek değildi. Reno'ya gidiyordum."

"Ya sonra?"

"Yeniden evleneceğim."

"Nişanlını tanıyor muyum?"

"Adım duyduğun biri. Gail Wynand."

Dominique onun gözlerini gördü. Gülmek istemem gerekirdi, diye düşündü. Sonunda ummadığı büyüklükte bir şoka itmişti onu. Ama gülmedi. Roark, Henry Cameron'u düşünüyordu. Cameron bir şey söylemişti: "Benim onlara verecek cevabım yok, Howard. Onlarla yüzleşmek üzere seni bırakıyorum. Sen cevap vereceksin onlara. Hepsine. Wynand Gazeteleri'ne de, Wynand Gazeteleri'ni mümkün kılan, arkasında yatan şeye de."

"Roark."

O cevap vermedi.

Dominique, "Bu Peter Keating'den de daha kötü, değil mi?" diye sordu.

"Çok daha kötü."

"Beni durdurmak istiyor musun?"

"Hayır."

Dirseğini bıraktığından beri ona dokunmamıştı Roark. O dokunuş da cankurtaran arabasına yakışacak bir dokunuştu. Dominique elini uzattı, onunkinin üzerine koydu. Roark parmaklarını geri çekmedi, kayıtsızlık numarası da yapmadı. Dominique onun eline doğru eğildi. O eli onun dizinden kaldırmadan, dudaklarını onun tenine bastırdı. Şapkası başından düştü. Roark onun sarı saçlarını kendi dizi üzerinde gördü, dudaklarının kendi elini tekrar tekrar öptüğünü hissetti. Parmaklarıyla onun parmaklarım tutuyor, cevap veriyordu. Ama tek cevabı oydu.

Dominique başını kaldırıp sokağa doğru baktı. Uzakta ışıklı bir pencere görünüyordu. Çıplak dalların gerisinde. Küçük evler dizi halinde, karanlıklara doğru sıralanmaktaydı. Dar kaldırımların üzerinde cılız ağaçlar vardı.

Basamaklardaki şapkayı fark etti, almak üzere eğildi. Tek elini taş basamağa dayayarak eğilmişti. Taş eski, sürtünmelerden düzleşmiş, buz gibiydi. Bu dokunuş onu rahatlattı. Bir an öyle eğik durumda kaldı, taşa dayadığı avucundan serinlik aldı. Bu basamakları hissetmek. Daha önce üzerine kaç kişi basmış olursa olsun ... tıpkı yangın söndürme aletini hissettiği gibi hissetmek ...

"Roark, nerede kalıyorsun?"

"Bir apartman dairesinde."

"Nasıl bir oda?"

"Tek oda."

"İçinde ne var? Duvarları nasıl?"

"Duvar kâğıdı. Solmuş."

"Eşyalar?"

"Bir masa, sandalyeler, yatak."

"Hayır, bana ayrıntıları anlat."

"Bir gardırop var, bir çekmeceli dolap var; yatak köşede, pencerenin yanında. Öteki tarafta büyük bir masa ..."

"Duvara mı dayalı?"

"Hayır, pencereyle duvarın köşe yaptığı yere ittim onu. Orada çalışıyorum. Bir sandalye, bir koltuk, bir ayaklı lamba, hiç kullanmadığım bir de dergi rafı var. Sanırım hepsi o kadar."

"Halı yok mu? Perde?"

"Galiba pencerede bir şey asılı, bir de halı var. Yerler güzel cilalı. Çok iyi cins eski bir tahta."

"Bu gece odanı düşünmek istiyorum. Trende."

Roark oturmuş, karşı kaldırıma bakıyordu. Dominique konuştu:

"Roark, bu gece seninle kalmama izin ver."

"Olmaz."

Dominique de onun bakışını izledi, aşağıda uğuldayan makineye baktı. Bir süre sonra sordu:

"Bu dükkân işini nasıl aldın?"

"Sahibi New York'daki binalarımı görmüş ve beğenmiş."

İş tulumu giymiş bir adam inşaat çukurundan çıktı, karanlığın içinden onlara doğru baktı, sonra seslendi: "Sen misin o, patron?"

"Evet," diye bağırdı Roark.

"Bir dakika gelir misin?"

Roark kalkıp karşı kaldırana geçti, adama yaklaştı. Dominique konuşmaları tam duyamıyordu. Ama Roark'un neşeli bir sesle, "Kolay o," dediğini işitti. Derken ikisi birlikte kalasların üzerinden çukura indiler. Adam durmuş konuşuyor, eliyle bir şeyleri göstererek sorununu anlatıyordu. Roark başını arkaya atıp bir çelik sütuna baktı. Işık yüzüne düşmüştü. Dominique o yüzdeki konsantrasyonu okudu. Gülümseme yoktu, ama Dominique'in içine neşeli bir güven duygusu dolduran bir şey vardı. Eyleme dönük, disiplinli mantık. Roark eğildi, bir tahta aldı, cebinden kurşun kalemini çıkardı. Tek ayağını kalaslara dayayıp, elindeki tahtanın üzerine hızla bir şeyler çizdi, adama açıklamalar yaptı. Adam başını sallıyordu. Memnundu. Dominique sözleri hâlâ duyamamakla birlikte, Roark'un o adamla olan ilişkisinin niteliğini hissedebilmekteydi. Çukurun içindeki diğer adamlar için de geçerliydi aynı şey. Garip bir sadakat ve kardeşlik duygusu. Ama Dominique bu duygu için bu kelimelerin kullanıldığını hiç duymamıştı. Roark sözlerini bitirdi, tahtayı adama uzattı, ikisi birlikte bir şeye güldüler. Sonra Roark geri geldi, basamaklara, Dominique'in yanına oturdu.

"Roark," dedi Dominique, "Ömrümün sonuna kadar burada seninle kalmak istiyorum."

Roark ona dikkatle baktı, bekledi.

"Burada yaşamak istiyorum." Sesi baraja çarpıyormuş gibiydi. "Senin yaşadığın gibi yaşamak istiyorum. Parama elimi bile sürmeden. Hepsini dağıtırım. Kime olursa olsun. Steven Mallory'ye veririm istersen. Ya da Toohey'nin kuruluşlarından birine. Önemi yok. Burada bir ev tutarız. Şunlar gibi bir ev. Ben o evin bakımını üstlenirim. Gülme, beceririm. Yemek pişiririm, senin giysilerini yıkarım, yerleri silerim. Sen de mimarlığı bırakırsın."

Roark gülmemişti. Dominique onun yüzünde yalnızca, sözlerin devam etmesini bekleyen bir dikkat görebilmişti.

"Roark, anlamaya çalış, lütfen anlamaya çalış. Sana neler yaptıklarını görmeye dayanamıyorum. Ne yapacaklarını da. Sen ve binalar, bir de bu konudaki duyguların ... çok fazla büyük. Bu hep böyle devam edemez. Dayanamaz. İzin vermezler. Korkunç bir felakete doğru gidiyorsun. Başka türlü bitmesine imkân yok. Vazgeç bundan. Anlamsız bir iş bul. Taşocağı gibi. Burada yaşarız. Az şeyimiz olur, ama hiçbir şey vermeyiz. Yalnızca ne olduğumuzla, ne bildiğimizle yaşarız."

Roark güldü. Dominique bu gülüşün sesinde kendisine yönelik büyük bir anlayış hissetti. Gülmemeye, kendini tutmaya çalışmış, ama engel olamamıştı.

"Dominique." Onun bu adı söyleyiş biçimi Dominique'in içine yerleşti, daha sonra duyacağı sözleri dinlemesini kolaylaştırdı. "Keşke sana, beni heveslendirdin diyebilseydim. Bir anlığına bile olsa. Ama öyle olmadı." Sonra ekledi. "Çok zalim biri olsam, kabul ederdim. Tekrar inşaatlara dönmem için bana yalvarmaya ne kadar çabuk başlayacağını görmek için."

"Evet... herhalde..."

"Wynand'la evlen ve onunla evli kal. Şu anda kendine yapmakta olduğun şeylerden çok daha iyi olur."

"Burada biraz daha otarsak ... sakıncası var mı? Şeyden konuşmasak... yalnızca konuşsak. Her şey yolundaymış gibi. Yılların arasında yarım saatlik bir ateşkes. Buradayken her gün neler yaptığını anlat bana. Hatırlayabildiğin her şeyi..."

Konuştular. O boş evin basamakları, uzayda bir uçakmış gibi. Dünyayı da, gökyüzünü de görmeden. Roark karşı kaldırıma hiç bakmadı.

Sonra kolundaki saate göz attı:

"Bir saat sonra batıya tren kalkıyor," dedi. "Seninle istasyona kadar geleyim mi?"

"Yürüyerek gitsek bir sakıncası var mı?"

"Peki."

Dominique kalktı.

"Ne zamana kadar ... Roark?" dedi.

Roark'un eli ilerdeki sokağa doğru uzandı. "Bütün bunlardan nefret etmez olduğun güne kadar. Bunlardan korkmadığın, farkına varmamayı öğrendiğin güne kadar."

Birlikte istasyona yürüdüler. Dominique boş sokaklarda, kendi adımlarının yanında onun adımlarının çınlayışını dinledi. Önünden geçtiği duvarlara bakıyor, onlara tutunmaya çalışır gibi oluyordu. Çok sevmişti bu yeri. Kenti de, onun parçası olan her şeyi de.

Boş bir arsanın önünden geçmekteydiler. Rüzgâr yerdeki bir gazeteyi uçurup Roark'un bacaklarına dayadı. Kâğıt bilinçliymiş gibi ısrarla sarıldı onun paçasına. Sokulma ihtiyacında bir kediydi sanki. Dominique bu kente ait her şeyin kendisi üzerinde bir hakkı olduğunu hissetmekteydi. Eğilip gazeteyi aldı, katlamaya başladı. Niyeti saklamaktı.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu Roark.

Dominique aptal gibi bir sesle, "Trende okuyacak bir şey," dedi. Roark kâğıdı onun elinden kaptı, buruşturup kenardaki otlara fırlattı. Dominique bir şey söylemedi. Yürümeyi sürdürdüler.

İstasyonun boş platformu üzerinde tek ampul yanmaktaydı. Beklediler. Roark rayların gerisine doğru bakıyor, trenin gözükmesini bekliyordu. Sonunda raylar sarsıldı, titredi, uzaktan beyaz top gibi bir ışık ortaya çıktı. Yaklaşmıyor, yalnızca büyüyor gibiydi. Korkunç bir hızla. Roark kıpırdamadı, Dominique'e doğru dönmedi. Işık Roark'un gölgesini platform üzerine düşürdü, gölge tahtaların üzerinden kayarak ilerledi, sonra yok oldu. Dominique bir an için onun ince uzun vücudunu ışığa karşı siluet gibi gördü. Lokomotif önlerinden geçti, vagonlar zangırdadı, yavaşladı. Roark vagonların pencerelerine bakıyordu. Dominique onun yüzünü görmüyordu. Yalnızca elmacık kemiğinin çıkıntısı belli olmaktaydı.

Tren durunca Roark ona döndü. El sıkışmadılar. Konuşmadılar. Dimdik durup bir an birbirlerine baktılar. Hazır ol durmuş gibi. Hemen hemen askeri bir selam. Sonra Dominique bavulunu aldı, trene bindi. Bir dakika sonra da tren harekete geçti.

"CHUCK: Peki, neden sıçan olmasın? İnsanın kendini sıçandan üstün görmeye ne hakkı var ki? Tarlalarda, ormanlarda yaşayan tüm küçük canlıların da kalbi çarpıyor. Onların hayatı da ebedi hüznün şarkısını söylüyor. Eski bir hüzün bu. Şarkıların şarkısı. Biz anlamıyoruz. Ama anlamaya kim aldırış ediyor? Ancak maliyet hesaplayanlarla pedikürcüler. Bir de postacılar. Biz yalnızca seviyoruz. Aşkın Tatlı Sırrı. Bütün mesele bu. Bana aşkı ver, ondan sonra tüm filozoflarını dürüp büküp soba borusuna tık. Mary evsiz barksız kalan sıçanı aldığında yüreği yarıldı, içine hayat ve sevgi doldu. Sıçanlardan çok iyi taklit vizon manto olur, ama mesele onda değil. Mesele hayatta."

"Juke (koşarak sahneye girer): Hey, çocuklar, üstünde George Washington'un fotoğrafı olan pul kimde var?"

"Perde."

Elindeki manüskriyi çarparak kapattı, içine derin bir soluk çekti, îki saattir yüksek sesle okumaktan, sesi boğuklaşmıştı. Oyunun en can alıcı son bölümünü ise bir solukta okumuştu. Dinleyicilerine baktı. Dudakları kendi kendiyle alay eder gibi gülümsüyordu. Kaşları küstahça yükselmişti. Ama gözleri yalvarıyordu.

Yere oturmuş olan Ellsworth Toohey sırtını sağa sola kaydırıp yaslandığı koltuğa sürterek kaşıdı, esnedi. Gus Webb odanın ortasına yüzüstü uzanmıştı. Okuma bitince sırtüstü döndü. Dış İlişkiler muhabiri Lancelot Clokey kadehine uzandı, aldı, dikip bitirdi. *Banner'ın* yeni tiyatro eleştirmeni Jules Fougler hiç kıpırdamadan oturuyordu. İki saattir kıpırdamamıştı. Ev sahibi Lois Cook kollarını kaldırıp kıvırdı, gerindi, "Tanrım, Ike, iğrenç bir şey bu," dedi.

Lancelot Clokey homurdandı: "Lois, yavrum, cin şişen nerede? Bu kadar hasis olma. Ömrümde gördüğüm en kötü ev sahibi sensin."

Gus Webb, "Ben edebiyattan anlamam," diye patladı. "Bence verimsiz bir iş ve zaman ziyanı. Yazarlar tasfiye olacak sonunda."

Ike, tiz bir sesle güldü. "Berbat, ha?" Yazıyı havaya kaldırıp salladı. "Süper berbat. Ben niye yazdım sanıyorsunuz? Siz bana bundan beter bir şey yazacak adam gösterebilir misiniz? Ömrünüzde duyup duyacağınız en kötü oyun."

Bu toplantı, Amerikan Yazarları Konseyi'nin resmi toplantısı değildi. Ike birkaç arkadaşından, gelip son eserini dinlemelerini rica etmişti. Yirmi altı yaşındaydı, on bir oyun yazmıştı, ama hiçbiri sahneye konmuş değildi.

Lancejot Clokey, "Sen tiyatronun yakasından düşsen iyi edersin, Ike," dedi. "Yazı yazmak ciddi iştir. Her isteyen zibidinin el atabileceği şey değildir." Lancelot Clokey'nin ilk kitabı, yabancı ülkelerde başından geçenlerle ilgiliydi. En çok satan kitaplar listesinden on haftadır düşmüyordu.

Toohey tatlı bir sesle, "Neden öyle diyorsun, Lance?" dedi.

Clokey, "Pekâlâ," diye terslendi. "Pekâlâ, bir içki verin bana."

Lois Cook, başını yorgun bir tavırla sağa sola çevirip jimnastik yaparak, "Berbat," diye tekrarladı. "İğrenç. O kadar berbat ki, harika."

"Saçma," dedi Gus Webb. "Niye geliyorum ki ben buraya?"

Ike elindeki yazılan şömineye fırlattı, kâğıtlar şöminenin önündeki kafese çarpıp yere düştü,

birkaçı kıvrıldı.

"Eğer Ibsen oyun yazabiliyorsa ben niye yazamıyorum?" diye sordu. "O iyi, ben kötüyüm, ama bu yeterli sebep değil."

Lancelot Clokey, "Kozmik anlamda, değil tabii," dedi. "Ama yine de kötüsün."

"Tekrarlamak zorunda değilsin. Ben kendim de söylemiştim."

Bir ses, "Bu harika bir oyun," dedi.

Ağır konuşan, genizden gelme, canı sıkkın bir sesti. Akşam boyunca ilk defa konuşuyordu. Hepsi birlikte Jules Fougler'e döndüler. Bir zamanlar bir karikatürist onu çok güzel simgelemişti.

İki sarkık daireyle. Biri büyük, öbürü küçük. Büyük olanı göbeği, küçük olanı da altdudağıydı. Üzerinde çok iyi dikilmiş bir takım vardı. Kendisinin "kaz tersi" dediği renkteydi. Eldivenlerini elinden hiç çıkarmaz, bastonla gezerdi. Çok saygın bir tiyatro eleştirmeniydi.

Jules Fougler bastonunu uzattı, kulpuyla demin okunan kâğıtları ayaklarının dibine doğra çekti. Eğilip almadı. Ama o kâğıtlara bakarak deminki sözünü tekrarladı.

"Bu harika bir oyun."

"Neden?" diye sordu Lancelot Clokey.

Jules Fougler, "Ben öyle diyorum da ondan," dedi.

Lois Cook, "Gırgır mı geçiyorsun, Jules?" diye sordu.

"Ben hiç gırgır geçmem," diye karşılık verdi Jules Fougler. "Bayağı bir şeydir."

Lancelot Clokey, "Gala Gecesi için bana da iki bilet yollayın," dedi.

Jules Fougler, "İki gala bileti sekiz seksen eder," dedi ona. "Bu oyun mevsimin en büyük olayı olacak."

Sonra Jules Fougler döndü, Ellsworth Toohey'nin kendisine bakmakta olduğunu gördü. Toohey gülümsedi, ama gülümsemesi hafif ya da dikkatsiz bir gülümseme değildi. Çok ciddi saydığı bir konuda onay verir gibiydi. Fougler'in bakışı diğerlerine dönükken tiksinti doluydu ama bir an için Toohey'nin gözleriyle karşılaştığında hemen sakinleşti, gözlerine bir anlayış geldi.

Toohey ona, "Sen Amerikan Yazarlar Derneği'ne neden katılmıyorsun, Jules," dedi.

Fougler, "Ben bireyciyim," diye karşılık verdi. "Kuruluşlara inanmam. Hem gereği var mı?"

Toohey neşeyle, "Yo, tabii yok," dedi. "Senin için, yok, Jules. Sana öğretebileceğim hiçbir şey yok ki!"

"Ellsworth, senin en beğendiğim yanın, sana hiçbir zaman açıklama yapmak zorunda kalmayışını."

"Canım, aramızda açıklamalara ne gerek var. Biz altı kişi hep aynı türdeniz."

"Beş," dedi Fougler. "Gus Webb'den hoşlanmadım."

Gus, "Neden?" diye sordu. Gücenmiş değildi.

"Kulaklarını yıkamıyor da ondan." Fougler soruyu sanki bir başkası sormuş gibi cevaplamıştı.

"Ha, şu mesele," dedi Gus.

Ike ayağa kalkmış, Fougler'e bakıyordu. Soluk alsın mı, almasın mı, pek emin değilmiş gibiydi.

"Oyunumu beğendiniz mi, Bay Fougler?" diye sordu sonunda. Sesi çok zayıf çıkmıştı.

Fougler soğuk bir sesle, "Beğendim demedim," dedi. "Bence leş kokuyor. O yüzden harika."

"Haa!" dedi Ike. Sonra güldü. Rahatlamış gibiydi. Gözleri çevredeki yüzleri tararken, bakışlarında sinsi bir zafer vardı.

"Evet," dedi Fougler. "Benim bu oyunun eleştirisine yaklaşımım, senin yazılışına yaklaşımın gibi. Amaçlarımız aynı."

"Harika bir insansın, Jules."

"Bay Fougler, deyin lütfen."

"Harika bir insansınız ve dünyanın en tatlı itoğlu itisiniz, Bay Fougler."

Fougler bastonunun ucuyla, ayaklarının dibinde yatan sayfalan çevirir gibi yaptı.

"Daktilon berbat, Ike," dedi.

"Ben daktilo değilim ki. Yaratıcı bir sanatçıyım."

"Bu oyunun açılışından sonra, sekreter tutmaya da paran yetecek. Ben oyunu övmek zorunda kalacağım. Başka neden olmasa bile, bir daha böyle pis yazılar yazılmasın diye. Daktilo makinesi harika bir araçtır. Böyle sömürülmemelidir."

Lancelot Clokey, "Peki, Jules," dedi. "Bütün bunlar çok esprili, sen de çok zekisin, falan filan. Ama bu boktan şeyi neden göklere çıkarmak istiyorsun?"

"Çünkü senin de dediğin gibi... boktan da ondan."

"Sözün mantığa uymuyor, Lance," diye atıldı Ike. "Yani kozmik mantığa uymuyor. İyi bir oyun yazdığında övülmesi, hiçbir şey değil. Onu herkes yapar. Yeteneği olan herkes. Yetenek de salgıbezlerinde yer alan bir kazadır alt tarafı. Ama boktan bir şey yazıp övülmesini sağlamak! Bunun üstesinden gelebilir misin?"

"Geldi ama," dedi Toohey.

Lancelot Clokey, "O bir görüş meselesi," dedi. Kadehi başına dikti, son buzun ağzına düşmesini sağladı.

Jules Fougler, "Ike durumu senden çok daha iyi anlıyor, Lance," dedi. "Esas düşünürün kendisi olduğunu şu anda kanıtladı bize. Demin verdiği ufacık nutukla. Aslında o sözü, oyunun tümünden daha iyiydi."

Ike, "Gelecek oyunumu da o konuda yazayım," dedi.

Fougler, "Ike nedenlerini ortaya koydu," diye devam etti. "Benim nedenlerimi de. Seninkileri de, Lance. İstiyorsan, benim durumumu incele. Bir eleştirmen için, iyi bir oyuna iyi demek ne gibi bir başarıyı simgeler? Hiç. Eleştirmen o zaman halkla yazar arasında, basit bir haberci durumuna düşüyor. Ben ne alıyorum bundan? Bıktım usandım artık. Kendi şahsiyetimi insanlara empoze etmek istemek benim de hakkım. Yoksa çaresizlik duygularına kapılırım, oysa ben o tür duygulara inanan biri değilim. Ama eğer bir eleştirmen, hiç değeri olmayan bir oyunu büyük bir eser gibi yutturabilirse ... ah, aradaki farkı görebildin mi! İşte ben de bu yüzden bu oyunu yılın oyunu yapacağım. Yılın oyunu ... neydi adı oyununun, Ike?"

"Kıçımın Kenarı" dedi Ike.

"Efendim?"

"Adı öyle."

"Ha, anlıyorum. İşte ben, *Kıçımın Kenarı'n*ı yılın oyunu yapacağım."

Lois Cook yüksek sesle güldü.

Gus Webb, "Hepiniz pireyi deve yapıyorsunuz," dedi. Yerde upuzun yatıyordu. Ellerini başının altına kenetlemişti.

Fougler devam etti. "Şimdi istersen senin kendi durumunu ele alalım, Lance. Bir muhabir için dünya olaylarının haberini aktarmak nedir ki? Halk zaten her türlü uluslararası krizi okuyor. Senin yorumuna dikkat ederlerse şanslısın. Oysa sen de her general, amiral ya da büyükelçi kadar yaman birisin. İnsanlara kendini fark ettirmek senin de hakkın. Böylece sen de en akıllı şeyi yaptın. Dikkate değer bir laf kalabalığı yayınladın. Evet, laf kalabalığı. Ama ahlaken haklı. Akıllı bir kitap. Dünya felaketleri, senin o küçük, kötü kişiliğine fon olarak veriliyor. Lancelot Clokey, bir uluslararası konferansta nasıl sarhoş oldu. İşgal sırasında hangi dilberler Lancelot Clokey'le yattı. Kıtlık diyarında Lancelot Clokey nasıl dizanteri oldu. Eh, neden olmasın, Lance? Tuttu işte, değil mi? Ellsworth tutturdu onu sana, değil mi?"

Lancelot Clokey, "İnsani yanı olan güzel anlatılar halkın hoşuna gider," dedi. Bakışları öfkeyle kadehine dikilmişti.

Lois Cook, "Öf, zırvalamayı kes, Lance!" dedi. "Kime numara yapıyorsun burada? İnsani yanından falan değildi, bal gibi Ellsworth Toohey tezgâhladı. Sen de biliyorsun."

Clokey suratını asarak, "Ellsworth'a çok şey borçlu olduğumu unutuyor değilim," dedi. "Ellsworth benim en iyi dostumdur. Ama elindeki iyi bir kitap olmasa, yine de yapamazdı."

Sekiz ay kadar önce, Lancelot Clokey elinde kitabının taslağıyla gelip Ellsworth Toohey'nin karşısına dikilmişti. Şimdi Ike, nasıl Fougler'in karşısına dikilmişse, öyle. Toohey ona kitabın en iyi satanlar arasına gireceğini söylediğinde inanmamıştı. Ama iki yüz bin kopya satılınca, Clokey artık gerçeği görse bile inanamayacak hale gelmişti.

Lois Cook, "Ama *'Kahraman Safra Taşı'* için de yaptı," dedi. "Ondan beter bir şey asla kâğıda dökülmemiştir, eminim. Benden iyi bilen olamaz. Ama Ellsworth başardı."

Toohey kayıtsızca, "Başarırken de neredeyse işimden oluyordum," deyiverdi.

Clokey, "İçkilerini nereye saklıyorsun sen?" diye tekrar söylendi. "Biriktirip içinde banyo mu yapacaksın?"

Lois Cook tembel tembel yerinden kalkarken, "Pekâlâ, sünger bey," dedi. Odanın karşısına yürüdü, birinin bitmemiş içkisini yerden alıp kendisi bitirdi, kapıdan çıktı, elinde bir tepsi dolusu pahalı içkilerle döndü. Clokey'le Ike hemen ona doğru ilerlediler.

Toohey, "Bence Lance'e haksızlık ediyorsun, Lois," dedi. "Adam neden otobiyografi yazmasın ki?"

"Çünkü hayatı yaşanmaya bile değmez, nerede kaldı kaydetmek!"

"Ama ben de zaten onu o yüzden en çok satılan kitap yaptım."

"Bana mı öğretiyorsun?"

"Birilerine söylemek hoşuma gidiyor."

Çevrede pek çok rahat koltuk olduğu halde Toohey yerde oturmayı yeğliyordu. Uzanıp yüzüstü döndü, üst bedenini dirsekleri üzerinde doğrulttu, ağırlığını bir dirseğinden öbürüne geçire geçire sallanmaya başladı. Bacakları halının üzerinde çatal gibi açıktı. Kendini serbest bırakmak hoşuna gidiyor gibiydi.

"Birilerine anlatmak hoşuma gidiyor. Gelecek ay bir kasaba dişçisinin otobiyografisini öveceğim. Gerçekten dikkate değer bir adam, çünkü hayatında dikkate değer hiçbir gün olmadığı gibi, kitabında da dikkate değer bir tek cümle yok. Sen çok beğeneceksin, Lois. Fasafiso birinin ruhunu matahmış gibi ortaya sermesini düşünebiliyor musun?"

"Küçük insanlar," dedi Ike sevecen bir sesle. "Bayılıyorum küçük insanlara. Bu dünyanın küçük insanlarını sevmemiz gerekir."

Toohey, "Bunları gelecek oyununa sakla," diye öğüt verdi.

Ike, "Saklayamam," dedi. "Bu oyuna koydum bile."

Clokey, "Ne var senin kafanda, Ellsworth?" diye sordu.

"Çok basit, Lance. Eğer hayatta yemek yemekten, uyumaktan ve komşularla çene çalmaktan başka bir şey yapmamış birinin yazdıkları gurur vesilesi oluyor, milyonlarca okurun dikkatli incelemesine hak kazanıyorsa, beri yanda koskoca bir katedral yapan adamın başarısı da, yazılamaz, duyurulamaz hale geliyor demektir. Bu bir perspektif ve görecelik meselesi. Belirli bir kapasitenin iki ucu arasında bulunabilecek mesafe sınırlıdır. Bir karınca kulağının alabileceği ses dalgalan, gök gürültüsünü kapsayamaz."

Gus Webb, "Ahlaksız bir burjuva gibi konuşuyorsun," dedi.

Toohey hiç gücenmeden, "Ağır ol, tatlım," diye susturdu onu.

Lois Cook, "Bunlar hepsi iyi, güzel de," dedi. "Sen kendin fazla iyi gidiyorsun, Ellsworth. Yakında benim işimi köstekleyeceksin. Çok geçmeden, dikkati çekmek istediğimde gerçekten iyi bir şeyler yazmak zorunda kalacağım."

"Bu yüzyılda değil herhalde, Lois," dedi Toohey. "Belki gelecek yüzyılda bile değil. O günler senin sandığından çok daha geç gelecek."

lke birden bağırdı. "Ama hâlâ söylemedin ki..." Sesi kaygılıydı.

"Neyi söylemedim?"

"Oyunumun yapımcısı kim olacak, onu söylemedin!"

Jules Fougler, "O işi bana bırak," dedi.

Ike ciddi bir sesle, "Sana teşekkür etmeyi unuttum, Ellsworth," dedi. "Şimdi ediyorum. Boktan oyundan bol bir şey yok, ama siz benimkini seçtiniz. Bay Fougler'le ikiniz."

"Senin boktanlığın işe yarıyor, Ike."

"Eh, o da bir şey."

"Çok şey."

"Nasıl yani?"

Gus Webb. "Fazla konuşma, Ellsworth," dedi. "Diline vurdu."

"Kapa çeneni, tatlı bebek. Ben konuşmayı severim. Nasıl yani mi diyorsun Ike? Örneğin, diyelim ki ben Ibsen'i sevmiyormuşum ..."

"Ibsen iyidir," dedi Ike.

"Tabii iyidir, ama diyelim ki, ben sevmiyormuşum. Diyelim ki insanların onun oyunlarını seyretmesini durdurmak istiyormuşum. Dönüp halka bunu söylemek benim hiçbir işime yaramaz. Ama eğer onlara, senin de Ibsen kadar iyi olduğun fikrini yutturabilirsem, çok geçmeden aradaki farkı

göremez olurlar."

"Tanrım, bunu yapabilir misin?"

"Ben yalnızca bir örnek verdim, Ike."

"Ama bu harika bir şey olur!"

"Evet. Harika bir şey olur ve ardından da, artık ne seyrettiklerinin önemi kalmaz. Derken hiçbir şeyin önemi kalmaz. Ne yazarların, ne de kime dönük yazıyorlarsa, onların."

"Nasıl oluyor bu, Ellsworth?"

"Bak, Ike, tiyatrolarda hem Ibsen'e, hem de sana yer yoktur. Bu kadarını anlayabiliyorsun, değil mi?"

"Bir bakıma evet."

"Eh, sana yer açmamı da istiyorsun, değil mi?"

Gus Webb, "Bu yararsız tartışmaların hepsi daha önce de, çok daha iyi biçimde yapılmıştı," dedi. "Hem de daha kısa olmuştu. Ben işlevsel ekonomiye inanırım."

Lois Cook, "Nerede yapılmıştı, Gus?" diye sordu.

"Sıfir olan, her şey olur, abla."

Ike, "Gus kaba konuşur ama bir derinliği var," dedi. "Severim Gus'u."

Gus, "Cehennemin dibine git," diye terslendi.

Lois Cook'un uşağı odaya girdi. İri yapılı, saygın görünüşlü, yaşlıca bir adamdı. Smokin giymişti. Peter Keating'in geldiğini duyurdu.

"Peter mi?" dedi Lois Cook neşeyle. "Tabii, hemen gelsin, hemen gelsin."

Keating girdi, kalabalığı görünce olduğu yerde durdu.

"Aa ... merhaba herkese," dedi çekingen bir sesle. "Konukların olduğunu bilmiyordum, Lois."

"Onlar konuk değil. Gel içeri, Peter, otur, kendine bir içki al. Herkesi tanıyorsun."

"Merhaba Ellsworth." Keating'in gözleri destek ararcasına bir an Toohey'ninkilere takılmıştı.

Toohey elini salladı, sonra toparlanıp ayağa kalktı, bir koltuğa yerleşti, bacaklarını zarif biçimde üst üste attı. Odadaki herkes de ani gelen kontrole tepki gösterir gibi ona uydular. Herkes dikleşti, dizlerini bitiştirdi, ağzına rahat bir ifade vermeye çalıştı. Bir tek Gus Webb eski durumunu bozmadı. O hâlâ yerde yatıyordu.

Keating soğukkanlı ve yakışıklı görünüyordu. Havasız kalmış odaya, soğuk sokakların serinliğini getirmişti. Ama yüzü solgun, hareketleri yavaş ve yorgundu.

"Seni meşgulken rahatsız ettimse özür dilerim, Lois," dedi. "İşim yoktu, kendimi de çok yalnız hissettim, bir uğrayayım dedim." 'Yalnız' kelimesini dilinde yuvarladıktan sonra, kendini küçülten bir gülümseme eşliğinde sunmuştu. "Neil Dumont'dan da, arkadaşlarından da bıktım. Biraz daha ilham veren dostlar aradım. Ruha besin türünden. Haksız mıyım?"

"Ben bir dâhiyim," dedi Ike. "Broadway'de oyunum oynanıyor. Ben ve Ibsen. Ellsworth öyle dedi."

Toohey, "Ike az önce yeni oyununu okudu bize" diye açıklama yaptı. "Muhteşem bir çalışma."

Lancelot Clokey, "Bayılacaksın, Peter," diye katkıda bulundu. "Gerçekten müthiş."

Jules Fougler, "Bir şaheser," dedi. "İnşallah sen de ona layık olduğunu kanıtlarsın, Peter. Öyle bir

oyun ki, seyircilerin tiyatroya gelirken neler getirdiğine çok bağlı. Eğer sen şu edebi kafalı, ruhu kuru, hayal gücü sınırlı insanlardansan, bu oyun sana göre değil. Ama kocaman bir yüreği olan, kahkahası bol, gerçek bir insansan, çocukluğunun o katıksız duygusallığını bozmadan koruyabilmişsen bu oyunu unutulmaz *bir tecrübe sayacaksın*."

Ellsworth Toohey, "Ama," dedi. "Onlar *ki küçük* çocuk gibi olurlar, onlar Tanrının cennetine giremeyeceklerdir..."

Keating, Ike'a baktı, sonra gözleri diğerlerine döndü. Hevesliydi bakışları. Odadakilerin hepsi onun gözüne mesafeli, aşırı temiz, ne biliyorlarsa onun güveni içinde, kendisinden çok yükseklerde gibi göründü. Ama yüzlerinde gülümseyen bir sıcaklık vardı. İyi niyetli bir davetiye uzatıyor gibiydiler ona. Aşağıya doğru.

Keating onlardan gelen büyüklük duygusunu içti. Buraya gelirken özlediği ruhsal besin buydu. Kendini de onların arasında yükseliyor muş gibi hissetti. Onlara gelince, onlar da ona bakarken kendi büyüklüklerini hissetmekteydiler. Odada bir akım dolaştı ve devre kapandı. Bunun herkes farkındaydı. Peter Keating dışında.

Ellsworth Toohey, modern Mimari'ye destek çıkmıştı.

Geçen on yıl içinde, yeni evlerin çoğu hep tarihsel binaların kopyası olarak yapılıp dururken, Henry Cameron'un ilkeleri de, ticari binalarda, iş hanlarında, fabrikalarda, gökdelenlerde değerlenmişti. Solgun, çarpık bir zaferdi bu aslında. İsteksiz bir ödündü. Sütunlarla alınlıkları çıkarıp atmaya, birkaç duvarın boş kalmasına izin vermeye, biçim için özür diler gibi bir tavırla (rastlantı sonucu güzel), olayı basitleştirilmiş Grek Volütleriyle bitirmeye razı olmaktı. Cameron'un Formları'nı çok kişi çalmış, ama düşüncelerini pek azı anlayabilmişti. Cameron'un ilkeleri arasında bina sahiplerinin anlayabildiği bir tane varsa, o da mali ekonomiydi. Cameron da o ölçüde kazanmaktaydı.

Avrupa ülkelerinde, özellikle de Almanya'da, çoktan beri yeni bir mimari ekolü belirmişti. Dört duvar yapıp üzerine yassı bir çatı koymaktan, az sayıda açılış yeri bırakmaktan oluşuyordu. Buna Yeni Mimari denmekteydi. Cameron'un uğruna savaş verdiği o amaç, yani rasgele konmuş kurallardan kurtulma savaşı, oralarda kazanılmış, ama bu sefer yeni gelen özgürlük de yaratıcı mimarın üstüne yeni ve büyük bir sorumluluk daha yüklemişti. Çünkü artık tüm çabalardan kurtulmaya gelmişti sıra. Tarihsel üslupları inceleme çabasından bile. Derken akım ilerleyince, yepyeni bir dizi katı kural daha oluştu. Bilinçli yetersizlik disiplini, yaratıcılık yoksulluğu artık bir sistem haline gelmişti. Sıradanlık övünülerek itiraf edilmekteydi.

"Bina kendi güzelliğini kendi yaratır, süsleri de tema ve yapısında yatar," demişti Cameron. Yeni mimarlar ise, "Binanın güzelliğe, süse ve temaya ihtiyacı yoktur," diyorlardı. Bunu söylemekte bir tehlike yoktu. Nasılsa Cameron ve daha birkaç kişi bu yolu açmış, hayatlarını vererek düzleştirmişlerdi. Şimdi pek çok sayıda adam, bir zamanlar Parthenon'u kopya ederek güvenlik sağlayan insanlar, o yolda yatan tehlikeyi görünce kendilerine başka bir güvenli yol bulmuşlardı. Cameron'un açtığı patikadan gitmek ve o yolla yeni bir Parthenon'a varmak. Daha kolay bir Parthenon'a. Koli kutusu biçiminde, beton ve camdan oluşmuş bir Parthenon'a. Palmiye artık parçalanmıştı. Üzerinde mantarlar bitiyordu. Onu çarpıtıyor, saklıyor, ormanın kargaşasına doğru gerisingeri çekiyorlardı.

Derken bu orman kendine gerekli kelimeleri de buldu.

"Bir Küçük Ses" köşesinde Ellsworth Toohey, "Akıntıyla Birlikte Yüzerim" alt başlıklı yazısında şunları yazıyordu:

"Modern Mimari diye bilinen o güçlü olguyu kabullenmekte uzun süre kararsızlık gösterdik. Kamu zevkine etki yapabilecek durumda bulunan birinin, böyle tedbirli davranması şarttır. Çoğu zaman tek tek ortaya çıkan anomaliler, geniş ve popüler bir akım sanılır. İnsan dikkatli olmak, onlara hak etmedikleri önemi vermemek zorundadır. Ama modern Mimari artık zaman sınavını başarıyla vermiş, kitlelerin taleplerini karşılayabilmiş olduğu için, biz de onu selamlamaktan memnuniyet duyuyoruz.

"Bu hareketin öncülerine, bu arada müteveffa Henry Cameron'a da bir derece saygı borçlu olduğumuz ortadadır. Yeni görkemin bazı ilk yankıları onun eserlerinde de göze çarpmaktadır. Ama tüm öncüler gibi o da, o sıralar çağının önyargılarının etkisinden tam sıyrılamamıştı. İçinden yetiştiği orta sınıfın duygusallığıyla bağımlıydı. Güzellik ve süs gibi batıl inançlara o da saplandı. Her ne kadar kullandığı güzellikler kendi bulduğu şeyler olsa bile ve sonuçta doğal olarak kabul edilmiş tarihsel formların gerisinde kalsa bile.

"Modern Mimari'nin tam ve gerçek ifadesini bulması, geniş, kolektif bir hareket gerektirmiştir. Bugün artık dünyanın her yanında, giderek artan sayıda örnekleri görülmekte, bunlar bireysel hayallerin kaosu olarak değil, düzenli bir disiplin olarak kendini belli etmekte, sanatçıdan bir şeyler beklemektedir ki; bu beklediği şeyler arasında, sanatının kolektif yapısına boyun eğmek de bulunmaktadır.

"Yeni Mimari'nin kuralları, geniş bir halk yaratısı tarafından formülleştirilmiştir. Bu kurallar da Klasisizmin kuralları kadar katıdır.

Süssüz bir basitlik istemektedirler. Bozulmamış, basit bir adamın dürüstlüğü gibi. Nasıl bir zamanlar, uluslararası bankacıların da örneklerinden bol bol yararlandıkları gibi, her binanın iddialı garlandları olmak zorundaysa, yaklaşan çağda da her binanın yassı bir damı olmak zorunluluğu vardır. Emperyalist dönem nasıl her evin Roma tipi kapı girişi olmasını şart koşmuşsa, insanlığın yeni çağı da her evin köşe pencereleri olmasını, bu pencerelerin ışığı herkese eşit yaymanın simgesi olmasını şart koşmaktadır.

"Dikkat edenler, bu yeni mimarinin formlarında yatan sosyal önemi fark edeceklerdir. Eski sömürü sisteminde, sosyal unsurların en yararlısı olan işçilere, kendi önemlerini anlama fırsatı hiçbir zaman tanınmamıştır. Onların uygulama işlevleri her zaman saklı tutulmuştur. Bu nedenle efendiler uşaklarına her zaman altınlı sırmalı kordonlar takmışlardır. Aynı şey o çağın mimarisinde de kendini belli etmiştir. Binanın işlevsel unsurları, yani kapısı, pencereleri, merdivenleri, hep anlamsız süslerin altına saklanmıştır. Ama modern bir binada asıl ortaya çıkan, çırılçıplak görünen şeyler, işte bu yararlı unsurlar, emeğin bu simgeleri olmaktadır. Acaba burada, işçilerin kendi haklarını alabilecekleri yeni bir çağın ayak seslerini mi duyuyoruz?

"Amerika'daki Modern Mimari'nin en iyi örneği olarak, dikkatinizi yakında bitmek üzere olan Bassett Brush Şirketi Binası'na çekmek isteriz. Küçük bir binadır, ama o mütevazı boyutları içinde, yeni disiplinin o ciddi basitliğini her yönüyle yansıtmakta, 'Küçüğün Görkemi' kavramına zindelik veren bir örnek sunmaktadır. Bina Augustus Webb adlı, istikbal vadeden genç bir mimar tarafından tasarımlanmış bulunmaktadır."

Peter Keating birkaç gün sonra Toohey'le karşılaştığında tedirgin bir sesle sordu:

"Söylesene, Ellsworth, ciddi miydin sen?"

"Ne konuda?"

"modern mimari konusunda?"

"Tabii ciddiydim. Nasıl buldun yazımı?"

"Doğrusu çok beğendim. Çok inandırıcı. Ama, baksana Ellsworth, neden? Neden Gus Webb'i seçtin? Biliyorsun ben de son birkaç yıldır bir hayli modern bina yaptım. Palmer Binası oldukça çıplaktı. Mowry Binası'nda damla pencerelerden başka hiçbir şey yoktu. Sheldon Antreposu'na gelince ..."

"Bak, Peter, nalıncı keseri gibi hep kendine yontma. Sana bol bol yardım ettim, yalan mı? Arasıra da bir başkasına el uzatmama izin ver."

Bir öğle yemeğinde konuşma yapmayı kabul etmiş olan Peter Keating şunları söyledi:

"Bugüne kadarki meslek hayatımı gözden geçirdiğimde, gerçek bir ilkeye bağlı kalarak çalışmış olduğum sonucuna varıyorum; o da, hayatta sürekli değişikliğin gerekli olduğu. Eğer binalar hayatın ayrılmaz bir parçasıysa, mimarinin de sürekli olarak değişmesi gerekecek demektir. Ben kendime hiçbir zaman mimarlıkla ilgili önyargılar edinmedim. Kendimi çağların tüm seslerine her zaman açık tutmaya çalıştım. Bütün binaların modern olması gerektiğini savunan fanatikler de, tarihsel üslupların dışına çıkmamamız gerektiğini söyleyen gericiler kadar dar görüşlüydü. Klasik anlayışa göre yapmış olduğum binalar için özür dileyecek değilim. Onlar o çağın ihtiyaçlarına birer cevaptı. Buna karşılık, tasarımladığını modern binalar için de özür dilemek niyetinde değilim. Onlar da yaklaşan daha iyi dünyayı temsil ediyorlar. Kanımca bu ilkenin mütevazı bir çapta bile gerçekleştirilmesi, bir mimarın en büyük ödülü ve en büyük zevkidir."

Stoneridge için Peter Keating'in seçildiği ilan edildiğinde, meslek çevrelerinde çok gurur verici yorumlar, bol bol iltifatlar ve imrenmeler yankılandı. Keating bu tür olaylardan yine eskisi gibi zevk duymaya çalıştı, başaramadı. İçinde yine de sevince benzer birtakım duygular vardı, ama bunlar solgun ve pek zayıftı.

Stoneridge'i tasarımlama çabası, ona kaldıramayacağı kadar ağır bir yük gibi gözüktü. İşi ne yollarla aldığına aldırmıyordu. O olay da artık zihninde solmuş, hafiflemişti. Önce kabul etmiş, sonra da unutmuştu onu. Ne olursa olsun, Stoneridge'in gerektirdiği kadar çok evi düşünüp çizmeyi gözü almıyordu. Kendini çok yorgun hissetmekteydi. Sabahlan uyandığında bile yorgundu. Gün boyu, hep akşam olup yatacağı zamanı bekleyerek yaşıyordu.

Stoneridge'i, Neil Dumont'la Bennett'e bıraktı. "Haydi, başlayın," dedi bezgin bir sesle. "Ne isterseniz yapın." "Hangi üslup olsun, Peter?" diye sordu Dumont. "Eski üsluplardan hangisi olsa olur. Küçük ev sahipleri başka türlüsünü istemez. Ama biraz sadeleştirin. Basın yorumlan için. Tarihsel yanları olsun, ama modern duygular versin. Ne biçim isterseniz. Aldırmıyorum."

Dumont'la Bennett başladılar. Keating onların çizimlerinde birkaç damı değiştirdi, birkaç pencereyle oynadı. Ön çizimler Wynand'ın ofisi tarafından onaylandı. Onayı şahsen Wynand'ın verip vermediğini bilmiyordu Keating. Wynand'ı bir daha hiç görmedi.

Dominique gideli bir ay olmuştu ki, Guy Francon artık emekliye ayrılacağını açıkladı. Keating ona boşanmakta olduğunu söylemiş, bir açıklama yapmamıştı. Francon da haberi sakin karşılamıştı. "Bekliyordum zaten," demişti. "Ziyanı yok, Peter. Herhalde senin kusurun da değil, onun da değil." Bir daha da bu olayın sözünü etmemişti. Şimdi de emekliliğiyle ilgili açıklama yapmaya yanaşmıyordu. Yalnızca, "Bunun yaklaşmakta olduğunu sana çoktan söylemiştim," dedi. "Yoruldum ben artık. İyi şanslar, Peter."

Şirketin tüm sorumluluğu Keating'in yapayalnız omuzlarına yüklenmişti. Kapıdaki tabelâya yalnızca kendi adının yazılması fikri de Keating'i tedirgin ediyordu. Bir ortağa ihtiyacı vardı. Neil Dumont'u

seçti. Neil zarif ve kibardı. Yeni bir Lucius Heyer'dı. Şirketin adı, Peter Keating & Comelius Dumont oldu. Birkaç arkadaş bir araya gelip sarhoş olarak olayı kutladılar, ama Keating kutlamaya gitmedi. Gideceğine söz vermiş olmasına rağmen, unutmuş, hafta sonunda tek başına karlı bir yere gitmiş, kutlamayı ertesi sabaha kadar hiç hatırlamamıştı. Aklına geldiğinde, buzlar içinde bir köy yolunda yürüyüş yapıyordu.

Stoneridge, Francon & Keating şirketinin imzaladığı son anlaşma olmuştu.

7

Dominique New York'da trenden indiğinde, Wynand onu karşılamak üzere istasyondaydı. Oysa Dominique, Reno'da kaldığı süre boyunca ona mektup da yazmamış, ondan herhangi bir haber de almamıştı. Ne zaman döneceğini hiç kimseye söylemiş değildi. Ama peronda o sakin haliyle bekleyen Wynand'ın bir şeyi noktalar gibi ifadesini görmek, Dominique'in bazı şeyleri anlamasına yetti. Belli ki Wynand avukatlarla ilişkilerini sürdürmüş, boşanma sürecini adım adım izleyip ilamın çıktığı tarihi öğrenmişti. Trene saat kaçta bineceğini ve kaç numaralı kompartımanda oturacağını bile biliyordu.

Wynand onu görünce, öne doğru, yürümedi. Yürüyen Dominique oldu. Çünkü Wynand, onu yürürken görmeyi istemişti. O kısacık mesafe için bile. Dominique gülümsemiyordu. Ama yüzünde çok hoş bir huzur ifadesi vardı. Değişmeksizin gülümseme haline gelebilecek bir ifade.

"Merhaba Gail."

"Merhaba Dominique."

Ayrı oldukları süre içinde, Dominique onu hiç düşünmemişti.

Yani belirgin bir düşünceyle, kişi olarak düşünmemişti. Ama şimdi onu görünce, içinde bildiği ve ihtiyaç duyduğu bir tanıma, bir buluşma duygusu hissetti.

Wynand, "Bagaj fişlerini ver bana," dedi. "Aldırtayım. Arabam dışarda."

Dominique fişleri verdi, Wynand alıp cebine koydu. Dönüp peronun başına yürümeleri gerektiğini biliyorlardı. Ama ikisinin de bu konuda verdiği karar, aynı anda bozuldu. Dönmediler. Öylece, karşılıklı durup bakıştılar.

Bu aksamayı düzeltmeye ilk önce Wynand çalıştı. Hafifçe gülümsedi.

"Söylemeye hakkım olsa, böyle gözükeceğini bilsem, yokluğuna dayanamazdım, derdim. Ama öyle bir hakkım olmadığına göre söylemeyeceğim."

Dominique güldü. "Pekâlâ Gail. Bu aşırı resmi halimiz de bir tür numaraydı aslında. Böylesi olayların önemini azaltmıyor, artırıyor öyle değil mi? En iyisi, ne istiyorsak söyleyelim."

"Seni seviyorum." Sesi ifadesizdi. Kelimeler sanki bir acının belirtisiydi, Dominique'e yönelik değildi.

"Yeniden seninle bir araya geldiğime memnunum, Gail. Böyle olacağını bilmiyordum, ama memnunum."

"Ne gibi, Dominique?"

"Bilmiyorum. Senden bulaşıyor sanıyorum. Bir son ve bir huzur gibi."

Derken bütün bunları kalabalık peronun ortasında söylemekte olduklarının farkına vardılar. İnsanlar bagajlarım taşıyarak yanlarından geçip duruyordu.

Yürüyüp sokağa çıktılar. Dominique nereye gitmekte olduklarını sormadı. Aldırmıyordu. Onun yanına sessizce oturdu. Kendini ikiye bölünmüş hissediyordu. Benliğinin büyük bölümü karşı koyma isteği duyuyor, küçük bir parçası da olaya merakla bakıyordu. İçinden Wynand'ın kendisini böylece taşımasına izin vermek geldi. Değerlendirme yapmadan duyulan bir güven. Mutlu bir güven değil, ama güven yine de. Bir süre sonra, elinin onun avucunda durmakta olduğunu gördü. Eldivenini de çıkarmamıştı. Bileği onun tenine değiyordu. Elini tutuşunu hiç farketmemişti. Öyle doğal gelmişti ki!

Onu görme anından beklediği buydu zaten. Ama kendine bunu isteme izni veremezdi.

"Nereye gidiyoruz, Gail?" diye sordu.

"Ruhsatı almaya. Oradan yargıca. Evlenmeye."

Dominique yavaşça dikleşti, ona doğru döndü. Elini çekmedi, ama parmakları katılaştı, bilinçlendi, anlam olarak ondan uzaklaştı.

"Hayır," dedi.

Gülümsedi, yüzündeki gülümseme ifadesini bilerek fazla uzun sürdürdü. Hesaplı ve bilinçli. Wynand ona sakin bakışlarla bakıyordu.

"Gerçek bir düğün istiyorum, Gail. Kentin en şatafatlı otelinde istiyorum. Kabartmalı davetiyeler, davetliler, kalabalık konuklar, ünlü insanlar, çiçekler, ampuller ve film kameraları istiyorum. Halkın Gail Wynand'dan bekleyeceği düğünü istiyorum."

Wynand onun elini bıraktı. Basit bir hareketle, gücenmeden bıraktı. Bir an dalgın gibi gözüktü. Sanki bir aritmetik problemi çözüyordu. Fazla zor olmayan bir problem. Sonra konuştu:

"Peki. Onu hazırlamak bir hafta kadar sürer. Bu gece de yapabilirdim, ama kabartmalı davetiyeler olacaksa, konuklara en azından bir hafta önceden ulaştırmak gerekir. Yoksa anormal gözükür. Oysa sen normal bir Gail Wynand Düğünü istiyorsun. Şimdi seni bir otele götürmem gerek. Bir hafta kalman için. Buna hazır değildim. Rezervasyon yapmadım. Nerede kalmak istersin?"

"Senin çatı evinde."

"Olmaz."

"Nordland'da o halde."

Wynand öne eğildi, şoföre talimatı verdi.

Otelin lobisine girdiklerinde Dominique'e, "Seni haftaya göreceğim," dedi. "Salıya. Noyes-Belmont'da, öğleden sonra, saat dörtte. Davetiyeler babanın adına olmalı. Kendisiyle ilişki kuracağımı haber ver ona. Gerisini ben hallederim."

Eğilip selam verdi. Tavrı değişmemişti. Sakinliği hâlâ iki nedenden kaynaklanan o garipliğini koruyordu; biri kontrol etme yeteneğinden emin bir insanın olgun kontrolünün normal gözükmesi; İkincisi de, olayları değişemezmiş gibi kabul eden o çocuksu basitlikti.

O hafta Dominique onu görmedi. Kendini sabırsızlıkla bekler buldu.

Tekrar görüştüklerinde, Dominique onun yanında, yargıcın karşısındaydı. Yargıç onları evlendirmek için gerekli yasal sözleri söylüyordu. Altı yüz kişinin bulunduğu salonda çıt yoktu. Noyes Belmont Oteli'nin salonu, o gün bir ışık seline boğulmuştu.

Dominique'in istediği fon o kadar kusursuz biçimde hazırlanmıştı ki, kendi kendinin karikatürü olmuş gibiydi. Belli bir sosyete düğünü değil de, fazla lüks bir bayağılık gibi. Wynand onun isteğini anlamış, tıpatıp da uymuştu. Olayı aşırıya kaçırmaya kalkışmamış, gazeteci Gail Wynand'ın halk önünde evlenmek için seçeceği düzeyi seçmeyi bilmişti. Ne vaî ki... Gail Wynand halk önünde evlenmek istemiyordu.

Kendini de bu atmosfere uydurmuştu. Pazarlığa kendi de dahilmiş gibi. Kapıdan girdiğinde, Dominique onun kalabalığa bakışını gördü. Böyle bir güruh opera galasında, açık artırmada bulunabilir, benim hayatımın en önemli gününe uymaz, dermiş gibi bakıyordu. Ama kusursuz bir görünüşü vardı. Eşi bulunmaz kibarlıktaydı.

Az sonra, Dominiqe onun yanında durduğunda, kalabalık ağır bir sessizliğe gömüldü; Dominique onların aç bakışlarını ensesinde hissetti. Birlikte yargıca dönmüşlerdi. Dominique'in üzerinde uzun, siyah bir elbise vardı. Elindeki taze yasemin buketi Wynand'ın hediyesiydi. Siyah dantel şapkanın altından gözüken yüzü yargıca bakıyordu. Yargıç yavaş yavaş konuşmaktaydı. Kelimeleri birer birer, havada aşılı kalıyordu.

Dominique, Wynand'a göz attı. Wynand ona bakmıyordu. Yargıca da bakmıyordu. Dominique o zaman anladı. Wynand bu salonda yalnız değildi. Tüm ışıklan, bayağılıkları kendine mal etmiş, içinde taşımaktaydı. Dinsel tören istememişti Wynand. Öyle şeylere saygısı yoktu. Kalıp sözler söylemekte olan devlet memuruna duyduğu saygı daha da az olabilirdi, ama yine de bu töreni katıksız bir dinsellik havasına sokmuştu. Dominique içinden, eğer böyle bir ortamda Roark'la evleniyor olsaydım, Roark da böyle dururdu, diye düşündü.

Daha sonra o canavar resepsiyonun gülünçlüğü Wynand'a bağışıklık kazandırdı. Basın kameraları için Dominique'in yanında poz verdi, kalabalığın içinde daha gürültücü bir küçük kalabalık oluşturan muhabirlerin sorularına zarafetle cevap verdi. Tebrikleri kabul etmek için Dominique'in yanında yer aldı, saatlerce önlerinden akıp geçen insanlarla tokalaştı durdu. Işıklar da, çiçekler de, çalmakta olan yaylı sazlar orkestrası da, önlerinden nehir gibi akıp, şampanya büfesine varınca delta yapan insanlar da onu etkilemiyor gibiydi artık. Buraya canları sıkıldığı için gelen, içleri imrenme ve nefretle dolu bu insanlar, davetiyede okudukları tehlikeli adın etkisi altındaydılar. Skandala aç bir merakla doluydular. Wynand onların bu töreni kendi haklan saydıklarım anlamamış gibi görünüyordu. Bu halkın hepsi, bu törenin kutsamasını şart sayan insanlardı. Koca salonda bu performansı iğrenç bulan, bir tek kendisiyle yanındaki gelini vardı.

Dominique onu dikkatle izliyordu. Wynand'ın bu olaydan bir an için bile olsa zevk aldığını görmek istiyordu. Kabul etsin ve katılsın.

Bir tek kere, diye ummaktaydı. New York *Banner'ın* ruhunu sergilesin. Ama öyle bir kabul işareti göremedi. Acı belirtileri gördü zaman zaman. Ama acı bile tam ulaşamıyordu Wynand'a. Acıların ancak belli bir noktaya kadar inebildiğinden söz eden bir başka erkeği düşündü o zaman.

Son kutlayıcılar da önlerinden geçtiğinde, kurallara göre artık gelinle damadın oradan ayrılmasına izin var demekti. Ama Wynand gitmek için harekete geçmedi. Dominique onun kendisinden karar beklediğini anladı. Dönüp konukların arasına yürüdü, gülümsedi, selamlar verdi, can sıkıcı saçmalıkları dinledi. Elinde bir şampanya kadehi tutuyordu.

Bir ara kalabalığın arasında babasını gördü. Guy Francon gururlu ama kuşkulu görünüyordu. Biraz şaşkın hali vardı. Evlenme haberini sakin karşılamıştı. "Mutlu olmam istiyorum, Dominique," demişti. "Bunu çok istiyorum. Umarım doğru erkeği seçmişsindir." Sesinin tonundan, pek de emin olamadığı belli oluyordu.

Ellsworth Toohey de kalabalığın arasındaydı. Toohey onun kendisine baktığını görünce çabucak başka tarafa döndü. Yüksek sesle gülmek geldi Dominique'in içinden. Ama Toohey'i hazırlıksız yakalamak, şu anda gülünecek kadar önemli görünmedi ona.

Alvah Scarret kalabalığı yara yara Dominique'e yaklaştı. Yüzüne uygun ifadeyi yerleştirmek için başarısız bir çaba harcıyor, ama alttaki incinmiş ifadeyi maskeleyemiyordu. Hızla bir şeyler mırıldandı, mutluluklar diledi, sonra capcanlı bir öfkeyle, "Ama neden Dominique, *nedeni"* diye sordu.

Dominique, Alvah'nın bu soruyu soracak kabalığı gösterebileceğine inanamadı. Soğuk bir sesle,

"Neden söz etmeye çalışıyorsun, Alvah?" dedi.

"Vetodan tabii."

"Hangi veto?"

"Hangi veto olduğunu bal gibi biliyorsun. Elini vicdanına koy da söyle. Kentin ve ülkenin her gazetesi burada bugün. En adi renkli basın bile. Bir tek *Banner'ın* dışında. Wynand gazeteleri hariç, herkes burada! Ben halka ne diyeceğim? Nasıl açıklayacağım? Eski bir meslektaşına bunu nasıl yapabildin?"

"Lütfen bir daha söyler misin, Alvah?"

"Yani ... Gail'in bizim çocuklardan bir tekini bile buraya sokmadığını bilmiyor muydun? Yarın hiçbir şey yazmayacağımızı? Ne bir resim, ne bir haber. Yalnızca on sekizinci sayfada iki satırlık duyuru."

"Hayır," dedi Dominique. "Bilmiyordum."

Dominique'in aniden harekete geçişi Scarret'i şaşırttı. Gelin hanım elindeki şampanya kadehini ilk rastladığı yabancının eline tutuşturdu, kalabalığın arasından kendine yol açıp Wynand'a yürüdü.

"Gidelim, Gail."

"Peki, sevgilim."

Dominique onun çatı evinin salonunda, inanmazlık içinde duruyor, buranın artık kendi evi olduğunu, kendi evi olmaya da son derece uygun olduğunu düşünüyordu.

Wynand ona bakmaktaydı. Konuşmak ya da ona dokunmak için bir istek göstermiş değildi. Tüm istediği, Dominique'i burada seyretmekti. Kendi evinde. Kentin tepesinde. Sanki bu anın önemini paylaşmak istemiyordu. Onunla bile.

Dominique odanın içinde ilerledi, şapkasını çıkardı, masanın kenarına dayandı. Her zamanki az konuşma, her şeyi kapalı tutma isteğinin neden şimdi parça parça olduğunu, içinden neden açık davranma duyguları yükseldiğini bilemiyordu. Kimseye karşı bu kadar açık olmak istemeyen biriydi.

"Yine de senin istediğin oldu, Gail. Nasıl evlenmek istedinse öyle evlendin."

"Evet, sanıyorum öyle."

"Sana işkence etmeye çalışmanın yararı olmadı."

"Aslında oldu. Ama çok fazla üzülmedim."

"Öyle mi?"

"Hayır. Eğer istediğin o idiyse, mesele yalnız verdiğim sözü tutma isteğimdi."

"Ama tüm olaydan nefret ettin, Gail."

"Tümüyle. Olsun! Ne olmuş? En zoru ilk dakikalarıydı. Arabada bana ilk söylediğinde. Daha sonra, biraz sevindim bile." Alçak sesle konuşuyor, Dominique'in açık yürekliliğine ayak uyduruyordu. Dominique zaten onun kendine seçme şansı tanımayacağını, tüm davranışlarına uyacağını bilmekteydi. Ya sessiz kalacak, ya da Dominique'in itiraf etmesini istediği her şeyi itiraf edecekti.

"Neden?"

"Sen kendi yaptığın yanlışı fark etmedin mi? Eğer yanlışlıksa tabii. Bana karşı tümüyle kayıtsız olsaydın, içinden bana acı çektirmek gelmezdi."

"Hayır. Yanlışlık değildi."

"Kaybetmeye iyi dayanabiliyorsun, Dominique."

"Sanıyorum o da senden bulaştı, Gail. Hem sana teşekkür etmek istediğim bir şey var."

"Nedir?"

"Düğünümüzü Wynand Gazeteleri'ne yasaklaman."

Wynand ona baktığında, gözleri bir an için bambaşka parıldadı, ama sonra gülümsedi.

"Karakterine uymuyor bunun için bana teşekkür etmen."

"Yapmak da senin karakterine uymuyordu."

"Mecburdum. Ama senin kızacağını sanmıştım."

"Kızmam gerekirdi. Ama kızmadım. Kızgın değilim. Sana teşekkür ediyorum."

"İnsan minnete minnet duyabilir mi? İfade etmesi biraz güç bir şey ama benim şu anda hissettiğim o, Dominique."

Dominique çevredeki duvarlardan yansıyan yumuşak ışığa baktı. O ışık da bu odanın bir parçasıydı. Duvarlara rengin dışında özel bir doku kazandırıyordu. Bu odanın ötesinde daha başka odalar olması gerekir, diye düşündü. Henüz hiç görmediği, ama artık kendisinin olan odalar. Ve onlara sahip olmayı istediğini fark etti.

"Gail, şimdi ne yapacağımızı sana sormamıştım. Seyahate falan mı gidiyoruz? Balayı mı yapıyoruz? Komik. Hiç merak bile etmedim. Bir tek düğünü düşündüm, ötesini düşünmedim. Sanki benim için her şey orada son bulacak, ondan ötesini sen üstlenecekmişsin gibi. Bu da karakterime uymuyor, Gail."

"Ama bu sefer benim lehime. Pasiflik iyi bir işaret değildir. Senin için."

"Olabilir ama. Eğer memnunsam ..."

"Belki. Ama fazla uzun sürmez. Hayır, hiçbir yere gitmiyoruz. Meğer ki sen gitmek isteyesin."

"Hayır."

"O halde burada kalıyoruz. Bu da istisna uygulamanın bir başka örneği. Sana ve bana uygun biçimi. Çekip gitmek her zaman kaçmak demek. İkimiz için de. Bu sefer kaçmıyoruz."

"Evet, Gail."

Wynand onu tutup öptüğünde, Dominique'in kolu kıvrık olarak ikisinin vücutları arasında kalmış, eli onun omzuna dayanmıştı. Yanağının bileğindeki yaseminlere değdiğini hissetti. Kokusu hâlâ güçlüydü. Hâlâ ilkbaharı düşündürüyordu.

Dominique onun yatak odasına girdiğinde, buranın çeşitli dergilerde fotoğraflarını gördüğü oda olmadığını anladı. Cam kafes gitmiş, onun yerine kapalı bir kasa gibi, tek penceresi bile olmayan bir oda gelmişti. Işıklandırılmış, havalandırma düzeni konmuştu, ama hava da, ışık da, dışardan gelmiyordu.

Onun yatağına yattı, avuçlarını iki yanında serin, düzgün çarşafa dayadı, kollarını kıpırdatmadı ve ona dokunmadı. Ama

Dominique'in bu donuk kayıtsızlığı, Wynand'ı çaresiz bir öfkeye itmedi. Olayı anlayabiliyordu. Güldü. Dominique onun sert, düşüncesiz bir sesle, "İşe yaramaz, Dominique," dediğini duydu, diktiği

bu engelin ikisi arasında barınamayacağını, kendisinin onu ayakta tutma gücüne sahip olamayacağını anladı. Kendi vücudundan kaynaklanan cevabı hissetti. Açlıktan kaynaklanan bir cevap. Kabulden. Bir türlü zevk. Bu bir arzu meselesi değil, diye düşündü. Cinsel ilişki meselesi bile değil. Yalnızca erkeğin hayat gücüne sahip olduğunu, kadının da bundan başka bir şeye cevap vermeyeceğini gösteriyor. Bu adamda hayat iradesi vardı. En ilkel güç. Bu hareketler de onun en basit ifadesiydi. Kendisi de cevap veriyordu. Hareketlere de değil, erkeğe de değil... onun içindeki o güce.

"Eeee?" diye sordu Ellsworth Toohey. "Şimdi anlıyor musun meseleyi?" Scarret'in koltuğunun arkasına geçmiş, samimi bir tavırla tutunup hafifçe eğilmişti. Scarret bu arada, önündeki masanın yan tarafına konmuş, açılmayı bekleyen posta torbasına bakıyordu.

"Binlerce," dedi Scarret. "Binlerce, Ellsworth. Ona neler diyorlar, bir görmelisin. Neden kendi düğününün haberini yayınlamamışmış? Neymiş utandığı? Saklayacak nesi varmış? Neden her namuslu adam gibi kilisede evlenmemiş? Boşanmış bir kadınla nasıl evlenirmiş? Hepsi bunları soruyorlar. Binlerce kişi. Oysa o mektuplara bakmıyor bile. Gail Wynand! Kamuoyunun sismografi diye tanınan adam!"

"Doğru," dedi Toohey. "Öyle bir adam."

"İşte bir örneği." Scarret masanın üstünden bir mektup aldı, yüksek sesle okudu: "Ben namuslu bir kadınım, beş çocuk annesiyim ve çocuklarımı da kesinlikle sizin gazetenizle büyütmek istemiyorum. Bu gazeteyi on dört yıldır alıyordum, ama artık sizin ne tür bir adam olduğunuz ortaya çıktı. Hiçbir ahlaki ilkeniz yok, kutsal evlilik müessesesiyle alay ediyorsunuz, düşmüş bir kadınla zina işliyorsunuz; o kadın aynı zamanda bir başka erkeğin de karısı. Siyah elbiseyle evleniyor. Öyle yapması da gerekir. Ben artık sizin gazetenizi okumayacağım, çünkü siz çocuklara göre bir insan değilsiniz. Büyük hayal kırıklığına uğradım. Saygılarımla. Bayan Thomas Parker." Bu mektubu ona da okudum. Güldü, o kadar."

"Hu," dedi Toohey.

"Ne oldu bu adama?"

"Ona olan bir şey yok, Alvah. Eskiden beri var olup, şimdi gün ışığına çıkan bir şey var."

"Bu arada, bilmem farkında mısın, pek çok gazeteler arşivlerinden

Dominique'in o lanet olası tapınakta duran çıplak heykelinin fotoğraflarını bulmuşlar, düğün fotoğraflarıyla birlikte yayımladılar. Sözde Bayan Wynand'ın sanata olan ilgisini göstermek istiyorlarmış, itoğulları! Gail'i hırpalama fırsatı çıktı diye keyiflerinden kendilerinden geçtiler. Canına okuyorlar, sefil herifler! O heykeli kim hatırlattı acaba onlara?"

"Nereden bileyim?"

"Eh, aslında bir fincan suda fırtına tabii. Birkaç haftaya kadar hepsini unuturlar. Pek fazla bir zarar vereceğini sanmıyorum."

"Hayır. Tek başına bu olay, fazla bir zarar veremez."

"Hıı? Sen bir şeylerin haberini mi veriyorsun bana?"

"Haberi veren bu mektuplar, Alvah. Mektupların kendileri değil tabii. Ama kendisinin onları okumaması."

"Canım, ona da fazla kaygılanmaya gerek yok. Gail ne zaman durmak gerektiğini iyi bilir. Şimdi pireyi deve yapmaya hiç gerek..." Başını kaldırıp Toohey'e baktı, sesinin tonu değişiverdi. "Tanrım,

haklısın, Ellsworth. Ne halt edeceğiz?"

"Hiçbir şey, dostum, hiçbir şey. Daha uzun süre hiçbir şey yapmayacağız."

Toohey, Scarret'in masasının köşesine oturdu, ayakkabısının burnunu uzatıp ağzı açılmış çuvaldaki mektupları karıştırdı, hışırdattı. Olmadık saatlerde Scarret'in odasına girip çıkmak gibi hoş bir huy edinmişti. Scarret artık ona bağımlı gibiydi.

"Söylesene, Ellsworth," diye sordu Scarret birdenbire. "Sen gerçekten *Banner*'a adanmış biri misin?"

"Alvah, züppe lehçelerle konuşma. Bu kadar kasıntı adam mı kaldı günümüzde?"

"Yo, ben ciddiyim ... yani ... sen anlıyorsun ne demek istediğimi."

"Zerre kadar fikrim yok. Kendi ekmeğiyle tereyağına kim sadakatsiz davranır?"

"Evet, orası öyle ... ama yine de ... Ellsworth, ben seni çok severim, ama ne zaman dilini benimkine uyduruyorsun, ne zaman söylediklerin kendi sözlerin, tam emin olamıyorum."

"Kendini psikolojik karmaşıklıklara kaptırma. Dolaşıklıklar yaratacaksın sonunda. Ne var senin kafanda?"

"Neden hâlâ *Yeni Sınırlar* Dergisi'ne yazıyorsun?"

"Para için."

"Hadi hadi. Çerez parası o sana."

"Eh, saygın dergidir. Neden yazmayacakmışım? Seninle anlaşmamızda başka yere yazamaz diye madde yok ki!"

"Yok. Kime yazdığın da umurumda değil. Ama *Yeni Sınırlar* son zamanlarda çok garip şeyler yapıyor."

"Ne konuda?"

"Gail Wynand konusunda."

"Saçmalıyorsun, Alvah."

"Yo, hiç de saçmalamıyorum. Sen farkına varmamışsın. Herhalde dergiyi pek dikkatli okumuyorsun. Ama benim bu tür konularda güçlü sezgilerim vardır. Biliyorum. Zibidi genç bir yazar kalkmış kör atışları mı yapıyor, yoksa derginin niyeti gerçekten ciddi mi, anlarım."

"Boşuna ürküyorsun, Alvah. Üstelik de abartıyorsun. *Yeni Sınırlar*, liberal bir dergidir. Gail Wynand'a da eskiden beri çatar durur. Kim yapmıyor ki? Basın mesleğinde pek sevilen biri olduğu söylenemez. Ama bütün bunların ona bir zarar veremediği de ortada. Değil mi?"

"Bu seferki farklı. Olayın arkasında bir sistem varsa, hoşuma gitmez. Özel bir amaç. Masum gözüken bir sürü damlalar, sonunda birikiyormuş gibi. Derken ufacık bir dere oluşturacak. Her zerresi birbirine uyacak. Ardından da ..."

"Paranoya falan mı oluyorsun, Alvah?"

"Hoşlanmıyorum. Herkes onun yatma, kadınlarına, birkaç belediye seçimi skandalına çattığı sürece zararı yoktu. Zaten o skandallarda hiçbir zaman kanıtlanmamış şeylerdi," diye ekledi aceleyle. "Ama çağdaş aydın argosu devreye girerse, Gail Wynand sömürücü, Gail Wynand kapitalizmin korsanı, Gail Wynand çağın hastalığı demeye başlarlarsa, durum farklı. Yine çamur tabii, Ellsworth. Ama bu tür çamurda dinamit var."

"Aynı şeyleri söylemenin modern biçimi onlar. Hem zaten arada sırada bir yazı yolladığım derginin politikasından da ben sorumlu tutulamam herhalde."

"Öyle, ama ... benim kulağıma gelenler farklı."

"Neler geliyor kulağına?"

"Lanet olası şeyi sen finanse ediyormuşsun diyorlar."

"Kim, *ben mil* Neyle?"

"Eh, tek başına sen değil. Ama tam *Yeni Sınırlar* batmak üzereyken, kaçak içki korsanı genç Ronny Pickering'i sen bulmuşsun, onlara bir şırınga yapmış, yüz bin patlatıp karşılığında kendi borusunu öttürmüş diyorlar."

"Allah kahretsin, onun nedeni Ronny'yi kentin daha pahalı çirkeflerinden kurtarmak içindi. Çocuk mahvolmak üzereydi. Ona hayatta daha yüce bir amaç kazandırdım. Yüz bin dolarını daha soylu bir amaca yatırdı. Nasılsa sonunda varyete kızlarına kaptıracaktı hepsini."

"Öyle, ama bu armağanına ufacık bir fiyat biçebilirdin, editörlerin kulağına, Gail Wynand'a fazla bulaşmamalarını fısıldayabilirdin."

"Yeni Sınırlar Dergisi *Banner* değil, Alvah. İlkeleri olan bir dergi. O derginin editörlerine öyle etkiler yapamazsın, tehdit de savura nıazsm."

"Bizim meslekte mi, Ellsworth? Kimi kandırıyorsun sen?"

"Eh, eğer seni memnun edecekse, hiç duymadığın bir haber de ben vereyim. Henüz bilinmiyor. Araya bir sürü aracı sokularak ayarlandı. Mitchell Layton'a da *Banner'ın* hisselerinden dolgunca bir pay satın aldırdığımı biliyor muydun?"

"Hayır!"

"Evet."

"Tanrım, Ellsworth, harika bu! Mitchell Layton, ha? Onun gibi bir kirli çıkı çok işimize yarar. Hem ... dur bir dakika. Mitchell Layton mu dedin?"

"Evet. Nesi varmış Mitchell Layton'un?"

"Dedesinin parasını bir türlü hazmedemeyen velet değil mi o?"

"Dedesinin bıraktığı az buz para değildi ama."

"Evet, ama çok da çatlak biri. Önce Yogi oldu, sonra Vejetaryen, sonra Unitarian, sonra da Nüdist. Şimdi de Moskova'da bir Proletarya Sarayı yapmaya kalktı."

"Ne olmuş yani?"

"Ama, Tanrım! Hissedarlarımız arasında bir Kızıl!"

"Mitch hiç de Kızıl falan değil. Çeyrek milyon doları olan adam nasıl Kızıl olurmuş? Gül pembesi, o kadar. Daha çok da sarı. Ama iyi yürekli çocuktur."

"Ama ... *Banner'da!"*

"Alvah, sen eşeğin tekisin. Anlamıyor musun? Sağlam, tutucu bir gazeteye yatırım yaptırdım ona. Bu onu pembe görüşlerinden kurtarır, ona doğru yolu gösterir. Zaten Mitch istese bile ne zarar verebilir ki? Senin sevgili Gail'in nasılsa gazetelerinin kontrolünü elinde tutuyor, değil mi?"

"Gail biliyor mu bunu?"

"Hayır. Sevgili Gail son beş yıldır eskisi kadar dikkatli değil. Sen de ona söylemesen iyi edersin.

Gail'in hangi yöne gitmekte olduğunu görüyorsun. Biraz baskıya ihtiyaç olabilir. Para da gerekli olacak zaten. Sen Mitch Layton'a iyi davran. Bir gün işine yarayacak."

"Orası öyle."

"Öyle tabii. Görüyorsun, değil mi? Kalbim doğru yerde benim. *Yeni Sınırlar* gibi züppe bir dergiye yardım etmiş olabilirim; ama bir yandan da New York *Banner* gibi muhafazakârlığın kalesi sayılan bir yere, para babası birini getirdim."

"Orası öyle. Sen kendin de oldukça radikal biri olduğuna göre, doğrusu teşekküre değer bu yaptığın."

"Şimdi artık benim sadakatsizliğimden söz edecek misin?"

"Herhalde hayır. Sanırım *Banner*'dan yana birisin."

"Tabii öyle. Bayılıyorum ben *Banner'*a. Onun için yapmayacağım yoktur. Canımı bile veririm New York *Banner* için."

8

Bir ıssız adanın toprakları üzerinde yürümek bile, insanı dünyanın geri kalanına bağlayan bir şeydir. Ama çatı dairede, telefon da kesik olunca, Wynand'la Dominique'in altlarındaki elli katla ilgili hiçbir duyguları kalmamıştı. Granite tutturulmuş çelik direklerin tepesinde olduklarının bile farkında değildiler. Evleri uzayda asılıymış gibi geliyordu onlara. Ada gibi değil de, ayrı bir gezegen gibi. Kent sevimli bir manzaraydı. İletişim kumlamayacak bir soyutluk gibi. Gökyüzü gibi. Bakıp beğenilecek bir manzara. Ama hayatlarıyla doğrudan etkileşimli bir şey değil.

Düğünlerinden sonra iki hafta boyunca çatı evden hiç çıkmadılar. Dominique canı istediği anda asansörün düğmesine basabilir, bu haftaları bölebilirdi, ama istememişti. Direnme, merak etme, soru sorma isteği yoktu içinde. Yalnızca sihir ve barış.

O istediği zaman, Wynand oturup onunla saatlerce konuşuyordu. Ama o tercih etmediği zaman da, sessizce oturup onu seyretmeye, galerisindeki eserleri seyrettiği gibi seyretmeye razıydı. Aynı mesafeli, rahatsız etmeyen bakışla. Dominique'in sorduğu her somya cevap veriyordu. Kendisi hiç soru sormuyordu. Kendi duygularından hiç söz etmiyordu. Dominique yalnız kalmak istediğinde, onu yanına çağırmıyordu. Bir akşam Dominique odasına çekilip kitap okumuş, onun karanlık balkon bahçede buz gibi parmaklığa dayanmış durmakta olduğunu görmüştü. Dönüp eve bakmıyordu. Yalnızca pencereden düşen ışığın altında durmakla yetiniyordu.

İki hafta son bulunca Wynand işine döndü. *Banner*'ın ofisine gitti. Ama o izole olma duygusu yine de geçmedi. Bir kere ilan edildi diye, ömürlerinin sonuna kadar korunması gerekli bir tema gibi. Akşam eve döndüğünde, kent yine varlığını yitirdi. Hiçbir yere gitme isteği duymuyordu. Konuk da davet etmiyordu.

Wynand hiçbir şey söylemiyordu ama Dominique onun, kendisinin evden çıkmasını hiç istemediğini biliyordu. Ne onunla birlikte, ne de yalnız. Sessiz bir tutkusuydu bu Wynand'ın. Bunu zorla uygulatmayı falan beklediği yoktu. Eve döndüğünde, "Çıktın mı bugün?" diye soruyordu. Hiçbir zaman, "Bugün nereye gittin?" diye sormuyordu. Kıskançlık değildi bu. "Nereye" kelimesinin de önemi yoktu. Dominique'in canı bir çift ayakkabı almak isterse, Wynand üç mağazadan tüm koleksiyonları getirtip burada sergiletiyor, onun istediğini seçmesini sağlıyordu. Böylelikle Dominique'in mağazaya gitmesine gerek kalmıyordu. Belli bir filmi görmek istediğini söylediği zaman, Wynand hemen evin damına bir projeksiyon odası yaptırmıştı.

Dominique buna uydu. İlk birkaç ay için uydu. Ama bu izole hayattan hoşlanmaya başladığını fark edince, hemen bozdu. Wynand'ın davetleri kabul etmesini sağladı, kendisi de eve konuklar davet eder oldu. Wynand hiç itiraz etmeden kabullendi.

Ama yine de, Dominique'in aşamayacağı bir duvarı ayakta tutmayı başarıyordu. O duvar, karısıyla gazeteleri arasına diktiği duvardı. Doriiinique'in adı asla Wynand gazetelerinde gözükmüyordu. Bayan Wynand'ı toplum hayatına çekme yolundaki bütün çabaları önlüyordu Wynand. Komitelere başkanlık etmesini de, hayır bağışları toplamasını da, kampanyalara önayak olmasını da. Dominique'e gelen mektupları açmakta hiçbir sakınca görmüyordu. Eğer zarfta resmi bir amblem varsa ve amacını belli ediyorsa, cevap verilmeden mektubu imha ediyor, ettiğini de Dominique'e söylemiyordu. Dominique omuz silkmekle, bir şey dememekle yetindi.

Bütün bunlara karşın, Dominique'in Wynand gazetelerine karşı duyduğu tiksintiyi paylaşmıyordu görünüşe göre. Dominique'in bu konuyu tartışmasına asla izin vermiyordu. Dominique onun o konuda neler hissettiğini, neler düşündüğünü hiç anlayamamıştı. Bir keresinde Dominique kötü bir başyazıyla

ilgili yorum yaptığında, Wynand soğuk bir sesle, *"Banner* için asla özür dilemedim, hiçbir zaman da dilemem," demişti.

"Ama bu yazı gerçekten berbat, Gail."

"Benimle New York *Banner'ın* yayıncısı olarak evlendiğini sanıyordum."

"Ben de senin böyle düşünmekten hoşlanmadığını sanıyordum."

"Benim neden hoşlanıp neden hoşlanmadığım seni ilgilendirmez. *Banner*'ı değiştirmemi ya da feda etmemi bekleme. Onu bu dünyadaki hiç kimsenin hatırı için yapmam."

Dominique güldü. "Ben de istemezdim zaten, Gail," dedi.

Wynand buna cevap olarak gülmedi.

Banner Binası'ndaki ofisinde olduğu zamanlar, yepyeni bir enerjiyle çalışıyordu Wynand. Onun en hırslı yıllarını hatırlayanları bile şaşırtan, tutku halinde bir güdücülük gelmişti üstüne. Gerekirse bütün gece ofiste kalıyordu. Bunu uzun süredir yapmamıştı. Yöntemlerinde ve politikasında hiçbir şey değişmedi. Alvah Scarret onu mutlu mutlu seyretmekteydi. "Onun hakkında yanıldık, Ellsworth," dedi yakın dostuna. "Yine eski Gail. Tanrı kutsasın onu. Her zamankinden iyi." Toohey ise, "Sevgili Alvah," dedi. "Hiçbir şey senin düşündüğün kadar basit değildir, o kadar çabuk da olmaz Ama mutlu o. Mutlu olduğunu görmüyor musun? Mutlu olmak, onun başına gelebilecek en tehlikeli şey. Ve bir hümanist olarak, bu sefer bunu onun kendi iyiliği için söylüyorum."

Sally Brent, patronunu kendi kurnazlığıyla bastırmaya karar verdi. Sally Brent, *Banner'ın* en gurur duyduğu şöhretlerden biriydi. Tombulca, orta yaşlı bir kadındı. Yirmi birinci yüzyılda yer alacak bir defilenin mankeni gibi giyinir, oda hizmetçileri gibi yazı yazardı. *Banner* okurları arasında tiryakisi çoktu. Bu popülerliği onu aşırı güvenli davranmaya itmişti.

Sally Brent, Bayan Wynand'la ilgili bir yazı hazırlamaya karar verdi. Tam onun tarzına uygun bir konuydu. Olay karşısında ziyan olup duruyordu. Wynand'ın çatı dairesine girmek için, istenmediği saraylara girmekte uyguladığı taktikleri kullandı. Wynand elemanı olarak, bütün bunlar bu gazetede öğretilmişti ona. İçeriye çarpıcı girişini yaptı. Siyah bir elbise giymiş, omzuna gerçek bir ayçiçeği takmıştı. Ayçiçeği onun kişisel süsüydü. Herkes de öğrenmişti bunu. Dominique'e soluk soluğa, "Bayan Wyıiand," dedi. "Kocanızı aldatmanıza yardımcı olmak için geldim buraya."

Sonra kendi yaramazlığına göz kırptı, açıkladı. "Sevgili Bay Wynand'ımız size haksızlık ediyor, hayatım. Sizi hakkınız olan şöhretten uzak tutuyor. Bunu neden yaptığını hiç anlayamıyorum. Ama ikimiz bir olunca, onun hakkından geliriz. İki kadın birleşince, erkeğin elinden ne gelir? O senin ne kadar zevkle okunacak bir konu olduğunun farkında değil. Sen bana anlatacaklarını anlat, ben yazayım. Öyle güzel bir yazı olacak ki, basmamak elinden gelmeyecek."

Dominique evde yalnızdı. Sally Brent'in daha önce hiç görmediği bir ifadeyle gülümsedi. Daha önce görmediği için de, Sally Brent bu ifadeyi tarif edecek sıfatları bulamadı. Dominique ona anlatacaklarını anlattı. Tam Sally Brent'in istediği, hayalini kurduğu şeyleri söyledi ona.

"Evet, tabii, kahvaltısını ben pişiriyorum," dedi Dominique.

"Jambonlu yumurta en sevdiği yiyecektir. Basit jambonlu yumurta ... Ah, evet, Bayan Brent, çok mutluyum. Sabahlan gözlerimi açtığımda kendi kendime, bu doğra olamaz, diyorum. Dünyada her şeye sahip biri olan büyük Gail Wynand'ın karısı, ben olmuş olamam. Çünkü ben yıllardır ona âşıktım. Benim için bir rüyaydı o. Çok güzel, ama imkânsız bir rüya. Şimdi rüyalarım gerçekleşmiş gibi oldu ... Lütfen, Bayan Brent, benden şu mesajı tüm Amerika'ya gönderin: Sabır her zaman ödül getirir, aşk

da her zaman ilk köşeyi dönünce oradadır. Bence bu çok güzel bir düşünce. Belki bana yardımcı olduğu gibi, başka kızlara da yardımcı olur ... Evet, hayattan tek istediğim Gail'i mutlu etmek; onun sevinçlerini, üzüntülerini paylaşmak, iyi bir eş ve iyi bir anne olmak."

Alvah Scarret yazıyı okuduğunda öyle çok beğendi ki, tüm tedbir duygularını kaybetti. Sally Brent, "Bas gitsin, Alvah," diye zorladı onu. "Bir prova kopyası bas, masasına bırak. Onaylayacaktır, bahse girerim." O akşam Sally Brent işinden kovuldu. Yüksek bir tazminat maddesi içeren anlaşması feshedildi, tazminatı da eline ödendi. Anlaşma süresinin bitmesine daha üç yıl vardı. Kendisine bir daha hiçbir nedenle *Banner* Binası'na girmemesi söylendi.

Scarret panik içinde itiraz etti: "Gail, Sally'yi kovamazsın! Hele *Sally'."*

"Gazetemden istediğimi kovamadığım gün, ben bu gazeteyi de, koca binayı da kapatırım," dedi Wynand sakin bir sesle.

"Ama okurları var! Okurlarını kaybedersiz!"

"Okurları cehennemin dibine."

O akşam yemeğinde Wynand cebinden kıvrılmış kâğıdı çıkardı. Yazının prova kopyası. Tek kelime söylemeden onu Dominique'in yüzüne fırlattı. Kâğıt Dominique'in yanağına çarptı, yere düştü. Dominique eğilip aldı, açtı, ne olduğunu görünce yüksek sesle güldü.

Sally Brent daha sonra Gail Wynand'ın aşk hayatı hakkında bir başka yazı yazdı. Neşeli, entelektüel bir havada, sosyoloji araştırması yapıyormuş gibi, hiçbir açık saçık derginin girişemeyeceği malzemeyi sunuyordu yazı. O da *Yeni Sınırlar* Dergisi'nde yayınlandı.

Wynand, Dominique'e, özel olarak sipariş ettiği bir gerdanlığı sundu. Göze görünmeyen çerçeveler üzerine dizilmiş elmaslardan oluşuyordu. Elmaslar düzensiz bir desen içinde, seyrek olarak yayılmıştı. Bir avuç alınıp dikkatsizce saçılmış gibi. Onları birbirine tutturan, mikroskop altında yapılmış, hiç göze çarpmayan platin zincirlerdi. Wynand onu Dominique'in boynuna taktığında, gerdanlık rasgele düşmüş damlalara benzedi.

Dominique aynanın önünde duruyordu. Sabahlığını geriye itip omuzlarını açtı, bu yağmur damlalarının teninde parıldamasına izin verdi ve konuştu:

"Kocasının genç metresini öldüren Bronx'lu ev kadınının hikâyesi oldukça iğrençti, Gail. Ama bence daha da iğrenç bir şey var. Böyle şeyleri okumak isteyen insanların merakı. Ondan da kirlisi, o insanların merakından yararlananlar. Aslında bu gerdanlığı mümkün kılan, fotoğraflarda gördüğüm o eğri bacaklı, etli boyunlu, Bronx'lu kadın. Çok güzel bir gerdanlık. Takmaktan gurur duyacağım."

Wynand gülümsedi. Gözlerine birdenbire gelen pırıltıda garip bir cesaret niteliği vardı.

"Olaya bakmanın bir yönü o," dedi. "Bir de başka yönü var. Ben İkincisini düşünmekten hoşlanıyorum. Ben kendim, insan ruhunun en kötü artıklarını, bir de o ev kadınının olayını okumaktan hoşlananların zihnini alıyorum, ikisini birleştirip, senin omuzlarına bu gerdanlığı yapıyorum. Bu kadar büyük bir saflaştırmayı başarabildiğim için de kendimi simyager sayıyorum."

Dominique onda hiçbir pişmanlık, hiçbir üzüntü, hiçbir güceniklik görmüyordu. Garipti Wynand'ın bakışları. Bu bakışı daha önce de fark etmişti. Basit bir tapınma bakışı. Dominique o zaman yepyeni bir şeyi daha anladı. Tapmanın öyle bir düzeyi vardı ki, tapanı da tapılacak düzeylere yükseltiyordu.

Ertesi gece Wynand odaya girdiğinde, Dominique aynanın önünde oturmaktaydı. Wynand eğildi, dudaklarını onun ensesine dokundurdu. O anda; aynanın köşesine tutturulmuş küçük, dört köşe kâğıdı gördü. Dominique'in *Banner'daki* meslek hayatına son veren telgrafın, çözümlenmiş kopyasıydı:

"KOV KAHPEYİ. GW"

Wynand omuzlarını kaldırdı, onun arkasında dimdik durup sordu:

"O sana nasıl geldi?"

"Ellsworth Toohey verdi bana. Saklamaya değer buldum. Tabii bu kadar uygun düşeceği günün geleceğini de bilmiyordum."

Wynand başını hafifçe eğerek karşılık verdi. Yazıyı kendisinin yazdığını kabul ediyordu, başka herhangi bir şeyi değil.

Dominique ertesi sabah o kâğıdın yok olacağını sanıyordu. Ama Wynand elini sürmemişti. Dominique de kaldırmadı. Yazı o aynanın köşesinde öylece kaldı. Wynand onu kollarında tutarken, Dominique'in gözleri bazen o dört köşe kâğıda kayardı. Wynand'ın ne düşündüğünü anlayamazdı.

Bahar geldiğinde Wynand, Yayıncılar Konvansiyonu'na katılabilmek için New York'dan bir hafta uzak kaldı. İlk ayrılışlarıydı. Dominique, Wynand'ı karşılamak üzere havaalanına gelerek onu şaşırttı. Neşeli ve anlayışlıydı. Davranışında Wynand'ın hiç umut edemeyeceği, bu nedenle güvenemeyeceği bir vaat var gibiydi. Ama tümüyle güvendiğini görüp bir daha şaştı.

Çatı dairenin salonuna girip kanepeye kendini attığında, Dominique onun uzanmak istediğini anladı. Kendi evinin güvenliğine kavuşmanın tadını çıkaracaktı. Gözlerini gördü Dominique onun. Kendisine bakıyordu. Savunmasızdı. Dominique dimdik durdu, konuştu:

"Giyinsen iyi olur, Gail. Bu gece tiyatroya gidiyoruz."

Wynand doğrulup oturdu. Gülümsediğinde, alnındaki çapraz kabarıklıklar hemen göze çarpar hale geldi. Dominique ona karşı soğuk bir hayranlık duydu o anda. Kontrolü kusursuzdu. Bir tek alnındaki o kabarıklıklar hariç.

"İyi," dedi Wynand. "Resmi kıyafet mi, normal mi?"

"Normal. *Burnumun Kenan* oyununa biletlerim var. Çok zor bulabildim biletleri."

Bu fazlaydı artık. Aralarında şu anda yer alan yarışmanın konusu olamayacak kadar saçmaydı. Wynand içtenlikle gülerek havayı bozdu. Tiksintisi yüzünden okunuyordu.

"Ulu Tanrım, Dominique, o oyun olamaz!"

"Ama Gail, kentin en gözde oyunu o. Senin kendi eleştirmenin Jules Fougler diyor ki, ... "Wynand gülmeyi kesmişti. Anlamıştı hemen. "Bu oyun çağımızın en büyük oyunuymuş. Ellsworth Toohey de yeni bir dünyadan gelen taptaze bir ses, diyor. Alvah Scarret oyunun mürekkeple değil, insan ruhunun sütüyle yazılmış olduğunu söylüyor. Sally Brent, sen onu kovmadan önce, oyunu seyrederken boğazında yumrular oluşa oluşa güldüğünü yazmıştı. *Banner'ın* öz evladı o oyun. Mutlaka görmek istersin diye düşünmüştüm."

"Evet, tabii," dedi Wynand. Kalktı, giyinmeye gitti.

*Burnumun Kenar*ı, aylardır oynuyordu. Ellsworth Toohey köşesinde, oyunun adının biraz değiştirilmek zorunda kaldığını üzülerek açıklamıştı. Tiyatrolarımıza hâlâ egemen olan o kasıntı orta sınıf ilkelerine uyabilmek için. Bunu sanatçının özgürlüğüne acı bir müdahale sayıyordu. Toplumumuz özgür toplumdur safsatasını bir daha duymayalım, demişti. Aslında bu oyunun adı, halk dilinde yaygın olan bir sözün ta kendisiydi. Folklorun o cesur, basit zerafe tini taşıyordu.

Wynand'la Dominique, dördüncü sıranın ortasında oturmaktaydılar. Birbirine bakmıyor, oyunu dinliyorlardı. Sahnede yer alan hareketler aslında kopuk, kaba olaylardı; ama altta yatan genel hava onları korkunçlaştırıyordu. Düşünülmüş sözler gibi söylenen şeyler, oyuncuların içine bir hastalık

gibi sinmişti. Küstahça sırıtan dudaklarına, sinsi seslerine, düzensiz hareketlerine. Bu saçmalıklar hep birer vahiy gibi söyleniyor, öyle kabul edilmeleri bekleniyordu. Bunda hiçbir masumiyet havası yoktu. Yazar sanki kendi yazdığı oyunun kalitesizliğini biliyor, ama onu izleyicilere yüce bir şey gibi yutturmaya kalkıyor; böylelikle onların zihnindeki yücelik kavramını öldürmeye çalışıyordu. Doğrusu eleştirmenlerin dediğini de doğru çıkarmaktaydı. Halkı gerçekten güldürüyordu. Eğlenceliydi. Ayıp bir şaka gibiydi. Sahnede değil, izleyicilerin içinde oynanıyor gibiydi. Bir kaidenin üzerinden Tanrı çekilip alınmış, yerine eli kılıçlı şeytan yerine, kaldırım kenarında Coca Cola'sını içen bir serseri konmuş gibi.

Seyirciler arasında sessizlik vardı. Şaşkın, tevazu dolu bir sessizlik. Biri gülünce herkes ona katılıyor, rahat ediyor, eğlenmekte olduklarını kendilerine kanıtlamış oluyorlardı. Jules Fougler hiç kimseyi etkilemeye çalışmamıştı. Yalnızca bir tek şeyi önceden açık seçik oraya koymuştu. Bu oyundan zevk alamayanlar, değersiz insanlar sayılıyordu. "Açıklama istemenin yararı yok," demişti Fougler. "Ya bu oyunu sevecek düzeydesinizdir, ya da değilsinizdir."

Ara verildiğinde Wynand tombul bir kadının konuşmasını duydu. "Harika bir şey. Anlayamıyorum ama içimdeki bir duygu bunun çok önemli bir oyun olduğunu söylüyor. " Dominique, "Gitmek ister misin, Gail?" diye sordu. Wynand, "Hayır, sonuna kadar kalalım," dedi.

Eve dönerken, arabada Wynand sessizdi. Evlerinin salonuna girdiklerinde Wynand öylece durdu. Ne söylense dinlemeye, kabul etmeye hazırdı. Dominique'in içinden bir an ona acımak geldi. Kendini bomboş ve çok yorgun hissediyordu. Onu incitmek istemiyordu. Onun yardımını istemek niyetindeydi.

Sonra tiyatrodayken düşündüğü bir şey yine aklına geldi. Bu oyunu *Banner'ın* yarattığı bir şey olarak görmüştü. *Banner* getirmişti onu dünyaya. Beslemiş, bayraklaştırmış, zafere ulaştırmıştı. Stoddard Tapınağı'nın yıkımını da başlatıp bitiren yine *Banner'*dı. New York *Banner'ın 2* Kasım 1930 günkü sayısında, "Bir Küçük Ses" köşesinde Ellsworth Toohey'nin "Dinsizlik" başlıklı yazısı yayınlanmıştı. Alvah Scarret'in "Çocukluğumuzun Kiliseleri" dizisi de onu izlemişti. "Mutlu musun, Bay Süpermen?" ... Şu anda o yıkım, geçip gitmiş bir olay değildi. Aslında ölçüşemeyecek iki şey arasında, bir binayla bir oyun arasında karşılaştırma yapılıyor değildi. Bir kaza değildi bu. Kişiler önemli değildi. Ne Ike, ne Fougler, ne Toohey, ne kendisi ... ne de Roark. Bu çağı olmayan bir savaştı. İki soyut kavramın savaşı. Bu oyunu mümkün kılan güçlere karşı, o binayı yaratan şey. İki güç, birdenbire en basit biçimde Dominique'in zihninde netleşti. Dünyanın başlangıcından beri bir biriyle boğuşmuş iki güç ... ve her din farkındaydı bu güçlerin. Her zaman bir Tanrı, bir de şeytan vardı. İnsanlar şeytanın biçimi konusunda yanılmışlardı, o kadar. Tek başına, iriyarı bir şey değildi şeytan. Kalabalıktı, sümüklüydü, ufacıktı. *Banner,* Stoddard Tapınağı'nı, bu oyuna yer açmak için yıkmıştı. Başka bir şey yapamazdı. Orta seçenek yoktu. Kurtuluş yok, tarafsızlık yoktu. Ya biri, ya da öbürüydü. Hep öyle olmuştu. Bu savaşın pek çok simgeleri vardı, ama adı ve ifadesi yoktu. Dominique için için, Roark, diye çığlık atmakta olduğunu fark eti. Roark ... Roark ... Roark ...

"Dominique, ne oldu?"

Wynand'ın sesini duydu. Yumuşak ve kaygılı bir ses. Oysa kendisi kaygılarını belli etmemişti asla. O sesi kendi yüzünün bir yansıması olarak kabul etti. Yüzünde ne gördüyse, o sesle konuşuyordu Wynand.

Doıuinique dikleşti. Kendinden emin oldu. İçi sessizleşti.

"Seni düşünüyorum, Gail," dedi.

Wynand bekledi.

"Evet, Gail? Katıksız yücelik için katıksız ihtiras mı?" Sonra güldü, kollarını az önce sahnede gördüğü oyuncular gibi şapşal şapşal salladı. "Gail, sende George Washington fotoğraflı iki sentlik pul var mı? ... Kaç yaşındasın, Gail? Ne kadar çok çalıştın? Hayatının yarısı bitmiş, ama ödülünü de bu gece gördün. Sana tacını sunan başarı. Tabii hiç kimse en yüce ideallerine erişemez. Büyük çabalar gösterir, çok çalışırsan, bir gün bu oyunun düzeyine varabilirsin!"

Wynand sessiz duruyor, dinliyor, kabulleniyordu.

"Bence bu oyunun tekstinden bir kopya al, aşağıdaki galerinin orta yerine koy. Yatının da adını değiştirip *Burnumun Kenan* yapabilirsin. Hatta beni de ..."

"Sus."

"Oyunun kadrosuna sokar, Mary rolünü her akşam bana oynatabilirsin. Evsiz barksız sıçanı yanına alan Mary ..."

"Dominiqıie, sus."

"Konuş öyleyse. Konuştuğunu duymak istiyorum."

"Hiç kimseye haklı olduğumu kanıtlamaya kalkmadım."

"Öğün o zaman. 0 da aynı işi görür."

"Mutlaka duymak istiyorsan, içim bulandı o oyundan. Sen önceden bilmiştin. Bronx'daki ev kadınından çok daha beter."

"Hem de çok."

"Ama daha kötüsü yine de var. Büyük bir oyun yazıp onu bu geceki seyircilere, gülsünler diye sunmak. Bu gece orada eğlenirken gördüğün insanların, kendisini ezip yok etmesine izin vermek."

Bu sözdeki herhangi bir şeyin Dominique'e ulaştığını Wynand da fark etti. Aldığı tepkinin şaşkınlıktan mı, öfkeden mi kaynaklandığım bilmiyordu. Onun bu kelimeleri ne kadar iyi tanıdığını da bilmiyordu. Devam etti:

"İçimi bulandırdı. Ama *Banner'ın* yaptığı daha pek çok şey de aynı etkiyi yapmıştı. Bu geceki daha kötüydü, çünkü bunun bir özelliği, her zamankinden ileri gidiyordu. Özel bir kötülük türü. Ama eğer bu oyun budalalar arasında popüler olacaksa, *Banner'ın* normal alanına girer demektir. *Banner* zaten budalalar için yaratılmıştır. Başka neyi kabulleneyim istiyorsun?"

"Bu gece ne hissettiğini."

"Küçük bir cehennem. Çünkü sen yanımda oturuyordun. İstediğin oydu, değil mi? Bana çelişkiyi hissettirmek. Ama yine yanlış hesapladın. Ben sahneye baktığımda, insanlar böyledir, ruhları böyledir, diye düşündüm. Ama ben seni bulmuş, sana sahip olmuştum. O çelişki, duyduğum acıya değerdi. Acı çektim bu akşam, o doğru, ama o acı ancak bir noktaya kadar indi, sonra da ..."

"Suus!" diye bağırdı Dominique. "Sus, lanet olsun!"

Bir an öyle durdular. İkisi de şaşırmıştı. İlk hareket eden Wynand oldu. Dominique'in yardıma ihtiyacı olduğunu biliyordu. Yaklaşıp onu omuzlarından tuttu. Dominique silkinip kendini kurtardı, uzaklaşıp pencerede durdu. Kente bakıyordu. Aşağıda siyahlıklar ve ateşler arasına yayılmış büyük binalara.

Bir süre sonra, tonsuz bir sesle konuştu:

"Özür dilerim, Gail."

O cevap vermedi

"Sana o sözleri söylemeye hakkım yoktu."

Dominique dönmemişti. Kollarını kaldırmış, pencerenin çerçevesine tutunmuştu. "Ödeştik, Gail. Belki daha iyi hissetmeni sağlar. İlk çöken ben oldum."

"Ben seninle ödeşmek istemiyorum." Alçak sesle konuşuyordu. "Dominique, ne oldu?"

"Hiçbir şey."

"Ne hatırlattı sana? Önemli olan benim ne söylediğim değildi.

Başka bir şey var. O kelimelerin senin için anlamı neydi?"

"Hiçbir şey."

"Belli bir noktaya kadar inebilen acı. O cümleydi. Neden?" Dominique kente bakıyordu. Uzaktan Cord Binası'nın kulesini görebilmekteydi. "Dominique, senin nelere dayanabildiğini görmüşümdür ben. Böyle etkilendiğine göre çok korkunç bir şey olmalı. Bilmek zorundayım. İmkânsız diye bir şey yoktur. Sana mücadelende yardımcı olabilirim. Ne olursa olsun." Dominique cevap vermedi. "Tiyatrodayken de önemli olan, o saçma oyun değildi. Bu gecenin başka bir anlamı vardı senin için. Sonra burada da aynı şey oldu. Nedir o?"

"Gail," dedi Dominique yumuşak bir sesle. "Beni bağışlayacak mısın?"

Wynand o saniyenin geçmesine izin verdi. Kendini buna hazırlamamıştı.

"Seni neden ötürü bağışlayayım?"

"Her şeyden. Bu geceden."

"O sana ait bir imtiyazdı. Benimle bu şartla evlendin. *Banner'*ı ödetecektin bana."

"Ödetmek istemiyorum."

"Neden artık istemiyorsun?"

"Ödenemez çünkü."

Sessizliğin içinde, onun odada dolaşan ayak seslerini duydu.

"Dominique. Neydi o?"

"Belli bir noktaya kadar inebilen acı mı? Hiçbir şey. Ama senin o sözü söylemeye hakkın yoktu. Hakkı olanlar, o hakkın bedelini öder. Senin göze alamayacağın bir fiyat. Ama artık önemi yok. İstiyorsan söyle. Zaten benim de hakkım yok onu söylemeye."

"Hepsi bu kadar değildi."

"Seninle çok ortak yanımız olduğuna inanıyorum. Bir yerlerde ikimiz de aynı ihaneti ettik. Yo, o kötü bir kelime .... Evet, sanırım doğra kelime. Demek istediğimi anlatan tek kelime o."

"Dominique, böyle hissediyor olamazsın." Sesi garipti. Dominique ona döndü.

"Neden?"

"Çünkü onu ben hissettim bu gece. İhanet."

"Kime karşı?"

"Bilmiyorum. Dindar olsam, Tanrıya derdim. Ama dindar değilim."

"Ben de onu demek istemiştim, Gail."

"Sen neden hissedesin? *Banner* senin bebeğin değil ki!"

"Aynı suçun başka biçimleri de vardır."

Wynand odanın karşısından gelip onu kollarına aldı.

"Kullandığın kelimelerin anlamını bilmiyorsun," dedi. "Çok ortak yönümüz var, ama o değil. Bana tükürmeye devam etmeni, günahlarımı paylaşmana tercih ederim."

Dominique elini onun yanağına dayadı. Parmağı şakağındaydı.

Wynand sordu:

"Bana söyleyecek misin şimdi... ne olduğunu?"

"Hiçbir şey. Taşıyabileceğimden fazlasını yüklendim. Sen yorgunsun, Gail. Yukarıya çıksana. Beni bir süre bırak burada. Kente bakmak istiyorum. Sonra yanına gelirim, iyileşmiş olurum."

9

Dominique yatın parmaklığında duruyordu. Sandaletlerinin altında güvertenin tahtaları sıcaktı. Güneş çıplak bacaklarına düşmüş, rüzgâr ince, beyaz elbisesinin eteklerini savurmaktaydı. Önündeki güverte şezlonguna uzanmış yatan Wynand'a baktı.

Tekneye geldiğinden beri onda gördüğü değişiklikleri bir kere daha düşündü. Yaz gezisinin başından beri, aylardır onu seyrediyordu. Bir keresinde onu aşağı koridorda koşarken görmüş, o manzarayı unutamamıştı. Bir hız ve güven şimşeği gibi öne eğilmiş, upuzun, beyaz bir görüntü. Eli parmaklığa sarılmış, ani bir kırılma tehlikesine bilerek meydan okuyordu. Bir halk imparatorluğunun yozlaşmış yayıncısı değildi. Yatına binmiş bir aristokrattı. İnsanlar gençliklerinde soyluluğu gözlerinde nasıl canlandırırlarsa, Wynand ona benziyor, diye düşündü Dominique. Suçluluk duygusundan yoksun, pırıl pırıl bir neşe.

Şezlongta uzanışına baktı. Bu rahat hal, ancak böyle rahatlıklara alışkın olmayanlara yakışıyordu. Gevşeme bile bir amaç kazanıyordu çünkü o zaman. Dominique merak ediyordu Gail Wynand'ı. İnanılmaz enerjisiyle ünlüydü. Ama bu enerji, kendi gazete imparatorluğunu yaratan bir serüvencinin ihtirasından kaynaklanan güç olmakla kalmıyordu. Şu anda, güneşe bir cevap gibi uzanmış bu adamın niteliği daha büyüktü. Bir ilk amaç. Evrensel dinamiğin bir kolu. Elinde olmadan, "Gail," dedi.

O gözlerini açıp baktı. Tembel bir sesle, "Keşke o sesi kaydede bilseydim," dedi. "Nasıl bir sesti, duysan şaşardın. Burada ziyan oluyor bu ses. Dönüşte yatak odasında çalmak isterdim."

"Tekrarlarım istersen."

"Teşekkür ederim, tatlım. Ben de fazla abartmayacağıma, fazla bir şeyleri varsaymayacağıma söz veriyorum. Bana âşık değilsin sen. Hiç kimseye âşık olmamışsın."

"Neden öyle düşünüyorsun?"

"Bir erkeği sevmiş olsaydın, yalnız sirk gibi bir düğünle tiyatroda geçirilen dayanılmaz bir akşam yetmezdi. Tam bir cehennem yaşatırdın o adama."

"Bunu nereden biliyorsun, Gail?"

"Neden ilk tanıştığımızdan beri gözünü dikip bakıyorsun bana öyle? Duyduğun Gail Wynand değilim de ondan. Çünkü seni seviyorum. Sevmek, ayrı tutmaktır. Sen âşık olsan, çökertilmek, ezilmek, emir almak, tahakküm edilmek isterdin; çünkü insanlarla normal ilişkilerinde bunlar imkânsız şeyler. İşte bu, senin sevdiğin adama sunabileceğin büyük bir istisna, bir armağan olurdu. Ama senin için hiç kolay olmazdı."

"Eğer bu doğruysa, o zaman sen ..."

"O zaman ben yumuşak huylu, mütevazı biri oluyorum. Bu da seni çok şaşırtıyor, çünkü ben dünya yüzünde yaşayan en aşağılık adamım. "

"Buna inanmıyorum, Gail."

"Öyle mi? Artık sondan bir önceki kişi değil miyim?"

"Artık değilsin."

"Eh, hayatım, aslına bakarsan, yine de öyleyim."

"Bunu düşünmek neden hoşuna gidiyor?"

"Hoşuma gitmiyor. Ama dürüst olmaktan hoşlanırım. O benim tek özel lüksüm. Hakkımdaki

düşünceni değiştirme. Tanışmadan önce beni nasıl görüyorduysan, yine öyle görmeye devam et."

"Gail, asıl istediğin bu değil."

"Benim ne istediğimin önemi yok. Sana sahip olmaktan başka hiçbir şey istemiyorum. Senden hiçbir cevap gelmeksizin. Cevapsız olması da şart. Bana fazla yakından bakmaya başlarsan, hiç hoşlanmayacağın şeyler görürsün."

"Ne gibi şeyler?"

"Çok güzelsin, Dominique. İçi dışı bir olan, içi dışına böylesine uyan bir insan bulunması, Tanrının elinden çıkmış kazalardan biri olmalı."

"Ne gibi şeyler, Gail?"

"Sen aslında neye âşıksın, biliyor musun? İçi dışı bir dürüstlüğe, tutarlılığa. İmkânsız bir şeye. Temiz, tutarlı, mantıklı, kendine sadık, tek bir üslup. Sanat eseri gibi. Ancak sanat eserleri arasında bulunabilir öylesi zaten. Ama sen, etten ve kemikten olanını arıyorsun.

Ona âşıksın. Oysa bak, bende tutarlı dürüstlük hiçbir zaman olmamıştır."

"Bundan ne kadar eminsin, Gail?"

*"Banner'*ı unuttun mu?"

"Banner cehennemin dibine."

"Pekâlâ, *Banner* cehennemin dibine. Bu sözü senden duymak hoş bir şey. Ama durumun en büyük belirtisi *Banner* değil. Hiçbir zaman tutarlı dürüstlük uygulamamış olmam da o kadar önemli değil. Önemli olan, buna hiç ihtiyaç duymamış olmam. Kavramından bile nefret ediyorum. Bu fikrin o ukala küstahlığı öldürüyor beni."

"Dwight Carson ..." dedi Dominique. Wynand onun sesindeki tiksintiyi hemen sezdi.

Güldü. "Evet, Dwight Carson. Satın aldığım adam. Bireyciyken kalabalıkları göklere çıkarmaya başlayan adam. Bu arada söyleyeyim, o tam bir manyak. Buna da ben neden oldum. Bu olay *Banner'dan* daha kötü işte. Değil mi? Bunu hatırlamak istemiyor sundur."

"Hayır."

"Ama herhalde ne gürültü koparıldığını duymuşsundur. Benim çökerttiğim onca yüce ruh. Bunu yaparken ne büyük zevk aldığımı kimsenin anladığını sanmıyorum. Bir tür şehvet. Ellsworth Toohey gibi salyangozlara karşı ise son derece kayıtsızım. Arkadaşın Alvah da öyle. Onları rahat bırakmaya çoktan razıyım. Ama karşıma biraz daha yüksek boyutta bir adam çıksın, onu hemen Toohey düzeyine indirmek istiyorum. Mecbur hissediyorum kendimi. Cinsel dürtü gibi bir şey."

"Neden?"

"Bilmiyorum."

"Bu arada sana söyleyeyim, Ellsworth Toohey'i yanlış anlıyorsun."

"Olabilir. Bir salyangozun kabuğundaki kıvrımları çözümlemek için zihinsel güç harcamamı beklemiyorsundur herhalde."

"Üstelik kendi sözünle çelişkiye düşüyorsun."

"Hangi noktada?"

"Beni neden çökertmeye çalışmadın?"

"İstisna meselesi, Dominique. Seni seviyorum. Sevmek zorundaydım. Erkek olsaydın, Tanrı yardımcın olsun derdim."

"Gail... Neden?"

"Bütün bunları neden mi yaptım?"

"Evet."

"Güç, Dominique. Baştan beri, tek istediğim şey. Dünyada istediğimi yaptıramayacağım hiç kimse bulunmadığını bilme ihtiyacı. Canım ne isterse. Çökertemediğim adam, beni yok eder. Ama yıllar içinde, ne kadar güvende olduğumu öğrendim. Onur kavramım olmadığı için, hayatta bir şeylerden yoksun kaldığım söyleniyor. Ama yoksun kaldığım şey pek de büyük sayılmaz. Çünkü benim yoksun kaldığım, zaten yok."

Normal ses tonuyla konuşuyordu. Ama Dominique'in çok yoğun bir dikkatle dinlemeye başladığını sezmişti. Fısıltıyla söylenen bir tek heceyi bile kaçırmak istemiyormuş gibi dinliyordu.

"Ne oldu, Dominique? Ne var aklında?"

"Seni dinliyorum, Gail."

Kelimeleri dinlerken, bir yandan da o kelimelerin gerisinde yatan nedenleri dinlediğini söylemedi. Birdenbire o kadar iyi anlamıştı ki! Sanki her cümlenin ucunda bir açıklayıcı cümlecik daha vardı. Oysa Wynand, neyi itiraf etmekte olduğunun farkında değildi.

"Namussuz insanların en kötü yanı, kafalarındaki dürüstlük kavramıdır," diye devam etti Wynand. "Bir kadın tanıdım, aynı görüşe üç gün bile bağlı kalamazdı. Ama ona tutarlı dürüstlükten yoksun olduğunu söylediğimde, dudakları iyice gerildi, sizin dürüstlük kavramınızla benimki farklı, dedi. Anladığıma göre, hiç para çalmamışmış. İddiası oydu. Eh, o kadına benden hiçbir tehlike gelmez işte. Ondan nefret de etmiyorum. Benim nefret ettiğim, senin bu kadar ihtirasla sevdiğin o imkânsız kavram, Dominique."

"Öyle mi?"

"Öyle olduğunu kanıtlarken epey eğlendim işte."

Dominique ona doğra yürüdü, şezlongun yanına, yere oturdu. Güverte tahtaları çıplak bacaklarının altında dümdüzdü. Wynand onun kendisine neden bu kadar anlayışlı bakışlarla baktığını merak etmekteydi. Dominique de, demin anladığı şeylerden bazı kıvılcımların hâlâ gözlerinde var olması gerektiğinin farkındaydı. Gözlerini kaçırdı, başka tarafa baktı.

"Gail, neden söylüyorsun bana bütün bunları? Senin hakkında böyle düşünmemi istemezsin ki!"

"Hayır. Tabii istemem. Neden şimdi söylüyorum, öyle mi? Gerçeği istiyor musun? Çünkü söylenmesi şart. Çünkü sana karşı dürüst olmak istiyorum. Bir tek sana ve kendime karşı. Ama başka yerde, sana da söyleyecek cesareti bulamazdım. Karada söyleyemezdim. Ancak burada. Çünkü burada, pek de gerçek gibi görünmüyor. Değil mi?"

"Hayır."

"Herhalde burada söylersem senin kabulleneceğini umdum.

Demin adımı söylerken sesin nasıl çıktıysa, hakkımda yine öyle düşünmeye devam edeceğini umdum."

Dominique elini şezlonga dayadı, yüzünü onun dizlerine değdirdi. Tek eli aşağıya sarkmıştı. Parmakları yarı açık, parlak güverte tahtalarının üzerindeydi. Wynand'ın, bugün kendisi hakkında

neler açıklamış olduğunu fark etmesini istemiyordu.

Sonbahar sonlarında bir akşam, birlikte çatı bahçesinin parmaklığı önünde, kente bakıyorlardı. Işıklı pencerelerden oluşan upuzun binalar, kara gökyüzünden dökülen ırmaklar gibiydi. Tek tek damlalar halinde, aşağıdaki ateş havuzunu besliyorlardı.

"işte, oradalar, Dominique. Büyük binalar. Gökdelenler. Hatırlıyor musun? Aramızdaki ilk ortak bağ onlardı. Sen de, ben de âşığız onlara."

Dominique onun bunu söyleme hakkından kuşku duyması gerektiği kanısındaydı. Ama öyle bir şey hissetmedi.

"Evet, Gail. Ben âşığım onlara."

Cord Binası'nın düşey ışık ipliklerine bakıp parmaklarını parmaklıktan kaldırdı, uzak göklerdeki o binanın gözükmeyen biçimine dokunur gibi yaptı. Binadan bir gücenme hissetmedi.

Wynand, "Gökdelenin dibinde durmuş insan görmeyi severim," dedi. "Karıncadan büyük gözükmez ... böyle demiyorlar mı safsatacılar? Koca budalalar! Oysa onu yapan da insan. O koskoca, inanılmaz taş ve çelik kütleyi... Gökdelen insanı cüceleştirmez, yapıdan daha büyük hale getirir. İnsanın gerçek boyutlarını gösterir dünyaya. Bizim bu binalarda sevdiğimiz şey, o yaratıcılık, insandaki o kahramanlık, Dominique."

"Sen insanda kahramanlığı sever misin, Gail?"

"Öyle bir şeyi düşünmesini severim. Ama var olduğuna inanmam."

Dominique parmaklığa dayandı, aşağıda sıralanmış yeşil ışıklara baktı.

"Keşke seni anlayabilseydim," dedi.

"Kolay anlaşılabileceğimi sanırdım. Senden hiçbir zaman hiçbir şey saklamadım ki!"

Wynand kara nehrin üzerinde, disiplinli bir spazmla yanıp sönen elektrik sinyallerine baktı, sonra bulanık bir ışığı parmağıyla gösterdi. Güneye doğru. Belirli belirsiz bir mavilik.

"Banner Binası," dedi. "Görüyor musun? Şurada. Mavi ışık. Hayatta çok şey yaptım, ama bir tanesini atladım. En önemlisini. New York'da bir *Banner* Binası yok. Günün birinde *Banner* için yeni bir yuva oluşturacağım. Kentin en büyük binası olacak ve benim adımı taşıyacak. Ben hayata sefil bir çirkef çukurunda başladım, gazetenin adı da *Gazette'di*. Bir grup zenginin paravanıydım. Ama günün birinde yükselecek olan Wynand Binası'nı o zaman bile düşünüyordum. Aradan geçen yıllar boyunca da hep düşündüm."

"Neden yaptırmadın?"

"Hazır değildim."

"Niçin?"

"Şimdi de hazır değilim. Nedenini bilmiyorum. Tek bildiğim, benim için çok önemli olduğu. Nihai simge o olacak. Zamanı geldiğinde, bileceğim."

Dönüp batıya baktı. Güçsüz, dağınık ışıkların gözüktüğü bir alana... Parmağıyla gösterdi.

"Şurası doğduğum yer. Hell's Kitchen." Dominique dikkatle dinledi. Hayatının başlangıcım pek seyrek anlatırdı Wynand. "On altı yaşındayken bir dama çıktım, kente baktım. Bu gece yaptığım gibi. Ve ne olacağıma karar verdim."

Sesinin tonu, şu anın önemini vurgular gibiydi. Dikkat et, bu söyleyeceğim önemli, dermiş gibi. Dominique ona bakmıyordu, ama beklediği şeyin şu an olduğunu anlamıştı. Aradığı cevap şimdi

gelecekti. Anahtar şimdi gelecekti. Yıllar önce Gail Wynand'ı düşündüğünde, böyle bir insan kendi hayatına, kendi işine nasıl dayanabiliyor, diye merak etmişti. Ondan böbürlenmeler, saklanmaya çalışılan utanç duyguları, ya da suçluluğunu küstahça, bayrak gibi dalgalandırma beklemişti. Wynand'a baktı. O başını kaldırmıştı. Gözleri gökyüzüne dikilmişti. Dominique'in beklediği şeylerin hiçbirini yansıtmıyordu. İçinde bulunduğu koşullarda inanılmaz sayılabilecek başka bir şey yansıtıyordu. Şövalyece cesaret.

Dominique anahtarın bu olduğunu biliyordu. Ama bilmece o zaman daha da büyümekteydi. Her şeye rağmen, içindeki bir noktada, olayı anladığını hissetti. Anahtarı nasıl kullanacağını bildi, konuştu.

"Gail. Ellsworth Toohey'i kov."

Wynand ona döndüğünde şaşırmıştı.

"Neden?"

"Gail, dinle." Dominique'in sesinde, daha önce onunla konuşurken hiç sergilemediği bir telaş vardı. "Ben Toohey'i durdurmayı hiçbir zaman istemedim. Hatta ona yardım ettim. Bence dünya hak ediyordu Toohey'i. Hiçbir şeyi ondan kurtarmaya çalışmadım... Hiç kimseyi de. Ondan kurtarmaya çalışacağım şeyin *Banner* olacağı ... ona en çok yakışan *Banner* olacağı da aklımın ucundan geçmezdi."

"Neden söz ediyorsun sen?"

"Gail, seninle evlenirken, sana bu tür sadakat duymaya başlayacağımdan haberim yoktu. Bu durum yaptığım her şeyle çelişiyor. Sana anlatabileceklerimden çok daha fazlasıyla çelişiyor. Bir felaket bu benim için. Bir dönüm noktası. Neden diye sorma bana. Benim anlamam bile yıllar sürecek. Tek bildiğim, bunu sana borçlu olduğum. ElIsworth Toohey'i kov. İş işten geçmeden uzaklaştır onu. Çok daha az kötü, çok daha az tehlikeli insanları da çökerttin sen. Toohey'i kov; sonra peşine düş, son zerresini yok edinceye kadar da vazgeçme."

"Neden? Neden Toohey geldi aklına şu anda?"

"Çünkü onun ne peşinde olduğunu biliyorum."

"Ne peşindeymiş?"

"Wynand Gazetelerinin kontrolü."

Wynand yüksek sesle güldü. Gücenik bir gülüş değildi. Saçma bir şakaya, neşeyle gülüyordu.

"Gail..." dedi Dominique çaresizlik içinde.

"Öff, Tanrı aşkına, Dominique! Ben de senin yargılarına her zaman saygı duyardım."

"Sen Toohey'i hiçbir zaman anlamadın."

"Anlamaya da meraklı değilim. Beni Ellstvorth Toohey'nin peşine düşmüş durumda gözünün önüne getirebiliyor musun! Koca bir tank, tahtakurusunu ezmeye çalışıyor! Neden kovacakmışım Elsie'yi. Bana para kazandıran tip. İnsanlar onun zırvalarını okumaya bayılıyor. Sinek kâğıdı şeridi kadar yararlı bana."

"İşte tehlike o. Tehlikenin bir kısmı o."

"Okurları mı? Bordromda ondan daha çok okuru olanlar da oldu. Birkaçının kovulması gerektiğinde, o kovulma, sonları oldu. Popülerlikleri bitti. *Banner'ın* kapısında son buldu. Ama *Banner* devam etti."

"Mesele onun popülerliği değil. Durumun özel yapısı. Onunla onun kurallarına göre savaşamazsın. Sen yalnızca tanksın. Tank çok temiz, çok masum bir silah. Dürüst bir silah. Öne düşer, her şeyi yıkar döker, her saldırıyı da göğüsler. Oysa o adam paslandırın bir gaz. Ciğerleri kemiren türden. Bence kötülüğün çekirdeğinin gerçekten bir sırrı var ve o da bu sırrı biliyor. Ben ne olduğunu bilmiyorum. Ama onun kullandığını, peşinde olduğu şeyin de bu olduğunu biliyorum."

"Wynand Gazeteleri'nin kontrolü, ha?"

"Wynand Gazeteleri'nin kontrolü ... nihai amaca giden bir yol olarak."

"Hangi amaç?"

"Dünyanın kontrolü."

Wynand sabırlı bir tiksintiyle, "Ne oluyoruz, Dominique?" dedi. "Bu ne tür bir şaka ve neden?"

"Ben ciddiyim, Gail. Son derece ciddiyim."

"Dünyanın kontrolü, benim gibi adamlara ait bir şeydir, hayatım. Bu dünyanın Toohey'leri, öyle bir rüyayı görmesini bile bilmezler."

"Anlatmaya çalışayım. Çok zor. Zaten anlatması en zor şey, apaçık ortada duran, ama herkesin görmemeyi seçtiği şeydir. Ama eğer dinlersen..."

"Dinlemem. Bağışla beni, ama Ellsworth Toohey'i bir tehdit olarak tartışma fikri bana gülünç geliyor. Zaten adamı ciddi olarak tartışmak bile ayıp şey."

"Gail, ben..."

"Hayır, sevgilim. Ben senin *Banner*'ı pek de iyi anladığını sanmıyorum. Anlamanı da istemiyorum. Bu konuda bir rol almanı da istemiyorum. Unut bunları. *Banner*'ı bana bırak."

"Bu kesin bir istek mi, Gail?"

"Bir ültimatom."

"Peki."

"Unut. Ellsworth Toohey gibi insanlarla ilgili korku kompleksleri edinme. Sana yakışmıyor."

"Peki, Gail. İçeriye girelim. Pardösüsüz burada durmak sana yaramaz."

Wynand hafifçe güldü. Dominique kendisine daha önce hiç bu tür ilgi göstermemişti. Uzanıp onun elini tuttu; avucunu öptü, yanağına dayadı.

Haftalar boyunca, yalnız kaldıklarında pek az konuştular, hiçbir zaman da birbirlerinden söz etmediler. Ama bu sessizlikte güceniklik yoktu. Kelimelerle sınırlanamayacak kadar ince bir anlayışın sessizliğiydi bu. Akşamlan birlikte aynı odadayken, hiçbir şey söylememelerine rağmen, birbirinin varlığından memnundular. Apansız birbirlerine bakıyor, ikisi de gülümsüyordu. Ellerin kenetlenmesi gibi bir gülümseme.

Derken bir akşam, Dominique onun konuşacağını anladı. Kendisi tuvalet masasında oturuyordu. Wynand girdi, aynanın yanındaki duvara dayanıp durdu. Dominique'in ellerine, çıplak omuzlarına baktı ama sanki onu görmüyordu. Onun vücudunun güzelliğinden, kendisinin ona olan aşkından çok daha büyük bir şeye bakıyormuş gibiydi. Kendisine bakıyordu Wynand. Dominique bunun en büyük iltifat olduğunu anladı.

"Ben kendi gereklerim nedeniyle soluk alıp veriyorum. Vücudumun yakıtı o. Sağlığımı sürdürebilmem için. Ben sana fedakârlığımı, acıma duygumu değil, kendi egomu ve çıplak ihtiyacımı verdim ..." Dominique, Roark'un kelimelerini duyuyordu. Roark'un sesi konuşuyordu Gail Wynand'ın

yerine. Roark'un aşkıyla ilgili kelimeleri, bir başka erkeğin aşkı için kullanmak ona ihanet duygusu vermedi.

"Gail," dedi yavaşça. "Günün birinde, seninle evlendiğim için senden özür dilemem gerekecek."

O gülümseyerek başını iki yana salladı. Dominique devam etti.

"Seni bu dünyadaki zincirim olarak istemiştim. Oysa benim savunmam oldun. O zaman evliliğim dürüstlükten uzaklaşıyor."

"Hayır. Seçtiğin her nedeni kabul ederim demiştim sana."

"Ama her şeyi değiştirdin sen. Yoksa değiştiren ben miydim? Bilmiyorum. Birbirimize garip bir etki yaptık. Ben kaybetmek istediklerimi verdim sana. Bu evliliğin mahvedeceğine inandığım o özel yaşama hissini. Hayatı bir sevinç olarak görmeyi. Sen de ... hep benim yapacağım şeyleri yaptın. Birbirimize ne kadar çok benzediğimizi biliyor musun?"

"Onu başından beri biliyordum."

"Ama bu imkansız olmalıydı. Gail, şimdi seninle kalmak istiyorum, ama başka bir nedenle. Bir cevabı beklemek için. Senin ne olduğunu anlayabildiğim zaman, kendimi de anlayacağıma inanıyorum. Ortak sahip olduğumuz o şeyin bir adı da var. Ben bilmiyorum. Ama çok önemli olduğunu biliyorum."

"Herhalde. Belki de anlama isteği duymam gerekirdi. Ama duymuyorum. Şu anda her şey vız geliyor bana. Korkamıyorum bile."

Dominique ona baktı, sakin bir sesle, "Ben korkuyorum, Gail," dedi.

"Neden korkuyorsun, sevgilim?"

"Sana yapmakta olduklarımdan."

"Neden?"

"Seni sevmiyorum, Gail."

"Ona bile aldırmıyorum."

Dominique başını eğdiğinde, Wynand onun cilalı metalden solgun bir miğfer gibi görünen saçlarına baktı.

"Dominique."

Dominique başını kaldırdı.

"Seni seviyorum, Dominique. Seni o kadar çok seviyorum ki, benim için hiçbir şeyin önemi kalmıyor. Senin bile. Bunu anlaya biliyor musun? Yalnız kendi sevgim önemli, senin cevabın değil. Senin kayıtsızlığın bile değil. Dünyadan hiçbir zaman fazla bir şey almadım. Fazla bir şey istemedim. Aslında hiçbir zaman, hiçbir şey istemedim. Yani katıksız ve bölünmemiş biçimde, ültimatom haline gelen bir arzuyla, 'evet' ya da 'hayır' cevabı alabilecekken 'hayır'a dayanamayacak biçimde, 'hayır' gelirse varlığımın son bulacağı biçimde istemedim. Sen O'sun işte bana. Ama insan o aşamaya varınca, artık önemli olan o nesne değil, kendi sevgisi oluyor. Sen değil, ben. Böylesine işleyebilme yeteneği. Bundan eksik şeyler, hissetmeye de, onur duymaya da değmez. Ben de daha önce hiç bunu hissetmemiştim. Dominique, ben hiçbir şey için 'benim' demesini öğrenemedim. Senden söz ederkenki anlamda, 'benim' diyemedim. Benim. Sen buna yaşama sevinci mi demiştin? Evet, dedin. Anlıyorsun. Korkamıyorum. Seni seviyorum, Dominique. Seni seviyorum. Artık söylememe izin veriyorsun. Seni seviyorum."

Dominique uzandı, telgrafi aynanın köşesinden çıkardı. Parmaklarını kıvırarak kâğıdı buruşturdu, avucunda ezdi. Wynand durmuş, o kâğıdın çıtırtılarını dinliyordu. Dominique eğilip avucunu çöp sepetinin üzerinde açtı, kâğıdın düşmesine izin verdi. Eli bir an hareketsiz kaldı. Parmakları gergin, aşağıya dönük. Açıldıkları pozda.

Bölüm IV - HOWARD ROARK

1

Yapraklar sarkık durumda, güneşte titreşiyorlardı. Yeşil değildiler. O yaprak selinin arasında ancak tek tük yeşil, birer damla gibi parıldıyordu. Bu yeşil yapraklar da öyle parlaktı ki, göz kamaştırıyorlardı. Geri kalanı renk değil, bir ışıktı. Ateşin metal üzerindeki maddesiydi. Kenarları olmayan canlı bir kıvılcım. Sanki koca ormanın üstüne, yavaş yavaş kaynayarak bu rengi oluşturan bir örtü serilmişti. Bu yeşil, birer küçük kabarcık halinde dipten yükseliyordu. İlkbaharın sıkıştırılmış özü. Ağaçlar patikanın üzerine doğru eğilerek birbiriyle buluşuyor, dalların kıpırdamasından ötürü yerdeki ışık benekleri hareket ediyordu. Bilinçli bir okşayış gibi. Genç adam içinden, keşke ölmesem, dedi.

Hele dünya böyle olabiliyorsa, diye düşündü. Umutları ve vaatleri böyle kulağıyla, ses gibi duyabiliyorsa. Kelimelerle değil de, yapraklarla, ağaç gövdeleriyle, kayalarla duyabiliyorsa. Ama dünyanın böyle görünebilmesinin tek nedenini de biliyordu. Saatlerdir insana, insan izine rastlamamıştı da ondan. Yalnızdı. Pennsylvania tepelerindeki bu unutulmuş yolda, bisikletiyle ilerliyordu. Daha önce buralara hiç gelmemişti. Burada insan, el sürülmemiş bir dünyanın o taze mucizesini hissedebilmekteydi.

Çok genç bir delikanlıydı. Üniversiteden yeni mezun olmuştu. 1935 ilkbaharında. Şimdi de hayatın yaşanmaya değer olup olmadığına karar vermeye çalışıyordu. Kafasındaki sorunun bu olduğunun farkında değildi. Ölmeyi düşünmüyordu. Tek bildiği, hayatta bir neşe, bir sebep, bir anlam bulmak istediğiydi. Onu da hiçbir yerde kendisine sunan olmamıştı.

Üniversitelerde kendisine öğretilen şeyleri sevmemişti. Ona bol bol sosyal sorumluluktan söz edilmiş, hizmetlerle, kendini feda etmelerle dolu bir hayat anlatılmıştı. Herkes bunların çok güzel ve ilham verici şeyler olduğunu söylüyordu. Oysa o hiçbir şey hissetmemişti.

Hayattan istediği şeye bir ad veremiyordu. Onu burada, bu yabanıl yalnızlık içinde hissetmekteydi. Ama doğaya yaklaşımı, sağlıklı bir hayvanın yaklaşımı gibi değildi. Uygun bir nihai sığınak olarak görmüyordu doğayı. O doğaya sağlıklı bir insan gibi yaklaşmaktaydı. Üstesinden gelinecek bir zorluk gibi. Araç ve gereçlerin bir topluluğu olarak görüyordu onu. Bu yüzden de, aradığı sevinci ancak bu yabanıl yerde bulmak, insanlar arasına, insanların çalıştığı yerlere döndüğünde onu kaybedeceğini bilmek, kızdırıyordu delikanlıyı. Bu doğru bir şey değil, diye düşünüyordu. İnsanın emeği çok daha yüksek bir basamak olmalıydı. Doğayı daha iyiye götüren bir şey olmalıydı. Onu bozmamalı, aşağıya çekmemeliydi. İnsanlardan tiksinmek istemiyordu genç adam. Onları sevmek, onlara hayranlık duymak istiyordu. Ama karşısında ilk evi, ilk bilardo salonunu, ilk sinema afişini göreceği anı da korkuyla beklemekteydi.

Müzik bestelemeyi istemişti her zaman. Aradığı şeye, başka yolla bir kimlik kazandıramazdı. Kendine sık sık, onun ne olduğunu bilmek istiyorsan, Çaykovski'nin *"Birinci Konçertosu"nun* ilk birkaç muvmanını dinle, derdi. Ya da Rahmaninof un *"İkinci Konçertosu'*nun son mezürlerini. İnsanlar bu kavrama bir ad bulmamış, bir biçim, bir düşünce de bulmamışlardı, ama müziğini bulmuşlardı onun. Ah. aynı şeyi dünyadaki insanların bir tek hareketinde göre bilsem. Onun gerçekleşmiş haliyle karşılaşabilsem. O müziğin vaadine verilen cevabı bir görebileyim, ne olur. Hizmet edenlerle onların hizmet ettikleri değil. Mihraplar ve ayinler değil. Doyuma ermiş o son acısızlığı. Bana yardım etme, bana hizmet etme, yalnızca bir tek kere görmemi sağla, çünkü ihtiyacım var. Benim mutluluğum için çalışma, arkadaşım. Kendi mutluluğunu göster bana. Bunun mümkün olduğunu göster. Kendi başardıklarını göster. Onu bilmek beni de kendi başarılarıma doğru

cesaretlendirecektir.

İlerde bir mavi delik gördü. Yol orada, bir tepenin doruğunda son buluyordu. Mavilik serin ve temizdi. Yeşil dalların çerçevesine gerilmiş bir katman su gibi. Uca geldiğimde, ilerde o mavilikten başka bir şey bulamazsam çok komik olur, diye düşündü. Yalnızca gökyüzü. Yukarıda da, aşağıda da. Gözlerini yumdu, yoluna devam etti. Gerçekle karşılaşacağı anı erteliyor, kendine bir rüya hakkı tanıyor, oraya varıp gözlerini açtığında, aşağıdaki gökyüzünün mavi parıltısını göreceğine inanmaya çalışıyordu.

Ayakları yere değdi, pedalın hareketini durdurdu. Delikanlı gözlerini açtı. Hareketsiz kaldı.

Geniş vadide, durduğu yerin çok aşağılarında, sabahın yeni doğan güneşinin ışıkları altında ... bir kasaba görüyordu. Ama kasaba değildi o. Kasabalar böyle gözükmezdi. Hayalini bir süre daha sürdürmek zorundaydı. Soru sormadan, açıklama aramadan, yalnızca bakmak zorundaydı.

Karşıdaki tepelere serpilmiş küçük evler vardı. Aşağıya doğru akıyor gibiydiler. Evlerin durduğu o kaya çıkıntılarının el sürülmemiş olduğunu biliyordu. Bu basamak gibi kayaların plansız güzelliği, sonradan değiştirilmemişti. Ama yine de, bir kuvvet, o evleri oraya öyle bir şekilde kondurmayı bilmişti ki, evler olmadan olmaz gibiydi. Evler olmasa, bu tepelerin böyle güzel olması düşünülemezdi. Sanki yüzyıllar boyunca birbirini izleyen rastlantılar, bu kaya çıkıntılarım böyle biçimlendirirken hep bugünü beklemişlerdi. Bu son amacı. Amaç da bu evlerdi. Tepelerin parçası olan, tepeler tarafından biçimlendirilmiş olan, ama yine de o tepeleri yöneten ve onlara anlam veren evler.

Basit taşlardan yapılmış evlerdi. Yeşil yamaçlardan fışkırmış kayalara benziyorlardı. Cam da çok kullanılmıştı. Büyük tabakalar halinde camlar. Sanki güneş bu binaları bitirmek üzere, içeriye davet ediliyormuş, güneş ışığı da binanın bir parçası haline geliyormuş gibi. Pek çok ev vardı. Küçüktüler. Birbirinden ayrı ve uzaktılar. Birbirinin eşi olan iki tane yoktu içlerinde. Ama hepsi de, aynı temanın varyasyonları gibiydiler. Yorulmak bilmez bir hayalin çaldığı bir senfoni gibi. İnsan burada, bunu gerçekleştirebilen kuvvetin güldüğünü, kahkahalar attığını duyabiliyordu. Sanki o güç başını alıp koşmuş, koşmuş, kendini tüketmeye çalışmış, ama yine de yolun sonuna gelmemiş gibi. Müzik, diye düşündü genç adam. Müziğin vaadi. Onun gerçekleşmesi, somutlaşması. İşte, karşısındaydı. Onu göremiyor, ama akorlarını duyabiliyordu. Herhalde düşüncenin, görüşün ve sesin de bir ortak dili var, diye düşündü. Matematik miydi o ortak dil? Mantığın disiplini. Müzik matematikti tabii. Mimarlık da taşlardaki müzikti. Başı dönüyor, bunun nedenini kendisi de biliyordu. Şu aşağıda gördüğü yer gerçek olamazdı da ondan.

Karşı yamaçtaki ağaçları, çayırları, evlerin arasından tırmanan dar yollan, taşa oyulmuş basamakları, çeşmeleri, yüzme havuzlarını, tenis kortlarını görüyor, ama orada hiçbir hayat belirtisi görmüyordu. Kimse yaşamıyordu o yerde.

Bundan şoke olmadı. Burayı ilk gördüğündeki şaşkınlığı yaratan, kimsenin yaşamaması değildi. Bir bakıma daha iyi uyuyordu böyle si. Çünkü bu yer, var olarak bilinebilecek bir yer değildi. Bir an için, oranın aslında ne olduğunu hiç bilmek istemedi.

Uzun bir süre geçtikten sonra çevresine bakındı ve yalnız olmadığını gördü. Kendisinden birkaç adım ötede bir adam, kayalardan birine oturmuş, vadiye bakıyordu. Manzaranın karşısında erimiş gibiydi adam. Delikanlının geldiğini duymamıştı bile. Uzun boylu, ince, turuncu saçlı bir adamdı.

Delikanlı dosdoğru adama yürüdü. Adam gözlerini ona çevirdi. Gözleri ela, çok sakin gözlerdi. Çocuk birdenbire, adamla aynı şeyi hissetmekte olduklarını anladı. Başka yerde bir yabancıyla konuşamayacağı biçimde konuştu bu adamla.

Parmağıyla aşağıyı göstererek, "Bu gerçek değil, değil mi?" diye sordu.

Adam, "Evet," dedi. "Artık gerçek."

"Film seti ya da bir tür hile falan değil ya?"

"Hayır. Bir sayfiye yeri. Yeni bitti. Birkaç haftaya kadar açılacak."

"Kim yaptı bunu?"

"Ben yaptım."

"Adınız ne?"

"Howard Roark."

"Teşekkür ederim," dedi çocuk. Kendisine bakan o dengeli gözlerin her şeyi anladığının farkındaydı. Bu iki kelimenin ifade ettiği her şeyi. Howard Roark söyleneni kabul ediyormuş gibi başını salladı.

Delikanlı bisikletini yana doğru çevirdi, dar patikadan vadiye, aşağıdaki evlere doğru yollandı. Roark onun arkasından baktı. O çocuğu daha önce hiç görmemişti, daha sonra da görmeyecekti. Bir insana ömür boyu yetecek cesareti vermiş olduğundan haberi yoktu.

Monadnock Vadisi'ndeki sayfiye yerini yapmak için neden kendisinin seçildiğini Roark bir türlü anlayabilmiş değildi.

Olay bir buçuk yıl önce, 1933 sonbaharında olmuştu. Roark projeyi duymuş, Bay Caleb Bradley'i görmeye gitmişti. Bradley, vadiyi satın almış ve gürültü koparan kampanyayı başlatmış olan şirketin başıydı. Roark onu görmeyi bir görev saydığı için gitmişti. Aslında umudu yoktu. Uzamakta olan "Red" listesine bir yeni madde daha eklemekten başka bir şey beklemiyordu. Stoddard Tapınağı'ndan bu yana New York'da hiçbir şey inşa etmiş değildi.

Bradley'in ofisine girdiğinde, Monadnock Vadisi'ni unutmak zorunda kalacağını düşündü, çünkü bu adam işi asla ona vermezdi. Caleb Bradley kısa boylu, tombul bir adamdı. Yuvarlak omuzlarının ortasına rastlayan yerde, yakışıklı bir yüzü vardı. Hem bilge, hem çocuksu görünen, yaşını asla belli etmeyen bir yüz. Elli yaşında da, yirmi yaşında da olabilirdi adam. Boş bakan mavi gözleri sinsi ve sıkkındı.

Ama Roark'a, Monadnock Vadisi'ni unutmak zor geliyordu. Bu yüzden, konuşmanın burada işe yaramayacağını bile bile, konuşmuştu o konuda. Bay Bradley de dinlemişti. İlgili olduğu belliydi, ama ilgisi Roark'un söylediklerine dönük değildi. Roark odada üçüncü bir varlığın daha olduğunu hemen hemen hissetmekteydi. Bay Bradley az konuşuyordu. Teklifi düşüneceklerini, sonra Roark'a haber vereceklerini söyledi. Ama ondan sonra ... çok garip bir şey daha söyledi. Amacını hiç belli etmeyen bir soru çıktı ağzından. Sesinin tonunda ne onay, ne de ayıplama vardı. "Siz Stoddard Tapınağı'nı yapan mimarsınız, değil mi, Bay Roark?"

"Evet," dedi Roark.

Bay Bradley, "Sizi benim akıl etmemiş oluşum garip," dedi. Roark oradan ayrılırken; Bay Bradley beni kendiliğinden düşünse daha da garip olurdu, diye düşünmekteydi.

Üç gün sonra, Bradley telefon edip onu ofisine davet etti. Roark geldi, orada dört adamla daha tanıştı. Bunlar Monadnock Vadisi Şirketi'nin Yönetim Kurulu'ydu. İyi giyinmiş adamlardı. Yüzleri tıpkı Bay Bradley'inki gibi ifadesizdi. Bradley tatlı bir sesle, "Lütfen bana anlattıklarınızı bu beylere de anlatır mısınız. Bay Roark," dedi.

Roark planını anlattı. Eğer istedikleri, orta gelir düzeyinde insanlara yönelik olarak, çok değişik bir sayfiye köyü inşa etmekse, o zaman anlamaları gereken bir şey vardı. Yoksulluğun en büyük baş belası, insanların tek başlarına kalamamalarıydı. Yaz tatillerinin keyfini çıkarabilenler, ancak kentin en zenginleriyle en fakirleriydi. Çok zenginlerin kendi kocaman sayfiye evleri vardı, çok fakirlerse, halk plajlarında ve dans pistlerinde, diğer insanların teninin kokusundan rahatsız olmamaya alışmışlardı. Zevk sahibi oldukları halde gelirleri az olanların gidebileceği hiçbir yer yoktu. Tabii eğer sürüler halinde dinlenip eğlenmeyi beceremiyorlarsa. Yoksulluğun insanlara sürü içgüdüleri verdiğine neden hükmedilmişti ki? Bu insanlara bir hafta ya da bir aylığına, az para karşılığı gidebilecekleri, istediklerine, ihtiyaç duyduklarına kavuşabilecekleri bir yer neden verilmesindi? Roark, Monadnock Vadisi'ni görmüştü. Yapılabilirdi bu iş. O yamaçlara dokunmamak gerekirdi. Patlatıp tesviye etmemek gerekirdi oraları. Karınca yuvası gibi dev bir otel kondurulmamalıydı. Birbirinden saklı küçük evler yapılmalıydı. Her biri özel bir ev. İnsanlar birbiriyle ister görüşür, ister görüşmezdi o zaman. Balık pazarı gibi kocaman bir yüzme havuzu yerine, çok sayıda özel yüzme havuzları yapılmalıydı. Şirket kaç taneye para harcamak isterse, o kadar. Kendisi onlara, bu işin nasıl ucuza çıkarılabileceğini gösterecekti. Teşhirciler için yapılmışa benzeyen, çiftlik gibi tenis kortları yığını yerine, birçok özel tenis kortları yapılabilirdi. Kibar insanlarla tanışıp iki hafta içinde bir koca bulunabilecek yer olmayacaktı Monadnock. Kendi varlıklarından yeterince zevk alan, bunun tadını çıkarmak üzere tek başlarına bırakılabilecekleri bir yer arayan insanlara yönelik olabilirdi.

Adamlar onu sessizce dinlediler. Roark onların arasıra bakıştıklarını görüyordu. Bu bakışların, yüksek sesle gülme isteklerini tutmaya çalıştıkları zamanki bakışlar olduğundan hemen hemen emindi. Ama olamazdı ... çünkü iki gün sonra Roark, Monadnock Vadisi Sayfiye Yeri'ni inşa etmek üzere bir anlaşma imzalamıştı.

Roark çizim odasından çıkan her sayfanın dibine Bay Bradley'in imza atmasını istiyordu. Stoddard Tapınağı olayını unutmamıştı. Bay Bıadley imzaları attı, onayları verdi. Her şeye peki diyor, her şeyi kabul ediyordu. Roark'un istediklerini yapmasına izin vermekten zevk alır hali vardı. Ama bu hevesli kabullerin altında garip bir hava vardı. Sanki Bay Bradley bir çocuk gibi nazlanıyordu.

Roark, Bay Bradley hakkında pek az şey öğrenebilmişti. Söylentilere göre adam "Florida Akını" sırasında gayri menkulden bir servet kazanmıştı. Şimdiki şirketinin elindeki fonlar sınırsız gibiydi. Pek çok zengin kişinin adı hissedar olarak geçiyordu, ama Roark hiçbirini görmemişti. Yönetim Kurulu'nun dört adamı da bir daha görülmediler, yalnız inşaat alanına birer kısa ziyaret yapmakla yetindiler, oraya da pek ilgi göstermediler. Her şeyin sorumlusu Bay Bradley'di görünüşe göre. O da yalnızca bütçeye dikkat ediyor, onun dışında her şeyi Roark'a bırakmaktan hoşlanır görünüyordu.

On sekiz ay boyunca, Roark pek Bay Bradley'i merak etmeye zaman bulamadı. En büyük projesini gerçekleştirmekle meşguldü.

Son yıl boyunca inşaat alanında yatıp kalktı. Çıplak yamaca acele bir gecekondu kurmuştu kendisi için. Eski tasarımcıları yine onunla çalışmak üzere geldiler. Kimi kentteki güzelim işlerini bırakmış, oradaki kulübelerde, çadırlarda yaşamayı yeğlemiş, mimarlık bürosu olarak kullanılan o çıplak kalaslardan yapılma barakada çalışmaya razı olmuşlardı. İnşa edilecek o kadar çok şey vardı ki, hiçbiri kendi kulübesiyle uğraşmaya zaman ziyan etmek istememişti. Burada hiç de rahat olmadıklarını çok uzun süre sonra fark ettiler, o zaman da inanamadılar, çünkü Monadnock Vadisi'nde geçirdikleri yıl, anılarına bambaşka türlü yerleşmişti. O süreyi, dünyanın dönmeyi kestiği on iki aylık bir ilkbahar olarak hatırlıyorlardı. Ne karları hatırlıyorlardı, ne toprağın dönüşümünü, ne kalasların arasından ıslık çalarak giren rüzgârı, ne asker yataklarına serilmiş ince battaniyeleri, ne de sabahlan kalemi tutabilmek için sobanın üzerine uzatıp ısıttıkları parmaklarını. Tek hatırladıkları, o

duyguydu. O duygu da ilkbaharla aynı anlama geliyordu. İnsanın ilk görülen çimenlere, ağaçlardaki ilk tomurcuklara, gökyüzünün ilk mavisine cevabı. Şarkı söyleyen o cevap. Otlara, ağaçlara ve gökyüzüne değil, başlangıcın o büyük sezgisine, zafer dolu ilerleyişe, hiçbir şeyin engelleyemeyeceği bir başarıya olan inanca cevap. Yapraklardan, çiçeklerden değil, tahta iskelelerden, buharlı küreklerden, taş bloklarıyla cam levhalardan alıyorlardı o gençlik, hareketlilik, amaçlılık ve doyum duygusunu.

Onlar bir orduydu, yaptıkları iş de bir cihattı. Ama hiçbiri bunu bu kelimelerle düşünmüyordu. Tek böyle düşünen Steven Mallory idi. Steven Mallory, Monadnock Vadisi'ndeki tüm çeşmeleri, tüm heykelleri yapmıştı. Ama bu işlere ihtiyaç duyulmadan çok önce vadiye gelmiş, orada yaşamaya başlamıştı. Savaş çok kötü bir kavram, diye düşünüyordu Steven Mallory. Savaşta bir şan şeref yok, ordular dolusu insanda da bir güzellik yok. Ama bu bir savaştı yine de. Şu insanlar bir orduydu ve savaşıyorlardı. Üstelik bu savaş, katılan herkesin hayatında yer almış tecrübelerin en yücesiydi. Neden? Farkın kökü neredeydi, bunu açıklayacak kural neredeydi?

Malloty bu düşüncelerinden kimseye söz etmedi. Ama Mike'ın yüzünde de aynı duyguları görüyordu. Mike da diğer elektrikçilerle birlikte gelmişti oraya. Hiçbir şey söylemiyordu Mike. Yalnızca Mallory'ye neşeyle göz kopmakla yetinmişti. Bir ara ona, "Sana kaygılanma dememiş miydim?" dedi. "Hani mahkemede. O kaybedemez. Taşocağı olsun ya da taşocağı olmasın; duruşma olsun ya da duruşma olmasın; hiç kaybedemez. Onu yenemezler, Steven, asla yenemezler. Bütün dünya bir araya gelse, yine yenemezler."

Mallory, ama biz dünyayı unuttuk burada, diye düşünüyordu.

Burası farklı bir dünyaydı. Onların kendi dünyalarıydı. Çevrelerinde tepeler gökyüzüne doğru yükseliyor, sanki onları koruyan bir duvar oluşturuyordu. Bir korumaları daha vardı ... Aralarında dolaşıp duran mimar. Karlara tırmanan, otlu bayırlardan inen, kayalara sıçrayan, yığılı kalaslara çıkan, çizim masalarına koşan, vinçleri çalıştıran, yükselen duvarların tepesinde gezinen mimar. Bütün bunları mümkün kılan adam. Etkiyi yaratan aslında onun düşüncelerinin içeriği değil, alınan sonuçlar değil, Monadnock Vadisi'ni yaratan vizyon değil, hatta onu gerçekleştiren irade de değildi. Etkiyi yaratan, onun düşüncelerinin metodu, işlevinin kurallarıydı. Tepelerin ötesindeki dünyada işlerlikte olan metodlarla kurallar gibi değildi onunki. İşte bu tepelerde nöbet bekleyen, içerdeki savaşçıları koruyan da asıl bu kavramdı.

Derken günün birinde Mallory, vadiye gelen Bay Bradley'i gördü. Adam gülümsedi, gülümsedi, sonra çekip gitti. İşte o zaman çok kızdı Mallory. Ve çok korktu.

Bir gece kampın yukarısındaki tepede, dallardan yaktıkları ateşin başına otururlarken, Mallory, "Howard," dedi. "Bu iş yine Stoddard Tapınağı."

Roark, "Evet," dedi. "Bence de. Ama ne bakıma benzediğini, bu adamların ne peşinde olduğunu çıkaramıyorum."

Sonra uzandığı yerde yüzüstü döndü, aşağıdaki karanlıkların içinde sıralanmış pencere camlarına baktı. Camlar bir yerlerden aldıkları ışığı yansıtıyor, fosforluymuş gibi parıldıyorlardı. Sanki yerden havaya ışık saçıyormuş gibiydiler.

Roark, "Önemi yok, Steven." dedi. "Var mı? Bu konuda ne yapacakları da, buralara kimlerin gelip yaşayacağı da önemsiz. Önemli olan, bizim bunu yapmış olmamız. Sonradan ne bedel ödetirlerse ödetsinler, bu fırsatı kaçırır miydin?"

"Hayır," dedi Mallory.

Roark evlerden birini kiralayıp yazı burada geçirmek istemişti. Monadnock Vadisi'nin ilk yaz mevsimi. Ama daha evler işletmeye açılmadan, New York'dan bir telgraf aldı.

"Sana başaracağım demiştim, değil mi? Beş yıl sürdü, arada nice dostlarımdan, kardeşlerimden kurtulmak zorunda kaldım, ama Aquitania artık benim ve senin. Gel ve bitir onu. Kent Lansing."

Böylece Roark, New York'a döndü. Bitmemiş Senfoni'nin üzerine birikmiş pisliklerin, çimento tozlarının temizlenmesini sağladı, vinçlerin upuzun kollarını Central Park'tan uzatışını seyretti, boş pencerelerin dolmasını, geniş terasların kent damları üzerine açılışını düzenledi. Sonunda Aquitania Oteli de bitti, geceleri parkın gök çizgisi üzerinde ışıldamaya başladı.

Son iki yıldır çok meşguldü. Monadnock Vadisi onun tek işi değildi. Çeşitli eyaletlerden, ülkenin hiç akla gelmeyecek köşelerinden çağrılar geliyordu ona. Özel evler, küçük iş hanları, mütevazı mağazalar yapmasını istiyorlardı. O da yapıyordu hepsini. Monadnock Vadisi'nden uzaklardaki kasabalara giderken, trenlerde, uçaklarda birkaç saat uykuyla yetiniyordu. Roark'a gelen her işin hikâyesi aynıydı: "New York'a gitmiştim, Enright Evi'ni çok sevdim." "Ben Cord Binası'nı gördüm." "Yıktıkları o tapınağın bir fotoğrafını gördüm." Sanki ülkede bir yeraltı suyu akıyor, rasgele yerlerden pınar gibi fışkırıyordu. Küçük, ucuz işlerdi bu işler. Ama Roark hiç boş kalmıyordu.

O yaz Monadnock Vadisi tamamlandı. Roark'un o yerleşim yerinin geleceğine kaygılanmaya hiç zamanı olmadı. Ama Steven Mallory çok kaygılanıyordu bu konuya. "Neden reklam vermiyorlar, Howard? Bu ani sessizlik neden? Dikkat etmedin mi? İşe yeni başlarlarken habire büyük projelerinden söz ediyorlardı. Her dakika gazetelerde ufak tefek yazılar çıkıyordu. Biz işi yaparken bunlar giderek azaldı. Ya şimdi? Bay Bradley'le şirketi sağır dilsiz kesildi birden. Tam en büyük reklam çığlıklarını atmaları beklenirken. Neden?"

"Bilemem," dedi Roark. "Ben mimarım, kiralama acentesi değilim. Hem sen neden kaygılanıyorsun? Biz kendimize düşeni yaptık. Bırak, onlar da kendilerininkini canları istediği gibi yapsınlar."

"Pek garip bir yol seçmişe benziyorlar. İlanlarını gördün mü? Tek tük çıkanları? Hep senin onlara söylediklerini söylüyorlar. Dinlenme, huzur, özel hayat. Ama söyleyiş biçimleri pek garip! O ilanların toplam anlamı nedir, biliyor musun? 'Monadnock Vadisi'ne gelip sıkıntıdan geberin.' Sanki insanlar gelmesin diye uğıaşıyorlarmış gibi."

"Ben ilan falan okumam, Steven."

Ama açılıştan bir ay sonra, Monadnock Vadisi'ndeki her ev kiralanmıştı. Oraya gelen insanlar garip bir karışım oluşturuyordu. Aralarında daha moda bir yere gitmeye gücü olan sosyete aileler, genç yazarlar, tanınmamış sanatçılar, mühendisler, gazeteciler, fabrika işçileri vardı. Birdenbire insanlar kendiliklerinden, Monadnock Vadisi'nden söz etmeye başlamışlardı. İhtiyaç vardı bu tür bir yere. Hiç kimse bu ihtiyacı tatmin etmeye çalışmamıştı. Monadnock bir haber oluverdi. Ama "Kulak Gazetesinin haberiydi. Gazeteler onu keşfedememişlerdi. Bay Bıadley'in basın ajanı yoktu. Bay Bradley'le şirketi sosyal hayattan silinivermişlerdi. Derginin biri kendiliğinden, Monadnock Vadisi'nin fotoğraflarını dört sayfaya bastı, Howard Roaık'la röportaj yapmak üzere bir adamını yolladı. Yaz sonunda evlerin hepsi, bir sonraki yıl için de peşin peşin kiralanmıştı.

Ekim ayında bir sabah, erken saatte, Roark'un resepsiyon salonunun kapısı hızla açıldı, Steven Mallory içeriye daldı, dosdoğru Roark'un odasının kapısına atıldı. Sekreter onu durdurmaya çalıştı. Roark çalışıyordu ve işinin bölünmesini yasaklamıştı. Ama Mallory kadını eliyle kenara itip odaya daldı, kapıyı çarparak kapattı. Sekreter onun elindeki gazeteyi de görmüştü.

Roark çizim masasından başını kaldırıp baktı, hemen kalemi elinden bıraktı. Mallory'nin yüzünün, Ellsworth Toolıey'e ateş ederken de böyle olduğunu biliyordu.

"Eee, Howard? Monadnock Vadisi'ni niçin sana vermişler, bilmek istiyor musun?"

Gazeteyi masanın üstüne fırlattı. Roark üçüncü sayfadaki başlığı gördü: "Caleb Bradley tutuklandı."

"Hepsi orada yazılı," dedi Mallory. "Okuma. İçin bulanır."

"Pekâlâ, Steven, neymiş?"

"Yüzde iki yüzünü satmışlar."

"Kim? Neyin?"

"Bradley'le çetesi. Monadnock Vadisi'nin." Mallory'nin kelimeleri ağzından zorlamalı, hain, kendine işkence eden bir özenle çıkıyordu. "Değersiz saymışlar orayı. Daha baştan. Araziyi hemen hemen beleşe kapatmışlar. Orada sayfiye yeri olmaz, diye düşünüyorlarmış. Sapa bir yer, otobüs geçmez, çevrede sinema yok. Zamanın uygun olmadığına, halkın oraya gitmeyeceğine karar vermişler. Büyük gürültüler koparıp bir yığın zengin salağa hisseleri satmışlar. Olay baştan başa bir dolandırıcılıkmış. O yerin yüzde iki yüzünü satmışlar. İnşaat bitene kadar harcadıklarının iki katını toplamışlar. Projenin nasılsa foslayacağından eminmişler. Zaten foslamasını istiyorlarmış. Dağıtılacak kâr falan gelmesin diye. Şirket iflas ettiğinde sıyrılmak için de güzel bir plan hazırlamışlar. Her şeye hazırmışlar ... ama oranın başarılı olmasına hazır değillermiş. Devam etmelerine de olanak kalmamış, çünkü şimdi her yıl hissedarlara, o yerden gelen paranın iki katını dağıtmak zorundalar. Gelen kâr da bir hayli. Onlar kesin başarısızlığı sağlamak için her tedbiri almışlar. Howard, anlamıyor musun? Seni seçmeleri, bulabilecekleri en kötü mimar olduğun için!"

Roark başını arkaya atıp güldü.

"Allah belanı versin, Howard! Hiç komik değil!"

"Otur, Steven. Titremeyi kes. Bir tarla dolusu ceset görmüşe benziyorsun."

"Gördüm. Daha beterini gördüm. Olayın kökünü gördüm. Böyle tarlaları mümkün kılan şeyin ne olduğunu gördüm. Senin gibi budalalar neyi dehşet sayıyorsunuz? Savaşları, cinayetleri, yangınları, depremleri mi? Onlar hepsi cehennemin dibine! Asıl dehşet bu işte! Gazetedeki şu yazı! İnsanlar asıl bundan korkmalı; bununla savaşıp bunun için haykırmak, bunu tarihin en büyük ayıbı saymalı. Howard, yüzyıllar boyunca yapılan tüm kötülük tanımlarını, önerilen tüm çareleri düşünüyorum. Hiçbiri çözüm olamamış. Hiçbiri olayı açıklayamamış da, geçirememiş de. Ama kötülüğün kökü ... benim o salyası akan canavarım ... orada, o haberde, Howard. Bir de bunu okuyup omuz silken ukalalarda. Onlar derler ki: 'Eh, deha her zaman savaş vermek zorundadır, bilenir en azından.[1] Sonra gider, köylü bir salaktan yardım İsterler. Kendilerine sepet örmesini öğretsin diye yalvarırlar ona. İşte salyası akan canavar böyle yaşar. Howard, Monadnock'u düşün. Gözlerini yum ve orayı gör. Sonra da onu sipariş eden adamları düşün. Yapabilecekleri en kötü yer olduğuna inanmışlar oranın! Howard, bir terslik var. En büyük işin, sana kötü bir şaka olarak veriliyorsa, bu dünyada bir terslik var!"

"Bunu düşünmekten ne zaman vazgeçeceksin sen? Dünyayla beni yani? Ne zaman öğreneceksin bu konuyu unutmayı? Dominique ne zaman ..."

Sustu. Beş yıldır o adı, birlikteyken ağızlarına almamışlardı. Mallory'nin gözlerini gördü. Yoğun ve şoke olmuş bakışlarını. Mallory deminki sözlerinin Roark'u incittiğini anlamıştı. Böyle bir

kabullenmeye itecek kadar sarsmıştı o sözler Roark'u. Ama Roark ona döndü, kararlı ve bilinçli olarak konuştu:

"Dominique de senin gibi düşünüyordu."

Mallory, Roark'un geçmişi hakkındaki sezgilerinden hiç söz etmiş değildi. Aralarındaki sessizlik, Mallory'nin anladığını ortaya koyar gibiydi. Roark da biliyordu bunu. Bu konu konuşulamazdı. Ama bu sefer Mallory sordu:

"Hâlâ bekliyor musun onun dönmesini? Bayan Wynand ... Allah belasını versin!"

Roark vurgusuz bir sesle, "Sus, Steven," dedi.

Mallory, "Özür dilerim," diye fısıldadı.

Roark masasına yürüdü, eski normal sesiyle, "Evine dön ve Bradley'i unut, Steven," dedi. "Şimdi hepsi birbirlerini mahkemeye verecektir. Ama bizi bulaştıramazlar, Monadnock'u da yıkamazlar. Unut ve git. Çalışmam gerek."

Gazeteyi masadan dirseğiyle itti, çizim kâğıtlarının üzerine eğildi.

Monadnock Vadisi'nin finansman yöntemleri skandal gibi açıklandı. Duruşma oldu, birkaç kişi hapse girdi, Monadnock için hissedarlar arasından yeni bir yönetim seçildi. Roark bu işe bulaştırılmadı. Meşguldü. Gazetelerde duruşmayla ilgili haberleri okumayı unuttu. Bay Bradley itirafta bulunurken hissedarlarından özür dilemiş, o kadar çılgın, o kadar sosyallikten uzak bir sayfiye yerinin başarılı olacağını hiç düşünmediğini söylemişti. "Ben elimden geleni yaptım, bulabildiğim en salak adamı seçtim."

Derken Austen Heller, Howard Roaık'la ve Monadnock Vadisi'yle ilgili bir yazı yazdı. Tasarımını Roark'un yaptığı bütün binalardan söz etti, yapılarla ilgili Roark'un söylediği şeyleri kelimelere döktü.

Ama bunlar Austen Heller'ın her zamanki sakin kelimeleri değildi. Hayranlıktan ve öfkeden doğan şiddet çığlıklarıydı. "Eğer büyüklük bize sahtekârlıklar yoluyla ulaşacaksa, Allah belamızı versin bizim!" diye bitiriyordu yazıyı.

Bu yazı sanat çevrelerinde müthiş tartışmalar başlattı.

Mallory birkaç ay sonra bir gün, "Howard," dedi. "Üne kavuştun."

"Evet," dedi Roark. "Herhalde."

"Bu insanların dörtte üçü meselenin ne olduğunu bilmiyor. Ama geri kalan dörtte biri bu konuda savaşa tutuştuğunu gördüğü için, senin adını söylerken saygı duymak gerektiğine karar vermişler. Savaşan dörtte bire gelince, bunların da onda dördü senden nefret edenler, onda üçü bu tür tartışmalarda mutlak bir şeyler söyleme zorunluluğunu duyanlar, onda ikisi kendini güvene almak için her yeni keşfi destekleyenler. Yalnız onda biri durumu gerçekten anlıyor. Ama bu arada herkes, Howard Roark diye biri olduğunu ve o kişinin mimar olduğunu öğrendi. *Amerikan Mimarlar Derneği Bülteni* senden 'Büyük ama zaptırapta gelmez bir yetenek.' diye söz ediyor. İstikbal Müzesi, Enright Evi'nin, Cord Binası'nın ve Aquitania'nın fotoğraflarını asmış. Hepsini de güzelce camlayıp asmış. Gerçi bitişik odada da Gordon L. Prescott binaları var, ama ben yine de memnunum."

Kent Lansing bir akşam, "Heller harika bir iş yaptı," dedi. "Hatırlıyor musun, Howard, bir keresinde sana çörek psikolojisinden söz etmiştim. Aracılardan nefret etme. Aracılar gereklidir. Birinin bunları söylemesi gerekiyordu. Büyük bir kariyer ancak iki kişiyle sağlanır. Biri büyük olan

adam, öbürü de, ki onu bulmak daha zor, büyüklüğü görebilecek ve bunu söyleyebilecek kadar büyük olan biri."

Ellsworth Toohey de şöyle yazıyordu: "Bu inanılmaz patırtının içinde yatan garip çelişki, Bay Caleb Bradley'in büyük bir haksızlığa kurban gitmiş olmasıdır. Kendisinin ahlaki ilkeleri eleştiriye açık olmakla birlikte, estetik anlayışı kesinlikle kusursuz gözükmektedir. Mimari değerler konusundaki yargıları, Bay Austen Heller'den, modası geçmiş bir gericiyken birdenbire sanat eleştirmeni kesilen o kişiden çok daha sağlıklıdır. Bay Caleb Bradley'i yakan, müşterilerinin zevksizliği olmuştur. Bu sütunun kanısına göre cezası; sanat yargılarının güzelliği nedeniyle azaltılmalıdır. Monadnock Vadisi bir sahtekarlıktır. Ama yalnızca mali bir sahtekârlık değildir."

Sık sık binalar yaptıran, mesleğin en istikrarlı kaynağını oluşturan kibar zenginler, Roark'un şöhretinden pek az etkilenmişlerdi. Eskiden, "Roark mu? Hiç duymadım," diyenler, şimdi de, "Roark mu? O fazla sansasyonel," demeye başlamışlardı.

Ama Roark'un yaptığı yerin, para kazanmak istemeyen insanlara bile para kazandıran bir yer olduğu gerçeği, birtakım kişileri çok etkilemekteydi. Bu düşünce, soyut ve sanatsal tartışmalardan çok daha inandırıcıydı. Öte yandan, o anlayabilen 'Onda Bir' de vardı. Monadnock Vadisi Olayı'nı izleyen yıl Roark, Connecticut'ta iki ev, Chicago'da bir sinema, Philadelphia'da da bir otel yaptı.

1936 ilkbaharında, batıdaki kentlerden biri, ertesi yıl açılacak bir dünya fuarının hazırlıklarına gömülmüştü. Fuarın adı, "Yüzyılların Marşı" olacaktı. Projenin sorumluluğunu üstlenen toplum ileri gelenleri, fuarı tasarımlamak üzere ülkenin ileri gelen mimarlarından oluşan bir Konsey seçtiler. İlerici olmak istiyorlardı bu kişiler. Seçtikleri sekiz mimar arasında Howard Roark da vardı.

Roark daveti aldığında, Komite'nin karşısına çıktı, isterlerse fuarın tasarımını tek başına üstlenebileceğini söyledi.

Komite Başkanı, "Ama ciddi olamazsınız, Bay Roark," dedi. "Ne de olsa, bu çapta bir girişim için mümkün olanların en iyilerini istememiz doğal. Demek istiyorum ki, iki kafa, bir kafadan iyidir. Sekiz kafa olunca ... Siz de anlıyorsunuzdur herhalde. Bunlar ülkenin en büyük yetenekleri. En parlak isimler. Zaten dostça konsültasyon ve işbirliği ister bu iş. Büyük başarılar nasıl sağlanır, bilirsiniz."

"Bilirim."

"O halde anlıyorsunuzdur ki ..."

"Beni istiyorsanız, hepsini tek başıma yapmama izin vermelisiniz. Ben konseylerle çalışmam."

"Böyle bir fırsatı reddetmek mi istiyorsunuz? Bu olay tarihte bir yer sağlar insana. Dünya çapında ün sağlar. Adeta bir ölümsüzlük fırsatı sağlar."

"Ben topluluklarla çalışmam. Konsültasyon yapmam, işbirliği yapmam."

Roark'un reddetmesi, mimari çevrelerde bir yığın öfkeli yoruma yol açtı. İnsanlar, "Küstah piç!" dediler. Duydukları güceniklik, olayı meslek dedikodusu olarak almalarına izin vermiyordu. Her biri bunu kişisel bir hakaret saydı. Her biri kendini, diğerlerinin çalışmalarını değiştirebilecek, diğerlerine yol gösterebilecek nitelikte sayıyordu.

Ellsworth Toohey'nin sütununda şunlar vardı: "Bu olay, Bay Howard Roark'un bencilliğinin antisosyal niteliğini, her zaman simgelediği o katıksız bireyciliğin küstahlığım çok iyi ortaya koymaktadır."

"Yüzyılların Marşı"nı tasarımlamak üzere seçilen sekiz kişinin

arasında, Peter Keating, Gordon L. Prescott ve Ralston Holcombe da vardı. Peter Keating Konsey'in listesini ilk gördüğünde, "Ben Howard Roark'la çalışmam," demişti. "Bir seçim yapmak zorundasınız. Ya o, ya ben." Kendisine Bay Roark'un konseyden çekildiği anlatıldı. Keating konseyin başkanlığını üstlendi. Fuar çalışmaları hakkında gazetelerde haberler çıktığında, "Peter Keating ve Arkadaşlarından söz ediliyordu.

Keating son birkaç yıldan beri biraz katı, dengesiz bir davranış biçimi edinmişti. Etrafına emirler yağdırıyor, en küçük zorluklar karşısında hemen sabrı tükeniyordu. Sabrı tükendiğinde, insanlara bağırıp çağırmaktaydı. Kullandığı hakaret kelimeleri batıcı, hain, hemen hemen dişisel bir hınzırlık içeren kelimelerdi. Yüzü hep asıktı.

1936 sonbaharında Roark, ofisini Cord Binası'na taşıdı. Daha o binanın tasarımını yaparken, günün birinde ofisinin orada olması gerektiğini düşünmüştü. Yeni kapısında "Howard Roark, Mimar" yazısını gördüğünde bir an durdu, sonra adımını atıp ofise girdi. Kendi odası upuzun bir salonun uçundaydı. Odanın üç duvarı tümüyle camdı. Kente bakıyordu bu camlar. Odanın ortasında durdu. Koca pencerelerden Fargo Mağazası'nı, Enright Evi'ni, Aquitania Oteli'ni görebiliyordu. Güneye bakan pencereye yürüdü, orada uzun süre durdu. Manhattan'ın ucunda, uzakta, Henry Cameron'un Dana Binası görünüyordu.

Kasım ayının bir öğle sonrasında, Long Island'da yapmakta olduğu bir evin inşaatından ofise döndüğünde, Roark resepsiyona girip sırılsıklam yağmurluğunu silkeledi, bu arada sekreterinin yüzündeki bastırılmaya çalışılmış heyecanı gördü. Kadın sabırsızlıkla onun dönmesini beklemişti.

"Bay Roark, bu seferki iş herhalde çok büyük," dedi. "Size yarın saat üç için randevu aldım. Onun ofisinde."

"Kimin ofisi?"

"Daha yarım saat önce aradı. Bay Gail Wynand."

2

Giriş kapısının üzerinde bir tabela vardı. Gazete başlığının bir kopyasıydı:

NEW YORK BANNER

Çok büyük değildi tabela. Bu türlü şöhretin ve gücün vurguya ihtiyacı yoktu. İncecik, alaycı bir gülümseme gibiydi. Binanın o çıplak çirkinliğinin bilincindeymiş gibi. Bir fabrikaydı bina. Her türlü süse kaş çatmış gibiydi. Bir tek o manşetin ifade ettiği anlam dışında.

Girişteki lobi, bir fırının ağzıydı. Asansörler insanları yakıt alır gibi çekiyor, sonra dışarıya kusuyordu. İnsanların acelesi ilk bakışta belli olmuyordu. Sinsi bir aceleleri vardı. Amaçlılıktı onları güden. Kimsenin lobide oyalandığı yoktu. Asansör kapıları valflar gibi tıkırdıyor, kendi tempolarını yayıyorlardı. Duvardaki panoda kırmızı, yeşil ışık damlaları yanıp sönmekte, çok yükseklerdeki kabinlerin seyrini göstermekteydi.

Bu binadaki her şeyde, bu kontrol panolarında olduğu gibi, her hareketin farkında olan bir yetkili tarafından yönetiliyormuş havası vardı. Sanki binanın tümünde kanalize edilmiş bir enerji dolaşıyordu. Hiç tıkanıklıkla karşılaşmadan iş gören, sessiz, harikulade bir mekanizma. Hiçbir şeyin bozamayacağı, yok edemeyeceği bir mekanizma. Lobide bir an duran kızıl saçlı adama hiç kimse dikkat etmedi.

Howard Roark, tabanı taş döşeli hole baktı. Hiçbir zaman, hiç kimseden nefret etmiş değildi. Bu binanın bir yerlerinde, buranın esas sahibi vardı. O adam, Roark'u nefret duygusuna en fazla yaklaştırmış olan insandı.

Gail Wynand masasındaki küçük saate baktı. Birkaç dakikaya kadar bir mimarla randevusu vardı. Görüşme zor olmayacak, diye düşündü. Daha önce böyle görüşmeleri çok yapmıştı. Konuşması yeterdi. Ne söylemek istediğini biliyordu. Mimardan, anladığını belli eden birkaç sesten başka bir şey gelmesi gerekmezdi.

Gözleri saatten, masasında duran yazı taslaklarına döndü. Alvah Scarret'in yazdığı başyazıyı okudu. Central Park'taki sincaplara yem veren insanlardan söz ediliyordu. Sonra Ellsworth Toohey'nin sütununu okudu. Kentin Sağlık Müdürlüğü çalışanlarının açtığı bir resim sergisini övüyordu. Masasında bir zil çaldı, sekreterinin sesi, "Bay Howard Roark, Bay Wynand," dedi.

"Peki," diye karşılık verdi Wynand. Sonra düğmeyi kapattı. Eli geriye doğru kayarken, masasının kenarındaki düğmelere baktı. Kendi renk koduna sahip parlak küçük tokmakçıklar. Her biri, binanın belli bir kesimine ulaşan tellerin başıydı. Her tel bir insanı, o insan da emri altındaki bir sürü insanı kontrol ediyordu. Bu insanlar milyonlarca eve, milyonlarca insan beynine girecek kelimelere son biçimini vermekteydiler. Bu renkli plastik düğmeler onun parmağı altındaydı. Ama bu düşünceyle eğlenecek zamanı yoktu.

Odasının kapısı açılıyordu. Elini düğmelerden çekti.

Wynand bir an gecikip gecikmediğini tam bilemiyordu. Nezaketin gerektirdiğinden bir saniye daha mı geç kalkmıştı ayağa? Belki de zamanında kalkmış, kendisine ara uzadı gibi gelmişti. Roark da kapıdan girdiğinde bir an duralayıp duralamadığından emin değildi. Adımlarını sürdüreceği yerde, durup masanın arkasındaki adama mı bakmıştı? Belki de adımlarında bir kesinti olmamıştı. Belki kendisine durmuş gibi gelmişti. Ama bir an için her ikisi de o anın gerçeğini unutmuşlardı. Wynand bu adamı çağırma amacının ne olduğunu gözden kaçırmış, Roark da karşısındakinin Dominique'in kocası

olduğunu unutmuştu. Bir an için ne kapı, ne masa, ne halı vardı. Yalnızca salt bir bilinç. İki adamın düşünceleri odanın ortasında buluşmuştu o an. Sekreterin sesi duyuldu.

"Bay Gail Wynand, efendim. Bay Howard Roark."

Sonra Wynand ayağa kalktı, elinin bir hareketiyle masasının yanındaki koltuğu gösterdi. Roark ilerledi, oturdu. Birbirlerini selamlamamış olduklarını fark etmediler.

Wynand gülümsedi, hiç niyet etmediği bir şey söyledi. Sade bir sesle:

"Benim işimi almak isteyeceğinizi sanmıyorum," dedi.

Roark, "Sizinle çalışmayı istiyorum," diye karşılık verdi. Oysa o da buraya gelirken reddetmekte kararlıydı.

"Yaptırdığım binaların nasıl şeyler olduğunu gördünüz mü?"

"Evet."

Wynand gülümsedi. "Bu farklı. Bu kamuoyu için değil. Benim için."

"Daha önce hiç kendiniz için bir şey yaptırmadınız mı?"

"Hayır ... eğer bir binanın tepesindeki kafes gibi çatı katıyla, şu içinde bulunduğumuz fabrika bozmasını saymazsanız. Bir kent kuracak olanaklara sahip olduğum halde, neden kendime bir şey yaptırmadığımı söyleyebilir misiniz bana? Ben bilmiyorum. Sanırım siz bilebilirsiniz." Parayla tuttuğu adamlara, kendisiyle ilgili tahminler yapma hakkını asla tanımadığım unutmuştu.

"Mutsuz olduğunuz için," dedi Roark.

Bunu çok sade biçimde, hiç küstahlık içermeyen bir sesle söylemişti. Sanki bu odadayken dürüstlükten başka yol yokmuş gibi. Bu sözler, bir görüşmenin başlangıcı değildi. Ortasıydı. Çok önce başlamış bir şeyin devamı gibiydi. Wynand, "Açıklayın," dedi.

"Anladığınızı sanıyorum."

"Sizin açıklamanızı duymak istiyorum."

"Çoğu insanlar, hayatlarını yaşarken binalar yaptırırlar. Rutin olarak. Anlamsız bir kaza gibi. Ama içlerinden birkaçı, binaların çok büyük bir simge olduğunu anlar. Bizler zihnimizin içinde yaşarız, varoluş da o yaşamı fiziksel gerçekliğe dönüştürmektir. Onu jestler ve biçimlerle ifade etmektir. Bunu anlayabilen bir insan için, sahip olduğu ev, hayatının bir ifadesidir. Eğer o evi yaptırmıyorsa, yani olanakları olduğu halde yaptırmıyorsa, hayatı istediği gibi olmadığı içindir."

"Bunu özellikle benim gibi birine söylemeyi küstahlık saymıyor musunuz?"

"Hayır."

"Ben de," dedi Wynand. Roark gülümsedi. Wynand devam etti. "Ama bunu söyleyebilecek, bir siz, bir de ben varız dünyada. Her iki yarısı da doğru. Hem istediklerimi elde edemediğim, hem de büyük simgeleri anlayabilecek bir avuç insanın arasında bulunduğum. O sözü de mi geri almak istemiyorsunuz?"

"Hayır."

"Kaç yaşındasınız?"

"Otuz altı."

"Ben otuz altı yaşımdayken, şimdi sahip olduğum gazetelerin çoğu benim olmuştu." Sonra ekledi. "Bunu kişisel bir söz olarak söylemedim. Neden söylediğimi bilmiyorum. Aklıma geliverdi."

"Yapmamı istediğiniz bina nedir?"

"Evim."

Wynand bu kelimenin Roark üzerinde bir etkisi olduğunu hissetti. Normal anlamı dışında bir etki. Bunu hiç nedensiz hissetti. İçinden, 'Ne oldu?' diye sormak geldi, ama soramadı, çünkü Roark aslında hiçbir şey belli etmemişti.

"Teşhisinizde haklıydınız," dedi Wynand. "Çünkü bakın şimdi ... artık kendi evimi yaptırmayı istiyorum. Artık hayatımın göze görünür biçiminden korkmuyorum. Daha açık söylememi, sizin gibi konuşmamı isterseniz, şimdi artık mutluyum."

"Ne tür ev?"

"Sayfiyede. Yerini satın aldım. Connecticut'ta bir arazi. İki dönüm. Ne tür ev, mi diyorsunuz? Ona siz karar vereceksiniz."

"Bu işi için beni Bayan Wynand mı seçti?"

"Hayır. Bayan Wynand bu konuda hiçbir şey bilmiyor. Kent dışına taşınmak isteyen bendim. O da kabul etti. Ondan bir mimar seçmesini de istemiştim. Eşim eskiden Dominique Francon'du. Bir zamanlar mimarlık konusunda da yazılar yazardı. Ama kendisi o seçimi bana bırakmayı tercih etti. Sizi neden seçtiğimi bilmek mi istiyorsunuz? Karar vermem çok uzun sürdü. Başlangıçta oldukça kararsızdım. Sizi hiç duymamıştım. Mimarları tanımıyordum. Bunu gerçek anlamında söylüyorum ve emlak işleriyle uğraşarak geçirdiğim yılları da unutuyor değilim. Yaptırdığım binaları, onları yapan budalaları, unutuyor değilim. Bu seferki, Stoneridge değil. Bu seferki ... siz nasıl demiştiniz? Benim hayatımın ifadesi. Derken Monadnock'u gördüm. Bana sizin adınızı düşündüren, ilk o oldu. Ama kendimi uzun bir testten geçirdim. Ülkeyi dolaştım, evlere baktım, otellere baktım, her tür binalara baktım. Ne zaman hoşuma giden bir tane görsem, kim yaptı diye sorsam, cevap hep aynıydı: Howard Roark. Bu yüzden aradım sizi." Sonra ekledi. "Çalışmalarınızı ne kadar beğendiğimi söyleyeyim mi size?"

"Teşekkür ederim." Roark bir an gözlerini yumdu.

"Biliyor musunuz, sizinle tanışmayı istememiştim."

"Neden?"

"Benim sanat galerimi hiç duydunuz mu?"

"Evet."

"Eserlerini beğendiğim insanlarla hiç tanışmam. Eser benim için çok fazla anlam taşıyor. Adamın o etkiyi mahvetmesini istemiyorum. Genellikle öyle olur. İnsanlar kendi eserlerinin altında kalırlar. Siz öyle değilsiniz. Sizinle konuşmaktan rahatsız olmuyorum. Bunu size söyleyişimin bir tek nedeni var. Bilmenizi istiyorum ki, ben hayatta pek az şeye saygı duyarım; ama galerimdeki eserlere, sizin binalarınıza, bir insanın o tür eser üretme yeteneğine saygım büyük. Belki de benim tek dinim bu." Omuz silkti. "Sanıyorum şu dünyada var olan her şeyi mahvettim, çarpıttım, yozlaştırdım. Ama o noktaya hiç dokunmadım. Bana neden öyle bakıyorsunuz?"

"Özür dilerim. Lütfen bana istediğiniz evi anlatın."

"Bir saray olmasını istiyorum ama bence saraylar pek lüks şeyler değil. Öyle büyük, öyle çok halka açıklar ki! Asıl lüks küçük bir evdir. İki kişinin oturacağı bir ev. Karım ve ben. Geniş aile hesaplamanıza gerek yok, çocuk sahibi olmayı düşünmüyoruz. Konukları düşünmenize de gerek yok, davetler vermekten yana da değiliz. Bir tek konuk odası ... belki gerekir diye. O yeter. Salon, yemek

odası, kütüphane, iki çalışma odası, bir yatak odası. Hizmetkârların bölümü ve garaj. Genel fikirler böyle. Ayrıntıları size daha sonra veririm. Maliyeti... ne kadar isterseniz." Gülümsedi, yine omuz silkti, "Binalarınızı gördüm. Size evinin ne biçim olacağını söylemeye kalkan adam, ya kendisi daha iyisini çizebilmeli, ya da çenesini kapamalı. Ben bir tek şey söyleyeceğim, evimin Roark kalitesine sahip olmasını istiyorum."

"Nedir o?"

"Anladığınızı sanıyorum."

"Açıklamanızı duymak istiyorum."

"Bence bazı binalar bayağı ve gösteriş iddiasında. Yalnızca cephe, o kadar. Bazıları da korkak. Her tuğlası, görünüşleri için özür diler gibi. Bazıları uygunsuz, çirkin, kötü ve sahte. Sizin binalarınızda, her şeyden önemlisi, bir sevinç duygusu var. Yüzeysel bir sevinç değil. Çok zor, çok şey bekleyen bir sevinç. Ulaşılmasının ve tadılmasının bir başarı olduğu duygusunu veren bir sevinç. İnsan bakıyor, içinden, bunu hissedebildiğim için şu anda daha iyi bir insanım, diyor."

Roark yavaşça, cevap verir gibi olmayan bir sesle konuştu.

"Herhalde kaçınılmaz bir şeydi bu."

"Hangisi?"

"Sizin bunu görebilmeniz."

"Bunu neden ... sanki görebilmemden üzüntü duyuyormuş gibi söylüyorsunuz?"

"Üzüntü duymuyorum."

"Bakın, daha önce yaptırdığım binalara bakarak hüküm vermeyin benim için."

"Vermiyorum."

"Hepsi Stoneridge gibi, Noyes-Belmont Oteli gibi değil. Wynand Gazeteleri gibi de değil. Şimdi sizin yapacağınız eve sahip olmamı da bunlar sağlamış oluyor. Elde edilmeye değer bir lüks değil mi bu? Nasıl olabildiğinin önemi var mı? Onlar sonuca giden yollardı yalnızca. Siz ise nihai sonuçsunuz."

"Kendinizi bana haklı göstermeye ihtiyacınız yok."

"Ben İliç de kendimi haklı ... evet, sanıyorum yaptığım oydu."

"Gereği yok. Ben daha önce neler yaptırdığınızı düşünmüyordum."

"Ne düşünüyordunuz?"

"Binalarımda sizin gördüğünüz şeyi görebilen bir kişi karşısında çaresiz olduğumu."

"Bana karşı kendinize destek bulma ihtiyacı mı hissettiniz?"

"Hayır. Ama ben genellikle kendimi çaresiz hissetmem."

"Ben de genellikle kendimi haklı gösterme ihtiyacı duymam. O halde mesele yok, değil mi?"

"Yok."

"İstediğim ev hakkında daha pek çok şey söylemem gerekir size. Galiba mimar dediğiniz, günah çıkartılan papaz gibi. O evin içinde oturacak insanlarla ilgili her şeyi bilmesi şart, çünkü onun o insanlara vereceği şey, giysilerinden de, yiyeceklerinden de daha kişisel bir şey. Lütfen söyleyeceklerimi o anlayış içinde kabul edin ve konuşmakta zorluk çektiğimi görürseniz de beni

bağışlayın ... çünkü ben hiç günah çıkarmaya gitmiş değilim. Bakın, bu evi isteyişimin nedeni, karıma umutsuzca âşık oluşum ... ne oldu? Bu sözüm ilgisiz mi sizce?"

"Hayır, devam edin."

"Karımı başka insanlar arasında görmeye dayanamıyorum. Kıskançlık değil bu. Ondan çok daha ileri ve çok daha kötü bir şey. Onu kentin sokaklarında yürürken görmeye dayanamıyorum. Paylaşamıyorum onu. Dükkânlarla, sinemalarla, taksilerle, kaldırımlarla bile. Onu alıp uzaklaştırmak zorundayım. Ulaşılamayacak bir yere götürmek zorundayım. Hiçbir şeyin ona dokunamayacağı bir yere. En geniş anlamda. Bu ev bir kale olacak. Mimarım da benim muhafızım olacak."

Roark oturmuş, dosdoğru ona bakıyordu. Dinleyebilmek için gözlerini Wynand'dan ayırmamak zorundaydı. Wynand o bakışlardaki çabayı hissetti. Ama onu çaba olarak değil, güçlülük olarak algıladı. O bakışın kendisini desteklediğini hissetti. Hiçbir şeyi itiraf etmek zor gelmezdi artık.

"Bu ev bir hapishane olmalı. Yo, tam da öyle değil. Bir hazine. Gösterilmeyecek kadar değerli şeylerin saklandığı bir kasa. Ama daha fazlası da olmalı. Ayrı bir dünya olmalı. O kadar güzel bir dünya ki, geride bıraktığımız dünyayı hiç özlememeliyiz. Yalnızca kendi kusursuzluğu hapishane yapmalı orayı. Yoksa parmaklıklar, kilitler değil. Sizin yeteneğiniz, bizimle dünya arasına bir duvar çekmeli. Sizden istediğim bu. Daha da fazla. Hiç tapınak yaptınız mı siz?"

Roark bir an cevap verecek gücü bulamadı, ama sonra, sorunun içtenlikle sorulduğunu anladı. Wynand bilmiyordu.

"Evet," dedi.

"O halde bu işi bir tapınak gibi düşünün. Dominique Wynand'a bir tapınmak ... Tasarıma başlamadan önce onunla tanışmanızı istiyorum."

"Bayan Wynand'la birkaç yıl önce tanışmıştım."

"Öyle mi? O halde anlıyorsunuzdur."

"Anlıyorum."

Wynand, Roark'un masanın kenarında duran elini gördü. Upuzun parmaklar cama bastırılmıştı. *Banner'ın* taslak yazılarının hemen yanına. Taslaklar dikkatsizce katlanmıştı. Sayfanın iç tarafında, "Bir Küçük Ses" başlığını gördü. Roark'un eline baktı. Böyle bir kâğıt ağırlığım olsa, diye düşündü. Tunçtan. Ne güzel görünürdü masanın üzerinde!

"Artık ne istediğimi biliyorsunuz. Başlayın. Hemen başlayın. Ne işiniz varsa bırakın. Kaç para isterseniz veririm. Evi yaza istiyorum ... Ah, özür dilerim. Kötü mimarlarla çok fazla yakın olmuşluğum dan kaynaklandı. Size yapmak isteyip istemediğinizi sormadım."

Önce Roark'un eli hareket etti. Elini masadan çekti.

"Evet," dedi ardından. "Yapacağım."

Wynand camın üzerindeki parmak izlerine baktı. Belirgin izlerdi. O parmaklar camda oyuklar bırakmış gibi. Islaktı oyuklar.

Wynand, "Ne kadar sürer?" diye sordu.

"Temmuzda teslim ederim."

"Tabii yeri görmeniz gerekir. Size orayı kendim göstermek istiyorum. Yarın sabah götüreyim mi sizi oraya?"

"İsterseniz."

"Dokuzda burada olun."

"Peki."

"Bir anlaşma hazırlatmamı ister misiniz? Nasıl çalışmayı tercih edeceğinizi hiç bilmiyorum. Genelde birisiyle herhangi bir işe başlamadan önce, onun hakkında her şeyi bilmeyi iş edinirim. Doğduğu günden başlayarak. Hatta daha öncesinden. Sizi hiç soruşturmadım. Unuttum nedense. Gerekli gözükmedi."

"Ne sorsanız cevap verebilirim."

Wynand gülümsedi, başını iki yana salladı.

"Hayır. Size sorma gereğini duyduğum hiçbir şey yok. Yalnızca işle ilgili düzenlemeler var."

"Ben bir tek şart dışında, hiçbir şeyde direnmem. Evin ön çizimlerini beğenirseniz, benim tasarımladığım gibi inşa edilmeli, hiçbir tür değişiklik yapılmamalı."

"Elbette. O belli. Başka türlü çalışmadığınızı duymuştum. Ama .... bu evle ilgili hiç yayın yaptırmazsam, üzülür müsünüz? Mesleki açıdan size yardımı olurdu, biliyorum. Ama ben evin gazetelerden uzak tutulmasını istiyorum."

"Üzülmem."

"Fotoğraflarını yayımlanmak üzere kimseye vermeyeceğinize söz verir misiniz?"

"Söz veriyorum."

"Teşekkür ederim. Bunu telafi ederim. Wynand Gazeteleri'ni kendi özel yayın servisiniz olarak kabul edebilirsiniz. Diğer çalışmalarınızla ilgili olarak, ihtiyacınız olan tüm desteği sunarım size."

"Destek istemiyorum."

Wynand yüksek sesle güldü. "Amma söz! Hem de burada!

Meslektaşlarınızdan biri olsa bu görüşmeyi nasıl yapardı, fikriniz yok sanıyorum. Görüşme süresince Gail Wynand'la konuşmakta olduğunuzun bilincinde değildiniz bence."

"Bilincindeydim," dedi Roark.

"Bu benim size teşekkür biçimimdi. Gail Wynand olmaktan her zaman hoşlanmam."

"Onu biliyorum."

"Fikrimi değiştirip size kişisel bir soru soracağım. Her şeye cevap veririm demiştiniz."

"Veririm."

"Siz Howard Roark olmaktan her zaman memnun olabildiniz mi?"

Roark gülümsedi. Eğlenen, şaşıran, elinde olmadan tepeden bakan bir gülümseme.

"Cevap vermiş oldunuz," dedi Wynand.

Sonra ayağa kalktı, "Yarın sabah dokuzda," dedi, elini uzattı.

Roark çıkınca, Wynand arkasına yaslanıp gülümsedi. Elini plastik düğmelerden birine uzattt, sonra durdu. Farklı bir davranış benimsemesi, yani her zamanki davranışına dönmesi gerektiğini hatırlamıştı. Artık şu son yarım saatte konuştuğu gibi konuşamazdı. Birdenbire, bu görüşmedeki garipliğin ne olduğunu anladı. Ömründe ilk defa olarak, bir erkekle isteksizlik duymaksızın konuşmuştu. O baskı duygusunu, insanlarla konuşurken her zaman hissettiği o bir şeyler saklama ihtiyacım hiç duymamıştı. Baskı ve gerilim olmadığı gibi, olmasına ihtiyaç da yoktu. Kendi kendisiyle

konuşur gibi.

Düğmeye basıp sekreterine emir verdi: "Arşiv'e söyle, Howard Roark hakkında ne varsa yollasınlar bana."

"Ne oldu, bil bakalım," dedi Alvah Scarret. Sesi kendisinden bilgi sorsunlar diye yalvarıyordu.

Ellsworth Toohey elini sabırsız bir hareketle havada sallayarak onu iter gibi yaptı, masasının başından kalkmadı.

"Çekil git, Alvah. Meşgulüm."

"Yo, bu ilginç, Ellsworth. Gerçekten ilginç. Bilmek isteyeceğini biliyorum."

Toohey başını kaldırıp ona baktı. Gözlerinin kenarlarındaki o can sıkıntısı ifadesi, Scarret'e bu kısa dikkatin bir iyilik olduğunu anlatıyordu. Sabırsızlığını vurgulayan bir sesle, "Pekâlâ, neymiş?" diye sordu.

Scarret, Toohey'nin tavrındaki bu tersliğe aldırmadı. Toohey zaten ona bir yıldan uzun süredir böyle davranıyordu. Scarret ilişkilerindeki değişimi, olurken hiç hissetmemişti. Sonunda farkına vardığı zaman da, gücenmek için çok geçti. Durum ikisine de normal geliyordu artık.

Scarret, öğretmenin yanlışını bulup ondan aferin bekleyen zeki bir çocuk gibi gülümseyerek konuştu:

"Ellsworth, senin özel FBI uyukluyor."

"Neden söz ediyorsun."

"Gaibin neler yaptığını bilmiyorsundur, bahse girerim. Oysa her şeyi bilmeyi iş edinmiş birisin."

"Neyi bilmiyorum?"

"Bil bakalım, bugün ofise kim geldi?"

"Sevgili Alvah, benim bilmecelere ayıracak vaktim yok."

"Bin yıl düşünsen aklına gelmez zaten."

"İyi, pekâlâ. Madem ki senden kurtulmanın tek yolu bu vodvili oynamak, bari ben de gerekli soruları sorayım. Sevgili Gail'in ofisine bugün kim geldi?"

"Howaıd Roark."

Toohey yüzünü dosdoğru ona çevirdi, dikkatini maskelemeyi unuttu, inanmaz bir sesle, "Olamaz!" dedi.

"Oldu!" diye karşılık verdi Scarret. Yarattığı etkiden gurur duyuyordu.

Toohey, "Vay vaay," dedi, sonra patlayarak güldü.

Scarret kararsız bir ifadeyle yarı gülümsedi. Şaşırmıştı. O da katılmak istiyordu. Ama Toohey'yi eğlendiren şeyin ne olduğundan pek emin değildi.

"Evet, komik. Ama ... neden komik, Ellsworth?"

"Ah, Alvah, sana anlatması öyle uzun sürer ki!"

"Ben diyordum ki belki..."

"Senin gösterişli olaylara hiç mi eğilimin yok, Alvah? Havai fişek gösterilerini falan sevmez misin? Bunun nelere yol açacağını bilmek istiyorsan, şunu unutma: En kanlı savaşlar, ya aynı dinin farklı mezhepleri arasında, ya da aynı ırktan gelme kardeşler arasında çıkan savaşlardır."

"Dediklerini pek izleyemedim."

"Ah, Tanrım, beni izleyen öyle çok kişi var ki, saçımdan fırçayla çıkarmak zorunda kalıyorum hepsini."

"Eh, olayın seni neşelendirdiğine sevindim, ama bence kötü bir şey."

"Tabii kötü. Ama bizim için değil."

"Baksana, bu Roark'un en kötü mimar olduğu konusunu ne kadar abartmıştık, özellikle sen işi nerelere vardırmıştım, unuttun mu?

Şimdi kendi patronumuz mimar diye onu tutarsa utanmayacak mıyız?"

"Ha, o mesele mi? Eh, belki..."

"Böyle karşıladığına sevindim."

"Ne yapıyordu Wynand'ın ofisinde? İş için mi gelmiş?"

"İşte onu bilmiyorum. Öğrenemedim. Kimse bilmiyor."

"Bay Wynand'ın son zamanlarda bir bina falan yaptırmak istediğini duymuş muydun?"

"Hayır. Ya sen?"

"Hayır. Belki de benim özel FBI gerçekten uyuyor. Eh, ne yapalım, elimizden gelen bu."

"Ama biliyor musun, Ellsworth, benim aklıma bir şey gelmişti. Bu işin bize yararlı olmasını sağlayacak bir şey."

"Neymiş?"

"Ellswoı1h, Gail son günlerde dayanılmaz oldu."

Scarret bunu çok ciddi söylemişti. Bir keşfini açıklar gibi. Toohey yüzünde yarım bir gülümsemeyle oturuyordu.

"Tabii sen bunu önceden bilmiştin, Ellsworth. Haklıydın. Her zaman haklısındır. Ona neler oluyor, biliyorsam Allah belamı versin. Dominique'in etkisi mi, yaş dönümüne mi geldi, bilemiyorum, ama bir şeyler oluyor. İnsan birdenbire neden krizlere girer, neden çıkacak her yazıyı satır satır okur, neden en saçma sebeplerden patırtı koparır? Son günlerde en iyi baş yazılarımdan üçünü sildi attı. Daha önce bana hiç böyle bir şey yapmamıştı. Asla. Bana ne dedi, biliyor musun? 'Annelik harika bir şeydir, Alvah, ama Tanrı aşkına, cıvıklığı tadında bırak. Entelektüel yozlaşmışlığın bile bir sınırı vardır,[1] dedi. Hangi yozlaşmışlık? O yazı ömrümde yazdığım en tatlı Anneler Günü yazısıydı. İnan bana, kendim bile duygusallaştım okuyunca. Yozlaşmışlıktan söz etmeyi o ne zamandan beri öğrenmiş? Geçen gün Jules Fougler'e, ucuz kafa dedi. Yüzüne karşı. Adamın pazar gazetesi için yazdığı yazıyı da çöpe attı. Güzel yazıydı hem de. İşçi Tiyatrosu'yla ilgiliydi. Jules Fougler bizim en iyi yazarımız! Gail'in etrafta hiç dostu kalmayışına şaşmamak gerek. Daha önce de ondan nefret ediyorlar sanırdım ama bir de şimdi dinlesen onları!"

"Dinledim."

"Gücünü kaybediyor, Ellsworth. Sen olmasan, senin seçip getirdiğin o nefis insanlar olmasa, ne yapardım, bilemiyorum. Bu senin gençler, aşağı yukan bizim tüm fiili çalışan kadromuzu oluşturuyorlar. Yaza yaza kendilerini tüketmekte olan eski kurtlar değil artık önemli olan. *Banner'*ı yaşatacak olan, o gençler. Ama Gail... bak, geçen hafta da Dwight Carson'u kovdu. Doğrusunu istersen bu önemli bence. Tabii aslında Dwight bize yüktü, can sıkmaktan başka işe yaramıyordu ama

Gail'in o özel bebeklerinin ilki oydu. Hani, ruhunu satanların. Bu yüzden, Dwight'ın buralarda olması beni rahatlatıyordu, anlayabiliyor musun bunu? Durum iyi, her şey yolunda, diyordum kendi kendime. O çocuk, Gail'in en iyi günlerinden kalma bir emanet gibiydi. Zaten bu konu Gail'in emniyet supabı bence, hep söylerim. Sonra birdenbire kalkıp Carson'u kovunca ... hoşlanmadım, Ellsworth. Hem de hiç hoşlanmadım,"

"Ne oluyoruz, Alvah? Bana bilmediğim şeyleri mi söylüyorsun, yoksa omzuma deşarj mı oluyorsun? Karmaşık teşbihimi mazur gör."

"Herhalde. Gail'i kötülemek hoşuma gitmiyor, ama o kadar uzun süre o kadar çok öfkelendim ki, beni zincirlerle bağlasalar iyi ederler. Asıl konuşmak istediğim başka. Bu Howard Roark sana neler düşündürüyor?"

"Onu açıklamak için bir cilt dolusu yazı yazmam gerek, Alvah. Şu anda da öyle bir şeye kalkışabilecek durumda değilim."

"Yo, benim demek istediğim, o adam hakkında bildiğimiz tek ve en önemli şey nedir? Çatlağın biri olduğu, budala bir manyak olduğu. Tamam. Başka ne peki? Para uğruna ya da şakağına namlu dayayarak yolundan çeviremeyeceğin türden bir budala olduğu. Dwight Carson'dan da kötü, Gail'in koleksiyonunu yaptığı o gençlerin hepsinin toplamından da kötü. Eeee? Demek istediğimi anlıyor musun? Böyle bir adamla karşılaşınca Gail ne yapacak?"

"Birçok ihtimalden birini."

"Bir tek şey yapabilir. Tabii eğer ben Gail'i tanıyorsam, ki tanıyorum. İşte bu yüzden biraz umut var içimde. Uzun zamandır ihtiyaç duyduğu şey buydu. Eski ilacından bir doz. Emniyet supabından. Bu herifin belkemiğini kırmaya kalkacak. İyi gelecektir Gail'e. Daha iyi gelecek bir şey bulunamaz. Onu yeniden normale döndürecek bu olay. İşte aklıma gelen buydu, Ellsworth." Bekledi, Toohey'nin yüzünde kendininkini yansıtan bir heves göremeyince onun da hevesi söndü. "Belki de yanıltyorumdur ... bilemiyorum ... belki hiçbir anlamı yoktur ... bana bu iyi psikoloji gibi gelmişti."

"Öyle zaten, Alvah."

"Yani sence öyle mi olacak?"

"Belki. Ya da senin hayal edebileceğin her şeyden daha kötü olacak. Ama artık bizim için önemi yok. Çünkü bugün öyle bir duruma geldik ki, eğer işler *Banner* uğruna bir savaşa dönüşürse, bir yanda biz, bir yanda patronumuz yer alırsa, Bay Gail Wynand'dan korkmak zorunda kalmayacağız."

Arşiv'den gelen çocuk, elinde çok kalın bir kupür zarfıyla kapıdan girdiğinde Wynand başını kaldırıp baktı, "O kadar çok mu?" dedi. "Onun böylesine ünlü olduğunu bilmiyordum."

"Çoğu Stoddard Duruşması, Bay Wynand."

Çocuk zınk diye durdu. Aslında hiçbir şey olmamıştı. Bir tek, Wynand'ın alnındaki kabarıklıklar. Oysa o çocuk Wynand'ı çok iyi tanımadığı için o kabarıklıkların anlamını bilemezdi. Kendisine korkması gerektiğini fısıldayan şeyin ne olduğuna şaşıyordu. Bir an sonra Wynand, "Peki, teşekkür ederim," dedi.

Çocuk zarfı masanın camına bıraktı, dönüp çıktı.

Wynand oturmuş, sarı zarfın şişkinliğine bakıyordu. Görüntüsü cama da yansımaktaydı. Sanki camı kemirip masaya kök salmıştı o kupürler. Gözleri odasının duvarlarında dolaştı, acaba o duvarlarda şu zarfı açmamı önleyebilecek bir güç var mı, diye merak etti.

Sonra dikleşti, ellerini birleştirip kollarını dümdüz karşıya uzattı, bir an öylece oturdu. Ciddi,

vakur, kendine hâkim. Bir Firavun mumyası gibi. Derken tek elini kıpırdattı, zarfi çekti, açtı, okumaya başladı.

"Dinsizlik", yazan, Ellsworth Toohey. "Çocukluğumuzun Kiliseleri", yazan, Alvah Scarret. Başyazılar, yorumlar, vaazlar, nutuklar, ifadeler, okuyucu mektupları. *Banner* gemi azıya almıştı. Fotoğraflar, karikatürler, röportajlar, protesto kararları, yine okuyucu mektupları.

Her kelimeyi okudu. Sistemli bir biçimde. Elleri masasına dayalıydı. Parmakları kenetlenmişti. Kupürleri yerinden kaldırmıyor, onlara el sürmüyor, yığının en üstündekini okuyor, sonra tek kolunun hareketiyle onu çevirip alttan çıkanı okuyordu. Kolunun o hareketi mekanikti. Gözleri son kelimeye bakarken parmakları harekete geçiyor, hiçbir kupürü gereğinden bir saniye uzun bekletmiyordu önünde. Ama Stoddard Tapınağı'nın fotoğraflarına bakmak için uzun süre duraladı. Daha sonra, Roark'un fotoğraflarından birine bakmak için, daha bile uzun durdu. O zevkten kendinden geçmiş fotoğraf, altında da yazısı: "Mutlu musun, Bay Süpermen?" Wynand onu kesip sayfadaki yazıdan ayırdı, masasının çekmecesine koydu. Sonra okumaya devam etti.

Duruşma ... Ellsworth Toohey'nin ifadesi. Sonra Peter Keating'in. Ralston Holcombe'un. Gordon L. Prescott'un. Dominique Francon'un ifadesinden hiç alıntı yapılmamıştı. Yalnızca haber olarak, kısacık geçilmişti. Ve sonra, "Savunmanın sözü bitmiştir."

"Bir Küçük Ses" sütununda birkaç kere daha adı geçtikten sonra bir boşluk süresi geliyordu. Bundan sonra gelen kupürün tarihi üç yıl sonraydı. Monadnock Vadisi.

Okumayı bitirdiğinde saat çok geç olmuştu. Sekreterleri gitmişti çoktan. Wynand çevresinde boş odaları, boş holleri hissetti. Ama baskı makinelerinin sesi geliyordu. Her odaya sızan o uğultu. Her zaman sevmişti bu sesi. Binanın kalbiydi o ses. Dinledi. Yarınki *Banner'i* basıyorlardı. Uzun süre hiç kıpırdamadan oturdu.

3

Roark'la Wynand bir tepenin üzerinde durmuş, hafif bir eğimle inen arazi parçasına bakmaktaydılar. Tepenin üzerinden başlayan çıplak ağaçlar gölün kenarına kadar iniyordu. Dalları geometrik biçimler oluşturur gibiydi. Gökyüzünün rengi, duru, kırılgan bir mavimsi yeşildi. Bu renk havayı daha da soğutuyordu. Soğuk hava, toprağın her türlü rengini etkilemekte, onları renk değilmiş de, renkleri oluşturacak unsurmuş gibi göstermekteydi. Şu ölü kahverengi aslında tam kahverengi değildi. Geleceğin yeşiliydi. O yorgun morluk, bir alev renginin başlangıcıydı. Griler de altın renginin uvertürüydü. Toprak büyük bir hikâyenin şemasını andırıyordu. Bir binanın çelik iskeleti gibi. İlerde doldurulacak, bitirilecek. Geleceğin tüm görkemi, bu çıplak basitliğin içinde beklemekteydi.

Wynand, "Ev nerede durmalı sizce?" diye sordu.

"Burada," dedi Roark.

"Burayı seçersiniz diye umuyordum."

Kentten gelirken arabayı Wynand kullanmıştı. İki saatten beri de arazinin çevresinde dolaşıyorlardı. Boş patikalarda, ormanda, gölün karşı tarafında, arkadaki tepede. Şu anda bekliyordu Wynand. Roark durmuş, ayaklarının dibine yayılan manzaraya bakıyordu. Wynand onu seyrederken, acaba bu adam, arazinin her noktasına bakarken hangi dizginleri elinde topluyor, diye merak etmekteydi.

Roark ona döndüğünde, Wynand, "Şimdi size bir şey söyleyebilir miyim?" diye sordu.

"Tabii," diye gülümsedi Roark. Kendisi bir şey söylemeden gösterilen bu saygı onu eğlendirmişti.

Wynand'ın sesi duru ve gevrekti. Üstlerindeki gökyüzünün rengi gibi. O buz gibi yeşilin ışıklı niteliğini de taşıyordu.

"Neden kabul ettiniz bu işi?"

"Çünkü parayla çalışan bir mimarım."

"Ne demek istediğimi biliyorsunuz."

"Bildiğimden pek de emin değilim."

"Benden nefret etmiyor musunuz?"

"Hayır. Neden edeyim?"

"Konuyu önce ben mi açayım istiyorsunuz?"

"Hangi konuyu?"

"Stoddard Tapınağı."

Roark gülümsedi. "Demek hakkımda bilgi toplamışsınız dünden bu yana," dedi.

"Kendi kupürlerimizi okudum." Bekledi, ama Roark hiçbir şey söylemedi. "Hepsini." Sesi haşindi. Yarı meydan okuyor, yarı yalvarıyor gibiydi. "Sizin hakkınızda söylediğimiz her şeyi." Roark'un yüzünde gördüğü sakin ifade onu öfkelendirdi. Her kelimenin üstüne basa basa devam etti. "Size beceriksiz bir budala demişiz. Çatlak, şarlatan, dolandırıcı, manyak ..."

"Kendinize işkence etmekten vazgeçin."

Wynand gözlerini yumdu. Roark ona tokat atmıştı sanki. Bir an sonra konuştu:

"Bay Roark, beni çok da iyi tanımıyorsunuz. Şunu öğrenseniz iyi olur: Ben hiçbir şey için özür dilemem. Hiçbir hareketim için özür dilemiş değilim."

"Özür dilemek aklınıza nereden geldi? Ben böyle bir şey istemedim."

"O sıfatların her birinin yanındayım. *Banner'da* basılan her kelimenin arkasındayım."

"O sözleri kınamanızı, geri almanızı istemiş değilim."

"Ne düşündüğünüzü biliyorum. Stoddard Tapınağı'nı dün bilmediğimi anlamıştınız. Mimarının adını unutmuştum. Size karşı olan o kampanyayı benim yürütmediğim sonucuna vardınız. Haklısınız, ben değildim. O sıra ben kent dışındaydım. Ama anlamadığınız şey, kampanyanın *Banner'ın* ruhuna tamamen uygun olduğu. *Banner'ın* işleviyle son derece uyumluydu. Sorumlusu benden başkası değildir. Alvah Scarret yalnızca benim kendisine öğrettiklerimi yapıyordu. Ben de kentte olsaydım aynı şeyi yapardım."

"O sizin kendi seçiminiz."

"Yapabileceğime inanmıyor musunuz?"

"Hayır."

"Sizden iltifat da istemedim, bana acımanızı da istemedim."

"İstediğiniz şeyi yapamam."

"Ne istediğimi sanıyorsunuz?"

"Sizi tokatlamamı."

"Neden yapmıyorsunuz?"

"Hissetmediğim bir öfkeyi hissediyormuş gibi davranamam," dedi Roark."Bu acıma değil. Yapabileceğim şeylerin en zalimi. Ama ben zalimlik olsun diye yapmıyorum. Sizi tokatlasaydım, Stoddard Tapınağı uğruna beni bağışlardınız."

"Bağışlanmayı dilemek size mi düşüyor?"

"Hayır. Siz bana düşmesini isterdiniz. Ortada bir bağışlama durumu olduğunu biliyorsunuz. Aktörlerin rolleri konusunda pek emin değilsiniz. Sizi bağışlamamı, ya da bedel istememi umuyorsunuz ki o da aynı şey. O zaman defter kapanır, diye düşünüyorsunuz. Ama bakın, benim böyle şeylerle hiçbir ilgim yok. Ben aktörlerden biri değilim. Şu anda benim ne yaptığımın ya da ne hissettiğimin önemi yok. Siz beni düşünmüyorsunuz. Ben size yardımcı olamam. Korkmakta olduğunuz kişi ben değilim."

"Kim?"

"Kendiniz."

"Bunu söyleme hakkını size kim veriyor?"

"Siz verdiniz."

"Peki, devam edin."

"Gerisini de istiyor musunuz?"

"Devam edin."

"Bana acı çektirmiş olmak şimdi sizi üzüyor sanıyorum. Keşke yapmasaydım, diyorsunuz. Ama bunun yanında, sizi daha da çok korkutan bir şey var. Benim hiç acı çekmemiş olabileceğimi

bilmeniz."

"Devam edin."

"Benim şu anda iyi yürekli de, cömert de olmayıp, kayıtsız olduğumu bilmeniz. Bu sizi korkutuyor, çünkü Stoddard Tapınağı gibi şeylerin her zaman bir bedel gerektirdiğini biliyorsunuz. O bedeli benim ödemediğimi görüyorsunuz. İşinizi kabul ettiğime şaşmıştınız. Kabul edişim, cesaret mi gerektiriyordu sizce? Beni işe almak için size daha büyük cesaret gerekiyordu. İşte benim Stoddard Tapınağı konusundaki düşüncelerim. O iş bitti benim için. Ama sizin için bitmedi."

Wynand avuçlarını açtı, parmaklan aşağıya doğru uzandı. Avuçları karşıya dönüktü. Omuzları biraz sarktı. Gevşemiş gibi. Çok sade bir sesle, "Pekâlâ," dedi. "Doğru bunlar. Hepsi."

Sonra dikleşti. Ama halinde duruma razı olmuş gibi bir hava vardı. Sanki vücudunu bilerek duyarlı kılıyordu.

"Bana kendi tarzınızda iyi bir dayak attığınızı biliyorsunuzdur umanın," dedi.

"Evet. Ve siz de razı oldunuz. Demek ki istediğinizi elde ettiniz. Artık ödeştik deyip Stoddard Tapınağı'nı unutalım mı?"

"Ya siz çok olgunsunuz, ya da ben çok şey belli ettim. Her ikisi de sizin başarınız. Daha önce hiç kimse, fazla şey belli etmeme yol açamamıştı."

"İstediğinizi yapmayı sürdüreyim mi?"

"Şimdi ne istiyorum sizce?"

"Benden kişisel takdir. Teslim olma sırası bana geldi, değil mi?"

"Akıl durduracak kadar açık sözlüsünüz, öyle değil mi?"

"Neden olmayayım? Bana acı çektirdiğiniz için takdir edemem sizi. Ama onun yerine, beni memnun ettiğiniz için takdir sunmama da razısınız, değil mi? Pekâlâ öyleyse. Benden hoşlandığınıza sevindim. Dayak yemek sizin için nasıl istisnaysa, bunun da benim için istisna olduğunu sanırım biliyorsunuz. Genellikle sevilip sevilmediğime aldırmam. Bu sefer aldırıyorum. Memnunum."

Wynand yüksek sesle güldü. "Bir imparator kadar masum ve bir imparator kadar kibirlisiniz. İnsanlara onur bahşederken de yalnızca kendinizi keyiflendiriyorsunuz. Sizden hoşlandığımı nereden çıkardınız?"

"Aslında bunun açıklamalarını istemiyorsunuz. Sizi fazla şey belli etmeye zorladığım için bana sitem etmiştiniz."

Wynand devrilmiş bir ağaç kütüğüne oturdu. Hiçbir şey söylemedi, ama hareketi bir davet ve bir talepti. Roark da onun yanına oturdu. Roark'un yüzü ciddiydi. Ama dudaklarında gülümsemenin bir izi hâlâ vardı. Keyifli ve dikkatliydi. Duyduğu kelimeler birer açıklama değil de birer onaylamaymış gibi.

Wynand, "Sıfırdan yükseldiniz, değil mi?" diye sordu. "Yoksul aile çocuğusunuz."

"Evet. Onu nereden bildiniz?"

"Size bir şey vermek küstahlıkmış gibi geliyor insana. O yüzden. Bir iltifat sunmak da, bir fikir vermek de, bir servet vermek de. Ben de sıfırdan başladım. Babanız kimdi?"

"Çelik işçisi."

"Benimki de rıhtım işçisiydi. Çocukken her türlü işe girip çıktınız mı?

"Her türlü. Çoğunlukla inşaatlarda."

"Benimki daha kötü gitti. Ben hemen hemen her tür işi yaptım. En çok hangi işi sevdiniz?"

"Ateşli pimleri yakalamak. Çelik inşaatlarda."

"Ben Hudson Vapurları'nda ayakkabı boyacılığını sevdim. O işten nefret etmem gerekirdi, ama etmedim. İnsanları hiç hatırlamıyorum.

Tek hatırladığım, kent. Kent her zaman oradaydı. Kıyıya yayılmış, bekliyordu. Ben sanki ona lastik bantla bağlıydım. Lastik esniyor, gemi beni uzağa götürüyor, öbür kıyıya kadar taşıyor, ama sonunda lastik beni mutlaka geri çekiyordu. İçimde o kentten hiçbir zaman kurtulamayacağıma dair bir duygu uyanmaya başlamıştı. O da benden kurtulamayacaktı."

Roark, Wynand'ın çocukluğundan pek seyrek söz ettiğini biliyordu. Bunu kelimelerini seçişinden anlamıştı. Parlak ve kararsız kelimelerdi. Kullana kullana eskimiş değillerdi. Tedavülde fazla kalmamış madeni paralar gibiydiler.

Wynand, "Evsiz ve aç kaldınız mı?" diye sordu.

"Birkaç kere."

"Bu sizi yıktı mı?"

"Hayır."

"Beni de. Başka bir şey sarstı beni. Çocukluğunuzda, çevrenizde şişko bir yeteneksizlikten başka bir şey göremediğiniz zamanlarda, içinizden avaz avaz bağırmak gelir miydi? Pek çok şey yapılabileceğini, hepsinin de iyi yapılabileceğini bildiğiniz, ama yapacak gücünüz olmadığı için? Çevrenizdeki boş kafaları patlatamadığınız için? Emir almak zorunda kaldığınız için, ki o da yeterince kötü, ama sizden çok aşağıda kimselerden emir almak zorunda kaldığınız için! Bunu hiç hissettiniz mi?"

"Evet."

"Öfkenizi içinize atıp sakladınız mı? Kendi kendinize, gerekirse kendimi çatlatırım, ama mutlaka çevremdeki insanları da, her şeyi de ben yönetecek duruma gelirim, dediniz mi?"

"Hayır."

"Demediniz mi? Kendinize unutturdunuz mu?"

"Hayır. Yeteneksizlikten nefret ederim. Galiba nefret ettiğim tek şey o. Ama bu bende insanları yönetme isteği doğurmadı. Onlara bir şeyler öğretme isteği de doğurmadı. Kendi işimi kendi yolumdan yapma, gerekirse o yolda kendimi parçalama isteği doğurdu."

"Parçalandınız mı?"

"Hayır. Önemli sayılacak parçalanmalar olmadı."

"Geriye bakmak sizi üzmüyor mu? Herhangi bir olay?"

"Hayır."

"Beni üzüyor. Bir geceyi hatırlıyorum. Dayak yemiştim. Emekleyerek bir kapıya vardım. Kaldırımları hatırlıyorum. Burun deliklerimin hemen altındaydı o taşlar. Hâlâ görebiliyorum. Damarlı, beyaz benekleri olan bir taştı. O taşların geriye doğru kaydığından emin olmak zorundaydım. İlerleyebiliyor muyum, ilerleyemiyor muyum, emin değildim. Ancak taşlardan anlayacaktım. O damarların, o beneklerin değiştiğini görmek zorundaydım. Bir sonraki desene, on beş santim ilerdeki

çatlağa ulaşmak zorundaydım. Çok uzun sürdü ... Karnımın altında kanlar olduğunu biliyordum ..."

Sesinde kendine acıma yoktu. Sade, kişilik içermeyen, biraz şaşkınlık içeren bir sesti.

Roark, "Yardım etmek isterim," dedi.

Wynand yavaşça gülümsedi. Neşeli bir gülümseme değildi. "Edebilirdiniz de. Ona inanıyorum. Hatta uygun bile buluyorum. İki gün önce olsa, beni yardıma muhtaç biri diye düşüneni öldürmeye hazırdım. Tabii geçmişimdeki en nefret ettiğim olayın o gece olmadığını biliyorsunuz. Hatırlamaktan korktuğum, o değil. En az acıtan olduğu için onu anlattım. Diğerleri seslendirilemez."

"Biliyorum. Yani öteki şeyleri."

"Nedir onlar? Siz sayın."

"Stoddard Tapınağı."

"Bana o konuda mı yardım etmek istiyorsunuz?"

"Evet."

"Budalanın birisiniz. Anlamıyor musunuz ki..."

"Zaten yardım etmekte olduğumu siz anlamıyor musunuz?"

"Nasıl?"

"Size bu evi yapmakla."

Roark, Wynand'ın alnındaki çapraz kabarıklıkları gördü. Wynand'ın gözleri her zamankinden beyaz gibiydi. Sanki irislerin mavisi buharlaşıp uçmuştu. İki beyaz oval, yüzünde ışıl ışıldı.

"Karşılığında da dolgun bir çek alarak," dedi.

Roark'un gülümseme isteğini, daha ifade yüzünde belirmeden gemlediğini gördü. Gülümsese, bu ani hakaretin aslında teslim bayrağı olduğunu anladığını belli edecekti. En etkili sözlerden daha anlamlı bir teslim bayrağı. Ama Roark gülümsemesini tutmakla, ona bu sefer yardımcı olmayacağını belirtmişti.

"Elbette," dedi Roark sakin bir sesle.

Wynand ayağa kalktı. "Gidelim. Vakti ziyan ediyoruz. Ofiste yapacağım daha önemli işler var."

Kente dönerken yolda hiç konuşmadılar. Wynand arabayı saatte yüz kırk kilometre hızla sürüyordu. Yolun iki yanına bulanık bir duvar çekilmiş gibi uçmaktaydılar kente doğru. Sanki upuzun, kapalı, sessiz bir koridorda uçuyorlardı.

Roark'u indirmek üzere Cord Binası'nın önünde durdu, "Araziye istediğiniz kadar sık gitmekte serbestsiniz, Bay Roark," dedi.

"Benim sizinle gitmem gerekmez. Arazi araştırmalarını ve başka ihtiyaç duyacağınız her türlü enformasyonu ofisim size verir. Lütfen gerekli oluncaya kadar beni aramayın. Şu ara çok meşgulüm. İlk çizimler hazır olunca bana haber verin."

Çizimler hazırlandığında Roark, Wynand'ın ofisine telefon etti. Wynand'la bir aydır konuşmamıştı. Sekreter, "Lütfen ayrılmayın. Bay Roark," dedi. Roark bekledi. Az sonra sekreterin sesi," Bay Wynand, çizimlerin öğleden sonra buraya getirilmesini istiyor," dedi, saatini de söyledi. Wynand şahsen telefona çıkmadı.

Roark ofise girdiğinde, Wynand, "Nasılsınız, Bay Roark?" diye karşıladı onu. Sesi kibar ve resmiydi. Boş ifadeli nazik yüzünde, aralarındaki yakınlığın hiçbir anısı yok gibiydi.

Roark evin planlarıyla büyük perspektif resmini ona uzattı. Wynand her sayfayı uzun uzun inceledi, sonunda başını kaldırdı.

"Çok etkilendim, Bay Roark." Sesi hakaret sayılabilecek kadar saygılıydı. "Zaten çalışmalarınız beni baştan beri çok etkilemişti. Bir kere daha düşündüm ve sizinle özel bir anlaşma yapmak istediğime karar verdim."

Gözleri yumuşak bir vurguyla Roark'a bakıyordu. Hemen hemen şefkatle. Sanki Roark'a karşı tedbirli davranmak istiyormuş, onu kendi özel amacı için saklamak istiyormuş gibi.

Perspektif resmi kaldırdı, iki parmağıyla tuttu, ışığın dosdoğru üstüne düşmesini sağladı. Beyaz kâğıt bir an için reflektör gibi parıldadı, üzerindeki karakalem çizgiler sanki ileri fırladı.

Wynand yumuşak sesle, "Bu evi yapılmış görmek mi istiyorsunuz?" diye sordu. "Çok mu istiyorsunuz?"

Roark, "Evet," dedi.

Wynand elini kıpırdatmadı, yalnızca parmaklarını açtı, kartonun masanın üzerine düşüp kapanmasını sağladı.

"Yapılacak, Bay Roark. Tam sizin çizdiğiniz gibi. Bu resimdeki gibi. Ama bir tek şartla."

Roark arkasına yaslanmış, elleri ceplerinde, oturuyor, dikkat kesilmiş, bekliyordu.

"Bana o şartın ne olduğunu sormak mı işiyorsunuz, Bay Roark? Pekâlâ, söyleyeyim size. Bu evi kabul etmemin şartı, size sunacağım anlaşmayı kabul etmenizdir. Sizinle bir kontrat imzalayacağız. O kontrata göre, bundan böyle yaptırmaya karar vereceğim tüm binalar için siz tek mimar olacaksınız. Herhalde anlıyorsunuzdur, bu çok büyük bir iş. Ülkedeki herhangi bir kimseden daha çok gayri menkul işim olduğunu söyleyebilecek durumdayım. Mesleğinizin her üyesi, benim tek mimarım olarak tanınmayı istemiştir; Ben bu fırsatı size tanıyorum. Buna karşılık, siz de kendinizi bazı şartlarla bağlı sayacaksınız. O şartları saymadan önce, reddettiğiniz takdirde neler olabileceğine değinmek istiyorum. Belki duymuşsunuzdur, ben reddedilmekten hoşlanmam. Elimde tuttuğum güç iki yanlı da çalışabiliyor. Ülkenin hiçbir yerinde, size hiçbir iş verilmemesini sağlamak, benim için hiç de zor olmaz. Sizi de destekleyen küçük bir grup var, ama hiçbir iş sahibi benim uygulayabileceğim baskıya dayanmak istemeyecektir. Hayatınızda ziyan edilmiş süreleri daha önce de yaşadınız. Benim koyabileceğim ablukanın yanında onlar hiç kalır. Belki yine granit ocağına dönmek zorunda kalırsınız ... ya, evet, 1928 yazındaki olayları da biliyorum. Connecticut'taki Francon Taşocağı'nı. Nasıl mı? Özel hafiyeler aracılığıyla, Bay Roark. Evet, yeniden taşocağına dönmek zorunda kalabilirsiniz. Ama ben taşocaklarının da size kapalı olmasını ayarlarım. Şimdi de size, ne yapmanızı istediğimi söyleyeceğim."

Gail Wynand'la ilgili dedikoduların hiçbiri, şu anda yüzünde görülen ifadeden söz etmiş değildi. O ifadeyi görmüş olan birkaç kişi vardı, onlar da bundan söz etmemeyi yeğliyorlardı. Bu kişilerin ilki, Dwight Carson'du. Wynand'ın dudakları birbirinden ayrılmış, gözleri pırıl pırıldı. Duyusal bir zevk alıyor, bu zevkin kaynağı da büyük bir acı oluyordu. Kurbanının acısı, kendi acısı, ya da ikisi birden.

"Bundan böyle sizden isteyeceğim tüm ticari yapılan, halkın ticari yapılarda görmek istediği üslupta çizeceksiniz. Kolonyel evler, Rokoko oteller, Yarı Grek iş hanları yapacaksınız. Kendi eşsiz yeteneğinizi, insanların zevkiyle birleştireceksiniz ve bana para kazandıracaksınız. O büyük yeteneğinize boyun eğdireceksiniz. Bir yandan orijinallik, bir yandan da itaat. Buna uyum diyorlar. Ben nasıl kendi alanımda *Banner*'ı yarattımsa, siz de kendi alanınızda aynı şeyi yaratmış olacaksınız. *Banner*'ı yaratmak için yetenek gerekmiyor muydu sanıyorsunuz? İşte gelecekteki kariyeriniz böyle

olacak. Ama benim için çizdiğiniz ev, tam çizdiğiniz gibi inşa edilecek. Dünya yüzündeki en son Roark Binası o olacak. Benden sonra hiç kimse, bir Roark Binası yaptıramayacak. Saraylarının mimarını iş bitiminde öldüren eski hükümdarların hikâyelerini duymuşsunuzdur. Kendi ulaştıkları görkem başkalarına da verilmesin diye. Mimarı ya öldürür ya da gözlerini kör ederlerdi. Modern yöntemler daha farklı. Bundan böyle, hayatınızın sonuna kadar, siz çoğunluğun iradesine boyun eğeceksiniz. Size haklı savlar ileri sürmeye çalışmayacağım. Ben yalnızca bir alternatif sunuyorum. Siz açık konuşmaları iyi anlayabilen bir insansınız. Elinizde basit bir seçenek var.

Reddederseniz, bir daha hiçbir bina yapmayacaksınız. Kabul ederseniz, bu kadar istediğiniz bu evi yapacaksınız, daha sonra da hiç hoşunuza gitmeyen bir sürü bina yapacaksınız. Onlar da her ikimize para kazandıracak. Ömrünüzün geri kalanı boyunca, kiralık siteler kuracaksınız. Stoneridge gibi. İstediğim bu."

Öne doğru eğildi, çok iyi tanıdığı ve çok hoşlandığı tepkilerden birini bekledi. Öfke, güceniklik ya da bir gurur patlaması.

"Aaa, tabii," dedi Roark neşeli bir sesle. "Memnuniyetle yaparım. Çok kolay."

Uzandı, masadan bir kalemle gözüne ilişen ilk kâğıdı kaptı. O kâğıt, şatafatlı amblemi olan bir mektup kâğıdıydı. Mektubun arkasına hızla bir şeyler çizmeye koyuldu. Elinin hareketleri düzgün ve güvenliydi. Wynand onun kâğıda doğru eğilmiş yüzüne bakıyordu. Kırışmamış alnını, kaşlarının düz çizgisini gördü. Dikkatli, ama herhangi bir çabanın baskısı altında olmayan bir ifade.

Roark başını kaldırdı, kâğıdı masanın üzerinden Wynand'a doğru fırlattı.

"Bu mu istediğiniz?"

Wynand'ın evi vardı kâğıtta. Ama kolonyel balkonları, sivri damı, kocaman bacaları, birkaç küçük sütunu, birkaç lomboz tipi penceresi vardı. Bir parodi değildi bu resim. Ciddi bir uyarlamaydı. Üniversitelerde böyle bir ödev hangi profesöre sunulsa, üstün bir zevk anlayışı diye yorumlardı.

"Ulu Tanrım, hayır!" Wynand'ın patlaması içgüdüsel ve ani olmuştu.

"O halde susun," dedi Roark, "Bir daha da mimari önerilerde bulunmaya kalkmayın."

Wynand koltuğuna yığıldı, gülmeye başladı. Uzun süre güldü, bir türlü kendini tutamadı. Çıkardığı sesler pek mutlu sesler değildi.

Roark başını yorgun bir ifadeyle iki yana salladı. "Aslında bunları söylememeniz gerektiğini bilecek birisiniz. Hem bu benim için öyle eski bir hile ki! Antisosyal inadım çok iyi bilindiği için, birinin çıkıp beni bir kere daha deneyeceğini sanmamıştım."

"Howard. Ben ciddiydim. Bunu görünceye kadar."

"Ciddiydin, biliyorum. Ama bu kadar budala olmadığını da biliyordum."

"Korkunç bir kumar oynadığının farkında mıydın?"

"Hiç de kumar değildi. Güvenebileceğim bir müttefikim vardı."

"Neymiş? Kendi dürüst tutarlılığın mı?"

"Senin dürüst tutarlılığın, Gail."

Wynand oturmuş, masasının üstüne bakıyordu. Bir süre sonra, "O konuda yanılıyorsun," dedi.

"Sanmıyorum."

Wynand başını kaldırdı. Yorgun görünüyordu. Sesi kayıtsızdı.

"Yine senin Stoddard Tapınağı yöntemindi, değil mi? 'Savunmanın sözü bitmiştir.' Keşke o duruşma salonunda olsaydım da o sözü duyabilseydim. Yine o duruşmayı çarptın yüzüme, değil mi?"

"Öyle de diyebilirsin."

"Ama bu sefer sen kazandın. Herhalde senin kazandığına sevinmediğimi biliyorsundur."

"Biliyorum."

"Bunu bir sınav sanma. Hani kurbanını tahrik etmeye çalışırsın; tahrik olmayınca kendin bile memnun olursun, yenildiğine sevinir, gülümser, hah, işte aradığım türden bir adam dersin. Sakın bu olayı da böyle sanma. Benim için o özürü yaratma kafanda."

"Yaratmıyorum. Ne istediğinin farkındayım."

"Eskiden olsa, bu kadar kolay kaybetmezdim. Bu daha işin başı olurdu. Yine deneyebilirim, onu biliyorum; ama denemek istemiyorum. Sen sonuna kadar direneceğin için değil. Ben direnemeyeceğim için. Yo, memnun değilim, bu yüzden sana minnet de duymuyorum ... ama önemi yok ..."

"Gail, kendine yalan söylemeyi hangi noktaya kadar sürdürebiliyorsun sen?"

"Yalan söylemiyorum. Sana şimdi söylediğim şeylerin hepsi doğru. Anlıyorsun sanmıştım."

"Bana şimdi söylediğin şeyler için, evet. Ama ben onları düşünmüyordum."

"Düşündüğün de yanlış. Burada kalman bile hata."

"Beni kovmak mı istiyorsun?"

"Bunu yapamayacağımı biliyorsun."

Wynand'ın gözleri Roark'un yüzünden, masada kapalı yatan resme doğru kaydı. Bir an kararsızlık içinde kartonun beyaz sırtına baktıktan sonra, uzanıp onu çevirdi. Yumuşak bir sesle, "Şimdi sana bununla ilgili ne düşündüğümü söyleyeyim mi?" diye sordu.

"Söyledin."

"Howard, sen benim hayatımın ifadesi olacak bir evden söz etmiştin. Sence benim hayatım böyle bir ifadeyi hak ediyor mu?"

"Evet."

"Bu senin dürüst fikrin mi?"

"Dürüst fikrim, Gail. En içten fikrim. Son kararım. Gelecekte aramızda ne olursa olsun."

Wynand resmi elinden bıraktı, bir süre planlan inceledi. Başını kaldırdığında sakin ve normal görünüyordu.

"Neden arada hiç uğramadın?" diye sordu.

"Sen özel hafiyelerle meşguldün."

Wynand güldü. "Ha, o mu? Eski kötü huylarımın depreşmesini önleyemedim. Hem çok da merak ediyordum. Şimdi artık senin hakkında her şeyi biliyorum ... bir tek, hayatındaki kadınlar dışında. Ya sen çok dikkatli davranmışsın, ya da hayatında çok fazla kadın olmamış. O konuda hiçbir yerde bilgi yok."

"Çok kadın olmadı."

"Galiba özledim seni. Geçmişinle ilgili ayrıntıları toplamak, bir bakıma yokluğunu telafi gibiydi. Sen aslında neden uğramadın?"

"Sen uğrama dedin."

"Emirler konusunda her zaman böyle yumuşak başlı mısındır?"

"Öylesinin iyi olacağına karar verdiğim zamanlar."

"Eh, işte bir emir o halde. Umarım bunu da 'iyi olacak'lar arasına katarsın. Bu akşam bize, yemeğe gel. Bu resmi eve götürüp karıma göstermek istiyorum. Şu ana kadar ona evden hiç söz etmedim."

"Söylemedin mi ona?"

"Hayır. Bunu görmesini istiyorum. Senin de onunla tanışmanı istiyorum. Geçmişte karım sana karşı pek de iyi davranmamış, onun farkındayım. Senin hakkında yazdığı yazıları okudum. Ama aradan öyle uzun zaman geçmiş ki. Umarım artık sence de önemi kalmamıştır."

"Hayır. Önemi yok."

"O halde, gelir misin?"

"Evet."

4

Dominique odasında, camlı kapının yanında duruyordu. Wynand çatı bahçedeki buz tabakaları üzerinde parıldayan yıldız ışıklarını gördü. Işıklar Dominique'in profilinde yansıyordu. Göz kapaklarında belli belirsiz bir parlaklık, yanaklarda hafif bir ışıltı. Wynand içinden, işte bu, ona uyan bir ışık, diye düşündü. Dominique yavaşça ona doğru döndü, ışıklar düz sarı saçlarına vurdu. Her zamanki gibi gülümsedi Wynand'a. Sessiz bir anlayış selamı.

"Ne oldu, Gail?"

"İyi akşamlar, sevgilim. Neden?"

"Mutlu görünüyorsun. Tam uygun kelime o değil, ama en yakını o."

'"Hafif kelimesi daha uygun. Kendimi hafif hissediyorum. Otuz yıl daha hafif. Otuz yıl önceki halime dönmek istiyorum demedim. Kimse istemez. Bu duygunun anlamı, el sürülmemiş durumda geriye taşınabilmek gibi. Şimdiki halimle, en başa. Çok mantıksız, imkânsız ve harikulade."

"O duygunun genelde anlamı, biriyle karşılaştın demektir. Çoğu zaman da bir kadın."

"Karşılaştım. Kadın değil. Bir erkek. Dominique, bu gece çok güzelsin. Ama bunu zaten hep söylüyorum. Asıl söylemek istediğim bu değildi. Bu gece bu kadar güzel olduğuna memnunum, demek istemiştim."

"Ne oldu, Gail?"

"Hiçbir şey. Yalnızca ne çok şeyin önemsiz olduğu ve yaşamanın ne kadar kolay olduğu duygusu."

Dominique'ın elini tutup dudaklarına götürdü.

"Dominique, evliliğimizin sürmesini mucize saymaktan asla vazgeçmedim. Şimdi artık bozulmayacağına da inanıyorum. Hiçbir şey ve hiç kimse bozamayacak onu." Dominique cama dayandı. "Sana bir hediyem var ... bu cümleyi de çok sık kullandığımı hatırlatma bana. Bu yazın sonundan önce bir hediye vereceğim sana. Evimiz."

"Ev mi? O kadar uzun zamandır o konuyu açmamıştın ki, unuttun sandım."

"Son altı aydır ondan başka bir şey düşünmedim. Fikrini değiştirmiş değilsin, değil mi? Kentten taşınmak istiyorsun hâlâ!"

"Evet, Gail. Eğer sen bu kadar çok istiyorsan. Mimara karar verdin mi?"

"Daha da fazlasını yaptım. Evin çizimini sana göstermek üzere getirdim."

"Ah, görmeyi çok isterim."

"Çalışma odamda. Haydi, gel. Görmeni istiyorum."

Dominique gülümsedi, parmaklarıyla onun bileğini kavradı, hafifçe bastırdı. Cesaret verici bir okşama gibi. Sonra onun peşinden yürüdü. Wynand çalışma odasının kapısını açtı, önce onun girmesi için çekildi. Işık yanıktı. Resim masanın üzerine dik konmuş, kapıya doğru çevrilmişti.

Dominique durdu. Elleri arkasında, avuçları kapının kulpunu kavramıştı. İmzayı göremeyecek kadar uzaktaydı, ama bu çalışmayı tanımıştı. Bu evi böyle tasarımlayacak yalnızca bir tek kişi bulunduğunu biliyordu.

Kendini yatağın üzerinde, Roark'un kollan arasında, Wynand'ın gözü önünde yatıyormuş gibi hissetti. O bile bunun kadar korkunç bir ihanet sayılmazdı. Bu çizim Roark'un vücudundan daha

kişisel bir şeydi. Gail Wynand'dan gelen eş düzey bir güce cevap olarak yaratılmıştı. Bu hem Dominique'e, hem Roark'a, hem de Wynand'a ihanetti. Ama birdenbire, öyle bir şeyin zaten kaçınılmaz olduğuna anladı.

"Yo," diye fısıldadı. "Böyle şeyler asla rastlantı değildir."

"Efendim?"

Dominique elini havaya kaldırdı, tüm konuşmaları yavaşça bir kenara iter gibi yaptı, halının üzerinden sessiz adımlarla resme doğra yürüdü. Alt köşedeki o keskin hatlı imzayı gördü. "Howard Roark." İmza evin biçimi kadar korkunç değildi. İncecik bir destekti. Hemen hemen bir selam.

"Dominique?"

Dönüp Wynand'a baktı. Wynand onun yüzündeki cevabı okudu. "Beğeneceğini biliyordum," dedi. "İfademin yetersizliğini bağışla. Bu gece aradığımız kelimeleri bulamıyoruz."

Dominique kanepeye yürüyüp oturdu, sırtını yastıklara dayadı. Böylesi doğru oturabilmesine yardımcı oluyordu. Gözlerini Wynand'dan ayırmadı. Wynand karşısında, şöminenin rafına dayanmış, durmaktaydı. Dominique'in gözleri resimdeydi. Kurtulamıyordu o resimden. Wynand'ın yüzü de ayna gibi o resmi yansıtıyordu.

"Onunla görüştün mü, Gail?"

"Kiminle?"

"Mimarla,"

"Tabii görüştüm. Daha bir saat önce."

"İlk ne zaman karşılaştın onunla?"

"Geçen ay."

"Bir aydır tanıyor muydun onu? ... Her akşam ... eve döndüğünde, karşılıklı yemek yerken ..."

"Sana neden söylemedim, öyle mi? Resim hazır olsun diye bekledim. Onu göstermek istedim. Ben de evi kafamda böyle görüyordum, ama anlatamıyordum. Kimsenin isteklerimi anlayıp çizebileceğini sanmıyordum. O yaptı."

"Kim?"

"Howard Roark."

Dominique bu adı Gail Wynand'ın ağzından duymak istemişti.

"Nasıl oldu da onu seçtin, Gail?"

"Bütün ülkeyi taradım. Beğendiğim her binayı o yapmıştı."

Dominique başını yavaşça salladı.

"Dominique, artık aldırış etmediğini varsayıyorum, ama *Banner'dayken* hep kınadığın mimarı seçtiğimin farkındayım."

"Okudun mu o yazıları?"

"Okudum. Bu işi çok garip bir biçimde yapmışsın. Eserlerine hayranlık duyduğun, ondan kişi olarak nefret ettiğin çok belli. Ama Stoddard Tapınağı'nda savunmuşsun onu."

"Evet."

"Hatta bir keresinde ona çalışmışsın. O heykel, Dominique. Onun tapınağı için yapılmış o."

"Evet."

"Çok garip. *Banner*'daki işini onu savunmak yüzünden kaybetmişsin. Onu seçtiğimde bunları bilmiyordum. O duruşmayı da bilmiyordum. Adamın adını bile unutmuştum. Dominique, bir bakıma seni bana veren de o oldu. Onun tapınağından gelen o heykel. Şimdi de bana bu evi verecek. Dominique, neden nefret ediyorsun ondan?"

"Nefret etmiyorum ... o kadar uzun zaman önceydi ki..."

"Herhalde bunların hiçbirinin önemi kalmamıştır artık, değil mi?" Eliyle resmi gösterdi.

"Onu yıllardır görmedim."

"Bir saate kadar göreceksin. Yemeğe buraya geliyor."

Dominique'in eli kıpırdadı, kanepenin kolunda bir helezon çizer gibi yaptı. Kendini bunu da yapabileceğine inandırmak için.

"Buraya mı?"

"Evet."

"Onu yemeğe mi çağırdın?"

Wynand gülümsedi. Evde konuk istemeyişini hatırlamıştı. "Bu farklı," dedi. "Onu istiyorum burada. Sanırım sen onu pek iyi hatırlamıyorsun ... yoksa şaşırmazdın."

Dominique ayağa kalktı.

"Pekâlâ, Gail, emirleri vereyim. Sonra da giyinirim."

Gail Wynand'ın çatı salonunda karşı karşıyaydılar. Dominique, ne kadar basit, diye düşündü. Her zaman buradaydı zaten o. Dominique'in bu odalarda attığı her adımın amacı onunla ilgiliydi. Dominique'i buraya o getirmişti, şimdi de kendi yerini almaya geliyordu. Dominique ona bakmaktaydı. Son sabah onun yatağında uyandığında onu nasıl gördüyse, yine öyle görüyordu. Ne giydiği giysilerin, ne de aradan geçen yılların, o anıyı zayıflatamayacağını biliyordu. Bu zaten baştan beri kaçınılmazdı, diye düşündü. Taşocağında, yukardan ona ilk baktığından beri. Böyle olmak zorundaydı. Gail Wynand'ın evinde. Dominique içinde bir bitişin huzurunu hissetti. Kendi karar verme görevinin sona erdiğini biliyordu. Şimdiye kadar hep Dominique harekete geçmişti. Ama bundan sonra o harekete geçecekti.

Dik duruyordu Dominique. Başını ne indirmiş, ne de kaldırmıştı. Yüzünün çizgileri, neredeyse askeri bir temizliği ve kadınsı bir narinliği bir araya getiriyordu. Elleri hareketsiz, iki yanındaydı. Uzun siyah elbisesinin dümdüz çizgilerine paralel.

"Nasılsınız, Bay Roark."

"Nasılsınız, Bayan Wynand."

"Bizim için çizdiğiniz eve teşekkür edebilir miyim? Binalarınızın en güzeli."

"Öyle olmak zorundaydı Görevin özelliği öyleydi, Bayan Wynand."

Dominique başını yavaşça çevirdi. "Görevi Bay Roark'a nasıl vermiştin, Gail?"

"Sana nasıl anlattımsa öyle."

Dominique, Roark'un Wynand'dan neler duyduğunu, neleri kabul ettiğini düşündü. Oturmak üzere ilerledi. İki erkek onu izlediler. Roark, "Evi beğendiyseniz, ilk başarı Bay Wynand'ın onu düşünmesiydi," dedi.

"Müşteriden etkilenmeme isteği."

"Evet, bir bakıma."

"Profesyonel inançlarınızı doğru hatırlıyorsam, bu onlara aykırı."

"Ama kişisel inançlarıma uyuyor."

"Bunu hiçbir zaman anlayamadım sanıyorum."

"Ben çelişkilere, çatışmalara inanırım. Bayan Wynand."

"Müşteriden etkilenmeme isteği."

"Bu evi tasarımlarken ortada bir çelişki vardı."

"Ne bakıma?"

"Ben bazı kimselere çalışmaktan hoşlanmışımdır, bazılarına çalışmaktan da hoşlanmamışımdır. Ama ikisinin de önemi olmamıştır. Bu sefer, bu evin çelişkili olacağını biliyordum, çünkü Bay Wynand için yapılıyordu. Bunu aşmak zorundaydım. Daha doğrusu, bu kavramı kullanarak buna karşıt çalışmalıydım. Çalışmanın en iyi yolu buydu. Evin aslında, mimarını da, müşteriyi de, gelecekte içinde oturacak kiracıyı da aşması şarttı. Aştı da."

"Ama o ev sensin, Howard,"'dedi Wynand. "Hâlâ sensin."

Dominique'in yüzünde ilk defa duygu okundu. Sessiz bir şok. "Howard" sözünü duyduğu anda. Wynand bunun farkına varmadı. Roark vardı. Dominique'e baktı. Bu bakış aralarındaki ilk özel ve kişisel temastı. Dominique o bakışta bir yorum okuyamadı. Yalnızca onu şoka sürükleyen kavramın bilinçli bir onayı.

Roark, "Bunu anladığın için teşekkür ederim, Gail," dedi.

Dominique onun bu adı vurgulu söyleyip söylemediğinden emin değildi.

"Çok garip," dedi Wynand. "Dünyada sahip olma duygusunu benim gibi saldırganlık düzeyine vardırmış kimse pek bulunamaz. Ben nesnelere bir şeyler yaparım. Ucuz bir dükkânın tezgâhından bir kül tablası alsam, parasını ödeyip cebime koysam, hemen özel bir tabla oluverir. Dünyada eşi bulunmayan bir tabla. Çünkü benim. O nesnenin niteliğinde bir fazlalık oluşur. Başının çevresine hale konmuş gibi. Bunu sahip olduğum her şey için hissederim. Pardösümden tut, baskı odasındaki en eski model linotip makineye kadar, bayilerin raflarındaki *Banner* Gazeteleri'nden bu çatı evine, karıma kadar. Ama dünyada hiçbir şeye sahip olmayı, senin bana yapacağın bu ev kadar istemedim, Howard. Herhalde Dominique o evde yaşıyor diye onu bile kıskanacağım. Bu tür şeyler beni iyice çılgınlaştırabiliyor bazen. Ama buna rağmen evin sahibi benmişim gibi hissedemeyeceğim; çünkü ben ne yaparsam yapayım, kaç para harcarsam harcayayım, o ev hâlâ senin. Her zaman senin olarak kalacak."

"Benim olmak zorunda," dedi Roark. "Ama bir bakıma da, Gail, sen o evin de, benim yaptığım başka her binanın da sahibisin. Daha önce yapımını durdurduğun her bina, kendi cevabını kendi ağzından duyduğun her bina da senin."

"Ne bakımdan?"

"O kişisel cevap bakımından. Beğendiğin, hayranlık duyduğun bir şeyin karşısında hissettiğin şey; yani tek kelimeyle, 'Evet' deyişin. Bu onaylama, bu kabul, bu kabullenme. İşte o 'Evet' bir tek şeye cevap olmakla kalmıyor, hayata bir 'Amin' niteliği kazanıyor. O şeyi barındıran dünyaya, onu yaratan düşünceye, görebildiğin için de kendine. Ama 'Evet' ya da 'Hayır' diyebilme yeteneği zaten bütün sahipliklerin ruhudur. Kendi egonun sahibi oluşun da bundan gelir. Ruhunun, diyelim istersen.

Ruhunun bir tek temel işlevi vardır, o da bu değerlendirme işidir. 'Evet' ya da 'Hayır,' 'İstiyorum' ya da 'İstemiyorum'. İnsan 'Ben' diyemeden "İstiyorum' diyemez. Ortada onaylayan insan yoksa, onaylama da olamaz. Bu açıdan baktığında, sevgini verdiğin her şey senindir."

"Bu bakımdan, her şeyi başkalarıyla paylaşıyorsun yani."

"Hayır. Bu paylaşma değil. Ben çok sevdiğim bir senfoniyi dinlediğimde, ondan bestecisinin aldığı mesajları almam. Onun 'Evet'i, benimkinden farklıdır. O benimkine hiç ilgi duymaz, kafasında öyle bir kavram da bulunmaz. Cevap her insan için son derece kişisel ve özeldir. Ama istediği şeyi kendine verirken, bana da çok güzel bir tecrübe kazandırmıştır. Ben bir evi tasarımlarken tek başımayım, Gail. Benim o eve ne derece sahip olduğumu sen asla bilemezsin. Ama eğer sen de kendi 'Amin'ini demişsen, o ev aynı zamanda senindir ve ben de senin olduğu için memnunum."

Wynand gülümseyerek, "Sanırım bundan hoşlandım," dedi. "O zaman Monadnock da, Enright Evi de, Cord Binası da benim."

Dominique, "Stoddard Tapınağı da," dedi.

Onları dinlemişti. Kendini uyuşmuş gibi hissediyordu. Wynand bu eve gelen hiçbir konukla böyle konuşmuş değildi. Roark da hiçbir müşterisiyle böyle konuşmazdı. Dominique kafasındaki uyuşukluğun sonunda öfkeye dönüşeceğini, inkâra, güçenikliğe doğra kayacağını biliyordu. Şu an için yalnızca sesi biraz batıcı çıkmıştı. Duyduklarını zedeleyecek bir ses.

Başardığını düşünüyordu. Wynand cevap verdi. Sesi çok ağırmış da yere düşmüş gibi oldu.

"Evet."

Roark, "Unut Stoddard Tapınağı'nı, Gail," dedi. Sesinde öyle sade, rahat bir neşe vardı ki, en ciddi konuşma bile bu kadar etki yaratamazdı.

"Peki, Howard." Wynand gülümsüyordu.

Dominique, Roark'un gözlerinin kendisine döndüğünü gördü.

"Beni mimarınız olarak kabul ettiğiniz için size teşekkür edemedim, Bayan Wynand. Beni seçenin Bay Wynand olduğunu, sizin de hizmetlerimi reddetme hakkına sahip olduğunuzu biliyorum. Bunu yapmadığınıza memnun olduğumu söylemek istiyorum."

Dominique düşünüyordu. İnanıyorum, diyordu içinden. İnanıyorum, çünkü bunların hiçbiri inanılacak şeyler değil. Bu gece her şeyi kabul edebilirim. Ona bakıyorum.

Kayıtsız ve nazik bir sesle konuştu: "Sizin tasarımladığınız bir şeyi reddetmek, benim yargılarımın bir sınavı olmaz mıydı, Bay Roark?" Bu gece her şeyi yüksek sesle söyleyebilirim, hiçbir sakıncası olmaz, diye düşünüyordu.

"Howard, insan bir kere 'Evet' dedikten sonra onu geri alabilir mi?"

Dominique'in içinden, inanmaz bir öfkeyle gülmek geldi. Bunu soran, Wynand'ın sesiydi. Oysa Dominique'in kendi sesi olmalıydı. Roark cevap verirken bana bakmalı, diye geçiriyordu içinden. Bana bakmalı.

Roark, "Asla," dedi. Wynand'a bakıyordu.

Wynand, "İnsan tutarsızlığı konusunda öyle çok zırvalar söyleniyor ki," dedi. "Duygusal değişimler konusunda da. Bana hep öyle gelir ki; eğer bir duygu değişiyorsa, o duygu zaten hiçbir zaman var olmamıştır. On altı yaşındayken sevdiğim kitaplar vardır. Onları hâlâ severim."

Uşak elinde kokteyl tepsisiyle salona girdi. Dominique bardağını aldı, Roark'un da tepsiden

kendine bir bardak alışına baktı. Şu anda parmaklan arasındaki o cam; tıpkı benim parmaklarımın arasındaki gibi bir duygu veriyor, diye düşünüyordu. Bu bir ortak anımız bizim. Wynand ayağa kalktı. Kadehi elindeydi. Roark'a garip bir inanmazlık bakışıyla bakıyordu. Ev sahibi gibi değil de, sahip olduğu en değerli malın kendisine ait olduğuna inanamayan biri gibi. Dominique bu sefer de, tam delirmiş değilim, dedi kendi kendine. Yalnızca heyecanlıyım, ama ziyanı yok. Şu anda bir şey söylüyorum. Nedir, bilmiyorum. Ama sakıncasız bir şey olmalı. İkisi de dinliyor, cevap veriyorlar. Gail gülümsüyor. Demek uygun şeyler bulup söylüyorum ...

Yemek çağrısı geldi, Dominique uysal uysal ayağa kalktı, öne düşüp yemek salonuna yürüdü. Şartlı reflekslerle zerafetini sürdüren güzel bir hayvan gibi. Masanın başındaki yere oturdu. İki erkek, onun iki yanında, birbiriyle karşı karşıyaydılar. Dominique, Roark'un elindeki gümüş çatal bıçağa baktı. Sapında "GW" harfleri bulunan parlatılmış gümüş. Bunu çok kereler yaptım, dedi içinden. Ben kibar ve zarif Bayan Wynand'ım. Senatörler, yargıçlar, sigorta şirketi başkanları gelmiş, buraya, sağ tarafıma oturmuştu. Ben bugün için eğitildim. Gail bugün için o işkence dolu yıllara dayandı; onca senatörü, yargıcı yemeklerde bu akşam için ağırladı. Karşısında oturan konuğun Howard Roark olacağı akşama hazırlanabilmek için.

Wynand gazetecilik işinden söz ediyordu. O konuyu Roark'la konuşurken isteksiz değildi. Dominique gerektikçe bir iki sözle katılıyordu. Sesinde ışıklı bir sadelik vardı. Kaldırılıp taşınıyormuş gibi hissediyordu kendini. Karşı koymuyordu. Kişisel tepki göstermesine gerek yoktu. Acı ya da korku bile. Gail bundan sonra ağzını açtığında, "Onunla yattın," dese, ben yine, "Evet, Gail, tabii," diye cevap veririm. O kadar basit. Ama Wynand ona pek seyrek bakıyordu. Baktığında da, Dominique onun yüzündeki ifadeden, kendi yüzünün normal olduğunu anlıyordu.

Daha sonra, yeniden salona geçtiklerinde, Roark'u pencerede dururken gördü. Kentin ışıklarına karşı. Gail burayı kendi zaferinin bir işareti olarak yaptırdı, diye düşündü. Kenti karşısında görebilmek için. Sonunda yönetimi kendi eline geçen kenti. Ama aslında burası bugün için yapılmıştı. Roark o pencerede dursun diye. Ve sanırım Gail de biliyor bunu bu gece. Roark'un vücudu, o perspektifin kilometrelerce alanını kapatıyor. Onun çevresinden ancak birkaç ateş noktası, birkaç ışıklı cam görünüyor. Sigara içiyordu Roark. Dominique, o sigarayı karanlık göklerin önünden dudaklara yükselirken seyretti, sonra Roark parmaklarını gerdiğinde, sigaranın kıvılcımları bunlar yalnızca, diye düşündü. Arkasında parıldayan o ışıklar, onun sigarasının kıvılcımları. Yumuşak bir sesle, "Gail geceleri kente bakmayı her zaman sevmişti," dedi. "Gökdelenlere âşıktı."

Geçmiş zaman kullanmış olduğunu o anda fark etti, acaba neden, diye düşündü.

Onlar yeni evden konuşurlarken kendisinin neler dediğini hatırlamıyordu. Wynand planları çalışma odasından getirip masanın üzerine serdi, üçü birlikte kâğıtların üzerine eğildiler. Roark'un kalemi harekete geçti, beyaz sayfalar üzerindeki kara çizgileri işaret etmeye koyuldu. Dominique onun sesinin yanı başından açıklamalar yaptığını duyuyordu. Güzellikten ve onaylamalardan değil, dolaplardan, -merdivenlerden, kilerlerden, banyolardan konuştular. Roark ona, düzenlemeleri rahat bulup bulmadığını sordu. Dominique ise, kendisinin gerçekten o evde oturacağına inanıyormuş gibi konuşmalarına şaşıyordu. Roark gittikten sonra, Wynand'ın kendisine, "Onu nasıl buluyorsun?" diye sorduğunu duydu.

İçinde öfkeli ve tehlikeli bir şey hissetti. Ani bir burkulma gibi. Yarı korkulu, yarı bilinçli davet sayılabilecek bir cevap verdi. "Sana Dwight Carson'u hatırlatmıyor mu?"

"Öf, unut Dwight Carson'u."

Wynand'ın sesi, dürüstlüğü de, suçluluğu da reddediyordu. Az önce, "Unut Stoddard Tapınağı'nı,"

diyen o sese çok benziyordu.

Resepsiyon salonundaki sekreter, resmini gazetelerde stk sık gördüğü adamın soylu yüzüne şaşkınlıkla bakıyordu.

Adam başını hafifçe eğerek kendini tanıttı. "Gail Wynand," dedi. "Bay Roark'la görüşmek istiyordum. Eğer meşgul değilse. Ama meşgulse rahatsız etmeyin lütfen. Randevum yok."

Sekreter, Wynand'ın ofise habersiz uğrayacağını hiç beklemiyordu. Hele bu ses tonuyla ricada bulunacağını aklının ucundan geçirmezdi.

Konuğun geldiğini bildirdi. Roark gülümseyerek resepsiyon salonuna çıktı. Sanki bu ziyarette hiçbir acayiplik bulmuyordu.

"Merhaba, Gail. Gelsene içeriye."

"Merhaba, Howard."

Roark'un peşinden odaya girdi. Geniş pencerelerin ötesinde gün ışığı akşamın yaklaştığını anlatırcasına kararmakta, kent sanki erimekteydi. Kar yağıyor, elektrik ışıklarının önünden kara benekler uçuyormuş gibi oluyordu.

"Meşgulsen işini bölmek istemem, Howard. Gelişimin nedeni önemli değil." Roark'u beş gündür görmemişti. O akşam yemeğinden beri.

"Meşgul değilim. Çıkar paltonu. Planlan getirteyim mi?"

"Hayır. Evden konuşmak istemiyorum. Aslında buraya hiç nedensiz geldim. Bütün gün işteydim, sonunda usandım, canım buraya gelmek istedi. Neye sırıtıyorsun sen?"

"Hiç. Bir de önemsiz demiştin." Wynand ona baktı, gülümsedi, kafasını salladı. Roark'un masasının kenarına oturdu. Kendi ofisinde hiç bu kadar rahatlık hissetmezdi. Elleri ceplerindeydi. Bir bacağı masanın kenarında sallanıyordu.

"Seninle konuşmanın hemen hemen hiç yararı yok, Howard. İçimdeki duygu, sana kendimin karbon kâğıdını okuyormuşum, oysa sen orijinalini zaten görmüşsün gibi. Söylediğim her şeyi bir dakika öncesinden işitmiş gibisin. Birbirimizle zaman uyumumuz yok."

"Sen buna zaman uyumu yok mu diyorsun?"

"Pekâlâ. Aşın zaman uyumu var." Gözleri odanın içinde yavaş yavaş dolaşıyordu. "Eğer 'Evet' dediğimiz şeyler bizimse, bu ofisin de sahibiyim demek, öyle mi?"

"Demek ki sahibisin."

"Burada ne hissediyorum, biliyor musun? Yo, kendimi evimde gibi hissediyorum demeyeceğim. Hiçbir yerde kendimi evimde gibi hissetmiyorum galiba. Avrupa'daki büyük saraylarla katedralleri ziyaret ettiğimde kapıldığım duyguları hissediyorum da demeyeceğim. Hâlâ Hell's Kitchen'daymışım gibi hissediyorum. Oradaki en iyi günlerimde. İyi günüm çok değildi oradayken. Ama bazen şimdiki gibi oturduğumu hatırlıyorum. Ama oturduğum yer, kırık, parçalanmış bir duvar olurdu. Yukarda bol bol yıldız, çevremde çöp yığınları olur, nehirden çürümüş kabukların kokusu gelirdi ... Howard, sen geriye baktığında, tüm günlerinin düzgün biçimde, daktilo yazar gibi tıkır tıkır aktığını hissedebiliyor musun? Günlerin hepsi eşmiş gibi? Yoksa arada duraklamalar, varılan noktalar var da, akış sonra yeniden mi başlıyor?"

"Duraklamalar var."

"Onları o zaman biliyor muydun? Onların durak yeri olduğunun farkında miydin?"

"Evet."

"Ben bilmiyordum. Sonradan anlıyordum. Ama nedenlerini hiç bilemedim. Hele bir an vardı ... On iki yaşındaydım, bir duvarın arkasında duruyor, öldürülmeyi bekliyordum. Ama öldürülmeyeceğimi biliyordum. Sonradan ne yaptığım değil, nasıl dövüştüğüm de değil, yalnızca o bekleme anı. Onu neden bir duraklama olarak hatırladığımı, neden o kadar gurur duyduğumu bilmiyorum. Burada neden aklıma geldi, onu da bilmiyorum."

"Nedenini arama."

"Sen biliyor musun?"

"Arama dedim."

"Geçmişimi düşünüyordum da ... Seninle karşılaştığımdan beri hep düşünüyorum geçmişimi. Oysa daha önce yıllardır düşünmemiştim. Hayır, bundan gizli sonuçlar çıkaracak değilim. Şimdi geriye bakmak bana acı da vermiyor, zevk de vermiyor. Yalnızca bakmak işte. Sefere çıkmış gibi değil. Yolculuğa çıkmış gibi bile değil. Rasgele bir yürüyüş gibi. Akşamüstü, birazcık yorgun olduğun saatte kırlarda yürüyüşe çıkmışsın gibi. Kendimle bir tek ilişkisi varsa, o da hep aklıma gelip duran bir düşünce. Seninle ikimiz aynı biçimde başladık, diye düşünüyorum. Aynı noktadan başladık. Sıfırdan. Bu geliyor aklıma. Yorumsuz olarak. Bunda özel bir anlam buluyor değilim. Yalnızca, 'Aynı şekilde başladık'... Bu ne anlama geliyor, söyleyebilir misin bana?"

"Hayır."

Wynand odayı süzdü, dosya dolabının üzerinde bir gazete gördü. *"Banner'*ı kim okuyor buralarda?"

"Ben."

"Ne zamandan beri?"

"Bir aydır falan."

"Sadistlik mi?"

"Hayır. Yalnızca merak."

Wynand kalktı, gazeteyi aldı, sayfalarına şöyle bir göz attı. Bir ara durup kıkırdadı, kaldırıp yazıyı gösterdi. O sayfada "Yüzyılların Marşı" binalarının çizimlerinden fotoğraflar yayınlanmıştı.

"Felaket, değil mi?" diye sordu Wynand. "O sefillikleri desteklemek zorunda oluşumuz iğrenç bir şey. Ama senin o saygın liderlere ne yaptığını düşündükçe kendimi daha iyi hissediyorum." Mutlu mutlu güldü. "Onlara işbirliğiyle çalışmadığını söyledin sen."

"Ama jest olsun diye değil, Gail. Normal sağduyu sonucu. İnsan kendi işinde işbirliği yapmaz. Örneğin, binalarımı yapan işçilerle işbirliği yapıyorum ... ona işbirliği denirse. Ama onlara tuğlaları dizmekte yardımcı olamam, onlar da bana evi tasarımlamakta yardımcı olamazlar."

"Benim de yapmak isteyeceğim bir jest bu. O toplum liderlerine gazetemde bol yer vermek zorundayım. Ama ziyanı yok. Benim yerime sen tokadı attın onlara." Gazeteyi kenara fırlattı. Aslında öfkeli değildi. "Bugün katılmak zorunda kaldığım öğle yemeği gibi. Reklamcıların Ulusal Konvansiyonu. Onlara biraz reklam sağlamam gerek. Hepsi cilve yapıyor, hepsinin ağzının suyu akıyor. İçim bulandı. Sonunda sigortam atacak, birinin kafasını kıracağım, diye düşündüm. Sonra aklıma sen geldin. Sana hiçbirinin etki yapmadığını düşündüm. Hiçbir şekilde. Reklamcıların Ulusal Konvansiyonu diye bir şey yok bile senin gözünde. Bir tür dördüncü boyut gibi. Seninle hiçbir

düzlemde iletişim kuramazlar. Onu düşündüm ... içim garip bir biçimde rahatladı."

Dosya dolabına yaslandı. Bacakları ileriye doğru uzatılmış, kolları göğsünde çaprazlanmıştı. Yumuşak bir sesle devam etti:

"Howard, bir zamanlar bir yavru kedim vardı. Bana bağlanıverdi sefil yaratık. Sokağın çamurlarından gelme, pire dolu bir hayvan. Sırf kürk, çamur ve kemik. Peşimden eve geldi. Yemek verdim, sonra dışarıya attım. Ertesi gün geri geldi. Sonunda eve aldım. On yedi yaşındaydım o zamanlar. Gazette'de, çalışıyordum. Hayatım boyunca uygulayacağım çalışma biçimini öğreniyordum. Dayanabiliyordum, ama hepsine değil. Bazen iyice kötü oluyordum. Genellikle akşamları. Bir keresinde kendimi öldürmek istedim. Kızgınlıktan değil. Kızgınlık beni daha hızlı çalıştırırdı. Korku da değil. Tiksinti, Howard. Dünya tümüyle su altındaymış, o su da hareketsizmiş gibi bir tiksinti. Lağımlardan taşan, her şeyi kemirip çürüten, gökyüzünü bile, benim beynimi bile çürüten bir su. Öyle zamanlarda, o kedi yavrusuna bakardım. Benim nefret ettiğim şeyleri bilmiyor o, diye düşünürdüm. Asla bilemeyecek. Temiz o. Salt anlamda temiz. Çünkü dünyanın çirkinliğini anlayamıyor. O ufacık beynin içindeki bilinç düzeyini hayal etmek, onu paylaşmaya çalışmak, o temizliğe ve özgürlüğe ulaşmaya çalışmak ne kadar rahatlatıcıydı, anlatamam. Yere uzanır, yüzümü o kedinin karnına dayardım. Mırıltılarını dinler, kendimi daha iyi hissederdim ... İşte, Howard, böyle durum. Ofisine çürük kokan bir rıhtım, sana da sokak kedisi demiş oldum. Benim saygı gösterme biçimim de bu."

Roark gülümsedi. Wynand o gülümsemenin minnet dolu olduğunu anladı.

"Kıpırdama," dedi Wynand sert bir sesle. "Hiçbir şey söyleme." Pencereye yürüdü, durup dışarıya baktı. "Neden böyle konuştuğumu hiç bilmiyorum. Şu yıllar benim ilk mutlu yıllarım. Seninle karşılaştım, çünkü mutluluğuma bir anıt diktirmek istedim. Buraya huzur bulmaya geldim ve buldum da. Ama konuştuğum konular bunlar oldu ... Neyse, önemi yok ... Şu pis havaya bak. İşin bitti mi senin burada? Paydos edebilir misin?"

"Evet. Aşağı yukarı."

"Gidip şu yakınlarda bir yerde birlikte yemek yiyelim."

"Peki."

"Bir telefon edebilir miyim? Dominique'e beni yemeğe beklememesini söyleyeyim."

Numarayı çevirdi. Roark çizim odasının kapısına doğruldu. Gitmeden önce vereceği emirler vardı. Ama kapıya vardığında durdu. Durup dinlemek zorunda hissetti kendini.

"Alo, Dominique? ... Evet ... Yorgun musun? ... Yo, sesin öyle geldi ... Yemeğe gelmiyorum, beni bağışlar mısın, sevgilim? ... Bilmiyorum, geç kalabilirim ... Şehirde yiyorum ... Hayır, Howard Roark'la yiyorum ... Alo, Dominique? Evet... Ne? ... Onun ofisinden arıyorum ... Görüşürüz, sevgilim." Telefonu kapattı.

Çatı dairenin kütüphanesinde Dominique, eli hâlâ telefonda, hareketsiz duruyordu. Bağlantı tam da bitmemiş gibi hissediyordu.

Beş gün ve beş gece boyunca bir tek arzuyla boğuşmuştu ... ona gitmek. Onunla yalnız görüşmek .. nerede olursa ... evinde, ofisinde ya da sokakta. Bir tek kelime, bir tek bakış için, ama yalnız. Gidemezdi. Eylemin kendisine düşen bölümü bitmişti. O gelecekti Dominique'e istediği zaman. Geleceğini biliyordu. Şimdilik beklemek istediğini de biliyordu. Kendi de beklemişti, ama hep bir tek düşünceye tutunarak beklemişti. Cord Binası'ndaki bir ofis adresine.

Eli telefonun kulaklığında, öylece duruyordu. O ofise gitmeye hakkı yoktu. Ama Gail Wynand'ın vardı.

Ellsworth Toohey, Wynand'ın ofisine çağrılmıştı, içeriye girdiğinde birkaç adım attı, sonra durdu. Wynand'ın odasının, *Bunner* Binası'ndaki tek lüks odanın duvarları, mantarla bakır karışımıyla kaplıydı. Oraya hiçbir zaman hiçbir fotoğraf asılmış değildi. Ama şimdi, Wynand'ın masasının karşısına rastlayan duvarda, camlanmış kocaman bir fotoğraf gülüyordu. Roark'un fotoğrafı. Enright Evi'nin açılışında çekilen resim. Roark nehrin kenarındaki parmaklığın orada durmuş, başını arkaya atmış.

Toohey, Wynand'a döndü. Birbirlerine baktılar.

Wynand bir sandalyeyi işaret etti, Toohey oturdu. Wynand gülümseyerek konuştu:

"Sosyal kuramlarınızdan bazılarını bir gün kabul edeceğimi hiç düşünmemiştim, Bay Toohey; ama şimdi kendimi mecbur hissediyorum. Siz her zaman üst sınıfların ikiyüzlülüğünü kınamış, geniş toplulukların daha iyi olduğunu savunmuşsunuzdur. Şimdi bakıyorum da, eski proleter durumumda sahip olduğum avantajları özlüyorum. Bugün hâlâ Hell's Kitchen'da olsaydım, bu görüşmeye, 'Bana bak, tahtakurusu,' diye başlardım. Ama artık birtakım çekingenliklere sahip bir kapitalist olduğuma göre, bunu yapamayacağım."

Toohey bekledi. Meraklanmış gibi bir hali vardı.

"Sözlerime, 'Bakın, Bay Toohey' diye başlayacağım. Neler düşündüğünüzü bilmiyorum. Amaçlarınızı tahlil etmek de umurumda değil. Tıp öğrencilerinin sahip olması beklenen o midelerden değil benim midem. Bu nedenle, hiç soru sormayacağım, sizden de açıklama duymak istemiyorum. Size yalnızca, bundan böyle yazılarınızda asla ağzınıza almamanızı istediğim bir ismi söyleyeceğim." Parmağıyla duvardaki resmi gösterdi. "Size bu konudaki politikanızı tersine çevirmenizi emredebilir, bundan da zevk alırdım; ama o konuyu size tümüyle yasaklamayı tercih ediyorum. Tek kelime bile yasak, Bay Toohey. Bir daha asla. Şimdi bana anlaşmamızı, o anlaşmanın içindeki şu ya da bu maddeleri hatırlatmaya kalkmayın. Hakkınızda hayırlı olmaz. Sütununuzu yazmaya devam edin, ama o sütunun başlığını hiç aklınızdan çıkarmayın ve ona göre konular seçin. Küçük tutun işi, Bay Toohey. Çok küçük."

"Peki, Bay Wynand," dedi Toohey rahat bir sesle. "Şu ara Bay Roark hakkında bir şey yazmak zorunda değilim."

"Hepsi bu kadar."

Toohey kalktı. "Baş üstüne, Bay Wynand."

5

Gail Wynand ofisindeki masaya oturmuş, kalabalık ailelerin ne kadar iyi olduğuyla ilgili başyazıyı okuyordu. Çiklet gibi cümleler. Çiğnenmiş, atılmış, sonra alınıp yeniden çiğnenmiş, bir ağızdan diğerine geçmiş, oradan ayakkabıların tabanına, oradan yine ağıza, oradan beyine gitmiş ... Howard Roark'u düşündü, *Barmeni* okumayı sürdürdü. O zaman iş biraz kolaylaşıyordu.

"Temizlik bir genç kızın en değerli özelliğidir, iç çamaşırlarınızı her akşam mutlaka yıkayın, kültürlü bir konuda konuşmayı öğrenin, o zaman herkes sizinle çıkmak isteyecektir." "Yarınki yıldız falınız size yararlı bir gün vadediyor. Mühendislik, muhasebecilik ve aşk alanlarında, çaba ve içtenlik size ödüller getirecek." "Bayan

Huntington Cole'un hobileri; bahçıvanlık, opera ve eski Amerikan şeker kâseleridir. Kendisi zamanını küçük oğlu 'Kit' ile çeşitli hayır faaliyetleri arasında paylaştırmaktadır." "Ben Miilie'yim, zavallı bir yetimim." "Komple rejim için on sent parayla adresli ve pullu bir zarf gönderin ..." Sayfalan çeviriyor, Howard Roark'u düşünüyordu.

Kream-O Pudding Firması'yla beş yıllık anlaşmayı imzaladı. Tüm Wynand Gazeteleri'nde her pazar günü iki sayfalık ilanla ilgiliydi. Masasının karşısındaki adamlar, etten yapılmış zafer anıtları gibi oturuyorlardı. Sabır dolu akşamlara, türlü hesaplara, restoran masalarına, boşalan kadehlere, aylar sürmüş düşüncelere, harcadığı enerjiye, aralık dudaklardan içeri boşalan alkol gibi akıp duran enerjiye, küt parmaklara, pazarları yayınlanacak iki sayfalık ilanlara, çilek ve limon resimlerine dikilmiş anıtlar; Adamların başının üstünden, duvardaki fotoğrafa baktı. Gökyüzü, nehir ve yukarıya kalkmış bir yüz.

Ama bana acı veriyor, diye düşündü. Onu ne zaman düşünsem, acı duyuyorum. Gerçi her şeyi kolaylaştırıyor ... İnsanları, başyazıları, anlaşmaları ... Ama kolaylaştırması, çok acı verdiği için. Acı da bir uyarıcı. Sanırım o isimden nefret ediyorum. Ama tekrarlamaya devam edeceğim. Bu benim duymak istediğim bir acı.

Sonra çatı dairesinin çalışma odasında Roark'la karşı karşıya oturduğunda acı duymuyordu. Yalnızca neşeyle gülmek istiyordu canı.

"Howard, hayatında yaptığın her şey, insanoğlunun vurgulayıp durduğu ideallere aykırı. Ama bir de şu haline bak. Bir bakıma, bütün dünyaya oynanmış koskoca bir oyun gibi, bir şaka gibi."

Roark şöminenin yanındaki koltukta oturuyordu. Ateşin pırıltıları dolaşmaktaydı odada. Işıklar her eşyanın çevresinde kıvrılarak, bilinçli bir zevk alarak dolaşıyormuş gibiydi. O eşyaların güzelliğini vurgulamaktan gurur duyuyormuş gibi. Kendine bu düzeni kuran adamın zevkine onaylama damgası vuruyormuş gibi. Yalnızdılar. Dominique yemekten sonra özür dileyerek odasına çekilmişti. Yalnız kalmak istediklerini biliyordu.

"Hepimize oynanan bir oyun," dedi Wynand. "Sokaktaki her bir adama. Ben hep sokaktaki adamlara bakarım. Bir zamanlar metrolara biner, kaç tanesinin elinde *Banner* var diye bakardım. Onlardan nefret eder, bazen de korkardım. Ama şimdi her birine baktığımda, 'Seni budala!' demek geliyor içimden. O kadar."

Bir sabah Roark'un ofisine telefon açtı.

"Benimle öğle yemeği yer misin, Howard? ... Yarım saate kadar Nordland'da buluşalım."

Lokanta masasında Roark'la karşılıklı oturduklarında, gülümseyerek omuz silkti.

"Hiçbir şey yok, Howard. Özel bir nedeni yok. Çok kötü bir yarım saat geçirdim, ağzımda bıraktığı tattan kurtulmak istedim, o kadar."

"Nasıl kötü yarım saat?"

"Lancelot Clokey'le resim çektirmek zorunda kaldım."

"Lancelot Clokey kim?"

Wynand yüksek sesle güldü, kontrollü zarafetini unuttu, garsonun şaşkın bakışlarını da göremedi.

"İşte mesele de o, Howard. Seninle yemek yiyişim bu yüzden. Böyle şeyler söyleyebildiğin için?"

"Ne oldu ki?"

"Kitap okumaz mısın sen? Lancelot Clokey'nin 'uluslararası sahnedeki en duyarlı gözlemcimiz' olduğunu bilmiyor musun? Eleştirmen öyle diyor. Benim kendi *Banner'ım*da.. Lancelot Clokey geçenlerde kuruluşlardan biri tarafından yılın yazarı mı ne, öyle bir şey seçilmiş. Pazar ekinde hayat hikâyesini yayınlıyoruz. Kolumu onun omzuna atmış durumda poz vermem gerekiyordu. İpek gömlekler giyiyor ve cin kokuyor. İkinci kitabı, kendi çocukluğu hakkında. Uluslararası olayları anlamasına çocukluğunun nasıl katkıda bulunduğunu anlatıyor. Yüz bin sattı. Ama sen onun adını bile duymamışsın. Sen yemeğini yemeye bak, Howard. Yiyişini görmek hoşuma gidiyor. Keşke meteliksiz olsaydın da bu yemeği sana ben ısmarlıyor olsaydım, gerçekten ihtiyaç duyduğunu bilseydim."

Akşamları bazen habersiz olarak Roark'un ofisine, evine uğruyordu. Roark, Enright Evi'ndeki dairelerden birinde oturuyordu. Doğu Nehri'ne bakan o kristal biçiminde dairelerden birinde. Bir çalışma odası, bir kütüphane, bir de yatak odası. Mobilyaları kendi çizmişti. Wynand bu evin neden lüks izlenimi yarattığını uzun süre anlayamamış, sonunda mobilyaların hiç dikkati çekmediğini fark etmişti. Yalnızca temiz bir boşluk duygusu. Buna ulaşmak kolay değildi. Maliyet açısından, Wynand'ın yirmi beş yıldan beri girdiği en mütevazı evdi.

Roark'un odasına bakarak, "Aynı biçimde başladık, Howard," dedi. "Benim bilgilerime ve tecrübelerime göre, senin hâlâ o çamurlar arasında sürünüyor olman gerekirdi. Ama öyle olmamış. Bu oda hoşuma gitti. Burada oturmak zevkli."

"Seni burada görmek de benim hoşuma gidiyor."

"Howard, bir tek insan üzerinde büyük gücün oldu mu hiç?"

"Hayır. Bana sunulsa da istemezdim."

"Buna inanamıyorum."

"Bir kere sunuldu da, Gail. Reddettim."

Wynand ona merakla baktı. İlk defa olarak Roark'un sesinde çaba hissediyordu. "Neden?"

"Mecburdum."

"Adama duyduğun saygıdan mı?"

"Kadındı."

"Seni budala! Bir kadına saygı duyduğun için mi reddettin?"

"Kendime saygı duyduğum için."

"Anlamamı bekleme. Birbirimizden olabileceği kadar farklıyız."

"Bir zamanlar ben de öyle düşünüyordum. Öyle düşünmek istiyordum."

"Şimdi öyle düşünmüyor musun?"

"Hayır."

"Ömrümce yaptığım her şeyden tiksinmiyor musun?"

"Bildiklerimin hepsinden tiksiniyorum."

"Yine de beni burada görmek hoşuna mı gidiyor?"

"Evet, Gail. Bir zamanlar bir adam vardı; kendisini mahveden ve beni de mahvedecek olan özel bir kötülüğün simgesi olarak seni görürdü. O nefretini bana miras olarak bıraktı. Bir başka neden daha vardı. Sanırım seni görmeden önce, senden hep nefret etmiştim."

"Ettiğini biliyorum. Fikrini değiştirmene yol açan ne oldu?"

"Onu sana anlatamam."

Connecticut'a birlikte gittiler. Donmuş topraklardan evin duvarları yükselmeye başlamıştı bile. Wynand, Roark'un peşi sıra, ilerde oda olacak yerlerde dolaştı, kenara çekilip Roark'un talimat verişini seyretti. Bazen de yalnız geliyordu Wynand buraya. İşçiler siyah arabanın kıvrılan yolda tırmanarak ilerleyişini tepeden görüyorlardı. Wynand'ın uzakta durup inşaata baktığını fark ediyorlardı. Duruşunda her zaman mevkii yansırdı. Pardösüsüntin o sessiz zarafeti, şapkasının eğimi, duruşundaki güven ... Hem gergin, hem de rahat. İnsan bakınca, hemen aklına Wynand İmparatorluğu geliyordu. Bir okyanustan bir okyanusa kadar alan içinde uğuldayıp duran baskı makineleri, gazeteler, parlak kapaklı dergiler, sinema haberlerinde oynaşan ışıklar, teller, kablolar, dünyanın her yanına, her başkente, her sırra, her önemli odaya gece gündüz ulaşan haberler. Bir insanın hayatının her pahalı dakikasından geçerek. Çamaşır suyu renginde bir gökyüzünün önünde durup bakardı Wynand. Şapkasının önünden kar taneleri tembel tembel uçarak geçerdi.

Nisan ayında bir gün, birkaç haftalık bir aradan sonra ilk defa yine Connecticut'a gitti. Arabası köy yollarında uçarken upuzun bir ışık gibi hızlıydı. Cam ve deriyle döşenmiş o küçük kabinde kendisi hiçbir sarsıntı hissetmiyordu. Sanki hareketsizdi arabası. Yerin yukarısında, kendiliğinden ilerliyordu. Direksiyondaki elleri, dünyanın geriye doğru kaymasını kontrol etmekteydi. İstediği yer gelip kendisini bulana kadar beklemekten başka işi yoktu. Direksiyonu da *Banner*'daki masası kadar çok severdi. İkisi de ona, kendi parmaklarının kontrolündeki tehlikeli canavar duygusu verirdi.

Görüş alanından bir şey geriye doğru kaydı, bir mil daha gittikten sonra Wynand, onu farketmiş olmasının çok garip olduğunu düşündü. Yolun kenarında bir küme yaban otundan başka bir şey değildi çünkü. Bir mil daha gitti, daha da acayip bir şeyi fark etti. Yeşildi otlar. Kışın ortasında, nasıl olur, diye düşündü, sonra anladı, şaşırdı. Kış değildi artık. Son birkaç haftayı çok meşgul geçirmişti. Farkına varamamıştı. Şimdi görüyordu. Çevredeki tarlalarda yeşilliğin belirsiz bir gölgesi vardı. Fısıltı gibi. Kafasından üç cümlecik geçti. Peş peşe. Birbirini döndüren dişli çarklar gibi. İlkbahar gelmiş ... acaba daha kaç ilkbahar görebileceğim ... elli yaşındayım.

Birer cümlecikti bunlar, duygu değildi. Hiçbir şey hissetmedi. Ne heves, ne de korku. Ama bir zaman sezgisi sergilemesinin garip olduğunun farkındaydı. Daha önce yaşını hiçbir şeyle ölçerek düşünmüş değildi. Durumunu hiçbir zaman sınırlı bir yol üzerinde tanımlamamıştı. Yol da, sınırlar da, ondan uzak şeylerdi. Gail Wynand olmuştu o hep. Hareketsiz durmuştu. Altındaki araba gibi. Yıllar hızla yanından geçmişti. Şu dünya gibi. İçindeki motor da yılların akışını kontrol etmişti.

Hayır, diye düşündü. Hiçbir şeye pişman değilim. Kaybettiğim şeyler oldu, ama soru sormuyorum, çünkü var olanları sevdim. Boşluk anlarını bile, cevapsız kalanları bile ... Zaten onları sevmiş olmam hayatımın asıl cevapsızlığı. Ama sevdim. Eğer sonunda insanın bir yüce yargıç önünde geçmişini anlatacağı efsanesi doğruysa, ben büyük bir gururla, yaptığım şeylerden birini değil, hiç yapmadığım

bir şeyi anlatırım. Hiçbir zaman dış yaptırıma başvurmadığımı söylerim. Orada durur, ben Gail Wynand'ım, derim. Her suçu işledim, ama en büyüğünü işlemedim. Varoluşun harikulade duygusunu boşuna saymadım ve kendimin dışında bir neden aramadım. Budur benim gururum. Şu anda sonumu düşünürken, diğer yaşıtlarım gibi ağlamayışım bundandır. Ama yararı ve anlamı neydi? Bendim yararıyla anlamı. Ben. Gail Wynand. Yaşamış ve eylemlerde bulunmuş olmam.

Arabayı tepenin dibine sürdü, birden frenlere yüklendi. Şaşırmıştı. Yukarıya doğru bakıyordu. Kendi yokluğunda ev artık biçimlenmişti. Biçimi anlaşılabiliyordu artık. Resimdeki gibiydi. O resme bu kadar benzeyişi karşısında, bir an için çocukça bir şaşkınlığa kapıldı. Sanki buna başlangıçta tam inanamamış gibi. Açık mavi gökyüzüne karşı, şu anda bile resim gibiydi. Bitmemiş haldeydi. Taş duvarları suluboyayla boyanmış, çevresindeki inşaat iskeleleri karakalemle çizilmiş gibi. Açık mavi bir kâğıt üzerinde kocaman bir resim.

Arabadan indi, tepeye yürümeye başladı. Adamların arasında Roark'u görüyordu. Dışarda durdu, Roark'un inşaatta dolaşışını seyretti. Başını çevirişini, elini kaldırıp bir şey gösterişini. Roark'un duruşuna dikkat etti. Bacakları aralık, kolları iki yanında, başı yukarda. İçgüdüsel bir güven pozu. Çabasızca kontrol altında tutulabilen enerji pozu. Bir an için vücuduna da, yaptığı binanın yapısal temizliğini kazandıran bir duruş. Wynand içinden, bina aslında gerilim, denge ve karşılıklı itişlerin güvenliğiyle ilgili bir problemin çözülmüş hali, dedi.

Bina yapmanın duygusal bir önemi yok, diye düşündü. Mekanik bir iş. Kanalizasyon döşemek ya da otomobil yapmak gibi. O halde neden Roark'u seyrederken sanat galerimde yaşadığım duyguların aynısını yaşıyorum, diye merak etti. Bitmemiş binaya ait o da, dedi sonra. Bitmiş binadan çok, bitmemiş binaya ait. Proje masasına ait olduğundan çok. Burası onun doğal ortamı. Yakışıyor ona. Dominique bir ara, yatın bana yakıştığını söylemişti. Bu da öyle.

Sonra Roark inşaattan çıktı, birlikte tepenin doruğunda, ağaçların arasında yürüdüler. Devrilmiş bir kütüğün üzerine oturdular, inşaata uzaktan, çalıların arasından baktılar. Çalıların dalları kuru ve çıplaktı, ama yukarıya doğru yükselişlerinde ilkbaharın neşeli küstahlığı vardı. Bir amaçlılık vardı.

Wynand sordu: "Howard, sen hiç âşık oldun mu?"

Roark dosdoğru ona döndü, alçak sesle cevap verdi.

"Hâlâ aşığım."

"Ama bir binanın içinde yürürken hissettiğin şey ondan daha büyük değil mi?"

"Çok daha büyük, Gail."

"Dünyada mutluluk olamaz diyen insanları düşünüyordum. Yaşamakta bir neşe bulabilmek için nasıl çabalıyorlar, Bak ne mücadeleler veriyorlar. Bir canlı yaratık neden acıyla yaşasın. Bir insanın kendi sevinci dışında herhangi bir amaç için yaşamasını kim, ne hakla isteyebilir? Her insan onun peşindedir. Vücudunun her zerresi onu ister. Ama hiç bulamıyorlar işte. Acaba neden? Sızlanıyorlar, hayatta bir anlam bulamadıklarından yakmıyorlar. Benim özellikle nefret ettiğim bir tür insan vardır. Daha yüksek bir amaç, evrensel bir amaç arayanlar. Ne için yaşayacaklarını bilemeyenler. 'Kendimizi bulmalıyız[1] diye inleyip duranlar, her tarafta herkesten duyarsın bunu. Yüzyılımızın tipik zırvası oldu artık. Açtığın her kitapta var. Salyası akan her kişinin itirafında var. Bunu itiraf etmek soylu bir şey sayılıyor. Oysa bence en utanç verici şey bu olmalı."

"Bak, Gail." Roark ayağa kalktı, uzanıp ağaçtan kalın bir dal kopardı, onu iki eliyle tuttu, yumruklarım dalın iki yanında sıktı bilekleriyle parmak eklemleri daim direncine karşı kasıldı, Roark dalı yavaşça yay gibi büktü. "Şimdi ne istersem yapabilirim bundan. Yay, mızrak, baston, ray.

Hayatın anlamı bu."

"Gücün mü?"

"İşin." Dalı yana fırlatıp attı. "Dünyanın sana sunduğu malzeme ve senin ondan yapabileceklerin ...Ne düşünüyorsun?"

"Ofisimin duvarındaki fotoğrafı."

Onun istediği gibi kontrollü, sabırlı kalabilmek, sabrı her gün bilinçli olarak uygulanan aktif bir görev haline getirmek, Roark'un karşısında dururken, kendi dinginliğiyle ona, "Bu benden isteyebileceğin şeylerin en zoruydu, ama memnunum, eğer istediğin buysa," mesajını aktarabilmek. İşte Dominique'in varoluş disiplini buydu Roark'la Wynand'ın sessiz bir seyircisi olarak duruyor, onlara bakıyordu. Wynand'ı anlamak istemişti. İşte cevabı buydu. Roark'un eve ziyaretlerini ve öyle akşamlarda onun kendisine değil, Wynand'a ait olduğunu kabul ediyordu. Onu zarif bir ev sahibesi gibi karşılıyor, kayıtsız, gülümseyen bir davranış benimsiyor; insan değilmiş de, Wynand'ın evinin pahalı bir süsüymüş gibi yemek masasında yerini alıyor, sonra da onları çalışma odasında yalnız bırakıyordu.

Salonda tek başına oturuyor, ışıkları söndürüp kapıyı açık tutuyordu. Dimdik ve sessiz oturuyordu. Gözleri çalışma odasının kapısının altından görünen ışık çizgisindeydi. Kendi kendine, görevim bu, diyordu. Yalnızken bile. Karanlıkta bile. Yalnızca kendi bildiklerimi bilerek o kapıya bakmak. Yakınmadan. O buradayken ona baktığım gibi. Roark, eğer benim için seçtiğin ceza buysa, dayanırım. Senin varlığın sırasında oynadığım bir rol olarak değil, tek başıma. Şiddete dayanmanın bana zor gelmediğini biliyorsun. Yalnız sabır zor gelir. Sen zor olanını seçtin. Ben de onu yerine getirmek ve sana sunmak zorundayım ... Benim ... Tek ... Sevgilim ...

Roark ona baktığında, gözlerinde anıların inkârı yoktu. Bakışları ona hiçbir şeyin değişmediğini, bunu ifade etmek için de herhangi bir şeye gerek olmadığını söylüyordu. Dominique onun, "Neden şoke oluyorsun?" dediğini duyar gibi oluyordu. "Biz hiç ayrıldık mı ki? Senin salonun, senin kocan, pencerelerin dışında seni korkutan kentin ... Bunlar şimdi gerçek mi, Dominique? Anlıyor musun? Anlamaya başlıyor musun?" "Evet" diyordu Dominique birdenbire yüksek sesle. Bu sözün ortada yer almakta olan konuşmaların bir yerine uyacağını umuyor, Roark'un bu cevabı duyacağından emin bulunuyordu.

Oysa bu, Roark'un ona seçtiği bir ceza değildi. Her ikisine uygulanan bir disiplindi. Son sınavdı. Dominique'in onun amacını anlayabilmesi için, ona duyduğu sevginin bu salon tarafından da, Wynand tarafından da, onun Wynand'a olan sevgisi tarafından da, bu olanaksız durum tarafından da kanıtlanmakta olduğunu hissetmesi gerekmişti. Kendi zorlamalı sessizliği de aynı şeyi kanıtlıyordu. Engeller ona, hiçbir engelin var olamayacağını göstermekteydi.

Onu hiç yalnız görmüyordu. Bekledi.

İnşaata hiç gitmedi. Wynand'a, "Evi bittiği zaman görürüm," dedi. Ona hiç Roark hakkında sora sormadı. Ellerini koltuğun kollarına dayıyor, böylelikle şiddet tepkileri göstermeyi kendine yasaklıyordu. Elleri dayanıklılığının özel barometresiydi. Özellikle de Wynand akşam geç saatte eve dönüp, Roark'un evinden geldiğini söylediği zaman. Kendisinin hiç görmediği o evden.

Bir keresinde dayanamadı, sordu:

"Nedir bu, Gail? Bir tutku mu?"

. "Herhalde." Sonra Wynand ekledi. "Senin onu sevmeyişin garip."

"Ben öyle bir şey söylemedim."

"Ama ben görebiliyorum. Aslında şaşırmadım. Öylesin sen. Onu sevmemen doğal. Çünkü tam senin sevmen gereken bir insan. Benim tutkuma kızma."

"Kızmıyorum."

"Dominique, onu tanıdığımdan beri seni daha çok seviyorum desem, anlar miydin beni? Hatta ... bak, bunu da söylemek istiyorum ... kollarımda yattığın zaman bile, eskisinden daha fazla bir şeyler var. Senin üzerinde daha çok hakkım olduğunu hissediyorum."

Son üç yıldır birbirlerine kazandırdıkları o sade güvenle konuşuyordu. Dominique her zamanki gibi bakmaktaydı ona. Bakışında küçümsemeden yoksun şefkat, acımadan yoksun hüzün vardı.

"Anlıyorum, Gail."

Az sonra sordu:

"Senin için nedir o, Gail? Bir tapınak gibi mi?"

Wynand, "Bir keçe kazak gibi," dedi.

Dominique yukarıya çıktığında Wynand pencereye yürüdü, durup gökyüzüne baktı. Başını kaldırmıştı. Boynundaki kasların gerginliğini hissediyordu. Acaba gökyüzüne bakarken duyulan o ağırbaşlı duygu, aslında insanın başını kaldırmış olmasından mı kaynaklanıyor, diye düşündü.

6

"Dünyanın en temel derdi, özgürlükle zorlamanın birbirinin tersi olduğu yolundaki yanılgı," diyordu Ellsworth Toohey. "Bugünkü dünyayı ağırlığıyla ezen dev sorunları çözebilmek için, önce zihnimizdeki kargaşayı çözmek zorundayız. Kendimize felsefi bir perspektif edinmek zorundayız. Aslında özgürlükle zorlama aynı şeydir. Bunu size basit bir örnekle göstereyim. Trafik ışıkları, canınız istediği anda karşıya geçme özgürlüğünüzü kısıtlar. Ama bu kısıtlama, kamyonlara ezilmeme özgürlüğünü getirir size. Eğer bir işe atansanız ve o işten ayrılmanız yasaklansa, kariyerinizin özgürlüğü sınırlanır. Ama bu size işsizliğe karşı bir güven getirir. Ne zaman üzerimize yeni bir zorgu yüklense, otomatik olarak yeni bir özgürlük kazanırız. Bunun ikisi ayrılamaz. Ancak tam bir zorguyu kabul ettiğimiz zaman topyekûn özgürlüğe ulaşırız."

"Doğru!" diye haykırdı Mitchell Layton.

Gerçekten çığlık atmıştı. Tiz ve yüksek bir sesle. Yangın alarmı gibi, apansız çınlamıştı sesi ortalıkta. Konukları dönüp Mitchell Layton'a baktılar.

Kendi evinin salonunda, kilim kaplı bir koltukta, yarı yatmış, yarı oturmuş durumdaydı. Kötü pozunu milletin gözüne sokmaya çalışan yaramaz bir çocuk gibi. Mitchell Layton'un kişiliğiyle ilgili her şey, başarı çizgisinin hemen altında kalıyor, ona tam ulaşamıyordu. Vücudu uzun boylu olacak gibi yola çıkmış, ama sonra fikrini değiştirmiş, upuzun bedeninin altında kısacık, tombul bacaklara mahkûm etmişti onu. Yüzü ince kemikliydi. Ama etleri o kemiklere bir oyun oynamış, şişip durmuş, şişman denemese bile, müzmin kabakulağa benzer bir görünüm yaratmıştı. Mitchell Layton dudağını sarkıtırdı. Bu geçici bir ifade değildi. Yüzünü bilerek o hale sokmuyordu. Müzmindi bu da. Tüm kişiliğini değiştiren bir şeydi. Yalnız dudağı değil, bütün vücudu sarkıyor gibiydi.

Mitchell Layton'a çeyrek milyar dolar miras kalmıştı. O da hayatının otuz üç yılını, bunun bedelini ödemek için harcamıştı.

Ellsworth Toohey smokiniyle kenardaki dolaba dayanmış, duruyordu. Aldırmaz halinde zarif bir rahatlıkla bir doz da küstahlık vardı. Sanki çevresindeki insanlar bu nazik davranışlara layık değilmiş gibi.

Gözleri salonda gezindi. Pek modern salon denemezdi buraya. Tam kolonyel de denemezdi. Fransız 'Empire'in biraz gerisinde kalıyordu. Mobilyaların yüzeyleri düzdü, ama destekler hep kuğu boynu biçimindeydi. Siyah aynalar, güçlü elektrik ışıkları, bol kromaj, bol halı. Bir tek yönden tutarlılık vardı, o da her şeyin çok pahalı oluşuydu.

Mitchell Layton kavga eder gibi bir sesle, "Doğru," diye bir çığlık daha attı. Sanki birilerinin itiraz edeceğini tahmin ediyor, o kişilere önceden hakaret ediyordu. "İnsanlar özgürlük kavramını çok fazla mesele ediyorlar. O kelime muğlak, gereğinden fazla kullanılmaktan aşınmış bir şey. Ben özgürlüğün o kadar matah bir şey olduğundan bile pek emin değilim. Bence insanlar düzenlenmiş bir toplum içinde, folklor dansı gibi belli bir biçimi ve deseni olan bir toplum içinde, daha bile mutlu olurlar. Folklor ne kadar güzeldir, bilirsiniz. Ritmiktir de. Çünkü oluşturulması kuşaklar boyunca sürmüştür, bir zıpçıktının onu değiştirmesine de izin vermezler. Bize gereken de bu. Plan ve ritim. Bir de güzellik."

Ellsworth Toohey, "Bu uygun bir benzetme, Mitch," dedi. "Sana hep söylemiştim yaratıcı bir kafan var diye."

"Demek istediğim, insanları mutsuz eden şey, çok az seçenekleri olması değil, çok fazla

seçenekleri olması," diye devam etti Mitchell Layton. "Karar vermek zorunda kalmak. Hep karar vermek. Ne yapacağını bilememek. Oysa planlı bir toplumda insan kendini güvende hisseder. Habire insanlar gelip ondan bir şeyler yapmasını istemez. Hiç kimsenin hiçbir şey yapması gerekmez. Tabii benim demek istediğim, ortak çıkarlar için çalışmanın dışında."

Homer Slottern, "Önemli olan manevi değerler," dedi. "İnsan çağdaş olmalı, dünyaya ayak uydurmalı. Manevi bir yüzyılda yaşıyoruz."

Homer Slottern'in suratı kocaman, gözleri pek mahmurdu. Gömleğinin düğmeleri yakutla zümrüt karışımıydı. Kolalı gömleğinin önüne salata dökülmüş gibi. Üç büyük mağazanın sahibiydi.

Mitchell Layton, "İnsanları eski çağların mistik gizlerini incelemeye mecbur edecek bir yasa olmalı," dedi. "Her şey Mısır'daki piramitlerde yazılı."

"Doğru, Mitch," diye ona katıldı Homer Slottern. "Mistisizmin değeri büyük. Ama beri yanda da Diyalektik Materyalizm ..."

Mitchell Layton aksi bir sesle, "Bu bir çelişki değil," dedi. "Geleceğin dünyası her ikisini birleştirecek."

Ellsworth Toolıey, "Aslında bunların ikisi, aynı şeyin yüzeyde değişik biçimleridir," dedi. "Niyet aynıdır." Gözlük camlarından ışıklar yansıdı, içerden fişkırmış bir kıvılcım gibi gözüktü. Bu söze kendine göre bir anlam verdiği belliydi.

Jessica Pratt, "Benim tek bildiğim, bencil olmamanın tek ahlaki ilke olduğu," diye araya girdi. "En soylu ilke ve aynı zamanda kutsal bir görev. Özgürlükten çok daha önemli. Bencil olmamak, mutluluğun tek yoludur. Ben olsam, bencillikten kopmayı reddeden herkesi kurşuna dizdirildim. Mutsuzluklarını sona erdirmek için. Zaten mutlu olamaz o insanlar."

Jessica Pratt konuşurken sesinde özlem vardı. Yumuşak ifadeli yaşlı yüzü, pudralı teni, masum makyajıyla, parmağını değdirenin parmak ucu beyaza boyanacakmış gibi bir izlenim yaratıyordu.

Jessica Pratt, pek eski bir ailenin soyadını taşırdı, hiç parası yoktu, ama büyük bir ihtirası vardı. O ihtiras, kız kardeşi Renee'ye duyduğu sevgiydi. Küçük yaşta öksüz kalmışlardı. Jessica kendi hayatını, Renee'nin yetiştirilmesine feda etmişti. Her şeyini feda etmişti. Hiç evlenmemişti. Hep mücadele etmiş, planlar, komplolar kurmuş, nice sahtekârlıklara bulaşmıştı yıllar içinde. Sonunda da Renee'yi, Homer Slottern'le evlendirmeyi başarmıştı.

Renee Slottern bir pufun üzerine çıkmış, bacaklarını altına kıvırarak oturmuştu. Yerfıstığı yiyordu. İkide bir yandaki sehpada duran kâseye uzanıyor, bir fıstık daha alıyordu. Başka bir şey yaptığı yoktu. Solgun gözleri solgun yüzünden boş boş bakmaktaydı.

Homer Slottern, "Biraz fazlaya kaçırdın, Jess," dedi. "Herkesin ermiş gibi olmasını bekleyemezsin."

Jessica Pratt, "Benim hiçbir şey beklediğim yok," dedi. "Beklentilerimi çoktan terk ettim. Ama hepimizin ihtiyacı olan şey, eğitim. Sanıyorum Bay Toohey anlıyor. Eğer herkes doğru dürüst bir eğitim almaya mecbur edilse, çok daha iyi bir dünyada yaşardık. İnsanları iyilik etmeleri için zorlarsak, mutlu olacak özgürlüğe kavuşurlar."

Eve Layton, "Bu tartışma tümüyle yararsız," diye söze karıştı. "Bugün artık akıllı insanların hiçbiri özgürlüğe inanmıyor. Modası geçti. Gelecek, sosyal planlamanın çağı. Zorlama da doğa kuralı. O kadar. Apaçık ortada."

Eve Layton çok güzeldi. Bir avize ışığının tam altında duruyordu. Düz siyah saçları kafatasına

yapışmış, giydiği açık yeşil elbiseyse sular gibi, teninin açıkta kalan kısımlarındaki güneş yanığım vurguluyordu. Satenle parfümü modern gösterme yeteneğine sahipti. Alüminyum bir masanın yüzeyi kadar modern. Denizaltının kapağından çıkan Venüs'ü andıran bir kadındı.

Eve Layton hayattaki görevinin öncü olmak olduğuna inanırdı. Neyin öncüsü olursa olsun. Kullandığı yöntem, dikkatsiz bir sıçramayla herkesin ilerisinde bir yere düşmekti. Felsefesi bir tek cümleyle özetlenebilirdi: "Ben ne yapsam yuttururum." Sohbet sırasında bunu başka türlü söylerdi. En sevdiği söyleyiş biçimi de şöyleydi: "Ben mi? Ben yarından sonraki günüm." Ata çok iyi biner, otomobil yarışlarına katılır, uçaklarla akrobasi yapardı, ayrıca yüzme şampiyonuydu. Günün ağırlığı fikirler alanına kayarken bunu hemen fark etmiş, bir sıçrama daha yapmıştı. Yarış meydanlarında, engellerin üzerinden atlar gibi. Yine en öne iniş yapmıştı. En son fikirlerle. Ama oraya iniş yaptığında, kendisine sorular soran kimseleri bulunca şaşırıyordu. Diğer başarılarını sergilediğinde hiç kimse soru açmazdı çünkü. Siyasal görüşlerine katılmayanlara karşı, öfkeli ve sabırsız davranırdı. Kişisel bir sorundu bu. Kendisi her zaman haklı olmak zorundaydı, çünkü o yarından sonraki gündü.

Kocası Mitchell Layton ondan nefret ederdi.

"Son derece geçerli bir tartışma," diye terslendi. "Herkes konunun senin kadar uzmanı olamaz, hayatım. Başkalarına yardım etmek zorundayız. Aydın liderlerin görevi budur. Benim demek istediğim, zorgu kelimesinden korkma saçmalığından sıyrılmamız gerek. İyi bir amaç için olursa, zorgu da, zorlama da kötü sayılmaz. Benim demek istediğim, sevgi adına. Ama bu ülkeye bunu nasıl anlatabileceğimizi bilmiyorum. Amerikalılar öyle kasıntı ki!"

Ülkesini bir türlü bağışlayamıyordu, çünkü ülkesi ona çeyrek milyar dolar vermiş, sonra da buna uyacak saygıyı göstermemişti. Onun resim, edebiyat, tarih, biyoloji, sosyoloji ve metafizik konulardaki görüşlerini hiç kimse kabul etmiyordu. Çeklerini kabul ediyorlardı yalnız. Herkesin kendisini parasıyla özdeşleştirdiğinden yakmıyordu Layton. Ama yeterince özdeşleştirmedikleri için de nefret ediyordu herkesten.

Homer Slottern, "Zorlamanın iyi yanı çok," dedi. "Yeter ki demokratik olarak planlansın. Ortak çıkarlar her şeyden önce gelmeli. Hoşlansak da, hoşlanmasak da."

Homer Slottern'in tutumu, kelimelere döküldüğünde iki bölümden oluşurdu. Bunlar birbiriyle çelişen bölümlerdi, ama kendisi bundan hiç rahatsız olmuyordu; çünkü kafasında tutumunu kelimelere dökmüyordu. Birincisi; Slottern soyut teorilerin saçma olduğuna inanırdı. Eğer müşteriler belli bir şeyi istiyorlarsa, onlara onu vermekte bir sakınca yoktu. Ticaret ilkeleri bunu gerektirir, ayrıca insan para da kazanırdı. İkincisi; insanların manevi hayat dediği şey her neyse, onu ihmal ettiği için tedirgindi. Para kazanma arayışı içinde, ilgilenememişti o konularla. Belki de Toohey gibi adamların biraz hakkı vardı. Hem, mağazaları elinden alınırsa ne olurdu ki? Devlete ait bir büyük mağazanın müdürü olarak yaşamak daha kolay değil miydi? Müdür maaşı ona şimdiki hayatını yaşatmaz mıydı, şimdiki saygınlığını kazandırmaz mıydı? Hem de sahiplik sorumluluğu olmadan!

Renee Slottern, "Geleceğin toplumunda her kadının her erkekle yatacağı doğru mu?" diye sordu. Sesi soru gibi başlamış, ama sonra söner gibi olmuştu. Aslında cevabı bilmek istemiyordu. Onun bilmek istediği, gerçekten istediği bir erkekle birlikte olmanın nasıl bir şey olduğu ve bu isteme işinin nasıl yapılacağıydı.

Eve Layton, "Kişisel seçeneklerden söz etmek aptallık," dedi. "Modası geçmiş bir şey. Kişi diye bir şey yok. Yalnızca toplu kimlik var. Apaçık ortada."

Ellsworth Toohey gülümsedi, bir şey söylemedi. Mitchell Layton, "Geniş kitleler için bir şeyler

yapılması şart," diye bildirimde bulundu. "Liderlik etmek şart onlara. Kendi çıkarlarını bilmiyorlar. Demek istediğim, neden bizim gibi kültür ve pozisyon sahibi insanlar, kollektivizm idealini çok iyi anlıyor, onun uğruna kişisel çıkarlarını feda etmeye hazır oluyorlar da, bundan en kazançlı çıkacak olan işçi sınıfı budala gibi kayıtsız kalıyor? Bu ülkedeki işçilerin kolektivizmden neden hiç hoşlanmadığını bir türlü anlayamıyorum."

"Anlayamıyor musun?" diye sordu Ellsworth Toohey. Gözlük camları bir daha parıldadı.

Eve Layton, "Canım sıkıldı bu konudan," dedi. Odanın içinde dolaşıp duruyor, ışıklar omuzlarından yayılıyordu.

Sohbet sanata ve çeşitli dallarda günün tanınmış sanatçılarına döndü.

"Lois Cook diyor ki, kelimeler mantığın baskısından kurtarılmalıymış. Mantığın kelimeler üzerinde yaptığı baskıyı, kapitalistlerin geniş halk kitlelerini sömürmesine benzetiyor. Kelimelerle mantık karşı karşıya gelip toplu sözleşmeyle uyuma varmalı, diyor. Öyle eğlenceli ve yepyeni ki!"

"Ike ... neydi soyadı onun? O da diyor ki, tiyatro bir sevgi aracıymış. Oyunun sahnede oynanması çok yanlış diyor. Aslında oyun, seyircilerin kalbinde oynanır, diyor."

"Banner'ın geçen pazar sayısında Jules Fougler, geleceğin dünyasında tiyatronun hiç gerekli olmayacağını yazıyordu. Sıradan insanın günlük hayatı da en iyi Shakespeare trajedileriyle boy ölçüşebilecek bir sanat eseridir, diyordu. Gelecekte dramatistlere de gerek olmayacakmış. Eleştirmen yalnızca kalabalık kitlelerin günlük hayatına bakacak, bunların sanatsal noktalarını halka açıklayacakmış. Öyle diyor Jules Fougler. Onunla aynı görüşte olduğumdan pek de emin değilim ama kesinlikle ilginç bir bakış açısı var."

"Lancelot Clokey diyor ki, İngiltere İmparatorluğu'nun sonu yaklaşıyormuş. Savaş olmayacak, diyor. Çünkü dünya işçileri buna izin vermeyecekmiş. Savaşları başlatan, uluslararası bankacılar ve silah tacirleri. Onların da forsu kalmamış durumda. Lancelot Clokey'ne göre evren bir esrar; insanın en iyi arkadaşı da annesi. Bulgaristan Başbakanı da sabah kahvaltısında ringa balığı yiyormuş, öyle söylüyor."

"Gordon Prescott'a göre mimari demek, dört duvarla bir çatı demekmiş. Taban olsa da olurmuş, olmasa da. Geri kalanı kapitalist özentisiymiş. Dünyada herkesin başının üstünde bir dam oluncaya kadar, hiç kimsenin hiçbir yere inşaat yapmasına izin verilmemeli, diyor. Ama ... Patagonyalılar ne olacak? Onlara dam istemeyi biz öğretmek zorundaymışız. Prescott buna, diyalektik transspasyal bağımlılık diyor."

Ellsworth Toohey hiçbir şey söylemedi. Öylece durmuş, hayalindeki dev daktilo makinesine gülümsüyordu. Duyduğu her ünlü isim, o makinenin tuşlarından biriydi. Her biri belli bir alanı kontrol ediyordu. Her biri vuruşunu yapıyor, iz bırakıyor, yavaş yavaş birbiriyle bağlantılı cümleler beyaz kâğıda dökülüyordu. Daktilo makinesi, diye düşündü. O makine, tuşlara dokunacak eli de gerektirir.

Mitchell Layton'un, "Evet, *Banner,* Allah kahretsin!" diye homurdandığını duyunca dikkat kesildi.

"Biliyorum," dedi Homer Slottern.

Mitchell Layton, "Aksıyor artık," dedi. "Kesinlikle aksıyor. Amma da yatırım seçmişim. Elisworth'un yanıldığı tek olay da bu oldu işte."

Eve Layton, "Ellsworth asla yanılmaz," dedi.

"Eh, bu sefer yanıldı işte. O boktan gazeteden hisse almamı öneren oydu." Toohey'nin gözleriyle

karşılaştığında, o gözlerin kadife gibi sabır yansıttığını gördü, aceleyle ekledi: "Demek istediğim, şikâyet ediyor değilim, Ellsworth. Ziyanı yok. Belki de gelir vergimi düşürmeye yarar. Ama o çirkef gerici gazete kesinlikle yokuş aşağı gidiyor."

"Biraz sabırlı ol, Mitch," dedi Toohey.

"Sence satıp kurtulmayayım mı?"

"Hayır Mitch, bence yapma."

"Sen öyle diyorsan öyle olsun. Param bol nasılsa. Her şeye yeter param."

Homer Slottern şaşırtıcı bir hiddetle, "Ama benim yetmez!" diye patladı. "Neredeyse insanın *Bcınner*'a ilan vermeye bile parası yetmeyecek. Mesele tirajlarında değil... tirajları iyi... ama ortalıkta bir hava var. Garip bir hava. Ellsworth, ben o gazeteyle ilan anlaşmamı iptal etsem diyorum."

"Neden?"

"Wynand Okumuyoruz akımını biliyor musun?"

"Duydum."

"Gus Webb diye biri yönetiyor. Park yerlerinde duran arabaların camlarına etiket yapıştırıyorlar. Sinemalarda Wynand Haberleri başlayınca yuhalıyorlar. Pek büyük bir grup olduklarını sanmıyorum, ama geçen hafta tatsız bir kadın benim mağazada kıyameti kopardı. *Banner'a* ilan veriyoruz diye bize 'Emek Düşmanı' dedi, bas bas bağırdı. Bir tek olayı görmezden gelebilirsin, ama eski müşterilerden, Connecticut'lı orta yaşlı bir kadıncağız, üstelik de ailesi üç kuşaktan beri Cumhuriyetçi olan bir kadıncağız telefon açıp da, veresiye hesabının iptalini isterse, neden olarak da, 'Birisi bana Wynand diktatör dedi', diye bir şeyler söylerse, o zaman ciddi düşünmek gerekir."

Toohey, "Gail Wynand politikadan hiç anlamaz, ancak en ilkel türünü anlar," dedi. "O hâlâ Hell's Kitchen'daki Demokratik Kulüp düzeyinde düşünüyor. O günlerin politik ahlaksızlığında bir tür masumiyet vardı, sizce de öyle değil mi?"

"Bana vız gelir. Ben ondan söz etmiyorum. Bence *Banner* artık yük olmaya başlıyor. İnsanın ticaretine zarar veriyor. Bugünlerde çok dikkatli olmak gerek. Yanlış insanlarla yakınlık kurarsan, açılan çirkef kampanyasında senin üstüne de bir şeyler sıçrıyor. Öyle şeyleri göze alamayız."

"Pek de haksız bir çirkef sayılmaz."

"Vız gelir. Doğruymuş, yanlışmış, hiç farketmez bana. Ben kim oluyorum da, Gail Wynand uğruna boynumu ipe uzatıyorum? Halk arasında ona karşı duygular varsa, bana düşen de çabucak uzaklaşmaktır. Hem bir tek ben değil. Böyle düşünen birkaç kişiyiz. Ferris & Symes'dan Jim Ferris, Vimo Flakes'den Billy Shultz, Toddler Togs'dan Bud Harper... neyse, hepsini çok iyi tanırsın. Hepsi senin de arkadaşın. Bizim grup işte. Liberal işadamları. Hepimiz ilanlarımızı *Banner*'dan çekmek istiyoruz."

"Biraz sabret, Homer. Ben olsam acele etmezdim. Her şeyin bir zamanı var. Psikolojik an diye bir şey var."

"Pekâlâ, sana inanıyorum. Ama ortalıkta öyle bir hava olduğu kesin. Günün birinde tehlikeli olacak."

"Olabilir. Öyle bir şey olursa, ben sana haber veririm."

Renee Slottern dalgın bir şaşkınlık içinde, "Ellsworth *Banner'*da çalışıyor sanıyordum," dedi.

Ötekiler gözlerinde güceniklik ve acıma ifadeleriyle ona döndüler.

Eve Layton, "Çok safsın, Renee," dedi.

"Ama nesi var *Banner*'m?"

Jessica Pratt, "Sen kirli politikalara aldırma, yavrum," dedi kardeşine. *"Banner* kötü bir gazete. Bay Wynand da kötü bir adam. Zenginlerin bencil çıkarlarını temsil ediyor."

"Bence yakışıklı," dedi Renee bu sefer. "Cinsel çekiciliği var."

Eve Layton, "Öff, daha neler!" diye patladı.

Jessica Pratt derhal öfkelenerek, "Ama herhalde Renee'nin de fikrini söylemeye hakkı var," dedi.

Renee, "Birisi bana Wynaııd Çalışanları Birliği'nin Başkanı Ellsworth, demişti," diye mırıldandı.

"Yok canım, nereden çıkarıyorlar, Renee! Ben hiçbir şeyin başkanı falan olmam. Ben sıradan bir üyeyim, o kadar. Orada çalışan herkes gibi."

Homer Slottern, "Wynand Çalışanları Birliği diye bir şeyiniz var mı?" diye sordu.

Toohey, "Başlangıçta bir kulüptü," dedi. "Geçen yıl sendika oldu."

"Kim organize etti?"

"Kim bilir? Hemen hemen kendiliğinden oldu. Tüm kitle hareketleri gibi."

Mitchell Layton, "Bence Wynand itin teki," dedi. "Kendini kim sanıyor bir kere? Hissedarlar Toplantısı'na gidiyorum, bize aptal muamelesi ediyor. Benim paramın onunki kadar değeri yok mu? O gazetenin bir parçası da bana ait değil mi? İstesem ben de ona gazetecilik konusunda bir iki şey öğretebilirdim. Benim de fikirlerim var. O küstahlığın nedeni nedir? Servetini kendisi kazandı diye mi? Hell's Kitchen'dan geliyor diye bu kadar züppeliğe hakkı var mı? Başka insanlar Hell's Kitchen'da doğup oradan yükselme şansına kavuşmamışsa, bu onların suçu mu? Zengin doğmanın ne büyük bir engel olduğunu hiç kimse anlayamıyor. Zengin doğdun diye, paran olmasa hiçbir değerin olmayacağım varsayıyorlar. Demek istiyorum ki, benim de elime Gail Wynand'ın fırsatları geçse, onun iki katı kadar zengin olurdum, üç katı kadar da ünlü olurdum. Ama öyle kibirli ki, bunları hiç anlayamıyor!"

Kimse bir şey söylemedi. Mitchell Layton'un sesindeki o isteriye yaklaşan tonu hissetmişlerdi. Eve Layton, Toohey'e baktı. Sessiz bakışları yardım istiyordu. Toohey gülümsedi, öne doğru bir adım attı. "Senden utanıyorum, Mitch," dedi.

Homer Slottern soluğunu tuttu. Mitchell Layton'a kimse böyle karşı çıkmazdı. Aslında Mitchell Layton'a kimse hiçbir şekilde karşı çıkmazdı.

Mitchell Layton'un altdudağı gözden kayboluverdi. Toohey sert bir sesle tekrarladı. "Senden utanıyorum, Mitch. Kendini Gail Wynand gibi iğrenç biriyle karşılaştırdığın için utanıyorum." Mitchell Layton'un dudakları gevşeyip normal haline geldi, yüzüne gülümseme kadar tatlı bir ifade yerleşti. "Doğru," dedi mütevazı bir sesle.

"Yanılıyorsun, sen Gail Wynand'ın kariyerine asla ulaşamazdın. Sende o duygulu ruh ve insancıl içgüdüler varken, asla. Seni geri tutan o, Mitch; yoksa servetin değil. Para kimin umurunda? Paranın çağı geçti artık. Kapitalist sistemin kaba rekabetine uymayan, senin ruhun asıl. Ama o sistemin de günü geçiyor."

"Apaçık ortada," dedi Eve Layton.

Toohey oradan ayrı lirken vakit hayli geç olmuştu. O kadar keyifliydi ki, eve kadar yürümeye karar

verdi. Kentin sokakları bomboştu. Binaların karanlık cüsseleri, güvenli ve savunmasız biçimde göklere yükseliyordu. Bir zamanlar Dominique'e söylediği söz geldi aklına: "Karmaşık bir makine bizim toplumumuz ... parmağını bir noktaya bastığın anda ... makinenin ağırlık merkezi olan noktaya dokunduğun anda ... ne var ne yoksa hepsini değersiz bir hurda yığınına çevirebilirsin ..." Özlüyordu Dominique'i. Keşke bu akşam benimle birlikte olsaydı da, oradaki konuşmaları duyabilseydi, diye düşündü.

Paylaşamadığı şeyler kaynama halindeydi içinde. Sessiz bir sokağın orta yerinde durdu, kafasını arkaya atıp yüksek sesle güldü. Gözleri gökdelenlerin tepesindeydi.

Bir polis yaklaşıp Toohey'nin omzuna dokundu. "Evet, Beyefendi?" dedi.

Toohey pirinç düğmeleri, lacivert ceketi, geniş göğsü gördü. Polisin yüzü taş gibi, ama sabırlıydı. Çevredeki binalar kadar kararlı ve güvenilir bir adam.

"Görevinizi mi yapıyorsunuz, Memur Bey?" diye sordu Toohey. Sesi hâlâ kahkahaların kalıntılarıyla sarsılıyordu. "Yasayı, düzeni, ahlâkı ve insan hayatını mı koruyorsunuz?" Polis kafasının arkasını kaşıdı. "O zaman beni tutuklamanız gerekir, Memur Bey."

"Tamam, dostum, tamam," dedi polis. "Git evine. Hepimiz ara sıra fazla kaçırırız."

7

Son çizimci de evine gittiğinde, Peter Keating dirseklerinde bir uyuşma hissetti. Hole çıktı, başını kaldırıp tavana baktı. Eskiden üst kata çıkan merdivenin duvardaki izini görebiliyordu. Merdiven kaldırılmış, duvar örülmüştü artık. Guy Francon'un odası yoktu. Keating & Dumont Şirketi, bir tek katta çalışıyordu.

O merdiveni hatırladı, ilk seferinde kırmızı halılı basamakları nasıl çıktığını düşündü. Elindeki planı parmak uçlarıyla tutarak taşımıştı. Guy Francon'un ışıltılı yansımalarla dolu odasını düşündü. Dört yıl boyunca o odanın kendi odası olduğunu düşündü. Şirkete şu son yıllarda neler olduğunu biliyordu. Tulum giymiş işçiler merdiveni söküp duvarı örerken de neler olduğunu biliyordu. Ama olayı asıl gerçek kılan, tavandaki deliğin kapanmasından sonra çekilen beyaz boya olmuştu.

Aşağıya doğru inişi çoktan beri kabullenmişti Peter Keating. İsteyerek kabullenmemişti tabii. Öyle olsa, bir karar sayılırdı. Oysa olay kendiliğinden olmuş, o da olmasına izin vermişti. Çok basit, hemen hemen acısız bir süreç. Miskinliğin insanı uykuya taşıması gibi. Şu andaki sinsi acı, olayın neden olduğunu anlamaya çalışmaktan geliyordu.

"Yüzyılların Marşı Fuarı" vardı tabii. Ama o olay tek başına önemli olmayabilirdi. "Yüzyılların Marşı" mayıs ayında açılmış, büyük bir başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Ne yararı var, diye düşündü Keating. O kelimeden kaçmamak gerekirdi. Gerçekten başarısız olmuşlardı. Korkunç bir rezalet! Ellsworth Toohey sütununda, "Bu fuarın adı, eğer, 'Yüzyıllar At Sırtında Gelip Geçmiş' olsa, daha uygun olurdu," diye yazmıştı. Zaten fuarın mimari değeri konusunda yazılan tüm yazılar da aynı havadaydı.

Keating nasıl deli gibi çalıştıklarını, yedi mimar arkadaşıyla birlikte o binaları nasıl çizdiklerini buruk bir duyguyla hatırladı. Keating'in kendini öne attığı, reklamı ve alkışı hep kendi toplamaya çalıştığı doğruydu, ama tasarım konusunda öyle yapmamıştı, o kesindi. Uyum halinde çalışmışlardı. Hep toplanıp danışmışlardı. Herkes diğerlerinin görüşüne teslim olmuş, ortada gerçek bir kollektif ruh doğmuş, kimse kendi kişisel tutkularını, bencil fikirlerini diğerlerine zorla kabul ettirmeye kalkışmamıştı. Ralston Holcombe bile, Rönesans'ını unutmuştu o sıra. Binaları modern yapmışlardı. Hiçbir yerde görülmedik düzeyde modern. Slottern Mağazası'nın vitrinlerinden bile modern. Keating'e göre binalar hiç de "Birinin

bastığı diş macunu tüpünden fışkırıp yığılmış macunlara" ya da "incebağırsakların stilistik resmine" benziyor değildi. Bir eleştirmen öyle demişti.

Görünüşe göre halk da öyle düşünüyordu ... halk hiç düşünürse tabii. Anlayamıyordu. Tek bildiği, "Yüzyılların Marşı" biletlerinin, sinemalarda, Screeno Yarışmaları'nda ödül olarak dağıtıldığıydı. O fuarın tek atraksiyonu, çıplak olarak, elinde tuttuğu canlı tavus kuşuyla danseden Juanita Fay adlı bir dansözdü.

Ama fuar başarısızlığa uğrasa ne olurdu ki? Konseydeki öteki mimarlara bir zarar vermemişti o olay. Gordon L. Prescotfun işi yine her zamanki gibi yolundaydı. Yo, o değil, diye düşündü Keating. Olay zaten fuardan önce başlamıştı. Ne zaman olduğunu tam bilemiyordu. Birçok açıklaması olabilirdi. Ekonomik kriz hepsini etkilemişti. Diğerleri bir dereceye kadar kendilerini toparlamış, ama Keating & Durnont toparlayamamıştı. Şirket bir şeyler kaybetmişti. Guy Francon emekli olunca, şirketin müşterilerini çektiği alanda bir değişiklik olmuştu. Keating düşününce; Guy Francon'un

kariyerinde bir sanat ve beceri, mantıkdışı bir enerji olduğunu anlıyordu. O sanat yalnızca adamın sosyal çekiciliği olsa bile, enerji de yalnızca birkaç şaşkın milyonere yönelik olsa bile. İnsanların Guy Francon'a tepkisinde garip bir duygu vardı.

Şu ara insanların neye cevap verdiğini düşününce, pek bir mantık göremiyordu. Mesleğin lideri, ama küçük çapta lideri ... çünkü büyük çap diye bir şey kalmamıştı artık ... Gordon L. Prescott'tu. Amerikan Yapı Konseyi'nin başkanı da oydu. Gordon L. Prescott, Transandantal Pragmatizm nutukları atıyor, mimariden ve sosyal planlamadan o çerçeve içinde söz ediyor, çizim odasında ayaklarını kaldırıp masalara koyuyor, resmi davetlere ayağında spor pabuçlarla gidiyor, ikram edilen çorbayı yüksek sesle eleştiriyordu. Sosyeteye gelince, liberal bir mimardan hoşlandıklarını söylüyorlardı. Amerikan Mimarlar Derneği de vardı hâlâ. Kasıntı, gücenik bir kurum olarak vardı. Ama herkes onlardan "Fluzur Evi" diye söz eder olmuştu. Mesleği yöneten, Amerikan Yapım Konseyi'ydi. Ne zaman Ellsworth Toohey'nin sütununda bir mimarın adı gözükse, o ad mutlaka Augustus Webb oluyordu. Keating henüz otuz dokuz yaşında olduğu halde, kendisinden "modası geçmiş" diye söz edildiğini duymaktaydı.

Anlamaya çalışmaktan vazgeçmişti. Dünyayı yutan değişimin niteliğini hiç anlamasa daha iyi olacağını belirli belirsiz hissetmekteydi. Gençliğinde Guy Francon'la Ralston Holcombe'un çalışmalarına bakarken iyi niyetli bir kibir vardı içinde. Onları taklit etmek, masum bir şaka gibiydi. Ama Gordon L. Prescott'la Gus Webb'in sahtekârlığı o kadar daha küstah, o kadar daha kötüydü ki, Keating'in esneklik yeteneği o kadarını kabullenemiyordu. İnsanların Holcombe'da bir büyüklük gördüğüne, ödünç alınmış büyüklüğü ödünç almaktan bir zarar gelmeyeceğine inandırmıştı kendini. Prescott'ta hiç kimsenin bir şey bulamayacağını da biliyordu. İnsanlar Prescott'un dehasından söz ederken, Keating karanlık bir gücün alaycı sesini duyar gibi oluyordu. Sanki Prescott'a saygı göstermiyorlar da, deha kavramıyla alay ediyorlardı. İlk defa olarak, onların dümen suyuna giremiyordu işte. Halkın beğenisinin artık liyakatin takdiri olmadığını, hemen hemen bir ayıbın damgası olduğunu o bile anlamaya başlamıştı.

Öylece devam etmişti. Yine dolgu maddelerini kullanarak sürdürdü çalışmalarını. Gelen tek tük işler hep önemsiz işlerdi. Bu kadar geniş bir katı kaldıramıyordu şirket. Odaların çoğu da kullanılmıyordu. Ama Keating katı bırakmadı, giderlerin çoğunu kendi cebinden ödedi. Devam etmek zorundaydı. Servetinin çoğunu borsadaki dikkatsiz yatırımlarında kaybetmişti. Ama yine de, onu ömrünün sonuna kadar idare edecek parası vardı. Bu konu onu rahatsız etmiyordu. Para artık onun baş kaygısı değildi. En korktuğu şey, boş kalmaktı. Yolun ilerisinde gördüğü soru işaretiydi. İşinin temposunun böyle devam etmemesinden korkuyordu.

Yavaş yürüyor, yürürken kolları bedeninin iki yanına sımsıkı bastırılmış, omuzlan kamburlaşmış görünüyordu. Sürekli üşüme halindeymiş gibi. Kilo da alıyordu. Yüzü şiş şişti. Başını hep eğik tutuyor, ikinci çenesi kravatının düğümüne değiyordu. Gerçi güzelliğinin birazı bir gölge gibi kalmıştı, ama o da durumu daha beter ediyordu. Yüz çizgileri, kurutma kâğıdıyla emilip yayılarak bulanıklaşmış gibi. Şakaklarındaki kırlar dikkati çekecek kadar artmıştı. Çok sık içki içiyordu, neşesizdi.

Annesinden, gelip yine kendisiyle birlikte oturmasını istemişti. O da dönmüştü oğlunun yanına. Upuzun akşamlar boyunca, salonda hiçbir şey konuşmadan oturuyorlardı. Birbirlerine kızgın değillerdi. Yalnızca karşılıklı güvence bekliyorlardı. Bayan Keating hiçbir öneride bulunmuyor, hiç de sitem etmiyordu. Oğluna davranışında yepyeni, panik yüklü bir şefkat vardı. Evde hizmetçi olduğu halde, oğlunun kahvaltısını o hazırlıyordu. En sevdiği yiyecekleri pişiriyordu ona. Gözleme. Dokuz yaşındayken, kızamık çıkarırken ne kadar çok severdi gözlemeyi Peter! Keating annesinin çabalarını

fark eder de bir memnuniyet belirtirse, annesi başını sallıyor, gözlerini kırpıştırarak başını başka tarafa çeviriyor, kendi kendine, neden bu kadar memnun oluyorum buna, hem madem ki memnunum, neden gözlerim yaşarıyor diye soruyordu.

Bir sessizlik sonrasında birdenbire, "Düzelecek, Peter," deyiveriyordu. "Düzelecek, değil mi?" Keating ona ne demek istediğini sormuyor, alçak sesle, "Evet anne, düzelecek," diyor, acıma yeteneğini sonuna kadar kullanarak sesini inanılır çıkarmaya çalışıyordu.

Bir keresinde annesi, "Mutlusun, değil mi, Peter?" diye sormuştu. Keating ona baktığında, annesinin kendisine gülmediğini görmüştü. Gözleri korkuyla iri iri açılmıştı kadının. Cevap verememişti Keating. O zaman annesi, "Ama mutlu olmak zorundasın!" diye bağırmıştı.

"Peter, mecbursun buna! Yoksa ben ne uğruna yaşadım?" Keating'in içinden ayağa kalkıp annesini kucaklamak, ona her şeyin yolunda olduğunu söylemek gelmişti. Ama tam o sırada, Guy Francon gelmişti aklına. Düğün günü Francon ona, "Benden gurur duymanı istiyorum, Peter ..." demişti. "Bir anlamı olduğunu hissetmeni istiyorum." Bunu düşününce, kıpırdayamamıştı. Anlamaması gereken bir şeyle karşı karşıya hissetti kendini. Gözlerini annesinden kaçırdı, başka tarafa baktı.

Bir akşam annesi durup dururken, "Peter, bence sen evlenmelisin," dedi. "Evli olsan çok daha iyi olur bence." Keating buna verecek cevap bulamadı. Neşeli bir şey bulup söylemeye uğraşırken, annesi devam etti: "Peter, sen neden ... neden Catherine Helsey'le evlenmiyorsun?"

Keating, içinden kabaran öfkenin gözlerine ulaştığını hissetti. O baskıyı şiş gözkapaklarında duydu. Başı yavaşça annesine doğru döndüğünde, karşısında onun o tombul, tıknaz gövdesini gördü. Kaskatı ve savunmasız. Umutsuz bir gururla yüklü. Oğlunun vuracağı her darbeye dayanmaya hazır. Annesinin ömrü boyunca kalkıştığı en cesur hareketin bu olduğunu düşündü. Öfkesi geçiverdi; çünkü annesinin acısını, kendi acılarından daha yoğun biçimde hissetti. Tek elini havaya kaldırdı, sonra kucağına düşmesine izin verdi. O hareket her şeyi kapsıyordu. "Anne, bırak da ..."

Ayda bir iki kere, hafta sonlarında kent dışına gidip gözden kayboluyordu. Nereye gittiğini bilen yoktu. Bayan Keating bu konuya kaygılanıyor, ama soru sormuyordu. Bir kadın var herhalde, diye düşünüyordu. İyi bir kadın olmasa gerek. Yoksa bu kadar ketum davranmazdı, içinden oğlunun yaman bir yosmanın pençesine düşmesini, kadının onu razı edip sonunda onunla evlenmesini ummaktaydı.

Keating hafta sonlarında, sapa bir köyün tepelerinde kiraladığı bir eve gidiyordu. O kulübede yağlıboya, fırça ve tuvallerini saklamaktaydı. Günlerini resim yaparak geçiriyordu orada. Gençliğinin doğmamış hevesini nereden hatırladığını bilemiyordu. Annesi o zamanlar o hevesin kanalını değiştirmiş, oğlunu mimariye yönlendirmişti. Resim yapma içgüdüsünün nasıl olup da dayanılmaz hale geldiğini de anlayamıyordu. Ama o kulübeyi tutmuştu ve oraya gitmekten hoşlanıyordu.

Resim yapmayı seviyorum diyecek durumda değildi. Zevkli olmadığı gibi, bir rahatlama da getirmiyordu. İşkenceden başka bir şey değildi. Ama her nasılsa ... önemi yoktu işkencenin. Küçük sehpanın önündeki tabureye oturuyor, karşısındaki boş tepelere bakıyor, gözlerini ormanda, göklerle gezdiriyordu. İfade etmek istediği şeyi içinde bir acı olarak hissetmekteydi. Çevresindeki araziye karşı mütevazı, dayanılmaz bir şefkat gibi. İçi iyice gergindi, Felç olmuş gibiydi. İfade gücü hiç yoktu. Ama devam etti. Uğraştı. Tuvallerine baktığında, onları çocuksu ve incelikten uzak buluyor, herhangi bir şey yakalayamamış olduğunu görüyordu. Onun da önemi yoktu. Kimse görecek değildi nasılsa. Hepsini özenle bir köşeye istifleyip kulübeyi kilitliyor, kente dönüyordu. Ne zevk vardı bu işte, ne gurur, ne de çözüm. Yalnızca tuvalin karşısında otururken bir huzur vardı içinde, o kadar.

Ellsworth Toohey'i düşünmemeye çalıştı. İçinde bir duygu, o konuya dokunmadığı sürece, bir nebze ruhsal güveni sürdürebileceğini fısıldıyordu ona. Toohey'nin ona davranışı ancak bir tek

biçimde açıklanabilirdi ... Keating o açıklamayı biçimlendirmek istemiyordu.

Toohey uzaklaşmıştı ondan. Buluşmaları her yıl biraz daha seyrekleşmişti. Keating bunu kabullenmiş, kendi kendine Toohey'nin meşgul olduğunu söyleyip durmuştu. Toohey'nin yazılarında Keating'den hiç söz etmemesi şaşırtıcıydı. Yazacak daha önemli şeyleri var, diyordu kendi kendine. Toohey'nin "Yüzyılların Marşı"m eleştirmesi çok sarsmıştı Keating'i. O zaman da, çalışmalarımız bunu hak etti, demişti. Her suçlamayı kabulleniyordu. Kendinden kuşku duyması kolaydı. Ama Ellsworth Toohey'den kuşkulanmayı kaldıramazdı.

Toohey'i bir kere daha düşünmeye onu zorlayan, Neil Dumont olmuştu. Neil durmadan dünyanın durumundan, dökülmüş süte ağlanamayacağınmdan, varoluşun yasasının değişim, uyum olduğundan söz edip duruyordu. Önemli olan, doğrulup kalkabilmektir, diyordu. Bu uzun konuşmalardan Keating'in edindiği izlenim, kendi anladıkları anlamdaki işlerin sona ermiş olduğuydu. Onlar memnun olsa da, olmasa da, artık bu alanı hükümet devralıyordu. Yakında bütün binaları devlet yapacaktı. Toplu konutlar halinde. Bu işe gireceklerse, bir an önce girmekte yarar vardı. "Gordon Prescott'a bak," diyordu Neil Dumont. "Konut projeleriyle postaneler yapıyor, işi tıkırında. Gus Webb'e bak. O da o işlere sokulma çabasında."

Keating cevap vermedi. Neil Dumont'un seslendirdiği bu düşünceler, onun da düşünüp itiraf edemediği şeylerdi. Bu durumla yüz yüze geleceğini hep biliyor, elinden geldiğince geciktirmeye çalışıyordu. Cortlandt Evleri'ni düşünmek bile istemiyordu. Cortlandt Evleri Astoria'da, Doğu Nehri kıyısında kurulacak bir toplu konut projesiydi. Düşük kiralı evler için dev bir deneme projesi olarak düşünülmüştü. Bütün ülkeye bir model. Hatta bütün dünyaya, Keating mimarların bu projeden söz ettiğini bir yıldır duyuyordu. Tahsisat çıkmış, arazi satın alınmıştı. Ama mimar henüz seçilmemişti. Keating, Cortlandt'ı ne kadar umutsuzca istediğini kendine itiraf edemiyor, alma şansının çok küçük olduğunu da şimdiden biliyordu.

Neil Dumont, "Dinle, Peter, hakikatleri konuşmaktan çekinmeyelim," dedi. "Biz kızaktayız. Bunu sen de bal gibi biliyorsun. Evet, gerçi bir iki yıl daha dayanırız, senin eski şöhretinle idare etmeye çalışırız. Ama sonra? Bizim suçumuz değil aslında. Özel girişim öldüğü için böyle oldu. Daha da ölecek. Tarihsel bir süreç bu. Geleceğin dalgası. Bir an önce sörf tahtasını kapsak iyi ederiz. Nefis bir tane var, onu kapacak kadar akıllı olan kişiyi bekliyor. Cortlandt Evleri."

İşte kelimeyi seslendirilmiş olarak da duymuştu sonunda Keating. Bu sözün kulağına neden boğuk bir çan sesi gibi geldiğini merak etti. Sanki o ses, bir daha durdurulamayacak bir süreci başlatıyordu. "Ne demek istiyorsun, Neil?"

"Cortlandt Evleri. Ellsworth Toohey. Artık biliyorsun ne demek istediğimi."

"Neil, ben..."

"Ne oluyor sana, Peter? Bak, herkes gülüyor artık bu konuya. Peter gibi Toohey'nin gözdesi olsak, Cortlandt Evleri'ni şıp diye alırdık, diyorlar. Senin ne beklediğini kimse anlayamıyor. O projenin ipleri, dostun Ellsworth'un elinde, biliyorsun."

"Bu doğru değil. Onun elinde değil. Onun hiçbir resmi görevi yok. Hiçbir zaman resmi bir görev almaz."

"Sen kimi kandırıyorsun? Her dairede önemli kim varsa onun adamı. Onları oralara nasıl yerleştirdi, biliyorsam Allah belamı versin, ama yapmış işte. Ne oluyor, Peter? Ellsworth Toohey'den bir iyilik istemeye korkuyor musun?"

İşte bu kadar, diye düşündü Keating. Artık kaçamazdı. Ellsworth Toohey'den bunu istemeye

korktuğunu kendine itiraf edemezdi.

"Hayır," dedi ölgün bir sesle. "Korkmuyorum, Neil. Pekâlâ, konuşurum Ellsworth'la."

Ellsworth Toohey kanepeye serilmişti. Üzerinde bir robdöşambr vardı. Bacakları açık, kolları kafasının üzerinde, şapşal bir "X" işaretine benziyordu. Robdöşambrı ipekti. Üzerinde Coty Pudrasının amblemleri vardı. Turuncu zemin üzerine, beyaz pudra süngerleri. Biraz fazla atak, biraz fazla neşeli bir desendi. Sırf o hali onu zarif göstermeye yetiyordu. Toohey onun içine, fıstık rengi pijamalarını giymişti. Buruşuktu pijamalar. Paçaları incecik bileklerinin çevresinde uçuşuyordu.

İşte tipik Toohey, diye düşündü Keating. Salonun bu titiz düzenliliği ortasında, böyle bir kılık ve böyle bir poz. Arkasındaki duvarda ünlü bir ressamın tablosu asılıydı. Salonun geri kalanı, rahip odası gibi ciddi ve sessizdi. Yo, rahip odası değil, diye düşündü Keating. Sürgündeki bir kralın inziva yeri. Maddesel zenginlikleri hor gören birinin.

Toohey'nin gözleri sıcak, neşeli, cesaret vericiydi. Telefona kendi cevap vermişti Toohey. Randevuyu hemen vermişti. Keating içinden, beni böyle samimi karşılaması hoş bir şey, diye düşünüyordu. Neden korkmuşum ki? Neden kuşkulanmışım? Eski dostuz biz.

Toohey esneyerek, "Hay Allah," dedi. "İnsan ne çok yorulabiliyor! Bir nokta geliyor, insan serseriler gibi dinlenme ihtiyacı duyuyor. Eve geldiğimde elbiselerimi bir dakika daha üzerimde tutamayacağımı hissettim. Köylü gibi hissettim kendimi o elbiselerin içinde. Kaşıntılar tuttu. Soyunmak zorundaydım. Alınmıyorsun değil mi, Peter? Bazı kimselere karşı katı ve resmi olmak şarttır, ama seninleyken hiç gerekli değil."

"Yo, tabii değil."

"Biraz sonra bir banyo yapayım bari. Sıcak bir banyo, insana kendini asalak gibi hissettirir. Sen sıcak banyoları sever misin, Peter?"

"Şey ... evet... herhalde."

"Kilo alıyorsun, Peter. Yakında banyoya girdiğinde iğrenç duracaksın. Hem kilo alıyorsun, hem de sıkkın görünüyorsun. Kötü bir bileşim. Estetik açıdan kesinlikle yanlış. Şişman insanlar mutlu ve keyifli olmalı."

"Benim bir şeyim yok, Ellsworth. Yalnız ..."

"Eskiden tatlı bir davranışın vardı. Onu kaybetmemelisin. Yoksa insanlar sıkılır senin yanında."

"Ben değişmedim, Ellsworth." Birden, bu kelimeleri vurguyla söylediğini farketti. "Hiç değişmedim ben. Cosmo-Slotnick Binası'nı çizerken nasılsam, yine öyleyim."

Umutlu gözlerle Toohey'e baktı. Bu ima Toohey'nin anlayacağı kadar açıktı. Toohey bundan çok daha örtülü şeyleri bile anlardı. Keating bunu söyledikten sonra, kendisine yardım edilsin diye bekledi. Toohey hâlâ ona bakıyordu. Gözleri tatlı ve boştu.

"Aman, Peter, bu felsefe kavramına aykırı bir söz. Değişim evrenin birinci ilkesidir. Her şey değişir. Mevsimler de, yapraklar da, çiçekler de, kuşlar da, ahlak anlayışları da, insanlar da, binalar da. Diyalektik süreç bu, Peter."

"Evet, tabii. Her şey çok hızlı değişiyor. Çok da garip değişimlere uğruyor. Bunun nasıl olduğunu bile fark edemiyor insan. Hatırlıyor musun, daha birkaç yıl önce Lois Cook, Gordon Prescott, Ike ve Lance ... hiç kimse değillerdi. Şimdi ise ... hepsi bir numara, Ellsworth, ve hepsi de senin adamın. Nereye baksam, nerede önemli bir isim duysam, senin çocuklardan biri. Şaşılacak bir şeysin,

Ellsworth. Bunu kim yapabilirdi? Hem de birkaç yılda ..."

"Senin sandığından çok daha basit, Peter. Sen kişilikler açısından düşünüyorsun da ondan. Bunlar birer birer yapılıyor sanıyorsun. Ama ona yüz basın ajanının ömrü yetmez. Oysa çok daha hızlı yapmanın yolları da var. Çağımız zaman tasarrufu çağı. Bir şeyin büyümesini istiyorsan, her tohumunu ayrı ayrı beslemeye kalkmazsın. Gübreyi üstüne yaymak yeter. Gerisini doğa yapar. Herhalde sen bu işin tek sorumlusu benim, sanıyorsun. Ama değilim. Hiç değilim. Ben birçok kişiden biriyim. Çok geniş bir hareketin içinde, bir tek kaldıracın koluyum. Çok geniş ve çok eski bir hareket. Rastlantı sonucu, senin ilgilendiğin alanı seçmişim. Sanat alanını. Çünkü başarmak istediğimiz şeyin en önemli noktalarına odaklanan alan oydu."

"Evet, tabii, ama bence çok zekisin. Yetenekli gençleri seçiyorsun. Önceden nasıl biliyorsun; anlayamıyorum. Amerikan Yapım Konseyi'ne çağırdığımız o korkunç grubu hatırlıyor musun? Kimse bizi ciddiye almıyordu. Saçma sapan derneklerle vakit geçiliyorsun diye herkes sana gülüyordu."

"Ama, sevgili Peter, insanlar öyle çok yanılgılara düşerler ki! Örneğin şu eski slogan: Böl ve yönet. Tabii onun da uygulanabildiği yerler var. Ama bizim yüzyılımız çok daha güçlü bir formülün keşfini getirdi: Birleştir ve yönet."

"Ne demek istiyorsun?"

"Senin anlayabileceğin bir şey değil. Ben de senin zihinsel gücünü zorlamak istemem. Fazla canın kalmış gibi görünmüyorsun zaten."

"Yo, ben iyiyim. Belki biraz kaygılı görünüyorum, çünkü ..."

"Kaygı, duygusal rezervlerin ziyan edilmesidir. Çok aptalca. Aydın bir insana yakışmaz. Hepimiz kimyasal metabolizmamızın ve geçmişimizde kalmış ekonomik faktörlerin bir ürünü olduğumuza göre, hiçbir konuda yapabileceğimiz hiçbir şey yok zaten. O halde neden kaygılanmak? Tabii görünüşte istisna sayılanlar var. Ama yalnızca görünüşte. Koşullar beynimizi yıkayıp bizi serbest irade eylemlerine inandırdığı zaman. Örneğin senin buraya Cortlandt Evleri'ni konuşmaya gelişin gibi."

Keating gözlerini kırpıştırdı, sonra minnetle gülümsedi. Bunu önceden anlayıp konuğunu utanç verici girizgâhlardan kurtarmak da tam Toohey'ne göre bir şey, diye düşündü.

"Haklısın, Ellsworth. Gerçekten de seninle onu konuşmak istiyordum. Harikasın doğrusu. Beni kitap gibi okuyorsun."

"Ne tür kitap, Peter? Ucuz bir roman mı? Aşk hikâyesi mi? Korku romanı mı? Yoksa çalıntı bir senaryo mu? Yo, biz buna, tefrika gibi diyelim. İyi, uzun, heyecanlı bir tefrika. Son parçası eksik. O parça bir yerlerde kaybolmuş. Son tefrika diye bir şey olmayacak. Meğerki Cortlandt Evleri imdada yetişsin. Evet, o iş uygun bir final bölümü olur." Keating beklerken gözlerinde yoğun ve çıplak bakışlar vardı. Utanmayı da, yalvarmayı da saklamak gerektiğini de unutmuştu. "Çok büyük bir proje, Cortlandt Evleri. Stoneridge'den büyük. Stoneridge'i hatırlıyor musun, Peter?"

Benim yanmadayken rahat da ondan, diye düşündü Keating. Yorgun zaten. Her an nazik olamaz. Ağzından çıkanın ne anlama geldiğini bilmiyor...

"Stoneridge. Gail Wynand'ın büyük sitesi. Gail Wynand'ın kariyerini hiç düşündün mü, Peter? Kiler fareliğinden Stoneridge'e. Öyle bir adım ne anlama gelir, bilir misin? Gail Wynand'ın o yolun her adımında harcadığı çabayı, enerjiyi, acılan bir hesaplamak ister misin? Oysa ben burada, Stoneridge'den daha büyük bir projeyi avucumda tutuyorum, hem de hiçbir çaba harcamadan tutuyorum." Elini indirip ekledi. "Eğer tutuyorsam tabii. Belki de sözün gelişi. Her kelimemi tamamen tutma, Peter."

"Wynand'dan nefret ediyorum," dedi Keating. Gözleri yere dikilmişti. Sesi boğuktu. "Herkesten çok ondan nefret ediyorum."

"Wynand'dan mı? Çok saf bir insan aslında. İnsanları güdülendiren şeylerin başında paranın geldiğini sanacak kadar saf."

"Sen öyle değilsin, Ellsworth. Sen dürüst bir insansın. Sana o yüzden inanıyorum. Elimde kalan tek şey de o. Eğer sana da inanmaz

olursam, geriye hiçbir şey kalmayacak ... hiçbir yerde."

"Teşekkür ederim, Peter. Çok tatlısın. Biraz isteri içeriyor ama gerçekten tatlı."

"Ellsworth ... seninle ilgili duygularımı bilirsin."

"Biraz fikrim var."

"Bak, işte bu yüzden anlayamıyorum."

"Neyi?"

Söylemek zorundaydı. Oysa asla söylememeye karar vermişti. Ama şimdi mecburdu.

"Ellsworth, beni neden fırlatıp attın? Neden artık hakkımda hiçbir şey yazmıyorsun? Neden hep senin sütununda da, başka yerlerde de, hatta etkileme fırsatını bulduğun işlerde de ... neden hep Gus Webb?"

"Ama Peter, neden olmasın?"

"Ama ... ben ..."

"Üzülerek söylüyorum, sen beni hiç anlamamışsın. Bunca yıldır benim ilkelerimi hiç öğrenmemişsin. Ben bireyciliğe inanmam, Peter. Herhangi bir insanın, başkalarının olamayacağı gibi olabileceğine inanmam. Hepimizin eşit olduğuna, yer değiştirebileceğine inanırım. Senin bugün yaptığın işi, yarın başka biri de, herkes de yapabilir. Eşitlikçi rotasyon. Her zaman onu söylemedim mi sana? Seni neden seçtim sanıyorsun? Neden seni bulunduğun yere getirdim? Meydanı değiştirilemeyecek kimselerden kurtarmak için. Bu dünyanın Gus Webb'lerine bir fırsat bırakmak için. Benim savaş verişim, örneğin Howard Roark'a karşı savaş verişim neden sence?"

Keating'in zihni çürümüş gibiydi. Çürük olmalıydı, çünkü oraya iri ve ağır bir şey çarpmış gibi hissediyordu. Daha sonra moraracak, şişecekti. Şimdilik bir şey hissetmiyordu. Yalnızca tatlı bir uyuşukluk. Birbirinden ayırabildiği düşünce kırıntıları, bu duyduğu sözlerin yüce ahlak ilkeleri olduğunu söylemekteydi. Her zaman kabul ettiği türden şeyler. Demek ki kendisine bir kötülük gelemezdi bunlardan. Ardında kötü bir niyet olamazdı. Toohey'nin gözleri dosdoğru ona bakıyordu. Kara, yumuşak bakışlı, iyi niyetli gözler. Belki daha sonra, daha sonra anlayacaktı ... Ama bir tek şey, o düşünce çorbasını delip ona ulaşmayı başardı. Onu anlamıştı. O adı.

Tek umudunu Toohey'e bağlamış olmasına rağmen, içinde açıklanamayacak bir şeyin burkulduğunu hissetti. Öne doğru eğildi. Bunun can yakacağını biliyordu. İnşallah Toohey'nin canım yakar, diye umuyordu. Dudakları kıvrılıp inanılmaz bir gülümseme ifadesi aldı, dişleri, diş etleri gözüktü.

"O konuda başarısızlığa uğradın, değil mi, Ellsworth? O nerelere geldi şimdi, bak da gör... Howard Roark."

"Aman Tanrım, yalnızca göz önündeki şeyleri görebilen zihinlere bir şey anlatmak ne kadar sıkıcı. Sen ilkeleri asla anlayamıyorsun, Peter. Yalnızca insanlar olarak düşünüyorsun her şeyi. Hayatta Howard Roark'un kaderinden başka bir kaygım, bir misyonum yok mu sanıyorsun? Bay Roark

yalnızca birçok ayrıntıdan bir tanesi. Onunla uğraşmak kolayken, uğraştım. Doğrudan değil tabii. Ama sana bir konuda hak veriyorum, Bay Roark benim için büyük bir tahrik unsura. Bazen düşünüyorum da, onunla bir daha karşı karşıya gelmemiş oluşum ne kadar yazık, diyorum. Ama belki de hiç gerekli olmaz. İnsan ilkelerle uğraşırsa, bireysel karşılaşmaların zahmeti de ortadan kalkıyor, Peter."

"Ne demek istiyorsun?"

"İki yoldan ancak birini izleyebilirsin, demek istiyorum. Ya habire baş veren bir tek yaban otunu yolup durursun, ki o zaman işi bitirmeye on ömür süresi bile yetmez. Ya da toprağını öyle bir biçimde hazırlarsın, belli bir kimyasal maddeyi o toprağa öyle yayarsın ki, o yaban otunun yetişmesi imkânsız hale gelir. Bu yöntem daha hızlıdır. Yaban otu diyorum, çünkü geleneksel benzetme böyle, ayrıca da seni korkutmayacak bir söz. Tabii aynı teknik, yok etmek istediğin başka bitki türleri için de geçerli. Buğday olur, patates olur, portakal olur, orkide olur, akşamsefası olur."

"Ellsworth, neden söz ettiğini anlayamıyorum."

"Tabii anlamıyorsun. O da benim avantajım. Ben bu sözleri her gün herkesin önünde söyleyip duruyorum, hiç kimse neden söz ettiğimi anlayamıyor."

"Howard Roark'un Gail Wynand'ın evini yaptığını duymuş muydun?"

"Sevgili Peter, senden öğrenmeyi mi bekleyecektim sanıyorsun?"

"Eee, ne diyorsun buna?"

"Beni neden ilgilendirsin ki?"

"Roark'la Wynand'ın sıkı fıkı dost olduklarını duydun mu? Hem de ne dostluk, duyduklarıma bakarsan! Eee? Wynand neler yapabilir, biliyorsun. Roark'u nerelere yükseltebilir, onu da biliyorsun. Şimdi durdurabilirsen durdur Roark'u bakalım. Durdurabilirsen durdur! Durdu ..."

Boğulur gibi olup yutkundu, sustu. Kendini Toohey'nin pijama paçasıyla kürklü terliği arasından görünen çıplak bileğine bakar bulmuştu. Toohey'nin çıplaklığı hiçbir zaman düşünmediği bir şeydi. Sanki Toohey'nin fiziksel bir vücudu yoktu. Bu ayak bileğinde biraz edepsiz bir nitelik vardı. Teni mavimsi denecek kadar beyazdı. Çıt diye kırılabilecek kemikler üzerine gerilmiş gibiydi. Yemek bittiğinde tabakta kalan piliç kemikleri geldi aklına. Kupkuru. İnsan dokunsa, kuvvet gerektirmeden kırılırdı o kemikler. İçinden uzanıp o bileği yakalamak, başparmağıyla işaretparmağı arasında tutup, parmaklarını bükmek geldi.

"Ellsworth, ben buraya Cortlandt Evleri'ni konuşmaya geldim!" Gözünü o bilekten ayıramıyordu. Ağzından çıkan sözler ayırabilmesini sağlar diye ummaktaydı.

"Bağırma öyle. Ne oluyorsun? ... Cortlandt Evleri, ha? Eee, ne diyeceksin o konuda?"

Keating gözlerini şaşkınlıkla kaldırıp onun yüzüne bakmak zorunda kaldı. Toohey masum masum bekliyordu.

"Cortlandt Evleri'ni ben tasarımlamak istiyorum," derken, Keating'in sesi bezden süzülmüş macun gibiydi. "Onu bana vermeni istiyorum."

"Neden sana vereyim?"

Cevap yoktu. Şu anda Keating, "Çünkü bir zamanlar benim en büyük mimar olduğumu yazmıştın," dese, gelecek cevap Toohey'nin artık buna inanmadığını ortaya koyacaktı. Böyle bir kanıtla, Toohey'den gelebilecek böyle bir cevapla yüzleşmeye cesareti yoktu. Toohey'nin bileğindeki iki upuzun, siyah kıla bakıyordu. Çok net görebiliyordu o kıllan. Biri dümdüz, diğeri bukle gibi kıvrılmış. Uzun bir süre sonra cevap verdi.

"Çünkü çok ihtiyacım var, Ellsworth."

"Olduğunu biliyorum."

Söyleyecek başka bir şey yoktu. Toohey bileğini kıpırdattı, ayağını kaldırıp kanepenin koluna attı, bacaklarını rahat biçimde yaydı. "Dik otur, Peter. Orada gargoyllara benziyorsun." Keating kıpırdamadı.

"Cortland Evlerinin mimarım seçme işinin bana kaldığına nereden hükmettin?"

Keating başını kaldırdı. Saplanan bu bıçak rahatlatmıştı onu. Evet, çok fazla şeyi varsaymış, Toohey'i gücendirmişti. Oydu nedeni. Tek nedeni oydu.

"Şey ... herkes diyor ki... bana dediler ki, o proje üzerinde büyük etkin varmış ... o insanlar kanalıyla ... Washington'da da, başka yerlerde de ..."

"Özel olarak. Mimarlık konularında uzman biri olarak. Başka bir şey değil."

"Evet, tabii... ben de ... onu demek istemiştim."

"Mimar tavsiye edebilirim. Hepsi o kadar. Hiçbir şey garanti edemem. Son söz bende değil."

"Benim de istediğim bu kadar zaten, Ellsworth. Senden bir tavsiye sözü ..."

"Ama Peter, birini tavsiye edersem, nedenini de söylemem gerekir. Etkimi ve nüfuzumu sırf dostları kayırarak için kullanamam, değil mı?"

Keating robdöşambra baktı, pudra süngerleri, diye düşündü. Nedeni pudra süngerleri? Beni rahatsız eden o. Onu üzerinden bir çıkarsa...

"Senin mesleki itibarın pek eskisi gibi değil, Peter."

"Ama sen dostları kayırmak dedin, Ellsworth ..." Sesi bir fısıltıydı.

"Eh, tabii dostunum. Her zaman dostun oldum. Bundan kuşku duymuyorsun herhalde, değil mi?"

"Hayır ... duyamam, Ellsworth ..."

"Eh, sevinebilirsin öyleyse. Bak, sana doğrusunu söyleyeyim. Köşeye kısıldık o lanet olası Cortlandt'da. O işin tatsız bir kuyruğu var. Gordon Prescott'a, Gus Webb'e koparmaya çalıştım o işi. Onların çalışma alanına daha uygun gibi geldi. Senin bu kadar ilgi göstereceğini düşünmedim. Ama ikisi de sağlayamadı isteneni. Konut projelerinin en büyük sorunu nedir, biliyor musun sen? Maliyet, Peter. Doğru dürüst, modern bir site tasarımlamak, ama daireleri ayda on beş dolara kiraya verilecek şekilde çıkarabilmek. Bu bilmeceyi çözmeye çalıştın mı hiç? İşte Cortlandt'ı yapacak mimardan beklenen bu ... eğer öyle birini bulabilirlerse. Tabii aile seçmek de yardımcı oluyor. Kiraları kademeli yapıyorlar. Yılda on iki bin dolar kazanan aile, daireye daha çok kira ödeyebiliyor, böylece altı yüz kazanan ailelerin fiyatı ucuzlatılabiliyor. Anlarsın, sefilden süt sağıp daha sefil olana yardım. Ama yine de, binaların maliyetiyle sonraki bakım maliyeti olabildiğince düşük olmak zorunda. Washington'daki çocuklar, o eski usul toplu konutlardan istemiyorlar. Hani bilirsin, binalar yapılır, her dairesine on bin dolar para harcanır, oysa müteahhit işi iki bine de çıkarabilecek durumdadır. Cortlandt, model bir proje olacak. Bütün dünyaya örnek olacak. Daha önce hiç ulaşılmamış bir planlama dehasıyla yapısal ekonomi gerekiyor. Kodamanlar öyle istiyor. Gordon'la Gus başaramadı. Denediler, reddedildiler. Kaç kişinin denediğini duysan şaşarsın, Peter. Seni en parlak zamanında bile yutturamazdım o adamlara. Ne diyeceğim ki senin hakkında? Senin temsil ettiğin şey, lüks, yaldız ve mermer. İhtiyar Guy Francon, Cosmo-Slotnick Binası, Frink National Bankası, bir de Yüzyıllar dediğin, asla kendi parasını çıkaramayacak olan o kâbus. Bu adamlar ortakçı çiftçinin geliriyle, milyoner mutfağı istiyorlar o dairelere. Yapabilir misin dersin?"

"Benim bazı fikirlerim var, Ellsworth. Gelişmeleri izliyorum ... yeni yöntemleri inceledim ... ben aslında ..."

"Becerebilirsen senindir. Beceremezsen, benim bütün dostluğumun bile sana bir yararı olmaz. Tanrı da biliyor ya, istiyorum sana yardım etmeyi. Yağmurda kalmış yaşlı tavuklara benziyorsun. Bak, senin için şöyle yapabilirim, Peter; yarın benim ofise gel, sana tüm bilgileri vereyim. Al, eve götür; bakalım kafanı çatlatıp bir şeyler bulabilecek misin. Bir kumar oyna istiyorsan. Ön planı yap. Hiçbir konuda söz veremiyorum. Ama eğer onların istediğine birazcık yaklaşırsan, gerekli insanlara sunarım, tüm gücümle de desteklerim. Yapabileceğim bu kadar. Karar bana kalmıyor. Aslında sana kalıyor."

Keating oturmuş, ona bakıyordu. Gözleri kaygılı, hevesli ve umutsuzdu.

"Denemek istiyor musun, Peter?"

"Denememe izin verir misin?"

"Tabii veririm. Neden vermeyeyim? Bunca insanın arasında bulmacayı çözen sen olursan, çok sevinirim."

"Görünüşüme gelince, Ellsworth," dedi Keating birdenbire. "Şu görünüşüm ... başarısızlıklara çok üzüldüğüm için değil ... Neden böyle aşağıya kaydığımı anlayamadığım için ... En tepeden ... Hiç neden yokken ..."

"Eh, Peter, onu düşünmek çok korku verici bir şey olabilir. Açıklanamayan şeyler her zaman korkunçtur. Ama öyle bir korkuyla karşılaşmamak için yapabileceğin bir şey var. Bir an durup kendine, benim en tepede bulunmam için herhangi bir neden var mıydı, diye sormak. Hadi hadi Peter, gülümse biraz. Şaka yapıyorum. İnsan mizah anlayışını kaybetti mi, her şeyini kaybetmiş sayılır."

Ertesi sabah Keating ofise, Ellsworth Toohey'nin *Banner* Binası'ndaki küçük odasına uğradıktan sonra geldi. Elinde Cortlandt Evleri projesiyle ilgili tüm verileri içeren bir evrak çantası vardı. Öğlende çizim elemanlarından birini yollayıp sandviç aldırdı. Neil Dumont, "Yardım ister misin, Peter?" diye sordu. "Birbirimize danışır, biraz tartışırız ..." Keating başını iki yana salladı.

Gece sabaha kadar masasının başından kalkmadı. Bir süre sonra, artık kâğıtlara bakmayı kesmişti. Önüne yayılmış tabloları, rakamları düşünmüyordu. Onları zaten incelemiş, isteneni başaramayacağını anlamıştı.

Günün ağarmaya başladığını gördüğü, kilitli kapının dışında ayak sesleri duymaya başladığı zaman, iş saatlerinin başladığını anladı. Burada da, kentin her yerinde de. Yerinden kalktı, telefon rehberine uzandı. Numarayı çevirdi.

"Ben Peter Keating. Bay Roark'dan bir randevu isteyecektim."

Ulu Tanrım, diye düşündü beklerken, ne olur, kabul etmesin beni. Reddetsin. Sevgili Tanrım, reddederse ondan ömrümün sonuna kadar nefret etmeye hakkım olur. Kabul etmesin beni.

Sekreterin sakin sesi, "Yarın öğleden sonra dört sizin için uygun mu, Bay Keating?" diye sordu. "Bay Roark sizi o saatte görebilecek."

8

Roark, Peter Keating'e ilk bakışının getirdiği şoku göstermemesi gerektiğini biliyordu ... ama geç kaldığım da biliyordu. Keating'in dudaklarında belirli belirsiz bir gülümseme gördü. Çözülmenin bilincinde olduğunu, buna razı olmak zorunda kaldığını böyle göstermesi korkunçtu.

"Sen benden yalnızca iki yaş mı küçüksün, Howard?" diye sordu Keating ilk önce. Altı yıldır görmediği adamın yüzüne bakıyordu.

"Bilmiyorum, Peter. Galiba öyle. Ben otuz yedi yaşındayım."

"Ben de otuz dokuz ... o kadar."

İlerledi, Roark'un masasının karşısındaki sandalyeyi eliyle yoklayarak yakaladı. Roark'un odasının üç duvarım oluşturan pencerelerden giren ışık, gözlerini kamaştırmıştı. Gökyüzüne ve kente baktı. Burada yükseklik duygusuna kapılmamıştı. Binalar ayaklarının dibinde gibiydi. Gerçek bir kent değil de, oyuncak bir kentti sanki. Ünlü binaların minyatürlerinden yapılmış. Birbirine inanılmayacak kadar yakın ve bir o kadar küçük. Eğilse canının istediğini avucuna alabilirmiş gibi hissetti. Hareket halindeki siyah beneklere baktı. Otomobiller. Çok yavaş gidiyor gibiydiler. Parmak kadar bir bloku geçmeleri öyle uzun sürüyordu ki! Kentin taşlarını ve sıvalarını, ışığı yakalayıp geri savuran bir madde gibi gördü. Sıra sıra yassı, düşey düzlemler. Üzerlerinde nokta halinde pencereler. Her düzlem bir reflektör. Pembe, altın rengi ve mor. Aralarındaki duman mavisi çizgiler, onlara biçim, açı ve mesafe kazandırıyordu. Binalardan gökyüzüne ışık boşalıyordu. Gökyüzü yaz mavisiydi. Daha doğrusu, yanan bir ateşin üzerini örten su tabakası gibiydi. Tanrım, diye düşündü Keating. Kimdi bütün bunları yapan adamlar? Sonra hatırladı ... kendisi de o adamlardan biriydi.

Bir an Roark'un vücudunu gördü. Masanın arkasında, iki pencerenin birleştiği çizginin önünde, dimdikti. Sonra yaklaştı, onun karşısına oturdu.

Keating'in aklından çölde kaybolan, denizlerde boğulan insanlar geçiyordu. O sessiz ve ebedi gökyüzünün karşısında, son anda, gerçeği kabullenmek zorunda kalmış olmalıydılar. Şimdi kendisi de, dünyanın en büyük kentinin karşısında, gerçeği söylemek zorundaydı.

"Howard, öbür yanağını çevirmek dediklerinde kastettikleri o korkunç şey bu mu? Buraya gelmeme izin verişin mi?"

Sesini hiç düşünmüyordu. O seste gurur bulunduğunun farkında değildi.

Roark bir an ona sessizce baktı. Tek değişiklik yüzdeki şişlik değildi.

"Bilmiyorum, Peter. Hayır, değil. Gerçek anlamda bağışlamaktan söz ediyorlarsa yani. Eğer ben incinmiş olsam, asla bağışlanmazdım. Ama benim yapmakta olduğumu demek istiyorlarsa, o zaman evet. Bence bir insan diğer bir insanı incitemez. Önemli bir biçimde incitemez. Ne incitebilir, ne de yardım edebilir. Seni bağışlamamı gerektiren bir şey yok ortada."

"Var olduğuna inansaydın kendimi daha iyi hissederdim. Daha az zalim olurdu."

"Herhalde."

"Değişmemişsin, Howard."

"Belki de."

"Çekmem gereken ceza buysa, çekiyorum; onu bilmeni isterim. Çekiyorum ve anlıyorum. Bir zamanlar bu işten ucuz kurtulduğumu sanıyordum."

"Değişmişsin, Peter."

"Biliyorum."

"Ceza olmak zorundaysa üzgünüm."

"Üzüldüğünü de biliyorum. Sana inanıyorum. Ama ziyanı yok. En sonuncusu zaten. Aslında en büyüğünü, önceki gece çektim."

"Buraya gelmeye karar verdiğinde mi?"

"Evet."

"O halde artık korkma. Nedir mesele?"

Keating dikleşti. Sakindi. Üç gün önce ropdöşambrlı bir adamın karşısında otururkenki gibi değildi. Hemen hemen özgüveni vardı şimdi. Yavaş yavaş, kendine acımaksızın konuştu.

"Howard, ben bir asalak sayılırım. Bütün ömrümce asalak oldum. Stanton'da en iyi projelerimi hep sen çizdin. Ömrümde yaptığım ilk evi, sen çizdin. Cosmo-Slotnick Binası'nı sen çizdin. Ben hep senden beslendim, biz doğmadan önce gelip geçmiş, senin gibi adamlardan beslendim. Parthenon'u, Gotik katedralleri, ilk gökdelenleri yapan adamlardan. Onlar olmasaydı, ben taş üstüne taş koymasını bilmezdim. Benden önce yapılanlara, ömrüm boyunca bir tek yeni kapı tokmağı eklemiş değilim. Benim olmayanı aldım, karşılığında da hiçbir şey vermedim Verecek bir şeyim yoktu. Rol yapmıyorum Howard, ne dediğimin son derece farkındayım. Şimdi de buraya, beni tekrar kurtarmanı istemeye geldim. Eğer beni kovmak istersen, şimdi yap."

Roark yavaşça başını iki yana salladı, tek elini hareket ettirerek devam etmesine sessizce izin verdi.

"Herhalde biliyorsundur, mimar olarak işim bitti benim. Yo, fiilen bitmedi, ama hemen hemen sonu geldi. Başkaları bu durumda birkaç yıl daha dayanır, ama ben yapamam. Eski durumum nedeniyle yapamam. İnsanlar beni, olduğumdan başka bir şey sanmış oldukları için yapamam. İnsanlar aşağıya kayan birini asla bağışlamaz. Onların hayallerine ayak uydurmak zorundayım. Bunu da ancak, ömrüm boyunca hep yaptığım gibi yapabilirim. Taşımaya hakkım olmadan elde ettiğim şöhreti sürdürmek için, kendi çabamla ulaşmadığım bir başarının getireceği, hak etmediğim saygınlığa ihtiyacım var. Bana son bir şans tanındı. Bunun son şansım olduğunu biliyorum. Yapamayacağımı da biliyorum. Sana berbat bir şey getirip bunu düzelt demeyeceğim. Senin tasarımlamanı, benim imza atmama izin vermeni istiyorum."

"İş nedir?"

"Cortlandt Evleri."

"Konut projesi mi?"

"Evet. Duydun mu?"

"O konuda her şeyi biliyorum."

"Konut projeleriyle ilgileniyor musun, Howard?"

"Kim önerdi onu sana? Hangi koşullarla?"

Keating anlattı. Heyecansız bir sesle, Toohey'le konuştuklarım özet olarak ortaya serdi. Uzun zaman önce okuduğu bir senaryonun özeti gibi. Evrak çantasından kâğıtları çıkardı, masaya koydu, Roark onlara bakarken konuşmayı sürdürdü. Roark onun sözünü bir tek kere kesti. "Dur bir dakika, Peter. Sessiz kal." Keating uzun süre bekledi.

Roark'un elinin kâğıtları yavaşça kıpırdattığını görüyor, ama onun kâğıtlara bakmadığım biliyordu. Sonunda Roark, "Devam et," dedi. Keating bıraktığı yerden başladı. Hiç soru sormuyor, kendine soru sorma izni vermiyordu.

"Benim için böyle bir şey yapmana hiç neden yok herhalde," diye bitirdi sözlerini. "Bu sorunları çözebilsen, onlarla temasa geçer, işi sen yaparsın."

Roark gülümsedi. "Sence Toohey'i sollayabilir miyim?"

"Hayır. Hayır, bunu yapabileceğini sanmıyorum."

"Konut projelerine ilgi duyduğumu sana kim söyledi?"

"Hangi mimar duymaz ki?"

"Eh, ben duyuyorum. Ama senin sandığın anlamda değil."

Ayağa kalktı. Hızlı bir hareketle kalkmıştı. Sabırsız ve gergindi. Keating ilk düşüncenin kafasından geçmesine izin verdi. Roark'da bastırılmış heyecan görmek çok garip oluyordu.

"Bunu bir düşünmeme izin ver, Peter. Bunları burada bırak. Yarın gece evime gel. O zaman söylerim sana."

"Beni... reddetmiyor musun?"

"Henüz değil."

"Edebilirdin ... onca olup bitenden sonra ..."

"Boş ver onları."

"Yani, düşünecek misin ..."

"Şimdilik bir şey söyleyemem, Peter. Karar vermek zorundayım. Sen fazla güvenme. Senden imkânsız bir şey isteyebilirim."

"Ne istersen, Howard. Ne istersen."

"Yarın konuşuruz."

"Howard, ben ...sana nasıl teşekkür edebilirim ... Yalnızca düşünmeyi kabu ..."

"Bana teşekkür etme. Yapacaksam, kendime göre nedenlerim olacaktır. Senin kazanacakların kadar da, ben kazanmayı bekliyor olacağım. Hatta belki daha fazla. Başka türlü hiçbir şey yapmayacağımı unutma."

Keating ertesi akşam Roark'un evine geldi. Aradaki süreyi sabırsızlanarak mı geçirmişti, yoksa öyle bir şey hissetmemiş miydi, pek farkında değildi. Zihnindeki çürük, yayılmaya başlamıştı artık. Hareket edebiliyordu, ama ağırlığı yokmuş gibiydi.

Roark'un odasının orta yerinde durup yavaşça çevresine bakındı. Roark'un kendisine söylemediği şeyler için minnet duyuyordu. Ama sorduğu soruyla, o konulara kendi dikkatini kendisi çekmiş oldu.

"Burası Enright Evi, değil mi?"

"Evet."

"Sen yaptın!"

Roark başıyla evetledi, "Otur, Peter," dedi. Çok iyi anlıyordu.

Keating evrak çantasını getirmiş, yere koyup sandalyenin ayağına dayamıştı. Şişkindi çanta. Ağır görünüyordu. Keating onu dikkatli taşımıştı. Ellerini iki yana açtı, sonra hareketi unuttu, öylece kaldı.

"Evet?"

"Peter, bir an için kendini bu dünyada yalnız olarak düşünebilir misin?"

"Üç gündür öyle düşünüyorum."

"Hayır. Ben onu demek istemedim. Sana öğretildiği için hep tekrarladığın şeyleri unutup, kendi beyninle, hakkıyla düşünebilir misin? Anlamanı istediğim şeyler var. Bu ilk şartım. Ne istediğimi söyleyeceğim sana. Diğer insanlar gibi düşünürsen, o bir şey değil dersin. Ama öyle dersen, o zaman yapamam bu işi. Sen tümüyle anlamalısın. Bunun önemini bütün zihninle anlamalısın."

"Çalışırım, Howard. Ben sana ... dün dürüst davrandım."

"Evet. Öyle davranmasan, dün reddetmiş olurdum. Ama şimdi, en azından birazını anlayabilirsin gibi geliyor."

"Yapmak istiyor musun?"

"İsteyebilirim. Bana yeterince cazip bir teklif yaparsan."

"Howard ne istersen. Ne olursa. Ruhumu satmaya hazırım ..."

"İşte anlamanı istediğim şey de o. Ruhunu satmak dünyanın en kolay şeyidir. Bunu herkes her saat yapıyor. Ben senden ruhunu korumanı istesem ... bunun neden daha zor olduğunu anlayabilir misin?"

"Evet... evet, sanıyorum."

"Evet. Konuş bakalım. Cortlandt'ı yapmayı niçin isteyebileceğim konusunda bir geçerli neden söyle bana. Teklifini yap bana."

"Verecekleri bütün para senin olsun. Benim ihtiyacım yok. İki katını da verebilirim. Onların vereceği ücreti ikiyle çarparım."

"Beni daha iyi tanırsın, Peter. Bununla mı tahrik etmeye çalışacaksın beni?"

"Hayatımı kurtarmış olacaksın."

"Senin hayatını kurtarmayı niçin isteyeceğime dair bir nedenin var mı?"

"Yok."

"Eeee?"

"Çok büyük bir kamu projesi, Howard. İnsancıl bir proje: Gecekondularda oturan yoksulları düşün. Onlara azıcık paraları karşılığında doğru dürüst bir konfor sağlayabilirsen, soylu bir hareket yapmış olmanın doyumunu duyacaksın."

"Peter, dün daha dürüst davranmıştın."

Keating'in bakışları aşağıya kaydı, yere dikildi. Ancak duyulabilecek bir sesle, "Bunu yapmaya bayılacaksın," dedi.

"Evet, Peter. Şimdi benim dilimi konuşmaya başladın."

"Ne istiyorsun?"

"Şimdi beni dinle. Ben düşük kiralı konut projeleri üzerinde yıllardır çalışıyorum. Gecekondulardaki yoksulları aklımdan bile geçirmedim. Ben modern dünyamızın potansiyelini düşündüm. Yeni malzemeleri, yöntemleri, alıp kullanabileceğimiz icatları ve fırsatları. Günümüzde insan dehası bize öyle çok ürün sunmuş ki! Yararlanılacak öyle büyük olanaklar var ki! Ucuz, basit, zekice inşaat yapmak mümkün. Benim bunları inceleyecek bol bol vaktim oldu. Stoddard

Tapınağı'ndan sonra pek fazla işim olmadı. Sonuç beklemiyordum. Çalışmalarımın nedeni, bir malzemeye baktığımda, bununla ne yapılabilir, diye sormaktan kendimi alamayışımdı. Onu düşününce de, yapmak zorunda hissediyorum kendimi. Cevabı bulmak, mengeneyi parçalamak. Yıllarca uğraştım bunların üzerinde. Çok da sevdim. Çözmek istediğim bir sorundu, o yüzden uğraştım. Sen ayda on beş dolara kiraya verilecek dairelerin nasıl yapılacağını mı soruyorsun? Ben on dolarlığın nasıl yapılacağını söyleyebilirim sana."

Keating elinde olmadan öne doğru bir hareket yaptı.

"Ama önce senin düşünmeni istiyorum. Yıllarımı neden bu çalışmalara verdim sence? Para için mi? Şöhret için mi? İyilik olsun diye mi? Hayırseverliğimden mi?" Keating başını yavaşça iki yana sallıyordu. "Pekâlâ. Anlamaya başlıyorsun. O halde ne yaparsak yapalım, lütfen gecekondulardaki yoksullardan söz etmeyelim artık. Onların bu işle hiçbir ilgisi yok. Hoş bunu budala beyinlere anlatmaya çalışmak zor olurdu, ama neyse. Bak, ben müşterilerimi hiç mesele etmem. Yalnızca onların mimari ihtiyaçlarını düşünürüm. Onları yapacağım binaya tema olarak alırım. Malzememdir o benim. Tuğlalar gibi, çelik gibi. Tuğlayla çelik de benim amacım değildir. Yalnızca araçtır onlar. Peter, insanlar için bir şeyler yapmaya kalkışmadan önce, bir şeyler yapabilecek bir insan olmak zorundasın. Ama onu yapabilmek için de, yapmayı sevmelisin, yoksa ikincil sonuçları değil. İşi yani. İnsanları değil. Kendi eylemini. Sadakayı verdiğin kişileri değil. Eğer ihtiyacı olan insanlar benim tasarımladığım binada daha iyi bir hayat biçimi bulurlarsa, bundan memnun olurum. Ama o benim çalışmamın amacı değildir. Nedenim o değildir. Ödülüm de o değildir."

Pencereye yürüdü, kentin nehrin sularında titreyen ışıklarına baktı.

"Dün söylemiştin. Konut projelerine hangi mimar ilgi duymaz ki, demiştin. Ben o konunun ana fikrinden nefret ediyorum. Ayda on beş dolar verebilecek birine doğru dürüst bir daire sağlamak iyi bir iş .bence de ... ama diğer insanların sırtından değil. Vergileri yükseltiyorsa, diğer bütün kiralan yükseltiyorsa, kırk dolar kazanan adamı fare deliği gibi bir yerde oturmaya mecbur, ediyorsa, o zaman iyi bir şey değil. New York'da olan da bu. Modern bir apartman dairesinde oturmaya kimsenin parası yetmiyor. Ancak çok zenginlerle çok yoksullar oturabiliyor. Orta halli bir karıkocanın oturmak zorunda kaldığı o onarılmış eski evleri hiç gördün mü? Dolap kadar mutfaklarını, su tesisatlarını biliyor musun? Onlar öyle yaşamaya zorlanıyor, çünkü yeterince beceriksiz değiller de ondan. Haftada kırk dolar kazanıyorlar diye, konut projelerine almıyorlar onları. Oysa lanet olası projenin parası hep onlardan çıkıyor. Vergileri veren onlar. O vergiler yüzünden, kendi kiraları yükseliyor. Onarılmış eski evden, onarılmamış eski eve, oradan da daha kötüsüne taşınmak zorunda kalıyorlar. Benim niyetim, hiç kimseyi yalnızca on beş dolar kazanabiliyor diye cezalandırmak değil. Ama kırk kazananın niçin cezalandırdığını anlıyorsam Allah belamı versin. Hem de daha beceriksiz olanın hatırı için. Biliyorum, bu konuda dünya kadar teori var, ciltler dolusu tartışmalar var. Ama sonuçlara bak bir. Mimarlara gelince, onlar yine de hükümet projelerinden yana. Planlı kent diye çığlıklar atmayan bir mimar gördün mü sen hiç? Kabul edilecek planın seninki olacağından nasıl emin olabiliyorsun, diye sormak isterdim onlara. Onunki olsa bile, o planı başkalarına zorla empoze etmeye niçin hakkı olsun? Onunki değilse, o zaman yaptığı onca çalışma nereye gitti? Herhalde ikisini de istemem, diyecektir. Onun istediği bir konsey, bir konferans, işbirliği. Sonucu da 'Yüzyılların Marşı' olur. Peter, o komitede sekiz kişiydiniz. Her biriniz tek başına çalışsaydı, komitenin çıkardığı işten iyisini çıkarabilirdiniz. Bir gün kendine, neden diye sor."

"Galiba biliyorum ... Ama Cortlandt..."

"Evet. Cortlandt. Şu ana kadar sana nelere inanmadığımı söyledim. Neyi istediğimi ve bunu

istemeye ne hakkım olduğunu anlayasın diye. Onu istemek zorundayım. Ben hükümet konut projelerine inanmam. O işin soylu amaçlarını falan da dinlemek istemem. Bence hiç soylu değil o amaçlar. Ama onun da önemi yok. Benim asıl kaygım o değil. Evlerde kimlerin oturacağı, siparişi kimlerin verdiği de önemli değil. Yalnızca evin kendisi önemli. Eğer yapılacaksa, bari doğru dürüst yapılsın."

"Sen ... o evleri yapmak mı istiyorsun?"

"Bu sorunla uğraştığım bunca yıl boyunca, sonuçları uygulamada görebileceğimi ummaya cesaret bile edememiştim. Neler yapılabileceğini büyük çapta ortaya koyma fırsatını bekleyemeyeceğimi biliyordum. Senin o hükümet projelerin inşaat maliyetlerini o kadar arttırdı ki, artık özel kişiler bu tür projelere kalkışamıyor, düşük kiralı daireler yapmaya cesaret edemiyor. Hiçbir hükümet de, hiçbir işi bana verecek değil. O kadarını sen de anlamıştın zaten. Toohey'i aşamazsın, demiştin. Bir tek o değil. Ben bugüne kadar hiçbir gruptan, kuruldan, konseyden, komiteden iş almış değilim. İster özel, ister kamu sektörü olsun. Ancak Kent Lansing gibi biri çıkar, benim için bir savaş verirse, o başka. Bunun da bir nedeni var, ama şu anda onu konuşmak zorunda değiliz. Anlamam istediğim şey şu: Sana neden ihtiyacım olduğunu biliyorum. Demek ki yapacağımız anlaşma, adil bir anlaşma olacak."

"Senin mi bana ihtiyacın var?"

"Peter, ben bu işi seviyorum. Onu yapılmış görmek istiyorum. Onu gerçek haline dönüştürmek, canlı hale getirmek, işlerlik kazandırmak istiyorum. Ama canlı şeyler hep bileşiktir. Bu ne demek, biliyor musun? Bir bütündür. Temizdir, katıksızdır, saftır, tamamdır, kesiksizdir. Bileşme ilkesini bilirsin, değil mi? Bir düşünce. Bir tek düşünce. O binayı ve her parçasını yaratan düşünce. Kimsenin değiştiremeyeceği, el süremeyeceği düşünce. Cortlandt'ı tasarımlamak istiyorum. Onu yapılmış görmek istiyorum. Tam benim tasarımladığım gibi yapılmış görmek istiyorum."

"Howard ... buna kolay demeyeceğim."

"Anlıyor musun?"

"Evet."

"Ben yaptığım işlerin karşılığında para almayı severim. Ama bu seferlik ondan vazgeçmeye hazırım. O işi benim yapmış olduğumun bilinmesini de severim. Ama ondan da vazgeçebilirim. Kiracıların yaptığım evde mutlu olmasını isterim. Ama onun o kadar da önemi yok. Tek önemli olan, benim amacım, benim ödülüm, benim başlangıcım ve benim sonum, işin kendisidir. Benim işim benim yolumdan yapılmalı. Bana bunu teklif et, karşılığında her şeyi alabilirsin. Mecburum vermeye. Benim işim, benim yolumdan. Özel, kişisel, egoist bir amaç. Ben ancak böyle çalışabilirim. Buyum ben."

"Evet, Howard. Anlıyorum. Tüm zihnimle."

"O halde sana teklifim şu: Ben Cortlandt'ı tasarımlarım. Sen imzayı atarsın. Tüm paraları sen alırsın. Ama oranın tam benim tasarımladığım gibi yapılacağını garanti edersin."

Keating onun gözlerine baktı, bakışlarım kaçırmadı. Bir an, sessizce bakıştılar.

"Peki, Howard." Sonra ekledi. "Bekledim. Ne istediğini anlamış olduğumu anlayasın, ne söz verdiğimin farkında olduğumu bilesin diye."

"Kolay olmayacağını biliyor musun?"

"Çok zor olacağının farkındayım."

"Öyle olacak. Çok büyük bir proje olduğu için. Özellikle de hükümet projesi olduğu için. Pek çok

insanın parmağı var, her birinin yetkileri var, herkes o yetkisini bir şekilde kullanmak isteyecektir. Zor bir savaş vereceksin. Benim inançlarımın cesareti gerek sana."

"Ona layık olmaya çalışacağım, Howard."

"Benim sana sunduğum bu güvenin, herhangi bir hayırseverlik hareketinden daha kutsal, 'daha soylu' diyelim istersen ... olduğunu anlamadıkça, başaramazsın. Bunun bir iyilik olmadığını, bunu senin hatırın için ya da içinde oturacak kiracıların hatırı için yapmadığımı, kendim için yaptığımı anlaman gerek. Senin de bu anlaşmaya ancak bu şartlarla hakkın var."

"Evet, Howard."

"Bunu-nasıl başaracağını kendin planlamaksın. İşverenlerle çok sağlam, sugeçirmez bir anlaşma imzalaman gerek. Ardından da, her beş dakikada bir karşına çıkacak her bürokratla savaşman gerek. Belki bir yıl boyunca, belki de daha uzun süre. Benim elimde, senin sözünden başka bir garanti yok. Onu vermek ister inisin bana?"

"Söz veriyorum."

Roark cebinden daktiloyla yazılmış iki kâğıt çıkardı, ona uzattı.

"İmzala."

"Ne bu?"

"İkimizin arasında bir anlaşma. Bütün şartlarımızı sıralıyor. Her birimize bir kopya. Herhalde hukuksal bir geçerliliği yoktur. Ama seni bununla tehdit edebilirim. Gerçi mahkemeye veremem. Ama ilan edebilirim. Eğer istediğin saygınlıksa, bu anlaşmanın açıklanmasına izin veremezsin. Herhangi bir anda cesaretin tükenirse, teslim olduğun anda her şeyi birden kaybedeceğini hatırla. Ama sözünü tutarsan, bak ben de sana söz veriyorum, orada yazılı... bunu hiçbir zaman, hiç kimseye açıklamayacağım. Cortlandt senin olacak. Yapım bittiği gün, bu kâğıdı sana yollarım, istersen yakarsın."

"Peki, Howard."

Keating imzaladı, kalemi ona uzattı. Roark da imzaladı.

Keating oturduğu yerden bir an ona baktı, sonra yavaşça, kafasındaki bulanık düşünceyi netleştirmeye çalışıyormuş gibi konuştu:

"Kime sorsan, senin budalalık ettiğini söylerdi ... Herkes benim kârda olduğumu söylerdi."

"Sen toplumun verebileceği her şeyi alıyorsun. Paranın tümü sende kalıyor. Verilebilecek onurları, alkışları, şöhreti alıyorsun. Kiracıların minneti de senin olacak. Bana gelince ... ben de hiç kimsenin kimseye veremeyeceği şeyi alıyorum. İnsan onu ancak kendi kendine verebilir. Ben Cortlandt'ı yapmış oluyorum."

"Seninki benim aldığımdan fazla, Howard."

"Peter!" Sesi zafer kazanmış gibiydi. "Bunu anlayabiliyor musun?"

"Evet..."

Roark masaya yaslanıp yavaşça güldü. Keating onun bu kadar mutlu bir ses çıkardığım hiç duymamıştı.

"İşleyecek bu iş, Peter. İyi gidecek. Bir terslik olmayacak. Harika bir şey yaptın şu anda. Bana teşekkür edip her şeyi mahvetmedin."

Keating sessizce başını salladı.

"Rahatla artık, Peter. Bir içki ister misin? Ayrıntıları bu gece konuşmayalım. Sen orada otur ve bana alış. Benden korkmaktan vazgeç. Dün söylediklerinin hepsini unut. Bu olay hepsini sildi zaten. En baştan başlıyoruz. Ortağız artık. Sana düşen işler ayrı. O da önemli iş. Ben işbirliğini böyle anlıyorum işte. Sen insanlarla ilişkilere bakıyorsun. Binayı da bana bırakıyorsun. Her birimiz en iyi bildiğimiz işi yapıyoruz. Elimizden geldiği kadar iyi yapıyoruz."

Keating'e yürüyüp elini uzattı.

Keating oturduğu yerden kalkmadan, başını da kaldırmadan; uzatılan eli sıktı. Parmakları bir an o elin çevresinde sıkıştı.

Roark ona bir içki getirdiğinde, Keating üç yudumu peş peşe yutup çevresine bakındı. Parmaklan kadehi sımsıkı kavramıştı. Kolu titremiyordu, ama kadehteki buzun fıkırdadığı duyuluyordu. Göze görünür hiçbir hareket olmadığı halde.

Gözleri odada dolaştı, Roark'un üzerinden kaydı. Düşünüyordu. Bilerek yapmıyor, diyordu içinden. Beni incitmek için yapmıyor. Elinde değil. Farkında bile değil zaten. Ama vücuduna sinmiş artık. Dünyada kendinin var olduğuna sevinen bir yaratığın görünümü. Birden farkına vardı. Herhangi bir canlının var oluşundan ötürü sevinç duyabileceğine, kendisi hiçbir zaman inanmamıştı.

"Sen o kadar gençsin ki, Howard ... Çok gençsin ... Bir zamanlar sana fazla yaşlı, fazla ciddisin, demiştim ... hatırlıyor musun? Francon'un ofisinde, benim yanımda çalışıyordun."

"Boş ver, Peter. Hatırlamadıkça çok iyi idare ediyordun."

"Senin iyiliğinden. Dur, çatma kaşlarını. Bırak da konuşayım. Bir şeyler konuşmam şart. Biliyorum, o konuyu açmamı istemiyorsun. Tanrım, ben de hiç istemiyordum! O gece kendimi o konuya karşı çelikleştirmem gerekmişti. Kafama firlatabileceğin şeylere karşı. Ama sen yapmadın. Eğer şu anda yer değiştirseydik, burası benim evim olsaydı... neler yapar, neler söylerdim, düşünebiliyor musun? Sen hiç kibirli biri sayılmazsın."

"Yo, hayır, aşırı kibirliyim. Öyle demek istiyorsan. Ben hiç mukayese yapmam. Kendimi başka biriyle ölçer gibi düşünmem. Hiçbir şeyin parçası olarak ölçülmem. Bunu reddederim. Katıksız bir egoistim ben."

"Evet. Öylesin. Ama egoistler iyi yürekli değildir. Oysa sen iyi yüreklisin. Tanıdığım en egoist ve en iyi insansın. Anlamı yok bunun."

"Belki de o kavramların anlamı yok. Belki o kelimeler, insanlara öğretilen anlamlara gelmiyor. Ama o konuyu bırakalım şimdi. Eğer mutlaka bir şeyler konuşacaksan, neler yapacağımızı konuşalım." Açık pencereden bakmak üzere biraz eğildi. "Şurada duracak," dedi. "Şu karanlık yer. Cortlandt'ın yeri orası. Bittiğinde onu penceremden görebileceğim. Kentin parçası olacak o zaman. Peter, bu kenti ne kadar çok sevdiğimi sana hiç söylemiş miydim?"

Keating bardağındaki içkinin geri kalanını da yuttu.

"Ben artık gideyim, Howard. Bu akşam iş yok bende."

"Birkaç güne kadar aranın seni. Hep burada buluşsak daha iyi olur. Ofisime gelme. Orada görülmek istemezsin. Bilileri bir şeyler anlayabilir. Ben çizimleri bitirdikçe, sen kendin onları temize çekmek zorundasın. Kendi çizgi üslubunla. Benim çizgilerimi tanıyan insanlar vardır."

"Evet... peki."

Keating kalktı, bir an kararsız bakışlarla evrak çantasına baktı, sonra eğilip onu eline aldı. Birkaç

karmaşık veda kelimesi mırıldandı, kapıya yürüdü, durdu, elindeki çantaya bir daha baktı.

"Howard ... bir şey getirdim ... sana göstermek üzere."

Geri döndü, çantayı masaya koydu. "Bunu kimseye göstermedim." Parmakları kayışları açmaya çalışıyordu. "Anneme de, EIlsworth Toohey'e de ... Sen bana söyle, bunda hiçbir..."

Roark'a yaptığı resimlerden birkaçını uzattı.

Roark önce birine, sonra diğerlerine baktı. Gerektiğinden uzun süre bakıyordu her birine. Gözlerini kaldırabilecek kadar kendine hâkim olduğunda, Keating'in söyleyemediği kelimeye cevap olarak başını iki yana salladı.

"Çok geç, Peter," dedi yavaşça.

Keating başıyla evetledi. "Herhalde... ben de biliyordum."

Keating gidince, Roark kapının kanadına dayandı, gözlerini yumdu. İçindeki acıma duygusu midesini bulandırıyordu.

Bunu daha önce hiç hissetmemişti. Henry Cameron ayaklarının dibine yıkıldığı zaman da, Steven Mallory kendini yatağa atıp hıçkırdığı zaman da. O dakikalar temiz dakikalardı. Oysa bu, tam acımaydı. Değeri ve umudu olmayan bir insanı görmek, sonun geldiği duygusu, çaresi olmaması. Utanç vardı bu duyguda. Bir insan hakkında böyle bir yargıya vardığı için, kendinden utanıyordu. Hiç saygı içermeyen bir duygu hissettiği için.

Acıma bu, diye düşündü; sonra başını şaşkınlıkla kaldırdı. Bu kadar canavarca bir duygunun iyilik ve sevap sayılabilmesi için bu dünyada müthiş bir terslik olması gerektiğini düşünüyordu.

9

Gölün kıyısında oturmaktaydılar. Wynand bir kayanın üzerine çökmüş, Roark yere uzanmış, Dominique de çimenlerin üzerine dimdik oturmuştu. Etekleri çevresine yayılmış durumdaydı.

Wynand'ın Evi, karşılarındaki tepedeydi. Arazi teraslar halinde yayıla yayda yükseliyor, o tepeyi oluşturuyordu. Ev de yatay dikdörtgenler biçimindeydi. Sonunda düşey bir uzantıyla son buluyordu. Adım adım gerileyen bloklar halindeydi. O blokların her biri bir odaydı. Her birinin boyu ve biçimi, taban hizalarını basamak basamak ayırmaktaydı. Sanki ilk adımı oluşturan salondan sonra, bir el yavaşça hareket etmiş, öbür adımı oluşturmuştu. Daha sonra da diğerlerini. Birer birer. Her biri biraz daha kısa, daha kesin. Sonuncusu da gökyüzünün bir yerinde bitiyordu. Tepeye doğru yükselen terasların hareketi devam ediyormuş, vurgulanıyormuş, hızlanıyormuş, stakato bir finale ulaşıyormuş gibi.

Wynand, "Ona buradan bakmak hoşuma gidiyor," dedi. "Dün bütün günü burada geçirdim. Duvarlarda ışığın değişmesini seyrettim. Howard, sen bir binayı çizerken günün her saatinde ışığın her açıdan o eve neler yapacağını biliyor musun? Güneşi sen mi kontrol ediyorsun?"

"Tabii." Roark başını kaldırmadan konuşmuştu. "Ama ne yazık ki burada kontrol edemiyorum. Biraz çekil, Gail. Gölge yapıyorsun. Sırtıma düşen güneşi severim."

Wynand de yere, otların üzerine indi. Roark yüzüstü yatmış, yüzünü koluna dayamıştı. Turuncu saçları, gömleğinin beyaz kolu üzerindeydi. Öne uzanan tek elinin avucu yere dönüktü. Dominique o parmakların arasından yükselen otlara baktı. Parmaklar ara sıra kıpırdıyor, bir otu tembel bir zevkle kırıyordu.

Göl arkalarındaydı. Köşeleri koyulaşmaya başlayan, yamyassı bir çarşaf. Sanki çevredeki ağaçlar yaklaşıyor ve gece, gölü sımsıkı sarmaya hazırlanıyordu. Güneş parlak bir şerit oluşturmaktaydı suların ortasında. Dominique eve baktı, oradaki pencerede durup, şurada uzanmış yatan insana bakmaktan ne kadar hoşlanacağını düşündü. Eli yerde. Yorgun. İçi boşalmış.

Bir aydır o evde oturuyordu. Burada yaşayacağını hiç düşünmemişti. Derken bir gün Roark, "Ev on gün sonra hazır olacak, Bayan Wynand" demiş, kendisi de, "Peki, Bay Roark," diye cevap vermişti.

Evi kabul etmişti Dominique. Elini üzerinden kaydırdığı merdiven tırabzanlarını, soluduğu havayı çevreleyen duvarları, akşamları parmağıyla bastırdığı elektrik düğmelerini, Roark'un duvarlara döşediği kablolardan gelen ışığı, musluğu açtığında akan suyu, onun planladığı boruları, Ağustos akşamları şöminede yanan ateşi. Onun çizimindeki gibi, taşların bir araya gelerek oluşturduğu şöminede. İçinden, her an, diye düşünüyordu. Varlığımın her ihtiyacı. Sonra, neden olmasın? dedi kendi kendine. Vücudum için de aynı şey. Ciğerler, kan damarları, sinirler, beyin ... hepsi aynı kontrolün altında. Evle bir hissediyordu kendini.

Wynand'ın kollarında yattığı geceleri, gözlerini açtığı zaman Roark'un tasarımladığı odaya bakmayı kabullendi. Vücudunun doyum bulamayan açlığına cevap olan, ya da o açlıkla alay eden zevki, dişlerini sıkarak karşıladı, ona teslim oldu. Kendisine bunu verenin hangi erkek olduğunu bilmeden. Yoksa ikisi birden mi?

Wynand onun odada yürüyüşüne, merdivenlerden inişine, pencerede duruşuna bakıyordu. Bir ara, "Evin elbise gibi bir kadına uygun çizilebileceğini bilmezdim," dedi. "Sen buradaki halini benim gibi göremiyorsun. Bu evin nasıl tümüyle senin olduğunu bilemiyorsun. Her açısıyla, her odasının her parçasıyla, senin için bir çerçeve burası. Senin boyuna, senin vücuduna göre ölçeklenmiş. Duvarların

dokusu bile, senin teninin dokusuna uyuyor. Garip biçimde uyuyor. Stoddard Tapınağı burası. Ama bir tek kişi için yapılmış ve ayrıca benim. İstediğim de buydu. Kent sana dokunamaz burada. O kentin seni benden alacağını hissettim hep. Neyim varsa o verdi bana. Neden hep içimde, günün birinde bedelini isteyeceği duygusu var acaba? Ama burada güvendesin ve benimsin."

Dominique'in içinden bağırmak geldi: "Gail, hiçbir zaman olmadığım kadar ona aitim."

Wynand'ın yeni evlerine gelmesine izin verdiği tek konuk Roark'tu. Dominique de, Roark'un hafta sonlarında yaptığı bu ziyaretleri kabul ediyordu. Kabul etmesi en zor olan da buydu. Onun kendisine işkence etmek için gelmediğini biliyordu aslında. Wynand öyle istiyor diye geliyor, Wynand'la birarada bulunmaktan hoşlanıyordu. Akşamlan yukarı çıkmadan önce, eli merdivenin tırabzanında, Roark'a dönüp konuştuğunu hatırlıyordu. "Sabah istediğiniz saatte kahvaltıya inebilirsiniz, Bay Roark. Yemek odasındaki düğmeye basın, yeter." "Teşekkür ederim, Bayan Wynand. İyi geceler."

Bir keresinde onu yalnızken gördü. Bir an için. Sabahın erken saatiydi. Dominique bütün gece uyumamış, holün karşı tarafındaki odada yatan Roark'u düşünmüştü. Sonra ev daha uyanmadan kalkmıştı yataktan. Tepeden aşağıya inmiş, çevresindeki arazinin doğadışı sessizliğinde bir rahatlama bulmuştu. Gündüzdü ama henüz güneş yoktu. Yapraklar hiç kıpırdamıyordu. Bekler gibi bir sessizlik içindeydiler. Bir ara arkasında ayak sesleri duydu, durdu, bir ağacın gövdesine yaslandı. Roark omzuna mayosunu atmıştı. Gölde yüzmeye gidiyordu. Dominique'in önünde durdu. Çevredeki arazi gibi sessiz durup birbirlerine baktılar. Roark hiçbir şey söylemedi, dönüp yoluna devam etti. Dominique ağaca dayanmayı sürdürdü. Bir süre sonra o da eve doğruldu.

Şimdi gölün yanında otururlarken, Wynand'ın konuştuğunu duydu:

"Dünyanın en tembel yaratığıymışsın gibi görünüyorsun, Howard."

"Öyleyim."

"Hiç kimsenin böylesine gevşediğini görmemiştim."

"Üç gece uykusuz kal da bak."

"Sana dün gel demiştim."

"Gelemedim."

"Burada kendinden mi geçeceksin yoksa?"

"İsterdim. Harika bir duygu." Başını kaldırdı. Gözleri gülüyordu. Tepedeki evi görmüyormuş, ondan söz etmiyormuş gibi konuştu: "Böyle ölmek isterdim. Bir kıyıya böyle uzanmış durumda. Gözlerimi yummak ve bir daha geri dönmemek."

Dominique içinden, benim düşündüğümü düşünüyor, dedi. O ortak yanımız hâlâ var. Gail anlayamaz bunu. Gail'le onun arasında yok. Bu yalnızca benimle onun arasında.

Wynand, "Seni budala." dedi. "Hiç sana uymuyor bu sözler. Şaka olarak bile. Sen bir şey uğruna kendini parçalıyorsun. Nedir yaptığın?"

"Şu an için, havalandırma bacaları. Çok inatçı bacalar."

"Kimin için?"

"Müşteriler... Türlü türlü müşterim var artık."

"Geceleri çalışmak zorunda mısın?"

"Evet. Bu insanlar için, öyle. Çok özel bir iş. Ofise bile getiremiyorum."

"Neden söz ediyorsun sen?"

"Hiç. Aldırma sen. Yarı uyuyorum zaten.[1]"

Dominique bu sefer de, bu Gail'e saygı, dedi. Teslim olma güveni. Kediler gibi gevşiyor. Oysa kediler, sevmedikleri insanların yanında hiç gevşemezler.

Wynand, "Yemekten sonra seni tekmeyle üst kata atıp kapını kilitleyeceğim," dedi. "On iki saat uyuyacaksın bu gece."

"Peki."

"Erken kalkmak ister misin? Güneş doğmadan birlikte yüzelim."

"Bay Roark yorgun, Gail," dedi Dominique. Sesi sertti.

Roark tek dirseği üzerinde doğrulup ona baktı. Dominique onun gözlerindeki anlayışı gördü.

"Kötü alışkanlıklar ediniyorsun, Gail," diye devam etti sözlerine. "Kente uzaktan gelip gidenlerin huyları bunlar. Kendi sayfiye saatlerini, alışık olmayan konuklara zorla kabul ettirmeye kalkıyorsun." Bir yandan içinden, seni göle inerken gördüğüm o bir an benim olsun, diye yakarıyordu. Gail'in her şeyi aldığı gibi onu da almasına izin verme. "Bay Roark'a *Banner*'da çalışan bir işçiymiş gibi emirler veremezsin." Wynand neşeyle, "Kimseye emir vermek beni bu kadar keyiflendirmez," dedi. "Tutturabilirsem."

"Tutturuyorsun."

Roark, "Emir almak beni rahatsız etmiyor, Bayan Wynand," dedi. "Gail gibi nitelikli birinden olunca."

Ne olur, bu sefer ben kazanayım, diyordu Dominique. Ne olur... Senin için hiçbir önemi yok ... anlamsız bir şey. Ama ... hayır de ona. Ona ait olmayan, o bir anlık duruşumuzun hatırı için, hayır de.

"Bence dinlenseniz daha iyi olur, Bay Roark. Yarın geç saate kadar uyumanız gerek. Hizmetçilere sizi rahatsız etmemelerini söylerim."

"Yo, hayır, teşekkür ederim. Birkaç saate kadar bir şeyim kalmaz, Bayan Wynand. Kahvaltıdan önce yüzmek hoşuma gider. Sen hazır olduğun zaman kapıyı vur, Gail. Birlikte ineriz."

Dominique dönüp göle, tepelere baktı. Görebildiği alanda ne bir tek başka insan, ne de bir tek ev vardı. Yalnızca su, ağaçlar ve güneş. Kendi dünyaları. Hakkı var, diye düşündü. Birbirlerine aitti onlar. Üçü de.

Cortlandt Evleri'nin çizimleri altı bloktan oluşuyordu. Her biri on beş kat yüksekliğindeydi. Her biri düzensiz bir yıldız biçimindeydi. Merkez bir şafttan dışarıya uzanan kollar gibi. Şaftlarda asansörler, kalorifer sistemleri, kablolar ve boralar vardı. Daireler dışarıya üçgen biçiminde çıkıntı yapmaktaydı. Aralardaki alanlar sayesinde, her biri üç yönden ışık ve hava alabiliyordu. Tavanlar prefabrikti, tç duvarlar plastik karolarla kaplıydı. Boya ve sıva istemiyordu. Tüm bora ve kablolar, tabanın kenarlarındaki madeni oluklar içine yerleştirilmişti. Gerektiğinde masrafsızca açılıp yenilenebileceklerdi. Mutfak ve banyolar komple ünite olarak, prefabrik hazırlanacaktı. İç partisyonlar hafif madendendi. Duvarlar katlanıp açılabiliyor, iki oda birleşip salon oluyor, istendiğinde duvar yerine çekilip iki küçük oda elde ediliyordu. Temizlenecek koridor veya geçit azdı. Binaların bakım ve onarım giderleri çok düşük olacaktı. Planın tümü, üçgenlerden oluşan bir kompozisyondu. Dökme beton binalar, basit yapısal çizgilerden oluşmaktaydı. Süs yoktu. Gereği de yoktu. Genel biçimde zaten bir heykel zarafeti vardı.

Ellsworth Toohey, Keating'in getirip masasına serdiği çizimlere hiç bakmadı. Gözü perspektif

resimdeydi. Ağzı açık, bakıp duruyordu o resme. Sonra başını arkaya attı, kahkahalarla gülmeye başladı.

"Peter," dedi. "Sen bir dâhisin."

Sonra ekledi: "Ne demek istediğimi anladın sanıyorum." Keating ona boş boş baktı. Merak yoktu gözlerinde. "Benim başararak için uğrunda bir ömür harcadığım şeyi başardın sen. Yüzyıllar boyunca nice insanların da çabaladığı şeyi başarmak sana kısmet oldu. Huşu ve hayranlık içinde sana şapkamı çıkarıyorum, Peter."

"Planlara bak," dedi Keating ona. "Her daire on dolara kiraya verilebilecek."

"Ona hiç kuşkum yok. Bakmak gerekmez. Eh, evet, Peter, kabul ederler bunu. Kaygılanma. Kabul ederler. Tebrikler, Peter."

"Seni koca budala!" dedi Gail Wynand. "Ne peşindesin sen?"

Roark'a *Bcınner'*ın o günkü nüshasını firlattı. İç sayfası açılarak katlanmıştı. Sayfadaki fotoğrafin altında, "Mimarın Cortlandt Evleri Çizimi" diye yazıyordu. "Astoria... Long Island'da inşa edilecek on beş bin dolarlık konut projesi: Keating & Dumont Mimarlık Şirketi."

Roark fotoğrafa baktı, sordu. "Ne demek istiyorsun?"

"Ne demek istediğimi bal gibi biliyorsun. Sanat galerimdeki eserleri imzalarına bakarak mı seçtim sanıyorsun sen? Eğer bunu Peter Keating çizdiyse, ben bugünkü *Banner'ın* her kopyasını yemeye hazırım."

"Bunu Peter Keating çizdi, Gail."

"Seni budala. Ne peşindesin sen?"

"Eğer söylemeye çalıştığın şeyi anlamak istemiyorsam, sen ne dersen de, anlamam zaten."

"Ben bir yazı yazarsam, belli bir konut projesinin Howard Roark tarafından tasarımlandığın açıklarsam, anlarsın. Başka gazetelerde çıkmayan bir yazı. Bay Toohey'e de hoş bir şaka olur. Çünkü bu lanet olası projelerin arkasındaki adamların arkasında o var."

"Böyle bir şey yayımlarsan seni mahkemelerde süründürürüm."

"Gerçekten yapar mısın?"

"Yaparım. Boş ver, Gail. Bu konuyu konuşmak istemediğimi anlamıyor musun?"

Daha sonra, Wynand o fotoğrafi Dominique'e gösterip sordu.

"Kim çizdi bunu sence?"

Dominique baktı, "Tabii," demekle yetindi.

"Nasıl bir 'değişen dünya[1], Alvah? Neyken ne oluyor? Kim değiştiriyor?"

Alvah Scarret'in yüzünün bir kısmı heyecanlıydı, ama daha çoğu sabırsızdı. "Değişen Dünyada Annelik" başlığım taşıyan başyazısına bakıyordu. Yazı Wynand'ın masasındaydı.

"Ne olacak ki, Gail," diye mırıldandı kayıtsız bir sesle.

"Ben de onu bilmek istiyorum. Ne olacak ki?" Wynand yazıyı eline alıp yüksek sesle okudu: "Bizim tanıdığımız dünya gitti. İşi bitti onun. Artık kendimizi kandırmaya gerek yok. Geri dönemeyiz İleriye gitmek zorundayız. Bugünün anneleri, kendi duygusal görüşlerini genişleterek bir örnek oluşturmak zorundalar. Çocuklarına duydukları bencil sevgiyi daha yüksek bir düzeye getirmek

zorundalar. O sevgiye herkesin çocuklarını da katmaları gerekiyor. Anneler mahallelerindeki her çocuğu sevmeli. Hem mahallelerindeki, hem kentlerindeki, hem ülkelerindeki, hem de koskoca dünyadaki her çocuğu, kendi küçük Mary'leri, Johnny'leri kadar sevmeli." Wynand burnunu buruşturdu. "Alvah? ... Zırvalar sıralamanın bir zararı yok ... ama bu tür zırva?"

Alvah Scarret ona bakmamakta direniyordu.

"Sen çağın gerisine kaldın, Gail," dedi. Alçak sesle konuşuyordu. Uyan vardı sesinde. Sanki dişlerini gösteren bir şey vardı. Bugün için değil... İlerde olacaklar için.

Bu davranış Alvah Scarret'e öyle aykırıydı ki, Wynand konuyu sürdürme isteğini tümüyle kaybetti; başyazının üzerine kalemiyle çapraz bir çizgi çekti. Ama o mavi çizgide bir yorgunluk vardı. Ucu bulanık bitiyordu. "Git, başka bir şey çırpıştır, Alvah," dedi.

Scarret kalktı, kâğıdı aldı, döndü, tek kelime söylemeden odadan çıktı.

Wynand onun arkasından şaşkın bakışlarla baktı. Bir yandan eğleniyor, bir yandan da hafiften içi bulanıyordu.

Gazetesinin adım adım, hissettirmeden benimsediği yeni eğilimi yıllardır fark etmekteydi. Kendisinden o yolda bir emir gelmeden. Haber yazılarının yeni eğilimini, muğlak atıfları, yarı imaları, garip yerlere yerleştirilen garip sıfatları, bazı konuların vurgulanışını, hiç gerekmediği halde bazı yerlere siyasal yargılar konulmasını gözden kaçırmış değildi. Eğer bir haberde işverenle işçi arasındaki bir anlaşmazlık anlatılıyorsa, işveren sırf kelimelerin gücüyle suçlu gösteriliyordu. Gerçekler ne olursa olsun. Geçmişten söz edilirken hep, "karanlık geçmişimiz" ya da "ölü geçmişimiz" denilmekteydi. Birinin kişisel amacından söz edildiğinde, "bencillikten kaynaklanan" amaç oluyordu o hemen. Ya da "açgözlülükten kaynaklanan" amaç oluyordu. Hergün yayınlanan bulmacalarda bile, "Modası geçmiş bireyler" soruluyor, cevabı "Kapitalistler" olarak çıkıyordu.

Wynand bütün bunlara omuz silkip geçmişti. Gülmüştü hatta. Adamlarımı iyi eğittim ben, demişti içinden. Eğer günün moda argosu buysa, çocuklar onu otomatik olarak benimsiyor, demişti. Hiçbir anlamı yoktu bunların. Başyazıda ve yorumlarda olmaması yeterdi. Gerisi önemli değildi. Günün modası işte. Pek çok modanın gelip geçtiğini görmüştü o.

"Wynand Okumuyoruz" kampanyasına da kaygılandığı yoktu. O kampanyada tuvaletlere yapıştırılan etiketlerden bir tane edindi, kendi Lincoln'unun camına yapıştırdı, altına, "Biz de okumuyoruz" yazısını ekledi. Tarafsız bir gazetenin fotoğrafçısı onu görüp fotoğrafını çekene kadar tuttu o etiketi orada. Meslek hayatı boyunca ona çok kişi savaş açmış, çok kişi lanet okumuş, çok kişi kınamıştı. Hem de en büyük finansal güçler bir araya gelerek yapmışlardı bunları. Gus Webb diye birinin yaptıklarından korkacak değildi herhalde.

Banner'ın eski popülerliğini biraz kaybettiğini biliyordu. Omuz silkerek, "Geçici bir moda," dedi Scarret'e. Ya bir yarışma açar, ya kupon dağıtır, tirajı arttırıp bütün bunları unuttururdu istediği anda.

Kendini eyleme geçiremiyordu. Çalışma isteğini hiç bu kadar yoğun biçimde hissetmemişti Her sabah ofisine sabırsız bir hevesle giriyordu. Ama bir saat geçtiğinde, duvarların eklem yerlerini seyredip çocuk şarkıları mırıldanmakta olduğunu fark ediyordu. Can sıkıntısı değildi bu. Bir esnemenin doyumunu bile getirmiyordu. Esnemek isteyip esneyememek gibiydi daha çok. İşini sevmediği söylenemezdi. Biraz tatsızlaşmıştı iş, o kadar. Onu karar vermeye zorlayacak düzeyde değil tabii. Yumruklarını sıktıracak kadar değil. Yalnızca burun deliklerini kasacak kadar.

Dalgın dalgın, halkın zevkinin bu yeni trendinden kaynaklanıyor, diye düşünmekteydi. O da bu yolu

izlemeli, olayı ustaca kullanmalıydı. Diğer modalar için yaptığı gibi. Ama izleyemiyordu. Eleştirdiğinden değil. Mantıkla benimsediği pozitif bir tutum değildi bu. Önemli bir nedenden ötürü meydan okuyor da değildi yeni akıma. Ama içinde bir titizlik duygusu vardı. Hemen hemen bekâretle ilgiliymiş gibi. İnsanın çamura basmadan önce duyduğu çekingenlik. Önemi yok, geçecek, dedi kendi kendine. Başka konulara merak sardıkları anda, hemen toparlarım. Bu seferkine bulaşmadan beklemek istiyorum.

Alvah Scarret'le konuşurken neden içinde bir tedirginlik duygusu uyandığım açıklayamıyordu. Her zamankinden daha keskin bir duygu. Alvah'nın öyle bir yazı yazmış olması gerçi garipti. Ama başka bir şey daha vardı. Alvah'nın odadan çıkışında bir hava vardı. Artık patronun fikrini dikkate alması gerekmediğine inanıyormuş gibi.

Alvah'ı kovmam gerekir, diye düşündü, sonra kendi kendine güldü. Alvah Scarret'i kovmak, ha? Dünyanın dönüşünü durdurmak gibi bir şeydi bu. Hatta... *Banner'*ı kapatmak gibi bir şey.

Ama o yaz ve sonbahar ayları boyunca, *Banner*'ı çok sevdiği günler de olmuştu. Öyle günlerde, gazeteyi masaya açar, avuçlarını o taze mürekkeplere değdirir, sayfalarda Howard Roark'un adını okudukça kendi kendine gülümserdi.

Onun odasından çıkan emir, ilgili her departmana ulaşmıştı: Howard Roark'u destekleyin. Sanat bölümünde, gayrimenkul bölümünde, başyazılarda, yorum yazılarında, diğer sütunlarda, Howard Roark'un ve binalarının adları düzenli olarak gözükmeye başladı. Gerçi tabii bir mimarın reklamını yapma fırsatı pek de sık doğmuyordu. Binaların haber değeri fazla sayılmazdı. Ama *Banner,* Roark'un adını okurlarına her fırsatta duyurma kurnazlığını göstermekteydi. Yazılan her şey Wynand'ın denetiminden geçiyordu. Bu tür malzeme, *Banner* için oldukça şaşırtıcıydı. Bir kere, zevkli ve düzeyli bir ifadeyle kaleme alınıyordu. Sansasyon hikâyeleri yoktu. Roark'u kahvaltı ederken gösteren fotoğraflar yoktu. İnsani ilgiye yer verilmiyor, bir adamı zorla satma peşine düşülmüyordu. Yalnızca bir sanatçının büyüklüğüne yönelik, iyi düşünülmüş, nazik bir saygı vardı.

Wynand akşam olup yeni evine döndüğünde, salonun sehpası üzerinde hep *Banner'*ı görmeye başlamıştı. Oysa evliliğinden bu yana, evine bu gazetenin girmesine izin vermemişti. İlk gördüğünde gülümsemiş, hiç bir şey söylememişti.

Sonra bir akşam konuyu açtı. Gazeteyi eline alıp sayfalan çevirdi, yazlık evlerle ilgili yazıyı buldu. Bu yazının büyük bölümü Monadnock Vadisi'nin tariflerinden oluşuyordu. Başını kaldırıp karşıda oturan Dominique'e baktı. Dominique şöminenin ateşinin yanına, yere oturmuştu.

"Teşekkür ederim, sevgilim."

"Neye, Gail?"

"Evimde *Banner'*ı görmekten memnun olacağım zamanı bildiğin, anladığın için."

Kalkıp yürüdü, yere, onun yanına oturdu, kolunu onun incecik omuzlarına attı.

"Bunca yıldır *Banner'ın* reklam ettiği onca politikacıyı, sinema artistini, ziyarete gelen grandükleri, adi sokak katillerini düşün," dedi. "Tramvay şirketleriyle, kırmızı fener mahalleleriyle, evde sebze yetiştirmekle ilgili büyük kampanyalarımı düşün. Ama bu sefer inandığımı söyleyebiliyorum, Dominique."

"Evet, Gail..."

"Hep istediğim, sonunda kavuştuğum ve kullanmadığım bunca güç. Şimdi görecekler neler yapabileceğimi. Ona saygı göstermeye zorlayacağım onları. Hak ettiği şöhreti kazandıracağım ona. Kamuoyu, ha? Ben ne dersem odur kamuoyu."

"Sence kendisi istiyor mudur bunları?"

"Herhalde istemiyordun Ama bana vız gelir. İstemese de ihtiyacı var. Ben de vereceğim ona. Bunların onun olmasını istiyorum. Mimar olarak, halkın malı o. Bir gazetenin onun hakkında yazı yazmasını engelleyemez."

"Onun hakkındaki bütün bu yazıları.... sen mi yazıyorsun?"

"Çoğunu."

"Gail, ne kadar büyük bir gazeteci olabilirmişsin?"

Kampanya gerçekten de sonuç getirdi. Ama Wynand'ın beklemediği türden sonuçlar getirdi. Genel kamuoyu aslında kayıtsız kaldı. Ama aydın çevrelerde, sanat dünyasında, mesleğin içinde, insanlar Roark'a gülmeye başlamışlardı. Wynand'ın kulağına, "Roark mu? Ha, evet, Wynand'ın bebeği!" gibi yorumlar geliyordu. *"Banner*'ın yeni kahramanı." "Sarı basının dâhisi." *"Banner* şimdi sanat satmaya başladı... îki kutu kapağı gönderin." "Zaten belli değil miydi? Roark hakkında baştan beri böyle düşünmüştüm ben. Wynand Gazeteleri'ne yakışacak türden bir yetenek."

"Görürüz bakalım," diyordu Wynand tiksintiyle. Ve kişisel kampanyasını sürdürüyordu.

Baskı yapabileceği insanların yapım işlerini hep Roark'a verdiriyordu. İlkbahardan bu yana, Roark'un ofisine Hudson kıyısında bir yat kulübü binası, bir iş hanı, iki de özel ev getirmişti. "Sana altından kalkamayacağın kadar çok iş bulacağım," diyordu. "Sana ziyan ettirdikleri onca yılı telafi ettireceğim."

Austen Heller bir akşam Roark'a, "Söylememe izin verirsen, galiba biraz öğüde ihtiyacın var, Howard," dedi. "Tabii bu Bay Gail Wynand olayından söz etmek istiyorum. Korkunç bir şey. Onunla ikinizin böyle yakın arkadaş olmanız, ömrümde inandığım bütün mantıksal kavramlara meydan okuyor. Ne de olsa, insanlar sınıflara ayrılır... yoo, Toohey'nin dilini konuşuyor değilim. Ama arada aşılamayacak sınır çizgileri vardır."

"Evet, vardır. Ama onların nerelere çizileceği konusunda hiç kimse kesin bir şey söyleyememiştir."

"Eh, dostluğun seni ilgilendirir. Ama bu işin bir yönü var ki hemen durdurulmalı. Bu sefer beni mutlaka dinlemeni istiyorum."

"Dinliyorum."

"Sana bulduğu bütün bu işler çok iyi tabii. Eminim bunun ödülünü alır, cehennemde birkaç kat yukarda bir yere yerleştirilir. Oraya gideceği kesin çünkü. Ama *Banner*'da seninle ilgili yayınladığı şeyleri hemen kesmesi gerek. Sen durdurmalısın onu. Wynand Gazeteleri'nin desteğinin bir insanı lekelemeye yeterli olduğunu bilmiyor musun?" Roark bir şey söylemedi. "Sana profesyonel olarak zarar veriyor bunlar, Howard."

"Verdiğini biliyorum."

"Onu durduracak mısın?"

"Hayır."

"Ama neden?!!"

"Dinlerim dedim, Austen. Sana Wynand'i anlatının demedim."

Bir sonbahar öğle sonrasında Wynand, Roark'un ofisine geldi. Akşamları sık sık uğruyordu. Sonra ofisten birlikte çıkarlarken, "Güzel bir akşam," dedi. "Bir yürüyüş yapalım, Howard. Sana göstermek istediğim bir yerim var."

Yola düşüp Hell's Kitchen'a doğru yürüdü. Koskoca bir dikdörtgen alanın çevresini dolaştılar. Dokuzuncu Cadde'yle On Birinci Cadde arasındaki iki blok. Roark o alandaki köhne tuğla binalara, çarpılmış kapılara, çürümekte olan tahtalara, daracık aralıklara gerilen iplere asılmış gri çamaşırlara baktı. Bunlar hayat belirtisi olmaktan çok, habis bir çürümüşlüğün yayılmasına benziyordu.

"Burası senin mi?" diye sordu Roark.

"Hepsi."

"Bana neden gösteriyorsun? Bir mimara bunu göstermenin, bir tarla dolusu ceset göstermekten beter olduğunu bilmiyor musun?"

Wynand karşı kaldırımda, cephesi beyaz fayans kaplanmış kafeyi gösterdi. "Oraya oturalım," dedi.

Pencerenin yanına, temiz bir madeni masaya oturdular; Wynand kahve ısmarladı. Kentin en iyi lokantalarında ne kadar rahatsa, burada da o kadar rahattı. O zarif hali, burada garip bir nitelik kazanıyordu. Bu yere hakaret etmiyor, sanki burayı değiştiriyordu. Davranışını hiç değiştirmeyen bir kral gelmiş gibi. Girdiği her evi saraylaştırıyormuş gibi. Dirseklerini masaya dayayıp eğildi, kahvenin buharının arasından Roark'a baktı. Gözlerini kısmıştı. Eğleniyor gibiydi. Tek parmağıyla sokağın karşı kaldırımını gösterdi.

"İlk aldığım mülk orasıydı, Howard. Çok uzun zaman önceydi. O günden beri elimi sürmedim."

"Neye saklıyordun?"

"Sana."

Roark ağır bir kupaya benzeyen fincanı dudaklarına götürdü, bakışlarını Wynand'ınkilerden ayırmadan, gözlerini kısarak, eğlenerek baktı. Wynand'ın hevesli sorular beklediğini biliyor, ama sormuyor, sabırla bekliyordu.

"Seni inatçı piç," diye kıkırdadı Wynand. Teslim olmuştu. "Pekâlâ. Dinle. Burası benim doğduğum yer. Mülk almayı düşünecek yaşa geldiğimde burayı aldım! Birer ev, birer ev. Her bloku ayrı ayrı. Çok uzun sürdü. Daha iyi bir yer alıp daha çok ve daha hızlı para kazanabilirdim, ama buna tümüyle sahip oluncaya kadar bekledim. Yıllarca kullanmayacağımı bildiğim halde. Çünkü günün birinde Wynand Binası'nın burada yükseleceğine daha o zamandan karar vermiştim. Tamam, peki, istediğin kadar sakin kal. Yüzünün şu anda ne hale geldiğini gördüm bir kere."

"Ah, Tanrım, Gail ..."

"Ne oldu? Yapmak mı istiyorsun onu? Çok mu istiyorsun?"

"O uğurda hayatımı verebilirim sanıyorum ... Ama o zaman binayı yapamazdım tabii. Duymak istediğin bu muydu?"

"Onun gibi bir şey. Hayatım isteyecek değilim. Ama bir kere olsun soluğunun boğazına tıkandığını görmek hoş bir şey. Şaşırdığın için teşekkür ederim. Demek Wynand Binası'nın ne anlama geldiğini anlıyorsun. Kentin en büyük binası. Ve en şahane."

"Böyle isteyeceğini biliyorum."

"Henüz yapacak değilim. Ama ben bunca yıldır bekledim, şimdi sen de benimle birlikte bekleyeceksin. Bir bakıma, sana işkence etmek hoşuma gidiyor, onu biliyor musun? Her zaman istediğimi de biliyor musun?"

"Biliyorum."

"Seni buraya getirişim, yaptıracağım gün buranın senin olacağım söylemek içindi. Bekledim, çünkü

kendimi hazır hissetmiyordum. Seni tanıdığım zaman, hazır olduğumu anladım. Sen mimar olduğun için değil. Şimdi biraz daha beklememiz gerekiyor. Bir iki yıl falan. Ülke kendini topallayana kadar. Şu sıra bina yapmak için uygun bir zaman değil. Tabii herkes gökdelenlerin günü artık geçti, diyor. Modern değil diyor. Benim hiç aldırdığım yok. Kendini ödetirim ben ona. Wynand Kuruluşları'nın kentin her yanına saçılmış ofisleri var. Hepsini tek binada istiyorum. Yeterince büyük adamın da ipleri elimde olduğu için, geri kalan katlan da kolayca kiralamalarını sağlarım. Belki de New York'da yapılan son gökdelen olur. Daha iyi. En büyüğü ve en sonuncusu."

Roark karşı kaldırıma, lekeli köhne binalara bakıyordu. "Yıkılacak onlar, Howard. Hepsi. Dibine kadar yıkılıp dümdüz edilecek. Yönetimin benim elimde olmadığı yerler. Yerine bir parkla bir de Wynand Binası yapılacak. Bu kentin en güzel binaları ziyan oluyor, çünkü kimse göremiyor onları. Bu bina bütün mahalleyi diriltecek. Bir sürü insan beni izleyecek. Uygun bir semt değil, diyecekler. Bir yeri uygun mahalle yapan kimmiş, görecekler. Burası kentin yeni merkezi haline gelebilir kent yeniden yaşamaya başladığı zaman. Bütün bunları, henüz *Banner* dördüncü sınıf bir gazeteyken planladım. Yanlış hesaplamadım, değil mi? Ne olacağımı biliyordum ... Hayatıma bir anıt, Howard. Ofisime ilk defa geldiğinde ne demiştin, hatırlıyor musun? Hayatımın ifadesi. Geçmişimde hiç sevmediğim şeyler de var. Ama gurur duyduğum şeylerin hepsi kalıcı olacak. Ben gittikten sonra, o bina Gail Wynand olacak ... Zamanı gelince uygun mimarı bulacağımı biliyordum. Tabii parayla tuttuğum bir mimardan çok daha fazla değer taşıyacağım bilmiyordum. Böyle olduğuna memnunum. Bir tür ödül bu. Bağışlanmışım gibi bir şey. En son ve en büyük başarım, aynı zamanda senin de en büyük başarın olacak. Bu bina yalnız benim anıtım olmakla kalmayacak; aynı zamanda dünyada en çok değer verdiğim adama verebileceğim en güzel armağan olacak. Çatma kaşım, benim için böyle biri olduğunu biliyorsun. Şu karşı kaldırandaki kâbusa bak. Burada böylece oturup senin oraya bakışını seyretmek istiyorum. İşte onu yok edeceğiz biz ... Sen ve ben. Howard Roark'un Wynand Binası, onun içinden yükselecek. Doğduğum günden beri bekliyorum onu. Sen de doğduğun günden beri hayatının fırsatını bekliyorsun. İşte orada, Howard. Karşı kaldırımda. Sana ... Benden..."

10

Yağmur dinmişti ama Peter Keating, keşke yine başlasa, diyordu. Kaldırım pırıl pırıldı. Binaların duvarlarında koyu renk lekeler oluşmuştu. Gökten bir şey yağmadığına göre de, kent sanki soğuk terler döküyormuş gibi görünüyordu. Havada zamansız karanlığın ağırlığı vardı. Erken yaşlanma gibi tedirginlik verici bir şeydi bu. Pencerelerde sarı ışık havuzları göze çarpıyordu. Keating özlüyordu yağmuru. Ama sırılsıklamdı, iliklerine kadar.

Ofisten erken çıkmış, eve kadar yürümeye karar vermişti. Ofis gözüne gerçek değilmiş gibi gözüküyordu. Bir süredir öyleydi. Gerçeği ancak akşamları, gizlice Roark'un evine süzülürken bulabiliyordu. Süzülmek değil, gizli de değil, dedi, kendi kendine öfkeyle. Ama öyle olduğunu biliyordu. Gerçi her ziyaretçi gibi o da Enright Evi'nin lobisinden geçip asansöre biniyordu. Ama içinde belirli belirsiz bir tedirginlik oluyor, çevredeki herkesin yüzüne bakıyor, tanınmaktan korkuyordu. Anonim bir suçluluktu duyduğu. Kimseye yönelik değildi. Kurbanı olmadığı için de, daha korkunç bir suçluluk duygusu haline geliyordu.

Roark'dan Cortlandt Evleri'yle ilgili her detayın kaba çizimlerini alıyor, kendi eliyle çizip, sonra adamlarına temize çektirmek üzere götürüyordu. Talimat dinliyordu Roark'dan. İşverenler itirazlarda bulunduğu zaman neler söylemesi gerekiyorsa, onları bir bir ezberliyordu. Ses kayıt makinesi gibi emiyordu Roark'un söylediği her şeyi. Daha sonra adamlarına çizim talimatı verirken, sesi plak gibi çıkıyordu. Aldırdığı yoktu buna. Hiçbir konuda soru sormuyordu.

Şu anda ağır adımlarla yürümekteydi. Yağmayan yağmurla yüklü havanın içinden, acele etmeden geçmekteydi. Başını kaldırdığında, çok iyi tanıdığı binaların kuleleri yerine, bir boşluk gördü. Sise ya da buluta benzemiyordu. Sessiz bir yıkıntı başarmış gri bir tabaka gibiydi. Binaların gökyüzünde kayboluşu onu her zaman rahatsız eden bir görünümdü. Gözlerini indirdi, yoluna öyle devam etti.

İlk farkına vardığı, ayakkabılar oldu. Kadının yüzünü daha önce görmüş olması gerektiğini biliyordu. Herhalde gözlerini içgüdüsel bir hareketle kaçırmış, bilinçli dikkatini o ayakkabılara yöneltmişti. Topuksuz, kahverengi yürüyüş pabuçlarıydı bunlar. İyi yapılmış pabuçlardı. Çamurlu kaldırımlar üzerinde, pırıl pırıl cilalıydılar. Çamura da, güzelliğe de aldırmıyor gibi bir halleri vardı. Keating'in gözleri kahverengi eteğe yükseldi, oradan ciddi dikimli, pahalı ceketi buldu. Üniforma gibi soğuk bir ceketti. Derken o el. Pahalı eldivenin tek parmağında bir delik vardı. Ceketin yakasında, çok dikkat çeken bir broş göze çarpıyordu. Çarpık bacaklı bir Meksikalı. Pantolonu kırmızı minedendi. O broş oraya, şık görünme umuduyla tutturulmuştu. İncecik dudaklar, gözlük camları, gözler.

"Katie," dedi.

Catherine bir kitapçı dükkânının vitrini önündeydi. Bakışları, bakmakta olduğu kitap ile karşısındaki insanı tanıma arasında kararsızdı. Derken tanıma baskın çıktı, yüzünde beliren gülümsemeyle kendini gösterdi. Gözleri bir anlığına tekrar o kitaba döndü, o işi bitirip adı kafasına not etmeye çalıştı. Sonra Keating'e döndü. Gülümsemesi tatlıydı. Acı duyguları bastırma çabası yansıtmadığı gibi, sevinç de yansıtmıyordu. Yalnızca tatlı bir gülümsemeydi.

"A, Peter Keating," dedi. "Merhaba, Peter."

"Katie ..." Ne elini uzatabiliyor, ne de ona yaklaşabiliyordu.

"Evet, şurada sana rastlamak inanılır şey mi? Aslında New York da her kasabadan farksız. Ama kasabalar kadar güzel değil." Sesinde gerginlik yoktu.

"Ne yapıyorsun burada? Ben sanıyordum ki ... duyduğuma göre..." Catherine'in Washington'da iyi bir işi olduğunu biliyordu. İki yıl önce oraya taşınmıştı.

"İş seyahati. Yarın dönüyorum. Yakındığım da yok. New York öyle ölü, öyle yavaş ki."

"Eh, işini sevdiğine memnun oldum ... yani eğer ... onu demek istedin, değil mi?"

"İşimi sevmek mi? Ne saçma bir söz. Washington bu ülkenin tek olgun yeri. İnsanlar başka yerde nasıl oturabiliyor, anlayamıyorum. Sen neler yapıyorsun, Peter? Geçen gün adını gazetede gördüm. Önemli bir konudaydı."

"Ben ... çalışıyorum ... Fazla değişmemişsin, Katie. Yani gerçek anlamda değişmemişsin. Değil mi? Yani yüzün ... eskisi gibi ... bir bakıma ..."

"Eh, bir tek yüzüm var, o da bu. İnsanlar bir iki yıl görüşmediler mi, neden hep değişmekten söz ederler? Dün Grace Parker'a rastladım, hemen görünüşümün envanterini çıkardı. Söyleyeceği her kelimeyi ben önceden biliyordum. Çok iyi görünüyorsun, hiç yaşlanmamışsın, falan filan. İnsanlar pek dışarlıklı."

"Ama gerçekten iyi görünüyorsun ... Seni görmek çok güzel..."

"Ben de seni gördüğüme sevindim. İnşaat sanayii nasıl?"

"Bilmiyorum ... Senin okuduğun Cortlandt olmalı ... Cortlandt Evleri'ni yapıyorum. Bir konut projesi..."

"Evet, tabii. Oydu. Çok iyi bir insansın, Peter. Bu işi yalnız özel sektör kârları için ve dolgun bir ücret karşılığında değil, sosyal bir amaçla üstlenmen çok güzel. Bence mimarlar para peşinde koşmayı bırakıp hükümet işlerinin de biraz ucundan tutmalı, kendilerine daha geniş amaçlar edinmeli."

"Çoğunun elinden gelse, bunu hemen kapardı. Yarıp girmesi en zor çetelerden biri. Tam anlamıyla kapalı bir ..."

"Evet, evet, biliyorum. Meslek dışından olanlara, bizim çalışma yöntemlerimizi anlatabilmeye imkân yok zaten. Bu yüzden de hep aptalca, can sıkıcı şikâyetler duyuyoruz. Wynand Gazeteleri'ni okuma, Peter."

"Hiç okumam ben Wynand Gazeteleri'ni. Onun bu konuyla ne ilgisi var ... ha, ben ... Aslında neden söz ettiğimizi bilmiyorum, Katie."

Onun bana hiçbir borcu yok, diye düşündü. Ya da ... her türlü öfkeyi ve nefreti yöneltebilirdi ona. Ama insani tepki diye de bir şey vardı. Herhalde sesinde biraz gerginlik olmalıydı. Ama yoktu.

"Aslında konuşacağımız çok şey olmalı, Peter." Bu sözler Keating'i keyiflendirmeliydi, ama söylenişleri o kadar kolay olmamıştı. "Ne olursa olsun, bütün gün burada dikilip duramayız." Kolundaki saate göz attı. "Benim bir saat kadar vaktim var. Beni bir yere götür de birer fincan çay içelim. Senin de ihtiyacın var bir sıcak çaya. Donmuş görünüyorsun."

"Peki, Katie. Harika olur. Ben ..." Keşke teklif eden o olmasaydı, diye geçirdi içinden. Öyle yapmaları gerekirdi tabii. Keşke gerekeni kendisi düşünseydi. En azından, Katie bu kadar çabuk düşünmeseydi. "Güzel, sessiz bir yer bulalım ..."

"Thorpe'a gideriz. Köşeyi dönünce hemen orada bir tane var. Çok da güzel sandviçler veriyorlar."

Karşıya geçerlerken Keating'in koluna giren de o oldu. Öbür kaldırıma varınca, onun kolundan çıktı. Bu hareketi otomatikti.

Kendisi farkına bile varmamıştı.

Thorpe'un kapısından girince, pasta ve şekerlemelerin bulunduğu tezgâhı gördüler. Kocaman bir kâsede şeker kaplı bademler, yeşil ve beyaz renkleriyle Keating'in gözünü kamaştırdı. Portakal kokuyordu içerisi. Işıklar loştu. O koku, ışığı da yapış yapış gösteriyordu. Masalar fazla küçüktü. Birbirine de çok yakındı.

Keating cam masaya konmuş dantel desenli kâğıda bakarak oturdu. Ama gözlerini Catherine'e doğru kaldırdığında, tedbirli olmanın hiç de gerekmediğini anladı. İnceleyici bakışlardan rahatsız olmuyordu Catherine. Yüzündeki ifade hep aynıydı. Keating ister onu incelesin, ister bitişik masadaki kadını. Kendi benliğinin bilincinde değilmiş gibiydi Catherine.

En çok değişen yeri ağzı, diye düşündü. Dudakları içine çekilmiş, ancak ağzın en iç kenarlarında pembelik kalmıştı. Emirler verecek bir ağız, diye düşündü Keating. Ama büyük emirler, zalim emirler değil. Küçük, ayrıntıcı emirler. Musluk tertibatı hakkında, dezenfektanlar hakkında. Gözlerin köşelerindeki minik kırışıklıkları gördü. Teni kâğıt gibiyken buruşmuş, sonra yeniden düzeltilmiş gibi.

Ona Washington'daki işini anlatıyordu. Keating dalgın dalgın dinledi. Kelimeleri duymuyor, yalnızca sesin tonunu duyuyordu. Kura ve çıtırtılı.

Kolalı üniforma giymiş bir kadın, siparişi almaya geldi. Catherine hemen konuştu:

"Çay sandviçleri. Lütfen."

Keating de, "Bir fincan kahve," dedi. Birden, Catherine'in kendisine bakmakta olduğunu gördü. Utandı o anda. Tek lokma yiyemeyeceğini itiraf edemezdi. Kızdırırdı bu itiraf Catherine'i. "Çavdar ekmekli, jambonlu sandviç herhalde," dedi.

"Peter, ne kötü yeme alışkanlıkları bunlar böyle! Bir dakika, garson. Onları istiyor olamazsın, Peter. Sağlığına çok zararlı. Taptaze bir salata ye. Kahve de bu saatte iyi bir şey değil. Amerikalılar çok fazla kahve içiyor."

"Peki," dedi Keating.

"Bir çay, bir de karışık salata getirin ... Ha, garson! Salatanın yanında ekmek getirmeyin. Kilo alıyorsun, Peter. Siz diyet kraker getirin. Lütfen."

Keating garsonun gitmesini bekledi, sonra umutla sordu.

"Değişmişim, değil mi, Katie? Çok berbat görünüyorum, değil mi?" Evet bile dese, aralarında bir bağ kurulmuş olacaktı.

"Ne? Ha, eh, herhalde. Sağlıklı bir şey değil. Ama Amerikalılar, dengeli beslenmeyi hiç bilmezler. Tabii erkekler görünüşlerine gereğinden fazla önem veriyor. Bugünlerde verimli üretim denilen şeyi, kadınlar üstlenmiş durumda. Kadınlar daha iyi bir dünya kuracak."

"İnsan nasıl kurar daha iyi bir dünyayı, Katie?"

"Eh, belirleyici faktörü düşünmek gerek. O da tabii ekonomik ..."

"Hayır, ben ... o anlamda sormadım ... Katie, ben çok mutsuz oldum."

"Bunu duyduğuma üzüldüm. Bugünlerde öyle çok insan aynı şeyi söylüyor ki! Çünkü geçiş dönemindeyiz. İnsanlar kendini köksüz hissediyor. Ama senin tutumun her zaman olumlu olmuştur, Peter."

"Sen... hatırlıyor musun onu?"

"Tanrım, Peter, sanki aradan altmış beş yıl geçmiş gibi konuşuyorsun."

"Ama öyle çok şey oldu ki. Ben ..." Birden kendini suya atmaya karar verdi. En doğrudan yol, en kolayıydı. "Ben evlenmiştim. Sonra boşandım."

"Evet. Onu okudum. Boşandığında sevinmiştim."

Keating öne doğru eğildi. Catherine devam etti.

"Karın Gail Wynand'ia evlenebilecek biri olduğuna göre, ondan kurtulduğun için şanslısın."

Kelimelerin birbirine eklenmesine yol açan o sabırsız ses, bunu söylerken de değişmemişti. İnanmak zorundaydı Keating. Catherine'in bu konuya verdiği önem bu kadardı.

"Katie, çok nazik ve anlayışlı davranıyorsun ... ama rol yapmayı bırak." Bunu söylerken, belki de rol yapmıyordur diye düşünüyor, korkuyordu. "Rol yapma ... O sıra benim hakkımda neler düşünmüştün, söyle yüzüme. Her şeyi söyle. Üzülmem. Duymak istiyorum. Anlamıyor musun? Duysam, kendimi daha iyi hissederim."

"Herhalde şimdi sitemlere başlamamı bekliyor olamazsın, Peter. Bu kadar çocuksu bir istek olmasa, kibirlisin derdim."

"O gün ne hissettin ... ben gelmeyince? Evlendiğimi duyduğun zaman ne düşündün?" Beyni böylesine uyuşmuşken kendisini olabildiğince gaddar olmaya iten şeyin ne olduğunu bilmiyordu. "Katie, acı çekmiş miydin o zaman?"

"Evet, tabii acı çektim. Bu tür durumlarda bütün gençler çeker. Ağladım, Ellsworth Dayıma bağırıp çağırdım, olmayacak hakaretlerde bulundum. Doktor çağırıp bana uyuşturucu ilaç verdirtmek zorunda kaldı. Haftalar geçtikten sonra, günün birinde sokakta düşüp bayıldım. Hiç nedensiz. Ayıp bir şey. Yani geleneksel şeylerin hepsi geçti başımdan. Herkese olur. Kızamık gibi. Ellsworth Dayım bana, neden istisna olmayı beklediğimi sordu." Keating her zaman, acının yaşayan anısından kötü bir şey yok sanırdı. Ama vardı daha beteri. Acının ölü anısı. "Ama tabii böylesinin daha hayırlı olduğunu biliyoruz artık. Kendimi seninle evli düşünemiyorum."

"Düşünemiyor musun, Katie?"

"Ne seninle, ne de başkasıyla. Yürümezdi, Peter. Ben ev hayatına yapı olarak uymuyorum. Çok bencil ve çok dar bir hayat. Tabii şu anda neler hissettiğini anlıyorum. Pişmanlığa benzer bir şey hissetmen, insan oluşundan kaynaklanıyor. Çünkü bu yaptığına, beni atlatmak denir." Keating yüzünü buruşturdu. "Öyle kelimeler kulağa ne garip geliyor, görüyor musun? Ama öyle duygular beslemen doğal. Normal bir refleks. Ama olaya tarafsız bakmalıyız. Olgun biçimde. Mantıklı olarak. Hiçbir şey o kadar ciddi değildir. Yaptığımız şeyleri değiştirmek de elimizden gelmez. Öyle şartlanmışız. Tecrübe hanesine bir çentik atar, kaldığımız yerden devam ederiz."

"Katie! Düşmüş bir kızı avutmak için konuşuyor değilsin. Kendini anlatıyorsun."

"Arada bir fark mı var? Herkesin sorunları aynı. Herkesin duyguları da aynı."

Keating onun, üzerine yeşil bir ot konmuş ekmek lokmasını kemirişine baktı, kendi siparişinin de gelmiş olduğunu gördü. Çatalını salata çanağının içinde dolaştırdı, kendini zorlayıp garip diyet krakerlerinden birini ısırdı. Birdenbire, insanın yemekleri otomatik olarak yeme alışkanlığını kaybetmesinin ne korkunç bir şey olduğunu düşündü. Şimdi bilinçli bir çabayla yemek zorundaydı. Çiğneme süreci bir türlü bitmek bilmiyordu. Habire çenesini oynatıyor, ağzındaki topağı küçültmeye çalışıyordu.

"Katie ... altı yıldır ... senden günün birinde, nasıl özür dileyeceğimi düşündüm. Şimdi fırsat

doğdu, ama özür dilemeyeceğim. Sanki... konunun dışındaymış gibi görünüyor. Bunu söylemek çok kötü ama öyle geliyor bana. Hayatımda yaptığım en kötü şeydi o. Ama seni incittiğim için değil. Seni incittim tabii, Katie. Belki senin bile fark etmediğin kadar. Ama en büyük günah o değildi ... Katie, istiyordum seninle evlenmeyi. Gerçek anlamda istediğim tek şey oydu. İşte bağışlanamayacak günah da o. İstediğim şeyi yapmamış oluşum. Öyle kirli, öyle amaçsız, öyle canavarca görünüyor ki! Tıpkı delilik gibi. Çünkü içinde mantık yok, gurur yok, acıdan başka hiçbir şey yok. Hem de ziyan olmuş acı. Katie, neden bize hep, istediğin şeyi yapmak kolaydır ve kötüdür diye öğretiyorlar? Neden kendimizi disipline almamız, kendimizi tutmamız gerektiğini söylüyorlar? Oysa istediğimiz şeyi yapmak dünyanın en zor şeyi. Çok büyük cesaret istiyor. Yani, gerçekten istediğimiz şeyi yapmak.

Benim de istediğim seninle evlenmekti. Falan kadınla yatmak istediğim gibi, sarhoş olmak istediğim gibi ya da gazetelerde adımı görmek istediğim gibi değil. Onlara arzu bile denemez. Arzulardan kurtulmak için yapar insanlar onları. Çünkü bir şeyi gerçekten istemek çok büyük sorumluluktur."

"Peter, bu söylediğin çok çirkin ve çok bencil bir şey."

"Belki. Bilemem. Sana her zaman doğruyu söyleme zorunluluğunu hissettim. Her konuda. Sen sormasan bile. Mecburdum buna."

"Evet, doğruyu söyledin hep. Çok takdir edilecek bir huy. Çok hoş çocuktun, Peter."

Keating'in canını yakan, tezgâhın üzerinde duran o şeker kaplı bademlerdi. Bunun farkına varınca öfkelendi. Bademler yeşil ve beyazdı. Yılın bu mevsiminde yeşil ve beyaz olmaya ne haklan vardı? St. Patrick Bayramı'nın renkleriydi onlar. Şekerci dükkânları hep böyle şekerler koyarlardı vitrinlerine o bayramda. St. Patrick Bayramı demek, ilkbahar demekti. Yo, ilkbahardan bile iyi. İlkbaharın başlamasından hemen önceki o harikulade beklentiyi simgelerdi o bayram.

"Katie, sana hâlâ âşığım demeyeceğim. Âşık mıyım, değil miyim, bilmiyorum. Kendime bunu hiç sormadım. Artık önemi de yok. Bunu söyleyişimin nedeni, herhangi bir şey umduğum, denemek istediğim için değil. Tek bildiğim, seni sevmiş olduğum, Katie. Seviyordum. İlk olarak şimdi söylüyor olsam bile. Seni seviyordum, Katie."

Catherine ona baktı. Memnun olmuş gibiydi. Duygulanmış değildi. Mutlu değildi. Acıyor değildi. Ama memnun olmuştu. Keating düşünüyordu. Eğer Katie gerçek anlamda bir kız kurusuna dönüşse, umutsuz bir sosyal görevli olsa, namus kavramına saklanıp seksi hor görse, o düşmanca tutum bile ... önem vermek sayılırdı. Ama bu ... bu eğlenen hoşgörü, aşkı insan hali diye görüyordu. Başına gelene razı oluyordu, o kadar. Herkes gibi. Yaygın bir zaaf. Önemsiz. O sözleri ona başka biri de söylese, yine memnun olurdu. Yakasına taktığı kırmızı mineli MeksikalI gibi bir şey. İnsanların kasıntılığına tiksinti dolu bir ödün.

"Katie ... Katie, diyelim ki bu sayılmaz. Zaten çok geç. O zamanki durumu değiştiremez, değil mi Katie? ... İnsanlar geçmişin fazla kesin olduğundan yakınırlar hep. Onu hiçbir şey değiştiremez, derler. Ama ben öyle olduğuna memnunum. Onu bozamıyoruz. Yine de, geçmişi düşünebiliriz ama öyle değil mi? Neden düşünmeyelim? Yani, senin dediğin gibi. Olgun insanlar olarak. Kendimizi kandırmadan. Umma cesaretine kapılmadan. Yalnızca geriye doğru bakmak ... New York'daki evinize ilk gelişimi hatırlıyor musun? Öyle zayıf ve ufacıktın ki! Saçların da darmadağınıktı. Başka hiç kimseyi sevmeyeceğimi söyledim sana. Seni kucağıma oturttum. Hiç ağırlığın yoktu. Senden başka hiç kimseyi sevmeyeceğim dedim. Sen de, biliyorum, dedin."

"Hatırlıyorum."

"Biz birlikteyken... Katie, öyle çok şeyden utanıyorum ki ... ama birlikte olduğumuz zamanlardan utanmıyorum. Sana evlenme teklif ettiğimde ... yo, sana hiçbir zaman evlenme teklif etmedim ... Yalnızca 'nişanlıyız' dedim. Sen de 'evet' dedin. Park kanepesinde oturuyorduk, kar yağıyordu."

"Evet."

"Ellerinde komik yün eldivenler vardı. Çocuk eldiveni gibi. Hatırlıyorum. Tüylerinin üzerinde su damlacıkları vardı. Kristal gibi parlıyorlardı. Çünkü yanımızdan araba geçmekteydi."

"Evet, ara sıra geriye bakmak bence de hoş. Ama insanın perspektifi zamanla genişliyor. Yıllar içinde insan manevî açıdan daha zenginleşiyor."

Keating uzun süre sessiz kaldı. Sonunda duygudan yoksun bir sesle, "Üzgünüm," dedi.

"Neden? Çok tatlısın, Peter. Hep söylemişimdir; asıl duygusal olanlar erkekler."

Bu rol değil, diye düşündü Keating. İnsan böyle rol yapamaz. Meğer ki içinden gelsin, kendisi için oynuyor olsun. O zaman da ne sınır kalır, ne çıkış yolu, ne gerçeklik ...

Catherine konuşmayı sürdürdü. Bir süre sonra, yine Washington'u anlatmaya başlamıştı. Keating gerektiğinde cevap veriyordu.

Geçmişle şimdiki zamanı, en basit biçimde birbirini izleyen kavramlar olarak görmüş olduğunu düşünüyordu. Geçmişte bir kayıp varsa, insan onu şimdiki zamanda çektiği acıyla ödüyordu. Acı o olaya bir ölümsüzlük getiriyordu. Ama insanın bir olayı böyle sine öldürebileceğini, geriye geçerli olarak mahvedebileceğini, hiç olmamış gibi bir hale getireceğini bilememişti.

Catherine saatine baktı, ağzından bir çığlık kurtuldu.

"Geç kaldım. Hemen kaçmalıyım."

Keating ağır bir sesle, "Seninle kalkmasam bir sakıncası var mı, Katie?" diye sordu. "Kabalık etmek istediğim için değil. Bence daha iyi olur."

"Tabii ki. Hiç aldırmam. Sokaklarda yolumu bulmayı beceririm nasılsa. Eski dostlar arasında resmiyete de gerek yok." Çantasıyla eldivenlerini alırken peçetesini buruşturup fincanına soktu. "New York'a geldiğimde sana bir telefon ederim, yine birlikte bir şeyler yeriz. Ama ne zaman olur, bilemem. Öyle meşgulüm, öyle çok yere gitmem gerekiyor ki! Geçen ay Detroit, haftaya St. Louis. Ama bir dahaki sefere New York'a yolladıklarında seni ararım. Hoşça kal, Peter. Sana rastlamak çok hoştu."

11

Gail Wynand güvertenin pırıl pırıl tahtalarına baktı. O tahtalarla ateş parçası haline gelmiş o pirinç kapı tokmağı, çevresindeki her şeydi. Kilometrelerce alanda yalnızca güneş vardı. Yanan gökle yanan denizin arasında, güneş. Aylardan şubattı. Yat hareketsizdi. Güney Pasifik'teydiler ve motorlar durmuştu.

Parmaklığın üzerinden eğilip suyun içindeki Roark'a baktı. Roark sırtüstü yatıyordu denizde. Vücudu dümdüz bir çizgi gibiydi. Kollarını iki yana açmış, gözlerini kapamıştı. Tenindeki yanık, en az bir ayını böyle geçirdiğini göstermekteydi. Wynand zamanı ve mekânı ölçmenin en iyi yolu olarak görürdü bunu. Yatının gücüne, Roark'un güneş yanığına bakarak. Kollarını parmaklığa çapraz dayamıştı.

Birkaç yıldır çıkmamıştı tekneyle. Bu sefer Roark'un tek konuğu olmasını istemişti. Dominique'i geride bırakmışlardı.

Wynand bir gün, "Kendini öldürüyorsun, Howard," demişti. Hiç kimsenin uzun süre dayanamayacağı bir tempoda çalışıyorsun. Monadnock bittiğinden beri böyle, değil mi? Acaba sana en zor gelecek şeyi yapmaya cesaretin var mı? Dinlenmeyi göze alabilir misin?"

Roark'un itiraz etmeden kabul edişine şaşmıştı. Roark güldü.

"İşimden kaçıyor değilim, eğer ona şaşıyorsan. Ne zaman durmak gerektiğini bilirim. Durdum mu da, tam duranım başka türlü duramam. İşi biraz aşırıya kaçırdığımın farkındayım. Son zamanlarda çok kâğıt ziyan ediyorum, çok kötü şeyler çiziyorum."

"Çok kötü çizdiğin de olur mu?"

"Başka mimarlardan çok herhalde. Hem özrüm de daha az. Bir tek iddiam olabilir, benim kötü çizdiklerim çöp kutusuna gidiyor."

"Bak, seni uyarıyorum; aylar sürecek bu gidişimiz. Bir hafta sonra pişman olur, dinlenmeyi öğrenmemiş insanlar gibi, çizim masamı özledim diye ağlamaya başlarsan, seni geri getirecek değilim. Yatıma bindim mi, çok kötü bir diktatör olunun. Ne istersen emrindedir orada. Ama kâğıtla kalem yok. Söz özgürlüğü bile vermeyeceğim sana. Sütunlardan, kirişlerden, sıvalardan, betonarmelerden söz etmek yasak. Sana yemek yemeyi, uyumayı, değersiz bir milyoner gibi yaşamayı öğreteceğim."

"Bir denemek hoşuma gider."

Ofisteki işler, birkaç ay boyunca Roark'a ihtiyaç göstermeyecek gibiydi. Elindeki işler, bitmişti. Yeni aldığı iki işe de, ancak baharda başlanacaktı.

Cortlandt için, Keating'e gerekecek tüm çizimleri bitirmişti. İnşaat neredeyse başlıyordu. Denize açılmadan önce, aralık ayının bir gününde Roark oraya, son bir kere bakmaya gitti. Bir grup meraklı seyircinin arasında isimsiz biri. Durdu, toprağı kazmaya başlayan makineleri seyretti. Temellerin atılacağı yer kazılıyordu. Doğu Nehri bir kirli su şeridi gibiydi. Onun ötesinde de, uçuşan kar tanelerinin gerisinde, kentin yumuşamış çizgileri belli olmaktaydı. Mavi renkli, suluboya bir resim gibi.

Wynand yanına Roark'u alıp uzun bir geziye çıkmak istediğini söylediğinde, Dominique itiraz etmedi. "Sevgilim, bunun senden kaçmak anlamına gelmediğini anlıyorsun, değil mi? Her şeyden uzak bir süreye ihtiyacım var. Howard'la olmak, kendi başıma olmak gibi, yalnız daha huzurlu."

"Tabii, Gail. Anlıyorum."

Ama Wynand ona baktığında birden güldü. Çok memnun olmuştu. "Dominique, kıskanıyorsun! Harika bir şey bu. Roark'a duyduğum minnet şu anda her zamankinden çok. Madem ki beni kıskanmanı sağlayabiliyor..."

Dominique ona kıskanıp kıskanmadığını da, kimi kıskandığını da söyleyemedi.

Yat, aralık ayının sonunda yola çıktı. Wynand konuğuna hiçbir disiplin uygulamak zorunda olmadığını anlayıp şaşırdığında, Roark sırıtıp duruyordu. Yol boyunca binalardan hiç konuşmadı. Saatlerce güvertede, güneş altında yattı, tembelliğin ustasıymış gibi davrandı. Az konuşuyordu. Öyle günler oluyordu ki, Wynand birbirlerine ne gibi cümleler söylemiş olduklarını bile hatırlayamıyordu. Belki de hiç konuşmamışlardı o gün. Duydukları huzur, iletişim yollarının en mükemmeliydi.

Bugün birlikte suya dalıp yüzmüşlerdi. Sudan ilk çıkan Wynand olmuştu. Şimdi parmaklığa dayanıp sudaki Roark'u seyrederken, elinde bulundurduğu gücü düşündü. İstese hemen motorların çalıştırılmasını emreder, buralardan uzaklaşır, kızıl saçlı çocuğu okyanusla ve güneşle başbaşa bırakırdı. Bu düşünce keyiflendirdi onu. Hem o gücü hissetmek, hem de dünyada hiçbir kuvvetin kendisine bunu yaptıramayacağının bilinci içinde Roark'a teslim olmak. Fiziksel araçların hepsi ondan yanaydı. Ses telleri biraz kasılıp gevşedi mi, birisi bir valfi açar, söz dinleyen makineler harekete geçerdi. Bu yalnızca ahlaki bir sorun değil, diye düşünüyordu. Yalnızca yapılan hareketin korkunçluğu da değil mesele. Bir kıtanın hayatı buna bağlı olsa, birisini sulara terketmek mümkün. Ama bu adamı değil. Şu anda çaresiz durumda olan kendisiydi. Gail Wynand'dı. Altında güvertenin güvenli tahtaları olduğu halde. Kendini sulara bırakmış yüzen Roark'un elindeki güç, yatın karnındaki tüm makinelerin gücünden büyüktü. Wynand içinden, çünkü makineleri doğuran güç o güç, diye geçirdi.

Roark yata çıktı. Wynand onun vücuduna baktı. Her yanından sular süzülüyordu.

"Sen Stoddard Tapınağı konusunda bir hata yapmışsın, Howard," dedi. "O heykel Dominique'in değil, senin heykelin olmalıymış."

"Hayır. Bunu yapmayacak kadar egoistim."

"Egoist mi? Egoistler bayılırdı buna. Sen kelimeleri çok garip anlamlarda kullanıyorsun."

"Doğru anlamda. Ben hiçbir şeyin simgesi olmak istemiyorum. Ben yalnızca benim."

Wynand güvertedeki şezlonga uzanmıştı. Döndü, arkasında kalan burundaki fenerin camına baktı. Işığı okyanusu yarıyor, kendisini de bir ışık perdesinin ardına alıp görünmez kılıyordu. Yatın hareketinin sesini dinledi, ılık havayı yüzünde hissetti. Çevresinde güverte vardı yalnızca.

Roark karşısında, parmaklığa yaslanmıştı. Siyah boşluğa karşı, upuzun, beyaz bir varlık. Başını kaldırmıştı. Wynand'ın gördüğü o resimdeki gibi. Bitmiş binaya bakarkenki gibi. Elleri parmaklıktaydı. Gömleği kısa kollu olduğu için kolları çıplak kalmıştı. Kabarıklıkların gölgeleri, o kolların gerilmiş kaslarını belli etmekteydi. Wynand yine yatının motorunu, gökdelenleri, transatlantik kabloları, insanoğlunun yaptığı her şeyi düşündü.

"Howard, benim istediğim buydu. Senin burada, yanımda olman.".

"Biliyorum."

"Aslında nedir, biliyor musun? Hasislik. Bu dünyada iki konuda hasisim ben. Biri sen, biri de Dominique. Hiçbir şeye sahip olmamış bir milyonerim. Sahiplik konusunda ne demiştin, hatırlıyor musun? Ben sanki bir vahşiyken, özel mülkiyeti keşfetmiş, çılgına dönmüşüm. Komik. Ellsworth

Toohey'i düşün."

"Neden Ellsworth Toohey?"

"Yani onun vaazlarını. Son zamanlarda merak ediyorum ... acaba neleri savunduğunun farkında mı? Kendini salt ve katıksız anlamda silmek. Ben oyum işte. İdeallerinin somut simgesinin ben olduğumu biliyor mu? Tabii benim amaçlarımı asla onaylamaz, ama amaçlar da gerçek durumu değiştiremez. Eğer aradığı şey, felsefî anlamda kendini katıksız silmekse, ki Ellsworth Toohey de bir filozof olduğuna göre bunu paranın ötesinde bir anlamda savunuyorsa; o zaman dönüp bana baksın. Benim hiçbir zaman hiçbir şeyim olmadı. Hiçbir şey istemedim. Vız geldi bana. Toohey'nin ummaya bile cesaret edemeyeceği kozmik anlamda hem de. Kendimi bütün dünyanın basıncına bir barometre haline getirdim. Kitlelerin sesi beni yükseltip alçalttı. Tabii bu arada bir servet kazandım. Ama öyle olması, meselenin aslını değiştirir mi? De ki o servetin her kuruşunu dağıttım. De ki kendime hiç saklamak istemedim. Hayırseverliğe adadım kendimi. Ne yapmam gerek o zaman? İşte bugüne kadar yaptığım şeyi. En çok sayıda insana en çok keyfi vermek. Çoğunluğun fikirlerini, arzularını, zevklerini ifade etmek. Beni kolayca onaylayan kitleler. Her sabah gazeteyi alırken verdikleri üç sentle onaylayan. Oy verir gibi. Wynand Gazeteleri, öyle mi? Otuz bir yıldan beri o gazeteler, Gail Wynand dışında her şeyi temsil etti. Kendi benliğimi tümüyle sildim. Ermişler gibi, dervişler gibi. Ama insanlar yine de bana ahlaksız dedi. Neden? Ermişlerle dervişler ancak maddesel şeyleri feda eder. Ruhun kurtulması için küçük bir fiyattır bu. Ruhunu kendine saklar, dünyasal şeyleri feda eder. Ama ben ... ben otomobilleri aldım, ipek pijamaları aldım, çatı daireyi aldım, karşılığında da dünyaya ruhumu verdim. Eğer sevabın ölçüsü fedakârlıksa, kimin feda ettiği daha büyük? Asıl ermiş, asıl aziz kim?"

"Gail... bunu itiraf edeceğini hiç sanmazdım."

"Nedenmiş? Bilerek yaptım bunu ben. Kollektif bir ruh üzerinde güç istiyordum, onu elde ettim. Kollektif bir ruh. Pis bir kavram, ama somut olarak gözünde canlandırmak isteyen varsa, çıkıp bir New York *Banner* alsın, yeter."

"Evet..."

"Tabii Toohey bana, kendini silmek derken bunu demek istemediğini söyleyecektir. İnsanların ne istediklerine kendilerinin karar vermesine fırsat tanımamam gerektiğini söyleyecektir. Kararı veren ben olmalıyım. Saptayan ben olmalıyım. Ne isteyip istemediklerini değil, ne istemeleri gerektiğine inandığımı. Sonra da onu zorla onların gırtlağına sokmam gerekir, diyecektir: Zorla. Çünkü isteyerek seçtikleri şey *Banner*. Eh, dünyada öyle yardımseverlerden yeterince var."

"Onun farkında mısın?"

"Tabii. İnsanlara hizmet etmek isteyen, başka ne yapabilir ki? Madem başkaları için yaşıyor? Ya herkesin isteğine teslim olup ahlaksız damgası yiyecek, ya da herkes için iyi olacağına inandığı kendi fikrini onlara zorla kabul ettirecek. Başka bir yolunu düşünebiliyor musun?"

"Hayır."

"Ne kalıyor geriye o zaman? Ahlak nerede başlıyor? Hayırseverlik bitince yerine ne geliyor? Benim neye âşık olduğumu görebiliyor musun?"

"Evet, Gail." Wynand, Rork'un sesinde hemen hemen hüzüne benzer bir isteksizlik sezmişti.

"Ne oluyor sana? Sesin neden öyle çıktı?"

"Özür dilerim. Bağışla beni. Aklıma bir şey gelmişti. Uzun süredir düşünüyorum bunu. Özellikle

de sen beni tembelliğe zorladığından beri."

"Beni mi düşünüyorsun?"

"Pek çok şey arasında seni de."

"Neye karar verdin?"

"Ben hayırsever değilim, Gail. Başkaları adına karar vermem."

"Benim için kaygılanmana gerek yok. Ben kendimi sattım, ama bu konuda kendimi kandırmıyorum. Hiçbir zaman bir Alvah Scarret olmadım. O halkın her inandığına inanır. Ben nefret ederim kamuoyundan. Tek öcüm bu. Hayatımı sattım, ama iyi fiyata sattım. Güç. Hiç kullanmadım gerçi. Kişisel bir arzu duymayı göze alamam. Ama artık özgürüm. Artık o gücü neye istersem kullanırım. İnandığım şeyler için. Dominique için. Senin için."

Roark başını çevirip başka tarafa baktı. Tekrar Wynand'a döndüğünde, "Umarım, Gail," demekle yetindi.

"Ne düşünüyordun bu haftalar boyunca sen?"

"Beni Stanton'dan kovan Dekan'ın gerisinde yatan ilkeyi."

"Ne ilkesi?"

"Dünyayı mahvetmekte olan şey. Senin anlattığın şey. Kendini katıksız silme."

"Yoktur dedikleri ideal mi?"

"Yanılıyorlar. Var aslında. Ama onların sandığı biçimde değil. İnsanlara baktığımda uzun süre anlayamadığım oydu. Kendi benlikleri yok. Başkalarının içinde yaşıyorlar. Elden düşme yaşıyorlar. Peter Keating'e bak."

"Sen bak ona. Ben nefret ediyorum."

"Ben baktım ... Ondan geriye ne kalmışsa, ona baktım. Anlamama yardımcı olan da, o oldu. Bedeli ödüyor, hangi günah için ödediğini merak ediyor, çok bencil davranmışım deyip duruyor. Oysa hangi düşüncede, hangi harekette ben diye bir varlık gösterdi ki? Hayattaki amacı neydi? Büyüklük ... başkalarının gözünde. Şöhret. Hayranlık. İmrenme. Bunların hepsi başkalarından gelen şeyler. Tüm inançlarını başkaları dikte etti ona. O bunlara pek bağlı kalmadı, ama başkaları onun bağlı olduğunu sandığı sürece, bir sakınca görmedi. Baş derdi hep başkalarıydı. Büyük olmak istemiyor, büyük sanılmak istiyordu. Bina yapmak istemiyor, mimar olarak hayranlık toplamak istiyordu. Başkalarını etkileyebilmek için başkalarından çaldı. İşte sana kendini katıksız silme. İhanet ettiği, feda ettiği şey, kendi ego suydu. Oysa herkes ona bencil diyor."

"Çoğu insanın seçtiği yol odur."

"Evet! Bütün iğrenç hareketlerin de kökü o değil mi? Bencillik değil, benliğin yokluğu bu. Bir bak o insanlara. Hile yapan, yalan söyleyen, ama görünüşte saygınmış gibi davranan adam. O aslında kendisinin namussuz olduğunu biliyor, ama başkaları onu namuslu sandığı için, çevreden bir saygı topluyor, oradan kendine elden düşme bir özsaygı çıkarıyor. Kendi yapmadığı bir şeyin alkışını toplayan adam. O da kendinin sıradan biri olduğunu biliyor, ama başkalarının gözünde büyük. Bir de aşağıdakilere sevgi duyduğunu söyleyip, o yeteneksizlere satılan, o yolla kendi üstünlüğünü kanıtlamaya kalkanlar var. Tek amacı para kazanmak olan adam var. Ben para kazanma arzusunda bir kötülük görüyor değilim. Ama para, yalnızca bir amaca giden araçtır. İnsan onu kendi özel bir amacı için istiyorsa, sanayiye yatırım yapmak, bir şeyler yaratmak, incelemeler yapmak, seyahat etmek, lüksün tadını çıkarmak için istiyorsa, bunda ahlakdışı bir şey yok. Ama parayı en ön plana yerleştiren

insan, çok daha ileri gider. Kişisel lüks kavramı çok sınırlı bir şeydir. Onların istediğiyse gösteriş. Göstermek, şaşırtmak, eğlendirmek, etkilemek. Hep başkalarına dönük. Bunlar da elden düşmeci. Kültürel girişim dedikleri şeylere bak. Adamın biri konferans veriyor, birinden ödünç aldığı, kendisi için hiç önem taşımayan şeyler söylüyor. Dinleyenler için de önemsiz o şeyler. Ama kalkıp gitmiyorlar. Dinliyorlar. Sonradan dostlarına, ünlü birinin konferansını dinledik diyebilmek için. Hepsi elden düşmeci."

"Ben Ellsworth Toohey olsaydım, sen bencilliği mi savunuyorsun, başka şeyi mi, derdim. Bunların hepsi bencil şeyler değil mi? Dikkati çekmek, beğenilmek, hayran olunmak."

"Başkalarının gözünde ama. Kendi özsaygıları pahasına. En önem verdikleri şeye bakarsan, yani değerler, yargılar, maneviyat açısından bakarsan, başkalarını kendilerinden daha ön plana alıyorlar. Hayırseverliğin gerektirdiği gibi. Gerçekten bencil olan insan, başkalarının onayından etkilenmez. Ona hiç ihtiyacı yoktur."

"Bence Toohey bunu anlıyor. O hainceı saçmalıkları yayabilmesine yardımcı olan da bu. Yalnızca zayıflık ve korkaklık. Başkalarına kaçı vermek öyle kolay ki! Oysa kendi başına, kendi yaptıklarıyla ayakta durmak da çok zor. Bir dinleyici kitlesinin karşısında, kendini iyi bir hayırsever gibi göstermek kolay. Ama kendine yutturamazsın. Kendi egon, en sert yargıçtır. Onlar bundan kaçıyor. Bütün ömürlerini kaçarak geçiriyorlar. Kişisel standartlarına, kişisel başarılarına dayanarak özsaygı duymaktansa, bir hayır derneğine birkaç bin toslayıp kendini soylu saymak, o kadar daha kolay ki! İşini iyi yapmanın yerine başka ikameler aramak basit. Kolay ikameler tabii. Sevgi, cazibe, iyi yüreklilik, sadakat. Ama işini iyi yapmanın yerine, başka bir şeyi ikame edemezsin ..."

"İşte o nokta, elden düşmeciler için yolun sonu. Onların gerçeklere, fikirlere, yapılan ve yapılacak işe kaygılandığı yok. Onların tüm ilgisi insanlara dönük. 'Bu doğru mu?' diye sormuyorlar. 'Başkaları bunu doğru sayıyor mu?' diye soruyorlar. Yargılamak için değil, tekrarlamak için. Yapmak için değil, yapıyormuş izlenimi vermek için. Yaratmak değil, göstermek. Yetenek değil dostluk. Nitelik değil, fors. Eğer yapanlar, düşünenler, çalışanlar, üretenler olmasa, dünyanın hali ne olurdu? İşte egoistler, benciller, onlar. Başkasının beyni aracılığıyla düşünmüyorsun, başkasının elleriyle çalışmıyorsun. Bağımsız yargılarını askıya aldın mı, bilincini askıya almışsın demektir. Bilinci durdurmak, hayatı durdurmaktır. Elden düşmecilerde bir gerçekçilik duygusu yoktur. Onların gerçeği kendi içlerinde değil, bir insanı diğer insandan ayıran o küçük boşluğun içinde bir yerlerde. Kimlik değil, ilişki. Hiçbir yere bir çabayla tutturulmamış ilişki. İşte insanlarda anlayamadığım boşluk oydu. Karşıma bir komite çıktığı anda beni durduran şey oydu. Egosu olmayan adamlar. Rasyonel süreci olmayan kamlar. Freni ve motoru olmayan hareket. Sorumluluğu olmayan güç. Elden düşmeci de eyleme girişir, ama onun eyleminin kaynağı, yeryüzünde yaşayan bütün insanlara dağılmıştır. Hem her yerde, hem de hiçbir yerdedir. Onunla karşılıklı akıl yürütemezsin. O mantığa açık değildir. Ona laf söyleyemezsin. Duyamaz. Seni yargılayan, boş bir kürsüdür. Başıboş kalmış kör bir kitle, senin peşine düşmüş, akıldan ve amaçtan yoksun biçimde seni ezmeye kalkmıştır. Steven Mallory bu canavarı tanımlayamıyor, ama onu tanıyordu. Korkup durduğu salyası akan hayvan bu işte. Elden düşmeci."

"Sanırım senin elden düşmecilerin de bunu anlıyor. Yani için için kabullenmek istemeseler bile, anlıyorlar. Kendi başına ayakta duran birini kabul etmeyip onun dışında her şeyi kabul edişlerine dikkat ediyor musun? Öyle birini hemen tanıyorlar. İçgüdüsel olarak. Ona karşı özel, sinsi bir nefretleri var. Katilleri bağışlarlar. Diktatörlere hayranlık duyarlar. Suç da, şiddet de, bir tür bağ. Ortak bağımlılığın bir türü. Bağlara ihtiyacı var onların. O küçük, sefil kişiliklerini, karşılaştıktan her

tek kişiye zorla kabul ettirmeye kalkıyorlar. Buna ihtiyaçları var. Bağımsız adam, öldürüyor onları... Çünkü kendilerini o adamın içinde bulamıyorlar, oysa onların bildiği tek varoluş biçimi de o. Bağımsızlığa yönelik her türlü fikre karşı, o habis direnişlerini görüyorsun. Bağımsız insana karşı ne kötülüklere yöneleceklerini biliyorsun. Dön de kendi hayatına bak, Howard. Sonra da karşılaştığın insanlara bak. Onlar biliyor. Korkuyorlar. Sen onlara bir sitemsin."

"Çünkü içlerinde biraz gurur duygusu hep kalıyor da ondan. Yine de insan onlar. Ama onlara, kendilerini başkalarının içinde aramaları öğretilmiş. Oysa hiç kimse, hiçbir türlü özsaygıya ihtiyaç duymayacak kadar salt bir alçakgönüllülüğe varamaz. Sağ kalamaz o zaman. Bu yüzden de, yüzyıllar boyunca hayırseverliğin, kendinden vermenin en yüce ideal olduğu doktrini öğretildiği halde, insanoğlu bunu kabul ederken, tek kabul edebileceği biçime sokmuş. Özsaygısını başkaları kanalıyla aramış. Elden düşme yaşayarak. Bu da tabii her türlü korkunçluğun kapısını açmış. Gerçekten bencil bir insanın asla kabul edemeyeceği türden, korkunç bir bencilliğe dönüşmüş. Bugün de, dünyanın bencillikten yok olmasına engel olabilmek için, benliğimizi mahvetmemiz, onu yok etmemiz isteniyor. Bugün nelerin vaaz edildiğine kulak kabartsana. Çevremizdeki insanlara bak. Neden acı çektiklerini, neden hep mutluluk arayıp bir türlü bulamadıklarını merak etmiştin. Bir insan şöyle bir durup kendi kendine, benim hiç gerçek anlamda kişisel bir arzum oldu mu, diye sorsa, cevabı hemen bulur. Bütün isteklerinin, çabalarının, rüyalarının, ihtiraslarının hep başka insanlardan gelme bir motivasyon olduğunu görür. Aslında çabaları maddesel zenginlik uğruna bile değildir, elden düşmecinin hayali sayabileceğimiz saygınlık içindir. Bir onay arar. Kendinin olmayan bir onay. Ne o mücadeleden bir keyif alır, ne de başardığı zaman bir sevinç duyar. Bir tek şey için bile, 'Bunu isteyişim, kendim istediğim içindir, yoksa komşularım bana imrensin diye değil,' diyemez. Ondan sonra da, neden mutsuzum diye merak eder. Mutluluğun her türü, kişiye özeldir. En büyük anlarımız kişiseldir, kendimizden kaynaklanan bir motivasyondan gelir, ona el sürülemez. Bizim için kutsal olan, değerli olan şeyler, herkesle paylaşılmayan, orta malı olmayan, çekip kurtardığımız şeylerdir. Oysa şimdi, içimizdeki her şeyi herkesin gözü önüne sermemiz, herkes ellesin diye ortaya açmamız isteniyor. Toplantı salonlarında neşe aranıyor. Benim demek istediğim türdeki kaliteye bir isim bile bulmuş değiliz. Yani insan ruhunun kendine yeterliliğine. Ona bencillik ya da egoizm demek zor. Bu kelimelerin anlamı çarpıtılmış, artık bunlar Peter Keating'i anlatmak için kullanılıyor. Gail, bence dünyadaki tek gerçek kötülük, kendi birincil ilgilerini başka insanların içine yerleştirmek. Ben sevdiğim insanlarda her zaman belli bir kalite aramışımdır. Onu görünce de hemen tanımışımdır. İnsanda saygı duyduğum tek kalite odur. Dostlarımı ona göre seçerim. Şimdi artık biliyorum onun ne olduğunu. Kendine yeterli bir ego. Başka hiçbir şeyin önemi yok."

"Dostların olduğunu kabullendiğine sevindim."

"Onları sevdiğimi bile kabulleniyorum. Ama eğer yaşamamın başta gelen nedeni olsalardı, sevemezdim onları. Peter Keating'in tek bir arkadaşının bile kalmadığını fark ediyor musun? Nedenini görebiliyor musun? İnsan kendine saygı duymuyorsa, başkalarını ne sevebilir, ne de onlara saygı duyabilir."

"Peter Keating cehennemin dibine. Ben seni düşünüyorum. Seni ve senin dostlarını."

Roark gülümsedi. "Gail, eğer şu tekne batıyor olsaydı, seni kurtarmak için kendi hayatımı verirdim. Herhangi bir görev duygusu yüzünden değil. Yalnızca seni sevdiğim için. Kendi nedenlerimden ve kendi standartlarımdan ötürü. Senin için ölebilirim. Ama senin için yaşayamam ve yaşamam da."

"Howard, nedir o nedenlerle standartlar?"

Roark ona baktı ... Wynand'a söylememeye çalıştığı her şeyi söylemiş olduğunu fark etti. Soruya

cevap verdi:

"Elden düşmeci olarak doğmamış olman."

Wynand gülümsedi. O cümleyi duymuş, öbür anlamı duymamıştı.

Daha sonra, Wynand kamarasına indiğinde, Roark güvertede tek başına kaldı. Parmaklığa dayanıp okyanusa, boşluğa doğru baktı.

İçinden, ona elden düşmecilerin en kötüsünden söz etmedim, diye düşündü. Güç peşine düşeninden.

12

Roark'la Wynand kente döndüklerinde Nisan gelmişti. Gökdelenler mavi gökyüzüne karşı pembeymiş gibi görünüyorlardı. Taş kitlelerin yukarısında, uyumsuz bir porselen tabaka varmış gibi. Sokaklardaki ağaçlarda minicik, yeşil topaklar belirmeye başlamıştı.

Roark ofisine uğradı. Adamları onunla el sıkışırken, yüzlerinde iradeleriyle engellemeye çalıştıkları gülümsemeler sezilebiliyordu. Sonunda genç çocuklardan biri dayanamayıp patladı: "Ne oluyor yani! Sizi gördüğümüze çok sevindiğimizi neden söylemiyoruz, patron!" deyiverdi. Roark güldü. "Söyle o halde," dedi. "Ben döndüğüme ne kadar memnun olduğumu anlatamam bile." Sonra çizim odasındaki masalardan birinin üzerine oturdu, herkes ona son üç ayda olup biteni, birbirinin sözünü kese kese anlatmaya başladı. Roark eline aldığı bir cetvelle oynuyordu ama bunun farkında değildi. Uzun bir süre ayrı kaldığı toprağına elini süren bir çiftçiye benziyordu.

Öğleden sonra, masasının başına geçtiğinde gazeteyi açtı. Üç aydır gazete görmemişti. Cortlandt Evleri inşaatıyla ilgili bir haber ilişti gözüne. Yazının içinde, '"Mimarlar: Peter Keating, Gordon L. Prescott ve Augustus Webb," diye bir satır gördü. Hiç hareketsiz oturmaktaydı. O akşam Cortlandt'ı görmeye gitti.

Binaların ilki hemen hemen tamamlanmıştı. Koskoca alanda tek başına duruyordu. İşçiler paydos edip gitmişlerdi. Gece bekçisinin kulübesinde zayıf bir ışık görünüyordu. Binanın iskeleti Roark'un tasarımladığı gibiydi. Ama kemiklerinin o güzel simetrisi üzerine, on farklı soydan yaratıkların etleri yığılmıştı sanki. Planın ekonomisine uyulduğunu görüyordu. Buna karşılık, amacı anlaşılamayan birtakım süslerin eklenmesine masraf edilmişti. Biçimlendirilmiş kitlelerin çeşitliliği ortadan kalkmış, yerine kaba küplerden oluşan bir tekdüzelik gelmişti. Yeni bir kanat eklenmişti binaya. Bu kanadın dam biçimi farklıydı. Duvarların tepesinden tümör gibi kabarıyordu dam. Orası bir spor salonuydu. Ayrıca binaya dizi dizi balkonlar eklenmişti. Koyu maviye boyalı parmaklıkları vardı balkonların. Amacı belli olmayan köşe pencereleri açılmıştı. Yararsız bir kapı için, açılardan biri feda edilmişti. Kapının tepesinde yuvarlak madeni bir çardak vardı. Broadway'deki dükkânlar gibi. Hiçbir yeri hiçbir yere bağlamayan üç tuğla sütun göze çarpıyordu. Böylelikle binaya "Bronx modern" denilen bir üslup katılmıştı. Ana girişin üzerinde kabartmalı bir pano vardı. Deseni üç ya da dört vücudu simgeleyen kasları gösterir gibiydi. Bir tanesinin kolu havaya kalkmış, elinde de bir tornavida tutmaktaydı.

Pencerelerin yeni takılmış camlarına beyaz boyayla çarpı işaretleri çizilmişti. Yakışıyordu da. Yapılan bir yanlışın üzerine konan "X" işareti gibi. Gökyüzünün batı ufkunda, Manhattan'ın ilerisinde, bir kırmızılık göze çarpıyor, kentin binaları o rengin önünde kapkara yükseliyordu.

Roark, Cortlandt'ın ilk binasının önünde, ilerde yolun geçeceği geniş alanda durup baktı. Dimdik duruyordu. Boğazının kasları gerilmiş, ellerinin bilekleri aşağıya sarkık dururken vücudundan ayrılıp uzaklaşmıştı. Sanki idam mangasının karşısında duruyordu.

Olayın nasıl olup bittiğini hiç kimse anlayamamıştı. Bir art niyet yoktu arkasında. Kendiliğinden oluvermişti.

İlk önce, Toohey bir sabah Keating'e, Gordon L. Prescott'la Gus Webb'in ortak tasarımcılar olarak bordroya gireceğini haber vermişti. "Sana ne zararı var, Peter? Ücretleri senin parandan kesilecek değil ki! Saygınlığın da hiç sarsılmayacak, çünkü büyük patron yine sensin. Onlar senin çizimcilerin gibi olacak. Bu projeyle ilgili olarak adlarının geçmesi, şöhretlerine iyi katkıda bulunur. Ben de çok

istiyorum onların şöhretine yardımcı olmayı."

"Ama neden? Yapabilecekleri hiçbir iş yok ki! Her şey zaten hazır."

"Eh, belki son dakika çizimleri çıkar. Senin adamlarının işini paylaşırlar. Harcamaları onlarla paylaşarak yaparsın. Bu kadar hasis olma."

Doğruyu söylüyordu Toohey. Bunun dışında bir amacı yoktu.

Keating aslında Prescott'la Webb'in kimlerle ne tür ilişkileri olduğunu, bürokrasinin hangi düzeyini etkileyebildiklerini, bunu hangi koşullarla yapabildiklerini bilemiyordu. Projeye karışan bürokrat sayısı düzineleri aşıyordu. Sorumluluk dolaşıklığı öylesine karmaşıktı ki, kimse kimsenin yetkilerini bilmiyordu. Tek bilinen, Prescott'la Webb'in bazı dostları olduğu, Keating'in bu yeni düzenlemeyi engelleyemediğiydi.

Değişiklikler jimnastik salonuyla başlamıştı. Kiracı seçimiyle görevlendirilen kadın, kesinlikle bir jimnastik salonu bulunmasını istiyordu. Sosyal görevlilerden biriydi bu kadın. Aslında görevi, projenin açılışıyla birlikte sona eriyordu. Ama Cortlandt'ın Sosyal Aktiviteler Müdiresi olarak, kendine sürekli bir iş kapmayı başarmıştı. İlk planlarda jimnastik salonu diye bir şey yoktu, çünkü yürüyerek gidilebilecek bir uzaklıkta iki okulla bir de YMCA tesisi vardı. Kadın bu durumun, yoksulların çocuklarına haksızlık demek olduğunu söylüyordu. Sonunda jimnastik salonunu Prescott'la Webb çizdiler. Ardından diğer değişiklikler geldi. Hepsi de yalnızca estetik nitelikte şeylerdi. Ekonomik olması için o kadar özen gösterilen planlara, bir yığın ek giderler eklenmeye başlamıştı. Derken Sosyal Aktiviteler Müdiresi, Cortlandt'ın ikinci ve üçüncü binalarına bir küçük tiyatroyla bir toplantı salonu eklenmesini görüşmek üzere Washington'a gitti.

Planlar üzerinde yapılan değişiklikler çok yavaş tempoyla, birer ikişer geliyordu. Merkezden bu değişiklikleri onaylayan emir geldi. Keating, "Ama başlamaya hazırız biz!" diye bağırdı. Gus Webb, "Boş versene," dedi. "Bir iki bin dolarlarına patlar, o kadar." Gordon L. Prescott, "Balkonlara gelince," dedi. "Onlar modern bir gölünüm katar. Bu lanet olası şeyin bu kadar da çıplak görünmesini istiyor olamazsın. İnsanın içini karartıyor. Hem sen psikolojiden anlamazsın. Buraya taşınacak insanlar, çıkıp yangın merdivenlerine oturmaya alışık kimseler. Bayılırlar böyle şeylere. Çok arayacaklardır. Açık havada oturabilecekleri bir yer vermek zorundasın onlara. Maliyet mi? Hay Allah, paraya o kadar meraklıysan büyük tasarruf sağlayacak başka bir fikrim var. Dolaplara kapak takmayıveririz. Dolap kapağına neden ihtiyaç duysunlar ki zaten? Eski moda bir şey." Böylece dolaplar kapaksız oldu.

Keating çok savaş verdi. Ömründe hiç girmediği türden bir savaştı bu savaş. Ama kendine göre, elinden ne gelebilirse yaptı, yorgun gücünü son zerresine kadar kullandı. Bir ofisten bir ofise gidip tartıştı, tehdit etti, yalvardı. Ama bir etkinlik sağlayamadı. Oysa yardımcısı olan iki mimar sanki ana musluklara giden yeraltı sularının akıntısını kontrol edebiliyor gibiydiler. Başvurduğu memurlar omuz silkip Keating'i bir başka masaya yollamakla yetiniyorlardı. Estetikle ilgili bir ayrıntıya kimsenin aldırdığı yoktu. "Ne fark eder ki?" "Senin cebinden çıkmıyor ya!" "Sen kim oluyorsun da her şeyi kendi dediğin gibi istiyorsun? Bırak da çocuklar da bir katkıda bulunsunlar."

Ellsworth Toohey'e de yalvardı. Ama Toohey ilgi göstermedi. Başka konularla meşguldü, bürokratik bir kavga başlatmaya da niyeti yoktu. Hakkını vermek gerekirse, himayesi altındaki mimarların sanatsal değişikliklere yönelmesi onun başının altından çıkmış değildi, ama yine de, bu işi durdurmaya kalkmak için bir neden göremiyordu. Olay baştan sona pek eğlendiriyordu onu. "Ama çok çirkin, Ellsworth! Biliyorsun çok çirkin olduğunu!"

"Eh, herhalde öyle. Ama sana ne, Peter? Senin o yıkanmaya alışmamış yoksul kiracıların, zaten

mimarlık sanatının inceliklerini anlayabilecek insanlar değil. Sen su tesisatının iyi çalıştığından emin olmaya bak."

"Ama niçin? Niçin? Niçin?" diye haykırdı Keating yardımcı mimarlarına. Gordon L. Prescott, "Bizim neden hiç söz hakkımız olmasın?" diye karşılık verdi. "Biz de kendi bireyselliğimizin ifade bulmasını istiyoruz."

Keating anlaşmasını iptal etmeye kalktığında, "İyi, dava et bakalım hükümeti," dediler ona. "Bir dene de gör." Bazen içinde öldürme isteği kabarıyordu. Ama öldürecek kimse yoktu. Ona öldürme hakkı tamsalar, kurbanım seçemezdi. Sorumluluk hiç kimsede değildi. Ne amaç vardı ortada, ne de sebep. Öylece oluvermişti.

Roark'un döndüğünün ertesi akşamı Keating, Roark'un evine geldi. Çağrılmış değildi. Roark kapıyı açtığında, "İyi akşamlar, Peter," dedi, ama Keating cevap veremedi. Sessizce çalışma odasına yürüdüler. Roark oturdu, Keating odanın orta yerinde, ayakta durup ölgün bir sesle sordu:

"Ne yapacaksın?"

"Onu bana bırakmalısın artık."

"Elimden bir şey gelmedi, Howard ... gelmedi."

"Herhalde."

"Ne yapabilirsin ki şimdi? Hükümeti dava edemezsin ki!"

"Hayır."

Keating içinden, oturmam gerek, diye düşündü, ama koltuğa kadar olan uzaklık pek fazlaydı. Kıpırdadığı anda fazla göze batacağını hissediyordu.

"Bana ne yapacaksın, Howard?"

"Hiçbir şey."

"Onlara gerçeği itiraf etmemi ister misin? Herkese?"

"Hayır."

Bir süre sonra Keating fısıldadı:

"Parayı sana vermeme izin verir misin ... Hepsini... Ayrıca da..."

Roark gülümsedi.

"Özür dilerim ..." diye fısıldadı Keating. Gözlerini hemen kaçırdı.

Öylece bekliyordu. Sonunda asla seslendirmemesi gerektiğini bildiği yakarı, dudaklarından döküldü:

"Korkuyorum, Howard ..."

Roark başını iki yana salladı.

"Ne yaparsam yapayım, seni incitmek için yapacak değilim, Peter. Ben de suçluyum. İkimiz de suçluyuz."

"Sen mi suçlusun?"

"Seni mahveden benim, Peter. En baştan beri. Sana yardım ettiğim için oldu bütün bunlar. Bazı konularda insan yardım istememeli de, yardım etmemeli de. Stanton'dayken senin projelerini yapmamalıydım. Cosmo-Slotnick Binası'nı yapmamalıydım. Cortlandt'ı da öyle. Sana

taşıyamayacağın kadar fazla şey yükledim. Devrenin taşıyamayacağı bir elektrik akımı gibi. Sigorta attı tabii. Şimdi bedelini ikimiz de ödeyeceğiz. Senin için zor olacak, ama benim için daha zor olacak."

"Benim ... artık gitmemi ister misin, Howaıd."

"Evet."

Keating kapıda, "Howard," dedi. "Kasıtlı yapmadılar."

"İşi daha kötü eden de o zaten."

Dominique tepeye tırmanan yolda araba sesi duydu, Wynand'ın eve dönmekte olduğunu düşündü. Döndüğünden bu yana geçen iki hafta boyunca geceleri geç saatlere kadar kentte kalıyor, çalışmalarını sürdürüyordu.

Motorun sesi kırlık yerdeki ilkbahar sessizliğini doldurmaktaydı. Evin içinde çıt yoktu. Dominique koltukta arkasına yaslandığında, yastığa değen saçlarının hışırtısı duyuldu, o kadar. Duyduğu araba sesini unutmuştu bile. Bu saatte o ses öyle doğaldı ki! Dışardaki sessizliğin ve yalnızlığın bir parçasıydı o ses.

Arabanın kapıda durduğunu duydu. Kapıyı zaten hiç kilitlemiyordu. Gelebilecek komşular, konuklar yoktu. Kapının açılışını, sonra holdeki ayak seslerini duydu. Ayak sesleri durmadı. Güvenli adımlarla merdivenleri çıkmaya başladı. Bir el, kapının tokmağını çevirdi.

Roark'du. Dominique ayağa kalkarken, onun daha önce hiç bu odaya girmediğini, ama yine de bu evin her köşesini çok iyi bildiğini düşünüyordu. Dominique'in vücudunu bildiği kadar iyi. Şoke olmadı. Yalnızca şokun anısını hissetti. Geçmiş zamanda bir şok, diye düşündü. Onu görünce herhalde şoku hissetmişimdir, ama şu anda değil. Dominique onunla karşı karşıya durduğunda her şey çok basitleşmiş, doğallaşmıştı. Önemli şeyleri birbirimize söylememiz hiçbir zaman gerekmedi, diye düşündü. Hep bu seferki gibi oldu. Beni yalnızken görmek istememişti. Şimdi geldi. Ben bekledim. Şimdi hazırım.

"İyi akşamlar, Dominique."

Adının söylenmesi, aradan geçen beş yıllık boşluğu dolduruyordu. Alçak sesle, "İyi akşamlar, Roark," dedi.

"Bana yardım etmeni istiyorum."

Dominique o anda, Clayton Ohio'daki istasyon peronunda duruyordu. Stoddard Duruşması'nda, tanık kürsüsünde duruyordu. Taşocağındaki çukurun tepesinde duruyordu. O zamanlarda da, şu anda da, onun ağzından duyduğu cümleyi paylaşmayı bekliyordu.

"Peki, Roark."

Roark, onun için tasarımladığı odanın karşı tarafına doğru yürüdü, oturdu. Yüzü Dominique'e dönüktü. Aralarında odanın eni kadar uzaklık vardı. Dominique kendini de oturmuş buldu. Kendi hareketlerinin farkında değildi. Yalnız onun hareketlerini görüyordu. Sanki Roark'un vücudunda iki sinir sistemi vardı. Kendininki ve Dominique'inki.

"Gelecek pazartesi gecesi, Dominique. Saat tam on bir buçukta, Cortlandt Evleri'nin oradan geçmeni istiyorum."

Dominique gözkapaklarım hissedebiliyordu. Acıyla değil. Ama hissediyordu. Sanki gerilmişti gözkapakları. Bir daha hiç hareket edemeyeceklermiş gibi. Cortlandt'ın ilk binasını görmüştü. Az

sonra duyacaklarının ne olduğunu da biliyordu.

"Arabanda yalnız olmalısın. Daha önceden randevulaştığın bir ziyaretten eve dönüyor olmalısın. Gidip gelirken, mutlaka Cortlandt'ın önünden geçmek zorunda olduğun bir yer olsun. Sonradan bunu kanıtlayabilecek durumda olmalısın. Saat on bir buçukta, tam Cortlandt'ın önünde, arabanın benzininin bitmesini istiyorum. Kornanı çal. Orada yaşlı bir bekçi var. Dışarıya çıkacaktır. Ondan yardım iste, para ver, bir mil ötedeki benzinciye yolla."

Dominique dengeli bir sesle, "Peki, Roark," dedi.

"O gidince, arabandan in. Yolun kenarında kocaman, boş bir arsa var. Binanın tam karşı tarafında. O arsanın ucunda da bir hendek var. Olanca hızınla o hendeğe koş, içine gir, dibine yüzüstü yat. Yamyassı ol. Bir süre sonra arabana dönebilirsin. Ne zaman dönebileceğini anlayacaksın. Seni arabanda bulsunlar. Senin durumun da arabanın durumuna uyar gibi olsun. Aşağı yukarı."

"Peki, Roark."

"Anladın mı?"

"Evet."

"Her şeyi mi?"

"Evet. Her şeyi."

Ayaktaydılar. Dominique yalnızca onun gözlerini görüyordu. Gülümsüyordu Roark.

Onun, "İyi geceler, Dominique," dediğini duydu. Roark dönüp çıktı, az sonra arabasının uzaklaşan sesi duyuldu. Dominique o gülümsemeyi düşünüyordu.

Onun bu yapacağı iş için kendisinin yardımına ihtiyacı olmadığını biliyordu. Bekçiyi binadan uzaklaştırmak için başka yollar da bulabilirdi. Ama Dominique'in bu olayda bir rolü olmasını istiyordu, çünkü eğer rolü olmasa, daha sonra olacaklara dayanamazdı Dominique. Bu bir sınavdı.

Anlatmak istememişti. Kendiliğinden anlamasını ve korku duymamasını istemişti. Çünkü Dominique, Stoddard Tapınağı'na dayanamamıştı. Dünyanın onu incitişine tanık olmamak için kaçmıştı. Oysa bu sefer, ona yardım etmeye söz vermişti. Çok büyük bir sakinlik içinde söz vermişti. Kurtulmuştu, özgürdü artık Dominique. O da bunu biliyordu.

Yol, Long Island'ın karanlık toprakları üzerinden dümdüz ilerlemekteydi, ama Dominique, arabayı yokuş yukarı sürüyormuş gibi bir duygu içindeydi. Duyguları arasında anormal olan bir tek bu vardı. Bir yükselme duygusu. Arabasının son hızla tırmandığı duygusu. Gözlerini yoldan ayırmıyordu. Ama görüş alanının alt kenarına giren ön panel, tıpkı uçak paneli gibiydi. Panelin saati 11.10'u gösteriyordu.

İçin için güldü. Pilotluğu hiçbir zaman öğrenmemiştim, ama şimdi nasıl bir duygu olduğunu biliyorum, diye düşünüyordu. Tıpkı böyle bir duygu. Hiç engeli olmayan bir boşluk ve çabasız bir ilerleme. Ağırlık da yok. Bunun stratosferde böyle olması gerekir. Bir de, gezegenler arasında kalan uzayda mıydı? İnsanın uçmaya başladığı, yerçekimi kanununun kalmadığı yerde. Hiçbir yerçekimi yok. Ağzından sesli bir gülüş duydu.

O yükselme duygusu ... onun dışında, kendini çok normal hissediyordu. Ömründe arabayı bu kadar iyi kullanmamıştı. Araba kullanmak, kuru, mekanik bir iş, diye düşündü. Aklımın başında olduğunu o yüzden biliyorum. Araba sürmek kolay geldiği için. Solumak ya da yutkunmak gibi. Dikkat istemeyen bir işlev. Bilinmeyen yerleşim yerlerine giden yolların birleştiği kavşaklarda, kırmızı ışıklarda

duruyordu. Köşelerden dönüyor, diğer arabaları solluyordu. Bu gece başına bir kaza gelmeyeceğinden emindi. Arabası sanki uzaktan kumandayla gidiyordu. Otomatik pilot dedikleri o ışın gibi. Kendisi yalnızca direksiyon başında oturmaktaydı, o kadar.

Bu durumda Dominique, ancak ufak tefek şeylerin farkına varmakla yetinebilirdi. Dikkatsiz davranabilirdi. Ciddilikten uzaklaşa bilirdi. Her şey dupduruydu kafasında. Normalden daha normaldi. Kristalin havadan daha saydam olması gibi. Yalnızca ufak tefek şeyler. Kısa siyah elbisesinin ipeği, ayağını kıpırdattıkça parmaklarının, pabucun değişik yerlerine değmesi, önünden hızla geçmekte olduğu bir dükkânın vitrinindeki "Danny'nin Yeri" yazısı.

Gail'in önemli dostlarından biri olan bankacının eşi tarafından verilen yemekte Dominique çok neşeliydi o akşam. Adamın adını şu anda hatırlayamıyordu. Koskocaman bir Long Island Evi'nde, harikulade bir yemek daveti olmuştu. Ev sahipleri onu gördüklerine ne kadar sevinmiş, Gail'in gelemediğine ne kadar üzülmüşlerdi. Dominique önündeki tabakta gördüğü her şeyi yemişti. İştahı yerindeydi. Çocukluğunda ormanda koşup oynadıktan sonra, eve döndüğü günlerde olduğu gibi. Annesi de çok sevinirdi buna. Çünkü Dominique'in kansızlığa uğrayacağından korkardı hep.

Masada çocukluğuyla ilgili hoş hikâyeler anlatmış, herkesi pek güldürmüştü. Ev sahipleri daha önce bu kadar keyifli ve eğlenceli bir davet verdiklerini hatırlamıyorlardı. Daha sonra, salona geçildiğinde, açık pencerelerden mehtapsız, koyu renk gökyüzüne bakarak oturmuşlardı. Ağaçlara karşı. Kent ışıklan yoktu karşılarında. Dominique hep gülüp konuşmuş, herkese gülümsemiş, onların da istedikleri gibi, serbestçe konuşabilmelerini sağlamıştı. Çok sevmişti o insanları. Onlar da sevildiklerini anlamışlardı. Dünya yüzündeki herkesi seviyordu Dominique o anda. Kadınlardan biri, "Dominique," demişti. "Senin bu kadar harikulade biri olabileceğini hiç bilmezdim!" O da cevap olarak, "Dünyada bir tek kaygım bile yok," demişti.

Ama aslında tek dikkat ettiği şey, kolundaki saatti. Bu evden saat 10.50'de çıkmak zorunda olduğunu biliyordu. Ayrılmak için izin isterken ne söyleyeceğini kararlaştırmamıştı, ama saat 10.45 olduğunda, gerekli şeyleri bulup söyledi. İnandırıcı biçimde söyledi. 10.50'de de ayağı gaz pedalına değmişti.

Üstü kapalı bir arabaydı altındaki. Siyahtı. İç döşemeleri kırmızıydı. John adlı şoförün bu kırmızı deriyi nasıl bakımlı ve pırıl pırıl tuttuğunu düşündü. Hiçbir şey kalmayacaktı bu arabadan geriye. Son seferini yaparken bu kadar bakımlı olması, en iyi halinde görünmesi güzel bir şeydi. Bir kadının ilk gecesi gibi. Ben ilk gecem için giyinmemiştim, diye düşündü. Benim ilk gecem olmadı. Yalnızca içimden bir şey koparıldı, ağzımda taşocağının tozlan kaldı.

Arabanın yan penceresini dolduran, üzeri ışık benekleriyle dolu yüksek kuleleri gördüğünde, acaba cam nereye gitti, diye merak etti. Sonra anladı. Doğu Nehri boyunca ilerliyordu ve yandan gördüğü de New York'du. Bu düşünce güldürdü onu. Yo, bu New York değil.

Arabamın penceresine yapıştırılmış özel bir resim. Benim, o resim. Sahibi benim. Elini Queensborough Köprüsü'ne kadar olan binaların üzerinden kaydırdı. Roark, benim bu ve sana veriyorum.

Gece bekçisi uzaklaşırken, boyu kırk santimmiş gibiydi. Yirmi santime indiğinde fırlarım, diye düşündü Domimique. Arabasının yanı başında duruyor, keşke bekçi daha hızlı yürüse, diye düşünüyordu.

Bina kapkara yükseliyordu karşısında. Gökyüzünü havada tutan bir tek direk gibi. Diğer tarafları sarkıyordu gökyüzünün. Yere kadar sokuluyor, yerle kucaklaşıyordu. En yakındaki evler, sanki

yıllarca ötedeydi. Uzayın kenarında bir yerde. Düzensiz minik dişler gibi. Kırık bir testerenin dişleri.

Ayakkabısının altında iri bir çakıl hissetti. Rahatsızlık veriyordu, ama o ayağını kıpırdatmadı. Çekerse ses çıkardı. Yalnız değildi oysa kendisi. Onun buralarda, binanın bir yerinde olduğunu biliyordu. Sokağın karşı tarafında. Binada ses de, ışık da yoktu. Yalnızca simsiyah pencerelerde, beyaz boyayla yapılmış çarpı işaretleri. Onun ışığa ihtiyacı olmayacaktı. Her holü, her merdiven boşluğunu biliyordu nasılsa.

Bekçi iyice küçülmüştü. Dominique arabanın kapısını açıp şapkasıyla çantasını kanepeye fırlattı, kapıyı çarparak kapattı. Çarpma sesini duyduğunda, yolun karşı tarafına geçmişti bile. Boş arsada koşuyordu. Binadan uzağa doğru.

Elbisesinin ipeği bacaklarına sarılıyordu. Bu da kaçışa somut bir amaçlılık kazandırmaktaydı. Orayı aşmak, hendeğe mümkün olduğunca çabuk ulaşmak zorundaydı. Arsanın toprağında çukurlar ve tümsekler vardı. Bir kere düştü, ama bunu ancak yeniden koşmaya başladığı zaman fark etti.

Karanlıkta hendeği gördü. Az sonra diz üstü çökmüştü. Hendeğin dibine uzandı, yüzünü toprağa dayadı.

Oyluklarındaki damar atışlarını duyabiliyordu. Vücudu upuzun bir titreşimle bir kere sarsıldı. Dominique bacaklarının, göğüslerinin, kollarının altında toprağı hissetti. Roark'un yatağında yatmak gibi bir şeydi bu.

Duyduğu ses, başının arkasına inmiş bir yumruk gibiydi. Toprağın kendisini yukarıya doğru ittiğini, ayağa fırlattığını hissetti. Hendeğin kenarındaydı artık. Cortland Binası'nın tepesi eğrilmiş, yana doğru devriliyordu. Bir an öyle kaldı, sonra aradan görülen yırtık gökyüzü parçası genişlemeye başladı. Sanki gökyüzü o binayı kesip iki parçaya bölüyordu. Sonra yırtık, camgöbeği bir renk almaya başladı. Derken binanın üst kısmı hiç kalmadı, ortalıkta cam çerçeveleri, kirişler, sütunlar uçuşmaya başladı. Bunlar gökyüzüne yayılırken, orta yerden ince, kırmızı bir alev dilimi yükseldi. Bir yumruk darbesi daha, sonra bir daha, gözleri kör edebilecek bir parıltı, ardından gökdelenin camlarının nehrin üzerinde uçuşu.

Onun kendisine yüzüstü yatmasını emrettiğini unutmuştu Dominique. Ayakta duruyordu. Cam parçalan, kıvrılıp bükülmüş demir parçalan her yanına düşmekteydi. Bir ara duvarlar şişer gibi oldu, bina patlarcasına yarıldı. Dominique o anda Roark'u düşündü. İlerde bir yerde olmalıydı. Yıkmak zorunda kalan yapımcı. O binanın her ince noktasını bilen, basınçla desteğin dengesini kurmuş olan kişi. Dominique onun bombaları koyacağı yerleri dikkatle seçmiş olduğunu düşünmekteydi. Katil oluveren bir doktor gibi. Kalbi, beyini, ciğerleri bir anda ustaca yok eden bir doktor. Oradaydı o da. Bunların hepsini görüyordu. Ona olanlar, binaya olanlardan çok daha beterdi. Ama oradaydı o da ve bunu o istiyordu.

Dominique kentin bir an için bir ışık akımına sarındığını gördü. Kilometrelerce uzaktaki pencere pervazlarını, kornişleri görebiliyordu. Karanlık odaların tavanlarında bu ışığın nasıl oynaştığını düşündü. Çok sayıda gökdelenin gökyüzüne karşı aydınlandığını gördü. Dominique'in kenti artık Roark'undu. "Roark!" diye haykırdı, Rooark! Roark!" Bağırdığının farkında değildi. Bu patlamaların arasında kendi sesini duyamıyordu.

Az sonra arsada, dumanı tüten enkaza doğru koşuyordu. Kırık camların üzerinden aşıyor, her adımını yere sımsıkı basıyor, çünkü duyduğu acıdan zevk alıyordu. Bundan sonra hissedebileceği hiçbir acı kalmamıştı. Tüm alanı bir toz bulutu kaplamıştı. Uzaktan siren sesleri duyulmaya başlıyordu.

Hâlâ araba olduğu belliydi arabasının. Ama arka tekerleri, iri bir demir parçasının altında ezilmiş durumdaydı. Kaputun üstünde de çelik bir asansör kapısı yatmaktaydı.

Dominique kapıyı açıp koltuğa süzüldü. Buradan hiç ayrılmamış gibi görünmek zorundaydı. Yerden bir avuç cam alıp kucağına, saçlarına serpti. Sivri bir kırık parçayı avuçladı, onunla boynunun, bacaklarının, kollarının derisini yardı. Duyduğu şey acı değildi. Kolundan akmaya başlayan kanları gördü. Hızla akan kanlar, siyah elbisesinin ipeğini sırılsıklam ediyor, oyluklarının arasından aşağıya süzülüyordu. Başı arkaya devrildi. Ağzı açıktı. Dominique soluk soluğaydı. Durmak istemiyordu artık. Özgürdü. Kimse onu alt edemez, kimse ona zarar veremezdi. Bu arada, kolunda bir atardamar kestiğinin farkında değildi. Kendini öyle hafif hissediyordu ki. Yerçekimi kanununa gülüp durmaktaydı.

Olay yerine gelen ilk polis arabasının içindeki adamlar onu bulduklarında, kendinde değildi. Vücudunda birkaç dakikalık canı ancak kalmıştı.

13

Dominique gözlerini açıp çatı dairesinin yatak odasına baktı. Orayı tanımaya hazırlamıştı kendini. Hastanede günlerce kaldıktan sonra buraya getirildiğini biliyordu. Odaya dolan ışıktan her taraf leke gibi görünüyordu. Kristal gibi, diye düşündü. O kalmış. Hep de kalacak. Wynand'ın yatağın yanında durmakta olduğunu gördü. Dominique'i seyrediyordu. Eğleniyor gibiydi.

Dominique onu hastanede de gördüğünü hatırladı. O zaman eğlenir hali yoktu. İlk gece doktorun ona, hastanın sağ çıkmayacağını söylediğinin farkındaydı. Dominique gözlerini açmak, ona bunun doğru olmadığını, artık yaşamaktan başka çaresi kalmadığını söylemek istemişti; ama artık insanlara bir şeyler söylemek önemli olmaktan çıkmış bulunuyordu.

Şimdi eve dönmüştü. Boğazındaki, bacaklarındaki, sol kolundaki sargıları hissedebiliyordu. Ama battaniyenin üstünde duran ellerinden gazlı bezler çıkarılmıştı. Birkaç ince kırmızı çizgiden başka bir şey kalmamıştı ellerinde.

Wynand mutlu bir sesle, "Seni küçük budala!" dedi. "Bu numarayı bu kadar da gerçek gibi yapmak zorunda mıydın?"

Dümdüz altın rengi saçları beyaz yastığa yayılmış durumda, üzerinde dik yakalı hastane geceliğiyle yatarken, Dominique çocukluğundaki halinden bile daha genç görünüyordu. Çocuklarda asla bulunmayan sessiz bir aydınlık vardı yüzünde. Emin olmanın, masumiyetin ve huzurun tüm bilinci.

"Benzinim bitti," dedi. "Arabamda bekliyordum, birdenbire ..."

"O hikâyeyi polise ben çoktan anlattım. Bekçi de aynısını anlattı. Ama camı tutarken dikkat etmek gerektiğini bilmiyor muydun?"

Gaibin dinlenmiş bir hali vardı. Güven dolu olduğu da belliydi. Bu olay onun için de her şeyi değiştirmişti. Aynı şekilde.

"Acımadı," dedi Dominique.

"Bir dahaki sefere masum yolcu rolü oynamaya karar verirsen, izin ver de sana antrenörlük edeyim."

"İnandılar ama, değil mi?"

"Evet, tabii. İnandılar. Mecburlar. Neredeyse ölüyordun. Bir bekçinin hayatını kurtarmak için neden senin canını almaya kalktı, anlayamıyorum."

"Kim?"

"Howard, tatlım. Howard Roark."

"Onun bu işle ne ilgisi var?"

"Sevgilim, polisin sorularına cevap veriyor değilsin. Ama vermek zorunda da kalacaksın. O zaman çok daha inandırıcı konuşman gerekecek. Ama başaracağından eminim. Stoddard Duruşması akıllarına bile gelmeyecektir."

"Ya."

"O zaman da yaptın, her zaman da yapacaksın. Onun hakkında ne düşünüyor olursan ol, eserleri hakkında hep benim duygularımı paylaşacaksın."

"Gail, bunu yaptığıma memnun musun?"

"Evet."

Başını eğmiş, Dominique'in yatağın kenarında duran eline bakıyordu. Sonra diz çöktü, dudaklarını o ele bastırdı. Eli tutup kaldırmamış, parmaklarıyla dokunmamış, yalnız dudaklarını dokundur muştu. Dominique'in hastanede geçirdiği günlerin kendisine nelere mal olduğunu bir tek bu hareketiyle itiraf ediyordu. Dominique öbür elini kaldırıp onun saçlarına değdirdi. Olacaklar seni benim ölmemden daha kötü üzecek, Gail, diye düşündü içinden. Ama sonra her şey düzelecek. İncinmeyeceksin. Dünyada hiçbir acı, bizim varoluşumuzla ölçülemez. Sen ve ben. Önemli şeylerin tümünü anladın, ama beni kaybetmiş olduğunu bilmiyorsun.

Gail başını kaldırdı, ayağa kalktı.

"Sana herhangi bir şekilde sitem etmek istememiştim. Bağışla beni."

"Ölmeyeceğim, Gail. Kendimi harika hissediyorum."

"Öyle de görünüyorsun."

"Onu tutukladılar mı?"

"Kefaletle serbest bırakıldı."

"Mutlu musun?"

"Senin bunu yaptığına ve onun için yaptığına memnunum. Onun da böyle yaptığına memnunum. Mecburdu."

"Evet. Şimdi de Stoddard Duruşması tekrar yaşanacak."

"Pek tıpkısı değil."

"Bir fırsat daha istemiş miydin sen Gail? Bunca yıldır?"

"Evet."

"Gazeteleri görebilir miyim?"

"Hayır. Yataktan kalkana kadar olmaz."

*"Banner'*ı bile mi?"

"Özellikle *Banner'ı."*

"Seni seviyorum, Gail. Eğer sonuna kadar dayanabilirsen ..."

"Bana rüşvet teklif etme. Bu iş seninle benim aramda değil. Onunla benim aramda bile değil."

"Seninle Tanrı arasında mı?"

"Öyle demeyi seçiyorsan, öyle diyelim. Ama bunu konuşmayalım. Olay sona erinceye kadar. Aşağıda bir ziyaretçin seni bekliyor. Her gün geldi buraya."

"Kim?"

"Sevgilin. Howard Roark. Seni şimdi görmesine izin verecek misin?"

O neşeli takılması, aklına gelen en olmayacak şeyi söylüyormuş gibi hali, Dominique'e onun gerçek durumu hiç bilmediğini anlatıyordu.

"Evet. Onu görmek isterim. Gail, ya onu gerçekten sevgilim yaparsam?"

"İkinizi de öldürürüm. Şimdi kıpırdama. Öylece yat. Doktor bir süre dikkatli olmanı söyledi. Toplam yirmi altı dikiş attılar sana."

Dönüp odadan çıktı, Dominique onun merdivenlerden inen ayak seslerini duydu.

İlk polis patlama yerine vardığında, binanın arkasında, nehrin kıyısında, dinamiti patlatan tahrip kalıbını bulmuştu. Roark tahrip kalıbının yanında durmaktaydı. Elleri ceplerindeydi. Cortlandt'ın kalıntılarına bakıyordu.

"Bu olay hakkında ne biliyorsun?" diye sormuştu polis ona.

Roark, "Beni tutuklasanız iyi olur," diye karşılık vermişti. "Mahkemede konuşurum."

Daha sonraki resmi sorgularda hiçbir şeye cevap vermemişti.

Onu sabahın çok erken saatlerinde kefaletle serbest bıraktıran, Wynand, olmuştu. Wynand, İlkyardım Hastanesi'nde Dominique'in yaralarını gördüğü, kendisine onun yaşamayacağı söylendiği zaman da sakin kalmayı başarmıştı. Telefonu açıp ilçe yargıçlarından birini yatağından kaldırırken, Roark'un kefaletini ayarlarken de sakindi. Ama Cezaevi Müdürünün odasına girdiğinde birden zangır zangır titremeye başlamıştı. "Sizi salak budalalar!" diye tıslamıştı sıkılı dişlerinin arasından. Ardından da çocukluğunu geçirdiği rıhtımda öğrendiği her türlü yakası açılmadık küfür, peş peşe dökülmüştü ağzından. Olayın tüm yönlerini unutmuş, yalnızca Roark'un parmaklıklar ardında tutulmakta olduğunu görür hale gelmişti. Hell's Kitchen'lı Strech Wynand olmuştu yine. O günlerde kendisini parça parça eden öfkenin tıpkısını duyuyordu. O eski duvarın ardında durup öldürülmeyi beklediği sırada duyduğu öfke. Ama şimdi artık kendisinin Gail Wynand olduğunu, koca bir imparatorluğun sahibi olduğunu da biliyor, bu tür bir yasal sürecin neden gerekli olduğunu anlayamıyor, yumruklarıyla bu cezaevini neden parçalayamadığına kızıyordu. Ya yumruklarıyla, ya da gazeteleriyle. Şu anda ikisi de birdi onun gözünde. İçinden öldürmek geliyordu. Mecburdu öldürmeye. Duvarın gerisinde beklerken olduğu gibi. Kendi hayatım savunmak için mecburdu.

Kâğıtları imzalamayı başardı, Roark getirilinceye kadar sabretmeyi de başardı. Birlikte binadan çıktılar. Roark onu bileğinden tutmuş, çekerek götürüyordu. Arabanın yanına vardıklarında Wynand sakinleşmişti. Bindiklerinde sordu.

"Sen yaptın tabii, değil mi?"

"Tabii."

"Mücadelesini birlikte yaparız."

"Eğer bunu sen de kendi savaşın haline getirmek istiyorsan."

"Şu andaki tahminlere göre kişisel servetim kırk milyon dolar dolaylarında. Bu parayla istediğin avukatı rahatça tutabilirim, hatta meslekte kaç kişi varsa hepsini bile tutabilirim."

"Ben avukat istemiyorum."

"Howard! Yine fotoğraf gösterecek değilsin herhalde!"

"Hayır. Bu sefer değil."

Roark yatak odasına girdi, yatağın yanındaki koltuğa oturdu. Dominique hareketsiz yatıyor, ona bakıyordu. Birbirlerine gülümsediler. Bir şey söylenmesine gerek yoktu. Dominique içinden, bu sefer de gerek yok, diye düşündü.

"Cezaevinde miydin?" diye sordu.

"Birkaç saatliğine."

"Nasıldı?"

"Bu konuda Gail gibi davranmaya başlama."

"Gail çok mu sarsıldı?"

"Çok."

"Ben sarsılmam."

"Yıllarca yatmak üzere dönebilirim oraya. Bana yardım etmeyi kabul ettiğinde biliyordun bunu."

"Evet. Biliyordum."

"Eğer ben gidersem, Gail'i kurtarma konusunda sana güveniyorum."

"Bana mı güveniyorsun?"

Roark ona baktı, başını iki yana salladı. "Sevgilim ..." Bu söz bir sitemdi.

"Evet?" diye fısıldadı Dominique.

"Bunun sana kurduğum bir tuzak olduğunu hâlâ anlayamadın mı?"

"Nasıl?"

"Senden yardım istemeseydim ne yapardın?"

"Şu anda senin Enright Evi'ndeki dairende olurdum. Seninle birlikte. Hiç saklamadan. Herkesin göreceği, bileceği biçimde."

"Evet. Ama şimdi olamıyorsun. Sen Bayan Wynand'sın. Her türlü kuşkunun üzerindesin. Herkes senin olay yerinde bulunmam bir rastlantı olarak görüyor. Bizim birbirimiz için neler ifade ettiğimiz bilindiği anda, o işi benim yaptığımın itirafı sayılır."

"Anlıyorum."

"Susmanı istiyorum. Benim kaderimi paylaşmak gibi şeyler düşündünse, vazgeç. Ne yapacağımı sana söylemeyeceğim, çünkü duruşmaya kadar seni kontrol edebilmemin tek yolu bu. Dominique, eğer mahkûm olursam, Gail'le kalmanı istiyorum. Bu çok önemli. Onunla kalmanı, ona ikimizden asla söz etmemeni istiyorum, çünkü birbirinize ihtiyacınız olacak."

"Ya beraat edersen?"

"O zaman ..." Roark odaya göz gezdirdi. Wynand'ın yatak odası. "Burada söylemek istemiyorum. Ama biliyorsun."

"Onu çok mu seviyorsun?"

"Evet."

"Bizi feda edecek kadar mı?"

Roark gülümsedi. "Buraya ilk geldiğimden beri hep bundan mı korkuyordun sen?"

"Evet."

Dosdoğru Dominique'in yüzüne baktı. "Bu mümkün müydü sence?"

"Hayır."

"Ne işimi, ne de seni, Dominique. Asla. Ama onun hatırına bu kadarını yapabilirim. Gideceksem her şeyi ona bırakabilirim."

"Beraat edeceksin."

"Söylemeni beklediğim şey bu değil."

"Seni mahkûm da etseler, bir hücreye de kilitleseler, zincire vurarak çalışmaya da götürseler, adını her iğrenç manşette rezil de etseler, bir daha hiçbir bina yapmana izin de izin de vermeseler, benim seni bir daha görmemi de yasaklasalar, önemi yok. Fazla yok. Yalnızca belli bir noktaya kadar."

"İşte yedi yıldır bunu söylemeni bekledim, Dominique."

Uzanıp onun elini tuttu, dudaklarına götürdü. Dominique onun dudaklarını, demin Wynand'ın dudaklarının dokunduğu noktada hissetti. Sonra Roark ayağa kalktı.

"Bekleyeceğim," dedi Dominique. "Susacağım. Yanına yaklaşmayacağım. Söz veriyorum."

Roark gülümseyip başını salladı, sonra da çıkıp gitti.

"Bazen öyle olur. Seyrek olur, ama olur. Dünyanın insan zihni tarafından kavranamayacak kadar büyük güçleri, bir tek olayın çevresine, merceğin toplayıp yönelttiği ışınlar gibi toplanır, orada aşırı bir parlaklık yaratır, hepimizin dikkatini çeker. Cortlandt Saldırısı da öyle bir olay. Bu küçük mikro kozmos içinde, zavallı gezegenimizin uzayda oluşmasından bu yana bu gezegeni ezip duran o kötülüğü görüyoruz. Tüm merhamet, insaniyet ve kardeşlik duygularına karşı, bir tek kişinin egosu. Toplumun altında ezilenlerin oturabileceği evleri bir tek adam mahvediyor. Bir tek adam binlerce insanı gecekondularda oturmaya, pisliğe, hastalığa ve ölüme mahkûm ediyor. Uyanmakta olan bir toplum, yepyeni bir insani görev duygusu içinde güçlü bir çaba gösterip zavallıları kurtarmaya karar verdiği, toplumun en üstün yetenekleri birleşip onlara doğru dürüst barınaklar sağlamaya kalkıştığı sırada, bir tek adamın bencilliği, başka insanların başarılarını parça parça ediyor. Hem de niçin? Belirsiz bir kişisel gurur yüzünden, kof bir kibir yüzünden. Ülkemizin yasaları böyle bir suç için hapis cezasından fazlasını vermiyor diye üzgünüm. Bu adamın yaşamasına izin verilmemeli. Toplum kendini Howard Roark gibi adamlardan kurtarma hakkına sahip olmalı."

Ellsworth M. Toohey, *Yeni Sınırlar'ın* sayfalarından bunları haykırıyordu.

Ona ülkenin her yanından gelen yankılar cevap verdi. Cortlandt Patlaması yarım dakika sürmüştü. Toplumun öfke patlamasıysa bitmek bilmedi; havayı dolduran alçı tozu, cam, pas ve pislik bulutundan sürekli olarak yağmayı sürdürdü.

Roark büyük jüri tarafından suçlu bulunmuş, kendisi "Suçsuzum" demiş, başka bir şey söylemeyi reddetmişti. Gail Wynand'ın ayarlamasıyla şartlı serbest bırakılmış, şimdi duruşmayı bekliyordu.

Bu işi neden yaptığı konusunda pek çok yorumlar vardı. Kimisi, olayın bir meslek kıskançlığı olduğunu söylerken, bazıları da, Cortlandt'ın tasarımının biraz Roark'un eserlerine benzer yanı olduğunu, belki Keating, Prescott ve Webb'in ondan biraz bir şeyler çalmış olabileceklerini söylüyor, bunun "yasal bir uyarlama" olduğunu, fikirler üzerinde mülkiyet hakkı tesis edilemeyeceğini, demokrasilerde sanatın tüm insanlara ait olduğunu ileri sürüyorlardı. Roark herhalde, kopya edildiğine inanan bir sanatçının duyguları içinde harekete geçmiştir, diyorlardı.

Bunların hiçbiri fazla net yorumlar değildi, ama zaten Roark'un bunu neden yaptığına da kimsenin pek aldırış ettiği yoktu. Konu basitti: Bir adam, birçok kişiye karşı. Bir nedene sahip olmaya bile hakkı yoktu Roark'un.

Yardım için yapılan bir barınak. Yoksullar için. On bin yıldır insanlara, hayır işlerinin ve kendini feda etmenin, sorgulanamayacak bir sevap olduğu, nihai ideal olduğu öğretilmişti. On bin yıl boyunca nice kişi, hep hizmetten, fedakârlıktan söz etmiş, fedakârlığı hayatın bir numaralı kuralı haline getirmişti. Ya hizmet eder, ya hizmet görürdü insan. Ya ezer, ya ezilirdi. Fedakârlık soylu bir şeydi. İnsan, elinden geleni almalıydı ondan. Ya da öteki öğüt. Ya fedakârlık et, ya da hizmet et. Hizmet et, hizmet et, hizmet et... Bütün bunlara karşı, hizmet etmeyi de, yönetmeyi de istemeyen bir tek adam. Tabii ki bağışlanamayacak bir suç işlemiş sayılırdı o adam.

Sansasyon yaratan bir skandal haline gelmişti olay. Yine her zamanki gibi gürültüler koptu, kendini haklı gören öfke dalgalan kabardı. Linç olaylarındaki gibi. Ama bu konudan söz eden her kişinin

konuşmasında, şiddet dolu bir kişisel güceniklik niteliği de vardı. "Adam her türlü ahlak duygusundan yoksun bir manyak." Bu söz, bir yardım kermesine gitmek üzere giyinmiş sosyete kadınından geliyordu. Yardımlar her şeyi bağışlatan bir sevap sayılmasa, ifade özgürlüğünden ne yolla yararlanacağını, kendi şatafatını etrafındakilere nasıl kabul ettirebileceğini bilemeyen biriydi.

Aynı söz, hayatta hiçbir amaç bulamamış sosyal hizmet görevlisinden de geliyordu. Kısır ruhu, ne kendisi için bir amaç yaratabilmişti, ne de çevresindekilere böyle bir şey yansıtabilmişti. Ama yaptığı işin sevabına sarılarak çevresinden hak etmediği bir saygı görebiliyordu. Parmak uçlarını başkalarının yaralarına bastırdığı için.

Aynı söz, hizmet ve fedakârlık kavramı elinden alınsa yazacak hiçbir şey bulamayacak olan yazardan da geliyordu. Binlerce kişinin önünde hıçkırıyordu adam. Onları çok sevdiğini söylüyor, ne olur, siz de beni biraz sevin diye yalvarıyordu.

Aynı söz, küçük insanlar hakkında çok şefkatli yazılar yazabildiği için geçenlerde kendine bir sayfiye malikânesi satın almış olan sütun yazarı hanımdan da geliyordu.

Aynı söz, sevgiden, o büyük, ayrım yapmayan, her şeyi kucaklayan, her şeyi bağışlayan, kendilerine her şey için izin veren sevgiden söz edilmesine bayılan küçük insanlardan da geliyordu.

Başkalarının ruhuna kene gibi yapışmasa yaşayamayacak olan her elden düşmeci, aynı şeyi söylemeye başlamıştı.

Ellsworth Toohey arkasına yaslandı, seyretti, dinledi ve gülümsedi,

Gordon L. Prescott ile Gus Webb, yemeklere, kokteyllere davet ediliyorlardı. Felâketzedelere yöneltilen şefkatli ve anlayışlı muamele yöneltilmekteydi onlara. İkisi bir ağızdan, Roark'un bu işi neden yaptığını hiç anlayamadıklarını söylüyor, adaletin yerine gelmesini istediklerini belirtiyorlardı.

Peter Keating ortalarda yoktu. Basınla görüşmeyi reddetmişti. Hiç kimseyle görüşmüyordu. Yalnızca, Roark'un suçlu olmadığına inandığını belirten bir bildiri yayımlamıştı. Bu bildirinin son cümlesi pek garipti. "Onu rahat bırakın, lütfen! Onu rahat bırakamaz mısınız?" diye bitiyordu yazı.

Amerikan Yapı Konseyi'nin gözcüleri, Cord Binası'nın kapısında nöbet tutmaktaydılar. Bu nöbetin hiçbir işe yaradığı yoktu, çünkü Roark'un ofisi kapalıydı. Başlamak üzere olduğu işler iptal edilmişti.

Dayanışma diye buna denirdi.

Ayaklarına pedikür yaptırmakta olan sosyete kızı, işportacıdan havuç almakta olan ev kadını, piyanist olmak isteyip de olamamış olan, buna özür olarak da kız kardeşine bakmak zorunda kaldığını ileri süren muhasebeci, işinden nefret eden işadamı, sanatından nefret eden işçi, herkesten nefret eden aydın, hepsi bir araya gelmiş, can sıkıntılarını gideren, onları kendi kendilerinden kurtaran ortak öfkenin lüksü içinde, sanki kardeş olmuşlardı. Kendilerinden kurtulmanın ne bulunmaz bir şans olduğunun da farkındaydılar. Görüş birliği içindeydi okurlar. Basın da görüş birliği içindeydi.

Gail Wynand ise akıntının tersine gidiyordu.

Alvah Scarret soluk soluğa, "Gail!" diyordu. "Biz bir dinamitçiyi savunamayız."

Wynand, "Kes sesini, Alvah," demişti ona. "Yoksa dişlerini dökerim."

Gail Wynand, ofisinin orta yerinde dimdik durmuş, kafasını kaldırmış, yaşadığından memnun durumda pencereden görünen geceye, kentin pırıl pırıl ışıklarına bakıyordu.

Banner'ın koca koca harflerle atılmış, Gail Wynand imzasını taşıyan bir başyazısı şöyle demekteydi: "Çevremizde kopan pis havlamaların arasında, görünüşe göre hiç kimse Howard Roark'un kendi isteğiyle polise teslim olduğunu hatırlamıyor. Eğer o binayı havaya o uçurduysa,

orada tutuklanmayı beklemek zorunda mıydı?

Ama onun bize anlatacağı nedenleri beklemiyoruz bile. Onu mahkemeden önce biz mahkûm etmiş durumdayız. Çünkü suçlu olmasını istiyoruz. Bayıldık bu davaya. Bu duyduğunuz sesler öfke ya da güçenikliğin değil, sevincin sesleri. En iğrenç cinayetleri işleyen her cahil manyak, her değersiz geri zekâlı için, aramızdan anlayış çığlıkları yükselir, ordular dolusu insancıl tipler harekete geçer. Ama deha sahibi bir adam, zaten baştan suçludur. Tamam, bir insanı yalnızca zayıf ve küçük adam olduğu için mahkûm etmek adalete uymaz. Ama bir insanı yalnızca güçlü ve büyük olduğu için mahkûm eden bir toplumun yozlaşmışlığı, ne düzeylere inmiştir dersiniz? Oysa işte yüzyılımızın ahlaki iklimi bu. İkinci plandakilerin yüzyılı."

Bir başka Wynand başyazısı da şöyle diyordu: "Howard Roark meslek hayatını mahkeme salonlarına dalıp çıkmakla geçiriyor, diye çığlıklar duyuyoruz. Evet, o doğru. Roark gibi bir adam, ömrü boyunca toplumun karşısında yargılanma durumundadır. Ama kimi mahkûm etmek gerekir bunun için? Roark'u mu, yoksa toplumu mu?" Yine bir Wynand başyazısında şu satırlar okunmaktaydı. "Bizler insanoğlundaki büyüklüğün ne olduğunu da, onu nasıl tanıyabileceğimizi de anlamak için hiçbir çaba göstermiş değiliz. Bir uyurgezerlik havası içinde, büyüklüğün kendini feda etmekle ilişkili olduğu noktasına takılmışız. Salyamız aka aka, kendini feda etmek en büyük sevaptır, deyip duruyoruz. Bir an durup da düşünelim bakalım. Her şeyi feda etmek sevap mıdır? Kişi kendi dürüstlüğünü, namusunu feda edebilir mi? Ya onurunu? Özgürlüğünü? İdealini? İnançlarım? Duygularının dürüstlüğünü? Düşünce özgürlüğünü? Oysa insanoğlunun sahip olduğu en değerli şeyler bunlar değil mi? Bunları elde edebilmek için feda ettiği şeyler, fedakârlık sayılmaz; kârlı alışveriş sayılır. Ama bu varlıkları, onun hiçbir neden uğruna asla feda edemeyeceği şeylerdir. O halde tehlikeli ve kötü zırvalıkları tekrarlayıp durmaktan vazgeçelim mi? Kendini feda etme konusunu? Aslında esas feda edemeyeceğimiz ve feda etmememiz gereken şey, o benliğimizdir. İnsanda en çok saygı göstermemiz gereken şey, feda edilmemiş bir benlik olmalıdır."

Bu başyazı hem *Yeni Sıntrlar'ca,* hem de çok sayıda gazetede yeniden yayımlandı; çerçeve içine alınarak sunuldu, altına da: "Söyleyene bak!" diye yazılar kondu.

Gail Wynand güldü. Direniş onu besliyor, daha güçlü kılıyordu. Bir savaştı bu. Yıllardır gerçek bir savaşa girişmemişti. İmparatorluğunun temellerini attığı günlerde, basının tümünden yükselen çığlıklara karşı verdiği mücadeleden bu yana, kalkışmamıştı öyle şeylere. Sahip olunması imkânsız şeylere sahipti artık. Her insanın hayallerine girecek şeylere. Gençliğin o yoğun gücünü, tecrübenin bilgeliğiyle birleştirerek kullanabilirdi. Hem yeni bir başlangıç, hem de doruğa varış, bir arada. Bütün ömrümce bunu bekledim ve bunun için yaşadım, diye düşünüyordu.

Yirmi iki gazetesine, dergilerine ve haber filmlerine gerekli emirleri vermişti: Roark'u savunun. Roark'u halka satın. Bu linç olayını saptırın.

Adamlarını toplayıp onlara şunları söyledi: "Gerçekler ne olursa olsun, bu duruşma o gerçeklere dayanmayacak. Kamuoyu önünde bir yargılanış bu. Kamuoyunu her zaman biz oluşturduk. Yine yapalım. Roark'u satın. Nasıl yaptığınız umurumda bile değil. Size çok iyi eğitim, verdim ben. Satış işinde ustasınız. Şimdi bana o ustalığınızı gösterin."

Bu sözler bir sessizlikle karşılandı. Adamlar birbirlerine bakıp duruyorlardı. Alvah Scarret alnındaki terleri sildi. Ama yine de söz dinlediler.

Banner, Enright Evi'nin bir fotoğrafını yayımladı. Altyazı olarak, "Mahvetmek istediğiniz adam bu mu?" diye yazdı. Ardından Wynand Evi'nin fotoğrafı çıktı gazetede. Onun altyazısı da, "Elinizden

geliyorsa bu düzeye ulaşın," biçimindeydi. Monadnock Vadisi fotoğrafının altyazısındaysa, "Topluma hiçbir şey vermemiş dediğiniz adam bu mu?" satırları göze çarpıyordu.

Banner, Roark'un hayat hikâyesini yayımladı. Adı duyulmamış bir yazarın imzası vardı o tefrikanın üzerinde. Aslında Gail Wynand tarafından yazılmıştı. *Banner'da* masum olduğu halde yargılanıp, günün çoğunluk önyargıları yüzünden hüküm giymiş insanların hikayeleri yayımlandı. *Banner*'da toplum tarafından kurban edilmiş insanlar hakkında yazılar çıktı. Sokrates, Galile, Pasteur, düşünürler, bilim adamları, sonu gelmeyen bir kahramanlar sıralaması. Her biri yapayalnız dikilmişti toplumun karşısına. İnsanlara meydan okuyan bir insan.

Alvah Scarret, "Ama, Gail, Tanrı aşkına, Gail, orası bir *toplu konut* projesiydi!" diye feryat ediyordu.

Wynand ona çaresiz bakışlarla baktı. "Sizin gibi budalalara bunun hiç önemi olmadığını anlatmak herhalde imkânsız," dedi. "Pekâlâ. Biz de konut projelerinden söz edelim bakalım."

Banner bu sefer inşaat çetelerinin kirli oyunlarını ortaya sermeye başladı. Eş dost kayırmalar, yeteneksizlikler, özel bir mimarın vereceği fiyatın beş katına çıkan yapılar, inşa edilip terkedilen toplu konutlar, hayırseverlik denilen kutsal inek adına kabul edilen, beğenilen, bağışlanan, korunan şeylerin tümü. "Cehenneme giden yol iyi niyet taşlarıyla döşelidir, derler," diyordu *Banner*. "Yoksa nedeni, iyi niyetin nelerden oluştuğunu hiç öğrenememiş olduğumuz için mi? Öğrenme zamanı gelmedi mi? Dünyada hiçbir zaman bu kadar çok sayıda iyi niyet, bu kadar yüksek sesle dile getirilmemişti. Ama şu halimize bakın."

Banner başyazılarını Gail Wynand, Metin Odası'ndaki bir masanın başında ayakta durarak yazıyordu. Gazete sayfası boyunda, kocaman bir kâğıda yazıyordu her zamanki gibi. Mavi kalemle ve iki santim boyunda iri harflerle. Sonunda da GW'yi konduruyordu altına. O iki harf hiçbir zaman böylesine bir gurur havası taşımamıştı.

Dominique iyileşmiş, köydeki eve dönmüştü. Wynand akşamın geç saatinde eve dönerken sık sık Roark'u da yanında getiriyordu. Birlikte salonda oturuyorlardı. Pencereler, dışarıdaki ilkbahar gecesine açık oluyordu. Arazi evin duvarlarının dibinden başlayarak yumuşak tepeler oluştura oluştura, gölün kıyısına kadar inmekteydi. Göl de aşağıdaki ağaçların arasından pırıl pırıl görünüyordu. Davadan da, yaklaşan duruşmadan da hiç söz etmiyorlardı. Daha çok, Wynand onlara kendi çıktığı bu yeni Haçlı Seferi'ni anlatıyordu. Kişilikdışı- bir havada. Sanki Roark'u hiç ilgilendirmiyormuş gibi. Wynand salonun ortasına dikilmiş, konuşuyordu yine:

"Tamam, anlıyorum, iğrençti. *Banner'ın* geçmişi baştan aşağı değersiz oldu. Ama bu seferki hepsinin öcünü alacak. Dominique, biliyorum ki sen geçmişimden neden utanç duymadığımı hiçbir zaman anlayamadım *Banner'*ı neden bu kadar çok sevdiğimi de anlayamadım Şimdi cevabı göreceksin artık. Güç. Hiçbir zaman denemediğim bir güç var elimde. Deney şimdi geliyor. Ben ne düşünmelerini istiyorsam, onu düşünecekler. Yapın dediğimi yapacaklar. Çünkü burası benim kentim ve burada yönetim benim elimde. Howard, senin duruşma başlayana kadar onları öyle işleyeceğim ki seni mahkûm edecek jüri bulamayacaklar."

Geceleri uyuyamıyordu. Uyumayı canı da istemiyordu. "Siz gidin yatmaya," diyordu Roark'la Dominique'e. "Ben birkaç dakika sonra çıkarım." Daha sonra, Dominique yatak odasından, Roark da konuk odasından, Wynand'ın terasta saatlerce dolaşan ayak seslerini dinliyorlardı. Bu seste bir tür neşeli heyecan vardı. Her adımın sesi, demir atan bir cümle gibiydi, yere çarpan bir bildirim gibiydi.

Bir keresinde Wynand onları geç saatte yukarıya gönderdiğinde, Roark'la Dominique merdivenleri

birlikte çıktılar, ilk sahanlıkta durakladılar. Salondan bir kibritin sert biçimde çakılışı duyulmuştu. O kibriti hırsla çakan el insanın gözünün önüne geliyordu. Şafağa kadar içeceği sigaraların ilkini yakıyordu. Terasta o adımlarla birlikte dolaşıp duracak minik bir ışık beneği.

Önce merdivenlerden aşağıya, sonra birbirlerine baktılar.

"Korkunç bir şey," dedi Dominique.

Roark, "Harika ama," diye karşılık verdi.

"Ne yaparsa yapsın, sana bir yardımı olamaz."

"Olamayacağını biliyorum. Mesele orada değil."

"Seni kurtarabilmek için nesi varsa riske atıyor. Sen kurtulunca beni kaybedeceğini bilmiyor."

"Dominique, hangisi onun için daha kötü? Seni kaybetmek mi, yoksa bu verdiği savaşı kaybetmek mi?" Dominique anlayarak başını salladı. Roark devam etti. "Kurtarmak istediği ben değilim, onu da biliyorsun. Ben yalnızca bir bahaneyim."

Dominique elini kaldırdı, onun yanağına dokundu, parmak uçlarını hafifçe bastırdı. Kendine başka hiçbir hareket için izin veremezdi. Dönüp yatak odasına girdi, onun da konuk odasının kapısını kapadığını duydu.

Lancelot Clokey, ülkenin her tarafındaki gazetelerde yayımlanan bir yazısında şöyle diyordu: "Howard Roark'un Wynand Gazeteleri tarafından savunulması ne kadar uygun, değil mi? Eğer bu akıl durdurucu davanın altında yatan ahlaki ilkelerden bir kuşkusu olan varsa, kim kimmiş, kim kimin yanındaymış, görür görmez durumu anlar. Wynand Gazeteleri sarı gazeteciliğin kalesidir. Bayağılığın, yozlaşmışlığın, çamur atmaların ve tehditlerin yuvasıdır. Kamu zevkine ve ahlakına karşı örgütlenmiş bir hakarettir, tikeleri yamyamlarınkinden bile az olan bir adamın yönettiği entelektüel bir yeraltı dünyasıdır. Wynand Gazeteleri tam Howard Roark'u koruyacak uygun şampiyonlardır zaten. Howard Roark da onların doğal kahramanıdır. Ömrü boyunca basının dürüstlüğünü dinamitleyen Gail Wynand'ın şimdi bir başka dinamitçiyi desteklemesinde şaşılacak hiçbir şey yoktur."

Gus Webb bir toplulukta yaptığı konuşmada, "Ortalıkta dolaşan bu şatafatlı sözler fasafiso," dedi, "işin aslı şöyle. Bu Wynand denilen adam yıllardır gayrimenkul işlerinde enayileri söğüşleyip bir servet biriktirdi. Hükümetin zorla bu alana girip kendisini dışarı itmesi, küçük adamların başının üstüne bir dam vermesi, çocuklarına temiz bir çevre sağlaması hoşuna mı gidecekti? Elbette gitmeyecekti. Hem de hiç. Bu işi ikisi birlikte tezgâhlamış olmalılar. Wynand'la kızıl saçlı erkek arkadaşı. Hatta bana sorarsanız o erkek arkadaş bu işi yapma karşılığında Bay Wynand'dan dünyanın parasını sökmüş olmalı."

Radikal bir gazetede şöyle bir yazı yayımlandı: "Adını açıklayamayacağımız bir kaynaktan duyduğumuza göre; ülkedeki her konut projesini, her elektrik santralını, her postaneyi ve her okulu havaya uçurmayı planlayan bir komplo bulunmaktadır ve Cortlandt bu eylemlerin ilk adımıdır. Komplonun başında Gail Wynand vardır, o da bir grup şişko kapitalisti temsil etmektedir. Temsil ettikleri arasında, tanınmış para babalarından bazıları da bulunmaktadır."

Yeni Sınırlar'da Sally Brent imzasıyla çıkan Kadın Köşesi yazısı da şöyle diyordu: "Bu işte Bayan Wynand'ın oynadığı rol de bir hayli kuşku vericidir. Bekçiyi en uygun zamanda öyle yerinden çıkarıp oradan uzaklaştıranın Bayan Wynand olması ne hoş bir rastlantı, değil mi? Hele de kocasının şimdi Bay Roark'u savunmak için yeri göğü inlettiği düşünülürse? Eğer güzel diye kabul edilen bir kadın gördüğümüz anda benliğimizi eski moda, budala, akılsız bir şövalyelik duygusunun kaplamasına alışkın olmasak, bu davanın o yönünün örtbas edilmesine de seyirci kalmazdık. Eğer Bayan

Wynand'ın sosyal mevkii ve kendini gülünç eden kocasının 'saygınlığı' gözümüzü böyle kamaştırmasa, geçirdiği kazada gerçekten ölmesine ramak kaldı mı, kalmadı mı, diye birkaç soru sorardık. Nereden biliyoruz öyle bir tehlike geçirdiğini? Doktorları satın almak da, başkalarını satın almak kadar kolaydır. Bay Gail Wynand da böyle konuların ustasıdır. Bütün bunları dikkate alırsak, karşımızda son derece iğrenç bir komplonun ana çizgileri belirebilir."

Sessiz ve muhafazakâr bir gazete de şöyle diyordu: "Wynand Basını'nın benimsediği tutum, açıklanamayan bir yüz karasıdır."

Banner'ın tirajı her hafta biraz düşmekte, düşüşün hızı da giderek artmaktaydı. Kontrolden çıkmış bir asansör gibi inişe geçmişti *Banner*. Duvarlarda ""Wynand'ı Okumuyoruz" posterleri, yakalarda, "Wynand'ı Okumuyoruz" rozetleri çoğalmaya başlamıştı. Arabalara çıkartmalar yapıştırılmaya başlamıştı. Sinemalarda Wynand Haberleri başladığı anda herkes yuhalıyordu. Köşe başlarında gazete satanlarda *Banner* yoktu artık. Bayiler bulundurmak zorundaydılar, ama onlar da tezgâh altına saklıyor, ancak istenirse çıkarıp veriyorlardı. Zemin zaten hazırlanmış, direkler çoktan kemirilmişti. Cortlandt Olayı son tokadı indiriyordu.

Gail Wynand'a duyulan öfke arasında, Roark hemen hemen unutulmuştu. En öfkeli protestolar Wynand'ın kendi okurlarından geliyordu. Kadın kulüpleri, papazlar, anneler, küçük dükkân sahipleri ateş püskürüyordu. Gazete çalışanları, her gün gelen okur mektuplarının alınıp dosyalandığı odaya, Alvah Scarret'i sokmamaya çalışıyorlardı. Başlangıçta mektupları okumaya başlamıştı ama yakınları sonradan bir kalp krizinden korkarak onu bundan caydırmalardı.

Banner'ın çalışanları büyük bir sessizlik içinde çalışmaktaydılar. Artık ne kaçamak bakışlar vardı, ne fısıldanan sözler, ne de tuvaletlerde dedikodular. Birkaçı istifa etti, geri kalanları ağır ağır çalışmayı sürdürdü. Can yeleklerini kuşanmış, kaçınılmaz sonucu bekleyen insanlar gibi.

Gail Wynand çevresindeki her harekette bir yavaşlama seziyordu. *Banner* Binası'na girdiğinde, elemanlar onu görünce oldukları yerde duraklamaktaydılar. Başıyla onları selamladığında, onların selamı bir saniye geç geliyordu. Yürürken durup birden arkasına baktığında, onları kendisini seyreder buluyordu. Emirlerinin son hecesi ağzından çıkar çıkmaz gelen, "Peki, Bay Wynand," cevabı, bir an geç kalıyordu. O aradaki bir an da sanki kendine özgü, somut bir biçime sahipti. Verilen cevap bu yüzden, sonunda değil de başında soru işareti varmış gibi bir etki yapıyordu.

"Bir Küçük Ses" sütunu, Cortlandt Davası konusunda sessizdi. Patlamanın ertesi günü Wynand, Toohey'yi odasına çağırtmış, "Bana bak," demişti. "Yazılarında tek kelime istemem. Anladın mı? Dışarda ne yaparsın, neler haykırırsın, umurumda değil ... şimdilik. Ama eğer fazla bağırırsan, bu iş bitince senin hesabını görürüm."

"Peki, Bay Wynand."

"Senin sütunun söz konusu olduğunda, sağır, dilsiz ve körsün. Patlama diye bir olay duymadın. Roark adında birini hiç bilmiyorsun. Cortlandt sözünün anlamından haberin yok. Bu binada olduğun sürece, böyle bu."

"Peki, Bay Wynand."

"Hem ortalıkta seni pek de sık görmeyeyim."

"Peki, Bay Wynand."

Wynand'ın avukatı, yıllardan beri ona hizmet veren bir dostuydu. O da durdurmaya çalıştı Wynand'ı.

"Gail, ne oluyorsun? Çocuk gibi davranmaya başladın. Ham bir amatör gibi. Toparla kendini, be

adam."

"Kes sesini," dedi Wynand.

"Gail, sen bugün ... yani dün, dünyanın en büyük gazetecisiydin. Açıkça gözüken şeyi sana ben mi söyleyeyim? Halkın tutmadığı bir amaç, her ticaret dalında tehlikelidir. Bir halk gazetesi açısından intihar sayılır."

"Sesini kesmezsen seni kapı dışarı eder, kendime yeni bir avukat tutarım."

Wynand, davayla ilgili yorumlar yapmaya başladı. Davet edildiği iş yemeklerinde, saygın kimselerle bu konuyu tartışıyordu. Daha önce hiçbir konuda tartışmış değildi. Hiç yalvardığı görülmemişti. Tek yaptığı, saygılı dinleyicilere son kararım bildirmek olmuştu. Şimdi dinleyici bulamıyordu. Kayıtsız bir sessizlik vardı çevresinde. Yarı sıkkın, yarı kızgın. Borsayla, gayrimenkulle, reklamlarla, politikayla ilgili onun ağzından çıkan her kelimeyi havada kapmaya alışkın insanlar; onun sanatla, büyüklükle, soyut adaletle ilgili görüşlerine hiç ilgi duymuyorlardı.

Şöyle cevaplar veriliyordu ona:

"Evet, Gail, evet, tabii. Ama buna karşılık, bence adam yine de bencillik etti. Zaten günümüz dünyasının sorunu bu ... Bencillik. Her yanda gereğinden fazla bencillik var. Lancelot Clokey de kitabında bunu anlatıyor. Çok iyi bir kitap. Çocukluğundan söz etmiş. Sen de okumuşsun ya. Bay Clokey'le birlikte fotoğrafınız yayımlanmıştı. Clokey dünyanın her tarafını gezmiş. Neden söz ettiğini iyi biliyor."

"Evet, Gail, ama bu konuda biraz eski kafalı davranmıyor musun? Nedir bu büyük adam safsataları? Allanıp pullanan bir duvarcının nesi büyükmüş? Büyük diyebileceğimiz kim var zaten? Hepimiz salgıbezlerinin, kimyasal maddelerin, bir de sabah kahvaltısında yediğimiz şeylerin toplamıyız. Bence Lois Cook kitabında bunu çok iyi anlatmış. Neydi adı kitabın? Ha, evet, *Kahraman Safra Taşı*. Evet, öyle. Senin *Banner'ın* da çok reklam etmişti o kitabı."

"Ama bak, Gail, kendini düşünmeden önce başkalarını düşünmesi gerekirdi. Bence bir insanın yüreğinde sevgi yoksa, pek de iyi biri sayılamaz. Geçen gün bir tiyatroda duydum bunu. Müthiş bir oyundu. İke'ın yeni yazdığı oyun. Neydi adı? Mutlaka görmelisin. Senin Jules Fougler da göklere çıkardı oyunu. Cesur ve duygulu bir sahne şiiri, dedi."

"İnandıklarını iyi savunuyorsun, Gail. Buna nasıl itiraz edeceğimi bilemiyorum. Hangi noktada yanıldığını tam anlayamıyorum ama kulağıma haklıymışsın gibi gelmiyor, çünkü Ellsworth Toohey ... yo, beni yanlış anlama, Toohey'nin siyasal görüşlerine ben hiç katılmam. Radikalin biri olduğunu biliyorum. Ama adamın idealist olduğunu, mangal kadar da yüreği olduğunu kabul etmek zorundasın. Evet, Ellsworth Toohey diyor ki..."

Bunları söyleyenler milyonerlerdi, bankacılardı, sanayicilerdi, iş adamlarıydı. Dünyanın neden böyle kötüye gittiğini hiç anlayamadıklarını söylüyorlar, habire yakınıp sızlanıyorlardı davetlerde.

Bir sabah Wynand, *Banner* Binası'nın önünde arabasından indiğinde, kaldırıma doğru yürürken kadının biri ona doğru koştu.

Kapı girişinde beklemişti Wynand gelsin diye. Şişman, orta yaşlı bir kadındı. Leş gibi bir basma elbise giymiş, başına ezik, biçimsiz bir şapka takmıştı. Sarkık bir yüzü, biçimsiz bir ağzı, kapkara, yuvarlak, pırıl pırıl gözleri vardı. Gail Wynand'ın karşısına dikilip elindeki çürümüş pancar yapraklarını onun suratına savurdu. Pancar yoktu elindeki demette. Yalnızca yapraklar vardı. Yumuşak ve kaygan. Onları bir sicimle bağlamıştı. Yapraklar Wynand'ın yanağına çarptı, sonra

kaldırıma düştü.

Wynand hareketsiz durdu, kadına baktı. O etli suratta, ağzın bir zafer ifadesiyle açıldığını gördü. Kendini haklı gören bir kötülüğün yüzü. Yoldan geçenler kadını yakaladıklarında, kadın ağza alınmayacak sözler haykırıyordu. Wynand elini kaldırdı, başını iki yana salladı, insanlara o yaratığı bırakmalarını işaret etti. Sonra dönüp *Banner* Binası'na girdi. Yanağında yeşil bir izle.

Alvah Scarret, "Ne yapacağız, Ellsworth?" diye sızlanıyordu. "Sen ne yapacaksın?"

Ellsworth Toohey, Scarret'in masasının kenarına ilişmiş, gülümsüyordu. Sanki Alvah Scarret'i öpmek istiyormuş gibi bir hali vardı.

"Neden ucunu bırakmıyorlar bu lanet olası olayın, Ellsworth? Neden başka bir olay olmuyor, bunu baş sayfalardan silmiyor? Bir uluslararası kriz falan çıkaramaz mıyız? Bunca yaş yaşadım, insanların böyle ufacık bir şey yüzünden böyle kudurduğunu görmedim. Bir dinamit patlaması! Tanrım, Ellsworth, arka sayfa haberi bu! Her ay bir tane oluyor. Her grevde oluyor, unuttun mu? Kürkçülerin grevinde de olduydu, kuru temizleyicilerin grevinde de. Cehennemin dibine! Bu patırtı niye? Kimin umurunda? Neden aldırış ediyorlar?"

"Bazı durumlarda, söz konusu olan şey, ortada görünenle aynı değildir, Alvah. Halkın tepkisi olayla orantısız gibi görünebilir, ama değildir. Sen bu kadar canını sıkma. Şaşıyorum sana. Oysa şansına şükretmen gerekir. Uygun zamanı beklemek dediğimde, demek istediğim buydu. Uygun zaman, sonunda gelir nasılsa. Ama böyle altın tabak içinde bana sunulacağını da beklemiyordum, o kesin. Neşelen, Alvah. Artık biz devralıyoruz."

"Neyi devralıyoruz?"

"Wynand Gazeteleri'ni."

"Deli misin, nesin, Ellsworth! Onlar gibi çıldırdın mı sen de? Gerçekten delirmişsin. Ne demek istiyorsun? Gail'in elinde yüzde elli hisse..."

"Alvah, seni seviyorum. Harikasın, Alvah. Seni çok seviyorum, ama keşke bu kadar salak olmasan, diyorum. O zaman daha iyi konuşabilirdim seninle. Keşke binleriyle konuşabilseydim."

Ellsworth Toohey bir akşam Gus Webb'le konuşmaya çalıştı, ama orada da hayal kırıklığına uğradı. Gus Webb kelimeleri yuvarlaya yuvarlaya konuşuyordu:

"Ellsworth, senin de kusurun fazla romantik olmanda. Çok fazla metafizik bir tipsin. Neye seviniyorsun böyle? Bu işin pratik bir değeri yok ki! Bir iki hafta geçti mi, dişlerini geçirebileceğin hiçbir şey bulamayacaksın. Keşke herif orayı içine insanlar taşındıktan sonra uçursaydı. Kadınlar, çocuklar falan. O zaman bir şeyler çıkarabilirdin ortaya. Bayılırdı insanlar. Bizim akım da kullanabilirdi olayı. Ama bu? Allah kahretsin, herifi kodese tıkacaklar, her şey bitecek. Sen kendine gerçekçi mi diyorsun? Sen aydın kesimin ıslah olmaz bir örneği, temsilcisisin, Ellsworth. Olup olacağın bu. Geleceği olan biri mi sayıyorsun kendini? Boşuna hayal kurma. *Benim* geleceği olan."

Toohey içini çekti. "Hakkın var, Gus," dedi.

14

"Çok naziksiniz, Bay Toohey," diyordu Bayan Keating tevazuyla. "Geldiğinize çok sevindim. Peter konusunda ne yapacağımı bilemiyorum. Kimseyle görüşmüyor. İşine gitmiyor. Korkuyorum, Bay Toohey. Bağışlayın beni, sızlanmak istemem. Belki siz yardımcı olabilirsiniz, onu bu durumdan kurtarabilirsiniz. Size öyle saygı duyuyor ki, Bay Toohey."

"Evet, eminim. Nerede kendisi?"

"Burada. Odasında. Şu taraftan, Bay Toohey." Bu ziyaret beklenmedik bir ziyaretti. Toohey yıllardır bu eve gelmiş değildi.

Bayan Keating ona minnet duymaktaydı. Öne düşüp koridorda ilerledi, bir kapıyı hiç vurmadan açtı. Konuğun geldiğini duyurmak istememiş, oğlunun reddedeceğinden korkmuştu. Neşeli bir sesle konuştu:

"Bak, Peter, bak sana kimi konuk getirdim!" Keating başını kaldırdı. Karmakarışık bir masanın başında, zayıf ışıklı bir lambanın önünde oturmuş, yırtık bir gazetenin bulmacasını çözüyordu. Masanın üstünde upuzun bir bardak vardı. Kenarlarında domates suyu kurumuştu. Bir tane kutu bulmaca oyunu, bir deste iskambil, bir de İncil göze çarpıyordu o masada.

"Merhaba, Ellsworth," diyerek gülümsedi. Kalkmak üzere öne doğru eğildi, ama bu çabasını yarı yolda unuttu.

Bayan Keating o gülümsemeyi görünce aceleyle geri çekildi. Rahatlamıştı. Kapıyı hemen kapadı.

Gülümseme tamamlanamadan kayboldu. Bir anının içgüdüsüydü zaten yalnızca. Onun hemen ardından Keating, anlamamaya çalıştığı birçok şeyi birden hatırlamıştı.

Çaresiz bir sesle, "Merhaba, Ellsworth," diye tekrarladı.

Toohey onun karşısında durmuş odayı inceliyordu. Masanın üstüne merakla baktı.

"Dokunaklı, Peter," dedi. "Çok dokunaklı. Eminim görse o da hoşlanırdı."

"Kim?"

"Bugünlerde fazla konuşkan değilsin, değil mi, Peter? Pek sosyal de değilsin, öyle mi?"

"Seni görmek istemiştim, Ellsworth. Seninle konuşmak istemiştim."

Toohey bir sandalyeyi arkalığından yakaladı, havaya kaldırıp çevirerek masanın yanına getirip koydu.

"Eh, ben de onun için geldim," dedi. "Konuşmanı dinlemek için."

Keating hiçbir şey söylemedi.

"Evet?"

"Seni görmek istemediğimi sanma sakın, Ellsworth. Yalnızca ... anneme kimseyi içeriye alma demiştim ama o gazeteciler içindi. Rahat bırakmıyorlar beni."

"Zaman nasıl da değişmiş, Peter! Seni gazetecilerden zorla uzaklaştırdığımız günleri hatırlıyorum."

"Ellsworth, benim hiç mizah anlayışım kalmadı. Hiç."

"Şanslısın. Yoksa gülmekten ölürdün."

"Öyle yorgunum ki, Ellsworth ... Geldiğine sevindim."

Işık Toohey'nin gözlük camlarında parladı, Keating onun gözlerini göremez oldu. Yalnızca metalik

bir pırıltıyla dolu iki yuvarlak. Uzaktan yaklaşan bir şeyi yansıtan sönük otomobil farları gibi.

"Sence bununla kurtulabilir misin?" diye sordu Toohey.

"Neyle?"

"Münzevi derviş numarasıyla. Büyük pişmanlık. Sadık sessizlik."

"Ellsworth, neyin var senin?"

"Demek suçlu değil, öyle mi? Demek bizim onu rahat bırakmamızı istiyorsun, öyle mi?"

Keating'in omuzları kıpırdadı. Dik oturmak değil de, öyle bir niyetlenme gibi. Niyet de bir şeydi. Çenesi birazcık kıpırdadı, ağzından bir soru çıktı:

"Ne istiyorsun?"

"Tüm hikâyeyi."

"Neden?"

"Bu işi kolaylaştırayım mı sana? İyi bir özür ister misin? Onu sunabilirim istersen. Hatta otuz üç neden sayabilirim. Hepsi de soylu nedenler. Hangisini olsa yutarsın. Ama içimden senin işini kolaylaştırmak gelmiyor. Sana gerçeği söyleyeyim, daha iyi. Onu kodese yollamak için. Kahramanını, ilahını, cömert dostunu, koruyucu meleğini."

"Sana söyleyecek hiçbir şeyim yok, Ellsworth."

"Aklının son kırıntısını da bu şok yüzünden kaybetmeden önce, asla benim kıratımda olmadığını anlayacak kadarını iyi koru. Konuşmanı istiyorsam, konuşacaksın demektir. Benim de zaman kaybetmeye niyetim yok. Kim tasarımladı Cortlandt'ı?"

"Ben."

"Benim mimarlık uzmanı olduğumdan haberin yok mu?"

"Cortlandt'ı ben tasarımladım."

"Cosmo-Slotnick Binası'nı tasarımladığın gibi mi?"

"Benden ne istiyorsun?"

"Tanık kürsüsüne çıkmanı istiyorum, Peter. Hikâyeyi mahkemede anlatmanı istiyorum. Arkadaşın senin kadar içi dışı ortada biri değil. Niyeti nedir, bilemiyorum. Olay yerinde kalıp beklemesi, biraz fazla zekice bir davranış. Zaten kendisinden kuşkulanılacağım biliyor, kurnazlık ediyor. Mahkemede ne söylemek niyetinde olduğunu Tanrı bilir. Bunu onun yanına bırakamam. Herkes onun bunu neden yaptığına takmış kafayı. Ben nedenini biliyorum. Açıklamaya çalışsam, kimse bana inanmaz. Ama sen onlara yemin etmiş biri olarak anlatırsın. Gerçeği söylersin. Cortlandt'ı kimin tasarımladığını ve bunun neden böyle olduğunu anlatırsın."

"Ben tasarımladım."

"Bunu o kürsüde de söylemeye niyetleniyorsan, kas kontrolün konusunda bir şeyler yapman gerekecek. Ne diye zangır zangır titriyorsun?"

"Rahat bırak beni."

"Geç kaldın artık, Peter. Faust'u hiç okudun mu sen?"

"Ne istiyorsun?"

"Howard Roark'un kellesini."

"O benim arkadaşım değil. Hiçbir zaman da olmadı. Hakkında neler düşündüğümü biliyorsun."

"Biliyorum, salak budala! Ömrün boyunca ona tapıp durduğunu biliyorum. Bir yandan önünde diz çöküp ona taparken, bir yandan da onu arkasından bıçakladın. Hainliğin gerektirdiği cesareti bile göstermedin. Ya bir yolu, ya da diğer yolu seçmedin. Benden nefret ettin ... bildiğimin farkında değildin, öyle mi? Oysa beni hep izledin. Ama onu sevdiğin halde mahvettin. Evet, tam anlamıyla mahvettin, Peter. Şimdi de kaçacak bir yerin yok. Artık bu işi sürdürmek zorundasın!"

"Sana ne ondan? Senin için ne fark eder?"

"Onu uzun süre önce sorman gerekiyordu. Ama sormadın. Demek ki biliyordun. Her zaman bilmiştin. Seni titreten şey de o. Kendine yalan söylemene neden yardım edeyim? On yıl boyunca yaptım onu. Bana onun için geldin. Herkes onun için gelir bana. Ama hiçbir şeyi bedava elde edemezsin. Asla. Bunun tersini savunan sosyalist kuramlarımı bir kenara bırak şimdi. Sen benden istediğini aldın. Şimdi de sıra bende."

"Howard hakkında konuşmam. Beni Howard hakkında konuşturamazsın."

"Öyle mi? Neden beni kapı dışarı etmiyorsun? Neden gırtlağıma sarılıp beni boğmuyorsun? Benden çok daha güçlüsün. Ama yapmazsın. Yapamazsın. Gücün ne menem bir şey olduğunu şimdi görebiliyor musun, Peter? Fiziksel gücün? Kasların, silahların, paranın? Sen aslında Gail Wynand'la bir araya gelmelisin. Ona anlatacak çok şeyin var. Haydi, Peter. Kim tasarımladı Cortlandt'ı?"

"Rahat bırak beni."

"Kim tasarımladı Cortlandt'ı?"

"Bırak yakamı!"

"Kim tasarımladı Cortlandt'ı?"

"Daha kötü ... Bu senin yaptığın ... daha kötü ..."

"Neden daha kötü?"

"Benim Lucius Heyer'a yaptığımdan."

"Ne yaptın Lucius Heyer'a?"

"Onu öldürdüm."

"Neden söz ediyorsun?"

"O yüzden daha iyiydi zaten. Ölmesine izin verdim."

"Saçmalamayı kes."

"Howard'ı neden öldürmek istiyorsun?"

"Öldürmek istemiyorum. Hapse tıktırmak istiyorum. Anlıyor musun? Hapse. Hücreye. Parmaklıklar ardına. Kilitlemek, durdurmak, bağlamak istiyorum. Sağken. Kalk deyince kalkacak. Ne verirlerse onu yiyecek. Kıpırda deyince kıpırdayacak, dur deyince duracak. İşe götürülecek, emrettikleri zaman çalışacak. Hızlı hareket etmezse itiştirecekler onu. Canlan isteyince suratına tokat atacaklar.

Söz dinlemezse lastik coplarla dövecekler. O da söz dinleyecek. *Emir dinleyecek.* Emir dinleyecek!"

"Ellsworth!" diye haykırdı Keating. "Ellsworth!"

"İçimi bulandırıyorsun. Gerçeği duymaya dayanamaz mısın sen? Hayır, her şeyi şeker kaplanmış olarak istiyorsun, öyle mi? İşte o yüzden Gus Webb'i tercih ediyorum. Onun kafasında hayaller kol

gezmiyor."

Bayan Keating kapıyı açıverdi. Çığlıkları duymuştu.

"Defol buradan! " diye tersledi onu Toohey.

Kadın geri çekildi, Toohey kapıyı çarparak kapattı.

Keating başını kaldırdı. "Annemle böyle konuşmaya hakkın yok. Onun seninle hiçbir ilgisi yok."

"Kim tasarımladı Cortlandt'ı?"

Keating ayağa kalktı. Ayaklarını sürüyerek çekmeceli dolaba yürüdü, bir çekmeceyi çekti, buruşuk bir kâğıt çıkarıp Toohey'e uzattı. O kâğıt, Roark'la yaptığı anlaşmaydı.

Toohey yazıyı okudu, bir tek kere kıkırdadı. Kuru bir sesti çıkardığı. Sonra Keating'e baktı.

"Müthiş bir başarısın, Peter. Benim başarım tabii. Ama bazen kendi başarılarımı görmek bile istemem."

Keating dolabın yanında duruyordu. Omuzlan sarkmış, gözleri boş bakmaktaydı.

"Böyle yazılı, altında onun imzasıyla vereceğini beklemiyordum. Demek buydu senin hatırın için yaptığı. Sen de karşılığında ... ne yaptığın belli işte. Yo, hakaretlerimi geri alıyorum, Peter. Yapmaya mecburdun. Kimsin ki tarihin kurallarını tersine çevirebilesin? Bu kâğıt nedir, biliyor musun? İmkânsız bir kusursuzluk, yüzyılların rüyası; tüm insanlık felsefelerinin amacı bu kâğıt. Dizginleri takmışsın ona. Senin için çalışmasını sağlamışsın. Başarısını, ödülünü, parasını, şöhretini, adım çalmışsın. Biz bunu yalnızca düşünmüş, yazılarda dile getirmiştik. Oysa sen, uygulamasını yapmışsın. Eflatun'dan bu yana her düşünür sana teşekkür borçlu. İşte filozofların somut taşı. Altını kurşuna çevirebilmemiz için. Memnun olmam gerekirdi, ama herhalde insan olduğum için memnun olamıyorum. Elimde değil. İçim bulanıyor. Ötekilerin hepsi, Eflatun da dahil, kurşunun altına çevrilebileceğine içtenlikle inanmışlardı. Oysa ben gerçeği ta başından biliyordum. Kendime karşı dürüst davrandım ben, Peter. En zor dürüstlük türü de odur. Siz hepiniz bundan kaçıyorsunuz. Ne pahasına olursa olsun hem de. Şu anda seni suçlamıyorum. Gerçekten en zoru o, Peter."

Yorgun bir tavırla oturdu, kâğıdı iki eliyle köşesinden tuttu.

"Ne kadar zor olduğunu bilmek istiyorsan, sana söyleyeyim," diye devam etti sözüne. "Sen ne anlam çıkarmak istiyorsan çıkar. Ben yarın bu kâğıdı savcılığa göndereceğimi biliyorum ama canım bunun için fazla alkış istemiyor. Roark asla bilemeyecek. Zaten bilse de ona fark etmez. Ama doğrusunu söylememi istersen, içimden bir an bu kâğıdı yakmak geçti."

Kâğıdı dikkatle katlayıp cebine koydu. Keating gözleriyle onun hareketlerini izliyor, bunu yaparken başının tümünü hareket ettiriyordu. Ucuna sicim bağlanmış topu izleyen kedi yavrusu gibi.

"Senin gibiler içimi bulandırıyor," dedi Toohey. "Tanrım, hem de nasıl bulandırıyor! İkiyüzlü duygusallar! Benim peşimden geliyor, öğrettiklerimi kullanıyor, ondan yararlanıyorsunuz. Ama ne yapmakta olduğunuzu kendi kendinize itiraf edecek kadar cesaretiniz yok. Gerçeği görünce yemyeşil kesiliyorsunuz. Herhalde yapınız böyle. O da benim baş silahım zaten. Ama ... Tanrım! Öyle usanıyorum ki! Kendime arada sırada, sizden uzak bir dinlenme süresi tanımak zorundayım. Ömrüm boyunca numara yapmak zorunda kalışım bu yüzden. Senin gibi ufacık, değersiz keneler yüzünden. Sizin duyarlılıklarınızı, göstermelik havalarınızı, vicdanınızı ve sahip olmadığınız huzurunuzu koruyabilmek için. Elde etmek istediğim şey için, ödemek zorunda kaldığım fiyat bu benim. Ama en azından, ne bedel ödemem gerektiğini biliyorum. Ödediğim fiyat konusunda da, karşılığında satın aldığım şey konusunda da, hayallere kaptırmıyorum kendimi."

"Ne istiyorsun ... Ellsworth?"

"Güç istiyorum, Peter."

Üst daireden ayak sesleri duyuldu. Birisi neşeyle sıçrayıp duruyordu. Ardından beşli temponun ilk dört vuruşu gibi tıkırtılar geldi. Tavandaki ışık sallandı, Keating'in başı söz dinleyip hemen oraya döndü. Sonra yine Toohey'e baktı. Toohey gülümsüyordu. Hemen hemen kayıtsız bir hali vardı.

"Sen ... hep derdin ki ..." Keating'in sesi boğuktu. Lafının orta yerinde sustu.

"Evet, hep onu söyledim. Açıkça ve net biçimde. Sen duyamamışsan suç bende değil. Duyabilirdin tabii. Ama duymayı istemedin. Benim açımdan bu sağırlıktan da güvenli. Yönetmek istiyorum dedim hep. Ruhani atalarım gibi. Ama ben onlardan şanslıyım. Onların çabalarının meyveleri bana miras kalmış durumda. Büyük rüyayı gerçekleşmiş görmek de bana kısmet olacak. Bugün artık çevremde nereye baksam görebiliyorum. Tanıyorum görünce. Hoşlanmıyorum. Hoşlanmayı beklemiyorum da. Zevk almak benim yazgım değil zaten. Kapasitemin elverdiği kadar tatmin duyabilirim. Ama, yöneten ben olacağım."

"Kimi..."

"Seni. Dünyayı. Bütün mesele, kaldıracın sapını bulabilmekte. Bir tek insanın ruhunu nasıl yönetebileceğini öğrendin mi, diğer bütün insanları da elde edebilirsin. Mesele ruhta, Peter, ruhta. Kamçılar, kılıçlar, kurşunlar, silahlar boşuna. Sezar'ların, Atilla'ların, Napolyon'ların küçük adam oluşu, işi sürdüremeyişleri o yüzden. Biz sürdüreceğiz. Ruh aslında yönetilemeyen şeydir, Peter. Onu kırmak, çökertmek gerekir. Oraya bir çomak sok, parmaklarını batır, adamı elde ettin demektir. Kırbaca ihtiyacın yok. Zaten kırbacı kendi sana getirir, beni dövsene diye yalvarır. Onu bir kere geri vitese taktın mı, içindeki mekanizma her şeyi kendi kendine, senin istediğin gibi yapar. Adamı kendisine karşı kullanacaksın. Nasıl yapılır, bilmek ister misin? Bak bakalım sana hiç yalan söylemiş miyim. Bunlar ağzımdan ilk defa duyduğun şeyler değil. Yıllardır duyuyor, ama duymamayı seçiyorsun. Suç bende değil, sende. Bunu yapmanın birçok yolu vardır. Biri şöyle. Adamın kendini küçük hissetmesini sağla. Suçlu hissetsin kendini. Umutlarını ve kişiliğindeki dürüstlüğü öldür. Zor iştir bu. Aranızdaki en kötüler bile, hep kendi çarpık görüşüne göre bir ideal seçmiştir, ona ulaşmaya çalışmaktadır. Bir iç yozlaşmışlıkla öldür dürüstlüğü. Onu kendine karşı kullan. Topyekûn dürüstlüğü yok edecek bir amaca yönelt. Benliğini sil diye öğütler ver. Başkaları için yaşamalısın de ona. En önemli şey hayırsever olup bağışlar, yardımlar yapmaktır, kendinden vermektir de. Bunu tam anlamıyla hiç kimse yapamamıştır, yapamayacaktır da. Ama neler sağlayacağını görebiliyor musun? O adam, kendine en soylu sevap olarak kabul ettiği şeye asla ulaşamayacağını hemen görecektir. O zaman suçluluk duyacak, kendini günahkâr hissedecek, değersiz biri olduğuna inanacaktır. En yüce ideal onun ulaşamayacağı bir yerde olunca, bu sefer tüm ideallerinden, tüm umutlarından, tüm öz değer inancından vazgeçecektir. Yapamadığı şeyi başkalarına öğütleme zorunluluğunu duyacaktır. İnsan yarı iyi ya da yarı dürüst olamaz. Kişilik bütünlüğünü sürdürmek zor bir savaştır. Kendi içinin yozlaşmış olduğunu bile bile, böyle bir şeyi sürdürmeye neden uğraşsın? Ruhu o zaman kendine saygı duymayı bırakır. Artık elindedir o adam. Söz dinleyecektir. Memnun olacaktır söz dinlediğine. Çünkü kendine güvenemez. Güvensiz hisseder. Kirli hisseder. Bir yolu bu.

"Bir başka yolunu daha anlatayım. Adamın değer yargılarını öldür. Büyüklük denilen şeyi tanıma ya da ona ulaşma kapasitesini öldür. Büyük insanlar yönetilemez. Biz büyük adam falan istemiyoruz. Ama büyüklük kavramını inkâr etme. Onu içinden yık. Büyük olan şey nadir ortaya çıkan, zor elde edilen, istisna olan şeydir. Öyle standartlar koy ki, onlara herkes ulaşabilsin. En sıradan olanı da, en yeteneksiz olanı da, en beceriksiz olanı da. O zaman bütün insanların, büyük ya da küçük herkesin

içindeki başarma çabasını öldürürsün. Daha iyiye gitme, mükemmele ulaşma, kusursuzluğa varma hevesini öldürürsün. Roark'a gül, Peter Keating'i büyük mimar diye tanıt. O zaman mimarlığı mahvetmeyi başarmışsın demektir. Lois Cook'u yücelt, kabul ettir, edebiyatı da mahvettin demektir. Ike'a alkış tut, tiyatroyu da yıkmış olursun. Lancelot Clokey'ni öv, basını da çökertmişsin demektir. Büyük anıtları yıkmaya kalkma. O zaman insanları ürkütürsün. Sen vasatı, sıradanı, değersizi öv; o zaman büyük anıtlar zaten kalmaz.

"Bir başka yolu daha var. Güldürerek öldür. Gülmek, insan neşesinin aracıdır. Onu bir yıkım aracı olarak kullanmayı öğren. Çevirip alay etmek için kullan. Çok basit. Her şeye gülmelerini söyle onlara. Mizah anlayışı sınırsız bir sevaptır, de. Ruhunda hiçbir kutsal şey bırakmazsan, ruhu kendi gözünde kutsal olamaz artık. Saygıyı öldürdün mü, insanın içindeki kahramanlığı da öldürmüş olursun. İnsan kıkır kıkır gülerek saygı gösteremez. Söz dinler ve bu söz dinleyişine de sınır koyamaz. Neye olsa güler artık. Hiçbir şey gülünemeyecek kadar ciddi değildir onun gözünde.

"Bir yolunu daha ister misin? En önemlisi bu. İnsanların mutlu olmasına izin verme. Mutluluk kendine yeterli bir duygudur ve insanı kendi içine döndüren bir özelliği vardır. Mutlu insanların sana ayıracak zamanı da yoktur, sana önem de vermezler. Mutlu insanlar, özgür insanlardır. Demek ki onların yaşama sevincini öldürmen gerekir. Onların gözünde değerli ve önemli olan ne varsa, al ellerinden. İstedikleri şeyi elde etmelerine asla izin verme. Kişisel arzu denilen şeyin kötü olduğuna inandır onları. *"İstiyorum"* demeyi doğal haklan sayamayacak düzeye indir. Bundan utansınlar. Bu noktada yardımseverlik çok işine yarayacaktır. Mutsuz insanlar sana gelir. Sana ihtiyaç duyarlar. Avutulmak için, destek bulmak için, kurtulmak için gelirler. Doğada boşluğa, vakuma yer yoktur. İnsanın ruhunu boşalttın mı, yerini sen doldurabilirsin. Neden bu kadar şoke olmuş göründüğünü anlayamıyorum, Peter. Bu hile içlerinde en eskisi. Dön de tarihe bak bir kere. Bütün büyük ahlak sistemlerine bak. Ta Doğu dünyasından başlayarak. Hepsi de kişisel zevki feda etmeyi öğütlemiyor mu? O laf kalabalığının altında hep aynı amaç yok mu? Feda et, kapılma, kendini inkâr et. Yalan mı? Hep tekrarlayıp durdukları nakaratı bilmiyor musun? 'Vazgeç, vazgeç, razı ol, razı ol.' Günümüzün manevi atmosferine bir bak. Keyifli olan ne varsa, sigaradan tut da sekse, ihtirasa, kâr etmeye kadar, hepsi günah sayılıyor. Bir şeyin seni mutlu ettiğini kanıtladığın anda, o şeyi lanetlemiş sayılıyorsun. Bu aşamalara vardık artık. Mutluluğu suçluluğa bağladık. Ve tabii insanoğlunu da gırtlağından yakaladık. İlk doğan çocuğunu kurban et... Çivilerle dolu bir tahtanın üstüne yat... Çöle yürü, bedenine eziyet et ... Dans etme ... Pazar günleri sinemaya gitme ... Zengin olmaya çalışma ... Sigara içme ... İçki içme. Hep aynı terane. Aynı öğüt. Budalalar bu tür tabuları yalnızca bir saçmalık sanıyor. Geçmişten kalma, demode şeyler, diyorlar. Ama saçmalıkların hep bir amacı vardır. Bir çılgınlığı incelemeye gerek yok, yalnızca kendine, neye yaradığını, neyi sağladığını sor, yeter. Hangi ahlak sistemi fedakârlık öğütlüyorsa, sonunda bir süper güç haline gelmiş, milyonları yönetmiştir. Tabii üstünü biraz süslemek gerek. İnsanlara, kendilerini mutlu eden her şeyi feda ettikleri zaman, daha yüce bir mutluluğa ulaşacaklarını söylemek zorundasın. Bu konuda fazla açık seçik olman da gerekmez. Koca koca, anlamı belirsiz kelimeler kullan. "Evrensel Uyum" "Ebedi Ruh" "İlahi Amaç" "Nirvana" "Cennet" "Irksal Üstünlük" "Proletarya Diktatörlüğü". Mesele içerden çöküş, Peter. Yöntemlerin en eskisi bu. Bu fars yüzyıllardır oynanıyor, insanlar da hâlâ yutuyor. Oysa sınaması öyle kolay ki! Kendine peygamber diyenlerin ne söylediğine kulak kabart. Eğer fedakârlıktan söz ediyorsa, hemen kaç oradan. Vebadan kaçar gibi, olanca hızınla kaç. Ortada bir fedakârlık oldu mu, mantıksal olarak, feda edilen o şeyleri toplayacak birilerinin de olacağı kesin zaten. Hizmet varsa, hizmet edilen birileri var demektir. Sana fedakârlıktan söz eden adam, aslında kölelerle efendilerden söz ediyor demektir. Kendisi efendi olmak niyetindedir. Ama eğer sana mutlu ol diyen, bu senin doğal

hakkındır diyen, ilk görevin kendine karşıdır diyen birini bulursan, o adam senin ruhunun peşinde değil demektir. O adamın senden kazanacağı hiçbir şey yoktur. Ama öyle biri ortaya çıktığı anda, hepiniz o boş kafalarınızla avaz avaz haykırmaya başlarsınız. Bencil bir canavar bu adam, dersiniz. Böyle olunca da, soygun daha yüzyıllarca devam edecek demektir, korkulacak bir şey yok demektir. Ama bu arada, ağzımdan çıkan bir şeye dikkat etmişsindir belki. Bir ara, 'mantıksal olarak' diye bir söz kullandım. Anlamıyor musun? İnsanların kendilerini senden korumak için bir silahı var: Mantık. Bu yüzden, onu onların elinden mutlaka alman şart. Mantık kötüdür deme sakın. Bazıları onu da yapacak kadar ileri gitmiş, beklenmedik

başarılara da ulaşmışlardır gerçi ... Ama sen mantık sınırlıdır de, yeter. Onun daha üstünde başka şeyler var, de. Nedir? O konuda pek açık seçik olmasan da olur. Alan nasılsa geniş. Bir yığın şey bulabilirsin. İçgüdü dersin, Duygu dersin, Vahiy dersin, İlahi Sezgi dersin, Diyalektik Materyalizm dersin. Eğer bir yerde yakayı ele verirsen, birisi sana, doktrinin mantıksız derse, ona da hazırsın demektir böylelikle. Mantığın ötesinde başka şeyler var, dersin ona. Düşünmeye çalışma, *hisset,* dersin. İ*nanman* gerek dersin. Mantığı bir kere kenara ittirdin mi, artık meydan senindir. Ne zaman, neye ihtiyacın olsa elinde sayılır. O adamı elde etmişsin artık demektir. Düşünen adamı yönetebilir misin? Biz düşünen adamlar istemiyoruz."

Keating yere oturmuştu. Çekmeceli dolabın hemen yanına. Kendini çok yorgun hissetmiş, bacakları bükülüvermiş, oracığa çökmüş, sonra da yerleşmişti. Ayrılmak istemiyordu o dolabın yanından. Oraya dayanınca kendini daha bir güvende hissediyordu. Sanki teslim ettiği mektup hâlâ o dolabın içindeymiş gibi.

"Peter, bunların hepsini daha önce de duymuştun sen. On yıldır hepsini nasıl uyguladığımı da gördün. Şimdi niye bu kadar tiksinti duyuyorsun? Karşımda oturup, şoke olmanın o üstünlük taslayan hayırsever ifadesiyle yüzüme bakmana hiç gerek yok. Sen de dahilsin bu komploya. Payını aldın, artık ayrılamazsın. Yolun sonu nereye varıyor diye korkuyorsun. Ben korkmuyorum. Söyleyeyim sana. Geleceğin dünyasına varıyor. Benim istediğim dünyaya. İtaat ve birlik dünyası. O dünyada her adamın kafasındaki düşünce, kendi düşüncesi olmayacak, komşusunun kafasındaki düşünceyi keşfetmeye çalışmak olacak, o komşunun da kendi düşüncesi olmayacak, o da öbür komşunun düşüncesini keşfetmeye çalışacak, tabii onun da düşüncesi olmayacak ... bu böyle gidecek, Peter. Dünyanın çevresini dolaşıp duracak. Çünkü herkesin diğer herkesle aynı görüşte olması gerek. Öyle bir dünyada, hiç kimsenin kendi istediği bir şey olmayacak. Herkes çabasını, komşusunun isteklerine hizmet etmeye yöneltecek, o komşunun da kendi isteği olmayacak, o da öteki komşunun isteklerine hizmet edecek, ama o komşunun da isteği olmayacak ... yine dünyanın çevresi böyle dolaşılacak, Peter. Çünkü herkes herkese hizmet etmek zorunda. O dünyada insan, para gibi masum bir özendirici uğruna çalışmayacak. Saygınlık dedikleri o kafası olmayan canavara çalışacak. Diğer insanların takdir etmesi, onaylaması için. Onlar kendisi hakkında iyi düşünsün diye. Fikri olmasına izin verilmeyen insanların fikri uğruna. Sırf kollan olan, beyni olmayan bir ahtapot. Yargı mı, Peter? Yo, yargı değil, kamuoyu yoklamaları. Sıfırlardan bir ortalama ... Çünkü bireyselliğe asla izin verilmeyecek. Motoru çıkarılmış bir dünya. Bir tek yürek, elle pompalanıyor. Benim elim ve benim gibi daha birkaç insanın eli. Senin gibi şahane sıradanları bamtelinden yakalamayı bilenlerin. Size sıradan dediğimizde, küçük, vasat dediğimizde öfkeyle ayağa fırlamayanların. O isimleri sevip kabullenenlerin. Siz küçük insanlar bir tahtta oturuyor olacaksınız. Kutsallaştırılacaksınız. Salt yönetici sizsiniz. Geçmiş yöneticilerden hangisi olsa, imrenir sizin durumunuza. Sınırsızlık var çünkü. Tanrı, Peygamber, Kral, hepsi bir arada. Halkın sesi. *Vox populi*. Sıradan, vasat, genel. Ego sözünün tersi ne, biliyor musun? Dolgu. Fasafiso. İşte onların yönetimi. Ama bunun bile, bir gün biri

tarafından başlatılması zorunluluğu var. Biz onu başlatacağız. *Vox dei*. İtaattan başka bir şey öğrenmemiş insanlardan, sınırsız itaat görmenin zevkini tadacağız. Ona "hizmet" diyeceğiz. Madalyalarımızı hizmetlere vereceğiz. Kim daha iyi ve daha çok teslim oluyor diye görebilmek için, birbirinizi çiğneyeceksiniz. Aranacak başka bir seçkinlik kalmayacak. Başka türlü kişisel başarı olmayacak. Sen Howard Roark'u böyle bir tablonun içinde görebiliyor musun? Hayır mı? O halde saçma sapan sorularla vakit ziyan etme. Yönetilemeyecek her şey yok olmak zorunda. Ara sıra bir manyak, doğmakta ısrar ederse, on iki yaşının ötesine varamayacak. Beyni çalışmaya başladığı anda, baskıyı hissedip patlayıverecek. Boşluğa, vakuma yönelik baskı. Derin deniz canlıları, gün ışığına çıkarılınca ne oluyor, biliyor musun? İşte geleceğin Roark'larının hali. Geri kalanınız gülümseyecek ve boyun eğecek. Budalaların habire gülümsediğine hiç dikkat ettin mi? İnsanın ilk kaş çatışı, Tanrı'nın elinin alnına ilk değişidir. Düşüncenin dokunuşu. Ama bizde ne Tanrı olacak, ne de düşünce. Yalnızca gülümsemelerle oy verilecek. Otomatik levyeler. Hepsi evet diyor. Şimdi sen birazcık daha zeki olsan, örneğin eski karın gibi olsan, bana bir soru sorar, 'Ya siz, yöneticiler?' derdin. Ya ben? Ellsworth Monkton Toohey? Ben de sana cevap olarak, evet, haklısın derdim. Ben de senin elde ettiğinden fazlasını elde edecek değilim. Seni, sizleri memnun durumda tutmaktan başka bir amacım olamayacak. Size yalan söyleyip iltifat etmek, sizi övmek, gururunuzu şişirmek. İnsanlardan, ortak iyilikten söz eden konferanslar vermek. Peter, zavallı dostum benim, ben senin tanıdığın insanlar arasında benliğini en çok silebilmiş insanım. Benim bağımsızlığım senden bile az. Oysa seni, ruhunu satmaya daha yeni zorlamışım. Senin insanları kullanışın, en azından, onlardan kendine bir şey koparmak için. Oysa ben, kendim için hiçbir şey istemiyorum. İnsanları, onlara yapabileceklerim için kullanıyorum. Bu benim tek işlevim ve tek tatminim. Özel bir amacım yok. Güç istiyorum. Kafamdaki geleceğin dünyasını istiyorum. Herkes, herkes için yaşasın. Feda edelim ve yararlanmayalım. Hep acı çekelim, kimse keyif almasın. İlerlemeler dursun. Her şey duraklasın. Durgunluklarda bir eşitlik vardır. Herkes, herkesin isteğine boyun eğer. Evrensel bir kölelik ve ortada bir efendi bile yok. O kadarcık bir gurur bile yok. Köleliğe kölelik. Koskoca bir daire ve eksiksiz bir eşitlik. Geleceğin dünyası."

"Ellsworth ... Sen ..."

"Deli miyim? Söylemeye mi korkuyorsun? Şurada otururken, o kelime yüzünün her çizgisinde yazılı. Deli, ha? Etrafına bak. İstediğin gazeteyi al, manşetleri oku. Geliyor, görmüyor musun? Başladı bile. Değil mi? Sana söylediğim şeylerin hepsi hem de. Avrupa yutuldu bile. Biz de peşinden yetişmek için çabalıyoruz. Söylediğim her şey bir tek kelimeyle özetlenebiliyor. Kollektivizm. Yüzyılımızın tanrısı bu değil mi? Birlikte hareket etmek. Birlikte düşünmek. Birlikte hissetmek. Birleş, fikir birliği sağla, itaat et. İtaat et, hizmet et, feda et. Böl ve zaptet... O önce gelir. Ama sonra, birleştir ve yönet. Sonunda keşfettik onu. Hatırlıyor musun, bir Roma İmparatoru, keşke insanlığın bir tek boynu olsaydı da şıp diye kese bilseydim demiş. İnsanlar ona yüzyıllar boyunca gülüp durdular. Ama son gülen biz olacağız. Onun yapamadığını biz yaptık. İnsanlara birleşmeyi öğrettik. Böylece bir tek boyun oldu, o boyuna da bir tek tasma takmak mümkün oldu. Sihirli kelimeyi bulduk. Kollektivizm. Avrupa'ya bir bak, budala. Kuru gürültünün altında yatan gerçeği göremiyor musun? Bir ülke kalkıyor, insanların hiç hakkı yok, tek önemli olan, kollektif olandır diyor. Birey kötü sayılıyor, toplum da Tanrı oluyor. Ne bir amaca izin var, ne bir sevaba. Yalnızca Proletaryaya hizmet etmeye izin var. Bu bir türlüsü. Bir de öteki var. Bir ülke de, yine insanın hiçbir hakkı yoktur diyor, her şey Devlet'tir diyor. Birey yine kötü, ırk ise Tanrı. Ben mi saçmalıyorum, yoksa koskoca iki ülke gerçekten bu durumda mı? Gidişi izle. Bir türlüsünden bıkarsan, seni ötekine iteriz. Bir ona, bir ötekine, dolaştırırız. Kapıları kapadık, yazı turaya hazırız. Yazı gelirse kollektivizm, tura gelirse ...

yine kollektivizm. İnsanı katleden bir doktrine karşı, insanı katleden öbür doktrinle savaşırsın. Ruhunu bir konseye verirsin. Ya da bir lidere. Ama ver, yeter ki ver. Benim tekniğim, Peter. Yemek diye de zehir ver, ilaç diye de. Süse püse dikkat et, iyi kurgula, ama ana amacı gözden kaçırma. Seçenek tanı budalalara. Bırak eğlensinler. Ama yerine getirmen gereken asıl amacı unutma. Bireyi öldür. İnsanın ruhunu öldür. Gerisi otomatik olarak gelir. Dünyanın şu andaki durumuna bak. Hâlâ deli diyor musun bana, Peter?"

Keating hâlâ yerde oturmaktaydı. Bacaklarını açmıştı. Tek elini kaldırıp parmak uçlarını inceledi, sonra bir parmağını ağzına sokup tırnağını ısırdı. Oysa bu hareket aldatıcıydı. Aslında bir tek duyusu kalmıştı Peter'in, o da işitme duyuşuydu. Toohey ondan bir cevap beklenemeyeceğini biliyordu.

Keating söz dinlemesine bekledi. Pek bir fark yok gibiydi. Sesler kesilmişti. Şimdi ona düşen, sesler yeniden başlayana kadar beklemekti.

Toohey ellerini koltuğun kollarına dayadı, sonra avuçlarını kaldırıp kollarını tekrar indirdi. Sona konan nokta gibi bir ses. Kendini itip ayağa kalktı.

"Teşekkür ederim, Peter," dedi ciddi bir sesle. "Dürüstlüğü silmek zordur. Ben ömrüm boyunca, hep kalabalık gruplara konuşmalar yaptım. Bu konuşmayı yapma fırsatını ise hiç bulamamıştım."

Keating başını kaldırdı. Sesinde dehşetin peşinatı vardı. Korku değildi bu. Ama bir sonraki saatin yankılarını taşıyordu.

"Gitme, Ellsworth."

Toohey onun başına dikildi, yavaşça güldü.

"İşte cevap, Peter. İşte benim kanıtım. Benim ne olduğumu biliyorsun, sana neler yaptığımı biliyorsun, artık sevap hayallerine de inanmıyorsun, ama yine de benden ayrılamıyorsun. Hiçbir zaman ayrılamayacaksın. İdealler adına itaat ettin bana. Şimdi idealler olmasa da, yine itaat etmeyi sürdüreceksin. Çünkü artık başka işe yaramazsın. İyi geceler, Peter."

15

"Bu dava bir sınav. Bu konuda ne düşündüğümüz, bizim kim olduğumuzu saptayacak. Howard Roark'un şahsında, bencillik ve anti-sosyal bireycilik güçlerini ezmemiz gerekmektedir. Bunlar çağdaş dünyamızın baş belasıdır ve bu olayda nihai sonuçlarıyla ortaya çıkmaktadırlar. Bu yazının başında belirtildiği gibi, Savcı yeni bir kanıt ele geçirmiş bulunmaktadır. Bu kanıt Roark'un suçlu olduğunu kesin olarak ortaya koyar niteliktedir. Biz insanlar adaletin yerine getirilmesini istiyoruz."

Bu cümleler, Mayıs sonlarında "Bir Küçük Ses" köşesinde yayımlanmıştı. Gail Wynand yazıyı arabasında, havaalanından evine doğru giderken okudu. Üç milyon dolarlık anlaşmasını iptal etmek isteyen bir büyük reklam kuruluşuyla son kere konuşmak amacıyla Chicago'ya uçmuştu. Orada iki gün boyunca yaptığı ustaca çalışmalar, hiçbir sonuç vermemiş, Wynand o reklamcıyı kaybetmişti. New York'da uçaktan indiğinde, oradan New York gazetelerini almış, kendisini bekleyen arabasına atlayarak köydeki evine doğru yola koyulmuştu. İşte "Bir Küçük Ses"i o sırada okumuştu.

Bir an, elindekinin hangi gazete olduğunu merak etti. Sayfanın tepesindeki yazıya baktı. Ama *Banner'*dı elindeki. Köşe yazısı da her zamanki yerindeydi. İkinci bölümün ilk sayfasında, birinci sütunda.

Eğilip şoföre kendisini ofise götürmesini söyledi. Kucağında gazetenin o sayfası açık durumda, öylece oturuyordu. Sonunda araba *Banner* Binası'nın önünde durdu.

Binaya girdiği anda hemen fark etti Wynand. Lobide asansörden inen iki muhabirin gözlerinde gördü ilk önce. Asansörcünün pozunda gördü. Adam durup patrona bakma isteğini zor frenliyordu. Kendi ofisine girerken, Dış Oda'da çalışanlar onu görünce taş kesildiler, kıpırdamadılar. Sekreterlerden birinin daktilosundaki tıkırtılar duruverdi. Bir başka sekreterin eli havada kaldı. O bekleme duygusunu gözüyle görebiliyordu Wynand. Birdenbire, inanılmazın tüm sonuçlarım bu gazetede çalışan herkesin anlamış olduğunu fark etti.

İlk karanlık şoku yaşadı. Çünkü çevresini saran o bekleyişte merak vardı. Eğer kendisiyle Ellsworth Toohey arasındaki bir çatışmanın sonundan emin olmayanlar varsa, bir yerlerde büyük bir terslik var demekti.

Ama kendi tepkilerine dikkat edecek zamanı yoktu. O gerginlik duygusunun, yüzündeki kemiklerde, dişlerinde, yanaklarında, burnunun kemerinde hissettiği o basıncın dışında hiçbir şeye dikkat edemezdi. O basınca karşı kendisinin de baskı yapmak zorunda olduğunu, onu gemlemek, tutmak zorunda olduğunu biliyordu.

Kimseye selam vermeden odasına girdi. Alvah Scarret, Wynand'ın masasının önündeki koltukta, iki büklüm oturuyordu. Boğazında bir sargı vardı Scarret'in. Kirli bir sargı. Yanakları da alev alevdi. Wynand odanın ortasında durdu. Dışardaki insanlar rahatlamışlardı artık. Wynand'ın yüzü sakin görünüyordu. Alvah Scarret ise onu daha iyi tanırdı.

"Gail, ben burada yoktum." Sesi fısıltı gibiydi. Zor duyuluyordu. Bir yutkunmayla bitti. "İki gündür yoktum. Larenjit, Gail. Doktorama sor. İşe gelemedim. Yataktan şimdi kalktım. Şu halime bak. Ateşim otuz dokuz. Doktor kalkmamı istemedi ama ben ... kalktım. Yani, Gad, burada yoktum, ben gelmemiştim!"

Wynand'ın bu sözleri duyup duymadığından emin olamıyordu. Ama Wynand onun sözünü bitirmesini bekledi, ancak ondan sonra dinliyor pozuna girdi. Sanki sesler ona geç ulaşıyormuş gibi. Bir an sonra, "Metin Masası'nda kim vardı?" diye sordu.

"Yazı... Allen'la Falk'tan geçti."

"Harding'i, Allen'ı, Falk'ı ve Toohey'i kov. Harding'in anlaşmasını öde. Ama Toohey'ninkini ödeme. On beş dakika sonra bu binadan çıkmış olsunlar."

Harding Mesul Müdür, Faik Tashih Sorumlusu, Ailen da Metin Servisi Müdürüydü. Hepsi de, *Banner'*da on yılı aşkın süredir çalışıyorlardı. Scarret, ABD Başkanı'na görevinden el çektirileceğini duymuş gibi etkilendi. Ya da New York'a meteor çarpmış gibi. Ya da California tümüyle Büyük Okyanus'a yuvarlanmış gibi.

"Gail!" diye haykırdı. "Yapamayız!"

"Defol buradan."

Scarret çıktı.

Wynand masasındaki bir düğmeye bastı, dışardaki kadının titreyen sesine cevap olarak, "Kimseyi içeriye alma," dedi.

"Baş üstüne, Bay Wynand."

Bir düğmeye daha basıp Dağıtım Müdürü'nü buldu.

"Sokaklardaki her kopyayı durdur."

"Bay Wynand, çok geç! Gazetelerin çoğu ..."

"Durdur dedim."

"Bas üstüne, Bay Wynand."

Başını masaya dayamak, hareketsiz yatıp dinlenmek istiyordu. Ama onun ihtiyaç duyduğu türden dinlenme, var olan bir şey değildi. Uykudan daha derin, ölümden daha derin, hiç yaşamamış olmanın dinlenmesiydi. Bu istek onu rahatsız ediyordu; çünkü kafasını çatlatan ağrının bunun tam tersine işaret ettiğini, hareket istediğini biliyordu. Hem öyle güçlü hareketler istiyordu ki, Wynand kendini felçli gibi hissediyordu. Temiz kâğıt bulmaya çalıştı, kâğıtları nereye koymuş olduğunu unuttuğunu fark etti. Durumu açıklayacak, karşı eyleme geçecek başyazıyı yazmalıydı. Çabuk olmalıydı. Onu yazmadan geçecek saniyeler üzerinde bir hakkı olmadığını hissediyordu.

İlk kelimeyi kâğıda yazdığı anda, kafasındaki basınç yok oldu. Eli hızla hareket ederken, kelimeler ne kadar da güçlü, diye düşünüyordu. Sonradan, okuyanlar üzerinde gösteriyorlardı güçlerini ... Ama daha önce, onları bulanın üzerinde. Bir tedavi gücü, bir çözüm. Sanki bir engelin yıkılması. Belki de bilim adamlarının hiç keşfedemedikleri temel sır bu, dedi. Hayatın ilk nüvesi. Belki o nüve, bir düşüncenin kelime halinde biçimlenmesinde yatıyor.

Odasının duvarlarında o uğultuyu, o titreşimi hissetti. Öğleden sonra gazetesinin baskısı başlamıştı. Clairon adlı, az sayfalı bir gazeteydi öğleden sonraları çıkan. Bu sese gülümsedi. Eli daha hızlı hareket etmeye başladı. Sanki o ses, parmaklarına enerji pompalıyordu.

Artık başyazılarında hep kullandığı "biz" kelimesini bir yana bırakmıştı. Şöyle yazmaktaydı: "... Eğer okurlarım ya da düşmanlarım bu olay yüzünden bana gülerlerse, bunu kabullenir, bir borcun ödenişi olarak alırım. Hak ettim."

Düşünüyordu. Bu binanın kalbi bu atan, diyordu kendi kendine. Saat kaç? Duyduğum o mu, yoksa kendi kalbim mi atıyor? Bir keresinde doktor, stetoskopun kulaklığını benim kulağıma tutmuş, bana kendi kalbimin atışlarını dinletmişti. O ses de tıpkı böyleydi. Sonra doktor bana, sağlıklı bir hayvansın, demişti. Daha çok uzun yıllar dayanırsın. Çok uzun yıllar ...

"Okurlarıma iğrenç bir sersemi zorla sundum. Tek özrüm de, o kişinin manevi saygınlığıydı. Onu tehlikeli sayacak kadar küçük görmüyordum toplumu. Vatandaşlarıma yine aynı saygıyı duymakta olduğum için, Ellsworth Toohey'den ciddi bir kötülük gelebileceğine hâlâ inanmıyorum."

Sesler hiç ölmez derler. Uzayda dolaşır dururmuş sesler. Ama ... insanın kalp atışları ne oluyor? Elli altı yılda ne kadar çok atış! Onların hepsi yeni baştan bir yere toplanabilir mi, yeniden kullanılabilir mi? O sesler yeniden yayımlansa, sonuç acaba şu baskı makineleri gibi mi olur?

"Ama ben kendisini gazetemin başlığı altında barındırdım. Çağımızda halk önünde itirafta bulunup küçük düşme cezası garip görünse bile, ben kendime bu cezayı layık görüyorum."

Elli altı yıl boyunca insan, o yumuşacık, damla gibi sesleri duymuyor bile. Her biri virgül değil, birer nokta gibi. Bir sayfa üzerinde bir dizi noktalar. Hepsi toplanıyor, o baskı makinelerine gidiyor. Elli altı değil, otuz bir yıl boyunca. Daha önceki yirmi beş yıl, benim kendimi hazırlamama harcandı. Binanın kapısına bu tabelayı astığımda, yirmi beş yaşındaydım. Yayıncılar gazete adlarını değiştirmezler ... Bu yayıncı değiştirir... New York *Banner* ... Gail Wynand'ın *Banner'ı* ...

"Bu gazeteyi okumuş olan her kişiden özür diliyorum."

Sağlıklı bir hayvan. Benden gelenler de sağlıklı. O doktoru buraya getirsem de, şu baskı makinelerinin sesini dinletsem. Memnun bir ifadeyle sırıtır herhalde. Doktorlar ara sıra kusursuz bir sağlık görmekten memnun olurlar. Ender bir şey çünkü. Ona bu ikramı yapmam gerekir. Ömründe duyduğu en sağlıklı ses. *Banner'ın* da daha uzun yıllar dayanacağını söyler bana ...

Odasının kapısı açıldı, içeriye Ellsworth Toohey girdi.

"Wynand onun odayı geçip masasına yaklaşmasına, hiçbir itiraz hareketi yapmaksızın izin verdi. Hissettiği şeyin merak olduğunu düşünmekteydi. Tabii eğer merak duygusu, bu kadar büyüyüp kuyu gibi derinleşebilirse. *Banner'ın* pazar sayfalarında insanları kovalayan, ev boyunda büyütülmüş böcekler gibi. Merak, evet. Çünkü Ellsworth Toohey, hâlâ binanın içindeydi. Çünkü Ellsworth Toohey, verilmiş emirleri aşıp odaya girmişti. Çünkü Ellsworth Toohey gülüyordu.

"İzin istemeye geldim, Bay Wynand," dedi Toohey. Yüzünü iyi kontrol ediyordu. Hiçbir şaşırma ifadesi yoktu. Abartmanın yenilgi demek olduğuna bilinçlenmiş bir sanatçı gibi. Normal davranmakla daha fazla hakaret etmiş oluyordu. "Size yine döneceğimi söylemek istiyorum. Bu işe. Bu köşe yazısına. Bu binaya. Aradan geçecek süre içinde, siz yaptığınız hatayı görürsünüz. Bağışlayın, bunu söylemenin yakışık almayacağını biliyorum, ama on üç yıldır bunu beklediğime göre, kendime beş dakikalık bir ödül hakkı tanıyabilirim diye düşündüm. Siz kendinizi, sahip olmaktan hoşlanan biri sayıyorsunuz, Bay Wynand. Sahip olma duygusundan büyük zevk alıyorsunuz, değil mi? Acaba hiç durup da, bu sahipliğin neye dayandığını düşündünüz mü? Temelleri sağlamlaştırmaya zaman ayırdınız mı? Hayır, çünkü siz pratik bir insansınız. Pratik insanlar hep banka hesaplarıyla, gayri menkullerle, ilan anlaşmalarıyla ve kenarı yaldızlı hisse senetleriyle iş görürler. Altının yapısını ve kaynağını öğrenmek için o yaldızları kimyasal analizlerden geçirmeyi de, benim gibi pratik olmayan entelektüellere bırakırlar. Onlar kremalı pudinge yönelirler, bize tiyatro gibi, sinema gibi, radyo gibi, okullar gibi, kitap eleştirileri ve mimari eleştirileri gibi ayrıntıları bırakırlar. Bize avunacak bir oyuncak vermek için. Mademki zamanımızı hayatın önemsiz şeyleriyle ziyan etmek istiyoruz, onlar da bize onları bırakıyorlar. Bu arada siz de para kazanmakla uğraşıyorsunuz. Para güçtür, değil mi, Bay Wynand? Yani siz güç peşindesiniz, öyle mi, Bay Wynand? İnsanlar üzerinde bir güç mü? Seni zavallı amatör! Sen kendi ihtirasının yapısını anlayamamışsın. Anlasan, bu işin sana göre olmadığını bilirdin. Sen ne gerekli yöntemleri kullanabilirsin, ne de doğacak sonuçlan istersin. Hiçbir zaman o kadar hain olamadın çünkü. O konuda hakkını teslim etmek zorundayım, çünkü hangisi daha kötü,

bilemiyorum. Büyük bir hain olmak mı, yoksa gülünç olmak mı. O yüzden geri döneceğim Dönünce de bu gazeteyi ben yöneteceğim."

Wynand sakin bir sesle:

"Dönünce," dedi. "Şimdi defol buradan."

Banner'ın Kent Haberleri Odası greve giderek binayı terk etti.

Wynand Çalışanları Sendikası tamamen işi bıraktı. Üye olmayan birçok başka çalışan da onlara katıldı. Tipografi Kadrosu işinin başında kalmıştı.

Wynand sendikayı bir kere bile düşünmüş değildi. Her gazeteden daha yüksek ücretler öderdi. Kendisinden hiçbir zaman parasal taleplerde bulunulmamıştı. Adamlarım konferans dinleyip kendilerini eğlendirmek istiyorsa, bunda kaygılanacak ne var, demişti. Dominique bir keresinde onu uyarmaya çalışmıştı. "Gail, eğer bu adamlar ücret, çalışma saatleri ya da pratik talepler için örgütlenmek istese, bu onların doğal hakkıdır," demişti. "Ama ortada hiçbir somut neden yokken örgütleniyorlarsa, gözünü üstlerinden ayırmasan iyi edersin." "Sevgilim," diye karşılık vermişti Wynand. "Senden kaç kere rica etmem gerek? *Banner'*âm uzak dur."

Sendikaya kimlerin girdiğini öğrenmek için hiçbir zaman zahmet etmemişti. Şimdi o konuya eğildiğinde, üye sayısının az olduğunu görüyordu. Az ... ama hayati görevlerde çalışan insanlar. Bütün kilit adamlar sendikadaydı. Büyük yöneticiler değil. Onların hemen altındakiler. Ustaca seçilmiş kişiler. Aktif kişiler. Ufacık, ama eksikliklerine dayanılamayacak ateşleyiciler. En iyi muhabirler, genel görevleri paylaşanlar, düzeltme ve yeniden yazma görevlileri, yardımcı editörler. Hepsinin siciline baktı. Çoğu son sekiz yıl içinde girmişti *Banner'*a. Bay Toohey'nin tavsiyesiyle.

Sendika üyesi olmayanlar da çeşitli nedenlerle katılmışlardı protestoya. Kimi Wynand'dan nefret ettiği için, kimi kalmaktan korktuğu için. Çünkü olayın analizini yapmak daha zordu. İçlerinden ufacık, çekingen bir adam, koridorda Wynand'a rastlayınca onun yüzüne, "Geri döneceğiz, tatlım!" diye haykırmıştı. "O zaman durum bambaşka olacak!" Kimi giderken Wynand'ı görmemeye çalışmıştı. Bazıları da kendilerini güvenceye almaya çalışmışlardı. "Bay Wynand, bunu yapmaya mecburum. Aslında nefret ediyorum. Benim o sendikayla hiç ilgim yoktu. Ama grev grevdir. Oyunbozan olmak istemem." "Gerçekten, Bay Wynand, kimin haklı, kimin haksız olduğunu bilmiyorum. Bence galiba Ellsworth pis bir oyun sergiledi. Harding'in de buna göz yummaması gerekirdi. Ama bu günlerde kim haklı, emin olunamıyor ki!

Yapmayacağım bir tek şey varsa, o da grev gözcülerini aşıp binaya girmeye çalışmaktır. Onu yapamam. Kim haklı, kim haksız olursa olsun, grev gözcüleri en önemlisidir."

Grevciler iki taleple ortaya çıktılar. Kovulan dört kişinin işlerine dönmesi ve *Banner'ın,* Cortlandt konusunda tutum değiştirmesi.

Mesul Müdür Harding, kendi tutumunu açıklayan bir yazı kaleme aldı, bu yazı *Yeni Sınırlar'da* yayımlandı. "Bay Wynandl'ın politika kararma karşı geldim. Belki daha önce hiçbir mesul müdürün yapmadığı bir şeydi bu. Ben bunu, tüm sorumluluğumun bilincinde olarak yaptım. Bay Toohey, Ailen, Faik ve ben, *Banner'ı,* orada çalışanların hatırı için, hissedarlarının ve okurlarının hatırı için kurtarmak istiyorduk. Bay Wynand'ı barışçı yöntemlerle yola getirmek istiyorduk. *Banner'ın* da ülkenin çoğu gazetelerinin benimsediği tutumu istediğini görünce, zarafetle kabul edeceğini umuyorduk. Gerçi işverenimizin o önceden kestirilmez, kaprisli ve atak tutumunu bilmiyor değildik, ama bu riski göze aldık, mesleki görevimiz uğruna kendimizi feda etmeye karar verdik. Bir gazete sahibinin, siyasal, sosyolojik, ekonomik konularda gazetesinin politikasını seçme hakkını kabul

ediyoruz; ama o işveren elemanlarından, sıradan bir-suçlunun desteklenmesini istediği zaman, durumun ahlaki sınırlan aştığına inanıyoruz. Bay Wynand'ın, diktatörler çağının geçtiğini anlamasını diliyoruz. Hayatımızı kazandığımız işyerinde bizim de görüşlerimize yer verilmelidir. Bu savaş, 'Basın Özgürlüğü' adına verilmiş bir savaştır."

Bay Harding altmış yaşındaydı. Long Island'da gayrimenkulleri vardı. Boş zamanında ava çıkar, ya da sülün beslerdi. Çocuksuz karısı, Sosyal Etüdler Atölyesi Yönetim Kurulu Üyesi'ydi. Onu o derneğe, emsalsiz konferansçı Toohey tavsiye etmişti. Kocasının bu yazısını kaleme alan da aslında oydu.

Metin Bölümü'nden giden iki kişi, Toohey'nin sendikasına üye değildi. Allen'ın kızı çok iyi bir tiyatro sanatçısıydı. İke'ın yazdığı oyunlardan birinde rol almıştı. Falk'ın erkek kardeşi de Lancelot Clokey'nin sekreteriydi.

Gail Wynand ofisindeki masasının başında oturuyor, önündeki kâğıt yığınına bakıyordu. Yapacağı çok iş vardı, ama gözünün önünde beliren bir tablo vardı ki ondan kurtulamıyor, üzerindeki etkisinden sıyrılamıyordu. Üstü başı dökülen bir delikanlı, editörün masasının karşısında durmaktaydı... "Kedi nasıl yazılır, bilir misin?" "Antropomorfoloji nasıl yazılır, sen bilir misin?" Derken kimlikler çatladı, birbirine karıştı. Wynand, o çocuğun gerçekten kendi masasının karşısında durduğunu görür gibi oldu. Bir ara yüksek sesle, "Git buradan!" dedi. Sonra ne yaptığını fark edip öfkelendi, "Çöküyorsun, sersem; şimdi sırası değil," dedi. Bir daha yüksek sesle konuşmadı. Ama bir yandan okur, kontrol eder, yazıları imzalarken, kafasının içindeki konuşmalar sessiz biçimde sürmekteydi: "Git buradan! Burada iş falan yok." "Ben buralardayım. Beni istediğiniz zaman kullanırsınız. Bir şey ödemek zorunda değilsiniz." "Ödüyorlar işte, onu anlamıyor musun, budala? Ödüyorlar." Normal sesiyle telefona, "Manning'e söyle, yazı boşluğunu dosyadan doldurmak zorundayız," dedi. "Taslakları mümkün olduğu kadar çabuk yollayın... Bir de sandviç yollayın. Neli olursa olsun."

Bazıları onunla kalmıştı. Eskiden beri orada olanlar, bir de Metin Bölümü'ndekiier. Sabahlan işe geldiklerinde genellikle yüzlerinde kesikler, yakalarında kanlar oluyordu. Bir gün bir tanesi kapıdan girdiğinde, kafasının yarılmış olduğu görüldü. Hemen cankurtaran çağrılıp hastaneye gönderilmesi gerekti. Ne cesaretti, ne de sadakatti bunun adı. Yine dolgu maddesiydi. *Banner'da* işlerini kaybederlerse, dünyanın sonunun geleceğine çok uzun yıllar boyunca inandıkları için böyle davranıyorlardı. Anlamıyordu yaşlılar. Gençler de aldırmıyordu. Metin yazarları, muhabir olarak dışarıya gönderilmeye başlandı. Yolladıkları yazılar öyle acemiceydi ki, Wynand tüm keyifsizliğine rağmen bazen kahkahalarla gülmek zorunda kalıyordu. Ömründe böyle kasıntı, böyle züppe dil görmemişti. Yazıların her satırında, sonunda gazeteci olabilmiş hırslı gençlerin gururu okunuyordu. Ama o yazılar *Banner* sayfalarında yine kötü halleriyle yayımlanınca gülmedi. Yeterince düzeltme elemanı yoktu binada.

İşe yeni adamlar almaya çalıştı. Olmayacak yüksek maaşlar teklif etti. Onun istediği insanlar, onunla çalışmayı istemiyordu. Çağrısına birkaç kişi cevap verdi, ama Wynand, keşke vermeselerdi diye düşünmekten kendini alamadı. Yine de işe aldı onları. On yıldır, saygın bir gazetede çalışmamış adamlardı bunlar. Bir ay önce onların binaya adım atmasına bile izin verilmezdi. Bazılarını iki günde kovmak zorunda kaldı, diğerleri işi sürdürdüler. Çoğu zaman sarhoştular. İçlerinden bazıları, Wynand'a bir iyilik yapıyormuş gibi davranıyorlardı. Bir gün biri, "Canını sıkma, Gail, dostum," diyecek oldu, Wynand onu yakaladığı gibi iki kat merdivenden aşağıya attı. Adamın ayak bileği kırıldı. Merdivenin dibinde şaşkın durumda oturuyordu. Diğerleri daha sinsiydi. Ortalıkta dolanıp Wynand'a alttan alttan bakıyorlardı. Neredeyse göz kırpacakmış gibi. Sanki birlikte kirli bir işe

bulaşmış suçlularmış gibi davranıyorlardı.

Wynand gazetecilik okullarına başvurdu. Cevap veren olmadı.

Okulun birindeki bir öğrenci derneği, ona tüm üyelerinin imzasını taşıyan bir mektup yolladı: "Mesleğimizin gururuna inanarak hayata atılmak, kendimizi basının onuruna adamak kararında olduğumuz için, bu teklifinizi kabul edersek hiçbirimizde özsaygı kalmayacağı kanısındayız."

Haber Editörü masasında kalmıştı. Kent Haberleri Editörü'yse gitmişti. Wynand geçip kent odasına yerleşti, gidenin işini üstlendi. Hem baş editör, hem telsizci, hem düzeltmen, hem metin yazarıydı. Binadan hiç çıkmıyordu. Odasındaki kanepede yatıp kalkmaktaydı. *Banner*'ın ilk yıllarında yaptığı gibi. Ceketsiz, kravatsız, gömleğinin yaka düğmeleri açık durumda merdivenlerden bir yukarı, bir aşağı koştururken ayak sesleri makineli tüfek gibiydi. Asansörcü çocuklardan ikisi kalmış, diğerleri gitmişti. Ne zaman ve neden gittiklerini bilen yoktu. Grevden yana olduklarını göstermek için mi, korkudan mı, yoksa cesaretlerini kaybettikleri için mi? Bilmeye de imkân yoktu.

Alvah Scarret, Wynand'ın nasıl bu kadar sakin kalabildiğini anlayamıyordu. Wynand'ı her zaman, harika bir makine diye düşünürdü. O makinenin hiç bu kadar iyi çalışmamış olduğu kanısındaydı. Wynand kısa ve özlü konuşuyor, emirlerini hızlı veriyor, kararlarını saniyeler içinde alabiliyordu. Makinelerin, kurşunların, yağların, mürekkeplerin, ziyan olan kâğıtların, süpürülmemiş odaların, boş kalmış masaların, sokaktan atılan bir tuğlanın parçaladığı pencere camlarının kargaşası arasında, Wynand'ın hali, üst üste çekilmiş iki fotoğrafı hatırlatıyordu. Kendi arkasında yine kendisi. Daha büyük ve tüm olaya hâkim. Buraya ait değil o, diye düşünüyordu Scarret. Çünkü modern görünmüyor. Mesele o zaten. Modern görünemiyor. Ne pantolon giyerse giysin, Gotik bir katedralden yeni çıkmışa benziyor. O Patrici başını tutuşu, o etsiz yüzü! Battığı herkesçe bilinen bir gemide, bunun farkında olmayan kaptan!

Alvah Scarret kalmıştı. Olayların gerçek olduğunu kavrayamamıştı bir türlü. Ortalıkta uyurgezer gibi dolanıyordu. Her sabah gazeteye geldiğinde, kapıda grev gözcülerini görünce yeni baştan sarsılıyordu. Arabanın ön canıma fırlatılan birkaç domates dışında, saldırıya uğramamıştı. Wynand'a yardımcı olmaya, kendi işiyle birlikte daha beş kişinin işini yapmaya çalışıyordu, ama bir günlük normal işi bile çıkarabilecek durumda değildi. Sessizce çöküyordu Scarret. Vücudunun tüm eklemleri, bir soru işaretinin baskısıyla gevşemekteydi. Herkesin de zamanını ziyan ediyor, ikide bir; "Ama neden? Neden? Neden böyle birdenbire?" diye sorup duruyordu.

Bir ara, koridorda yürüyen beyazlar giymiş bir hemşire gördü.

Giriş katma bir sağlık ve ilkyardım ocağı kurulmuştu artık. Hemşirenin elinde, boşaltmak üzere götürdüğü bir çöp sepeti ilişti gözüne. Sepette kan lekeli sargı bezleri vardı. Scarret hemen başını çevirdi. İçi bulanmıştı. Mesele görüntüde değil, o görüntünün anlamındaydı. Bir sezgi kabardı içinden. Bu uygar binada, cilalı parke döşemeleriyle tertemiz olmasına alıştıkları bu şık ve saygın yerde ... mantıklı şeylerle uğraşılırdı burada aslında. Kelimelerle, tş anlaşmalarıyla. Burada ilanlar kabul edilir, golf sohbetleri yapılırdı. Oysa şimdi, birkaç gün içinde, bu koridorlarda kanlı sargılar dolaştırılmaya başlamıştı. Neden? diye düşünüyordu Alvah Scarret.

Çevresindeki herkese o vurgusuz, tekdüze sesiyle, "Anlayamıyorum," deyip duruyordu. "Ellsworth'un nasıl bu kadar güç kazandığını anlayamıyorum ... Oysa Ellsworth kültürlü adamdır. İdealisttir. Dizi filmlerden fırlama pis bir radikal değildir. Öyle dost canlısı, öyle esprili, öyle bilgili biri zor bulunur! Habire şakalar yapan biri, nasıl şiddet eylemlerine kalkışır? Ellsworth bunu

isteyerek yapmamıştır. Nelere yol açacağını düşünememiştir. İnsanları çok sever. Ellsworth için gömleğimi bile koyup bahse girebilirim."

Bir keresinde Wynand'ın odasındayken cesaretini topladı, "Gail, neden pazarlığa yanaşmıyorsun?" diye sordu. "En azından, buluş da konuş onlarla."

"Kes sesini."

"Ama Gail, onların da haklı olduğu noktalar olabilir. Gazeteci onlar. Ne diyorlar, biliyorsun. Basın Özgürlüğü ..."

Kaç gündür beklediği, nasıl kurtulduğuna şaştığı o öfkeyi sonunda gördü karşısındaki yüzde. Mavi gözbebekleri solup beyaz birer leke haline dönüştü. Kör gibi ışıklı gözler, çukurlarla dolu bir yüzde parıldadı. Eller de titriyordu. Ama bir saniye geçmeden, Scarret daha önce hiç görmediği bir şeyi daha gördü. Wynand'ın o krizden sessizce, deşarj olmadan sıyrıldığını gördü. Çökük şakaklarda, bu çabanın yol açtığı terleri fark etti. İki yumruk masanın tam kenarındaydı.

"Alvah ... Eğer ben *Gazette*'in merdivenlerinde bir hafta boyunca oturmamış olsam ... özgür olacakları basını nerede bulacaklardı?"

Dışarda polisler vardı. Binanın koridorlarında da dolaşıyorlardı. Yardımı oluyordu ama çok da fazla olmuyordu. Bir gece ana giriş holüne asit atıldı. Alt katın pencerelerindeki kaplamalar eridi, duvarlarda cüzzam gibi lekeler, oyuklar oluştu. Baskı makinelerinden biri, içine kum atıldığı için çalışmaz hale geldi. Adı duyulmamış bir pastacı dükkânı, *Banner'a* reklam verdiği için saldırıya uğradı, camı çerçevesi indirildi. Bunun üzerine, reklam veren küçük şirketlerin pek çoğu anlaşmasını bozdu. Wynand dağıtım kamyonetleri yollarda saldırıya uğrayıp parçalanıyordu. Şoförlerden biri öldürüldü. Grevci Wynand Çalışanları Sendikası, şiddet eylemlerini kınayan bir bildiri yayınladı. Anlaşıldığına göre, bu eylemler sendikanın işi değildi. Üyelerin çoğu cinayeti kimin işlediğini, saldırıları kimin düzenlediğini bilmiyordu. *Yeni Sınırlar,* istenmeyen aşırılıklardan söz eden bir yazı yayımladı, ama bunların nedenini, "Haklı bir öfkenin kendiliğinden patlaması," olarak yorumladı.

Kendilerine "Liberal İşadamları" diyen bir grup adına harekete geçen Honıer Slottern, Wynand'a bir not yollayıp ilan anlaşmalarını feshetti. "İsterseniz bizi mahkemeye verebilirsiniz. Ama iptal etmek için meşru nedenlerimiz olduğuna inanıyoruz. Biz ilanlarımızı saygın bir gazeteye vermek üzere anlaşmıştık. Halkın yüzünü kızartan, kapılarımıza grev gözcülerini getiren, kârımızı baltalayan, kimsenin okumadığı bir gazeteye değil." Bu gruba *Banner'ın* en zengin müşterileri de dahildi.

Gail Wynand odasının penceresinde durmuş, kente bakıyordu. Austen Helier ise, "Ben nice grevleri, grev desteklemek tehlikeli olduğu zamanlara destekledim. Ömrüm boyunca Gail Wynand'a karşı savaş verdim. Şu andaki gibi, 'Ben Gail Wynand'la aynı taraftayım,' demek zorunluluğunu duyacağım, aklımın ucundan bile geçmezdi," diye yazıyordu. Bu yazısı *Chronicle'da* çıkmıştı.

Wynand ona bir not gönderdi: "Allah belanı versin, senden beni savunmam isteyen olmadı. GW"

Yeni Sınırlar, Austen Helier için, "Kendini büyük işadamlarına satmış bir gerici," dedi. Entel sosyetede bayanlar, Austen Heller'ın modası geçmiş biri olduğunu dile getirdiler.

Gail Wynand, Kent Haberleri Odası'ndaki masanın başına dikilmiş, başyazılarını yine her zamanki gibi ayakta yazıyordu. Derleme Ekibi onda pek bir değişiklik görmüyordu. Aceleci davranmıyor, öfke patlamalarına kaymıyordu. Bazı hareketlerinin yepyeni şeyler olduğunu fark edebilecek kimse yoktu. Bazen Baskı Odası'na gidiyor, orada durup kükreyen dev makinelerden çıkan beyaz sayfaları seyrediyor, sesi dinliyordu. Dizgi Odası'nda bir kurşun parçasını eline alıyor, dalgın dalgın avucunda tutuyordu. Sanki bir mücevher taşıydı o kurşun. Sonra sanki ziyan olmasını istemiyormuş gibi, onu

dikkatle masanın üzerine koyuyordu. Farkında olmadan, daha başka ziyankârlıkları da önleme savaşı vermekteydi. Yere düşen kurşunkalemleri alıyordu. Telefonlar durmaksızın çalar, kimse cevap vermezken, o bozulmuş bir daktiloyu onarmakla uğraşıyordu. Bu iş tasarrufla ilgili değildi. Çekleri imzalarken üzerinde kaç para yazdığına bakmıyordu bile. Her geçen günün ona kaç paraya patladığını düşündükçe, Scarret'in ödü kopuyordu. Wynand'ın o küçük şeylere önem verişi, onları çok sevdiği, her köşesini, her kapı tokmağını sevdiği bu binaya ait şeyler olduğu içindi. *Banner*'indi onlar. *Banner* da onundu.

Her gün öğleden sonra, geç saatlerde köydeki eve, Dominique'e telefon açıyordu. "İyiyim. Her şey kontrol altında. Panik dedikodularına kulak asma. Hayır, lanet olsun, gazeteden söz etmek istemediğimi biliyorsun. Bahçe nasıl, onu anlat bana ... Bugün yüzdün mü?... Bu gece WLX'i dinle. Sekizde. En sevdiğin parçayı çalacaklar. Rahmaninofun İ*kinci Konçertosu* ... Tabii vaktim var her şeyi izlemeye ... Eh, pekâlâ, tamam ... İnsan eski bir kadın gazeteciyi kandıramaz. Evet, radyo sayfasının düzeltmelerini ben yaptım ... Tabii var adamlarımız. Ama yenilere tam güvenemiyorum, vaktim de artmıştı... Ne olursa olsun, *sakın gelme kente.* Bana söz verdin o konuda ... İyi geceler, sevgilim ..."

Telefonu kapadıktan sonra durup kulaklığa gülümseyerek bakıyordu. Köydeki evi düşünmek, ulaşılamayacak bir başka kıtayı düşünmek gibiydi. Aradaki okyanus, oraya ulaşmaya izin vermiyordu. Wynand kendini büyülü bir kaleye hapsedilmiş gibi hissediyor, bundan hoşlanıyordu. Kapalı kalmış olmaktan değil de, onun verdiği duygudan. Yüzü asırlar önce bir şatonun surlarında çarpışmış olan atalarından birine benzemekteydi.

Bir akşam karşı kaldırımdaki lokantaya gitti. Günlerdir doğru dürüst bir yemek yememişti. Döndüğünde hava hâlâ kararmamıştı. Yaz akşamlarının o kahverengi puslu havası vardı dışarda. Gün ışıkları tembelleşmiş de, yere yayılmış, geri çekilmeyi istememiş gibi. Oysa güneş batmıştı çoktan. Gökyüzü temiz, sokak kirli gibi görünüyordu. Eskimiş binaların köşelerinde kahverengi ve turuncu lekeler göze çarpmaktaydı. *Banner*'ın kapısında ileri geri volta atan grev gözcülerini gördü. Sekiz kişiydiler. Orta yerde daireler çizerek dolaşıyorlardı. İçlerinden bir delikanlıyı tanıdı. Polis muhabiri. Ötekiler ömründe görmediği insanlardı. Ellerindeki dövizlerde, "Toohey, Harding, Ailen, Faik ..." diye yazıyordu. Bir başka döviz, "Basın Özgürlüğü" diye haykırmaktaydı. "Gail Wynand, İnsan Haklarını Çiğniyor..."

Gözleri gözcülerden bir kadını izlemekteydi. Kalçaları, pabuçlarının üzerinden pırtlayan ayak bileklerinden başlıyordu. Köşeli omuzlan vardı. Ucuz tvitten upuzun bir pardösü giymişti. Elleri küçücük ve beyazdı. Eline aldığını, mutfakta her yana düşürecek ellerdendi. Ağzı ameliyat izi gibiydi. Hiç dudağı yoktu.

Yürürken her yanı sallanıyor, ama yine de şaşılacak kadar hızlı adımlarla yürüyordu. Adımları sanki bütün dünyaya, "Gel de beni incit bakalım," diye meydan okuyordu. O hain sinsiliği, bundan çok hoşlanacağını da belli ediyordu; çünkü dünya onu incitmeye çalışırsa, müthiş bir espri olurdu bu. Bir denesin hele! Bir denesin! Wynand onun hiçbir zaman *Banner'da* çalışmamış olduğunu anlamıştı. Çalışamazdı zaten. Böyle birine okuma yazma öğretmek bile çok zor olurdu herhalde. Adım atışından, böyle bir şeye ihtiyaç duymadığı da belli oluyordu. Elindeki dövizde yazılar, "Taleplerimiz ..." diye başlamaktaydı.

Wynand, Eski *Banner* Binası'nda, kanepede uyuduğu geceleri hatırladı. İlk başlarda. Çünkü yeni baskı makinelerinin parası ödenmeliydi. *Banner* sokaklara rakiplerinden erken çıkmalıydı. Bir gece burnundan kan gelmiş, ama o doktor çağırmayı reddetmişti. Zaten bir şey çıkmamıştı sonunda.

Yorgunluktu, o kadar.

Hızlı adımlarla binaya girdi. Makineler çalışıyordu. Durup bir süre dinledi.

Geceleri bina sessizdi. Daha da büyük görünüyordu. Sanki sesler orada gerçekten yer işgal ediyormuş gibi. Açık kapılardan karanlık koridorlara odalardaki ışıklar dökülüyordu. Bir yerlerden bir tek daktilonun tıkırtısı duyulmaktaydı. Damlayan bir musluk gibi. Wynand koridorları dolaşıyordu. Kendi kendine, tanınmış namussuzlara belediye seçimlerini kazandırdığında, kırmızı fener mahallelerini övdüğünde, hakaretlerle ve iftiralarla insanların hayatını mahvettiğinde, gangsterlerin anneleri için gözyaşı döken yazılar yayımladığında, hiç kimsenin onunla çalışmayı reddetmediğini düşünüyordu. Yetenekli, saygın insanlar, hevesle yanına koşuyordu o zamanlar. Oysa şimdi, meslek hayatında ilk defa dürüst davranıyordu. Ömrünün en büyük seferine çıkmıştı. Ama yanında serseriler, sarhoşlar, istifa etmeye üşenen miskinler vardı. Belki de suç, şimdi yanımda çalışmayı reddedenlerde değil, diye düşündü.

Güneşin ışığı, masasının üzerindeki mürekkep hokkasına düşmüştü. Wynand'ın aklına; çimenler üzerinde içilen serin bir içecek, beyaz giysiler, çıplak dirseklerin altındaki otlar geldi. O neşeli pırıltıya bakmamaya çalıştı, yazmayı sürdürdü. Grevin ikinci haftasında bir sabahtı. Bir saatliğine kendi odasına kapanmış, kimsenin kendisini rahatsız etmemesi için emir vermişti. Bitirmesi gereken bir yazı vardı. Binada olup bitenleri hiç değilse bir saat görmemek için böyle bir bahaneye ihtiyacı olduğunu da biliyordu.

Odasının kapısı hiç habersiz açıldı, Dominique içeriye girdi. Evlendiklerinden bu yana, onun *Banner* Binası'na girmesine izin yoktu.

Wynand kalktı. Hareketinde sessiz bir itaat vardı. Kendine soru sorma izni vermedi. Dominique mercan rengi keten bir takım giymişti. Durduğunda sanki arkasında göl vardı, sanki güneş onun giysilerinin katlan arasından doğuyordu.

"Banner'daki eski işime başlamak için geldim, Gail," dedi.

Wynand durmuş, sessizce ona bakıyordu. Sonra gülümsedi. Nekahet gülümsemesi gibi bir şeydi yüzündeki.

Masasının başına döndü, yazdığı sayfaları eline alıp Dominique'e uzattı.

"Bunları dizgiye götür," dedi. "Gelen telgrafları al, bana getir. Sonra Kent Masası'ndaki Manning'e haber ver."

İmkânsız olan şey, kelimelerle, bakışlarla, hareketlerle ifade edilemeyecek olan şey, iki insanın tümüyle anlaşması, bir deste kâğıdın elden ele geçmesiyle sağlanmıştı. Parmakları birbirine dokunmamıştı bile. Dominique dönüp odadan çıktı.

İki gün içerisinde, Dominique o binadan hiç ayrılmamış gibi uyum sağladı. Ama bu sefer "Eviniz" köşesine yazı yazmıyordu. Nerede bir boşluk doldurmak gerekse, nereye usta bir elin uzanması şart olsa, orada hazırdı Dominique. "Ziyanı yok, Alvah," dedi Scarret'e. "Terzilik, kadınlara uyan bir meslektir. Ben de burada yama yapıyorum işte! Ama bu kumaş çok hızlı yırtılıyor! Yeni adamlarından biri fazla aksarsa beni çağır."

Scarret, onun ses tonundan da, davranışlarından da, oradaki varlığından da bir anlam çıkaramıyordu. "Sen hayat kurtaran meleksin, Dominique," diye mırıldandı hüzünlü bir sesle. "Seni burada görmek bana eski günleri hatırlattı. Ah, ne çok isterdim o günlere dönmeyi! Ama anlayamıyorum. Burası saygın bir yerken, Gail senin bir tek fotoğrafının kapıdan girmesine izin vermezdi. Şimdi burası tımarhanede isyan çıkmışa döndü, bu sefer senin gelip burada çalışmana izin

veriyor!"

"Yorumları boş ver, Alvah. Vaktimiz yok." Dominique hiç görmediği bir filmle ilgili çok güzel bir eleştiri yazısı yazdı. Bir sabah kadın gazetecilerden biri gelmeyince, "Günün Yemekleri" sütununa yemek tarifleri yetiştirdi. Scarret, "Senin yemek pişirebildiğini bilmezdim," dedi ona. "Ben de bilmezdim," diye cevap verdi Dominique. Bir gece bir rıhtım yangınına muhabir olarak gitti. Erkek muhabirlerden bir tek kişi kalmış, o da erkekler tuvaletinde yere serilip sızmıştı. Wynand onun yazdığı yazıyı okuyunca, "Aferin," dedi. "Ama bunu bir daha yaparsan kovulursun. Kalmak istiyorsan, bu binadan dışarıya adım atmak yasak."

Dominique'in oradaki varlığıyla ilgili tek yorumu bu olmuştu. Gerektiğinde onunla kısaca konuşuyordu. Başka elemanlarla konuştuğu gibi. Emirler veriyordu. Bazı günler birbirlerini görmeye bile zaman bulamıyorlardı. Dominique kütüphanedeki kanepede yatıp kalkıyordu. Bazen akşam olunca Wynand'ın odasına geliyor, biraz dinlenme süresi koparmaya uğraşıyordu. Ancak öyle zamanlarda konuşabilmekteydiler. Pek önemli şeylerden söz etmiyorlardı sohbetleri sırasında. Günlük işlerle ilgili küçük olaylardan söz ediyorlardı. Neşeyle. Ortak hayatlarını konuşan evli çiftler gibi.

Roark'dan da, Cortlandt'dan da söz etmiyorlardı. Dominique onun odasının duvarında Roark'un fotoğrafını görmüş, "Bunu ne zaman astın?" diye sormuştu. "Bir yılı geçti." Roark'dan söz ettikleri tek gün o olmuştu. *Banner*'a karşı ortaya çıkan öfkeden konuşmadılar. Gelecekten söz etmediler, tahminlerde bulunmadılar. Binanın duvarları dışındaki dünyayı unutmak, rahatlatıyordu onları. Unutmak mümkündü, çünkü artık o dünya ikisinin arasında bir sorun olmaktan çıkmıştı. Çözümlenmiş, cevabı verilmişti artık. Geriye kalan, basitleştirilmiş olan şeyin huzuruydu. Yapılacak işleri vardı. Gazeteyi sürdürmek zorundaydılar. Birlikte yapıyorlardı o işi.

Bazen gece yansı, Dominique elinde bir fincan sıcak kahveyle geliyordu odaya. Wynand fincanı minnetle kapıyor, ama çalışmasına ara vermiyordu. En ihtiyaç duyduğu anda Dominique'in getirip masasına bıraktığı sandviçleri yiyordu. Bunları Dominique'in nereden bulduğunu merak edecek zamanı yoktu. Sonradan, onun bir dolabın içine bir elektrik ocağıyla biraz malzeme depoladığını öğrendi. Wynand sabaha kadar çalıştığında, Dominique sabahleyin ona kahvaltı pişirip hazırlıyordu. Tabakları bir kartonun üzerine koyup, tepsiyle taşır gibi getiriyordu. Dışarda sokaklar sessiz oluyordu o saatte. Günün ilk ışıklan damlara yeni yeni düşüyordu.

Bir keresinde Wynand onu, elinde süpürgeyle ofisi süpürürken yakaladı. Temizlik servisi iyice dağılmıştı. Bazen bir temizlikçi geliyor, bazen gelmiyor, kimse de farkına varmıyordu.

Wynand, "Ben sana bunun için mi maaş veriyorum?" diye sordu. "Eh, domuz ahırında çalışamayız. Bana kaç para maaş verdiğini sormamıştım ama zam istiyorum."

"Bırak onu elinden. Tanrı aşkına! Gülünç bu."

"Nesi gülünç? İşte şimdi temiz oldu. Çok da sürmedi. Temiz olmuş mu?"

"Temiz olmuş."

Dominique süpürgenin sapına dayanıp güldü. "Herhalde sen de herkes gibi beni lüks bir biblo sandın. Üst sınıftan bir kapatma. Değil mi, Gail?"

"Gerektiğinde böyle dayanabiliyor musun hep?"

"Bütün ömrümce böyle dayanmayı istedim... Keşke uğrunda bunu yapacak bir neden bulabilseydim."

Wynand ondaki dayanma gücünün kendisinden fazla olduğunu öğrendi. Dominique hiç yorgunluk belirtisi göstermiyordu. Herhalde bir ara uyuyordur, diye düşündü Wynand. Ama bunu ne zaman yaptığım anlayamıyordu.

Her an, binanın neresinde olursa olsun Wynand'ı görmese de, onun farkındaydı. Onun kendisine ne zaman ihtiyaç duyduğunu biliyordu. Bir keresinde Wynand, masasının başında uyuyakaldı. Uyandığında onu kendisine bakar buldu. Işıkları söndürmüş, pencerenin kenarına koyduğu sandalyeye oturmuştu. Mehtap vardı dışarda. Dominique'in Wynand'a bakan yüzü sakindi, dikkatliydi. Uyandığında gördüğü ilk şey, Dominique'in yüzü olmuştu. Başını ağrıyan kolunun üzerinden yavaşça kaldırdı, kendini toplayıp gerçek dünyaya dönmesi bir iki saniye zaman aldı. Bu arada benliğini bir öfke kaplamıştı. Bir çaresizlik, umutsuz bir itiraz. Kendilerini buraya neyin getirdiğini hatırlayamamıştı bir an için. Tek bildiği, birlikte yavaş tempolu bir işkencenin kıskacına yakalanmış oldukları ve kendisinin onu sevdiği olmuştu.

Dominique bütün bunları o anda görmüştü onun yüzünde. Kalkıp yaklaştı, yanında durup onun elini tuttu, kendi beline dayadı, sonra ona sarıldı. Wynand karşı koymadı. Onun kollarında, iki büklüm oturmayı sürdürdü. Dominique eğilip Wynand'ın saçlarını öptü, "Düzelecek, Gail," diye fısıldadı. "Hepsi düzelecek."

Üçüncü hafta biterken bir akşam Wynand binadan çıktı. Dönüşte binayı yerinde bulup bulmayacağı umurunda bile değildi o anda. Dosdoğru Roark'u görmeye gitti.

Kuşatma başlayalı hiç telefon etmemişti Roark'a. Roark sık sık onu aramış, Wynand sakin bir sesle cevap vermişti. Yalnızca cevap vermişti ama. Kendiliğinden hiçbir şey söylememiş, konuşmayı uzatmamıştı. Daha başında uyarmıştı Roark'u. "Buraya gelmeye çalışma," demişti. "Emir verdim. Seni içeriye almayacaklar." Verdiği savaşın konusunun ne biçimlere girebileceğini zihninden uzak tutmaya çalışmıştı. Roark'un fiziksel varlığını unutmak zorundaydı, çünkü Roark'u kişi olarak düşünmek, aklına kentin cezaevini getiriyordu.

Enright Evi'ne kadar olan uzun yolu yürüyerek aldı. Yürümek aradaki uzaklığı daha uzatıyor, güvenliği daha artırıyordu. Taksiyle gitse, Roark'u *Banner* Binası'na çok fazla yaklaştırmış olacaktı.

Yürürken gözleri hep kaldırımın iki metre ilerisine bakıyordu. Kente bakmayı canı istemiyordu.

O içeriye girdiğinde Roark sakin bir sesle, "İyi akşamlar, Gail," dedi.

Wynand, şapkasını kapının yanındaki bir masaya atarken, "Hangisi disiplinsizlik, bilemiyorum," dedi. "Her şeyi pat diye açığa vurmak mı, yoksa her şeyi yok farz etmek mi? Berbat görünüyorum. Söyle yüzüme."

"Berbat görünüyorsun. Otur, dinlen ve konuşma. Sonra sana küveti doldururum, bir banyo yaparsın. Hayır, kirli göründüğünden değil. İyi bir değişiklik olur. Ondan sonra konuşuruz."

Wynand başını iki yana salladı, kapının yanında, ayakta durmayı sürdürdü.

"Howard, *Banner* sana yardımcı olmuyor. Mahvediyor seni."

Kendini bunu söylemeye hazırlaması sekiz hafta sürmüştü.

"Tabii," dedi Roark. "Ne olmuş yani?"

Wynand odaya yürüyüp yerleşmiyordu.

"Gail, bence hiç ziyanı yok. Ben hiçbir bakımdan kamuoyuna güveniyor değilim."

"Teslim olmamı ister misin?"

"Elinden gelen tüm gücü kullanıp dayanmanı isterim."

Wynand'ın anladığını görüyordu. Bu gerçekle yüzleşmek istememişti Wynand. Roark'un konuşmasını istiyordu.

"Senin beni kurtarmanı beklemiyorum. Kazanmak için bir şansım var. Grev o şansı iyi de, kötü de etkilemez. Benim için kaygılanma. Teslim de olma. Sonuna kadar dayanabilirsen ... artık bana ihtiyacın olmaz."

Karşısındaki yüzde önce öfke, sonra itiraz, en son olarak da kabullenmeyi gördü. Devam etti:

"Ne demeye çalıştığımı biliyorsun. Her zamandan iyi dost oluruz. Gerekirse gelip beni cezaevinde ziyaret edersin. Yüzünü buruşturma öyle. Beni de fazla konuşturma. Şimdi yani. Ben memnunum bu grevden. Böyle bir şey olacaktı nasılsa, biliyordum. Seni ilk gördüğümde anlamıştım. Sen daha da önceden biliyordun."

"İki ay önce sana söz verdim ben ... Tutmak istediğim tek söz ..."

"Tutuyorsun."

"Benden nefret etmek istemiyor musun? Keşke şimdi söylesen. Buraya onu duymaya geldim."

"Pekâlâ, dinle. Seni tanımak, hayatımda asla tekrarlanamayacak bir olaydı. Benim davam uğruna ölen bir Henry Cameron vardı. Sen de kirli gazetelerin yayıncısıydın. Ama ben bunu ona söyleyemezdim, sana söyleyebiliyorum. Steven Mallory de var. Hiçbir zaman ruhundan ödün vermedi. Sen ise, ruhunu her yolla satmaktan başka bir şey yapmadın. Bunu ona da söyleyemezdim, ama sana söylüyorum. Benden hep duymak istediğin bu muydu? *Ama teslim olma."*

Başını öteye çevirirken ekledi: "Hepsi bu kadar. Bir daha senin lanet olası grevinden söz etmeyelim. Otur da sana bir içki getireyim. Dinlen. Berbat görünmekten kurtul."

Wynand, *Banner*'a taksiyle döndü. Önemi yoktu artık. Mesafenin farkına bile varmadı.

Dominique, "Roark'u görmüşsün," dedi.

"Evet. Nereden bildin?"

"İşte pazar gazetesi provası. Oldukça kötü, ama idare etmek zorunda. Manning'i birkaç saatliğine evine yolladım. Yıkılacaktı neredeyse. Jackson işten çıktı, ama onsuz da yapabiliriz. Alvah'nın sütunu berbattı. Artık dilbilgisini bile kullanamıyor. Düzelttim. Ona söyleme. Kendim düzelttim de."

"Sen biraz uyu. Manning'in yerine ben geçerim. Saatlerce çalışabilecek durumdayım."

Böylece devam ettiler. Günler geçti; Posta Odası'nda iadeler dağ gibi yığılmaya başladı, sonunda koridorlara taştı. Mermer, blokları gibi üst üste konmuş beyaz sayfalar. Her baskıda *Banner* daha az sayıda basılıyordu ama o yığınlar hâlâ büyümekteydi. Günler kahramanca çabalarla geçiyor, gazeteler çıkarılıp yollanıyor, sonra satın alınmaksızın, okunmaksızın geri geliyordu.

16

Yönetim Kurulu Toplantılarının yapıldığı upuzun, maun masanın cam gibi cilalı yüzünde, renkli bir arma vardı. Wynand'ın kendi imzasından klişesi alınmış bir GW parafı. Bu paraf, Kurul Üyelerini her zaman rahatsız etmişti. Şu anda ona dikkat edecek durumda değildiler. Ama ara sıra bakıştan oraya yöneliyor, bu sefer mutluluk duyuyorlardı.

Yönetim Kurulu üyeleri masanın çevresine yerleşmişlerdi. Gazetenin tarihinde, Wynand'ın çağrısı olmaksızın yapılan ilk toplantı buydu. Ama toplantı başlamış, Wynand da gelmişti. Grev ikinci ayını sürdürmekteydi.

Wynand masanın başındaki koltuğunun yanında, ayaktaydı. Bir erkek dergisinden alınma fotoğrafa benziyordu. Özenle giyinmiş, ceketinin göğüs cebine beyaz bir mendil sokmuştu. Yönetim Kurulu üyelerinin aklından garip düşünceler geçmekteydi. Kimi İngiliz terzilerini, kimi Lordlar Kamarası'ın, kimi Londra Kulesi'ni, orada idam edilen İngiltere Kralı'nı düşünüyordu. Yoksa Kral değil de Şansölye miydi idam edilen? Ne de görkemli ölmüştü!

Karşılarında duran adama bakmayı canları istemiyordu. Gözlerinin önünde dışarıdaki grev gözcülerini canlandırmaya çalıştılar. Salon tartışmalarında Ellsworth Toohey'e desteklerini haykıran manikürlü kadınları düşünmeye çalıştılar. Beşinci Cadde'de "Wynand Okumuyoruz" pankartı taşıyan o faraş suratlı kızı hatırlamaya uğraştılar. Bu yollarla, söyleyecekleri şeyi söylemek için gereken cesareti toplamaya çalıştılar.

Wynand bu arada, Hudson kıyısındaki o yıkık duvarı düşünüyordu. Yaklaşan adımların sesini daha birkaç blok ötedeyken duymaktaydı. Ama bu sefer, kaslarını dik tutacak tel yoktu elinde.

"Bu iş çığırından çıktı. Burası şirket mi, yoksa kişisel dostları savunmak için kurulmuş, bir yardım derneği mi?"

"Daha geçen hafta üç yüz dolar ... Nereden bildiğimi boş ver, Gail; saklamaya da gerek yok, bankacın söyledi bana. Tamam, kendi paran. Ama onu da gazetenin sırtından çıkarmaya kalkarsan, o numaralarına artık uyandık, onu söyleyeyim. Bu seferkini şirkete bindirecek değilsin. Tek kuruşunu bile. Bu sefer sıyıramazsın, iş işten geçti, Gail, senin kurnaz numaralarının günü gerilerde kaldı."

Wynand bu sesleri çıkaran etli dudaklara baktı, içinden, baştan beri *Banner'*ı sen yönettin, diye düşündü. Kendin farkında değildin, ama ben biliyorum sendin. Senin gazetendi. Artık onu kurtaracak hiçbir şey kalmadı.

"Evet, Slottern'le grubu da hemen geri dönmeye razı. Tek istedikleri, sendikanın taleplerini kabul etmemiz. Anlaşmalarına bıraktıkları yerden devam edecekler. Koşullar aynı kalacak. Senin tirajı arttırmanı bile beklemeden. Aslında tirajı eski haline getirmek de çok çaba isteyecek tabii, dostum, onu da söyleyeyim. Bence çok mertçe hareket ediyorlar. Homer'le daha dün konuştum, söz verdi bana. Kaç paralık iş, söylememi ister misin, Wynand, yoksa benim yardımım olmadan mı biliyorsun?"

"Hayır, Senatör Eldridge seninle görüşmeyi istemedi... Öff, boş ver, Gail, geçen hafta Washington'a gittiğini biliyoruz. Senin bilmediğin şeye gelince, Senatör Eldridge ortalıkta dolaşıp herkese, bu işe elimi bile sürmem diyor. Patron Craig de apansız Florida'dan uzak bir yere çağrılmış, öyle mi? Teyzesi mi hastaymış neymiş! Onların hiçbiri seni bu seferkinden kurtaracak değil, Gail. Bu seferki ne yol ihalesi, ne de hisse senedi skandalı. Zaten sen de eskisi gibi değilsin."

Wynand düşünüyordu: Hiçbir zaman öyle olmadım, hiçbir zaman burada değildim, bana bakmaktan neden korkuyorsunuz? Aranızda en silik benim, bilmiyor musunuz? Pazar ekindeki yarı çıplak kadın,

rotogravür bölümündeki bebekler, park sincaplarıyla ilgili başyazılar, hep sizin ruhunuzun ifade bulmuş biçimleriydi. Dosdoğru sizin ruhlarınızdan gelme. Ama benimki neredeydi?

"Ben bunda bir anlam görüyorsam Allah belamı versin. Maaşlarına zam isteseler, onu anlardım. Tüm gücümüzle savaşalım o itlere karşı, derdim. Ama bu neyin nesi? Bir tür entelektüel konu! İlkeler uğruna mı iflas edeceğiz yoksa biz?"

"Anlamıyor musun? *Banner* artık kilise yayını oldu. Bayan Wynand, baş rahibe. Meteliğe muhtacız, ama ideallerimiz var."

"Doğal dürüst bir konu olsa, siyasal bir konu olsa, neyse ne ... Ama bu, bir berhaneyi havaya uçurmuş dinamitçinin olayı! Herkes gülüyor bize. İnan bana, Wynand, başyazılarım okumaya çalıştım. Samimi fikrimi sorarsan, Basın Dünyası'nda yayımlanmış en berbat yazılar onlar. Sanki üniversite profesörleri okusun diye yazmışsın."

Wynand içinden, seni tanıyorum, diye geçiriyordu. Sen gebe orospuya para veren, aç dâhiye vermeyensin. Yüzünü daha önce de gördüm. Seni ben buldum, ben getirdim buraya. İşinizden kuşku duyunca o adamın yüzünü hatırlayın. Siz o okusun diye yazıyorsunuz. Ama Bay Wynand, insan onun yüzünü hatırlayamıyor... Yoo, hatırlıyor evlat, hatırlıyor. Zaten geri, gelip kendini sana hatırlatır. Geri gelip bedelini ister. Ben de veririm. Ben uzun zaman önce boş bir çek imzaladım, şimdi de o çekin ödeme günü geldi. Ama boş çeklerin üzerindeki rakam her zaman, elinde avucunda ne varsa hepsidir.

"Bu durum ortaçağa yaraşır. Demokrasi çağında bu bir yüz karası." Ses ağlar gibiydi. Mitchell Layton'du konuşan. "Buralarda birilerinin fikrini söylemesi zamanı geldi artık. Bir tek adam, onca gazeteciyi canı istediği gibi yönetiyor. Hangi gündeyiz, on dokuzuncu yüzyılda mı?" Layton dudağını sarkıttı, masanın karşısında oturan bankacıya doğru baktı. "İçinizden hiç kimse *benim* fikirlerimi bilmek istedi mi? Benim de fikirlerim var. Hepimiz fikirlerimizi birleştirmeliyiz. Ekip çalışması, demek istiyorum. Bir tek kocaman orkestra. Bu gazetenin modern, liberal, ilerici bir politikaya sahip olması gerek artık! Örneğin ortakçı çiftçilerin sorununu alın ..."

"Kes sesini, Mitch," dedi Alvah Scarret. Şakaklarından terler süzülüyordu Scarret'in. Nedenini bilmiyordu. Aslında Kurul'un kazanmasını istiyordu. Bir şey vardı bu odada. Çok sıcak olmuştu içerisi. Keşke birisi pencereyi açsa, diyordu.

"Kesmem sesimi!" diye bir çığlık attı Mitchell Layton. "Ben de herkes kadar..."

Bankacı, "*Lütfen*, Bay Layton," dedi.

"Pekâlâ," diye razı oldu Layton. "Pekâlâ. Bu Süpermen'den sonra en büyük hisse payı kimin elinde, onu unutmayın, yeter." Başparmağıyla Wynand'ı gösteriyor, ama ona bakmıyordu. "Unutmayın, yeter. Bilin bakalım burada yönetim kimin elinde olacak."

"Gail," dedi Alvah Scarret. Gözlerini kaldırmış, Wynand'a bakıyordu. Son derece garip bir dürüstlük vardı gözlerinde. İşkence içindeymiş gibi bakıyordu. "Gail, yararı yok.. Ama kırılan parçaları toplayabiliriz. Bak, Cortlandt konusunda yanılmış olduğumuzu itiraf etsek ve Harding'i geri alsak ... Çok değerli adamdır ... Bir de belki Toohey'i..."

Wynand, "Bu tartışmada hiç kimse Toohey'nin adını ağzına almasın," dedi.'

Mitchell Layton'un ağzı açıldı, sonra hemen yine kapandı.

"Tamam işte, Gail!" diye bağırdı Alvah Scarret. "Bu harika! Pazarlık ederiz, onlara bir teklif yaparız. Cortlandt politikamızı tersine çevirme karşılığında ... çünkü onu yapmak zorundayız ... sendika için olmasa bile, tirajımızı kurtarmak için, Gail ... Harding'i alıyoruz diyelim onlara. Allen'la

Falk'ı da. O kadar. Too ... Ellsworth'u almayız diyelim. Biraz biz ödün vermiş oluruz, biraz onlar. Kimse yenik duruma düşmemiş olur. Tamam mı, Gail?"

Wynand hiçbir şey söylemedi.

Bankacı, "Bence tamam, Bay Scarret," dedi. "Bence o bir çözüm. Ne de olsa, Bay Wynand'ın da saygınlığım sürdürmesini sağlamak zorundayız. Aramızdaki barışı sürdürmek için bir köşe yazarını feda edebiliriz."

"Anlamıyorum!" diye bağırdı Mitchell Layton. "Hiç anlamıyorum! Neden feda ettiğimiz Bay ... büyük bir liberal oluyor? Tek nedeni de..."

Senatörlerden söz etmiş olan adam, "Ben de Bay Scarret'i destekliyorum," dedi. Başka sesler de ondan yana çıktı. Başyazıları eleştirmiş olan adam birdenbire atıldı, "Bence Gail Wynand yine de müthiş bir patron!" dedi. Mitchell Layton'da bu adamın görmek istemediği bir şeyler vardı. Şu anda Wynand'a bakıyor, ondan korunma istiyor gibiydi. Wynand ona dikkat bile etmedi.

"Gail?" diye sordu Scarret. "Gail, ne diyorsun?"

Cevap gelmedi.

"Allah kahretsin, Wynand, ya şimdi, ya da hiç! Bu böyle devam edemez!"

"Ya kararım ver, ya da çek git!"

"Ben senin hisselerini alırım," diye bağırdı Layton. "Satmaya var mısın? Satıp def olmaya razı mısın?"

"Tanrı aşkına, Wynand, budalalık etme!"

"Gail, bu *Banner'ın* hatırı için ..." diye fısıldadı Scarret. "Bizim *Banner'ımız* ..."

"Biz de seni destekleriz, Gail. Hepimiz katılırız. Gazeteyi yeniden ayağa kaldırırız. Ne dersen yaparız. Patron sensin ... Ama Tanrı aşkına, patron gibi davran yine!"

"Susun, beyler, susun! Wynand, bu son. Cortlandt politikasını değiştiriyoruz, Harding'i, Allen'ı, Falk'ı geri alıyoruz, enkazı kurtarıyoruz. Evet mi, hayır mı?"

Cevap gelmedi.

"Wynand, biliyorsun, ya bunu kabul edeceksin, ya da *Banner'*ı kapamak zorunda kalacaksın. Böyle sürdüremezsin. Hepimizin hissesini sen alsan bile sürdüremezsin. Ya teslim ol, ya da *Banner'*ı kapa. Teslim olsan daha iyi."

Wynand bunu duydu. Zaten baştan beri, herkes başka şeyler söylerken de o hep bunu duymuştu. Bu toplantıdan günler önce bile buydu duyduğu. Durumu buradaki herkesten daha iyi biliyordu. *Banner'*ı kapa.

Gözünün önünde bir tek sahne vardı. Gazette'in kapısının üzerine yeni tabelanın takılışı.

"Teslim olsan iyi edersin."

Wynand bir adım geriye gitti. Duvar yoktu arkasında. Yalnızca sandalyenin kenarı vardı.

Yatak odasında tetiği çekmesine ramak kaldığı o anı hatırladı. Şu anda o tetiği çekmekte olduğunu biliyordu.

"Pekâlâ," dedi.

Wynand ayaklarının hemen yanındaki parlak şeye bakıyor, şişe kapağı, o kadar, diye düşünüyordu. Asfaltın üzerinde bir şişe kapağı, New York sokakları öyle şeylerle doluydu. Şişe kapaklan, çengelli

iğneler, kampanya rozetleri, musluk tıpaları, bazen de kayıp mücevherler. Şu anda hepsi birbirine benziyordu. Yassılmış, ezilmişlerdi. Geceleri kaldırımlar bu yüzden parıldardı. Kentin gübresi. Birisi şişedekini içmiş, kapağı da fırlatıp atmıştı. Kaç araba geçmişti acaba üzerinden? İnsan şimdi alabilir miydi onu? Yere çömelebilir, parmaklarıyla tırmalayıp onu sökebilir miydi oradan? Benim kurtulmayı ummaya hakkım yoktu. Diz çöküp bağışlanmayı, arınmayı aramaya hakkım yoktu. Milyonlarca yıl önce, dünya daha yeni doğarken, benim gibi yaratıklar yaşamıştı. Sinekler reçineye yapışmış, sonradan kehribara dönüşmüştü. Hayvanlar lava yakalanmış, kaya olmuşlardı. Ben yirminci yüzyılın adamıyım, bu yüzden ben de sokaklarda bir teneke parçası oldum. New York'un kamyonları üzerimden geçsin diye.

Yavaş yavaş yürüyordu. Pardösüsünün yakasını kaldırmıştı. Sokak önünde bomboş uzanıyor, ilerdeki binalar, raflara düzensiz konmuş kitaplar gibi görünüyordu. Her boyda kitap. Geçmekte olduğu köşeden sapsa, karanlık kanallara yönelecekti. Sokak lambaları kente koruyucu bir örtü sağlıyordu, ama yer yer çatlıyordu bu örtü. İlerde eğik bir ışık gördüğü köşeden saptı. Üç dört blok boyunca bir amaç sağlayacaktı ona o ışık.

Bir rehinci dükkânının ışığıydı. Dükkân kapalıydı, ama güçlü ampulü yanık bırakılmıştı. Orayı soyacak duruma düşmüş olanları caydırabilmek için. Durup dükkâna baktı. İçinden, rehinci vitrini dünyanın en ahlaksız görüntüsü, diye geçirdi. İnsanların kendilerince kutsal saydığı şeylerle bir zamanlar değerli olan şeyler, herkesin gözü önüne sunuluyordu. Herkes ellesin, üzerinde pazarlık etsin diye. Yabancıların gözünde çerçöptü bunlar. Artıktı. Bozuk daktilolar, kırık kemanlardı. Rüyaların araçları, eski fotoğraflar, nikâh yüzükleri ... Aşk armağanlarının yanında, kirli pantolonlar, kahve demlikleri, kül tablaları, pornografik alçı heykeller. Hepsi umutsuzluğun artıklarıydı. Emanet bırakılmıştı. Satılmış değillerdi. Temiz bir sonla noktalanmış değillerdi. Ölü doğmuş bir umuda sarılarak bırakılmışlardı, ama hiçbir zaman geri alınmayacaklardı. "Merhaba, Gail Wynand," dedi vitrindeki eşyalara. Sonra yürüyüp uzaklaştı.

Ayağının altında bir demir ızgara hissetti, bir koku gelip yüzüne çarptı. Toz, ter ve kirli giysilerin kokusu. Çöp alanlarının kokusundan beterdi bu koku. Çünkü bunda evcil, normal bir nitelik vardı. Çürüme kavramı normal kabul edilmiş gibi. Aşağıdan metronun geçmekte olduğunu hissetti. İşte bu, bir araya gelmiş birçok insanın artığı, diye düşündü. Bir araya getirilip sıkıştırılmış insan vücutları. Kıpırdayacak yerleri yok, soluyacak havaları yok. Oradaki tüm kokuların toplamı bu. Özet halinde. Oysa insan oraya inse, orada tertemiz kolalanmış beyaz elbiselere, temiz saçlara, sağlıklı genç tenlere de rastlardı. İşte toplamların ve ortalamaların yapısı buydu. Asgari müşterek aramanın anlamı da buydu. O halde bir araya getirilmiş çok sayıda insan zihninin toplamı neydi? Yine havasız, yine kıpırdayacak alandan yoksun, yine ayrımsız. Bunun cevabı *Banner,* diye düşündü, yürümeyi sürdürdü.

Benim kentim, dedi kendi kendine. Sevdiğim kent. Yönettiğimi sandığım kent.

Yönetim Kurallı Toplantısından çıkarken, "Sen devam et, Alvah," demişti. "Ben dönene kadar sen bak her şeye." Kent Masası'nda yorgunluktan sarhoş Manning'i görmek için duraklamamıştı. O odada hâlâ çalışmakta olan diğer adamlara da uğramamıştı. Bekliyorlardı hepsi. Yönetim Kurulu Odası'nda ne kararlar verilmekte olduğunu bilerek. Dominique'i de görmemişti. Scarret söylerdi hepsine. Wynand binadan çıkmış, çatı dairesine gitmiş, penceresiz yatak odasında tek başına oturmuştu. Kimse gelip onu rahatsız etmemişti.

Çatı dairesinden çıktığında, artık ortalık gezinilebilecek kadar güvenliydi. Karanlık olmuştu. Bir gazete bayiinin önünden geçerken akşam gazetelerini gördü. Wynand grevinde anlaşmaya varıldığını

yazıyorlardı. Sendika, Scarret'in ödününü kabul etmişti. Scarret'in geri kalanını da çözümleyeceğini biliyordu Wynand. Scarret yarınki *Banner*'ın baş sayfasını yeniden hazırlardı. O sayfaya basılacak başyazıyı da yazardı. Baskı makineleri şu anda çalışıyor olmalı, diye geçirdi içinden. Yarın sabahki *Banner* bir saate kadar sokaklara dökülürdü.

Rasgele yürüyordu. Hiçbir şeye sahip değildi, ama kentin her bölümü ona sahipti. Şu anda kentin ona yön çizmesi de uygundu. Rasgele köşelerin onu çekip, sağa sola döndürmesi de. İşte buradayım, efendilerim. Sizi selamlamaya, kabullenmeye geliyorum. Nereye isterseniz oraya geliyorum. Nereye git denirse oraya giderim. Ben elinde güç olmasını istemiş olan adamım.

Kahverengi taştan yapılmış şu evin kapısındaki basamaklarda oturan kadın, şişman dizlerini iki yana açmış. Şurada bir adam, büyük bir otelin önünde taksiden inerken, brokar yeleği göbeği yüzünden önünde gidiyor. Ötede bir dükkânın tezgâhındaki tabureye oturmuş, birasını yudumlayan adam var. Ucuza kiraladığı evin penceresinden, bir yastığa dayanarak dışarı bakan bir kadın var. Köşeye park etmiş taksinin şoförü var. Birkaç orkide taşımakta olan kadın, kafenin masasında sarhoş olmuş. Dişsiz kadının biri çiklet satıyor. Gömlekli adam bilardo salonunun kapısına dayanmış. Benim efendilerim onlar. Sahiplerim, yöneticilerim, yüzü olmayan insanlar.

Şurada dur, dedi kendine. Dur ve bir kentin ışıklı pencerelerini say. Yapamazsın. Ama üst üste tırmanıp gökyüzüne doğru giden her sarı dikdörtgenin gerisinde, her ampulün altında, ta oralara kadar... şu nehirdeki parlak ışığa kadar olan yerde, hep senin hiç görmediğin, ama efendin sayılan insanlar var. Yemek masalarının başında, salonlarda, yataklarında, mahzenlerinde, çalışma odalarında ve banyolarında. Kimi şu anda ayaklarının altından geçen metroya binmiş gidiyor. Kimi çevrendeki düşey boruların içinde, asansör kabinlerinde yükseliyor. Yanından geçip seni arkada bırakan otobüslerde, onlar var. Efendilerin, Gail Wynand. Bir ağ var. Kentin duvarları içinde, büklüm büklüm dolaşan tellerin ördüğü ağdan daha büyük bir ağ. Kaldırım altlarından, suyu, gazı, kanalizasyonu taşıyan boruların ağından da büyük. Bir ağ daha var çevrende. Ucu sana bağlı. Çıkan teller kentteki herkesin eline ulaşıyor. Onlar telleri kıpırdattılar, sen de hareket ettin. Sen insanların yöneticisiydin. Tasma senin elindeydi. Tasma dediğin, iki ucunda da ilmik olan bir iptir.

Efendilerim. İsimsiz ve seçilmemiş. Onlar bana bir çatı daire, bir ofis, bir yat verdiler. Ben de onlara ... içlerinden herhangi birine ve hepsine, üç sent karşılığında Howard Roark'u sattım.

Açık bir mermer avlunun önünden geçti. Binaya oyulmuş derin bir mağara gibiydi avlu. İçi ışık doluydu. Havalandırmanın serinliği sokağa ulaşıyordu. Sinema. Afişinde gökkuşağı resimleri arasında filmin adı yazılıydı: *Romeo ve Juliet*. Gişenin camı üzerine de bir yazı asılmıştı: "Willam Shakspeare'in ölümsüz klasiği! Ama bu oyunun hiçbir kasıntı yanı yok! Basit ve insanca bir aşk hikâyesi. Bronx'lu bir delikanlı, Brooklyn'li bir kızla tanışıyor. Bitişik evde oturan gençler gibi. Sizinle benim gibi."

Bir barın kapısı önünden geçti. İçerden bayat bira kokusu geliyordu. Bir kadın, masalardan birine çöker gibi oturmuş, göğüsleri masanın üzerine yaslanmıştı. Plak makinesinden Wagner'in "Akşam Yıldızına Şarkı"sının sesi yükseliyordu. Uyarlanmış, swing ritmine sokulmuştu.

Central Park'ın ağaçlarını gördü. Gözlerini indirmiş, yürüyordu. Aquitania Oteli'nin önünden geçmekteydi.

Bir köşeye geldi. Buna benzer diğer köşelerden kurtulmuştu ama bu seferki yakaladı onu. Oldukça karanlık bir köşeydi. Kapalı bir garajın duvarıyla, platform üzerine yapılmış bir istasyonun arasında kalıyordu. Bir kamyonun uzaklaşan arkasını gördü. Üzerindeki ismi görememişti ama onun ne kamyonu olduğunu biliyordu. İstasyonun demir merdivenlerinin altına sıkışmış bir gazete bayii ilişti

gözüne. Gözlerini çok yavaş hareket ettiriyordu: Gazeteler yeni indirilmiş, yeni asılmıştı. O görsün diye sanki. Yarınki *Banner*.

Daha fazla yaklaşmadı. Durup bekledi. İçinden, daha birkaç dakika bilmeyebilirim, diye geçirdi.

Yüzü olmayan insanların bayiye peş peşe uğradıklarım gördü.

Çeşitli gazeteler alıyorlardı, ama *Banner*'ı da mutlaka alıyorlardı. Baş sayfasını gördükleri için almaktaydılar. Wynand duvara yaslanmış, durmaktaydı. Bekliyordu. Ne söylediğimi en son benim öğrenmem de uygun, dedi kendi kendine.

Derken artık geciktiremeyeceği an geldi. O ara müşteri yoktu. Bayiinin tezgâhı boştu. Gazeteler sarı ampulün ışığı altına serilmiş, onu bekliyordu. Ampulün gerisinde kalan karanlıkta bayinin kafası gölge gibiydi. Sokak bomboştu. Platformun yanında uzanan dar bir koridor. Taş kaldırımlar, lekeli duvarlar, demir direkler. Işıklı pencereler de vardı ama, duvarların gerisinde hiç kimse yokmuş gibi bir duygu veriyordu insana. Başının üzerinden bir tren geçti, direkleri zangır zangır titretti. Sanki sürücüsü olmayan bir metal kitlesi geçmişti yukardan.

Sesin dinmesini bekledi, sonra bayiye doğru yürüdü; *"Banner"* dedi. Gazeteyi kendisine uzatan adamı görmedi. Baş sayfada Roark'un fotoğrafi vardı. İyi bir fotoğraftı. Sakin bir yüz, keskin hatlı elmacık kemikleri, ifadesiz ağız. Başyazıyı direklerden birine dayanarak okumaya başladı:

"Okurlarımıza her zaman gerçeği, korkudan ve önyargıdan uzak biçimde vermeye çalıştık ...

Ağıza alınmayacak bir suç işlemiş kişiye bile, anlayışlı davranmak ve kuşku payı tanımak istedik ...

Ama dikkatli araştırmalarımızın sonucunda ve yeni yeni gün ışığına çıkan kanıtların katkısıyla, dürüstçe itiraf etmek istiyoruz ki belki de fazla hoşgörülü davranmışız...

Yoksul durumdakilere yönelik sorumluluğunu bilinçlendirme konusunda yeni uyanan bir toplum ...

Biz de kamuoyunun sesine katılarak...

Howard Roark'un geçmişi, meslek hayatı ve kişiliği de, kendisinin kötü karaktere sahip, tehlikeli, ilkelerden yoksun, anti-sosyal tipte bir insan olduğu görüşünü desteklemektedir...

Eğer tahmin edildiği gibi suçlu bulunursa, Howard Roark yasanın ona vereceği cezayı tümüyle çekmelidir."

Başyazının altındaki imza: "Gail Wynand,"

Başını kaldırdığında, kendini pırıl pırıl ışıklı bir sokakta buldu. Düzgün bir kaldırım vardı önüne. Bir vitrinde şezlonga uzanmış mankenin önünden geçiyordu. Somon rengi bir gecelik giymişti manken. Ayağında parlak terlikler vardı. Havaya kaldırdığı tek parmağından bir dizi inci sallanıyordu.

Gazeteyi elinden düşürüp düşürmediğinin farkında değildi. Artık elinde olmadığı kesindi. Dönüp arkasına baktı. Geçtiğinin farkında olmadığı bir sokağın kaldırımında, o gazeteyi bulmasına olanak yoktu. Niçin? diye düşündü. Başka kopyalar da var. Kentin her yanı o gazetenin kopyalarıyla dolu.

"Seni tanımak, hayatımda tekrarlanamayacak bir olaydır ..." Howard, ben o başyazıyı kırk yıl önce yazdım. On altı yaşımdayken, bir dama çıkıp kente baktığım gece yazdım.

Yürümeyi sürdürdü. Önünde bir sokak daha uzanıyordu. Apansız başlayan bir uzun boşluk daha. Ufukta da sırayla dizilmiş yeşil trafik ışıkları. Sonu gelmez bir tesbih gibi. Şimdi de bir yeşil boncuktan öbür yeşil boncuğa yürü, dedi kendine. Asıl kelimeler bunlar değil, dedi sonra. Ama o kelimeler adımlarıyla birlikte ulaşıyordu kulağına: *Mea culpa ... Mea culpa... Mea culpa.*

Eskiyip rengi solmuş pabuçlarla dolu bir vitrinin önünden geçti, sonra üzerinde haç işareti olan

misyonerler merkezinden geçti, seçime iki yıl önce katılmış bir adayın fotoğrafının yapıştırıldığı, boyaları soyulmakta olan direğin önünden geçti. Manavın biri, çürümekte olan sebzeleri fıçılar içinde kaldırıma koymuştu. Sokaklar daralmaya, duvarlar birbirine yaklaşmaya başlamıştı. Burnuna nehrin kokusu geliyordu. Seyrek ışıkların üzeri sisliydi artık. Hell's Kitchen'a gelmişti.

Çevresindeki binaların cepheleri, apansız ortaya çıkan arka avluların duvarlarına benziyordu. Pişmanlık duymayan bir çürüme. Özel hayat isteğinin de, utanma duygusunun da ötesinde bir yaşam. Köşedeki bardan çığlıklar geliyordu kulağına. Sevinç mi var, kavga mı var, anlayamadı.

Bir sokağın ara yerinde durdu. Yavaşça, her karanlık oyuğun ağzına, her lekeli duvara, her pencereye, her dama baktı.

Ben buradan hiç çıkmış değilim.

Hiç çıkmadım. O bakkala teslim oldum. Vapurdaki kamarota teslim oldum. Bilardo salonunun sahibine teslim oldum. Buralarda yönetim senin elinde değil. Yönetim senin elinde değil. Hiçbir zaman, hiçbir yerde yönetim senin elinde değil Gail Wynand. Sen yalnızca, onların yönettiği şeylere kendini kattın.

Sonra başını kaldırdı, kentin karşı tarafına baktı.. Büyük gökdelenlerin siluetlerine. Kapkara boşlukta desteksiz yükselen ışık dizilerine, hiçbir yere tutturulmamış o kulelere, havada tek başına duran damlara baktı. Bunların hangi ünlü binalara ait olduğunu biliyordu. Binaların biçimlerini kafasından çizebilirdi. Kendi kendine, sizler benim yargıçlarım ve tanıklarımsınız, dedi. Siz engelsiz yükseliyor, sarkık damların üzerine çıkıyorsunuz. Zarif geriliminizi yıldızlara yolluyorsunuz, acı çekenlerin, yorgunların, ya da rastlantıyla oluşmuşların çok yukarısına varıyorsunuz. Okyanusun bir mil açığındaki biri bunların hiçbirini görmez, o zaman hiçbirinin önemi de olmaz. Ama sizler bu kentin varlığısınız. Yüzyıllar içinde bazen tek başına durabilen bir insana rastlarız, bakarız, ardımızda bir insan nesli var deriz. Onun gibi. Sizden kurtulamayız biz. Sokaklar değişir, ama insan başını kaldırınca, sizler oradasınızdır. Değişmemişsinizdir. Bu gece beni sokaklarda yürürken gördünüz. Bütün adımlarımı ve bütün yıllarımı gördünüz. İhaneti size ettim ben. Çünkü sizlerden biri olmak için doğmuştum.

Yine yürüdü. Vakit geç olmuştu. Lamba direklerinin altındaki boş kaldırımlarda, yuvarlak ışıklar hiç hareket etmeden durmaktaydı. Taksilerin kornaları ara sıra duyuluyor, bomboş koridorda seyrek çalan kapı zillerine benziyordu. Geçerken yere atılmış gazeteler gördü. Kaldırımlara, park kanepelerine, köşelerdeki çöp sepetlerine. Çoğu *Banner'*dı. Bu gece kentte *Banner'ın* pek çok kopyası okunmuştu. Wynand içinden, tirajı arttırıyoruz, Alvah, dedi.

Durdu. Önündeki çamurlara açık olarak serilmiş bir gazete görmüştü. Baş sayfası yukarıya dönüktü. *Banner*. Roark'un fotoğrafına baktı. O yüzün üzerinde, bir ayakkabının lastik tabanının bıraktığı izi gördü.

Yavaşça eğildi. İki dizini de büktü. İki koluyla uzanıp gazeteyi aldı. Baş sayfayı katlayıp cebine soktu. Yürümesini sürdürdü.

Kentin bir yerinde, bilinmeyen bir ayağa ait bilinmeyen bir lastik topuk. Ona böyle yürüme iznini ben verdim.

Hepsini ben saldım ortaya. Beni mahvedenlerin her birini ben yarattım. Bir yaratık var şimdi dünyada. Kendi güçsüzlüğü içinde güvende. Barajı yıkan ben oldum. Yoksa onlar çaresiz kalırlardı. Hiçbir şey üretemez onlar. Silahı ellerine ben verdim. Kendi gücümü, kendi enerjimi, kendi canımı verdim onlara. Koskoca bir ses yarattım, sonra da onların emir vermesine izin verdim. Yüzüme

pancar yapraklarını atan kadının bunu yapmaya hakkı vardı. Ben olanak tanıdım bunu yapmasına.

Her şeye ihanet edilebilir, herkes bağışlanabilir. Ama kendi büyüklüklerinin cesaretine sahip olmayanlar bağışlanamaz. Alvah Scarret bağışlanabilir. Onun ihanet edecek bir şeyi yoktu. Mitchell Layton da bağışlanabilir. Ama ben bağışlanamam. Ben elden düşmeci olmak üzere doğmamıştım.

17

Bir yaz günüydü. Hava bulutsuz ve serindi. Sanki güneşi göze görünmez bir su tabakası örtüyor, ısı enerjisi daha açık seçik bir hale geliyor, kentin binalarının çerçevesi daha bir parlaklığa kavuşuyordu. Sokaklara, kaldırımlara, bir yığın *Banner* gazetesi atılmıştı. Wynand'ın ihanetini bütün kent okuyor, kıkır kıkır gülüyordu.

"Wynand Okumuyoruz" Komitesi Başkanı Gus Webb, "İşte bu kadar," dedi. Ike, "Kıyak," diye ona katıldı. Sally Brent, "Bugün Büyük Bay Wynand'ın yüzünü bir an görebilmeyi ne kadar isterdim!" diye yüreğini açtı. Homer Slottern, "Zamanı da gelmiş geçiyordu," dedi. Gergin dudaklı bir kadın, "Ne harika, değil mi? Wynand teslim oldu!" diye seviniyordu. Wynand hakkında pek az şey biliyor, olayın ne olduğunu hiç bilmiyordu. Mutfağın birinde şişman bir kadın, yemekten sonra tabaklardaki artıkları bir gazeteye sıyırmaktaydı. Baş sayfayı hiç okumazdı. Yalnızca ikinci bölümde tefrika edilen aşk romanını okurdu. O günkü *Banner'a* soğan kabuklarıyla pirzola kemiklerini sardı.

Lancelot Clokey, "Akıl durdurucu bir şey!" diyordu. "Ama o sendikaya gerçekten gücendim, Ellsworth. Sana nasıl böyle bir kalleşlik yapabilirler?"

Ellsworth Toohey buna cevap olarak, "Salaklaşma, Lance," dedi.

"Ne demek istiyorsun?"

"Onlara koşulları kabul etmelerini ben söyledim."

"Sen mi söyledin?"

"Tabii."

"Aman, Tanrım! Bir Küçük Ses"

"Bir Küçük Ses"i daha bir ay kadar bekleyebilirsin herhalde, değil mi? Bugün sendika yönetimine şikâyetimi bildirdim, *Banner'daki* eski işimi geri istedim. Domuzun derisini yüzmenin yolu türlü türlüdür, Lance. Zaten bir kere belini kırdın mı, derisini yüzmenin de pek önemi kalmaz."

O gece Roark, Wynand'ın çatı dairesinin ziline bastı. Kapıyı uşak açtı, "Bay Wynand sizinle görüşemeyecek, Bay Roark," dedi. Roark sokağın karşı kaldırımından yukarıya baktı, damların ta yukarısındaki ışıklı pencereyi gördü. Wynand'ın çalışma odası.

Sabah olunca Roark, Wynand'ın *Banner* Binası'ndaki ofisine geldi. Wynand'ın sekreteri, "Bay Wynand sizinle görüşemeyecek. Bay Roark" dedi. Sonra terbiyeli, disiplinli sesiyle ekledi: "Bay Wynand sizi bir daha asla görmek istemediğini söylememi rica etti."

Roark ona uzun bir mektup yazdı. "Gail, biliyorum. Kurtulabilirsin diye umdum, ama madem ki böyle olmak zorundaydı, o zaman kaldığın yerden yeni bir başlangıç yap. Kendine ne yapmakta olduğunu biliyorum. Bunu benim hatırım için yapmıyorsun.

Bana düşmez. Ama eğer sana bir yardımı dokunursa, sana söylediğim her şeyi şimdi de aynı şekilde tekrarladığımı bilmeni istiyorum. Benim için hiçbir şey değişmedi. Sen yine neysen o'sun. Seni bağışladığımı söylemiyorum, çünkü aramızda böyle bir şey olamaz. Ama eğer sen kendini bağışlayamıyorsan, bunu benim yapmama izin verir misin? Bunun önemi olmadığını da söyleyeyim. O da senin hakkındaki son yargı değil çünkü. Unutmana izin verme hakkını tanı bana. Kendine gelinceye kadar benim inancımla yürü. Biliyorum, bu insanın bir başka insana verebileceği bir şey değildir, ama eğer ben senin için dediğin anlamlan ifade ediyorsam, o zaman kabul edersin. Kan nakli, de buna istersen. İhtiyacın var. Al lütfen. Grevle savaşmaktan daha zor, biliyorum. Ama o zaman da benim

hatırım için yap, eğer işine yarayacaksa. Ne olursa olsun, lütfen yap. Geri dön. Bir fırsat daha çıkacaktır. Kaybettiğini sandığın şey, ne kaybedilebilir, ne de bulunabilir. Onu bırakma."

Mektup Roark'a geri geldi. Hiç açılmamıştı.

Banner'ı Alvah Scarret yönetiyordu. Wynand ofisinde oturmak taydı. Roark'un fotoğrafını duvardan indirmişti. İlanlarla, harcamalarla ilgili toplantılara katılıyordu. Gazete politikasını yürüten, Scarret'ti. Wynand, *Banner'* da çıkan yazıları hiç okumuyordu.

Wynand binanın herhangi bir bölümünde görününce, çalışanlar yine eskisi gibi emirlerini dinlemekteydiler onun. Hâlâ bir makineydi Wynand. O makinenin şimdi eskisinden daha tehlikeli olduğunu da biliyorlardı. Yokuş aşağı inen bir araba. Frensiz.

Çatı dairesinde yatıp kalkıyordu. Dominique'i görmemişti. Scarret ona Dominique'in köydeki eve gittiğini söylemişti. Wynand bir ara sekreterine, Connecticut'a telefon açmasını söylemişti. Sekreter uşağa Bayan Wynand'ın evde olup olmadığını sorarken, Wynand yanı başında duruyordu. Uşak hanımının evde olduğunu söyledi. Sekreter telefonu kapadı, Wynand da odasına döndü.

Kendine birkaç gün süre tanımak istiyordu Wynand. Sonra dönerdi Dominique'e. Evlilikleri artık ... Dominique'in ilk başta planladığı gibi olacaktı ... Bayan Wynand Gazeteleri. Kendisi de bunu kabul edecekti.

Bekle, diyordu kendine sabırsızlığın acılarını yaşarken. Bekle. Onun karşısına şu halinle çıkmayı öğrenmen gerek. Kendini dilenci olmaya eğit. Hakkın olmayan şeyler konusunda hakkın varmış gibi davranmanın bir yararı yok. Eşitlik yok, direnme yok, kendi gücünü onunkiyle ölçmenin gururu yok. Artık yalnızca kabul etmek, razı olmak var. Ona hiçbir şey veremeyecek biri gibi dur karşısında. O sana ne verirse, onunla yaşamaya hazırsın. Vereceği bir küçümseme olacak, ama hiç değilse ondan gelecek ve aranızda bir bağ oluşturacak. Bunun değerini bildiğini göster ona. Gururun açıkça feda edilmesinde de bir tür gurur var. Onu öğren. Bekle ... Çatı dairesinin çalışma odasında oturup kolunu koltuğun koluna dayadı. Çevresini saran boş odada hiç tanık yoktu ... Dominique, diye düşündü. Sana çok ihtiyaç duyduğumun dışında söyleyebileceğim hiçbir şey yok. Bir de seni çok sevdiğim var. Bir keresinde sana, bunu dikkate almak zorunda değilsin, demiştim. Şimdi onu dilencinin elindeki teneke tabak gibi kullanıyorum. Ama kullanıyorum. Seni seviyorum ...

Dominique gölün kıyısında kumlara uzanmıştı. Tepedeki eve bakıyor, başının üzerindeki dallan seyrediyordu. Sırtüstü uzanmış, kollarını ensesinin altında çaprazlamıştı. Yaprakların gökyüzüne karşı sergilediği harekete bakıyordu. İçten bir hareketti bu hareket. İçine bir hoşnutluk duygusu veriyordu. Ne güzel bir yeşil, diye düşündü. Bitkilerin rengiyle eşyaların rengi arasında bir fark var. Bunda ışık var. Yalnızca yeşil değil bu. Ağacın yaşama gücü de içinde. Başımı kıpırdatıp aşağılara bakmak zorunda değilim. Dallan da, gövdeyi de, kökleri de görebiliyorum o renkte. Yaprakların kenarındaki o ateş, güneş aslında. Bugün bütün ülkenin nasıl olduğunu hiç görmeden söyleyebilirim. Şu dönüp duran ışık, göl. Sulardan süzülüp gelen o çok özel ışık. Gün bugün çok güzel. Bakmamak, yalnızca o ışık noktalarından tahmin etmek daha güzel. Bunun zevkini daha önce hiç çıkaramamıştım. Yeryüzünün görünüşü. Öyle geniş bir fon ki! Ama fon olmanın dışında, başka bir anlamı yok. Ben ona kimlerin sahip olduğuna kaygılanır, çok acı duyardım. Şimdi sevebiliyorum onu. Onlar onun sahibi değil. Hiçbir şeyin sahibi değil onlar. Hiçbir zaman kazanmadılar ki! Gail Wynand'ın hayatını gördüm ve artık biliyorum. İnsan onlar adına dünyadan nefret edemez. Dünya çok güzel. Yalnızca bir fon ... Ama onların değil.

Ne yapması gerektiğini biliyordu. Ama kendine birkaç gün süre tanıyacaktı. Mutluluk dışında her şeye dayanmasını öğrendim, diye düşündü. Onun da nasıl taşınabileceğini öğrenmem gerek. Altında

ezilmemeyi. Bundan böyle tek ihtiyaç duyacağım bilgi o olacak.

Roark, Monadnock Vadisi'ndeki evinin penceresinde duruyordu. Bu evi yaz için kiralamıştı. Yalnız kalmak, dinlenmek istediği zaman geliyordu buraya. Sessiz bir akşamdı. Pencere ağaçlarla çerçevelenmiş küçük bir kaya çıkıntısına açılıyordu. Kayanın ucunda gök vardı. Ağaçların koyu renk tepeleri üzerinde, gurubun kırmızı şeridi görünmekteydi. Aşağıda başka evler olduğunu biliyordu, ama görünmüyordu o evler. Bu yeri böyle yapmış olduğuna, tıpkı diğer kiracılar gibi minnet duyuyordu.

Evin arka tarafındaki yoldan yaklaşan bir arabanın sesini duydu. Dinledi. Şaşırmıştı. Konuk beklemiyordu. Araba durdu. Roark kapıyı açmak üzere ilerledi. Dominique'i görünce hiç şaşırmadı.

Dominique sanki bu evden yarım saat önce ayrılmış gibi girdi içeriye. Ne şapka giymişti, ne çorap. Ayaklarında sandaletler, üzerinde köylük yerlerde giyilebilecek bir elbise vardı. Kısa kollu, lacivert bir keten. Bahçeyle uğraşırken giymiş gibi. Eyaletler arası yollarda yolculuk yapmış gibi bir hali yoktu. Sanki tepelerde yürüyüşe çıkmış, oradan dönüyordu. Roark bu anın ciddiyet dozunun böyle gerektirdiğini biliyordu. Ciddiyete ihtiyacı yoktu bu anın. Vurgulanacak, diğer anlardan ayrılacak bir an değildi. Özel bir akşam değildi. Geride bıraktıkları yedi yılın anlamı tamamlanıyordu yalnızca.

"Howard."

Roark kendi adını söyleyen bu sese bakıyormuş gibi duruyordu. İstediği her şeye sahipti.

Bir tek düşünce vardı ona acı veren. Şimdi bile.

"Dominique," dedi. "O kendine gelinceye kadar bekleseydin."

"Hiç kendine gelemeyeceğini biliyorsun."

"Biraz acı ona."

"Onların dilini konuşma."

"Başka çaresi yoktu."

"Gazeteyi kapatabilirdi."

"Hayatı o onun."

"Bu da benim hayatım."

Roark, Wynand'ın bir zamanlar, "Aşk, istisna yapmaktır," dediğini bilmiyordu. Wynand da Roark'un kendisini, bu büyük istisnayı yapacak kadar sevdiğinden habersizdi. Bir tek an ... bir tek an için ... ödün vermeye, uzlaşmaya çalışmıştı Roark. Ama sonra, bunun yararsız olduğunu anlamıştı. Tüm fedakârlıklar gibi. Bundan sonra söylediği söz, Dominique'in kararının altına attığı imza gibiydi.

"Seni seviyorum."

Dominique odayı gözden geçirdi, bu ana dayanabilmek adına öğrenmeye çalıştığı bilgileri koruyabilmek için duvarların, sandalyelerin gerçeğinden medet umdu. Duvarları o tasarımlamıştı. Sandalyeleri o kullanıyordu. Sehpanın üzerinde bir paket sigara vardı. Hayat şu andaki haline dönüşünce, en basit gerekler bile bir görkeme kavuşabiliyordu.

"Howard, duruşmada ne yapmak niyetinde olduğunu biliyorum. O yüzden de ... hakkımızdaki gerçeği öğrenmeleri hiçbir şeyi değiştirmez."

"Değiştirmez."

"O gece gelip bana Cortlandt'ı söylediğinde, seni durdurmaya çalışmadım. Bunu yapmak zorunda olduğunu biliyordum. Kendi koşullarını koyacak, o koşullara uyarak yürüyeceğin yolu kendin

seçecektin. Zamanı gelmişti. Bu da benim yapacaklarımın zamanı. Benim kendi Cortlandt bombam! Kendi bildiğim gibi yapmama izin vermek zorundasın. Soru sorma bana. Beni korama. Ne yaparsam yapayım."

"Ne yapacağını biliyorum."

"Yapmak zorunda olduğumu da biliyor musun?"

"Evet."

Dominique tek kolunu dirseğinden büktü, parmaklarını kaldırdı, konuyu omzunun üzerinden arkaya atıyormuş gibi bir hareket yaptı. Konu kapanmıştı. Bir daha tartışmak gerekmezdi.

Roark'a arkasını döndü, odanın içinde yürüdü. Rahat adımlarının burayı ona kendi evi olarak benimsetmesi için yapıyordu bunu. Roark'un buradaki varlığının bundan böyle kural olacağını, şu anda yapmayı en çok istediği şeyi yapmaya aslında ihtiyaç olmadığım ifade etmek için. En çok istediği o şey ... duaıp Roark'a bakmaktı. Neyi ertelemekte olduğunun da farkındaydı, çünkü hazır değildi ve hiçbir zaman da hazır olamayacaktı. Onun masada duran sigara paketine elini uzattı.

Roark'un elleri onun bileğini tuttu, kendine doğru çekti. Sonra Dominique'i kendine döndürdü, kucakladı, dudakları onunkilerin üzerine kapandı. Dominique aradan geçen yedi yılın her gününde bunu istemiş olduğunu biliyordu. Acısı kesildi; kazandığının geçmişte kalmayacağını, zaten ara verilmediğini, bunun hep böyle devam ettiğini, biriktiğini, açlığa açlık eklediğini, şimdi hepsini birden hissetmek durumunda olduğunu düşündü. Onun vücudunu da, cevabı da, beklemeyi de, hep bir arada.

Kendine öğrettiği yeni şeylerin yararı olup olmadığını bilmiyordu. Pek de yararı olmuş olamazdı. Roark onu havaya kaldırmış, bir koltuğa taşımaktaydı. Oturdu, onu da kucağına oturttu. Ses çıkarmaksızın güldü. Bir çocuğa güler gibi. Ama Dominique'i kavrayan elleri kaygılarını, onu tedbirli olmaya iten, dengelemeye çalışan gücünü göstermekteydi. Ondan sonra basit göründü olay. Dominique'in ondan saklayacağı hiçbir şey yoktu. "Evet, Howard ... o kadar çok ..." diye fısıldadı. "Benim için çok zor oldu ... bunca yıl." İşte o yıllar o anda sona erdi.

Dominique aşağıya doğra kayıp yere oturdu. Dirseklerini onun dizlerine dayamıştı. Onun yüzüne bakıp gülümsedi. Geçmişteki bütün o karmaşık renkleri, bütün p şiddet duygularını yaşamamış olsa, bu huzurlu beyazlığa asla ulaşamayacağını biliyordu. "Howard ... isteyerek, tümüyle ve her zaman ... hiçbir şeyi geri tutmayarak, sana ya da bana yapabilecekleri hiçbir şeyden korkmayarak ... senin istediğin herhangi bir biçimde ... karın ya da metresin olarak, gizli ya da açık olarak ... burada ya da cezaevinin bulunduğu kasabada kirayla tutacağım bir dairede, seni bir tel kafesin ardından göreceğim yerde ... önemi yok ... Howard, eğer duruşmayı kazanırsan ... onun bile fazla önemi yok. Sen çoktan kazandın ... Ben neysem o olarak kalacağım ve seninle kalacağım. Şimdi de, her zaman da. Senin istediğin biçimde."

Roark onu elleriyle kavramıştı. Dominique, Roark'un omuzlarının kendisine doğru büküldüğünü gördü. Çaresizliğini hissetti Roark'un. Bu ana teslim oluyordu o da. Kendisi gibi. Dominique acının bile itiraf edilebileceğini anladı. Ama mutluluğun itiraf edilmesi, çırılçıplak kalmak gibiydi. Tanıklar önünde. Ama onlar birbirlerine bunu korumadan gösterebilmekteydiler. Ortalık kararıyordu. Odanın içi seçilemez oluyordu. Geriye bir tek pencere kaldı, bir de pencereye karşı onun bükük omuzları.

Dominique gözüne düşen güneşle uyandı. Sırtüstü dönüp tavana baktı. Geçen gün yapraklara baktığı gibi. Hiç kıpırdamadan, tahmin yürütmeden, her şeyi çok daha yoğun biçimde görebiliyordu. Biçimlendirilmiş plastik karo kaplı tavandaki üçgen biçiminde ışık benekleri, sabah olduğunu

anlatmaktaydı ona. Burası Monadnock'da bir yatak odasıydı. Şu bakmakta olduğu ateş geometrisi, onun tasarımıydı. Bembeyazdı o ateş. Demek saat henüz çok erkendi. Işıklar temiz köy havasının içinden geçerek ulaşıyordu buraya. Güneşle bu odanın arasında hiçbir engel yoktu. Çıplak vücudunun üzerindeki battaniyenin ağırlığı, dün geceki her şeyin simgesiydi. Kolunda hissettiği tenin, yanı başında uyumakta olan Roark'a ait olduğunu biliyordu.

Yataktan sessizce süzüldü. Pencerede bir süre durdu. Kollarım kaldırmış, çerçevenin iki yanına dayamıştı. Arkama dönüp baksam, yerde vücudumun gölgesini görmeyeceğim, diye düşünüyordu. Güneş ışığı kendi içinden geçiyormuş gibiydi, çünkü vücudunun hiçbir ağırlığı yoktu.

Ama acele etmesi gerekiyordu. Roark uyanmadan. Bir çekmecede Roark'un pijamalarını buldu, giyindi. Salona geçerken aradaki kapıyı dikkatle kapattı. Telefonu açtı, en yakın 'Şerif Bürosu'nu istedi.

"Ben Bayan Wynand," dedi. "Monadnock Vadisi'nden, Bay Howard Roark'un evinden arıyorum. Dün gece yıldız safir yüzüğümün buradan çalındığını bildirmek istiyorum ... Beş bin dolar kadar. Bay Roark'un hediyesiydi ... Bir saat içinde buraya gelebilir misiniz? Teşekkür ederim."

Mutfağa geçip kahve yaptı, ocağın ateşini seyrederken, bu dünyanın en güzel ışığı diye düşündü.

Sofrayı salondaki büyük pencereye yakın masanın üzerine kurdu. Roark odadan çıktığında, üzerinde yalnızca bir ropdöşambr vardı. Dominique'i kendi pijamalarım giymiş görünce güldü. Dominique, "Giyinme," dedi. "Otur. Önce kahvaltı edelim."

Kahvaltının sonuna geldikleri sırada dışarda arabanın sesi duyuldu. Dominique gülümsedi, kalkıp kapıyı açtı.

Şerifle Şerif Yardımcısı, yerel gazeteden gelen iki muhabir.

"Günaydın," dedi Dominique. "Girin içeriye."

"Bayan ... Wynand?" diye sordu Şerif.

"Evet, benim. Bayan Gail Wynand. Girin. Oturun."

Pijamanın kıvrımları, beline bağladığı kuşağın altından ve üstünden fışkırıyordu. Kollar parmak uçlarına kadar sarkmaktaydı. Ama Dominique yine en zarif kılığındaymış gibi güzel ve gururluydu. Durumda bir gariplik bulmayan tek kişi de oydu görünüşe göre.

Şerif elindeki not defterini, ne yapacağını bilemiyormuş gibi tutuyordu. Dominique ona uygun soruları bulup sorması için yardımcı oldu, cevapları hemen verdi. İyi bir gazeteci gibi.

"Platin çerçeveli, yıldız safir bir yüzüktü. Parmağımdan çıkarıp, yatmadan önce şuraya, şu masaya koydum. Çantamın yanına ... Dün gece saat on sularıydı... Bu sabah kalktığımda yüzük yoktu ... Evet, pencere açıktı... Hayır, hiçbir şey duymadık ... Hayır, sigortalı değildi, zamanım olmamıştı. Bay Roark onu bana vereli çok olmadı ... Evet, evi arayabilirsiniz ... Salon, yatak odası, banyo ve mutfak .... Evet, tabii, sizler de bakabilirsiniz, baylar. Basın galiba, değil mi? Bana soru sormak istiyor musunuz?"

Soracak soru yoktu. Olay apaçık ortadaydı. Muhabirler bu türlü bir hikâyenin böyle sunulduğunu ömürlerinde görmemişlerdi.

Dominique, Roark'un yüzüne bir tek kere baktıktan sonra, bir daha ona bakmamaya çalışmıştı. Ama Roark verdiği sözü tuttu. Dominique'i durdurmaya ya da korumaya kalkışmadı. Soru sorulduğunda cevap verdi. Cevapları Dominique'in dediklerini destekleyecek türdendi.

Adamlar gittiler. Buradan kurtulduklarına memnun gibiydiler. O yüzüğü aramanın gereksiz

olduğunu Şerif bile anlamıştı.

Dominique, "Üzgünüm," dedi. "Senin için korkunç bir şeydi, biliyorum. Ama olayı gazetelere geçirmenin tek yolu buydu."

"Yıldız safirlerinden hangisini benim verdiğimi söylemiş olsaydın bana keşke."

"Benim hiç yıldız safirim olmadı. Sevmem yıldız safirleri."

"Bu iş Cortlandt'ı dinamitlemekten çok daha ince bir iş oldu."

"Evet. Şimdi artık Gail de ait olduğu tarafa firlatılmış oldu. Demek senin 'ilkelerden yoksun, antisosyal tip biri' olduğunu düşünüyormuş, öyle mi? Şimdi *Banner*'ın bana da çamur atışını okusun bakalım. Kendisi neden korunsun bundan? Üzgünüm, Howard, sendeki merhamet bende yok. O başyazıyı okudum. Lütfen yorum yapma. Kendini feda etmekten falan söz etme, çünkü o zaman çökerim ... Şerifin sandığı kadar da güçlü değilim aslında. Bunu senin için yapmadım. Senin işini daha zorlaştırdım. Kafana kakacakları şeylere bir de skandal ekledim. Ama, Howard, artık birlikte ayaktayız ikimiz. Hepsine karşı. Sen hükümlü olacaksın, ben de düşmüş bir kadın. Howard, seni küçük lokantalarla, sokaktaki pencerelerle paylaşmaktan korktuğum günleri hatırlıyor musun? Ama şimdi, dün gecenin her gazetede yayımlanmasından korkmuyorum. Sevgilim, neden mutlu, neden özgür olduğumu görebiliyor musun?"

Roark, "Ağlamakta olduğunu sonradan sana hatırlatacak değilim, Dominique," dedi.

Hikâyenin tümü, pijamalar ve ropdöşambr da dâhil olmak üzere, New York'da yayımlanan öğleden sonra gazetelerine girdi.

Alvah Scarret, Wynand'ın odasına dalıp elindeki gazeteyi onun masasına firlattı. Scarret, Wynand'ı ne kadar çok sevdiğini şu ana kadar hiç anlayamamış olduğunu görüyordu. Öyle incinmişti ki, duygularını ancak öfke dolu hakaretlerle ifade edebiliyordu. Yutkundu.

"Allah belanı versin, koca budala! Müstahak sana! Müstahak ve ben de memnunum! Şimdi ne yapacağız?"

Wynand yazıyı okudu, öylece oturup gazetenin sayfasına bakmayı sürdürdü. Scarret masanın karşısında, ayaktaydı. Hiçbir şey olmadı. Bir ofis masasında elinde gazeteyle oturan bir adam. Wynand'ın ellerini görüyordu Scarret. Gazetenin iki yanını kavramış ellerini. Hareketsizdi o eller. Yo, diye düşünü. Normal bir adam ellerini böyle tutamaz. Havada, desteksiz ... ama titremiyor.

Wynand başını kaldırdı. Scarret o gözlerde hiçbir şey bulamadı. Bir tek ... belki ... hafif bir şaşkınlık ifadesi. Sanki Wynand, Scarret'in orada ne işi olduğunu merak ediyormuş gibi. Scarret korku içinde fısıldadı:

"Gail, ne yapacağız?"

"Basacağız," dedi Wynand. "Haber bu da."

"Ama ... nasıl?"

"Nasıl istersen."

Scarret'in sesi elinde olmadan ağzından firladı ... Ya şimdi, ya da hiç ... Bunu biliyordu. Bir daha cesaret edemezdi buna. Ayrıca şu anda odanın ortasındaydı ve kapıya doğru gerilemeye de korkuyordu.

"Gail, onu boşaman gerek." Kendini hâlâ orada durur buldu. Gözleri hâlâ Wynand'a bakıyordu. Sözler ağzından çıkabilmek için feryat ediyordu. "Gail, artık başka seçeneğin yok! Şöhretinden geriye kalanı eline tutmak zorundasın. Onu boşamak zorundasın ve davayı açan da sen olmalısın!"

"Peki."

"Yapar mısın? Hemen mi? Paul'ün başvuruyu hemen yapmasına izin verir misin?"

"Peki."

Scarret aceleyle odadan çıktı. Dosdoğru kendi odasına koştu, kapıyı çarparak kapattı, telefonu kaptığı gibi Wynand'ın avukatını aradı. Durumu anlattı, sonra tekrar tekrar, "Ne yapıyorsan bırak, hemen başvuruyu yap, Paul, hemen yap, bugün yap, çabuk ol, Paul, Gail fikrini değiştirmeden!" dedi durdu.

Wynand arabasına binip köydeki eve gitti. Dominique oradaydı. Onu bekliyordu.

Wynand odaya girdiğine, Dominique ayağa kalktı, ileriye doğru bir adım attı. Aralarında hiçbir sehpa ya da sandalye olmamasını sağladı. Wynand'ın kendisini engelsiz görmesini istiyordu. Wynand durdu. Ona bakarken gözleri sanki ikisini birlikte görüyormuş gibiydi. Tarafsız bir gözlemci, Dominique'le karşısındaki adama bakıyordu. Ama Gail Wynand yoktu ortada.

Dominique bekledi, ama Wynand hiçbir şey söylemedi.

"Eh, sana tirajını yükseltecek bir hikâye verdim, Gail."

Wynand bunu duydu, ama şimdiki zamandaki hiçbir şeyin olayla ilgisi yokmuş gibi bakıyordu. Sanki bankada vezne görevlisiydi de, müşteri hesabından fazla para çektiği için o hesabı kapatıyordu.

"Bir tek şey bilmek istiyorum, eğer bana söylersen," dedi.. "Evlendiğimizden beri ilk defa mıydı?"

"Evet."

"Ama aslında ilk defa değildi, öyle mi?"

"Hayır. Bana sahip olan ilk erkek oydu."

"Herhalde anlamalıydım. Sen Peter Keating'le evlendin. Stoddard Duruşmasından hemen sonra."

"Her şeyi bilmek ister misin? Söylemek istiyorum. Onunla tanıştığımda bir granit ocağında çalışıyordu. Neden olmasın? Şimdi sen de onu cezaevi işçileri arasına yolluyorsun. Taşocağında çalışıyordu. Benim rızamı almadı. Irzıma geçti. Öyle başladı her şey. Bunu kullanmak ister misin? *Banner*'da yayımlamak ister misin?"

"Seni seviyordu."

"Evet."

"Yine de bizim için bu evi yaptı."

"Evet."

"Yalnızca bilmek istemiştim."

Gitmek üzere döndü.

"Allah belanı versin!" diye bağırdı Dominique. "Buna böyle dayanabiliyorsan, bu olduğun kişi olmaya hakkın yokmuş!"

"O yüzden dayanabiliyorum."

Odadan çıktı, kapıyı yavaşça kapadı.

O akşam Guy Francon, Dominique'e telefon etti. Emekli olduğundan bu yana, taşocağının

yakınındaki o evde oturuyordu. Dominique bugün telefonlara cevap vermiyordu ama hizmetçi arayanın Bay Francon olduğunu söyleyince kulaklığı eline aldı. Duymayı beklediği öfke patlaması yerine, yumuşak bir ses duydu hattın ucunda.

"Alo, Dominique!"

"Merhaba, Baba."

"Wynand'ı bırakıyor musun şimdi?"

"Evet."

"Kente taşınmasan iyi olur. Gereği yok. Fazla abartma olayı. Buraya gel, benimle kal. Şeye kadar ... Cortlandt Duruşması'na kadar."

Söylemediği şeylerle kullandığı o kararlı, basit, mutluluğa yakın ses tonu, Dominique'in, "Peki, Baba," demesine yol açtı. Küçük kız sesi gibi çıkmıştı sesi. Yorgun, güven dolu, hüzünlü bir neşe içeren bir sesti. "Gece yarısı falan varırım oraya. Benim için bir bardak sütle sandviç hazır bulundur."

"Arabayı öyle hızlı sürmemeye çalış. Yollar pek iyi değil."

Dominique oraya vardığında, Guy Francon onu kapıda karşıladı. İkisi de gülümsediler. Dominique somlarla, sitemlerle karşılaşmayacağını anladı. Francon onu küçük sabah salonuna aldı. Karanlık bahçeye bakan pencerenin önündeki masaya sofra kurulmuştu. Ortalıkta ot kokusu, mum kokusu, bir de kâse içine duran yaseminlerin kokusu vardı.

Dominique oturdu, parmaklarıyla soğuk bardağı kavradı. Francon da masanın karşı tarafına oturdu, sandviçlerden birini eline aldı.

"Konuşmak ister misin, Baba?"

"Flayır. Sütünü içmeni, sonra da yatmanı istiyorum."

"Peki."

Francon masadan bir zeytin aldı, onu kürdanın ucunda çevirip inceledi, sonra gözlerini kaldırıp Dominique'e baktı.

"Bak, Dominique. Her şeyi anlamaya kalkışamam bile. Ama şu kadarım biliyorum... bu senin için en doğru şey. Bu seferki sana göre bir adam."

"Evet, Baba."

"O yüzden memnunum."

Dominique başını salladı.

"Bay Roark'a, ne zaman isterse buraya gelebileceğini söyle."

Dominique gülümsedi. "Kime söyleyeyim, Baba?"

"Howard'a söyle."

Dominique'in kolu masanın üzerindeydi. Başı o kolun üzerine düştü. Babası onun mum ışığında parıldayan altın saçlarına baktı. Dominique, sesini kontrol etmenin daha kolay olduğunu düşünerek, o pozda konuştu. "Burada uyumama izin verme. Yorgunum."

Ama babası, "Beraat edecek," diye karşılık verdi.

New York'un bütün gazeteleri her sabah Wynand'ın masasına getirilirdi. Verdiği emirler böyleydi. Wynand baskıya girmiş her kelimeyi, kentte dolaşan tüm fısıltıları okurdu. Olayın Dominique'in

kendine kurduğu bir komplo olduğunu herkes anlamıştı. Bir multi milyonerin karısı, beş bin dolarlık bir yüzüğünün kaybolduğunu o koşullarda asla bildirmezdi. Ama böyle olması, herkesin hikâyeyi yayınlandığı şekilde almasını, ona uygun yorumlar yapmasını engellemedi. En saldırgan yorumlar da *Banner*'ın sayfalarındaydı.

Alvah Scarret, tüm hışmını ve tecrübe birikimini adayabileceği yeni bir Haçlı Seferi bulmuştu. Bunu geçmişte Wynand'a karşı göstermiş olabileceği ufak tefek sadakatsizliklerin bedelini ödemek gibi görüyordu. Wynand'ın adını temize çıkarmanın bir yolunu görüyordu ufukta. Wynand'ı topluma, kötü bir kadına duyduğu büyük bir aşkın kurbanı olarak tanıtmaya koyuldu. Kocasını ahlakdışı bir amacı savunmaya zorlayan, Dominique'di. Kocasının gazetesini de, itibarını da, şöhretini de, hayatı boyunca kazandığı başarılan da mahvetmesine ramak kalmıştı. Bunların hepsini de, sevgilisi uğruna yapmıştı. Scarret okurlarına, Wynand'ı bağışlasınlar diye yalvarıyordu. Wynand'ın tek özrü, trajik, kendini feda eden, gözünü karartan bir aşktı. Scarret'in kafasında, bu iş bir ters orantıydı. Dominique'e yöneltilen her kötü söz, okurun kafasında Wynand'a karşı bir anlayış yaratacaktı. Yaptığı bu hesap, Scarret'in çamur atma yeteneklerini büsbütün alevlendiriyordu. Gerçekten de sonuç verdi. Halktan istediği tepkiler geldi. Özellikle de *Banner'ın* eski kadın okurlarından. Gazetenin yavaş yavaş, adım adım güçlenmesine yardımcı oldu.

Mektuplar yine yağmaya başladı. Geçmiş olsun diyorlar, Dominique Francon'a esip yağıyorlardı. "Eski günlerdeki gibi, Gail," diyordu Scarret mutlu mutlu. "Tıpkı eski günlerdeki gibi!" Sonra mektupları Wynand'ın masasına koyuyordu.

Binanın içinde karşılaştıklarında Scarret onun gözlerine, bir şey bekler gibi, yalvaran bir yarım gülümseme ifadesiyle bakıyordu. Dersini iyi bilen bir öğrencinin öğretmenden takdir beklemesi gibi. Wynand hiçbir şey söylemiyordu. Bir keresinde Scarret cesaretini topladı, "Zekice bir şeydi, değil mi, Gail?" diye sordu.

"Evet."

"Bu olaydan nasıl biraz daha yağ çıkarabileceğimiz konusunda fikirlerin var mı?"

"İş senin işin, Alvah."

"Gerçekten de her şeyin nedeni oydu, Gail. Bütün bunlar başlamadan önce bile. Onunla ilk evlendiğinde. Ben o zamandan korkmuştum. Her şey onunla başladı. Düğününü basmamıza izin ver meyişini hatırlıyor musun? O da bir işaretti işte. *Banner*'ı o mahvetti. Ama ben de *Banner*'ı onun cesedi üzerine yeniden inşa etmezsem Allah belamı versin. Tam eskisi gibi. Bizim eski, sevgili *Banner'ımız."*

"Evet."

"Önerilerin var mı, Gail? Başka ne yapmamı istersin?"

"Ne istersen, Alvah."

18

Açık pencerenin dışında bir ağaç dalı sallanıyordu. Yapraklar gökyüzüne karşı kıpırdıyor, güneşten, yazdan, kullanılabilecek geniş topraklardan haberler getiriyordu. Dominique dünyayı bir fon olarak düşünmekteydi. Wynand ise bir ağaç dalını tutup bükerek hayatın anlamını anlatmaya çalışan iki eli düşünmekteydi. Yapraklar aşağıya sarkıyor, nehrin karşı yakasındaki New York gökdelenlerinin tepelerine dokunur gibi görünüyorlardı. Gökdelenler güneş ışığından birer kaleydi. Mesafe nedeniyle ve yazın etkisiyle bembeyazdı hepsi. Mahkeme salonunu bir kalabalık doldurmuş, herkes Howard Roark'un duruşmasını izlemeye gelmişti.

Roark savunma masasındaydı. Sakin sakin dinliyordu.

Dominique izleyiciler arasında, üçüncü sırada bir yere oturmuştu. Ona bakanlar, yüzünde bir gülümseme görmüş gibi oluyorlardı. Oysa Dominique gülümsemiyordu. Gözleri pencerenin dışındaki yapraklara bakmaktaydı.

Gail Wynand salonun arka tarafında bir yere oturmuştu. Salon dolduktan sonra bir ara, tek başına gelmişti. Üzerine dikilen bakışları da, patlayan kamera flaşlarını da hiç görmemişti. Bir an kenarda durmuş, salonu gözden geçirmişti. Gözden geçilmemesi için hiçbir neden olmadığını düşünüyormuş gibi. Gri bir yazlık takım ve panama şapka giymiş, şapkayı başına eğik oturtmuştu. Gözleri salonun tümünü tararken Dominique'in de üzerinden kaydı. Yerine oturduğu zaman Roark'a baktı. Wynand kapıdan girdiği andan itibaren Roark'un bakışları habire ona dönüyordu. Ama Roark ne zaman baksa, Wynand başını başka tarafa çevirmekteydi.

Savcı kürsüye iddianamesini sunmaktaydı: "Amme hukukunun kanıtlamaya çalıştığı bu dava, normal insani duyguların ötesindeki şeylerle ilgilidir," diyordu. "Olay çoğumuza canavarca, kabul edilemeyecek bir olay gibi görünecektir."

Dominique'in yanında Mallory, Keller, Lansing, Enright, Mike ve Guy Francon vardı. Guy'ın dostları onun kimlerle oturduğunu görünce şoke olmuş, hatta ayıplamışlardı. Orta yolun diğer tarafında, ünlülerden oluşmuş bir kuyrukluyıldız vardı adeta. Önlere rastlayan bir yerdeki Ellsworth Toohey'den başlıyor, şöhretler kuyruğu yayılarak uzanıyordu. Lois Cook, Gordon L. Prescott, Gus Webb, Lancelot Clokey, Ike, Jules Fougler, Sally Brent, Homer Slottern, Mitchell Layton.

"Tıpkı binayı patlatıp yok eden o dinamit gibi, bu kişinin amacı da ruhunda bulunabilecek her türlü insani duyguyu silip süpürmüştür. Sayın Jüri Üyeleri, bizler, bugün yeryüzündeki en kötü tahrip silahıyla, bir bencille uğraşmaktayız!"

Sandalyelerde, pencere kenarlarında, ara yollarda, duvar diplerinde insanlar yekpare bir kaya gibi birleşmişlerdi. Yalnızca o solgun oval suratları dışında. Suratlar hemen göze çarpıyordu. Tek tek ve yalnızdı her biri. Birbirinin eşi olan iki tane yoktu. Her suratın gerisinde, bir ömrün yaşanmış yılları vardı. Belki yarısı gitmiş bir ömrün. Pek çok çaba, umut ve girişim vardı. Bunların kimi dürüst, kimi hileli şeylerdi. Ama girişim girişimdi. Yüzlerin hepsine ortak bir damga vurmuştu. Hain hain gülümseyen dudaklara da, ayıplayan dudaklara da, kuşkulu bir gururla gerilmiş dudaklara da. Bu damga ... çekilen acıların damgasıydı.

"Günümüzde dünya dev sorunlarla boğuşurken, insanoğlunun bekasını ilgilendiren dertlerle savaşırken, bu adam tümüyle soyut bir kavrama, kendi sanatsal görüşüne sarılmış, ona önem vermiş, onu tek ihtirası ve tutkusu haline getirmiş, topluma karşı bir günah işleyecek motivasyonu oradan almıştır."

Bu halk buraya sansasyonel bir duruşma izlemeye, ünlü kimseleri görmeye, sohbet konuları toplamaya, görülmeye, vakit öldürmeye gelmişti. Buradan çıkınca istemedikleri işlerine, sevgisiz ailelerine, seçmedikleri arkadaşlarına, salonlara, gece kıyafetlerine, kokteyl kadehlerine, sinemalara, itiraf etmedikleri acılara, öldürülmüş umutlara, ulaşılmamış arzulara döneceklerdi. Karşılarında asılı duruyordu arzular. Ama ona giden yolda hiçbir adım atılmıyordu. Buradan çıkınca bu insanlar, yine düşünmeden geçirdikleri günlere dönecekler, bir şey söylemeyecekler, unutacaklar, teslim olacaklar, razı olacaklardı. Ama bu insanların hepsi, unutulmayacak bir an da görmüştü elbette. Hiçbir olayın olmadığı bir sabah duydukları bir müzik vardı. Bir daha o müziği asla aynı biçimde duyamayacaklardı. Bir yabancının yüzünü görmüşlerdi otobüste. O anda karşılıklı olarak, yaşamda başka bir anlam bulmuşlardı. Daha başka anları da hatırlıyorlardı her biri. Uykusuz gecelerde, yağmurlu öğle sonralarında, kilisede, gurup vakti boş bir sokakta hatırlıyor, dünyada neden bu kadar çok acı, bu kadar çok çirkinlik var, diye merak ediyorlardı. Buna bir cevap bulamamışlar, hiçbir cevaba gerek yokmuş gibi yaşamayı sürdürmüşlerdi. Ama her biri bir yalnızlık sırasında, çıplak bir dürüstlük içinde, buna bir cevap gerektiğini hissettikleri bir an da yaşamışlardı.

"İnsafsız, küstah bir egoist, ne pahasına olursa olsun, kendi istediğini zorla kabul ettirmeye kalkmıştır ..."

Jüri Locasında on iki adam oturuyordu. Dikkatli yüzlerinde hiçbir duygu ifadesi olmaksızın dinlemekteydiler. İzleyiciler aralarında, bu jürinin sert görünüşlü bir jüri oluğu konusunda fısıldaşıp durmaktaydılar. İki sanayi şirketinin yöneticisi, iki mühendis, bir matematikçi, bir kamyon şoförü, bir duvar işçisi, bir elektrikçi, bir bahçıvan, üç de fabrika işçisi. Jürinin kararlaştırılması bir hayli zaman almıştı. Roark listedeki pek çok satış elemanını reddetmiş, bu on iki kişiyi kendisi seçmişti. Savcı hemen kabul etmiş, içinden de, davasını avukatsız savunmaya kalkan amatörlerin yapacağı budur işte, diye düşünmüştü. Bir avukat olsa, en yumuşak tipleri seçerdi. Merhamet dilenildiğinde hemen acıma tepkisi gösterecek olanları. Roark ise en sert suratları seçmişti.

"Bir zenginin evi olsa, yine bir şey değil; ama *bir konut projesi*, Sayın Jüri Üyeleri. *Bir konut projesi!*"

Yargıç yüksekteki kürsüde dimdik oturmaktaydı. Kır saçlı, sert suratlı bir adamdı. Subay havası vardı.

"Topluma hizmet etmek üzere eğitilmiş bir adam, yapımcı olacağı yerde yıkımcı haline dönüşen bir adam ..."

Ses durmaksızın devam ediyordu. Salonu dolduran suratlar, hafta sonu sofrası başındaymış gibi ifadelerle dinlemekteydiler. Doyum verici, ama bir saat sonra unutulacak şeylerdi bunlar. Söylenen her cümleye onlar da katılıyordu. Hepsini daha önce de duymuşlardı. Hep duyuyorlardı. Dünya bu sözlere göre yaşıyordu. Her şey gün gibi ortadaydı. Ayaklarının dibindeki çamur birikintisi gibi.

Savcı, tanıkları çağırdı. Roark'u tutuklayan polis geldi, sanığı tahrip kalıbının başında nasıl tutukladığını anlattı. Gece bekçisi, kendisinin olay yerinden nasıl uzaklaştırıldığını tarif etti. İfadesi kısa oldu. Savcı, Dominique konusunu fazla vurgulamaktan yana değildi. Müteahhit firmanın inşaat sorumlusu, inşaatın stokundan dinamit eksildiğini anlattı. Cortlandt görevlileri, inşaat müfettişleri sırayla kürsüye çıktı, binayı ve zararın boyutlarını tarif etmeye çalıştılar. Böylece duruşmanın birinci günü sona erdi.

Ertesi sabah ilk çağrılan tanık, Peter Keating'di.

Koltukta öne eğik durumda oturmaktaydı. Savcıya itaatli bakışlarla bakıyordu. Gözleri seyrek olarak kıpırdamaktaydı. Kalabalığa, Jüriye, Roark'a baktı. Fark etmiyordu nereye baktığı.

"Bay Keating, sizin imzanızı taşıyan ve Cortlandt Evleri diye bilinen projeyi, sizin çizip çizmediğinizi yemin etmiş bir tanık olarak söyler misiniz?"

"Hayır. Ben çizmedim."

"Kim çizdi?"

"Howard Roark."

"Kimin talebiyle?"

"Benim talebimle."

"Neden bunu ondan istediniz?"

"Çünkü kendim yapamayacaktım."

Bu seste bir dürüstlük tonu yoktu. Çünkü böyle bir gerçeği telaffuz edebilme yolunda bir çaba yoktu. Ne gerçeği, ne de yalanı ifade ediyordu sesi. Yalnızca kayıtsızdı.

Savcı ona bir kâğıt uzattı. "İmzaladığınız anlaşma bu muydu?"

Keating kâğıdı elinde tuttu.

"Evet."

"Bu Howard Roark'un imzası mı?"

"Evet."

"Lütfen bu anlaşmanın şartlarını Jüri'ye okur musunuz?" Keating yüksek sesle okudu. Sesi dengeli çıkıyordu. Salondaki izleyicilerden hiçbiri, bu anlaşmanın sansasyon olsun diye okunduğunu anlayamadı. Karşılarında kendi yeteneksizliğini itiraf etmekte olan ünlü bir mimar yoktu sanki. Ezberlediği dersi söyleyen bir öğrenci vardı. Sanki sözü kesilse, kaldığı yerden başlayamayacaktı. En baştan başlaması gerekecekti.

Keating pek çok soruya cevap verdi. Savcı kanıt olarak, Roark'un ilk Cortlandt çizimlerini ortaya çıkardı. Keating onları da saklamıştı. Ardından Savcı, Keating'in onlardan çektiği temiz kopyaları da sundu. Son olarak Cortlandt'ın inşa edilmiş halinin fotoğraflarını verdi.

"Bay Prescotf la Bay Webb'in önerdiği ustaca yapısal değişikliklere neden bu kadar şiddetle karşı çıkmıştınız?"

"Howard Roark'dan korkuyordum."

"Karakterini tanıdığınıza göre neler yapmasını bekliyordunuz?"

"Her şeyi yapabilirdi."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Bilmiyorum. Korkuyordum. Hep korkmuştum." Sorular sürüp gitti. Olay rastlanmadık türdendi, ama izleyicilerin canı sıkılmaya başlamıştı. Konuşan, katılımcı değildi sanki. Öteki tanıklar, olayla daha derinden ilgiliymiş gibi konuşmuşlardı.

Keating kürsüden indiğinde, izleyiciler hiçbir değişiklik olmamış gibi hissettiler. Sanki o yer doluyken boşalmış değildi. "İddia makamının sözü bitmiştir," dedi Savcı. Yargıç dönüp Roark'a baktı. "Buyurun," dedi. Sesi yumuşaktı.

Roark ayağa kalktı. "Sayın Başkan, ben tanık çağırmıyorum," dedi. "Kendim ifade vereceğim ve kendim anlatacağım."

"Yemin edin."

Roark yemin etti. Tanık yerinin basamaklarının hemen önünde duruyordu. İzleyiciler ona baktılar. Hiçbir şansı yoktu adamın. Bunu hemen hissettiler. Ona karşı otomatik olarak duydukları o isimsiz güçenikliği, güvensizlik duygusunu bir kenara bırakabilirlerdi. Böyle olunca onu ilk defa olarak olduğu gibi görebildiler. Korkudan tümüyle yoksun bir adam.

Onların düşündüğü korku, normal türde bir korku değildi. Somut bir tehlikeye cevap olarak doğan korku değildi. Hepsinin içinde yaşadığı, kaotik, itiraf edilmeyen bir korkuydu. Tek başlarına oldukları zamanlarda, keşke şöyle şöyle parlak sözler söyleseydim, diye düşündükleri, ama o sözleri bulup söyleyemedikleri için pişmanlık duydukları, o cesareti kendilerinden çalanlara karşı nefret duydukları anları hatırladılar. Kişinin kendi kafasında ne kadar bilgili ve güçlü olduğunu, ama o tablonun asla gerçeğe yansımadığını düşündüler. Rüya mı? Kendini kandırma mı? Yoksa cinayete kurban gitmiş bir gerçek mi? Doğmadan öldürülmüş. Korku, ihtiyaç, bağımlılık ve nefretin toplamı olan o paslandırıcı duygu bileşimi tarafından öldürülmüş.

Roark karşılarında, her insanın kendi zihninde durduğu gibi duruyordu. Ama Roark, düşman bir kalabalığın önünde öyle duruyordu. Bir anda, nefret duymanın onun için imkânsız bir şey olduğunu hepsi anladılar. Göz açıp kapayıncaya kadar, onun bilinçsel tutumunu kavradılar. Herbiri kendine bir soru sordu: "Benim kimsenin onayına ihtiyacım var mı? Önemli mi? Bağlı mıyım?" Ve bir an için oradaki her bir insan özgür oldu. Salondaki kişilerin hepsine iyi niyetle bakacak kadar özgür.

Bu kısacık bir andı. Roark konuşmaya başlamadan hemen önceki o sessizlik anı.

"Binlerce yıl önce, birisi ateş yakmasını keşfetti. Herhalde insan kardeşlerine ateş yakmayı öğretti diye, o ateşte yakmışlardır onu. İnsanların korktuğu bir şeytanla işbirliği yapan kötü biri olarak görülmüştür. Ama ondan sonra, insanların ısınmak için, yemeklerini pişirmek için, mağaralarını aydınlatmak için bir ateşi olmuştur. O adam onlara, akıllarına gelmeyen bir hediye bırakmış, karanlığı yeryüzünden kaldırmıştır. Yüzyıllar geçmiş, derken biri tekerleği icat etmiştir. Herhalde o da insan kardeşlerine öğrettiği tekerleğin çarkında parça parça edilmiştir. Yasak şeylerle uğraşan bir küstah olarak görülmüştür. Ama ondan sonra, insanlar artık ufukları aşarak yolculuk edebilmeye başlamışlardır. Bu adam onlara akıllarına gelmeyen bir hediye bırakmış, dünyanın yollarını açmıştır.

"O adam, o boyun eğmeyen ilk adam, insanoğlunun başlangıçtan bugüne kadar yarattığı her büyük efsanenin ilk bölümünde, karşımızdadır. Promete zincirlerle bağlanmış, yırtıcı kuşlara peşkeş çekilmiştir, çünkü tanrıların ateşini çalmıştır. Adem acı çekmeye mahkûm edilmiştir, çünkü bilgi ağacının meyvesini yemiştir. Efsane ne olursa olsun, insanlığın belleğinin gölgeleri içinde, bu güzelliğin bir tek kişiyle başladığı, o kişinin de cesaretinin bedelim ödediği bilinir.

"Yüzyıllar boyunca ortaya çıkan bazı adamlar, yepyeni yollara doğru ilk adımları atmışlar, bunu yaparken de kendi vizyonlarından başka bir silaha sahip olmamışlardır. Amaçlar farklıdır, ama hepsinin bir ortak noktası vardır. Atılan adım ilk adımdır, yol yeni bir yoldur, vizyon kimseden ödünç alınmış değildir, ve bu kişilere tepki olarak da her zaman nefret yöneltilmiştir. Büyük yaratıcılar ... düşünürler, sanatçılar, bilim adamları, mucitler ... hep çağlarının insanlarına karşı tek başlarına durmuşlardır. Yeni çıkan her büyük fikre karşı gelinmiştir. Her yeni büyük icat kınanmış, lanetlenmiştir. Motor saçma bir şey olarak karşılanmış, uçak imkânsız diye düşünülmüştür. Otomatik tezgâh kötü bir icat sayılmıştır. Anestezi günah sayılmıştır. Ama ödünç almadıkları vizyonlara sahip olan insanlar yine de yollarına devam etmişlerdir. Mücadele etmiş, acı çekmiş, bedel ödemişlerdir. Ama sonunda kazanmışlardır."

"Hiçbir yaratıcı, kardeşlerine hizmet etmek düşüncesiyle harekete geçmiş değildir, çünkü kardeşleri, onun sunduğu hediyeyi reddetmişlerdir ve o hediye, bu kişinin güçlükle sürdürdüğü

mücadele dolu hayatı mahvetmiştir. Bu kişinin tek gerçeği, kendi amacı olmuştur. Kendi gerçeği, onu kendi usulünde yapabilmesi, başarabilmesi. Bir senfoni, bir kitap, bir motor, bir felsefe, bir uçak ya da bir bina ... Odur onun hayattaki amacı. Hayatı da odur. Yarattığı şeyi duyanlar, okuyanlar, işleyenler, inananlar, ona binip uçanlar ya da içinde yaşayanlar değildir onun için önemli olan. Mesele yaratılar şeydedir, onu kullananlarda değil. Yaratılan şeydir önemli olan; ondan yarar sağlayanlar değil. Yaratılan şey, o kişinin gerçeğine biçim vermiştir. O da kendi gerçeğini her şeyden ve herkesten üstün tutmuştur.

"O kişinin vizyonu, gücü ve cesareti, kendi ruhundan gelmektedir. Ama bir insanın ruhu, kendi benliğidir. Bilinci dediğimiz kimliğidir. Düşünmesi, hissetmesi, yargılaması, eyleme geçmesi, hep ego'nun fonksiyonlarıdır.

"Yaratıcılar benliksiz değildir. Güçlerinin bütün sırrı budur. O gücün kendine yeterli olması, kendiliğinden motive olup harekete geçmesi, kendi kendini yaratması bundandır. Bir ilk amaç, bir enerji, bir hayat gücü, bir başlatıcı. Yaratıcılar hiçbir şeye ve hiç kimseye hizmet etmemişlerdir. Kendileri için yaşamışlardır.

"Ve insanlığın şeref tacı olan şeyleri ancak kendileri için yaşamakla başarmışlardır. Başarının yapısı, doğası böyledir.

"İnsan ancak kendi zihniyle var olabilir. Dünyaya silahsız gelir. Tek silahı, kendi beynidir. Hayvanlar yiyeceklerini fiziksel güçleriyle bulurlar. İnsanın pençeleri, sivri tırnakları, boynuzları, büyük kas gücü yoktur. Yiyeceğini ya toprağa ekmek, ya da avlamak zorundadır. Ekebilmek için bir düşünce sürecine ihtiyacı vardır. Avlamak için silahlara, dolayısıyla silah yapmaya ihtiyacı vardır ki o da bir düşünce sürecidir. Bu en basit gereklilikten en yüce dinsel soyutluğa kadar, tekerlekten gökdelene kadar, neysek ve neye sahipsek hepsi insanın bir tek niteliğinden doğmaktadır... o da mantıklı bir zihnin fonksiyonudur.

"Ama zihin, bireyin sahip olduğu bir şeydir. Kolektif beyin diye bir şey yoktur. Kolektif düşünce diye bir şey de yoktur. Bir grup insanın vardığı anlaşma, ya bir uzlaşma, ödün verme sürecidir, ya da birçok bireysel düşüncelerin bir ortalamasıdır. İkincil önem taşıyan bir şeydir. Birincil eylem ... yani mantık yürütme süreci... bir tek kişinin tek başına yapması gereken bir şeydir. Yemekleri bir sürü insana paylaştırabiliriz. Ama kolektif bir midede sindiremeyiz. Hiç kimse kendi ciğerlerim, başkasının yerine solumak için kullanamaz. Hiç kimse kendi beynini, başka birinin yerine düşünmek için de kullanamaz. Vücudun ve ruhun bütün işlevleri bireysel ve özeldir. Paylaşılamazlar ve devredilemezler.

"Başka insanların düşüncelerini biz miras yoluyla alırız. Tekerlek de miras kalmıştır bize. Onu alır, araba yaparız. Derken araba değişir, otomobil olur. Otomobil de uçak olur. Ama bu sürecin tümü yer alırken, bizim diğer kimselerden aldığımız tek şey, onların düşüncelerinin ortaya koyduğu son üründür. Eylem gücü, bu son ürünü alıp malzeme olarak kullanan, oradan bir sonraki adımı ortaya çıkaran yaratıcı güçtür. Bu yaratıcı güç ne verilebilir, ne de alınabilir. Paylaşılamaz ve ödünç verilemez. Bir tek kişiye, bir bireye aittir. Yaratılan şey, yaratanın mülküdür. İnsanlar birbirlerinden öğrenirler. Ama öğrenmenin tümü aslında yalnızca malzeme değiş tokuşudur. Hiç kimse bir başkasına düşünme kapasitesini veremez. Oysa o kapasite, bizim sağ kalmak için tek gücümüzdür.

"Bu dünyada hiçbir şey insana hazır verilmiş değildir. İhtiyacı olan her şeyi üretmesi gerekmektedir. İnsan burada kendini temel bir seçimle karşı karşıya bulur. Ancak iki yoldan birini seçerek sağ kalabileceğini görür. Ya kendi zihninin bağımsız çalışmalarıyla, ya da başkalarının zihninden beslenen bir asalak olarak. Yaratıcı başlatır. Asalak ödünç alır. Yaratıcı doğa karşısında

kendi başına dikilir. Asalak doğa karşısında hep bir aracıyı kullanır.

"Yaratıcının derdi doğayı fethetmektir. Asalağın derdi ise insanları fethetmektir.

"Yaratıcı, kendi işi için yaşar. Başka insanlara ihtiyacı yoktur. En önemli amacı, kendi içindedir. Asalak elden düşme yaşar. Başkalarına ihtiyacı vardır. Başkaları onun baş amacı haline gelir."

"Yaratıcının temel ihtiyacı, bağımsızlıktır. Mantık yürüten zihin, herhangi bir türlü zorlama altında çalışamaz. Kısıtlanamaz, feda * edilemez, başka amaç ve düşüncelere boyun eğemez. Gerek işlerlikte, gerekse amaçta, tam bir bağımsızlık ister. Bir yaratıcı için, insanlarla olan ilişkilerin tümü ikinci plandadır.

"Elden düşmecinin temel ihtiyacı, beslenebilmek için diğer insanlarla olan bağlarım sağlamlaştırmaktır. İlişkileri birinci sıraya koyar. İnsanoğlunun başkalarına hizmet etmek için var olduğunu söyler. Kendini feda etmekten, hizmet ve yardım etmekten söz eder."

"Bu düşünce, insanın başkaları için yaşamasını, başkalarını kendinden ön plana almasını gerektiren bir doktrindir.

"Hiç kimse başkaları için yaşayamaz. Vücudunu paylaşamadığı gibi, ruhunu da paylaşamaz. Ama elden düşmeci, yardım etmeyi bir sömürü silahı olarak kullanmakta, insanoğlunun ahlâkî ilkelerini değiştirmektedir. İnsanlara yaratıcıyı mahvetmenin bütün yolları öğretilmektedir. Bağımlılığın bir sevap olduğu öğretilmektedir insanlara.

"Başkaları için yaşamaya kalkan kişi, bir bağımlıdır. Amaçları açısından bir asalaktır, hizmet ettiği kimseleri de asalak haline getirir. Bu ilişkiden doğabilecek tek şey, birlikte yozlaşmaktır. Kavram olarak imkânsız bir şeydir bu. Gerçek hayatta buna en yakın olan şey, başkalarına hizmet etmek için yaşayan kişidir ki o da köledir. Eğer fiziksel kölelik bile iğrenç bir kavram gibi gözüküyorsa, ruhsal kölelik bundan ne kadar daha iğrenç bir kavram olmalıdır! Savaşta ele geçirilen bir kölenin kendine göre bir gururu vardır. Karşı koymuştur ve içinde bulunduğu durumu kötü bir şey olarak görmektedir. Ama kendini kendi isteğiyle köle haline getiren, bunu sevgi uğruna yaptığını söyleyen adam, yaratıkların en aşağılığıdır. İnsanlığın onurunu düşürmekte, sevgi kavramını küçültmektedir. Ama hizmet, hayır ve yardım doktrininin altında yatan budur.

"İnsanlara en yüce sevabın, başarmak değil, vermek olduğu öğretilmiştir. Oysa insan yaratılmamış bir şeyi veremez. Yaratma, dağıtımdan önce gelmek zorundadır, yoksa dağıtılacak bir şey bulunamaz. Yaratıcının ihtiyaçları, ilerde yararlanacak herkesin ihtiyacından önce gelmek zorundadır. Oysa bize, kendi üretmediği hediyeleri dağıtan adamı, o hediyeleri mümkün kılandan daha çok takdir etmek öğretilmiştir. Bir yardım, bir hayır olayını överiz. Bir başarı karşısında, omuz silkip geçeriz.

"İnsanlara ilk görevlerinin, başkalarının çektiği acıları dindirmek olduğu öğretilmiştir. Ama acı çekmek bir hastalıktır. İnsanın karşısına böyle bir durum çıkarsa, rahatlatmaya, yardım etmeye çalışır.

Bunu en yüce sevap haline getirmek, acıları hayatın en önemli parçası haline getirmek demektir. Kişi sevapkâr olabilmek için başkalarının acı çektiğini görmek ister duruma düşmektedir. İşte hayırseverliğin yapısı budur. Yaratıcı hastalıkla ilgilenmez, hayatla ilgilenir. Buna rağmen yaratıcıların çalışmaları sayesine hastalıklar birer birer ortadan kalkmıştır. İnsanın vücuduna ve ruhuna ait hastalıkların önüne geçilmiş, bu sayede acı çekilmesi de, hayırseverlerin ve yardımseverlerin yapamayacağı kadar önlenmiştir.

"İnsana başkalarıyla aynı görüşte olmanın da bir sevap olduğu öğretilmiştir. Oysa yaratıcı, farklı görüşteki adamdır. İnsanlara akıntıyla birlikte yüzmenin iyi olduğu söylenir. Yaratıcı ise akıntıya

karşı yüzen adamdır. İnsanlara bir arada durmanın bir sevap olduğu öğretilir. Ama yaratıcı tek başına duran adamdır.

"İnsanlara 'ego'nun kötülük demek olduğu öğretilir. Sevabın ideali, benliksizliktir. Oysa yaratıcı, salt anlamda bencil kişidir. Benliksiz kişi, düşünmeyen, hissetmeyen, yargılamayan, eyleme geçmeyen kişidir. Bunların hepsi benliğin fonksiyonlarıdır.

"Bu noktadaki tersine dönüş en korkuncudur. Konu çarpıtılmış, insana başka seçenek bırakılmamış, özgürlüğü yok edilmiştir. İyilik ve kötülük kutupları açısından, iki kavram sunulmuştur ona. Biri bencillik, öbürü de hayırseverliktir. Bencilliğin anlamı, başkalarını kendisi için feda etmek olarak tarif edilmiştir. Hayırseverlik ise, kendini başkaları için feda etmektir, denilmiştir. Bu durumda insan her iki halde de diğer insanlara bağlanmış, kendisine iki acıdan birini çekmesi söylenmiştir. Ya başkalarının uğruna kendisi acı çekecektir, ya da kendisi uğruna başkalarına acı çektirecektir. Sonunda insanoğlunun kendi acılarından zevk alması gerektiği de söylenince, tuzak iyice kapatılmıştır. İnsan artık mazoşizmi kendi ideali olarak kabul etmek zoruna kalmıştır, çünkü bunun karşısında ancak sadizm vardır. İnsanoğluna oynanan en sahtekârca oyun bu olmuştur.

"Bağımlılık ve acı çekme, bu yolla hayatın temelleri haline getirilmiştir.

"Seçenekler kendini feda etmekle tahakküm etmek arasında değildir. Seçenekler bağımsızlıkla bağımlılık arasındadır. Yaratıcının kuralı ya da elden düşmecinin kuralıdır. Bu temel bir sorundur. Bir ölüm kalım sorunudur. Yaratıcının kuralı, insanlığın var olmasını sağlayan mantıklı zihnin ihtiyaçları üzerine kurulmuştur. Elden düşmecinin kuralıysa, sağ kalmayı beceremeyecek insanların ihtiyaçlarına dayalıdır. İnsanın bağımsız ego'sundan doğan her şey iyidir. İnsanın insana bağımlılığından doğan her şey kötüdür.

"Bencil kişi, salt anlamda bakıldığında başkalarını feda eden kişi değildir. Başkalarını herhangi bir şekilde kullanma ihtiyacının üstüne çıkmış kişidir. Onun işlerliği, diğer insanların kanalıyla değildir. Birincil anlamda onlarla ilgilenmemektedir. Amacı da, düşüncesi de, arzuları da, enerjisinin kaynağı da, hep onların dışındadır. Bir başka kişi için var olmakta değildir, kimseden de kendisi için var olmasını istememektedir. İnsanlar arasında oluşabilecek tek kardeşlik, tek karşılıklı saygı bu yolla olabilir.

"Dereceler ve yetenekler değişebilir, ama ana ilke her zaman aynıdır. Kişinin bağımsızlığının, insiyatifinin ve işine duyduğu kişisel sevginin derecesi, onun bir çalışan olarak istidadını ve işinin değerini saptar. Bağımsızlık İnsanî sevapların ve insanlık değerlerinin tek ölçüsüdür. İnsanın değeri kendinden gelir, başkaları için neler yapıp neler yapmadığından değil. Kişisel gururun yerini alabilecek hiçbir şey yoktur. Bağımsızlıktan başka da bir kişisel gurur standardı yoktur.

"Doğru dürüst ilişkilerde, hiç kimsenin hiç kimseye feda edilmesi söz konusu değildir. Mimarın müşterilere ihtiyacı vardır, ama kendi çalışmalarında onların isteklerine boyun eğmez. Onların da mimara ihtiyacı vardır, ama evi ona sipariş etmeleri, sırf ona bir para vermek için değildir. İnsanlar yaptıkları işleri, özgür ortak rızayla, ortak ve karşılıklı çıkarları doğrultusunda değiş tokuş ederler, bunu ancak kişisel çıkarları birbirine uyuyorsa, her ikisi de bu değiş tokuşu istiyorsa yaparlar. İstemiyorlarsa, birbirleriyle iş yapmak zorunda değildirler. Gidip başkalarını ararlar. Eşitler arasında ancak bu tür ilişki olabilir. Bunun dışındaki ilişkiler, efendi-köle ilişkisidir, kurban cellat ilişkisidir."

"Hiçbir iş hiçbir zaman kolektif olarak yapılmamıştır, çoğunluk kararıyla yapılmamıştır. Her yaratıcı iş, bir tek bireyin düşüncesi rehberliğinde başarılmıştır. Bir mimar, binasını dikmek için pek çok sayıda insanlara gereksinim duyar. Ama onlardan, kendi tasarımına oy vermelerim istemez.

Birlikte serbest bir anlaşmayla çalışırlar ve her biri kendi işlevinde özgürdür. Mimar başkalarının ürettiği çeliği, camı, betonu kullanır. Ama o malzemeler, mimar gelip elini sürünceye kadar, çelik, cam ve beton olarak kalırlar. Mimarın bunlarla ne yaptığı, kendi bireysel ürünüdür ve kendi bireysel mülküdür. İnsanlar arasında doğru dürüst işbirliğinin tek yolu budur. "Dünya yüzündeki ilk hak, ego'nun hakkıdır. İnsanın ilk görevi kendine karşıdır. Ahlâkî yasası; birinci amacını asla başka kimselere bağlamamaktır. Ahlâkî sorumluluğu da, istediğini yapmaktır, yeter ki istediği diğer insanlara birinci derecede bağımlı bir şey olmasın. Buna yaratıcı zihnin tümü dahildir ... Düşünüşü de, çalışması da. Ama buna bir gangsterin alanı dahil olmadığı gibi, bir hayırseverin, bir diktatörün alanı da dahil değildir. "Kişi tek başına düşünür, tek başına çalışır. Ama kişi tek başına .. hırsızlık edemez, sömüremez, yönetemez. Soygun, sömürü ve yönetme için ona kurbanlar gerekir. Bunlar bağımlılığa işaret eden şeylerdir. Hepsi elden düşmecinin alanına girer.

"İnsanları yönetenler bencil değildir. Onlar hiçbir şey yaratmazlar. Varlıklarını ancak başkaları kanalıyla sürdürürler. Onların amacı, yönettikleri kişilerde, onların köleleştirilmesinde yatar. Dilenci kadar bağımlıdırlar onlar da. Sosyal hizmet görevlisi kadar, haydut kadar bağımlıdırlar. Bağımlılığın türünün önemi yoktur.

"Ama insanlara bu elden düşmecileri... zorbaları, imparatorları, diktatörleri... bencilliğin temsilcisi saymaları öğretilmiştir. Bu sahtekârlıkla birlikte insanların ego'yu öldürmesi sağlanmıştır. Hem kendilerinde, hem de başkalarında. Bu sahtekârlığın amacı, aslında yaratıcıları yok etmektir. Ya da zincire vurmaktır. O da aynı şeydir.

"Tarihin başlangıcından bu yana, iki hasım her zaman karşı karşıyadır. Biri yaratıcı, diğeri de elden düşmecidir. İlk yaratıcı tekerleği icad ettiği anda, ilk elden düşmeci buna tepki göstermiştir. O da hayırseverliği icad etmiştir.

"Yaratıcı, sürekli olarak inkâr edilmesine, saldırılar görmesine, eziyetlere uğramasına, sömürülmesine rağmen yoluna devam etmiş, bütün insanlığı da kendi enerjisiyle peşinden ilerletmiştir. Elden düşmecinin bu sürece engeller çıkarmaktan başka katkısı yoktur. Bu kapışmanın bir başka adı daha vardır ... burada birey, kolektife, topluluğa karşıdır.

"Kolektifin, yani bir ırkın, bir sınıfın, bir devletin 'ortak çıkan[1], insanları baskı altına alan her türlü zorbalık rejiminin altında yatan şeydir. Tarihteki her dehşet verici olay, bir hayır uğruna yapılmış görünür. Bencil hareketlerin hiçbiri, hayırseverin döktüğü kanla ölçülebilecek bir zarar vermiş midir? Bunun suçu insanoğlunun iki yüzlülüğünde mi yatmaktadır, yoksa ilkenin yapısında mı? En korkunç kasaplar, genellikle en samimi, en içten inanmış olanlardır. Giyotinle ya da idam mangasıyla, kusursuz bir topluma ulaşacaklarına gerçekten inanmışlardır. Hiç kimse onların öldürme hakkını sorgulamamıştır, çünkü besbelli hayırsever bir amaç uğruna öldürüyorlardır. İnsanların başka insanlar uğruna feda edilmesi doğal kabul edilmiştir. Aktörler değişmekte, ama trajedinin akışı aynı kalmaktadır. Bir hümanist çıkar, insanlara ne kadar sevgi duyduğunu söyleyerek yola koyulur, sonunda bir kan denizine varır. İnsanlar bir şeyin iyi olabilmesi için bencillikten uzak olması gerektiğine inandığı sürece, bu böyle devam etmektedir ve edecektir. Bu durum, hayırseverin eylemine izin vermekte, kurbanları da buna dayanmak zorunda bırakmaktadır. Kolektivist hareketin liderleri kendileri için hiçbir şey istememektedirler. Ama bir de ortadaki sonuçlara bakın.

"Bir insanın diğer bir insana yapabileceği tek iyi şey, o kişiyle doğru dürüst bir ilişki kurabilmesi için tek yol... elini çekmektir!"

"Şimdi bir de bireycilik ilkesi üzerine kurulmuş bir toplumun sonuçlarına bakalım. Burası. Bizim ülkemiz. İnsanlık tarihinde en soylu ülke. En büyük başarıların, en büyük refahın, en büyük

özgürlüklerin ülkesi. Bu ülke benlikten yoksun hizmete dayalı olarak kurulmamıştır. Feda etmeye, razı olmaya ya da herhangi bir hayır ilkesine dayalı olarak kurulmamıştır. Bireyin mutluluğu arama hakkı üzerine kurulmuştur. Kendi mutluluğunu. Başkasının değil. Özel, kişisel ve bencil, bir amaç. Ama sonuçlara bakın. Kendi vicdanınıza bakın.

"Bu eski bir çatışmadır. İnsanlar gerçeğe çok yaklaşmışlar, fakat her seferinde olay tersine dönmüş, şu ya da bu uygarlığın sonu gelmiştir. Uygarlık, özel hayat toplumuna doğru ilerlemektir. Vahşinin tüm hayatı halka açıktır, aşiretinin kuralları tarafından yönetilir. Uygarlık insanı insanlardan kurtarma sürecidir.

"Bugün, bizim günümüzde kolektivizm, elden düşmecinin, ikinci derecedeki adamın, o eski canavarın kuramı, tasmasını koparmış, başı boş koşturmaktadır. İnsanları daha önce görülmemiş bir zihinsel ahlâksızlık düzeyine düşürmektedir. Emsaline rastlanmamış bir dehşet olayı haline gelmektedir. Her zihni zehirlemiştir. Avrupa'nın çoğunu yutmuştur. Bizim ülkemizi de kuşatmaktadır.

"Ben mimarım. Bunların dayalı olduğu ilkelerden ortaya neler çıkacağını biliyorum. Kendime yaşama izni veremeyeceğim bir dünyaya doğru yaklaşmaktayız."

"Cortlandt'ı neden dinamitlediğimi artık biliyorsunuz.

"Ben tasarımladım Cortlandt'ı. Size ben verdim. Ve ben yok ettim.

"Yok ettim, çünkü onun var olmasını seçmedim. Çifte canavardı o. Biçim olarak da, anlam olarak da. Her ikisini de patlatmak zorundaydım. Biçimi, kendi yaratmadıkları ve yaratamayacakları şeyi düzeltme hakkını kendilerinde gören elden düşmeciler tarafından bozulmuştu. Onlara bunu yapma hakkının verilmesi, binanın hayırsever amacının her türlü hakların üstünde önem taşıdığı, benim buna karşı gelme hakkım olmadığı inancından kaynaklanmaktaydı.

"Cortlandt'ı tasarımlamayı kabul edişim, onu kendi tasarımladığım gibi yapılmış görmek amacına yönelikti, başka hiçbir nedeni yoktu. Çalışmam karşılığında bu fiyatı istemiştim. Bu bana ödenmedi.

"Peter Keating'i suçlamıyorum. Çaresiz kaldı. İşverenlerle arasında bir anlaşma bulunmasına rağmen, o anlaşmaya aldırış edilmedi. O anlaşmada kendisine, binanın projeye göre yapılacağı konusunda söz verilmişti. O söz tutulmadı. Bir insanın yaptığı işin dürüstlüğüne ve tutarlığına saygı duyması, bunu korumaya çalışması, bugün muğlâk, soyut, önemsiz bir şey olarak tanımlanıyor. Savcının bu sözleri söylediğini duydunuz. Neden bozulmuştu binanın biçimi? Hiçbir nedeni yoktu. Böyle şeylerin hiçbir zaman nedeni olmaz. Ancak bir elden düşmecinin, başkasına ait bir şey üzerinde, ruhsal ya da maddesel bir şey üzerinde oynama hakkım kendinde görmesi olabilir. Kim izin verdi bunu yapmalarına? Düzinelerce yetkili arasında tek bir kişi bulamazsınız. Hiç kimsenin izin vermeye de, durdurmaya da önem verdiği yoktu. Hiç kimse sorumlu değildi. Kimseden hesap sorulamaz. Tüm kolektif eylemlerin yapısı böyledir.

"Bana istediğim ve hakkım olan şey ödenmedi. Ama Cortlandt'ın sahipleri, kendi istedikleri şeyi benden aldılar. Onlar mümkün olduğunca ucuza çıkarılmış bir binalar topluluğu istiyorlardı. Bunu istedikleri gibi yapabilecek başka hiç kimseyi bulamadılar. Ben yapabilirdim ve yaptım. Çalışmamın yararlarım aldılar, beni de bunu onlara hediye olarak vermeye zorladılar. Ama ben hayırsever değilim. Bu tür hediyeler vermem.

"Yoksulların, çaresizlerin evlerini yıktığım söylendi. Ben olmasam, bu yoksulların bu evlere zaten kavuşamayacakları unutuldu. Yoksullara kaygı duyanlar, istedikleri yardımı sunabilmek için, bu konularla hiç ilgilenmeyen birine, bana gelmek zorunda kaldılar. Gelecekte orada oturacak kiracıların yoksulluğu yüzünden, bu insanların benim çalışmam üzerinde hak sahibi olduğuna inanıldı. Onların

ihtiyaçları, benim hayatım üzerinde hak sahibi olarak görüldü. Benden istenen her katkıyı sunmak, görevim sayıldı. Bu da bugün dünyayı yutmakta olan elden düşmecinin düsturudur.

"Ben bugün, hayatımın tek bir dakikası üzerinde bile hiç kimsenin hakkı olmadığını söylemeye geldim. Enerjimin de. Başarılarımdan herhangi birinin de. Kim böyle bir iddiada bulunursa bulunsun, sayıları ne kadar kalabalık, ihtiyaçları ne kadar büyük olursa olsun.

"Buraya gelip, başkaları için yaşamayan bir insan olduğumu söylemek istedim.

"Bunun söylenmesi gerekiyordu. Dünya bir fedakârlık âlemi içinde yok oluyor.

"Buraya gelip, kişinin dürüst ve yaratıcı ürünleri, her türlü hayırseverlik girişiminden daha önemlidir, demek istedim. Aranızda bunu anlamayanlar, dünyayı mahvedenlerdir.

"Buraya gelip kendi şartlarımı ortaya koymak istedim. Başka şartlarla var olmak istemiyorum.

"İnsanlara karşı, bir tek sorumluluk dışında, başka hiçbir sorumluluk kabul etmiyorum. O sorumluluk, özgürlüklerine saygı göstermek, köle toplumuna katılmamaktır. Eğer ülkem artık var olmayacaksa, ona hapiste yatacağım on yılı sunabilirim. O on yıl boyunca, ülkemin eskiden nasıl bir yer olduğunu minnetle hatırlarım. Onun yerine gelen yeni düzende yaşamak ve çalışmak istemeyişim, benim sadakatimdir.

"Gelmiş geçmiş tüm yaratıcılara, dinamitlediğim Cortlandt'dan sorumlu olan güçler tarafından acı çektirilmiş tüm yaratıcılara sadakatimdir. O kişilerin yapayalnız ve işkence içinde, inkârla, çaresizlikle, sömürüyle geçirmek zorunda kaldıkları her saate sadakatimdir. Dünyaya gelen, yaşayan, mücadele eden, başaramadan önce, tanınmamış bir kişi olarak ölen tüm yaratıcılara da sadakatimdir. Bedenen veya ruhen yok edilmiş her yaratıcıya sadakatimdir. Henry Cameıon'a, Steven Mallory'ye, adının söylenmesini istemeyen, ama şu anda bu salonda oturan, kendisine hitap etmekte olduğumu bilen bir başka kişiye sadakatimdir."

Roark, iki bacağı ayrık, kolları dosdoğru iki yanına sarkıtılmış, başı dik, öylece duruyordu. Bitmemiş bir binada durduğu gibi. Daha sonra, dönüp savunma masasına oturduğunda, odadaki pek çok kişi onu hâlâ öyle ayakta görmekte oldukları izlenimindeydiler. O bir anlık tablo, silinmeyecek özelliğe sahipti.

Bu konuşmayı izleyen uzun hukuksal tartışmalar sırasında, bu tablo izleyicilerin zihninden hiç silinmedi. Yargıç, savcıya, davalının iddiasını değiştirmiş olduğunu hatırlatıyordu. Eylemi yaptığını kabul etmiş, ama suçlu olmadığını söylemişti. Buradan ortaya geçici bir yasal keşmekeş çıktı. Davalının yaptığı hareketin ne olduğunu bilip bilmediği, biliyorsa bunun kötü bir hareket olduğunu kabul edip etmediği yolundaki kararlar, jüriye bırakıldı. Savcı buna itiraz etmedi. Salonda garip bir sessizlik vardı. Davayı şimdiden kazandığına inanıyordu savcı. Kapanış konuşmasını yaptı. Neler söylediğini hiç kimse hatırlamadı. Yargıç, jüriye talimatını verdi. Jüri kalktı, duruşma salonundan çıktı.

İnsanlar kıpırdıyor, gitmeye hazırlanıyordu. Pek aceleleri varmış gibi davranmıyorlardı. Nasılsa saatlerce beklemeleri gerekecekti. Salonun arkasında Wynand, ön tarafta Dominique, hiç kıpırdamadan oturmaktaydılar.

Bir mübaşir Roark'un yanına geldi, dışarıya çıkarken ona eşlik etmeye hazırlandı. Roark savunma masasında ayağa kalktı. Gözleri önce Dominique'e, sonra Wynand'a döndü, sonra mübaşiri izleyerek kapıya yöneldi.

Tam çıkacağı sırada bir gürültü duyuldu. Bir anlık sessizlikten sonra, insanlar jüri odasının kapısına vurulmakta olduğunu anladılar. Jüri kararını vermişti.

Ayağa kalkmış olanlar ayakta kaldı. Oldukları yerde dondular. Yargıç gelip yerine oturuncaya kadar öylece beklediler. Jüri de salona dönüp yerini aldı.

Mübaşir, "Sanık kalkıp jüriye dönsün," diye bağırdı.

Howard Roark öne çıktı, jürinin karşısında durdu. Salonun arka tarafında Gail Wynand da kalkmıştı. O da ayaktaydı.

"Sayın sözcü, bir karara vardınız mı?"

"Vardık."

"Kararınız nedir?"

"Suçsuz."

Roark'un ilk baş hareketi, dönüp pencereden kente bakmak olmamış, yargıca, Dominique'e bakmak da olmamıştı. Wynand'a bakıyordu.

Wynand sert bir hareketle döndü, salondan çıktı. Salondan çıkan ilk kişi o olmuştu.

19

Roger Enright, Cortlandt'ın arazisini de, planlarını da, enkazını da hükümetten satın aldı. Temeldeki her türlü kalıntının sökülüp çıkarılmasını, tertemiz bir çukur bırakılmasını emretti. Projeyi yeni baştan yapması için Howard Roark'u tuttu. İnşaatın tümünü bir tek müteahhide vererek, planların ekonomisine büyük özen göstererek, yeni bir bütçe yaptı; düşük kiralı olmasına rağmen kendisine de iyi bir kâr payı bırakacak girişimine hazırlandı. Gelecekte buraya taşınacak kiracıların gelirleri, meslekleri, çocukları, ne yiyip ne içtikleri konusunda hiçbir sora sorulmayacaktı. Taşınıp kirayı ödemek isteyen herkese açıktı proje. Daha pahalı yerde oturmaya parası yetişsin ya da yetişmesin.

Ağustos sonlarında Gail Wynand, boşanma ilamını aldı. Davaya karşı taraf itiraz etmemiş, Dominique zaten kısa süren duruşmaya da gelmemişti. Wynand yargıcın karşısında, savaş divanına verilmiş asker gibi duruyor, Monadnock Vadisi'ndeki sabah kahvaltısının, yasal dilde anlatılışının iğrençliğini dinliyordu. Bayan Wynand ile Howard Roark. Bu Wynand'ın karısını resmen namussuz ilan etmekti. Wynand'a yasal merhamet sunuluyordu. Masum olduğu halde zarar gören taraf. Eline verilen kâğıt, bundan sonraki yıllarına özgürlük demekti. O yıllara sığacak bütün o sessiz gecelere.

Ellsworth Toohey, iş mahkemesindeki davasını kazandı. Wynand'a onu eski görevine alması emredildi.

O gün öğleden sonra Wynand'ın sekreteri, Toohey'e telefon etti, Bay Wynand'ın kendisini bu gece, saat dokuzdan önce işinin başında istediğini bildirdi. Toohey gülümsedi, telefonu kapattı.

Toohey o akşam *Banner* Binası'na girerken de gülümsüyordu. Kent Haberleri Odasına uğradı, insanlara el salladı, tokalaştı, oynamakta olan filmler hakkında espriler yaptı, şaşırmış gibi havalara girdi. Sanki daha dün buradaydı da, insanların onun gelişini neden böyle bir zafer edasıyla karşıladıklarını anlayamıyordu.

Sonra kendi odasına yöneldi. Birden durdu. Daha dururken farkındaydı yaptığı hatanın. Durmaması gerekirdi. Hemen girmesi gerekirdi. Göstermiş, belli etmişti. Odasının açık kapısında Wynand duruyordu.

"İyi akşamlar, Bay Toohey," dedi Wynand yumuşak bir sesle. "İçeriye girin."

"Merhaba, Bay Wynand." Toohey'nin sesi sevimli, güven doluydu. Yüz kaslarına emir verip bir gülümseme ifadesine bürünmeyi başardı. Bacakları adım atmayı sürdürüyordu.

Odaya girdi, ne yapacağından emin olamayarak durdu. Kendi odasıydı, değişmemişti. Masanın üzerinde daktilosuyla beyaz kâğıtları duruyordu. Ama kapı hâlâ açıktı, Wynand da sessizce orada durmayı sürdürüyordu. Kapının kenarına yaslanmıştı.

"Masanıza oturun, Bay Toohey. Çalışmanıza bakın. Yasaya uymak zorundayız."

Toohey neşeli bir tavırla omuz silkti, yerine geçip oturdu. Ellerini masaya dayadığında avuçları açıktı. Sonra onları kucağına indirdi. Bir kurşun kalem almak üzere uzandı, ucunu inceledi, bıraktı.

Wynand yavaşça tek bileğini göğüs hizasına kadar kaldırıp hareketsiz tuttu. Koluyla aşağıya dönük parmak uçları arasında bir açı oluşmuştu. Saatine bakıyordu.

"Dokuza on var," dedi. "İşinize dönmüş bulunuyorsunuz, Bay Toohey."

"Döndüğüme de çocuklar gibi seviniyorum. Gerçekten, Bay Wynand, herhalde itiraf etmemem gerekir, ama burayı öyle çok özledim ki."

Wynand gitmek istermiş gibi bir harekette bulunmuyordu. Yine her zamanki gibi rahat bir tavırla

durmaktaydı orada. Omzunu kapının kenarına dayamış, elleriyle dirseklerini tutmuştu. Masada yeşil camdan, kare abajurlu bir lamba yanmaktaydı. Ama dışarda hava hâlâ aydınlıktı. Gökyüzünün limon sarısı rengi üzerinde yorgun kahverengi lekeler vardı. Oda bu ışık bileşimi altında hem çok ham, hem de çok zayıf görünmekteydi. Işık, masanın üzerinde bir havuz gibiydi, ama dışardaki kahverengiliği bastıramıyor, o kahverengilik sokaktaki biçimleri yarı yarıya eritiyor, ama kapıya varıp Wynand'ın varlığını silemiyordu.

Abajur hafifçe titredi, Toohey tabanlarının altındaki sarsıntıyı hissetti. Baskı makineleri çalışmaktaydı. Bu sesi çoktan beri duyamadığını düşündü. Rahatlık verici bir sesti. Güvenilir ve canlı bir sesti. Bir gazetenin nabız atışları. Uzun bir dizi halinde ayrı ayrı damlalar. Düz bir çizgi halinde yuvarlanan bilyeler gibi. İnsan kalbinin sesi gibi.

Toohey kurşunkalemi kâğıdın üzerinden kaydırdı, ama ışığın tam oraya düştüğünü, o kâğıda bir nilüfer, bir çaydanlık, bir de sakallı profil çizdiğini Wynand'ın görebileceğini fark etti. Kalemi elinden bıraktı, dudaklarıyla alaycı bir ses çıkardı. Çekmecelerden birini açıp oradaki kopya kâğıtlarıyla köşegenlere dikkatle baktı. Ne yapması gerektiğini bir türlü anlayamıyordu. İnsan bir köşe yazısını yazmaya böyle başlayamazdı ki! Görevine neden akşamın dokuzunda başlaması gerektiğini de anlayamamıştı. Herhalde Wynand, olayı abartarak kendi teslim oluşunu yumuşatmak istedi, diye karar vermişti. İtiraz etmemekle bir şeyim eksilmez, diye düşünmüştü.

Baskı makineleri çalışıyordu. Bir insan kalbinin atışları toplanmış, yeniden yayımlanıyor gibiydi. Başka hiçbir ses duyulmuyordu. Wynand gitmişse, bu numarayı sürdürmek gereksiz demekti. Ama gitmemişse, onun durduğu tarafa bakmak akıllıca bir şey olmazdı.

Bir süre sonra başını kaldırıp baktı. Wynand hâlâ oradaydı. Işık onun vücudunda iki yeri beyaz gösteriyordu. Dirseğini tutan elinin uzun parmaklan, bir de o geniş alnı. Toohey'nin görmek istediği o alındı. Yo, kaşların üzerinde eğik kabarıklıklar yoktu. Gözler, iki katı beyaz ovaldi. Yüzün keskin açılarla dolu gölgeleri arasında, az belli oluyorlardı. Ovaller Toohey'e dönüktü. Ama yüzde hiçbir şey yoktu. Amaç belli değildi.

Bir süre sonra Toohey, "Gerçekten, Bay Wynand, ikimizin geçinememesi için hiçbir neden yok," dedi.

Wynand cevap vermedi.

Toohey bir kâğıt aldı, daktiloya taktı. Tuşlara bakarak otururken iki parmağını çenesine dayamıştı. Yeni bir paragrafa başlayacağı zaman hep bu pozu alırdı. Tuşların kenarları lambanın ışığında parıldıyordu. Loş odada, havada duran madeni paralar gibiydiler.

Baskı makineleri durdu.

Toohey yerinden sıçrar gibi oldu. Bunu otomatik bir hareket olarak yapmıştı. Neden böyle sıçradığını henüz bilmiyordu. Ama gazeteciydi o. Bu ses böyle duramazdı.

Wynand saatine baktı, "Dokuz oldu," dedi. "İşiniz bitti, Bay Toohey. *Banner* diye bir gazete yok artık."

Toohey'nin bundan sonra farkına vardığı ilk gerçek, kendi elinin daktilo tuşları üzerine düşüşü oldu. Minik kaldıraçların üstüste binerken çıkardığı, öksürük gibi sesi duydu.

Konuşmadı; ama yüzünden her şeyi belli ettiğini düşündü ... çünkü Wynand ona cevap veriyordu:

"Evet, burada on üç yıldır çalışmıştınız ... Evet, tüm hissedarların hisselerini satın aldım. Mitchell Layton da dahil. İki hafta önce ..." Sesi kayıtsızdı. "Hayır, kent haberleri odasındaki çocuklar bilmiyordu. Yalnızca baskı odasındakiler biliyordu ..."

Toohey başını öteye çevirdi, eline bir köşegen aldı, avucunda tuttu, sonra elini baş aşağı edip onu masaya düşürdü. Onun aşağıya dönük avuçta duramayacağını söyleyen fizik kanununa şaşıyor gibiydi.

Ayağa kalktı. Durup Wynand'a baktı. Aralarında gri bir halıdan başka hiçbir şey yoktu.

Wynand'ın başı kıpırdadı, hafifçe yana eğildi. Yüzü artık hiçbir engele ihtiyaç duymuyormuş gibiydi. Basit bir ifadesi vardı. Öfke yansıtmıyordu. Kapalı dudakları, hemen hemen mütevazı denilebilecek bir gülümsemenin imasıyla, gerilmişti. Wynand konuştu:

"Banner'ın sonuydu bu ... Sanırım onu sizinle birlikte karşılamam uygundu."

Ellsworth Monkton Toohey'i almaya pek çok gazeteler uğraştı. Ama o, Courrier'yi seçti. Saygın bir gazeteydi, kesin bir politikası da yok sayılırdı.

Yeni işinin ilk akşamında Ellsworth Toohey, Genel Yayın Müdürü Yardımcılarından birinin masasının kenarına oturmuş, Bay Talbot'tan söz ediyordu. Talbot, Courrier'nin sahibiydi. Toohey onunla birkaç kere ancak görüşmüştü.

"Ama insan olarak nasıl biri bu Bay Talbot?" diye soruyordu masadaki adama. "Özel Tanrı'sı nedir? Nesi olmasa çöker?"

Koridorun karşısındaki telsiz odasında birisi, bir numara çeviriyordu. Ciddi bir ses, "Zaman geçiyor!" diye seslendi.

Roark kendi ofisinde, çizim masasına oturmuş, çalışıyordu. Cam duvarların dışındaki kent ışıklıydı. Ekim ayının ilk serinliği yıkamış, temizlemişti havayı.

Telefon çaldı. Roark kalemini sabırsız bir hareketle havaya kaldırdı, öylece tuttu. Çizim yaparken telefon asla çalmazdı. Kalkıp çalışma masasına yürüdü, kulaklığı aldı.

Sekreteri emre uymadığı için özür dileyen, çok gergin bir sesle, "Bay Roark," dedi. "Bay Gail Wynand, yarın öğleden sonra dörtte ofisine gitmenizin uygun olup olmadığını bilmek istiyor."

Kadın bunu söyledikten sonra, kulaklığında uzun süre sözsüz bir cızırtı duydu. Saniyeleri saymaktaydı.

"Kendisi telefonda mı?" diye sordu Roark. Sekreteri o sesi böyle çıkaran şeyin, hattan kaynaklanmadığını anlamıştı.

"Hayır, Bay Roark. Bay Wynand'ın sekreteri arıyor."

"Evet. Evet. Ona evet deyin."

Çizim masasına yürüyüp kâğıtlara baktı. İlk defa kaçıyordu işten. Bugün artık çalışamayacağını biliyordu. Umutla rahatlamanın bileşimi fazla ağırdı.

Roark eskiden *Banner* Binası olan yere yaklaşırken, kapının üzerindeki gazete başlığına benzeyen tabelanın kaldırılmış olduğunu gördü. Yerine yeni bir şey takılmamıştı. Değişik renkte bir dikdörtgen boşluk kalmıştı orada. Binada artık Clairon' un ofisiyle bir yığın boş oda bulunduğunu biliyordu. Clairon üçüncü sınıf bir akşam gazetesiydi. New York'da Wynand yayınlarının tek temsilcisi olarak o kalmıştı.

Asansöre yürüdü. Tek binenin kendisi olduğuna memnundu. O küçük çelik kabinin içinde, ani ve şiddetli bir sahiplik duygusuna kapıldı. Onundu. Yine bulmuştu onu. Kendisine geri verilmişti yine. Duyduğu rahatlamanın yoğunluğu, daha önce duymuş olduğu acının ne kadar yoğun olduğuna işaretti. Özel bir acıydı o. Hayatındaki diğer acıların hiçbirine benzemiyordu.

Wynand'ın ofisine girdiğinde, o acıyı kabullenip ebediyen taşımak zorunda olduğunu hemen anladı.

Geçmeyecekti. Umut yoktu. Wynand masasında oturmaktaydı. O girince ayağa kalkıp dosdoğru yüzüne baktı. Wynand'ın yüzü bir yabancının yüzünden daha beterdi. Yabancının yüzü, yaklaşılmamış bir potansiyel taşırdı. Gerekli seçimi yapıp gerekli çabayı gösterirse, açabilirdi insan onu. Oysa bu bilinen bir yüzdü, kapalıydı, bir daha ona asla ulaşılamayacağı da belliydi. Bu yüzde bir inkârın acısı bile yoktu. Bir sonraki adımın damgası vardı yalnızca. Acıyı bile reddetmiş bir yüzdü. Uzak ve sessiz, kendi gururuna sahip bir yüzdü. Canlı bir nitelik değildi bu. Ortaçağ mezarlarından birindeki heykelin, geçmiş görkemleri anlatışı, ama el uzatıp dokunmayı yasaklayışı gibi bir gururdu.

"Bay Roark, bu görüşme gerekliydi, ama benim için çok zor. Lütfen ona göre davranın."

Roark gösterebileceği son anlayışın, aralarında bir bağ yokmuş gibi davranmak olduğunu anladı. Bir tek kelime söylese, "Gail," dese, karşısındaki adamın son kalıntılarını da yerle bir edebileceğinin farkındaydı.

"Peki, Bay Wynand," diye cevap verdi.

Wynand masasının üzerindeki daktiloyla yazılmış kâğıtları aldı, ona uzattı.

"Lütfen bunu okuyun, kabul ediyorsanız imzalayın."

"Nedir bu?"

"Wynand Binası'nı tasarımlamanız için anlaşma."

Roark kâğıtları elinden bıraktı. Tutamazdı onları. Bakamazdı da.

"Lütfen dikkatle dinleyin, Bay Roark. Bunun iyice açıklanması ve anlaşılması gerek. Wynand Binası'nın yapımına hemen başlamak istiyorum. Onun bu kentteki en yüksek bina olmasını istiyorum. Uygun zaman olup olmadığını, ekonomik bakımdan akıllıca bir şey olup olmadığını lütfen benimle tartışmayın. Yapılmasını istiyorum. Kullanılacaktır. Sizi ilgilendiren bu zaten. Clairon oraya taşınacak, kentin dağınık yerlerindeki Wynand Kuruluşları da oraya toplanacak. Geri kalan daireler kiraya verilecek. Onu sağlayacak kadar gücüm hâlâ var. Yararsız bir bina yapıyor olmaktan korkmamanız gerek. Ayrıntılar ve gereklerle ilgili olarak size yazılı bir metin göndereceğim. Geri kalanı size kalıyor. Binayı istediğiniz gibi tasarımlayın. Sizin kararınız nihai karardır. Benim onayıma gerek yoktur. Tüm yükümlülükler ve yetkiler size ait. Bunlar anlaşmada yazılı. Ama sizinle görüşmek zorunda olmadığımı anlamanızı istiyorum. Tüm teknik ve finansal konularda beni temsil edecek biri bulunacak. Onunla ilişki kuracaksınız. Bundan sonraki tüm toplantıları onunla yapacaksınız. Hangi müteahhitleri seçmek istediğinizi ona bildirin. Benimle iletişim kurmak gerektiği kanısına varırsanız, temsilcim aracılığıyla yapın. Beni görmeyi beklememeniz ve buna teşebbüs etmemeniz gerekiyor. Böyle bir şeye kalkışırsanız, talebiniz reddedilecek. Sizinle konuşmak istemiyorum. Sizi bir daha asla görmek istemiyorum. Eğer bu koşullara uymaya hazırsanız, lütfen anlaşmayı okuyup imzalayın."

Roark kaleme uzandı, kâğıtları hiç bakmadan imzaladı.

"Okumadınız," dedi Wynand.

Roark kalemi masaya attı.

"Lütfen iki kopyayı da imzalayın."

Roark denileni yaptı.

"Teşekkür ederim," dedi Wynand. Kendisi de imzaladı, bir kopyayı Roark'a uzattı. "Bu sizin kopyanız," dedi.

Roark kâğıdı cebine soktu.

"Girişimin mali yönünden söz etmedim. Wynand imparatorluğunun artık öldüğü, herkesçe bilinen sırlardan oldu. Oysa aslında sağ ve sağlam. Ülkenin her yanında, eskisi kadar diri. Bir tek New York dışında. Benim ömrümü çıkarır. Ama benimle son bulmayacak. Büyük bir bölümünü nakte çevirmek istiyorum. Bu nedenle, binayı tasarımlarken maliyet açısından kendinizi sınırlı hissetmenize gerek yok. Kaça çıkarmayı uygun görürseniz, o kadara çıksın. Gazeteler, haber programlar yok olduktan çok sonra da o bina yerinde duruyor olacak "

"Evet, Bay Wynand."

"Herhalde binanın bakım giderlerini mümkün olduğunca düşük tutmak üzere tasarımlayacaksınız. Ama ilk yatırımın geri dönüşünü düşünmeyin. Geri döneceği kimse yok."

"Evet, Bay Wynand."

"Eğer dünyanın bugünkü haline bakar, ne gibi felâketlere doğru gitmekte olduğunu görürseniz, bu girişimi anlamsız bulabilirsiniz. Gökdelenler devri bitti. Şimdi artık toplu konut projelerinin devri. O da mağara devrinin başlangıcıdır. Her zaman öyle olur. Ama siz, dünyaya karşı gelen hareketlerden korkmazsınız. Bu bina New York'da yapılan son gökdelen olacak. Öyle olması da uygun. İnsanlık kendi kendini yok etmeden önce, insanoğlunun son başarısı."

"İnsanlık kendini hiçbir zaman yok etmeyecek. Bay Wynand. Kendini mahvolmuş olarak da görmemeli. Böyle şeyler yaptığı sürece, kalacaktır."

"Nasıl şeyler?"

"Wynand Binası gibi şeyler."

"O size bağlı. *Banner* gibi ölü şeyler, bunu sağlayacak mali gübre sayılır. O da onların işlevi."

Anlaşmanın tek kopyasını aldı, katladı, belirgin bir hareketle ceketinin iç cebine yerleştirdi. Sesinin tonunda hiçbir değişiklik olmaksızın konuştu:

"Bir zamanlar size bu bina hayatımın anıtı olacak demiştim. Artık anılacak bir şey yok. Wynand Binası'nın hiçbir şeyi yok. Yalnızca sizin ona vereceklerinize sahip olacak."

Ayağa kalktı, görüşmenin sona erdiğini belirtmiş oldu. Roark da kalktı, başını hafifçe eğip onu selamladı. Başı resmi bir selamın gerektirdiğinden biraz daha uzun süre eğik kaldı.

Kapıya vardığında durup döndü. Wynand masasının gerisinde hareketsiz duruyordu. Birbirlerine baktılar.

Wynand, "Sizin sahip olduğunuz, benim de sahip olma fırsatına ulaştığım o ruha bir anıt yapın," dedi.

20

On sekiz ay sonra bir ilkbahar günü, Dominique, Wynand Binasının inşaat alanına doğru yürüyordu.

Kentin gökdelenlerine baktı. Beklenmedik noktalardan yükseliyorlardı. Daha alçak damların arasından fışkırıyorlardı. Şaşkınlık yaratan bir anilikleri vardı. Sanki Dominique bakmadan bir saniye önce yükselmişlerdi de, bakışıyla hareketin sonunu yakalamıştı. Biraz daha erken baksa, onları yükseliş hareketinin ortasında yakalayacakmış gibi.

Hell's Kitchen'ın bir köşesini döndü, karşısında o geniş arsayı buldu.

Makineler parçalanan toprağın üzerinde gidip geliyor, geleceğin parkını hazırlıyordu. Parkın orta yerinden, Wynand Binası'nın iskeleti yükselmişti. Tamamlanmıştı iskelet. Göklere ulaşıyordu. En üst bölümü hâlâ çıplaktı. Çapraz çizgilerle dolu bir kafesti. Camlarla duvarlar yükselişi izlemiş, alt kesimlerin çevresini örtmüştü.

Dominique içinden, toprağın kalbi ateştir derler, diye düşündü. O ateş orada hapis. Çok da sessiz. Ama bazen kil örtüyü yarıyor, demiri, graniti de yarıyor, fırlayıp özgürlüğe çıkıyor. O zaman buna benzer bir şey oluyor işte.

Binaya doğru yürüdü. Alt katların çevresini ahşap bir çit çevrelemişti. Parlak bir renge boyalı çitin üzerinde, dünyanın en yüksek binası için gerekli malzemeleri veren firmaların adlan yazılıydı. National Steel Inc.'den çelik. Ludlow'dan cam. Kessler Inc.'den asansörler. Müteahhit: Nash & Dunning.

Dominique durdu. Daha önce hiç dikkat etmediği bir şey görmüştü. Alnına bir el dokunmuş gibi hissetti. Masallarda anlatılan o tedavi edici el. Henry Cameron'u hiç tanımamıştı. Bu sözü onun söylediğini de duymuş değildi. ‘Ama şu andaki duyguları, bu sözü onun ağzından duyuyormuş gibi bir duygu verdi ona: "Biliyorum ki bu kelimeleri sonuna kadar götürebilirsen, zaferi kazanacaksın, Howard. Yalnız kendin için değil, kazanması gereken bir şey için.

Dünyayı döndüren, ama hiç takdir edilmeyen o şey için. Senden önce devrilen, senin çekeceğin acıları çekmiş olan pek çok kişinin öcü alınacak o zaman."

New York'un en büyük binasını çevreleyen çitin üzerinde, tenekeden küçük bir levhaya bakıyordu:

"Howard Roark, Mimar."

İnşaat çavuşunun kulübesine yürüdü. Buraya sık sık Roark'u görmeye gelmişliği vardı. İnşaatın nasıl ilerlediğini yakından izliyordu. Ama kulübede bugün yeni bir adam vardı. Doıninique'i tanımıyordu. Dominique, Roark'u sordu.

"Bay Roark en tepede, su deposunun orada. Kim arıyor, hanımefendi?"

"Bayan Roark," diye cevap verdi Dominique.

Adam koşup çavuşu buldu, o da Dominique'in inşaata dıştan tırmanan asansöre binmesine her zamanki gibi izin verdi.

Dominique, ayaklarını kabinin dibindeki tahtalara basmış, elini kaldırıp tepedeki kabloyu tutmuş, ayakta duruyordu. Tahtalar sarsıldı, bir hava akımı eteğini bacaklarına sardırdı, gözleri yerin kendisinden yavaşça uzaklaşmaya başladığını gördü.

Dükkân vitrinlerinin enli camları önünden yükseldi. Sokakların kanalları giderek derinleşti,

alçaldı. Dominique sinema afişlerinin üzerine doğru tırmanıyordu. Ofis pencereleri hızla aşağıya doğru akmaktaydı. Camdan yapılmış upuzun kuşaklar gibi. Antrepoların tıknaz cüsseleri kayboldu, içlerinde sakladıkları değerli hazinelerle birlikte gülünmez oldular. Otellerin tepelerindeki kuleler, açılmakta olan bir yelpaze gibi çarpılıyordu bakışları altında. Duman çıkaran şu kürdanlar, fabrika bacalarıydı. Kıpırdayan gri benekler, otomobildi. Güneş, kuleleri birer deniz fenerine çevirmişti. Her biri kente parlak ışıklar yansıtıyordu. Kent altta yayılmaktaydı. Açılar oluşturan sokakları, iki yandaki nehirlere doğru gidiyordu. Suyun iki ince kolu arasına sıkışmıştı. Uzak kesimleri, ovaların ve gökyüzünün sisleri altındaydı.

Yassı damlar, binaları aşağıya iten pedallar gibi alçaldı, Dominique'in yolu üzerinden kaçıştı. Şimdi yemek odalarını, yatak odalarını, çocuk odalarını barındıran cam küplerin önünden geçmekteydi. Çatı bahçelerinin düşen mendiller gibi aşağıya kaydığını gördü. Gökdelenler onunla yarışmaya çalışmıştı ama sonunda geride kaldılar. Ayağının altındaki tahtalar, radyo istasyonlarının antenlerini bile geçti.

Asansör, kentin tepesinde bir sarkaç gibi sallanıyordu. Binanın yanı başında, hızla yükselmeyi sürdürüyordu. Örülmüş duvarların hizasını da geçmişti artık. Dominique'in arkasında, çelik çubuklarla koca bir boşluktan başka bir şey yoktu. Yükseltinin kulak zarlarına yaptığı basıncı hissetti. Güneş gözlerini kamaştırdı. Kalkık duran çenesine hava çarpıp duruyordu.

Onun en yukarda durmakta olduğunu gördü. Wynand Binası'nın en üst platformundaydı. Dominique'e el salladı.

Okyanusun çizgisi gökyüzünü kesiyordu. Okyanus yükseliyor, kent alçalıyordu. Dominique banka binalarının tepesini de geçti. Mahkemelerin üzerindeki kuleler de aşağıda kaldı. Kilise kulelerinin de yukarısına çıktı.

Sonunda karşısında yalnızca okyanus, gökyüzü, bir de Howard Roark kaldı.

BİTTİ